SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Theol

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK LEIPZIG
0014411274

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Oc 202

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Neutestamentliches Seminar
der Universität Leipzig

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΑΠΟΛΩΛΟΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΩΝ

ΠΡΟΜΗΘΕΑ, ΙΚΕΤΙΔΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΤΗΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΕΔΡΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΝ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙῼ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
1896

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΑΠΟΛΩΛΟΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΜΕΤΑ

ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΤΗ͂Ι ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ͂Ι

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΖΩΜΑΡΙΔΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΥΠΟ

N. WECKLEIN

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΩΝ

ΠΡΟΜΗΘΕΑ, ΙΚΕΤΙΔΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ

– 1946/36 –
Neutestamentliches Seminar
der Universität Leipzig

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
1896

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

UNIVERSITÄT LEIPZIG
Universitätsbibliothek
Zweigstelle Theologie

A 51050/2

ΠΡΟΣΘΕΤΕΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Στίχ. 168 ἴσως γραπτέον *στερεαῖς . . ἀπειλαῖς.*

» 253 εἴκασεν ὁ Musgrave *κνάπτομαι* (= διακναίομαι, καταξύομαι), ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Naber λέγων, ὅτι ὁ Προμηθεὺς δύναται μὲν νὰ κνάπτηται καὶ ἐκνάπτετο ταλαιπωρούμενος ὑπὸ τῶν κακῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ κάμπτηται ἅτε ἔχων ἐν τῷ στήθει *ἄκαμπτον φρένα.*

» 306 εἰκάζει ὁ Blaydes (Adversaria in Aeschylum 1896 σελ. 17) *ἐπαναγκάζει.*

» 322 *κνάπτομαι* ὁ Blaydes.

» 370 *θεοῖς ὃς ἀντέστη* ὁ αὐτός.

» 477 γράφει ὁ Pingel *μουσομήτορ' ἐργμάτων.*

» 499 ἴσως γραπτέον *ἐξαμυνοῦνται.*

» 529 *κναφθεὶς* εἰκάζει ὁ Naber.

» 561 *φέρε ποῦ 'στ'* ὁ Blaydes.

» 747 *ἄκρων* ἀντὶ *αὐτῶν* ὁ αὐτός.

» 762 ἴσως γραπτέον *κενόφροσιν βουλεύμασιν.*

» 837 *καταβαθμὸν* ἀντὶ *καταβασμὸν* εἰκάζει ὁ Blaydes.

» 840 *τηλεδαπὸν* ἀντὶ *τὴν μακρὰν* ὁ Herwerden.

» 960 *Διὶ* ἀντὶ *Διὸς* ὁ Blaydes.

» 964 *τοιάδε ῥίπτων* ἀντὶ *τοιάδ' ἐκρίπτων* ὁ Elmsley ἐν σημ. εἰς Εὐρ. Μηδ. 1371 μάτην λόγος ἔρριπται.

» 976 *τὸν λόγοις ὑπέρπικρον* ἀνώνυμος ἐν Class. Journ. τόμ. 3, 78.

» 1007 *λόγῳ ξύμπαντας* ἢ *λόγῳ 'γὼ πάντας* ὁ Blaydes.

» 1013 *πάντα γηράσκων* ἀντὶ *πάνθ' ὁ γηράσκων* ὁ αὐτός,

Στίχ. 1027 *κάμψει* ἀντὶ *γράψει* ἀνώνυμος ἐν Class. Journ τόμ. 1, 35.

» 1055 *σῶμα μυρία ῥάκη* (ἢ: *μυρί᾽ ἐς*) ἀντὶ *σώματος μέγα ῥάκος* ὁ Blaydes παραβάλλων Ἀριστ. Ἀχ. 301.

» 1069 *ἀνώγει* ἀντὶ *ἄνωγε* ὁ Heath.

» 1116 *ἠχὴ* ἀντὶ *ἠχὼ* ὁ Blaydes.

ΙΚΕΤΙΔΕΣ

» 65 *πενθεῖ γόον οἰκτρὸν* εἰκάζει ὁ W. Headlam.

» 106 *τὰν ἄπονον δ᾽ ἁρμονίαν* | *ἥμενος ἂμ φρόνημά πως* ὁ αὐτός.

» 152 *ἐνῶπι᾽ ἁ καλὰ* (ἢ: *ἀσφαλῆ*) ὁ αὐτός.

» 310 *ἔτευξ᾽ ἔτ᾽* ὁ αὐτός.

» 411 *ἔρξας* ὁ αὐτός.

» 477 *οὐ μὴν ἁπλῆ γε* ὁ αὐτός.

» 494 *ἐμοῦ κατ᾽ ἀρχῆς* ὁ αὐτός. Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς στίχ. 260.

» 523 *ἀεὶ δύσαρκτον*: ἢ: *ἀεί γ᾽ ἄναρκτον* ὁ αὐτός.

» 987 *ἐνὶ χώρᾳ τάσσεσθε* ὁ αὐτός.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ

23 Σελ. 598 εἰκάζει ὁ S. Mekler: κυρίξειν νιν ἀρχὰν φθάσαντ᾽ ἢ λεπάργοις προπηδήσεταί νιν ⟨πόδεσσιν πατάξας⟩.

34 Σελ. 601 *ἀλίοισι* (ἢ *ἀλίοις δὲ*) *λουτροῖς* ὁ Stadtmüller οὐχὶ ἀπιθάνως.

62 Σελ. 615 *Βασσαρεὺς* ἀντὶ *ἀβρατεὺς* ὁ Παπαγεωργίου εὐστόχως.

99, 7 Σελ. 640 *κἀγὼ μὲν εἰς τρὶς τοὺς* ὁ αὐτός.

ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Σελ. 1 στίχῳ 7 ἄνωθεν γραπτέον *προσνείμασαν* ἀντὶ *προσνείμασα*
» 3 » 12 » » οἱ Bhr̥gu » Bhr̥gu
» 9 » 12 κάτωθεν » *ᾄδου* » *ᾄδει.*
» 19 » 18 » » Ζεὺς» » Ζεύς.
» 19 » 1 κάτωθεν » Ἀπις » Ἄπις
» 20 » 2 ἄνωθεν » Ἀπις » Ἄπις
» 22 » 10 κάτωθεν » αὐτοῦ » αὑτοῦ
» 22 » 5 » » φαίνηται » φαίνεται
» 23 » 14 » » προσέρχονται » προσέρχωνται
» 27 » 4 » » οἰκτείρῃ » οἰκτίρῃ
» 34 » 3 κάτωθεν » κατῴκισεν » κατῴκησεν
» 38 » 1 κἑ. » » — πρβ. 2, 5, 11 «περαιωθεὶς . . θέλοντα» — ἀντὶ , πρβ. 2, 5, 11 «περαιωθεὶς . . θελοντα»,
» 44 » 12 κάτωθεν » Ἰναχείαν ἀντὶ Ἰνάχειαν
» 51 » 8 ἄνωθεν » ἀφικνῆται » ἀφικνεῖται
» 60 » 8 κάτωθεν » ὡς » ὣς
» 64 » 5 » » ἧστε » ἧστε
» 110 σελιδίῳ α' (σημειώσεων) στίχ. 1 κάτωθεν γραπτέον ἀπεργαζομένων ἀντὶ ἀπεργαζομένους
» 194 » β' » » 2 κάτωθεν » βλοσυρῶπις ἀντὶ βλοσσυρῶπις
» 230 » » » » 4 ἄνωθεν » ἀπροσποίητον ἀντὶ ἀποίητον
» 236 » » » » 6 » » σώσαι ἀντὶ σῶσαι
» 545 στίχῳ 11 κάτωθ. γραπτέον βᾶτε ναὶ βᾶθ' ἀντὶ βάτε ναὶ βάθ'
» 560 » 2 » » λυτηρίων» » λυτηρίων.

Ἕτερα παραπλήσια ἁμαρτήματα, διαφυγόντα τὰ ὄμματα ἡμῶν, κρινέτω ἐπιεικῶς ὁ ἀναγνώστης ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ πάθος τοῦτο εἶναι κοινότατον πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἢ καὶ γράφουσιν ἐνίοτε *εὐδούσῃ φρενὶ* κατὰ τὸν Σοφοκλέα.

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΜΥΘΟΣ

Ὁ Προμηθεὺς ἀνομολογεῖται εἷς τῶν μεγαλοπρεπεστάτων καὶ μυστηριωδεστάτων χαρακτήρων, οὓς ἐδημιούργησε μῦθος καὶ ποίησις. Εἶναι λίαν ἐπαγωγὸν νὰ ἐξετάσῃ τις πῶς ἡ παιδικὴ καὶ πλήρης ποιήσεως ἀντίληψις τῶν ἐν τῇ φύσει συμβαινόντων ὑπετύπωσε τὰ στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρος τούτου, πῶς εἶτα προστεθεῖσαι παντοῖαι σκέψεις ἀνέπτυξαν αὐτὸν καὶ τέλος πῶς τὸ δαιμόνιον τοῦ ποιητοῦ πνεῦμα ἀπετέλεσε τὴν ἀνάπτυξιν προσνείμασα τῷ χαρακτῆρι τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ μεγαλεῖον. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐπελθὼν ἕτερος μέγας ποιητής, ὁ Goethe, ἐνεφύσησεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου πλασθεῖσαν εἰκόνα τὰς ἰδέας καὶ ἀλγηδόνας τῆς μεγάλης αὐτοῦ ψυχῆς[1]. Ὁ Γοιθίειος Προμηθεὺς διαφέρει τοῦ Αἰσχυλείου καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ τοῦ Αἰσχύλου ὀφείλει νὰ κριθῇ οὐ μόνον κατὰ τὸ διασωθὲν ἡμῖν δρᾶμα, ὅπερ μόνον ἐγίνωσκεν ὁ Γοίθιος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν Προμηθέα λυόμενον. Αἱ σκέψεις, αἵτινες προσετέθησαν, ὡς εἴρηται, εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ μύθου, προῆλθον ἐκ τῶν ἀγαθῶν τοῦ πυρός, ὅπερ καὶ παρὰ Πλάτωνι (Πρωταγ. 321 C) σὺν τῇ ἐντέχνῳ σοφίᾳ κλέψας ὁ Προμηθεὺς τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς δωρεῖται τῷ ἀνθρώπῳ (Προμ. 110 κέ., 522). Αὕτη ἡ ἔντεχνος σοφία ἐξήλειψε τὴν θηριώδη τῆς ἀνθρωπότητος κατάστασιν καὶ ἐκ τοῦ ἐν ἀνηλίοις ἄντροις δίκην μυρμήκων βιοῦντος (στίχ. 469) ἐποίησε τὸν ἥμερον καὶ ἐν τρυφῇ διάγοντα ἄνθρωπον, ὅστις κεκτημένος τὸ

[1] Ἐν ἔτει 1773 ἐπεχείρησεν ὁ Goethe νὰ δραματοποιήσῃ τὸν ἀρχαῖον περὶ Προμηθέως μῦθον. Τὸ δρᾶμα τοῦτο διαμεῖναν ἀτελὲς ἀπολήγει εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν. Τῷ ἐπιόντι ἔτει 1774 ἐποίησε τὸ ποιημάτιον, ὅπερ ἐπιγραφόμενον Προμηθεύς, εἶναι μονόλογος τοῦ Τιτᾶνος πλήρης τολμηρᾶς ἀσεβείας.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

πῦρ πρὸς παρασκευὴν τροφῆς καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ διαφόρων τεχνῶν αἰσθάνεται ἑαυτὸν μὴ ἠρτημένον πλέον ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν δυνάμεων ἀλλ' ἐπιτυγχάνοντα διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνέσεως καὶ προνοίας ὅ,τι τέως ἐζητεῖτο διὰ θυσιῶν παρὰ τῆς θείας χάριτος. Οὕτω τοίνυν ἡ ἀπὸ τῆς φυσικῆς καὶ ἀγρίας καταστάσεως μετάβασις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἡμέρωσιν καὶ παιδείαν καὶ ἡ διάλυσις τῶν τέως εὐλαβῶν ἰδεῶν καὶ τῆς θεοσεβείας, ἥτις ἐν Ἀθήναις διεσῴζετο ἔτι ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Διασίων [1], ἠδύναντο νὰ ὑποληφθῶσιν ὡς ἀποξένωσις πρὸς τὸν θεόν, ὡς τιτανώδης τοῦ ἀνθρώπου προσπάθεια, ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ θεοῦ, καὶ τέλος ὡς ἀσεβὴς ἀντίστασις εἰς τὰς θείας βουλάς.

Αἱ ἰδέαι αὗται, αἵτινες συνήφθησαν τῷ περὶ κτήσεως τοῦ πυρὸς μύθῳ, περιέχουσι τὰς πρώτας ἀρχὰς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης. Τοιαῦται ὅμως ἰδέαι περὶ ἀντιθέσεως τῆς φυσικῆς τοῦ ἀνθρώπου καταστάσεως πρὸς τὴν ἐπελθοῦσαν ἡμέρωσιν καὶ παιδείαν οὐδὲν ἔχουσι κοινὸν πρὸς τὴν ἀφελῆ περὶ κόσμου ἀντίληψιν τῶν ὁμηρικῶν χρόνων καὶ ἕνεκα τούτου ὁ τοῦ Προμηθέως μῦθος εἶναι ἀλλότριος τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Ὅτι Ἰλ. 8, 479 μνημονεύεται ὁ Ἰαπετὸς πρὸς τῷ Κρόνῳ, τοῦτο οὐδὲν ἀποδεικνύει περὶ τοῦ ἐναντίου. Πρὶν δὲ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς ἀναπτύξεως, ἣν προσέλαβεν ὁ μῦθος ἐν τῇ μεθομηρείῳ ποιήσει, ὀφείλομεν νὰ διερευνήσωμεν τὴν γένεσιν αὐτοῦ.

Ἡ γένεσις τοῦ περὶ Προμηθέως μύθου ἀνέρχεται εἰς τοὺς χρόνους τοῦ κοινοῦ τῶν ἀρείων λαῶν βίου, καθὰ κατέδειξεν ὁ Ad. Kuhn ἐν ἀξιολόγῳ πραγματείᾳ (Die Herabkunft des Feuers und des Göttertranks 1859), ἧς δευτέρα ἔκδοσις διεσκευασμένη ἐγένετο ἐν ἔτει 1886. Τὸ πῦρ κατασκήπτει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐν εἴδει ἀστραπῆς καὶ ἀνάπτει δένδρον καὶ εὔφλεκτον λόχμην ἢ προσγίνεται διὰ προστριβῆς δύο ξύλων. Ἡ ἐν ἀστραπῇ πτῶσις τοῦ πυρὸς εἶναι τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ παρέχει τὴν βάσιν τοῦ μύθου. Κατὰ τὴν ἰνδικὴν μυθολογίαν κατέβησαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ὁ Agni καὶ Soma, ἵνα ἀναβιβάσωσι

[1] Ἡσύχ. «Διάσια· ἑορτὴ Ἀθήνησι· καὶ σκυθρωποὺς ἀπὸ τῆς ἑορτῆς (ἡ τελευταία ῥῆσις ἀναφέρεται, ὡς φαίνεται, εἰς τὰς λέξεις κωμικοῦ τινος, οἷον «Διάσιαβ λέποντας»), ἣν ἐπετέλουν μετά τινος στυγνότητος θύοντες».

τὸν ἄνθρωπον πρὸς τοὺς θεούς. Ὁ Agni, «ὁ φίλος τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἀθάνατος ἐν τοῖς θνητοῖς», εἶναι τὸ θεὸς γενόμενον πῦρ, ἡ ἐκ τῆς βρονταίας νεφέλης καταπίπτουσα ἀστραπή. Ὁ Soma, τὸ θεῖον ποτόν, εἶναι, ὥσπερ ὁ Διόνυσος, ὁ γονιμοποιὸς ὄμβρος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Agni ἀφανισθεὶς ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἐκρύβη ἐν σπηλαίῳ, κατήγαγεν αὐτὸν ἐκ νέου ἀπὸ τῶν θεῶν ὁ Mâtariçvan, θεῖον ἢ ἡμίθεον πρόσωπον, καὶ ἔδωκε τοῖς Bhṛgu, ἑνὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἱερατικῶν γενῶν, ἢ τῷ Manu, τῷ πρώτῳ ἀνθρώπῳ, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Mâtariçvan ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Roth ἕτερος Προμηθεύς. Κατὰ ἑτέραν τοῦ ἰνδικοῦ μύθου παραλλαγὴν ὁ Mâtariçvan ἀνῆψε τὸν Agni ἐκ τοῦ σπηλαίου παρὰ τῶν Bhṛgu ἢ ζητήσαντες αὐτὸν Bhṛgu καὶ εὑρόντες ἐν σπηλαίῳ ἤγαγον εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ Bhṛgu (ἀπὸ τοῦ brag = φλέγω) εἶναι οἱ φέγγοντες καὶ λάμποντες ἤτοι αἱ ἀστραπαί, τὸ δὲ σπήλαιον ἐν ᾧ διαμένει κεκρυμμένος ὁ Agni, εἶναι ἡ βρονταία νεφέλη. Ὁ Mâtariçvan, ἕτερος, ὡς εἴρηται, Προμηθεύς, εἶναι ὁ ἀὴρ ἢ ὁ ἄνεμος, ὅστις ἐφάνη τοῖς ἀνθρώποις ἄγων τὸ πῦρ τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν (ἔπιθι Böhtlingk-Roth, Sanscrit-Wörterbuch τόμ. 5, 701 κέ. ἐν λ. Mâtariçvan καὶ Max Müller, Physische Religion. 1892 σελ. 147). Ἥπτετο δὲ τὸ πῦρ, καὶ δὴ τὸ εἰς ἱερὰς τελετὰς χρήσιμον, παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, Ἕλλησι, Ῥωμαίοις καὶ Γερμανοῖς διὰ διατρυπώσης στροφῆς ῥάβδου ἐντὸς ἑτέρας ἢ ἐντὸς δίσκου ἢ σανίδος ἢ πλήμνης τροχοῦ, καθάπερ καὶ νῦν ἐν Ἰνδίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης (ἔπιθι σελ. 35, 42 κέ. τῆς ἄρτι μνημονευθείσης πραγματείας τοῦ Kuhn) παρασκευάζεται τὸ ἁγνὸν καὶ ἀλεξίκακον πῦρ. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ διενοοῦντο οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι καὶ τὴν ἐντὸς τῆς νεφέλης γένεσιν τῆς ἀστραπῆς. Κατὰ τὰ διασωθέντα ἡμῖν μαρτύρια τὸ προστριβόμενον ξύλον ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις tabula (πρβ. Paulus Diac. Festus ἐκδ. Linden σελ. 78: Ignis Vestae si quando interstinctus esset, virgines verberibus afficiebantur a pontificibus, quibus mos erat tabulam felicis materiae tamdiu terebrare quousque exceptum ignem cribro aeneo virgo in aedem ferret καὶ Plin. h. nat. 16, 40: Teritur enim lignum ligno, ignemque

concipit attritu excipiente materia aridi fomitis, facillimo conceptu. Sed nihil edera praestantius, quae teratur, lauro quae terat. Probatur et vitis silvestris, alia quam labrusca et ipsa ederae modo arborem scandens), παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι τοῦτο μὲν *ἐσχάρα* ἢ *στορεύς*, τὸ δὲ προστρίβον *τρύπανον* (πρβ. Θεοφρ. ἱστ. φυτ. 5, 9 ἔκδ. Wimmer: «Πυρεῖα δὲ γίνεται μὲν ἐκ πολλῶν, ἄριστα δὲ ὥς φησι Μενέστωρ ἐκ κιττοῦ· τάχιστα γὰρ καὶ πλεῖστον ἀναπνεῖ. Πυρεῖον δέ φασιν ἄριστον μὲν ἐκ τῆς ἀθραγένης καλουμένης ὑπό τινων. Τοῦτο δ' ἐστὶ δένδρον ὅμοιον τῇ ἀμπέλῳ καὶ τῇ οἰνάνθῃ τῇ ἀγρίᾳ· ὥσπερ ἐκεῖνα καὶ τοῦτο ἀναβαίνει πρὸς τὰ δένδρα. Δεῖ δὲ τὴν ἐσχάραν ἐκ τούτων ποιεῖν, τὸ δὲ τρύπανον ἐκ δάφνης· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸ ποιοῦν καὶ πάσχον, ἀλλ' ἕτερον εὐθὺ δεῖ κατὰ φύσιν καὶ τὸ μὲν δεῖ παθητικὸν εἶναι, τὸ δὲ ποιητικόν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γίνεται καὶ ὥς γέ τινες ὑπολαμβάνουσιν οὐδὲν διαφέρει. Γίνεται γὰρ ἐκ ῥάμνου καὶ πρίνου καὶ φιλύρας καὶ σχεδὸν ἐκ τῶν πλείστων πλὴν ἐλάας· ὃ καὶ δοκεῖ ἄτοπον εἶναι· καὶ γὰρ σκληρότερον καὶ λιπαρὸν ἡ ἐλάα. Τοῦτο μὲν οὖν ἀσύμμετρον ἔχει δῆλον ὅτι τὴν ὑγρότητα πρὸς τὴν πύρωσιν. Ἀγαθὰ δὲ τὰ ἐκ ῥάμνου· ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ τὴν ἐσχάραν χρηστήν· πρὸς γὰρ τὸ ξηρὸν καὶ ἄχυμον εἶναι δεῖ καὶ μανοτέραν ἵν' ἡ τρῖψις ἰσχύῃ, τὸ δὲ τρύπανον ἀπαθέστερον· διὸ τὸ τῆς δάφνης ἄριστον· ἀπαθὲς γὰρ ὂν ἐργάζεται τῇ δριμύτητι. Πάντα δὲ τὰ πυρεῖα βορείοις μὲν θᾶττον καὶ μᾶλλον ἐξάπτεται, νοτίοις δὲ ἧττον» καὶ Σχόλ. εἰς Ἀπολλ. Ῥ. Ἀργον. 1, 1184 «τοὶ δ' ἀμφὶ πυρήϊα δινεύεσκον· ἀντὶ τοῦ ἔστρεφον, παρέτριβον. Πυρεῖα γὰρ ταῦτά φησι τὰ προστριβόμενα ἀλλήλοις πρὸς τὸ πῦρ ἐγγενᾶν· ὧν τὸ μέν ἐστιν ὕπτιον, ὃ καλεῖται στορεύς, θάτερον δὲ παραπλήσιον τρυπάνῳ, ὅπερ ἐπιτρίβοντες τῷ στορεῖ στρέφουσιν») ἢ *τέρετρον*, καθὰ ἀναγινώσκεται παρὰ Σιμπλικ. εἰς Ἀριστοτ. π. οὐρ. 3: «ἀπὸ ξύλων δὲ πῦρ ἐκβάλλουσι θάτερον τῶν ξύλων ὡς τέρετρον ἐν θατέρῳ περιστρέφοντες». Ἐν δὲ τῷ Ἰνδικῷ ἔπει, ταῖς Βέδαις, ἡ περιστρεφομένη ῥάβδος ὠνομάζετο pramantha ἐκ τοῦ math, manth, mathami, σημαινόντων στρέφειν, τρίβειν, διὰ τριβῆς παράγειν καὶ κειμένων πρὸς δήλωσιν οὐ μόνον τῆς διὰ

προστριβῆς ἀναφλέξεως τοῦ πυρός, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς προστριβῆς τρόπον γενομένης παρασκευῆς τοῦ βουτύρου. Ἐκ τῆς σημασίας τῆς ῥίζης manth (προστρίβειν) προῆλθεν ἡ τοῦ ἀποσπᾶν, ἁρπάζειν, ἐκ δὲ ταύτης ἡ τοῦ μανθάνειν, σημαίνοντος κυρίως ἁρπάζειν, ἰδιοποιεῖσθαι ξένην γνῶσιν. Ἐξετάζοντες δὲ τὸ ὄνομα Προμηθεὺς πειθόμεθα, ὅτι ἐκ τοῦ πῦρ ἅπτοντος ἅρπαγος ἐγεννήθη πολλῷ ὕστερον ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἡ ἔννοια τοῦ προμηθοῦς Τιτᾶνος καὶ διὰ ταῦτα ὁ Kuhn διατείνεται, ὅτι τὸ ὄνομα Προμηθεὺς παραγόμενον οὐχὶ ἐκ τοῦ μανθάνειν ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ mens provida, providentia, καθὰ ἤθελεν ὁ Pott, ἀλλὰ προελθὸν ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ pramâtha, ἁρπαγῆς, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ προϋποτιθέμενον σανσκριτικὸν pramathyas, σημαῖνον τὸν λῃστρικόν, τὸν φιλάρπαγα, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ εἰρημένου ὀνόματος ἔσχε ῥοπὴν καὶ ἡ λέξις pramantha (ἡ περιστρεφομένη ῥάβδος), ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Θουρίοις ὑπῆρχε κατὰ τὸν Λυκόφρονα 537 Ζεὺς Προμανθεύς, ὥστε ἐν τῷ ὀνόματι πλὴν τοῦ ἅρπαγος ἐξεδηλοῦτο ἅμα καὶ ὁ τὸ πῦρ ἅπτων. Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ὁ Προμηθεὺς ἀνομολογεῖται ὡς ὁ ἀρχαῖος θεὸς τοῦ πυρός, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ τῆς γεννήσεως τῆς Ἀθηνᾶς μύθῳ ἀναφαίνεται ὡς ἅπτων τὸ πῦρ. Οὗτος ἢ κατὰ ἑτέρας διηγήσεις ὁ Ἥφαιστος, ἕτερος θεὸς τοῦ πυρός, σχίζει τὸ τοῦ Διὸς κρανίον, ἐξ οὗ πηδᾷ ἡ Ἀθηνᾶ, ἤτοι ὁ ἐκ τῆς διαρρηγνυμένης νεφέλης κατασκήπτων κεραυνός. Κατὰ πάντα δὲ πιθανὸν λόγον ἡ σημασία τοῦ Προμηθέως ὡς προμηθοῦς καὶ προνοητικοῦ Τιτᾶνος δὲν εἶναι ἀρχέγονος, ἀλλ' ἡ λήθη τοῦ παλαιοῦ ἐτύμου προσέθηκεν αὐτῷ ἐν τῇ περιόδῳ τῶν χρόνων ἐπὶ ἑλληνικοῦ, ὡς εἴρηται, ἐδάφους τὴν θαυμαστὴν μορφήν, ἐν ᾗ βλέπομεν αὐτὸν παρερχόμενον παρὰ τοῖς Ἕλλησι ποιηταῖς καὶ μάλιστα τῷ Αἰσχύλῳ, καὶ ἥτις ἐπήγαγε ῥᾳδίως τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἐπιμηθέως. Παράδοξον ὅμως εἶναι, ὅτι ἡ λέξις Pramati, πρόνοια, προβλέπουσα σύνεσις, ἤδη ἐν ταῖς Βέδαις ἀπαντᾷ ὡς συχνὸν ἐπώνυμον τοῦ Agni, ταυτιζομένου οὕτω πρὸς τὴν περὶ Προμηθέως ἐν τῷ ἑλληνικῷ μύθῳ ἔννοιαν, εἰ καὶ τὰ ὀνόματα ἔχουσι διάφορον παραγωγήν, καὶ ἴσως ἡ ἐπωνυμία

αὕτη (Pramati) ἐπήγαγε πρωϊαίτατα τὴν μεταποίησιν τοῦ Προμανθέως εἰς Προμηθέα.

Ἐν τῇ *Ἀττικῇ λατρείᾳ* ἀναφαίνεται ὁ Προμηθεὺς ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ αὐτοῦ μορφῇ, ἤτοι ὡς θεὸς τοῦ καθαροῦ πυρός. Μετὰ σεβασμοῦ καλεῖ αὐτὸν ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ ἐπὶ Κολωνῷ Οἰδίποδι τοῦ Σοφοκλέους, ἔνθα περιγράφων εἰς τὸν ξένον Οἰδίποδα τὸν Κολωνὸν ἵππιον λέγει στίχ. 54 κέ.

Χῶρος μὲν ἱερὸς πᾶς ὅδ' ἔστ'· ἔχει δέ νιν
σεμνὸς Ποσειδῶν ἠδ' ὁ πυρφόρος θεὸς
Τιτὰν Προμηθεύς.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο σημειοῦται ὁ Σχολ. «Περὶ τοῦ τὸν Προμηθέα περὶ τὴν Ἀκαδήμειαν καὶ τὸν Κολωνὸν ἱδρῦσθαι Ἀπολλόδωρος γράφει οὕτω τῇ περὶ ⟨θεῶν πραγματείᾳ⟩· συντιμᾶται δὲ καὶ ἐν Ἀκαδημείᾳ τῇ Ἀθηνᾷ καθάπερ ὁ Ἥφαιστος καὶ ἔστιν αὐτοῦ παλαιὸν ἵδρυμα καὶ βωμὸς ἐν τῷ τέλει (τεμένει ὁ Brunck) τῆς θεοῦ· δείκνυται καὶ βάσις ἀρχαία κατὰ τὴν εἴσοδον, ἐν ᾗ τοῦ τε Προμηθέως ἐστὶ τύπος καὶ τοῦ Ἡφαίστου· πεποίηται δέ, ὡς καὶ Λυσιμαχίδης φησίν, ὁ μὲν Προμηθεὺς πρῶτος καὶ πρεσβύτερος ἐν δεξιᾷ σκῆπτρον ἔχων, ὁ δὲ Ἥφαιστος νέος καὶ δεύτερος· καὶ βωμὸς ἀμφοῖν κοινός ἐστιν ἐν τῇ βάσει ἀποτετυπωμένος». Εν τῇ Ἀκαδημείᾳ τοίνυν, τῷ ἱερῷ τοῦ ἀρχαίου ἥρωος Ἀκαδήμου ἄλσει, τῷ κειμένῳ μεταξὺ τοῦ ἄστεως καὶ τοῦ Κολωνοῦ ἱππίου, ἐλατρεύετο ὁ Προμηθεὺς μετὰ τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, τῶν θεῶν τῆς ἐντέχνου σοφίας. Εἰς τιμὴν τοῦ Προμηθέως ἐτελοῦντο καθ' ἕκαστον ἔτος τὰ Προμήθεια διὰ λαμπαδηφορίας ἢ λαμπαδηδρομίας, ἀγομένης ἀπὸ τοῦ ἄλσους τοῦ Ἀκαδήμου εἰς τὴν πόλιν, ἐν δὲ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ ὁ Προμηθεὺς ἀναφαίνεται ὡς θεὸς τοῦ ἁγνοῦ πυρός, διότι ἐν τῷ βωμῷ αὐτοῦ ἥπτοντο αἱ λαμπάδες τῶν ἀγωνιζομένων, καθὰ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Παυσανίας 1, 30, 2: «Ἐν Ἀκαδημίᾳ δέ ἐστι Προμηθέως βωμὸς καὶ θέουσιν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν ἔχοντες καιομένας λαμπαδας· τὸ δὲ ἀγώνισμα ὁμοῦ τῷ δρόμῳ φυλάξαι τὴν δᾷδα ἔτι καιομένην ἐστίν· ἀποσβεσθείσης δὲ οὐδὲν ἔτι τῆς νίκης τῷ πρώτῳ, δευτέρῳ δὲ ἀντ' αὐτοῦ μέτεστιν· εἰ δὲ μηδὲ τούτῳ καίοιτο, ὁ τρίτος ἐστὶν ὁ κρατῶν· εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἀπο-

σβεσθείη, οὐδείς ἐστιν ὅτῳ καταλείπεται ἡ νίκη». Ἡ λαμπαδηδρομία ἦν τὸ πρῶτον οὐχὶ ἀγών, ἀλλὰ θρησκευτικὴ συνήθεια σκοποῦσα τὴν τοῦ πυρὸς ἀνανέωσιν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τῷ ἐργαστηρίῳ[1]. Ἡ τοῖς Ἀρείοις λαοῖς κοινὴ ἰδέα περὶ βεβηλώσεως τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης χρήσεως ἐπήγαγε τὴν συνήθειαν τοῦ ἀνανεοῦν ἐκ χρόνου εἰς χρόνον τὸ βεβηλωθὲν πῦρ δι' ἁγνοῦ, ἤτοι διὰ πυρὸς παρασκευαζομένου ἐν ἱερῷ τόπῳ διὰ τριβῆς ξύλων ἢ διὰ πυρίτου λίθου, ἵνα ἡ εὐλογία τῶν θεῶν μὴ καταλίπῃ τὸν οἶκον καὶ τὸ ἐργαστήριον. Περὶ τῆς ἰδέας ταύτης, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἐκ τῆς συνηθείας ταύτης προελθούσης λαμπαδηδρομίας διδασκόμεθα κάλλιστα διὰ τῆς παρὰ Πλουτάρχῳ περὶ ἀνανεώσεως τοῦ πυρὸς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην διηγήσεως β. Ἀριστείδ. κεφ. 20: «περὶ θυσίας ἐρομένοις αὐτοῖς ἀνεῖλεν ὁ Πύθιος Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσασθαι, θῦσαι δὲ μὴ πρότερον ἢ τὸ κατὰ τὴν χώραν πῦρ ἀποσβέσαντας ὡς ὑπὸ τῶν βαρβάρων μεμιασμένον ἐναύσασθαι καθαρὸν ἐκ Δελφῶν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἑστίας. Οἱ μὲν οὖν ἄρχοντες τῶν Ἑλλήνων περιιόντες εὐθὺς ἠνάγκαζον ἀποσβεννύναι τὰ πυρὰ πάντα τοὺς χρωμένους, ἐκ δὲ Πλαταιέων Εὐχίδας ὑποσχόμενος ὡς ἐνδέχεται τάχιστα κομιεῖν τὸ παρὰ τοῦ θεοῦ πῦρ ἧκεν εἰς Δελφούς. Ἁγνίσας δὲ τὸ σῶμα καὶ περιρρανάμενος ἐστεφανώσατο δάφνῃ, καὶ λαβὼν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὸ πῦρ δρόμῳ πάλιν εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐχώρει καὶ πρὸ ἡλίου δυσμῶν ἐπανῆλθε, τῆς αὐτῆς ἡμέρας χιλίους σταδίους κατανύσας. Ἀσπασάμενος δὲ τοὺς πολίτας καὶ τὸ πῦρ παραδοὺς εὐθὺς ἔπεσε καὶ μετὰ μικρὸν ἐξέπνευσεν. Ἀγάμενοι δ' αὐτὸν οἱ Πλαταιεῖς ἔθαψαν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Εὐκλείας Ἀρτέμιδος, ἐπιγράψαντες τόδε τὸ τετράμετρον·

Εὐχίδας Πυθῶδε θρέξας ἦλθε τᾷδ' αὐθημερόν».

Οὗτος ὁ Εὐχίδας ὤφειλεν ὥσπερ ἐν λαμπαδηδρομίᾳ νὰ κομίσῃ ὅσον τάχιστα ἐκ τῆς ἐν Δελφοῖς εἰς τὴν ἐν Πλαταιαῖς ἑστίαν τὸ πῦρ, ἵνα μὴ μολυνθῇ καθ' ὁδόν, ἀλλὰ διὰ τῆς ταχείας διακομίσεως εἰς τὴν νέαν ἑστίαν διαφυλάξῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἁγνότητα. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ ὤφειλε καὶ ἐν Ἀθήναις νὰ κομισθῇ ὅσον τάχιστα τὸ ἁγνὸν πῦρ ἐκ τοῦ βωμοῦ τοῦ Προμηθέως εἰς τὸν βω-

[1] Ἔπιθι τὴν περὶ λαμπαδηδρομίας ἐμὴν πραγματείαν δημοσιευθεῖσαν ἐν Hermes τόμ. 7 σελ. 437-452.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

μὸν τοῦ ἄστεως, ἕνεκα δὲ τούτου ἐνίκα ἐν τῇ λαμπαδηδρομίᾳ οὐχὶ ὁ πρῶτος εἰς τὸ τέρμα ἀφικνούμενος, ἀλλ᾽ ὁ πρῶτος διὰ τῆς καιομένης λαμπάδος ἐναύων τὸν ἐν τῷ ἄστει βωμὸν (πρβ. Λεξ. Σεγ. σελ. 228 «γυμνασίαρχοι· οἱ ἄρχοντες τῶν λαμπαδοδρομιῶν εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ Ἡφαίστου καὶ τοῦ Πανός, ὑφ᾽ ὧν οἱ ἔφηβοι ἀλειφόμενοι κατὰ διαδοχὴν τρέχοντες ἧπτον τὸν βωμόν»). Ἐν τῷ Jahrbuch des deuts. Archaeol. Inst. τόμ. 7 σελ. 149 κέ. (1892) ἐδημοσίευσεν ὁ A. Körte ἔκ τινος ἀττικοῦ κρατῆρος εἰκόνα, δῆλον ποιοῦσαν, ὅτι ἡ ἔναυσις τοῦ βωμοῦ καθίστησι τὸν τρέχοντα νικητήν. Ἐν μέσῳ τῆς εἰκόνος πεποίηται στρογγύλος βωμός, ἐφ᾽ οὗ κεῖνται σταυροειδῶς δύο σχίζαι. Εἰς τὸν βωμὸν προσέρχεται ἐξ ἀριστερῶν γυμνὸς καὶ καταβόστρυχος νεανίας ἔχων ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ περιφλεγομένην δᾷδα· τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κοσμεῖ λευκὴ ταινία μετὰ ἐμβεβλημένων ὀξέων φύλλων, ἀναμιμνησκόντων τὸν ἐκ δάφνης στέφανον τοῦ Εὐχίδα. Ἕτερος ἔφηβος ἐν ἀριστερᾷ καὶ ὄπισθεν τοῦ εἰρημένου ἐφήβου προσανακλίνεται εἰς ῥάβδον κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὦμον· φορεῖ ἱμάτιον, μὴ καλύπτον τὰ ἄνω τοῦ σώματος, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς λευκὴν ταινίαν ἄνευ τῶν ὀξέων φύλλων. Ἐν δεξιᾷ παρὰ τὸν βωμὸν ἵσταται Νίκη μετὰ ἀνοικτῶν πτερύγων, ἥτις ἐπιθεῖσα τὸν δεξιὸν πόδα ἐπὶ λίθου καὶ ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς πρὸς τὸν λαμπαδηφόρον νεανίαν ἐξοτρύνει αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς πρὸς τὸν βωμόν. Φορεῖ μακρὸν ἐζωσμένον χιτῶνα μετὰ ἐπιβλήματος, ἔτι δὲ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, στεφάνην, ἐνώτια, περιδέραιον καὶ ψέλια· ὄπισθεν αὐτῆς προσέρχεται δεξιόθεν τρίτος νεανίας, γυμνὸς καὶ κεκοσμημένος ὁμοίᾳ τῇ τοῦ λαμπαδηφόρου ταινίᾳ. Κατὰ ταῦτα ἡ θεὰ δεχομένη τὸν μετὰ καιομένης λαμπάδος εἰς τὸν βωμὸν ἀφικόμενον ἔφηβον ἐξοτρύνει αὐτὸν νὰ ἀνάψῃ τὰς ἐπικειμένας σχίζας. Ὁ ἐν δεξιᾷ καὶ ὄπισθεν τῆς Νίκης νεανίας ὢν εἷς τῶν τῆς νικώσης φυλῆς δὲν βαστάζει πλέον τὴν λαμπάδα, μεταβᾶσαν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ διαδόχου. Ἐν τῇ διαδοχῇ τῶν λαμπαδηδρομούντων ἦν οὐχὶ εἷς μόνος νικητής, ἀλλὰ τῆς νίκης μετεῖχεν ἅπασα ἡ τάξις, ἧς ὁ τελευταῖος ἐκόμιζεν εἰς τὸ τέρμα τὴν λαμπάδα καιομένην. Οὕτως ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ C. I. ἀριθ. 244

φέρονται τρία καὶ δέκα ὀνόματα νικησάντων τὴν λαμπάδα. Κατὰ ταῦτα αἱ τάξεις τῶν ἀλλήλων διισταμένων ἀγωνιστῶν ἀνῆκον εἰς διαφόρους φυλάς, σὺν δὲ τῷ φέροντι πρώτῳ εἰς τὸ τέρμα τὴν ἀνημμένην λαμπάδα νικητῇ ἐνίκα ἅπασα ἡ τάξις καὶ ἡ φυλὴ αὐτοῦ. Διὰ τοῦ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ νικητοῦ ἱσταμένου ἐφήβου ἐξεικονίζεται τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ καθαρὸν πῦρ λαμβανόμενον ἐκ τοῦ βωμοῦ τοῦ Προμηθέως ἐκομίζετο ὡς οἷόν τε τάχιστα εἰς τὸν τῆς πόλεως βωμὸν καὶ εἰς τὰς συνοικίας τῶν σιδηρουργῶν καὶ κεραμέων, διὰ ταῦτα ὁ Προμηθεὺς ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ αὐτοῦ φύσει ἐνομίζετο ὡς θεὸς τοῦ καθαροῦ πυρὸς καὶ συνήπτετο τοῖς ἐν Ἀθήναις χειροτέχναις.

Ἐν παντάπασιν ἀλλοίᾳ μορφῇ ἀπαντᾷ ὁ περὶ Προμηθέως μῦθος ἐν τῇ *Ἡσιοδείῳ ποιήσει*. Ἤδη ἐν τῷ ἰνδικῷ μύθῳ χαρακτηρίζει τοὺς Bhṛgu ἀλαζὼν δύναμις, τὸ πρότυπον τῶν ἀντιστοιχούντων αὐτοῖς Φλεγύων (ἐκ τοῦ φλέγω, πρβ. φλεγυᾶν ἢ φλεγιᾶν = ὑβρίζειν), «ἀνδρῶν ὑβριστάων, οἳ Διὸς οὐκ ἀλέγοντες ἐπὶ χθονὶ ναιετάασκον ἐν καλῇ βήσσῃ Κηφισίδος ἐγγύθι λίμνης» Ὁμ. Ὕμν. 2,100). Ὥσπερ ἀλαζονεία καὶ ὕβρις πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους ἄγει τὸν ἀρχηγέτην Φλεγύαν καὶ ἄλλους τοῦ γένους αὐτοῦ εἰς τὸν Τάρταρον, οὕτω κατὰ βραχμανικήν τινα παράδοσιν (ἔπιθι σελ. 23 τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου τοῦ Kuhn) προσφέρεται καὶ ὁ Bhṛgu ἀλαζόνως πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, τὸν Οὐρανόν (Varuṇa), ὑφ' οὗ πέμπεται εἰς τοὺς ἐν ᾅδει διαφόρους τῶν ἀσεβῶν τόπους, ἵνα ἰδὼν τὰς τιμωρίας αὐτῶν σωφρονισθῇ. Ὁ δὲ Προμηθεὺς ὢν δωρητὴς τοῦ παντέχνου πυρὸς ἐξελαμβάνετο ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, τῆς προμηθοῦς δηλαδὴ ἐπινοίας, δι' ἧς τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰσχωρεῖ εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς φύσεως καὶ ποιεῖ ὑποχειρίους πάσας τὰς δυνάμεις αὐτῆς, καθὰ διαγράφει τοῦτο θαυμασίως ὁ Σοφοκλῆς Ἀντιγ. 322 κέ., ἔτι δὲ καὶ τῆς ἀκαταπονήτου πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας ὁρμῆς, ἥτις ἄγει εἰς ἀλαζονείαν καὶ ἀντίστασιν πρὸς τὴν θεότητα. Τὴν δαιμονίαν ταύτην ὁρμὴν ὑπεδήλωσε κάλλιστα ὁ Εὐριπίδης Ἱκέτ. 201 κέ. λέγων, ὅτι ἡ ἡμέρωσις καὶ παιδεία εἶναι μὲν θεῖον δῶρον, τὸ ἀνθρώπινον ὅμως πνεῦμα δὲν ἀρκεῖται εἰς τοῦτο, «ἀλλ' ἡ φρόνησις τοῦ θεοῦ μεῖζον σθέ-

νειν ζητεῖ, τὸ γαῦρον δ' ἐν φρεσὶν κεκτημένοι δοκοῦμεν εἶναι δαιμόνων σοφώτεροι». Τοιαῦται σκέψεις, περὶ ὧν ἔμπροσθεν ἐγένετο λόγος, προσετέθησαν εἰς τὸν περὶ Προμηθέως μῦθον, χωριτῶν δὲ ἀντίληψις περὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ περὶ τοῦ σοφίζεσθαι, ὅπερ ἐρίζον πρὸς τὴν θεότητα ἐπάγεται ὡς τιμωρίαν πᾶσαν ἐν τῷ κόσμῳ δυστυχίαν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ Ἡσιοδείῳ ποιήσει. Ἐν Θεογ. στίχ. 507 κέ. ἀναγινώσκονται τάδε:

κούρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
ἠγάγετο Κλυμένην καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν·
ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα·
τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον ἠδὲ Προμηθέα
ποικίλον, αἰολόμητιν, ἁμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα,
ὃς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι.
πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
εἰς Ἔρεβος κατέπεμψε βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου·
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
πείρασιν ἐν γαίης πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
ἑστηώς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσι.
ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.
δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον
δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον· αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ
ἤσθιεν ἀθάνατον, τὸ δ' ἀέξατο ἶσον ἁπάντῃ
νυκτός, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις.
τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νοῦσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων,
οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς Ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη
πλεῖον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
τοῦτον ἄρ' ἁζόμενος τίμα ἀριδίκετον υἱόν.
καίπερ χωόμενος παύθη χόλου ὃν πρὶν ἔχεσκεν,
οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.

Κατὰ ταῦτα πλήρης αὐθαδείας καὶ πανουργίας παρίσταται ὁ χαρακτὴρ τοῦ Τιτᾶνος, ὅστις θέλων νὰ καταστῇ ὅμοιος τῷ Διὶ κατὰ τὰς βουλὰς ἐξώργισεν αὐτόν. Ἀλλ' ὅμως ὁ Ζεὺς χαριζόμενος τῷ υἱῷ τῆς Ἀλκμήνης παύεται τοῦ χόλου καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ κτείνῃ τὸν ἀετὸν καὶ λύσῃ ἐκ τῶν δεσμῶν τὸν Προμηθέα. Ἡ δὲ αἰτία τῆς τιμωρίας ἐκτίθεται εὐθὺς μετὰ τὸν μνημονευθέντα 535 στίχον ἐν τρόπῳ τοιῷδε. Ὅτε διεκρίθησαν ἀλλήλων ἐν Μηκώνῃ οἱ θεοὶ καὶ οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι, διαμελίσας ὁ Προμηθεὺς μέγαν βοῦν καὶ θέλων νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν νοῦν τοῦ Διὸς προὔθηκε τοῖς μὲν ἀνθρώποις σάρκας καὶ πίονα ἔγκατα ἐντὸς τῆς βοείας γαστρός, τῷ δὲ Διὶ λευκὰ ὀστᾶ, ἅτινα εὐθετίσας τεχνηέντως ἐκάλυψεν ἐν τῇ στιλβούσῃ πιμελῇ. Ὁ Ζεὺς διιδὼν τὴν ἀπάτην ἐζήτησε λόγον τοῦ ἀνίσου διαμελισμοῦ, ὁ Προμηθεὺς ὅμως πανούργως μειδιάσας εἶπε τῷ Διὶ νὰ ἐκλέξῃ οἵαν μοῖραν ἤθελεν. Κακὰ τοῖς θνητοῖς μαντευόμενος ἐκλέγει ὁ Ζεὺς τὴν λευκὴν πιμελήν, ἰδὼν δὲ τὰ δολίως ἔνδοθεν κείμενα ὀστᾶ ἐθυμώθη λίαν. Πρὸς τιμωρίαν ἀφεῖλε τοὺς θνητοὺς τὴν δύναμιν τοῦ ἀκαμάτου πυρός, ἀλλ' ὁ φίλα αὐτοῖς φρονῶν (ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο) υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ ἐξηπάτησε τὸν Δία κλέψας ἐν κοίλῳ νάρθηκι τὴν τηλεσκόπον τοῦ πυρὸς λάμψιν. Ὁ ὑψιβρεμέτης χολωθεὶς ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις κακόν. Ἐκέλευσε τὸν Ἥφαιστον νὰ πλάσῃ ἐκ πηλοῦ γυναῖκα, ἣν κοσμηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς παντοίῳ κόσμῳ πέμπει τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἐπίχαρι κακόν. Ἐκ τοῦ πηλοπλάστου τούτου ἰνδάλματος τοῦ Ἡφαίστου κατάγεται τὸ φῦλον τῶν γυναικῶν, αἵτινες ὡς μέγα κακὸν οἰκοῦσιν ἐν τοῖς ἀνδράσιν ὅμοιαι τοῖς ἐν τοῖς σμήνεσι κηφῆσιν. Ἡ ἐν τῇ Θεογονίᾳ διήγησις λήγει ἐν τοῖς ἑξῆς στίχοις:

ὣς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν·
οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς
τοῖό γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
καὶ πολύιδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἔρυκεν.

Ἐν διαφόρῳ πως τρόπῳ ἐκτίθεται ὁ μῦθος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις στίχ. 48 κέ. Ὁ Ζεὺς ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγκυλομήτου Προμηθέως «ἐμήσατο ἀνθρώποισιν κήδεα λυγρά» κρύψας τὸ πῦρ, ὅπερ ὅμως ὁ εὔνους αὐτοῖς παῖς τοῦ Ἰαπετοῦ κλέπτει τοῦ Διὸς

ἐν κοίλῳ νάρθηκι. Ὁ πατὴρ ὅμως ἀνδρῶν τε θεῶν τε εἰπὼν «Ἰαπετιονίδη, πάντων περ μήδεα εἰδώς, χαίρεις πῦρ κλέψας καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας, σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι· τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν ᾧ κεν ἅπαντες τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες» καὶ πικρὸν γελάσας ἐκέλευσε τὸν Ἥφαιστον νὰ ποιήσῃ ὅ,τι τάχιστα ἐκ γῆς γυναῖκα, ἣν παντοίᾳ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς χάριτι κοσμηθεῖσαν ὠνόμασε Πανδώραν, διότι πάντες οἱ Ὀλύμπια δώματα ἔχοντες ἐδώρησαν αὐτῇ δῶρον ὀλέθριον τοῖς φιλοπόνοις ἀνθρώποις. Εἶτα πέμπει τὸν Ἑρμῆν ἄγοντα τὸ δῶρον τοῦτο εἰς τὸν Ἐπιμηθέα, ὅστις καί περ νουθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ Προμηθέως «μήποτε δῶρον δέξασθαι πὰρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου» ἐδέξατο τὴν Πανδώραν καὶ συνῳδὰ τῇ φύσει αὐτοῦ ἐνόησε τὸ κακόν, ὅτε εἶχεν ἤδη αὐτὸ ἐν οἴκῳ. Πρὶν γὰρ ἔζων οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ κακῶν καὶ χαλεπῶν πόνων καὶ ἀργαλέων νόσων. Ἀλλ' ἡ γυνὴ ἀφεῖλε τοῦ πίθου τὸ πῶμα καὶ μυρία κακὰ καὶ ἀσθένειαι διεσπάρησαν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν, μόνη δὲ ἡ Ἐλπὶς παρέμεινεν ἐντὸς τοῦ πίθου, διότι πρὶν ἀποπτῇ καὶ αὕτη, ἐπέθηκεν ἡ Πανδώρα τῇ συμβουλῇ τοῦ Διὸς τὸ πῶμα. — Δικαίως ἡ δευτέρα τοῦ μύθου παράστασις περὶ πίθου, ἐν ᾧ περιέχονται τὰ κακὰ καὶ αἱ νόσοι, ὑπολαμβάνεται ὀψιαιτέρα προσθήκη. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον ἡ ἐπήρατος γυνὴ εἶναι τὸ κακόν, ὅπερ πέμπει τοῖς ἀνθρώποις ὁ Ζεύς, καὶ ἐφ' ᾧ τέρπονται οἱ θνητοὶ ἐναγκαλιζόμενοι τὴν ἑαυτῶν δυστυχίαν. — Οὕτως ὁ Προμηθεὺς παρὰ πᾶσαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὔνοιαν καὶ παρὰ πᾶσαν αὐτοῦ σύνεσιν ἐπέτυχε τὸ ἐναντίον οὗτινος ἠβούλετο ἐπαγαγὼν ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυστυχίαν, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν νοῦν τοῦ Διός. Διὰ ἁμαρτίαν ἦλθε τὸ κακὸν εἰς τὸν κόσμον, ἡ δὲ ἁμαρτία ἐξήχθη ἐκ τῆς ἀρχαίας συνηθείας τοῦ καίειν ἐν ταῖς θυσίαις μέλη τινὰ καὶ δὴ τὰ χείρονα τοῦ ἱερείου εἰς τιμὴν τῶν θεῶν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐσθίειν τοὺς θύοντας. Καὶ ἦν μὲν ἡ συνήθεια αὕτη, ὡς εἴρηται, ἀρχαία, ὀψιαιτέρα ὅμως καὶ λεπτολόγος γενεὰ ἀνθρώπων πειρωμένη νὰ ἑρμηνεύσῃ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς θυσίας διεῖδεν ἐν αὐτῷ μείωσιν τῶν θείων τιμῶν καὶ ἀξιόποινον πανουργίαν, ἧς εἰσηγη-

τὴς ὑπελήφθη ὁ τοῦ πυρὸς θεὸς Προμηθεύς, καθὰ ἀναγινώσκεται Θεογ. 556

ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.

Ἤδη ἐν τῷ ἰνδικῷ μύθῳ εἶναι ὁ Agni ὁ θεός, ᾧτινι ἐπιτρέπει ὁ Ἰνδὸς τὰ θύματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ἵνα ἐν τῇ ἑλισσομένῃ καπνοῦ στήλῃ ἀνακομίσῃ αὐτὰ πρὸς τοὺς ἐν οὐρανῷ φίλους αὐτοῦ θεούς. Τὸ πῦρ ἦλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν, τὸ πῦρ ἀνέρχεται πάλιν ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, ὥσπερ δὲ ὁ Agni, οὕτω καὶ ὁ Προμηθεὺς γίνεται μεσίτης ἀνθρώπων καὶ θεῶν. Τὴν δὲ ἀπάτην ἐμηχανήσατο ὁ Προμηθεύς, ὅτε οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι διεκρίθησαν ἀλλήλων ἐν Μηκώνῃ, ἤτοι ὅτε ἔληξεν ἡ ἐπὶ Κρόνου πατριαρχικὴ συμβίωσις αὐτῶν (ἔπιθι Schömann, Die Hesiodeische Theogonie σελ. 209). Αἱ διάφοροι φάσεις τῶν ἀνθρωπίνων ἀντιλήψεων περὶ τῆς θεότητος καὶ περὶ τῆς πρὸς ταύτην σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου μετεβλήθησαν εἰς διαφόρους φάσεις θεῶν. Κατ' ἀρχὰς γινώσκει ὁ ἄνθρωπος τυφλὴν μόνον δύναμιν, ἀγρίαν βίαν, τὸ κράτος τῆς Τύχης. Ὅταν ἡ νὺξ ἕπηται εἰς τὴν ἡμέραν, ὁ δὲ χειμὼν ἐν σκοτεινῇ ἀχλύϊ διαδέχηται τὴν φωταυγῆ τοῦ ἔτους ὥραν, φοβεῖται μὴ οἱ δαίμονες τοῦ σκότους καταβάλωσι τοὺς φύλακας τοῦ φωτός. Ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν ἀρχὴν τοῦ Κρόνου καὶ τῶν Τιτάνων. Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ἡ πεῖρα νόμον, κανόνα, σχέδιον ἐν τοῖς φαινομένοις τοῦ κόσμου. Νῦν δέ, ὅτε ὁ ἄνθρωπος δὲν βλέπει πλέον ἀγρίας μόνον δυνάμεις περὶ ἑαυτόν, ἀλλ' ἀνώτερα ὄντα ὑπεράνω ἑαυτοῦ, ἐπέρχεται σὺν τῇ ἀρχῇ τοῦ Διὸς ἡ διάκρισις τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Ἡ διάκρισις αὕτη ἐγένετο ἐν Μηκώνῃ. Ὁ Στράβων 8, 382 ἀποφαίνει τὴν Μηκώνην ὡς τὸ ἀρχαῖον τῆς Σικυῶνος ὄνομα· ὡς πρὸς ἡμᾶς δὲ περιέχει τὸ ὄνομα τοῦτο μόνον ἀνάμνησιν τοῦ τόπου, ἔνθα κατῴκουν πρὶν ἄνθρωποι, καὶ μαρτύριον τῆς πρώτης τῶν ἀρείων φύλων πατρίδος.

Ο ΠΕΡΙ ΙΟΥΣ ΜΥΘΟΣ[1]

Ἵνα ἐπιτείνῃ τὸ πάθος τῆς δράσεως καὶ κατασκευάσῃ ταύτην σοβαρωτέραν, κατὰ δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ὁμήρου ἀγάγῃ πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν θεατῶν ποικιλόμορφον μυθικὸν κόσμον, ἐποιήσατο ὁ Αἰσχύλος χρῆσιν τοῦ μύθου τῆς Ἰοῦς. Ὅθεν, πρὶν μεταβῶμεν εἰς τὸν Προμηθέα τοῦ Αἰσχύλου, ἐπεξέλθωμεν τὸν μῦθον τοῦτον ἀποβλέποντες καὶ εἰς τὰς Ἱκέτιδας, ἐν ᾧ δράματι ἡ Ἰὼ παρέρχεται ὡς ἡ προμήτωρ καὶ πρόγονος τῶν Δαναΐδων.

Εἰς σύνδεσιν τοῦ περὶ Προμηθέως καὶ περὶ Ἰοῦς μύθου ἤχθη ἀναντιρρήτως ὁ Αἰσχύλος ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἡ Ἰὼ εἶναι αἱ δύο ὁδοιπλανεῖς θεότητες, ὧν δεῖται ὁ ποιητὴς χάριν τῶν ἐν τῷ δράματι γενομένων ὑπ' αὐτοῦ γεωγραφικῶν ἐκθέσεων καὶ περιγραφῶν. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ τοῦ Προμηθέως λυτρωτὴς εἶναι ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ἐν τῇ δεκάτῃ τρίτῃ γενεᾷ καταγόμενος ἀπὸ τῆς Ἰοῦς (ἔπιθι σημείωσιν εἰς στίχον 800). Ὥσπερ τὸ τέλος τῶν τοῦ Προμηθέως βασάνων γίνεται καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἡρακλῆς μεταβαίνει ἀπὸ ἀγῶνος εἰς ἀγῶνα, οὕτω τίθησιν ὁ Αἰσχύλος τὴν ἀρχὴν τῶν τοῦ Προμηθέως βασάνων εἰς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἡ Ἰὼ πλανᾶται ἀπὸ τῆς μιᾶς γῆς εἰς τὴν ἑτέραν κινδυνεύουσα ἀπείρους κινδύνους. Ὅθεν κατὰ τὸν μεταξὺ μακρὸν χρόνον, ὅστις δηλοῦται διὰ τοῦ μυριετὴς ἢ τρισμυριετὴς (σημ. εἰς στίχ. 94) διαμένει ἡ βάσανος τοῦ Προμηθέως. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον διαρταμεῖ ἀετὸς τὸ ἧπαρ τοῦ Τιτᾶνος, ἡ δὲ τιμωρία αὕτη θὰ ἐφαίνετο παράδοξος, ἐὰν παρετείνετο καθ' ὅλον τὸν εἰρημένον ἀτελεύτητον χρόνον. Ὁ δραμα-

[1] Ἔπιθι Preller, Griech. Myth. τόμ. 2 σελ. 38 (δευτ. ἐκδ.), R. Engelmann De Ione commentatio archaeologica (1868), Hignard, Étude sur le mythe d'Io (1868), Usener ἐν Rhein. Mus. τόμ. 23 (1868) σελ. 332 κέ., Plew ἐν Jahrb. f. klass. Philol. 1870 σελ. 665 κέ. 1873 σελ. 697 κέ., Overbeck, De Ione telluris non lunae deo (1872), Siecke, Beiträge zur genaueren Kenntnis der Mondgottheit bei den Griechen (1885) καὶ Ed. Meyer, Forschungen zur alten Geschichte τόμ. 1 σελ. 67 κέ. (1892), περὶ δὲ τῶν εἰκονικῶν παραστάσεων παράβαλε πλὴν τῆς προειρημένης τοῦ R. Engelmann πραγματείας καὶ Overbeck, Griech. Kunstmythologie τόμ. 2 σελ. 465.

τικὸς ποιητὴς δύναται νὰ ποιήσηται χρῆσιν τοῦ ἀετοῦ καθ' ἣν στιγμὴν φονεύεται οὗτος, ὥστε δὲν ἔχρηζε νὰ ᾖ ὁρατός. Διὰ δὲ τοῦτο διεῖλεν ὁ Αἰσχύλος τὴν τιμωρίαν εἰς τρεῖς περιόδους, ἐξ ὧν ὁ Προμηθεὺς μόνον τὴν πρώτην καὶ τελευταίαν ὑπομένει ἐν τῷ ἄνω κόσμῳ διάγων τὸν πλεῖστον χρόνον ἐν τῷ Ταρτάρῳ. Μόνον ἐν τῇ τελευταίᾳ χρονικῇ περιόδῳ ἐπιφαίνεται ὁ ἀετός.

Ἰὼ εἶναι θυγάτηρ τοῦ Ἀργείου βασιλέως (ποταμίου θεοῦ) Ἰνάχου, τῆς μητρὸς Μελίας δὲν ποιεῖται μνείαν ὁ Αἰσχύλος. Κατὰ Ἱκετίδων στίχ. 297 κέ. ἦν ἡ Ἰὼ ἱέρεια τῆς Ἀργείας Ἥρας. Ἐπειδὴ ὁ Ζεὺς ἠράσθη αὐτῆς, ἡ Ἥρα μετεμόρφωσε τὴν ἑαυτῆς ἱέρειαν εἰς βοῦν, ἐπειδὴ δὲ ὁ Ζεὺς ἐν μορφῇ ταύρου ἐπειρᾶτο νὰ προσεγγίσῃ αὐτῇ, κατέστησεν ἡ Ἥρα τὸν πολυόμματον Ἄργον φύλακα τῆς βοός. Τοῦ δὲ Ἄργου φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, ἡ θεὰ πέμπει τῇ βοῒ οἶστρον ἐλαύνοντα αὐτὴν ἀπὸ γῆς εἰς γῆν, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα ἀνακτησαμένη διὰ τῆς τοῦ Διὸς ἐπαφῆς τὴν προτέραν μορφήν, γεννᾷ αὐτῷ υἱόν, ὀνομασθέντα ἐκ τῆς ἐπαφῆς, Ἔπαφον. Ἡ παράστασις ἐν Προμηθ. 672 κέ. διαφέρει πως. Ἐνύπνια ἐτάραττον τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς διάγουσαν Ἰὼ προτρέποντα αὐτὴν νὰ ἐξέλθῃ πρὸς Λέρνης βαθὺν λειμῶνα, ὅπως καταπαύσῃ τὸν σφοδρὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα τοῦ Διός. Ἡ θυγάτηρ ἀνακοινοῦται τὰς ἐννυχίους ταύτας ὄψεις τῷ πατρί, ὅστις ἐρωτήσας ἐν Δελφοῖς καὶ Δωδώνῃ κελεύεται, ὡς εἰκός, νὰ ἀποστείλῃ αὐτὴν εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς ὅρια, ἐὰν μὴ θέλῃ ὁ κεραυνὸς τοῦ Διὸς νὰ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ γένος αὐτοῦ. Ἐπαναγκασθεὶς ἐποίησε τὰ κελευόμενα ὁ πατήρ, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ Ἰὼ γίνεται κερασφόρος, ὀξύστομος μύωψ ἐξωθεῖ αὐτὴν εἰς τὰ Λερναῖα πεδία καὶ ὁ φύλαξ Ἄργος εἵπετο κατὰ πόδας αὐτῆς. Εἰ καὶ οὗτος αἰφνιδίως ἀποστερεῖται τοῦ ζῆν, ἡ παρθένος φαντάζεται ὅτι ὁρᾶται ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ βλέμματος αὐτοῦ καὶ καταδιώκεται. Τὸ βλέμμα τοῦτο ἐποίησεν αὐτὴν ἐμμανῆ καὶ ὥσπερ ἐσωτερικὸς οἶστρος ἤλαυνεν αὐτὴν ἀπὸ γῆς εἰς γῆν [1].

[1] Προσόμοιόν τι φαίνεται ὅτι ἐξεικονίζεται ἐπί τινος δακτυλιολίθου ἐν Monum d. Inst. τόμ. 2,59, 9: Ὁ Ἑρμῆς βαστάζει ἐν χειρὶ τὴν δι' ἅρπης (δρεπάνου) ἀποκοπεῖσαν κεφαλὴν τοῦ Ἄργου· ἐγγὺς δὲ ὁρᾶται βοῦς ἀποπηδῶσα ἔντρομος ἐπὶ τῷ θεάματι.

Καὶ λέγεται μὲν ἐν παρέργῳ Προμηθ. στίχ. 617 καὶ 626 ὅτι τὸ μῖσος τῆς Ἥρας διώκει τὴν Ἰώ· ἀλλ' ὅμως χάριν ποιητικῶν λόγων ἄγεται πρὸ τῶν ὀμμάτων μᾶλλον τὸ ἔγκλημα τοῦ Διὸς (πρβ. 761 κέ.). Ἐπειδὴ ἡ Ἰὼ παρέρχεται εἰς τὴν σκηνήν, ἐκ μὲν τῆς βοὸς γίνεται κερασφόρος παρθένος, ἐκ δὲ τοῦ μύωπος ἐσωτερικὸς οἶστρος. Ἀλλ' ὅμως ὥσπερ Προμ. στίχ. 702 μνημονεύεται ὁ μύωψ, οὕτω τοὐναντίον Ἱκέτ. 577 γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἐκ γυναικὸς καὶ βοὸς συγκειμένου τέρατος, εἰ καὶ 303 κέ. ἐγένετο λόγος περὶ τῆς εἰς κερασφόρον βοῦν μεταμορφώσεως. Ἡ ῥῆσις αὐτόθι 550 κέ. οἴστρῳ ἐρεσσομένα φεύγει ἁμαρτίνοος, συνᾴδει τῇ ἐν Προμηθεῖ παραστάσει.

Καὶ ἡ περὶ τῶν πλανῶν τῆς Ἰοῦς[1] ἔκθεσις ἐν τῷ Προμηθεῖ παραλλάσσει τῆς ἐν ταῖς Ἱκέτισιν. Κατὰ Ἱκέτ. 547 κέ ἀπερχομένη ἡ Ἰὼ ἐκ τοῦ Ἄργους διαμείβεται διάφορα βροτῶν φῦλα, ἕως οὗ διαπερᾷ τὸν Θρᾳκικὸν Βόσπορον (πρβ. Εὐριπ. Ἰφιγεν. τ. ἐ. Τ. 394 κέ.). Εἶτα ἐλαυνομένη διὰ Μυσίας, Λυδίας, Φρυγίας, Παμφυλίας, Κιλικίας καὶ Φοινίκης ἀφικνεῖται τέλος εἰς Αἴγυπτον. Ἐν Προμηθεῖ τοὐναντίον ἀφικνεῖται ἡ Ἰὼ πρὸς τὸν Προμηθέα, ὅστις ἐν τοῖς βορείοις τέρμασι τῆς Σκυθίας καὶ πρὸς τῷ Ὠκεανῷ ἐδέδετο ἐπὶ πέτρας, αἱ δὲ ὁδοιπλανίαι τῆς Ἰναχείας κόρης συντελοῦσιν τῷ ποιητῇ εἰς γεωγραφικὰς περιγραφὰς καὶ εἰς ἔκθεσιν παντοίων ἀξιομνημονεύτων πραγμάτων. Ἐν ᾧ ἐν Ἱκέτισιν διὰ τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου ἔρχεται ἡ Ἰὼ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἐντεῦθεν κατ' εὐθεῖαν εἰς Αἴγυπτον, ἐν τῷ Προμηθεῖ ποιεῖται μεγάλους ἑλιγμούς, παραλειπομένων τῶν ἐν ταῖς Ἱκέτισιν περιγραφομένων τόπων, εἰ καὶ κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος Βόσπορος (Προμ. 759) ἀφίκετο διὰ τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου. Ἀλλ' ὅμως δηλοῖ ὁ ποιητής, ὅτι παραλείπει τὴν μακρὰν τῆς Ἰοῦς πορείαν μέχρι τῆς ἀφίξεως αὐτῆς εἰς Δωδώνην (στίχ. 853 κέ.) καὶ δύναταί τις νὰ διανοηθῇ, ὅτι τοῦτο τὸ πρῶτον τῆς πλάνης μέρος ἐγένετο διὰ τοῦ Αἰγαίου πε-

[1] Πρβ. Forbiger, Handbuch der alten Geographie τόμ. 1 σελ. 33 κέ., Pet. Ios. Meyer, Aeschyl. Prom. v. quo in loco agi videatur. Bonn 1861, Bern. Foss, de loco in quo Prom. apud Aeschylum vinctus sit Bonn 1862.

λάγους εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, μετὰ ἐπιστροφὴν δὲ διὰ τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου εἰς Εὐρώπην καὶ Δωδώνην. Ἐντεῦθεν ἐπλανήθη εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, εἶτα πάλιν εἰς τὰς πρὸς βορρᾶν μεσογαίας χώρας μέχρι τοῦ παρὰ τὸν βόρειον Ὠκεανὸν τόπου, ἔνθα ἐπὶ τῆς πέτρας ἐκρέματο ὁ Προμηθεύς. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνουσα πρὸς ἀνατολὰς ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς νομάδας Σκύθας, οὓς ἐκκλίνασα πορεύεται ἀνὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ὠκεανοῦ. Εἶτα πορεύεται πρὸς μεσημβρίαν, λιποῦσα δὲ ἐν ἀριστερᾷ τοὺς ἀνημέρους Χάλυβας ἔρχεται εἰς τὸν Ὑβρίστην ποταμὸν (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 743) καὶ εἰς τὰς ἐκ τοῦ Καυκάσου ῥεούσας πηγὰς αὐτοῦ. Ὑπερβᾶσα δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τούτου πρὸς μεσημβρίαν ἀφικνεῖται εἰς τὰς ἐν Κολχίδι Ἀμαζόνας καὶ ὑπὸ τούτων ὁδηγεῖται εἰς τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον (ἴδε σημ. εἰς 748), τὸ ὅριον Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Τοῦτον δὲ διαπλεύσασα πορεύεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἀφικνεῖται εἰς ἑτέραν (τὴν Κασπίαν;) θάλασσαν, ἣν ἐπίσης ἐκπερᾷ. Εἶτα ἀφικνεῖται πρὸς τὰ Γοργόνεια πεδία τῆς Κισθήνης, ἔνθα οἰκοῦσιν αἱ Φορκίδες καὶ αἱ Γοργόνες, ἐντεῦθεν δὲ εἰς τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας καὶ τοὺς μονοφθάλμους Ἀριμασπούς, καὶ τέλος πρὸς τὸ κελαινὸν φῦλον τῶν Αἰθιόπων (πρὸς μεσημβριανατολὰς) καὶ τὸν ποταμὸν Αἰθίοπα. Πορευομένη παρὰ τὰς ὄχθας τούτου πρὸς δυσμὰς ἀφικνεῖται τέλος εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔνθα ὁ Αἰθίοψ ποταμὸς γίνεται Νεῖλος (ἴδε σημ. εἰς 833 κέ.). Οὗτος ὡδήγησεν τὴν ὁδοιπλανοῦσαν Ἰὼ εἰς τὸ Δέλτα (Κάνωβον), ἔνθα τυχοῦσα τέρματος τῶν μόχθων ἐγέννησε τῷ Διὶ τὸν Ἔπαφον.

Κατὰ τὴν συνήθη παράδοσιν, τὴν ἀπαντῶσαν ἤδη ἐν τῷ Ἡσιοδείῳ ποιήματι, ὅπερ ἐπεγράφετο Αἰγίμιος, μεταμορφοῖ οὐχὶ ἡ Ἥρα, ἀλλ᾽ ὁ Ζεὺς τὴν Ἰὼ εἰς βοῦν (πρβ. Ἀπολλοδ. 2, 1, 3, 2 καὶ σημ. εἰς Ἱκέτ. 303). Ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος ἀνάγλυφον ὅπερ περιγράφων ὁ Παυσανίας λέγει 3, 18, 13 «Ἥρα δὲ ἀφορᾷ πρὸς Ἰὼ τὴν Ἰνάχου βοῦν οὖσαν ἤδη» παραινίσσεται, ὡς φαίνεται, τὴν διὰ τῆς Ἥρας μεταμόρφωσιν. Σημειώδη παραλλαγὴν παρέχει ἡ περὶ Ἰοῦς διήγησις τῶν λογίων Περσῶν, οἵτινες αἰτίους τῆς διαφορᾶς Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔλεγον τοὺς Φοίνικας, καθὰ ἀναγινώσκεται παρ᾽ Ἡροδ. 1, 1 «τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον

προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον· πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλατταν γυναῖκας ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα. τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὠυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμναν τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα. καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς, τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθῆναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι οὐκ ὡς Ἕλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων πρῶτον τοῦτο ἄρξαι».

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι ἡ Ἰὼ σεληνιακὴ θεά. Πρβ Ἡρωδιανοῦ τοῦ τεχνικοῦ τόμ. 1 σελ. 347, 30 «ἰὼ ἤτοι σελήνη, ἰὼ γὰρ ἡ σελήνη κατὰ τὴν Ἀργείων διάλεκτον» καὶ Σουίδαν «Ἰώ· Ἰοῦς· οὕτω γὰρ τὴν σελήνην ἐκάλουν Ἀργεῖοι». Συνῳδὰ τούτοις ἐκλαμβάνεται ὁ Ἄργος Πανόπτης ὑπὸ τοῦ Μακροβίου (Sat. I 19, 12) ὡς ὁ ἔναστρος οὐρανός. Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἀμφισβητεῖται μὲν ὑπὸ πολλῶν, οἷον τοῦ Plew καὶ τοῦ Overbeck ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι βιβλίοις αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως πολλὰ συνηγοροῦσιν αὐτῇ. Ὁ τῆς Ἰοῦς μῦθος φαίνεται, ὥσπερ ὁ ἐν Κορίνθῳ μῦθος τῆς Μηδείας καὶ ὁ ἐν Ἀττικῇ τῆς Ἰφιγενείας, ὧν Φοινικικῆς καταγωγῆς. Ἡ ἰδέα κερασφόρου βοὸς ἰδιάζει τῇ φοινικικῇ σεληνολατρείᾳ[1]. Παντὸς δὲ μάλιστα μηνύουσιν αἱ τῆς Ἰοῦς πορεῖαι τοὺς τῆς Σελήνης δρόμους. Κατὰ συνήθειαν τὰ ἐν οὐρανῷ ὁρώμενα μετετίθεντο εἰς τὴν γῆν. Ὥσπερ ἐν μέρει ὁ ὁδοιπορῶν Ἡρακλῆς ἀντικατέστησε τὸν Φοινικικὸν Μελικέρτην, οὕτω κατέλαβε καὶ ἡ περιπλανωμένη Ἰὼ τὴν θέσιν τῆς Φοινικικῆς Διδοῦς. Ὥσπερ ἡ Μήδεια καὶ Ἰφιγένεια, οὖσαι ὡσαύτως σε-

[1] Πρβ. καὶ Παυσαν. 9,12,1 «λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὑπ' αὐτῶν (τῶν Θηβαίων) λόγος, ὡς ἀπιόντι ἐκ Δελφῶν Κάδμῳ τὴν ἐπὶ Φωκέων βοῦς γένοιτο ἡγεμὼν τῆς πορείας, τὴν δὲ βοῦν ταύτην παρὰ βουκόλων εἶναι τῶν Πελάγοντος ὠνητήν· ἐπὶ ἑκατέρᾳ δὲ τῆς βοὸς πλευρᾷ σημεῖον ἐπεῖναι λευκόν, εἰκασμένον κύκλῳ τῆς σελήνης ὁπότε εἴη πλήρης».

ληνιακαὶ θεότητες, ἔρχεται καὶ ἡ Ἰὼ ἐξ ἀνατολῶν, ἧπερ ὁδός, ὥσπερ παρὰ τῇ Ἰφιγενείᾳ, ἀνεστράφη ἐν τῷ μύθῳ. Καὶ ὥσπερ τῇ Ἀρτέμιδι καὶ τῇ Ἰφιγενείᾳ, οὕτως ἀπενέμετο καὶ τῇ Ἰοῖ ῥοπὴ ἐπὶ τὰς γεννήσεις, καθὰ δηλοῖ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἔπαφος. Ἡ δὲ σκηνὴ τοῦ μύθου τοῦ Ἐπάφου ἦν τὴν ἀρχὴν οὐχὶ ἡ Αἴγυπτος, ἀλλὰ ἡ Εὔβοια [1]. Πρβλ. Στραβ. σελ. 445 «οὐ μόνον δὲ Μάκρις ἐκλήθη ἡ νῆσος, ἀλλὰ καὶ Ἀβαντίς.. τάχα δ' ὥσπερ βοὸς αὐλὴ λέγεταί τι ἄντρον ἐν τῇ πρὸς Αἰγαῖον τετραμμένῃ παραλίᾳ, ὅπου τὴν Ἰὼ φασὶ τεκεῖν Ἔπαφον, καὶ ἡ νῆσος ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἔσχε τοῦτο τοὔνομα». Ἐτυμ. Μ. «Εὔβοια.. ὅτι τῇ Ἴσιδι (ἤτοι Ἰοῖ) εἰς βοῦν μεταβληθείσῃ ἐκεῖσε πολλὰς βοτάνας ἡ γῆ ἀνεβλάστησεν ἢ ὅτι ἐν αὐτῇ βοῦς γενομένη καλλίστη διέτριψεν». Ταῦτα κατάγονται ἐκ τοῦ Ἡσιοδείου ποιήματος Αἰγιμίου, καθὰ μαρτυρεῖ καὶ Στέφανος ὁ Βυζ. «Ἀβαντίς: ἡ Εὔβοια, ὡς Ἡσίοδος ἐν Αἰγιμίου β' περὶ Ἰοῦς·

νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ
τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες
τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὔβοιαν βοὸς ὠνόμασεν Ζεύς.

Τὴν Εὔβοιαν ὑποδηλοῖ καὶ ἡ εἴδησις παρ' Ἀπολλοδ. 2, 1, 3 «τοῦτον δὲ (τὸν Ἔπαφον) Ἥρα δεῖται Κουρήτων ἀφανῆ ποιῆσαι· οἱ δὲ ἠφάνισαν αὐτόν. καὶ Ζεὺς μὲν αἰσθόμενος κτείνει Κούρητας, Ἰὼ δὲ ἐπὶ ζήτησιν τοῦ παιδὸς ἐτράπετο», διότι Κούρητες δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλ' ἐν Εὐβοίᾳ κατὰ Στράβωνα σελ. 472 καὶ Στέφανον Βυζάντιον λ. Αἴδηψος. Ἐν τῷ ποιήματι *Αἰγιμίῳ* ἐφέρετο τὸ χωρίον (ἀποσπ. 4):

καί οἱ ἐπίσκοπον Ἄργον ἵει κρατερόν τε μέγαν τε,
τέτρασιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρώμενον ἔνθα καὶ ἔνθα,
ἀκάματον δὲ οἱ ὦρσε θεὰ μένος, οὐδέ οἱ ὕπνος
πῖπτεν ἐπὶ βλεφάροις, φυλακὴ δ' ἔχεν ἔμπεδον αὐτόν.

Κατὰ Στέφ. Βυζ. Ἄργουρα ἦν «τόπος Εὐβοίας, ὅπου δοκεῖ τὸν Πανόπτην Ἑρμῆς πεφονευκέναι», προδήλως δὲ καὶ ἡ εἴδησις αὕτη κατάγεται ἐκ τοῦ Αἰγιμίου. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον II 153 «ὁ δὲ Ἆπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστιν Ἔπαφος»

[1] Τοῦτο καὶ τὴν σημασίαν τοῦ Ἔπαφος ἀπέδειξεν ὁ E. Maass de Aesch. Supplicibus. Greifswald 1890.

ὑπολαμβάνεται συνήθως τὸ Ἔπαφος ὡς ἐξελλήνισις τοῦ αἰγυπτίου Ἄπις (πρβλ. Buttmann Mythol. II σελ. 182), ἀλλά, καθὰ κατέδειξεν ὁ Maass, ἐσχηματίσθη τὸ Ἔπαφος ἐκ τῆς ῥίζης *ἀφ* καὶ *ἐπί* (ἐκ τοῦ ἔφαφος γίγνεται ἔπαφος) καὶ δηλοῖ τὸν ἁπτόμενον (πρβ. σημ. εἰς 875 καὶ Ἱκέτ. 544 ἔφαπτορ Ἰοῦς). Κατὰ τὸν μῦθον ἄγει ἡ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἄψις τῆς Ἰοῦς εἰς ἀνάκτησιν τῆς προτέρας μορφῆς αὐτῆς καὶ εἰς γέννησιν τοῦ Ἐπάφου (Ἱκέτ. 316, Προμ. 875). Τὴν ἀληθῆ σημασίαν τούτου ζητεῖ ὁ Maass (σελ. 10) ἐν τῇ μαιεύσει, ἣν παρέσχεν ὁ Ζεὺς τῇ Ἰοῖ, μνημονεύων Σωρανοῦ περὶ γυναικείων σελ. 298 (ἐκδ. Rose): «τοὺς δὲ πόνους τὸ μὲν πρῶτον τῇ διὰ θερμῶν τῶν χειρῶν προσαφῇ πραΰνειν». Ἀλλ' ὁ Ζεὺς φαίνεται ὅτι εἰσήχθη ὕστερον εἰς τὸν μῦθον. Ἔπαφος εἶναι ὁ υἱὸς τῆς Ἰοῦς, ὥσπερ Ἔρως ὁ τῆς Ἀφροδίτης. Ὅθεν Ἔπαφος δηλοῖ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν φύσιν τῆς Ἰοῦς, ἥτις, καθὰ ἡ Ἄρτεμις εἰλείθυια ἢ ἡ Ἑκάτη (Ἱκέτ. 684), ἀναφαίνεται θεὰ τῆς μαιευτικῆς.

Ἐν τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, τοῖς ἀγγείοις, τοῖς ἔχουσι μελαίνας μορφάς, καὶ τοῖς ἔτι ἀρχαιοτέροις, τοῖς ἔχουσιν ἐρυθράς, ἐξεικονίζεται ἡ Ἰὼ ὡς βοῦς. Ἡ μεταποίησις τῆς βοὸς εἰς κερασφόρον παρθένον (Προμ. 613, Εὐρ. Φοιν. 248 κερασφόρος Ἰὼ) φαίνεται, ὅτι προῆλθεν ἐκ σκηνικῆς ἀνάγκης. Ἐν Ἱκέτισιν στίχ. 303 καὶ 577 (βοτὸν μιξόμβροτον) εὕρηνται ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ τῆς Ἰοῦς, τεκμήριον, ὅτι αἱ Ἱκέτιδες εἶναι νεώτεραι τοῦ Προμηθέως, διότι ἐν ταῖς Ἱκέτισιν οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀνάγκη τοῦ παρασχεῖν τῇ Ἰοῖ ἀνθρωπίνην μορφήν. Ὥσπερ δὲ ὁ Ἔπαφος ἐταυτίζετο πρὸς τὸν Αἰγύπτιον Ἆπιν, οὕτω καὶ ἡ ἐξεικόνισις τῆς κερασφόρου παρθένου ἐπήγαγε παραλληλισμὸν αὐτῆς πρὸς τὴν θεὰν Ἶσιν. Πρβλ. Ἡροδ. 2,41 «τὸ τῆς Ἴσιδος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον βούκερών ἐστι, κατά περ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι». Τὸν δὲ μῦθον τῆς Ἰοῦς σὺν τῷ τῶν Δαναΐδων ἐπραγματεύσατο πρὸ τοῦ Αἰσχύλου τὸ Ἡσιόδειον ποίημα *Γυναικῶν κατάλογος*, εἶτα τὸ ἄνω μνημονευθὲν ποίημα *Αἰγίμιος* καὶ τέλος τὸ ἐπικὸν ποίημα *Δαναΐς*. Περὶ δὲ τῆς σχέσεως τοῦ Αἰσχύλου πρὸς τὸν προγενέστερον αὐτοῦ Ἡσίοδον διεσώθη σπουδαία εἴδη-

σις παρ' Ἀπολλοδ. 2, 1, 3 «Ἡσίοδος δὲ καὶ Ἀκουσίλαος Πειρῆνος αὐτὴν (Ἰώ) φασιν εἶναι. ταύτην ἱερωσύνην τῆς Ἥρας ἔχουσαν Ζεὺς ἔφθειρεν· φωραθεὶς δὲ ὑφ' Ἥρας τῆς μὲν κόρης (ἀναγν. τὴν μὲν κόρην) ἁψάμενος εἰς βοῦν μετεμόρφωσε λευκήν, ἀρχὴν δὲ ἀπωμόσατο μὴ συνελθεῖν· διό φησιν Ἡσίοδος οὐκ ἐπισπᾶσθαι τὴν ἀπὸ τῶν θεῶν ὀργὴν τοὺς γινομένους ὅρκους ὑπὲρ ἔρωτος. Ἥρα δὲ αἰτησαμένη παρὰ Διὸς τὴν βοῦν φύλακα αὐτῆς κατέστησεν Ἄργον τὸν Πανόπτην». Πρβ. Ἡσύχ. «ἀφροδίσιος ὅρκος.. πρῶτος δὲ Ἡσίοδος ἔπλασε τὰ περὶ τὸν Δία καὶ τὴν Ἰώ». Τοὺς δὲ στίχους διέσωσε Σχόλιον εἰς Πλάτωνος Συμπ. σελ. 374 (ἐκδ. Bekk):

ἐκ τοῦδ' ὅρκον ἔθηκεν ἀπήμονα ἀνθρώποισιν
νοσφιδίων ἔργων περὶ Κύπριδος.

Τὴν ἐπιορκίαν ταύτην τοῦ Διὸς ἀγνοεῖ ἐξεπίτηδες ὁ Αἰσχύλος μετάγων τὴν μεταμόρφωσιν τῆς Ἰοῦς εἰς τὴν Ἥραν, καθὰ ἤδη διεῖδεν ὁ Σχολ. εἰς Ἱκέτ. 303 «τὴν δι' αὐτὴν γενομένην ὑπὸ Διὸς μεταμόρφωσιν τῆς Ἰοῦς τῇ θεᾷ προσῆψεν», καὶ παραδεχόμενος αἰτίαν τῆς μεταμορφώσεως καὶ τῆς φυλακῆς τοῦ Ἄργου μίαν καὶ τὴν αὐτήν, ἤτοι τὴν ζηλοτυπίαν τῆς Ἥρας. Περὶ τῶν λοιπῶν ἔπιθι Εἰσαγωγὴν εἰς Ἱκέτιδας.

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

Ἐν τῷ Προμηθεῖ δεσμώτῃ παρίσταται ἡμῖν ὁ Προμηθεὺς κατὰ τὴν Ἡσιόδειον ἀντίληψιν ὡς στασιάζων πρὸς τὸν Δία. Ἵνα ὅμως παράσχῃ ὁ Αἰσχύλος τῇ στάσει δραματικὴν ὑπόστασιν ἐποιήσατο χρῆσιν μύθου, ἀπαντῶντος παρὰ Πινδάρῳ Ἰσθμ. 7,27 (πρβ. σημ. εἰς στίχ. 956 καὶ Ἀπολλοδ. 3, 13, 5). Ὅτε ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν ἤριζον περὶ μνηστείας τῆς Θέτιδος, ἀνήγγειλεν ἡ Θέμις, ὅτι ὁ ἐκ τῆς ποντίας θεᾶς τεχθησόμενος υἱὸς ἔμελλε νὰ ἦ κρείσσων τοῦ πατρὸς (Ἔπιθ. Wecklein, Studien zu Aeschylos σελ. 23 κέ.). Ἐν τῇ προρρήσει ταύτῃ τῆς Θέμιδος διεῖδεν ὁ Αἰσχύλος κατάλληλον αἰτίαν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ συνδιαλλαγὴν τῆς ἔχθρας τοῦ Προμηθέως καὶ Διός. Ὅθεν ἐποίησε τὸν υἱὸν τῆς Κλυμένης υἱὸν τῆς Θέμιδος, ἵνα παράσχῃ τῷ υἱῷ τὸ

προφητικὸν δῶρον τῆς μητρός. Τὴν πρόγνωσιν τῶν μελλόντων κεκτημένος ὁ Προμηθεὺς ἠδύνατο νὰ νομίσῃ, ὅτι εἶχεν ὑποχείριον τὴν ἀρχὴν τοῦ Διός. Ἐν στίχῳ 225 κέ. μνημονεύει ὁ ποιητὴς τῆς ἐν Ἀθήναις λατρείας τῆς Γῆς Θέμιδος. Ἐπειδὴ οἱ Τιτᾶνες εἶναι υἱοὶ τῆς Γῆς, διὰ τοῦτο ὑπολαμβάνει ὁ Αἰσχύλος, ὅτι δύναται νὰ ποιήσῃ τὸν Τιτᾶνα Προμηθέα υἱὸν τῆς Γῆς Θέμιδος ἢ τῆς Θέμιδος. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς παρέρχεται ἐν σιγῇ ὁ ποιητής, διότι ὁ Ἰαπετὸς καὶ ἡ Θέμις δὲν συνηρμόζοντο ἀλλήλοις. Μόνον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Προμηθέως Ἄτλαντος ποιεῖται μνείαν ἐν στίχῳ 363. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ὑποτυποῦται ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι ὁ μῦθος ἐν τρόπῳ τοιῷδε. Ἐπὶ τῆς Τιτανομαχίας ὁ Προμηθεὺς συνεμάχει τοῖς ἑαυτοῦ ἀδελφοῖς Τιτᾶσιν. Γινώσκων δὲ παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θέμιδος, ὅτι οὐχὶ βιαία ἰσχύς, ἀλλὰ δόλος νικᾷ, ἐπειρᾶτο νὰ πείσῃ τοὺς Τιτᾶνας εἰς χρῆσιν πανούργων τεχνασμάτων. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ συμβουλὴ αὐτοῦ ὠλιγωρήθη ὑπ' αὐτῶν, ἐλπιζόντων νὰ δεσπόσωσιν διὰ τῆς βίας, προσλαβὼν τὴν μητέρα καὶ συμπαραστήσας τῷ Διῒ συνεβάλετο τὰ μάλιστα εἰς κατατρόπωσιν τοῦ Κρόνου καὶ τῶν Τιτάνων. Τοιαύτην βοήθειαν παρασχὼν ἠξίου νὰ μὴ ὀλιγωρηθῇ ἡ γνώμη αὐτοῦ ἐν τῇ νέᾳ διακοσμήσει τοῦ κόσμου. Τοῦ δὲ Διὸς οὐδένα λόγον τοῦ ταλαιπώρου ἀνθρωπίνου γένους σχόντος, ἀλλὰ θελήσαντος νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτό, ἀνθίσταται ὁ Τιτὰν καὶ διὰ τοῦ δώρου τοῦ πυρός, διὰ τῆς ἐκμαθήσεως τῶν τεχνῶν, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διανοίας (460) καὶ τοῦ φρονήματος, διὰ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς ἐλπίδος ἐν τοῖς θνητοῖς, μὴ προορῶσι τὸν θάνατον, δίδωσι αὐτοῖς τὰ μέσα οὐ μόνον πρὸς διατήρησιν τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς φαιδρὰν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν.

Ἀλλ' ὅμως οἱ χρόνοι τῆς αὐθαιρεσίας παρῆλθον· ἑκάστῳ τῶν θεῶν καὶ δαιμόνων ἐδόθη τὸ προσῆκον ἀξίωμα καὶ ὡρισμένη σφαῖρα ἐνεργείας, γενικὴ τοῦ κόσμου τάξις ἱδρύθη, ἧς ἐπὶ κορυφῆς ἵσταται ὁ Ζεύς, καὶ εἰς ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ ὑποταχθῇ, καὶ ἐὰν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προτέραν τάξιν φαίνεται ἡ νέα ὡς καταπίεσις τῶν πάλαι εὐπατριδῶν καὶ τῆς αὐτοβούλου ἐλευθερίας (156 κέ.). Τὸ νέον (35) τῆς ἀρχῆς ἀπαιτεῖ πρὸς στερέωσιν αὐτῆς δραστήρια μέτρα καὶ αὐστηρὰν τιμωρίαν πάσης ἐπαναστάσεως. Τούτου πεῖραν ἔλαβον ἤδη ὁ Κρόνος καὶ οἱ Τιτᾶνες ἐκβλη-

θέντες εἰς τὸν Τάρταρον, τούτου δὲ νῦν ὀφείλει νὰ λάβῃ πεῖραν καὶ ὁ Προμηθεύς. Κράτος καὶ Βία, οἱ ὑπηρέται τοῦ Διός, ὧν ὁ χαρακτὴρ συνᾴδει τῇ ἐνεργῷ καὶ αὐστηρᾷ διατηρήσει τῆς νέας τάξεως, σύρουσι τὸν Προμηθέα εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς ὅρια, εἰς ἀοίκητον τῆς Σκυθίας ἐρημίαν, ἔνθα ὁ σιδηροῖς ἐργαλείοις συμπαρεπόμενος Ἥφαιστος προσπασσαλεύει αὐτὸν εἰς ὑψηλοκρήμνους πέτρας ἐγγὺς τῆς θαλάσσης. Ἐν ᾧ δὲ ὁ θεὸς τοῦ πυρὸς αἰσθάνεται οἶκτον καὶ καίπερ ἀνομολογῶν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Προμηθέως ἄκων ἐκτελεῖ τὴν ἐντολήν, χλευάζουσιν οἱ σκληροὶ τοῦ Διὸς δορυφόροι τὸν Τιτᾶνα (Προλόγου πρῶτον μέρος στίχ. 1-87). Τῶν τριῶν τούτων προσώπων ἀπελθόντων τῆς σκηνῆς, ὁ Προμηθεὺς σιωπήσας μέχρι τοῦδε ἐκδηλοῖ νῦν ἐν σφοδροῖς θρήνοις τὴν κατέχουσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀλγηδόνα. Ἔχων ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν ἄπειρον Ὠκεανόν, ὄπισθεν δὲ τὴν ἀοίκητον ἐρημίαν καὶ ἐγκαταλελειμμένος πανταχόθεν ἐπικαλεῖται τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως μάρτυρας τῆς μεγίστης ἀχαριστίας τοῦ Διὸς πρὸς τὸν ἄλλοτε πιστὸν σύμμαχον καὶ τῆς σκληροτάτης ὠμότητος αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐδὲν ἕτερον ἁμάρτημα ἁμαρτόντα ἢ ἀναδειχθέντα σωτῆρα καὶ εὐεργέτην τῶν ταλαιπώρων βροτῶν (προλόγου δεύτερον μέρος 88-129) Ῥᾳδίως δύναται ὁ οὕτω κολαζόμενος νὰ ἐγείρῃ τὸν οἶκτον, αἱ δὲ θυγατέρες τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκπτοηθεῖσαι ἐν τοῖς ἄντροις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κτύπου τῆς σφύρας προσέρχωνται ἐπὶ πτερωτοῦ ἅρματος (Πάροδος 130-208). Συναλγοῦσαι τῷ βασανιζομένῳ ὀδύρονται τὴν σκληρότητα τοῦ νέου ἐν Ὀλύμπῳ ἄρχοντος. Ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς ἀγγέλλει ἀγερώχως, ὅτι ἡ τῆς ἐκδικήσεως ἡμέρα ἐλεύσεται, διότι γινώσκει ἀπόρρητον, ἐξ οὗ ἤρτηται ἡ ἀρχὴ τοῦ Διὸς καὶ ὅπερ δὲν θὰ καταμηνύσῃ πρὶν λύσας αὐτὸν ὁ Ζεὺς τῶν δεσμῶν τίσῃ ποινὴν τῆς γενομένης αὐτῷ ὕβρεως. Οὕτω τοίνυν ὁ τῶν θεῶν πρύτανις μέλλει ἢ νὰ ταπεινωθῇ ἢ νὰ ἀποσυληθῇ τὴν ἀρχήν, ὥσπερ πρὸ αὐτοῦ ὁ Κρόνος καὶ πρὸ τοῦ Κρόνου ὁ Οὐρανός. Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν Ὠκεανίδων διὰ ποίαν αἰτίαν πάσχει ταῦτα ἐκτίθησιν τὰς ὠφελείας, ὧν κατὰ τὴν Τιτανομαχίαν (Πρώτου Ἐπεισοδίου πρῶτον μέρος 209-299) ἐγένετο πρόξενος τῷ Διΐ, ὅστις πάντων τούτων ἐπιλαθόμενος κολάζει δεινῶς τὸν τολμήσαντα νὰ σώσῃ τοὺς βροτούς, οὓς αὐτὸς ἤθελε

ἐξαφανίσας νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ νέου γένους. Μετ' οὐ πολὺ παρέρχεται ἐπὶ πτερωτοῦ ἐπίσης ἅρματος ὁ Ὠκεανὸς (Πρώτου ἐπεισοδίου δεύτερον μέρος 300 - 412), ὁ γηραιὸς θεός, ὅστις ὑπετάχθη εἰς τὴν νέαν τῶν πραγμάτων τάξιν. Ἀναλαμβάνει νὰ πρεσβεύσῃ παρὰ τῷ Διὶ ἐὰν ὁ Προμηθεὺς ὑπέσχετο πλήρη ὑποταγὴν εἰς τὸν νέον ἄρχοντα καὶ ἐπιγινώσκων ἑαυτὸν καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν μὴ ἤθελε νὰ λακτίζῃ πρὸς κέντρα. Ἄλλως κρίνων περὶ τῆς ἀσθενείας ταύτης ὁ Προμηθεὺς ἐν εἰρωνείᾳ ἀποκρούει τὰς νουθεσίας τοῦ Ὠκεανοῦ ὡς ἀνθρώπου προθύμου μὲν καὶ φιλανθρώπου, ἀλλ' ὅμως οὔτε αὐτοῦ κεκτημένου ἐνεργὸν θέλησιν οὔτε παρ' ἄλλῳ δυναμένου νὰ ἐννοήσῃ ἀνδρικὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ τῆς τιμῆς καθῆκον. Αἱ νουθεσίαι τοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι πρόωροι καὶ διὰ τοῦτο ἀντὶ τῆς ἀναμενομένης πραότητος καὶ εὐπειθείας ἐξερεθίζεται ἔτι μᾶλλον ὁ σιδηρόφρων Τιτὰν εἰς ἀντίστασιν. Ὁ χορὸς ἐν μελαγχολικῷ ᾄσματι (Πρῶτον Στάσιμον 413-451) λέγει ὅτι γῆ τε καὶ ᾅδης στένουσιν τὸν Προμηθέα. Ὁ Πάσχων Τιτὰν οἱονεὶ παρηγορῶν ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἀφάτοις αὐτοῦ πήμασιν διηγεῖται ἐν ἐκτάσει τὰς εὐεργεσίας, ἃς ἐπιδείξατο πρὸς τοὺς ἀνθρώπους (Δεύτερον Ἐπεισόδιον 452 - 541), λέγων δὲ ὅτι καὶ ὁ Ζεὺς ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφύγῃ τὴν πεπρωμένην αὐτῷ Μοῖραν ποιεῖται πάλιν μνείαν τοῦ ἑαυτοῦ ἀπορρήτου. Τὸ ἑπόμενον ᾆσμα (Δεύτερον Στάσιμον 542 - 580) ἀνομολογοῦν τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν διδάσκει ὅτι εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Διὸς οὐδεὶς δύναται ἄνευ τιμωρίας (569) νὰ ἀντιστῇ. Εἶτα παρέρχεται ἡ Ἰὼ (Τρίτον Ἐπεισόδ. 581 - 912) ὑπὸ τοῦ οἴστρου τῆς μανίας ἐλαυνομένη ἀπὸ γῆς εἰς γῆν καὶ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν. Ἡ Ἰώ, οἱονεὶ σύντροφος τῶν παθημάτων τοῦ Τιτᾶνος, θρηνοῦσα τὰς ἑαυτῆς τύχας μανθάνει παρὰ τοῦ Προμηθέως οὐ μόνον τὰς περαιτέρω αὐτῆς πορείας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐπίκειται τῷ Διὶ ἡ τῆς ἀρχῆς ἀπώλεια, ἣν μόνος αὐτὸς δύναται νὰ παρακωλύσῃ λυόμενος τῶν δεσμῶν. Εἰ καὶ ὁ Προμηθεὺς ἐγίνωσκεν ἐκ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θέμιδος, ὅτι τὰ τῆς Ἰοῦς θὰ ἀποβῶσι καλῶς καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἰοῦς θὰ ἐξέλθῃ ὁ σωτὴρ αὐτοῦ, οὐδὲν ἧττον ὅμως τὸ πάθος ἐπισκοτίζει τὸν λογισμόν, τὸ δὲ μῖσος καὶ ἡ ἐκδίκησις αὐτοῦ κατὰ τοῦ Διὸς ὑπερβαίνουσι τὰ ἐσκαμμένα. Εἰπόντος τοῦ

Προμηθέως εἰς τὴν Ἰὼ τὰς περαιτέρω αὐτῆς πορείας, ἡ παρθένος καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ οἴστρου τῆς μανίας ἀπέρχεται τῆς σκηνῆς, ὁ δὲ χορὸς (Τρίτον Στάσιμον 913-938) ἀποβλέπων εἰς τὰ παθήματα τῆς Ἰναχείου κόρης ὑπερμαχεῖ γάμων ἴσου γένους. Ὁ Τιτὰν ὅμως ἀποκαλύπτων μᾶλλον τὸ ἀπόρρητον αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνει τὴν αἰσχρὰν τοῦ Διὸς πτῶσιν (Ἔξοδος 939 κέ.) ἕνεκα τοῦ νέου γάμου, ὃν μέλλει νὰ συνάψῃ. Ὁ χορὸς νουθετεῖ καὶ παραινεῖ εἰς σωφροσύνην καὶ μετριοπάθειαν, ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς παροξυνόμενος ὑπὸ τῆς ἐναντιολογίας ταύτης διατελεῖ ὑβρίζων καὶ ἀπειλῶν τὸν βασιλέα τῶν θεῶν. Ὁ Ἑρμῆς ἐπιφαινόμενος ἀπαιτεῖ κατ' ἐντολὴν τοῦ Διὸς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀπορρήτου. Ὁ Προμηθεὺς εἰρωνευόμενος καὶ καταφρονῶν τοῦ Ἑρμοῦ διαμένει ἄκαμπτος καὶ ἀρνούμενος πᾶσαν ἀποκάλυψιν. Ὁ Ἑρμῆς προλέγει νέας τιμωρίας, ἀλλὰ μάτην, καὶ μετ' οὐ πολὺ πληροῦται ἡ ἀπειλή. Ἐν βρονταῖς καὶ ἀστραπαῖς καὶ ἐν ταραχῇ πάντων τῶν στοιχείων ἐκσφενδονεῖται ὁ Προμηθεὺς σὺν τῇ πέτρᾳ, ἐφ' ᾗ προσεδέδετο, εἰς τὸν Τάρταρον, ἐξ οὗ μετὰ λίαν μακρὰν χρονικὴν περίοδον μέλλει νὰ ἀνέλθῃ πάλιν εἰς τὸν ἄνω κόσμον. Ἐνταῦθα λήγει ὁ Προμηθεὺς δεσμώτης.

Ἐφ' ὅσον τὸ προκείμενον δρᾶμα ἐξητάζετο καθ' ἑαυτό, ἠδύνατό τις νὰ αἰσθάνηται μόνον θαυμασμὸν πρὸς τὸν μεγαλοπρεπῆ χαρακτῆρα καὶ ἄρρητον ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὸν χάριν τῶν ἀνθρώπων ὑπομείναντα τὰς ἐσχάτας τιμωρίας. Τοιούτων αἰσθημάτων ἐμφορούμενος ἐποίησεν ὁ Goethe τὸν εἰς Προμηθέα Ὕμνον, ἀποτελοῦντα θρίαμβον τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τῆς θεότητος. Ἕτεροι διεῖδον ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος πάσχοντι θεῷ τὸ πρότυπον τοῦ τῶν Χριστιανῶν Σωτῆρος (πρβ. Lasaulx, Prometheus. Der Mythus und seine Bedeutung. Würzburg 1843). Ὁ Schütz (Aesch. trag. τόμ. 1. 1809. σελ. 178) ἀπεφήνατο, ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐποίησε τὸ δρᾶμα, ἵνα ἐμβάλῃ τοῖς ἑαυτοῦ θεαταῖς μῖσος κατὰ τῆς τυραννίας καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ διὰ τοῦτο ὑπετύπωσεν ἐν μὲν τῷ Διὶ τὴν εἰκόνα ἐμπαθοῦς, αὐθαιρέτου, ἰδιοτρόπου, ἀπανθρώπου σκληροῦ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἑαυτοῦ ὀπαδοὺς τυράννου, τοὐναντίον δὲ ἐν τῷ Προμηθεῖ τὸ διδακτικὸν καὶ ἐπαγωγὸν πρόσωπον ἀληθοῦς φίλου τοῦ λαοῦ,

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ἐκ τῆς τάσεως ταύτης τοῦ ποιητοῦ νομίζει ὁ Schütz ὅτι κατανοεῖται ῥᾳδίως ἡ τῆς Ἰοῦς σκηνή, λέγων ὅτι ἡ τύχη τῆς παρθένου ταύτης ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸν φιλήδονον βίον τῶν πλείστων τυράννων, ὧν ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν δὲν ἠδύναντο νὰ σώσωσιν οὔτε οἱ σύζυγοι τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας οὔτε οἱ πατέρες τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας. Κατὰ τὸν A. W. von Schlegel (Ueber dramatische Kunst und Litteratur τόμ. 1, vierte Vorlesung σελ. 164) εἶναι ὁ Προμηθεὺς εἰκὼν αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις κακοδαίμονι προνοίᾳ τῷ στενῷ βίῳ προσπεπασσαλευμένη εἰς τὰς κατ' αὐτῆς συνομοσάσας ἀκάμπτους δυνάμεις τῆς φύσεως οὐδὲν ἕτερον ἔχει νὰ ἀντιτάξῃ ἢ ἀδιάσειστον θέλησιν καὶ τὸ φρόνημα τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς ἀξιώσεων. «Ὁ θρίαμβος τῆς ἥττης οὐδέποτε ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξυμνήθη λαμπρότερον». Τοὐναντίον ἀνεύρισκεν ὁ Blümner (Die Idee des Schicksals in den Tragödien des Aeschylos. Leipzig 1814) τὸν σκοπὸν τοῦ δράματος ἐν τῇ ἐξυμνήσει τῆς Μοίρας, ἥτις ἀναφαινομένη ὡς ἡ τὸν κόσμον κυβερνῶσα δύναμις διάγει ἐν θεσπεσίᾳ ἐλευθερίᾳ ὑπεράνω τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὰς κατ' αὐτῆς συνομοσάσας δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς θεούς. Ὁ G. Hermann, ὅστις ἐν τῇ πραγματείᾳ de Aeschyli Prometheo soluto. 1828 (opusc. 4 σελ. 253 κέ.) δὲν παρεδέχετο τὴν Βελκέρειον γνώμην περὶ Προμηθείας τριλογίας, ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τῆς ὑποτυπώσεως τοῦ Διὸς ὡς σκληροῦ τυράννου λέγων, ὅτι ὀφείλει τις νὰ διακρίνῃ τὸν Δία τῆς μυθολογίας καὶ τὸν Δία τῆς διαφόρου περὶ θεῶν ἀντιλήψεως τοῦ Αἰσχύλου. «Ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες περὶ τῶν καθ' ἕκαστον θεῶν ἐπίστευον πᾶσαν δυνατὴν ἀναγνείαν, τοὐναντίον διαλεγόμενοι περὶ τοῦ θεοῦ καθόλου διενοοῦντο πανίερόν τι καὶ πάσης ἁμαρτίας ἀπηλλαγμένον ὄν [1]». Τῆς διακρίσεως ταύτης ἀναμιμνήσκεταί τις, ἐὰν ἐν ταῖς Ἱκέτισιν πρὸς τοῖς θρησκευτικοῖς καὶ κατανυκτικοῖς ᾄσμασιν, ἐν οἷς ἐξυμνεῖται ἡ τοῦ Διὸς παντοδυναμία καὶ σοφία, ἀναγνῷ καὶ τοὺς στίχους, ἔνθα ἐκτίθεται πῶς ἐθήρευσεν ὁ Ὀλύμπιος τὸν ἔρωτα τῆς Ἰοῦς, τῆς ἱερείας τῆς Ἥρας, ἤτοι στίχ. 297 κέ.

[1] Πρβ. Opusc. τόμ. 8, 146: significat nomen Iovis nunc unum ex dii· qui supremus habetur nunc omnino divinam naturam.

ΧΟ. βοῦν τὴν γυναῖκ' ἔθηκεν Ἀργεία θεός.
ΒΑ. οὐκοῦν πελάζει Ζεὺς ἐπ' εὐκραίρῳ βοΐ;
ΧΟ. φασίν, πρέποντα βουθόρῳ ταύρῳ δέμας.

Ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἄνευ σκανδαλισμοῦ ἠδύναντο νὰ ἀκούωσι τοιαῦτα παρ' ἀλλήλοις, ἡ ἐν Προμηθεῖ δεσμώτῃ κατὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Διὸς γενομένη ἐπίθεσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε φαίνεται ἅμα ὡς ὕβρις καὶ προπηλακισμὸς τῆς δημώδους θρησκείας. Λίαν δὲ διαφέρουσιν ἀλλήλων ἄμεσος ἐπίθεσις καὶ ἄκακος παραδοχὴ παραδεδομένων, καίπερ τῷ θείῳ ἀξιώματι ἧττον συναδόντων μύθων. Ὅθεν ὁ Προμηθεὺς δεσμώτης ἐξεταζόμενος καθ' ἑαυτὸν φαίνεται, ὅτι παρὰ πάντα τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ ὑψηλὸν καὶ ἡρωϊκὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα ἀντιφάσκει πρὸς τὰς ἐκ τῶν ἄλλων τραγῳδιῶν γνωστὰς ἡμῖν θρησκευτικὰς ἰδέας τοῦ Αἰσχύλου ἀποτελῶν αὐτόχρημα αἴνιγμα. Καὶ λέγει μὲν ὁ P. Richter (Zur Dramaturgie des Aeschylus. 1892 σελ. 72) «ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐπεβάλετο νὰ διακαθάρῃ τὰς θρησκευτικὰς τοῦ λαοῦ ἰδέας ἀντικαθιστὰς αὐτὰς δι' ἁγνοτέρων καὶ ἠθικωτέρων, τοῦτο εἶναι εἷς τῶν ἀναποδείκτων ἰσχυρισμῶν, δι' ὧν νομίζουσιν, ὅτι ἀνυψοῦσι τὸν ποιητήν, ἐν ᾧ τῷ ὄντι καταβιβάζουσιν αὐτόν», ἀλλ' ὅμως Ἀριστοφ. Βατρ. 1008 κέ. ἐξαγγέλλεται διαρρήδην διὰ στόματος αὐτοῦ τοῦ Αἰσχύλου ἡ ἠθικὴ τῆς ποιήσεως αὐτοῦ τάσις καὶ ἐπαινεῖται ἡ κατὰ τὴν τάσιν ταύτην γενομένη πραγματεία τῶν μύθων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Εὐριπίδην 1040:

ὅθεν ἡμὴ φρὴν ἀπομαξαμένη πολλὰς ἀρετὰς ἐποίησεν,
Πατρόκλων, Τεύκρων θυμολεόντων, ἵν' ἐπαίροιμ' ἄνδρα πολίτην
ἀντεκτείνειν αὐτὸν τούτοις, ὁπόταν σάλπιγγος ἀκούσῃ·
ἀλλ' οὐ μὰ Δί' οὐ Φαίδρας ἐποίουν πόρνας οὐδὲ Σθενεβοίας κτέ.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ἀρκούμενος, ὥσπερ ὁ Richter, νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐπραγματεύσατο ἐν τῇ Προμηθείᾳ μυθικὴν ὕλην ἐξεικονίζουσαν κραταιοῦ καὶ τιτανώδους μεγαλείου ἥρωα, οὗτινος ἡ τύχη ἐφάνη τὰ μάλιστα πρόσφορος πρὸς ἐπίτευξιν ὄντως τραγικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς δράσεως, ὀφείλει νὰ οἰκτίρῃ, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐποίησε ἑπόμενον τῷ δεσμώτῃ τὸν λυόμενον Προμηθέα, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Richter ὁμολογεῖ ὅτι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Προμηθέως ἐν τῷ λυομένῳ ἀπόλλυσι πολὺ τοῦ ἡρωϊκοῦ καὶ τιτανώδους. Ἐξε-

τάζοντες δὲ τὸν Προμ. δεσμώτην οὐχὶ καθ' ἑαυτόν, ἀλλ' ἐν συνδέσει πρὸς ἄλλα δράματα ὀφείλομεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν τὸν σκοπὸν τοῦ ποιητοῦ ἐκ τῆς συνεχείας τῆς τριλογίας. Μὴ λέγοντες δὲ σὺν τῷ Schlegel: Man hat Mühe zu begreifen wie der Dichter im erlösten Prometheus sich auf der gleichen Höhe hat erhalten mögen, ὀφείλομεν νὰ δικαιώσωμεν ποιητήν, οἷος ὁ Αἰσχύλος, ἐξηγούμενοι τὴν ἐν τῷ λυομένῳ Προμηθεῖ μείωσιν τοῦ τιτανώδους καὶ ἡρωϊκοῦ χαρακτῆρος οὐχὶ ὡς ἀσθένειαν τῆς ποιητικῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὡς προελθοῦσαν ἐκ τοῦ σχεδίου τῆς ὅλης τριλογίας.

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΔΡΑΜΑΤΩΝ

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Αἰσχυλείων δραμάτων (Τόμ. 1 σελ. 12 κέ.) φέρονται Προμηθεὺς δεσμώτης, Προμηθεὺς πυρφόρος, Προμηθεὺς λυόμενος. Πλὴν δὲ τούτων μνημονεύεται καὶ Προμηθεὺς πυρκαεὺς παρὰ Πολυδ. 9,156 «ὁ δ' ἐμπρήσας τάχ' ἂν πυρκαεὺς ὀνομάζοιτο κατ' Αἰσχύλον καὶ Σοφοκλέα οὕτως ἐπιγράψαντας τὰ δράματα, τὸν μὲν τὸν Προμηθέα, τὸν δὲ τὸν Ναύπλιον». Παρὰ Σοφοκλεῖ διέκρινε τὸ ἐπίθετον τὸν Ναύπλιον πυρκαέα τοῦ Ναυπλίου καταπλέοντος. Ἀνεφέρετο δὲ ὁ Προμηθεὺς πυρκαεὺς εἰς τὴν ἔναυσιν ἀπατηλῶν πυρῶν (φρυκτωρίας) ἐπὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Καφηρίων πετρῶν. Καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ 10,64 (ἀποσπ. 205) μνημονεύει ὁ Πολυδεύκης τὸν Προμηθέα πυρκαέα, ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἐκ τῆς ὑποθέσεως τῶν Περσῶν γινώσκομεν ὅτι τῇ τριλογίᾳ τοῦ Φινέως, τῶν Περσῶν, τοῦ Γλαύκου συνήπτετο καὶ τὸ σατυρικὸν δρᾶμα Προμηθεύς. Περὶ τῶν Προμηθέων καθόλου γίνεται λόγος ἐν τῇ «ἐκ τῆς μουσικῆς ἱστορίας» ἐπιτομῇ, ἥτις ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι ἕπεται εἰς τὸν Βίον «ταύτῃ καὶ ἄριστος εἰς τραγῳδίαν Αἰσχύλος κρίνεται, ὅτι εἰσάγει πρόσωπα μεγάλα καὶ ἀξιόχρεα, καί τινες ἤδη τῶν τραγῳδιῶν αὐτῷ διὰ μόνων οἰκονομοῦνται θεῶν, καθάπερ οἱ Προμηθεῖς» καὶ ἐν Ἀριστ. Ποιητ. κεφ. 18 σελ. 1456 α 2 «τὸ δὲ τερατῶδες οἷον αἵ τε Φορκίδες καὶ Προμηθεύς», ἔνθα ὁ Bergk (Philol. τόμ. 30, 679) προύτεινε τὴν

γραφὴν «καὶ οἱ Προμηθεῖς». Ἡ ὁμοιότης τῶν ὀνομάτων ἤγαγεν τὸν Canter (Nov. Lect. VII 21) εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι ὁ Προμηθεὺς πυρφόρος καὶ Προμηθεὺς πυρκαεὺς εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δρᾶμα, καὶ ἐπειδὴ τὸ παρὰ Πολυδεύκη ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τόπῳ ἐκ τοῦ Προμηθέως πυρκαέως μνημονευόμενον ἀπόσπασμα «Λινᾶ δὲ πίσσα κὠμολίνου μακροὶ τόνοι» διὰ τὸν ἐν τῷ τετάρτῳ ποδὶ ἀνάπαιστον προσνέμεται εἰς σατυρικὸν δρᾶμα, διὰ τοῦτο ἔδει ὁ Προμηθεὺς πυρκαεὺς ἢ πυρφόρος νὰ ᾖ τὸ τῇ τῶν Περσῶν τριλογίᾳ συναπτόμενον σατυρικὸν δρᾶμα, ἐν ᾧ κατὰ ἀπόσπ. 207 «τράγος, γένειον ἆρα πενθήσεις σύ γε» ὁ Προμηθεὺς τὸ πρῶτον ἅπτει ἐπὶ τῆς γῆς πῦρ, ὅπερ δίκην παιδὸς ἐναγκαλιζόμενος ὁ Σάτυρος νουθετεῖται ὑπὸ τοῦ Προμηθέως κατὰ τὸ προειρημένον ἀπόσπασμα: τράγε, μὴ ἅπτου τοῦ πυρός, εἰ δὲ μή, καήσεται τὸ γένειόν σου. Ὅθεν ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι τὸ σατυρικὸν δρᾶμα, ὅπερ ὁ ποιητὴς ἐπέγραψεν ἁπλῶς Προμηθεύς, ὕστερον πρὸς διάκρισιν τῶν λοιπῶν Προμηθέων ὠνομάζετο ὁτὲ μὲν πυρφόρος, ὁτὲ δὲ πυρκαεύς. Τῇ γνώμῃ ὅμως ταύτῃ ἐναντιοῦται τὸ Σχόλ. εἰς Προμηθ. 94 «πολυετῆ· ἐν γὰρ τῷ πυρφόρῳ τρεῖς μυριάδας φησὶ δεδέσθαι αὐτόν». Ἐν τοιαύτῃ σημειώσει δὲν συγχωρεῖται νὰ νομίσῃ τις, ὅτι ὁ παρακείμενος *δεδέσθαι* ἔχει μεγάλην ῥοπήν. Ὁ Σχολιαστὴς ἠδύνατο νὰ γράψῃ οὕτως, εἰ καὶ ὁ λόγος ἦν περὶ μελλούσης τιμωρίας. Ὅθεν ἡ ἀντίφασις πρὸς τὸ ἄρτι μνημονευθὲν ἀπόσπασμα, καθ' ὃ τὸ πῦρ τὸ πρῶτον ἤδη ἐκομίσθη ὑπὸ τοῦ Προμηθέως εἰς τὴν γῆν, ῥᾳδίως ἐκλείπει οὐδὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταβάλῃ τις σὺν τῷ Hartung τὸ *δεδέσθαι* εἰς *δεδήσεσθαι* ἢ σὺν τῷ Cobet εἰς *δεθήσεσθαι*. Ὁ L. Schiller ἐνόμιζεν ὅτι ἐν τῷ Προμηθεῖ πυρφόρῳ ἐγέγραπτο «δεδέσθαι σε χρή», εἰς ταύτην δὲ τὴν ἀπειλὴν τοῦ Διὸς ἀναφέρεται τὸ ἄρτι μνημονευθὲν Σχόλιον. Ἀλλ' ὅμως ἡ μνεία τοιούτου πράγματος δὲν συνᾴδει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν σατυρικοῦ δράματος καὶ ἐν γένει οὐδεὶς ἀποχρῶν λόγος ὑπάρχει, ὥστε νὰ ταυτίσῃ τις τὸν Προμ. πυρφόρον καὶ τὸν Προμ. πυρκαέα. Τούτων οὕτως ἐχόντων, δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ Προμηθεὺς πυρφόρος εἶναι τὸ ὄνομα τραγῳδίας διακρινομένης τῶν τραγῳδιῶν Προμ. δεσμώτου καὶ Προμ. λυομένου, τοὐναντίον δὲ τὸ ἐπίθετον

πυρκαεὺς προσετέθη ὕστερον ὑπὸ Ἀλεξανδρέων Γραμματικῶν εἰς τὸ τὴν ἀρχὴν ἁπλῶς Προμηθεὺς καλούμενον σατυρικὸν δρᾶμα[1]. Τὸ μόνον ἐκ τοῦ Προμ. πυρφόρου διασωθὲν ἀπόσπασμα (208) «σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια» καίπερ διὰ τὴν ἀοριστίαν αὐτοῦ μηδεμιᾷ γνώμῃ συνηγοροῦν, ἀλλ' ὅμως συνᾴδει κάλλιστα τραγῳδίᾳ.

Ἤδη ὁ Hemsterhuys ἀπεφήνατο ἐν Πολυδ. 9, 156, ὅτι ὁ Προμ. πυρκαεὺς ἦν σατυρικὸν δρᾶμα καὶ ὅτι ἐν ταῖς τρισὶ τραγῳδίαις, Προμ. πυρφόρῳ, δεσμώτῃ, λυομένῳ, ἐπραγματεύετο ὁ ποιητὴς πάντα τὰ περὶ Προμηθέως μυθευόμενα. Τριλογίαν δὲ τῶν τριῶν δραμάτων εἴκασε τὸ πρῶτον ὁ Siebelis ἐν τῇ αὑτοῦ πραγματείᾳ de Aesch. Persis 1794 σελ. 24, τὴν δὲ γνώμην ταύτην ἐσαφήνισε διὰ μακροτέρων ὁ Welcker ἐν τῷ πρὸς κατανόησιν τοῦ Αἰσχύλου ἀξιολόγῳ αὑτοῦ βιβλίῳ, ὅπερ ἐπιγράφεται Die Aeschyleische Trilogie Prometheus und die Kabirenweihe zu Lemnos nebst Winken über die Trilogie des Aeschylus überhaupt. 1824. Ἐπίμετρον τοῦ βιβλίου τούτου (Nachtrag) ἐδημοσιεύθη ἐν ἔτ. 1826. Ἐὰν δὲ ἡ τριλογία τοῦ Προμηθέως συνέκειτο ἐκ τριῶν τραγῳδιῶν, τοῦ Προμ. πυρφόρου, τοῦ Προμ. δεσμώτου καὶ Προμ. λυομένου, τότε ἐρωτᾶται, ἐὰν ὁ Προμ. πυρφόρος ἦν ἡ πρώτη ἢ ἡ τελευταία τῆς τριλογίας τραγῳδία. Ὁ Welcker ὑπολαμβάνων ὡς ὑπόθεσιν τοῦ Προμ. πυρφόρου τὴν κλοπὴν τοῦ πυρὸς ἀπεφήνατο, ὅτι ἡ τριλογία ἐν τῷ πρώτῳ δράματι ἐπραγματεύετο τὴν ἁμαρτίαν, ἐν τῷ δευτέρῳ τὴν τιμωρίαν καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τὴν συνδιαλλαγήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Welcker ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἐν τῷ μνημονευθέντι Σχολίῳ παρακείμενος *δεδέσθαι* ἐναντιοῦται εἰς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, διὰ τοῦτο ἤθελε νὰ γράψῃ «ἐν τῷ λυομένῳ» ἀντὶ «ἐν τῷ πυρ-

[1] Νέον ἔρεισμα προσέλαβεν ἡ γνώμη αὕτη διὰ τοῦ A. Dieterich (N. Rhein. Mus. 1893, τόμ. 48 σελ. 141 κέ.), ἀνάγοντος τὴν ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Μεδικείου χειρογράφου ἔλλειψιν ἐπιγραφῶν εἰς τοῦτο, ὅτι παρὰ ταῖς τέσσαρσι στήλαις, ὧν ἑκάστη περιεῖχεν 18 ἐπιγραφάς, ὑπῆρχε καὶ πέμπτη, ἥτις ἀπώλετο. Μεταξὺ τοῦ Προμηθεὺς πυρφόρος τοῦ δεκάτου τετάρτου στίχου τῆς τετάρτης στήλης καὶ τοῦ Προμηθεὺς λυόμενος τοῦ δεκάτου πέμπτου στίχου τῆς πρώτης στήλης ὁ Προμηθεὺς πυρκαεὺς ἠδύνατο νὰ εἶχε χώραν μόνον ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ στίχῳ τῆς πέμπτης στήλης.

φόρῳ». Ἡ γνώμη τοῦ Welcker, καθὰ προείπομεν, οὔτε τὴν μεταβολὴν ταύτην οὔτε τὴν τοῦ *δεδέσθαι* καθίστησιν ἀναγκαίαν. Τὸ δὲ μόνον διασωθὲν καὶ ἄνω παρατεθὲν ἀπόσπασμα τοῦ Προμ. πυρφόρου συνᾴδει καλῶς τῇ γνώμῃ τοῦ Welcker. Ἡ Θέμις ἠδύνατο νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν ἑαυτῆς υἱὸν τὴν πεπρωμένην τύχην, καθ' ἣν τῇ ἀρχῇ τοῦ Διὸς ἠπείλει κίνδυνος, καὶ συστήσῃ αὐτῷ ἐχεμυθίαν ἐν τοιαῖσδε λέξεσιν: Καὶ ἐὰν ἄπειρον χρόνον (τρισμυριετῆ χρόνον) μέλλῃς νὰ ὑπομένῃς προσπεπασσαλευμένος τῇ πέτρᾳ, δύνασαι νὰ τύχῃς τῆς λύσεως διὰ τοῦ ἀπορρήτου τούτου σιγῶν ἐν καιρῷ καὶ λέγων τὰ πρόσφορα. Ὁ H. Düntzer ὑπερμαχῶν (ἐν N. Jahrb. für Philologie 1891 σελ. 736 κέ.) τῆς Βελκερείου ἐν τῇ τριλογίᾳ τάξεως τῶν τραγῳδιῶν ἐκδέχεται τὴν Λῆμνον ὡς τὸν τόπον, ἔνθα ὑπόκειται ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος (Προμ. πυρφόρου), οὗ τὸν χορὸν ἀποτελοῦσιν οἱ Κάβειροι, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἡφαίστου. Ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ τίθησι διάλογον τοῦ Προμηθέως καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θέμιδος, ἐν τῇ μέσῃ σκηνῇ εἰσάγει παρερχόμενον τὸν Ἥφαιστον καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ τὴν Ἀθηνᾶν. Ἐν τέλει ὁ Προμηθεὺς ἀπέρχεται εἰς τὸ πύρινον ὄρος Μόσυχλον, ἵνα λάβῃ ἐν τῷ νάρθηκι τοὺς ἱεροὺς τοῦ πυρὸς σπινθῆρας.

Ἐῶντες δὲ κατὰ χώραν τὰς ὑποθέσεις ταύτας λέγομεν ὅτι τῇ γνώμῃ τοῦ Welcker πολλά εἰσι τὰ ἐναντιούμενα. Ἤδη ὁ Hermann παρετήρησεν, ὅτι ὁ Προμ. δεσμώτης ὀφείλει νὰ ᾖ ἡ πρώτη τῆς τριλογίας τραγῳδία, διότι ἡ αἰτία τῆς τιμωρίας ἐκτίθεται ἐν αὐτῷ λίαν διεξοδικῶς. Ἡ ἀνακοίνωσις ἐν τῷ μονολόγῳ τοῦ Προμηθέως στίχ. 100: πάντα προυξεπίσταμαι σκεθρῶς τὰ μέλλοντ' οὐδέ μοι ποταίνιον πῆμ' οὐδὲν ἥξει, ἔμελλε νὰ φανῇ εἰς τοὺς ἀκροατὰς παράδοξος, ἐὰν πρὸ ὀλίγου ἤκουον παρὰ τῆς Θέμιδος τὰ μέλλοντα. Πρὸ παντὸς δὲ ἐν τῇ διηγήσει 215 κέ. ἐκτίθενται τὰ συμβάντα ἐν τοιούτῳ τρόπῳ, ὥστε δυσκόλως πείθεταί τις, ὅτι προηγήσατο τραγῳδία, ἥτις προπαρεσκεύαζε τὴν πρᾶξιν τῆς δευτέρας τραγῳδίας[1]. Τοῦτο διεῖδεν ὁ Westphal (Prolegomena zu Aeschylos Tragoedien 1869 σελ. 207

[1] Πρβ. Σχόλ. 209 «τὴν ὑπόθεσιν βουλόμενος διδάξαι τὸ περίεργον τοῦ γυναικώδους ἤθους προσέλαβεν· οὐκ ἂν γὰρ ὁ Ὠκεανὸς ἠξίωσεν ἐρωτῆσαι εἰδώς».

κέ.) ποιήσας τὸν Προμ. πυρφόρον τὴν τελευταίαν τῆς τριλογίας τραγῳδίαν. Καὶ ἀληθῶς μὲν λέγει ὁ Düntzer (ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 742) «ποῖ θὰ ἀπέληγεν ὁ δραματικὸς ποιητής, ἐὰν μὴ συνεχωρεῖτο αὐτῷ νὰ ἀνενεχθῇ εἰς πρότερον ἐκτεθέντα», ἀλλ' ἡ ἐν τῷ Προμ. δεσμώτῃ (215 κέ.) γενομένη ἔκθεσις διαφέρει πάμπολυ ἁπλῆς ἐπαναλήψεως[1]. Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Welcker (Nachtrag σ. 30 κέ. 34 κέ.) ὅτι *πυρφόρος* δηλοῖ τὸν κομίζοντα καὶ παρέχοντα τὸ πῦρ εἶναι οὐχὶ κατὰ πάντα ὀρθός. Οὐδὲ Ἑ. ἐ. Θ. 431 τὸν πυρφόρον κεραυνὸν δηλοῖ τὸ πυρφόρον τὸν τὸ πῦρ φέροντα, ἀλλὰ τὸν τὸ πῦρ ἔχοντα, τὸν πύρινον. Ἐν τῷ «ἄνδρα πυρφόρον» αὐτόθι 419 καὶ «πυρφόρος» Σοφ. Ἀντιγ. 135 ἐννοητέον ἄνδρα πάλλοντα τὸ πῦρ. Παρὰ Σοφοκλεῖ Οἰδ. ἐ. Κ. 55 ὁ πυρφόρος θεὸς Τιτὰν Προμηθεὺς σημαίνει τὸν πυρσοὺς φέροντα θεόν, καθὰ λέγεται Εὐριπ. Φοιν. 1121 δεξιᾷ δὲ λαμπάδα Τιτὰν Προμηθεὺς ἔφερεν ὡς πρήσων πόλιν. Τῇ ἰδέᾳ τοῦ Westphal ὅτι ἡ τριλογία ἐτελεύτα εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς λαμπαδηδρομίας, ὥσπερ ἡ Ὀρέστεια εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς λατρείας τῶν Εὐμενίδων, συνηγορεῖ μὲν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς τραγῳδίας, ἧττον ὅμως καλῶς προσαρμόζεται εἰς τοιαύτην τελευταίαν τραγῳδίαν τὸ ἀπόσπασμα «σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια», διότι οὔτε ὁ Προμηθεὺς οὔτε ἄλλος τις δύναται νὰ ἰσχυρίσηται περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐν τῷ Πρ. δεσμώτῃ εἶπεν τὰ καίρια. Καὶ ὁ τρόπος δέ, καθ' ὃν ὁ Κικέρων Tusculanarum II 10, 23, ἔνθα μεταφράζει μέρος τοῦ Προμηθέως λυομένου (ἀποσπ. 193), χαρακτηρίζει τὴν πρᾶξιν τοῦ Προμηθέως ὡς furtum Lemnium, φαίνεται ὅτι αἰνίττεται δραματοποιίαν τῆς κλοπῆς τοῦ πυρός, διότι αὐτὸ τὸ δρᾶμα ἀπήτει τὴν μετάθεσιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σκηνὴν τοιαύτην οἵαν παρεῖχεν ἡ Λῆμνος. Ὅθεν τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν δύναται νὰ λυθῇ, διότι οὔτε τοῦ Δεσμώτου προηγουμένη οὔτε τῷ Λυομένῳ ἑπομένη δρᾶσις ἀπαιτεῖται κατ' ἀνάγκην ὑπό τινος μαρτυρίου. Ἡ γνώμη τοῦ

[1] Ὁ Erich Bussler (Die Reihenfolge der Tragoedien in Aischylos Prometheia ἐν Jahrb. f. class. Philol. 1893 σελ. 276 κέ.) ὁμογνωμονῶν τῷ Welcker αἰτιολογεῖ τὴν ἐπανάληψιν παραδεχόμενος, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐν τῷ Προμηθεῖ πυρφόρῳ τὰς πράξεις, ἃς παραινίσσεται ὁ δεσμώτης, ἐξέθηκεν ἐν παντάπασιν διαφόρῳ τρόπῳ. Τοῦτο ὅμως δὲν φαίνεται πιθανόν, διότι καὶ ἐν τῷ Προμ. πυρφόρῳ ὁ Προμηθεὺς διεδραμάτιζε τὸ κύριον πρόσωπον.

Westphal, ὅτι τὸ δεύτερον τῆς τριλογίας δρᾶμα, ὁ Π. λυόμενος, περιεῖχε μόνον τὴν παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Διὸς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους γενομένην ἐλευθέρωσιν, τὴν δὲ συνδιαλλαγὴν ὁ Πρ. πυρφόρος, ἐξελέγχεται ὡς ὀψόμεθα ἐκ βεβαίων μαρτυρίων ἐσφαλμένη.

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΛΥΟΜΕΝΟΣ

Ὅτι ὁ Προμηθεὺς λυόμενος εἵπετο τῷ Π. δεσμώτῃ μαρτυρεῖ τὸ Σχόλ. εἰς 527 «οὔπω μοι λυθῆναι μεμοίραται· ἐν γὰρ τῷ ἑξῆς δράματι λύεται, ὃ παρεμφαίνει Αἰσχύλος» καὶ εἰς 538 «τῷ ἑξῆς δράματι φυλάττει τοὺς λόγους». Ἐναντίον τῶν μαρτυρίων τούτων ἠμφισβήτησάν τινες τὴν σύνδεσιν τῶν δύο δραμάτων, οἷον κατ' ἀρχὰς ὁ Hermann ἕνεκα τῆς μεγάλης ὁμοιότητος τῶν εἰρημένων δραμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐκτενῶν γεωγραφικῶν διηγήσεων λέγων de Aesch. Prom. sol. opusc. τόμ. 4, 261: quae narrationes ut vel maxime animos audientium retineant rerumque admirabilium novitate oblectent, tamen per duas fabulas continuatae mirum ni aliquid satietatis afferre debuerint. Ὁμοίως κρίνει ὁ E. A. I. Ahrens ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀποσπασματίων λέγων ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν δύο δραμάτων ἦν οὕτω μεγάλη, ὥστε διδασκόμενα ταῦτα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔμελλον νὰ ἐμποιήσωσι κόρον, ὁ δὲ Hartung (Aeschyl. Werke τόμ. 8 σελ. 23) ἀρνούμενος τριλογίαν Προμηθέων ὑπολαμβάνει τὸν Πρ. δεσμώτην ὡς μεμονωμένον δρᾶμα, τὸν δὲ Πρ. λυόμενον οὐχὶ ὡς συνέχειαν τοῦ δεσμώτου, ἀλλ' ὡς προτέραν ἐπεξεργασίαν τῆς αὐτῆς περίπου ὑποθέσεως. Ἀλλὰ τὰ γεωγραφικὰ μέρη τῶν δύο δραμάτων συμπληροῦσιν ἄλληλα, διότι τὸ μὲν ἓν περιλαμβάνει τὰς ἀνατολικάς, τὸ δὲ ἕτερον τὰς δυτικὰς χώρας τῆς γῆς, ἀμφότερα δὲ ἠδύναντο νὰ ὦσιν ἐξ ἴσου ἐπαγωγὰ εἰς τοὺς Ἀθηναίους θεατάς. Ἡ ὁμοιότης τοῦ ἀποσπάσματος 194

ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονὰς
δοὺς ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα

πρὸς Προμηθ. 478 κέ. οὐδαμῶς καθίσταται ὀχληρά, διότι ὁ Προμηθεὺς ἠδύνατο καὶ ἐν τῷ λυομένῳ νὰ ποιήσηται τῷ χορῷ Τιτάνων ἢ ἄλλῳ προσώπῳ βραχεῖαν συγκεφαλαίωσιν τῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιδειχθεισῶν εὐεργεσιῶν. Ὁ Hermann ἐν τῇ πραγματείᾳ de Prometheo Aeschyleo 1845 (Opusc. τόμ. 8, 144 κέ., πρβ. μάλιστα σελ. 156 κέ.) ἐκστὰς τῆς προτέρας αὐτοῦ γνώμης δὲν ἐναντιοῦται εἰς τὴν τριλογικὴν συνάφειαν τῶν τριῶν Προμηθέων, ὄντως δὲ εἰς τὰ προειρημένα ἐξωτερικὰ μαρτύρια προστίθεται καὶ ἰσχυρὸν ἐσωτερικὸν μαρτύριον, ὥστε πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τριλογίας τῶν Προμηθέων ἐκλείπει. Τὸ ἐσωτερικὸν μαρτύριον εἶναι ἡ προφητεία τοῦ Ἑρμοῦ στίχ. 1052 κέ. ἥτις πληροῦται ἐν τῷ λυομένῳ. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ γίνεται ἐν Ἀγαμέμνονι (1279 κέ. καὶ 1646 κέ.) ὑπαινιγμὸς εἰς τὸ ἑπόμενον δρᾶμα, τὰς Χοηφόρους, καὶ ἐν τέλει τῶν Χοηφόρων εἰς τὰς Εὐμενίδας καὶ ἐν ταῖς Ἱκέτισιν στίχ. 941 κέ. ὑποδηλοῦται γενικῶς ἡ περαιτέρω δρᾶσις. Καὶ ἡ ἐλπίς, ἣν ἐκδηλοῖ ὁ χορὸς στίχ. 525 κέ καὶ ἥτις ὑπό τινα ἔποψιν ὀφείλει νὰ ἐκπληρωθῇ, περιέχει ὑπαινιγμὸν εἰς τὸν Προμ. λυόμενον. Κατὰ ταῦτα πρὸς ὀρθὴν κατάληψιν τοῦ Προμηθέως δεσμώτου ὀφείλομεν πρῶτον νὰ ὁρίσωμεν τὴν δραματικὴν ὑπόθεσιν τοῦ Προμηθέως λυομένου, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουσι τοῦτο τὰ ἀποσπάσματα καὶ ἄλλαι τινὲς εἰδήσεις.

Ὁ Προμηθεὺς βασανισθεὶς ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ Ταρτάρῳ ἀνέρχεται πάλιν κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἑρμοῦ στίχ. 1052 κέ. εἰς τὸν ἄνω κόσμον προσδεδεμένος, ὡς πρίν, τῇ πέτρᾳ. Ἡ σκηνὴ ὅμως τοῦ δράματος ὑπόκειται νῦν ἐν Καυκάσῳ. Ἡ ἐνδόμυχος τοῦ Τιτᾶνος μῆνις διαμένει ἀκμαία. Πρὸς τιμωρίαν ἀετὸς τοῦ Διὸς προσιπτάμενος διὰ τρίτης ἡμέρας διαρταμεῖ τὸ ἧπαρ (τὴν ἕδραν τοῦ πάθους) τοῦ Προμηθέως. Κατὰ τὴν μεταξὺ τῆς τιμωρίας ταύτης κειμένην ἡμέραν αὐξάνεται τὸ ἧπαρ ἐκ νέου (ἀποσπ. 193, 10 κέ.) Ἐν ἀρχῇ τοῦ δράματος παρέρχεται ὁ ἐκ Τιτάνων ἀποτελούμενος χορός. Ἐν τῇ περιόδῳ τῶν χρόνων ἀπέλυσεν ὁ Ζεὺς τοὺς Τιτᾶνας ἐκ τοῦ Ταρτάρου, συνδιαλλαγεὶς δὲ καὶ πρὸς τὸν Κρόνον, κατῴκησεν ἀμφοτέρους εἰς τὸ Ἠλύσιον πεδίον. Φαίνεται δὲ ὁ Αἰσχύλος, ὅτι διενοήθη τὸ Ἠλύσιον πεδίον κείμενον οὐχὶ πρὸς δυσμάς, ἀλλὰ πρὸς τὰ μεσημβρινοανατολικὰ

τῆς γῆς, διότι ἐν ἀποσπάσματι 192 ἔρχονται οἱ Τιτᾶνες ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐκ τῆς παρὰ τῷ Ὠκεανῷ χώρας τῶν Αἰθιόπων καὶ τῆς λίμνης τοῦ Ἡλίου, ὁ δὲ Στράβων 1 σελ. 33 μνημονεύει τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ὡς μαρτύριον, ὅτι πᾶσαι αἱ παρὰ τὸν Ὠκεανὸν μεσημβριναὶ χῶραι ἐκαλοῦντο Αἰθιοπία. Διὰ τοῦ Φάσιδος ἔρχονται πρὸς τὸν Καύκασον (ἔπιθι ἀπόσπ. 191, ἔτι δὲ καὶ τὰς σημ. εἰς στίχ. 748 καὶ 760), ἵνα ἐπιδείξωνται τὴν ἑαυτῶν συμπάθειαν πρὸς τὰ πάθη καὶ τὰς βασάνους τοῦ Προμηθέως (ἀποσπ. 190), ἔτι δὲ καὶ παρασκευάσωσιν αὐτὸν εἰς εἰρήνην καὶ συνδιαλλαγὴν πρὸς τὸν Δία. Κατὰ Προμ. 395 ἀπόπειρα συνδιαλλαγῆς τότε μόνον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ

ἐάν τις ἐν καιρῷ γε μαλθάσσῃ κέαρ
καὶ μὴ σφριγῶντα θυμὸν ἰσχναίνῃ βίᾳ.

Παρὰ Προμηθεῖ ἐπικρατεῖ νῦν τοιαύτη ψυχικὴ κατάστασις. Τὰ ἄπειρα μακρὰ πάθη ἔκαμψαν (πρβ. 528 κέ.) τὸν σιδηρόφρονα, ὅστις καυχώμενος πρότερον ἐπὶ τούτῳ, ὅτι ὁ Ζεὺς δύναται μὲν νὰ βασανίσῃ αὐτὸν παντοιοτρόπως, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ φονεύσῃ (1086), διάκειται νῦν ποθεινῶς πρὸς τὸν θάνατον καὶ ὀδύρεται ὅτι ὁ Ζεὺς ἀπαγορεύει αὐτῷ τοῦτον (ἀποσπ. 193, 23 κέ.). Νέαν ἐπιχείρησιν πρὸς συνδιαλλαγὴν ὁ οὕτως ἔχων Τιτὰν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποκρούσῃ, ὡς ἄλλοτε τὴν τοῦ Ὠκεανοῦ. Μεταξὺ τοῦ μακροῦ διαλόγου τῶν Τιτάνων καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἡρακλέους ἔκειτο, ὡς φαίνεται, σκηνὴ ἀναλογοῦσα πρὸς τὴν ἐν τῷ Προμ. δεσμώτῃ σκηνὴν τοῦ Ὠκεανοῦ, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλέους σκηνὴ ἦν ἀνάλογος πρὸς τὴν τῆς Ἰοῦς. Ἐκ τῆς συμμετρίας ταύτης ἐξάγεται ὅτι ὥσπερ ἐν τῷ Προμ. δεσμώτῃ παρῆλθεν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὁ πατὴρ τῶν Ὠκεανίδων, οὕτως ἐν τῷ Προμ. λυομένῳ παρέρχεται ἡ μήτηρ τῶν Τιτάνων Γῆ. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ συνηγορεῖ πως καὶ τόδε. Ὁ κατάλογος τῶν τοῦ δράματος Προμ. δεσμ. προσώπων περιέχει ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι μετὰ τὸ Ὠκεανὸς καὶ τὰ ὀνόματα Γῆ καὶ Ἡρακλῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἡρακλῆς ἀναμφηρίστως διεδραμάτιζε πρόσωπον ἐν τῷ Προμ. λυομένῳ, διὰ τοῦτο ὑπέλαβεν ὁ Stanley ὅτι ἀμφότερα τὰ ὀνόματα κατάγονται ἐκ τῶν τὴν ἀρχὴν τοῖς τοῦ Προμ. δεσμώτου παρακειμένων προσώπων τοῦ δράματος τοῦ Προμ. λυομένου. Ἡ Γῆ

κατώρθωσεν, ὡς φαίνεται, συνθήκην, καθ' ἣν ὁ Ζεὺς ὑπέσχετο νὰ λύσῃ τῆς πέτρας τὸν Προμηθέα, ἐὰν οὗτος ἐδήλου τὸ ἀπόρρητον. Τοιαύτη συνθήκη συνάγεται ἐκ τῶν ἑξῆς.

Κατὰ στίχ. 187, 795 κέ. 1021 κέ. ὁ ποιητὴς θὰ κατέστρεφε τὸν χαρακτῆρα τοῦ Προμηθέως, ἐὰν οὗτος ὑπείκων πρῶτος ἐξήγγειλε τὸ ἑαυτοῦ ἀπόρρητον. Ἑτέρωθεν ὅμως ὑπὸ τοῦ Φιλοδήμου περὶ εὐσεβ. ἐκδ. Gomperz σελ. 41 «ὅσα δὲ Προμηθεὺς οὐ δεκάδας, ἀλλὰ μυριάδας ἐτῶν ἔπαθεν ὑπὸ Διὸς εἰπὼν εὐλαβεῖσθαι μή ποτε κρείττω κατασκευάσῃ τις ὅπλα καὶ τὸν Προμηθέα λύεσθαί φησιν Αἰσχύλος ὅτι τὸ λόγιον ἐμήνυσε τὸ περὶ Θέτιδος, ὡς χρεὼν εἴη τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα κρείττω καταστῆναι τοῦ πατρός· ὅθεν καὶ θνητῷ συνοικίζουσιν αὐτὴν ἀνδρί» διαρρήδην λέγεται, ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ ἀπορρήτου προηγήσατο τῆς λύσεως τοῦ Προμηθέως. Ἡ δυσκολία αὕτη λύεται μόνον διὰ τῆς ἐξιστορήσεως παρ' Ὑγίνῳ fab. 54: Thetidi Nereidi fatum fuit qui ex ea natus esset fortiorem fore quam patrem. Hoc praeter Prometheum cum sciret nemo, et Jovis vellet cum ea concumbere, Prometheus Iovi pollicetur, se eum praemoniturum si se vinculis liberasset. Itaque fide data monet Iovem, ne cum Thetide concumberet, ne si fortior nasceretur, Iovem de regno deiceret, quemadmodum et ipse Saturno fecerat. Itaque datur Thetis in coniugium Peleo, Aeaci filio, et mittitur Hercules, ut aquilam interficiat quae eius cor exedebat, eaque interfecta Prometheus post triginta annos de monte Caucaso est solutus. Ἡ παράστασις αὕτη τοῦ μύθου ἐξελέγχεται ἐν πολλοῖς αἰσχύλειος. Τὸ ἀπόρρητον τῆς Θέμιδος μετενήνεκται εἰς τὸν Προμηθέα, οὐδεὶς δὲ πλὴν τοῦ Προμηθέως ἐγίνωσκέ τι περὶ αὐτοῦ, καθὰ ἀναγινώσκεται στίχ. 945: τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπὴν οὐδεὶς θεῶν δύναιτ' ἂν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ δεῖξαι σαφῶς. Ἡ προφητεία ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τὸν Δία καὶ τὸν Ποσειδῶνα, ἀλλ' εἰς μόνον τὸν Δία (ἴδε ἔμπροσθεν σελ. 21). Ἡ προσθήκη quemadmodum et ipse Saturno fecerat ὑποδηλοῖ στίχ. 941 κέ. καὶ 988 κέ., τέλος δὲ ἀναμφηρίστως ἡ παράδοξος εἴδησις post triginta annos ἀνάγεται εἰς τὸν Αἰσχύλον. Οὐδεὶς δὲ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ὁ

ὡρισμένος οὗτος ἀριθμὸς τῶν 30 ἐτῶν ἐσχηματίσθη, εἰ μὴ τὸ post triginta annos κατεφαίνετο ὡς προφανὲς σφάλμα ἀντὶ τοῦ post XXX ann τουτέστι post triginta millia annorum. Οὕτως ἀναγινώσκεται παρ' Ὑγίνῳ poet. astr. II 14 Prometheum autem in monte Scythiae nomine Caucaso ferrea catena vinxit: quem alligatum ad triginta millia annorum Aeschylus tragoediarum scriptor ait, τὸ δὲ Σχολ. εἰς στίχ. 94 τρεῖς μυριάδας κτέ. εἴδομεν ἤδη ἄνω. Ὅθεν διὰ συνθήκης ἔληξεν ἡ ἔρις τοῦ Διὸς καὶ Προμηθέως, ἡ δὲ συνθήκη αὕτη ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς πραότητος ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων δὲν ἀπαιτεῖ μὲν συνδιαλλαγήν, ἀλλὰ προσέγγισιν αὐτῶν συνᾴδουσαν εἰς τὰς λέξεις τοῦ Προμηθέως 206 :

τὴν δ' ἀτέραμνον στορέσας ὀργὴν
εἰς ἀρθμὸν ἐμοὶ καὶ φιλότητα
σπεύδων σπεύδοντί ποθ' ἥξει.

Οὕτως ἐπέρχεται ἡ λύσις τῆς ἔριδος, οὐδενὸς τῶν ἐριζόντων ταπεινουμένου ἢ ὑποτασσομένου. Ἡ συνθήκη αὕτη ἐπιχέει ἐπὶ τοῦ σχεδίου καὶ τῆς κυρίας ἰδέας τῆς τριλογίας φῶς, ἀλλὰ περὶ τούτου γενήσεται λόγος ὕστερον.

Ὥσπερ δὲ ἐν τῷ Πρ. δεσμώτῃ κορυφοῦται ἡ ὀργὴ τοῦ Τιτᾶνος διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς Ἰοῦς, οὕτω νῦν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἡρακλέους ἀποτελεῖ τὸ ἔργον τῆς συνδιαλλαγῆς. Ὁ Ἡρακλῆς ἐμφανίζεται κατ' ἐντολὴν τοῦ Διὸς (mittitur Hercules παρ' Ὑγίνῳ). Τοῦτο δὲν ἀντιφάσκει πρὸς στίχ. 797 ἄκοντος Διὸς (ἔπιθι σημείωσιν εἰς τοῦτον τὸν στίχον). Ὁ Ἡρακλῆς εἰπὼν τὰς λέξεις «ἀγρεὺς δ' Ἀπόλλων ὀρθὸν εὐθύνοι βέλος» (ἀποσπ. 195) φονεύει τὸν ἀετόν, οὕτω δὲ μετὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην τὸ φίλτατον τέκνον ἐχθροῦ πατρὸς (ἀπ. 196) εἶναι τὸ προσφορώτατον πρόσωπον πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν προφητείαν τοῦ Ἑρμοῦ στίχ. 1058-61 συνᾴδει ἡ διήγησις παρ' Ἀπολλοδ. 2, 5, 4, 5 : «ἀνίατον δὲ ἔχων (Χείρων) τὸ ἕλκος εἰς τὸ σπήλαιον ἀπαλλάσσεται κἀκεῖ τελευτῆσαι βουλόμενος καὶ μὴ δυνάμενος ἐπείπερ ἀθάνατος ἦν, ἀντιδοὺς δὲ Διὶ Προμηθέα τὸν ἀντ' αὐτοῦ γενησόμενον ἀθάνατον (ὁ Welcker Trilog. σελ. 48 διορθοῖ : ἀντιδόντος Διὶ Προμηθέως

τὸν ἀντ' αὐτοῦ τεθνηξόμενον ἀθάνατον) οὕτως ἀπέθανεν», πρβ. 2, 5, 11 «περαιωθεὶς (Ἡρακλῆς) ἐπὶ τὴν ἤπειρον τὴν ἀντικρὺ κατετόξευσεν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου τὸν ἐσθίοντα τὸ τοῦ Προμηθέως ἧπαρ αἰετόν, ὄντα Ἐχίδνης καὶ Τυφῶνος· καὶ τὸν Προμηθέα ἔλυσε δεσμὸν ἑλόμενον (οὕτως ἀντὶ ἑλόμενος ὁ Gale) τὸν τῆς ἐλαίας (ἀναγν. λύγου), καὶ παρέσχε τῷ Διὶ Χείρωνα θνήσκειν ἀθάνατον ἀντ' αὐτοῦ θέλοντα», διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ προσνείμωμεν τὴν μορφὴν τοῦ μύθου τούτου εἰς τὸν Προμ. λυόμενον. Ὁ Ἡρακλῆς τοίνυν ὑπολαμβάνει ὅτι ὁ Προμηθεὺς ὀφείλει ἐξιλαστήριον προσφοράν. Τρώσας ἐξ ἀπροσεξίας τὸν Χείρωνα ἀνίατον τραῦμα προσφέρει τὰς ἀλγηδόνας τοῦ ἀναιτίου καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἀθανάτου τούτου Κενταύρου τῷ Διὶ ὡς ἐξιλασμὸν τῶν παθῶν τοῦ ἐνόχου Προμηθέως ἀνομολογῶν οὕτω τὴν αἰτίαν αὐτοῦ. Ἀγνοοῦντες πῶς εἶχεν ἡ περαιτέρω δρᾶσις εἰκάζομεν ἐκ στίχ. 982 μηδέ μοι διπλᾶς ὁδούς, Προμηθεῦ, προσβάλῃς, ὅτι ἐν τέλει τοῦ δράματος παρῆλθεν πάλιν ὁ Ἑρμῆς (ἴσως μετὰ τοῦ Ἡφαίστου ὡς κωφοῦ προσώπου), ὥστε ἡ συμμετρία τῶν ἐν τοῖς δυσὶ δράμασιν προσώπων ἦν πλήρης

Ὠκεανίδαι — Ὠκεανός, πατὴρ τῶν Ὠκεανίδων — Ἰώ — Ἑρμῆς,
Τιτᾶνες — Γῆ, μήτηρ τῶν Τιτάνων — Ἡρακλῆς — Ἑρμῆς.

Πλὴν δὲ τούτων εἰσὶν ἡμῖν γνωστὰ δύο τινά. Ὥσπερ ἡ Ἰώ, οὕτω καὶ ὁ Ἡρακλῆς, πρὶν ἀφίκηται εἰς τὴν νῆσον τῶν μακάρων καὶ λάβῃ σύζυγον τὴν θαλερὰν Ἥβην (Πινδ. Νεμ. 1, 69), μέλλει νὰ ὑπομείνῃ πλεῖστα. Ὁ Προμηθεύς, ὥσπερ πρὶν τῇ Ἰοῖ, προλέγει νῦν τῷ υἱῷ τῆς Ἀλκμήνης πάντα τὰ πάθη καὶ τοὺς κινδύνους, οὓς μέλλει νὰ ὑπομείνῃ πορευόμενος πρὸς τὰς Ἑσπερίδας (ἀποσπ. 197-201). Πρβ. Διον. Ἁλικ. ἀρχ. Ῥωμ. 1,41 «δηλοῖ δὲ τὸν πόλεμον τόνδε τῶν ἀρχαίων ποιητῶν Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένῳ· πεποίηται γὰρ αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς Ἡρακλεῖ τά τε ἄλλα προλέγων ὡς ἕκαστον αὐτῷ τε συμβήσεσθαι ἔμελλε κατὰ τὴν ἐπὶ Γηρυόνην στρατείαν καὶ δὴ περὶ τοῦ Λιγυστικοῦ πολέμου, ὡς οὐ ῥᾴδιος ὁ ἀγὼν ἔσται, διηγούμενος». Ὁ Ἡρακλῆς ἔρχεται εἰς τὴν χώραν τῶν δικαίων καὶ φιλοξένων Γαβίων, τῶν οἱονεὶ παραδείσειον βίον βιούντων, εἶτα πρὸς τοὺς ἱππομολγοὺς Σκύθας καὶ τέλος πρὸς τὸν Ἴστρον, ὅστις ἄγει αὐτὸν πρὸς

τοὺς ὑπερβορείους καὶ τὰ Ῥιπαῖα ὄρη. Μετὰ δὲ ταῦτα εὑρίσκει τὸν Ἄτλαντα, ὃν παρακαλεῖ νὰ προσκομίσῃ αὐτῷ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων, ἀνθ' οὗ ὁ Ἡρακλῆς βαστάζει αὐτῷ τὸ βάρος τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ εἴδησις παρ' Ἀπολλοδώρῳ II 5, 11, 11 «ὡς δὲ ἧκεν (Ἡρακλῆς) εἰς Ὑπερβορέους πρὸς Ἄτλαντα, εἰπόντος Προμηθέως τῷ Ἡρακλεῖ αὐτὸν ἐπὶ τὰ μῆλα μὴ πορεύεσθαι, διαδεξάμενον δὲ Ἄτλαντος τὸν πόλον ἀποστέλλειν ἐκεῖνον, πεισθεὶς δὲ διεδέξατο» ἀναφέρεται μετὰ μεγίστης πιθανότητος εἰς τὸν Πρ. λυόμενον (πρβ. ἀποσπ. 201). Ἡ διπλῆ μνεία τοῦ Ἄτλαντος ἐν Προμ. δεσμ. στίχ. 363 κέ., 441 κέ. συντελεῖ ἐν παρέργῳ εἰς προπαρασκευὴν τοῦ πράγματος τούτου. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει ὁ Ἡρακλῆς πρὸς τὸν Γηρυόνην, οὗ τοὺς βόας κλέψας ἀφικνεῖται εἰς τὴν χώραν τῶν Λιγύων (Λιγούρων). Τῶν Λιγύων βουλομένων νὰ ἁρπάσωσιν αὐτῷ τοὺς βόας, περιέρχεται ἐν ἀγῶνι πρὸς αὐτοὺς εἰς δεινὴν στενοχωρίαν. Τὰ βέλη ἐπιλείπουσι τὸν ἥρωα καὶ οὐδαμοῦ ἐπὶ τοῦ μαλθακοῦ ἐδάφους εὑρίσκει λίθον, ὅτε ὁ Ζεὺς σῴζει τὸν υἱὸν αὐτοῦ διὰ αἰφνιδίας χαλάζης λίθων [1]. Λίαν δὲ συντελεστικὴ πρὸς κατάληψιν τῆς τριλογίας εἶναι ἡ περαιτέρω σημείωσις (ἀποσπ. 202), καθ' ἣν ὁ Προμηθεὺς περιέθετο στέφανον ἐκ λύγου καὶ ἐκέλευσεν τοῖς ἀνθρώποις νὰ φέρωσιν ὡς ἀντίποινα τοῦ δεσμοῦ αὐτοῦ στεφάνους ἐν συμποσίοις καὶ ἄλλαις ἑορταῖς. Ὁ λύγος οὗτος ἦν ἐν χρήσει ὡς δεσμά, πρβ Ὁμηρ. Ὀδ. 9, 427 τοὺς (τοὺς κριοὺς) ἀκέων συνέεργον ἐνὶ στρεφέεσι λύγοισιν. Παρ' Ὑγίνῳ poet. astr. II 15 nonnulli etiam coronam habuisse (Promethea) dixerunt, ut se victorem impune peccasse diceret φαίνεται ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο ut ne victorem impune peccasse se diceret. Πρβ. Ἀθην. σελ. 672 E «ἱστορεῖται... θεσπίσαι τὸν Ἀπόλλωνα ποινὴν αὐτοὺς (τοὺς Κᾶρας) ἀποδοῦναι τῇ θεῷ δι' ἑαυτῶν ἑκούσιον καὶ χωρὶς δυσχεροῦς συμφορᾶς, ἣν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀφώρισεν ὁ Ζεὺς τῷ Προμηθεῖ χάριν τῆς κλοπῆς τοῦ πυρὸς λύσας αὐτὸν ἐκ τῶν χαλεπωτάτων δεσμῶν· καὶ τίσιν ἑκούσιον ἐν ἀλυπίᾳ κειμένην δοῦναι θελή-

[1] Τὸ κατὰ Στράβωνα IV σελ. 182 Λιθῶδες πεδίον μεταξὺ τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ ἀνευρίσκουσιν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ ἐγγὺς τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ κειμένῃ plaine de la Grau.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

σαντος ταύτην ἔχειν ἐπιτάξαι τὸν καθηγούμενον τῶν θεῶν, ὅθεν ἀπ' ἐκείνου τὸν δεδηλωμένον (τῆς λύγου) στέφανον τῷ Προμηθεῖ περιγενέσθαι καὶ μετ' οὐ πολὺ τοῖς εὐεργετηθεῖσιν ἀνθρώποις ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς δωρεάν». Ὅθεν ἠθικὴν ἧτταν ἡττᾶται ἐν τέλει οὐχὶ ὁ Ζεύς, ἀλλ' ὁ Προμηθεύς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΙΔΕΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΔΕΣΜΩΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΛΥΟΜΕΝΟΥ [1]

Πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν τῶν ἰδεῶν, αἵτινες ὡδήγουν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ συγγραφῇ τῆς Προμηθείας τριλογίας, συντελοῦσιν κυρίως δύο τινά, ἡ συνθήκη, ἥτις προπαρεσκεύασε τὴν συνδιαλλαγὴν τοῦ Διὸς καὶ Προμηθέως, καὶ ὁ λύγινος στέφανος, δι' οὗ ὁ Προμηθεὺς ὡμολόγησεν ἑαυτὸν ἔνοχον. Ἡ ταπείνωσις τοῦ Διός, ἣν ἀνέμενεν ὁ Προμηθεὺς (πρβ. 187 οὔποτε . . . καταμηνύσω, πρὶν ἂν ἐξ ἀγρίων δεσμῶν χαλάσῃ ποινάς τε τίνειν τῆσδ' αἰκίας ἐθελήσῃ) δὲν ἐπέρχεται· ἡ σύμβασις οὔτε ὡς πρὸς τὸν Δία οὔτε ὡς πρὸς τὸν Προμηθέα ἔχει τι τὸ ἀτιμάζον. Διὰ τῆς ἠθικῆς ἥττης τοῦ Προμηθέως ἀποκαθίσταται τὸ ἐν τῷ Πρ. Δεσμώτῃ παραβλαφθὲν ἀξίωμα τοῦ Διός. Ὅθεν ὀφείλει νὰ ἀποκρουσθῇ ἡ

[1] Πρβ. Bellermann de Aeschyli ternione Prom. Breslau 1837, Σχοιμάννου ἔκδοσιν 1844, τὴν ὑπὸ τοῦ I. Caesar γενομένην ἐπίκρισιν τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐν Zeitschr. f. die Alterthumswissenschaft 1845 ἀριθ. 41, G. Hermann de Prometheo Aeschyleo 1845 (opusc 8, 144 κέ.), Schoemann Vindiciae Iovis Aesch. 1846 (opusc. 3.95 κέ.) καὶ Ueber den Prometheus d. A. ἐν Zeitschr. f. d. Altertw. 1846 ἀριθ. 111 (opusc. 3, 120 κέ), Caesar (Antwort auf Schoemanns Schreiben) αὐτόθι ἀριθ 113, H. Keck, der trilogische Charakter des Zeus in Aesch. Pr. 1851, Welcker, griechische Götterlehre τόμ. 2, 246 κέ., Schoemann, Noch ein Wort über A. Pr. 1859, Caesar, der Prometheus des Aesch. 1859, Herm. Köchly, Akademische Vorträge τόμ. 1, 1859 σελ. 1-46, W. Vischer, Über die Prometheustragödie des Aeschylos 1859, H. Keck, die neueste Litteratur über Aesch. Pr. ἐν τοῖς Iahrb. f. klass. Philol. 1860 σελ. 459 κέ., Th. Henri Martin, La Prométheide 1875, H. Weil, La fable de Promethée dans Eschyle ἐν Annuaire de l'assoc. pour l'encouragement des études grecques. 1886 σελ. 290 κέ.

ἰδέα, ἣν πρῶτοι ἐξήνεγκαν ὁ Dissen ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Welcker (ἀνατυπωθείσῃ ἐν Οὐελκκέρου Τριλογίᾳ σελ. 92-94) καὶ ὁ Caesar καὶ καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἀναπτύξεως καὶ ἐξαγνίσεως τοῦ Διός. Ὁ Keck εὑρίσκει τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην τοῦ Διὸς ἐν τῇ καταλύσει τῆς ἀντιθέσεως τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μοίρας (στίχ. 531 κέ.), δι' οὗ ὁ Ζεὺς συγχωνεύεται τῇ Μοίρᾳ, τῇ περιεχούσῃ ἐν ἑαυτῇ τοὺς αἰωνίους νόμους τοῦ σύμπαντος, γενόμενος οὕτως ὁ τέλειος ἄρχων τοῦ κόσμου. Ὁμοίαν ἀλλοίωσιν παραδέχεται ὁ Welcker (Götterlehre) γράφων «Ὁ Ζεὺς κατέλαβε διὰ τῆς βίας τὴν ἀρχήν· ἵνα δὲ ἄρχῃ κατὰ τοὺς ἠθικοὺς νόμους, ὀφείλει νὰ νικήσῃ κατὰ τούτους καὶ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ. Τὸ ἐν τῷ μύθῳ δεδομένον δὲν δύναται νὰ ματαιωθῇ, ἀλλὰ δύναται νὰ συναφθῇ εἰρήνη τῶν ἐριζόντων. Τοῦτο γίνεται διὰ παρατεινομένης τιτανώδους ἀντιστάσεως, ἐν ᾗ μόνον ἠθικαὶ δυνάμεις ἀγωνίζονται, καὶ διὰ καταλύσεως τῆς ἀντιστάσεως ταύτης καὶ συνδιαλλαγῆς. Ἐν ᾧ ὁ Ζεὺς κατὰ βουλὴν τῆς Μοίρας ποιεῖται συνθήκην πρὸς τὸν υἱὸν τῆς Θέμιδος, τοῦ ἀρχεγόνου νόμου, οὗτινος οὗτος ἐρρωμενέστατα ἀντέχεται, ἑνοῦται αὐτὸς ὁ νόμος μετὰ τοῦ Διός. Ἡ ἀλλοίωσις τοῦ σφετεριστοῦ καὶ ἀνευθύνου τοῦ κόσμου ἄρχοντος, ὅστις ἄπειρος τῆς Μοίρας κινδυνεύει νὰ ἐκθρονισθῇ ὑπὸ ἰσχυροτέρου υἱοῦ, εἰς ἔμπειρον τῆς αἰωνίου μοίρας καὶ κατὰ ταύτην κυβερνῶντα σοφὸν καὶ δίκαιον καὶ διὰ ταῦτα καὶ αἰώνιον τοῦ κόσμου ἄρχοντα ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τῆς Προμηθείου τριλογίας. Ὁ Προμηθεὺς εἶναι ἐνταῦθα οὐχὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἀνθρωπότητος, καθὰ ἕνεκεν τοῦ Ἡσιόδου ἐπιστεύθη, ἀλλὰ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλευθερίας, τοῦ δικαίου, τοῦ ἐν τῇ διατάξει τοῦ κόσμου ἐπικρατοῦντος νοῦ ἐναντίον τοῦ κατ' ἀρχὰς μόνον ἐπὶ τῷ μεγίστῳ αὐτοῦ κράτει σεμνυνομένου Διός. Σῴζει τοὺς ἀνθρώπους, ὧν τὸν ὄλεθρον ἐβούλετο ὁ Ζεύς, παρέχει αὐτοῖς τὸ πῦρ, δι' οὗ μανθάνουσι πᾶσαν τέχνην, καὶ ἐμφυτεύει αὐτοῖς κενὰς ἐλπίδας. Ἕνεκα τούτων ὑπομένει τὴν γνωστὴν τιμωρίαν· ἀλλ' ὅμως ἀντὶ ὑπείξεως καὶ μεταμελείας ἀποκρούει χλευάζων πάντας τοὺς τῆς συνδιαλλαγῆς μεσίτας καὶ ἐντρυφᾷ τῇ ὑπὸ τῆς Θέμιδος γενομένῃ αὐτῷ ἀποκαλύψει, καθ' ἣν ὁ Ζεύς, ἐὰν συνῆπτε γάμον τινά, θὰ ἐγέννα υἱόν, προωρισμένον νὰ ἐκθρονίσῃ αὐτόν. Ἀδικίας

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

μετέχουσιν ἀμφότερα τὰ διαμαχόμενα μέρη. Ὁ Προμηθεὺς ἁμαρτάνει διὰ ἀκαταδάμαστον ἰσχυρογνωμοσύνην, ὁ Ζεὺς διὰ τυραννικὴν σκληρότητα. Ἀλλ' ἐν τῇ περιόδῳ τῶν χιλιετηρίδων ἡ μὲν ἰσχυρογνωμοσύνη τοῦ Προμηθέως κάμπτεται, ἡ δὲ σκληρότης τοῦ Διὸς μαλάσσεται». Αἱ ἰδέαι αὗται τοῦ Welcker καὶ ἄλλων δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ὀρθαὶ διὰ τοῦτο, ὅτι παραδέχονται ἀποτέλεσμα δραματικόν, ὅπερ κεῖται ἐκτὸς τῆς δράσεως. Ἐὰν ὁ Προμηθεὺς μετὰ χιλιετηρίδας κάμπτηται, τοῦτο φαίνεται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τῷ δράματι ἐπερχομένης τιμωρίας. Ἀλλ' ἐάν, τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Διὸς θραυσθείσης, ὁ Ζεὺς ἕνεκα τούτου πραΰνηται καὶ ἀπολύῃ τὸν Κρόνον καὶ τοὺς Τιτᾶνας ἐκ τοῦ Ταρτάρου, τοῦτο δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀντιστάσεως τοῦ Προμηθέως. Κατὰ στίχ. 36 «ἅπας δὲ τραχὺς ὅστις ἂν νέον κρατῇ» συνεπάγεται τὸ νέον τῆς ἀρχῆς ποιάν τινα δραστηριότητα καὶ τραχύτητα μάλιστα πρὸς τοὺς διὰ τὴν νέαν ἀρχὴν ἀποβαλόντας τὴν προτέραν αὐτῶν δύναμιν, ἑπομένως ἐνταῦθα πρὸς τοὺς Τιτᾶνας (πρβ. στίχ. 160). Αἱ ἀπόπειραι τῶν ἀρχαίων θεῶν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς νέας τῶν πραγμάτων τάξεως ὀφείλουσι νὰ καταβληθῶσιν παντὶ σθένει. Τῆς νέας δὲ τάξεως τῶν πραγμάτων τυχούσης γενικῆς ἀποδοχῆς, δύναται ὁ Ζεὺς νὰ ᾖ πρᾶος καὶ οὐδαμῶς παραβλάπτεται τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, ἐὰν καὶ πρὸς τὸν Προμηθέα φιλοφρόνως φερόμενος ἀπεργάζηται αὐτῷ δυνατὴν τὴν συνδιαλλαγήν. Ὁ Ζεὺς δὲν εἶναι ἅρπαξ καὶ σφετεριστής, ὥσπερ παρίστησιν τὸ πρᾶγμα ὁ Προμηθεύς. Σημειωτέον δέ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Τιτὰν παρεμφαίνει στίχ. 228 κέ. ὅτι κατὰ τὴν πεπρωμένην τύχην τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγρίας βίας ἔμελλε νὰ διαδέξηται ἡ ἀρχὴ τῆς διανοίας, ἡ δὲ Θέμις, ἡ ἀντιπρόσωπος τῶν ἱερῶν θεσμῶν καὶ τῆς αἰωνίου τοῦ κόσμου τάξεως, συμπαρεστάτει τῷ Διί. Ὅθεν ἐκβαλὼν ὁ Ζεὺς τὸν Κρόνον τῆς ἀρχῆς ἐξεπλήρωσε τὴν ἀνωτέραν βουλὴν τῆς Μοίρας, βιάσας ὅμως τὸν πατέρα παρέβη τοὺς θεσμοὺς τῆς Μοίρας καὶ τῶν Ἐρινύων (ἔπιθι σημ. εἰς στίχ. 532). Τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας ἦν θεσμὸς ἱερὸς (πρβ. Ἱκέτ. 715 τὸ γὰρ τεκόντων σέβας τρίτον τόδ' ἐν θεσμίοις Δίκας γέγραπται μεγιστοτίμου). Ὅθεν ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ Διὸς ἡ ἀρὰ τοῦ Κρόνου (στίχ. 942 κέ.) ἀπειλοῦσα τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. Ἀλλ'

ὅμως ὁ κίνδυνος οὗτος τῆς ἀρχῆς ἤρτητο ἐκ πράξεως, ἣν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ ἢ μὴ ὁ Ζεύς. Ἐὰν ὁ γάμος τοῦ Διὸς μετὰ τῆς Θέτιδος ἐπέπρωτο νὰ ἀποβῇ ἐπικίνδυνος τῷ Διί, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἐπέπρωτο τῷ Διὶ καὶ νὰ τελέσῃ ἀληθῶς τὸν γάμον τοῦτον. Τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Διὸς ὑπομιμνήσκουσιν αἱ Ἐρινύες Εὐμεν. 644

αὐτὸς δ' ἔδησε πατέρα πρεσβύτην Κρόνον.

Ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων ἀποκρίνεται ταῖς Ἐρινύσιν αὐτόθι στίχ. 648 κέ.

πέδαι μὲν ἂν λυθεῖεν, ἔστι τοῦδ' ἄκος
καὶ κάρτα πολλὴ μηχανὴ λυτήριος.

Ἀφ' οὗ ὁ Ζεὺς ἔλυσε τὰ δεσμὰ τοῦ Κρόνου καὶ συνδιηλλάγη αὐτῷ, ἀπηλλάγη τῆς ἀρᾶς τοῦ πατρός. Αἱ Ἐρινύες οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὁ χρησμὸς περὶ τοῦ ἀπειλοῦντος τῇ ἀρχῇ τοῦ Διὸς κινδύνου ἀπώλεσε τὴν αἰτίαν. Περὶ τούτου πείθει, ὡς εἰκός, τὸν Προμηθέα ἡ Γῆ λέγουσα, ὅτι ἡ δήλωσις τοῦ χρησμοῦ εἰς μὲν τὸν Δία οὐδὲν περισσὸν ἀπεργάζεται, τοὐναντίον δὲ εἰς αὐτὸν παρέχει ἀφορμὴν πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν δεινῶν αὐτοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι δύο τινὰ μάλιστα ὑπολείπονται, ἅτινα κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Προμηθέως παραβλάπτουσι τὸ ἀξίωμα τοῦ Διός, ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἡ κάκωσις τῆς Ἰοῦς. Ἀλλὰ

σοφόν τι χρῆμα τοῦ διδάξαντος βροτοὺς
λόγους ἀκούειν τῶν ἐναντίων πάρα (Εὐριπ. Ἀνδρομ. 957).

Ὁ Ζεὺς ἤθελε μόνον τὸ ἐκ τῶν χρόνων τῶν Τιτάνων καταγόμενον ἀτελὲς καὶ παντὶ κακῷ συνεχόμενον ἀνθρώπινον γένος νὰ καταστραφῇ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ἀθλιότητι, ὥσπερ ἡ φύσις αὐτοῦ προώριστο εἰς ἀπώλειαν. Ἡ ῥῆσις αἰστοῦν 248 ἁρμόζει μόνον εἰς τὴν ἐμπαθῆ τοῦ Προμηθέως γλῶσσαν. Ὁ Ζεὺς ἤθελε νὰ μὴ παρακωλύσῃ τὸν φυσικὸν ῥοῦν τῶν πραγμάτων μηδὲ παρατείνῃ διὰ μέσων τινῶν τὴν ὕπαρξιν τούτου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διατηροῦντος τὸν ὀλιγοδρανῆ καὶ φθαρτὸν καὶ ἰσόνειρον αὐτοῦ βίον (στίχ. 565 κέ.), ἀλλὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτὸ διὰ νέου γένους ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ (249) καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς δὲν ἤθελε νὰ ἐξαφανίσῃ ἐκ μίσους ἢ ζηλοτυπίας τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀτελὲς ὑπάρχον ἀνθρώπινον γένος ἐσκόπει νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ ἑτέρου νέου συνᾴδοντος εἰς τὴν νέαν

τελείαν καὶ σοφὴν τοῦ κόσμου διάταξιν. Οὕτω παρέσχεν ὁ Αἰσχύλος ἐξήγησιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρξεως τοῦ κακοῦ διάφορον τῆς τοῦ Ἡσιόδου οὐδένα λόγον ποιούμενος τῆς ἀπάτης ἐν τῇ διανομῇ τῶν ἱερείων καὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἀποστολῆς τῆς γυναικός. Ὁ ἐν ἀμβλυωπίᾳ φροντίζων περὶ τοῦ προσκαίρου καὶ μερικοῦ ἠναντιώθη εἰς τὸ σχέδιον τοῦ πρὸς τὸ μέγα καὶ καθολικὸν ἀποβλέποντος, καὶ ἐγένετο μὲν ὁ σωτὴρ τοῦ τότε ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ ὁ φύλαξ τῆς ἀνθρωπίνης ἀτελείας, ἥτις παρὰ πάσας τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκλίπῃ[1]. Ἡ σοφία αὐτοῦ ἐξελέγχεται ὡς ἀσοφία καὶ ἡ σύνεσις ὡς μωρία (στίχ. 62). Ὁποῖον δὲ ἔμελλε νὰ ᾖ τὸ ἀπὸ τοῦ Διὸς καταγόμενον γένος, μηνύει ὁ Ἡρακλῆς, ὥσπερ περὶ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ λέγεται ἐν Ἡσιόδ. Ἀσπ. Ἡρ. 27

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσίν, ὄφρα θεοῖσιν
ἀνδράσι τ᾽ ἀλφηστῇσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσαι.

Ὁ δ᾽ Ἡρακλῆς κατήγετο ἀπὸ τῆς Ἰοῦς καὶ ἄνευ τοῦ ἔρωτος τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Ἰνάχειαν κόρην οὐδεὶς Ἡρακλῆς καὶ οὐδεὶς εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ. Κατὰ πάντα δὲ πιθανὸν λόγον ὁ ἔρως οὗτος πρὸς τὴν Ἰὼ παρίστατο ἐν τῷ Προμ. λυομένῳ ἐν τρόπῳ ὁμοίῳ πρὸς τὸν ἐν ταῖς Ἱκέτισιν. Πῶς ἀποκρίνεται ἐν Ἱκέτισιν ὁ Χορὸς εἰς τὴν ἐρώτησιν (580):

καὶ τότε δὴ τίς ἦν ὁ θέλ-
ξας πολύπλαγκτον ἀθλίαν
οἰστροδόνητον Ἰώ,

πῶς ἐγκωμιάζει τὸν ἐλευθερωτὴν Δία τελευτῶν τὸν λόγον ὧδε:

τίς γὰρ ἂν κατέπαυσεν Ἥ-
ρας νόσους ἐπιβούλους;
Διὸς τόδ᾽ ἔργον κτέ.

[1] Ὁ Rich. Schneider (Der Prometheus des Aeschylos. Duisburg 1889) νομίζει ὅτι ὁ Ζεὺς δὲν ἤθελε νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ μόνον νὰ στερήσῃ αὐτὴν τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις συνήθως δὲν ἄγει εἰς ἐσωτερικὴν εἰρήνην καὶ ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. Τοιαύτη ὅμως ἰδέα τοῦ Διὸς θὰ προσωμοίαζε πρὸς τὴν τοῦ Rousseau ὑπολαμβάνοντος, ὡς γνωστόν, τὴν παιδείαν καὶ ἡμέρωσιν ὡς ἀποπλάνησιν ἀπὸ τῆς φύσεως. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἐναντιοῦται ὁ στίχος 248.

Τῆς ἁμαρτίας τῆς Ἥρας παντάπασιν ἐπιλανθάνεται ὁ Προμηθεὺς ἀναφωνῶν 761: ἆρ' ὑμῖν δοκεῖ ὁ τῶν θεῶν τύραννος ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς βίαιος εἶναι; τῇδε γὰρ θνητῇ θεὸς χρῄζων μιγῆναι τάσδ' ἐπέρριψεν πλάνας. Τέλος δὲ δὲν ὀφείλει ὁ Προμηθεὺς νὰ ὁμολογῇ χάριτας τῷ Διὶ διὰ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἰώ, ἐπειδὴ ὁ ἔρως οὗτος παρέσχεν αὐτῷ τὸν σωτῆρα; Ἐξ ἀρχῆς δὲ ἡ ἰδέα ἀναπτύξεως καὶ ἀλλοιώσεως τοῦ Διὸς φαίνεται ἀλλοτρία τοῦ ποιητοῦ, διότι, καθὰ ἔμπροσθεν διελάβομεν, ἀπαντᾷ ἐν ταῖς Ἱκέτισιν οὐ μόνον ὁ ἀτελής, καὶ ἀνθρωποειδὴς Ζεύς, ἀλλὰ καὶ ὁ τὴν περὶ θεοῦ ἰδέαν τοῦ Αἰσχύλου ἐκπροσωπῶν τέλειος Ζεύς.

Κατὰ ταῦτα ὀφείλει ἡ δραματικὴ ἀνάπτυξις νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ Προμηθέως ἐξηγουμένη πῶς οὗτος ὁ πρὸς τοὺς νέους θεοὺς στασιαστὴς μεταβάλλεται εἰς εἰρηνικὸν μέλος τοῦ χοροῦ τῶν θεῶν καὶ εἰς σύντροφον τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. Παράδειγμα τοιαύτης μεταβολῆς ἔχομεν ἐν ταῖς Εὐμενίσι. Καὶ αἱ Ἐρινύες ἐκ τῶν παναρχαίων χρόνων τῶν Τιτάνων, ἐν οἷς ἐπεκράτει ἄγριον ποινικὸν δίκαιον, μετετέθησαν τρόπον τινὰ εἰς τοὺς νέους χρόνους, ἐν οἷς ἐξετάζονται καὶ διατιμῶνται τὰ αἴτια τοῦ φόνου προσηκόντως. Ὥσπερ δὲ οὐδαμῶς πρόκειται περὶ ἐξαγνίσεως τοῦ Διός, οὕτως οὐδαμῶς προτίθεται τὴν ἐξύμνησιν τοῦ Διὸς ὁ ποιητὴς οὐδ' ἑπόμενοι τῷ παραδείγματι τοῦ Schömann ὀφείλομεν νὰ ποιήσωμεν τὸν Αἰσχύλον κήρυκα χριστιανικῶν ἰδεῶν διαβλέποντες λόγου χάριν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Προμηθέως δοθεῖσι τοῖς ἀνθρώποις δώροις μόνον ὑλικῶν ἀναγκῶν τέχνας, αἵτινες οὔτε εὐσεβῆ οὔτε ἀγαθὸν καὶ εὐτυχῆ ποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τοιαῦται ἰδέαι εἶναι ἀλλότριαι τοῦ ποιητοῦ.

Ὅτι ὁ Προμηθεὺς ἁμαρτάνει, ὁμολογεῖ καὶ ὁ εὔνους αὐτῷ Ἥφαιστος (στίχ. 30). Ὥσπερ ὁ ἁμαρτάνων εἶναι Τιτάν, οὕτω καὶ ἡ τιμωρία συνᾴδει πρὸς τοὺς χρόνους τῶν Τιτάνων. Ῥητέον δὲ ὅτι ἡ τιμωρία δὲν ἐπενοήθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ἐδόθη παρὰ τοῦ μύθου. Ἡ αὐθάδεια τοῦ Τιτᾶνος πυργοῦται τόσῳ μᾶλλον κατὰ τῆς τιμωρίας, ὅσῳ μᾶλλον ἀναλογίζεται ὅτι ἐπεβλήθη αὕτη ὑπ' ἐκείνου, ᾧτινι ἐγένετο πρόξενος μεγάλων ὠφελειῶν. Ἡ σκληρὰ τιμωρία ὅμως φαίνεται κατὰ τοσοῦτον ἀπᾴδουσα τῆς

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἁμαρτίας, καθ' ὅσον ἡ αἰτία τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιδειχθεῖσα φιλότης τοῦ Προμηθέως. Ἡ ἄκαιρος καὶ μὴ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ προσήκοντος ἀξιώματος τοῦ προσώπου πρὸς συνδιαλλαγὴν ἀπόπειρα τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπάγεται τὸ ἐναντίον τοῦ ἐπιζητουμένου, ἐξερεθίζουσα μᾶλλον τὸ πικρόχολον τοῦ πάσχοντος. Ἡ θέα τῆς διωκομένης Ἰοῦς, ἥτις δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἀπόλλυται ὑπὸ τοῦ φιληδόνου Διός, ἄγει τὸ μῖσος τοῦ Προμηθέως εἰς τὸ κατακόρυφον. Οὕτω διατελεῖ αὐξανομένη ἡ στάσις οὖσα οὐχὶ ὀλιγοδρανὴς καὶ κενὴ ἔργων μανία, ἀλλὰ προερχομένη ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἔχει ἐν χερσὶ μέσον πρὸς ἐκδίκησιν. Σὺν τῇ αὐξήσει τῆς στάσεως ἐπιτείνεται καὶ ἡ χλεύη, ἐν ᾗ διαλέγεται ὁ Προμηθεὺς περὶ ἐκπληρώσεως τῆς ἐκδικήσεως αὐτοῦ καὶ περὶ πτώσεως τοῦ Διός. Αὕτη ἡ χλεύη ἐκκαλεῖται τὴν τιμωρίαν τοῦ Διός. Οὕτω βάλλεται ὁ Προμηθεὺς εἰς τὸν Τάρταρον. Ὁ μακρὸς χρόνος ἔχει ῥοπὴν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀνερχόμενος εἰς τὸν ἄνω κόσμον παρίσταται καμφθεὶς ὑπὸ τῶν παθημάτων. Νῦν ἰσχύουσι μᾶλλον αἱ διαλλακτικαὶ ἀπόπειραι. Οἱ Τιτᾶνες ἀπολυθέντες ἀπὸ τοῦ Ταρτάρου εὐαγγελίζονται εἰρήνην καὶ συνδιαλλαγήν. Ὁ Ζεὺς τείνει, ὥσπερ τοῖς Τιτᾶσι, καὶ αὐτῷ τὴν χεῖρα πρὸς συνδιαλλαγὴν ὑπισχνούμενος αὐτῷ λύτρωσιν, ἐὰν πρότερον ἀποκαλύψῃ τὸ ἀπόρρητον. Ὁ Προμηθεὺς δὲν ἀνθίσταται πλέον. Παρὰ τοῦ Ἡρακλέους πυνθάνεται ὁ Προμηθεύς, ὅτι ἡ λύτρωσις αὐτοῦ ἀπαιτεῖ ὡς ἀντάλλαγμα τὸν θάνατον τοῦ Χείρωνος. Οὐδὲν ἄλλο ἢ εὐγενεῖς φίλοι περιστοιχίζουσι νῦν τὸν Προμηθέα. Οἱ λόγοι αὐτῶν, μάλιστα δὲ οἱ τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ ἀπογόνου τῆς Ἰοῦς, ἐπενεργοῦσι συνδιαλλακτικῶς: φίλων γὰρ οἱ τοιοίδε νικῶνται λόγοις (Σοφ. Αἴ. 330). Ἡ ἐλπίς, καθ' ἣν σὺν τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τῷ Ἡφαίστῳ ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξηται τοῦ λοιποῦ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην αὐτοῦ λαμβάνων σεμνὸν ἐν Ἀττικῇ τέμενος ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ Προμηθέως οὐδὲν ἧττον ἢ ἡ ὁμοία ὑπόσχεσις, ἣν ἐν ταῖς Εὐμενίσι δίδωσιν ἡ Ἀθηνᾶ ταῖς Ἐρινύσι. Καὶ αἱ Ἐρινύες παροργίζονται κατ' ἀρχὰς μεγάλως καὶ ἀπειλοῦσι βλάβην τῇ χώρᾳ, ἧς ἐν τῷ Ἀρείῳ πάγῳ ἡττήθησαν. Ἡ ὀργὴ ὅμως αὐτῶν καταπραΰνεται, ὥσπερ τελευταῖον ἐπεύχονται εὐλογίαν τῇ χώρᾳ, ᾗ πρὶν ἠρῶντο. Οὕτω τοίνυν καὶ ὁ Προ-

μηθεὺς καταπραΰνεται, ὥστε πρὸς πίστωσιν, ὅτι δικαίως ἤνεγκε τὰ δεσμά, τίθησιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν λύγινον στέφανον. Ὁ Ζεὺς θριαμβεύει, ἐὰν δὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ τιτάνειον πάθος ποιῇ τὸν Προμ. δεσμώτην ἐπαγωγόν, ἐν τῷ Προμ. λυομένῳ ἡ προσοχὴ τῶν θεατῶν τρέπεται πρὸς τὸ δίκαιον τοῦ Διός, ὅπερ τέλος ἀναγνωρίζεται καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Προμηθέως.

Ἔργον τοῦ δραματικοῦ ποιητοῦ εἶναι νὰ δημιουργήσῃ ἐπαγωγὸν ὑπόθεσιν, οὐχὶ δὲ νὰ ἐκδηλώσῃ ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ δράματος κυρίαν τινα ἰδέαν. Διὰ τοῦτο πολλάκις εἶναι δύσκολον νὰ ποιῆταί τις λόγον περὶ τῆς κυρίας τοῦ δράματος ἰδέας καὶ ὁρίσῃ ταύτην. Μόνον τὸ ἐκ τῆς δράσεως προσγενόμενον αἴσθημα δύναται νὰ ὁρισθῇ. Ἡ δρᾶσις τῶν δύο Προμηθέων εἶναι ἡ ἐπίτασις καὶ ἡ διάλυσις τῆς ἔριδος τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ Διός. Ἡ διάλυσις ὅμως αὕτη ἐμποιεῖ μετὰ τὸ κατ' ἐπίφασιν δίκαιον ὅπερ προυκαλέσατο πρὶν ἡ στάσις τοῦ Τιτᾶνος, εἰς τοὺς θεατὰς τὸ αἴσθημα, ὅτι ἡ στάσις κατὰ τοῦ Διὸς ἐρείδεται ἐπὶ ἀμβλυωπούσης κρίσεως τῶν βουλῶν καὶ πράξεων αὐτοῦ, ἥτις καὶ ἐὰν ἐπί τινα χρόνον φαίνηται δικαία, τέλος ὅμως ἐξελέγχεται ὡς σφαλερά·

δαυλοὶ γὰρ πραπίδων
δάσκιοί
τε τείνουσιν πόροι
κατιδεῖν ἄφραστοι (Ἱκέτ. 98).

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΝ Τῌ ΠΛΑΣΤΙΚῌ ΤΕΧΝῌ [1]

Παραστάσεις τοῦ δεσμώτου Προμηθέως ἐν τῇ πλαστικῇ τέχνῃ εὕρηνται ἤδη ἐπὶ δακτυλιολίθων, οἵτινες ἀποτελοῦσιν τὸ ἀρχαιότατον γένος, τῶν καλουμένων λίθων νήσων (ἔπιθι Revue archéol. τόμ. 36. 1878. πίν. 20 ἀρ. 1, ἔνθα παρίσταται ὁ Προμηθεὺς ἔχων ὄπισθεν τὰς χεῖρας δεδεμένας καὶ γονυκλινής, ὁ δὲ

[1] Πρβ. Arthur Milchhöfer, Die Befreiung des Prometheus, ein Fund aus Pergamon. 42. Winckelmannsprogramm. Berlin 1882.

ἀετὸς προσιπτάμενος αὐτῷ, ἔτι δὲ καὶ ἀριθ. 27, ἔνθα ὁ μὲν Προμηθεὺς ἵσταται, ὁ δὲ ἀετὸς ἐπερείδει τῷ σώματι τὰς τῶν ὀνύχων ἀκμάς), εἶτα δὲ ἐπὶ ἀρχαϊκῶν ἀγγείων (πρβ. Iahn, archäol. Beitr. σελ. 228 κέ.). Ἐπί τινος ἐκ τῆς ἰταλικῆς πόλεως Chiusi καταγομένου ἐν μελαίναις εἰκόσιν ἀγγείου τοῦ ἐν Βερολίνῳ Μουσείου (παρ' O. Iahn πίν. 8) παρίσταται ὁ Προμηθεὺς ἀνεσκολοπισμένος. Ὄπισθεν αὐτοῦ ὁ Ἡρακλῆς ὀκλάζων τοξεύει κατὰ τοῦ εἰς τὸν Προμηθέα προσπετομένου ἀετοῦ, ἐν ᾧ ὁ Τιτὰν ἐκτείνων τὰς συνδεδεμένας αὐτοῦ χεῖρας πειρᾶται νὰ ἀποκρούσῃ τὸ ὄρνεον. Εἰκόνα τοῦ Παναίνου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Φειδίου, ἐφ' ἧς ἀπετετύπωτο ὁ πάσχων Προμηθεὺς καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἡρακλῆς παρεσκευάζετο νὰ λυτρώσῃ αὐτὸν («Προμηθεὺς ἔτι ἐχόμενος μὲν ὑπὸ τῶν δεσμῶν, Ἡρακλῆς δὲ ἐς αὐτὸν ἦρται»), εἶδεν ὁ περιηγητὴς Παυσανίας (V 11, 6) ἐπὶ τῶν τὸν θρόνον τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς περιβαλουσῶν κιγκλίδων. Ἡ ὕπαρξις εἰκόνος τοῦ Παρρασίου συνάγεται κατὰ μεγάλην πιθανότητα ἐκ τοῦ θέματος ῥητορικοῦ αὐτοσχεδιάσματος (actio laesae reipublicae) παρὰ Σενέκᾳ Controv. X 34 Parrhasius pictor Atheniensis, cum Philippus captos Olynthios venderet, emit unum ex iis senem, perduxit Athenas, torsit et ad exemplar eius pinxit Promethea. Olynthius in tormentis periit, ille tabulam in templo Minervae posuit. Κατὰ ταῦτα λέγεται ὅτι ὁ Παρράσιος ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ εἰκόνι τοῦ Προμηθέως προεστήσατο ὡς πρότυπον διεστρεβλωμένον δοῦλον ὑπομιμνήσκων τὸ ἀνέκδοτον, καθ' ὃ ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐν Νεαπόλει Karthause ἐσταυρώθη τῷ Michel Angelo ἄνθρωπος. Εἰκὼν διπλῆ τοῦ ζωγράφου Εὐάνθου ὑπῆρχεν ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ τοῦ ἐν Πηλουσίῳ ναοῦ τοῦ Διός, ἐφ' ἧς παρίστατο ἡ ἐλευθέρωσις τοῦ Προμηθέως διὰ τοῦ Ἡρακλέους καὶ ὡς ἀντίστοιχον τούτου ἡ ἐλευθέρωσις τῆς Ἀνδρομέδας διὰ τοῦ Περσέως. Ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς εἰκόνος ταύτης παρέχει ὁ Ἀχιλλεὺς Τάτιος III 8 «δέδεται μὲν ὁ Προμηθεὺς σιδήρῳ καὶ πέτρᾳ, ὥπλισται δὲ Ἡρακλῆς τόξῳ καὶ δόρατι· ὄρνις ἐς τὴν τοῦ Προμηθέως γαστέρα τρυφᾷ· ἕστηκε γὰρ αὐτὴν ἀνοίγων, ἤδη μὲν ἀνεῳγμένην, ἀλλὰ τὸ ῥάμφος ἐς τὸ ὄρυγμα καθεῖται· καὶ ἔοικε διορύττειν τὸ τραῦμα καὶ ζητεῖν τὸ ἧπαρ· τὸ δὲ

ἐκφαίνεται τοσοῦτον, ὅσον ἀνέῳξεν ὁ γραφεὺς τὸ διόρυγμα τοῦ τραύματος· ἐπερείδει δὲ τῷ μηρῷ τῷ τοῦ Προμηθέως τὰς τῶν ὀνύχων ἀκμάς· ὁ δὲ ἀλγῶν πάντη συνέσταλται καὶ τὴν πλευρὰν συνέσπασται καὶ τὸν μηρὸν ἐγείρει (ἐπαίρει;) καθ' αὐτοῦ : εἰς γὰρ τὸ ἧπαρ συνάγει τὸν ὄρνιν· ὁ δὲ ἕτερος αὐτῷ τοῖν ποδοῖν τῷ σπασμῷ ὄρθιος ἀνατείνεται κάτω, καὶ εἰς τοὺς δακτύλους ἀποξύνεται, τὸ δ' ἄλλο σχῆμα δείκνυσι τὸν πόνον, κεκύρτωται τὰς ὀφρῦς, συνέσταλται τὸ χεῖλος, φαίνει τοὺς ὀδόντας· ἠλέησας ἂν ὡς ἀλγοῦσαν τὴν γραφήν· ἀναφέρει δὲ λυπούμενον Ἡρακλῆς· ἕστηκε γὰρ τοξεύων τοῦ Προμηθέως τὸν δήμιον· ἐνήρμοσται τῷ τόξῳ τὸ βέλος· τῇ λαιᾷ προβέβληται τὸ κέρας ὠθῶν· ἐπὶ μαζὸν ἕλκει τὴν δεξιάν, ἕλκων τὸ νεῦρον κεκύρτωται κατόπιν τὸν ἀγκῶνα· πάντα οὖν ὁμοῦ πτύσσεται, τὸ τόξον, τὸ νεῦρον, τὸ βέλος, ἡ δεξιά· συνάγεται μὲν ὑπὸ τοῦ νεύρου τὸ τόξον, διπλοῦται δὲ ὑπὸ τῆς χειρὸς τὸ νεῦρον, κλίνεται δὲ ἐπὶ μαζὸν ἡ χείρ· ὁ δὲ Προμηθεὺς μεστός ἐστιν ἐλπίδος ἅμα καὶ φόβου· πῇ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἕλκος, πῇ δὲ εἰς τὸν Ἡρακλέα βλέπει· καὶ θέλει μὲν αὐτὸν ὅλοις τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, ἕλκει δὲ τὸ ἥμισυ τοῦ βλέμματος ὁ πόνος». Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ ἀποτετύπωται ὁ Προμηθεὺς ἐπὶ τῆς ἐν δεξιᾷ ἐπιφανείας εἰκόνος τῆς ἐν Καπιτωλίῳ Προμηθείου σαρκοφάγου (ὅρα Mus. Capitolin. τόμ. 4, 25, Millin gal. mythol, 93, 383, Müller Wieseler, Denk. d. alten Kunst τόμ. 1² πίν. 72 ἀριθ. 405 καὶ τόμ. 2 πίν. 65 ἀριθ. 838b), ἔνθα ὁ Προμηθεὺς κρέμαται ἐξ ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν προσπεπασσαλευμένος εἰς τὸν κρημνόν. Ἡ κεφαλὴ βλέπουσα εὐθὺ ἐκφράζει σφοδρὸν ἄλγος, ὁ ἀνατεταμένος δεξιὸς ποὺς ἐρείδεται ἐπὶ ἀκρωνυχείας τοῦ κρημνοῦ· ἐπὶ τοῦ ποδὸς τοῦ Προμηθέως καθήμενος ὁ ἀετὸς ἐμπήγνυσι τὸ ῥάμφος εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ· ὁ ἀριστερὸς πούς ἐκτείνεται σπασμωδῶς πρὸς τὰ κάτω. Δεξιόθεν προσέρχεται ὁ Ἡρακλῆς διευθύνων κατὰ τοῦ ἀετοῦ τὸ ἐντεταμένον τόξον. Εἶναι πωγωνοφόρος καὶ γυμνὸς ἔχων τὴν φαρέτραν ἀνηρτημένην ἐν ἀριστερᾷ. Ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπί τινος πέτρας κεῖται ἡπλωμένη ἡ λεοντῆ, παρ' αὐτῇ δὲ τὸ ῥόπαλον. Τὴν δεξιὰν γωνίαν ἄνωθεν πληροῖ ἡ μορφὴ τοῦ γενειοφόρου καὶ ἐπὶ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἀνακλινομένου ὀρείου θεοῦ Καυκάσου. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἔχομεν

πομπηϊανὴν τοιχογραφίαν, ἐν ᾗ ἡ ἐκ τοῦ μύθου τοῦ Προμηθέως ληφθεῖσα εἰκὼν συντελεῖ εἰς διακόσμησιν ὀρεινῆς τοποθεσίας διακρινομένης προσέτι διὰ δένδρων, ἱεροῦ, Βακχικοῦ Ἑρμοῦ καὶ βωμοῦ (πρβ. Jahn, die schönsten Ornamente und Gemälde 2 πίν. 30, Müller-Wieseler, Denkmäler d. a. K. 2 πίν. 64 ἀριθ. 832 καὶ Helbig, Wandgemälde ἀριθ. 1128). Ἐπὶ τοῦ ἐν δεξιᾷ κρημνοῦ ὁρᾶται ὁ Προμηθεὺς ἐν τῇ περιγραφείσῃ ἤδη θέσει, ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ σκέλους αὐτοῦ ὁ ἀετός· δεύτερος ἀετὸς ἵπταται ἐν τῷ ἀέρι. Ἐξ ἀριστερῶν προσέρχεται κάτωθεν δρομαῖος ὁ ἀγένειος καὶ σχεδὸν παιδικῶς ἐξεικονισμένος καὶ παντάπασι γυμνὸς Ἡρακλῆς ἔχων τὸ τόξον τεταμένον. Ἐπὶ ἑτέρας τοιχογραφίας τοῦ ἐν ἔτει 1838 παρὰ τῇ ἐν Ῥώμῃ Villa Pamfili ἀνακαλυφθέντος περιστερεῶνος (πρβ. O. Jahn, die Wandgemälde des Columbariums der Villa Pamfili πίν. 1 ἀριθ. 3) παρίσταται ὁ Προμηθεὺς ἐν ταῖσδε ταῖς μικραῖς παραλλαγαῖς. Ὁ δεξιὸς ποὺς εἶναι τεταμένος πρὸς τὰ κάτω, ὁ δὲ ἀριστερὸς αἴρεται πρὸς τὰ ἄνω· ὁ ἀετὸς ἵσταται παρὰ τῷ δεξιῷ σκέλει ἔχων τὸν μὲν ἕνα πόδα ἐπὶ τῆς πέτρας, τοὺς δὲ ὄνυχας τοῦ ἑτέρου ἐρείδων ἐπὶ τοῦ Προμηθέως ἐμπήγνυσι τὸ ῥάμφος ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐξ οὗ καταρρέουσι σταγόνες αἵματος. Τὸ μέσον τῆς εἰκόνος κατέχει δένδρον, οὗ ἐν ἀριστερᾷ ὁ τὸ δεξιὸν γόνυ ἐπὶ πέτρας κλίνων Ἡρακλῆς ἐντείνει τὸ τόξον· ὄπισθεν δὲ τοῦ Ἡρακλέους ἵσταται ἡ Ἀθηνᾶ ἐν πολεμικῇ σκευῇ ἐξοτρύνουσα διὰ τῆς προτεταμένης δεξιᾶς χειρὸς εἰς τὸ ἔργον. Τέλος δὲ ἀνεκαλύφθη ἐν ἔτει 1880 κατὰ τὰς ἐν Περγάμῳ ἀνασκαφὰς ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς ἀκροπόλεως καλὸν μὲν γλυπτικὸν ἔργον, ἀλλ' ἠκρωτηριασμένον, ὅπερ ἐκδηλοῦν ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ τὴν λύτρωσιν τοῦ Προμηθέως ἐδημοσίευσε καὶ ἡρμήνευσεν ὁ A. Milchhöfer. Ἡ στάσις τοῦ Προμηθέως καὶ Ἡρακλέους προσομοιάζει τῇ ἐν τῇ καπιτωλιείῳ σαρκοφάγῳ. Ὅτι δὲ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μηροῦ τοῦ Προμηθέως ἵστατο τὴν ἀρχὴν καὶ ἀετός, τοῦτο μηνύει ἡ ἐν τῷ μηρῷ ὀπή. Τὴν λεοντῆν ἔχει ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τῶν νώτων. Ὁ ὄρειος θεός, οὗτινος ἐν τῇ τῆς σαρκοφάγου εἰκόνι ἐγένετο χρῆσις πρὸς πλήρωσιν τοῦ χώρου, κάθηται ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὡς θεατής. Τὸ ῥωμαλέον καὶ καλὸν τὴν φυὴν σῶμα

ἐρείδεται πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἔχον ἱμάτιον, ὅπερ ἀρχόμενον ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὑπὸ τὸ νῶτον βραχίονος καὶ καλύπτον τὰ σκέλη μέχρι τῶν ποδῶν καταλείπει γυμνὰ τὸ ἄνω σῶμα καὶ τὸ στῆθος. Προσαριθμοῦντες δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως Τατίου περιγραφομένην εἰκόνα ἔχομεν πέντε ἐπαναλήψεις τοῦ αὐτοῦ θέματος, αἵτινες παρεμφαίνουσι βεβαίως περιώνυμον πρότυπον. Ὁ Milchhöfer ἀνευρίσκει τὸ πρότυπον τοῦτο ἐν τῷ Προμηθεῖ τοῦ Παρρασίου ἢ ἐν εἰκόνι δυναμένῃ νὰ ἀναχθῇ εἰς αὐτόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Περὶ τῆς σκηνῆς τοῦ δράματος [1] σημειοῦται ὁ Σχολιαστὴς εἰς στίχον 1 τάδε «ἰστέον ὅτι οὐ κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἐν Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθέα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις τέρμασιν τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Ἰὼ λεγομένων ἐστὶ συμβαλεῖν». Ἡ σημείωσις αὕτη εἶναι ὀρθοτάτη, τὸ δὲ ἕτερον Σχόλιον εἰς στίχ. 1 «εἰς τὸν Καύκασον» συνᾴδει τῇ κοινῇ ἐκδοχῇ, οὐχὶ τῇ γνώμῃ τοῦ Αἰσχύλου. Ὁ Σχολιαστὴς συνήγαγεν ἐκ τῆς ἐν τῷ δράματι διηγήσεως περὶ τῶν πλανῶν τῆς Ἰοῦς, ὅτι, ἐὰν ἡ Ἰὼ ἀπερχομένη τοῦ Προμηθέως μετὰ μακρὰν πορείαν ἀφικνεῖται εἰς τὸν Καύκασον, ἐξήλασεν οὐχὶ ἀπὸ τοῦ Καυκάσου, ὅστις διὰ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ τὴν σκηνὴν τοῦ δράματος. Κατὰ στίχον 733 κέ. ἡ Ἰὼ ἐξελαύνουσα ἀπὸ τοῦ Προμηθέως καὶ τρεπομένη τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἔρχεται πρῶτον εἰς τοὺς νομάδας Σκύθας, πολλῷ δὲ ὕστερον εἰς ὁρμητικὸν καὶ δύσβατον ποταμόν, οὗ τῷ ῥεύματι ὤφειλε νὰ ἀκολουθήσῃ μέχρι τῶν πηγῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Καυκάσου (745). Ὅθεν ὁ Προμηθεὺς κεῖται δεδεμένος βορειοδυτικῶς τοῦ Καυκάσου. Ἐκ δὲ τοῦ Καυκάσου ἐξε-

[1] Πρβ. Pet. Ios. Meyer, Aesch. Prom. vinctus quo in loco agi videatur. Bonn 1861, Bern. Foss, de loco, in quo Prometheus apud Aesch. vinctus sit. Bonn 1862, C. Fr. Müller, die scenische Darstellung des Aeschyl. Prometheus. Stade 1871, Otto, de Prom. Aesch. re scenica (πραγμ. τοῦ ἐν Rostock πανεπιστημίου) 1871, F. D. Allen, Prometheus and the Caucasus ἐν American Journal of Philology τόμ. 13 ἀριθ. 1 σελ. 51-61.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

λαύνουσα πρὸς μεσημβρίαν ἀφικνεῖται ἡ Ἰὼ εἰς τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον, τὸ ὅριον τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας (760 κέ.), ὃν διαπεράσασα ἔρχεται εἰς Ἀσίαν. Εἰς τοῦτο δὲ ἀναφέρεται ἡ ἐν τῷ εἰρημένῳ σχολίῳ ῥῆσις «πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις τέρμασιν τοῦ Ὠκεανοῦ», ἡ δὲ μεταβολὴ τοῦ B. Foss «ἐν τοῖς Ῥιπαίοις πρὸς τοῖς τέρμασι» φαίνεται περιττή, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὰ Ῥιπαῖα ὄρη, ἔνθα κατὰ τὸν Πρ. λυόμενον (ἀποσπ. 201) οἰκοῦσιν οἱ Ὑπερβόρειοι, δὲν εἶναι χῶρος πρόσφορος πρὸς βάσανον τοῦ Προμηθέως. Ἔθος ἔχουσιν οἱ τραγικοὶ ὑποβοηθοῦντες τὴν φαντασίαν τῶν θεατῶν νὰ χαρακτηρίζωσιν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τὴν σκηνήν. Ἀλλ' ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι λόγος γίνεται οὐχὶ περὶ τοῦ Καυκάσου, ἀλλὰ περὶ ἐρήμου καὶ ἀοικήτου χώρας, κειμένης μακρὰν ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Σκυθίας (117), ἥτις κατὰ τὰς τότε γνώσεις περιελάμβανε τὰ βόρεια μέρη τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ (ἔπιθι σημ. εἰς 833), ἐγγὺς τῆς θαλάσσης (στίχ. 593), ὥστε ὁ Προμηθεὺς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ κρημνοῦ προσέβλεπε τὰ γελόεντα κύματα (89 κέ.). Ὅθεν ἡ θάλασσα αὕτη εἶναι ὁ Ὠκεανός, οὐχὶ δὲ ὁ Πόντος ἢ ἡ Μαιῶτις. Τοὐναντίον δὲ ἐν τῷ Πρ. λυομένῳ κατὰ ἀπόσπ. 193, 28 guttae quae saxa adsidue instillant Caucasi (ἐκ μεταφρ. τοῦ Κικέρωνος) ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Καυκάσῳ. Ὥσπερ δὲ ὁ ποιητὴς ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς τιμωρίας μετέβαλε τὴν παράδοσιν δεξάμενος ἐν τοῖς δυσὶν αὐτοῦ δράμασι δύο διαφόρους χρονικὰς περιόδους τῆς τιμωρίας, οὕτως ἐδιπλασίασε καὶ τὸν τόπον τῆς τιμωρίας. Ἐν τῷ πρώτῳ δράματι, ἐν ᾧ ἔδει νὰ αἰτιολογηθῇ ἡ ἐμφάνισις τοῦ χοροῦ διὰ τοῦ ἤχου τοῦ κτύπου τῆς σφύρας καὶ ἐν ᾧ ἔδει νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ὁ Ὠκεανός, ὅστις οὐχὶ μακρὸν χρόνον οὐδὲ μακρὰν τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ἀποδημήσῃ (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 409), ἐξελέχθη χῶρος ἐγγὺς τοῦ Ὠκεανοῦ, τοὐναντίον δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ δράματι διετηρήθη ἡ τῆς παραδόσεως σκηνὴ τοῦ δράματος. Δύναταί τις νὰ θαυμάσῃ, ὅτι ὁ κρημνός, ἐν ᾧ ἐδέδετο ὁ Προμηθεύς, δὲν ἀναβαίνει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ ἄνω κόσμου, ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ βορείου μέρους τῆς Σκυθίας ἀναφαίνεται ἐν Καυκάσῳ, καὶ διὰ τοῦτο εἴκαζεν ὁ Hermann (opusc. 4, 203 κέ.), ὅτι οἱ δύο Προμηθεῖς δὲν συνή-

πτοντο ἀλλήλοις. Ὁ Allen ἐν τῇ εἰρημένῃ πραγματείᾳ ποιεῖται ἐκποδὼν τὴν ἐν τῷ Πρ. λυομένῳ διάφορον τοποθεσίαν ἀποφαίνων τὴν μνημονευθεῖσαν τοῦ Κικέρωνος μετάφρασιν ὡς αὐτοσχεδίασμα, τὸ δὲ Caucasi ὡς προσθήκην τοῦ Κικέρωνος, ὅστις ἐγίνωσκεν ὡς σκηνὴν τῶν τοῦ Προμηθέως βασάνων τὸν Καύκασον μόνον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπόσπ. 191 «τῇ μὲν δίδυμον χθονὸς Εὐρώπης μέγαν ἠδ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν» ὑπεμφαίνει τὸν Καύκασον, περὶ τούτου δὲ τοῦ ὄρους ποιεῖται λόγον καὶ ὁ Ὑγῖνος (poet. astr. II 15) ἐν τῷ χωρίῳ, ὅπερ προφανῶς ἀνάγεται εἰς τὸν Αἰσχύλον (ἴδε ἔμπροσθεν σελ. 36), εἶτα δὲ ὁ Στράβων, ἔνθα παρατίθησιν ἀπόσπασμα τοῦ Προμ. λυομένου (ἀπ. 200), καὶ τέλος ὁ Ἀπολλόδωρος (2, 5, 11, 10) ἐν τῇ τοῦ μύθου διηγήσει, ἥτις ἐξελέγχεται ὡς αἰσχύλειος (ἴδε ἄνω σελ. 38). Σημειωτέον δὲ ὅτι δυσκόλως ἠδύνατό τις νὰ ἐκτείνῃ τὴν πορείαν τοῦ Ἡρακλέους μέχρι τῶν βορείων τῆς Σκυθίας τόπων, ὅπερ παρὰ τῇ διηνεκῶς ὁδοιπλανούσῃ Ἰοῖ ἠδύνατο μᾶλλον ῥᾳδίως νὰ συμβῇ.

Ἡ δὲ σκηνὴ τοῦ δράματος ἐξεικονίζει πετρῶδες ὕψος μετὰ φάραγγος. Ἡ δεξιὰ περίακτος ἴσως ἐδήλου τὴν θάλασσαν, ἡ δὲ ἀριστερὰ ἔρημον καὶ ὀρεινὸν χῶρον, διαρρεόμενον ὑπὸ ποταμῶν (89). Ἀλλ' ὅμως σκηνογραφίαν καὶ χρῆσιν τῶν περιάκτων δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διανοηθῇ τις παρ' Αἰσχύλῳ. Ὑψηλὸν λογεῖον φαίνεται ὅτι ἀπαιτεῖ τὸ τέλος τοῦ δράματος, διότι ὁ Προμηθεὺς σὺν τῷ κρημνῷ, ἔνθα ἐκρέματο, καὶ τῷ χορῷ τῶν Ὠκεανίδων ἐξαφανίζεται εἰς τὸν Τάρταρον. Ἀλλ' ἐὰν κατὰ τὴν πέμπτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατ. μὴ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις θεάτρῳ ἐξέχουσα σκηνή, καθὰ διατείνεται ὁ Dörpfeld (πρβ. A. Müller, Griech. Bühnenalt. σελ. 415 καὶ F. Pickard, Der Standort der Schauspieler und des Chors im griech. Theater des fünften Jahrhunderts. 1892), τότε ἔν τε τῷ Προμηθεῖ καὶ ἐν ταῖς Ἱκέτισιν ὑπῆρχε χρεία ἰδιαιτέρου οἰκοδομήματος (Πρβ. Εἰσαγ. εἰς Ἱκέτ.). Τὸ ἀλλόκοτον προσωπεῖον τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βίας (78 ὅμοια μορφῇ γλῶσσά σου γηρύεται), τὰ ἐργαλεῖα, αἱ σιδηραῖ πέδαι καὶ τὰ ψέλια, ἐν οἷς παρέρχεται ὁ Ἥφαιστος, οἱ κτύποι τῆς σφύρας, ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐποχοῦνται αἱ Ὠκεανίδες ἐπὶ πτερωτοῦ ἅρματος, ὁ δὲ Ὠκεανὸς προσιππεύει ἐπὶ πτερωτοῦ ἵπ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

που, ἡ μανιώδης κερασφόρος Ἰὼ πηδῶσα ἐπὶ τῶν πετρωδῶν ὑψωμάτων δίκην διωκομένης ἄγρας, τέλος δὲ ὁ τρόπος, καθ' ὃν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ δράματος σύρεται ὁ κραταιὸς Τιτάν, ἐπιτείνουσι τὸ τερατῶδες τῆς ἐρημίας καὶ ἐμποιοῦσιν εἰς τὸν θεατὴν οἶκτον καὶ αἴσθημα περιδεοῦς καραδοκίας. Ὅθεν προστιθεμένης εἰς τὰ εἰρημένα καὶ τῆς διηγήσεως περὶ τῶν τυχῶν τῆς Ἰοῦς κατανοεῖται ῥᾳδίως, διὰ τί ὁ Ἀριστοτέλης ἐν Ποιητ. 18.1456 α μνημονεύει τὸν Προμηθέα σὺν ταῖς Φορκίσιν ὡς παράδειγμα τοῦ *τερατώδους*. Ἡ μορφὴ τοῦ Προμηθέως προσπασσαλευθεῖσα διατελεῖ νεναρκωμένη καὶ ἀκίνητος. Ὅτι δὲ ἐν τῷ Προμ. δεσμώτῃ κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Welcker (Tril. σελ. 30), καίπερ ὑπολαμβανομένην ὑπό τινων ὡς ἀπίθανον, ὁ Προμηθεὺς ἐδηλώθη διὰ εἰκόνος ἐκ ξύλου ἢ λίνου ἢ σκύτους, εἰς ἣν εἰσέδυ κατὰ στίχ. 81 ὁ τὸν Ἥφαιστον ὑποκρινάμενος ὑποκριτής, τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν ἑξῆς. Τὸ δρᾶμα προϋποτίθησι δύο ὑποκριτάς, μόνον δὲ ὁ πρόλογος ἀπαιτεῖ τρεῖς. Καὶ πρὸ τῆς ποιητικῆς ἐνεργείας τοῦ Σοφοκλέους, ὅτε ὁ ἄρχων ἐδίδου τῷ ποιητῇ δύο, μᾶλλον δὲ ἕνα ὑποκριτήν, τὸ πρόσωπον τοῦ Κράτους ἠδύνατο νὰ ὑποκριθῇ διὰ παραχορηγήματος. Ἀλλ' ὅμως πῶς ἠδύνατο νὰ ὑποκριθῇ, ὅτι ἐν τῷ μακρὰν ἀντηχοῦντι κτύπῳ τῆς σφύρας ἐπασσαλεύθη διὰ τῶν στέρνων τοῦ Τιτᾶνος σιδηροῦς σφὴν (στίχ. 64 κέ.); Καὶ ἐὰν δὲ ὑπολάβῃ τις τοῦτο δυνατόν, ὀφείλει νὰ ἐρωτήσῃ τίνος ἕνεκα προσκολλᾶται τῷ Κράτει τὸ κωφὸν πρόσωπον Βία; Τὰ πρόσωπα ταῦτα ἔλαβεν ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς Ἡσιόδου Θεογ. 383 κέ. Ἡ Στὺξ ἐγέννησε τῷ Πάλλαντι τὰ τέκνα Ζῆλον, Νίκην, Κράτος καὶ Βίαν, ὅτε δὲ ὁ Ζεὺς καλέσας τοὺς ἀθανάτους θεοὺς εἶπεν ὅτι ὁ συμμαχήσων αὐτῷ ἐν τῷ κατὰ τῶν Τιτάνων ἀγῶνι θὰ κατελάμβανε πάλιν τὴν προτέραν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἢ ἐὰν ἐπὶ Κρόνου μηδὲν ἀξίωμα ἐκέκτητο, θὰ ἐτύγχανεν νῦν τῆς προσηκούσης τιμῆς, προσήγαγεν ἡ Στὺξ τὰ τέκνα αὐτῆς τῷ Διί. Πρὸς ἀμοιβὴν ἡ μὲν μήτηρ ἐγένετο ὁ μέγας ὅρκος τῶν θεῶν, τὰ δὲ τέκνα ἐποίησεν ὁ Ζεὺς τοὺς ἀχωρίστους αὐτοῦ συντρόφους. Ἐκ τούτων δὲν συνάγεται, ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἠδύνατο νὰ παρέλθῃ ἄνευ τῆς Βίας, ἀλλ' ἄνευ σκοποῦ οὐδὲν πρόσωπον εἰσάγεται εἰς τὸ δρᾶμα. Οὐδεὶς δύναται νὰ διανοηθῇ φυγὴν τοῦ Προμηθέως, ἧς εἰς τὴν

παρακώλυσιν ἔμελλε νὰ συντελέσῃ ἡ Βία. Ὅθεν ἔργον τοῦ προσώπου τούτου (τῆς Βίας) ἦν νὰ σύρῃ τὸν Προμηθέα εἰς τιμωρίαν. Τοῦτο δὲ ἦν ἀναγκαῖον, ἐὰν ὁ Τιτὰν (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 74) παρίστατο διά τινος εἰκόνος. Ἡ εἰκὼν αὕτη ὤφειλε νὰ εἰσκομισθῇ καὶ ἕνεκα τούτου εἰσάγει ὁ ποιητὴς δύο ἰσχυρὰ πρόσωπα σύροντα τὸν Προμηθέα. Οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων καὶ ἐνταῦθα ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐποίησεν ὁ ποιητὴς ἀρετήν. Ἕνεκα τοῦ περιορισμοῦ τῶν δύο ὑποκριτῶν ὁ Αἰσχύλος πολλάκις εἰσάγει εἰς τὴν σκηνὴν πρόσωπα σιγῶντα. Παρ' Ἀριστοφάνει Βατρ. 911 κέ. χλευάζει ὁ Εὐριπίδης τὴν σιγὴν ταύτην, ὁ Διόνυσος ὅμως ἀποκρίνεται, ὅτι χαίρει ἐπὶ τῇ σιγῇ καὶ ὅτι ἐπὶ Αἰσχύλου ἤρεσκον αὐτῷ τὰ σιγῶντα πρόσωπα μᾶλλον ἢ νῦν τὰ φλυαροῦντα. Οὕτω δὲ καὶ ἡ σιγὴ τοῦ Προμηθέως ἐν τῷ προλόγῳ προερχομένη ἐξ ἐξωτερικῆς ἀνάγκης ἐγείρει μεγίστην συμπάθειαν πρὸς τὸν πάσχοντα ἥρωα, καὶ θαυμαστὸν αἴσθημα ἐμποιεῖ εἰς τοὺς θεατὰς μετὰ τὴν προηγησαμένην σκηνὴν ἡ πρώτη λέξις «ὦ δῖος αἰθήρ» (στίχ. 88. Πρβ. καὶ σημ. εἰς στίχ. 453). Ἐν στίχῳ 81 ἀπέρχεται τῆς σκηνῆς ὁ Ἥφαιστος. Ἵνα ὅμως ὁ τὸν Ἥφαιστον ὑποκρινόμενος ὑποκριτὴς ἔχῃ σχολὴν νὰ εἰσέλθῃ ὄπισθεν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Προμηθέως καὶ καταλάβῃ αὐτόθι τὴν προσήκουσαν θέσιν, διαμένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς μετὰ τὴν ἀπέλευσιν τοῦ Ἡφαίστου τὸ Κράτος προσβλέπον χαιρεκάκως τὸν πάσχοντα καὶ λέγον τοὺς εἰρωνικοὺς λόγους: ἐνταῦθα νῦν ὕβριζε κτέ. (στίχ. 82-87). Τὸ χωρίον τοῦτο ἐξεγεῖρον ἀντιπάθειαν μὲν κατά τε τοῦ ὑπηρέτου τοῦ Διὸς καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Διός, συμπάθειαν δὲ πρὸς τὸν Προμηθέα συνᾴδει κάλλιστα εἰς τὸ τοῦ ποιητοῦ σχέδιον τοῦ ἐπισκοτίσαι καὶ ἀποκρύψαι ἐν ἀρχῇ τῆς τριλογίας τὸ δίκαιον τοῦ Διός.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐγράφη ὁ Προμηθεὺς δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ. Καὶ μνημονεύονται μὲν ὑπὸ πολλῶν ἱκανοὶ λόγοι πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ δρᾶμα ἐγράφη ἐν προτέροις χρόνοις, ἑτέρωθεν ὅμως ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Αἰσχύλου ἔχει τὸ προκείμενον ἥκιστα ἀρχαϊκὸν χαρακτῆρα. Ὁ περιορισμὸς δύο ὑποκριτῶν, ἐὰν ἐν τῷ προ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

λόγῳ ὁ Προμηθεὺς παρίστατο διὰ εἰκόνος, ἡ πρὸς ἀλλαγὴν τῶν ἐνδυμάτων τοῦ δευτέρου ὑποκριτοῦ κτῆσις τοῦ ἀναγκαίου χρόνου διὰ μακροῦ διαλόγου (210, 453, 939) τοῦ κορυφαίου καὶ τοῦ πρωταγωνιστοῦ (τοῦ Προμηθέως) καὶ καθόλου ἡ ἁπλῆ οἰκονομία ὑποδηλοῦσι ἀρχαῖον τῆς διδασκαλίας χρόνον. Ἡ κατασκευὴ τοῦ τριμέτρου οὐδὲν ἀσφαλὲς ἔρεισμα παρέχει, ὥσπερ ἐν γένει τὰ δράματα τοῦ Αἰσχύλου οὐδεμίαν ἀξίαν λόγου διαφορὰν ἐν τούτῳ μηνύουσιν. Ὁ Προμηθεὺς ἔχει μὲν ἐκ πάντων τῶν δραμάτων τοῦ Αἰσχύλου τοὺς πλείστους ἀναπαίστους ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 6) τοῦ τριμέτρου, οὐδένα ὅμως ἀνάπαιστον θέσει γενόμενον τοιοῦτον ἐκ τριβράχεος, οἷος ὁ Πέρσ. 346 ἑκατὸν δὶς κτέ. Ὁ δάκτυλος ἀπαντᾷ ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ ἅπαξ παρὰ κυρίῳ ὀνόματι (756). Ὁ τρίβραχυς σύγκειται ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ ἀεὶ ἐκ μιᾶς μόνης λέξεως, συνήθως τρισυλλάβου, ὡς 693, ἐκ δὲ πολυσυλλάβου (θεόσυτος) στίχ. 117, ὡς Εὐμεν. 809 λιπαροθρόνοισιν καὶ ἀποσπ. Προμ. λυ. 197, 2 βορεάδας. Ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ πέμπτῳ, μάλιστα δὲ ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ ποδὶ εἶναι ἡ πρώτη συλλαβὴ τοῦ τριβράχεος, ὥσπερ ἐν τῷ τρίτῳ ποδὶ ἡ πρώτη συλλαβὴ τοῦ δακτύλου κανονικῶς ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς προηγουμένης λέξεως ἢ μονοσύλλαβος καὶ τῇ προηγουμένῃ λέξει στενῶς συνδεδεμένη λέξις (τὲ 367, γὲ 772, δὲ 1025 καὶ 1041, τὶς 1059). Συχνοτάτη εἶναι ἡ διάλυσις ἐν τῷ τρίτῳ ποδί, ὁ δὲ τρίβραχυς εὕρηται ἐν τῷ Προμηθεῖ ὀκτάκις καὶ ὁ δάκτυλος ὀκτὼ καὶ δεκάκις. Ἐν τῷ πέμπτῳ ποδὶ εὕρηται ὁ τρίβραχυς μόνον ἅπαξ (52), τοὐναντίον δὲ ἐν τοῖς Πέρσαις τρὶς (451, 495, 504). Ἀναλογιζόμενος δέ τις ὅτι ἡ γεωγραφικὴ ὑπόθεσις καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κυρίων ὀνομάτων ἐπήγαγε μέγα μέρος τῶν διαλύσεων — ὥσπερ ὁ μόνος τρίβραχυς ἐν τῷ δευτέρῳ ποδὶ 741 ἀπετελέσθη διὰ κυρίου ὀνόματος: οἰκοῦσι Χάλυβες — ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ τριμέτρου εἶναι λίαν ἀπηκριβωμένη, ὅπερ προσιδιάζει τοῖς ἀρχαίοις δράμασι. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ὀψιαιτέρας τοῦ δράματος διδασκαλίας μνημονεύεται πάντων μάλιστα ἡ μικρὰ τῶν χορικῶν ᾀσμάτων ἔκτασις. Ἐν ᾧ τὰ μέρη τῶν χορικῶν πρὸς τὰ τοῦ διαλόγου ἐν Πέρσ. Ἱκέτ. Ἑπτ. ἐ. Θ. ἔχουσι λόγον 1 : 2, ἐν δὲ τῇ Ὀρεστείᾳ 1 : 3, ἔχουσιν ἐν τῷ Προμηθεῖ λόγον

1: 7. Καὶ δύναται μὲν ἡ παράδοξος αὕτη διαφορὰ νὰ ἐξηγηθῇ ἐκ τούτου, ὅτι ὁ πρωταγωνιστὴς διατελεῖ παρὼν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὅπερ μάλιστα αἰτιολογεῖ καὶ τὴν σιωπὴν τοῦ Προμηθέως κατὰ τὸ μακρὸν χορικὸν ᾆσμα 452, ἀλλ' ὅμως καὶ κατ' ἄλλην ἔποψιν ἐξελέγχονται τὰ χορικὰ ᾄσματα ὡς στερούμενα τῆς ποικιλίας, ἥτις διακρίνει τὰ λοιπὰ τοῦ Αἰσχύλου δράματα (πρβ. τὴν ἐμὴν πραγματείαν ἥτις ἐπιγραφομένη Ueber die Technik und den Vortrag der Chorgesänge des Aeschylos ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ 13ῳ Supplem. τῶν Jahrb. für klass. Philol. σελ. 238). Πρὸ πάντων δὲ φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Westphal (Griechische Metrik 1868 σελ. XLVII καὶ Prolegomena σελ. 8 καὶ 191) ἡ μετρικὴ τῶν χορικῶν σύνθεσις, οἱ δακτυλοεπίτριτοι (542, 913), οὐδαμοῦ ἄλλοθι τοῦ Αἰσχύλου ἀπαντῶσι —τὸ ὑπὸ τοῦ Weil μνημονευθὲν 74 ἀπόσπασμα δὲν ἀνήκει ἐνταῦθα—, ἡ δὲ μονῳδία (587) ἰδιάζει τοῖς μετὰ τὸν Αἰσχύλον χρόνοις τῆς τραγικῆς τέχνης. Τούτων οὕτως ἐχόντων, παρεδέξαντο πολλοὶ διασκευὴν τοῦ δράματος γενομένην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰσχύλου χάριν νέας διδασκαλίας[1]. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης μνημονεύονται πλὴν τῶν εἰρημένων καὶ ἄλλα αἴτια, οἷον ἡ καλουμένη ἕλξις ἐν τοῖς ἀναφορικοῖς (462, 995, 1016. Πρβ. R. Förster, de attractionis usu Aeschyleo. Breslau 1866 σελ. 44), ἡ παράμιξις ἐπιφωνημάτων (768) καὶ λυρικῶν μέτρων (115 κέ., 118) ἐν τοῖς τριμέτροις, ἡ στενὴ συνάφεια τῶν τριμέτρων διὰ συνδέσμων ἐν τέλει τοῦ στίχου, συνδεόντων τὴν ἑπομένην πρότασιν, ὥσπερ ἐν στίχ. 61, 104, 275, 339, 357), ἡ διακοπὴ τῶν δύο διαλεγομένων προσώπων διὰ τῶν ῥήσεων τοῦ χοροῦ (658, 724, 771, 808, 845. Πρβ. E. Martin, de responsionibus diverbii apud Aesch. Berlin 1867 σελ. 71). Τοῖς λόγοις τούτοις, οἷς δύναταί τις νὰ ἀπονείμῃ μείζονα ἢ ἐλάττονα σημασίαν, προσθετέον καὶ τὴν χρῆσιν

[1] Πρβ. Engelmann ἐν Philol. 27, 736, Kramer, Prometheum vinctum esse fabulam correctam. Freiburg 1878, Th. Heidler, De compositione metrica Prom. fab. Aesch. capita IV. Breslau 1884. Τὴν γνώμην περὶ διασκευῆς πειρᾶται νὰ ἀνατρέψῃ ὁ Kussmahly, Beobachtungen zum Prom. des Aesch. Berlin 1888.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

δημωδῶν ῥήσεων, ἰδιαζουσῶν μᾶλλον τῇ γλώσσῃ τοῦ Εὐριπίδου (οἷον 68, 86), τὸν ῥητορικὸν χαρακτῆρα τῶν ῥήσεων (ἴδε σημ. εἰς 323), τὸ σχῆμα τῆς εἰρωνείας (82, 96, 182 κτλ.), τὴν ἀναδίπλωσιν (ἴδε σημ. εἰς 282) καὶ ἄλλα. Ἀλλ' ὅμως τὰ σχήματα ταῦτα δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ἐν μέρει ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ δράματος, καὶ πόσον ἐπισφαλεῖς εἶναι τοιοῦτοι ἰσχυρισμοὶ καταδείκνυται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ἕλξις ἐν τοῖς ἀναφορικοῖς ἀπαντᾷ καὶ Περσ. 345 ὧν ἦγε πλῆθος καὶ Ἑπτ. ἐ. Θ. 296 ὅσων ἴησιν. Ἀλλὰ μείζονος προσοχῆς ἀξία εἶναι ἡ ἀπόδειξις, ἥτις ἐξάγεται ἐκ τῆς συνθέσεως καὶ τῆς μετρικῆς τῶν χορικῶν. Ὁ A. Roehlecke (Sept. adv. Th. et Prometheum vinctum esse fabulas post Aeschylum correctas. Berlin 1882) περιορίζει τὴν διασκευὴν εἰς τὰ χορικὰ 413-451, 542-580, 913-938. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀψιαιτέρας διασκευῆς τούτων τῶν τριῶν χορικῶν ᾀσμάτων μνημονεύει ὁ εἰρημένος λόγιος τὴν μικρὰν ἔκτασιν αὐτῶν, τὸν ἤρεμον ῥυθμόν, ὄντα ἀλλότριον τοῦ Αἰσχυλείου πάθους, τὴν καταπληκτικὴν συμφωνίαν τῶν στίχων 413-421 πρὸς στίχ. 151-160, τὴν διαφορὰν τῆς γεωγραφικῆς ἀντιλήψεως ἐν 431 κέ. καὶ 733-757, τὴν ἐλλείπουσαν συνάφειαν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος, τὸ τοῦ Αἰσχυλείου ὕψους ἀπᾷδον νηφάλιον περιεχόμενον μάλιστα τοῦ τρίτου χορικοῦ ᾄσματος, δυναμένου νὰ παραβληθῇ σχεδὸν πρὸς ἰδέας, ἃς ἐκφράζει ὁ χορὸς παρ' Εὐριπίδῃ Μηδ. 1081. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἐπίσης ἰσχυροί. Τὸ λεγόμενον παραδείγματος χάριν περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν γεωγραφικῶν ἀντιλήψεων οὐδαμῶς δύναται νὰ ἀποδειχθῇ ἕνεκα τοῦ ἀορίστου καὶ ἀβεβαίου τῶν γεωγραφικῶν εἰδήσεων. Τὸν δὲ χρόνον τῆς διασκευῆς τίθησιν ὁ Oberdick (Jen. Literaturzeitung 1876 ἄρθρ. 38 καὶ Wochenschrift f. kl. Philol. τόμ. 7, 445) οὐ πολὺ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Αἴτνης περὶ τὸ ἔτος 425, καθ' ὃν χρόνον νομίζει ὅτι ἀνεδιδάχθη τὸ δρᾶμα ὑπὸ τοῦ Εὐφορίωνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Αἰσχύλου, ἐρειδόμενος μάλιστα ἐπὶ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως σοφιστὴς 976. Τοὐναντίον δὲ ἰσχυρίζεται ὁ Todt (Woch. f. kl. Philol. 7, 930), ὅτι ἡ λέξις σοφιστὴς ἐν τῷ εἰρημένῳ τόπῳ οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ ὅπερ καὶ ἐν τοῖς χρόνοις, καθ' οὓς οἱ ἑπτὰ σοφοὶ ὠνομάζοντο

σοφισταί, ἤτοι σοφός, διδάσκαλος, τεχνίτης, (πρβ. σημ. εἰς στίχ. 62). Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ὁ Todt μὴ ἀρνούμενος τὴν διασκευὴν περιορίζει αὐτὴν εἰς τὴν συστολὴν καὶ ῥυθμικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν χορικῶν ᾀσμάτων. Πολλῷ δὲ μᾶλλον τῆς λέξεως σοφιστὴς ἠδύνατο ἡ λέξις εὐηθία 399 νὰ ὑπεμφήνῃ τὴν χρῆσιν ὀψιαιτέρων χρόνων, διότι κατὰ τὸν Θουκυδίδην III 83 (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 399) ἡ λέξις εὐήθης προσέλαβεν ἐν τῇ περιόδῳ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου τὴν εὐτελῆ ἔννοιαν. Παρ' Ἀριστοφάνει Εἰρήν. 320 «ὡς κυκάτω καὶ πατείτω πάντα καὶ ταραττέτω» φαίνεται ὅτι παραινίσσεται στίχ. 1026 «κυκάτω πάντα καὶ ταραττέτω». Ἀλλ' ὅμως ὁ ὑπαινιγμὸς δὲν προϋποτίθησι γενικὴν γνῶσιν τοῦ προτύπου. Τοὐναντίον δὲ εἶναι τοῦτο πιθανὸν παρὰ Ἀριστοφ. Ὄρν. 1547 «μισῶ δ' ἅπαντας τοὺς θεούς, ὡς οἶσθα σύ», ἃς λέξεις δὲν κατανοεῖ τις ἐντελῶς μὴ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν στίχ. 1007 «ἁπλῷ λόγῳ τοὺς πάντας ἐχθαίρω θεούς». Ἐν γένει δὲ φαίνεται ὅτι ἡ μνεία τοῦ Προμηθέως ἐν τοῖς Ὄρνισι (414 π. Χ.) προϋποτίθησι βραχύ τι προηγησαμένην αὐτῶν νέαν διδασκαλίαν τοῦ προκειμένου δράματος.

Ἐν τῇ ἐκδοχῇ διασκευῆς οἱ λόγοι, δι' ὧν ἡ πρώτη διδασκαλία καταβιβάζεται εἰς ὀψιαιτέρους χρόνους, οὐδὲν δύνανται νὰ ἀποδείξωσι, διότι δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν διασκευήν. Ἀσφαλὲς μαρτύριον περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγράφη ὁ Προμηθεύς, ἀνευρίσκετο ἐν τῇ διηγήσει τῆς ἐκρήξεως τῆς Αἴτνης στίχ. 383-388 καὶ ὑπελαμβάνετο ὅτι τὸ δρᾶμα ἐποιήθη καὶ ἐδιδάχθη ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐκρήξεως ἦν πρόσφατος. Ἡ ἔκρηξις τῆς Αἴτνης συνέβη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αἰσχύλου ἤτοι Ὀλυμπ. 75, 2 (479/8) κατὰ τὸ Πάριον Χρονικὸν ἐποχ. 52. Ἐὰν κατὰ Θουκυδ. III 116 (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 383) ἡ ἔκρηξις αὕτη συνέβη 50 ἔτη πρὸ τῆς ὀψιαιτέρας ἐκρήξεως τοῦ ἔτους 425 (ἤτοι ἔτει 475), τότε προφανῶς ὀφείλομεν ἑπόμενοι τῷ Boeckh (Expl. Pind. σελ. 224) νὰ ὑπολάβωμεν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς 50 παρὰ Θουκυδίδῃ ἐτέθη μόνον διὰ τὸν στρογγύλον τοῦ χρόνου ὁρισμόν, οὐδεμίαν ἔχοντες χρείαν τῆς ἑτέρας τοῦ αὐτοῦ λογίου εἰκασίας, καθ' ἣν ἡ ἔκρηξις ἐνδέχεται νὰ παρετάθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 478 μέχρι τοῦ 475. Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ προκείμενον δρᾶμα

ἐδιδάχθη οὐ πολὺ μετὰ τὸ ἔτος 478. Ἀλλ' ὅμως ὁ Christ (Der Ätna in der griechischen Poesie ἐν Sitzungsb. der Münch. Ak. d. Wiss. 1888 σελ. 349 κέ.) κατέδειξεν ὅτι ἡ διήγησις τοῦ Αἰσχύλου ἐρείδεται ἐπὶ τῆς διηγήσεως τοῦ Πινδάρου (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 367). Ἥκιστα τὸ εἰρημένον χωρίον θὰ ἀπεδείκνυέ τι, ἐὰν ἀπένειμέ τις αὐτὸ εἰς τὸν διασκευαστήν. Ὅθεν ὁ Weil ἀνεῦρε νεωστὶ (Journal des Savants 1890 σελ. 53) ἑτέραν ἀπόδειξιν, καθ' ἣν ὁ Προμηθεὺς ἐποιήθη μεταξὺ τοῦ 472, ἐν ᾧ ἔτει ἐδιδάχθησαν ὁ Φινεύς, οἱ Πέρσαι, ὁ Γλαῦκος καὶ τὸ σατυρικὸν δρᾶμα Προμηθεύς, καὶ τοῦ 467, ὅτε ὁ Αἰσχύλος καθῆκε τὴν Οἰδιπόδειαν σὺν τῷ σατυρικῷ δράματι Σφιγγί. Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Weil ἐρείδεται ἐπὶ τῆς προϋποθέσεως, ὅτι ὁ Αἰσχύλος ὑπὸ τοῦ σατυρικοῦ δράματος Προμηθέως ἐξωτρύνθη εἰς σοβαρὰν πραγματείαν τῆς ὑποθέσεως ταύτης καὶ ὅτι τὸ διασωθὲν τῆς Σφιγγὸς ἀπόσπασμα 235

τῷ δὲ ξένῳ γε λύγινον ἀρχαῖον στέφος,
δεσμῶν ἄριστος ἐκ Προμηθέως λόγου

παραινίσσεται τὸν Προμηθέα λυόμενον. Ἀλλ' εἰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Weil, καθ' ἣν ἡ τριλογία τοῦ Προμηθέως ἐδιδάχθη ὡς εἴρηται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 472 καὶ 467, ἐξελέγχεται οὐχὶ ἀσφαλής, συμφωνεῖ ὅμως πρὸς τὴν παρατήρησιν, καθ' ἣν αἱ τριλογίαι δὲν ἀνέρχονται ἄνω τοῦ ἔτους 472, κατὰ πιθανὸν δὲ λόγον τὸ ἔτος τοῦτο ὀφείλει νὰ ἐκληφθῇ ὡς τὸ γενέθλιον τῆς τριλογίας. Πρβ. τὴν ἐμὴν πραγματείαν ἥτις ἐπιγραφομένη: Ueber eine Trilogie des Aeschylos und über die Trilogie überhaupt ἀναγινώσκεται ἐν Sitzungsb. der Münch. Ak. d. Wiss. 1891 σελ. 368 κέ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΔΕΣΜΩΤΗΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

Κρατος και Βια.
Ηφαιστος.
Προμηθευς.
Χορος Ωκεανιδων.
Ωκεανος.
Ιω Ιναχου.
Ερμης.

Τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος δύνανται νὰ διανεμηθῶσιν. ἐὰν ὁ Προμηθεὺς παρίστατο ἐν τῷ προλόγῳ διὰ εἰκόνος (ἴδε ἔμπροσθεν σελ. 51), εἰς δύο ὑποκριτάς, ἤτοι εἰς τὸν πρωταγωνιστὴν ὑποκρινόμενον τὸν Ἥφαιστον καὶ Προμηθέα, καὶ εἰς τὸν δευτεραγωνιστὴν ὑποκρινόμενον τὸ Κράτος, τὸν Ὠκεανόν, τὴν Ἰὼ καὶ τὸν Ἑρμῆν. Ἡ Βία εἶναι κωφὸν πρόσωπον. Ὁ δὲ χορὸς σύγκειται ἐκ 12 προσώπων, ἀπεικονιζόντων θυγατέρας τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν ἐπὶ πτερωτοῦ ἅρματος περιγράφεται ἐν στίχ. 130 - 140. Ἡ δὲ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν ἐρήμῳ τόπῳ, ἐν τοῖς πέρασι τοῦ κόσμου, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Σκυθίας ἤτοι πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς γῆς (ἴδε ἔμπροσθεν σελ. 51 καὶ σημ. εἰς στίχ. 2) καὶ ἐγγὺς τῆς θαλάσσης. Πρβ. στίχ. 2, 89, 118, 595.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ[1]

Προμηθέως ἐν Σκυθίᾳ δεδεμένου διὰ τὸ κεκλοφέναι τὸ πῦρ πυνθάνεται Ἰὼ[2] πλανωμένη, κατ' Αἴγυπτον γενομένη ὅτι ἐκ τῆς ἐπαφήσεως τοῦ Διὸς τέξεται τὸν Ἔπαφον. Ἑρμῆς τε παράγεται[3] ἀπειλῶν αὐτῷ κεραυνωθήσεσθαι, ἐὰν μὴ εἴπῃ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι τῷ Διί, καὶ τέλος βροντῆς γενομένης ἀφανὴς γίνεται ὁ Προμηθεύς.

Κεῖται δὲ ἡ μυθοποιία ἐν παρεκβάσει παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Κολχίσι[4], παρὰ δὲ Εὐριπίδῃ ὅλως οὐ κεῖται. ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Σκυθίᾳ ἐπὶ τὸ Καυκάσιον ὄρος· ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ Ὠκεανίδων νυμφῶν. τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτοῦ ἐστι Προμηθέως δέσις.

1 Ἡ ὑπόθεσις κατάγεται ἀπὸ Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου. Ἔπιθι τόμ. 1, 87.

2 Ὁ Ἀριστοφάνης δηλοῖ τὰ κύρια τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Ἀριστοτέλους Ποιητ. κεφ. 17 «λέγω δὲ οὕτως ἂν θεωρεῖσθαι τὸ καθόλου, οἷον τῆς Ἰφιγενείας· τυθείσης τινὸς κόρης καὶ ἀφανισθείσης ἀδήλως τοῖς θύσασιν, ἱδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλλην χώραν, ἐν ᾗ νόμος ἦν τοὺς ξένους θύειν τῇ θεῷ, ταύτην ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, χρόνῳ δὲ ὕστερον τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας — τὸ δὲ ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς διά τινα αἰτίαν ἐλθεῖν ἐκεῖ καὶ ἐφ' ὅτι δὲ ἔξω τοῦ καθόλου —, ἐλθὼν δὲ καὶ ληφθεὶς θύεσθαι μέλλων ἀνεγνώρισεν, εἴθ' ὡς Εὐριπίδης εἴθ' ὡς Πολύειδος ἐποίησεν». Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐνταῦθα παρελείφθη ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ὠκεανοῦ.

3 Παράγεται ταὐτὸν τῷ εἰσάγεται.

4 Ἐν ταῖς Κολχίσι παρίστατο πῶς ὁ Ἰάσων τῇ βοηθείᾳ

τῆς Μηδείας ἐγένετο κύριος τοῦ χρυσοῦ δέρατος. Ἔν τινι διαλόγῳ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας ἐξηγεῖτο αὕτη διὰ ποίων μέσων δύναται ὁ Ἰάσων νὰ ὑπομείνῃ τοὺς διαφόρους ἀγῶνας (Σχολ. εἰς Ἀπολλ. Ῥοδ. 3,1040 Σοφοκλῆς ἐν ταῖς Κολχίσιν εἰσάγει τὴν Μήδειαν ὑποτιθεμένην τῷ Ἰάσονι περὶ τοῦ ἄθλου δι' ἀμοιβαίων). Πρὸς ταῦτα τὰ μέσα ἀνῆκε καὶ τὸ φάρμακον Προμήθειον, ὅπερ περιγράφει Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος III 845 κέ. Πρβ. σημ. εἰς ἀποσπ. 193 στ. 27.

Ἐκ τῶν Κολχίδων διεσώθη εἷς στίχος (ἀπόσπ. 316 N.) εἰσηγούμενος τὴν περιγραφὴν περὶ τῆς παρασκευῆς τοῦ φαρμάκου

ὑμεῖς μὲν οὐκ ἄρ' ἦστε τὸν Προμηθέα.

Ἡ περιγραφὴ αὕτη παρασχοῦσα αἰτίαν εἰς ἔκθεσιν τῶν παθῶν τοῦ Προμηθέως εἶναι, καθὰ διεῖδεν ὁ Welcker (Griech. Trag. 1,335), ὅπερ ὁ Ἀριστοφάνης δηλοῖ διὰ τῆς ῥήσεως «κεῖται ἡ μυθοποιία ἐν παρεκβάσει».

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

ΚΡΑΤΟΣ.

Χθονὸς μὲν εἰς τηλουρὸν ἥκομεν πέδον,

1 - 129 Πρόλογος, οὗ ἡ πρώτη σκηνὴ (1-87) περιέχει τὴν δέσιν τοῦ Προμηθέως, ἡ δὲ δευτέρα (88 - 129) ἐκφράζουσα τὰ ἀλγεινὰ τοῦ Τιτᾶνος αἰσθήματα προαγγέλλει τὴν ἐμφάνισιν τοῦ χοροῦ.— Κράτος καὶ Βία σύροντες τὸν Προμηθέα, ὁ δὲ Ἥφαιστος ἔχων τὰ σιδηρᾶ ἐργαλεῖα καὶ ἑπόμενος τοῖς ὑπηρέταις τοῦ Διὸς παρέρχονται εἰς τὴν σκηνὴν ἐξ ἀριστερῶν. Πρβ. Πέρσ. σελ. 86.

1. Διὰ τοῦ *μὲν - δὲ* (στίχ. 3) ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ ὁ σκοπὸς αὐτῆς.—*χθονὸς - πέδον* ἀντί: *χθονὸς τηλουροῦ πέδον* ἤτοι *χθόνα τηλουρὸν* (πρβ. 833 τηλουρὸν γῆν). Ἐπειδὴ δὲ *χθονὸς πέδον* εἴρηται κατὰ ποιητικὴν περιγραφὴν ἀντὶ *χθόνα* (Πέρσ. 491 γῆς Ἀχαιΐδος πέδον, Ἱκ. 266 χώρας Ἀπίας πέδον), μεθαρμόζεται ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς (τηλουρὸν) πρὸς τὴν πτῶσιν τοῦ τὴν περιγραφὴν ἀποτελοῦντος οὐσιαστικοῦ (πέδον), ὅπερ σὺν τῇ γενικῇ (χθονὸς) ἐκδηλοῖ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν. Πρβ. κατωτέρω στίχ. 91, 109, 849, Ἑ. ἐ. Θ. 291 ποῖον ... γαίας πέδον, Εὐμ. 292 χώρας ἐν τόποις Λιβυστικοῖς, Σοφ. Ο. Τ. 242 τὸ Πυθικὸν θεοῦ μαντεῖον. — *τηλουρός* : Τὸν τονισμὸν τοῦτον παραγγέλλει ὁ Ἀρκάδιος ἐν τῷ περὶ τόνων σελ. 83, 20. Ὅθεν τὸ *τηλουρὸς* ἐσχηματίσθη, καθὰ διεῖδεν ἤδη ὁ Stanley, ἐκ τοῦ *τηλοῦ*, ὥσπερ πονηρὸς ἐκ τοῦ πόνος καὶ τολμηρὸς ἐκ τοῦ τόλμη, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ τῆλε καὶ ὅρος οὖρος (= οὗτινος τὰ ὅρια κεῖνται μακράν) ἢ οὖρον (= χῶρος. Πρβ. Curtius, Etymol. σελ. 348[5]), ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐν τοιαύτῃ παραγωγῇ ἔδει νὰ τονισθῇ τήλουρος. Τοὐναντίον ὁ Ἡσύχιος ἑρμηνεύων στίχ. 833 λέγει «τηλουρόν· πόρρω ἀφωρισμένην· τινὲς μὲν ὡς πανοῦργον, τινὲς δὲ ὡς κηπουρὸν τῷ τόνῳ». — *ἥκομεν* : δηλονότι ἐκ τοῦ Ὀλύμπου. Σημειωτέον δέ, ὅτι πολλάκις ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου τῶν παρερχομένων προσώπων ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς τραγικοῖς τὸ ἥκω, οἷον κατωτέρω στίχ. 300, Εὐρ. Ἑκ. 1, Μηδ. 666, Ἀνδρομ. 309 καὶ ἀλλαχοῦ.

2. *Σκύθην*] ἐπιθετικῶς, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 802 Σκύθῃ σιδήρῳ: Μάλιστα δὲ συχνὸς εἶναι ὁ τρόπος οὗτος τῆς ῥήσεως ἐν οὐσιαστικοῖς, οἷα τὰ λαός, στρατός, ὅμιλος. Πρβ Σκύθης ὅμιλος 433, στρατὸν Ἀριμασπὸν 831, Λίγυν στρατὸν ἀποσπ. 200,9, Κουρῆτα λαὸν ἀποσπ. 313, Σκύθης λεὼς Εὐρ. Ῥῆσ. 426, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις: ὁπλίτης στρατὸς Εὐρ. Ἡρακλείδ. 800, ναύτης ὅμιλος Ἑκ. 921, ὄχλος γυμνὴς Ῥῆσ. 313. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπαντῶσιν πρὸς

Σκύθην ἐς οἶμον, ἄβατον εἰς ἐρημίαν.

ταῖς εἰρημέναις καὶ ῥήσεις, οἷαι: ὁπλίτης κόσμος Εὐρ. Ἡρακλείδ. 699, θρόνος ἀρχέτης 753, νησιώτης βίος, πλανήτης βίος αὐτόθι 84, 878, οἰκέτης βίος Ἴωνι 1373, παρθένος χεὶρ Φοιν. 838, παρθένος πούς Ἡρακλείδ. 783, παρθένος ψυχὴ Ἱππ. 1006, γέρων ὀφθαλμός Ὀρ. 529, γέρων λόγος Αἰσχ. Ἀγ. 749, γέρον γράμμα ἀποσπ. 331, κάπηλα τεχνήματα ἀποσπ. 322, διὰ ταῦτα τῆς ποιητικῆς ταύτης χρήσεως τὸ κύριον εἶναι οὐχὶ τὸ οὐσιαστικὸν λαός, στρατός κτλ., ἀλλὰ τὸ προσωπικὴν σημασίαν περιέχον καὶ μεταξὺ οὐσιαστικοῦ καὶ ἐπιθέτου ἐπαμφοτερίζον κατηγόρημα. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ ἀδελφός, κασίγνητος, τύραννος (787), δοῦλος κτλ. Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. 24 σελ. 1467 « Ἀττικοὶ καὶ Δωριεῖς τοῖς κυριωτέροις χρῶνται ἀντὶ κτητικῶν, ὥς φασιν οἱ παλαιοί· οἷον Ἕλληνα στρατὸν τὸν Ἑλληνικόν, ἄνθρωπον ἦθος ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπινον, Ἑλλάδα διάλεκτον, δοῦλον γένος, Σκύθην οἶμον» καὶ εἰς Ἰλ. 9 σελ. 775 «ὥσπερ δὲ παρ' Αἰσχύλῳ Σκύθης οἶμος, ὁ Σκυθικός, καὶ δοῦλον δέ που γένος, τὸ δουλικόν, οὕτω καὶ κασίγνητος φόβος κτητικῶς ὁ κασιγνητικός». Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ Στέφ. ὁ Βυζ. λ. Σκύθης. — Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (4, 10) οἱ τὸν Πόντον οἰκοῦντες Ἕλληνες ἔλεγον, ὅτι ἡ Σκυθία ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ νεωτάτου υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ Σκύθου, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἡ Ἔχιδνα. Πρβ. καὶ Στέφ. Βυζάντ. « Ἐκαλοῦντο πρότερον Νομαῖοι, Σκύθαι δὲ ἀπὸ Σκύθου παιδὸς Ἡρακλέους». Ἐὰν τοίνυν τὸ ὄνομα Σκυθία μὴ ἦν ἀρχαιότερον τοῦ Ἡρακλέους, ὁ δὲ Αἰσχύλος ὀνομάζῃ τὴν Σκυθίαν ἐπὶ τοῦ Προμηθέως, τοῦ προϋπάρξαντος τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τρεῖς καὶ δέκα γενεάς, τοῦτο ἠδύνατο νὰ ποιήσῃ ὁ ποιητὴς κατὰ τὸν πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς συνήθη ἀναχρονισμὸν καὶ πρόληψιν τῆς ἱστορίας. Πρβ. Ἀριστόνικον εἰς Ὁμ. Ἰλ. 2, 570 «ἐκ τοῦ ἰδίου προσώπου Κόρινθον· ὅταν δὲ ἡρωϊκῷ προσώπῳ περιτιθῇ τὸν λόγον, Ἔφυραν λέγει», Vellei. Patercul. 1, 3: Neque est quod miremur ab Homero nominari Corinthum: nam ex persona poetae et hanc urbem et quasdam Jonum colonias iis nominibus appellat, quibus vocabantur aetate eius, multum post Ilium captum conditae καὶ A. Gell. 10, 16. — Ὀνομάζεται δὲ ἡ Σκυθία ἀπωτάτη χώρα (τηλουρός. Πρβ. 433 Σκύθης ὅμιλος, οἳ γᾶς ἔσχατον τόπον... ἔχουσι), διότι κατὰ τὸν Ἔφορον παρὰ Στράβωνι 1, 34 τὰ μὲν ἀνατολικὰ τῆς γῆς πέρατα κατῴκουν οἱ Ἰνδοί, τὰ δὲ μεσημβρινὰ οἱ Αἰθίοπες, τὰ δὲ δυτικὰ οἱ Κέλται (Ἱσπανοί), τὰ δὲ βόρεια οἱ Σκύθαι. Ἡ Αἰθιοπία καὶ ἡ Σκυθία ἐλέγοντο οὖσαι μείζονες τῆς Ἰνδικῆς καὶ Κελτικῆς. — *οἶμον* σημαίνει ὁδόν, ἀπὸ τοῦ οἴω = φέρω (πρβ. λεωφόρος), ἔτι δὲ ζώνην (Ὁμ. Ἰλ. 11, 24 τοῦ δ' ἤτοι δέκα οἶμοι ἔσαν μέλανος κυάνοιο, ἔνθα ὁ Ἡσύχ. σημειοῦται «οἶμος, ὁδός, κύκλος· ὅθεν καὶ τοὺς τῆς ἀσπίδος κύκλους οἴμους ἐκάλεσεν»), ἣν λέξιν μεταχειρίζονται οἱ μεταγενέστεροι γεωγράφοι πρὸς διαίρεσιν τῆς γῆς εἰς πέντε, ἓξ ἢ καὶ ἑπτὰ μέρη (διακεκαυμένη ζώνη, κατεψυγμένη ζώνη κτλ.). — *ἄβατον* κεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *οἶμον* ἀποτελοῦν ὀξύμωρον σχῆμα, ὡσανεὶ ἐλέγετο ὁδός, ἣν οὐδεὶς βαδίζει. Πρὸς τὴν ῥῆσιν: *ἄβατον εἰς ἐρημίαν* πρβ. Σοφ. Ἀντ. 773 ἔρημος ἔνθ' ἂν ᾖ βροτῶν στίβος καὶ Φιλ. 2 ἀκτὴ... Λήμνου βροτοῖς ἄστειπτος οὐδ' οἰκουμένη. — Ἡ ὁμοία ἐν τῷ τρίτῳ ποδὶ διάλυσις (ἄβατον) ἀπαντᾷ ὀκτάκις ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι. Ἐν ᾧ δὲ ὁ τρίβραχυς ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ ἀποτελεῖται ἀεὶ ἐκ μιᾶς λέξεως (ἴδε σημ. εἰς 117), ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ πέμπτῳ, μάλιστα δὲ ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ ποδὶ εἶναι ἡ πρώτη τοῦ τριβράχεος συλλαβὴ κατὰ κανόνα ἡ τελευταία τῆς προηγου-

Ἥφαιστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς
ἅς σοι πατὴρ ἐφεῖτο, τόνδε πρὸς πέτραις
ὑψηλοκρήμνοις τὸν λεωργὸν ὀχμάσαι

μένης λέξεως συλλαβὴ ἢ μονοσύλλαβος καὶ μετὰ τῆς προηγουμένης λέξεως στενῶς συνδεδεμένος σύνδεσμος (τε 367, γὲ 772, δὲ 1025). Ἐν τῷ τρίτῳ ποδὶ ἕπεται ἐν τοῖς ἓξ χωρίοις μετὰ τὴν τομὴν τρισύλλαβος λέξις, ἀποτελοῦσα καθ' ἑαυτὴν τρίβραχυν, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δυσὶ χωρίοις τετρασύλλαβον κύριον ὄνομα (367 Κιλικίων, 866 Ἰόνιος). — Καλῶς ὁ Σχολ. σημειοῦται εἰς τὸν προκείμενον στίχον «τοῦτο εἰς τὸ ἀπαραμύθητον τοῦ δεθησομένου· καὶ Σοφοκλῆς τὸ αὐτὸ περὶ Φιλοκτήτου λέγει». Πόσον ἡ παντελὴς στέρησις ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐπιτείνει τὴν πρὸς τὸν Φιλοκτήτην συμπάθειαν ἡμῶν, τοῦτο ἐξηγεῖται ὁ Lessing ἐν τῷ αὐτοῦ Λαοκόοντι IV. Ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι στερεῖται καὶ ὁ Προμηθεύς, ὁ φίλος τῶν ἀνθρώπων, τῆς θέας αὐτῶν.— Ἡ Σκυθῶν ἐρημία ἦν οὕτω μεγάλη, ὥστε κατέστη παροιμιώδης ῥῆσις. Ἰδὲ Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 704 καὶ τὸν αὐτόθι Σχολιαστήν, ἔτι δὲ Πλουτ. περὶ Στωϊκ. ἐναντ. σελ. 1043 F.

3. *Ἥφαιστε, σοὶ δὲ*] ἀντί: σοὶ δέ, Ἥφαιστε. Οὕτω συχνάκις προτάσσεται ἡ κλητική, ἵνα ἐξεγείρῃ τις εὐθὺς τὴν προσοχὴν τοῦ πρὸς ὃν διαλέγεται. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 282 Ἀτρείδη, σὺ δὲ παῦε τεὸν μένος, 6, 429 Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοί ἐσσι πατήρ, Ὀδ. 16,130 ἄττα, σὺ δ' ἔρχεο, Σοφ. Αἴ. 1409 παῖ, σὺ δ' ἔρχεο (Ἠλ. 150, Ο. Τ. 1096, 1503 Ο. ἐ. Κ. 237, 332, 607, 592, Ἀντ. 1087, Φιλ. 799), ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ Πλάτ. Θεαγ. 127C ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ δ' ἂν ἤδη εἴη ὁ μετὰ τοῦτο λόγος. Καὶ οὗτος μὲν εἶναι ὁ συνήθης τύπος· ἀπαντῶσιν ὅμως καὶ ῥήσεις, ἐν αἷς λείπει ἡ ἀντωνυμία, οἷον Χο. 488 ὦ Περσέφασσα, δὸς δέ, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 332 τέκνον, τί δ' ἦλθες; 592 ὦ μῶρε, θυμὸς δὲ κτέ. — *μέλειν ἐπιστολάς*, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 5, 490 σοὶ δὲ χρὴ τάδε πάντα μέλειν, Εὐρ. Ἑκ. 450 σοὶ δὲ τἄλλα χρὴ μέλειν, Ξενοφ. Ἑλλ. 2. 4, 12 πολλοῖς τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελε, Πλάτ. Νόμ. 835 Ε θυσίαι . . . πᾶσι μέλουσι (ἰδὲ Κρυγ. Γραμ. Α' § 47, 11, 5 καὶ Β § 47, 11, 2). Τὴν μετ' ὀνομαστικῆς σύνταξιν τοῦ μέλω διέσωσεν καὶ ἡ δημώδης συνήθεια. Σημειωτέον δὲ ὅτι λέγεται οὐ μόνον: μέλει μοί τινος, ἀλλὰ καί: μέλω τινός, ὡς Ἀγ. 282. — *ἐπιστολὰς* Σχολ. «δίχα φασὶν Ἀθηναῖοι, ἐπιστολὰς καὶ ἐντολάς». Πρβ. Ἡσύχ. «ἐπιστολαί· ἐντολαί, ἐπιταγαί. Αἰσχύλος Προμηθεῖ», Ἱκ. 1023, Πέρσ. 785, ἀπόσπ. 293. Ἃς δὲ νῦν λέγει ἐπιστολάς, κατωτέρω 12 καλεῖ ἐντολὴν Διός, πατρὸς λόγους 17 (πρβ. καὶ στίχ. 40), βούλευμα τὸ Δῖον 646.

4. *πατὴρ*] ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὡς 40, 53, 979, 1016, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ ῥήσει τοῦ Ἡφαίστου στίχ. 17.— *ἐφεῖτο*, ἐνετείλατο. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 80.

5. *λεωργὸς*] παραγόμενον κατὰ τὸν Hermann (εἰς Σοφ. Ἀντιγ. 1261) ἀπὸ τοῦ λεῖος κεῖται ἀντὶ τοῦ λειουργός σημαῖνον τὸν ῥᾳδιουργόν, τὸν ταχέως καὶ εὐμαρῶς ἐργαζόμενον, τὸν ἀσύνετον καὶ μωρόν. Ὁ Passow παράγων τὴν λέξιν ἀπὸ τοῦ λεὼς καὶ ἔργον προσνέμει αὐτῇ τὴν σημασίαν τοῦ ἐργαζομένου τι (κακὸν) τῷ λαῷ, ὅθεν τοῦ ὑβριστοῦ καὶ τολμηροῦ καὶ κακούργου. Τὴν λέξιν ἑρμηνεύει ὁ Ἡσύχιος γράφων «λεωργόν· κακοῦργον, πανοῦργον, ἀνδροφόνον». Κατὰ τὸν G. Curtius (Griech. Etym. σελ. 361[5]) τὸ *λεωργὸς* ἐγένετο ἐκ τοῦ λα-Fοργός, ἔνθα τὸ *λᾱ* (πρβ. λάω, λῆμα, λῆσις) συνηρέθη ἐκ τοῦ *λαο*, *λασο*, ὥστε ἡ προκειμένη λέξις σημαίνει ἐκεῖνον, ὅστις ὀλιγωρῶν τῆς θέμιδος καὶ δίκης πράτ-

ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀρρήκτοις πέδαις.
τὸ σὸν γὰρ ἄνθος, παντέχνου πυρὸς σέλας,
θνητοῖσι κλέψας ὤπασεν· τοιᾶσδέ τοι

τει κατὰ βούλησιν. Πρβ. Ἡσύχ. «λαοργός· ἀνόσιος· Σικελοί», Ἀρχιλ. ἀπόσπ. 88 πάτερ Ζεῦ, σὸν μὲν οὐρανοῦ κράτος, σὺ δ' ἔργ' ἐπ' ἀνθρώπων ὁρᾷς λεωργὰ καὶ θεμιστά, Ξενοφ. Ἀπομ. 1, 3, 9 αὐτὸν θερμουργότατον εἶναι καὶ λεωργότατον, Θεμιστ. 26 σελ. 314 Β λεωργὸς καὶ ὑπερόπτης τῶν πατρῴων ἠθῶν, Αἰλ. ἱστ. 7. 16, 15 ἐκδικώτατοι καὶ λεωργότατοι καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 947. Παρασημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Σχολιασταὶ παρετυμολογοῦντες μᾶλλον ἢ ἐτυμολογοῦντες διενοήθησαν ἀτόπους ἑρμηνείας, ἅς τις ἀναγινώσκει παρὰ τῷ ν. Σχολ. «τὸν λεωργόν: τὸν Προμηθέα λέγει τὸν ὀφείλοντα γενέσθαι ἔργον λάων, οἱονεὶ τὸν ἄξιον λιθασθῆναι· ἢ οἱονεὶ ἔργον ἔχοντα τοῖς λαοῖς ἀπαγγέλλειν τὰ τῶν θεῶν ἔργα καὶ μυστήρια· ἢ τὸν τοὺς λαοὺς ἐργασάμενον, ἤγουν τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος· μυθεύεται γὰρ . . . πλάσαι τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλως. λεωργόν, τοῖς λαοῖς ἔργα παρασχόμενον διὰ τοῦ πυρός». — *ὀχμάσαι* κατασχεῖν, προσπῆξαι, ἀπὸ τοῦ ὀχμὴ (δεσμός), τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ ἔχειν.

6. *ἀδάμας*] καθ' Ἡσύχιον εἶναι γένος σιδήρου, σκληρὸν μέταλλον, χάλυψ, σίδηρος. Ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ ἀπαντᾷ ἡ λέξις παρ' Ἡσιοδ. Θεογ. 161 αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος τεῦξε μέγα δρέπανον, Πινδ. Πυθ. 4, 71 κρατεροῖο ἀδάμαντος δῆσεν ἅλοις, Αἰσχ. ἀποσπ. 262 ἀδαμαντίνην ἅρπην, Πλάτ. Γοργ. σελ. 509 Α σιδηροῖς καὶ ἀδαμαντίνοις λόγοις. Τὸ πρῶτον δὲ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Θεοφράστου κεῖται ὁ ἀδάμας πρὸς δήλωσιν τοῦ πολυτίμου λίθου. Πρβ. Pinder, de adamante, comment. antiqu. σελ. 19. — *ἀρρήκτοις πέδαις*: Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 13, 36 ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδας ἔβαλε χρυσείας ἀρρήκτους ἀλύτους καὶ κατωτέρω στίχ. 19. Τὰ σιδηρᾶ δεσμὰ εἶναι ἀδιάρρηκτοι πέδαι. Πρβ. Εὐριπ. Βάκχ. 447 δεσμὰ διελύθη πεδῶν καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 546. — Ὁ ἀνάπαιστος εὕρηται παρ' Αἰσχύλῳ μόνον ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ τοῦ τριμέτρου, ἔξω λόγου τιθεμένου Ἑπτ. ἐ. Θ. 556, ἔνθα τὸ κύριον ὄνομα δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ μέτρον. Ἀποτελεῖται δὲ ὁ ἀνάπαιστος, ὥσπερ ὁ τρίβραχυς καὶ ὁ δάκτυλος ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 2 καὶ 756), ἀεὶ ἐκ μιᾶς μόνης λέξεως, οὔσης συνήθως τρισυλλάβου, πολλάκις ὅμως καὶ πολυσυλλάβου, ὡς ἐνταῦθα καὶ 64, 369, 822, 831, 837. Τὸ προκείμενον δρᾶμα ἔχει τρεῖς καὶ δέκα τοιούτους ἀναπαίστους. — Ἐπειδὴ τὸ *ἐν* προσκολλᾶται στενῶς εἰς τὴν ἡγουμένην αὐτοῦ γενικήν, δύναται νὰ γένηται ἀποδεκτὴ ἡ ἐφθημιμερὴς τομή: ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν | ἀρρήκτοις πέδαις.

7 κέ. Σχολ. «ταῦτα ἐρεθίζων Ἥφαιστόν φησιν, ὡς εἰ ἔλεγεν τὸν σὸν κόσμον (πρβ. στίχ. 38)· καὶ παρὰ τὸ Ὁμήρου: αὐτὰρ ἐπεὶ πυρὸς ἄνθος ἀπέπτατο, παύσατο δὲ φλόξ». Τὴν γραφὴν ταύτην μνημονεύουσι καὶ τὰ Σχόλια εἰς Ἰλ. 9, 212 ἀντὶ τῆς «αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ πῦρ ἐκάη καὶ φλὸξ ἐμαράνθη» καὶ φαίνεται ὅτι ὁ Αἰσχύλος εἶχεν αὐτὴν ἐν τῷ αὐτοῦ ἀντιτύπῳ τοῦ ὁμηρικοῦ κειμένου Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ *πυρὸς σέλας* ἐνδέχεται νὰ κατάγηται ἐκ τοῦ Ὁμήρου Ἰλ. 19, 375 σέλας... καιομένοιο πυρός. Πρβ. καὶ Ἡσιόδ. Θεογ. 566 κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν. — *παντέχνου*, τοῦ αἰτίου πάσης τέχνης (ἴδε στίχ. 110). Πρβ. Ξενοφ. Ἀπομν. 4, 3, 7 τὸ δὲ καὶ τὸ πῦρ πορίσαι ἡμῖν, ἐπίκουρον μὲν ψύχους, ἐπίκουρον δὲ σκότους, συνεργὸν δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην καὶ πάντα, ὅσα ὠφελείας ἕνεκα ἄνθρωποι κατασκευάζονται· ὡς γὰρ συνελόντι εἰπεῖν, οὐδὲν

ἁμαρτίας σφε δεῖ θεοῖς δοῦναι δίκην,
ὡς ἂν διδαχθῇ τὴν Διὸς τυραννίδα
στέργειν, φιλανθρώπου δὲ παύεσθαι τρόπου.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Κράτος Βία τε, σφῷν μὲν ἐντολὴ Διὸς
ἔχει τέλος δὴ κοὐδὲν ἐμποδὼν ἔτι·
ἐγὼ δ' ἄτολμός εἰμι συγγενῆ θεὸν

ἀξιόλογον ἄνευ πυρὸς ἄνθρωποι τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων κατασκευάζονται καὶ Πλάτ. Πρωταγ. σελ. 321 ἀπορίᾳ οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί· ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι. — *ὤπασεν*, «ἔδωκεν, ἐχαρίσατο» Ἡσύχιος. Πρβ. 268.

9. *σφὲ* = αὐτόν, ὡς Πέρσ. 201, Ἀγαμ. 1642, Εὐμεν 234, αὐτὴν Εὐμεν. 613, αὐτοὺς Ἑπτ. ἐ. Θ. 617, Ἱκέτ. 516. Ἐν ἑτέροις τόποις (Ἑπτ. ἐπ. Θ. 726, 773, 993, 850) ἀναφέρεται τὸ *σφὲ* εἰς δύο μόνον πρόσωπα. Ἐν ᾧ τοίνυν τὸ *σφὲ* παρὰ τοῖς τραγικοῖς κεῖται ἐπὶ ἑνικοῦ, δυϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντᾷ πρὸς δήλωσιν μόνον τοῦ δυϊκοῦ. Πρβ. Κρυγήρου Γραμ. Μέρ. Β' § 51, 1, 14 καὶ Van Leeuwen ἐν Mnemos. 1885 σελ. 400 κἑ.

10 κἑ. *ὡς . . . στέργειν*] Ἵνα μάθῃ (στίχ. 62) στέργων καὶ τιμῶν τὴν ἀρχὴν τοῦ Διὸς νὰ παύσηται τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπης ἢ ἵνα παύσηται νὰ φιλῇ τοὺς ἀνθρώπους ἀνθιστάμενος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Διός. — *Διὸς τυραννίδα*: Πρβ. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 124 οἴει γὰρ εἶναι τὴν Διὸς τυραννίδα καὶ τοὺς κεραυνοὺς ἀξίους τριωβόλου; Τὸ *ἂν* ἐν τῷ ὡς καὶ ὅπως μετὰ ὑποτακτικῆς εἶναι σύνηθες ἐν τῇ ἀττικῇ γλώσσῃ. Οὕτως ὁ Ἀριστοφάνης ποιεῖται ἀεὶ χρῆσιν τοῦ *ὡς ἂν*, ἐν δὲ ταῖς ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀπαντᾷ συχνὸν τὸ *ὅπως ἂν*. Πρβ. κατωτέρω 681, 732, 850. — *φιλανθρώπου τρόπου*, φιλανθρωπίας. Πρβ. 124.

12 κἑ. Σχολ. «ἡ μὲν παρὰ τοῦ Διὸς ἐντολὴ ἡ δι' ὑμῶν ἀγγελθεῖσά μοι ἔχει ἤδη τέλος καὶ οὐδέν ἐστιν ἐμποδὼν τοῦ γενέσθαι, ἄκων δὲ ἐπιχειρήσω τῷ δεσμεύειν» Ὁμοίως ἑρμηνεύει ὁ Stahl ἐν N. Rhein. Mus. τόμ. 40, 629 κἑ: Ὡς πρὸς ὑμᾶς (κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην) ἡ ἐντολὴ τοῦ Διὸς δύναται νὰ περανθῇ νῦν καὶ οὐδὲν ἔτι ἐμπόδιον ὑπάρχει· ἐγὼ ὅμως δὲν τολμῶ κτλ. Πρβ. 57. Ἀλλ' ὅμως *ἔχει τέλος* ἰσοδυναμεῖ τῷ τετέλεσται, ὥσπερ Σοφ. Οἰδ. ἐ. Κ. 1780 ἔχει κῦρος = κεκύρωται, καὶ ὁ Ἥφαιστος λέγει: Τὸ μέρος τῆς ἐντολῆς τοῦ Διός, ὅπερ ἀφεώρα εἰς ὑμᾶς, ἐτελέσθη, ἤτοι τὸ ἔργον ὑμῶν ἐτελέσατε, νῦν δὲ ὀφείλω νὰ τελέσω καὶ ἐγὼ τὸ ἐμὸν ἔργον· ἀλλ' ἐγὼ ἄτολμός εἰμι κτλ. — *κοὐδὲν ἐμποδὼν ἔτι*, ἐννοητέον τὸ σφῷν.

14 κἑ. *συγγενῆ*] Σχολ. «τὸν ἀπὸ μιᾶς ὁρμώμενον τέχνης», μᾶλλον δὲ τὸν ὄντα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ γένους, καθὰ ἀναγινώσκεται παρὰ τῷ νέῳ Σχολιαστῇ (πρβ. 39, 305). Καὶ δύναται μέν τις νὰ ἑρμηνεύσῃ ὄντα συγγενῆ ἐμοὶ ὡς θεόν (92), ἀλλ' ὅμως ὀφείλει τις νὰ διανοηθῇ μᾶλλον τὴν ἰδιαιτέραν συγγένειαν τοῦ Προμηθέως καὶ Ἡφαίστου, διότι ἡ μὲν Θέμις, ἡ μήτηρ τοῦ Προμηθέως, εἶναι θυγάτηρ, ἡ δὲ Ἥρα, ἡ μήτηρ τοῦ Ἡφαίστου, ἔγγονος τοῦ Οὐρανοῦ. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 577, Ἡσιοδ. Θεογ. 135, 454, 927. — *φάραγγι*: χαράδρᾳ, ἧς ἐν τοῖς ἄκροις σκοπέλοις ἐδέθη ὁ Τιτὰν (148 κἑ.). Καλεῖται δὲ

δῆσαι βίᾳ φάραγγι πρὸς δυσχειμέρῳ.
πάντως δ' ἀνάγκη τῶνδέ μοι τόλμαν σχεθεῖν·
εὐωριάζειν γὰρ πατρὸς λόγους βαρύ.
τῆς ὀρθοβούλου Θέμιδος αἰπυμῆτα παῖ,
ἄκοντά σ' ἄκων δυσλύτοις χαλκεύμασιν
προσπασσαλεύσω τῷδ' ἀπανθρώπῳ πάγῳ,

ἡ φάραγξ *δυσχείμερος* διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ σφοδροὺς ἀνέμους καὶ τὰς ἐκ τῆς θαλάσσης ἐγειρομένας θυέλλας καὶ καταιγίδας. Σχολ. «ἄνω ἄβατον καὶ ὑψηλόκρημνον αὐτὴν εἶπεν, ὧδε προσανεπλήρωσε τῷ δυσχειμέρῳ».

16. *τῶνδε τόλμαν σχεθεῖν*] = τολμῆσαι ταῦτα (τὸ δῆσαι συγγ. θεόν)

17. Ἡσύχιος «εὐωριάζειν· ὀλιγωρεῖν, μὴ ἔχειν φροντίδα». Φώτιος «εὐωριάζειν· ἀφροντιστεῖν κατὰ ἀντίφρασιν· ὤρα γὰρ ἡ φροντίς». Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ (ἀποσπ. 517 N.). — *βαρύ*, διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ἐπικειμένης τιμωρίας.

18. *Θέμιδος*] πρβ. Εἰσαγ. σελ. 21 Σχολ. «ἀποστροφὴ πρὸς τὸν Προμηθέα, Θέμιδος δὲ τὸν Προμηθέα φησὶ καὶ οὐ Κλυμένης». Διὰ τοῦ στίχου τούτου δηλοῦται ἡ ἐκτροπὴ ἀπὸ τοῦ συνήθους μύθου, καθ' ὃν ὁ Προμηθεὺς ἦν υἱὸς τῆς Κλυμένης. — *ὀρθοβούλου*, τῆς ὀρθὰ καὶ δίκαια βουλευομένης (πρβ. εὔβουλον Θέμιν Πινδ. ἀποσπ. 6). — *αἰπυμήτης*, ὁ ὑπεράνω τοῦ συνήθους μέτρου διὰ τῆς διανοίας αὐτοῦ τείνων, ὑψίνους, ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ *ὀρθοβούλου* ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: δὲν ἐκληρονόμησας τὴν σύνεσιν τῆς μητρός. Mira vis, λέγει ὁ Hermann, huius allocutionis, quae paucissimis, sed aptissimis verbis simul et iustam esse Promethei causam honorifica compellatione declarat et lenissima cum reprehensione laudat animi magnitudinem. Ἀλλ' ὅμως ὁ Ἥφαιστος δὲν μέμφεται τὸν Προμηθέα, διότι ἐν τοῖς ἑξῆς ἐκδηλοῖ αὐτῷ συμπάθειαν καὶ οἶκτον. Ἐξαίρων τὸ ἐπικίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Τιτᾶνος ἀναγνωρίζει τὸ μεγαλόγνωμον καὶ σθεναρὸν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον παρερχόμενον Ὠκεανόν. — Ἡ διάλυσις τοῦ ἰάμβου εἰς δάκτυλον ἀπαντᾷ συχνάκις ἐν τῷ τραγικῷ τριμέτρῳ. Ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ εὕρηται σπάνιος ὁ δάκτυλος καὶ συνήθως μόνον ἐπὶ κυρίων ὀνομάτων (756). Ἐν τῷ τρίτῳ ποδὶ ἀπαντᾷ ὁ δάκτυλος ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι ὀκτὼ καὶ δεκάκις καὶ δὴ οὕτως, ὥστε ἡ τομὴ κεῖται μεταξὺ τῆς θέσεως καὶ ἄρσεως, τῆς πρώτης μακρᾶς τοῦ δακτύλου συλλαβῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ τέλους τῆς προηγουμένης λέξεως ἢ ἐκ μονοσυλλάβου καὶ τῇ προηγουμένῃ στενῶς συνδεδεμένης λέξεως (1041 δέ, 1059 τις). Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 2.

19. *ἄκοντα σ' ἄκων*, ὥσπερ 698 ἄκουσαν ἄκων, 234 ἑκόνθ' ἑκόντι, Εὐριπ. Κύκλ. 258 ἑκὼν ἑκοῦσι, Ἱππ. 319 οὐχ ἑκοῦσαν οὐχ ἑκών. Πόσον προσφιλὴς ἦν τοῖς ποιηταῖς ἡ παράθεσις ὁμοίων ἐν διαφόρῳ ἀναφορᾷ κειμένων λέξεων δηλοῖ Ὁμ. Ὀδ. 5, 155 παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ (= οὐκ ἐθέλων παρ' ἐθελούσῃ), 3, 272 τὴν δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν, 5, 97 εἰρωτᾷς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν, Χοηφ. παρὰ φίλης φίλῳ φέρειν γυναικὸς ἀνδρὶ καὶ κατωτέρω στίχ. 29, 208, 292, 788, 953. — *δυσλύτοις χαλκεύμασι* = ἀδιαρρήκτοις (6) χαλκοῖς δεσμοῖς.

20. *ἀπανθρώπῳ*] βροτῶν ἐρήμῳ (πρβ. 286).— Ἡσύχ. «πάγος· ὄχθος» καὶ «πάγοι· αἱ ἐξοχαὶ τῶν πετρῶν καὶ τῶν ὀρῶν». Πρβ. 286, Ὁμ. Ὀδ. 4, 405 ἀλλ' ἀκταὶ προβλῆτες ἔσαν, σπι-

ἵν' οὔτε φωνὴν οὔτε του μορφὴν βροτῶν
ὄψει, σταθευτὸς δ' ἡλίου φοίβῃ φλογὶ
χροιᾶς ἀμείψεις ἄνθος· ἀσμένῳ δέ σοι

λάδες τε πάγοι τε, 411 πάγοι ὀξέες, εἰς ὕψος ἀνέχουσαι πέτραι κατὰ τὸν αὐτόθι Σχολιαστήν, καὶ Ἀπολλ. Ῥόδ. 2,1247: Καὶ δὴ Καυκασέων ὀρέων ἀνέτελλον ἐρίπναι ἠλίβαται, τόθι γυῖα περὶ στυφελοῖσι πάγοισιν ἰλλόμενος χαλκέῃσιν ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθεὺς αἰετὸν ἥπατι φέρβε.

21. Eximia arte cumulavit poeta infinitam mali magnitudinem. Ferreis vinculis ad saxa affixus vacuo hominibus in loco, neminis cuiusquam alloquio aut adspectu fruens, interdiu solis flamma tostus, noctu ex pruinis tremens, ab die levamen nocturni mali, diurni ab nocte expetens, semper dolore doloris alius vicario cruciatus, nullum habiturus liberatorem, eodem immobilis statu, somni expers, numquam fessa stando flexurus genua haeret in rupibus ille qui genus humanum affecit beneficiis (Hermann).— *φωνήν*: ἐννοητέον *ἀκούσῃ* κατὰ τὸ καλούμενον ζεῦγμα. Πρβ. Ἱκέτ. 1017 πρὸς ταῦτα μὴ πάθωμεν ὧν πολὺς πόνος, πολὺς δὲ πόντος εἵνεκ' ἠρόθη δορί. Frequentissime hoc fit, ubi grammatici αἴσθησιν ἀντὶ αἰσθήσεως poni aiunt, quibus in locis cum nomine notio verbi congeneris tacite comprehenditur (Lobeck).— *του*: Ὥσπερ πολλάκις αἱ προθέσεις, οὕτω καὶ ἡ ἀντωνυμία τὶς κεῖται ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς διαζεύξεως μέρει, ὡς 165, Σοφ. Ἀντ. 257 οὔτε θηρὸς οὔτε του κυνῶν, Εὐριπ. Ἑκ. 370 οὔτ' ἐλπίδος γὰρ οὔτε του δόξης, Σοφ. Τραχ. 3 οὔτ' εἰ χρηστὸς οὔτ' εἴ τῳ κακός, 1254 σπαραγμὸν ἤ τιν' οἶστρον, Οἰδ. Τ. 817 ᾧ μὴ ξένων ἔξεστι μηδ' ἀστῶν τινα δόμοις δέχεσθαι, Ὁμ. Ὀδ. 4, 87 οὔτε ἄναξ ἐπιδευὴς οὔτε τι ποιμήν, Σόλ. ἀποσπ. 4, 12 οὔθ' ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων φειδόμενοι. Πρβ. αἰνεῖν εἴτε με ψέγειν Ἀγ. 1402 καὶ σημ. κατωτέρω εἰς στίχ. 474.

22. *σταθευτός*]: Σχολ. «φλογιζόμενος· σταθεύειν γὰρ τὸ κατ' ὀλίγον ὀπτᾶν φασὶν Ἀττικοί», Ἡσύχ. «σταθευτός· πεφλογισμένος ἠρέμα» ἀπὸ τοῦ στατὸς καὶ εὔω. — Κατὰ στίχ. 15 ἀνέμενε τις ἐνταῦθα τὴν περιγραφὴν τοῦ ψύχους, τῷ Ἕλληνι ὅμως ἦν ἡ περιγραφὴ τοῦ καύματος τοῦ ἡλίου προχειροτέρα καὶ μᾶλλον καταληπτή. — *φοίβῃ*, λαμπρᾷ (Ἡσύχιος «φοῖβος· καθαρός, λαμπρός, ἀμίαντος»), καυστικῇ. Πρβ. Ἡσιόδ. ἀπόσπ. 78 φοῖβον ὕδωρ. Ἡ παρήχησις ἐν τῷ φοίβῃ φλογὶ κεῖται ἀπὸ σκοποῦ, ὥσπερ ἐν Ἑπτ. ἐ. Θ. 648 φλύοντα σὺν φοίτῳ φρενῶν, Ἀγαμ. 497 φῶς ἐφήλωσεν φρένας. — Τὸ παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Ὀδύσ. σελ. 1487, 27 ἀναγινωσκόμενον ἀπόσπασμα κωμικοῦ «χρόαν δὲ τὴν σὴν ἥλιος λάμπων φλογὶ αἰγυπτιώσει» φαίνεται ὅτι εἶναι παρῳδία τοῦ προκειμένου χωρίου.

23. Σχολ. «χροιᾶς καὶ στοιᾶς φασὶν Ἀθηναῖοι». Σπάνιος τύπος συνάδων τῷ ἀρχαίῳ ἰωνικῷ *χροιῇ* (Ὁμ. Ἰλ. 14, 164) εἶναι ὁ τύπος *χροιά*, συνήθης δὲ ὁ *χρόα*. Πρβ. ποιὰ καὶ πόα, ῥοιὰ καὶ ῥόα. Παρ' Ἀριστοφάνει (Ἐκκλ. 676, 684, 686) κεῖται στοιὰ ἀντὶ στοά. — *ἄνθος*: περὶ τῆς χροιᾶς καὶ τῆς στιλπνότητος τοῦ δέρματος ἀναγινώσκεται καὶ παρὰ Σόλων. ἀποσπ. 27, 5 τῇ τριτάτῃ δὲ γένειον ἀεξομένων ἔτι γυίων λαχνοῦται χροιῆς ἄνθος ἀμειβομένης καὶ Θεοδέκτ. ἀπόσπ. 17 ἧς ἀγχιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν σκοτεινὸν ἄνθος ἐξέχρωσε λιγνύος εἰς σώματ' ἀνδρῶν (περὶ τοῦ χρώματος τῶν Αἰθιόπων). — *ἀσμένῳ δέ σοι*: Ἡ χρῆσις αὕτη τῆς καλουμένης ἠθικῆς δοτικῆς ἀπαντᾷ συχνὴ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, οἷον

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἡ ποικιλείμων νὺξ ἀποκρύψει φάος,
πάχνην θ' ἑῴαν ἥλιος σκεδᾷ πάλιν·
αἰεὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀχθηδὼν κακοῦ
τρύσει σ'· ὁ λωφήσων γὰρ οὐ πέφυκέ πω.
τοιαῦτ' ἐπηύρου τοῦ φιλανθρώπου τρόπου.

Ἰλ. 14, 108 ἐμοὶ δέ κεν ἀσμένῳ εἴη, 7. 7 τὼ Τρώεσσιν ἐελδομένοισι φανήτην, 12, 374 ἐπειγομένοισι δ' ἵκοντο, 8. 487 Τρωσὶν μέν ῥ' ἀέκουσιν ἔδυ φάος, Ὀδ. 3, 228 οὐκ ἂν ἐμοί γε ἐλπομένῳ τὰ γένοιτο, 21, 209 γιγνώσκω δ' ὡς σφῶιν ἐελδομένοισιν ἱκάνω, 12, 438 ἐελδομένῳ δέ μοι ἦλθεν, 24, 400 ἐπεὶ νόστησας ἐελδομένοισι μάλ' ἡμῖν οὐδ' ἔτ' οἰομένοισι. Κατὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα ἡ χρῆσις αὕτη ἐπιπολάζει παρὰ τοῖς κινήσεως δηλωτικοῖς ῥήμασι. Πρβ. Σοφ. Τραχ. 18 ἀσμένῃ δέ μοι ὁ κλεινὸς ἦλθε . . . παῖς. Εὐριπ. Φοιν. 1043 χρόνῳ δ' ἔβα τότ' ἀσμένοις, Ἀριστοφ. Εἰρ. 582 ἀσμένοισιν ἦλθες ἡμῖν φιλτάτη. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ εὕρηται ἡ χρῆσις αὕτη προσέτι ἐν τῷ *εἶναι* σὺν τῷ βουλομένῳ, ἡδομένῳ, ἀσμένῳ, ἀχθομένῳ. Πρβ. Σοφ. Οἰδ. Τ. 1356 θέλοντι κἀμοὶ τοῦτ' ἂν ἦν καὶ Κρυγ. Μέρ. Α' § 48, 6, 4.

24. *ποικιλείμων*] ἐσφαλμένην παραγωγὴν παρέχει ὁ Σχολ. «ἡ ὡς λειμὼν τοῖς ἄστροις ποικιλλομένη», τῇ δὲ ὀρθῇ παραγωγῇ παρὰ τὸ ποικίλος καὶ εἷμα συνᾴδει τὸ ἕτερον Σχόλιον «ποικίλον ἔνδυμα ἔχουσα διὰ τὸ πεποικίλθαι τοῖς ἄστροις». Πρὸς τὸ πρῶτον συνθετικὸν ποικίλος πρβ. Σοφ. Τραχ. 94 αἰόλα νύξ, Εὐρ. Ἑλ. 1096 ἀστέρων ποικίλματα, ἀπόσπ. 593 ὀρφναία νὺξ αἰολόχρως ἀκριτός τ' ἄστρων ὄχλος, πρὸς δὲ τὸ δεύτερον εἷμα πρβ. Εὐριπ. Ἴω. 1150 μελάμπεπλος νύξ, Ἀργον. Ὀρφ. 1026 νὺξ ἀστροχίτων.— *ἀποκρύψει*: μακρότης ἐν τῇ ἄρσει, οἷα 686 θεοπρόπους, Εὐμεν. 406 ἄτρυτον, Πέρσ. 220 ἀποτροπήν, 398 ἐπέφλεγεν, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 51 ἐπικράνων. Ἡ ὁμοία ῥῆσις ἀπαντᾷ ἐν τῇ περιγραφῇ ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου Ἀρχιλ. ἀποσπ. 74 χρημάτων ἄελπτον οὐδέν ἐστιν οὐδ' ἀπώμοτον οὐδὲ θαυμάσιον, ἐπειδὴ Ζεὺς πατὴρ Ὀλυμπίων ἐκ μεσημβρίης ἔθηκε νύκτ' ἀποκρύψας φάος ἡλίου λάμποντος.

25. ἤτοι κατὰ τῆς πάχνης καὶ τοῦ ψύχους τῆς νυκτὸς ἔσται σοι ἀσπασία ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου. Ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀποτελεῖ τὴν μόνην παραμυθίαν, διότι κατὰ Εὐριπ. Ὀρέστ. 234 μεταβολὴ πάντων γλυκύ. Ἀλλὰ παρὰ τῷ Προμηθεῖ ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη οὐδὲν ἕτερον φέρει ἢ διαδοχὴν κακῶν.

26. *ἀεὶ δὲ τοῦ παρόντος κακοῦ κτέ.*] ἀεὶ ἔσται παρὸν κακὸν μέλλον νὰ βασανίζῃ σε καὶ κατατρύχῃ, τὴν μὲν νύκτα τὸ ψῦχος καὶ ἡ πάχνη, τὴν δὲ ἡμέραν ὁ καύσων τοῦ ἡλίου.

27. *ὁ λωφήσων* (ἐνεργητικῶς ὁ παύσων, ὁ λῆξαι ποιήσων, τοὐναντίον δὲ στίχ. 392, 681 κεῖται, ὡς συνήθως, ἀμεταβάτως), ὡς στίχ. 797 ὁ λύσων. Ἡ συχνὴ αὕτη ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ χρῆσις τῆς ἐνάρθρου μετοχῆς τοῦ μέλλοντος εὕρηται καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ Ἀντ. 261 οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν, Ἠλ. 1197 οὐδ' οὑπαρήξων οὐδ' ὁ κωλύσων πάρα. Τὸ Σχόλιον «ὁ ποιήσων σε λωφῆσαι Ἡρακλῆς» συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ποιητοῦ, οὐχὶ δὲ τῇ τοῦ Ἡφαίστου, ὅστις οὐδὲν ἕτερον ἐνταῦθα λέγει ἢ ὅτι ἡ τιμωρία τοῦ Τιτᾶνος ἔσται διηνεκὴς καὶ αἰωνία, διότι ὁ δυνάμενος νὰ σώσῃ καὶ καταπαύσῃ αὐτὸν τῆς ὀδύνης οὔπω ἐγεννήθη. — *οὐ … πω*: ἐν διαιρέσει, ὡς 527, Πέρσ. 182, Χοηφ. 743, Εὐμ. 593

28. Τὰ χειρόγραφα παρέχουσιν *ἐπηύρω*. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς τραγικοῖς (Εὐριπίδῃ) καὶ ἐπικοῖς τοῦ ἐπαυρίσκω

θεὸς θεῶν γὰρ οὐχ ὑποπτήσσων χόλον
βροτοῖσι τιμὰς ὤπασας πέρα δίκης.
ἀνθ' ὧν ἀτερπῆ τήνδε φρουρήσεις πέτραν
ὀρθοστάδην ἄϋπνος, οὐ κάμπτων γόνυ·
πολλοὺς δ' ὀδυρμοὺς καὶ γόους ἀνωφελεῖς
φθέγξῃ· Διὸς γὰρ δυσπαραίτητοι φρένες·
ἅπας δὲ τραχὺς ὅστις ἂν νέον κρατῇ.

καὶ ἐπαυρίσκομαι εὕρηται μόνος ὁ δεύτερος ἀόριστος ἐπηῦρον καὶ ἐπηυρόμην. Ἡ εἰρωνικὴ ἔννοια (τοιούτων ἀπέλαυσας, τοιούτων ἀγαθῶν ἐπέτυχες ἕνεκα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους) καθὰ καὶ Ὁμ. Ἰλ. 1, 410 ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος, 15, 16 οὐ μὰν οἶδ' εἰ αὖτε κακορραφίης ἀλεγεινῆς πρώτη ἐπαύρηαι καί σε πληγῆσιν ἱμάσσω. Πρβ. καὶ Ἡσ. Ἔρ. κ. Ἡ. 280 πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα (ἀν. ἐπηῦρεν). Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ εἰρωνεία ἐνταῦθα περιέχει αἴσθημα εὐμενοῦς συμπαθείας. Σχολ. «ἐν ἤθει δὲ ὁ λόγος· οἷον τὰ ἐπίχειρα τῆς φιλανθρωπίας ταῦτά σοι ἐγένετο». Ἡ τοῦ προκειμένου ῥήματος σύνταξις αἰτιατικῇ ἀπαντᾷ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ Ὀδ. 18, 107 μή πού τι κακὸν καὶ μεῖζον ἐπαύρῃ.

29. κέ. *θεὸς θεῶν* (ἴδε σημ. εἰς 19) *τιμὰς* (προνόμια, ὥσπερ γέρα 82, 107) *βροτοῖσιν ὤπασας*] τῶν θεῶν ὀφειλόντων νὰ βοηθῶσιν ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων ἀλλήλοις (πρβ. 37). Ὅτι δὲ οἱ θεοὶ ποιοῦσι τοῦτο, πιστεύει ὁ ἄγγελος λέγων Πέρσ. 350: θεοὶ πόλιν σῴζουσι Παλλάδος θεᾶς. Περὶ τῆς συμπνοίας ταύτης τῶν θεῶν γίνεται λόγος καὶ Εὐμ. 172 παρὰ νόμον θεῶν βρότεα μὲν τίων καὶ Εὐριπ. Ἱππολ. 1328: θεοῖσι δ' ὧδ' ἔχει νόμος· οὐδεὶς ἀπαντᾶν βούλεται προθυμίᾳ τῇ τοῦ θέλοντος, ἀλλ' ἀφιστάμεσθ' ἀεὶ κτέ. Καὶ ὁ Προμηθεὺς ἐπικαλεῖται στίχ. 92 τὸ κοινὸν τοῖς θεοῖς συμφέρον.—*ὑποπτήσσων*: πρβ. στ. 187 καὶ 992.—*πέρα δίκης*: τὸ μὲν κλέψας τὸ πῦρ, τὸ δὲ ἀντιστὰς (250 κέ.) τῷ περὶ ἀναπλάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους σχεδίῳ τοῦ Διός. Πρβ. Σχολ. ν. «ὃ γὰρ οὐκ ἠβούλετο ὁ Ζεύς, ἄδικόν τε ἦν καὶ παράνομον». — *ὤπασας*: πρβ. 8.

31. κέ. *φρουρήσεις*] ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἐφεξῆς στίχῳ δηλουμένην ἀϋπνίαν: ὁ πιστὸς φρουρὸς ὀφείλει νὰ μὴ κοιμᾶται. Καὶ ὁ Προμηθεὺς τοίνυν ἔσται ἀληθὴς φρουρός, ἐπειδὴ δὲν θὰ δύναται νὰ κοιμηθῇ. — *ἀτερπῆ*, πικράν, μισητήν, ὡς ἄζηλον 149. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 11, 94 ὄφρα ἴδῃ νέκυας καὶ ἀτερπέα χῶρον. — *ὀρθοστάδην*, ὀρθὸς ἱστάμενος (πρβ. Εἰσαγ. σελ. 54).—*γόνυ κάμψαι*, ἀναπαύεσθαι κατὰ τὸν Ἡσύχιον. Πρβ. 412, Ὁμ. Ἰλ. 7, 118 φημί νιν ἀσπασίως γόνυ κάμψειν, εἴ κε φύγῃσιν δηΐου ἐκ πολέμοιο, Εὐριπ. Ἑκ. 1150 ἵζω δὲ κλίνης ἐν μέσῳ κάμψας γόνυ καὶ Catull. 64, 303 niveos flexerunt sedibus artus.

33 κέ. Σχολ. «προαναφωνεῖ τὰς μονῳδίας αὐτοῦ» (στίχ. 88-129). — *δυσπαραίτητοι* (ἀμείλικτοι) αἰτιολογεῖ τὸ ἀνωφελεῖς. Πρβ. 200 κέ.

35. *νέον κρατῇ*] νέον κράτος κρατῇ. Πρβ. μηδὲν ὠφελοῦντα 44 καὶ νέον θακοῦντι 405. Συνηθέστερος εἶναι ὁ πληθυντικός, οἷον μεγάλα βλάπτειν, πολλὰ ὠφελεῖν (ἔπιθι Κρυγ. Β' § 46, 6, 7). — Ὁ Σχολ. μνημονεύει χάριν τῆς ἐννοίας τὸ ὁμηρικὸν «χαλεπαὶ δὲ ἀνάκτων εἰσὶν ἀπειλαὶ τῶν νέων», ἀλλὰ κατὰ τὰ χειρόγραφα ἀναγινώσκεται Ὁμ. Ὀδυσ. 17, 189 χαλεπαὶ δὲ ἀνάκτων εἰσὶν ὁμοκλαί, τὸ δὲ προστεθὲν «τῶν νέων» φαίνεται, ὅτι προσέλαβεν

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΚΡΑΤΟΣ.

εἶεν, τί μέλλεις καὶ κατοικτίζῃ μάτην;
τί τὸν θεοῖς ἔχθιστον οὐ στυγεῖς θεόν,
ὅστις τὸ σὸν θνητοῖσι προὔδωκεν γέρας;

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

τὸ συγγενές τοι δεινὸν ἥ θ' ὁμιλία.

ΚΡΑΤΟΣ.

σύμφημ'· ἀνηκουστεῖν δὲ τῶν πατρὸς λόγων
οἷόν τε; πῶς οὐ τοῦτο δειμαίνεις πλέον;

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

αἰεί γε δὴ νηλὴς σὺ καὶ θράσους πλέως.

ὁ Σχολιαστὴς ἐξ Ὀδ. 14, 61 ἣ γὰρ δμώων δίκη ἐστὶν αἰεὶ δειδιότων, ὅτ' ἐπικρατέωσι ἄνακτες οἱ νέοι. Ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ Διὸς εἶναι νέα, τοῦτο ἐν εἰρωνείᾳ ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Προμηθέως 95, 974, 987. Πρβ. καὶ 156, 326, 405.

36. Λέξον· τί βραδύνεις καὶ οἰκτείρεις μάτην; — *κατοικτίζῃ*: μέσον, ἐν ᾧ Πέρσ. 1063 κεῖται τὸ ἐνεργητικόν.

38. Ὁ Kiehl (Aesch. spec. I, 51) ἠβούλετο νὰ ἐξαλείψῃ τὸν στίχον τοῦτον, διότι ἐν παντὶ τῷ διαλόγῳ (μέχρι στίχου 81) τὸ Κράτος ἔχει ἀεὶ δύο στίχους, ὁ δὲ Ἥφαιστος ἕνα. Ἀλλ' ὅμως ὥσπερ πολλάκις εἰσάγεται ἡ στιχομυθία διὰ δύο στίχων (ἔπιθι σημ. εἰς στίχ. 640), οὕτως ἐνταῦθα τὴν εἴσθεσιν τοῦ σχήματος τούτου τοῦ διαλόγου ἀποτελοῦσι τρεῖς στίχοι, εἰ καὶ ὀφείλει τις νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ στίχος ἐπαναλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ στίχ. 7 κἑ. — *προὔδωκεν*, ὡς κλέψας ὤπασεν 8. — *γέρας*. τὸ πῦρ ὅπερ ἔδωκέ σοι τιμῆς ἕνεκεν ὁ Ζεύς. Πρβ. 3 καὶ 246.

39. *δεινὸν*]: μεγάλην ἐπὶ τὸν οἶκτον ῥοπὴν καὶ ἰσχὺν ἔχει ἡ συγγένεια (305). Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 1022 δεινὸν τὸ κοινὸν σπλάγχνον οὗ πεφύκαμεν, Σοφ. Ἠλ. 770 δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν, Εὐριπ. Ἀνδρ. 985 τὸ συγγενὲς γὰρ δεινόν, Φοιν. 355 δεινὸν γυναιξὶν αἱ δι' ὠδίνων γοναί, Ἰφ. τ. ἐ. Αὐ. 917 δεινὸν τὸ τίκτειν καὶ φέρει φίλτρον μέγα. — *ὁμιλία*, συναναστροφή, συνήθεια, οἰκειότης. Πρβ. Quint decl. 321 consuetudo alienos etiam ac nulla necessitudine inter se coniunctos componere et adstringere officiis potest καὶ Εὐριπ. Τρῳ. 51 αἱ γὰρ συγγενεῖς ὁμιλίαι, ἄνασσ' Ἀθάνα, φίλτρον οὐ σμικρὸν φρενῶν.

40. *ἀνηκουστεῖν*] παρακούειν, ἀπειθεῖν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 15, 236 οὐδ' ἄρα πατρὸς ἀνηκούστησεν Ἀπόλλων.

41. *οἷόν τε*] ἔξεστιν, ὥσπερ Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 3 οἷόν τε . . . παρὰ σοῦ πιθέσθαι; — *πῶς οὐ*, ὡς 614, 785, Σοφ. Αἴ. 677 ἡμεῖς δὲ πῶς οὐ γνωσόμεσθα σωφρονεῖν; Ἀριστοφ. Νεφ. 398 καὶ πῶς, εἴπερ βάλλει τοὺς ἐπιόρκους, δῆτ' οὐχὶ Σίμων' ἐνέπρησεν; Ἰσοκρ. Πανηγ. § 175 πῶς οὐ χρὴ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας; — *δειμαίνεις πλέον*, δεινότερόν ἐστί σοι, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ δεινὸν στίχ. 39: δεινὸν μὲν ἡ συγγένεια, δεινότερον δὲ τούτου ἡ παράβασις τῶν λόγων τοῦ Διός.

42. *αἰεί γε*] ἀεὶ εἶ ἀνηλεὴς καὶ θρα-

ΚΡΑΤΟΣ.

ἄκος γὰρ οὐδὲν τόνδε θρηνεῖσθαι· σὺ δὲ
τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ὦ πολλὰ μισηθεῖσα χειρωναξία.

ΚΡΑΤΟΣ.

τί νιν στυγεῖς; πόνων γὰρ ὡς ἁπλῷ λόγῳ
τῶν νῦν παρόντων οὐδὲν αἰτία τέχνη.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ἔμπας τις αὐτὴν ἄλλος ὤφελεν λαχεῖν.

σὺς οὐδὲ ἠδυνάμην νῦν νὰ ἀναμείνω παρὰ σοῦ οἶκτον. Τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον πρόσωπον τοῦ εἰμὶ παραλείπεται σπανιώτερον (πρβ. 191, 262, 336, 389, 1019), μόνον δὲ ἐν τῷ ἕτοιμος εἶναι ἡ παράλειψις συνήθης καὶ δὴ καὶ ἄνευ τοῦ ἐγώ καὶ σύ (Σοφ. Αἴ. 813 χωρεῖν ἕτοιμος, Οἰδ. Τ. 92, Εὐρ. Μηδ. 612). Κατωτέρω στίχ. 491 ἐκπροσωπεῖται ἡ ἐλλείπουσα ἀντωνυμία σὺ διὰ τοῦ προηγουμένου σεαυτόν (ἔπιθι Κρυγ. Α § 62, 1, 5). Οὐχὶ ὀρθῶς σημειοῦται ὁ Σχολ. «πρὸς τὸν Δία, οὐ πρὸς τὸ Κράτος· ὤφειλε γαρ οὐδετέρως ἀποδοῦναι», διοτι, ὡς εἰκός, ὁ ὑπηρέτης τοῦ Διός εἰσάγεται ὡς ἀρσενικὸν πρόσωπον.

43 κέ. *ἄκος*] ὠφέλεια. Οἱ θρῆνοι οὐδαμῶς δύνανται νὰ ἀπαλλάξωσι τοῦτον τῶν κακῶν. — *μὴ πόνει μάτην*: μνημονεύει ταῦτα Κλήμης ὁ Ἀλεξ. 5 σελ. 146 «Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτεῖσθαι παρήνεσε Παῦλος, ὅτι γεννῶσι μάχας· ὅ τε Αἰσχύλος ἔκραγε, τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην» καὶ ὁ Θεοδώρητος τόμ. 4, 531.

45. *χειρωναξία*] Σχολ. «ἡ διὰ τῶν χειρῶν ἐργασία». Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 381. — *πολλὰ μισηθεῖσα*: Σχολ. ν. «ἐνταῦθα μὴ δυνάμενος ὁ Ἥφαιστος ἀντειπεῖν, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τέχνην τὴν χαλκευτικὴν ἀνάγει τὴν ἀρὰν καὶ μισητὴν αὐτὴν ἀποκαλεῖ, διότι μέλλει προσηλῶσαι τὸν Προμηθέα· τὸ δὲ Κράτος βουλόμενον δηλῶσαι ὅτι οὐχ ἡ αὐτοῦ τέχνη ἦν αἰτία τοῦ δεθῆναι τὸν Προμηθέα, ἀλλ' ἡ τοῦ Διὸς προσταγή, φησί, τί τὴν σὴν τέχνην μισητὴν ἀποκαλεῖς; οὐ γὰρ ἐσθ' αὕτη ἡ σὴ τέχνη αἰτία τῶν παρόντων πόνων ἤτοι τῆς δέσεως τοῦ Προμηθέως ὡς ἁπλῶς διὰ λόγου ἐστὶν εἰπεῖν».

46. *νιν*] κεῖται παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἐπὶ πάντων τῶν γενῶν ἑνικοῦ, δυϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (Κρυγ. Β' § 51, 1, 13) — *ὡς ἁπλῷ λόγῳ*, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν. Πρβ. ἁπλῷ λόγῳ 1007.

48. Πρβ. Εὐριπ. Ἰφ. τ. ἐ. Αὐλ. 86 τἀξίωμα δὲ ἄλλος τις ὤφελ' ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν τόδε. — *ἔμπας*: πάντως, οὐδὲν ἧττον. — *λαχεῖν*: οὐχὶ κλήρῳ λαβεῖν, ἀλλὰ τῇ τοῦ Διὸς βουλῇ (πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 677). Σημειωτέον ὅτι παρὰ μὲν τῷ Ὁμήρῳ (Ἰλ. 15, 187 κέ.) ὁ Ζεύς, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων διακληροῦνται τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου, τοὐναντίον δὲ ὁ Αἰσχύλος εἰσάγει (πρβ. στίχ. 245) τὸν Δία διανέμοντα κατὰ βούλησιν πᾶσι τοῖς ἄλλοις θεοῖς τὰς τιμὰς καὶ τὰ ἀξιώματα. Πρβ. καὶ Ἡσιόδ. Θεογ. 74 κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον· εὖ δὲ ἕκαστα ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς καὶ ἐπέφραδε τιμάς.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΚΡΑΤΟΣ.

ἅπαντ' ἐπαχθῆ πλὴν θεοῖσι κοιρανεῖν.
ἐλεύθερος γὰρ οὔτις ἐστὶ πλὴν Διός.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ἔγνωκα τοῖσδε, κοὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.

ΚΡΑΤΟΣ.

οὔκουν ἐπείξῃ τῷδε δεσμὰ περιβαλεῖν,
ὡς μή σ' ἐλινύοντα προσδερχθῇ πατήρ;

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

καὶ δὴ πρόχειρα ψέλια δέρκεσθαι πάρα.

49. Ὁ νοῦς: ἅπαντα εἶναι ἐπαχθῆ πλὴν τοῦ ἄρχειν τῶν θεῶν ἤτοι ἅπαντα τὰ ἀξιώματα τῶν ὑποδεεστέρων θεῶν εἶναι ἐπαχθῆ, διότι ἕκαστον ἀξίωμα ἐπάγεται βάρη καὶ ὑποχρεώσεις καὶ ἕκαστος ἀναγκάζεται νὰ ὑπηρετῇ καὶ ὑπακούῃ πλὴν τοῦ ἐπὶ κορυφῆς τοῦ σύμπαντος ἱσταμένου Διός, ὅστις κελεύων πᾶσιν οὐδενὶ ὑπακούει (ὑπ' ἀρχῆς οὔτινος θοάζων τὸ μεῖον κρεισσόνων κρατύνει Ἱκέτ. 603 κέ.). Ὅθεν ὤφειλες νὰ ἦσο ἄρχων τῶν θεῶν, λέγει τὸ Κράτος πρὸς τὸν Ἥφαιστον, ἐὰν ἤθελες νὰ μείνῃς ἀπηλλαγμένος πάσης ἐνοχλήσεως. Πρὸς τὸ ἅπαντ' ἐπαχθῆ πρβ. τὴν ἀπάντησιν τοῦ Νεοπτολέμου Σοφ. Φιλ. 902 ἅπαντα δυσχέρεια, τὴν αὑτοῦ φύσιν ὅταν λιπών τις δρᾷ τὰ μὴ προσεικότα. — *κοιρανεῖν* συντάσσεται δοτικῇ, ὡς ἄρχειν 972. Πρβ σημ. εἰς Πέρσ. 244 καὶ Κρυγ. Β' § 47, 20, 3.

50. Περὶ τῆς ἀνευθύνου ἀρχῆς τοῦ Διὸς ἴδε κατωτέρω στίχ. 340, ὁ δὲ Εὐριπίδης ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν δεσποτικὴν ἀρχὴν τῶν μὴ Ἑλλήνων φύλων λέγει Ἑλ. 276 τὰ βαρβάρων γὰρ δοῦλα πάντα πλὴν ἑνός. Πρβ. δὲ καὶ Εὐριπ. ἀπόσπ. 292 οὐδὲ θεοῖσιν αὐθαίρετα πάντα πέλονται, νόσφι Διός, κεῖνος γὰρ ἔχει τέλος ἠδὲ καὶ ἀρχήν.

51. *τοῖσδε*] τοῖς ἐνταῦθα συμβαίνουσιν. Ὁ Ribbeck ἀναφέρει τὸ *τοῖσδε* εἰς τὰ δεσμά, ἅτινα βαστάζει ὁ Ἥφαιστος ἐν χερσίν. — *ἀντειπεῖν* τοῖς λεγομένοις μηδὲ πρᾶξαι ἃ κελεύεις.

52. *δεσμὰ περιβαλεῖν*] Ἡ διάλυσις ἐν τῇ ἄρσει τοῦ πέμπτου ποδὸς εἶναι σπανία. Ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι ἀπαντᾷ μόνον ἐνταῦθα. Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 2.

53. *ἐλινύοντα*] Σχολ. «χρονίζοντα», Ἡσύχ. «ἐλινύειν· σχολάζειν, λήγειν, ὀκνεῖν, ἀναπαύεσθαι, στραγγεύεσθαι ἢ διατρίβειν». Πρβ. 36.

54. Ὁ Μεδίκειος κῶδιξ παρέχει *ψάλια*, εἰς ὃ ὁ Σχολ. σημειοῦται «ψάλιά ἐστι κυρίως τὰ περιστόμια τῶν ἵππων». Πρβ Ἀμμώνιον «ψάλιον μὲν τὸ τοῦ ἵππου· ψέλιον δὲ τὸ ἄκροις βραχίοσι περιτιθέμενον κόσμιον». Ἀλλ' ὅμως ἐν μὲν στίχ. 582 εὐαρμοστεῖ «χαλινοῖς ἐν πετρίνοισιν», ἐν ᾧ ἐνταῦθα ἡ τροπικὴ σημασία *ψάλια* ἧττον εὐαρμοστεῖ τῇ γλώσσῃ τοῦ ἁπλοῦ Ἡφαίστου. Τὸ ἐν τῷ κειμένῳ ψέλια παρέχουσιν ὑποδεέστερα χειρόγραφα. Τοιούτοις ψελίοις δέδεται ὁ Προμηθεὺς ἐν τῇ ἄνω (σελ. 48) μνημονευθείσῃ εἰκόνι. — *δέρκεσθαι*: ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ προσδερχθῇ (53).

ΚΡΑΤΟΣ.

βαλών νιν ἀμφὶ χερσὶν ἐγκρατεῖ σθένει
ῥαιστῆρι θεῖνε, πασσάλευε πρὸς πέτραις.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

περαίνεται δὴ κοὐ ματᾷ τοὔργον τόδε.

ΚΡΑΤΟΣ.

ἄρασσε μᾶλλον, σφίγγε, μηδαμῇ χάλα.
δεινὸς γὰρ εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρον.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ἄραρεν ἥδε γ' ὠλένη δυσεκλύτως.

ΚΡΑΤΟΣ.

καὶ τήνδε νῦν πόρπασον ἀσφαλῶς, ἵνα

55 κἑ. *νίν*] αὐτά. Πρβ. σημ. εἰς 46. — *βαλὼν ἀμφὶ* = ἀμφιβαλών, ὡς 71. Πρβ. Πέρσ. 51 ζυγὸν ἀμφιβαλεῖν δούλιον Ἑλλάδι καὶ 74. — *ἐγκρατεῖ σθένει* (ἰσχυροτάτῃ δυνάμει) εἶναι δυναμική, τὸ δὲ *ῥαιστῆρι* (σφύρα) μηχανικὴ δοτικὴ ἀναφερομένη εἰς τὸ *θεῖνε* (τύπτε). — *θεῖνε πασσάλευε*: τὸ ἀσύνδετον διὰ τὸ ἐκδηλοῦσθαι ἔννοιαν διὰ δύο ῥημάτων, ὧν τὸ δεύτερον εἶναι ἐντονώτερον τοῦ πρώτου. Πρβ. 58, 146, 408, 634, 724, 969 καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 429 ἔπαιον ἐρράχιζον. — Ῥητέον δὲ ὅτι τὸ μὲν Κράτος καὶ ἡ Βία κατέχουσι τοῦ Τιτᾶνος τὰ μέλη, ὁ δὲ Ἥφαιστος προσπασσαλεύει αὐτὰ τῇ πέτρᾳ.

57. Ἡσύχιος «ματᾷ· διατρίβει, χρονίζει» ὀρθότερον τοῦ Σχολ. «οὐ μάτην γίνεται». Πρβ καὶ Σχολ. ν. «ἀρξάμενος δὲ δεσμεῖν τὸν Προμηθέα ὁ Ἥφαιστός φησιν. Ἰδοὺ πράττεται τὸ προστεταγμένον καὶ οὐκ ἀναβάλλεταί μοι τόδε τὸ ἔργον» καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 57, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις Ὁμ. Ἰλ. 16, 476 ἀΐξας ἀπέκοψε παρήορον οὐδὲ μάτησεν, Σοφ. Ἀντ. 939 ἄγομαι δὴ 'γὼ κοὐκέτι μέλλω, Φιλ. 567 ὡς ταῦτ' ἐπίστω δρώμεν', οὐ μέλλοντ' ἔτι.

58 κἑ. *ἄρασσε*] πλῆττε. — *μηδαμῇ χάλα*: σφίγγε παντοίᾳ μηχανῇ. Τὴν σκληρότητα τοῦ Κράτους ὑπεμφαίνει καὶ τὸ ἀσύνδετον. — *ἐξ ἀμηχάνων* (ἀπόρων) *πόρον*: Πρβ. Ἱπ. 758 ποικίλος γὰρ ἀνὴρ κἀκ τῶν ἀμηχάνων πόρους εὐμήχανος πορίζειν (Σχολ. αὐτόθι «ἐκ τῶν ἀπόρων εὐπόρους ἀφορμὰς καὶ εὐαφόρμους καὶ εὐσυνέτους λόγων εὐπορίας· ταῦτα δὲ παρὰ τὰ ἐν Προμηθεῖ Αἰσχύλου: δεινὸς γὰρ εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρους», Ἀριστάρχ. ἀπ. 2 σελ. 728 Ν. οὗτος γὰρ ὁ θεὸς (Ἔρως) καὶ τὸν ἀσθενῆ σθένειν τίθησι καὶ τὸν ἄπορον εὑρίσκειν πόρον.

60. *ἄραρεν*] ἡρμόσθη, παγίως δέδεται, καθὰ ἐξηγεῖται ὁ Ἡσύχιος, ἐτέθη ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἄρασσε (στίχ. 58). Σημειωτέον δέ, ὅτι οἱ τραγικοὶ ἀεὶ μεταχειρίζονται τὸν παρακείμενον ἄραρα, οὐδέποτε δὲ τὸν ἄρηρα, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς λέξεσι προτιμῶσι τὸ δωρικόν, μᾶλλον δὲ τὸ ἀρχαῖον ἀττικὸν α ἀντὶ τοῦ ἰωνικοῦ η. Πρβ. σημ. εἰς τὸν ἑπόμενον στίχον.

61. *τήνδε*] τὴν ἑτέραν ὠλένην. — *πόρπασον* (= προσήλωσον). Σημειωτέον τὸ ἀρχαῖον ἀττικὸν α, ὥσπερ πόρπαμα Εὐρ. Ἠλ. 820, ἐκθοινάσεται

μάθῃ σοφιστὴς ὢν Διὸς νωθέστερος.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

πλὴν τοῦδ᾽ ἂν οὐδεὶς ἐνδίκως μέμψαιτό μοι.

ΚΡΑΤΟΣ.

ἀδαμαντίνου νῦν σφηνὸς αὐθάδη γνάθον

κατωτέρω 1057, θοινατῆρος Ἀγ. 1503, ἱπποβάμονα κατωτέρω 831 καὶ Ἱκέτ. 290, ποινάτωρ Ἀγ. 1280 καὶ Εὐρ. Ἠλ. 23, ἑκατογκάρανον κατωτέρω 369, βαλὸς Χοηφ. 569, γαθούσῃ αὐτόθι στίχ. 768, γάμορος, γάποτος, γάπεδον (853 κατωτέρω). Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 160.

62. *σοφιστής*] Τρία στάδια σημασίας δύναταί τις νὰ διακρίνῃ ἐν τῇ λέξει ταύτῃ. Ὁ Ἡρόδοτος καταλέγει 1, 29 τὸν Σόλωνα εἰς τοὺς σοφιστάς, ὥσπερ ἐν γένει τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς καλεῖ σοφιστάς. Πρβ. Ἡσύχ. «σοφιστήν· πᾶσαν τέχνην σοφίαν ἔλεγον καὶ σοφιστὰς τοὺς περὶ μουσικὴν διατρίβοντας καὶ τοὺς μετὰ κιθάρας ᾄδοντας», Ἀθήναιον 14 σελ. 732 C «πάντας τοὺς χρωμένους τῇ τέχνῃ ταύτῃ (τῇ μουσικῇ) σοφιστὰς ἀπεκάλουν, ὥσπερ καὶ Αἰσχύλος ἐποίησεν· εἶτ᾽ οὖν σοφιστὴς κᾶλα παραπαίων χέλυν». Οὕτως Εὐριπ. Ῥῆσ. 924 ὁ Ὀρφεὺς προσαγορεύεται κλεινὸς σοφιστὴς Θρῄξ. Μέτιθι καὶ Πλάτ. Πρωτ. σελ. 316 D. Ἤδη ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ ταύτῃ σημασίᾳ, ἐν ᾗ τὸ *σοφιστὴς* δηλοῖ τὸν σοφόν, τὸν πεπαιδευμένον, τὸν ἐξέχοντα κατὰ ἰδίαν τινὰ τέχνην καὶ μάθησιν, ἀναφαίνεται ἡ δημοσία ἐπίδειξις, ἔτι δὲ καὶ ὁ πλάνης βίος (ὁδοιπλανῶν ἀοιδός). Ἐκ τούτου προέρχεται τὸ μὲν ἡ θεωρητικὴ ἢ φιλοσοφική, τὸ δὲ ἡ πρακτικὴ ἢ ῥητορικὴ σημασία τῆς λέξεως. Διὰ τοῦ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος ἡ σοφιστικὴ καθίσταται ἐμπειρία, ἥτις παρὰ τοῖς ἀπείροις προσλαμβάνει τὴν δόκησιν τῆς σοφίας καὶ ἐν τῷ προσχήματι τούτῳ ἐπιδιώκει πλεονεξίαν τινὰ καὶ κέρδος. Κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίληψιν κεῖται τὸ σοφιστής, ὥσπερ ὁ ῥήτωρ, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὁδοιπλανοῦντος διδασκάλου τῆς ῥητορικῆς, τοῦ ποιουμένου περὶ οἱουδήποτε ἀντικειμένου ὁτὲ μὲν ἐνταῦθα, ὁτὲ δὲ ἀλλαχοῦ διαλέξεις. Ἡ σημασία αὕτη τοῦ ὁδοιποροῦντος διδασκάλου τῆς ῥητορικῆς ὑπόκειται καὶ τῇ νέᾳ τῶν χρόνων τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας σοφιστικῇ. Ἐν τῷ παρόντι χωρίῳ, ὥσπερ καὶ ἐν στίχ. 976, κεῖται τὸ σοφιστὴς ἐν τῇ πρώτῃ καὶ ἀρχεγόνῳ αὐτοῦ σημασίᾳ, ἀλλ᾽ ὅμως οὕτως, ὥστε περιέχει καὶ τὴν σημασίαν τῆς δημοσίᾳ ἀλαζόνος ἐπιδείξεως. Ὁ νοῦς: βούλεται νὰ ᾖ σοφός· ὀφείλει ὅμως νὰ μάθῃ ὅτι ἡ σοφία αὐτοῦ παραβαλλομένη πρὸς τὴν τοῦ Διὸς ἐξελέγχεται ἀμβλυωπία καὶ νωθρότης. — *μάθῃ*: ἐννοήσῃ. — *νωθέστερος*: νωθρότερος καὶ ἀμβλύτερος. Πρβ. Φώτ. «νωθής· βραδύς, δυσκίνητος, ἄλογος».

63. Σχολ. «πλὴν τοῦ Προμηθέως». Ἐν τῷ *οὐδεὶς* διανοεῖται ὁ Ἥφαιστος μάλιστα τὸν Δία. Πρβ. 77. Οὕτω καλῶς, λέγει ὁ Ἥφαιστος, προσεπασσάλευσα τὸν Προμηθέα, ὥστε οὐδεὶς δύναται δικαίως νὰ εὕρῃ τὸ ἔργον μεμπτὸν (ἀτελὲς) πλὴν τοῦ Προμηθέως, ὅστις δεθεὶς καλῶς δύναται νὰ μέμφηταί μοι ἐπὶ τούτῳ.

64. *ἀδαμαντίνου*] σιδηρᾶς. Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 6. — *αὐθαδη*: εἴρηται ἀπὸ γνώμης τοῦ πάσχοντος Προμηθέως, ὅστις τὴν σιδηρᾶν σφῆνα αἰσθάνεται εἰσδυομένην ἀποτόμως καὶ σκληρῶς. Ἡ προσωποποιία αὕτη τῆς σφηνὸς ἀναμιμνήσκει τὰ ὁμηρικὰ νηλέϊ χαλκῷ καὶ λᾶας ἀναιδὴς (Ἰλ. 4, 421). —

στέρνων διαμπὰξ πασσάλευ' ἐρρωμένως.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

αἰαῖ, Προμηθεῦ, σῶν ὑπὸ στένω πόνων.

ΚΡΑΤΟΣ.

σὺ δ' αὖ κατοκνεῖς τῶν Διός τ' ἐχθρῶν ὕπερ
στένεις; ὅπως μὴ σαυτὸν οἰκτιεῖς ποτέ.

Πρὸς τὸ *γνάθον* (τὴν ὀξεῖαν τῆς σφηνὸ. αἰχμὴν) πρβ. *γένυς*=πέλεκυς Σοφ. Ἠλ. 196, 485, Φιλ. 1205 καὶ πελέκεων γνάθοις Εὐρ. Κύκλ. 394. — Παρ' Ἡσιόδ. Θεογ. 521 «δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας» λέγεται ὅτι ὁ Ζεὺς ἔδησε τὸν Προμηθέα ἐν κίονι ἐμπήξας εἰς τὸ μέσον τοῦ κίονος τὰ δεσμά, ἤτοι δεσμοῖς διαπείρας κίονα μέσον (ἐλάσσας τὰ δεσμὰ διὰ μέσον κίονα), καθὰ παρίσταται καὶ ἐν ἀρχαίῳ ἀγγείῳ (Gerhard, Auserlesene Vasenbilder τόμ. 2 πίν. 86), ἔνθα ὁ Τιτὰν δέδεται ἐν κίονι. Τοὐναντίον δὲ ἐπὶ ἑτέρας εἰκόνος ἀγγείου ἀποκειμένου ἐν τῷ Βερολινείῳ Μουσείῳ (O. Jahn, Archäol. Beitr. πίν. 8) ὁ Προμηθεὺς δὲν εἶναι δεδεμένος ἐν κίονι, ἀλλ' ἀνεσκολοπισμένος καὶ φαίνεται ὅτι ἡ παράστασις αὕτη προῆλθεν ἐκ τούτου, ὅτι συνέταττον ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ τοῦ Ἡσιόδου οὐχί: ἐλάσσας τὰ δεσμὰ διὰ μέσον κίονα, ἀλλ' ἐλάσσας κίονα διὰ μέσον (τὸν Προμηθέα). Τὴν ἀγροῖκον ταύτην τοῦ ἀνασκολοπισμοῦ παράστασιν μεταβάλλει ὁ Αἰσχύλος εἰς μᾶλλον ἀνεκτὴν τῷ ὀφθαλμῷ τιμωρίαν παραδεχόμενος σφῆνα διὰ τοῦ στήθους. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ παρ' Ἡσιόδῳ ἐπεσκοτίσθη ἡ τοῦ ἀρχεγόνου μύθου μορφή. Ὁ ἀρχαιότερος μῦθος ἐποίησε τὸν Προμηθέα δεδεμένον ἐπὶ οὐρανίου κίονος ἤτοι ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ καὶ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ ἐξικνουμένου. Νεωτέρα γενεὰ μὴ ἐννοοῦσα τὰς μυθικὰς τοῦ παρελθόντος εἰκόνας μετέβαλε τὸν οὐράνιον κίονα, ἤτοι τὸ ὄρος, εἰς συνήθη κίονα, καθὰ κατέδειξεν ὁ Bergk ἐν Jahrb. f. Philologie τόμ. 81, 293. Πρβ. καὶ σημ. εἰς 365.

66. *σῶν ὑπὸ στένω πόνων*] ἕνεκα τῶν σῶν πόνων καὶ βασάνων στένω, τὰ σὰ βάσανα ἐξεγείρουσιν ἐν ἐμοὶ στεναγμούς. Πρὸς τὴν χρῆσιν ταύτην τῆς ὑπό, δηλούσης τὸ αἴτιον, πρβ. Ἀγ. 481 πυρὸς δ' ὑπ' εὐαγγέλου πόλιν διήκει θοὰ βάξις, Χο. 737 δόμοις δὲ τοῖσδε παγκάκως ἔχει φήμης ὑφ' ἧς ἤγγειλαν οἱ ξένοι, Θουκ. 2, 85 ὑπ' ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψαν οὐκ ὀλίγον χρόνον, 4, 8 ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν (ἡ νῆσος), Σοφ. Ἀντ. 221 ὑπ' ἐλπίδων ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν. Ἡ θέσις τῆς προθέσεως προσομοιάζει πως Πέρσ. 627 θαλάμους ὑπὸ γῆς. Παρὰ τοῖς τραγικοῖς πολλάκις ἐπιτάσσεται ἡ πρόθεσις, ὅταν ἕπηται προσδιορισμός, οἷον ἡ γενικὴ ἐν τῷ ἄρτι εἰρημένῳ χωρίῳ τῶν Περσῶν καὶ κατωτέρω 680 βουστάσεις τε πρὸς πατρός. Ἀλλ' ἐν τριμέτρῳ ἐπιτάσσεται ἡ πρόθεσις καὶ δὴ μετ' ἀποστροφῆς οὕτως, ὥστε κεῖται ἐν τέλει τοῦ στίχου. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 193.

67 κέ. *αὖ κατοκνεῖς*] ἀναφέρεται εἰς στίχ. 36, ἔνθα τὸ Κράτος μέμφεται τῷ Ἡφαίστῳ τὴν αὐτὴν ἀναβολὴν περὶ τὸ ἔργον. — *ἐχθρῶν ὕπερ*, ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 193. — *ὅπως μὴ . . . οἰκτιεῖς*: ὁ τῷ πεζῷ λόγῳ συνήθης οὗτος τρόπος τῆς ῥήσεως, ἐν ᾗ τὸ *ὅπως* σὺν τῇ ὁριστικῇ μέλλοντος (Εὐριπ. Κύκλ. 595 ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ) δηλοῖ κέλευσιν, τὸ δὲ *ὅπως μὴ* μέριμναν ἢ παραίνεσιν, εὕρηται παρ' Αἰσχύλῳ μό-

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ὁρᾷς θέαμα δυσθέατον ὄμμασιν.

ΚΡΑΤΟΣ.

ὁρῶ κυροῦντα τόνδε τῶν ἐπαξίων.
ἀλλ᾽ ἀμφὶ πλευραῖς μασχαλιστῆρας βάλε.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

δρᾶν ταῦτ᾽ ἀνάγκη, μηδὲν ἐγκέλευ᾽ ἄγαν.

ΚΡΑΤΟΣ.

ἦ μὴν κελεύσω κἀπιθωΰξω γε πρός.
χώρει κάτω, σκέλη δὲ κίρκωσον βίᾳ.

νον ἐνταῦθα, παρὰ Σοφοκλεῖ οὐδέποτε.

69. *δυσθέατον*] σκληρὸν καὶ μὴ ἀνεκτὸν τῇ ὄψει. Πρβ. 717 δυσθέατα . . . πήματα καὶ Σοφ. Αἴ. 1004 ὦ δυσθέατον ὄμμα.

70. κἑ. *ὁρῶ* κτἑ.] Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν φιλοικτίρμονα Ἥφαιστον καὶ ἀκολούθως τῷ χαρακτῆρι αὐτοῦ ἀποκρίνεται τὸ Κράτος ἐν πικρίᾳ, ὅτι οὐδὲν ἕτερον ὁρᾷ ἢ τὸν Προμηθέα ἀπολαύοντα ὧν εἶναι ἄξιος. — *μασχαλιστῆρας*: Ἡσύχ. «μασχαλιστήρ· ὁ διὰ τῶν μασχαλῶν δεσμὸς τῶν ὑποζυγίων». Ἐνταῦθα δὲ σημαίνεται σιδηροῦς ζωστήρ, ὅστις ἐπιτιθέμενος τῇ κοιλίᾳ προσηλοῦται ἑκατέρωθεν.

72. Τὸ ἀσύνδετον κεῖται, προηγουμένης αἰτιολογικῆς προτάσεως (ἀνάγκη δρᾶν ταῦτα = ἀνάγκη γὰρ δρᾶν ταῦτα) ἄνευ τοῦ *γάρ*, πολλάκις μέν, ὡς ἐνταῦθα καὶ στίχ. 390, μάλιστα δὲ μετὰ τὸν τὸν λόγον διακόπτοντα *ἀλλά*, ὡς Εὐριπ. Φοιν. 99 ἀλλ᾽ οὔτις ἀστῶν τοῖσδε χρίμπτεται δόμοις, κέδρου παλαιὰν κλίμακ᾽ ἐκπέρα ποδί, Ἰφιγ. τ. ἐ. Τ. 456 ἀλλ᾽ οἵδε . . . χωροῦσι . . . σιγᾶτε, φίλοι, Σοφ. ἀποσπ. 142 ἀλλ᾽ ἐγγὺς Ἕκτωρ ἐστί, θυμαίνειν καλόν. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 153. — *δρᾶν ταῦτ᾽ ἀνάγκη*: Σχολ. ν. «ἀναγκαῖόν ἐστι ποιῆσαι τοῦτο, ἤτοι βαλεῖν μασχαλιστῆρας· σὺ οὖν μὴ πρόστασσέ μοι συνεχῶς καὶ λίαν».

73. *καὶ . . . γε πρός*, ὡς Εὐριπ. Φοιν. 610 ὅς μ᾽ ἄμοιρον ἐξελαύνεις — καὶ κατακτενῶ γε πρός. Τὸ ἐπιρρηματικὸν *πρός* (προσέτι, πρὸς τούτῳ) ἀπαντᾷ καὶ 961 (πρὸς δὲ), Χοηφ. 300 (καὶ πρός). — Εἰς τὸ *ἐπεθώυξας* στίχ. 293 σημειοῦται ὁ Σχολ. «ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κυνηγῶν», ᾧπερ συνᾴδει Εὐρ. Ἱππ. 219 κυσὶ θωΰξαι. Πρβ. 409, 1073. Περὶ τοῦ βόμβου τῶν μυιῶν κεῖται τὸ θωΰσσειν Ἀγ. 884. Ὅθεν ἐνταῦθα ὁ νοῦς εἶναι οὗτος: Ὄντως κελεύσω σοι τοῦτο καὶ δὴ καὶ (καί γε πρός) κραυγάσω. Διὰ νέου χαρακτῆρος ἀπετέλεσεν ὁ τραγικὸς τὴν εἰκόνα τοῦ σκληροτάτου Κράτους.

74. Καλῶς σημειοῦται ὁ Σχολ. «διὰ τοῦ ‘χώρει κάτω’ τὸ μέγεθος ἐνέφηνε τοῦ δεσμευομένου θεοῦ». — *κίρκωσον* Σχολ. «ἀντὶ τοῦ κρίκωσον» ἤτοι δέσμευσον τὰ σκέλη βιαίως. Καὶ εὕρηται μὲν τὸ *κρίκος* ἐν Ὁμ. Ἰλ. 24, 272, ἀλλ᾽ ὅμως ὅτι τὸ *κίρκος* εἶναι ἀρχαιότερον, τοῦτο μηνύει τὸ ὄνομα τοῦ πτηνοῦ κίρκου (ἴρηξ κίρκος Ὁμ. Ὀδ. 13, 86) καὶ τὸ λατινικὸν circus (Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 210), ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἡ ἀττικὴ διάλεκτος γι-

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

καὶ δὴ πέπρακται τοὔργον οὐ μακρῷ πόνῳ.

ΚΡΑΤΟΣ.

ἐρρωμένως νῦν θεῖνε διατόρους πέδας·
ὡς οὑπιτιμητής γε τῶν ἔργων βαρύς.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ὅμοια μορφῇ γλῶσσά σου γηρύεται.

ΚΡΑΤΟΣ.

σὺ μαλθακίζου, τὴν δ' ἐμὴν αὐθαδίαν
ὀργῆς τε τραχυτῆτα μὴ 'πίπλησσέ μοι.

νώσκει καὶ τύπους *φάρξαι* ἀντὶ φράξαι, *δαργμή* ἀντὶ *δραχμή*, προελθόντας ἐκ μεταθέσεως.

75. *καὶ δὴ πέπρακται*] Πρβ. ἀνωτέρω 13 ἔχει τέλος δή. — *οὐ μακρῷ πόνῳ*: Σχολ. ν. «ἀλλὰ συντόμως», μᾶλλον δὲ ῥᾳδίως.

76. *διατόρους πέδας*] *πέδας* εἴρηται γενικῶς ὡς στίχ. 6. — *διατόρους*: Σχολ. «διατιτρωσκούσας ἢ διατετορευμένας». Εἰ καὶ συνήθως τὸ *διάτορος* κεῖται ἐνεργητικῶς, ὡς 195, ἐνταῦθα ὅμως ἔχον παθητικὴν σημασίαν ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὰς ὀπάς, ἃς εἶχον ἀφ' ἑαυτῶν αἱ πέδαι καὶ δι' ὧν οἱ ἧλοι προσῆπτον αὐτὰς τῇ πέτρᾳ, καθὰ ὑπελάμβανον ὁ Schütz καὶ Hermann, ἀλλὰ δηλοῖ τὰς ἥλοις διατετρυπημένας πέδας, ὥσπερ Σοφ. Οἰ. Τ. 1034 διατόρους ποδοῖν ἀκμάς (τοὺς ὑπὸ περονῶν διατετρυπημένους δακτύλους). Οὕτω τὸ *θεῖνε* (τύπτε) σημαίνει ὅτι ὁ Ἥφαιστος ὀφείλει τοὺς ὑπὸ τῶν ἥλων διατρυπηθέντας δεσμοὺς ἤτοι τοὺς διὰ τῶν δεσμῶν ἐλαθέντας ἥλους νὰ πλήξῃ ἐν τέλει ἐκ νέου ἰσχυρῶς. Περὶ τῆς διαλύσεως ἐν τῷ πέμπτῳ ποδὶ ἴδε σημ. εἰς στίχ. 2. Ἡ ὁμοία διάλυσις εὕρηται προσέτι τρὶς ἤτοι 289, 707, 835. Ἐν στίχῳ 289 ἡ δευτέρα καὶ τρίτη βραχεῖα συλλαβὴ ἀποτελεῖται ἐκ δισυλλάβου λέξεως (διά), ἐν δὲ στίχ. 835 ἕπεται τρισύλλαβος λέξις καὶ ἐν στίχ. 707 τετρασύλλαβος, ὡς ἐνταῦθα.

77. Πρβ. 53, 68. — *ἐπιτιμητής*, ὁ ἐλεγκτής, ὁ διατιμητὴς καὶ εὐθύνας ἐπάξων. Πρβ. Πέρσ. 829 Ζεύς τοι κολαστὴς τῶν ὑπερκόπων ἄγαν φρονημάτων ἔπεστιν εὔθυνος βαρύς, Σοφ. ἀποσπ. 490 κολασταὶ κἀπιτιμηταὶ κακῶν, Εὐρ. Ἱκ. 255 τούτων κολαστὴν κἀπιτιμητήν. Παρ' Ὁμ. Ὀδ. 9, 270 κεῖται ἐπιτιμήτωρ, ὁ δὲ Εὐστάθιος αὐτόθι μνημονεύει σελ. 1629, 11 τὸν στίχον τοῦτον τοῦ Αἰσχύλου.

78. Σχολ. «ὡς ἐκτραπέλου (ἀλλοκότου) πεποιημένου τοῦ προσώπου (προσωπείου) αὐτοῦ». Πρβ. καὶ Σχολ. ν. «ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ Κράτους φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἥφαιστος, ἀγρίου πεποιημένου τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἀναιδοῦς, ὅτι ἁρμόζει τῇ μορφῇ σου καὶ προσήκοντα ταύτῃ τυγχάνει τὰ τραχέα ῥήματά σου». Ὅθεν ἐκ τοῦ στίχου τούτου εἰκάζεται καὶ τὸ προσωπεῖον τοῦ ὑποκριτοῦ.— Ἡσύχ. «γηρύεσθαι, φθέγγεσθαι, λέγειν τι».

79 κέ. *μαλθακίζου*] οὐδαμῶς ἐναντιοῦμαι, ἐὰν θέλῃς νὰ φαίνησαι, ὡς γυνή, μαλθακός· δύνασαι νὰ ποιῇς τοῦτο. Ἡ προστακτικὴ ἔχει πολλάκις συνομολογητικὴν δύναμιν (πρβ. Κρυγ. Α' § 54. 4, 2). — *ὀργή*: σημαίνει γενικῶς ἐνταῦθα τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

στείχωμεν· ὡς κώλοισιν ἀμφίβληστρ᾽ ἔχει.

ΚΡΑΤΟΣ.

ἐνταῦθα νῦν ὕβριζε καὶ θεῶν γέρα
συλῶν ἐφημέροισι προστίθει. τί σοι
οἷοί τε θνητοὶ τῶνδ᾽ ἀπαντλῆσαι πόνων;
ψευδωνύμως σε δαίμονες Προμηθέα

Σχολ. «τὰ ἐκ φύσεως προσόντα μὴ ὀνείδιζέ μοι».

81. *στείχωμεν*] ἀπίωμεν. — *κώλοισιν*: Σχολ. «ἐν ποσὶ καὶ χερσὶ τὰ δεσμὰ ἔχει» ἤτοι ἅπαν τὸ σῶμα προσήλωται δεδεμένος, *χειροπόδαρα* κατὰ τὴν δημώδη γλῶσσαν. Κεῖται δὲ τὸ *κώλοισιν* παρὰ τῷ ἀμφίβληστρ᾽ ἔχει, ὥσπερ παρὰ τῷ ἀμφιβάλλειν (71). — *ἀμφίβληστρον*: κυριολεκτούμενον περὶ τοῦ ἁλιευτικοῦ δικτύου κεῖται ἐν Χο. 490 περὶ τῆς ἐσθῆτος, δι᾽ ἧς ἡ Κλυταιμήστρα ἐφόνευσε τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἣν αὐτόθι 491 ὁ Ὀρέστης ὀνομάζει καὶ πέδας ἀχαλκεύτους. Τοῦ Ἡφαίστου ἀπερχομένου τῆς σκηνῆς, μένει ἔτι ἐν αὐτῇ τὸ Κράτος χλευάζον τὸν Προμηθέα. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ γίνεται δῆλον πῶς ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐποίησεν ἀρετήν. Ὁ μονόλογος τοῦ Κράτους παρέχει χρόνον εἰς τὸν ἀπελθόντα καὶ τὸν Ἥφαιστον ὑποκρινάμενον ὑποκριτὴν ὅπως παρασκευασθῇ πρὸς ὑπόκρισιν τοῦ προσώπου τοῦ Προμηθέως καταλαμβάνων θέσιν ὄπισθεν τῆς εἰκόνος αὐτοῦ. Ἔπιθι Εἰσαγ. σελ. 54.

82. *ἐνταῦθα νῦν ὕβριζε*] Σχολ. ν «τούτοις συνὼν τοῖς δεσμοῖς θρασύνου καὶ μεῖζον θεῶν φρόνει». Ἐν ὁμοίῳ σαρκασμῷ Ὁμ. Ἰλ. 21, 120 τὸν δ᾽ Ἀχιλεὺς ποταμόνδε λαβὼν ποδὸς ἧκε φέρεσθαι, καί οἱ ἐπευχόμενος ἔπεα πτερόεντ᾽ ἀγόρευεν· ἐνταυθοῖ νῦν κεῖσο μετ᾽ ἰχθύσιν, οἵ σ᾽ ὠτειλῆς αἷμ᾽ ἀπολιχμήσονται ἀκηδέα, Ὀδ. 18, 105 ἐνταυθοῖ νῦν ἧσο σύας τε κύνας τ᾽ ἀπερύκων καὶ Ἀριστοφ. Πλούτ. 724 ἐνταῦθα νῦν κάθησο καταπεπλασμένος, ἵν᾽ ὑπομνύμενον παύσω σε ταῖς ἐκκλησίαις, Σφ. 149 ἐνταῦθά νυν ζήτει τιν᾽ ἄλλην μηχανὴν καὶ Θεσμ. 1001 ἐνταῦθά νυν οἴμωξι πρὸς τὴν αἰτρίαν.

83 κέ. *ἐφημέροισι*] ἀποτελεῖ ἐν τῷ στόματι τοῦ Κράτους καταφρονητικὴν δήλωσιν. Πρβ. 269, 563, 977, Εὐρ. Ὀρ. 976 ἰὼ ἰώ, πανδάκρυτ᾽ ἐφαμέρων ἔθνη πολύπονα, ἔνθα πρὸς τὴν θείαν δύναμιν ἀντιδιαστέλλεται ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια, Ἀριστοφ. Νεφ. 223 τί με καλεῖς (ὁ Σωκράτης ὥσπερ θεὸς διαλεγόμενος), ὦ ᾽φήμερε; Cic. Tusc. I 39, 94 apud Hypanim fluvium .. Aristoteles ait bestiolas quasdam nasci quae unum diem vivant (Ἀριστοτ. π. τ. ζῷα ἱστ. 5, 19 ἐφήμερα).. Confer nostram longissimam aetatem cum aeternitate; in eadem propemodum brevitate qua illae bestiolae reperiemur. — *τί σοι . . πόνων*; τί τῶν πόνων τούτων δύνανται νὰ ἀνακουφίσωσιν οἱ θνητοί; Ἐν ἄλλαις λέξεσι λέγει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁ χορὸς 564 κέ. Τὸ *ἀπαντλεῖν* κυριολεκτούμενον περὶ τοῦ ὕδατος σημαίνει διὰ τῆς ἀντλήσεως μειοῦν, ἀφαιρεῖν, ἀνακουφίζειν. Πρβ. Εὐριπ. Ἀλκ. 354 ἀλλ᾽ ὅμως βάρος ψυχῆς ἀπαντλοίην ἄν.

85 κέ. Σχολ. «εὐφυῶς ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἔλαβε τὸ διανόημα». Ταύτης τῆς ἐτυμολογικῆς ἑρμηνείας τῶν κυρίων ὀνομάτων παρέχει ὁ **Αἰσχύλος**

καλοῦσιν· αὐτὸν γάρ σε δεῖ προμηθέως,
ὅτῳ τρόπῳ τῆσδ' ἐκκυλισθήσῃ τέχνης.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ὦ δῖος αἰθὴρ καὶ ταχύπτεροι πνοαί,

τὴν ἔννοιαν ἐν Ἀγαμέμν. 686 κέ. τίς ποτ' ὠνόμαζεν ὧδ' ἐς τὸ πᾶν ἐτητύμως· μή τις ὅντιν' οὐχ ὁρῶμεν *προνοίαισι τοῦ πεπρωμένου* γλῶσσαν ἐν τύχᾳ νέμων; ἐξηγούμενος τὸ *Ἑλένα* ὡς *ἑλέναυς* (ἕλανδρος, ἑλέπτολις). Ὅθεν nomen et omen. Ὡσαύτως Εὐριπ. Φοιν. 636 ἀληθῶς δ' ὄνομα Πολυνείκη πατὴρ ἔθετό σοι *θείᾳ προνοίᾳ* νεικέων ἐπώνυμον. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 565 καὶ Ἀγ. 1065 Ἄπολλον... ἀπόλλων ἐμός, ἀποσπ. 313 χλιδῶν τε πλόκαμος ὥστε παρθένοις ἁβραῖς· ὅθεν καλεῖν Κουρῆτα λαὸν ἤνεσαν. Ὥσπερ δὲ ὁ ποιητὴς ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ τοῦ Ἀγαμέμνονος παρὰ τὸ *Ἀπόλλων* ἔθηκε τὸ ἐπίθετον *ἀπόλλων*, οὕτως ἐνταῦθα παρὰ τὸ *Προμηθεὺς* τὸ ἐπίθετον *προμηθεύς*, πρὸς ὃ παραβλητέον Ἱκετ. 708 προμαθὶς εὐκοινόμητις ἀρχά. — *ψευδωνύμως*, ᾧ ἀντιτίθεται τὸ *ἐπωνύμως*. Πρβ. Ἑπτ. ἐ. Θ. 9. Ἡ σύνταξις *δεῖ τινά τινος* ἀπαντᾷ παρ' Εὐριπίδῃ πολλάκις, οἷον Ἱππ. 23 οὐ πόνου πολλοῦ με δεῖ, Ἑκ. 1021, Ἡρακλεῖ 171, Φοιν. 470, Ἴωνι 1018, Ῥῆσ. 837. (Ἔπιθι Κρυγ. Β' § 47, 16, 2). Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ νοῦς ἀναμιμνήσκει τοὺς πρὸς τὸν σταυρωθέντα Χριστὸν γενομένους χλευασμοὺς τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων λεγόντων κατὰ τὸν Εὐαγγ. Μάρκ. 15, 31: ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.

87. *ὅτῳ τρόπῳ ἐκκυλισθήσῃ*] ὅπως ἐκκυλισθήσῃ. ἤρτηται ἐκ τοῦ προμηθέως = προμηθουμένου. Πρβ. Εὐριπ. Μηδ. 322 οὐκ ἔχεις τέχνην, ὅπως μενεῖς παρ' ἡμῖν καὶ Θουκ. 1, 107 ἔδοξε δ' αὐτοῖς... σκέψασθαι, ὅτῳ τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύσονται.— *ἐκκυλισθήσῃ*, εἰρωνικὴ ῥῆσις ἀντὶ τοῦ ἀπαλλαγήσῃ. Πρβ. 486. — *τέχνης* τοῦ Ἡφαίστου, Σχολ. «τῶν δεσμῶν» ἢ κατὰ Σχολ. ν. «τοῦ τεχνηέντως κατεσκευασμένου δεσμοῦ». Πρβ. Σοφ. Οἰδ. Τ. 472 κρατῆρές εἰσιν, ἀνδρὸς εὐχείρος τέχνη καὶ ἀπόσπ. 193 τοῦ Προμ. λυ. 8 qua miser sollertia transverberatus. — Ὁ Προμηθεὺς δεδεμένος χερσί τε ποσί τε (ἔπιθι σημ. εἰς στίχ. 81) διαμένει ἀκίνητος. Οὕτω δὲ ὁ ποιητὴς ἐξεγείρων τὸν οἶκτον τῶν θεατῶν πρὸς τὸν πάσχοντα Τιτᾶνα (πρβ. 32) ὑποδηλοῖ ἅμα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διὰ παντὸς τοῦ δράματος ἀκινησίας αὐτοῦ (πρβ. Εἰσαγ. σελ. 55).

88 - 129. *Δευτέρα σκηνή*, ἐν ᾗ μονολογεῖ ὁ Προμηθεύς.

88. Σχολ. «τεχνικὸν τὸ μὴ εὐθὺς εἰσάγειν λαλοῦν τὸ συνεκτικὸν πρόσωπον πρὸς ἐρεθισμὸν τοῦ ἀκροατοῦ· μεγαλοφυῶς δὲ τὰ δ' στοιχεῖα ἐπικαλεῖται· μονῳδεῖ δὲ πάντων ἀποστάντων». Ὁ Προμηθεὺς ὑπολειφθεὶς μόνος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀκούηται ὑπὸ τοῦ ἀγρίου καὶ σκωπτικοῦ ὑπηρέτου τοῦ Διός, οὗ παρόντος ἐσιώπα ἐκ περιφρονήσεως, λύει τὴν σιωπήν. Ὥσπερ δὲ τέως ἐκ περιφρονήσεως καὶ ὑπερηφανίας οὐδεμιᾶς ἀπαντήσεως ἠξίωσε τοὺς χλευαστικοὺς λόγους τοῦ ὑπηρέτου τοῦ Διός, οὕτω καὶ νῦν ἐν τῷ προκειμένῳ μονολόγῳ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὐδαμῶς ὑπαινίσσεται αὐτούς. Ἐχθρὸς ἀντάξιος αὐτοῦ εἶναι ὁ Ζεὺς καὶ οἱ θεοί. Ἐπειδὴ δὲ οἱ μὲν θεοὶ εἶναι αὐτῷ μισητοί, ἐν δὲ τῇ περιβαλλούσῃ αὐτὸν ἐρημίᾳ οὐδὲν ἴχνος ἀνθρώπου ὑπάρχει, διὰ ταῦτα ἐπικαλεῖται ἐν μεγαλοπρεπεῖ ἀποστροφῇ τὴν ἄψυχον φύσιν μάρτυρα τῶν ἑαυτοῦ παθημάτων. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 844 ἰὼ Διρκαῖαι κρῆναι Θήβας τ' εὐαρμάτου ἄλσος, ἔμπας ξυμμάρτυρας ὔμμ' ἐπικτῶμαι κτέ., Φιλ. 936 ὦ λιμένες, ὦ προβλῆτες, ὦ ξυνουσίαι θη-

ποταμῶν τε πηγαὶ ποντίων τε κυμάτων
ἀνήριθμον γέλασμα, παμμῆτόρ τε γῆ,
καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ·

ρῶν ὀρείων, ὦ καταρρῶγες πέτραι, ὑμῖν τάδ', οὐ γὰρ ἄλλον οἶδ' ὅτῳ λέγω, ἀνακλαίομαι, Ἀφίν. ῥήτ. ἑλλ. ἐκδ. Spengel τόμ. 1, 400 κινεῖ δ' ἔλεον καὶ λόγος πρὸς τόπον τινὰ γινόμενος. Σημειωτέον δέ, ὅτι γίνεται ἐπίκλησις τῶν ποταμῶν καὶ τῆς γῆς ἐν συνδέσει πρὸς τὸν Δία, τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ὑποχθονίους θεοὺς ἐν Ὁμ. Ἰλ. 3, 276 Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων, κύδιστε μέγιστε, ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις, καὶ ποταμοὶ καὶ γαῖα καὶ οἳ ὑπένερθε καμόντας ἀνθρώπους τίνησθον κτέ. — *δῖος αἰθήρ*: περὶ τῆς ἀκτινοβολούσης οὐρανίας λάμψεως· πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 16, 365 αἰθέρος ἐκ δίης ὅτε καὶ Ζεὺς λαίλαπα τείνῃ. Παράγεται δὲ τὸ δῖος (= οὐράνιος) ἐκ τῆς ῥίζης δι, διF (σανσκρ. dî = φαίνεσθαι, λάμπειν). — *ταχύπτεροι πνοαί*, ἀναφέρεται εἰς τὴν πνοὴν τῶν ταχέων ἀνέμων. Πτερωτοὺς δαίμονας, ὥσπερ ἐξεικονίζοντο οἱ ἄνεμοι καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ὄντα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τέχνῃ, δὲν δύναταί τις νὰ διανοηθῇ ἐνταῦθα.

90. *γέλασμα*] Σχολ. «διάχυμα». Τὴν φαιδρὰν λάμψιν σημαίνει τὸ *γελᾶν* Ὁμ. Ἰλ. 19, 362 γέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθὼν χαλκοῦ ὑπὸ στεροπῆς, Ἡσιόδ. Θεογ. 40 γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς . . . θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ σκιδναμένῃ. Ὅθεν ἐνταῦθα τὸ *γέλασμα* δηλοῖ τὴν μαλακὴν φρῖκα ἔχουσαν θαλασσίαν ἐπιφάνειαν, ἥτις ἐν τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου ἀπαστράπτει ἄπειρον καὶ ἐκ τούτου τὸ *ἀνήριθμον* (Πρβ. ἀπόσπ. ἀδέσπ. 336 ἀκύματος δὲ πορθμὸς ἐν φρίκῃ γελᾷ, Ἀνθολ. 3, 22. 48 οὐδ' εἴ μοι γελόωσα καταστορέσειε γαλήνη κύματα καὶ μαλακὴν φρῖκα φέροι ζέφυρος), οὐχὶ δέ, καθὰ διατείνονται ἕτεροι, τὸν τῶν κυμάτων ψιθυρισμὸν καὶ τὴν λαλαγήν, ἅπερ ὁ Κάτουλλος καλεῖ resonantes cachinnos. Πρβ. Κατούλλου 64, 273 leni resonant plangore cachinni (undarum) καὶ 31, 14 ridete (lacus undae) quidquid est domi cachinnorum καὶ Θεοκρ. 6,11 τὰ δέ νιν καλὰ κύματα φαίνει ἥσυχα καχλάζοντος ἐπ' αἰγιαλοῖο θέοισαν. Ὅτι δὲ μάλιστα ἡ γαληνιῶσα θάλασσα ἐφαίνετο γελῶσα, μηνύουσιν οὐ μόνον χωρία ποιητῶν Ἑλλήνων (Ὕ. εἰς Δημ. 14 γαῖά τε πᾶσ' ἐγέλασσε καὶ ἁλμυρὸν οἶδμα θαλάσσης, Ὀππιαν. Ἁλιευτ. 4, 334 κύματος ἀκροτάτοιο γέλως ὅθι χέρσον ἀμείβει, Ἀνθολ. 1, 56, 8 Κεκροπίδες δ' ἠχεῦσι, γαληναίη δὲ θάλασσα μειδιάει, ἀνώνυμος παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Ἰλ. σελ. 159, 24 αἰγιαλός . . . γελᾷ . . . κύμασιν εἰαρινοῖς ἠρέμα κλυζόμενος. Πλουτάρχ. περὶ πρώτου ψύχους σελ. 1755 καὶ βυθοὶ ποταμῶν διαγελῶσιν, Ἀριστοτ. Προβλ. 23 διὰ τί κῦμα οὐκ ἐπιγελᾷ ἐν τοῖς βαθέσι πελάγεσιν, Θεοφύλ. Σιμοκ. Ζητ. Φυσ. 7 σελ. 11 ἐντεῦθεν ἐπιγελᾷ γαλήνην ἡ θάλασσα, Ἀλκίφρ. 3, 1 καὶ μειδιᾷ τῆς θαλάσσης γαληνιώσης χαριέστερον) καὶ Ρωμαίων (Lucret. II 559 subdola cum ridet placidi pellacia ponti), ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα Γαλάτεια. — *παμμῆτορ γῆ*: ὡς Ὁμηρ. Ὕμν. 30, 1 γαῖαν παμμήτειραν, Χο. 127 γαῖαν αὐτὴν ἣ τὰ πάντα τίκτεται θρέψασά τ' αὖθις τῶνδε κῦμα λαμβάνει. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου συνάγεται ὅτι τὸ *παμμήτωρ* ἔχει φυσικήν, οὐχὶ δὲ κοσμογονικὴν σημασίαν κατὰ Ἡσ. Θεογ. 126 κἑ. Πρβ. Σχολ. ν. «ἡ πάντων μήτηρ καὶ τροφός, ζώων λέγω καὶ σπερμάτων καὶ ἀνθρώπων».

91. *καὶ καλῶ*] Σχολ. «ἤλλαξεν τὴν φράσιν». Πρβ. Σοφ. Οἰδ. ἐ. Κ. 1091 ἰὼ Ζεῦ . . . σεμνός τε παῖς Παλλὰς Ἀθάνα καὶ τὸν ἀγρευτὰν Ἀπόλλω καὶ κασιγνήταν . . . στέργω καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 259. — *πανόπτην*: κατὰ

ἴδεσθέ μ' οἷα πρὸς θεῶν πάσχω θεός.
δέρχθηθ' οἵαις αἰκίαισιν
διακναιόμενος τὸν μυριετῆ
χρόνον ἀθλεύσω. τοιόνδ' ὁ νέος
ταγὸς μακάρων ἐξηῦρ' ἐπ' ἐμοὶ

τὸ Ὁμηρικόν: ἠέλιος ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις (Ἰλ. 3, 277). Πρβ. Χο. 183 ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε Ἥλιος, Σοφ. Ο. Τ. 869 ὁ πάντα λεύσσων Ἥλιος καὶ Ovid. Met. 14, 375 qui pervidet omnia Solem. — *κύκλον ἡλίου*: ἥλιον κατὰ συνήθη περίφρασιν. Πρβ. Προμ. 506, Σοφ. Ἀντιγ. 416 λαμπρὸς ἡλίου κύκλος καὶ 974 ὀμμάτων κύκλοι. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ ῥῆσις αὕτη ἀνάγεται εἰς ἀρχαίαν παράδοσιν, καθ' ἣν διενοοῦντο οἱ ἄνθρωποι τὸν ἥλιον ὡς φλογώδη τροχόν. Ἐν τῇ σκανδιναυϊκῇ Edda ὁ ἥλιος ὀνομάζεται fagravhel ἤτοι ὁ λαμπρὸς καὶ φωτεινὸς τροχός. Ἔπιθι Grimm, Deutsche Mythol. τόμ. 1, 586 καὶ 2, 664. — *πρὸς θεῶν . . . θεός* (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 19): Σημειωτέον, ὅτι *πρός τινος*, *ἔκ τινος* (= ὑπό τινος) εὕρηνται συχνὰ παρ' Ἡροδότῳ καὶ τοῖς τραγικοῖς (Κρυγ. Β' § 52, 3, 1). Πρβ. πάσχειν ἐκ 785 καὶ πάσχειν ὑπὸ 1074.

93. Ὁ Προμηθεὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ μονολόγου (88-92) καταστέλλων ἐν ἑαυτῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀδικίας ἐπικαλεῖται μάρτυρας αὐτῆς ἐν ἠρεμωτέρῳ μέτρῳ (ἰάμβοις) οὐρανὸν καὶ γῆν. Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐκχέει τὴν ἑαυτοῦ ἀγανάκτησιν ἐν τῷ ταχυτέρῳ μέτρῳ τῶν ἀναπαίστων (93-100). Τέλος δὲ ἀναμιμνησκόμενος τοῦ ἑαυτοῦ ἀξιώματος καὶ ἐν μεγαλοφροσύνῃ καὶ ἀταραξίᾳ ψυχῆς παρηγορούμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι διέπραξεν ἀγαθὰ ἔργα, ἐπανέρχεται ἐκ τῶν ἀναπαίστων εἰς τοὺς ἰάμβους. — *αἰκίαισιν*: αἰσχραῖς τιμωρίαις, ἀεικελίοις μόχθοις. — *διακναιόμενος*: ξεόμενος ἢ λυπούμενος κατὰ Σουΐδαν ἢ διαπονούμενος, φθειρόμενος κατὰ Ἡσύχιον. Πρβ. στίχ. 557, 154, 190. — *μυριετῆ*: Σχολ. «πολυετῆ· ἐν γὰρ τῷ πυρφόρῳ τρεῖς μυριάδας φησὶ δεδέσθαι αὐτόν». Πρβ. Hygin. Poet. astr. II 15 Prometheum autem in monte Scythiae nomine Caucaso ferrea catena vinxit. Quem alligatum ad triginta milia annorum Aeschylus tragoediarum scriptor ait. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐὰν ἐν τῷ πυρφόρῳ ὁ Αἰσχύλος εἶπεν *τρισμύρια ἔτη* (triginta milia παρ' Ὑγίνῳ), ἀναμφηρίστως καὶ ἡ ῥῆσις αὕτη καὶ ἡ προκειμένη *μυριετῆ χρόνον* οὐδὲν ἕτερον σημαίνουσιν ἢ ἐν ὑπερβολῆς σχήματι μακρὸν ἀριθμὸν ἐτῶν, φαινόμενον τῷ πάσχοντι ἄπειρον. Ὅτι δὲ ταῦτα ἔχουσιν οὕτως, εἰκάζεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι στίχ. 800 ὁ Προμηθεὺς λέγει ὅτι λυθήσεται τῶν δεσμῶν μετὰ τριάκοντα γενεάς, ἀλλ' ὅμως τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἀποτελεῖ κατὰ τὸν συνήθη ὑπολογισμὸν μόλις ἥμισυ χιλιετηρίδος. — *ἀθλεύσω*: ἰωνικὴ λέξις, κακοπαθήσω καὶ προσταλαιπωρήσω, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 24, 734 ἀθλεύων πρὸ ἄνακτος ἀμειλίχου.

96 κέ. *ταγός*] Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 327. — *μακάρων*: εἰρωνικῶς, ὡς 182. — *δεσμόν*: ἑνικῶς, ὡς 146. — *ἀεικῆ*, ἀπρεπῆ. Πρβ. στίχ. 141 καὶ σημ. εἰς στίχ. 113. Προσφυῶς δὲ σημειοῦται ὁ Schütz ὅτι ἐν τῷ σχετλιασμῷ τούτῳ τοῦ Προμηθέως ὑπάρχει θαυμαστὴ ἐκλογὴ λέξεων καὶ οὐδεμία κεῖται ἄνευ αἰτίας. Ἡ μὲν *αἰκία* σημαίνει τὴν προσγενομένην αὐτῷ ἀδικίαν, τὸ δὲ *διακναιόμενος* τὰς ἠρεμαίας τῶν δεσμῶν βασάνους, ὑφ' ὧν ὁ βίος κατατήκεται, τὸ δὲ ὁ *νέος ταγὸς μακάρων* ἐμφαίνει προσηκόντως τὴν

δεσμὸν ἀεικῆ.
φεῦ φεῦ, τὸ παρὸν τό τ' ἐπερχόμενον
πῆμα στενάχω, πῆ ποτε μόχθων
χρὴ τέρματα τῶνδ' ἐπιτεῖλαι.
καίτοι τί φημι; πάντα προυξεπίσταμαι
σκεθρῶς τὰ μέλλοντ', οὐδέ μοι ποταίνιον
πῆμ' οὐδὲν ἥξει. τὴν πεπρωμένην δὲ χρὴ
αἶσαν φέρειν ὡς ῥᾷστα, γιγνώσκονθ' ὅτι
τὸ τῆς ἀνάγκης ἔστ' ἀδήριτον σθένος.

ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς ἀδίκου σκληρότητος τοῦ νέου ἄρχοντος.

99 κέ. *στενάχω, πῆ .. χρὴ ἐπιτεῖλαι*] στενάζω διανοούμενος πῶς κτλ., ὥσπερ 197. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 794 ὥστε μ' ὠδίνειν τί φής, Εὐρ. Ἑκ. 184 δειμαίνω τί ποτ' ἀναστένεις. — *χρή*, μέλλει, πέπρωται (πρβ. 197).—*ἐπιτεῖλαι*: τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ βασάνων ἀναμένει ὁ Τιτὰν ὡς τὴν ἐπιτολὴν λάμποντος ἄστρου. Τὸ *ἐπιτέλλεσθαι* κυριολεκτεῖται περὶ τῆς ἀνατολῆς τῶν ἄστρων, οἷον Ὁμ. Ὕμν. 3, 371 ἠελίοιο νέον ἐπιτελλομένοιο, Ἡσιόδ. Ἔ. κ. Ἡ. 565 πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται. Τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαντᾷ ἐν Ἰλιάδι μικρᾷ (ἀποσπ. 11 Κ.) λαμπρὴ δ' ἐπέτελλε σελήνη. Ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ λέγεται παρὰ Θεόγνιδι 1275 ὡραῖος καὶ ἔρως ἐπιτέλλεται, ἡνίκα περ γῆ ἄνθεσιν εἰαρινοῖς θάλλει ἀεξομένη.

101 κέ. *καίτοι τί φημι;*] «ἑαυτῷ ἐπιτιμᾷ ὁ Προμηθεύς. Ἐπιλαθόμενος ἐπὶ βραχὺ διὰ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐπανέρχεται νῦν εἰς ἑαυτόν. Προσφυῶς δὲ εἰσάγει ὁ ποιητὴς τὸν φίλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μὴ στερούμενον μὲν παντάπασιν τῆς αἰσθήσεως τῶν ἀλγηδόνων, ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν ἑαυτοῦ μεγαλοψυχίαν ἐρρωμένως ἀνθιστάμενον αὐταῖς. Οὕτω τοίνυν τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ἅτινα πάσχοντα βλέπομεν τὸν Τιτᾶνα, ἐγείρει τὸν ἔλεον, ἡ δὲ μεγαλοψυχία, ἐν ᾗ ἀνέχεται τηλικοῦτον βάρος κακῶν, ἐπιτείνει τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν» Schütz. — *προυξεπίσταμαι*: Τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν αὐτῷ ἐγίνωσκεν ὁ Προμηθεὺς παρὰ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς Θέμιδος. Πρβ. 225, 899 κέ. — *σκεθρῶς*, Σχολ. «ἀκριβῶς».—*ποταίνιον* (Σχολ. «πρόσφατον, ἀπροόρατόν μοι», Φωτ. «ποταίνιος· πρόσφατος. Δώριος δὲ ἡ λέξις») κεῖται κατηγορηματικῶς.

103 κέ. *τὴν πεπρωμένην . . . φέρειν*] Συχνὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ εἶδος τοῦτο τῆς παρηγορίας· πρβ. Εὐριπ. Ἴωνι 1387 ἀνεκτέον τόδ' ἐστὶ καὶ τολμητέον· τὰ γὰρ πεπρωμέν' οὐχ ὑπερβαίη τις ἂν καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 296 κέ.—*ἀδήριτον*: Ἡσύχ. «ἄμαχον, ἀκαταμάχητον». Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ Ὁμ. Ἰλ. 17, 42, τὸ δὲ *δῆρις* Ἀγαμ. 933. Ἱκετ. 417. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Σιμων. ἀπ. 5, 21 ἀνάγκᾳ δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται, Σοφ. ἀπ. 235 πρὸς τὴν ἀνάγκην οὐδ' Ἄρης ἀνθίσταται, Ἀντιγ. 1106 ἀνάγκᾳ δ' οὐχὶ δυσμαχητέον, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1486 τὸ γὰρ χρὴ σοῦ τε καὶ θεῶν κρατεῖ, Ἑλ. 513 λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δ' ἔπος, δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον, ἀπ. 299 πρὸς τὴν ἀνάγκην πάντα τἄλλ' ἔστ' ἀσθενῆ, Liv. IX 9 pareatur necessitati, quam ne dii quidem superant, Horat. Carm. I 35, 17 saeva Necessitas clavos trabalis et cuneos manu gestans aena, III 24, 5 figit adamantinos

ἀλλ' οὔτε σιγᾶν οὔτε μὴ σιγᾶν τύχας
οἷόν τέ μοι τάσδ' ἐστί. θνητοῖς γὰρ γέρα
πορὼν ἀνάγκαις ταῖσδ' ἐνέζευγμαι τάλας·
ναρθηκοπλήρωτον δὲ θηρῶμαι πυρὸς

summis verticibus dira Necessitas clavos καὶ κατωτέρω σημ. εἰς στίχ. 533 κέ.

106. Σχολ. «οὔτε σιγᾶν δύναμαι· ἀλγῶ γάρ· οὔτε [μὴ] ἐλέγχειν· εὐλαβοῦμαι γὰρ τὸν Δία» ἡμαρτημένως, διότι φόβος τοῦ Διός εἶναι ἀλλότριος τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Προμηθέως ἐνταῦθα. Οὕτω διανοεῖται καὶ τοιοῦτον φόβον ἐκδηλοῖ ὁ χορός Ἀγ. 553 πάλαι τὸ σιγᾶν φάρμακον βλάβης ἔχω, οὐχὶ δὲ ὁ Προμηθεὺς λέγων τοιάδε: οὔτε δύναμαι νὰ σιγήσω τήνδε τὴν δυστυχίαν, διότι τὸ ἄλγος ἐξαναγκάζει με νὰ ἐκδηλώσω τὴν κατέχουσαν τὴν ψυχήν μου ἀγανάκτησιν τυγχάνων οὕτω μικρᾶς ἀνακουφίσεως, οὔτε νὰ εἴπω αὐτήν, διότι ἡ ἀνάμνησις τῆς προσγενομένης ἐμοὶ ἀδικίας ὑπὸ τοῦ Διός εἶναι λίαν ἀνιαρὰ καὶ μόνον τὴν ἐν ἐμοὶ ὀδύνην δύναται νὰ ἐπιτείνῃ. Πρβ. 213 κέ., Σοφ. Φιλ. 329 ὦ παῖ Ποίαντος, ἐξερῶ, μόλις δ' ἐρῶ, ἅγωγ' ὑπ' αὐτῶν ἐξελωβήθην μολών, Εὐριπ. Ἑκ. 110 τί με χρὴ σιγᾶν, τί δὲ μὴ σιγᾶν; καὶ Verg. Aen. II 3 infandum, regina, iubes renovare dolorem (διὰ τῆς διηγήσεως τῆς καταστροφῆς τῆς Τροίας).

107. κέ. *θνητοῖς*] Ἡ τραχύτης, ἥτις κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Πόρσωνος κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι τὴν θέσιν τοῦ πέμπτου ποδὸς ἀποτελεῖ ἡ τελευταία συλλαβὴ πολυσυλλάβου λέξεως, ἠδύνατο νὰ ἐκλίπῃ διὰ τῆς γραφῆς: *θνητοῖσιν γέρα*. Ἡ τραχύτης ὅμως αὕτη μειοῦται διὰ τῆς ἑφθημιμεροῦς τομῆς, ἧς ἕνεκα ἐπέρχεται ἐν τῷ τετάρτῳ ποδὶ παῦσις. Πρβ. στίχ. 675 καὶ 847. — *γέρα*: πρβ. 30 τιμάς. — *ἀνάγκαις*: δεσμοῖς καὶ βασάνοις, ὡς Ἡροδ. I 116 ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. Παρ' Εὐριπίδῃ Βάκχ. 552 ἐν ἁμίλλαισιν ἀνάγκας ἐννοεῖται τὸ δεσμωτήριον. — *ἐνέζευγμαι*: κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων μεταφοράν, ἥπερ φιληδεῖ ὁ Αἰσχύλος. Πρβ. 681, 1041, Ἀγ. 228 ἀνάγκας ἔδυ λέπαδνον, 1640 τὸν δὲ μὴ πειθάνορα ζεύξω βαρείαις (δηλαδὴ ζεύγλαις), αὐτόθι 833 μόνος δ' Ὀδυσσεύς... ζευχθεὶς ἕτοιμος ἦν ἐμοὶ σειραφόρος, Χοηφ. 791 ζυγέντ' ἐν ἅρμασιν πημάτων καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 594 καὶ 595. Ἐν γένει δὲ εἶναι συχναὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς αἱ ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ φυτικοῦ κόσμου εἰλημμέναι μεταφοραὶ καὶ εἰκόνες. Πρὸς τὸ προκείμενον χωρίον πρβ. Εὐριπ. Ὀρ. 1330 ἀνάγκης εἰς ζυγὸν καθέσταμεν, Ἱππ. 1389 οἵαις συμφοραῖς συνεζύγης.

109. *ναρθηκοπλήρωτον*] δι' ἧς ὁ νάρθηξ πληροῦται, τὴν ἐν τῷ νάρθηκι κατατεθειμένην Πρβ. στίχ. 155 ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις. Ἡσύχ. «τὴν ἐν νάρθηκι θησαυρισθεῖσαν, παρόσον τῷ νάρθηκι ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἐκζωπυρώσεις τοῦ πυρός». *Νάρθηξ* (ferula communis) εἶδος καλάμου, κορυμβῶδες φυτόν, ὅπερ ἔχον ὕψος δύο πήχεων καὶ γαλακτώδη δριμὺν χυμόν, ἐντεριώνην δὲ σπογγοειδῆ (habent fungosam intus medullam ut sambuci Plin.) ξηραινόμενον εἶναι λίαν εὔφλεκτον ὑπὸ τοῦ καταπίπτοντος σπινθῆρος. Ἕνεκα δὲ τούτου καλεῖται νάρθηξ πυρικοίτας παρὰ Φανίᾳ Ἀνθολ. 294. Πρβ. Θεοφράστ. π. φυτ. ἱστ. 6, 2, 7 κέ. Plin. N. H. XIII 22, 42. Οἱ χωρῖται τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας μεταχειρίζονται ἔτι καὶ νῦν τὸν κάλαμον ὡς ἔναυσμα. Ἐκ τούτου δὲ κατανοεῖται, διὰ τί ὁ Προμηθεὺς ἐκόμισεν ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ νάρθηκος τὸ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. — *δὲ θηρῶμαι*: ἀντὶ τοῦ συνήθους: *γὰρ ἐθηρασάμην*, διότι ὁ *δὲ* περιέχει ἐξήγησιν τῆς προηγουμένης

πηγὴν κλοπαίαν, ἣ διδάσκαλος τέχνης
πάσης βροτοῖς πέφηνε καὶ μέγας πόρος.
τοιῶνδε ποινὰς ἀμπλακημάτων τίνω

προτάσεως: θνητοῖς γέρα πορών. Οὕτος ὁ *δὲ* ἑρμηνεύεται πολλάκις ὑπὸ τοῦ Σχολ. διὰ τοῦ γάρ, οἷον Πέρσ. 146, Χοηφ. 238, Ἀγαμ. 437, ἔνθα ἡ ἐξήγησις τῶν προηγουμένων προσλαμβάνει τὸν τύπον νέας αὐτοτελοῦς προτάσεως. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἱκέτ. 4. — *θηρῶμαι*: ὁ ἐνεστὼς ἐπὶ πραγμάτων παρελθόντων, ἅτινα ἡ ζωηρὰ φαντασία ποιεῖ παρόντα, ἀπαντᾷ καὶ 243 κέ. αἰκίζεται... καθέζεται... νέμει... καὶ διεστοιχίζετο καὶ 863 κέ. ἦξας πρὸς... κόλπον, ἀφ' οὗ... χειμάζῃ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τόποις ποιητῶν καὶ πεζογράφων. Πρβ. Κρυγ. Α' § 53, 1, 11.

110 κέ. *πηγὴν κλοπαίαν*] ὁ Σχολ. γράφων «πᾶσα οὐσία μείωσιν πάσχει, τὸ δὲ πῦρ ἐν ὅσῳ κἂν τὸ τυχὸν ἔχῃ πάλιν αὔξεται· ὃ εἰδὼς ὁ ποιητὴς εἶπε 'σπέρμα πυρός', καὶ τὸ σπέρμα γὰρ ἐξ ἐλαχίστου αὔξεται· πρὸς τοῦτο οὖν ἀντεμηχανήσατο Αἰσχύλος πηγὴν εἰπών· καὶ αὐτὴ γὰρ ἐκ τοῦ τυχόντος αὔξεται» (πρβ. καὶ Σχολ. ν. «πηγὴν δὲ πυρὸς εἶπεν ὅτι πᾶσα οὐσία μείωσιν δέχεται, τὸ δὲ πῦρ κἂν τὸ τυχὸν εὑρεθῇ, ἤτοι σμικρότατος σπινθήρ, ὑποτεθῇ δὲ ὕλῃ τινί, πάλιν αὔξεται, διὰ τοῦτο δὲ εἶπε πηγὴν πυρός, ὅτι πολὺ ἐκ τοῦ μικροῦ αὔξεται») ὑπολαμβάνει, ὅτι ἡ Αἰσχυλεία ῥῆσις *πηγὴ πυρὸς* ἁνθαμιλλᾶται τῇ ὁμηρείῳ (Ὀδ. 4, 490): σπέρμα πυρός. Ἀλλ' ὅμως τοιαύτη ἐξεζητημένη καὶ ἀσαφὴς ἑρμηνεία εἶναι ἀνυπόστατος, τὸ δὲ *πηγὴ* σημαίνει τὴν ῥίζαν καὶ ἀρχήν, καθὰ ἑρμηνεύει ἕτερον νέον Σχόλιον, τὸ σπέρμα καὶ τὸ ἐκ τοῦ οὐρανίου πυρὸς κλαπὲν ἔναυσμα καὶ ἐμπύρευμα.— *κλοπαίαν*: (Ἡσιόδ. Θεογ. 565 ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς πάϊς Ἰαπετοῖο κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν ἐν κοίλῳ νάρθηκι) Σχολ. ν. «δέον εἰπεῖν κλοπαίου κλοπαίαν εἶπε πρὸς τὸ πηγὴν (πρβ. σημ. εἰς στίχ. 1)· τοιοῦτον δέ ἐστι καὶ τὸ ναρθηκοπλήρωτον, ὤφειλε γὰρ εἰπεῖν ἐντὸς νάρθηκος». Σημειωτέον δέ, ὅτι ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ Αἵμου χώραις πάντες οἱ ποιμένες καὶ πλεῖστοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀνάπτουσι πῦρ ἐντρίβοντες τεμάχιον χάλυβος ἐν πυρίτῃ καλουμένῳ λίθῳ (τουρκοχυδαϊστὶ τζιακμακόπετρα, τζιακμάκια), τοῦ ἀναθρώσκοντος σπινθῆρος ἐμπίπτοντος εἰς λίαν εὔφλεκτον σπογγοειδῆ ὕλην, ἥτις φυομένη δίκην ἐξοιδημάτων ἐπὶ τῶν κορμῶν καὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων καὶ μετὰ τὴν ἕψησιν ἐν ὕδατι μεμιγμένῳ θείῳ ξηραινομένη καλεῖται δημωδῶς *ἴσκα*, *ἴσχνα*. — *διδάσκαλος πάσης τέχνης*: πρβ. σημ. εἰς στίχ. 7 καὶ στ. 270.—*πόρος*: (Σχολ. ν. «πορισμὸς τοῦ ζῆν», Ἡσύχ. «ἀφορμή») κεῖται ἀπολύτως, ὡς 493.

112 κέ. *τοιῶνδε ποινὰς — τίνω*] πρβ. στίχ. 584, 647. — *ἀμπλακήματα*, ἁμαρτήματα, καλεῖ ὁ Προμηθεὺς ἐν πικρᾷ εἰρωνείᾳ τοῦ Διὸς τὰς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργεσίας αὐτοῦ. — *ὑπαιθρίοις*: ἡ διὰ τοῦ *προυσελούμενος* ἐκδηλουμένη ὕβρις καὶ ἀτιμία κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι οὐ μόνον ἐδέθη, ἀλλὰ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὰ ὄμματα πάντων. Πρβ. 119 κέ., 129, 161 κέ. Σημειωτέον δέ, ὅτι τὸ ἐπονείδιστον τῆς ἑαυτοῦ τιμωρίας μνημονεύει ὁ Προμηθεὺς καὶ 97, 190, 211, 243, 272, 454, 541.— *ὑπαιθρίοις δεσμοῖσι*: εἴρηται, ὡς ἀφεγγὴς στίχ. 116, ἔνθα ἴδε τὴν σημείωσιν. — *προυσελούμενος*: ὑβριζόμενος, προπηλακιζόμενος. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ 454, ἔτι δὲ καὶ Ἀριστοφ. Βατρ. 730. Πρβ. Ἐτυμ. Μ. σελ. 690, 12 «προσέληνοι· προυσελλεῖν λέγουσι τὸ ὑβρίζειν· καὶ οἱ Ἀρκάδες ⟨προσέληνοι⟩ ἐπειδὴ λοιδορητικοί εἰ-

ὑπαιθρίοις δεσμοῖσι προυσελούμενος.

Ἃ ἅ,
τίς ἀχώ, τίς ὀδμὰ
προσέπτα μ᾽ ἀφεγγής,

σιν· οὕτως ἐν ὑπομνήματι Προμηθέως δεσμώτου». Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑπομνήματος κατάγεται τὸ Σχολ. εἰς 454 «ὑβριζόμενον· ὅθεν καὶ Ἀρκάδες προσέληνοι· ὕβρισται γάρ». Ὁ Ἡσύχιος παρέχει «προσέλει· προπηλακίζει» καὶ «προυγελεῖν· προπηλακίζειν, ὑβρίζειν». Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως εἶναι ἄγνωστος. Κατὰ τὸν Buttmann, Lexil. τόμ. 2, 159 τὸ προυσελεῖν προῆλθεν ἐκ τοῦ προσϜέλλειν, τὸ δὲ μετὰ τὸ σ ἐκπεσὸν δίγαμμα ἐμήκυνε τὴν προηγουμένην συλλαβήν, ὥσπερ ἐκ τοῦ *θεοδϜής* ἐγένετο θεουδής. Ὁ W. Clemm (Act. soc. Philol. Lips. τόμ. 1, 77 κἑ.) ἀπορρίπτων τὴν ἑρμηνείαν ταύτην παρέχει ἧττον πιστευτὴν παραγωγὴν παρὰ τὸ προ-εσ-ελεῖν (-ειλεῖν), ὁ δὲ K. Zacher (Jahrb. f. Philol. 1880 σελ. 44 κἑ.) παράγει τὸ *προυσελεῖν* ἐκ τοῦ ἐξαφανισθέντος *προύσελος*, ὅπερ σχετίζει πρὸς τὸ διαπρύσιος, καὶ ὁ Fritzsche (Miscellanea. Rostock 1882) παραδέχεται τέσσαρας τύπους *προσελεῖν*, *προυσελεῖν*, *προτελεῖν*, *προυτελεῖν* παράγων ἐντεῦθεν τὸ λατινικὸν protelare, ᾧπερ ἐναντιοῦται ἡ χρονικὴ ποσότης τοῦ protēlare. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ λέξις *προσέληνος* οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ *προυσελεῖν*.

114-129. ἀγγέλλουσιν ἐν προσφόρῳ τοῖς πράγμασιν τρόπῳ τὴν πάροδον τοῦ χοροῦ. Οἱ θεαταὶ ὁρῶσι τὸ πτερωτὸν ἅρμα τῶν Ὠκεανίδων πρότερον τοῦ Προμηθέως, μὴ δυναμένου νὰ προσβλέψῃ πρὸς τὰ πλάγια καὶ ἀκούοντος μόνον τὴν ἠχὼ αὐτοῦ. Τὸ ἅρμα κατερχόμενον ὄπισθεν τοῦ Προμηθέως καὶ προσεγγίζον εἰς τὴν σκηνὴν γίνεται τοῖς θεαταῖς ὁρατὸν ἐν στίχ. 121, οἱ δὲ ἐντεῦθεν μέχρι τέλους ἀνάπαιστοι ἀπαγγέλλονται πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ ἅρματος.

114. ἃ ἅ: Ὀρθῶς ὁ Σχολ. «ἐκπλήξεως ἐπιρρήματα». Τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν τρόμον δηλοῦσι καὶ οἱ ἑπόμενοι βακχεῖοι. Τῷ Τιτᾶνι εἶναι τὰ μάλα ἀνιαρὸν νὰ ὀφθῇ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει. Ὁ προσερχόμενος εἰς τοιαύτην ἐρημίαν ἠδύνατο νὰ ἦτο ἐχθρὸς ἀγαλλόμενος (165) χαιρεκάκως ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτοῦ.

115 κἑ. *τίς ἀχὼ*] ὁ Προμηθεὺς ἀκούει, ὡς εἴρηται, τὸν ἦχον τοῦ πτερωτοῦ ἅρματος, ἐφ᾽ οὗ ὀχοῦνται αἱ Ὠκεανίδες ἐν τῷ ἀέρι καὶ ὑπεράνω τῆς σκηνῆς. — *ὀδμή*: Σχολ. «ἴσως ὡς Ὠκεανίδες εὐωδίας ἔπνεον· αἰσθητὴ δὲ ἡ ὀσμή, οὐχὶ ὁρατή· διὸ ἀφεγγής φησίν». Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι ὀσμή τις τῆς ἐσθῆτος (πρβ. Ὀμ. Ὀδ. 21, 52 εἵματα θυώδεα) καὶ μάλιστα τῆς κόμης διακρίνουσα τὰς θαλασσίας νύμφας διεκομίσθη ὑπὸ τῆς αὔρας μέχρι τοῦ Προμηθέως. Σημειωτέον δὲ ὅτι παρὰ τῶν Ὠκεανίδων δὲν ἐκπέμπεται, ὥσπερ ἐκ θεῶν τοῦ Ὀλύμπου, ἀμβροσία ὀσμή. Πρβ. Εὐριπ. Ἱππ. 1311: ἔα· ὦ θεῖον ὀδμῆς πνεῦμα... ἔστ᾽ ἐν τόποισι τοισίδ᾽ Ἄρτεμις θεά; Ovid. Fast. V. 375 tenues secessit (Juno) in auras, mansit odor: posses scire fuisse deam, Verg. Aen. I 403 ambrosiaeque comae divinum vertice odorem spiravere. —*προσέπτα*, προσῆλθε, δηλοῖ τὸ αἰφνίδιον τῆς προσελεύσεως. Πρβ. 574, 671, ἔνθα τὸ ῥῆμα συντέτακται δοτικῇ καὶ Plaut. Amphitr. 325 vox mihi ad aures advolavit. Οὐχὶ δὲ ἀνόμοια πρὸς τὸ προκείμενον χωρίον εἶναι Ὀμ. Ὀδ. 16, 6 περί τε κτύπος ἦλθε ποδοῖιν,

θεόσυτος, ἢ βρότειος, ἢ κεκραμένη;
ἵκετο τερμόνιον ἐπὶ πάγον
πόνων ἐμῶν θεωρός, ἢ τί δὴ θέλων;
ὁρᾶτε δεσμώτην με δύσποτμον θεόν,
τὸν Διὸς ἐχθρόν, τὸν πᾶσι θεοῖς

Ἰλ. 10,535 ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει, Σοφ. Φιλ. 205 καὶ Ἀντ. 1188. — *ἀφεγγής*: ἀόρατος, ἀφανής, ἀναφέρεται κατὰ συνήθη τοῖς ποιηταῖς τρόπον εἰς τὰ *ἀχώ* καὶ *ὀδμά*, ἐν ᾧ κυρίως εἶναι ἐπίθετον ἐκείνου, ἐξ οὗ προέρχονται ἀμφότερα ταῦτα. Πρβ. 113.

117. Ὁ νοῦς: ἔρχεται ἐκ θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἢ ἐξ ὄντων μετεχόντων τῆς φύσεως ἀμφοτέρων, ἑπομένως κειμένων μεταξὺ ἀμφοτέρων; Πρβ. 791, Ἑ. ἐ. Θ. 179 ἀνὴρ γυνή τε χὤτι τῶν μεταίχμιον, Εὐριπ. Ἑλ. 1137 ὅ,τι θεὸς ἢ μὴ θεὸς ἢ τὸ μέσον... τίς ηὗρεν; καὶ τὴν παρῳδίαν Κύκλ. 218 μήλειον ἢ βόειον ἢ μεμιγμένον. — *θεόσυτος*: ἐκ θεῶν ὁρμηθεῖσα, 670 θεόσσυτον. Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ -συτος, ὥσπερ καὶ τὰ ἐκ τοῦ -ρυτος, ὁτὲ μὲν διπλασιάζουσι τὸ ἐν τῷ μέσῳ κείμενον σ καὶ ρ, ὁτὲ δὲ οὐχί, κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου. Οἱ τριβράχεις ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ (πρβ. σημ. εἰς στίχ. 2) σύγκεινται παρ' Αἰσχύλῳ συνήθως ἐκ μιᾶς μόνον τρισυλλάβου λέξεως, ὡς 693, ἐκ μιᾶς πολυσυλλάβου, ὡς ἐνταῦθα. Ἑ. ἐ. Θ. 258 πεδιονόμοις, Εὐμ. 809 λιπαροθρόνοισιν, ἀποσπ. 195, 2 βορεάδας. — Ἀντὶ *κεκραμένη* ὤφειλέ τις κυρίως νὰ ἀναμείνῃ *κεκραμένων*. Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦτο μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ προσώπου. Σχολ. «ἡμιθέων» (Σχολ. ν. «ἡρωϊκή»). Ἐννοητέον δὲ οὐχὶ ἡμιθέους κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ἀντίληψιν, ἀλλὰ ὄντα μεταξὺ τῶν οὐρανίων θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἷά εἰσιν αἱ Ὠκεανίδες (πρβ. 545, 932).

118 κέ. Τὸ ἀλγεινὸν αἴσθημα καὶ ἡ ἀπορία ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ ῥυθμοῦ, ἀποτελουμένου ἐκ δοχμίου καὶ κρητικοῦ. — *ἵκετο*, δηλαδὴ ὁ τὴν ὀδμὴν ποιῶν. Τὸ ὑποκείμενον ἀναπληροῦται ὡσαύτως Χοηφ. 312 ἀντὶ δὲ πληγῆς φονίας φονίαν πληγὴν τινέτω, Cic. de legg. I 18, 48 quid liberalitas? gratuitane est an mercennaria? Si sine praemio benignus est, gratuita. — *θεωρός*: δηλοῖ τὸν σκοπὸν τῆς ἐλεύσεως. Ὁ νοῦς: Ἐπειδὴ ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἐν τῷ πέρατι τῆς οἰκουμένης κείμενον κρημνὸν (τερμόνιον ἐπὶ πάγον), διὰ τοῦτο σκοπὸς τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἐμῶν βασάνων ἢ τί ἄλλο; Ὁρᾶτε τοίνυν ὑμεῖς οἱ ἀφικόμενοι κτλ. Ὁ Προμηθεὺς λέγων ταῦτα οὔπω ὁρᾷ τὰς Ὠκεανίδας. — *τερμόνιον*, ἅπαντῶν μόνον ἐνταῦθα, ἐσχημάτισται ἀπὸ τοῦ τέρμων (τέρμα, ἐξ οὗ τὸ τέρμιος). — *ἢ τί δὴ θέλων*: πρβ. Σοφ. Τραχ. 390 ἡμεῖς δὲ προσμένωμεν; ἢ τί χρὴ ποιεῖν; — *ὁρᾶτε*: ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ κατηγορούμενον *θεωρός*. Ἡ προστακτικὴ *ὁρᾶτε* κεῖται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ: ὁρᾶν πάρα.

120. *δεσμώτην*] Σχολ. «διὰ τοῦτο δεσμώτης ἐπιγέγραπται».

121. Ἕνεκα τῆς ψυχικῆς ταραχῆς καὶ ἀγανακτήσεως τοῦ Τιτᾶνος, παρέχοντος αἰσχρὸν θέαμα τοῖς ἄλλοις (165), μεταπίπτουσιν οἱ ἴαμβοι πάλιν εἰς ἀναπαίστους. Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 93. — *πᾶσι θεοῖς*: Σχολ. ν. «πάντες οἱ θεοὶ ὀργίζονται τῷ Προμηθεῖ διὰ τὸ πῦρ· ἐκ γὰρ τούτου πάντα ῥᾷστα εἶχον οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐκέτι ἔθυον συνεχῶς. Φασὶ γὰρ τὸν Προμηθέα κεκλοφέναι ἀπὸ τοῦ Διὸς τὸ πῦρ, βαλεῖν τε νάρθηκι καὶ τοῖς ἀνθρώποις καταγαγεῖν. τοῦτο δὲ μυθῶδες· τὸ δ' ἀληθὲς οὕτως ἔχει... ἄνθρωπος ἦν· σοφὸς δὲ ὢν εἰς παιδείαν μετέπλασε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἄγαν ἰδιωτείας εἰς γνῶσιν

δι' ἀπεχθείας ἐλθόνθ' ὁπόσοι
τὴν Διὸς αὐλὴν εἰσοιχνεῦσιν,
διὰ τὴν λίαν φιλότητα βροτῶν.
φεῦ φεῦ, τί ποτ' αὖ κινάθισμα κλύω
πέλας οἰωνῶν;
αἰθὴρ δ' ἐλαφραῖς πτερύγων ῥιπαῖς
ὑποσυρίζει.

ἄκραν, ὅθεν καὶ μεμύθευται τοῖς Ἕλλησι πλάττειν τοὺς ἀνθρώπους».

122. *δι' ἀπεχθείας ἐλθόντα*] ἀπεχθῆ γενόμενον. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ῥήσεως, καθ' ὃν κινήσεως ῥῆμα τίθεται μετὰ τῆς *διά* καὶ λέξεως δηλούσης φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν σχέσιν, εἶναι τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς (Εὐριπίδῃ) καὶ πεζολόγοις πολύχρηστος. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 742 διὰ δίκης ἰὼν πατρί, Εὐρ. Ἀνδρομ. 416 πατρὶ τῷ σῷ διὰ φιλημάτων ἰών, Ἡρακλεῖ 220 πᾶσι διὰ μάχης μολών, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 1392 διὰ μάχης μολεῖν πᾶσιν Ἀργείοις, Ἱππ. 1164 δι' ἔχθρας μῶν τις ἦν ἀφιγμένος; Φοιν. 384 διὰ πόθου δ' ἐλήλυθα, 479 δι' ἔχθρας τῷδε καὶ φόνου μολών, Ἀριστοφ. Βατρ. 1412 οὐ γὰρ δι' ἔχθρας οὐδετέρῳ γενήσομαι, Θουκυδ. 4, 92, 1 Ἀθηναίους διὰ μάχης ἐλθεῖν, Ξενοφ. Ἀναβ. 3, 2, 8 πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, Πλάτ. Θεαγ. σελ. 130 Β μοι δι' ἀπεχθείας ἐν λόγοις τισὶν ἐγεγόνει. Πρβ. Κρυγ. Α' § 68, 22, 2.

123. *τὴν Διὸς αὐλὴν*] πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 4, 74 Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή, ἔνθα ὁ Εὐστάθιος σημειοῦται «τὸ δὲ Ζηνὸς αὐλὴ ὡς ἐπὶ βασιλέως ἐρρέθη· ὅθεν καὶ Αἰσχύλος λαβὼν ἔφη ὅσοι τὴν Διὸς αὐλὴν οἰχνεῦσι», Εὐρ. Ἱππ. 69 αὐλὰν Ζηνός. Σχολ. ν. «καλῶς δὲ εἶπε τὸ ὁπόσοι τὴν Διὸς αὐλὴν εἰσοιχνεῦσιν, ὥσπερ εἰ ἔλεγεν ὁπόσοι Διὸς φίλοι, ἦσαν γὰρ καὶ ἕτεροι οἳ οὐ προσεῖχον Διΐ· τοιοῦτοι δὲ οἱ Τιτᾶνες». — *εἰσοιχνεῦσιν*: (εἰσοιχνοῦσιν) κατὰ ἰωνικὴν συναίρεσιν ἐν ἐπικαῖς λέξεσιν, ὡς πωλεύμεναι 672. Πρβ. πωλεύμενοι Ὁμ. Ὀδ. 2, 55 καὶ 17, 534, οἰχνεῦσιν αὐτόθι 3, 322, εἰσοιχνεῦσι 9, 120, ἀΰτευν Εὐριπ. Ἱππ. 167 (Ὁμ. Ἰλ. 12, 160 ἀΰτευν), ὑμνεῦσαι Μηδ. 423 (πρὸς τῷ ἀπιστοσύναν μετὰ ἰωνικῆς καταλήξεως), Ἰφ. τ. ἐ. Αὐλ. 789 μυθεῦσαι. Ἡσύχιος «εἰσιχνεῦσιν· εἰσπορεύονται καὶ ἐνεδρεύουσιν (τὸ τελευταῖον ἀναφέρεται εἰς Ὁμ. Ὀδ. 9, 120 οὐδέ μιν εἰσοιχνεῦσι κυνηγέται). Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς στίχ. 546. — *φιλότητα βροτῶν*: πρβ. στίχ. 114 καὶ 523.

125 κἑ. *κινάθισμα*] Σχολ. «κίνημα», ὥσπερ καὶ τὰ *κιναθίζειν* καὶ *κιναθισμός* ἐξηγοῦνται ἕτεροι γραμματικοὶ διὰ τῶν κινεῖν καὶ κίνησις. Ἡσύχ. «κίνημα πλήθους· παραγώγως· ἐξ οὗ πλῆθος παραγίγνεσθαι ὑπακούεται». — *πέλας οἰωνῶν*: Σχολ. ν. «πλησιέστερον γενομένης τῆς τῶν Ὠκεανίδων πληθύος ἤδη καὶ τῆς τῶν πτερύγων ἠχῆς αἰσθάνεται καί φησι, τί δή ἐστι τὸ κίνημα τῶν ὀρνέων, ὅπερ ἀκούω πλησίον;»

127 κἑ. *ἐλαφραῖς πτερύγων ῥιπαῖς*] Πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 594, 4 ταῖς ὠκυπλάνοις πτερύγων ῥιπαῖς καὶ κατωτέρω 132. — *ῥιπαί*: ὁρμαί, πλήξεις, κραδάνσεις, ὡς παρὰ Vergil. Aen. XII 876 ne me terrete timentem, obscoenae volucres: alarum verbera nosco. — *ὑποσυρίζειν*: ἠρέμα συρίζειν (leniter stridere) κατὰ Blomfield καὶ Dindorf. Ὀρθότερον ὅμως φαίνεται, ὅτι ἡ *ὑπό* σημαίνει, ὥσπερ ἐν τῷ ὑπᾴδειν, ὑποστεναχίζειν, ὑπορχεῖσθαι, ὑπηχεῖν, ὅτι ὁ αἰθὴρ κραδαινόμενος

πᾶν μοι φοβερὸν τὸ προσέρπον.

ΧΟΡΟΣ.

μηδὲν φοβηθῇς· στροφ. α'.
φιλία γὰρ ἅδε τάξις
πτερύγων θοαῖς ἁμίλλαις

ὑπὸ τῶν πλήξεων τῶν πτερύγων συρίζει πρὸς τὸν ῥυθμὸν αὐτῶν.

129 *πᾶν μοι φοβερὸν τὸ προσέρπον*] πᾶν τὸ προσέρπον καὶ προσεγγίζον ἐφοβεῖτο οὐ μόνον διὰ τὰ ἐν στ. 165 λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ δυνάμενα νὰ συμβῶσιν κατὰ στίχ. 1047 κἑ. Καὶ ἐγίνωσκεν μὲν ὁ Προμηθεὺς τὰ συμβησόμενα αὐτῷ δεινά, ἀλλ' ὅμως ἡ ἐνδεχομένη προσέγγισις αὐτῶν ἦν αὐτῷ, ὡς εἰκός, φοβερά. Καὶ ὁ Ἰησοῦς αἰσθανόμενος ἐγγίζουσαν τὴν ὥραν τῆς σταυρώσεως ταράσσεται (Εὐαγγ. κατὰ Ἰωάν. 12, 27) καὶ ἐπιφαίνεται ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτὸν (Εὐαγγ. κατὰ Λουκ. 22, 43 κἑ.). Οὕτω τοίνυν καὶ ὁ Προμηθεὺς θαυμασίως ἐξεικονίζεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς ἀτρόμητος μὲν καὶ μεγαλόφρων, οὐχὶ ὅμως καὶ παντάπασιν ἀπηλλαγμένος φόβου. Ce mélange de douleur et d'effroi, de faiblesse et de fermeté me paraît tout à fait admirable (Patin, Étud. sur les trag. Gr. Eschyle 264[7]).

130 - 208. *Πάροδος* ἔχουσα τὸν τύπον κομμοῦ, ἐν ᾧ τὰ λυρικὰ μέτρα τοῦ χοροῦ καὶ οἱ ἀνάπαιστοι τοῦ Προμηθέως διαδέχονται ἄλληλα. Αἱ Ὠκεανίδες ἐκπλαγεῖσαι ἐν τοῖς ἄντροις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κτύπου τῆς σφύρας παρέρχονται εἰς τὴν σκηνήν. Ὅθεν ἐν γυναικείᾳ περιεργίᾳ αἰτιολογεῖται ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν (πρβ. Ὑπόθ. εἰς Πέρσας τόμ. 1, 87 σημ. 3 «παροδικά, ὅτε λέγει δι' ἣν αἰτίαν πάρεστιν»). Θρηνοῦσι τὰ παθήματα τοῦ Προμηθέως, μνημονεύουσι τὸ ἄκαμπτον τοῦ νέου ἄρχοντος ἐν Ὀλύμπῳ καὶ τὴν σκληρότητα αὐτοῦ πρὸς τὸ γένος τοῦ Οὐρανοῦ, τοὺς Τιτᾶνας, καὶ τέλος ἐξοτρύνουσιν εἰς σύνεσιν τὸν Προμηθέα ἐκτραχυνόμενον διηνεκῶς κατὰ τοῦ Διός. — Σχολ. «ὁ ῥυθμὸς Ἀνακρεόντειός ἐστι κεκλασμένος πρὸς τὸ θρηνητικὸν (τὰ ἰωνικὰ ἀνακλώμενα ἢ ἀνακεκλασμένα ⏑⏑⏓⏑–⏑⏓–)· ἐπεδήμησε γὰρ τῇ Ἀττικῇ Κριτίου ἐρῶν, καὶ ἠρέσθη λίαν τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ ὁ τραγικός· ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς θρηνητικοῖς, ὡς καὶ Σοφοκλῆς Τυροῖ β'. ἔστι δὲ ταῦτα ὅμοια τῷ (οὐδ' αὖ μ' ἐάσεις μεθύοντ' οἴκαδ' ἀπελθεῖν). ταῦτα δέ φασιν διὰ μηχανῆς ἀεροβατούμεναι· ἄτοπον γὰρ κάτωθεν διαλέγεσθαι τῷ ἐφ' ὕψους· ἐν ὅσῳ δὲ Ὠκεανῷ προσλαλεῖ, κατίασιν ἐπὶ γῆς». Ἀναντιρρήτως τὸ μαλθακὸν καὶ χαῦνον τοῦ Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ προσιδιάζει τὰ μάλιστα τοῖς θρήνοις, παρὰ δὲ τοῖς δραματικοῖς ποιηταῖς προσνέμονται οἱ ἰωνικοὶ ἀπ' ἐλάσσονος σχεδὸν γυναικείοις μόνοις χοροῖς (ἔπιθι τόμ. 1, 309). Τὸ μνημονευθὲν ἀπόσπασμα «οὐδ' αὖ μ' ἐάσεις | μεθύοντ' οἴκαδ' ἀπελθεῖν» συνᾴδει τῷ προκειμένῳ χωρίῳ διὰ τοῦ ἴσου προῳδικοῦ κώλου ⏓–⏑––, ὅπερ στίχ. 136 ἐπανέρχεται. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν μὲν τῷ ἀποσπάσματι ἕπονται δύο ἰωνικοί, ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ δράματι ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις εἷς ἀνακλώμενος.

130. *μηδὲν φοβηθῇς*] Ἐν στίχῳ 125 ἦν ἤδη ὁ χορὸς λίαν ἐγγύς, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ τὰς τελευταίας λέξεις (129) τοῦ Προμηθέως, πρὸς ὃν ὑπολαβὼν λέγει νὰ μὴ φοβῆται.

131. *τάξις*] τάγμα, ἄγημα, ὅμιλος. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας κεῖται πολλάκις ἡ λέξις *στάσις*, οἷον Χοηφ. 456, Ἀγ. 1105. — *ἅδε*: ἡ ἡμετέρα. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. στίχ. 1.

132. *πτερύγων ἁμίλλαις*] πτέρυξ

προσέβα τόνδε πάγον, πατρῴας
μόγις παρειποῦσα φρένας·
κραιπνοφόροι δέ μ' ἔπεμψαν αὖραι.
κτύπου γὰρ ἀχὼ
χάλυβος διῇξεν ἄντρων
μυχόν, ἐκ δ' ἔπληξέ μου
τὰν θεμερῶπιν αἰδῶ·

ἁμιλλωμέναις. Ἡ ἔννοια τῆς ἁμίλλης ἀναφέρεται εἰς τὰς δύο πτέρυγας, ὧν ἑκατέρα ἐναμίλλως προσπαθεῖ νὰ προδράμῃ τῆς ἑτέρας. Πρβ. 155, Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 1064 ῥιμφαρμάτοις ἁμίλλαις, Ἠλ. 861 χαλάργοις ἐν ἁμίλλαις, Ἀντ. 1065 τρόχους ἁμιλλητῆρας. — *θοαῖς*, ἀντὶ θοῶν. Πρβ. σημ. εἰς 113 καὶ 116.

134. *μόγις παρειποῦσα*] ἡ μετὰ δυσκολίας ἐπιτευχθεῖσα συναίνεσις τοῦ πατρὸς κατανοεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας συνηθείας, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες, μάλιστα δὲ αἱ παρθένοι δὲν παρήρχοντο δημοσίᾳ. Πρβ. Ἱκ. 1007 ὑμᾶς δ' ἐπαινῶ μὴ καταισχύνειν ἐμὲ ὥραν ἐχούσας τήνδ' ἐπίστρεπτον βροτοῖς καὶ Εὐριπ. Φοιν., ἔνθα λέγει ὁ Παιδαγωγὸς πρὸς τὴν Ἀντιγόνην στίχ. 89 κέ.: ἐπεί σε μήτηρ παρθενῶνας ἐκλιπεῖν μεθῆκε μελάθρων ἐς διῆρες ἔσχατον στράτευμ' ἰδεῖν Ἀργεῖον ἱκεσίαισι σαῖς, ἐπίσχες, ὡς ἂν προυξερευνήσω στίβον, μή τις πολιτῶν ἐν τρίβῳ φαντάζεται κτέ. Καὶ αἱ Ὠκεανίδες ἦσαν ἐκτεθειμέναι εἰς ἐνέδρας (πρβ. 922 κέ.). — Πρὸς τὸ *παρειποῦσα*, καταπείσασα, δηλοῦν τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας καὶ τὴν εὐπείθειαν, πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 6, 61 ὡς εἰπὼν ἔτρεψεν ἀδελφεόο φρένας ἥρως αἴσιμα παρειπών, 1, 555 δείδοικα μή σε παρείπῃ ἀργυρόπεζα Θέτις, 6, 337 νῦν δέ με παρειποῦσ' ἄλοχος μαλακοῖσι ἔπεσσιν ὥρμησ' ἐς πόλεμον. Γραμματικῶς ἀναφέρεται τὸ *παρειποῦσα* εἰς τὸ *τάξις*, κατὰ τὴν ἔννοιαν ὅμως κεῖται ὡσανεὶ προηγεῖτο: ἐγὼ (131) προσέβην.

135. *κραιπνοφόροι — αὖραι*] ταχέως φέρουσαι αὖραι ἤτοι ὁ οὔριος ἄνεμος ἐπετάχυνε τὴν πορείαν τοῦ πτερωτοῦ ἅρματος. — *πέμπειν*: ἴσον ἐνταῦθα τῷ προπέμπειν.

136 κέ. *ἀχὼ κτύπου χάλυβος*] ἡ ἠχὼ τοῦ ἐκ τῆς σφύρας τοῦ Ἡφαίστου ἀποτελουμένου κτύπου τῶν χαλυβδίνων δεσμῶν. Σχολ. «ἡνίκα ἐπασσαλεύετο». — *ἄντρων μυχὸν διῇξε*: εἰσέδυ μέχρι τοῦ ἐνδοτάτου τῶν ἄντρων, ἔνθα οἰκοῦμεν. — *ἐξέπληξέ μου*, ἐξέβαλε καὶ ἐξεδίωξεν ἐμοῦ. Πρβ. Θουκ. 2, 38 ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήττει. Ἡ εἰκονικὴ ῥῆσις ἔχει ἐνταῦθα ἰδιαιτέραν ἀναφορὰν πρὸς τὴν πραγματικὴν αἰτίαν ἤτοι τὸν κτύπον τῆς σφύρας· ὡσαύτως 376 ἀναφέρεται τὸ ἐξέπληξεν εἰς τὸν ἐπισκήπτοντα κεραυνόν, 386 τὸ ἐξαναζέσει εἰς τοὺς πυρὸς ῥύακας τῆς Αἴτνης. Πρβ. καὶ Ἀγαμ. 487 φλογὸς παραγγέλμασιν νέοις πυρωθέντα καρδίαν. — *δέ*: παρεντίθεται πολλάκις μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος (κατὰ τὸ σχῆμα τῆς τμήσεως). Πρβ. Κρυγ. Β' § 68,48,1.

139. *θεμερῶπιν*] Πρβ. Ἐμπεδοκλ. 23 Δῆρις δ' αἱματόεσσα καὶ Ἁρμονίη θεμερῶπις. Ἡσύχ. «θεμερῶπις· ἐρασμία· ἀγχόνη», ἔνθα γραπτέον ἤτοι μετὰ τοῦ Soping «θεμερῶπις <αἰδώς>, ἐρασμία αἰσχύνη» ἢ μετὰ τοῦ Bentley «θεμερῶπις· ἐρασμία ἁρμονίη». Τὸ πρῶτον τῆς λέξεως μέρος *θέμερος* κατάγεται, ὥσπερ τὰ θέμα, θέμις, θεμέλιον, θέμεθλον, θεμοῦν, ἐκ τῆς ῥίζης θε καὶ σημαίνει τὸν κατεσταλμένον, ἥσυχον (πρβ. Ἡσύχ. «θεμερή· βεβαία, σεμνή, εὐσταθής· θεμε-

σύθην δ' ἀπέδιλος ὄχῳ πτερωτῷ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

αἰαῖ αἰαῖ,
τῆς πολυτέκνου Τηθύος ἔκγονα
τοῦ περὶ πᾶσάν θ' εἱλισσομένου

ρόν, σεμνόν, ἀφ' οὗ καὶ τὸ σεμνύνεσθαι θεμερύνεσθαι»), σώφρονα, πρᾶον. Ὅθεν *αἰδὼς θεμερῶπις* εἶναι ἡ σεμνοπρόσωπος αἰδώς, δι' ἣν αἱ παρθένοι διαμένουσιν ἐν τῷ παρθενῶνι.

140. *σύθην*] ὥρμησα· ἡ συλλαβικὴ αὔξησις λείπει πολλάκις ἐν ἀγγελικαῖς ῥήσεσιν (ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 316) καὶ ἐν χορικοῖς μέρεσιν, σπανιώτερον ἡ χρονική, ὡς 194 ἐρέθισε (ἴδε σημ. εἰς Πέρσ. 917).—*ἀπέδιλος*, ἕνεκα τῆς σπουδῆς. Ὡσαύτως Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 345 γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, Θεοκρ. 19, 36 ἄνστα, μηδὲ πόδεσιν ἑοῖς ὑπὸ σάνδαλα θείης, Ἀπολλ. Ῥ. 4, 43 γυμνοῖσιν δὲ πόδεσσιν ἀνὰ στεινοὺς θέεν (ἡ Μήδεια) οἴμους. Πρβ. καὶ Σοφ. Ἠλ. 871 ὑφ' ἡδονῆς τοι, φιλτάτη, διώκομαι τὸ κόσμιον μεθεῖσα σὺν τάχει μολεῖν, ἔτι δὲ καὶ Πολυαίν. Στρατηγ. 8 σελ. 498 Σεμίραμις λουομένη τῶν Σιράκων ἤκουσε τὴν ἀπόστασιν· καὶ παραυτίκα ἀνυπόδητος μηδὲ τὰς τρίχας ἀναπλεξαμένη ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξῆλθεν. —*ὄχῳ πτερωτῷ*, τῷ πτερωτῷ ἅρματι, οὐχὶ δὲ ταῖς πτέρυξιν τῶν Ὠκεανίδων, ὥσπερ ἑρμηνεύουσιν ὅ τε ἀρχαῖος Σχολιαστὴς «ταῖς πτέρυξιν, δι' ὧν ἐπωχοῦντο οἱ ἱπτάμενοι» καὶ ὁ νέος λέγων «ὄχημα γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πτερά». Πρβ. σημ. εἰς 295. Ἐν τέλει τῆς Μηδείας τοῦ Εὐριπίδου φαίνεται ἡ Μήδεια μετὰ τῶν πτωμάτων τῶν ἑαυτῆς τέκνων ἐπὶ ἅρματος ἔχοντος ὑπεζευγμένους πτερωτοὺς δράκοντας. Τὸ ἅρμα τοῦτο τῆς Μηδείας ἐξεικονίσθη ἐν τοῖς μνημείοις τῆς τέχνης πολλαχῶς (πρβ. Wecklein ἔκδοσιν τῆς Μηδείας σελ. 193 κἑ., Baumeister Denkmäler II 907, Körte Urne Etrusche I 2 ἐν τόμ. II 1), ὥσπερ ἐν γένει πτερωτὰ ἅρματα εὕρηνται ἐν τοῖς μνημείοις πολλά. Πρβ. Müller-Wieseler, Denkmäler der alten Kunst. τόμ. 2 πίν. 9 ἀριθ. 110 καὶ πίν. 10 ἀριθ. 111 καὶ 112, ἔνθα ὁ Τριπτόλεμος κάθηται ἐπὶ ἅρματος ἔχοντος πτέρυγας κύκνων.

142. *πολυτέκνου Τηθύος*] Ἡ σύζυγος τοῦ Ὠκεανοῦ Τηθὺς λέγεται πολύτεκνος, διότι ἐγέννησεν μέγαν ἀριθμὸν τέκνων. Ὁ Ἡσίοδος Θεογ. 346 κἑ. ἀριθμεῖ 44 ὀνόματα θυγατέρων τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος ἐπιλέγων: πολλαί γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι, τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανῖναι. Ἐνταῦθα παρέρχονται μόνον δώδεκα.— Περὶ τῆς πολυγονίας τοῦ Ὠκεανοῦ ἴδε Ὁμ. Ἰλ. 14, 201 Ὠκεανόν τε, θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν, αὐτόθι 246 Ὠκεανοῦ ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται καὶ Πλουτ. Συμπ. προβλ. 5. Πρόβλ. 10 § 4: καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν Ποσειδῶνα καὶ ὅλους τοὺς πελαγικοὺς θεοὺς πολυτέκνους καὶ πολυγόνους ἀποφαίνουσιν.

143. *τοῦ ... πατρὸς Ὠκεανοῦ*] Κατ' ἀρχὰς φαίνεται ὅτι ἤρτηται ἀπὸ τοῦ *ἔκγονα*, εἶτα δέ, ὀλιγωρουμένου τούτου, ἕπεται τὸ *παῖδες*. Τὸ μόριον *τε* δὲν συνδέει *ἔκγονα* καὶ *παῖδες*, διότι διάφορα ἐπίθετα, ἅτινα προσλαμβάνει πρόσωπόν τι, δὲν συνδέονται διὰ τοῦ *τε* ἢ τοῦ *καί*. Ὅθεν ὁ Weil ἐκλαβὼν τὰ παῖδες καὶ Ὠκεανοῦ ὡς ἑρμηνεύματα ἐξέβαλεν αὐτὰ τοῦ κειμένου. Διὰ τῆς ἐκβολῆς ταύτης θὰ ἀποκαθίστατο ἐν τῷ στροφικῷ καὶ ἀντιστροφικῷ ἀναπαιστικῷ συστήματι συμμετρία, ἥτις ἐν τοῖς συστήμασι τοῦ δευτέρου στροφικοῦ ζεύγους δὲν ὑπάρχει, ἐὰν τις μὴ ὑπολάβῃ, ὅτι ἐν τῷ ἀντιστροφικῷ ζεύ-

χθόν' ἀκοιμήτῳ ῥεύματι παῖδες
πατρὸς Ὠκεανοῦ,
δέρχθητ', ἐσίδεσθ' οἵῳ δεσμῷ
προσπορπατὸς τῆσδε φάραγγος
σκοπέλοις ἐν ἄκροις
φρουρὰν ἄζηλον ὀχήσω.

ΧΟΡΟΣ.

λεύσσω, Προμηθεῦ· ἀντιστροφ. α΄.
δνοφερὰ δ' ἐμοῖσιν ὄσσοις

.ει ἐξερρύησαν στίχοι καὶ δὴ κατὰ τὸν Weil μετὰ στίχον 205. — *περὶ πᾶσαν χθόνα εἱλισσομένου*: κατὰ τοὺς ἀρχαίους περιέβαλλεν ὁ Ὠκεανὸς τὴν γῆν κύκλῳ πανταχόθεν δίκην στεφάνης. Πρβ. ἀψορρόου Ὠκεανοῖο Ὁμ. Ἰλ. 18, 399 καὶ Ὀδ. 20, 65, ἔτι δὲ καὶ Εὐστάθιον εἰς Διονυσίου Περιηγητοῦ στίχ. 3 μνήσομαι Ὠκεανοῖο βαθυρρόου, ἐν γὰρ ἐκείνῳ πᾶσα χθὼν ἅτε νῆσος ἀπείριτος ἐστεφάνωται, Ὀρφικ. ἀποσπ. 44 σελ. 498 ἐκδ. Hermann Κύκλον ἀκαμάτου καλλιρρόου Ὠκεανοῖο, ὃς γαῖαν δίνῃσι περιτρέχει ἀμφιελίξας καὶ Ovid. fast. V 81 duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn, qui terram liquidis qua patet ambit aquis. — *εἱλισσομένου*, συστρεφομένου. Περὶ τοῦ ἐπικοῦ τούτου τύπου ἔπιθι σημ. εἰς στίχ. 361.

144. *ἀκοιμήτῳ ῥεύματι*] διὰ τὴν διηνεκῆ κίνησιν. Ἐκ δὲ τῆς αἰτίας ταύτης εἰσάγει ὁ Ὅμηρος τὸν ὕπνον λέγοντα πρὸς τὴν Ἥραν Ἰλ. 14, 244 ἄλλον μέν κεν ἔγωγε θεῶν αἰειγενετάων ῥεῖα κατευνήσαιμι καὶ ἂν ποταμοῖο ῥέεθρα Ὠκεανοῦ, ὅς περ γένεσις πάντεσσι τέτυκται, Ζηνὸς δ' οὐκ ἂν ἔγωγε Κρονίονος ἆσσον ἱκοίμην, οὐδὲ κατευνήσαιμι κτἑ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ὠκεανὸς εἶναι ἡ γένεσις πάντων, καθὰ ἐδίδασκε καὶ ὁ Θαλῆς περὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ῥεῦμα αὐτοῦ οὐδέποτε ἠρεμοῖ (Πρβ. Πλάτ. Θεαιτ. 180D ἡ γένεσις τῶν ἄλλων πάντων Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ῥεύματα τυγχάνει καὶ οὐδὲν ἕστηκε). Ὅθεν καθὰ σημειοῦται ὁ Σχολ. εἰς στίχ. 300 μόνος ὁ Ὠκεανὸς ἐκ τῶν θαλασσίων θεῶν δὲν εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. 20, 7) εἰς τὸν σύλλογον τῶν θεῶν. Οὐχὶ ὀρθῶς δὲ λέγει ὁ Σχολ. «πολυκοιμήτῳ, ἠρεμαίῳ, ἵνα τὸν ἀκαλαρ(ρ)είτην (Ἰλ. 7, 422 ἐξ ἀκαλαρρείταο βαθυρρόου Ὠκεανοῖο) δηλώσῃ».

146 κἑ. *δέρχθητ', ἐσίδεσθ'*] Τὰ συνώνυμα δηλοῦσιν τὴν σφοδρότητα τῆς τεταραγμένης ψυχῆς, καθὰ λέγει ὁ Schütz. — *προσπορπατός*, ὡς πόρπασον 61. — *σκοπέλοις ἐν ἄκροις*, ὡς πέτραις ὑψηλοκρήμνοις στίχ. 4 κἑ.

149. *φρουρὰν*] ὡς φρουρήσεις 31. — *ἄζηλον*: ἀνεπίφθονον, ἣν διὰ τὴν ἀθλιότητα οὐδεὶς θὰ φθονήσῃ αὐτῷ. Αὕτη ἡ καλουμένη λιτότης ἐκφράζει τὸ κακὸν μετὰ ἰδιαιτέρου πάθους. Πρβ. ἀτερπῆ 31, ἀμέγαρτα 418, ἄζηλα νίκης τῆσδ' ἔχων μιάσματα Χο. 1015. — *ὀχήσω*: ὑπομενῶ. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 7, 211 ὀχέονται οἰζύν, 11, 618 κακὸν μόρον, ὅν περ ἐγὼν ὀχέεσκον ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο, 21, 302 ἣν ἄτην ὀχέων ἀεσίφρονι θυμῷ.

151 κἑ. *δνοφερὰ ὀμίχλα πλήρης δακρύων*] Ἡ Ὁμηρικὴ εἰκὼν Ἰλ. 17, 591 «τὸν δ' (τὸν αἰσχυνόμενον Ἕκτορα) ἄχεος νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα» καθίσταται ἐνταῦθα μᾶλλον πραγματική. Ὥσπερ ἡ μέλαινα νεφέλη εἶναι πλήρης ὑετοῦ, οὕτως ἐπίκειται τοῖς ὄμμασι μέλαινα λύπης νεφέλη, ἐξ

ὀμίχλα προσῆξε πλήρης
δακρύων σὸν δέμας εἰσιδοῦσαν
πέτραις προσαυαινόμενον
ταῖσδ' ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις.
νέοι γὰρ οἰα-
κονόμοι κρατοῦσ' Ὀλύμπου·
νεοχμοῖς δὲ δὴ νόμοις
Ζεὺς ἀθέτως κρατύνει,
τὰ πρὶν δὲ πελώρια νῦν ἀϊστοῖ.

ἧς καταχέονται δάκρυα. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 214 χαλεπᾶς δύας ὑπερθ' ὀμμάτων κριμναμενᾶν νεφελᾶν. — *προσῆξε*: ταχέως προσῆλθε καὶ ὥρμησε, δηλοῖ τὴν σφοδρότητα τῶν καταρρηγνυμένων δακρύων.

153. *εἰσιδοῦσαν*] μετὰ τὸ προηγησάμενον *ἐμοῖσιν*. Ἴδε σημ. εἰς Πέρσ. 915 λέλυται γὰρ ἐμῶν γυίων ῥώμη τήνδ' ἡλικίαν ἐσιδόντ' ἀστῶν. Ἐνταῦθα τὸ προηγούμενον ἔχει περίπου τήνδε τὴν ἔννοιαν: οἶκτος ὑπῆλθέ με. Τἀνάπαλιν δὲ κεῖται παρ' Εὐριπ. Μηδ. 57 ἵμερός μ' ὑπῆλθε . . . λέξαι μολούσῃ, ἔνθα ὁ Πόρσων ἀπήτει *μολοῦσαν*, ἀλλ' ἡ δοτικὴ βεβαιοῦται ὑπὸ τῆς παρῳδίας τοῦ Φιλήμονος παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 288 D: ὡς ἵμερός μ' ὑπῆλθε γῇ τε κοὐρανῷ λέξαι μολόντι τοὖψον ὡς ἐσκεύασα. Πρβ. Χοηφ. 409 πέπαλται δ' αὖτέ μοι φίλον κέαρ τόνδε κλύουσαν οἶκτον, Σοφ. Ἠλ. 479 ὕπεστί μοι θράσος ἀδυπνόων κλύουσαν ἀρτίως ὀνειράτων, Αἴ. 1006 ποῖ γὰρ μολεῖν μοι δυνατὸν τοῖς σοῖς ἀρήξαντ' ἐν πόνοισι μηδαμοῦ; Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ κατάληξις ἐν τῇ παραδόσει τῶν χειρογράφων (ἴδε κριτικὰς ἐπισημειώσεις) εἶναι ἀβεβαία. Ἠδύνατο δὲ νὰ ἀνεγινώσκετο καὶ *εἰσιδούσᾳ* καὶ νὰ ἔκειτο ἡ δοτικὴ μετὰ τὸ 'ἐμοῖσιν ὅσσοις' ὥσπερ καὶ μετὰ τὸ 'ἐμοί'.

154 κἑ. *προσαυαινόμενον ταῖσδε πέτραις*] αὐαινόμενον πρὸς ταῖσδε πέτραις, ἤτοι προσδεδεμένον τοῖς κρημνοῖς τούτοις τήκεσθαι (94). Πρβ. Σοφ. Φιλ. 954 αὐανοῦμαι τῷδ' ἐν αὐλίῳ μόνος, Ἠλ. 819 αὐανῶ βίον. — *λύμαις*, ὥσπερ αἰκίαισιν 93 κἑ.—*ἀδαμαντοδέτοισι*(6) *λύμαις*: ἀντὶ ἀδαμαντίνων δεσμῶν λύμαις ἢ ἀδαμαντίνοις λυμαντηρίοις δεσμοῖς (1023). Πρβ. οἰστρηλάτῳ δείματι 603 καὶ σημ. εἰς 109.

156. Ὁ *γὰρ* δηλοῖ τὴν αἰτίαν τῶν αἰκισμῶν. — *οἰακονόμοι*: περὶ τοῦ Διὸς μόνου. Σχολ. «κυβερνῆται ποιητικῶς». Πρβ. οἰακοστρόφος 531 καὶ σημ. εἰς Ἑ. ε. Θ. 2 ὅστις φυλάσσει πρᾶγος ἐν πρύμνῃ πόλεως οἴακα νωμῶν.

158. κἑ. *νεοχμοῖς*] Σχολ. «νέοις, προσφάτοις». Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 695. — *νόμοι*, αἱ ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε ἀρχόντων μεταβαλλόμεναι νομοθεσίαι (πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 1063 καὶ πόλις ἄλλως ἄλλοτ' ἐπαινεῖ τὰ δίκαια), ἀντιτίθενται τοῖς θεσμοῖς, ταῖς ῥήτραις τοῦ παγκοσμίου νόμου καὶ τοῦ αἰωνίου δικαίου, καθὰ καὶ ἡ Ἀντιγόνη (Σοφ. Ἀντ. 454) τοῖς κηρύγμασι τοῦ Κρέοντος ἀντιτίθησι τὰ ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν νόμιμα. — *ἀθέτως* (ἀθέσμως· οὐ συγκατατεθειμένως, καθὰ ἐξηγεῖται ὁ Ἡσύχιος) ἐμφαίνει, ὅτι ὁ Ζεὺς ποιεῖ νόμους κατὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ δίκαιον (203) ὀλιγωρῶν τῆς ἀρχῆς ἀνωτέρου νόμου (οὐδ' ὑπεύθυνος κρατεῖ 340).

160. *τὰ πρὶν πελώρια*] τὰς προτέρας ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας (Σχολ. «τοὺς Τιτᾶνας καὶ τοὺς τούτων νόμους»). Αἱ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

εἰ γάρ μ' ὑπὸ γῆν νέρθεν θ' Ἅιδου
τοῦ νεκροδέγμονος
εἰς ἀπέραντον Τάρταρον ἧκεν,
δεσμοῖς ἀλύτοις ἀγρίως πελάσας,
ὡς μήτε θεὸς μήτε τις ἄλλος
τοῖσδ' ἐπεγήθει·

Ὠκεανίδες συγκαταριθμούμεναι ὑπό τινα ἔποψιν εἰς τὸ γένος τῶν Τιτάνων ἐκδηλοῦσι τὴν ἀγανάκτησιν ἀρχαίας εὐγενείας, ἧς τὰ προνόμια δὲν ἀναγνωρίζονται πλέον.— *πελώρια*: χαρακτηριστικὴ λέξις τῶν χρόνων ἀγρίας τῶν Τιτάνων ἰσχύος. Πρβ. Ἀγ. 177 οὐδ' ὅστις πάροιθεν ἦν μέγας, παμμάχῳ θράσει βρύων (Οὐρανός). οὐδὲ λέξεται πρὶν ὤν· ὅς δ' ἔπειτ' ἔφυ (Κρόνος), τριακτῆρος οἴχεται τυχών. — Ἡ λέξις *ἄϊστοι* χαρακτηρίζει τὴν πικρίαν τοῦ λόγου: τὰς πρὶν ἐξουσίας ἐκβάλλει ῥιζηδόν, καταργεῖ καὶ ἐξαφανίζει παντελῶς, ὥστε οὐδέν τι πλέον γινώσκει τις περὶ αὐτῶν.— *νῦν*: συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ: τὸ ἔχον πρὶν ἰσχὺν καὶ κῦρος κατηργήθη νῦν.

161 κἑ. *εἰ γὰρ*] Σχολ. «εἴθε». — *Ἅιδου*: ἤρτηται ἐκ τοῦ *νέρθεν*, οὐχὶ ἐκ τοῦ *Τάρταρον*. Ὁ νοῦς: Εἴθε νὰ ἐξεσφεδόνει με ὑπὸ τὴν γῆν καὶ ὑπὸ τὸν Ἅιδην εἰς τὸν ἀπέραντον Τάρταρον. Ὑπὸ τὴν γῆν ἔκειτο ὁ Ἅιδης, τὸ βασίλειον τοῦ Πλούτωνος, καὶ ὑπὸ τὸν Ἅιδην ὁ Τάρταρος. Ὁ δὲ Τάρταρος κεῖται κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 8, 16 τόσσον ἔνερθ' Ἀΐδεω ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης, ὡσαύτως δὲ λέγεται Ἡσ. Θεογ. 720 τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης· ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα. Ἐν Εὐμ. 72 Τάρταρόν θ' ὑπὸ χθονὸς εἶναι ὁ Τάρταρος ταὐτοσήμαντος τῷ Ἅιδῃ.— *τοῦ νεκροδέγμονος*: πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 840 πάνδοχον εἰς ἀφανῆ τε χέρσον, Ἱκ. 163 τὸν πολυξενώτατον Ζῆνα τῶν κεκμηκότων, Σοφ. Ἀντ. 810 ὁ παγκοίτας Ἅιδας, Ἠλ. 137 ἐξ Ἀΐδα παγκοίνου λίμνας. Ἐν τῷ πέμπτῳ ὁμηρ. Ὕμνῳ στίχ. 9, 17 καὶ 430 ὀνομάζεται ὁ Ἅιδης Πολυδέκτης καὶ Πολυδέγμων. Πρβ. καὶ Πέρσ. 1022, ἔνθα ἡ φαρέτρα καλεῖται θησαυρὸς οἰστοδέγμων.

163. *ἀπέραντον*] οὐδὲν ὅριον καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν ἔξοδον ἐξ αὐτοῦ δύναταί τις νὰ εὕρῃ. Πρβ. 1112.

164. Εἴθε νὰ ἐξεσφενδόνει με εἰς τὸν Τάρταρον καὶ νὰ ἔβαλέ με αὐτόθι ἀγρίως εἰς διηνεκῆ δεσμά, ὥσπερ τοὺς Τιτᾶνας κατὰ Ἡσ. Θεογ. 716 κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι Τιτῆνας, καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης πέμψαν καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν. Πρὸς τὸ 'δεσμοῖς πελάσας' πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 229 βρόχῳ δέρην ἀγχονίῳ πελάσσαι, Ὁμ. Ἰλ. 5, 766 κακῇς ὀδύνῃσι πελάζειν.

165. *μήτε τις ἄλλος*] Σχολ. «καλῶς οὐκ (τὸ *οὐκ* προσετέθη ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς) ἐπήνεγκεν μήτε τις ἄνθρωπος· οὐ γὰρ ἐπέχαιρον οὗτοι αὐτῷ ἀλλὰ καὶ συνέπασχον». Ἡ μεταβολὴ τοίνυν τοῦ Dindorf: *μήτε θεῶν μήτε τις ἀνδρῶν* φαίνεται ὅτι καταστρέφει τὸν σκοπὸν τοῦ ποιητοῦ. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ *τις* ἴδε τὰ στίχῳ 21 εἰρημένα.

166. Ἐὰν ἐδεδέμην ἐν Ταρτάρῳ, δὲν θὰ παρεῖχον γέλωτα καὶ ἡδονὴν τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς. Ἡ χλεύη τῶν ἐχθρῶν εἶναι εἰς τὸν δυστυχοῦντα ἀφόρη-

νῦν δ' αἰθέριον κίνυγμ' ὁ τάλας
ἐχθροῖς ἐπίχαρτα πέπονθα.

ΧΟΡΟΣ.

τίς ὧδε τλησικάρδιος — στροφ. δ'.
θεῶν, ὅτῳ τάδ' ἐπιχαρῆ;
τίς οὐ ξυνασχαλᾷ κακοῖς

τος. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 3, 51 δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δὲ σοὶ αὐτῷ, 6, 82 δηίοισι δὲ χάρμα γενέσθαι, 10, 192, Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 699, Αἰσχ. Πέρσ. 1035, Σοφ. Ἀντ. 647 πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων, Εὐριπ. Μηδ. 383. Ἡ ἰδέα τῆς χλεύης τῶν ἐχθρῶν ἐξοτρύνει τὸν Αἴαντα εἰς θάνατον. — *τοῖσδε κακοῖς*: ἃ πάσχω. — *ἐπεγήθει*: ὁριστικὴ παρῳχημένου χρόνου, διότι ὁ τελικὸς λόγος ἀποτελεῖ εὐχὴν ἀδύνατον (Κρυγ. Α' § 54, 8, 8). Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κεῖται συνήθως *ἵνα*, κατωτέρω 775 κεῖται *ὅπως*, ὥσπερ Χοηφ. 195 εἴθ' εἶχε φωνὴν . . . ὅπως δίφροντις οὖσα μὴ 'κινυσσόμην. Ὁ Χοηφ. 768 ἀπαντῶν τύπος *γαθούσῃ* παρέχει ἀφορμὴν εἰς εἰκασίαν, ὅτι ὁ Αἰσχύλος καὶ ἐνταῦθα ἔγραψεν *ἐπέγαθεν*. Πρβ. σημ. εἰς 61. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τύπος *γηθέω* εἶναι ἄχρηστος, ἤθελεν ὁ Elmsley νὰ γράψῃ *ἐγεγήθει* κατὰ τὸ τοῦ Ἡσυχίου «ἐγεγήθει· ἔχαιρεν». Ἀλλ' ὅμως ἡ πρόθεσις *ἐπὶ* δηλοῖ τὴν χαιρεκακίαν καὶ τὸ *ἐπιγηθεῖν* δηλοῖ, ὅπως τὸ ἐπιχαίρειν (πρβ. 168 ἐπίχαρτα, 170 ἐπιχαρῆ), τὸ συνεπιγελᾶν τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

167. *κίνυγμα*] ἐκ τοῦ κινύσσω (κινῶ τῇδε κἀκεῖ), ὥσπερ αἴθυγμα ἐκ τοῦ αἰθύσσω, πτύγμα ἐκ τοῦ πτύσσω, νύγμα ἐκ τοῦ νύσσω, αἴνιγμα ἐκ τοῦ αἰνίττομαι, σημαίνει αἰωρούμενόν τι καὶ σαλευόμενον ἀντικείμενον. Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. 4, 281 «τοῦ δὲ κινέω αὖθις παράγωγον τὸ κινύσσω· ἐξ οὗ παρ' Αἰσχύλῳ αἰθέριον κίνυγμα, τὸ ἀέριον εἴδωλον», Σχολ. «ὥσπερ εἴδωλον κρέμαμαι ὑπὸ τὸν ἀέρα» καὶ Χοηφ. 195 ὅπως δίφροντις οὖσα μὴ ἐκινυσσόμην, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἐφανταζόμην· κήνυμα (ἀναγ. κήνυγμα, ὥσπερ καὶ ὁ Μ κῶδιξ παρέχει ἐκηνυσσόμην) γὰρ τὸ εἴδωλον», ὁ δὲ Ἡσύχιος «κηνυσσόμην· εἴδωλον ἐγενόμην (ἀνεπαρκὴς ἑρμηνεία τοῦ ἐκινυσσόμην, σημαίνοντος ἐκινούμην τῇδε κἀκεῖ, ἐταλαντευόμην). κήνυγμα· εἴδωλον, φάντασμα ἀσθενές». Ἡ σημασία εἴδωλον ἐξάγεται ἐκ τούτου, ὅτι ἐν τῷ σκότει τὸ κρεμάμενον καὶ ἐν τῷ ἀέρι σαλευόμενον ἀντικείμενον ἔχει τι τὸ φασματῶδες.

169. *τλησικάρδιος*] σκληροκάρδιος. Παρ' Ἡσιόδ. Ἀσπ. 424 καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 540 ἀναγινώσκεται ταλακάρδιος. — *ἐπιχαρῆ*: ἐφ' οἷς τις ἐπιχαίρει. Πρβ. Ἀμμών. π. διαφ. λέξ. «Ἐπιχαίρειν καὶ συγχαίρειν διαφέρει. Ἐπιχαίρειν μὲν γάρ ἐστι τὸ συνεπιγελᾶν τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς. Συγχαίρειν δὲ τὸ συνήδεσθαί τινος ἀγαθοῖς». Διὰ τῶν συμπαθῶν καὶ τὸν Δία καταδικαζόντων λόγων προσκτᾶται ταχέως ὁ χορὸς τὴν εὔνοιαν τοῦ Προμηθέως.

171 κέ. *ξυνασχαλᾷ*] ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ καὶ 259, 790, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 920, ἄλλως (319, Σοφ. Ο. Τ. 937, Εὐρ. Ὀρ. 785) εὕρηται ὁ τύπος ἀσχάλλω. Ὁ L. Dindorf καὶ ὁ Herwerden ἀρνοῦνται παρ' Αἰσχύλῳ τὸν ἐπικὸν τύπον ἀσχαλᾶν καὶ εἰσάγουσιν ἐνταῦθα, 259 καὶ 790 τὸν τύπον ἀσχαλεῖ. Ἀλλ' ὅμως ὅσον συνᾴδει ὁ μέλλων στίχ. 790, τόσον ἀπᾴδει στίχ. 259. Τοὐναντίον δὲ εὕρηται παρ' Ὁμήρῳ πρὸς τῷ ἀσχαλᾶν καὶ ὁ τύπος ἀσχάλλειν (Ὀδ. 2, 193). Πρὸς τὸ συνασχαλᾶν κακοῖς πρβ. Ἰσοκρ. Πανηγ. § 181

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τεοῖσι, δίχα γε Διός;
ὁ δ' ἐπικότως ἀεὶ
θέμενος ἄγναμπτον νόον
δάμναται Οὐρανίαν
γένναν, οὐδὲ λή-
ξει, πρὶν ἂν ἢ κορέσῃ κέαρ,
ἢ παλάμᾳ τινὶ
τὰν δυσάλωτον ἕλῃ τις ἀρχάν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἦ μὴν ἔτ' ἐμοῦ, καίπερ κρατεραῖς

συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν καὶ κατωτέρω 290. — Καὶ τὸ ἑπόμενον *τεός* εἶναι τύπος ἁπαντῶν παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἐνίοτε ἐν τοῖς χορικοῖς, παρ' Αἰσχύλῳ ἐνταῦθα, Ἑ. ἐ. Θ. 103 καὶ πιθανῶς ἀποσπ. 69, 1. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ δάμναται (175) εἶναι ἐπικὴ λέξις.

172-194 Τρεῖς διαλύσεις ἔχει παρ' Αἰσχύλῳ μόνον ὁ μελικὸς τρίμετρος (πρβ. Ἱκ. 119 = 130, Ἀγ. 491, Χο. 42, 53). Ὁ τρίβραχυς ἐν τῷ δευτέρῳ ποδὶ εὕρηται ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι ἅπαξ ἔτι παρὰ κυρίῳ ὀνόματι 741.

173 κἑ. *ἐπικότως*] ὀργίλως. Τοῖς συνθέτοις ἐκ τοῦ κότος φιληδεῖ ὁ Αἰσχύλος. — *θέμενος ἄγναμπτον νόον*: (πρβ. 543), ὡς Ὁμ. Ἰλ. 9, 629 ἄγριον ἐν στήθεσσι θέτο μεγαλήτορα θυμόν, Τυρτ. ἀποσπ. 11, 5 ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, Θεόγν. 89 φίλει καθαρὸν θέμενος νόον ἤ μ' ἀποειπὼν ἔχθαιρε. Πρὸς τὸ ἄγναμπτον πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 24, 41 οὐδὲ νόημα γναμπτὸν ἐνὶ στήθεσσι καὶ Εὐριπ. Ἱππ. 1268 τὰν θεῶν ἄκαμπτον φρένα.

175. *δάμναται*] κεῖται ἐνταῦθα ἐνεργητικῶς, ὡς Ὁμ. Ὀδ. 14, 488 ἀλλά με χεῖρα δάμναται, Ὁμ. Ὕμν. 4,17, δαμνᾷ Ἰλ. 14, 199, παθητικῶς δάμναμαι Ἱκέτ. 916. — *Οὐρανίαν γένναν*: Σχολ. «τὴν Τιτανικήν, τὴν ἐξ Οὐρανοῦ». Ὅθεν Οὐράνιος ἔχει πρὸς τὸ οὐράνιος ἣν σχέσιν τὸ Δῖος πρὸς τὸ δῖος. — Ἐπὶ λέξεων συγγενείας δηλωτικῶν (παῖς, υἱός, θυγάτηρ, τέκνον, ἄλοχος) εἶναι παρὰ τοῖς ποιηταῖς συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου ἀντὶ γενικῆς τοῦ κυρίου ὀνόματος, οἷον Νηληΐῳ υἷι Ὁμ. Ἰλ. 2, 20, Ἰξιονίης ἀλόχοιο 14, 317, Ἀγαμεμνονίαν ἄλοχον Ἀγ. 1500, Κρόνιε παῖ κατωτέρω 600, κόρης τῆς Ἰναχείας 615, Ἰνάχειον σπέρμα 731 κτλ. Πρβ. καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 8.

176 κἑ. *λήξει*] δηλαδὴ δαμνάμενος. — *κορέσῃ κέαρ*: καταπαύσῃ τὴν ἐκδίκησιν, ὡς θυμὸν πληρῶσαι Σοφ. Φιλ. 324.

178 κἑ. *παλάμᾳ* (μηχανῇ) *τινί*] Σοβαροῦ πραξικοπήματος χρῄζει ὁ μέλλων νὰ πορθήσῃ τὴν δυσπόρθητον ἀρχήν. Πρβ. Χο. 138 σὺν τύχῃ τινί, Ἑ. ἐ. Θ. 459 σὺν τύχῃ δέ τῳ, Σοφ. Αἴ. 853 σὺν τάχει τινί, Ο. Τ. 80 ἐν τύχῃ γέ τῳ σωτῆρι.

180. *ἦ μὴν* (ὄντως δὴ) *ἔτι*] ὡς 939. Τὸ ἔτι (ἅπαξ ἔτι, εἰς τὸ ἑξῆς) κεῖται πολλάκις ἐν ἀπειλαῖς, ὡς Ἀγ. 1430, 1666. Οἱ λόγοι τοῦ χοροῦ ἀνέφλεξαν ἐκ νέου τὸ κατὰ τοῦ Διὸς μῖσος τοῦ Προμηθέως, μὴ δυναμένου νὰ καταστείλῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀπόρρητον, ἀλλ' ὅμως μόνον ὑπαινισσομένου αὐτό, ὥστε ἐγείρεται ἡ περιεργία τῶν θεατῶν.

ἐν γυιοπέδαις αἰκιζομένου,
χρείαν ἕξει μακάρων πρύτανις,
δεῖξαι τὸ νέον βούλευμ᾽ ἀφ᾽ ὅτου
σκῆπτρον τιμάς τ᾽ ἀποσυλᾶται.
καί μ᾽ οὔτε μελιγλώσσοις πειθοῦς
ἐπαοιδαῖσιν θέλξει, στερεάς τ᾽
οὔποτ᾽ ἀπειλὰς πτήξας τόδ᾽ ἐγὼ

181. *ἐν γυιοπέδαις*] Ἡ *ἐν* κεῖται οὐχί, ὥσπερ παραδείγματος χάριν Πέρσ. 254 ἐν μιᾷ πληγῇ κατέφθαρται πολὺς ὄλβος, ἀντὶ τῆς καλουμένης δοτικῆς ὀργανικῆς, ἀλλὰ δηλοῖ πλαστικῶς τὴν διαμονὴν ἐν τῇ τιμωρίᾳ. Πρβ. 6, 441 καὶ 582. Ἡ λέξις *γυιοπέδαι* (δεσμοὶ τῶν μελῶν) ἀπαντᾷ καὶ Πινδ. Πυθ. 2,21.—*αἰκιζομένου*: παθητικῶς. Τουναντίον ἐνεργητικῶς 211, 243,272.

182. *μακάρων πρύτανις*] ἐν τραγικῇ εἰρωνείᾳ, τοῦ Προμηθέως διανοουμένου τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Διός. Πρβ. Ἡσύχ. «πρύτανις· βασιλεύς, ἄρχων, χορηγός, ταμίας, διοικητής» καὶ Ἱκέτ. 376.

183. *νέον βούλευμα*] σημαίνει οὐχὶ ἐχθρικὸν σχέδιον καὶ ἐπιβουλὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν προτέραν συνωμοσίαν τῶν Τιτάνων κατὰ τοῦ Διός, καθὰ ὑπέλαβεν ὁ Schütz, ἀλλὰ ἀσύνετον αὐτοῦ τοῦ Διὸς βούλευμα, δι᾽ ὃ μέλλει νὰ ἀπολέσῃ τὴν ἀρχὴν (Σχολ. «περὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Θέτιδός φησι»). Ὅθεν *νέον* ἔχει ἐνταῦθα τὴν σημασίαν τοῦ κακόν. Πρβ. μή τι νεώτερον; ἥτις ῥῆσις ἀποτείνεται εἴς τινα, οὗτινος ἡ ἔλευσις μηνύει κακόν τι, Ἱκέτ. 344 πόλεμον ἄρασθαι νέον, 1027 εἰ γάρ τι μὴ θεοῖς βεβούλευται νέον καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 669. — *ἀφ᾽ ὅτου*: ἐξ οὗ, ἕνεκα οὗ. Πρβ. Θουκ. 2, 37 ἀπ᾽ ἀρετῆς προτιμᾶται.

184. *ἀποσυλᾶται*] πέπρωται νὰ ἀπολέσῃ. Ἔπιθι σημ. εἰς στίχον 529.

185 κέ. Πρὸς τὸ *οὔτε - τε* πρβ. 260 κέ., 276 κέ., πρὸς δὲ τὸ *οὔτε — τ᾽ οὔ* (ποτε) Σοφ. Ἀντ. 762 οὐ δῆτ᾽ ἔμοιγε... οὔθ᾽ ἥδ᾽ ὀλεῖται πλησία, σύ τ᾽ οὐδαμὰ τοὐμὸν προσόψει κρᾶτ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρῶν, Εὐριπ. Τρῳ. 487 κοὔτ᾽ ἐξ ἐκείνων ἐλπὶς ὡς ὀφθήσομαι αὐτή τ᾽ ἐκείνας οὐκέτ᾽ ὄψομαί ποτε, Ἱππ. 302 οὔτε γὰρ τότε λόγοις ἐτέγγεθ᾽ ἥδε νῦν τ᾽ οὐ πείθεται, Ἡρακλεἰδ. 605 οὔτε τούτοις ἥδομαι πεπραγμένοις χρησμοῦ τε μὴ κρανθέντος οὐ βιώσιμον, Θουκ. 1, 126 οὔτ᾽ ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε τό τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου. Τῇ ἀλλαγῇ διὰ τοῦ *τ᾽ οὔποτε* μετὰ τὸ *οὔτε* συνᾴδει καὶ ἡ μεταβληθεῖσα σύνταξις: πτήξας καταμηνύσω. — *μελιγλώσσοις*: πρβ. μελίγηρυν ὄπα Ὁμ. Ὀδ. 12, 187 περὶ τῆς φωνῆς τῶν Σειρήνων, μελιβόας κύκνος Εὐρ. ἀποσπ. 773, 34 καὶ τὸ γνωστόν: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ (Ἰλ. 1,249). — *μελι|γλώσσοις*: ἡ τομὴ μετὰ τὸν δεύτερον ἀνάπαιστον τῆς τετραποδίας τηρεῖται αὐστηρῶς τὸ πρῶτον παρ᾽ Εὐριπίδῃ. — Ὁ Προμηθεὺς ὡς μόνην παρηγορίαν τῶν ἑαυτοῦ βασάνων ἔχει τὴν ἰδέαν περὶ τῆς ταπεινώσεως τοῦ ἑαυτοῦ ἐχθροῦ. — *ἐπαοιδαῖσιν*: μετενεχθὲν ἀπὸ τῶν ἰατρικῶν ἐπῳδῶν, τῶν καταπραϋνουσῶν τὰς ἀλγηδόνας τοῦ τραύματος (πρβ. Εὐμ. 652), σημαίνει ἐνταῦθα τὴν γοητείαν τοῦ λόγου. Πρβ. Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 1194 νουθετούμενοι φίλων ἐπῳδαῖς ἐξεπᾴδονται φύσιν.

187. *πτήξας*] ἀμεταβάτως (δείσας), ὡς συνήθως, οὐχὶ δὲ μεταβατικῶς, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 14, 40 πτῆξε δὲ θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν Ἀχαιῶν.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

καταμηνύσω, πρὶν ἂν ἐξ ἀγρίων
δεσμῶν χαλάσῃ ποινάς τε τίνειν
τῆσδ' αἰκίας ἐθελήσῃ.

ΧΟΡΟΣ.

σὺ μὲν θρασύς τε καὶ πικραῖς ἀντ. β'.
δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾷς,
ἄγαν δ' ἐλευθεροστομεῖς.
ἐμὰς δὲ φρένας ἐρέθισε
διάτορος φόβος·
δέδια δ' ἀμφὶ σαῖς τύχαις,
πᾷ ποτε τῶνδε πόνων

189 κέ. *χαλάσῃ*] δηλ. ἐμὲ ἤτοι λύσῃ. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 1468 χαλᾶτε πᾶν κάλυμμ' ἀπ' ὀμμάτων. Ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ 58, 192 (πρβ. λωφᾶν 27). — *τῆσδ' αἰκίας*, ὡς 93. Διὰ τούτων ἐμφαίνεται ἡ αὐθάδεια τοῦ Τιτᾶνος ζητοῦντος οὐ μόνον λύσιν τῶν δεσμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀντίποινα τῆς προσγενομένης αὐτῷ ὕβρεως. Σχολ. «τοῦτο τῆς μεγαλοφυΐας Αἰσχύλου καὶ Προμηθέως ἄξιον, τὸ μετὰ τὴν λύσιν ποινὰς αἰτεῖν τὸν Δία».

191. κέ. *θρασὺς*] δηλ. εἶ, ὅπερ, ἔξω λόγου τιθεμένου τοῦ ἕτοιμος (πρόθυμος), δύναται νὰ ἐλλείπῃ τότε μόνον, ὅταν μὴ ἐλλείπῃ τὸ σύ. Πρβ. 42.— *δύαισιν* («κακοπαθείαις αἷς σύνει» Σχολ. ν.) *οὐδὲν ἐπιχαλᾷς* («ἐνδίδως» Σχολ. ν.), ὡς εἴκειν κακοῖς, ὅπερ ὁ Ἕλλην ὑπελάμβανε μαρτύριον τῆς σωφροσύνης. Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 336.

193. *ἐλευθεροστομεῖς*] Σχολ. «παρρησιάζῃ». Πρβ. λαβροστομεῖν 343, θρασυστομεῖν Ἱκ. 209, Σοφ. Φιλ. 380, πολυστομεῖν Ἱκ. 511, χαριτογλωσσεῖν κατωτέρω 310 καὶ Πέρσ. 595 λέλυται γὰρ λαὸς ἐλεύθερα βάζειν.

194. *ἐρέθισε*] ὁ ἀόριστος περὶ παρόντων, ὡς ἐγέλασα, ἤσθην, ἐπήνεσα, ἀπέπτυσα (1103). Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 227. Περὶ τῆς ἐλλειπούσης αὐξήσεως ἴδε σημ. εἰς 140. Ὁ δὲ ἐκ μόνης μιᾶς λέξεως ἀποτελούμενος τρίβραχυς ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῷ μελικῷ τριμέτρῳ. Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 172 καὶ 2. — *διάτορος φόβος*: Σχολ. «ὁ διατορεῖν δυνάμενος καὶ τιτρώσκειν» ἐνεργητικῶς. Πρβ. σημ. εἰς στ. 76.

196. Σχολ. «ἐγὼ ἀπορῶ, φησίν, εἰ ὅλως σε λύσει τῶν δεσμῶν, σὺ δὲ καὶ ποινὰς λαβεῖν ἀξιοῖς ὡς ἀγνοῶν τὸν Διὸς τρόπον».

197 κέ. *πᾷ*] ἔπιθι σημ. εἰς 99. — *χρή*: Σχολ. ν. «ἀπόκειται», ὡς στίχ. 100.— *κέλσαντα*: Σχολ. «παυσάμενον· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν προσορμιζομένων νεῶν». Σημειωτέον δὲ ὅτι *κέλσαι* σημαίνει κυρίως τὸ τὴν ναῦν προσορμίσαι τινὶ εὐγαλήνῳ καὶ εὐλιμένῳ τόπῳ, καθὰ λέγει ὁ νέος Σχολ., εἶτα δὲ προσορμίζεσθαι καὶ ἀφικνεῖσθαι εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ. Πρβ. Εὐρ. Ἱππ. 139 θανάτου θέλουσαν κέλσαι ποτὶ τέρμα δύστανον. Ἔμπροσθεν (100) ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ μετὰ τὸ σκότος ἐπιτέλλοντος φωτός, ἐνταῦθα δὲ περὶ τοῦ μετὰ δεινὴν θύελλαν καὶ τρικυμίαν προσορμίζοντος τὸ ἑαυτοῦ πλοιάριον σῶον εἰς τὸν λιμένα. — *ἀκίχητα*: ἐπικὴ λέξις (ἀκίχητα διώκων Ὁμ. Ἰλ. 17, 75) σημαίνουσα κατὰ τὸν Ἡσύχιον ἀκατάληπτα ἤτοι ἀνέφικτα (οὐχὶ ἀκατανόητα, ὥσπερ ἑρμηνεύει ὁ ν. Σχολιαστής) καὶ ἀπρόσιτα εἰς δεήσεις. Τοιαῦτα

χρή σε τέρμα κέλ-
σαντ᾽ ἐσιδεῖν· ἀκίχητα γὰρ
ἤθεα καὶ κέαρ
ἀπαράμυθον ἔχει Κρόνου παῖς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

οἶδ᾽ ὅτι τραχὺς καὶ παρ᾽ ἑαυτῷ
τὸ δίκαιον ἔχων· ἔμπας, οἴω,
μαλακογνώμων ἔσται ποθ᾽, ὅταν
ταύτῃ ῥαισθῇ·
τὴν δ᾽ ἀτέραμνον στορέσας ὀργὴν

εἶναι τὰ ἤθη (ὁ νοῦς) τοῦ Διὸς ἔχοντος καρδίαν ἀπροσόμιλον (ἀπαράμυθον) καὶ ἀκοινώνητον (πρβ. Πέρσ. 92) καὶ ἑπομένως ἄκαμπτον (174) καὶ ἀμετάπειστον. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 8,463 εὖ νυ καὶ ἡμεῖς ἴδμεν ὅ τι σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν.

201. *ἀπαράμυθον*] ἔχει, ὥσπερ τὸ ἀκάματον Πέρσ. 903, τὸ α στερητικὸν μακρὸν κατὰ ἐπικὸν τρόπον ἕνεκα τοῦ μέτρου. Τὸ *ἀθάνατος* διετήρησε τὴν μακρότητα ταύτην ἀεὶ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς.

202. κέ. *παρ᾽ ἑαυτῷ τὸ δίκαιον ἔχων*] ἅτε ἰδίοις νόμοις ἀθέτως κρατύνων (158 κέ. καὶ 419). Σχολ. «πάντα δικαίως οἰόμενος ποιεῖν· αὐτὸς ἑαυτῷ ἀρέσκων καὶ δίκαιον νομίζων εἶναι ὅπερ ἂν βούληται πράττειν». Χαρακτηρίζουσι ταῦτα τὸν τύραννον. Πρβ. Εὐρ. Ἱκ. 429 οὐδὲν τυράννου δυσμενέστερον πόλει, ὅπου τὸ μὲν πρώτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι κοινοί, κρατεῖ δ᾽ εἷς τὸν νόμον κεκτημένος αὐτὸς παρ᾽ αὑτῷ, Αἰσχ. Ἱκ. 375 σύ τοι πόλις, σὺ δὲ τὸ δάμιον, πρύτανις ἄκριτος ὤν, Πλάτ. Θεαιτ. σελ. 172 Ε δεσπότην καθήμενον ἐν χειρὶ τὴν δίκην ἔχοντα, Ἡσίοδον Ἔ. κ. Ἡ. 189 καλοῦντα *χειροδίκας* τοὺς ἀνοσίους ἀνθρώπους καὶ Σέξτ. Ἐμπ. κατὰ Μαθημ. 2, 31 μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου ἕκαστος ἐν χειρὶ τὸ δίκαιον εἶχε.

203. *οἴω*, ὥσπερ *οἶμαι* (784), ἐκδηλοῖ τὴν χαιρέκακον πεποίθησιν, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 8, 536 ἀλλ᾽ ἐν πρώτοισιν, ὀΐω, κείσεται οὐτηθείς. Τὸ ι εἶναι ἐνταῦθα βραχύ, ὥσπερ παρ᾽ Ὁμ. Ἰλ. 5, 894 ἐν μέσῳ τοῦ ἑξαμέτρου. Βεβαίως ἠδύνατό τις ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ ὁμηρικῷ χωρίῳ νὰ ἀναγνῷ *οἶω*. — *μαλακογνώμων*: ἥμερος, ἀόργητος.

205. *ταύτῃ ῥαισθῇ*] Σχολ. ν. «οὕτως ὡς ἔφην δαμασθῇ» καὶ «ὅταν οὕτω τυφθῇ ὑπὸ τοῦ ἀναγκαίου ὥσπερ ὑπὸ ῥαιστῆρος . . . ἤγουν ὅταν καταβιβασθῇ ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ τῆς βασιλείας». Πρβ. καὶ Ἡσύχ. «ῥαίω· φθείρω». Ὁ Προμηθεὺς ἐπαναλαμβάνει μυστηριωδῶς ὅπερ στίχ. 182 κέ. ὑπηνίξατο. — *ταύτῃ*: τούτῳ τῷ τρόπῳ, ὃν εἶπον. Πρβ. 263.

206. *ἀτέραμνος*] ἀπαντᾷ καὶ 1095. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 23, 167 κῆρ ἀτέραμνον. Ἡσύχ. «ἀτέραμνον· τὸ μὴ ἐνδιδοῦν, σκληρόν», Εὐστάθ. 1942, 66 «τὸ ἀτειρὲς καὶ σκληρὸν καὶ μὴ τέρεν», ἔτι δὲ καὶ Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Σφῆκας 729 λέγον «ἀτέραμνα ὄσπρια φαμὲν τὰ μὴ ἑψόμενα διὰ σκληρότητα». Παρασημειωτέον δὲ καὶ Ἀγ. 66 ὀργὰς ἀτενεῖς. — *στορέσας ὀργήν*: ὥσπερ ἡ κλυδωνιζομένη θάλασσα καθίσταται λεία, παρελθούσης τῆς τρικυμίας (Ὁμ. Ὀδ. 3, 158 ἐστόρεσεν δὲ θεὸς μεγακήτεα πόντον, ἤτοι ἔστρωσεν, γαλήνην ἐποίησεν κατὰ Σχολ. αὐτόθι), οὕτω καὶ τὴν ταραχώδη ὀργὴν τοῦ Διὸς δια-

εἰς ἀρθμὸν ἐμοὶ καὶ φιλότητα
σπεύδων σπεύδοντί ποθ' ἥξει.

ΧΟΡΟΣ.

Πάντ' ἐκκάλυψον καὶ γέγων' ἡμῖν λόγον,

δέξεται γαλήνη καὶ φιλία. Πρβ. Χο. 182 κἀμοὶ προσέστη καρδίαν κλυδώνιον χολῆς, Εὐριπ. Ἡρακλείδ. 702 λῆμα μὲν οὔπω στόρνυσι χρόνος τὸ σόν, ἀλλ' ἡβᾷ καὶ Θουκ. 6, 18 ποιώμεθα τὸν πλοῦν, ἵνα Πελοποννησίων στορέσωμεν τὸ φρόνημα, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «τῶν παρὰ Θουκυδίδη τροπικῶν ὀνομάτων τὸ σκληρότατον τοῦτό ἐστιν· ἀλλὰ κατὰ Ἀλκιβιάδην φησίν».

207. *εἰς ἀρθμὸν καὶ φιλότητα*] κατὰ ποιητικὸν πλεονασμόν, ὡς Ὁμ. Ὕμν. 3, 524 κατένευσεν ἐπ' ἀρθμῷ καὶ φιλότητι καὶ Ὁμ. Ἰλ. 7, 302 ἐν φιλότητι διέτμαγεν ἀρθμήσαντε. Ὁ Ἡρόδοτος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἐπιθέτου ἄρθμιος, οἷον 6, 83 τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια (=φίλια) ἐς ἀλλήλους καὶ 7, 101 μὴ ἐόντες ἄρθμιοι (Ἡσύχ. «ἄρθμιοι, φίλοι παρὰ τὸ ἡρμόσθαι καὶ συμφωνεῖν ἡμῖν»). Πρβ. καὶ Ὁμ. Ὀδ. 16, 427 οἱ δ' ἡμῖν ἄρθμιοι ἦσαν. Ἡ ἐλπίς, καθ' ἣν ὁ Ζεὺς ἔμελλε νὰ ὀρέξῃ τῷ Προμηθεῖ τὴν χεῖρα πρὸς συμμαχίαν καὶ φιλίαν, πληροῦται ἐν τρόπῳ ἀλλοίῳ τοῦ προσδοκωμένου ἐνταῦθα. Πρβ. Εἰσαγ. σελ. 36 κἑ.

209 - 412 *πρῶτον ἐπεισόδιον* διαιρούμενον διὰ τῶν ἀναπαίστων 293-299 εἰς δύο μέρη. Ἐν τῷ πρώτῳ μέρει (293 - 299) παρέχει ὁ διάλογος τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ κορυφαίου ἀκριβῆ ἔκθεσιν. Σχολ. «τὴν ὑπόθεσιν βουλόμενος διδάξαι τὸ περίεργον τοῦ γυναικώδους ἤθους προσέλαβεν· οὐκ ἂν γὰρ ὁ Ὠκεανὸς ἠξίωσεν ἐρωτῆσαι εἰδώς». Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι αἱ Ὠκεανίδες ἐκ συμπαθείας πρὸς τὸν Προμηθέα ἐπιθυμοῦσι νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας αὐτοῦ, ἣν ἐν τοῖς καθόλου μὲν ἐγίνωσκον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον, ἅτε οἰκοῦσαι ἐν τοῖς ἀπωτάτοις ἄντροις καὶ ἀγνοοῦσαι ἐν ἀκριβείᾳ τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ κόσμῳ. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις τὴν ἔκθεσιν ταύτην αἰτιολογεῖ ἡ παραμυθία, ἣν αἰσθάνεται ὁ Προμηθεὺς ἀφηγούμενος εἰς συμπαθοῦντας φίλους τὰς προσγενομένας αὐτῷ ἀδικίας. Ὁ Πρόλογος σὺν τούτῳ τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ πρώτου ἐπεισοδίου ἀποτελεῖ τὴν πρώτην τοῦ δράματος πρᾶξιν, ἥτις περιέχει τὴν ἔκθεσιν καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν πρὸς τὴν ἐπομένην δραματικὴν ἀνάπτυξιν. — Τὸ δὲ δεύτερον τοῦ ἐπεισοδίου μέρος (300 - 412) ἀποτελεῖ διὰ τῆς προσελεύσεως τοῦ Ὠκεανοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς κυρίας δράσεως. Ὁ Ὠκεανὸς πειρᾶται νὰ συνδιαλλάξῃ τὸν Δία πρὸς τὸν Προμηθέα. Ὁ Τιτὰν ἀποκρούει ἀποτόμως τὴν μεσιτείαν ταύτην, διὰ δὲ τῆς γενομένης αὐτῷ συμβουλῆς περὶ ταπεινώσεως καὶ αἰτήσεως συγγνώμης ἐπιτείνεται ἔτι μᾶλλον ἡ ἀπέχθεια καὶ ἡ ἀντίστασις αὐτοῦ κατὰ τοῦ Διός. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἀντίθεσις τοῦ συνήθη καὶ χρηστὸν χαρακτῆρα ἔχοντος Ὠκεανοῦ καθίστησι πλαστικώτερον τὸ ἡρωϊκὸν μεγαλεῖον καὶ τὴν ἄκαμπτον μεγαλοφροσύνην τοῦ Προμηθέως.

209. *πάντα λόγον*] πᾶν τὸ πρᾶγμα, ὡς Πέρσ. 249, περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀνακοινώσεως. Πολλάκις τὸ λόγος σημαίνει ὅπερ καὶ τὸ πρᾶγμα. Πρβ. 538, Πέρσ. 173 σύμβουλοι λόγου τοῦδέ μοι γένεσθε, Ἀγ. 587 πάντ' ἔχεις λόγον, 604 ἄνακτος αὐτοῦ πάντα πεύσομαι λόγον, Χοηφ. 519 ὧδ' ἔχει λόγος, Ἑ. ἐ. Θ. 221. Σοφ. Αἴ. 480 πάντ' ἀκήκοας λόγον, Ἡροδ. 1, 21 προπεπυσμένος πάντα λόγον (πᾶσαν τὴν ἱστορίαν, πᾶν τὸ γεγονός). — *γέγωνε* (καὶ 810, Σοφ. Φιλ. 238): εἰπέ, ὑπολαμβάνεται συνήθως ὡς προστακτική, ὥσπερ τὸ γεγώνω Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 213 ὡς ὑποτακτικὴ τοῦ γέγωνα.

ποίῳ λαβών σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάματι
οὕτως ἀτίμως καὶ πικρῶς αἰκίζεται·
δίδαξον ἡμᾶς, εἴ τι μὴ βλάπτῃ λόγῳ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἀλγεινὰ μέν μοι καὶ λέγειν ἐστὶν τάδε,
ἄλγος δὲ σιγᾶν, πανταχῇ δὲ δύσποτμα.
ἐπεὶ τάχιστ' ἤρξαντο δαίμονες χόλου
στάσις τ' ἐν ἀλλήλοισιν ὠροθύνετο,
οἱ μὲν θέλοντες ἐκβαλεῖν ἕδρας Κρόνον,

Προσέτι δὲ ἐκδέχονται τὸν τύπον *γεγωνέω* σὺν τῇ ἀπαρεμφάτῳ ἐνεστ. *γεγωνεῖν* (539, 684, 813, 816) καὶ τῇ ἀπαρεμφ. ἀορ. *γεγωνῆσαι* (1022). Ἀλλ' ὥσπερ παρ' Ὁμήρῳ οἱ τύποι: ἐγεγώνει, ἐγεγώνειν, γεγώνευν διωρθώθησαν εἰς ἐγέγωνεν, ἐγέγωνον, γέγωνον (πρβ. Nauck, Ὁμ. Ὀδ. σελ. XIII), οὕτως ὀφείλει τις γεγώνω, γέγωνε καὶ γεγώνειν νὰ ὑπολάβῃ ὡς τύπους τοῦ γεγώνω, καὶ ἐν τῷ συχνῷ ὁμηρικῷ στίχῳ: ἤυσεν δὲ διαπρύσιον Δαναοῖσι γεγωνώς (Ἰλ. 8, 227) νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ ἐπίθετον γεγωνόν (πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 430 γεγωνὰ ... ἔπη), ἐν δὲ Ξενοφ. Κυνηγ. 4, 24 νὰ γράφῃ γεγωνέτω ἀντὶ γεγωνείτω. Πρὸς τὸ γεγωνῆσαι πρβ. γεγωνητέον Πινδ. Ὀλυμπ. 2, 6, γεγωνήσομεν Εὐρ. Ἴωνι 696. Ἀλλ' οἱ τύποι οὗτοι δὲν ἀνάγονται ἄνευ ἀμφισβητήσεως εἰς ἐνεστῶτος τύπον γεγωνέω. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ θαμιστικὸς τύπος γεγωνίσκειν ἀπαντᾷ παρ' Αἰσχύλῳ, Εὐριπίδῃ καὶ ἄλλοις.

212. *βλάπτῃ*] ὁ ἐνεστώς, ὥσπερ 184 ἀποσυλᾶται. Ὁ νοῦς: ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ τις ἐν τῇ ἀνακοινώσει βλάβη σοι (πρβ. 789), ἐὰν μὴ βλάπτῃ καὶ ἐνοχλῇ σε. Ὁ Ribbeck (Qua Aeschylus arte in Prom. fabula diverbia composuerit 1859) ἔτρεψε τὴν προσοχὴν πρὸς τὸ ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι ἐπαναλαμβανόμενον τετράστιχον τοῦ λόγου τοῦ κορυφαίου 258, 275, 488, 523, 658, 808, 845, 1068. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ μόνον τὸ δίστιχον 724. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ὁ λόγος ἑτέρων προσώπων ἔχει πολλάκις τέσσαρας στίχους: 409, 527, 540, 614, 636.

213. Ἡ ῥῆσις τοῦ Προμηθέως σύγκειται ἐκ δύο μερῶν, ὧν προηγεῖται (213 κέ.) δίστιχον ὡς προοίμιον, ἕτερον δὲ δίστιχον παρεντιθέμενον (242 κέ.) συνάπτει ἀμφότερα τὰ μέρη. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ παρόντα αὐτῷ κακὰ ἐκτίθησιν ὁ Προμηθεὺς τὰς ὠφελείας, ὧν ἐγένετο πρόξενος τῇ ἀρχῇ τοῦ Διός, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἀποκρίνεται εἰς τὴν τῶν Ὠκεανίδων ἐρώτησιν περὶ τῆς αἰτίας τῆς τιμωρίας.

213. κέ. Ὁ νοῦς, οἷος στίχ. 106.— Περὶ τῆς ἀναφορᾶς: *ἀλγεινὰ μὲν ... ἄλγος δὲ* ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 27. — *καὶ λέγειν*, πολλῷ δὲ μᾶλλον παθεῖν. Πρβ. σημ. εἰς 669. — *πανταχῇ δὲ δύσποτμα*: Σχολ. ν. «ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ μὴ λέγειν δυσχερῆ καὶ βαρύτατα».

215. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 21, 385 ἐν δ' ἄλλοισι θεοῖσιν ἔρις πέσε βεβριθυῖα ἀργαλέη, δίχα δέ σφιν ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἄητο.

216. *ὠροθύνετο*] = διηγείρετο, λέξις ἐπική. Σχολ. ν. «ἀπὸ τούτων δὲ ἄρχεται τῆς διηγήσεως· προλέγει δέ τινας εὐεργεσίας γενομένας τῷ Διὶ παρ' αὐτοῦ ἵνα ἀχάριστον καὶ ἀγνώμονα αὐτὸν ἀποδείξῃ».

217 κέ. *οἱ μὲν θέλοντες, οἱ δὲ σπεύ-*

ὡς Ζεὺς ἀνάσσοι δῆθεν, οἳ δὲ τοὔμπαλιν
σπεύδοντες, ὡς Ζεὺς μήποτ' ἄρξειεν θεῶν,
ἐνταῦθ' ἐγὼ τὰ λῷστα βουλεύων πιθεῖν
Τιτᾶνας, Οὐρανοῦ τε καὶ Χθονὸς τέκνα,
οὐκ ἠδυνήθην· αἱμύλας δὲ μηχανὰς

δοντες] κατὰ ὀνομαστικήν, ὡς ἐὰν προηγεῖτο: δαίμονες ἤρξαντο χόλου ἐστασίαζόν τε ἐν ἀλλήλοις. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 16, 280 πᾶσιν ὀρίνθη θυμός, ἐκίνηθεν δὲ φάλαγγες, ἐλπόμενοι κτέ., Σοφ. Ἀντ. 259 λόγοι δ' ἐν ἀλλήλοισιν ἐρρόθουν κακοί, φύλαξ ἐλέγχων φύλακα, Εὐρ. Φοιν. 1462 ἦν δ' ἔρις στρατηλάταις, οἳ μὲν πατάξαι πρόσθε Πολυνείκη δορὶ κτέ., Βάκχ. 1131 ἦν δὲ πᾶσ' ὁμοῦ βοή, ὃ μὲν στενάζων κτέ., Κρυγ. Α' § 56, 9, 4 καὶ κατωτέρω σημ. εἰς 590.—*δῆθεν*: ἔχον πολλάκις εἰρωνικήν, ὡς 1018, ἢ ὑποκειμενικὴν σημασίαν, ὡς Σοφ. Τραχ. 382 δῆθεν (ὡς δή φησιν) οὐδὲν ἱστορῶν, ἐνταῦθα κεῖται ἀντικειμενικῶς ἀντὶ τοῦ δῆτα, δήπου, ὡς Εὐρ. Ἴωνι 830 καινὸν δὲ τοὔνομ' ἀνὰ χρόνον πεπλασμένον, Ἴων, ἰόντι δῆθεν ὅτι συνήντετο. — *τοὔμπαλιν*, τὸ ἐναντίον ἐπισπεύδοντες ἤτοι τὸ μὴ ἐκβαλεῖν τὸν Κρόνον. Πρβ. Πέρσ. 225 κέ. ἐσθλὰ σοὶ πέμπειν τέκνῳ τε γῆς ἔνερθεν ἐς φάος, τἄμπαλιν δὲ τῶνδε κτέ., Ἀγ. 1123 χειρὶ νικήσαντ' ἐμοῦ ἄρχειν· ἐὰν δὲ τοὔμπαλιν κρανῇ θεός.

219. Κατὰ Εὐρ. Ἑκ. 788 εἰ μὲν ὅσιά σοι παθεῖν δοκῶ, στέργοιμ' ἄν· εἰ δὲ τοὔμπαλιν, σύ μοι γενοῦ τιμωρὸς ἀπέφηνεν ὁ Nauck (ἐν Zeitschr. f.d. Alterthumsw. 1855 σελ. 110) τὸν στίχον τοῦτον περιττὸν καὶ ὀψιαίτερον παρέμβλημα. Ἐπ' ἀληθείας ὁ στίχος ἐλλείπων οὐδαμῶς θὰ ἐποθεῖτο. Ἀλλ' ὅμως δύναταί τις σὺν τῷ Weil νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι τὴν ἰσότητα τῶν ἀντιμαχομένων μερίδων ὤφειλε νὰ δηλώσῃ ἴσον μέγεθος κώλων. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐν τῇ ῥήσει 'ὡς *Ζεὺς μήποτ' ἄρξειεν θεῶν*' κεῖται ἡ ἔννοια, ὅτι οὐχὶ ἀγάπη καὶ πίστις πρὸς τὸν Κρόνον, ἀλλ' ἀγανάκτησις πρὸς τὸν Δία ἦν τὸ ἐλατήριον καὶ ἡ αἰτία τῆς ἑτέρας μερίδος.

220 κέ. *ἐνταῦθα*] τότε. Ἡσύχ. «ἐνταῦθα· καὶ τὸ χρονικὸν καὶ τὸ ἐπὶ τόπου». — Δύναταί τις νὰ συνάψῃ: τὰ λῷστα πιθεῖν Τιτᾶνας βουλεύων (ἔχων ἐν νῷ νὰ πείσω τοὺς Τιτᾶνας τὰ λῷστα, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 9, 458 βούλευσα κατακτάμεν, Σοφ. Ἠλ. 649 βουλεύουσιν ἐκβαλεῖν, Εὐρ. Ἀνδρομ. 806 Ἀνδρομάχην κτανεῖν... βουλεύσασα) οὐκ ἠδυνήθην ἤ: τὰ λῷστα βουλεύων (συμβουλεύων, ὡς Εὐμ. 700) οὐκ ἠδυνήθην πιθεῖν Τιτᾶνας. Τῇ πρώτῃ συναρτήσει συνηγορεῖ ἡ θέσις τῶν λέξεων. Πρὸς τὴν καλουμένην σύστοιχον αἰτιατικὴν τὰ λῷστα πρβ. 1097, Ἀγ. 1211 ἔπειθον οὐδέν' οὐδέν, Εὐρ. Ἑκ. 1205 τίνα δοκεῖς πείσειν τάδε; Πλάτ. Ἀπολ. σελ. 37 Α ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω καὶ Κρυγ. Α' § 46, 11, 2. — Οἱ ἀόριστοι ἔπιθον καὶ ἐπιθόμην ἀπαντῶσιν συχνοὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς.

221. Πρβ. Ἡσιόδ. Θεογ. 644 Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα. Ὥσπερ ἐνταῦθα καὶ Εὐμ. 6 παῖς Χθονός, οὕτω κεῖται Χθὼν ἀντὶ Γῆ καὶ Εὐρ. Ἑκ. 70 ὦ πότνια Χθών, μελανοπτερύγων μᾶτερ ὀνείρων, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1248 δράκων... Γᾶς πελώριον τέρας ἄμφεπε μαντεῖον Χθόνιον. Πρβ. Tellus, Terra.

222. *ἠδυνήθην*] Τὰ βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω δέχονται ἐπὶ τῶν κλασικῶν χρόνων αὔξησιν συλλαβικὴν ἤτοι ε, τὸ πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ 300 π. Χ. ἀναφαίνεται ἐν αὐτοῖς ἡ χρονικὴ αὔξησις ἤτοι η. Ἔπιθι Meisterhans, Grammatik der att. Inschr. σελ. 134[2]. Ὅθεν ἐνταῦθα ἕνεκα τοῦ μέτρου

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἀτιμάσαντες καρτεροῖς φρονήμασιν
ᾤοντ' ἀμοχθὶ πρὸς βίαν τε δεσπόσειν.
ἐμοὶ δὲ μήτηρ οὐχ ἅπαξ μόνον Θέμις
καὶ Γαῖα, πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία,
τὸ μέλλον ᾗ κραίνοιτο προυτεθεσπίκει,
ὡς οὐ κατ' ἰσχὺν οὐδὲ πρὸς τὸ καρτερὸν

ἡ χρονικὴ αὔξησις, ὥσπερ ἤμελλε Ἡσ. Θεογ. 478, 888, 898. Ἐν Εὐριπ. Ἑλ. 752 δὲν δύναται νὰ μείνῃ τὸ ἠβούλετο, διότι τὸ μέτρον ἐπιτρέπει ἐβούλετο. — *αἱμύλας*: Σχολ. «συνετάς, τὰς ἐμὰς δηλονότι».

223 κέ. *καρτεροῖς φρονήμασιν*] Ἐν πεποιθήσει τῆς ἑαυτῶν ἰσχύος περιφρονήσαντες τὰ συνετὰ σχέδια ἤλπιζον ὅτι χρῆσιν ποιούμενοι τῆς βίας (πρὸς βίαν) θὰ ἐνίκων ῥᾳδίως (ἀμοχθί). Πρβ. Horat. carm. III 4, 65 vis consili expers mole ruit sua. — *δεσπόσειν*: κρατήσειν. Πρβ. 229.

225. *οὐχ ἅπαξ μόνον*], ἀλλὰ καὶ πολλάκις. Περὶ τοῦ σχήματος τούτου τῆς λιτότητος ἔπιθι Ἑ. ἑ. Θ. 100 οὐχ ἑνός.

226. Κατὰ Ἡσ. Θεογ. 135 εἶναι ἡ Θέμις, ὥσπερ ἡ Μνημοσύνη, ἡ Φοίβη, ἡ Τηθύς, θυγατέρες τῆς Γαίας. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν κοινὴν παράδοσιν διακρίνει καὶ ὁ Αἰσχύλος τὴν μητέρα Γαῖαν τῆς θυγατρὸς Θέμιδος λέγων Εὐμ. 2 Γαῖαν· ἐκ δὲ τῆς Θέμιν, ἣ δὴ τὸ μητρὸς δευτέρα τόδ' ἕζετο μαντεῖον. Ἐν τῷ προκειμένῳ ὅμως χωρίῳ ταὐτίζει ὁ ποιητὴς τὴν Γαῖαν καὶ Θέμιν, ὥσπερ καὶ τὸν Τιτᾶνα Προμηθέα διὰ δραματικοὺς λόγους (πρβ. Εἰσαγ. σελ. 21 κέ.) ποιεῖ υἱὸν τῆς Θέμιδος, τὰς δὲ συνετὰς βουλὰς (φραδμοσύνας) καὶ τὰς προφητείας τῆς Γαίας, δι' ὧν παρ' Ἡσιόδῳ (Θεογ. 464, 471, 494, 626, 884) διεξάγεται ὁ πόλεμος, προσνέμων τῇ Θέμιδι ἀκολουθεῖ τῷ ἐν Ἀττικῇ ἐπιχωριάζοντι μύθῳ, καθὰ ὑπεμφαίνει ἓν τῶν ἐν τῷ διονυσιακῷ θεάτρῳ διασωθέντων μαρμαρίνων ἑδωλίων φέρον τήνδε τὴν ἀττικὴν ἐπιγραφήν: ἱερείας Γῆς Θέμιδος (Corp. Inscr. Att. 3, 350). Ἡ δήλωσις Τιτανὶς Θέμις 900 συνᾴδει μᾶλλον τῇ κοινῇ ἐκδοχῇ, ὥσπερ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν προμνημονευθεῖσαν Θέμιν ἀναγινώσκεται Εὐμ. 6 Τιτανὶς ἄλλη παῖς Χθονὸς καθέζετο Φοίβη. Τοὐναντίον δὲ ἐν τῇ ἐπικλήσει στίχ. 1125 ὦ μητρὸς ἐμῆς σέβας, διανοεῖται ὁ ποιητὴς τὴν μητέρα γῆν. — Διὰ τῆς ῥήσεως *πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία* αἰτιολογεῖ ὁ ποιητὴς τὴν ταυτότητα λέγων: ἡ αὐτὴ θεὰ ἔχει οὐ μόνον ταῦτα τὰ δύο ὀνόματα (Θέμις καὶ Γαῖα) ἀλλὰ καὶ ἄλλα. Ὀνομάζεται Δημήτηρ (Εὐρ. Φοιν. 685 Δαμάτηρ θεά, πάντων ἄνασσα, πάντων δὲ Γᾶ τροφός, Βακχ. 275 Δημήτηρ θεά· Γῆ δ' ἐστιν, ὄνομα δ' ὁπότερον βούλει κάλει), ἔτι δὲ καὶ Ἑστία κατὰ Εὐριπ. ἀπόσπ. 944 καὶ Γαῖα μῆτερ· Ἑστίαν δέ σ' οἱ σοφοὶ βροτῶν καλοῦσιν ἡμένην ἐν αἰθέρι. Ἡ πολυωνυμία εἶναι τεκμήριον πολυειδοῦς λατρείας, ἣ φιληδοῦσιν αἱ θεότητες, τοιαύτην δὲ πολυωνυμίαν ζητεῖ παρὰ τοῦ Διὸς ἡ Ἄρτεμις, ἵνα μὴ ἀπολείπηται τοῦ Φοίβου. Πρβ. Καλλιμ. ὕμν. 3, 6 δός μοι παρθενίην αἰώνιον, ἄππα, φυλάσσειν, καὶ πολυωνυμίην, ἵνα μή μοι Φοῖβος ἐρίζῃ.

227. *ᾗ κραίνοιτο*] ὅπως τελεσθείη. Ὁ Elmsley πρότεινε τὴν γραφὴν *κρανοῖτο*, ἀλλ' ὁ ἐνεστὼς ἀντὶ μέλλοντος ἐν προφητείαις εἶναι οὐχὶ σπάνιος, διότι τῷ προφητεύοντι παρίσταται τὸ μέλλον ὡς παρόν. Ἴδε σημ. εἰς 529. — *προυτεθεσπίκει*, προυμαντεύσατο.

228. *πρὸς τὸ καρτερόν*] Πρβ. πρὸς βίαν 224, Σοφ. Φιλ. 594 ἢ λόγῳ πεί-

χρείη, δόλῳ δὲ τοὺς ὑπερσχόντας κρατεῖν.
τοιαῦτ᾽ ἐμοῦ λόγοισιν ἐξηγουμένου
οὐκ ἠξίωσαν οὐδὲ προσβλέψαι τὸ πᾶν.
κράτιστα δή μοι τῶν παρεστώτων τότε
ἐφαίνετ᾽ εἶναι προσλαβόντι μητέρα
ἑκόνθ᾽ ἑκόντι Ζηνὶ συμπαραστατεῖν.
ἐμαῖς δὲ βουλαῖς Ταρτάρου μελαμβαθὴς

σαντες ἄξειν ἢ πρὸς ἰσχύος κράτος, Ἠλ. 369 μηδὲν πρὸς ὀργήν, 464 πρὸς εὐσέβειαν ἡ κόρη λέγει, Ἀριστοφ. Βατρ. 998 ὅπως... μὴ πρὸς ὀργὴν ἀντιλέξῃς καὶ Κρυγ. Α´ § 68, 39, 8.

229. *χρῆ*] πέπρωται, ὡς 100 καὶ 197. — *δόλῳ δὲ τοὺς ὑπερσχόντας*: τοὺς δόλῳ ὑπερσχόντας εἶναι ἐμφαντικωτέρα ῥῆσις ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ *δόλῳ*. Πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως προελθοῦσαν θέσιν τοῦ *δόλῳ* πρβ. Εὐρ. Ἀνδρομ. 215 Θρῄκην χιόνι τὴν κατάρρυτον, Σοφ. Ο. Τ. 139 ἐκεῖνον ὁ κτανών, Δημοσθ. 8 § 28 ταῦτα τοὺς ἀδικοῦντας, 14 § 25 ταῦτα δ᾽ οἱ κεκτημένοι. Ὁ ἀόριστος *ὑπερσχόντας* κεῖται ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ *χρείη κρατεῖν*: ἐκεῖνοι οἵτινες ἤθελον ὑπερβάλῃ τοὺς ἐναντίους κατὰ τὸν δόλον ἔμελλον νὰ κρατήσωσιν. — *κρατεῖν*, ὡς δεσπόσειν 224.

230 κέ. Σχολ. ν. «τοιαῦτα ἐμοῦ λέγοντος οὐδὲ ἄξιον ἔκριναν προσβλέψαι με». Ἀλλ᾽ ὅμως πιθανώτερον φαίνεται ὅτι τὸ *προσβλέπειν* ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὰς συμβουλὰς ἢ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Προμηθέως καὶ σημαίνεται ὅπερ καὶ 223 κέ., ἔνθα οἱ Τιτᾶνες λέγονται ἀτιμάσαντες τὰς αἱμύλας μηχανάς. — *οὐδὲ... τὸ πᾶν*, οὐδὲ νὰ ποιήσωνται ὅλως (ἐν γένει) λόγον τῶν ἐμῶν παραινέσεων.

232. *κράτιστα τῶν τότε παρεστώτων*] ὡς τὰ λῷστα τῶν παρεστώτων Ἀγ. 1037, κράτιστα τοίνυν τῶν παρόντων ἐστὶ νῷν Ἀριστοφ. Ἱππ. 30, optimum e praesentibus Tac. hist. IV 56. Ὅθεν ἡ ῥῆσις σημαίνει: κράτιστον ἐν τῇ τότε περιστάσει, κράτιστον ἐκ τῶν ἐνόντων, οὐχὶ δὲ κράτιστον τῶν παρεστώτων μοι διανοημάτων, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Schütz. — *προσλαβόντι*: Νεώτερα ἀντίγραφα φέρουσιν *προσλαβόντα* συνῳδὰ τῷ ἑπομένῳ *ἑκόντα*. Ἀλλ᾽ ἡ δοτικὴ *προσλαβόντι*, ἣν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ὁ Σχολ. «συναιρομένῳ τῇ μητρί», μεθαρμόζεται πρὸς τὸ ἡγούμενον *μοι* (Κρυγ. Α § 55,2,5) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὁμοιοκαταληξίας *προσλαβόντα μητέρα*. Ἡ αἰτιατικὴ *ἑκόντα* μεθαρμοζομένη πρὸς τὴν ἀπαρέμφατον (κρατεῖν) ἐτέθη ἕνεκα τοῦ *ἑκόντι*. Πρβ. Σοφ Ο. Τ. 350 ἐννέπω σε.. ἐμμένειν κἀφ᾽ ἡμέρας τῆς νῦν προσαυδᾶν μήτε τούσδε μήτ᾽ ἐμέ, ὡς ὄντι γῆς τῆσδ᾽ ἀνοσίῳ μιάστορι (ὄντα... μιάστορα ἠδύνατο νὰ ἀνενεχθῇ εἰς τὸ ἐμέ), Σοφ. Ἠλ. 959 ᾗ πάρεστι μὲν στένειν... ἐστερημένῃ, πάρεστι δ᾽ ἀλγεῖν... ἄλεκτρα γηράσκουσαν, Αἴ. 1007 ποῖ γὰρ μολεῖν μοι δυνατὸν τοῖς σοῖς ἀρήξαντ᾽ ἐν πόνοισι μηδαμοῦ, Εὐριπ. Μηδ. 1237 δέδοκταί μοι παῖδας κτανούσῃ τῆσδ᾽ ἀφορμᾶσθαι χθονὸς καὶ μὴ σχολὴν ἄγουσαν ἐκδοῦναι τέκνα, Θουκ. 4, 2 εἶπον τούτοις... παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι.

235. Ταῖς ἐμαῖς δὲ βουλαῖς ἠδυνήθη ὁ Ζεὺς νὰ ῥίψῃ εἰς τὸν Τάρταρον τὸν Κρόνον. — *Ταρτάρου*: πρβ. σημ. 161 κέ. καὶ Ἡσ. Θεογ. 851 Τιτῆνές θ᾽ ὑποταρτάριοι Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες. — *μελαμβαθής*: πρβ. 1061 κνεφαῖα Ταρτάρου βάθη καὶ Ὁμ. Ἰλ. 8, 479 τὰ νείατα πείρατα... γαίης καὶ πόν-

κευθμὼν καλύπτει τὸν παλαιγενῆ Κρόνον
αὐτοῖσι συμμάχοισι. τοιάδ' ἐξ ἐμοῦ
ὁ τῶν θεῶν τύραννος ὠφελημένος
κακαῖσι ποιναῖς ταῖσδέ μ' ἀντημείψατο.
ἔνεστι γάρ πως τοῦτο τῇ τυραννίδι
νόσημα, τοῖς φίλοισι μὴ πεποιθέναι.
ὃ δ' οὖν ἐρωτᾶτ', αἰτίαν καθ' ἥντινα
αἰκίζεταί με, τοῦτο δὴ σαφηνιῶ.

τοιο, ἵν' Ἰάπετός τε Κρόνος τε ἥμενοι οὔτ' αὐγῆς Ὑπερίονος Ἠελίοιο τέρποντ' οὔτ' ἀνέμοισι, βαθὺς δέ τε Τάρταρος ἀμφίς.

237. *αὐτοῖσι συμμάχοισι*] σὺν αὐτοῖς τοῖς Τιτᾶσι, τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ. Τὸ ἄρθρον συνήθως παραλείπεται (Κρυγ. Α § 48, 15, 19). Πρβ. αὐταῖς ῥίζαις 1079. Οὕτως πολλάκις ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, οἷον Ἰλ. 9, 542 χαμαὶ βάλε δένδρεα μακρὰ αὐτῇσιν ῥίζῃσι καὶ αὐτοῖς ἄνθεσι μήλων.

238. Σχολ. «ὅτι (τουτέστι: σημείωσαι ὅτι) οἶδεν τὸ ὄνομα τῆς τυραννίδος· πρὸ αὐτοῦ δὲ καὶ Ἀρχίλοχος «μεγάλης δ' οὐκ ἐρῶ τυραννίδος». Ὡσαύτως ἀναγινώσκεται ἐν τῇ Ὑποθέσει τοῦ Σοφοκλ. Οἰδ. Τυρ. «ἴδιόν τι πεπόνθασιν οἱ μεθ' Ὅμηρον ποιηταὶ τοὺς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν βασιλεῖς τυράννους προσαγορεύοντες, ὀψέ ποτε τοῦδε τοῦ ὀνόματος εἰς τοὺς Ἕλληνας διαδοθέντος κατὰ τοὺς Ἀρχιλόχου χρόνους, καθάπερ Ἱππίας ὁ σοφιστής φησιν· Ὅμηρος γοῦν τὸν πάντων παρανομώτατον Ἔχετον βασιλέα φησὶ καὶ οὐ τύραννον».

239. *κακαῖσι ποιναῖς ταῖσδε*] ταῖσδε κακαῖς χάρισιν ἀντημείψατο. Ἡ λέξις *ποινή* (=ἀνταπόδοσις, ἀντέκτισις, ἀντιμισθία, χάρις) οὖσα μέση κεῖται, ὥσπερ τὸ *ἄποινα*, καὶ ἐπὶ καλῆς ἐννοίας (πρβ. Ἱκέτ. 633 λέξωμεν ἐπ' Ἀργείοις εὐχὰς ἀγαθὰς ἀγαθῶν ποινάς, Χοηφ. 799 δίδυμα καὶ τριπλᾶ παλίμποινα θέλων ἀμείψει, Πινδ. Πυθ. I 1,13 ποινὰν τεθρίππων, Νεμ. I 107 ἡσυχίαν καμάτων μεγάλων ποινάν), ἀλλ' ὅμως τὸ *κακαῖσι* δὲν δηλοῖ τὴν ἰδιαιτέραν σημασίαν τοῦ *ποιναῖς*, ὁρισθεῖσαν ἀρκούντως διὰ τοῦ *ταῖσδε* (=αἷς σύνειμι), ἀλλ' ἐπιτείνει τὴν ἐν τῷ *ταῖσδε ποιναῖς* ὑπάρχουσαν ἔννοιαν. Πρβ. Σοφ. Φιλ. 477 σοὶ δ' ὄνειδος οὐ καλόν, Εὐρ. Φοιν. 94 φαῦλος ψόγος. — *ἐξημείψατο*: ἐν ῃ σημασίᾳ κεῖται συνήθως τὸ *ἀνταμείβομαι*. Πρβ. Χοηφ. 122 τὸν ἐχθρὸν ἀνταμείβεσθαι κακοῖς, Ἑ ἐ. Θ. 1040 παθὼν κακῶς κακοῖσιν ἀντημείβετο καὶ Ἀρχιλ. ἀποσπ. 65 ἓν δ' ἐπίσταμαι μέγα τὸν κακῶς τι δρῶντα δεινοῖς ἀνταμείβεσθαι κακοῖς».

240 κέ. Πεῖραν τούτου ἠδύνατο νὰ λάβῃ ὁ Αἰσχύλος ἐν Σικελίᾳ. — *ἔνεστι*: ἔγκειται τῇ φύσει τῆς τυραννίδος, εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς τυραννίδος. — Περὶ τοῦ *φίλοισι μὴ πεποιθέναι* οὐδεμίαν πρόσφορον ἐξήγησιν παρέχει ὁ Σχολ. σημειούμενος «τὸ ἀμνημονεῖν τῶν φίλων». Οἱ τύραννοι ἀπιστοῦσι καὶ ἔχουσιν ὑπόπτως πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους, διότι οὗτοι μετέσχον τῆς ἀδικίας, δι' ἧς κατέλαβον ἐκεῖνοι τὴν ἀρχήν, καὶ γινώσκουσι τὰ παράνομα μέσα. Ἕνεκα τούτων ζητοῦσι νὰ ἀπαλλαγῶσι τῶν φίλων ἢ καταστήσωσιν αὐτοὺς ἀβλαβεῖς. Εἰς τὸν Προμηθέα ὁ Ζεὺς παρίσταται ὡς σφετεριστὴς καὶ τύραννος, ἐν ᾧ κατὰ τὸν Ἡσίοδ. Θεογ. 881 (ἴδ. σημ. εἰς 244) εἶναι ὁ αἱρετὸς τῶν θεῶν ἄρχων.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὅπως τάχιστα τὸν πατρῷον ἐς θρόνον
καθέζετ', εὐθὺς δαίμοσιν νέμει γέρα
ἄλλοισιν ἄλλα, καὶ διεστοιχίζετο
ἀρχήν, βροτῶν δὲ τῶν ταλαιπώρων λόγον
οὐκ ἔσχεν οὐδέν', ἀλλ' ἀϊστώσας γένος
τὸ πᾶν ἔχρῃζεν ἄλλο φιτῦσαι νέον.
καὶ τοῖσιν οὐδεὶς ἀντέβαινε πλὴν ἐμοῦ.
ἐγὼ δ' ἐτόλμησ'· ἐξελυσάμην βροτοὺς
τὸ μὴ διαρραισθέντας εἰς Ἅιδου μολεῖν.
τῷ τοι τοιαῖσδε πημοναῖσι κάμπτομαι,

244 κέ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Τιτανομαχίας οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ἑπόμενοι τῇ βουλῇ τῆς Γῆς ὁρίζουσι κατὰ τὸν Ἡσίοδον ἄρχοντα τὸν Δία. Πρб. Θεογ. 881 αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν, Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι, δή ῥα τότ' ὤτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν Γαίης φραδμοσύνῃσιν Ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν' ἀθανάτων· ὃ δὲ τοῖσιν ἐὺ διεδάσσατο τιμάς. — *ὅπως*: χρονικῶς. Πρб. σημ. εἰς Πέρσ. 201. — *νέμει γέρα*: πρб. Ἡσ. Θεογ. 73 εὖ δὲ ἕκαστα ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς καὶ πέφραδε τιμάς. — *διεστοιχίζετο*: Σχολ. «διῄρει», Ἡσύχ. «διεστοιχίζετο· διετίθετο ἐν στοίχῳ καὶ τάξει, διῄρει· ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς σηκοὺς εἰσαγόντων τὰ ποίμνια καὶ διακρινόντων ἐκ τῆς νομῆς ἑκάστῳ τὰ ἴδια» ἤτοι διῄρει τὴν τάξιν τῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς βαθμοὺς τῶν ἀξιωμάτων ἀπονέμων ἑκάστῳ θεῷ ἰδιαίτερον ἀξίωμα.

247. Τὸ ἐν τῷ *ταλαιπώρων* ὑπάρχον πάθος διεῖδεν ἤδη ὁ Σχολ. σημειούμενος «μισοπονήρως καὶ φιλανθρώπως τὸ ταλαιπώρων προσέθηκεν».

248. *ἀϊστώσας*] ἀφανίσας. Ἐνταῦθά τε καὶ ἐν τοῖς δυσὶν ἔτι χωρίοις (160, 695), ἐν οἷς ἀπαντᾷ τὸ ῥῆμα τοῦτο, συντελεῖ εἰς ἐπίτασιν τοῦ ἐν τῷ λόγῳ πάθους.

249. Περὶ τοῦ σκοποῦ τούτου τοῦ Διὸς ἔπιθι Εἰσαγ. σελ. 44.

250. *καὶ τοῖσιν*] καὶ τούτοις (τοῖς βουλεύμασιν), ὥσπερ καὶ τὸν Εὐμ. 174, τῶν δὲ κατωτέρω 842, ἐκ δὲ τῆς, ἐκ δὲ τοῦ Εὐμ. 2, 787, τῶν γὰρ Ἱκ. 362, τοῦ γὰρ 981, ἐκ τοῦ γὰρ Ἀγ. 1479, ἡ γὰρ Ἑ. ἐ. Θ. 17, ἢ τοῖσιν ἢ τοῖς Ἱκέτ. 448, τῷ τοι κατωτέρω 252. Ἐν γένει δὲ εὕρηνται παρ' Αἰσχύλῳ καὶ ἄνευ τοῦ *καί*, *δέ*, *γάρ* οἱ τύποι τοῦ ἄρθρου, οἱ διὰ τοῦ τ ἀρχόμενοι, ἐν χρήσει δεικτικῆς ἀντωνυμίας, οἷον Ἑ. ἐ. Θ. 179, 372, 496, 896, 899, 1057, Εὐμ. 2, 137, Ἱκ. 1058. Μονῆρες κεῖται Εὐμ. 7 δίδωσι δ' ἣ (δίδωσι δ' ἳ Mekler).

251. *ἐτόλμησ'· ἐξελυσάμην*] ὥσπερ Αἰσχίν. π. παραπρ. § 182 τετόλμηται· δέδοται τὸ σῶμα τῷ κινδύνῳ. Καθόλου δὲ τὸ ἀσύνδετον εἶναι συχνὸν ἐν χωρίοις, ἔνθα τὸ δεύτερον κῶλον εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ πρώτου (Κρυγ. Α' § 59, 1, 5). — *ἐξελυσάμην*, ἀνθ' οὗ νεώτερα ἀντίγραφα παρέχουσιν *ἐξερυσάμην*, δηλοῖ τὴν ἀποτροπὴν ἐπικειμένου καὶ οὔπω ἐπισκήψαντος κακοῦ ὥσπερ Ὁμ. Ὀδ. 10, 286 ἀλλ' ἄγε δή σε κακῶν ἐκλύσομαι ἠδὲ σαώσω, Εὐρ. Ἀνδρομ. 518 θανάτου νιν ἐκλύσασθε. Πρб. καὶ Ἱκέτ. 1076.

252. *τὸ μή . . . μολεῖν*] ὥσπερ 891, Ἀγ. 1589 μοῖραν ηὗρετ' ἀσφαλῆ τὸ μὴ θανὼν πατρῷον αἱμάξαι πέδον. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 295. καὶ Κρυγ. Α' § 67, 12, 2-4.

253. *τῷ* (διὰ τοῦτο, ὅθεν), ὥσπερ

πάσχειν μὲν ἀλγειναῖσιν, οἰκτραῖσιν δ' ἰδεῖν·
θνητοὺς δ' ἐν οἴκτῳ προθέμενος τούτου τυχεῖν
οὐκ ἠξιώθην αὐτός, ἀλλὰ νηλεῶς
ὧδ' ἐρρύθμισμαι, Ζηνὶ δυσκλεὴς θέα.

ΧΟΡΟΣ.

σιδηρόφρων τε κἀκ πέτρας εἰργασμένος

Σοφ. Ο. Τ. 511 κατὰ ὁμηρικὴν χρῆσιν (πρβ. σημ. εἰς 250). — *τοιαῖσδε*. Ἐν τοῖς *τοιοῦτος* (984, Ἀγ. 327 καὶ ἀλλαχοῦ), *τοιόσδε* (Ἑ. ἐ. Θ. 27, Ἀγ. 1399), οἷος (Ἀγ. 1255), *ποιεῖν* (κατωτέρω 967) πολλάκις βραχύνεται (πρβ. Κρυγ. Β' § 3, 3, 1) ἡ δίφθογγος *οι*, ἀνθ' ἧς εἶτα πιθανῶς ἐγράφετο ο, καθὰ πολλάκις εὕρηται ἐν ἐπιγραφαῖς *ποεῖν*.

255. *ἐν οἴκτῳ προθέμενος*] θέμενος πρότερον ἐν οἴκτῳ, οἰκτείρας πρότερον, ἐπιδειξάμενος πρότερον οἶκτον πρὸς τοὺς βροτούς, αὐτὸς δὲν ἠξιώθην οἴκτου. Συχνὸν ἐν ταῖς τοιαύταις ῥήσεσιν εἶναι τὸ ἁπλοῦν *τίθεσθαι*, ἐν δὲ τῷ *προθέμενος* ἔχει ἡ *προ* σημασίαν χρονικήν, ὡς Ἀγ. 995 καὶ τὸ μὲν πρὸ χρημάτων κτησίων ὄκνος βαλών, Εὐρ. Ἴωνι 914 χάριν οὐ προλαβών. Ἡ μεταβολὴ τοῦ Nauck (Bulletin de l'Académie de St. Pétersbourg 1860 σελ. 240) *ἐν οἴκτῳ θέμενος, εἶτ' οἴκτου τυχεῖν* εἶναι μὲν εὐφυής, ἀλλ' ὅμως οὐχὶ ἀναγκαία. — *τούτου*: οὐδετέρου γένους. — *νηλεῶς*: ἀνηλεῶς. Ἴδε σημ. εἰς 42.

257. *ἐρρύθμισμαι*] Σχολ. «ἐσταύρωμαι, ἐκτέταμαι· τῶν δὲ μέσων τὸ ῥυθμίζειν· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν χορδῶν». Ἡ ἑρμηνεία ἐκτέταμαι ὥσπερ χορδὴ λύρας εἶναι ἄτοπος. Ἡ λέξις σημαίνει μᾶλλον ἐν πικρᾷ εἰρωνείᾳ: ηὐτρέπισμαι καὶ ηὐθέτισμαι ἤτοι κάκιστα διείργασμαι καὶ ᾔκισμαι (πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 328). — *Ζηνὶ . . . θέα*: ἄδοξον θέαμα τῷ Διὶ (πρβ. 69). Πλήρεις δυνάμεως εἶναι τοιαῦται παραθέσεις ἀποτελοῦσαι τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ στίχου, ὡς ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον 366, μουσομήτορ' ἐργάνην 477.

258. *σιδηρόφρων τε κἀκ πέτρας εἰργ.*] ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος τῆς σκληρότητος ἢ ἀκαμψίας τῆς ψυχῆς εἶναι πολύχρηστος ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου, οἷον Ἰλ. 24, 205 σιδήρειόν νύ τοι ἦτορ, Ὀδ. 23, 103 σοὶ δ' αἰεὶ κραδίη στερεωτέρη ἐστὶ λίθοιο. Λίαν ἐμφαντικῶς λέγει ὁ Πάτροκλος πρὸς τὸν Ἀχιλλέα Ἰλ. 16, 33 νηλεές, οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦεν ἱππότα Πηλεὺς οὐδὲ Θέτις μήτηρ· γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής (μιμηθὲν ὑπὸ τοῦ Βεργιλίου Aen. 4, 366 duris genuit te cautibus horrens Caucasus Hircanaeque admorunt ubera tigres καὶ Ὀβιδίου Heroid. 7, 37 te lapis et montes innataque rupibus altis robora, te saevae progenuere ferae aut mare quale vides agitari nunc quoque ventis), Ἡσ. Θεογ. 239 Εὐρυβίην ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν, Πινδ. ἀποσπ. 88 ὃς μὴ πόθῳ κυμαίνεται, ἐξ ἀδάμαντος ἢ σιδάρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν ψυχρᾷ φλογί, Εὐρ. Μηδ. 1279 τάλαιν' ὡς ἄρ' ἦσθα πέτρος ἢ σίδαρος ἅτις . . . κτενεῖς, Θεοκρ. 10, 7 Μίλων ὀψαμᾶτα, πέτρας ἀπόκομμ' ἀτεράμνω, Μοσχ. 4, 44 μοχθίζει πέτρης ὅ γ' ἔχων νόον ἠὲ σιδάρου καρτερὸν ἐν στήθεσσι, Tibull. 1, 1, 63 flebis: non tua sunt duro praecordia ferro vincta neque in tenero stat tibi corde silex, Ovid. Amor. 3, 6, 59 ille habet et silices et vivum in pectore ferrum. Καὶ ἡ ἄκαμπτος ψυχὴ καὶ ὁ ἄτεγκτος

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὅστις, Προμηθεῦ, σοῖσιν οὐ συνασχαλᾷ
μόχθοις· ἐγὼ γὰρ οὔτ' ἂν εἰσιδεῖν τάδε
ἔχρῃζον, εἰσιδοῦσά τ' ἠλγύνθην κέαρ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

καὶ μὴν φίλοις γ' ἐλεινὸς εἰσορᾶν ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ.

μή πού τι προὔβης τῶνδε καὶ περαιτέρω;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

θνητοὺς ἔπαυσα μὴ προδέρκεσθαι μόρον.

νοῦς δηλοῦται οὕτω, οἷον Ὁμ. Ὀδ. 19, 493 οἶσθα μὲν οἷον ἐμὸν μένος ἔμπεδον οὐδ' ἐπιεικτόν, ἕξω δ' ὡς ὅτε τις στερεὴ λίθος ἠὲ σίδηρος, Αἰσχ. Ἑ. ἐ. Θ. 52 σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρείᾳ φλέγων ἔπνει, Εὐρ. Κύκλ. 596 πέτρας τὸ λῆμα κἀδάμαντος ἕξομεν, Horat. carm. I 3, 9 illi robur et aes triplex circa pectus erat. Τὰ ἐνταῦθα εἰρημένα εἶπεν ὁ χορὸς καὶ στίχ. 169 κἑ.

261. *ἠλγύνθην*] ὥσπερ ἥσθην, ἐγέλασα, περὶ πράξεως οὔσης μὲν ἐν τῷ γίγνεσθαι, ἀλλὰ ὡς τετελεσμένης ὑπολαμβανομένης. Πρβ. σημ. εἰς 194 καὶ Πέρσ. 227.

262 κἑ. Ἡ ἔννοια: καὶ βεβαίως τοῖς φίλοις εἶναι ἡ ἐμὴ θέα οἰκτρά, ὑπεμφαίνει, ὅτι οἱ ἐχθροὶ (πρβ. 256 κἑ.) οὐδαμῶς οἰκτείρουσιν αὐτόν. Ὅθεν εἰκάζει ὁ χορός, ὅτι δύνανται οἱ ἐχθροὶ ἤτοι ὁ Ζεὺς νὰ ἀγανακτῶσι διὰ σπουδαιότερον λόγον. — *μή*: ἆρα μή, μῶν, ὡς 991. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 347. — *καὶ περαιτέρω τῶνδε*: περαιτέρω τούτων, ἃ εἶπες. Πρβ. σημ. εἰς 205. Σημειωτέον ὅτι ὁ χορὸς εὐλαβῶς καὶ μετὰ μετριότητος λέγει περαιτέρω προὔβης ἀντὶ ἥμαρτες. Πρβ. 276 κἑ.

264. *ἔπαυσα μὴ προδέρκεσθαι*] ὡς ἐν τοῖς κωλύσεως σημαντικοῖς ῥήμασι. Πρβ. Ἀριστοφ. Ἀχ. 634 παύσας ὑμᾶς ξενικοῖσι λόγοις μὴ λίαν ἐξαπατᾶσθαι, ἄνευ τοῦ μὴ Ἡροδ. 5, 67 ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι, 7, 54 ἥ μιν παύσει καταστρέψασθαι. Σχολ. ν. «πρότερον, φησίν, οἱ ἄνθρωποι πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες τὸν θάνατον οὐκ ἐξήρχοντο εἰς τὸ ἐργάζεσθαι ἢ ναυτίλλεσθαι ἢ ἄλλο τι ποιεῖν φοβούμενοι μὴ τηνικαῦτα ἐπέλθῃ αὐτοῖς ὁ θάνατος· ἐγὼ δὲ αὐτὸν ποιήσας ἀπρόοπτον καὶ ἐλπίδας αὐτοῖς ἐνθεὶς τοῦ ζῆν καὶ μὴ γινώσκειν πότε μέλλει αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐπελθεῖν εἰς ἔργα παρώτρυνα». Ὁ Προμηθεὺς ἐκβάλλει τοῦ ἀνθρώπου τὸν διηνεκῆ φόβον τοῦ ἐπικειμένου θανάτου ἐνθεὶς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τυφλὰς ἐλπίδας (266), ἐξεγείρας δὲ οὕτως εἰς ἐργασίαν τὸ ἐν νωθρότητι καὶ ἀργίᾳ βιοῦν ἀνθρώπινον γένος καὶ πορίσας εἶτα τὸ πῦρ κατέστη ὁ διδάσκαλος τῶν τεχνῶν καὶ ἐξευρέσεων. Λέγεται δὲ ὁ Προμηθεὺς ὅτι ἐποίησε τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ ἔχωσι πρὸ ὀφθαλμῶν (προδέρκεσθαι) τὸν θάνατον, διότι ὁ δραστήριος καὶ ἐνεργὸς ἄνθρωπος ἔχων τὰ ὄμματα ἐστραμμένα πρὸς τὸ τέρμα τῆς ἑαυτοῦ ἐργασίας ἐπιλανθάνεται τοῦ θανάτου καὶ δὲν ἀποβάλλει τὴν ἐλπίδα τῆς ζωῆς. Τῷ ποιητῇ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα αὕτη ἐν τῇ σκέψει περὶ τοῦ μύθου τῆς Πανδώρας (Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 90). Πρβ. Σιμων. Ἀμοργ. ἀποσπ. 1,3 ἐφήμεροι ἃ δὴ βότ' αἰεὶ ζῶμεν, οὐδὲν εἰδότες ὅπως ἕκαστον ἐκτελευτήσει θεός, ἐλπὶς δὲ πάντας κἀπιπειθείη τρέφει ἄπρηκτον ὁρμαίνοντας. Καὶ ἐν τέλει τοῦ Πλάτ. Γοργίου ἀναγινώσκεται 523 D: πρῶτον μὲν οὖν

ΧΟΡΟΣ.
τὸ ποῖον εὑρὼν τῆσδε φάρμακον νόσου;
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
τυφλὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας κατῴκισα.
ΧΟΡΟΣ.
μέγ' ὠφέλημα τοῦτ' ἐδωρήσω βροτοῖς.
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
πρὸς τοῖσδε μέντοι πῦρ ἐγώ σφιν ὤπασα.
ΧΟΡΟΣ.
καὶ νῦν φλογωπὸν πῦρ ἔχουσ' ἐφήμεροι;
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
ἀφ' οὗ γε πολλὰς ἐκμαθήσονται τέχνας.

παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προΐσασι· τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ ὅπως ἂν παύσῃ αὐτῶν. Κατὰ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουσι νὰ μὴ προγινώσκωσι τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ἐξαπατῶσι τὸν κριτὴν τοῦ Ἅιδου διά τε ἄλλων μέσων καὶ διὰ τῶν φίλων, οἵτινες παραλαμβανόμενοι ἔμελλον νὰ μαρτυρήσωσιν αὐτοῖς δίκαιον ἐπὶ τῆς γῆς βίον. Πρβ. προσέτι Ὁρατ. carm. III 29, 29 prudens futuri temporis exitum caliginosa nocte premit deus.

265. *τὸ ποῖον*] Τὸ ἄρθρον δηλοῖ, ὅτι ἡ ἰδιότης, ἣν θέλει τις νὰ μάθῃ, ἔχει ἀναφορὰν πρὸς τὰ ἡγούμενα. — *νόσου*: πρβ. 400, 622, 632, 659, 1102.

266. Ὁ Αἰσχύλος, ὥσπερ ἄνω 248 τὸν μῦθον περὶ τῶν διαφόρων γενῶν, οὕτως ἐνταῦθα τὸν μῦθον περὶ τῆς ἐν τῷ πίθῳ τῆς Πανδώρας ὑπολειφθείσης ἐλπίδος πραγματεύεται κατὰ ἴδιον τρόπον, ὥστε ἡ ἀρχέγονος τοῦ μύθου μορφὴ ἀμαυροῦται καὶ διαμένει μόνον ὁ βαθύτερος νοῦς αὐτοῦ. — *τυφλὰς*: ἤτοι τοιαύτας, αἵτινες δὲν πληροῦνται, διότι ὁ ἄνθρωπος διατελεῖ ἐλπίζων, ὅτι θὰ βιώσῃ περαιτέρω.

268. Εἰς τὰς λέξεις τοῦ χοροῦ: *μέγ' ὠφέλημα τοῦτο* ἀποκρίνεται ὁ Προμηθεύς, ὅτι προσέθηκε καὶ μείζονα εὐεργεσίαν, ὅπερ δηλοῖ ὁ σύνδεσμος *μέντοι*. — *πρὸς τοῖσδε*: οἷς εἶπον. — *ἐγὼ* μετὰ ἐμφάσεως: ἐγὼ καὶ οὐδεὶς ἕτερος. — *σφιν*: αὐτοῖς, ὡς 473, ἀποσπ. 162, 2 (πρβ. Κρυγ. Β'. § 51, 1, 19), σφίσιν 497 (ὡς παρ' Ὁμήρῳ). Ὡσαύτως σφᾶς: αὐτοὺς 459, ὥσπερ πολλάκις παρὰ Σοφοκλεῖ.

269. Τὴν ἐπανάληψιν τοῦ *πῦρ* ὑπολαμβάνων ὁ Meineke ὀχληρὰν εἴκασεν (Philol. 19, 231) *φλογωπὸν φῶς*, ὁ δὲ Weil *φλογωπὸν σπέρμ'* λίαν προσφυῶς. Ἀλλ' ἐὰν τὸ *φλογωπὸν* ἀπαγγελθῇ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *ἐφήμεροι*, τότε ἡ ἐπανάληψις δὲν ειναι ὀχληρὰ (πρβ. Ἱκέτ. 516 κἑ.), διότι ἐκφράζεται ὅτι οὕτω λάμπον καὶ οὐράνιον στοιχεῖον προσήκει οὐχὶ τοῖς ἐφημέροις (πρβ. σημ. εἰς 83), ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. — *φλογωπὸς* καὶ 514, 817, γοργωπὸς 372, πυρωπὸς 694 καὶ ἀπ. 300, 4 (;). Τὰ ἐκ τοῦ - ωπὸς σχηματιζόμενα ἐπίθετα ἀπαντῶσι μάλιστα παρ' Εὐριπίδῃ συχνά.

270. *οὗ γε*] Ἐν τῷ διαλόγῳ κεῖται πολλάκις ὁ γέ, ὅταν καταφάσκῃ ὁ ἀποκρινόμενος προστιθεὶς ἀκριβέστερον

ΧΟΡΟΣ.

τοιοῖσδε δή σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάμασιν

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

αἰκίζεταί τε κοὐδαμῇ χαλᾷ κακῶν.

ΧΟΡΟΣ.

οὐδ' ἔστιν ἄθλου τέρμα σοι προκείμενον;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

οὐκ ἄλλο γ' οὐδέν, πλὴν ὅταν κείνῳ δοκῇ.

ΧΟΡΟΣ.

δόξει δὲ πῶς; τίς ἐλπίς; οὐχ ὁρᾷς ὅτι
ἥμαρτες; ὡς δ' ἥμαρτες οὔτ' ἐμοὶ λέγειν
καθ' ἡδονὴν σοί τ' ἄλγος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν

προσδιορισμόν. Πρβ. 274, 395, 772, 794, 800. — *τέχνας*: πρβ. 110 κἑ.

272. Ὁ Προμηθεὺς διακόπτει τὴν ἐρώτησιν τοῦ κορυφαίου οἱονεὶ λαμβάνων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὴν λέξιν *αἰκίζεται* καὶ προστίθησι τὸ κῶλον: *κοὐδαμῇ χαλᾷ κακῶν* Διὰ τῆς προσθήκης ταύτης διατηρεῖται ὁ τύπος τῆς στιχομυθίας. Συνήθως τοιαύτη διακοπὴ τοῦ λόγου συμβαίνει ἐν σχήματι ἐρωτήσεως, ὡς Πέρσ. 737, Σοφ. Αἴ. 109, Ο. Τ. 559, Φιλ. 1227, ἡ δὲ ἐρώτησις οὐδαμῶς ταράττει τὴν συνέχειαν τῆς διακοπείσης προτάσεως ἅτε συνᾴδουσα τῇ συντάξει αὐτῆς, ὡς ἐν τῷ προειρημένῳ χωρίῳ τῶν Περσ. ΑΤ. μονάδα δὲ Ξέρξην ἔρημόν φασιν οὐ πολλῶν μέτα ΕΙΔ. ΔΑΡ. πῶς τε δὴ καὶ ποῖ τελευτᾶν; ἔστι τις σωτηρία; ΑΤ. ἄσμενον μολεῖν γέφυραν γαῖν δυοῖν ζευκτηρίαν. Ὁ Σοφοκλῆς ἐν τῷ εἰρημένῳ ὡσαύτως χωρίῳ τοῦ Φιλ. παραλλάσσει: ΟΔ. δεινόν γε φωνεῖς· ἡ δ' ἁμαρτία τίς ἦν; ΝΕ. ἣν σοὶ πιθόμενος τῷ τε σύμπαντι στρατῷ ΟΔ. ἔπραξας ἔργον ποῖον ὧν οὔ σοι πρέπον; ΝΕ. ἀπάταισιν αἰσχραῖς ἄνδρα καὶ δόλοις ἑλών. — Ἡ σημείωσις τοῦ Σχολ. «συνήθης αὐτῷ ἡ χαλᾷ φωνὴ» ὀφείλει νὰ ἀνενεχθῇ μόνον εἰς τὸ προκείμενον δρᾶμα, ἔνθα τὸ *χαλᾶν* ἀπαντᾷ πεντάκις, 58, 189, 1023, 1090, ἐν ᾧ ἐν τοῖς λοιποῖς δράμασιν εὕρηται μόνον δίς, Εὐμ. 219 καὶ Χοηφ. 878.

273. *οὐδέ*, ὡς καὶ ἐν στίχ. 269: καὶ δὲν πρόκειταί σοι τέρμα καὶ ἀπαλλαγὴ τῶν μόχθων; Πρβ. 278.

274. Πρβ. 392. Τοῦτο βεβαίως ἰσχύει ἐφ' ὅσον διαμένει ἡ ἀρχὴ τοῦ Διός. Ἄλλως διαλέγεται ὁ Προμηθεὺς 781 κἑ. Πρβ. προσέτι καὶ 176 κἑ. ἔνθα ἀμφότερα ταῦτα συνάπτονται.

275 κἑ. *δόξει δὲ πῶς;*] Ἡ θέσις αὕτη τῶν λέξεων ἕνεκα τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸ ἡγούμενον *δοκῇ*. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 1429 λεύσσω γὰρ Αἴγισθον. ΟΡ. εἰσορᾶτε ποῦ τὸν ἄνδρα; — *ἥμαρτες*: Ὅτι ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ σημαίνεται οὐχὶ ἠθικὸν ἁμάρτημα καὶ ἔγκλημα, ἀλλὰ σφάλμα ἀσυνεσίας καὶ παρὰ τὰς δυνάμεις ἀντιστάσεως κατὰ ὑπερτέρου ἀντιπάλου, τοῦτο συνάγεται ἔκ τε τοῦ εἱρμοῦ τῶν ἐννοιῶν καὶ ἐκ στίχ. 282 κἑ., ἔνθα ὁ Προμηθεὺς ἐν μεγαλόφρονι εἰρωνείᾳ ὁμολογεῖ ὅτι ἑκουσίως ἥμαρτε τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, ἣν ὑπολαμβάνει πρᾶξιν ἔντιμον. — *οὔτ' ἐμοί ἐστι καθ' ἡδονὴν λέγειν* = οὔτε ἐμοί ἐστι ἡδονὴ λέγειν, οὔτε ἐγὼ ἥδομαι λέγειν. — *σοί τ' ἄλγος*: ὑπονοουμένου οὐχὶ

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

μεθῶμεν, ἄθλου δ' ἔκλυσιν ζήτει τινά.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἐλαφρὸν ὅστις πημάτων ἔξω πόδα
ἔχει παραινεῖν νουθετεῖν τε τὸν κακῶς
πράσσοντ'· ἐγὼ δὲ ταῦθ' ἅπαντ' ἠπιστάμην.
ἑκὼν ἑκὼν — ἥμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι·
θνητοῖς ἀρήγων αὐτὸς ηὑρόμην πόνους.

ἀκούειν κατὰ ζεῦγμα, ἀλλὰ *λεγούσης μου*. Χαρακτηριστικὰ ταῦτα τῆς εὐμενείας τοῦ χοροῦ ἀποφεύγοντος (πρβ. καὶ 263) ὅσον οἷόν τε νὰ ψέξῃ τὸ ἁμάρτημα τοῦ Προμηθέως. — *ἀλλὰ ταῦτα μὲν μεθῶμεν*: Σχολ. ν. «τὸ περὶ τούτων λέγειν». Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 16, 60 ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν. — *ἄθλου ἔκλυσιν*: διὰ ὑπείξεως. Πρβ. 331 κἑ. Τοιαύτην ἀπαλλαγὴν βούλεται νὰ πορίσῃ αὐτῷ ὕστερον ὁ Ὠκεανός. Διὰ τούτων προπαρασκευάζουσιν αἱ Ὠκεανίδες τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἑαυτῶν πατρός.

279 κἑ. *ἐλαφρόν*] ῥᾴδιον. — *πημάτων ἔξω πόδα ἔχει*: παροιμιώδης ῥῆσις ἀναμιμνήσκουσα τὸ τῆς συνηθείας: ὅποιος εἶν' ἔξω ἀπὸ τὸ χορὸ πολλὰ τραγούδια 'ξέρει. Πρβ. Χο. 693 ἔξω κομίζων ὀλεθρίου πηλοῦ πόδα, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἔξω πηλοῦ πόδα παροιμία», Σοφ. Φιλ. 1260 ἴσως ἂν ἐκτὸς κλαυμάτων ἔχοις πόδα, Εὐρ. Ἡρακλείδ. 109 καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα, Ἱππ. 1293 πήματος ἔξω πόδα τοῦδ' ἀπέχεις. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 1078 ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν, Ἡρακλ. 1249 σὺ δ' ἐκτὸς ὢν γε συμφορᾶς με νουθετεῖς, ἀπ. τραγ. ἀδέσπ. 312 ἐλαφρὸν παραινεῖν τῷ κακῶς πεπραγότι, Φιλήμ. ἀπ. 27 χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι ῥᾴδιον, Terent. Andr. 309 facile omnes quom valemus recta consilia aegrotis damus.

281 κἑ. Διὰ τοῦ '*ἐγὼ δὲ ταῦθ' ἅπαντ' ἠπιστάμην*' καὶ '*ἑκὼν ἑκών*' κτλ. ἀποκρούεται ἡ μομφὴ τῆς ἀσυνεσίας καὶ τὸ ἁμάρτημα περιορίζεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ (283) ἐκδηλουμένην ὀλιγωρίαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὠφελείας, οὕτω δὲ τὸ σφάλμα τοῦτο μεταβάλλεται εἰς εὐγενῆ πρᾶξιν. Οὐχὶ δι' ἔλλειψιν συνέσεως, λέγει ὁ Προμηθεύς, ἐνέπεσον εἰς τὴν παροῦσαν δυστυχίαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἤθελον νὰ καταπνίξω τὴν ἐμὴν πεποίθησιν ἐνώπιον τοῦ ἰσχυροτέρου ἀντιπάλου. Σφάλμα δύνασαι νὰ ὑπολάβῃς ὅτι ἐν τῇ βοηθείᾳ ἣν παρέσχον ἄλλοις, ἐν οὐδεμιᾷ μοίρᾳ ἐθέμην τὴν ἐμὴν σωτηρίαν. — *ταῦθ' ἅπαντα*: Σχολ. «τιμωρηθησόμενος» ἢ ἃ νῦν πάσχω, ὡς ἑρμηνεύει ὁ ν. Σχολ. — *ἑκὼν ἑκών*: Ἡ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς λέξεως κατὰ τὸ τῆς ἀναδιπλώσεως σχῆμα εἶναι λίαν συχνὴ ἐν τῷ δράματι τούτῳ, συντελοῦσα εἰς ἐντονωτέραν ἐκδήλωσιν λύπης, παρακλήσεως καὶ ἐμπέδου ἰσχυρισμοῦ. Πρβ. 290, 354, 600, 619 κἑ., 715, 720, 913, 922, 1031. — Ἀντὶ '*συνέτυχον τούτῳ τῷ πάθει*' ἕπεται ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἥμαρτες 276 τὸ *ἥμαρτον*, τὸ δὲ *οὐκ ἀρνήσομαι* ἀναφέρεται μόνον εἰς τὸ *ἥμαρτον* (παραδέχομαι τὸ 'ἥμαρτες') οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸ *ἑκών*. Πρβ. Ἀγ. 451 τὸν δ' ἐν φοναῖς καλῶς πεσόντ'... ἀλλοτρίας διαὶ γυναικός, τάδε σῖγά τις βαΰζει, ἔνθα τὸ 'τάδε . . . βαΰζει' ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς λέξεις ἀλλοτρίας.. γυναικός. Περὶ τοῦ ἀσυνδέτου ἥμαρτον . . ἀρνήσομαι ἔπιθι σημ. εἰς 72. — *οὐκ ἀρνήσομαι*: (Ἀγ. 1379, Εὐμ. 466), ὡς non mentiar Hor. sat. II 6, 32.

283. *θνητοῖς ἀρήγων*] ἄνευ συνδέσεως ἐπὶ ἐπεξηγήσεως (πρβ. σημ. εἰς

οὐ μήν τι ποιναῖς γ' ᾠόμην τοιαῖσδέ με
κατισχνανεῖσθαι πρὸς πέτραις πεδαρσίοις,
τυχόντ' ἐρήμου τοῦδ' ἀγείτονος πάγου.
καί μοι τὰ μὲν παρόντα μὴ δύρεσθ' ἄχη,
πέδοι δὲ βᾶσαι τὰς προσερπούσας τύχας
ἀκούσαθ', ὡς μάθητε διὰ τέλους τὸ πᾶν.
πίθεσθέ μοι, πίθεσθε, συμπονήσατε
τῷ νῦν μογοῦντι. ταὐτά τοι πλανωμένη

251). — *ηὐρόμην*: πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 864 μελέους θανάτους ηὔροντο, Σοφ. Αἴ. 1023 καὶ ταῦτα πάντα σοῦ θανόντος ηὐρόμην.

284 κἑ. *ποιναῖς γε τοιαῖσδε*] τοιαῖσδέ γε ποιναῖς, διότι τὸ μέγεθος τῆς πραγματικῆς τιμωρίας ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀναμενόμενον μικρὸν μέτρον αὐτῆς. — *ᾠόμην με κατισχνανεῖσθαι*: ἀντὶ ὀνομαστικῆς. Συχνὴ εἶναι ἡ χρῆσις αὕτη ἐν ἀντιθέσει, ἔνθα τὸ ὑποκείμενον ποιεῖ ἑαυτὸ ἀντικείμενον, οἷον Ὁμ. Ὀδ. 8, 221 τῶν δ' ἄλλων ἐμέ φημι πολὺ προφερέστερον εἶναι, Σοφ. Ἠλ. 65 ὡς κἄμ' ἐπαυχῶ . . . λάμψειν ἔτι, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοιαύτης ἀντιθέσεως, ὡς αὐτόθι 471 πικρὰν δοκῶ με πεῖραν τήνδε τολμήσειν ἔτι, Εὐρ. Ἀλκ. 641 καί μ' οὐ νομίζω παῖδα σὸν πεφονευκέναι (πρβ. Κρυγ. Α' § 55, 2, 3 καὶ Β' § 51, 2, 1 καὶ § 55, 2, 2, ἔνθα μνημονεύονται τὰ ὁμηρικὰ παραδείγματα). — *κατισχνανεῖσθαι*: μέσος μέλλων ὡς μέσον παθητικόν, ὥσπερ αὐανοῦμαι Σοφ. Φιλ. 954. Πρβ. 154. — *πεδάρσιος*: μετάρσιος, μετέωρος ἀπαντᾷ καὶ 736, 948, Χο. 855, πεδάορος Χο. 588. Οὗτος ὁ αἰολικὸς τύπος (πέδα, μετὰ) ἀπαντᾷ παρ' Αἰσχύλῳ ἔτι ἐν ταῖς λέξεσι πεδαίχμιος, πέδοικος. Ἴσως δὲ ἐγέγραπτο τὴν ἀρχὴν καὶ Εὐμ. 695 πέδ' ἦμαρ καὶ κατ' εὐφρόνην. — *πάγου*: πρβ. σημ. εἰς στ. 20.

287. *καὶ μὴ . . . δύρεσθε*] Ἡ παράκλησις αὕτη προσκολλᾶται εἰς τὴν ἐν στίχ. 279 κἑ. ἐξενεχθεῖσαν ἔννοιαν: αἱ διδασκαλίαι καὶ προτροπαὶ ὑμῶν εἶναι περιτταί. — *δύρομαι*: τύπος τῆς τραγικῆς γλώσσης ἀντὶ τοῦ ὀδύρομαι.

288. *προσερπούσας*] προσερχομένας, μελλούσας (πρβ. 129). Ὁ σκοπὸς περὶ ἀνακοινώσεως τῶν μελλουσῶν αὐτοῦ τυχῶν ἐκτελεῖται τὸ πρῶτον 783 κἑ. καὶ 897 κἑ. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ ἔννοια συντελεῖ εἰς αἰτιολογίαν τῆς εἰς τὴν ὀρχήστραν καταβάσεως τοῦ χοροῦ, καθὰ σημειοῦται ὁ Σχολ. «βούλεται γὰρ στῆσαι τὸν χορόν, ὅπως τὸ στάσιμον ᾄσῃ». Πρβ. καὶ Σχολ ν. «ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀέρι ἐκρέμαντο, διὰ τοῦτο λέγει 'πέδοι βᾶσαι' ἤτοι κατελθοῦσαι πρὸς τὴν γῆν ἀκούσατε πάντα, ὅπως βεβαίως μάθητε τὸ πᾶν· οὐ γὰρ ἠδύνατο προσφωνεῖν ἐκείνας εἰς ὕψος πετομένας».

289. *διὰ τέλους*] ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Πρβ. Εὐμ. 64 διὰ τέλους δέ σοι φύλαξ κτἑ., Εὐρ. Ἱκ. 269 τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν διὰ τέλους εὐδαιμονοῦν, Πλάτ. Σοφ. σελ. 237 Α ἀρχόμενος καὶ διὰ τέλους (ἀπὸ τοῦ Α-Ω). Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ διατελεῖν καὶ τοῦ διὰ παντὸς κεῖται Ἰσοκρ. 3, 25 οἱ διὰ τέλους τυραννευόμενοι. — Περὶ τῆς διαλύσεως ἔπιθι σημ. εἰς 76. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἡ διάλυσις καθίσταται ῥᾳδία, διότι ἡ τομὴ πίπτει ἐπὶ τὸν τέταρτον πόδα (ἴδε σημ. εἰς 2).

291 κἑ. *νῦν*] ἐξηγεῖται διὰ τοῦ ἑπομένου ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: νῦν ἐγώ εἰμι ἐν δυστυχίᾳ, ἥτις ἄλλοτε δύναται νὰ καταλάβῃ σέ. Ἐν προσομοίᾳ ἐννοίᾳ καταπαύει ὁ Φιλοκτήτης τὴν ἱκεσίαν

πρὸς ἄλλοτ' ἄλλον πημονὴ προσιζάνει.

ΧΟΡΟΣ.

οὐκ ἀκούσαις ἐπεθώυξας
τοῦτο, Προμηθεῦ.
καὶ νῦν ἐλαφρῷ ποδὶ κραιπνόσυτον
θᾶκον προλιποῦσ' αἰθέρα θ' ἁγνόν,
πόρον οἰωνῶν, ὀκριοέσσῃ

αὐτοῦ Σοφ. Φιλ. 501 σὺ σῶσον, σύ μ' ἐλέησον εἰσορῶν ὡς πάντα δεινὰ κἀπικινδύνως βροτοῖς κεῖται, παθεῖν μὲν εὖ, παθεῖν δὲ θἄτερα· χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δεῖν' ὁρᾶν, χὤταν τις εὖ ζῇ, τηνικαῦτα τὸν βίον σκοπεῖν μάλιστα, μὴ διαφθαρεὶς λάθῃ. Ἐν ᾧ δὲ ἐνταῦθα ζητεῖται ἡ συμπάθεια καὶ ὁ οἶκτος τοῦ ἑτέρου, ἡ ὁμοία ἔννοια συντελεῖ πρὸς παραμυθίαν καὶ ἀκαμψίαν ἐν τῇ δυστυχίᾳ παρ' Ἀρχιλόχῳ ἀποσπ. 9, 7 ἄλλοτε δ' ἄλλος ἔχει τάδε· νῦν μὲν ἐς ἡμέας ἐτράπεθ', αἱματόεν δ' ἕλκος ἀναστένομεν, ἐξαῦτις δ' ἑτέρους ἐπαμείψεται. Οὐχὶ ὀρθῶς παρέχει τὴν ἔννοιαν ὁ Σχολ. «οὐ γὰρ ἐπιμένει μοι ἡ λύπη ἐφ' ἑνί, ἀλλ' ἐπὶ διαφόροις ἀσχάλλω καὶ τὰ πάντα ὑμῖν ἀφηγήσασθαι βούλομαι», ὀρθότερον ὁ ν. Σχολ. «ἡ πημονὴ καὶ ἡ δυστυχία ἄλλοτε πρὸς ἄλλον προσιζάνει πλανωμένη καὶ φερομένη, ἤγουν ἄστατός ἐστι . . . ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, δεῖ καὶ ὑμᾶς ἐμοὶ συμπονεῖν δυστυχοῦντι, ἵνα καὶ ὑμῖν εἴποτε ἂν συμβαίη, τὸ γὰρ τῆς τύχης ἄδηλον, τὸν ὑμᾶς παραμυθησόμενον ἔχοιτε» — *ταὐτὰ*: κατὰ τὰ αὐτά, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον (κυρίως σύστοιχος αἰτ., τὰ αὐτὰ πλανήματα πλανωμένη), ὁμοίως, ἄνευ διακρίσεως. — *πρὸς ἄλλοτε ἄλλον*: περὶ τῆς θέσεως τῶν λέξεων ἴδε σημ. εἰς 19 καὶ 788.

293-299. Οἱ ἀνάπαιστ ι τοῦ κορυφαίου ἀπαγγέλλονται πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ πτερωτοῦ ἵππου, οὗ ἐποχεῖται ὁ Ὠκεανός, ἐν ᾧ οἱ ἀνάπαιστοι τοῦ Ὠκεανοῦ 300-313 ἀπαγγέλλονται πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν καταβαίνοντος χοροῦ. Πρβ. σημ. εἰς 114-129, 288 καὶ Σχολ. εἰς 413 «τὸ στάσιμον ᾄδει ὁ χορὸς ἐπὶ τῆς γῆς κατεληλυθώς».

293. Σχ. ν. «οὐκ ἀκούσαις καὶ μὴ βουλομέναις ἡμῖν τοῦτο εἶπας, ὦ Προμηθεῦ, δηλονότι τὸ 'ἔλθετε καὶ ἀκούσατε, ἵνα μάθητε ἅπαν τὸ κατ' ἐμέ'· θέλομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τοῦτο». Ἡ ἔννοια: ἡ παραγγελία σου συνᾴδει τῇ ἐμῇ ἐπιθυμίᾳ εἶναι ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου πολύχρηστος. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 4, 73, 19, 349, 22, 286, Ὀδ. 24, 487 ὤτρυνε πάρος μεμαυῖαν Ἀθήνην, Ἰλ. 8, 293 τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις, 15, 603 ἔγειρεν Ἕκτορα Πριαμίδην μάλα περ μεμαῶτα καὶ αὐτόν, κατωτέρω 409, Σοφ. Φιλ. 1178 φίλα μοι φίλα ταῦτα παρήγγειλας ἑκόντι τε πράσσειν. — *ἐπεθώυξας*: ἴδε σημ. εἰς 73. Τὸ ῥῆμα τοῦτο εἴτε σύνθετον εἴτε ἁπλοῦν (θωύσσειν) ἀναγινώσκεται πεντάκις ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι, καὶ ἅπαξ (Ἀγ. 884) μόνον ἐν τοῖς λοιποῖς δράμασιν. Πρβ. καὶ τὴν περὶ τοῦ *χαλᾶν* σημ. εἰς 272.

295 κἑ. *καί*: οὕτω, συνῳδὰ τούτῳ. — *κραιπνόσυτος*: ταχέως φερόμενος, ἐσχημάτισται, ὥσπερ λαβρόσυτος 626, ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου. Πρβ. κραιπνοφόρος 135, θεόσσυτος (θεόσυτος) 117, 622, 670. — *θᾶκον*: δίφρον, ὄχημα (πρβ. 140). Κακῶς ὁ νέος Σχολ. ἐννοεῖ τὸν ἀέρα λέγων «κραιπνόσσυτον θᾶκον δὲ τὸν αἰθέρα φησί· ἐπ' ἐκεῖνον γὰρ οἷον καθήμεναι ἐστηρίζοντο» καὶ «τὴν ἐν τῷ ἀέρι στάσιν ἀφεῖσαι». Πρβ. σημ. εἰς 140 — *πόρον οἰωνῶν*: ἐν ᾧ

χθονὶ τῇδε πελῶ· τοὺς σοὺς δὲ πόνους
χρῄζω διὰ παντὸς ἀκοῦσαι.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ἥκω δολιχῆς τέρμα κελεύθου

τὴν πορείαν ποιοῦνται τὰ ὄρνεα, καθὰ λέγει ὁ ν. Σχολ. Πρβ. οἶμον αἰθέρος 410. — *ὀκριοέσσῃ*: τραχείᾳ καὶ πετρώδει. — *τῇδε*: Σχολ. «προσέθηκε τῇδε διὰ τὸν Καύκασον (ἐσφαλμένως)· οὐ γὰρ πᾶσα γῆ σκληρά». — *πελῶ*: Σχολ. «ἐπέλασα», μᾶλλον δὲ πελάσω.

299. *διὰ παντός*] ὡς διὰ τέλους 289. — *χρῄζω - ἀκοῦσαι*: Ἡ ἐπιθυμία τοῦ χοροῦ ἐκπληροῦται, ὡς εἴρηται ἐν σημ. εἰς 288, ἐν στίχ. 783 καὶ 897. Οὕτως ἐπιτείνεται ἡ καραδοκία τῶν θεατῶν.

300 - 412. Δεύτερον μέρος τοῦ πρώτου ἐπεισοδίου ἀποτελοῦν σὺν τῷ δευτέρῳ ἐπεισοδίῳ τὴν δευτέραν πρᾶξιν, ἤτοι τὴν ἀρχὴν τῆς δράσεως, ἥτις ἄγει εἰς καταστροφὴν (πρβ. σημ. εἰς 323 καὶ 452). Ὁ χορὸς πλήρης οἴκτου πρὸς τὸν Προμηθέα μετέχει τῆς κατὰ τοῦ Διὸς διαθέσεως αὐτοῦ (172 κἑ.), χαρακτηρίζων δὲ μόνον τὴν ἀντίστασιν πρὸς ὑπέρτερον καὶ ἄκαμπτον ἀντίπαλον ὡς ἔργον ἀσύνετον (191 κἑ., 276 κἑ.) ποιεῖ τοῦτο οὐχὶ ὀνειδίζων, ἀλλ' εὐχόμενος ἀπαλλαγὴν τῶν παθημάτων. Τοὐναντίον δὲ ὁ Ὠκεανὸς παραγνωρίζων τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ Προμηθέως ζητεῖ παρὰ τούτου ταπεινὴν ὑποταγὴν εἰς τὸν Δία, οὕτω δὲ ὁ ἀξιέπαινος ζῆλος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, θέλοντος νὰ ἱκετεύσῃ τὸν Δία ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος, οὐδὲν ἕτερον ἐπάγεται ἢ τὴν ἐν εἰρωνικαῖς παρατηρήσεσιν οἴκαδε ἀποπομπὴν αὐτοῦ. — Τῆς σχέσεως τοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς τὸν χορὸν οὐδεὶς λόγος γίνεται δι' ὅλης τῆς σκηνῆς ταύτης. — Σχολ. «καιρὸν δίδωσι τῷ χορῷ καθήκασθαι τῆς μηχανῆς Ὠκεανὸς ἐλθών· ὑπερβολῇ δὲ ἐχρήσατο, ὅπου γε Ὅμηρος (Ἰλ. 20, 7 οὔτε τις οὖν Ποταμῶν ἀπέην, νόσφ' Ὠκεανοῖο) οὐκ εἰσήγαγεν Ὠκεανὸν εἰς τὸν σύλλογον τῶν θεῶν (πρβ. Σχόλ. εἰς 409). ἐπὶ γρυπὸς δὲ τετρασκελοῦς ὀχεῖται». Τὸ ζῷον, ὅπερ στίχῳ 411 δηλοῦται ὡς τετρασκελὴς οἰωνός, διανοητέον οὐχὶ ὡς γρύψ, διότι οἱ γρύπες κατὰ στίχ. 830 οἰκοῦσι λίαν μακράν, ἀλλ' ὡς πτερωτὸς ἵππος (Stephani, compte rendu 1864 σελ. 52), καθὰ θαλάσσιοι θεοὶ παρίστανται ἐπὶ ἔργων τῆς ἀρχαίας τέχνης ὀχούμενοι πολλάκις ἐπὶ ἱπποκάμπων. Παρέρχεται δὲ εἰς τὴν σκηνὴν ὁ πατὴρ τῶν Ὠκεανίδων δεξιόθεν καὶ δὴ κατὰ νῶτον τοῦ Προμηθέως μὴ δυναμένου νὰ ἴδῃ αὐτὸν εὐθὺς (πρβ. ἄνω σημ. εἰς 114 - 129). Ἡ δὲ εἰς τοιαύτας περιστάσεις πρόσφορος μηχανὴ τοῦ θεάτρου ἦν ἡ καλουμένη αἰώρα ἤτοι ὑπὸ σχοινίων βασταζόμενον μηχάνημα, δι' οὗ ἀνεβιβάζοντο εἰς τὸ ὕψος καὶ κατεβιβάζοντο ἐκεῖθεν εἰς τὴν σκηνὴν διάφορα πρόσωπα. Πρβ. Πολυδ. 4, 131 «αἰώρας δ' ἂν εἴποις τοὺς κάλως, οἳ κατήρτηνται ἐξ ὕψους ἀνέχειν τοὺς ἐπὶ τοῦ ἀέρος φέρεσθαι δοκοῦντας ἥρως ἢ θεούς».

300 κἑ. *δολιχῆς*] ἐπικὴ λέξις. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 4, 393 δολιχὴν ὁδόν. — *δολιχῆς κελεύθου τέρμα διαμειψάμενος*: συνεπτυγμένη φράσις ἀντί: δολιχὴν κέλευθον διαμειψάμενος καὶ πρὸς τὸ τέρμα αὐτῆς ἀφικόμενος, ἤτοι μακρὰν ὁδὸν διανύσας καὶ διαπεράνας ἔρχομαι πρὸς σέ. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1400 οἷον ἄρ' ὁδοῦ τέλος Ἄργους ἀφωρμήθημεν = οἷον ἄρα τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ἣν Ἄργους ἀφωρμήθημεν, οἷον ἄρα τέλος μέλλουσαν ἕξειν ὁδὸν Ἄργους ἀφωρμήθημεν, οἷον ἄρα τέλος ὁδοῦ ἐπράξαμεν Ἄργους ἀφορμηθέντες. Πρὸς τὸ *διαμειψάμενος* πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 841 δι' Ἀχέροντ' ἀμείβεται τὰν ναύστολον μελάγκροκον θεωρίδα. Ἡ ὁδὸς εἶναι μακρά, διότι ὁ Ὠκεανὸς

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

διαμειψάμενος πρὸς σέ, Προμηθεῦ,
τὸν πτερυγωκῆ τόνδ' οἰωνὸν
γνώμῃ στομίων ἄτερ εὐθύνων·
ταῖς σαῖς δὲ τύχαις, ἴσθι, συναλγῶ.
τό τε γάρ με, δοκῶ, ξυγγενὲς οὕτως
ἐσαναγκάζει, χωρίς τε γένους
οὐκ ἔστιν ὅτῳ μείζονα μοῖραν
νείμαιμ' ἢ σοί.
γνώσῃ δὲ τάδ' ὡς ἔτυμ', οὐδὲ μάτην
χαριτογλωσσεῖν ἔνι μοι· φέρε γὰρ
σήμαιν' ὅ τι χρή σοι συμπράσσειν·

ἔρχεται ἐκ τῶν βυθῶν τῆς θαλάσσης (317 κἑ.).

302. *πτερυγωκής*] σχηματισθὲν ὥσπερ τὸ ὁμηρικὸν ποδώκης σημαίνει τὸν ταχὺν ταῖς πτέρυξιν, τὸν ὠκύπτερον.

303. *γνώμῃ*] Σχολ. ν. «θελήματι ἐμῷ». Διηύθυνον τὸ τέρας διὰ μόνης τῆς ἐμῆς διανοίας, ἥτις μετεδίδοτο αὐτῷ. Πρὸς μείζονα θαυμασμόν, λέγει ὁ Schütz, πλάττεται τὸ τέρας οὐχὶ ἄλογον, ἀλλὰ κεκτημένον νοῦν καὶ λογισμόν. Ὅμοιον θαῦμα εἶναι αἱ νῆες τῶν Φαιάκων: τιτυσκόμεναι φρεσὶ... αὐταὶ ἴσασι νοήματα καὶ φρένας ἀνδρῶν καὶ πάντων ἴσασι πόλιας καὶ πίονας ἀγροὺς ἀνθρώπων Ὀδυσ. 8, 556. Ὥσπερ αὗται οὐ χρῄζουσι πηδαλιούχου καὶ ἐρεσίας, οὕτω καὶ τὸ τέρας τοῦ Ὠκεανοῦ οὐ χρῄζει χαλινῶν, διότι ἀφ' ἑαυτοῦ ὑπείκει τῇ γνώμῃ τοῦ ἱππέως. Καὶ αἱ ἐκ χρυσοῦ δὲ κατεσκευασμέναι θεραπαινίδες τοῦ Ἡφαίστου ἔχουσι νοῦν, αὐδὴν καὶ σθένος ὥσπερ ζῶσαι νεάνιδες, ἀθανάτων δὲ θεῶν ἀπὸ ἔργα ἴσασιν κατὰ Ὁμήρ. Ἰλ. 18, 418. — *στομίων ἄτερ*: ἄνευ χαλινῶν.

305. *τὸ ξυγγενές*] ὡς υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς (Ἡσ. Θεογ. 133) ἀνήκει ὁ Ὠκεανὸς πρὸς τὸ γένος τῶν Τιτάνων. Ὡσαύτως καὶ ὁ Προμηθεὺς εἶναι υἱὸς τῆς Γαίας Θέμιδος. Πρβ. σημ. εἰς 14.

305 κἑ. *οὕτως*: δηλαδὴ συναλγεῖν. — *ἐσαναγκάζει*: πρβ. 39 τὸ συγγενές τοι δεινόν. — *χωρὶς γένους* (συγγενείας): τουτέστιν καὶ ὁ σὸς χαρακτὴρ ἐμποιεῖ μοι σεβασμόν.

307 κἑ. *μοῖραν νείμαιμι*, ὡς Σοφ. Τραχ. 1238 ἀνὴρ ὅδ', ὡς ἔοικεν, οὐ νεμεῖν ἐμοὶ φθίνοντι μοῖραν, σημαίνει ἀπονέμειν τινὶ τὸ προσῆκον καὶ τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ τιμήν. Πρβ. Ἡροδ. 2, 172 ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, Πλάτ. Κρατ. 398 Β μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχει. — *νείμαιμι*: ἡ εὐκτικὴ ἄνευ τοῦ *ἂν* ἀπαντᾷ συχνὴ μετὰ τὰ: οὐκ ἔστιν ὅστις, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἢ τίς ἔστιν ὅς; ἔσθ' ὅπως; ὡς Ἀγ. 625 οὐκ ἔσθ' ὅπως λέξαιμι, Χο. 172 οὐκ ἔστιν ὅστις πλὴν ἐμοῦ κείραιτό νιν, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1172 καὶ τίς ποτ' ἔστιν, ὅν γ' ἐγὼ ψέξαιμί τι; Εὐρ. Ἀλκ. 52 ἔστ' οὖν ὅπως Ἄλκηστις εἰς γῆρας μόλοι, Ἀριστοφ. Σφηξ. 471 ἔσθ' ὅπως ἄνευ μάχης... ἐς λόγους ἔλθοιμεν ἀλλήλοισι; Ὁμ. Ἰλ. 22, 348 ὡς οὐκ ἔσθ' ὅς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι. Πρβ. Κρυγ. Β' § 54, 3, 8.

309. Σχολ. ν. «νοήσεις δέ, φησί, τὴν πρὸς ἐμοῦ διάθεσιν ἀληθῆ».

310. *χαριτογλωσσεῖν*] Σχολ. «μέχρι γλώσσης χαρίζεσθαί σοι καὶ οὐκ ἔργοις». Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 1514 δειλίᾳ γλώσσῃ χαρίζῃ τἄνδον οὐχ οὕτω φρο-

οὐ γάρ ποτ' ἐρεῖς ὡς Ὠκεανοῦ
φίλος ἐστὶ βεβαιότερός σοι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἔα, τί χρῆμα; καὶ σὺ δὴ πόνων ἐμῶν
ἥκεις ἐπόπτης; πῶς ἐτόλμησας, λιπὼν
ἐπώνυμόν τε ῥεῦμα καὶ πετρηρεφῆ
αὐτόκτιτ' ἄντρα, τὴν σιδηρομήτορα
ἐλθεῖν ἐς αἶαν; ἢ θεωρήσων τύχας

νῶν, Θέογν. 63 ἀπὸ γλώσσης φίλον εἶναι, 973 μή μοι ἀνὴρ εἴη γλώσσῃ φίλος, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ.

312. Ἡ μνεία τοῦ ἰδίου ὀνόματος ἔχει τι τὸ ἀφελές. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 240 ἦ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἵξεται υἷας Ἀχαιῶν, 19, 151 ὥς κέ τις αὖτ' Ἀχιλῆα μετὰ πρώτοισι ἴδηται ἔγχεϊ χαλκείῳ Τρώων ὀλέκοντα φάλαγγας, Σοφ. Ο. Τ. 1366 εἰ δέ τι πρεσβύτερον ἔτι κακοῦ κακόν, τοῦτ' ἔλαχ' Οἰδίπους, Αἴ. 98 ὥστ' οὔποτ' Αἴανθ' οἵδ' ἀτιμάσουσ' ἔτι καί, ὥσπερ ἐνταῦθα, Ο. ἐ. Κ. 626 κοὔποτ' Οἰδίπουν ἐρεῖς ἀχρεῖον οἰκητῆρα δέξασθαι. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ δήλωσις τοῦ ὀνόματος ἐνταῦθα προτίθεται ἅμα νὰ καταστήσῃ τοῖς θεαταῖς γνωστὸν τὸ πρόσωπον τοῦ παρερχομένου.

314. *ἔα, τί χρῆμα; ἢ τί δ' ἐστὶ χρῆμα*: εἶναι συχνὴ δήλωσις τῆς ἐκπλήξεως, ὡς Ἀγ 1305, Χο. 881. Κεῖται τὸ ἔκπληξιν δηλοῦν ἐπιφώνημα *ἔα* ἢ ἐκτὸς τοῦ στίχου, ὡς Εὐρ. Ἀνδρομ. 896, Ἱκ. 92 ἔα,| τί χρῆμα; ἢ ἐντὸς αὐτοῦ, ὡς ἐνταῦθα καὶ Εὐρ. Ἡρακλ. 525. Ἱππ. 905, Ὀρ. 1573. Πάντως δὲ ἡ μεταβολὴ τοῦ Dindorf: ἔα,| τί χρῆμα λεύσσω εἶναι περιττή. Καὶ Χο. 10 τίθησιν ὁ Dindorf ἔα πρὸ τοῦ 'τί χρῆμα λεύσσω;'

315. *ἥκεις ἐπόπτης*] ὡς 118 κἑ., Ἡροδ. 3, 21 ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς, Ἀριστοφ. Ὄρν. 1022 ἐπίσκοπος ἥκω. — *πῶς ἐτόλμησας*: Τὸ σχόλ. εἰς 300 μνημονεύει τὴν διαφωνίαν τοῦ Αἰσχύλου πρὸς τὸν Ὅμηρον, ὅστις ἐκ τῶν ποταμῶν μόνον τὸν Ὠκεανὸν δὲν εἰσάγει εἰς τὸν σύλλογον τῶν θεῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Αἰσχύλος εἰσάγει τὸν Προμηθέα ἐκπλησσόμενον ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ Ὠκεανοῦ, διὰ τοῦτο ἡ ἐξαίρεσις παρισταμένη ὡς τοιαύτη οὐδεμίαν ἀτοπίαν ἐγείρει, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ καὶ τὸ ἄτοπον τοῦ τυχαίου ποιοῦνται ἐκποδὼν ἐξαίροντες ἰδίᾳ τὸ τυχαῖον.

317 κἑ. *πετρηρεφῆ*: καλυπτόμενα ὑπὸ ἀπορρώγων κρημνῶν, οἱονεὶ ἔχοντα ὄροφον ἀπὸ πετρῶν. Πρβ. Εὐρ. Κύκλ. 82 ἄντρα δ' ἐς πετρηρεφῆ ποίμνας ἀθροῖσαι προσπόλους κελεύσατε καὶ Ἴωνι 1400 Κέκροπος ἐς ἄντρα καὶ Μακρὰς πετρηρεφεῖς. — *αὐτόκτιτ' ἄντρα*: εἶναι τὰ αὐτοφυῆ καὶ αὐτοκατασκεύαστα πετρώδη ἄντρα. Πρβ. Ἡσύχ. «αὐτοκτί[σ]τους δόμους· οὐ κατεσκευασμένους, ἀλλ' ἐκ ταὐτομάτου γεγενημένους . . . Σοφοκλῆς Κηδαλίωνι» καὶ αὐτόξυλος, αὐτόχυτος, αὐτόρριζος (Εὐρ. Ῥῆσ. 288 αὐτόρριζον ἑστίαν χθονός). — *ἄντρα*: πρβ. 137. — *σιδηρομήτορα* (πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 8, 47 Ἴδην μητέρα θηρῶν, 9. 479 Φθίην . . . μητέρα μήλων, Ἀστυδάμ ἀπόσπ. 6 σελ. 780[2] Ν. οἰνομήτορ' ἄμπελον): Σχολ. «τὴν Σκυθίαν· οἱ γὰρ Χάλυβες Σκυθικὸν ἔθνος». Περὶ τῆς ὀνομασίας ταύτης τῆς Σκυθίας ἴδε Ἑ. ἐ. Θ. 715 Χάλυβος Σκυθᾶν ἄποικος, Σουΐδ. «Χάλυβοι ἔθνος Σκυθίας, ἔνθεν ὁ σίδηρος τίκτεται». Κατὰ Ἡσίοδον (παρὰ Κλήμ. Ἀλεξ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἐμὰς ἀφῖξαι καὶ συνασχαλῶν κακοῖς;
δέρκου θέαμα, τόνδε τὸν Διὸς φίλον,
τὸν συγκαταστήσαντα τὴν τυραννίδα,
οἵαις ὑπ' αὐτοῦ πημοναῖσι κάμπτομαι.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ὁρῶ, Προμηθεῦ, καὶ παραινέσαι γέ σοι
θέλω τὰ λῷστα, καίπερ ὄντι ποικίλῳ.
γίγνωσκε σαυτὸν καὶ μεθάρμοσαι τρόπους

Στρωμ. 1, 16, 75) καὶ Ἀριστοτέλη (παρὰ Plin. VII 57 § 197) ἡ τῆξις τοῦ χαλκοῦ ἐξευρέθη τὸ πρῶτον παρὰ τοῖς Σκύθαις. Πρβ. καὶ κατωτέρω σημ. εἰς 740 κέ.

319. *συνασχαλῶν*] ἔπιθι σημ. εἰς 171.

320 κέ. *δέρκου*] ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ θεωρήσων (318). Πρβ. σημ. εἰς 120. — *θέαμα*: εἴρηται μετὰ πικρίας περὶ θεάματος παραδόξου καὶ ἀλγεινοῦ (ἔπιθι σημ. εἰς 69). Πρβ. Ἐπιστ. Παύλου πρὸς Κορινθ. Α' 4, 9 ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. — *τόνδε*: (ἐμὲ ἐνταῦθα) περὶ τοῦ διαλεγομένου, ὥσπερ τὸ παρὰ τοῖς τραγικοῖς συχνὸν ἀπαντῶν 'ὅδε ὁ ἀνήρ' (ἐγώ). — *συγκαταστήσαντα*: συνιδρύσαντα, συμπαρασκευάσαντα ἢ «συγκατεργασάμενον αὐτῷ τὴν ἀρχήν», ὡς ἑρμηνεύει ὁ ν. Σχολ. Πρβ. Θουκ. 4, 107 παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν ξυγκαθίστη ταῦτα.

322. *κάμπτομαι* μετὰ: τόνδε — φίλον ἀντὶ *κάμπτεται* (δαμάζεται) κατὰ σύνεσιν, ὥσπερ Ὁμ. Ἰλ. 10,88 γνώσεαι Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα, τὸν περὶ πάντων Ζεὺς ἐνέηκε πόνοισι διαμπερές, εἰς ὅ κ' ἀυτμὴ ἐν στήθεσσι μένῃ καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρῃ, Ὀδ. 2, 40 οὐχ ἑκὰς οὗτος ἀνὴρ ὃς λαὸν ἤγειρα, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 284 ἀλλ' ὥσπερ ἔλαβες τὸν ἱκέτην ἐχέγγυον, ῥύου με κἀκφύλασσε, 1329 τῷδ' ἀνδρὶ τοὐμοῦ πρὸς κασιγνήτου τίσιν, Αἴ. 864 τοῦθ' ὑμῖν Αἴας τοὔπος ὕστατον θροεῖ· τὰ δ' ἄλλ' ἐν Ἅιδου τοῖς κάτω μυθήσομαι, Τραχ. 1080 ὁρᾶτε τὸν δύστηνον ὡς οἰκτρῶς ἔχω, Δημοσθ. 18, 79 οὐδαμοῦ Δημοσθένη γέγραφεν οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ.

323. Περὶ τῆς παραινετικῆς ταύτης ῥήσεως τοῦ Ὠκεανοῦ σημειοῦται ὁ Σχολ. «σκόπησον τὰ τῶν ῥητόρων καλὰ παρὰ πρώτοις εὑρεθέντα τοῖς τραγικοῖς», ἔνθα τὸ *πρώτοις* σημαίνει ὅτι πρὸ τῶν ῥητόρων οἱ τραγικοὶ ἐποιήσαντο χρῆσιν ῥητορικῶν τεχνασμάτων. Ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ πειρᾶται ὁ Ὠκεανὸς διὰ φιλοφρόνων παραινέσεων καὶ νουθεσιῶν νὰ μετατρέψῃ τὸν νοῦν τοῦ Προμηθέως· ἀλλ' ὅμως αἱ παραινέσεις αὗται ἀντίκεινται οὕτως εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Τιτᾶνος, ὥστε ἐπιτείνουσι μόνον τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην αὐτοῦ. — *ὁρῶ, Προμηθεῦ*: πρβ. 151.

324. *καίπερ ὄντι ποικίλῳ* (Σχολ. «συνετῷ») καὶ μὴ χρῄζοντι διδασκαλίας. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 577 μητρὶ δ' ἐγὼ παράφημι καὶ αὐτῇ περ νοεούσῃ πατρὶ φίλῳ ἐπίηρα φέρειν Διί. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ *ποικίλος* δηλοῖ σύνεσιν καὶ πνευματικὴν εὐφυΐαν στερουμένην τῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως. Καὶ ἐν Ἡσιόδ. Θεογ. προσνέμονται τῷ Προμηθεῖ τοιαῦτα ἐπίθετα, οἷον ποικίλος, αἰολόμητις 510, ποικιλόβουλος 521, ἀγκυλομήτης 546. Πρβ. πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς 559, πολύϊδρις 616.

325 κέ. Σχολ. «γνῶθι σαυτόν, ὡς ὁ ποιητὴς (Ἰλ. 5, 440): Φράζεο, Τυ-

νέους· νέος γὰρ καὶ τύραννος ἐν θεοῖς.
εἰ δ' ὧδε τραχεῖς καὶ τεθηγμένους λόγους
ῥίψεις, τάχ' ἄν σου καὶ μακρὰν ἀνωτέρω
θακῶν κλύοι Ζεύς, ὥστε σοι τὸν νῦν χόλον

δείδη, καὶ χάζεο· γνῶθι σεαυτόν ὅτι ἥττων εἶ τοῦ Διός». Ὑπαινιγμόν τῆς τῶν ἑπτὰ σοφῶν γνώμης φαίνεται ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν εἶχεν ἐν νῷ. — *μεθάρμοσαι*: μεταβαλὼν καὶ ἀποθέμενος τοὺς νῦν προσάρμοσον σεαυτῷ νέους τρόπους. Σχολ. ν. «μεταλλάχθητι ἐκ τοῦ σκληροῦ εἰς τὸ μαλακὸν καὶ ὕπειξον τῷ Διί» καὶ «νέον φρόνημα κτῆσαι τὸ πρῶτον ἀφείς». Πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 1157 νῦν μεθηρμόσμεθα βελτίω βίον τοῦ πρόσθεν. — *νέους*: προληπτικῶς, ὥστε νέους εἶναι ἤτοι μεταβαλὼν τοὺς σεαυτοῦ τρόπους ποίησον αὐτοὺς νέους. Πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 343 μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους, Ὁμ. Ἰλ. 14, 53 οὐδέ κεν ἄλλως (ὥστε ἄλλως γενέσθαι) Ζεὺς ὑψιβρεμέτης αὐτὸς παρατεκτήναιτο. — *νέος γὰρ καὶ τύραννος ἐν θεοῖς*: αἰτιολογία ἐξαρκοῦσα εἰς εὐμετάβλητον μὲν καὶ πρὸς τὸ ἑκάστοτε συμφέρον μεθαρμοζόμενον, ἀλλ' εἰς χαρακτῆρα, οἷος ὁ τοῦ Προμηθέως, ἀπεχθεστάτη.

327. *τεθηγμένους λόγους*] λόγους οἱονεὶ τῇ τῆς ὀργῆς ἀκόνῃ ὠξυμμένους καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἑτέρου δάκνοντας καὶ κεντοῦντας. Σχολ. ν. «σκληροὺς καὶ ὑβριστικούς· ἐκ μεταφορᾶς τοῦ τεθηγμένου σιδήρου καὶ ἐστομωμένου». Καὶ ἀναφέρεται μὲν ἡ μεταφορὰ κατὰ πρῶτον εἰς τὴν γλῶσσαν, ὡς Σοφ. Αἴ. 584 γλῶσσά σου τεθηγμένη, ἀλλά, καθὰ σημειοῦται ὁ Valckenaer εἰς Εὐριπ. Ἱππ. σελ. 239, καλεῖται ὑπὸ τῶν ποιητῶν τεθηγμένη ἡ ὑπὸ τῆς ὀργῆς, τοῦ μίσους καὶ ἄλλου πάθους τεταραγμένη ψυχή. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 1625 παῦσαι λῆμ' ἔχων τεθηγμένον καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 702 τεθηγμένον τοί μ' οὐκ ἀπαμβλυνεῖς λόγῳ. Ἐνταῦθα ἀντιδιαστέλλονται οἱ τεθηγμένοι λόγοι πρὸς τοὺς ἠπίους καὶ μαλακούς.

328. *ῥίψεις*] σφενδονήσεις. Πρβ. 964, Εὐρ. Ἀλκ. 679 νεανίας λόγους ῥίπτων ἐς ἡμᾶς, Ἱππολ. 214 μανίας ἔποχον ῥίπτουσα λόγον; 232 τί τόδ' αὖ παράφρων ἔρριψας ἔπος; Τρῳάσ. 729 οὔτ' αὖ σ' Ἀχαιοῖς βούλομαι ῥίπτειν ἀράς, Ἑκ. 334 ὦ θύγατερ, οὑμοὶ μὲν λόγοι πρὸς αἰθέρα φροῦδοι μάτην ῥιφθέντες ἀμφὶ σοῦ φόνου. Τὴν σημασίαν ταύτην τοῦ *ῥίπτειν* διέσωσεν καὶ ἡ συνήθεια. Πρβ. καὶ τὸ ἀπορρίπτειν σημαῖνον τὴν ἐν ἀπερισκέπτῳ σπουδῇ γενομένην ῥῆσιν, οἷον Ἡροδ. 6, 69 αἰδρείῃ τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος .. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο καὶ 7, 13 παραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορρῖψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεόν. — Αἱ λέξεις «ταχέως καίπερ καθήμενος πολλῷ ἀνωτέρω ἀκούσεταί σου» σκοποῦσιν ἐν παρέργῳ νὰ ἀναμνήσωσι τὸν Προμηθέα τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Διός. Πρβ. Ἱκ. 605 οὔτινος ἄνωθεν ἡμένου σέβει κάτω. Ὁ Ἀριστοφάνης φαίνεται παρῳδῶν τὸ χωρίον Ὄρν. 1550 φέρε τὸ σκιάδειον, ἵνα με κἂν ὁ Ζεὺς ἴδῃ ἄνωθεν, ἀκολουθεῖν δοκῶ κανηφόρῳ.

329 κἑ. *τὸν νῦν παρόντα χόλον μόχθων*] περὶ τῆς θέσεως τῶν λέξεων (κατὰ τὸ ὑπερβατὸν καλούμενον σχῆμα) ἔπιθι Θουκ. 1, 11 τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος, 3, 54 τῶν ἐς Ἰθώμην Εἱλώτων ἀποστάντων, Ξεν. Ἀναβ. 5, 3, 4 τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. — Πρὸς τὸ *χόλος μόχθων*: (χόλος τοῦ Διὸς ἐπαγόμενός σοι μόχθους καὶ δυστυχίας) δύναται νὰ παραβληθῇ 930 δυσπλάνοις ἀλατείαις πόνων, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 1230 πόνων τιθηνοὺς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς, Βάκχ. 1218 μόχ-

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

παρόντα μόχθων παιδιὰν εἶναι δοκεῖν.
ἀλλ', ὦ ταλαίπωρ', ἃς ἔχεις ὀργὰς ἄφες,
ζήτει δὲ τῶνδε πημάτων ἀπαλλαγάς.
ἀρχαῖ' ἴσως σοι φαίνομαι λέγειν τάδε·
τοιαῦτα μέντοι τῆς ἄγαν ὑψηγόρου
γλώσσης, Προμηθεῦ, τἀπίχειρα γίγνεται.

θων μυρίοις ζητήμασι, ἐν οἷς χωρίοις ἠδύνατό τις νὰ περιμείνῃ μᾶλλον : δυσπλάνου ἀλατείας πόνοις ἢ πόνους . . . τροφῆς καὶ μόχθους μυρίων ζητημάτων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις Σοφ. Αἴ. 888 τὸν μακρῶν ἀλάταν πόνων, Ἀντ. 114 λευκῆς χιόνος πτέρυγι, Ἠλ. 19 μέλαινα ἄστρων εὐφρόνη. Τὰ παραδείγματα ταῦτα φαίνονται ὅτι ἀποδεικνύουσιν εὐρεῖαν τῆς γενικῆς χρῆσιν, ἐν ᾗ ἡ ἰδέα τοῦ αἰτίου ὑπόκειται ὡς βάσις τῇ γενικῇ. Κατὰ ταῦτα λευκῆς χιόνος πτέρυξ εἶναι ἡ πτέρυξ ἡ τὴν θέαν λευκῆς καὶ στιλβούσης χιόνος παρέχουσα καὶ ἄστρων εὐφρόνη εἶναι ἡ νὺξ ἡ τὰ ἄστρα ποιοῦσα νὰ φαίνωνται. Ὁ Schoemann ἡρμήνευσεν τὸ *χόλος μόχθων* ὧδε : χόλος ἐκδηλούμενος ἐν τοῖς ἐπιτιθεμένοις σοι πήμασι, ἀλλ' ὅπερ παραβάλλει 462 ὧν δέδωκ' εὔνοιαν εἶναι ἀλλοῖον Ὅθεν ἡ ἑρμηνεία : χόλος καὶ πικρία παθημάτων δὲν εἶναι ἀποδεκτὴ καὶ ἐκ τούτου, ὅτι οὐδαμοῦ δύναται νὰ ἀποδειχθῇ ἡ σημασία αὕτη τοῦ *χόλος*. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Terent. Eun. II 3,9 ludum iocumque dicet fuisse illum alterum, praeut huius rabies quae dabit. — Παρασημειωτέον δὲ ἐν τέλει ὅτι ἕτεροι ἀναφέροντες τὸ *χόλον* εἰς τὸν *Δία* συνάπτουσιν *μόχθων παιδιάν*, ὁ δὲ ν. Σχολ. ἑρμηνεύων « τὴν λύπην τῶν νῦν δυστυχιῶν » καὶ ἐννοῶν τὸν χόλον τοῦ Προμηθέως διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ τιμωρίαν » ὡρμήθη, ὡς φαίνεται, εἰς τοῦτο ἐκ στίχ. 331 ἃς ἔχεις ὀργὰς ἄφες. — ***παιδιάν*** : Σχολ. « πείσῃ γὰρ χαλεπώτερα ».

333 κέ. *ἀρχαῖα*] Σουΐδας « . . . ἀρχαῖος ἀντὶ τοῦ εὐήθης » καὶ « ἀρχαίως . . ἠλιθίως, εὐήθως ». Τὰ παλαιὰ καὶ ἐξηλλαγμένα τῆς συνηθείας ὑπολαμβάνονται μωρὰ καὶ ἠλίθια. Πρβ. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 323 ἀρχαῖον καὶ σαπρόν, Νεφ. 915 σὺ δέ γ' ἀρχαῖος, 984 ἀρχαῖά γε καὶ Διπολιώδη (ἀπὸ τῆς τῷ Διὶ Πολιεῖ ἐν λίαν ἀρχαϊκῷ τρόπῳ τελουμένης ἑορτῆς) καὶ τεττίγων ἀνάμεστα (οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἐφόρουν χρυσοῦς τέττιγας περὶ τὰς κόμας. Πρβ. Θουκ. 1, 6 καὶ Ἀριστοφ. Ἱπ. 1331) καὶ Cic. or. Philipp. I 10, 25 neglegimus ista et nimis antiqua et stulta ducimus.— *τάδε* : ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἑπομένους λόγους τοῦ Ὠκεανοῦ.— *μέντοι* : παρέχει τήνδε τὴν ἔννοιαν : ὑπολαμβάνεις ἴσως τὴν ἑπομένην νουθεσίαν πεπαλαιωμένην καὶ μωράν, ἀλλ' ὅμως διαμένει ἀληθής. — *τοιαῦτα* : Σχολ. « ἃ πάσχεις νῦν· γνωμικῶς δέ φησι ».— *ὑψήγορος* : ὅπερ ὁ Ὅμηρος λέγει ὑψαγόρης (πρβ. Ὀδ. 2, 85 καὶ ἀλλαχοῦ), σημαίνει μεγαλορρήμων καὶ ὑβριστής, ὑψήγορος δὲ γλῶσσα εἶναι μεγαλορρημονοῦσα καὶ κομπάζουσα. Πρβ. 345, 376, Ἑ. ἐ. Θ. 552, Σοφ. Αἴ. 766 ὑψικόμπως κἀφρόνως ἠμείψατο.— *ἄγαν* : πρβ. Ἀριστοφ. Βατρ. 835 μὴ μεγάλα λίαν λέγε.

335. *ἐπίχειρα*] Ἡσύχ. « τὰ ὑπὲρ τὸν μισθὸν διδόμενα τοῖς χειροτέχναις », τὸ δῶρον, ἡ ἐπιφορὰ (κέρασμα), εἶτα ὁ μισθός, ὡς Ἀριστοφ. Σφηξ. 581 κἂν αὐλητής γε δίκην νικᾷ, ταύτης ἡμῖν ἐπίχειρα ἐν φορβειᾷ τοῖσι δικασταῖς ἔξοδον ηὔλησ' ἀπιοῦσιν, Πλάτ. πολιτ. σελ. 608 C τὰ μέγιστα ἐπίχειρα ἀρετῆς καὶ προκείμενα ἆθλα, μεταφορικῶς κεῖται Σοφ. Ἀντ. 820 ξιφέων ἐπίχειρα

σὺ δ' οὐδέπω ταπεινὸς οὐδ' εἴκεις κακοῖς,
πρὸς τοῖς παροῦσι δ' ἄλλα προσλαβεῖν θέλεις.
οὔκουν ἔμοιγε χρώμενος διδασκάλῳ
πρὸς κέντρα κῶλον ἐκτενεῖς, ὁρῶν ὅτι
τραχὺς μόναρχος οὐδ' ὑπεύθυνος κρατεῖ.
καὶ νῦν ἐγὼ μὲν εἶμι καὶ πειράσομαι
ἐὰν δύνωμαι τῶνδέ σ' ἐκλῦσαι πόνων·
σὺ δ' ἡσύχαζε μηδ' ἄγαν λαβροστόμει.

λαχοῦσα. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Πινδ. Ὀλ. 1,85 ἀκέρδεια λέλογχεν θαμινὰ κακαγόρους, Σοφ. Ἀντ. 127 Ζεὺς γὰρ μεγάλης γλώσσης κόμπους ὑπερεχθαίρει, Εὐρ. Βακχ. 386 ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία καὶ ἀπόσπ. 5 εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.

336. *ταπεινὸς*] ἐννοητέον *εἶ*. Πρβ. σημ. εἰς 42. — *εἴκειν κακοῖς*: πρβ. σημ. εἰς 192. Τὸ ἄκαμπτον ἐν τῇ δυστυχίᾳ δὲν συνᾴδει μὲν τῇ ἁρμονικῇ φύσει τῶν Ἑλλήνων, λαμβανόντων ὑπ' ὄψιν τὰς περιστάσεις, διακρίνει ὅμως ἡρωϊκοὺς χαρακτῆρας, οἷος ὁ τῆς Ἀντιγόνης Σοφ. Ἀντ. 471 δηλοῖ τὸ γέννημ' ὠμὸν ἐξ ὠμοῦ πατρὸς τῆς παιδός· εἴκειν δ' οὐκ ἐπίσταται κακοῖς.

337. *δὲ*] δύναται νὰ κατέχῃ τὴν τετάρτην θέσιν, ὅταν αἱ προηγούμεναι λέξεις ἀποτελῶσι μίαν ἔννοιαν ἢ συνδέωνται στενῶς πρὸς ἀλλήλας, ὡς ἐνταῦθα καὶ 397. Ἐπιθ. καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 41. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Πέρσ. 534 μή καί τι πρὸς κακοῖσι προσθῆται κακόν, Σοφ. Φιλ. 1265 μῶν τί μοι νέα πάρεστε πρὸς κακοῖσι πέμποντες κακά, Ο. Τ. 667 εἰ κακοῖς κακὰ προσάψαι τοῖς πάλαι τὰ πρόσφατα.

339. Ἡμαρτημένως ὁ Σχολ. «ἐάν μοι μὴ πεισθῇς, βλάψεις σεαυτόν», διότι ὁ νοῦς εἶναι μᾶλλον τοιόσδε: ἑπόμενος ἐμοὶ καὶ ὢν συνετὸς παύσῃ λακτίζων πρὸς κέντρα. Ἡ παροιμιώδης αὕτη ῥῆσις λέγεται περὶ τῶν ἐναντιουμένων εἰς τοὺς ὑπερτέρους αὐτῶν καὶ οὐδὲν ἕτερον ἀπεργαζομένους ἢ βλάβην ἑαυτοῖς. Πρβ. Ἀγ. 1624 πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε, μὴ πταίσας μογῇς, Πινδ. Πυθ. 2, 173 ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει ὀλισθηρὸς οἶμος, Εὐρ. Βάκχ. 795 θύοιμ' ἂν αὐτῷ μᾶλλον ἢ θυμούμενος πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεῷ, ἀπόσπ. 604 πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου, Terent. Phorm. I 2,28 nam quae inscitiast, advorsum stimulum calces, Πράξ Ἀποστ. 9, 5 σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν, Ammian. Marcell. 18, 19 ne contra acumina calcitraret. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἄνω παράδειγμα μάλιστα τοῦ Πινδάρου δῆλον ποιεῖ ὅτι ἤδη πρὸ τοῦ Αἰσχύλου ἦν τὸ πρὸς κέντρα λακτίζειν παροιμιώδης ῥῆσις, μεταβληθεῖσά τι ἐνταῦθα διὰ τοῦ '*κῶλον ἐκτείνειν*'. Διὰ τοῦ κέντρου (κεντρὶ) ἐξοτρύνονται καὶ νῦν παρ' Ἕλλησιν οἱ ἀροτριῶντες βόες.

340. *τραχὺς*] πρβ. 35. — *οὐδ' ὑπεύθυνος*: ὡς Πέρσ. 216 ὁ Περσῶν βασιλεὺς λέγεται οὐχ ὑπεύθυνος πόλει. Τὸ μέτρον θὰ ἠνείχετο *κοὐχ ὑπεύθυνος*, ἀλλὰ τότε θὰ ἀντιδιεστέλλετο τὸ *ὑπεύθυνος* πρὸς τὸ *τραχύς*, ἐν ᾧ κεῖται ἐν παραθέσει. Πρβ. 202.

341 κἑ. *εἶμι*] Σχολ. ν. «ἀπελεύσομαι πρὸς αὐτόν». — Συναπτέον οὐχὶ πειράσομαι ἐκλῦσαι, ἐὰν δύνωμαι, ἀλλὰ πειράσομαι, ἐὰν δύνωμαι ἐκλῦσαι, ὥσπερ Πλάτ. Νόμ. 638 Ε πειρώμενος, ἂν ἄρα δύνωμαι.. δηλοῦν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 18, 601 πειρήσεται, αἴ κε θέῃσιν.

343. *λαβροστομεῖν*] θρασυστομεῖν. Πρβ. 334, Ὁμ. Ἰλ. 23, 474 Ἰδομε-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἢ οὐκ οἶσθ', ἀκριβῶς ὢν περισσόφρων, ὅτι
γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία προστρίβεται;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ζηλῶ σ' ὁθούνεκ' ἐκτὸς αἰτίας κυρεῖς
τούτων μετασχεῖν καὶ τετολμηκὼς ἐμοί.
καὶ νῦν ἔασον μηδέ σοι μελησάτω.
πάντως γὰρ οὐ πείσεις νιν· οὐ γὰρ εὐπιθής.

νεῦ, τί πάρος λαβρεύεαι (Σχολ. Β «λάβρως καὶ οὐ μετὰ σκέψεως λαλεῖν»), 478 ἀλλ' αἰεὶ μύθοις λαβρεύεαι· οὐδέ τί σε χρὴ λαβραγόρην ἔμεναι, καὶ Σοφ. Αἴ. 1147 τὸ σὸν λάβρον στόμα.

344. Ἡ συνίζησις τοῦ *ἢ οὐ* εἶναι ἐπίσης συχνή, ὡς ἡ τοῦ *μὴ οὐ*. Πρβ. Κρυγ. Β' § 13, 6, 2.— *ἀκριβῶς* (Ἡσύχ. «ἄκρως») *περισσόφρων*: Περὶ τοῦ ἐν ἤθει καὶ οὐχὶ ἄνευ εἰρωνείας κειμένου πλεονασμοῦ ἴδε 976 τὸν πικρῶς ὑπέρπικρον, Ὁμ. Ἰλ. 7, 39 οἰόθεν οἶος, 97 αἰνόθεν αἰνῶς καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 796.—*περισσόφρων*: λίαν συνετός. Πρβ. 324.

345. *ματαίᾳ*] λαβροστόμῳ. Σχολ. ν. «τῇ παρὰ καιρὸν κομπαζούσῃ».— *προστρίβεται*: ἐπιβάλλεται. Πρβ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 5 πληγὰς ἀεὶ προστρίβεται τοῖς οἰκέταις, Δημ. 25, 52 πορεύεται (ὁ συκοφάντης) διὰ τῆς ἀγορᾶς σκοπῶν τίνι συμφορὰν ἢ βλασφημίαν ἢ κακόν τι προστριψάμενος ἀργύριον εἰσπράξεται, Πλουτ. Περ. 22 ἔοικε δ' αὐτῷ προστρίψασθαι τὴν φυλαργυρίαν ἡ φύσις. Ὥσπερ δὲ Σοφ. Ἀντ. 68 οἱ τελευταῖοι λόγοι τῆς Ἰσμήνης 'τὸ γὰρ περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα' ἐρεθίζουσιν τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀντιγόνης, οὕτως ἐνταῦθα τὸ σκαιὸν τῆς ἀπειλῆς ἐπάγει παρὰ τῷ Προμηθεῖ τὸ ἀντίθετον τοῦ ποθουμένου ἀποτελέσματος.

346. *ζηλῶ σε*: (μακαρίζω σε) μετά τινος εἰρωνείας.— Πρὸς τὸ '*ἐκτὸς αἰτίας*' πρβ. Σοφ. Ἀντ. 445 ἔξω βαρείας αἰτίας.— Ὥσπερ δὲ τὸ τέλος τοῦ προηγουμένου λόγου τοῦ Ὠκεανοῦ, οὕτως ἀποτελεῖται καὶ ἡ ἀπάντησις αὕτη τοῦ Προμηθέως καὶ ἡ ἑπομένη τοῦ Ὠκεανοῦ, ἔτι δὲ καὶ ἡ μεθεπομένη τοῦ Προμηθέως ῥῆσις ἐκ πέντε στίχων.

347. *καὶ τετολμηκὼς τούτων ἐμοὶ μετασχεῖν*] Καὶ μόνον ὅτι ἐτόλμησας νὰ παράσχῃς μοι ἐν τούτοις τοῖς πράγμασιν τὴν ἀρωγήν σου, ἠδύνατο νὰ ἐμβάλῃ σε εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Διός.— *καὶ τετολμηκώς*: πρβ. σημ. εἰς 213 καὶ 397.

348. *ἔασον*] ἄφες. Σχολ. ν. «ἔασον ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν». Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 593 ὅταν μάθῃς μου, νουθέτει, τὰ νῦν δ' ἔα (δηλ. τὸ νουθετεῖν).— *μηδὲ*: ἀντὶ τοῦ συνήθους *καὶ μή*. — *μελησάτω*: «διὰ φροντίδος ἔστω τοῦτο» Σχολ. ν.

349 κἑ. *πάντως οὐ*] οὐδενὶ τρόπῳ, οὐδαμῶς, ὡς 1086, Εὐρ. Ἱππ. 1062 πάντως οὐ πίθοιμ' ἂν οὕς με δεῖ, Ὁμ. Ἰλ. 8, 450 πάντως . . . οὐκ ἄν με τρέψειαν ὅσοι θεοί εἰσ' ἐν Ὀλύμπῳ, Ὀδ. 19, 91 πάντως . . . οὔ τί με λήθεις, 20, 180 πάντως οὐκέτι νῶι διακρινέεσθαι ὀίω. — *νιν*: αὐτόν. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. 34. — *παπταίνειν*: μετὰ δέους καὶ προσοχῆς περισκοπεῖν καὶ ἀναζητεῖν τι (1066, Ὁμ. Ἰλ. 17, 84 πάπτηνεν δ' ἄρ' ἔπειτα κατὰ στίχας) μεταπίπτει ῥαδίως εἰς τὴν ἔννοιαν ῥήματος φόβου σημαντικοῦ. — *αὐτὸς*: ἀναφέρεται πρὸς τὸ πημανθῇς (= βλαβῇς). — *ὁδῷ*: «τῇ ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν» Σχολ. ν. Περὶ τῆς δοτικῆς ἴδε σημ. εἰς λόγ. 212. — Ἡ ἐπανάληψις τοῦ π (παρήχησις) καθίστησι τὸν λόγον ἐμφαντικώτερον.

πάπταινε δ᾽ αὐτὸς μή τι πημανθῇς ὁδῷ.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

πολλῷ γ᾽ ἀμείνων τοὺς πέλας φρενοῦν ἔφυς
ἢ σαυτόν· ἔργῳ κοὐ λόγῳ τεκμαίρομαι.
ὁρμώμενον δὲ μηδαμῶς ἀντισπάσῃς·
αὐχῶ γάρ, αὐχῶ τήνδε δωρειὰν ἐμοὶ
δώσειν Δί᾽, ὥστε τῶνδέ σ᾽ ἐκλῦσαι πόνων.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τὰ μέν σ᾽ ἐπαινῶ κοὐδαμῇ λήξω ποτέ·
προθυμίας γὰρ οὐδὲν ἐλλείπεις. ἀτὰρ
μηδὲν πόνει· μάτην γὰρ οὐδὲν ὠφελῶν
ἐμοὶ πονήσεις, εἴ τι καὶ πονεῖν θέλοις.
ἀλλ᾽ ἡσύχαζε σαυτὸν ἐκποδὼν ἔχων·

351 κέ. Σχολ. ν. «κατὰ πολὺ ἐγεννήθης κρείττων καὶ βελτίων εἰς τὸ φρονίμους ποιεῖν καὶ σωφρονίζειν ἑτέρους παρὰ σεαυτόν· τοῦτο δὲ ἐξ ἔργων αὐτῶν νοῶ ἀληθῶς καὶ οὐκ ἀπὸ λόγου· σεαυτὸν γὰρ μὴ σωφρονίσας ὥστε ὑπείκειν τῷ Διὶ σωφρονίζεις ἑτέρους· ἐμὲ δὲ προθυμούμενον ἀπελθεῖν εἰς τὸν Δία μηδαμῶς κωλύσῃς· θαρρῶ γὰρ ταύτην τὴν δωρεάν, ἤτοι τὸ ἀπολῦσαί σε τῶν δεσμῶν, ἐμοὶ δώσειν αὐτόν». — *ἀμείνων φρενοῦν*, ὡς Πέρσ. 692 λαβεῖν ἀμείνους εἰσὶν ἢ μεθιέναι. — *φρενοῦν*: Ἡσύχ. «φρενοῦν· φρονεῖν διδάσκειν, νουθετεῖν». — *ἔργῳ κοὐ λόγῳ*: πρβ. 1111. Περὶ τοῦ ἀσυνδέτου πρβ. Κρυγ. Β´ § 59, 1, 7. — *ὁρμώμενον*: ὑπονοουμένου ῥᾳδίως τοῦ *μέ*. Πρβ. 189. — *ἀντισπάσῃς*: ἕλξῃς εἰς τοὐναντίον καὶ κωλύσῃς τῆς σκοπουμένης πορείας.

354 κέ. *αὐχῶ γαρ αὐχῶ*] Περὶ τῆς ἀναδιπλώσεως ἴδε σημ. εἰς 282. — *αὐχεῖν*: θαρρούντως ἀναμένειν, ἐλπίζειν, ὡς 715, Ἱκέτ. 332, Ἀγ. 511 οὐ γάρ ποτ᾽ ηὔχουν τῇδ᾽ ἐν Ἀργείᾳ χθονὶ θανὼν μεθέξειν φιλτάτου τάφου μέρος, Εὐρ. Μηδ. 582 γλώσσῃ γὰρ αὐχῶν τἄδικ᾽ εὖ περιστελεῖν. — *τήνδε δωρειὰν* ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ '*ὥστε . . . πόνων*'. Ὁ τύπος *δωρειά* εἶναι ὁ ἀρχαιότερος, ὁ δὲ βραχύτερος τύπος *δωρεὰ* ἐπικρατεῖ μᾶλλον περὶ τὰ τέλη τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος. Ἔπιθι Meisterhans, Gram. der att. Inschr. σελ. 31. — *ἐκλῦσαι πόνων*: πρβ. 342.

356 κέ. *τά μέν*: Ἀντὶ *τὰ δὲ* ἕπεται *ἀτάρ*. — *λήξω*: δηλαδὴ ἐπαινῶν. — *προθυμίας*, ἣν ὑπὲρ ἐμοῦ δεικνύεις. Πρβ Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1023 οὐκ ἂν δύναιο, τὸ δὲ πρόθυμον ᾔνεσα.

358 κέ. *μάτην*: συναπτέον τῷ *πονήσεις*. — *ὠφελῶν*: δηλαδὴ ἐμοί. Τὸ ὠφελεῖν εὕρηται οὐ μόνον παρὰ τοῖς δραματικοῖς ποιηταῖς (πρβ. Κρυγ. Β´ § 46, 8, 2) συντασσόμενον πολλάκις δοτικῇ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς πεζογράφοις. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 844 τοῖς θανοῦσι πλοῦτος οὐδὲν ὠφελεῖ. — *πονεῖν - θέλοις*, μετ᾽ ἐμφάσεως: ἐὰν τῷ ὄντι ἤθελες νὰ μοχθήσῃς. Ὁ Προμηθεὺς δὲν προσνέμει εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Ὠκεανοῦ σοβαρὰν θέλησιν.

360. *σαυτὸν ἐκποδὼν ἔχων*] ἱστάμενος μακρὰν καὶ μὴ ἐμβάλλων σεαυτὸν εἰς κίνδυνον, ὡς Ξεν. Κύρ. Π. 6, 1, 37 οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμβουλεύουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτόν, μή τι καὶ πάθω ὑπὸ σοῦ. Πρβ. Εὐρ. Ἀλκ.

ἐγὼ γὰρ οὐκ, εἰ δυστυχῶ, τοῦδ' εἵνεκα
θέλοιμ' ἂν ὡς πλείστοισι πημονὰς τυχεῖν.
οὐ δῆτ', ἐπεί με χαὶ κασιγνήτου τύχαι
τείρουσ' Ἄτλαντος, ὃς πρὸς ἑσπέρους τόπους
ἕστηκε κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς

634 σὺ δ' ἐκποδὼν στὰς καὶ παρεὶς ἄλλῳ θανεῖν. Ἴσως ὁ ποιητὴς ἔχει ἐν νῷ τὰ ἐν Ὁμ. Ἰλ. 14, 202 ἀναγινωσκόμενα, ἔνθα ἡ Ἥρα ἱστορεῖ, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Τιτανομαχίας ἔτυχε ξενίας παρθένος ἔτι οὖσα παρὰ τῷ Ὠκεανῷ καὶ τῇ Τηθύι, οἵτινες ἀμέτοχοι τοῦ πολέμου ἀπέλαυον εἰρήνης ἐν ταῖς πόρρω κειμέναις αὐτῶν ἕδραις. Ὅθεν ταῦτα καὶ τὰ ἐν στίχ. 389 εἰρημένα παρέσχον λαβὴν τῷ Αἰσχύλῳ πρὸς διαγραφὴν τῶν ἠθῶν τοῦ Ὠκεανοῦ. Πρβ. σημ. εἰς 323.

361. Σχολ. «προμηθητικῶς· οὐ γὰρ κατὰ τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν (πρβ. τὸ παροιμιῶδες τῶν Λατίνων solamen miseris socios habuisse malorum) πολλοὺς αὐτῷ συνατυχεῖν βούλεται ὁ Προμηθεύς». Ἡ ἰδέα αὕτη ἀποτελεῖ τὴν μετάβασιν εἰς τὴν τοῦ Ἄτλαντος μνείαν ἄγουσαν περαιτέρω εἰς τὸν Τυφῶνα, δι' οὗ ὁ ποιητὴς πληροῖ τὸν κύριον αὐτοῦ σκοπὸν περὶ ἐκρήξεως τῆς Αἴτνης (367-369). — *τοῦδ' εἵνεκα*, ὥσπερ τὸ λατινικὸν idcirco ἐν Hor. epist I 11, 16 nec si te validus iactaverit auster in alto, idcirco navem trans Aegeum mare vendas. — *εἵνεκα*: ἐπικὸς τύπος ἀντὶ *ἕνεκα*, ὃν μετεχειρίσαντο οἱ τραγικοὶ χάριν τοῦ μέτρου, ὥσπερ ξεῖνος ἀντὶ ξένος, κεινὸς ἀντὶ κενός. κεῖνος ἀντὶ ἐκεῖνος, εἱλίσσειν (πρβ. 143 καὶ 1085) ἀντὶ ἑλίσσειν, μοῦνος ἀντὶ μόνος.

362. *τυχεῖν*] περὶ τῆς χρήσεως ταύτης τοῦ *τυγχάνειν* ἰδὲ σημ. εἰς Πέρσ. 708 ἀνθρώπεια δ' ἄν τοι πήματ' ἂν τύχοι βροτοῖς.

363. *οὐ δῆτ', ἐπεί*] πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 431 εἴποις ἂν ὡς θέλοντι τοῦτ' ἐμοὶ τότε πόλις τὸ δῶρον εἰκότως κατήνεσεν· οὐ δῆτ' ἐπεί τοι τὴν μὲν αὐτίχ' ἡμέραν . . . οὐδεὶς ἔρωτος τοῦδ' ἐφαίνετ' ὠφελῶν, Εὐρ. Ἡρακλεῖδ. 505 αὐτοὶ δὲ προστιθέντες ἄλλοισιν πόνους παρόν σφε σῶσαι φευξόμεσθα μὴ θανεῖν; οὐ δῆτ', ἐπεί τοι καὶ γέλωτος ἄξια κτέ., Ἀλκ. 555. — Ὁ νοῦς, δι' οὗ αἰτιολογεῖται ἡ ἑπομένη διήγησις, εἶναι ὅδε: δὲν θέλω νὰ παρασύρω καὶ ἄλλους (ἤτοι σὲ) εἰς τὸν ὄλεθρον, ἐπειδὴ ἡ δυστυχία τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἄτλαντος καὶ τοῦ Τυφῶνος ἱκανὴν λύπην παρέχει. — *κασιγνήτου*: Κατὰ τὸν Ἡσίοδ. Θεογ. 509 κέ. υἱοὶ τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης εἶναι ὁ Ἄτλας, ὁ Μενοίτιος, ὁ Προμηθεὺς καὶ ὁ Ἐπιμηθεύς. Κατὰ ταῦτα ἀποφαίνει καὶ ὁ Αἰσχύλος τὸν Ἄτλαντα ἀδελφὸν τοῦ Προμηθέως οὐδένα λόγον ποιούμενος τούτου, ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι ἀντὶ τῆς Κλυμένης μητέρα τοῦ Προμηθέως λέγει τὴν Θέμιν. Ὅθεν φαίνεται ὅτι πάντως παραδέχεται τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ διετήρησε τὴν ἡσιόδειον δήλωσιν Ἰαπετιονίδης.

364. *πρὸς ἑσπέρους τόπους*] πρὸς τὴν δύσιν. Πρβ. ἀπόσπ. 404 Αἴγινα δ' αὕτη πρὸς νότου κεῖται πνοάς, Ὁμ. Ὀδ. 13, 240 ἠμὲν ὅσοι ναίουσι πρὸς ἠόα τ' ἠέλιόν τε ἠδ' ὅσσοι μετόπισθε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα. Πρβ. καὶ Εὐρ. Ἴων. 908 ὀμφὰν κληροῖς πρὸς χρυσέους θάκους καὶ γαίας μεσσήρεις ἕδρας.

365. Πρβ. Ἡσ. Θεογ. 517 Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης, πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων ἑστηώς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσι· ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς. Παρ' Ἡσιόδῳ ἐλλείπουσιν οἱ στῦλοι, οὓς ὁ Αἰσχύλος παρέλαβεν ἐκ τοῦ Ὁμήρου

ὤμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον.
τὸν γηγενῆ τε Κιλικίων οἰκήτορα

Ὀδ. 1, 52 Ἄτλαντος θυγάτηρ (Καλυψὼ) ὀλοόφρονος ὅστε θαλάσσης πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς μακράς, αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν. Ὥσπερ παρὰ Πινδάρῳ Πύθ. 1, 35 ἡ Αἴτνα χαρακτηρίζεται ὡς κίων οὐρανία, οὕτω λέγεται περὶ Ἄτλαντος παρ' Ἡροδότῳ 4, 184 ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι... τοῦτον κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. Τὸ εἰς τὰ νέφη τοίνυν ἐξικνούμενον ὄρος παρέστη τῇ φαντασίᾳ ὡς κίων βαστάζων τὴν οὐρανίαν ἁψῖδα (πρβ. καὶ Verg. Aen. IV 247). Οὗτος ὁ φορεὺς (ἄτλας ἐκ τοῦ τλάω) μεταβληθεὶς ἐν τῷ μύθῳ εἰς Τιτᾶνα, ᾧ πρὸς τιμωρίαν ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τραχήλου τὸ βάρος τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι τὸ ὄρος, οὗ οἱ πόδες καθικνοῦνται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ κορυφὴ εἰς τὰ νέφη τοῦ οὐρανοῦ. Τοὐναντίον πελώρια ὄντα παραβάλλονται πρὸς κορυφὰς ὀρέων, οἷον περὶ τῆς βασιλίσσης τῶν Λαιστρυγόνων λέγεται Ὀμ. Ὀδ. 10, 113 τὴν δὲ γυναῖκα εὗρον ὅσην τ' ὄρεος κορυφήν, ὁ δὲ Πολύφημος προσομοιάζει κατὰ Ὀδύσ. 9, 191 ῥίῳ ὑλήεντι ὑψηλῶν ὀρέων. Ὁ Ἄτλας βαστάζει τοὺς ὑψηλοὺς κίονας, οἵτινες διέχουσι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ κίονες αἰθούσης διαχωρίζουσι τὴν ὀροφὴν καὶ τὸ ἔδαφος, ἤτοι εἶναι αὐτὸς ὁ κίων. Ἀλλ' ὅμως παρ' Ὁμήρῳ κατὰ τὸ εἰρημένον χωρίον Ὀδ. 1, 53 ὑπόκειται ὡς βάσις ἡ ἀρχέγονος παράστασις περὶ τῶν βασταζόντων κιόνων, ὁ δὲ προσωποπεποιημένος Ἄτλας δὲν καταλαμβάνει ἐντελῶς τὴν θέσιν τῶν κιόνων. Παρ' Αἰσχύλῳ βαστάζει τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἐπὶ τῶν ὤμων ἤτοι διέχει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἱστάμενος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ βαστάζων ἐπὶ τοῦ τραχήλου τὸν κίονα, ἐφ' οὗ ἐρείδεται ὁ οὐρανὸς (445 κἑ., ἀποσπ. 312 αἱ δ' ἑπτ' Ἄτλαντος παῖδες ὠνομασμέναι πατρὸς μέγιστον ἆθλον οὐρανοστεγῆ κλαίεσκον). Ἡ ἔννοια τοῦ προκειμένου χωρίου, μάλιστα τὰ ἐν στίχῳ 441 κἑ. περὶ Ἄτλαντος λεγόμενα ποιοῦσι δῆλον ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Αἰσχύλου, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὴν τοῦ Ἡσιόδου (κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης) ὁ Ἄτλας πρὸς τιμωρίαν ἀναγκάζεται νὰ βαστάζῃ τὴν οὐρανίαν ἁψῖδα. Τὰ παθήματα τοῦ Ἄτλαντος ἐξεικονίσθησαν ἤδη ἐν τῇ λάρνακι τοῦ Κυψέλου, καθὰ ἱστορεῖ ὁ Παυσανίας 5, 18: Ἄτλας ἐπὶ μὲν τῶν ὤμων κατὰ τὰ λεγόμενα οὐρανόν τε ἀνέχει καὶ γῆν, φέρει δὲ καὶ τὰ Ἑσπερίδων μῆλα· ὅστις δέ ἐστιν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων τὸ ξίφος καὶ ἐπὶ τὸν Ἄτλαντα ἐρχόμενος, ἰδίᾳ μὲν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένον ἐστὶν οὐδέν, δῆλα δὲ ἐς ἅπαντας Ἡρακλέα εἶναι· γέγραπται καὶ ἐπὶ τούτοις· «Ἄτλας οὐρανὸν οὗτος ἔχει, τὰ δὲ μᾶλα μεθήσει». Περὶ τῶν ἄλλων ἑρμηνειῶν τοῦ ὁμηρικοῦ χωρίου καὶ τῆς φύσεως τοῦ Ἄτλαντος ἔπιθι τὸ ὑπὸ Roscher ἐκδιδόμενον Lexikon der griech. u. röm Myth. τόμ. 1, 704 κἑ.

366. *ἐρείδων*] ὑπερείδων, στηρίζων. — *ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον*: ἄχθος οὐχὶ ῥᾳδίως βασταζόμενον ταῖς ὠλέναις ἤτοι ἄχθος δυσβάστακτον. Πρβ. Φώτιον «εὐάγκαλον εὐβάστακτον», Ἡσύχιον «εὐάγκαλον· εὐβάστακτον, εὐπροσαγκάλιστον» καὶ σημ. εἰς 257.

367. *τὸν γηγενῆ*] τὸν ἐκ γῆς γεννηθέντα. Πρβ. Ἡσ. Θεογ. 820 αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεύς, ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη. Τυφωεὺς (Τυφώς, Τυφὼν) δὲ συγγενὲς τῷ τύφειν καὶ τῦφος σημαίνει κατὰ Ἐτυμ. Μ. σελ. 772, 50 τῶν ταραχωδῶν πνευμάτων τὴν ἀνάδοσιν τὴν ἐκ τῆς γῆς ὧν ἡ προσωποποιία καὶ ὁ δαίμων τῶν ἀτμῶν καὶ τοῦ ὑπογείου καὶ εἰς σεισμοὺς καὶ ἡφαιστείους ἐκρήξεις ἐκδηλουμένου πυρὸς (πυρπνόον

ἄντρων ἰδὼν ᾤκτειρα, δάϊον τέρας

Τυφῶνα Ἑ. ἐ. Θ. 498). Περιγράφεται δὲ ἡ φοβερὰ μορφὴ τοῦ Τυφῶνος ἐν τῇ μνημονευθείσῃ Θεογονίᾳ τοῦ Ἡσιόδου στίχ. 821 κἑ. οὗ χεῖρες μὲν ἄαπτοι, ἐπ' ἰσχύι ἔργματ' ἔχουσαι, καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δέ οἱ ὤμων ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος, γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελιχμότες, ἐκ δὲ οἱ ὄσσων θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε, πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο, φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῇσι παντοίην ὄπ' ἱεῖσαι, ἀθέσφατον κτἑ. Ἐκτιθεμένης δὲ αὐτόθι 836 κἑ. καὶ τῆς κατὰ τοῦ Διός στάσεως τοῦ Τυφῶνος καὶ τῆς ἀποπείρας αὐτοῦ νὰ βασιλεύσῃ θνητῶν καὶ ἀθανάτων, λέγεται ἐν τέλει 853: Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα, βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν, πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πάσας ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου. αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἱμάσσας, ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη· φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης, πληγέντος· πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα ἀτμῇ θεσπεσίῃ καὶ ἐτήκετο, κασσίτερος ὡς κτἑ. Ἤδη τοίνυν ἐνταῦθα συνάπτεται τῇ τιμωρίᾳ τοῦ Τυφῶνος ἡφαιστεία ἔκρηξις, παρὰ δὲ Ἡσιόδῳ θὰ ἐπεχωρίαζεν ὁ μῦθος ἐν Σικελίᾳ καὶ θὰ περιεγράφετο ἔκρηξίς τις τῆς Αἴτνης, ἐὰν ἡ ἐν στ. 860 γραφή: οὔρεος ἐν βήσσῃσιν Αἴτνης παιπαλοέσσης ἐμαρτυρεῖτο κάλλιον. — *Κιλικίων ἄντρων οἰκήτορα*: Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 2, 781 γαῖα δ' ὑπεστενάχιζε Διὶ ὡς τερπικεραύνῳ χωομένῳ, ὅτε τ' ἀμφὶ Τυφωεΐ γαῖαν ἱμάσσῃ εἰν Ἀρίμοις, ὅθι φασὶ Τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς. Ἡ γῆ τῶν Ἀρίμων ἔκειτο ἐν Κιλικίᾳ. Κατὰ Ἡσ. Θεογ. 304 κἑ. ἐγέννησεν εἰν Ἀρίμοισιν ἡ Ἔχιδνα τῷ Τυφῶνι ἄλλα τε τέρατα καὶ τὴν χίμαιραν, ἣν ὁ Βελλεροφόντης κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 6, 179 φονεύει ἐν Κιλικίᾳ. Ὥσπερ δὲ ὁ Σχολ. περὶ τῆς προκειμένης ῥήσεως σημειοῦται «οἰκήσαντα μὲν ἐν Κιλικίᾳ, κολασθέντα δὲ ἐν Σικελίᾳ», οὕτω καὶ παρὰ Πινδάρῳ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν τοῖς ἡφαιστείοις τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ δὴ τῆς Κιλικίας ἐπιχωριάζον ὄνομα τοῦ Τυφῶνος μετήχθη εἰς τὸ ἐν Σικελίᾳ ἡφαίστειον, καθὰ μαρτυρεῖ καὶ ἀποσπ. 69 κἑ. κείνῳ μὲν Αἴτνα δεσμὸς ὑπερφίαλον ἀμφίκειται . . . ἀλλ' οἶος ἄπλατον κεράϊζε θεῶν Τυφῶν' ἑκατοντακάρανον ἀνάγκᾳ Ζεὺς πατὴρ εἰν Ἀρίμοις ποτέ. Προσομοιοτάτη δὲ τῇ αἰσχυλείῳ περὶ Τυφῶνος παραστάσει εἶναι ἡ περὶ αὐτοῦ περιγραφὴ παρὰ Πινδάρῳ Πυθ. 1, 15 κἑ. ὅς τ' ἐν αἰνᾷ Ταρτάρῳ κεῖται, θεῶν πολέμιος, Τυφὼς ἑκατοντακάρανος· τόν ποτε Κιλίκιον θρέψεν πολυώνυμον ἄντρον· νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἁλιερκέες ὄχθαι Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει στέρνα λαχνάεντα· κίων δ' οὐρανία συνέχει, νιφόεσσ' Αἴτνα, πάνετες χιόνος ὀξείας (ποιητικὴ δήλωσις ὄρους χιόνι καὶ παγετοῖ διὰ παντὸς κατεχομένου) τιθήνα· τᾶς ἐρεύγονται ἀπλάτου πυρὸς ἁγνόταται ἐκ μυχῶν παγαί· ποταμοὶ δ' ἁμέραισιν μὲν προχέοντι ῥόον καπνοῦ αἴθων· ἀλλ' ἐν ὄρφναισιν πέτρας φοίνισσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖαν φέρει πόντου πλάκα σὺν πατάγῳ· κεῖνο δ' Ἁφαίστοιο κρουνοὺς ἑρπετὸν δεινοτάτους ἀναπέμπει. Καὶ τὸ ἱπούμενος στίχ. 381 ἀναμιμνήσκει Πινδ. Ὀλ. 4, 5 ὦ Κρόνου παῖς, ὃς Αἴτναν ἔχεις, ἶπον ἀνεμόεσσαν ἑκατογκεφάλα Τυφῶνος ὀμβρίμου. Τῇ πινδαρικῇ περὶ τῶν τοῦ πυρὸς ῥυάκων περιγραφῇ ἐμβλέπει τις τὴν αὐτοψίαν τοῦ ποιητοῦ καὶ ὁ Christ κατέστησε πιθανὸν (ἴδε Εἰσαγ. σελ. 60), ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐμιμήσατο τὸν Πίνδαρον, οὐχὶ δὲ τἀνάπαλιν ὁ Πίνδαρος τὸν Αἰσχύλον.

368. *ἰδὼν ᾤκτειρα*] ἀναμιμνήσκει Ὁμ. Ὀδ. 12, 582 καὶ μὴν Τάνταλον εἰσεῖδον χαλέπ' ἄλγε' ἔχοντα.—*δάϊον*:

ἑκατογκάρανον πρὸς βίαν χειρούμενον
Τυφῶνα θοῦρον· πᾶσι δ' ἀντέστη θεοῖς,
σμερδναῖσι γαμφηλαῖσι συρίζων φόβον·
ἐξ ὀμμάτων δ' ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας,
ὡς τὴν Διὸς τυραννίδ' ἐκπέρσων βίᾳ.
ἀλλ' ἦλθεν αὐτῷ Ζηνὸς ἄγρυπνον βέλος,
καταιβάτης κεραυνὸς ἐκπνέων φλόγα,

ὁ Σχολ. εἰς Σοφ. Αἴ. 784 σημειοῦται «δάϊον κοινῶς τὸ πολέμιον, Ἀττικῶς δὲ τὸ δύστηνον». Ἔπιθι ὅμως τὴν εἰς Πέρσ. 260 σημείωσιν, καθ' ἣν τὸ *δάϊον* ἐν τῷ Τυφῶνι δηλοῖ κυρίως τὴν φλέγουσαν, τὴν καταστρεπτικὴν φύσιν τοῦ ἡφαιστείου στοιχείου. — *ἑκατογκάρανον*: καθὰ χαρακτηρίζεται ἐν τῷ εἰρημένῳ (Πυθ. 1,15) χωρίῳ τοῦ Πινδάρου. Πρβ. καὶ Ὀλ. 4,11 ἑκατογκεφάλα Τυφῶνος ὀμβρίου. Τῇ ἀρχεγόνῳ σημασίᾳ πυρίνων γλωσσῶν συνᾴδει μᾶλλον τὸ προμνημονευθὲν χωρίον τῆς Ἡσιόδ. Θεογ. 825 ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος, γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελιχμότες.

370. *θοῦρον*: θούριον. Πρβ. Πέρσ. 140 θοῦρον εὐνατῆρα.—*πᾶσι δέ*: ἀντὶ δευτερευούσης προτάσεως κεῖται κυρία πρότασις. Πρὸς τοιαύτην ἐν τῇ διηγήσει μετάβασιν πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 555 ἕκτον λέγοιμ' ἂν ἄνδρα σωφρονέστατον ἀλκήν τ' ἄριστον, μάντιν, Ἀμφιάρεω βίαν· Ὁμολωΐσιν δὲ πρὸς πύλαις τεταγμένος κακοῖσι βάζει καὶ κατωτέρω 382.

371 κέ. *σμερδνὸς* (καταπληκτικός, φοβερὸς τῇ ὄψει) κεῖται παρ' Ὁμήρῳ σὺν τῷ *σμερδαλέος*.— *γαμφηλή*: σιαγών.— *συρίζων φόβον*: ἤτοι συρίζων φοβερὸν συριγμὸν ἑρμηνεύεται, ὥσπερ καὶ τὸ ἑπόμενον 'γοργωπὸν σέλας', ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ καλουμένου ἐτυμολογικοῦ σχήματος. Ἔπιθι ὅμως καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 372 ὑπ' ἀσπίδος δὲ τῷ χαλκήλατοι κλάζουσι κώδωνες φόβον. Σχολ. ν. «εἰκότως εἶπε τὸ συρίζων, ἐπειδὴ ὄφεων κεφαλὰς εἶχε, τούτων δέ ἐστι τὸ συρίζειν». Περὶ δὲ τῆς περιγραφῆς ταύτης τοῦ Τυφῶνος σημειοῦται ἐνταῦθα ὁ Σχολ. «οὐ μὴν ἐλεητὸς (ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ᾤκτειρα 368) ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ ποιητὴς φύσει τοῖς τεραστίοις ἐξαιρόμενος οὐ λεπτολογεῖται τὰ πράγματα». Ὄντως διαλέγεται μᾶλλον ὁ εὐσεβὴς ποιητὴς ἢ ὁ τὸν Τυφῶνα οἰκτείρων Προμηθεύς.

372. *γοργωπὸν σέλας*] βλοσυρὰν καὶ ἀγριωπὴν λάμψιν. Πρβ. 269 φλογωπὸν πῦρ καὶ τὰ αὐτόθι σημειωθέντα.

373. κέ. Ὁ στίχος οὗτος ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς πάλιν ὅτι Προμηθεὺς εἶναι ὁ διαλεγόμενος, ὅστις, ὥσπερ τὴν βιαίαν ἰσχὺν τῶν Τιτάνων (224 πρὸς βίαν τε δεσπόσειν) διιδὼν ὡς ματαίαν ἐπιχείρησιν κατεφρόνησεν, οὕτω καὶ τῇ μανίᾳ τοῦ Τυφῶνος προσνέμει ἐλεήμονα εἰρωνείαν. Ἐν τοιαύτῃ λέγει καὶ τὸν ἑπόμενον στίχον. — *ἦλθεν αὐτῷ . . . βέλος*: σαρκαστικῶς, ὡς 694 πυρωπὸν ἐκ Διὸς μολεῖν κεραυνόν, Ἑ. ἐ. Θ. 431 πέποιθα δ' αὐτῷ ξὺν δίκῃ τὸν πυρφόρον ἥξειν κεραυνόν.—*ἄγρυπνον*: οὐχὶ ἄπαυστον καὶ ἄσβεστον, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Σχολ., ἀλλὰ μετενήνεκται ἀπὸ τοῦ προσώπου εἰς τὸ πρᾶγμα: Ὁ Ζεὺς ἦν ἄγρυπνος οὐδ' ἐκάθευδεν οὐδ' ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ προσβολῇ τοῦ Τυφῶνος ὢν ἄγρυπνος καὶ ἕτοιμος πρὸς ἀπόκρουσιν αὐτῆς, καθὰ ἀναγινώσκεται παρ' Ἡσ. Θεογ. 837 καί κεν ὅ γε (Τυφῶν) θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν, εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

375. *καταιβατης*] περὶ τοῦ ἐπισκήπτοντος κεραυνοῦ. Παρ' Ἀριστοφάνει (Εἰρ. 42 Διὸς καταιβάτου) εἶναι ἐπί-

ὅς αὐτὸν ἐξέπληξε τῶν ὑψηγόρων
κομπασμάτων· φρένας γὰρ εἰς αὐτὰς τυπεὶς
ἐφεψαλώθη κἀξεβροντήθη σθένος.
καὶ νῦν ἀχρεῖον καὶ παράορον δέμας
κεῖται στενωποῦ πλησίον θαλασσίου
ἰπούμενος ῥίζαισιν Αἰτναίαις ὕπο,

θετον τοῦ ἐν βρονταῖς καὶ ἀστραπαῖς καταβαίνοντος Διός. Πρβ. Ἀθήν. 12 σελ. 522 F θύουσι Διὶ καταιβάτη καὶ Ὁράτ. Carm. III 4, 42 scimus, ut impios Titanas immanemque turmam fulmine sustulerit caduco.— *ἐκπνέων φλόγα*: πρβ. 949, Πινδ. ἀπόσπ. 111 πῦρ πνέοντος κεραυνοῦ, Εὐρ. Ἱκέτ. 640 κεραυνῷ πυρπόλῳ, Σοφ. Ἀντ. 1146 πῦρ πνεόντων χοράγ' ἄστρων. — *ἐξέπληξε*: Ἴδε σημ. εἰς 136 κέ. — *ὑψηγόρων κομπασμάτων*: πρβ. 334 ὑψηγόρου γλώσσης.

377 κέ. *φρένας εἰς αὐτὰς*] εἰς αὐτὸ τὸ διάφραγμα ἤτοι εἰς τὴν ἕδραν τοῦ μέγα φρονεῖν. Πρβ. 907, Εὐμ. 158 ὑπὸ φρένας, ὑπὸ λοβόν, Ὁμ. Ὀδ. 9, 301 οὐτάμεναι πρὸς στῆθος, ὅθι φρένες ἧπαρ ἔχουσιν καὶ Σχολ. εἰς Ἰλ. 12, 579 «φρένας ὁ ποιητὴς καὶ πάντες οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν τὸ διάφραγμα», Ἀριστοτ. π. τ. ζῷα ἱστ. 2, 15 τὸ διάζωμα ὃ καλεῖται φρένες.— *τυπείς*: πληγείς.— *ἐφεψαλώθη*: εἰς σπινθῆρας μετεβλήθη, κατηνθρακώθη. Πρβ. 386 καὶ Σχολ. «κατεκάη· φέψαλος γὰρ ὁ σπινθήρ».— *ἐξεβροντήθη σθένος*: τῇ βροντῇ ἤτοι ἐμβρόντητος γενόμενος ἀπώλεσε καὶ ἐξέβαλε τὸ σθένος. Πρβ. Δημοσθ. 18, 67 ἑώρων τὸν Φίλιππον ὑπὲρ ἀρχῆς τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, Πέρσ. 598 καὶ Κρυγ. Α' § 52, 4, 2 καὶ 3. Σχολ. σημειοῦται «ἐξησθένησε τὴν δύναμιν, ὃν τρόπον οἱ ἐμβρόντητοι».

379. *ἀχρεῖον*] ἀπόβλητον καὶ ἀνωφελές, ἅτε σαθρὸν καὶ ἄνευ δυνάμεων ὄν. — *παράορον*: Σχολ. «ἐκλελυμένον», ὡς Ὁμ. Ἰλ. 7, 156 πολλὸς γάρ τις ἔκειτο παρήορος, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «παρήορος· παρηωρημένος τῷ σώματι, ἐκλελυμένος». Ὅθεν ἡ λέξις *παράορος* σημαίνει τὸν παντάπασιν ἐκλελυμένον καὶ ἐξησθενωμένον. — *δέμας*: ἄλλως ἢ παρ' Ὁμήρῳ. Ὁ Σχολ. εἰς Ὁμήρου Ἰλ. 1, 115 σημειοῦται «δέμας ὁ ποιητὴς τὸ ἔμψυχον εἴωθε λέγειν... οἷον 'οὐ δέμας οὐδὲ φυήν...' καὶ σῶμα δὲ καλεῖ τὸ ἄψυχον... οἷον 'σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν' (Ἰλ. 7, 79)... Εὐριπίδης μέντοι ἐνηλλαγμένως δέμας μὲν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ λέγων 'ἕκτον δὲ δὴ τόδ' ἦμαρ ἐξ ὅτου σφαγαῖς θανοῦσα μήτηρ πυρὶ καθήγνισται δέμας» (Ὀρέστ. 40), τὸ δὲ σῶμα ἐπὶ ἐμψύχου λαμβάνει λέγων 'δεῖξαι γὰρ Ἀργείοισι σῶμ' αἰσχύνομαι» (αὐτόθι 98). Ταῦτα ἰσχύουσιν λεγόμενα περί τε τοῦ Σοφοκλέους, οἷον Ἀντιγ. 205 ἐὰν ἄθαπτον... δέμας, καὶ περὶ τοῦ Αἰσχύλου.

380 κέ. *στενωποῦ*] Σχολ. «τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ τοῦ διρμετὰ (ἀναγνωστέον ἴσως *διαιροῦντος μεταξὺ*) Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν». Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐχομένου στίχου. Πρβ. καὶ στίχ. 755. — *ἰπούμενος*: πιεζόμενος καθ' Ἡσύχιον. Ἡ λέξις τῶν σπανίων. Πρβ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 223 δώσεις ἐμοὶ καλὴν δίκην ἰπούμενος ταῖς εἰσφοραῖς, Λυσ. 291 ἐμοῦ γε τὼ ξύλω τὸν ὦμον ἐξιπώκατον, Κρατ. 94, Πολυδ. 7, 41 ἔοικε δὲ τὸ ἰποῦσθαι, ἐπὶ τοῦ ἀποθλίβεσθαι καὶ πιέζεσθαι, κναφεῦσι προσήκειν, καὶ Πίνδ. Ὀλ. 4, 5 ἀλλ' ὦ Κρόνου παῖ,

κορυφαῖς δ' ἐν ἄκραις ἥμενος μυδροκτυπεῖ
Ἥφαιστος. ἔνθεν ἐκραγήσονταί ποτε
ποταμοὶ πυρὸς δάπτοντες ἀγρίαις γνάθοις
τῆς καλλικάρπου Σικελίας λευροὺς γύας
θερμοῖς ἀπλάτου βέλεσι πυρπνόου ζάλης. 387
τοιόνδε Τυφὼς ἐξαναζέσει χόλον, 386
καίπερ κεραυνῷ Ζηνὸς ἠνθρακωμένος.

ὅς Αἴτναν ἔχεις ἶπον ἀνεμόεσσαν ἑκατογκεφάλα Τυφῶνος καὶ ἀπόσπ. 94 κείνῳ μὲν Αἴτνα δεσμὸς ὑπερφίαλος ἀμφίκειται.

382 κέ. *κορυφαῖς*] ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ῥίζας. Τὸ σῶμα τοῦ Τυφῶνος ἐπεκαλύπτετο ὑπὸ τῶν ῥιζῶν τῆς Αἴτνης, ἐν δὲ ταῖς κορυφαῖς τοῦ ὄρους τεθέντων τῶν ἀκμόνων τοῦ Ἡφαίστου λέγεται ὅτι πιέζεται καὶ πλήσσεται ἰσχυροῖς πλήγμασιν. — *μυδροκτυπεῖ*: σφυρηλατεῖ Σχολ. «χαλκεύει· μύδρος γὰρ ὁ πεπυρωμένος σίδηρος». Πρβ. Θουκ. 3, 88 νομίζουσι δὲ οἱ ἐκείνῃ ἄνθρωποι ἐν τῇ Ἱερᾷ (μιᾷ τῶν Λιπαραίων νήσων) ὡς ὁ Ἥφαιστος χαλκεύει, ὅτι τὴν νύκτα φαίνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολὺ καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν.

383 κέ. *ἔνθεν . . . ποταμοὶ πυρὸς*] Σχολ. «ποταμοὺς πυρὸς τοὺς κατὰ Σικελίαν ῥύακάς φησι, περὶ ὧν ἠκούομεν πάλαι· καὶ κατὰ τοὺς Ἱέρωνος χρόνους κατὰ τὸ μέσον (πεδίον;) ῥυέντες πολλὰ διέφθειραν χωρία». Ὁ Θουκυδίδης γινώσκει τρεῖς ἐκρήξεις τῆς Αἴτνης λέγων 3, 116 ἐρρύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο (ἔτ. 425) ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον, καὶ γῆν τινα ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ἐπὶ τῇ Αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ· λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. Τὴν ἀρχαιοτάτην δὲ ἔκρηξιν ὑπολαμβάνουσιν οἱ γράφοντες Αἴτνης ἐν τῷ 860 στίχῳ τῆς Ἡσιοδείου Θεογονίας (ἴδε σημ. εἰς στίχ. 367) τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου μνημονευομένην. Ἡ δευτέρα συνέβη κατὰ τὸν Θουκυδίδην (ἴδε ἔμπροσθεν σελ. 59) κατὰ τὸ ἔτος 475, ἡ δὲ τρίτη κατὰ τὸ 425. Τετάρτην ἔκρηξιν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς 96 Ὀλυμπιάδος (= 396/5) μνημονεύει ὁ Διόδωρος 14, 59.

384. *δάπτοντες ἀγρίαις γνάθοις*] δίκην ἁρπακτικοῦ θηρίου. Πρβ. Χο. 324 πυρὸς μαλερὰ γνάθος, 279 ἀγρίαις γνάθοις λειχῆνας ἐξέσθοντας ἀρχαίαν φύσιν, Φρυνίχ. ἀπόσπ. 5 σελ. 721 N. πεδία δὲ πάντα καὶ παράκτιον πλάκα ὠκεῖα μάργοις φλὸξ ἐδαίνυτο γνάθοις, Εὐρ. Μηδ. 1187 παμφάγου πυρός. Ἡ προκειμένη εἰκὼν ἀναμιμνήσκει τὰς εἰδήσεις παρ' Ἡροδότῳ 3, 16 Αἰγυπτίοισι νενόμισται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τάπερ ἂν λάβῃ.

385 κέ. *καλλικάρπου Σικελίας*] πρβ. Εὐρ. Ἡρακλ. 464 τῆς καλλικάρπου κράτος ἔχων Πελασγίας. Ὁ στίχος μηνύει ποιάν τινα ἀγάπην πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ αὐτοψίαν τοῦ ποιητοῦ. — *λευρούς*: «τοὺς πλατεῖς» Σχολ. — *γύας*: χώρους. — *ἀπλάτου*: ἀπροσπελάστου. Πρβ. 742. Τὴν λέξιν ταύτην ἐνδέχεται νὰ παρέλαβεν ὁ Αἰσχύλος ἐκ τοῦ ἐν σημ. εἰς στίχ. 367 μνημονευθέντος χωρίου τοῦ Πινδάρου, μεταχειρισαμένου αὐτὴν καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον Πυθ. 12, 9 ἀπλάτοις ὀφίων κεφαλαῖς καὶ ἀποσπ. 70. Παρ' Αἰσχύλῳ ὀφείλει, ὡς φαίνεται, νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ λέξις Εὐμ. 53 ἀπλάτοισι φυσιάμασιν ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου: *οὐ πλαστοῖσι*

σὺ δ' οὐκ ἄπειρος, οὐδ' ἐμοῦ διδασκάλου
χρῄζεις σεαυτὸν σῶζ' ὅπως ἐπίστασαι·
ἐγὼ δὲ τὴν παροῦσαν ἀντλήσω τύχην,
ἔστ' ἂν Διὸς φρόνημα λωφήσῃ χόλου.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

οὔκουν, Προμηθεῦ, τοῦτο γιγνώσκεις, ὅτι
ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἐάν τις ἐν καιρῷ γε μαλθάσσῃ κέαρ
καὶ μὴ σφριγῶντα θυμὸν ἰσχναίνῃ βίᾳ.

φυσ. — *βέλεσι*: περὶ τῶν τοῦ πυρὸς πηγῶν, ἐκρηγνυμένων δίκην βελῶν. — *ζάλης*: συστροφῆς καὶ ταραχῆς. Ἡσύχ. «ζάλη· συστροφὴ ἀνέμων μεγάλων».

389. κέ. Ὁ νοῦς καὶ ἡ συνάρτησις τῶν λέξεων εἶναι τοιάδε· Σὺ δέ, οὐ γὰρ ἄπειρος εἶ οὐδὲ . . . χρῄζεις, σῶζε (ἰδὲ σημ. εἰς 72). — *οὐκ ἄπειρος*: ἤτοι πολύπειρος λέγεται ὁ Ὠκεανὸς ὡς θεὸς παλαιός, ὅστις πολλὰ ἰδὼν καὶ πολλῶν πεῖραν λαβὼν διετήρησεν ἐπὶ τρεῖς βασιλείας τῶν θεῶν ἀκεραίας τὰς ἑαυτοῦ τιμάς, ἕνεκα δὲ τούτων προστίθησιν ὁ Προμηθεὺς 'σεαυτὸν σῶζ' ὅπως ἐπίστασαι'. Διὰ τοῦ 'οὐδ' ἐμοῦ διδασκάλου χρῄζεις' φαίνεται ὅτι ὁ Προμηθεὺς ἀνταποδίδωσι τῷ Ὠκεανῷ τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ 'ἔμοιγε χρώμενος διδασκάλῳ' 338. — *σεαυτὸν σῶζε*: ἐπανέρχεται εἰς τὴν στίχ. 360 ἔννοιαν.

391 κέ. *ἀντλήσω*] ὑπομενῶ, καρτερήσω. — *ἔστε*: (ἕως) γενόμενον, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ Ἐτυμ. Μ. σελ. 382, 7, ἐκ τοῦ *ἐς* καὶ *τε*, ἀπαντᾷ παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ πεντάκις μὲν ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι (473, 683, 723, 818), ἅπαξ δὲ ἐν Εὐμ. 452. — *λωφήσῃ*: ἀμεταβάτως. Πρβ. σημ. εἰς 27.

393. κέ. Πρβ. Cic. Tusc. III § 76 sed sumendum tempus est non minus in animorum morbis quam in corporum, ut Prometheus ille Aeschyli, cui cum dictum esset «Atqui, Prometheu, te hoc tenere existumo, Mederi posse rationem iracundiae» respondit: «Siquidem qui tempestivam medicinam admovens Non ad gravescens volnus inlidat manus».

394. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 330 φίλων γὰρ οἱ τοιοίδε νικῶνται λόγοις, Ο. ἐ. Κ. 1192 εἰσὶ χἀτέροις γοναὶ κακαὶ καὶ θυμὸς ὀξύς, ἀλλὰ νουθετούμενοι φίλων ἐπῳδαῖς ἐξεπᾴδονται φύσιν, Εὐρ. ἀπόσπ. 962 ἄλλ' ἐπ' ἄλλῃ φάρμακον κεῖται νόσῳ· λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλων, ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα, Μενάνδ. ἀπόσπ. 559 Κο. λύπης ἰατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος· ψυχῆς γὰρ οὗτος μόνος ἔχει θελκτήρια· λέγουσι δ' αὐτὸν οἱ πάλαι σοφώτατοι ἀστεῖον εἶναι φάρμακον, Ἰσοκρ. π. εἰρ. § 39 ὑμᾶς δὲ χρὴ πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπεῖαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς νοσούσαις (ἀντὶ τῆς ἑτέρας γραφῆς ἀγνοούσαις προτιμητέα ἡ νοσούσαις, διότι 'γεμούσαις . . ἐπιθυμιῶν' εἶναι ἐξήγησις τοῦ 'νοσούσαις') καὶ γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν.

396. Σχολ. «τοῦτο καὶ Ἱπποκράτης φησὶ 'πέπονα φαρμακεύειν, μὴ ὠμά'. νῦν οὖν ἐν ἀκμῇ τοῦ θυμοῦ ἐστι

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ἐν τῷ προθυμεῖσθαι δὲ καὶ τολμᾶν τίνα
ὁρᾷς ἐνοῦσαν ζημίαν; δίδασκέ με.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

μόχθον περισσὸν κουφόνουν τ' εὐηθίαν.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ἔα με τῇδε τῇ νόσῳ νοσεῖν, ἐπεὶ
κέρδιστον εὖ φρονοῦντα μὴ φρονεῖν δοκεῖν.

Ζεὺς καὶ οὐ πείσεται». Ὥσπερ τὸ παρ' Ἀριστοφ. Βατρ. 940 οἰδοῦσαν (τὴν τέχνην) ὑπὸ κομπασμάτων . . ἴσχνανα δῆλον ποιεῖ, τὸ δὲ οἴδημα ἀντιστοιχοῦν τῷ λατινικῷ tumor κεῖται ἐπὶ ἐμπαθοῦς ἐξάψεως (πρβ. Πλουτ. β. Γα. Μαρί. 15 ἐκ τοῦ πονοῦντος καὶ πεπονθότος μάλιστα τῆς ψυχῆς ὥσπερ οἴδημα τὸν θυμὸν ἀναδιδούσης, Cic. Tusc. III § 76 erat in tumore animus et omnis in eo temptabatur curatio), ἐλήφθη ἡ ῥῆσις 'σφριγῶντα... ἰσχναίνῃ' ἀπὸ τοῦ οἰδήματος, ὅπερ ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτοῦ ὂν ἀνθίσταται εἰς τὴν θεραπείαν. Πρβ. καὶ Plin. epist. V 16 ut crudum adhuc vulnus medentium manus reformidat, deinde patitur atque ultro requirit, sic recens animi dolor consolationes reicit ac refugit, mox desiderat et clementer admotis adquiescit.

397 κέ. Ποίαν βλάβην δύναται νὰ ἐπενέγκῃ σοι ἡ προθυμία καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ πεῖσαι τὸν Δία;

399. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Σοφ. Ἀντ. 92 ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τἀμήχανα. — Ὁ Προμηθεὺς ὑπολαμβάνων καὶ τὴν προκειμένην συζήτησιν μόχθον περισσόν, ἀποκρίνεται ἐν συντόμοις ῥήσεσιν. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ὁ Ὠκεανὸς λαμβάνων αἴσθησιν τούτου καὶ δυσανασχετῶν ποιεῖται χρῆσιν συντόμων λόγων, ὥστε ἀπὸ τοῦ στίχου 403 ὁ διάλογος μεταπίπτει εἰς στιχομυθίαν. — *εὐηθία*: πρὸς τῷ εὐήθεια, ὥσπερ ὠφελία πρὸς τῷ ὠφέλεια. Ὅτι ἡ λέξις εὐήθεια μετέβαλε τὴν πρώτην αὐτῆς καλὴν σημασίαν ὑπολαμβάνει ὁ Θουκυδίδης τεκμήριον ἠθικῆς ἐξαγριώσεως ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου λέγων 3, 83: οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῷ Ἑλληνικῷ, καὶ τὸ εὔηθες, οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη. Πρβ. Πλάτ. Πολιτείας 3 σελ. 400 E: εὐηθείᾳ οὐχ ἣν ἄνοιαν οὖσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν, καὶ τὴν ὀξύχολον παρονομασίαν παρὰ Δημοσθ. 18, 228 κακοήθης ὤν, Αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης.

400 κέ. *τῇδε τῇ νόσῳ νοσεῖν*] Ἀντὶ τοῦ συνήθους 'νοσεῖν νόσον' ἐποιήσατο τῆς δοτικῆς χρῆσιν καὶ ὁ Σοφοκλῆς Τραχ. 544 νοσοῦντι κείνῳ πολλὰ τῇδε τῇ νόσῳ, αὐτόθι 168 ζῆν ἀλυπήτῳ βίῳ, Ἠλ. 650 ζῶσαν ἀβλαβεῖ βίῳ. Ἐπὶ τοιαύτῃ ἀσθενείᾳ δὲν αἰσχύνομαι, διότι ὠφελιμώτερον εἶναι ὤν τις ἀληθῶς φρόνιμος νὰ φαίνηται τοῖς ἄλλοις ἄφρων ἢ τἀνάπαλιν. Διὰ τούτων ἀνταποδίδωσιν ὁ Ὠκεανὸς τὴν μομφὴν τῆς εὐηθίας. Ἄλλως ὁ ἀρχαῖος Σχολ. «ἔα με παρακινδυνεύειν ὑπὲρ σοῦ· ἄμεινόν μοί ἐστιν εὖ φρονοῦντα σοὶ δοκεῖν τοῖς ἔξωθεν ἀφρονεῖν», ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ νεώτερος, οἷς ἀκολουθοῦσι καί τινες τῶν νεωτέρων, οἷον Schoemann, Hartung, Todt καὶ εἴτις ἕτερος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἐμὸν δοκήσει τἀμπλάκημ᾽ εἶναι τόδε.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

σαφῶς μ᾽ ἐς οἶκον σὸς λόγος στέλλει πάλιν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

μὴ γάρ σε θρῆνος οὑμὸς εἰς ἔχθραν βάλῃ.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ἦ τῷ νέον θακοῦντι παγκρατεῖς ἕδρας;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τούτου φυλάσσου μή ποτ᾽ ἀχθεσθῇ κέαρ.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ἡ σή, Προμηθεῦ, συμφορὰ διδάσκαλος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

στέλλου, κομίζου, σῷζε τὸν παρόντα νοῦν.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

ὁρμωμένῳ μοι τόνδ᾽ ἐθώϋξας λόγον.

402. Τῷ χρόνῳ δειχθήσεται, ὅτι τοῦτο, ἤτοι τὸ εἶναι φρόνιμον καὶ συνετόν, φαίνεσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ἀσύνετον, ἐμόν ἐστι σφάλμα, ἤτοι προτέρημα, οὐχὶ σόν. — *δοκήσει*: ἀντὶ δόξει — *ἀμπλακημα*: εἰρωνικῶς, ὡς πρότερον (400) *νόσῳ*. Πρβ. 102. Ἄλλως ὁ ν. Σχολ. «εἰ γὰρ αὐτὸς τὸ τοῦ Διὸς ἄκαμπτον εἰδὼς σὲ ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν σπεύδοντα οὐκ ἐπίσχω, πᾶσιν ἂν δόξω μηδὲν τῶν δεόντων ἐπίστασθαι καὶ Προμηθεὺς μάτην καλεῖσθαι».

403. Ἐκ τῶν σῶν λόγων εἰκάζω, ὅτι οὐδὲν ἕτερον ἐπιθυμεῖς ἢ νὰ ἐπανακάμψω τάχιστα οἴκαδε. — *λόγος*: ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸν ἀμέσως προηγησάμενον στίχον, ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἐκ παντὸς τοῦ διαλόγου προσγενόμενον τῇ ψυχῇ τοῦ Ὠκεανοῦ αἴσθημα.

404. Μάλιστα, ἵνα μὴ ὁ ὑπὲρ ἐμοῦ οἶκτος βάλῃ σε εἰς ἔχθραν πρὸς τὸν Δία. — *θρῆνος* (Σχολ. «οἶκτος») *ὁ ἐμὸς* (ἐμοῦ), ὡς Εὐρ. Ἀλκ. 336 οἴσω δὲ πένθος οὐκ ἐτήσιον τὸ σόν. Πρβ. σημ. εἰς τὴν ἐμὴν αἰδῶ Πέρσ. 701.

405. *νέον*: νεωστί. Ἔπιθι σημ. εἰς 35. — *ἕδρας*: σύστοιχος αἰτιατική. Πρβ. Εὐρ. Ῥήσ. 512 ἵζω ἕδρας. Ἡρακλεῖδ. 55 ἧ που καθῆσθαι τήνδ᾽ ἕδραν, Σοφ. Ο. Τ. 2 ἕδρας τάσδε μοι θοάζετε καὶ Κρυγ. Γραμ. Β § 46, 6, 2 — *τῷ θακοῦντι*: ἀναφέρεται εἰς τὸ εἰς ἔχθραν βάλῃ. Ἔπιθι σημ. εἰς 272.

406. *τούτου*: τοῦ Διός.

407. κέ. Ἐν τῇ ὑβριστικῇ ταύτῃ ἀποκρίσει τοῦ Ὠκεανοῦ ἀποβάλλει ὁ Προμηθεὺς τὴν ὑπομονὴν καὶ ἕνεκα τούτου ἀπαντᾷ μετ᾽ ἐμφάσεως: στέλλου (ἄπελθε, παρασκευάσθητι πρὸς ἀπέλευσιν), κομίζου (ἐκκομίζου, ἐκκομίσθητι. Πρβ. Ἱκέτ. 960 κομίζου δ᾽ ὡς τάχιστ᾽ ἐξ ὀμμάτων) κτέ. — *τὸν παρόντα νοῦν*: τὴν σὴν γνώμην. Περὶ τοῦ ἀσυνδέτου ἔπιθι σημ. εἰς 56 καὶ 969, ἔτι δὲ καὶ Σοφ. Ἠλ. 632 ἐῶ, κελεύω, θῦε.

409. *ὁρμωμένῳ... λόγον*] ἤτοι ὁρμωμένῳ μοι (πρὸς τὴν ὁδόν) ἐθώυ-

λευρὸν γὰρ οἶμον αἰθέρος ψαίρει πτεροῖς
τετρασκελὴς οἰωνός· ἄσμενος δέ τἂν
σταθμοῖς ἐν οἰκείοισι κάμψειεν γόνυ.

Στένω σε τᾶς οὐ- στρ. α'.
λομένας τύχας, Προμηθεῦ,
δακρυσίστακτα δ' ἀπ' ὄσσων

ξας (εἶπας) ὁρμηθῆναι οὐδὲ χρῄζω τῆς προτροπῆς σου. Πρβ. σημ. εἰς 293. Ὁ Ὠκεανὸς πειρᾶται νὰ κρύψῃ τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ προφασιζόμενος ὅτι συνᾴδει τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῦ ἡ οἴκαδε ἐπιστροφή. Σχολ. «ἄτοπον ἦν τὴν πάντων γένεσιν χρονίζειν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς ἂν εἰ (ἐκ διορθώσεως τοῦ Weil ἀντὶ τῆς παραδεδομένης γραφῆς: ἐπὶ τῆς κινήσεως, εἰ) καί τις ἥλιον εἰσαγαγὼν ἐπὶ πολὺ τὸν κόσμον ἀνήλιον εἴασεν· δεῖ οὖν μεμετρημένως ταῦτα ποιεῖσθαι».

410. *λευρὸν* (πρβ. 385) *οἶμον* (297) *αἰθέρος*] κατὰ ποιητικὴν περίφρασιν ἀντὶ τοῦ λευρὸν αἰθέρα. — *ψαίρει*: ψαύει, χρίμπτεται, παραμείβεται, διανύτει, ὥσπερ τὸ radit. Πρβ. Verg. Aen. V 216 mox aëre lapsa (columba) quieto radit iter liquidum. XI 756 aethera verberat alis (aquila). Ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς εἰρημένοις χωρίοις ὁ λόγος περὶ περιστερᾶς καὶ ἀετοῦ πετομένων, ἐνταῦθα δὲ περὶ τῆς κινήσεως τῶν τὸν ἀέρα πληττουσῶν πτερύγων τοῦ εἰς πτῆσιν παρασκευαζομένου τετρασκελοῦς οἰωνοῦ (πρβ. 302). Κατὰ τὸν ν. Σχολ. «κυρίως δὲ ἡ λέξις ἐπὶ τῶν λαιφῶν τῶν χωρὶς ἀνέμων κινουμένων λέγεται». Τὸ σύνθετον ἀπαντᾷ Ἀριστοφ. Ὄρν. 1717 αὖραι διαψαίρουσι (διαβοστρυχίζουσι) πλεκτάνην καπνοῦ.

412. Ἄσμενος δὲ ἀναπαυθήσεται ἐν τοῖς οἰκείοις σταύλοις ἐπιστρέψας οἴκαδε. — *τἂν* = τοι ἄν. — Ἡσύχ. «σταθμοί· ἐπαύλεις, ὅπου ἵστανται ἵπποι καὶ βόες» — Ἡσύχ. «γόνυ κάμψαι· ἀναπαύεσθαι». Πρβ. σημ. εἰς 32 καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 19 οὗ κῶλα κάμψον τοῦδ' ἐπ' ἀξέστου πέτρου, 85 καὶ Εὐρ. Ἑκ. 1080 πᾷ στῶ, πᾷ κάμψω (δηλ. γόνυ);

413-451 *πρῶτον στάσιμον*: Κλαίω καὶ ὀδύρομαί σε, Προμηθεῦ, σύμπας δὲ ὁ κόσμος ἀπὸ δυσμῶν μέχρις ἀνατολῶν ἡλίου συνοδύρεταί μοι. Μόνον ἕνα θεὸν γινώσκω πάσχοντα ὅμοια παθήματα, τὸν Ἄτλαντα, ὅστις στενάζει βαστάζων τὸν οὐρανὸν καὶ οὗτινος οἱ στεναγμοὶ διαδίδονται ἀνὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ βάθη καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς τῆς γῆς προξενοῦντες γενικὸν τῶν ὑδάτων στεναγμόν. Τῷ θρηνώδει χαρακτῆρι τοῦ χορικοῦ τούτου ᾄσματος συνᾴδει τὸ ἰωνικὸν μέτρον. Ἴδε σημ. εἰς 130.

413 κέ. Ἐν τῷ ' στένω σε τῆς τύχης ' ἡ γενικὴ δηλοῖ τὴν ἀναφορὰν τοῦ στεναγμοῦ, καθὰ αὕτη ἡ καὶ γεν. τῆς αἰτίας καλουμένη γενικὴ τῆς ἀναφορᾶς εἶναι συχνὴ παρὰ ῥήμασιν αἰσθημάτων σημαντικῶν (Ἔπιθι Κρυγ. Α' § 47,21). Ὑπὸ ἐξωτερικὴν ἔποψιν ἐξετάζων τὴν γενικὴν ὁ Σχολ. λέγει «λείπει τὸ ἕνεκα». — Ὁ ἐπικ. τύπος *οὐλόμενος* καὶ Εὐρ. Φοιν. 1529 ἐν χορικῷ. Ἡ σημασία τοῦ ὀλόμενος: ὀλέθριος, ἄθλιος, ἐπάρατος, συνᾴδει τῷ εὐκτικῷ ὄλοιο, ὥσπερ τὸ ὀνήμενος (εὐδαίμων, ὄλβιος) τῷ ὄναιο. Πρβ. ὀλοὰς τύχας 572.

415 κέ. *δακρυσίστακτα*] (δάκρυα σταλάζουσα, δακρυστάλακτα) κεῖται ἐπιρρηματικῶς, ἥτις χρῆσις προῆλθεν ἐκ τῆς συστοίχου καλουμένης αἰτιατικῆς. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 410 εὐπαίδευτα δ' ἀποτρέπῃ λέγειν, Φοιν. 310 μόλις φανεὶς ἄελπτα κἀδόκητα, 1739 ἀπαρθέ-

ῥαδινὸν λειβομένα ῥέος παρειὰν
νοτίοις ἔτεγξα παγαῖς.
ἀμέγαρτα γὰρ τάδε Ζεὺς
ἰδίοις νόμοις κρατύνων
ὑπερήφανον θεοῖς τοῖς
πάρος ἐνδείκνυσιν αἰχμάν.

πρόπασα δ' ἤδη ἀντιστρ. α'.
στονόεν λέλακε χώρα
μεγαλοσχήμονά τ' ἀρχαι-
οπρεπῆ ⟨θ' ἑσπέριοι⟩ στένουσι τὰν σὰν

νευτ' ἀλωμένη, Σοφ. Οἰδ. Τ. 883 εἰ δέ τις ὑπέροπλα... πορεύεται, Ἠλ. 962 ἄλεκτρα γηράσκουσαν ἀνυμέναιά τε. — *ῥαδινόν*: Ἡσύχ. «ῥαδινόν· λεπτόν, ἰσχνόν, εὐκίνητον, ἁπαλόν, εὐδιάσειστον». — Διὰ τοῦ *ῥαδινὸν* (ἁπαλὸν) *ῥέος* (Σχολ. «ῥεῦμα»), ἔνθα σημειωτέα ἡ παρήχησις, ὁ ποιητὴς ἐμιμήσατο τὸ ὁμηρικὸν *τέρεν δάκρυ* (θαλερὸν δάκρυ). — *λειβομένα*: χέουσα. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 527 φιλάδελφα κάτω δάκρυ λειβομένη. — *νοτίοις ἔτεγξα παγαῖς*: Σχολ. ν. «ὑγροῖς ἔβρεξα ῥεύμασι δακρύων». — *ἔτεγξα*: Περὶ τοῦ ἀορίστου ἴδε σημ. εἰς στ. 194. — *νοτίοις παγαῖς*: Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 1123 ὑγρῶν Ἰσμηνοῦ ῥείθρων, Εὐριπ. Ἴω. 105 ὑγραῖς ῥανίσιν νοτερὸν καὶ Ἡρακλ. 98 δακρυρρόους πηγάς.

418 κέ. *ἀμέγαρτα*] Πρβ. Ἡσύχ. «ἀμέγαρτον· ἀφθόνητον (οὕτω καὶ ὁ Σχολ. εἰς Ἱκ. 650), ἀζήλωτον... ὡς τὸ «ἀμέγαρτε συβῶτα» (Ὁμ. Ὀδ. 17, 219), ᾧ οὐκ ἄν τις φθονήσειεν» καὶ Ὁμ. Ἰλ. 2, 420 πόνον δ' ἀμέγαρτον ὤφελλεν. Ἡ λέξις μεγαίρω εἶναι ἐπική. — *ἀμέγαρτα τάδε κρατύνων*: ἀσκῶν τοιαύτην λυπηρὰν (ἐμοὶ) καὶ ἀφθόνητον (πρβ. 143) ἀρχήν. — *ἰδίοις νόμοις*: ἰδίῳ θελήματι, ὡς 158 καὶ 282 κέ.

420 κέ. *θεοῖς τοῖς πάρος*] = προτέροις θεοῖς ἤτοι τῷ Κρόνῳ καὶ τοῖς Τιτᾶσιν, ὡς 160 τὰ πρὶν πελώρια. — *αἰχμάν*: Σχολ. ν. «τὴν ἀρχήν, τὴν ἐξουσίαν, τὴν βίαν», ὡς Ἀγ. 489 γυναικὸς αἰχμᾷ, Χο. 628 γυναικείαν τ' ἄτολμον αἰχμάν. Πρβ. Σχολ. «τὴν βίαν· καὶ Πίνδαρος (Πυθ. Ι 8) αἰχματὰν κεραυνὸν τὸν βίαιον λέγει».

423. Ἡσύχ. «λέλακεν· ἐβόησεν» (κάλλιον βοᾷ) καὶ «λελακυῖα· φωνοῦσα, βοῶσα, ἠχοῦσα». Πρὸς τὸ στονόεν (θρηνῶδες) λέλακε πρβ. Ἀγ. 713 πολύθρηνον μετά που στένει.

424. *μεγαλοσχήμονα ἀρχαιοπρεπῆ τε τιμὰν*] τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀρχαίαν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα σοῦ τε καὶ τῶν ὁμαιμόνων. Ἀποτελοῦσι ταῦτα ἀντίθεσιν πρὸς τὴν νέαν ἀρχὴν τοῦ Διός. Οἱ Τιτᾶνες παρίστανται εἰς τὰς Ὠκεανίδας ὡς γένος εὐπατριδῶν στερηθὲν τῶν ἑαυτοῦ προνομίων.

425. Τὸ μέτρον τῆς στροφῆς μηνύει τὴν ἐκβολὴν ἑνὸς χοριάμβου. Αἱ λέξεις: *θ' ἑσπέριοι* ἀνεπληρώθησαν ἀκολούθως τῇ ἐννοίᾳ, ἵνα τῇ ἀνατολῇ (ὁπόσοι.. Ἀσίας ἕδος νέμονται) ἀντιτεθῇ ἡ δύσις. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 8, 29 ἠὲ πρὸς ἠοίων ἢ ἑσπερίων ἀνθρώπων ἤτοι πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. Ἐπεξήγησις τοῦ 'πρόπασα χώρα'. Σχολ. ν. «πρῶτον κατὰ ἄθροισιν εἰπὼν χώραν, εἶτα ἐπιμερισμὸν ἐπήνεγκεν ὁπόσοι».

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ξυνομαιμόνων τε τιμάν,
ὁπόσοι τ' ἔποικον ἁγνᾶς
Ἀσίας ἕδος νέμονται,
μεγαλοστόνοισι σοῖς πή-
μασι συγκάμνουσι θνατοί.

Κολχίδος τε γᾶς ἔνοικοι στρ. ϛ'.

Πρб. Πέρσ. 12 πᾶσα γὰρ ἰσχὺς Ἀσιατογενὴς καὶ 16 οἵ τε τὸ Σούσων κτέ.

426. *ξυνομαιμόνων*] ὁμαιμόνων (πρб. ὁμῆλιξ καὶ συνομῆλιξ, ὅμορος καὶ συνόμορος), ἐννοητέον οὐχὶ περὶ πάντων τῶν Τιτάνων, ἀλλὰ περὶ τοῦ Τυφῶνος καὶ Ἄτλαντος, οἵτινες πάσχουσιν ἐν τοῖς δυτικοῖς μέρεσι τῆς γῆς.

427 κέ. *ἔποικον ἕδος Ἀσίας νέμονται*] κάτοικοι ἕδος Ἀσ. νέμονται ἤτοι κατοικοῦσι τὴν Ἀσίαν. Ἡ λέξις *ἔποικος* κεῖται ἐνταῦθα γενικῶς καὶ *ἔποικον ἕδος* σημαίνει τὸ κατοικούμενον ἔδαφος ἤτοι τὴν κατοικίαν. Ὁ Σχολ. ἐκδεχόμενος τὴν λέξιν *ἔποικον* ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ σημειοῦται «ἀναχρονισμός· οὔπω γαρ ἦν ἐποικισθεῖσα τοῖς Ἕλλησιν ἡ Ἀσία». — *ἁγνός*: συχνὸν παρὰ ποιηταῖς ἐπίθετον, προσνεμόμενον οὐ μόνον παντὶ τῷ θεότητί τινι καθωσιωμένῳ, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἁγνῷ καὶ παρθενικῷ, μάλιστα δὲ ποταμοῖς (450). Ἐνταῦθα ὀνομάζεται ἁγνὴ ἡ χώρα ἥτις ἔκειτο τοῖς Ἕλλησι ἐν μυστηριώδει ἀποστάσει περικεκαλυμμένη ἐν μυθικῷ πέπλῳ. Σχολ. ν. «ἁγνὴν λέγει τὴν Ἀσίαν διὰ τὸ προφερεστέραν εἶναι πασῶν καὶ διὰ τὸ μεγάλας πόλεις καὶ πλουσίας ἔχειν καὶ ὅτι μετὰ πασῶν ἔχει καὶ τὴν ἐξευροῦσαν πάντα τὰ χρηστὰ Αἰθιοπίαν».—Πρὸς τὸ *Ἀσίας ἕδος* πρб. Ἰθάκης ἕδος Ὁμ. Ὀδ. 13, 344, Θήβης ἕδος Ἰλ. 4, 406.

430. *συγκάμνουσι*] Σχολ. «σὺν ἡμῖν κάμνουσιν», μᾶλλον δὲ εἴρηται τὸ πήμασι συγκάμνουσιν, ὡς Εὐρ. Ἀλκ. 614 ἥκω κακοῖσι σοῖσι συγκάμνων, τέκνον. Πρб. 171 ξυνασχαλᾷ κακοῖς, 259 συνασχαλᾷ μόχθοις, Εὐρ. Μηδ. 136 συνήδομαι ἄλγεσι, Ἑλ. 727 καὶ ξυγγέγηθε καὶ συνωδίνει κακοῖς, Ἱππ. 1286 τί τοῖσδε συνήδῃ; Συμπαθοῦσι καὶ κοινωνοῦσιν οἱ θνητοὶ τῶν σῶν παθημάτων στενάζοντες καὶ θρηνοῦντες αὐτὰ μεγάλως. Ὅθεν τὸ *μεγαλοστόνοισι* (πολυστενάκτοις, πολυκλαύτοις. Πρб. Ἑ. ἐ. Θ. 830) κεῖται προληπτικῶς.

431. Αἱ Ἀμαζόνες, αἱ πολεμικαὶ παρθένοι, τίθενται συνήθως εἰς τὴν παρὰ τὸν Θερμώδοντα Θεμίσκυραν. Κατὰ Ὁμήρ. Ἰλ. 3, 187 οἱ Φρύγες στρατοπεδεύοντες παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀμαζόνων. Πρб. Σχολ. εἰς τὸ μνημονευθὲν ὁμηρικὸν χωρίον λέγοντα «αἱ Ἀμαζόνες λέγονται εἶναι Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης, τραφεῖσαι παρὰ Θερμώδοντι ποταμῷ» (τῆς Σκυθίας) καὶ Παυσαν. Ι 2, 1 Τροιζηνίῳ Ἡγίᾳ τοιάδε εἰς αὐτὴν (Ἀντιόπην Ἀμαζόνα) πεποίηται· Ἡρακλέα Θεμίσκυραν πολιορκοῦντα τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ἑλεῖν μὴ δύνασθαι κτέ. Οἱ λογογράφοι ἐνόουν ἐν τῷ Θεμίσκυρα οὐχὶ πόλιν, ἀλλὰ χώραν (πρб. Φερεκύδ ἀπόσπ. 25). Καὶ αὕτη μὲν ἡ περὶ τῆς κατοικίας τῶν Ἀμαζόνων παράδοσις τοῦ μύθου εἶναι ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου συνηθεστέρα καὶ γνωστοτέρα. Κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν παράδοσιν κατῴκουν αἱ Ἀμαζόνες ἐν Σκυθίᾳ παρὰ τὴν Μαιώτιδα λίμνην (τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν) καὶ τὸν Τάναϊν ποταμόν. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον 4,110 ἔρχονται αἱ Ἀμαζόνες ἐκ τοῦ Θερμώδοντος εἰς τὴν παρὰ τὴν Μαιώτιδα λίμνην

παρθένοι, μάχας ἄτρεστοι,
καὶ Σκύθης ὅμιλος, οἳ γᾶς
ἔσχατον τόπον ἀμφὶ Μαι-
ῶτιν ἔχουσι λίμναν,

Ἀρίας τ᾽ ἄρειον ἄνθος, ἀντιστρ. ϛ΄.
ὑψίκρημνον οἳ πόλισμα

χώραν. Πρβ. Στράβ. σελ. 505 τὴν Θεμίσκυραν καὶ τὰ περὶ τὸν Θερμώδοντα πεδία καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὄρη ἅπαντες Ἀμαζόνων καλοῦσι καί φασιν ἐξελαθῆναι αὐτὰς ἐνθένδε. Ὁ Αἰσχύλος συνάπτει ἀμφοτέρας τὰς οἰκήσεις τῶν Ἀμαζόνων παραδεχόμενος 750κέ. μεταγενεστέραν μετάβασιν αὐτῶν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν ἤτοι ἀπὸ τῆς Μαιώτιδος λίμνης εἰς τὸν Θερμώδοντα.

432. *μάχας ἄτρεστοι*] ἀμέτοχοι πολεμικοῦ φόβου ἤτοι μάχιμοι. Ἡ γενικὴ κεῖται ἕνεκα τοῦ στερητικοῦ α ἐν τῷ ἄτρεστοι. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 40 ἀτέλεστον οὖσαν τῶν ἐμῶν βακχευμάτων, 491 ἀγύμναστος λόγων, σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 861 καὶ Κρυγ. Β΄ § 47, 26, 9.

433 κέ. *Σκύθης* (ἴδε σημ. εἰς 2) *ὅμιλος οἳ*: Σχῆμα πρὸς τὸ σημαινόμενον, ὡς 437, 831, 834.—*γᾶς ἔσχατον τόπον*: πρβ. χθονὸς τηλουρὸν πέδον στίχ. 2, 693 καὶ Σοφ. Τραχ. 1100 ἐπ᾽ ἐσχάτοις τόποις.

436. Τὰ χειρόγραφα παρέχουσιν Ἀ*ραβίας*, ὁ δὲ Σχολιαστὴς θαυμάζων λέγει «πῶς τὴν Ἀραβίαν Καυκάσῳ συνῴκισεν; ἢ ἐπεὶ Στράβων (σελ. 506) φησὶ Τρωγλοδύτας οἰκεῖν μεταξὺ Μαιώτιδος καὶ Κασπίας, οἵ εἰσιν Ἄραβες». Ἀλλ᾽ ὅμως οὗτοι οἱ Ἄραβες Τρωγλοδύται, περὶ ὧν πραγματεύεται ὁ Στράβων σελ. 785, οἰκοῦσι παρὰ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον, πλὴν δὲ τούτου τὸ Σχόλιον τοῦτο εἶναι μεταγενεστέρας καταγωγῆς, διότι, καθὰ διεῖδεν ὁ Meineke Vind. Strabon p. IX, τὸ γεωγραφικὸν ἔργον τοῦ Στράβωνος μνημονεύεται παρὰ μόνοις τοῖς μεταγενεστέροις καὶ συνήθως Βυζαντιακοῖς συγγραφεῦσιν. Ὁ Elmsley ἐμνημόνευσε τὸν Σαιξπῆρον, ποιοῦντα τὴν Βοημίαν ὁμοροῦσαν τῇ θαλάσσῃ. Ἀλλὰ τὸ ἐσφαλμένον τῆς ἀντιστροφῆς μέτρον ἀπαλλάσσει τὸν Αἰσχύλον τοιαύτης πλάνης. Ἡ πιθανωτάτη τῆς λέξεως διόρθωσις εἶναι *Ἀρίας*, δι᾽ ἧς ἅμα προσκτώμεθα παρονομασίαν (λογοπαίγνιον) Ἀρίας ἄρειον (nomen et omen). Καὶ ἔχει μὲν τὸ Ἀρίας τὴν πρώτην συλλαβὴν κυρίως βραχεῖαν, ἀλλὰ ὁ Αἰσχύλος μετεχειρίσατο καὶ Πέρσ. 321 Μᾶγος ἀντὶ Μάγος, ἐν δὲ τοῖς Ἀρτεμβάρης, Σεισάμης καὶ Φαρανδάκης ὁτὲ μὲν μηκύνει, ὁτὲ δὲ βραχύνει (ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 29 καὶ 305) τὴν παρατελευταίαν συλλαβήν. Ἐν δὲ τῷ Ἄριοι ἐννοητέον τοὺς Μήδους κατὰ τὸ μνημονευθησόμενον χωρίον τοῦ Ἡροδότου. Πρβ. Χο. 422 Ἄριον, ὅπερ ὁ Σχολ. ἐξηγεῖται Περσικὸν καὶ Ἡσύχ. «Ἀρείας πώλους· Περσικάς· Ἄρειοι γὰρ ἔθνος Περσικόν». Τούτων οὕτως ἐχόντων, δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ ἐν τῷ ὑψίκρημνον πόλισμα στίχ. 437 τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μηδίας, τὰ Ἐκβάτανα (Ἀγβάτανα, ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 16). Ἡ δὲ αἰτία, δι᾽ ἣν ὁ ποιητὴς τίθησι τὴν χώραν τῶν Μήδων ἐγγὺς τοῦ Καυκάσου, κεῖται ἴσως ἐν τούτῳ, ὅτι παρῆγον τὸ ὄνομα τῶν Μήδων ἀπὸ τῆς Κολχίδος Μηδείας. Πρβ. Ἡροδ. 7,62 οἱ Μῆδοι ... ἐκαλέοντο πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείας τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὗτοι

Καυκάσου πέλας νέμουσιν,
δάϊος στρατός, ὀξυπρώ-
ροισι βρέμων ἐν αἰχμαῖς.

μόνον δὴ πρόσθεν [ἄλλον] ἐν πόνοι- στρ. γ'.
σιν δαμέντ' [ἀκαμαντοδέτοις Τιτᾶνα λύμαις] ἐσειδόμαν
θεῶν, ὃς ὑπέροχον σθένος κραταιὸν
⟨γαίας⟩ οὐράνιόν τε πόλον

τὸ οὔνομα. — *Ἀρίας ἄνθος*: ὡς ἄνθος Περσίδος αἴας ἀνδρῶν Πέρσ. 60, Περσῶν ἄνθος 255, χώρας ἄνθος 927, Ἀγ 207 ἄνθος Ἀργείων. Ἔτι δὲ περαιτέρω χωρεῖ ἡ εἰκὼν Ἱκ. 671 ἥβας δ' ἄνθος ἄδρεπτον ἔστω.

438. *νέμουσιν*: οἰκοῦσι (πρβ. νέμονται 428), ὡς Εὐμ. 1018 Παλλάδος πόλιν νέμοντες.

439 κέ. Ἡσύχ. «ὀξύπρῳροι· ὀξυκέρατοι». Πρβ. καλλίπρῳρος Ἑ. ἐ. Θ. 520, ἔνθα ὁ Σχολ. λέγει «καλλίπρωρος ἀντὶ τοῦ εὐειδής, ἐπεὶ ἡ πρώρα ὡς ὄψις ἐστὶ νεώς», βούπρῳρος (βούκρανος) Σοφ. Τραχ. 13, ἀνδρόπρῳρος.— *βρέμων*: ἠχῶν, ὡς Εὐρ. Φοιν. 113 πολλοῖς μὲν ἵπποις, μυρίοις δ' ὅπλοις βρέμων. — *ἐν αἰχμαῖς*: ὡς ἀποσπ. 304, 3 θρασὺν πετραῖον ὄρνιν ἐν παντευχίᾳ, Εὐρ. Ἠλ. 321 καὶ σκῆπτρ' ἐν οἷς Ἕλλησιν ἐστρατηλάτει, κατωτέρω 478 ἐν ζυγοῖσι. Κατὰ τὸν Ἡρόδ. 7,61 κέ. εἶχον οἱ Μῆδοι τὸν αὐτὸν καὶ οἱ Πέρσαι ὁπλισμόν, οὗτοι δέ: αἰχμὰς βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης.

441 κέ. Τὸ κείμενον τῆς τρίτης στροφῆς δὲν δύναται νὰ ἀποκατασταθῇ ἐν ἀσφαλείᾳ ἕνεκα τῶν ἐν αὐτῷ γενομένων διασκευῶν. Τὸ *ἀκαμαντοδέτοις* ἤ, ὅπως παρέχουσιν νεώτερα ἀντίγραφα, ὀρθότερον *ἀδαμαντοδέτοις λύμαις* εἰσερρύη ἐκ στίχου 155. Πρβ. Κριτ. ἐπισημειώσεις. Τῇ ἐννοίᾳ «σὺν πάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι θρηνῶ τὰ παθήματά σου» προστίθησιν ἡ τρίτη στροφὴ τὸ μόνον παράδειγμα θεοῦ πάσχοντος πρὸ τοῦ Προμηθέως, τοῦ Ἄτλαντος. Τοιαῦτα παραδείγματα τοῦ μύθου ἀποτελοῦσι πολλάκις τὴν ὑπόθεσιν τῶν χορικῶν ᾀσμάτων, οἷον Χο. 601 κέ. (ἡ Ἀλθαία), Σοφ. Ἀντ. 823 κέ. (ἡ Νιόβη), 944 κέ. (ἡ Δανάη, ὁ Λυκοῦργος, ἡ Κλεοπάτρα, ἡ σύζυγος τοῦ Φινέως), Ἠλ. 837 (ἡ Ἐριφύλη), Φιλ. 676 κέ. (ὁ Ἰξίων), Εὐρ Μηδ 1282 κέ (ἡ Ἰνώ), Ἱππ. 545 κέ. (ἡ Ἰόλη), Ἡρακλ. 1016 (αἱ Δαναΐδες) καὶ ἀλλαχοῦ. Οὕτω δὲ οἱ θεαταὶ διετίθεντο εὐαρέστως ἀναμιμνησκόμενοι ὑποθέσεων τραγῳδιῶν, γνωστῶν αὐτοῖς, ἢ ἄλλως τεθρυλημένων μύθων. Σημειωτέον δὲ προσέτι, ὅτι ἡ ἐξιστόρησις τῶν παθημάτων τοῦ Ἄτλαντος ἔχει πιθανῶς ἀναφορὰν πρὸς τὸν Προμ. λυόμενον, διότι κατα τὸν Ἀπολλόδωρον II 5, 11, 11 δίδωσιν ὁ Προμηθεὺς (βεβαίως παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Προμ. λυομένῳ) τῷ Ἡρακλεῖ τὴν συμβουλὴν νὰ μὴ ἔλθῃ αὐτὸς ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων, ἀλλὰ νὰ πέμψῃ πρὸς τοῦτο τὸν Ἄτλαντα. — *ἐν πόνοισιν*: ἔπιθι σημ. εἰς 181.

445. Περὶ τῆς ἐννοίας ἴδε 348 κέ. Ἔτι μᾶλλον ἢ ἐκεῖ γίνεται ἐνταῦθα ἐν κεφαλαίῳ λόγος περὶ ὑπερείσεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Τὸ *γαίας* ἀνεπληρώθη συνῳδὰ τῇ ἐννοίᾳ, ἡ δὲ ῥῆσις *γαίας σθένος* παραινίσσεται τὸν τρόπον τῆς ὑπερείσεως. Ἐν ᾧ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ εἶναι πιέζον βάρος,

στέγων ὑποστενάζει.

βοᾷ δὴ πόντιος κλύδων ἀντιστρ. γ'.
ξυμπίτνων, στένει βυθός,
κελαινὸς Ἄϊδος ὑποβρέμει μυχὸς γᾶς,
παγαί θ' ἁγνορύτων ποταμῶν
στένουσιν ἄλγος οἰκτρόν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Μή τοι χλιδῇ δοκεῖτε μηδ' αὐθαδίᾳ

ἡ δύναμις τῆς γῆς ἀνθίσταται εἰς τοὺς καταπιέζοντας αὐτὴν πόδας τοῦ Ἄτλαντος. — *πόλον*: Σχολ. «πόλος κυρίως τὸ τοῦ ἄξονος ἄκρον». Πρβ. ὅμως Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Ὄρν. 179 «πόλον οἱ παλαιοὶ οὐχ ὡς οἱ νεώτεροι σημεῖόν τι καὶ πέρας ἄξονος, ἀλλὰ τὸ περιέχον ἅπαν. Εὐριπίδης Πειρίθῳ (ἀποσπ. 594 N.) 'τὸν Ἀτλάντειον τηροῦσι πόλον».

446. *στέγων*] Ἡσύχ. «στέγει· κρύπτει, συνέχει, βαστάζει, ὑπομένει». Ἕνεκα τούτου ἡ ἐργασία τοῦ Ἄτλαντος καλεῖται ἐν ἀποσπ. 312 ἆθλος οὐρανοστεγής.

447 κέ. Ἡ κατάστασις τοῦ Ἄτλαντος ἐξεικονίζεται ἐν μυθώδει τρόπῳ, καθὰ δὲ μάλιστα τὸ προκείμενον δρᾶμα δεικνύει, ὁ Αἰσχύλος φιλεῖ τὸ μυθῶδες. Ὁ Schütz σημειοῦται: Τὰ θαλάσσια κύματα οἱονεὶ ὑπὸ οἴκτου πρὸς τὸν Ἄτλαντα συγκινούμενα πλάττει ὁ ποιητής, διότι ὁ Ἄτλας οὐχὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης ἵστατο ἐν τῇ Μαυρητανίᾳ.— *ξυμπίτνων*: (συμπίπτων καὶ συναναμιγνύμενος) ἐννοητ. Ἄτλαντι στενάζοντι ἤτοι συσστενάζων τῷ Ἄτλαντι. Ὁ θαλάσσιος κλύδων συγκρουόμενος πρὸς τὸν στενάζοντα Ἄτλαντα συσστενάζει αὐτῷ καὶ οὕτω διαδίδονται οἱ στεναγμοὶ εἰς τοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὸν σκοτεινὸν πυθμένα τῆς γῆς καὶ ἐντεῦθεν εἰς τοὺς ποταμούς, οἵτινες συνάπτονται ἐπικοινωνοῦντες τῇ θαλάσσῃ. Πρὸς τὸ *βοᾷ* πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 14,394 οὔτε θαλάσσης κῦμα τόσον βοάᾳ ποτὶ χέρσον.

449. *Ἄϊδος μυχὸς γᾶς*: ἐκ τῶν δύο γενικῶν ἔχει ἡ μία (γᾶς) στενωτέραν σχέσιν πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν (μυχὸς) ἢ ἡ ἑτέρα. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 669 τᾶσδε χώρας ἵκου τὰ κράτιστα γᾶς ἔπαυλα, Εὐρ. Κύκλ. 293 ἥ τε Σουνίου δίας Ἀθάνας σῶς ὑπάργυρος πέτρα, Ἰκ. 53 τάφων χώματα γαίας. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ τὸ 'μυχὸς γᾶς' ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν: γήινος μυχός, ἐξ ἧς ἤρτηται τὸ Ἄιδος (ἀπὸ ὀνομαστικῆς Ἄϊς), σημαίνοντος ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ τὸν μέλανα χῶρον τοῦ βάθους, ὅστις ταράττεται σὺν τῇ θαλάσσῃ ὥσπερ ἐν σεισμῷ.— *ὑποβρέμει*: ὑπηχεῖ, ὑποστενάζει. Πρὸς τὸ ἀσύνδετον καὶ ἐν γένει πρὸς τὴν διήγησιν πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 883 διήκει δὲ καὶ πόλιν στόνος, στένουσι πύργοι, στένει πέδον φίλανδρον.

450 κέ. *ἁγνορύτων*] Ἴδε σημ. εἰς 117 καὶ εἰς Πέρσ. 500 ἁγνοῦ Στρυμόνος. — *στένουσιν ἄλγος* = στένουσιν ἀλγεινὸν στόνον, στένουσιν ἀλγοῦσαι.

452 - 541 *δεύτερον ἐπεισόδιον*: ἔνθα διαλέγονται ὁ Προμηθεὺς καὶ ὁ κορυφαῖος. Ὁ Προμηθεὺς διηγεῖται εἰς τὸν χορὸν τὰς εὐεργεσίας, ἃς παρέσχε τῇ ἀνθρωπότητι. Ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ μέγας τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτης ἀναγκάζεται νὰ πάσχῃ τοιαῦτα, ἐπιτείνει τὴν ἀγανάκτησιν μὲν τοῦ Προμηθέως κατὰ τοῦ Διός (453 κέ.), τὴν συμπάθειαν δὲ τῶν θεατῶν πρὸς τὸν πάσχοντα.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

σιγᾶν με· συννοίᾳ δὲ δάπτομαι κέαρ,
ὁρῶν ἐμαυτὸν ὧδε προυσελούμενον.
καίτοι θεοῖσι τοῖς νέοις τούτοις γέρα
τίς ἄλλος ἢ 'γὼ παντελῶς διώρισεν;
ἀλλ' αὐτὰ σιγῶ· καὶ γὰρ εἰδυίαισιν ἂν

452 κἑ. *μή τοι*] τὸ εἰς βεβαίωσιν συντελοῦν τοι ἐπιτείνει τὴν ἀπαγόρευσιν. Πρβ. 652, Σοφ. Ἀντ. 544 μή τοι, κασιγνήτη, μ' ἀτιμάσῃς, Ο. ἐ. Κ. 1407 μή τοί με πρὸς θεῶν . . ἀτιμάσητε, 1439 μή τοί μ' ὀδύρου.—*χλιδῇ*: τύφῳ καὶ ὑπερηφανίᾳ. — *σιγᾶν με*: Σχολ. «σιωπῶσι γὰρ παρὰ τοῖς ποιηταῖς τὰ πρόσωπα ἢ δι' αὐθάδειαν, ὡς Ἀχιλλεὺς ἐν τοῖς Φρυξὶ Σοφοκλέους (μᾶλλον δὲ Αἰσχύλου, ὡς ἀπεφήνατο ἤδη ὁ Menagius) ἢ διὰ συμφορὰν ὡς ἡ Νιόβη παρ' Αἰσχύλῳ ἢ διὰ περίσκεψιν ὡς ὁ Ζεὺς παρὰ τῷ ποιητῇ πρὸς τὴν Θέτιδος αἴτησιν» (Ὁμ. Ἰλ. 1, 54 τὴν δ' οὔ τι προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς, ἀλλ' ἀκέων δὴν ἧστο). Πρβ. Εὐστ. εἰς Ὀδύσ. σελ. 1941, 1 «καὶ γάρ τοι παρ' Αἰσχύλῳ κάθηνταί που πρόσωπα σιωπῶντα ἐφ' ἱκανὸν κατὰ σχῆμα ἢ πένθους ἢ θαυμασμοῦ ἤ τινος ἑτεροίου πάθους». Αἱ παρατηρήσεις αὗται περὶ τῆς σιωπῆς Αἰσχυλείων προσώπων προῆλθον ἐξ Ἀριστ. Βατρ. 911 κἑ. Ἔπιθι ἀπ. Νιόβη καὶ ἄνω Εἰσαγ. σελ. 55.—*συννοίᾳ*: ὅπερ ὁ Σχολ. ἐν τῇ ἄρτι μνημονευθείσῃ σημειώσει λέγει *περίσκεψιν*. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 278 ἐμοί τοι, μή τι καὶ θεήλατον τοὔργον τόδ', ἡ ξύννοια βουλεύει πάλαι, Εὐρ. Ἡρακλείδ. 381 τί μοι ξύννοιαν ὄμμασιν φέρων ἥκεις; καὶ Ἡροδ. 1,88 ὁ δὲ συννοίῃ ἐχόμενος ἥσυχος ἦν.—*δάπτομαι κέαρ*: σπαράσσομαι τὴν καρδίαν. Πρβ. Ὁμ Ὀδ. 1, 48 δαίεται ἦτορ, Ἰλ. 6, 202 ὃν θυμὸν κατέδων καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 574.

454. *προυσελούμενον*] Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς σκοτεινῆς τοῦ ῥήματος τούτου παραγωγῆς ἔπιθι τὰ εἰς στίχ. 113 σεσημειωμένα.

455 κἑ. Τίνι ἄλλῳ ἢ ἐμοὶ ὀφείλουσιν οἱ νέοι θεοὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰ ἀξιώματα, ὧν ἀπολαύουσιν ἐν τῇ νῦν τάξει τοῦ κόσμου; Πρβ. 235 κἑ. καὶ Σχολ. «διὰ τὸ συμβαλέσθαι Διὶ κατὰ τῶν Τιτάνων· εἰ δὲ Ζεὺς ἀπένειμεν (πρβ. σημ. εἰς 214) ἑκάστῳ θεῷ τιμήν, σχεδὸν οὐ Διός, ἀλλὰ Προμηθέως τὸ κατόρθωμα». Ἡ σχέσις αὕτη δηλοῦται διὰ τοῦ *παντελῶς* (ἐάν τις ἐξετάσῃ κατὰ βάθος τὸ πρᾶγμα). — *νέοις τούτοις*: μετὰ περιφρονήσεως λεγόμενον ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τοὺς παλαιοὺς θεούς. Πρβ. 420.

457 κἑ. *εἰδυίαισιν* (γινωσκούσαις) *ὑμῖν λέγοιμι*] Ἡ συχνὴ αὕτη ῥῆσις ἀπαντᾷ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, οἷον Ἰλ. 10. 250 εἰδότι γάρ τοι ταῦτα μετ' Ἀργείοις ἀγορεύεις, 23, 787 εἰδόσιν ὔμμ' ἐρέω πᾶσιν. Πρβ. κατωτέρω 1072, Ἀγ. 1401 πρὸς εἰδότας λέγω, Ἱκ. 750 λέγω πρὸς εἰδότα, Πίνδ. Πυθ. 4, 142 εἰδότι τοι ἐρέω, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1539 τὰ μὲν τοιαῦτ' οὖν εἰδότ' ἐκδιδάσκομεν, Εὐρ. Ἑκ. 670 οὐ καινὸν εἶπας, εἰδόσιν δ' ὠνείδισας, Ἡροδ. 3,103 ἐπισταμένοισι τοῖς Ἕλλησι οὐ συγγράφω, 7,8 ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἄν τις λέγοι, Θουκ. 2, 36 μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος ἐάσω.— *τὰν βροτοῖς πήματα*: Σχολ. «ἃ εἶχον πήματα πρώην διὰ τὸ μηδὲν τῶν συμφερόντων εἰδέναι». Ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἔννοιαν: τὰς γενομένας τοῖς ἀνθρώποις εὐεργεσίας, ἤτοι περίπου τὴν ῥῆσιν: *τὰ δὲ βροτοῖς ὀνήσιμα ἦ*, καθὰ εἴκασεν ὁ F. W. Schmidt, *τὰ δὲ βροτοῖς δωρήματα* (ὁ Heath τὰν βροτοῖς δ' εὑρήματα, ὁ Meineke τὰν βροτοῖς δὲ πράγματα, ὁ Herwerden τὰν βροτοῖσι δ' ἔργματα). Ἀλλ' ἡ νῦν κατά-

ὑμῖν λέγοιμι· τἀν βροτοῖς δὲ πήματα
ἀκούσαθ', ὥς σφας νηπίους ὄντας τὸ πρὶν
ἔννους ἔθηκα καὶ φρενῶν ἐπηβόλους.
λέξω δέ, μέμψιν οὔτιν' ἀνθρώποις ἔχων,
ἀλλ' ὧν δέδωκ' εὔνοιαν ἐξηγούμενος·

στασις τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι γνωστή, ἀναγκαία δὲ εἶναι πρὸς βεβαίωσιν τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Προμηθέως ἡ διήγησις τῆς προτέρας ἀθλίας καταστάσεως τῆς ἀνθρωπότητος (463 κέ.). Ὅθεν ἡ παραδεδομένη γραφὴ ἐκφράζει λίαν καλῶς τὴν ἔννοιαν: Ἀκούσατε ἐκ ποίας ἀθλιότητος ἀνήγαγον τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀξιοπρεπέστερον βίον. Τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ συνᾴδει καὶ ἡ ἑπομένη προδιόρθωσις 461 κέ.: λέξω δὲ μέμψιν οὔτιν' ἀνθρώποις ἔχων κτέ., ἔνθα ὁ Προμηθεὺς λέγει: Ἡ διήγησις τῆς ἀθλιότητος οὐδεμίαν μομφὴν τῶν ἀνθρώπων περιέχει, ἀλλὰ μόνον προτίθεται διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῆς προτέρας καὶ νῦν καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων νὰ διαφωτίσῃ τὴν ἀξίαν τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν.

460. *ἔννους*] συνετούς. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 915 οὐδ' ὁποῖ' ἀνὴρ ἔννους τὰ καινὰ τοῖς πάλαι τεκμαίρεται. — *φρενῶν ἐπηβόλους*: κατόχους καὶ ἐγκρατεῖς φρενῶν, φρενήρεις, φρονίμους, ὡς Σοφ. Ἀντ. 492 λυσσῶσαν αὐτὴν οὐδ' ἐπήβολον φρενῶν. Εὐστάθιος εἰς Ὀδ. σελ. 1448, 6 «ἐπήβολος οὐ ποιητικὴ λέξις, ἀλλὰ Ἀττικὴ κατὰ τοὺς παλαιούς, οἳ καὶ προφέρουσι. Σοφοκλῆς 'εἴθ' εὖ φρονήσαντ' (ἀναγ. ἀφρονήσαντ') εἰσίδοιμί πως φρενῶν ἐπήβολον καλῶν σε» (ἀπ. 104). Ἡ λέξις μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ ἐπὶ σκοπὸν βάλλοντος. Πρβ. Τιμ. 126 «ἐπήβολοι· οἱ ἐπιτυχῶς βάλλοντες ἢ οἱ ἐντυγχάνοντες» καὶ Πορφύρ. Ὁμηρ. Ζητ. 1 «τὸ δὲ ἐπήβολος σημαίνει τὸν ἐπιτυχῆ καὶ ἐγκρατῆ ἀπὸ τῆς βολῆς καὶ τοῦ βάλλειν».

461. *μέμψιν ἔχων*] μεμφόμενος, ὡς Πινδ. Ἰσθμ. 3,54 μομφὰν ἔχει παίδεσσιν Ἑλλάνων, Σοφ. Φιλ. 1309 κοὐκ ἔσθ' ὅτου ὀργὴν ἔχοις ἂν οὔτε μέμψιν εἰς ἐμέ, Αἴ. 180 μομφὰν ἔχων, Εὐρ. Φοιν. 773 ὥστε μοι μομφὰς ἔχειν, Ὀρ. 1069 ἓν μὲν πρῶτά σοι μομφὴν ἔχω, Ἀριστοφ. Εἰρ. 664 ὧν ἕνεκα μομφὴν ἔχει, τοὐναντίον δὲ παθητικῶς κεῖται ἡ ῥῆσις Θουκ. 2,41 τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν (ἡ πόλις) ἔχει, ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται.

462. *ὧν δέδωκα εὔνοιαν*] εὔνοιαν ἐκείνων ἃ δέδωκα ἤτοι εὔνοιαν τῶν ἐμῶν δώρων μετενεχθὲν ἀπὸ τοῦ προσώπου εἰς τὸ πρᾶγμα. Ἡ γενικὴ τοίνυν 'ὧν δέδωκα' εἶναι γενικὴ ἐξ ὑποκειμένου εἰς τὸ 'εὔνοιαν' σημαίνουσα, ὅτι τὰ δῶρα ἐμφαίνουσι τὴν εὔνοιαν τοῦ Προμηθέως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. — Ἡ ἐξέτασις τῶν ἐξευρέσεων τῆς ἡμερώσεως καὶ τῆς παιδείας ἀποτελεῖ προσφιλὲς θέμα τοῖς ποιηταῖς ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τραγικῶν μέχρι τοῦ Schiller. Ὁ Αἰσχύλος διέλαβε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐν Παλαμήδῃ, καθὰ σημειοῦται εἰς στίχ. 473 ὁ Σχολ. «τούτων τὴν εὕρεσιν καὶ Παλαμήδῃ προσῆψεν». Πρβ. ἀπόσπ. 182. Τῷ δὲ Παλαμήδῃ προσενέμοντο τοιαῦται ἐξευρέσεις καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους (ἀπ. 438 N.) καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου (ἀπ. 578), γραψάντων ἀμφοτέρων καὶ δρᾶμα ἐπιγραφόμενον Παλαμήδης. Ὁ Σοφοκλῆς ἐποιήσατο περὶ τοῦ πράγματος τούτου λόγον καὶ ἐν τῷ Ναυπλίῳ (ἀπ. 399). Καὶ ἐν ταῖς τοῦ Εὐριπ. Ἱκ. 201 κέ. γίνεται λόγος περὶ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ δὲ νεωτέρου τραγικοῦ Μοσχίωνος διεσώθη μακρὰ περὶ τούτου ῥῆσις ἀναμιμνήσκουσα τὸν Αἰσχύλον καὶ ἔχουσα κατὰ ἀπόσπ. 6 σελ. 813 N. ὧδε «πρῶτον δ' ἄνειμι καὶ διαπτύξω λόγῳ ἀρχὴν βροτείου καὶ κατάστασιν βίου. ἦν γάρ ποτ' αἰὼν κεῖνος, ἦν ποθ'

οἳ πρῶτα μὲν βλέποντες ἔβλεπον μάτην,
κλύοντες οὐκ ἤκουον, ἀλλ' ὀνειράτων
ἀλίγκιοι μορφαῖσι τὸν μακρὸν βίον
ἔφυρον εἰκῇ πάντα, κοὔτε πλινθυφεῖς

ἡνίκα θηρσὶν διαίτας εἶχον ἐμφερεῖς βροτοί, ὀρειγενῆ σπήλαια καὶ δυσηλίους φάραγγας ἐνναίοντες. οὐδέπω γὰρ ἦν οὔτε στεγήρης οἶκος οὔτε λαΐνοις εὐρεῖα πύργοις ὠχυρωμένη πόλις. οὐ μὴν ἀρότροις ἀγκύλοις ἐτέμνετο μέλαινα καρποῦ βῶλος ὀμπνίου τροφός, οὐδ' ἐργάτης σίδηρος εὐιώτιδος θάλλοντας οἴνης ὀρχάτους ἐτημέλει, ἀλλ' ἦν ἀκύμων κωφά τ' ἐκτρέφουσα γῆ. βοραὶ δὲ σαρκοβρῶτας ἀλληλοκτόνοι παρεῖχον αὐτοῖς δαῖτας· ἦν δ' ὁ μὲν νόμος ταπεινός, ἡ βία δὲ σύνθρονος Διί. ἐπεὶ δ' ὁ τίκτων πάντα καὶ τρέφων χρόνος τὸν θνητὸν ἠλλοίωσεν ἔμπαλιν βίον, εἴτ' οὖν μέριμναν τὴν Προμηθέως πάρα εἴτ' οὖν ἀνάγκην εἴτε τῇ μακρᾷ τριβῇ αὐτὴν παρασχὼν τὴν φύσιν διδάσκαλον, τόθ' ηὑρέθη μὲν καρπὸς ἡμέρου τροφῆς, Δήμητρος ἀκτῆς, ηὑρέθη δὲ Βακχίου γλυκεῖα πηγὴ κτέ.». Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ αἱ περιγραφαὶ τοῦ Λουκρητίου V 922 κέ. καὶ Ὁρατίου sat. I 3, 99 κέ. καὶ epist. ad Pison. 391 κέ. δύνανται νὰ παραβληθῶσι, ἐκτενῆ δὲ πραγματείαν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐξευρέσεων ἐποιήσατο ὁ Πλίνιος ἐν Natur. hist. VII cap. 56.

463. κέ. *πρῶτα μὲν*] ἡ ἀπόδοσις κεῖται 470 ἦν δ' οὐδὲν (πρβ. 733 καὶ 735, 1048 καὶ 1052), τὸ τρίτον κῶλον εἰσάγεται διὰ τοῦ 'καὶ μὴν' 475, τὸ δὲ τέταρτον διὰ τοῦ 'καὶ' 478. — Σχολ. «τὸ παροιμιῶδες ἐξηγεῖται: νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει». Τὸ γνωμικὸν τοῦτο κατάγεται ἐκ τοῦ Ἐπιχαρμείου στίχου «νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ακούει· τἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά» Συντόμως καὶ τεχνηέντως, λέγει ὁ Schütz, δηλοῖ ὁ ποιητὴς τὴν κτηνωδίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀγνοούντων νὰ ποιῶνται χρῆσιν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὤτων αὐτῶν.

465. *ὀνειράτων . . . μορφαῖς*] εἰδώλοις, φαντάσμασιν. — *ἀλίγκιοι*: Ἡσύχ. «ἀλίγκιον· ὅμοιον», ὁμηρικὴ λέξις. Πρβ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 687 ἀνέρες εἰκελόνειροι καὶ σημ. εἰς 566. — *τὸν μακρὸν βίον*: ἤτοι καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ βίου. Πρβ. 553, Εὐρ. Ἱππ. 375 νυκτὸς ἐν μακρῷ χρόνῳ, Σοφ. Φιλ. 306 πολλὰ γὰρ τάδε ἐν τῷ μακρῷ γένοιτ' ἂν ἀνθρώπων χρόνῳ, Εὐπολ. κωμ. 2 σελ. 549 ἦ πολλά γ' ἐν μακρῷ χρόνῳ γίγνεται μεταλλαγῇ πραγμάτων καὶ Ἡροδ. 5, 9 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ.

466 κέ. *ἔφυρον*] Ἡσύχ. «φύρει· μολύνει, μαλάσσει (ἀναγ. μάσσει), μιγνύει». Σχολ. «ἐν ταραχῇ ἔζων». Σχολ. ν. «πάνυ εὐφυῶς τὸ ἔφυρον ἐκ μεταφορᾶς τῆς γυναικὸς τῆς, ὅταν μέλλῃ ζυμῶσαι, μιγνυούσης ἄλευρον καὶ ὕδωρ καὶ ζυμούσης τὸν ἄρτον· μὴ οὖν γινώσκοντες ἐκεῖνοι τὸ ποῦ συντελεῖ τὸ καθ' ἓν ἔμισγον ὁμοῦ τὰ πάντα . . . ἤγουν οὐ χειμῶνα, οὐκ ἔαρ, οὐ θέρος, οὐ φθινόπωρον ἴσασιν ὡς ἑκάστῳ τὰ πρόσφορα τεχνάζεσθαι». Πρβ. φύρειν καὶ ταράσσειν παρὰ Πλουτάρχῳ, Εὐριπ. Ἱκ. 201 αἰνῶ δ' ὃς ἡμῖν βίοτον ἐκ πεφυρμένου καὶ θηριώδους θεῶν διεσταθμήσατο κτέ., καὶ τὸ ἴσως ἐκ τοῦ Αἰσχυλείου Παλαμήδου καταγόμενον τραγικὸν ἀπόσπασμα παρὰ Στοβ. Ἐκλ. φυσ. 1, 1 ἔπειτα πάσης Ἑλλάδος καὶ συμμάχων βίον διῴκησ' ὄντα πρὶν πεφυρμένον θηρσίν θ' ὅμοιον· πρῶτα μὲν τὸν πάνσοφον ἀριθμὸν ηὕρηκ' [ἔξοχον σοφισμάτων], Κριτικὰς ἐπισημειώσεις εἰς στίχ. 473 καὶ τὴν μακρὰν παρὰ Λουκρητίῳ V 951 κέ. περιγραφὴν τῆς ἀρχεγόνου ταύτης τοῦ ἀνθρώπου καταστάσεως. — *οὔτε . . . οὐ*: ὡς 495 κέ. Χο. 290 κέ., Σοφ. Ἀντ. 249 κέ., Ο. ἐ. Κ. 972 κέ., Εὐρ. Τρῳ. 934, ἀπόσπ. 324 ὦ χρυσέ, δεξίωμα κάλλιστον βρο-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

δόμους προσείλους ᾖσαν, οὐ ξυλουργίαν·
κατώρυχες δ' ἔναιον, ὥστ' ἀήσυροι
μύρμηκες, ἄντρων ἐν μυχοῖς ἀνηλίοις.
ἦν δ' οὐδὲν αὐτοῖς οὔτε χείματος τέκμαρ

τοῖς, ὡς οὔτε μήτηρ ἡδονὰς τοίας ἔχει, οὐ παῖδες ἀνθρώποισιν, οὐ φίλος πατήρ, οἵας σὺ κτέ., Ὀρ. 46 ἔδοξε δ' Ἄργει τῷδε μήθ' ἡμᾶς στέγαις, μὴ πυρὶ δέχεσθαι, μήτε (ἀναγ. μηδὲ) προσφωνεῖν τινα μητροκτονοῦντας. — *πλινθυφεῖς*: (ἐκ τοῦ πλίνθος καὶ ὑφή) πλίνθοις συνηρμοσμένος, πλινθόκτιστος, εἶναι ἅπαξ εἰρημένον. — *προσείλους*: προσηλίους· Σχολ. «πρὸς ἥλιον ὁρῶντας· καὶ Εὔπολις «αὐλὴ πρόσειλος», Ἐτυμ. Μ. «πρόσειλος οἰκία ἡ πρὸς τὴν ἕλην τετραμμένη· ἕλη γὰρ ἡ τοῦ ἡλίου αὐγή», Ἡσύχ. «ἄειλα πεδία· ἀνήλια· εἴλη γὰρ ἡ τοῦ ἡλίου αὐγὴ» (Αἰσχ. ἀπόσπ. 334). — *ᾖσαν*: Σχολ. «τοῦ ᾔδεσαν συγκοπή». Ὁ ἀττικὸς οὗτος τύπος ἀπαντᾷ καὶ Εὐρ. Κύκλ. 231, Ῥῆσ. 855. Ἐπιθι Κρυγ. Α' § 38, 7, 3. — *ξυλουργίαν*: Ὅθεν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν παντάπασιν ἄμοιροι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἅτε ἀγνοοῦντες τὴν πλινθουργίαν καὶ ξυλουργίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Πλίνιον (Nat. hist. VII 56) τὴν μὲν ξυλουργίαν ἐξεῦρεν ὁ Δαίδαλος, τὰς δὲ πλινθοκτίστους οἰκίας πρῶτοι ἐν Ἀθήναις κατεσκεύασαν οἱ ἀδελφοὶ Εὐρύαλος καὶ Ὑπέρβιος. Ἐν ᾧ τοίνυν ἄλλοις ἄλλοι προσνέμουσι τὰς διαφόρους ἐξευρέσεις, ὁ Αἰσχύλος προσνέμει αὐτὰς τῷ Προμηθεῖ μόνῳ, ἵνα οὕτω κοσμήσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργεσίας αὐτοῦ.

468. Ἡσύχ. «κατώρυχες· κατωρυγμένοι». — *ἀήσυροι*: Τὴν λέξιν, ἣν Ἀπολλών. ὁ Ῥόδ. μεταχειρίζεται ἐπὶ τοῦ βορρᾶ 2, 1103 αὐτὰρ ὅγ' ἠμάτιος μὲν ἐν οὔρεσι φύλλ' ἐτίνασσε, τυτθὸν ἐπ' ἀκροτάτοισιν ἀήσυρος ἀκρεμόνεσσιν, ὥστε φαίνεται, ὅτι παράγει αὐτὴν ἐκ τοῦ ἄημι, καθὰ λέγει καὶ ὁ αὐτόθι Σχολ. «ἀήσυρος δὲ ὁ ἐλαφρῶς πνέων ἀπὸ τοῦ ἄω τὸ πνέω», ἐξηγεῖται διὰ τοῦ κοῦφοι ὁ Εὐστάθιος εἰς Ὀδ. 1500, 27 «τὸ ἄω τὸ πνέω. ἐξ οὗ οὐ μόνον ἀήτης ἐπὶ ἀνέμου καὶ ἀήσυρον κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸ κοῦφον, ὅθεν καὶ 'ἀήσυροι μύρμηκες' παρ' Αἰσχύλῳ κτέ.», ὁ Σχολ. «οἱ πτερωτοὶ ἢ κοῦφοι». Πρβ. Ἡσύχ. «ἀήσυρον· κοῦφον, ἐλαφρὸν» καὶ Ἀπολλων. Λεξ. Ὁμηρ. «ἀήσυρον· κοῦφον, τὸ οἷόν τε ὑπὸ ἀνέμου σύρεσθαι». Ὅθεν ὁ Schütz ἑρμηνεύει σὺν τῷ Stanley: οἱ εὐκίνητοι καὶ ταχέως διαθέοντες, ὁ δὲ Paley παράγων τὸ *ἀήσυρος* ἐκ τοῦ ἀήτης μετὰ τῆς καταλήξεως υρος, ὥσπερ ἐν τῷ ἁλμυρός, διατείνεται ὅτι ἡ λέξις κεῖται ἀντὶ τοῦ ἀήτυρος (ταχὺς ὡς ὁ ἄνεμος). Πολλῷ πιθανώτερον ὅμως φαίνεται, ὅτι τὸ ἀή-συρο-ς σχηματισθὲν διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπιθέματος, ὥσπερ καὶ τὸ βλο-συρό-ς, σημαίνει κυρίως τὰ ἐν ἀτάκτῳ κινήσει ὄντα στίφη τῶν μυρμήκων, ἐφ' ἧς ἐννοίας ὁ Ὅμηρος μεταχειρίζεται τὸ αἰόλος, σημαῖνον οὐ μόνον τὸν ποικίλον, ἀλλὰ καὶ τὸν εὐκίνητον. Πρβ. Ἰλ. 22, 509 αἰόλαι εὐλαί.

469. *ἄντρων ἐν μυχοῖς ἀνηλίοις*] Πρβ. Ὁμ. Ὕμν. 20 Ἥφαιστον κλυτόμητιν ἀείσεο, Μοῦσα λίγεια, ὃς μετ' Ἀθηναίης γλαυκώπιδος ἀγλαὰ ἔργα ἀνθρώπους ἐδίδαξεν ἐπὶ χθονός, οἳ τὸ πάρος περ ἄντροις ναιετάασκον ἐν οὔρεσιν, ἠύτε θῆρες. νῦν δὲ δι' Ἥφαιστον κλυτοτέχνην ἔργα δαέντες . . . εὖ διάγουσιν ἐνὶ σφετέροισι δόμοισιν.

470 κέ. *οὐδὲν . . . τέκμαρ*] οὐδὲν τεκμήριον καὶ διακριτικὸν σημεῖον τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους εἶχον. Σχολ. «οὐ διεγίγνωσκον διὰ τῶν ἄστρων τοὺς καιρούς». Ἡ ἀρχαιοτάτη διαίρεσις τοῦ ἔτους διέκρινε τραχεῖαν καὶ ἡδεῖαν ὥραν τοῦ ἔτους. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 7, 117 τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται οὐδ' ἀπολείπει χείματος οὐδὲ θέρευς, ἐπετή-

οὔτ᾽ ἀνθεμώδους ἦρος οὔτε καρπίμου
θέρους βέβαιον, ἀλλ᾽ ἄτερ γνώμης τὸ πᾶν
ἔπρασσον, ἔστε δή σφιν ἀντολὰς ἐγὼ
ἄστρων ἔδειξα τάς τε δυσκρίτους δύσεις.
καὶ μὴν ἀριθμόν, ἔξοχον σοφισμάτων,
ἐξηῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων τε συνθέσεις,

σιος καὶ Θεοφρ. π. σημ. 6 διχοτομεῖ τὸν ἐνιαυτὸν πλειάς τε δυομένη καὶ ἀνατέλλουσα. Ἤδη δὲ ὁ Ὅμηρος γινώσκει τὴν εἰς τέσσαρα μέρη διαίρεσιν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Πρβ. Ἰλ. 6, 148 ἔαρος δ᾽ ἐπιγίγνεται ὥρη, Ὀδ. 11, 192 αὐτὰρ ἐπὴν ἔλθῃσι θέρος τεθαλυῖά τ᾽ ὀπώρη. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ θέρος παρ᾽ Ὁμήρῳ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐν Ἠπείρῳ, σημαίνει τὸν καιρὸν τοῦ θερισμοῦ. Κατὰ Ἰλ. 22, 27 συμπίπτει ἡ κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου ἐπιτολὴ τοῦ Σειρίου ἤδη εἰς τὴν ὀπώρην. Πλείονας ὁρισμοὺς περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους παρέχει ὁ Ἡσίοδος Ἔργ. καὶ Ἡμέρ. Πρβ. περὶ τοῦ προκειμένου χωρίου τὴν πραγματείαν τοῦ G. F. Unger, ἐπιγεγραμμένην Frühlings Anfang καὶ ἐκτετυπωμένην ἐν Jahrb f. Philol. 1890 σελ. 153 κέ., ἔνθα ἀναγινώσκεται «Ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Προμηθέως εἰκάζει ὁ Holzapfel (Beitr. zur Gr. Gesch. σελ. 59), ὅτι ὁ Αἰσχύλος τίθησιν τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος ἐν τῇ ἐπιτολῇ τοῦ Ἀρκτούρου· ἀλλ᾽ ὅμως ὁ ποιητὴς δύναται νὰ ὑπολαμβάνῃ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Κριοῦ».

472 κέ. *ἄτερ γνώμης*] ἄνευ σκέψεως, ἀλλ᾽ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν (466). — *σφιν*: Ἔπιθι σημ. εἰς 268. — *δυσκρίτους*: Σχολ. «δυσκαταλήπτους, δυσγνώστους· οἷον Ὠρίων ὅτι δύνων χειμῶνα ποιεῖ». Ἀνήκει δὲ τὸ *δυσκρίτους* κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ πρὸς τὸ *ἀντολάς*. Οἱ ποιηταὶ συνάπτουσι πολλάκις προσδιορισμούς, κοινοὺς ὄντας πρὸς τὰ δύο κῶλα, τῷ δευτέρῳ κώλῳ, ὡς 1047, Ἀγ. 594 ἅλωσιν Ἰλίου τ᾽ ἀνάστασιν, Χο. 39 μέμφεσθαι... τοῖς κτανοῦσί τ᾽ ἐγκοτεῖν, Εὐμ. 9 λιπὼν δὲ λίμνην Δηλίαν τε χοιράδα, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1399 οἴμοι κελεύθου τῆς τ᾽ ἐμῆς δυσπραξίας, Ἠλ. 105 ἔστ᾽ ἂν παμφεγγεῖς ἄστρων ῥιπάς, λεύσσω δὲ τόδ᾽ ἦμαρ, 929 ἡδὺς οὐδὲ μητρὶ δυσχερής, Ο. Τ. 802 κῆρύξ τε κἀπὶ πωλικῆς ἀνὴρ ἀπήνης ἐμβεβώς, Εὐρ. Φοιν. 284 μαντεῖα σεμνὰ Λοξίου τ᾽ ἐπ᾽ ἐσχάρας, Ἡρακλεῖδ. 158 ἐς γόους τε καὶ τὰ τῶνδ᾽ οἰκτίσματα βλέψας, Μηδ. 1366 ὕβρις οἵ τε σοὶ νεοδμῆτες γάμοι, Πίνδ. Πυθ. 6, 15 πατρὶ τεῷ... κοινάν τε γενεᾷ... νίκαν. Πρβ. καὶ σημ. εἰς 21.

475. *καὶ μήν*: προσέτι δέ. Τῇ παρατηρήσει τῶν ἄστρων προστίθησι τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰ γράμματα. — *ἀριθμόν*: ἀρίθμησιν, ἀριθμητικήν. — *ἔξοχον σοφισμάτων*: πρβ. Αἰλ. ποικ. ἱστ. 4, 17 ἔλεγε (Πυθαγόρας) ὅτι πάντων σοφώτατον ὁ ἀριθμός.

476. κέ. *γραμμάτων τε συνθέσεις*] Πρβ. Εὐρ. Παλαμ. ἀπόσπ. 578 τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ᾽ ὀρθώσας μόνος, ἄφωνα φωνήεντα συλλαβὰς τιθεὶς ἐξηῦρον ἀνθρώποισι γράμματ᾽ εἰδέναι κτέ. Τὰς ἐξευρέσεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς ἀστρονομίας, τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς γραφῆς προσνέμει ὡσαύτως τῷ Παλαμήδῃ καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἀποσπ. 399 οὗτος (ὁ Παλαμήδης) δ᾽ ἐφηῦρε τεῖχος Ἀργείων στρατῷ, σταθμῶν τ᾽, ἀριθμῶν καὶ μέτρων εὑρήματα.. ἐφηῦρε δ᾽ ἄστρων μέτρα καὶ περιστροφάς. — *μνήμην ἁπάντων*: κατὰ παράθεσιν εἰς τὸ συνθέσεις δηλοῖ ὅτι διὰ τῆς γραφῆς διαμνημονεύει ὁ ἄνθρωπος πάντα τὰ πραχθέντα. — *ἐργάνη*: Ἡσύχ. «ἐργάνη· ἐργάτις, τεχνῖτις». Τὸ δὲ *μου-*

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

μνήμην ἁπάντων, μουσομήτορ᾽ ἐργάνην.
κἄζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα,
ζεύγλαισι δουλεύοντα σάγμασίν θ᾽ ὅπως
θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων
γένοινθ᾽, ὑφ᾽ ἅρμα τ᾽ ἤγαγον φιληνίους

σομήτορ᾽ ἐργάνην εἶναι παράθεσις τῆς παραθέσεως 'μνήμην ἁπάντων'. Ἡ Μνημοσύνη εἶναι μήτηρ τῶν Μουσῶν κατὰ Ἡσιόδ. Θεογ. 52 Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, τὰς ἐν Πιερίῃ τέκε Μνημοσύνη. Πρб. Πλουτ. π. παίδ. ἀγ. § 13 διὰ τοῦτο μητέρα τῶν Μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν Μνημοσύνην αἰνιττόμενοι καὶ παραδηλοῦντες ὅτι οὕτως οὐδὲν γεννᾶν καὶ τρέφειν ὡς ἡ μνήμη πέφυκε καὶ Πλάτ. Φαίδρ. σελ. 274 Ε: ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς γράμμασιν ἦν, τοῦτο δέ, ὦ βασιλεῦ, τὸ μάθημα, ἔφη ὁ Θεύθ, σοφωτέρους Αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους παρέξει· μνήμης τε γὰρ καὶ σοφίας φάρμακον εὑρέθη. Ἡ λέξις ἐργάνη ἀναμιμνήσκει τοὺς Ἀθηναίους τὴν θεὰν τῆς σοφίας Ἀθηνᾶν. Πρб. Σοφ. ἀπόσπ. 760 οἳ τὴν Διὸς γοργῶπιν Ἐργάνην στατοῖς λίκνοισι προστρέπεσθε. Ἡ μνήμη γίνεται διὰ τῶν ἔργων αὐτῆς μήτηρ τῶν μουσῶν (τῶν ἐπιστημῶν). Πρб. Liv. VI 1 parvae et rarae per eadem tempora literae fuere una custodia fidelis memoriae rerum gestarum.

478. *κνώδαλα*: ὀνομάζονται τὰ κτήνη ὄντα πρὶν ἄγρια καὶ ἀτίθασα. Τοὐναντίον κεῖται τὸ φιληνίους 481 προληπτικῶς, ἅτε προλαμβάνον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἡμερώσεως. Ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ ἑπόμενα σημαίνει τὸ 'ἔζευξα ἐν ζυγοῖσι': ἐποίησα αὐτὰ τιθασά, ἐτιθάσευσα. Πρб. Ἡσ. Ἔργ. κ. Ἡμ. 813 καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι. Ἐνταῦθα ἐν τῷ κνώδαλα ἐννοητέον μόνον τοὺς βόας καὶ ἡμιόνους καὶ ὄνους, διότι περὶ τῶν ἵππων γίνεται εἶτα ἰδίᾳ λόγος.

479. *ζεύγλη*: οὕτω καλουμένη καὶ νῦν, εἶναι «τὸ ἄκρον τοῦ ζυγοῦ καθ᾽ ὃ ἐντίθενται τοὺς τραχήλους τὰ ζῷα ἢ τὸ τοῦ τραχήλου μέρος καθ᾽ ὃ ὁ ζυγός» Ἐτυμ. Μ. 409, 55. Πρб. Ὁμ. Ἰλ. 19, 406 πᾶσα δὲ χαίτη ζεύγλης ἐξεριποῦσα παρὰ ζυγὸν οὖδας ἵκανεν. Ὥσπερ δὲ ἡ *ζεύγλη* κυριολεκτεῖται περὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ ἀροτριώντων κτηνῶν, οὕτω τὰ *σάγματα* περὶ τῶν ὀχηματικῶν καὶ ἀχθοφόρων. Καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις διακρίνονται iumenta iugalia καὶ iumenta clitellaria. — *ζεύγλαισι δουλεύοντα σάγμασίν τε*: Ὥσπερ κατωτέρω 1000 πέτρᾳ λατρεύειν, οὕτω καὶ τὰ ζῷα λέγονται δουλεύοντα ταῖς ζεύγλαις καὶ σάγμασιν, ἅτε ἀναγκαζόμενα νὰ ὑπείκωσιν αὐτοῖς. Πρб. καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 105 μόχθοις λατρεύειν τοῖς ὑπερτάτοις.

480. *διάδοχοι*] Πρб. 1059 καὶ Εὐρ. Ἀλκ. 655 παῖς δ᾽ ἦν ἐγώ σοι τῶνδε διάδοχος δόμων. Περὶ δὲ τῆς ἐννοίας ἔπιθι ἀπόσπ. 194 ἵππων ὄνων τ᾽ ὀχεῖα καὶ ταύρων γονὰς δοὺς ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα.

481 κἑ.. *ἤγαγον φιληνίους ἵππους*] ἀγαγὼν ἐποίησα φιληνίους (προληπτικῶς). Πρб. Πινδ. Πύθ. 2, 11 ἅρματα πεισιχάλινα. — *ἄγαλμα τῆς ὑπερπλούτου χλιδῆς*: καλλώπισμα τῆς τῶν πλουσίων πολυτελείας καὶ τρυφῆς. Σχολ. «τὸ γὰρ ἐποχεῖσθαι ἵπποις πλουσίων ἐστί». Ἡ ἅμιλλα τῶν ἐν Ἀθήναις μειρακίων περὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἁρμάτων καὶ τὴν κτῆσιν καλῶν ἵππων οὐ μόνον οὐδαμῶς ἐψέγετο, ἀλλὰ καὶ ἐπεβάλλετο τοῖς εὐποροῦσιν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου (Ἰσοκρ. 7, 45). Οἱ ἐξέχοντες ἐν τούτῳ ἐνομίζοντο μεγάλως εὐδαιμονοῦντες. Πρб. Ἡροδ.

ἵππους, ἄγαλμα τῆς ὑπερπλούτου χλιδῆς.
θαλασσόπλαγκτα δ' οὔτις ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ
λινόπτερ' ηὗρε ναυτίλων ὀχήματα.
τοιαῦτα μηχανήματ' ἐξευρὼν τάλας
βροτοῖσιν αὐτὸς οὐκ ἔχω σόφισμ' ὅτῳ
τῆς νῦν παρούσης πημονῆς ἀπαλλαγῶ.

6, 35 Μιλτιάδης ἐὼν οἰκίας τεθριπποτρόφου, Ἰσοκρ. 16, 33 ἱπποτροφεῖν ἐπιχειρήσας, ὃ τῶν εὐδαιμονεστάτων ἔργον ἐστί, φαῦλος δ' οὐδεὶς ἂν ποιήσειεν, [Δημοσθ.] 42, 24 ἱπποτρόφος ἀγαθός ἐστι (Φαίνιππος) καὶ φιλότιμος, ἅτε νέος καὶ πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς ὤν. Περὶ τῶν ἱπποτροφιῶν καὶ νικῶν τοῦ Ἀλκιβιάδου πρβ. Θουκ. 6,12,15, μάλιστα δὲ τὰ εἰρημένα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐν κεφ. 16: οἱ γὰρ Ἕλληνες καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνόμισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπίαζε θεωρίας, πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπεπολεμῆσθαι, διότι ἅρματα μὲν ἑπτὰ καθῆκα, ὅσα οὐδεὶς πω ἰδιώτης πρότερον κτέ. Παρὰ πολλοῖς ὅμως ἦν οὕτω μεγάλη ἡ ἱππομανία αὕτη, ὥστε, ὥσπερ ὁ Φειδιππίδης ἐν ταῖς Νεφέλαις τοῦ Ἀριστοφάνους, διεσπάθων τὴν πατρικὴν οὐσίαν. Ὁ Ξενοφῶν ἐν τῷ Ἱππαρχικῷ (1, 12) καταλέγει εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἱππάρχου: ἀποστρέψαι τοὺς παῖδας τῶν πολυτελῶν καὶ μανικῶν ἱππωνιῶν.

483. *θαλασσόπλαγκτα*] Τὴν λέξιν ἔλαβε παρὰ τοῦ Αἰσχύλου ὁ Εὐριπίδης Ἑκ. 782. Οὕτως ἐσχημάτισεν ὁ Αἰσχύλος καὶ τὸ νυκτίπλαγκτος.—*ἄλλος ἀντί*: εὕρηται συχνάκις, οἷον Ἀγ. 1267, Σοφ. Αἴ. 444 ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ, Ο. Τ. 488 κεἴ τις ἄλλος ἀντὶ σοῦ, Εὐρ. Ἡρακλ. 519 ἄλλος ἀντὶ σοῦ παιδός, Ἑλ. 574 οὐκ ἔστιν ἄλλη σή τις ἀντ' ἐμοῦ γυνή. Ὡσαύτως κεῖται *ἀντὶ* (ὥσπερ πρό) μετὰ συγκριτικὸν ἀντὶ τοῦ συνήθους ἤ, ὡς Σοφ. Ἀντ. 182 μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, Εὐρ. Ἑκ. 419 ὁ γὰρ χρόνος μάθησιν ἀντὶ τοῦ τάχους κρείσσω τίθησιν, Ξεν. Λακ. πολ. 9, 1 τὸ κατεργάσασθαι ἐν τῇ πόλει αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἁρμάτων μεταβαίνει εἰς τὰ τῆς θαλάσσης ὀχήματα.

484. *λινόπτερα*] τὰ λινᾶ πτερὰ ἔχοντα, τὰ δίκην πτερῶν λινᾶ ἱστία ἔχοντα. Ὥσπερ τὰ ἱστία καὶ αἱ κῶπαι φαίνονται οἱονεὶ πτερὰ τῶν νηῶν, οὕτω τοὐναντίον ὑπολαμβάνονται τὰ πτερὰ ὡς κῶπαι καὶ ἱστία. Οὕτω κεῖται naves ἢ rates velivolae παρὰ Ἐννίῳ, Λουκρητίῳ καὶ Ὀβιδίῳ, mare velivolum παρὰ Λιβίῳ Ἀνδρονίκῳ, Βεργιλίῳ, Ὀβιδίῳ. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 11, 125 εὐήρε' ἐρετμά, τά τε πτερὰ νηυσὶ πέλονται, Αἰσχ. Ἱκ. 742 νῆες ὠκύπτεροι, Ἀγ. 52 πτερύγων ἐρετμοῖσιν ἐρεσσόμενοι, Lucret. 6,748 remigi oblitae pennarum vela remittunt, Verg. Aen. VI 19 remigium alarum. Ἡ λέξις λινόπτερος ἀποκατεστάθη καὶ Πέρσ. 265.— *ὀχήματα*: ὡς Ἱκ. 32 ξὺν ὄχῳ ταχυήρει, Σοφ. Τραχ. 656 πολύκωπον ὄχημα ναός, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 410 νάιον ὄχημα. Πρβ. καὶ Ὁμ. Ὀδ. 4,708 νηῶν ὠκυπόρων ἐπιβαινέμεν, αἵ θ' ἁλὸς ἵπποι ἀνδράσι γίγνονται.

485 κέ. *τοιαῦτα*] οἷα προεῖπεν καὶ ἀπηριθμήσατο. — *μηχανήματα*: ἅπερ κατωτέρω 493 καλεῖ τέχνας τε καὶ πόρους. — *τῆς νῦν παρούσης πημονῆς*: ὡς στίχ. 47 πόνοι οἱ νῦν παρόντες. Πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 905 μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός, μιμηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐννίου (Ribb. trag.

ΧΟΡΟΣ.

πέπονθας αἰκὲς πῆμ᾽· ἀποσφαλεὶς φρενῶν
πλανᾷ, κακὸς δ᾽ ἰατρὸς ὥς τις ἐς νόσον
πεσὼν ἀθυμεῖς καὶ σεαυτὸν οὐκ ἔχεις
εὑρεῖν ὁποίοις φαρμάκοις ἰάσιμος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τὰ λοιπά μου κλύουσα θαυμάσῃ πλέον,
οἵας τέχνας τε καὶ πόρους ἐμησάμην.
τὸ μὲν μέγιστον, εἴ τις ἐς νόσον πέσοι,
οὐκ ἦν ἀλέξημ᾽ οὐδέν, οὔτε βρώσιμον,

Rom. fr. σελ. 50) qui ipse sibi prodesse non quit, sapiens nequiquam sapit. Καὶ ὁ Πλάτων ἀναμιμνήσκει τὴν Εὐριπίδειον ῥῆσιν ἐν Ἱππ. μείζ. σελ. 283 B πολλοῖς συνδοκεῖ ὅτι τὸν σοφὸν αὐτὸν αὑτῷ δεῖ σοφὸν εἶναι.

488. *πέπονθας αἰκὲς πῆμα*] ἀναφέρονται ταῦτα οὐχὶ εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ Προμηθέως, καθὰ ὑπολαμβάνει ὁ Σχολ. λέγων «τοῦτο διὰ τὸ φιλονεικῆσαι Διί», ἀλλὰ ἐπιβεβαιούμενος ὁ κορυφαῖος τὰς προηγησαμένας λέξεις τοῦ Προμηθέως λέγει: πάσχεις πάθημα ἀπρεπές, ὅτι ἄλλοις βοηθήσας ἀδυνατεῖς νὰ βοηθήσῃς σεαυτῷ. Ἕνεκα δὲ τούτου κεῖται καὶ τὸ ἀσύνδετον, ὅτι τὸ *πλανᾷ* ἐπεξηγεῖται τὸ προηγούμενον *πέπονθας* (πρβ. Κρυγ. Α΄ § 59, 1, 5). —*ἀποσφαλεὶς φρενῶν πλανᾷ*: ἐκπεσὼν τῆς φρονήσεως πλανᾷ ζητῶν καὶ μὴ εὑρίσκων μηχάνημα (486) πρὸς ἀπαλλαγήν. Πρβ. Ἀγ. 1531 ἀμηχανῶ φροντίδος στερηθεὶς εὐπάλαμον μέριμναν ὅπα τράπωμαι καὶ Πέρσ. 394 τάφος δὲ πᾶσι βαρβάροις παρῆν γνώμης ἀποσφαλεῖσιν. — Εἰς τὴν ποικιλίαν παρέχουσαν διακοπὴν ταύτην τοῦ κορυφαίου σημειοῦται ὁ Σχολ. «μεσολαβοῦσιν αἱ τοῦ χοροῦ τὴν ἔκθεσιν τῶν κατορθωμάτων διαναπαύουσαι τὸν ὑποκριτὴν Αἰσχύλου» ἔνθα ἤτοι ἐξαλειπτέον τὸ Αἰσχύλου ἢ γραπτέον ἀντ᾽ αὐτοῦ Προμηθέως, καθὰ εἰκάζει ὁ Oberdick.

489 κἑ. *ὥς τις κακὸς ἰατρὸς*] κεῖται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ μηδὲν ἐπισταμένου ἰατροῦ, ἀλλ᾽, ὥσπερ τὸ μισῶ ἐν τῷ μνημονευθέντι ἀποσπάσματι τοῦ Εὐριπίδου: μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός, δηλοῖ τὸν ἀντιφάσκοντα καὶ παλινῳδοῦντα ἰατρὸν ὅστις μόνον ἄλλων οὐχὶ δὲ ἑαυτοῦ ἰατρός εἶναι. Τοιοῦτον ἰατρὸν οὐ προσίεται ὁ χορός. Ἄλλως θὰ ἀνέμενέ τις ‛ἄλλων ἰατρός᾽, καθὰ εἴκασεν ὁ Nauck γράφων: πέπονθας αἰκὲς πῆμ᾽ ἀποσφαλεὶς φρενῶν, ἄλλων δ᾽ ἰατρὸς αὐτὸς ἐς νόσον πεσὼν δεινῶς (ἢ κακῶς) ἀθυμεῖς. Ὁ Σουΐδας ἐν «Εὐριπίδειον ἔπος» μνημονεύει τὸν παροιμιώδη στίχον «ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσιν βρύων» ὡς στίχον τοῦ Εὐριπίδου (ἀποσπ. 1086 N.), ὁ Nauck ὅμως νομίζει πιθανὸν ὅτι ὁ στίχος κατάγεται οὐχὶ ἐκ τοῦ Εὐριπίδου, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ προκειμένου χωρίου: ἄλλων δ᾽ ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσιν βρύων. Ἀλλ᾽ ὅμως οὐδεμία αἰτία νὰ ἀμφισβητηθῇ τῷ Εὐριπίδῃ ὁ στίχος οὗτος.— *ἀθυμεῖς*: ἀποτέλεσμα τῆς ἀπορίας.

491. *ἰάσιμος*] Ἡ παράλειψις τοῦ εἶ καὶ σὺ (πρβ. 42 καὶ 191) συγχωρεῖται ἕνεκα τοῦ προηγουμένου σαυτόν. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Μάρκ. 4, 23 ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτὸν καὶ ἔμπροσθεν σημ. εἰς 85 κἑ.

495 κἑ. *οὔτε . . οὐ . . οὐδὲ*] ἀντὶ τριπλοῦ οὔτε. Ἐπιθι σημ. εἰς 466 κἑ. — *βρώσιμον* (διὰ βρώσεως, βιβρωσκόμενον) . . *χριστὸν* (διὰ χρίσεως,

οὐ χριστὸν οὐδὲ πιστόν, ἀλλὰ φαρμάκων
χρείᾳ κατεσκέλλοντο, πρίν γ' ἐγώ σφισιν
ἔδειξα κράσεις ἠπίων ἀκεσμάτων,
αἷς τὰς ἁπάσας ἐξαμύνονται νόσους.
τρόπους τε πολλοὺς μαντικῆς ἐστοίχισα,
κἄκρινα πρῶτος ἐξ ὀνειράτων ἃ χρὴ

χριόμενον).. *πιστόν* (διὰ πόσεως, πινόμενον. Σχολ. «τὸ διὰ πόσεως, παρὰ τὸ πίω καὶ πίσω ῥῆμα»). Πρβ. Ἀγ. 1407 ἐδανὸν ἢ ποτόν, Εὐρ. Ἱππ. 516 πότερα δὲ χριστὸν (δι' ἐπιχρίσεως) ἢ ποτὸν τὸ φάρμακον, Θεοκρ. 1, 11 οὐδὲν πὸτ τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο, Νικία, οὔτ' ἔγχριστον, ἐμὶν δοκεῖ, οὔτ' ἐπίπαστον (ἐπίπλαστον;), Σχολ. εἰς Ἀριστ. Πλοῦτ. 717 φάρμακον καταπλαστὸν «τῶν φαρμάκων τὰ μὲν ἐστι καταπλαστά, τὰ δὲ χριστά, τὰ δὲ ποτά». Πρὸς τὸν ἀσυνήθη καὶ μόνον ἐνταῦθα ἀπαντῶντα τύπον *πιστός* πρβ. πίστρα (Εὐρ. Κύκλ. 47). Οὐ μόνον δὲ τὸ μέτρον, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμοιοκαταληξία τοῦ χριστὸν-πιστὸν ἐπήγαγε τὸν ἀσυνήθη τύπον.

497. *κατεσκέλλοντο*] Σχολ. «κατεσκελετεύοντο, κατεφθίνοντο».—Ἐν τῷ *πρίν* γε ἐπιτείνεται διὰ τοῦ γε ἡ ἀντίθεσις τοῦ χρόνου. Βεβαίως εἶτα ἐγένετο ἄλλως.

498. *ἠπίων ἀκεσμάτων*] ἠπίων φαρμάκων, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 4, 218 καὶ 11, 830 ἤπια φάρμακα. Πρβ. καὶ Σοφ. Φιλ. 697 ἠπίοισι φύλλοις.

500. *τρόπους πολλοὺς μαντικῆς*] Ἡ μαντικὴ εἶχεν ἔν τε τῷ δημοσίῳ καὶ ἰδιωτικῷ τῶν ἀρχαίων βίῳ μεγίστην σημασίαν. Ὑπῆρχε δὲ ἄτεχνος καὶ φυσικὴ μαντική, οἷον ἡ ἔκστασις, τὰ ὀνείρατα καὶ οἱ χρησμοί, καὶ ἔντεχνος, οἷον ἡ μαντεία ἐκ τοῦ ἐν ταῖς θυσίαις πυρός, τῶν σπλάγχνων τοῦ θύματος καὶ τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν. Πρβ. Ξενοφ. Ἀπομν. I 1, 3 ὅσοι μαντικὴν νομίζοντες οἰωνοῖς τε χρῶνται καὶ φήμαις καὶ συμβόλοις (πρβ. στίχ. 502 κἑ.) καὶ θυσίαις, Ἀριστοφ. Ὄρν. 720 φήμη γ' ὑμῖν ὄρνις ἐστίν, πταρμόν τ' ὄρνιθα καλεῖτε. (Ὁ πταρμὸς τῆς πρωΐας ἦν ἀπαίσιος, αἴσιος δὲ ὁ τῆς μεσημβρίας, ἕνεκα δὲ τούτου ἡ εὐχή, 'Ζεῦ σῶσον'. Πρβ. Ἀριστοτέλ. προβλ. 11) ξύμβολον ὄρνιν, φωνὴν ὄρνιν, θεράποντ' ὄρνιν, ὄνον ὄρνιν καὶ Εὐριπ. Ἱκ. 211 ἃ δ' ἔστ' ἄσημα κοὐ σαφῆ, γιγνώσκομεν εἰς πῦρ βλέποντες καὶ κατὰ σπλάγχνων πτυχὰς μάντεις προσημαίνουσιν οἰωνῶν τ' ἄπο.— *ἐστοίχισα* (ἴδε σημ. εἰς 246): κατέστησα, διέταξα, ὡς παρακατιὼν λέγει διώρισα (505).

501. *ἔκρινα ἐξ ὀνειράτων*] Πρβ. οἰνειροκρίτης καὶ Χο. 37 κριταὶ δὲ τῶνδ' ὀνειράτων. Καὶ Εὐμ. 104 εὕδουσι γὰρ φρὴν ὄμμασιν λαμπρύνεται (Σχολ. «ἐν τῷ καθεύδειν ὁ νοῦς ἀκριβέστερον ὁρᾷ μὴ παραπλανώμενος τῇ θέᾳ») μηνύει ὁ ποιητὴς τὴν ἑαυτοῦ πίστιν εἰς ὀνείρατα, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς Χοηφόροις τὸ ὄνειρον τῆς Κλυταιμήστρας διαδραματίζει σπουδαῖον πρόσωπον. Ὡσαύτως διανοεῖται ὁ Πίνδαρος ἀποσπ. 108 Bgk. εὕδει δὲ πρασσόντων μελέων· ἀτὰρ εὑδόντεσσιν ἐν πολλοῖς ὀνείροις δείκνυσι τερπνῶν ἐφέρποισαν χαλεπῶν τε κρίσιν. Πρβ. Αἰλιαν. ποικ. ἱστ. 3, 11, Cic. de div. I 30. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν παρετήρησαν ὅτι ἐν ὀνείρῳ ἡ φαντασία ἀεὶ παραλαμβάνει τὴν ὕλην εἰς τὰς ἑαυτῆς ὄψεις ἐκ τῆς μνήμης καὶ ἕνεκα τούτου ἀσχολεῖται περὶ τὸ παρελθόν, οὐχὶ δὲ περὶ τὸ μέλλον. Τοὐναντίον δὲ τὴν παρατήρησιν, καθ' ἣν τὸ ὄνειρον ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τοῦ χρόνου (καὶ τόπου), γινώσκει ὁ Αἰσχύλος Ἀγ. 885.

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὕπαρ γενέσθαι, κληδόνας τε δυσκρίτους
ἐγνώρισ' αὐτοῖς ἐνοδίους τε συμβόλους.
γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
διώρισ', οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν

502 κέ. *ἃ χρὴ ὕπαρ γενέσθαι*] τὰ συμβησόμενα ἐν ἐγρηγόρσει. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 19, 547 οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν, ὅ τοι τετελεσμένον ἔσται.—*κληδόνες δύσκριτοι*: εἶναι αἰνιγματώδεις κλήσεις, φωναὶ ἀγνώστου προελεύσεως, ὥσπερ κληδὼν («φήμη, μαντεία» Σουΐδας) Ὁμ. Ὀδ. 18, 17 σημαίνει τὴν προφητικὴν φωνὴν καὶ αἰσίαν εὐχήν, διότι τὸ 'χαῖρεν δὲ κλεηδόνι δῖος Ὀδυσσεύς' ἀναφέρεται εἰς τὴν εὐχὴν τῶν μνηστήρων 112 κέ. Ζεύς τοι δοίη, ξεῖνε, καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι, ὅττι μάλιστ' ἐθέλεις καί τοι φίλον ἔπλετο θυμῷ.—*ἐνόδιοι σύμβολοι*: τὰ ἐν ἐξόδῳ ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ἀποδημίας καὶ ἐν τῇ οἴκαδε ἐπανόδῳ συμβαίνοντα ἀσυνήθη καὶ πλήρη σημασίας σημεῖα. Σχολ. ν. «τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν συναντήματα, δι' ὧν δεῖ συμβάλλειν καὶ μαντεύεσθαι». Πρβ. Cram. Anekd. 4, 241 εὐόδιον, ὅταν ἐξηγήσηταί τις τὰ ἐν ὁδῷ ἀπαντῶντα λέγων· ἐάν σοι ὑπαντήσῃ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἢ τόδε βαστάζων ἢ τόδε, συμβήσεταί σοι τόδε, Χρυσοστ. ὁμιλ. 12 εἰς Παύλ. ἐπιστ. πρ. Ἐφεσ. πολλῶν δειμάτων αὐτοῖς (τοῖς Ἕλλησιν) ἡ ψυχὴ μεστή, οἷον ὁ δεῖνά μοι πρῶτος ἐνέτυχεν ἐξιόντι τῆς οἰκίας· πάντως μυρία δεῖ κακὰ συμπεσεῖν· ἔξω δὲ ἐξελθόντι ὁ ὀφθαλμός μοι ὁ δεξιὸς κάτωθεν ἀναπηδᾷ· δακρύων τοῦτο τεκμήριον καὶ Horat. carm. III 27,1 impios parrae recinentis omen ducat et praegnans canis aut ab agro rava decurrens lupa Lanuvino fetaque vulpes. Rumpit et serpens iter institutum, si per obliquum similis sagittae terruit mannos. Τοιοῦτον ὅδιον τέρας παρέπεται κατὰ Ἀγ. 104 κέ. τῷ ἐκ τοῦ Ἄργους στρατευσαμένῳ Ἀγαμέμνονι, ἤτοι ζεῦγος ἀετῶν ἐσθίον ἔγκυον λαγόν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ Ξέρξῃ μέλλοντι νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐφάνη σημεῖον κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (7, 57 ἵππος ἔτεκε λαγόν), ὅστις ἐπεξηγούμενος τὸ σημεῖον τοῦτο λέγει· ἔμελλε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον.—*ἐγνώρισα*: ἐνταῦθα κεῖται ἐν τῇ ἧττον συνήθει ἐννοίᾳ, ἣν παρέχει ὁ Ἡσύχιος «γνωρίσαι· φανεροποιῆσαι».

504. *γαμψωνύχων* (πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 16, 428 αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες) *οἰωνῶν*] Μεγάλα ἁρπακτικὰ ὄρνεα, ἔχοντα ἐπικαμπεῖς καὶ ἀγκύλους ὄνυχας, οἷον εἰς τὰ ὕψη πετόμενοι ἀετοί, ἱέρακες καὶ κόρακες, ἦσαν πτηνὰ προδηλοῦντα τὸ μέλλον διὰ τῆς πτήσεως αὐτῶν. — *σκεθρῶς*: πρβ. 102.

505. *οἵτινες … φύσιν* (εἰσίν), *εὐωνύμους τε*] Ἐναλλαγὴ (ἔπιθι σημ. εἰς 91) τῆς φράσεως, ὥσπερ ἐν τοῖς ἑπομένοις, ἔνθα ὁτὲ μὲν αἰτιατικὴ (λειότητα, εὐμορφίαν), ὁτὲ δὲ πλάγιος λόγος ἤρτηται ἐκ τοῦ *διώρισα*. Πρβ. Σχολ. ν. «δέον εἰπεῖν καὶ οἵτινές εἰσιν εὐώνυμοι, εὐωνύμους εἶπεν πρὸς τὸ διώρισα, ὥσπερ καὶ προϊὼν ἐρεῖ τὸ λειότητα καὶ τὸ ποικίλην εὐμορφίαν», Ὁμ. Ἰλ. 13, 278 ἔνθ' ὅ τε δειλὸς ἀνήρ, ὅς τ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη, Ἀγαμ. 452 στένουσι δ' εὖ λέγοντες ἄνδρα τὸν μὲν ὡς μάχης ἴδρις, τὸν δ' ἐν φοναῖς καλῶς πεσόντα καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 77.—Δεξιοὶ φύσιν: δεξιοὶ κατὰ τὴν φύσιν = αἴσιοι, ὥσπερ εὐώνυμοι = ἀπαίσιοι. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ὀρνιθοσκοπίᾳ ἔβλεπον πρὸς βορρᾶν, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἕδρα τῶν θεῶν, ὁ Ὄλυμπος, διὰ τοῦτο οἱ δεξιόθεν ἤτοι ἐξ ἀνατολῶν πετόμενοι οἰωνοὶ ἦσαν σημεῖον εὐτυχοῦς προρρήσεως, οἱ δὲ ἀριστερόθεν ἤτοι ἐκ δυσμῶν δυστυχοῦς.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

εὐωνύμους τε, καὶ δίαιταν ἥντινα
ἔχουσ᾽ ἕκαστοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους τίνες
ἔχθραι τε καὶ στέργηθρα καὶ συνεδρίαι·
σπλάγχνων τε λειότητα, καὶ χροιὰν τίνα
ἔχουσ᾽ ἂν εἴη δαίμοσιν πρὸς ἡδονὴν
χολή, λοβοῦ τε ποικίλην εὐμορφίαν.
κνίσῃ τε κῶλα συγκαλυπτὰ καὶ μακρὰν

Πρб. Ὁμ. Ἰλ. 12, 238 τῶν οὔτι μετατρέπομ᾽ οὐδ᾽ ἀλεγίζω, εἴτ᾽ ἐπὶ δεξί᾽ ἴωσι πρὸς ἠῶ τ᾽ ἠέλιόν τε, εἴτ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα. Τοὐναντίον δὲ οἱ παρ᾽ Ἕλλησι δεξιοὶ εἴτε αἴσιοι οἰωνοὶ sinistri ἐκαλοῦντο, διότι οἱ τῶν Ῥωμαίων οἰωνοσκόποι πρὸς μεσημβρίαν ἀποβλέποντες εἶχον ἐν ἀριστερᾷ τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, ἀφ᾽ οὗ τοὺς αἰσίους οἰωνοὺς ἐνόμιζον πεμπομένους. Πρб. Cic. de div. 2, 74 καὶ 82.—Ἡσύχ. «δίαιτα· διαγωγὴ τροφῆς ἢ καθημερινὴ τροφή».

508. *στέργηθρα* (φιλίαι καὶ ὁμόνοιαι) ἑρμηνευόμενον μᾶλλον διὰ τῆς τεχνικῆς ῥήσεως τοῦ *συνεδρίαι*, κοινωνίαι καὶ συναγελασμοί. Πρб. Ἀριστοτ. π. τ. ζῷα ἱστ. 9, 1: τοῖς ὠμοφάγοις ἅπαντα πολεμεῖ καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις· ὅθεν καὶ τὰς διεδρίας καὶ τὰς συνεδρίας οἱ μάντεις λαμβάνουσι, δίεδρα μὲν τὰ πολέμια τιθέντες, σύνεδρα δὲ τὰ εἰρηνεύοντα πρὸς ἄλληλα. Τὸ αἴσθημα τῆς κοινωνίας εἶναι παρὰ τοῖς ἀγελαίοις μάλιστα ὄρνισιν μέγα, ὅτι δὲ ἡ ἔχθρα τῶν πτηνῶν ην ἀπαίσιος οἰωνός, διδάσκει ὁ Σοφ. Ἀντ. 1003. Πρб. καὶ Ὁμ. Ὀδ. 2, 152 κἑ.

509 κἑ. Οὐ μόνον ἡ αἰτ. *λειότητα* καὶ *εὐμορφίαν*, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντικειμένου θέσιν κατέχον κῶλον: τίνα χροιὰν ἔχουσα χολὴ δαίμοσιν πρὸς ἡδονὴν ἂν εἴη, ἤρτηται, ὡς εἴρηται, ἀπὸ τοῦ προηγουμένου (505) *διώρισα* — *λειότητα*: ἡ λειότης τῶν σφριγώντων σπλάγχνων ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἐρρυτιδωμένην κατάστασιν αὐτῶν. — *πρὸς ἡδονὴν εἴη*: ἡδομένοις εἴη, εἴη εὐπρόσδεκτος τοῖς θεοῖς, ὡς 277 καθ᾽ ἡδονήν (ἐστι). Πρб. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α 1022 πρὸς ἡδονὴν φίλοις σοί τ᾽ ἂν γένοιτο. — *χολή*: Ἡ χροιὰ τῆς χολῆς καὶ ὁ λοβὸς τοῦ ἥπατος ἦσαν τεκμήρια, οἷς προσεῖχον οἱ ἱεροσκόποι (θυοσκόποι, σπλαγχνοσκόποι), καθὰ μανθάνομεν καὶ παρὰ τοῦ Εὐριπ. Ἠλ. 826 ἱερὰ δ᾽ εἰς χεῖρας λαβὼν Αἴγισθος ἤθρει· καὶ λοβὸς μὲν οὐ προσῆν σπλάγχνοις, πύλαι δὲ καὶ δοχαὶ χολῆς πέλας κακὰς ἔφαινον τῷ σκοποῦντι προσβολάς. Ἀπαισιώτατος δὲ πάντων οἰωνὸς ἦν ἡ ἐκ τοῦ ἥπατος ἔλλειψις τοῦ ποικιλομόρφου λοβοῦ. Πρб. Cic. de div. II 13 caput iecoris ex omni parte diligentissime considerant; si vero id non est inventum, nihil putant accidere potuisse tristius.

512 κἑ. Ἐκ τῆς σπλαγχνοσκοπίας μεταβαίνει εἰς τὴν ἐμπυρομαντείαν, τεκμαιρομένην τὸ μέλλον ἐκ τῆς λάμψεως, τῆς ἰσχύος καὶ τῆς μορφῆς τῆς φλογός. Πρб. Σοφ. Ἀντ. 1006 ἐκ δὲ θυμάτων Ἥφαιστος οὐκ ἔλαμπεν, ἀλλ᾽ ἐπὶ σποδῷ μυδῶσα κηκὶς μηρίων ἐτήκετο κἄτυφε κἀνέπτυε καὶ μετάρσιοι χολαὶ διεσπείροντο καὶ καταρρυεῖς μηροὶ καλυπτῆς ἐξέκειντο πιμελῆς, Εὐρ. Φοιν. 1255 μάντεις δὲ μῆλ᾽ ἔσφαζον, ἐμπύρους τ᾽ ἀκμὰς κύστεώς τ᾽ ἐνώμων ὑγρότητ᾽ ἐναντίαν ἄκραν τε λαμπάδα, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «τῆς κύστεως τὸ στόμα ἐρίῳ δεσμοῦντες ἐπετίθεσαν τῷ πυρὶ καὶ ἐτήρουν πῶς ῥαγήσεται καὶ ποῦ τὸ οὖρον ἀκοντίσει. Σοφοκλῆς ἐν Μάντεσι 'τὰς μαλλοδέτους κύστεις'», Senec. Or. 309 utrumne clarus

ὀσφῦν πυρώσας δυστέκμαρτον ἐς τέχνην
ὥδωσα θνητούς, καὶ φλογωπὰ σήματα
ἐξωμμάτωσα, πρόσθεν ὄντ' ἐπάργεμα.
τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτ'· ἔνερθε δὲ χθονὸς
κεκρυμμέν' ἀνθρώποισιν ὠφελήματα,

ignis et nitidus stetit, rectusque purum verticem coelo tulit, et summam in auras fusus explicuit comam, an latera circa serpit incertus viae et fluctuante turbidus fumo labat? — *μακρὰν ὀσφῦν*: Πρβ. Ἐτυμ. Μ. σελ. 636, 23 «ἡ ῥάχις τρεῖς ἐπωνυμίας ἔχει, καὶ ἡ μὲν πρώτη καλεῖται αὐχήν, ἡ δὲ δευτέρα ἰξύη, ἡ δὲ τρίτη ὀσφύς» καὶ σελ. 468, 28 «ἱερὸν ὀστοῦν, τὸ ἄκρον τῆς ὀσφύος· οὕτω γὰρ κέκληται ὅτι μέγα ἐστὶν ἢ ὅτι ἱερουργεῖται τοῖς θεοῖς». Ὁ Hermann ἐξηγεῖται τὸ *μακρὰν* λέγων, ὅτι ἡ ὀσφὺς περιλαμβάνει καὶ τὴν οὐρὰν καὶ παραβάλλων τὸ τοῦ Εὐβούλου παρὰ Κλήμεντι «αὐτοῖς δὲ τοῖς θεοῖσι τὴν κέρκον μόνην καὶ μηρόν, ὥσπερ παιδερασταῖς, θύετε». Ὅτι ἡ ὀσφὺς σημαίνει κέρκον, μηνύει ὁ Ἀριστοφ. Εἰρ. 1254, ἔτι δὲ καὶ ὁ Σχολ. εἰς Φοιν. 1257 καμπτομένη (δηλαδὴ ἡ οὐρὰ τοῦ ἱερείου) ὑπὸ τοῦ πυρὸς δυσχέρειαν ἐδήλου τοῦ πολέμου, ἁπλουμένη δὲ καὶ κάτω νεύουσα ἧτταν, ἀνατεινομένη δὲ εἰς ὕψος νίκην». Διὰ δὲ τοῦ *κνίσῃ — ὀσφῦν*: δηλοῦται καὶ ποῖα μέρη τοῦ ἱερείου καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ὀφείλονται νὰ προσφέρωνται ἐν ἀναμνήσει τοῦ Ἡσιοδείου μύθου. Πρβ. Εἰσαγ. σελ. 11 καὶ Ὁμ. Ἰλ. 1, 460 μηρούς τ' ἐξέταμον κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν. — *πυρώσας*: καύσας. — *δυστέκμαρτον εἰς τέχνην*: εἰς δυσκατανόητον τέχνην, ἤτοι τὴν ἐμπυρομαντείαν. — *ὥδωσα*: ὡδήγησα. — Πρὸς τὸ *φλογωπὰ σήματα*: (Σχολ. ν. «τὰ διὰ τῆς φλογὸς γινόμενα σημεῖα πρὸς τὸ μαντεύεσθαι») ἤτοι ἔμπυρα σήματα πρβ. Ἀπολλ. Ῥόδ. 1, 144 αὐτὸς δὲ θεοπρεπίας ἐδίδαξεν οἰωνούς τ' ἀλέγειν ἠδ' ἔμπυρα σήματ' ἰδέσθαι.

515. *ἐξομματοῦν*] διανοίγειν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ποιεῖν τινα βλέπειν, ὥσπερ ἐπάργεμος ὁ ὑπὸ λευκώματος τετυφλωμένος. Πρβ. Ἀριστοφ. Πλούτ. 634 ἀντὶ γὰρ τυφλοῦ ἐξωμμάτωται καὶ λελάμπρυνται κόρας, Σχολ. εἰς Ἀγ. 1100 ἐπαργέμοις «τοῖς τυφλοῖς καὶ ἀσήμοις, ἀπὸ τῶν λευκώματα ἐχόντων ὀφθαλμῶν», Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. 1430, 60 «ἄργεμος νόσος ὀμμάτων· ἀφ' οὗ ἄργεμα κατὰ Δίδυμον τὰ ἐπὶ ὀφθαλμῶν λευκώματα», Ἡσύχ. «ἐπάργεμος· ἀποκεκρυμμένος· ἢ νόσος ὀφθαλμῶν· ἐπάργεμα γὰρ λέγεται τὰ ὄμματα, ὅταν ᾖ τετυφλωμένα ὑπὸ λευκωμάτων· καὶ πάντα δὲ τὰ τυφλὰ καὶ ἀφώτιστα οὕτως λέγονται». Ὅθεν ἐπάργεμόν τινα ἐξομματοῦν = τετυφλωμένον τινὰ ὑπὸ λευκώματος ποιεῖν βλέπειν. Τὸ δὲ πάθημα τοῦτο μεταφέρεται ἀπὸ τοῦ ὁρῶντος ἀνθρώπου εἰς τὸ ὁρώμενον πρᾶγμα, ὥστε ἐπάργεμόν τι ἐξομματοῦν σημαίνει ποιεῖν τι ὁρατὸν ὂν τέως ἀόρατον, ὥσπερ τυφλὸς σημαίνει καὶ τὸν μὴ ὁρῶντα καὶ τὸν ἀόρατον. Ὁ Αἰσχύλος μεταχειρίζεται τὸ ἐπάργεμος ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἄσημος, ἀποκεκρυμμένος, οἷον Ἀγ. 1100 ἐπαργέμοισι θεσφάτοις, Χο. 661 ἐπαργέμους λόγους. Πρβ. Σχολ. «τὰς διὰ πυρὸς μαντείας τυφλὰς οὔσας καὶ οὐ φαινομένας βλέψαι ἐποίησα καὶ ἐφανέρωσα· ἐπάργεμα δὲ κυρίως τὰ λευκωματισθέντα, παρὰ τὸ ἀργὸν (ἀνάγν. ἄργεμον)».

517. *ἀνθρώποισιν*] συναπτέον τῷ ῥηματικῷ οὐσιαστικῷ *ὠφελήματα* (περὶ τῆς δοτικῆς συντάξεως τοῦ ὠφελεῖν ἴδε σημ. εἰς 358), ὡς βροτοῖς δοτῆρα 639, Ἑ. ἐ. Θ. 29 ἐπιβούλευσιν πόλει, Ἀριστοφ. Νεφ. 305 οὐρανίοις τε θεοῖς

χαλκόν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε τίς
φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;
οὐδείς, σάφ' οἶδα, μὴ μάτην φλῦσαι θέλων.
βραχεῖ δὲ μύθῳ πάντα συλλήβδην μάθε·
πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

ΧΟΡΟΣ.

μή νυν βροτοὺς μὲν ὠφέλει καιροῦ πέρα,
σαυτοῦ δ' ἀκήδει δυστυχοῦντος· ὡς ἐγὼ
εὔελπίς εἰμι τῶνδέ σ' ἐκ δεσμῶν ἔτι
λυθέντα μηδὲν μεῖον ἰσχύσειν Διός.

δωρήματα, Πλάτ. Ἀπολ. σελ. 30 A τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 387 τὰ Ταντάλου θεοῖσιν ἑστιάματα καὶ Κρυγ. Α' § 48, 12, 4.

518. *ἄργυρον χρυσόν τε*] Τὰ δύο τελευταῖα ἀντικείμενα συνάπτονται καθ' ἑαυτὰ ἀλλήλοις διὰ τοῦ τὲ ἀποτελοῦντα ὁμοῦ τὸ τρίτον μέλος τῆς ἀριθμήσεως, ὥσπερ aurum et argentum ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον παρὰ Κικέρωνι de div. I 51 aurum et argentum, aes, ferrum.

520. *φλύειν*] φλυαρεῖν, κυρίως περὶ τοῦ ζέοντος ὕδατος. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 648 φλύοντα σὺν φοίτῳ φρενῶν. Ὁμοίως κεῖται τὸ ebullire παρὰ Κικέρωνι de fin. V 27 dixerit hoc quidem Epicurus, semper beatum esse sapientem, quod quidem solet ebullire nonnumquam.

521. Πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 362, 5 βραχεῖ δὲ μύθῳ πολλὰ συλλαβὼν ἐρῶ, Σοφ. ἀπόσπ. 98 βραχεῖ λόγῳ δὲ πολλὰ πρόσκειται σοφά, Lucret. VI 1083 sed breviter paucis praestat comprendere multa. Ἕνεκα τούτου βούλεται ὁ Nauck νὰ γράφῃ καὶ ἐνταῦθα *πολλὰ* ἀντὶ *πάντα*.

523 κἑ. *μή νυν βροτοὺς μὲν ὠφέλει, σαυτοῦ δ' ἀκήδει*] κατὰ τὴν συνήθη τοῖς Ἕλλησι παράταξιν ἀντὶ 'μή νυν βροτοὺς ὠφελῶν σαυτοῦ ἀκήδει'. Πρβ. Δημοσθ. 9, 27 καὶ οὐ γράφει μὲν ταῦτα, τοῖς δ' ἔργοις οὐ ποιεῖ. Ἐν τῷ ὠφέλει (κατ' ἐνεστῶτα, εἰ καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως ἱστορηθέντα εἶναι παρελθόντα) λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν οὐχὶ ὁ χρόνος, ἀλλ' ἡ παροῦσα προτροπὴ καὶ ἀντίθεσις τῆς πράξεως.—*καιροῦ πέρα*: Σχολ. «τοῦ δέοντος πέρα». — *ἀκηδεῖν*: ἐπικὴ λέξις, ἥτις ὅμως ἀποκατέστη καὶ Σοφ. Ἀντ. 414.

525 κἑ. Ὅπερ προεῖπεν ὁ Προμηθεύς, τοῦτο συμβαίνει. Εἰς τὸν χορὸν ἐνεποίησεν ἡ διήγησις τῶν πράξεων τοῦ Προμηθέως τοιοῦτον θαυμασμόν, ὥστε ἐν ὑπερμέτρῳ ἐλπίδι νομίζει, ὅτι, ἐὰν ὁ Προμηθεὺς ποιήσηται ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὥσπερ ἄλλοτε ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, χρῆσιν τῆς αὐτῆς συνέσεως, οὐ μόνον θὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλὰ καὶ θὰ τύχῃ ἴσης τῷ Διὶ ἢ καὶ μείζονος, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Σχολιαστής, ἰσχύος. Οὕτως ἐκλαμβάνων τοὺς λόγους καὶ ὁ Προμηθεὺς ἐξοτρύνεται ἐν τοῖς ἑπομένοις εἰς μνείαν τοῦ ἀπορρήτου, ὅπερ ἠπείλει τῇ ἀρχῇ τοῦ Διός. Παρασημειωτέον δέ, ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ χοροῦ περιέχει ὡς πρὸς τὸν θεατὴν καί τινα ἀλήθειαν, διότι ἐπὶ τέλους ὁ λυθεὶς Προμηθεὺς συμπαρίσταται τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἑπομένως καὶ τῷ Διὶ ὡς θεὸς τῆς εὐλογίας. Ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἀφ' ὧν λέγεις καὶ λυθήσῃ καὶ πλέον Διὸς ἰσχύσεις», ὡς εἰ ἀνέγνω: εὔελπίς εἰμι τοῖσδε· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι προσέθηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ 'ἀφ' ὧν λέγεις'.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

οὐ ταῦτα ταύτῃ Μοῖρά πω τελεσφόρος
κρᾶναι πέπρωται, μυρίαις δὲ πημοναῖς
δύαις τε καμφθείς, ὧδε δεσμὰ φυγγάνω·
τέχνη δ' ἀνάγκης ἀσθενεστέρα μακρῷ.

ΧΟΡΟΣ.

τίς οὖν ἀνάγκης ἐστὶν οἰακοστρόφος;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Μοῖραι τρίμορφοι μνήμονές τ' Ἐρινύες.

527. Ὁ Προμηθεὺς ἀποδέχεται μὲν τό: ἐκ δεσμῶν λυθέντα μηδὲν μεῖον ἰσχύσειν Διός, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν γνώμην τοῦ χοροῦ περὶ τοῦ χρόνου (οὔπω τελεσφόρος) καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐλευθερώσεως (ταύτῃ, ὥσπερ νομίζεις). — *ταύτῃ*: Πρβ. σημ. εἰς 263 καὶ Εὐρ. Μήδ. 365 ἀλλ' οὔτι ταύτῃ ταῦτα, μὴ δοκεῖτέ πω. — *μοῖρα πέπρωται*: ὡς τὴν πεπρωμένην αἶσαν στίχ. 103 καὶ τὴν πεπρωμένην μοῖραν Ἡροδ. 1, 91. — *τελεσφόρος*: ἡ φέρουσα εἰς τέλος, ἡ διδοῦσα τέλος, ἡ πληρωτική, ὡς Εὐρ. Ἡρακλείδ. 899. Πρβ. καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 642 ἀραὶ τελεσφόροι. — *κρᾶναι*: ἀμεταβάτως, πληρωθῆναι, ὡς Χο. 1073 ποῖ δῆτα κρανεῖ, ποῖ καταλήξει μετακοιμισθὲν μένος ἄτης; Πρβ. ὅποι τελεῖ αὐτόθι 1019 καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 646. Ἡ συνάρτησις καὶ ὁ νοῦς τῶν λέξεων εἶναι τοιόσδε: οὔπω τελεσφόρος μοῖρα πέπρωται ταῦτα ταύτῃ κρᾶναι ἤτοι οὔπω πέπρωται πληρωθῆναι ταῦτα οὕτως. — Ὁ Σχολ. σημειοῦται «οὔπω μοι λυθῆναι μεμοίραται· ἐν γὰρ τῷ ἑξῆς δράματι λύεται, ὃ παρεμφαίνει Αἰσχύλος». Ἡ λύσις ὅμως τελεῖται καθ' ἕτερον ἢ καθ' ὃν διανοεῖται ὁ Προμηθεὺς τρόπον.

529. *φυγγάνω*] ὁ καλούμενος προφητικὸς ἐνεστὼς σημαίνων: προώρισται νὰ φύγω τὰ δεσμά. Πρβ. 184, 227, 541, 793, 874, 980, ἀγρεῖ ἐν τῇ προφητείᾳ τοῦ Κάλχαντος Ἀγ. 131 καὶ Σοφ. Φιλ. 113 αἱρεῖ τὰ τόξα ταῦτα τὴν Τροίαν μόνα.

530. *ἀνάγκη*] τῆς Μοίρας, ἡ παρὰ Λατίνοις dira necessitas. Ἐν τῇ βουλῇ τῆς Μοίρας οὐδεμία ἐμπειρία καὶ τέχνη δύναται νὰ μεταβάλῃ τι. Διὰ ταῦτα ἀδυνατῶ καίπερ εὐμήχανος νὰ ἐπιταχύνω τὸν χρόνον τῆς ἐμῆς λύσεως. Ὁ κορυφαῖος ἐννοεῖ (533) τὸ *τέχνη* περὶ τῆς τέχνης, ἐν ᾗ ὁ Ζεὺς προσεπαττάλευσεν τὸν Προμηθέα: παρὰ πᾶσαν τὴν τεχνικότητα ὀφείλουσι κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς Μοίρας νὰ λυθῶσι τὰ δεσμά. Τὴν ἀντίληψιν ταύτην τοῦ κορυφαίου δὲν διορθοῖ ὁ Προμηθεύς, διότι ἀπαντᾷ ἐν συναφείᾳ, ἐν ᾗ ἐπιδοκιμάζει πως αὐτὴν cum grano salis (534). Ἄλλως ἐννοεῖ τὸν στίχον 533 ὁ Σχολ. «εἰ θέλει σε πρὸ μοίρας λῦσαι, οὐ δύναται ὁ Ζεὺς τοῦτο ποιῆσαι». Ἀλλ' ὅμως ἡ ἔννοια αὕτη δὲν συνᾴδει τῇ συνεχείᾳ καὶ τοῖς νῦν αἰσθήμασι κατὰ τοῦ Διός.

531. *οἰακοστρόφος*] Πρβ. σημ. εἰς 156, Ἑ. ἐ. Θ. 62 ὥστε ναὸς κεδνὸς οἰακοστρόφος καὶ Πινδ. Ἰσθμ. 3, 89 κυβερνατῆρος οἰακοστρόφου. Ἡδέως δὲ μεταφέρεται ἡ κυβέρνησις τῆς νηὸς ἐπὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ κόσμου, ὡς Ἀγ. 192 δαιμόνων . . . σέλμα σεμνὸν ἡμένων, Ὁμ. Ἰλ. 4, 166 Ζεύς . . . ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων.

532. ***Μοῖραι τρίμορφοι***] Ἡ μία μοῖρα διαιρεῖται εἰς τρία πρόσωπα,

ΧΟΡΟΣ.
τούτων ἄρα Ζεύς ἐστιν ἀσθενέστερος;
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην.
ΧΟΡΟΣ.
τί γὰρ πέπρωται Ζηνὶ πλὴν ἀεὶ κρατεῖν;
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
τοῦτ᾽ οὐκ ἂν ἐκπύθοιο μηδὲ λιπάρει.
ΧΟΡΟΣ.
ἦ πού τι σεμνόν ἐστιν ὃ ξυναμπέχεις.

ὥσπερ τοὐναντίον 226 διὰ τοῦ 'πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία' λέγεται ὅτι τὰ πολλὰ ὀνόματα ἀνήκουσιν πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. — *μνήμονες*: Ὥσπερ αἱ Μοῖραι κυβερνῶσαι τὸν αἰώνιον νόμον διαψηφίζονται ἑκάστῳ τὸ πεπρωμένον, οὕτως αἱ Ἐρινύες φροντίζουσαι τῆς ἐκτελέσεως τοῦ αἰωνίου νόμου κολάζουσιν τὸν παραβάτην αὐτοῦ. Ὀνομάζονται δὲ *μνήμονες* ἅτε οὐδενὸς ἁμαρτήματος ἐπιλανθανόμεναι κολάζουσιν αὐτὸ αὐστηρῶς ἐν καιρῷ, ὡς ἀναγινώσκεται Εὐμ. 384 εὐμήχανοί τε καὶ τέλειοι κακῶν τε μνήμονες, σεμναὶ καὶ δυσπαρήγοροι βροτοῖς. Τὴν δὲ φύσιν αὐτῶν χαρακτηρίζουσιν αὐταὶ ἐν Εὐμ. 335 τοῦτο γὰρ λάχος διανταία Μοῖρ᾽ ἐπέκλωσεν ἐμπέδως ἔχειν, θνατῶν τοῖσιν αὐτουργίαι ξυμπέσωσιν μάταιοι, τοῖς ὁμαρτεῖν, ὄφρ᾽ ἂν γᾶν ὑπέλθῃ· θανὼν δ᾽ οὐκ ἄγαν ἐλεύθερος. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 1047 φθερσιγενεῖς Κῆρες καὶ Ἡσ. Θεογ. 217 καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο (δηλ. Νύξ) νηλεοποίνους.

533 κἑ. Ὁ Προμηθεὺς δὲν τολμᾷ νὰ ἀναγνωρίσῃ διαρρήδην τὴν μοῖραν ὡς δύναμιν ἱσταμένην ὑπεράνω τοῦ Διός. Τοῦτο μηνύει, ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Αἰσχύλου ἡ μοῖρα δὲν εἶναι αὐτοτελὴς δύναμις συμπαρεδρεύουσα τῷ Διὶ ἢ καὶ ἱσταμένη ὑπεράνω αὐτοῦ. Μόνον ἐν παρόδῳ ἐπικάθηται ἡ ἀρὰ τοῦ πατρὸς Κρόνου (942) ἐπὶ τοῦ Διὸς ἀπειλουμένου ὑπὸ τῆς Ἐρινύος διὰ τῆς ἀγνώστου αὐτῷ ἀποφάσεως τῆς μοίρας, καθ᾽ ἣν ἄγων εἰς γάμον τὴν Θέτιν θὰ ἐξεβάλετο τῆς ἀρχῆς ὑπὸ κραταιοτέρου υἱοῦ πάσχων ὅπερ ἐποίησε τῷ πατρί. Ἐὰν ἦγεν εἰς γάμον τὴν Θέτιν, τότε βεβαίως δὲν θὰ ἐξέφευγε ταύτην τὴν πεπρωμένην αὐτῷ τύχην. Ἀφ᾽ οὗ ὅμως ὁ Ζεὺς ἔλυσε τὰ δεσμὰ τοῦ Κρόνου (Εὐμ. 648) καὶ συνδιηλλάγη πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, ἡ Ἐρινὺς οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τοῦ Διός, ἡ δὲ Μοῖρα συνενοῦται τῇ θελήσει αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ἡ Δίκη. Πρβ. Ἰκ. 1058 ὅτι τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ᾽ ἄν. Διὸς οὐ παρβατός ἐστιν μεγάλα φρὴν ἀπέρατος, Εὐμ. 1046 Ζεὺς ὁ πανόπτας οὕτω Μοῖρά τε συγκατέβα. Ὅθεν ἐν τῷ προκειμένῳ στίχῳ, συγκρινομένῳ πρὸς στίχον 942, ἔχει ὁ Προμηθεὺς ἐν νῷ τὴν περὶ τοῦ γάμου τῆς Θέτιδος βουλὴν τῆς μοίρας (Σχολ. «προαναφωνεῖ τὸν Θέτιδος ἔρωτα») καὶ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Διός, ἐν τῇ ὀργῇ ὅμως αὐτοῦ παραβλέπει, ὅτι ἐν τῇ βουλῇ ταύτῃ τῆς μοίρας δὲν λέγεται ὅτι εἶναι καὶ ἀναπόφευκτος ὁ γάμος. Ἔπιθι καὶ Εἰσαγ. σελ. 43.

536. *τοῦτο*] Σχολ. «εἰ κρατήσει εἴτε μή» οὐχὶ ἀκριβῶς, διότι σημαίνει μᾶλλον: ὅπερ ἔχω ἐν νῷ ἤτοι τὴν ἐκθρόνισιν διὰ ἰσχυροτέρου υἱοῦ.

537. Ὄντως σεμνόν τι καὶ μέγα εἶναι ὅπερ συγκαλύπτεις (539). — *ξυν-*

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἄλλου λόγου μέμνησθε, τόνδε δ' οὐδαμῶς
καιρὸς γεγωνεῖν, ἀλλὰ συγκαλυπτέος
ὅσον μάλιστα· τόνδε γὰρ σῴζων ἐγὼ
δεσμοὺς ἀεικεῖς καὶ δύας ἐκφυγγάνω.

ΧΟΡΟΣ.

Μηδάμ' ὁ πάντα νέμων στρ. α'.
θεῖτ' ἐμᾷ γνώμᾳ κράτος ἀν-
τίπαλον Ζεύς,
μηδ' ἐλινύσαιμι θεοὺς ὁσίαις
θοίναις ποτινισσομένα

αμπέχεις: Σχολ. «ἐν σαυτῷ κρύπτεις».

538. *ἄλλου λόγου*] ἄλλου πράγματος. Πρβ. σημ. εἰς 209 καὶ Εὐρ. Ἑλ. 120 ἄλλου λόγου μέμνησο, μὴ κείνης ἔτι. Ὁ Σχολ. σημειοῦται «τῷ ἑξῆς δράματι φυλάττει τοὺς λόγους» Ὡμολογημένως ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ἀπορρήτου συμβαίνει τὸ πρῶτον ἐν τῷ Προμηθεῖ λυομένῳ, ἀλλ' ἤδη στίχ. 790 κέ. ἅπτεταί πως τῆς ἀποκαλύψεως ὁ Προμηθεύς, ἐπειδὴ ηὐξήθη ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, ἔχοντος ἀντιμέτωπον τὴν Ἰώ.

539 κέ. *γεγωνεῖν*] Πρβ. σημ. εἰς 209. — *ὅσον μάλιστα*: ὥσπερ ὅσον τάχιστα. Πρβ. Κρυγ. Β' § 49, 10, 2.

542-580. *δεύτερον στάσιμον*] ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἀναπτύσσων περαιτέρω τὴν ἀπὸ στίχου 523 κέ. ἔννοιαν παραινεῖ τῷ Προμηθεῖ, ὅτι κρεῖσσόν ἐστι ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ὑποταγῇ πρὸς τὴν θεότητα νὰ διάγῃ τις ἐν εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ ἢ ἀπειθὴς ὢν νὰ προκαλέσηται τὴν ὀργὴν καὶ τιμωρίαν τοῦ κραταιοῦ Διός. Τῷ περιεχομένῳ τούτῳ συνᾴδει τὸ μέτρον τῶν ἡσύχων ἐπισυνθέτων (δακτυλοεπιτρίτων), ἐξεγειρόντων, καθὰ λέγει ὁ Westphal, ἐν τῷ πνίγει τοῦ τραγικοῦ πάθους ζωογόνον ἀναψυχὴν καὶ φαιδρὰν εἰρήνην. Τὸ δὲ ᾆσμα ἄρχεται ὡς προσευχὴ καὶ ὁ χορὸς ἐπιλανθανόμενος ὅτι σύγκειται οὐχὶ ἐκ θνητῶν ἀνθρώπων λέγει: Μηδέποτε ὁ Ζεὺς γένοιτο ἀντίπαλός μοι μηδὲ βραδύνοιμί ποτε πορευομένη πρὸς τοὺς θεοὺς μετὰ θυμάτων μηδὲ ἁμαρτήσαιμί ποτε πρὸς αὐτοὺς διὰ λόγων, ἀλλὰ ἀεὶ εἴην μνήμων τούτου, ὅτι ἥδιστόν ἐστιν τὸ διάγειν ἐν θαρσαλέαις ἐλπίσιν καὶ εὐφροσύναις. Φρίττω βλέπουσά σε ἐν μυρίοις πόνοις κατατρυχόμενον. Ἐπεδείξω μεγάλην φιλανθρωπίαν τοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκδηλώσωσιν ἐν ἔργοις τὴν ἑαυτῶν χάριν. Τοιαῦται ἰδέαι ἐπέρχονταί μοι βλεπούσῃ τὴν σὴν τύχην. Πόσον ἀλλοῖα ἦσαν τὰ πράγματα, ὅτε ἤγαγες εἰς γάμον τὴν Ἡσιόνην, ἐγὼ δὲ ᾖσα τὸν ὑμέναιον. Οὕτω λήγει τὸ ᾆσμα εἰς μελαγχολικὴν ἀνάμνησιν.

542. Σχολ. «ὁ πάντα διοικῶν Ζεὺς μηδέποτε ἀντίπαλον κράτος ποιοῖτο τῇ ἐμῇ γνώμῃ, ἀντὶ τοῦ μηδέποτε ἐναντίος μοι γένοιτο». Πρὸς τὸ 'ὁ πάντα νέμων' πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 903 ἀλλ' ὦ κρατύνων, εἴπερ ὄρθ' ἀκούεις, Ζεῦ πάντ' ἀνάσσων. — *θεῖτο κράτος ἀντίπαλον*: πρβ. σημ. εἰς 174.

545. *ἐλινύσαιμι*] Ἰδὲ σημ. εἰς 53. Ἐνταῦθα συντάσσεται μετοχῇ (ποτινισσομένα), ὡς τὰ διατελεῖν, ἄρχεσθαι, παύεσθαι.

546 κέ. *ποτινισσομένα*] προσερχομένη. Ὁ ἐπικὸς τύπος *ποτι* ἐν τῷ ἐπικῷ

βουφόνοις παρ' Ὠκεανοῦ πατρὸς ἄ-
σβεστον πόρον,
μηδ' ἀλίτοιμι λόγοις·
ἀλλά μοι τόδ' ἐμμένοι
καὶ μήποτ' ἐκτακείη·

ἁδύ τι θαρσαλέαις ἀντιστρ. α'.
τὸν μακρὸν τείνειν βίον ἐλ-

ρήματι νίσσομαι (Ὁμ. Ἰλ. 9,381 ποτινίσσεται). Πρβ. σημ. εἰς 123. Αἱ νύμφαι καὶ ἐν γένει ἐλάσσονες θεοὶ προσφέρουσιν τοῖς μείζοσιν θυσίας καὶ παρὰ Βεργιλίῳ Georg. 4,380, Ovid. Metam. 8,579, Fast. 2,247 καὶ 4,423. Ἔπιθι Schoemann σελ. 150 καὶ σημ. 50 τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἐκδόσεως τοῦ Προμηθέως. Αἱ Ὠκεανίδες προσέρχονται τοῖς ἀνωτέροις θεοῖς μετὰ θυσιῶν, προσφερομένων παρὰ τῷ Ὠκεανῷ, διότι ἡ κνίσσα τῶν θυσιῶν ἀνέρχεται εἰς τοὺς θεούς. Παρὰ τῷ Ὠκεανῷ ἐτελοῦντο καὶ αἱ εὐωχίαι, ἃς οἱ Αἰθίοπες προσέφερον τοῖς θεοῖς κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 1,423 Ζεὺς γὰρ ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη κατὰ δαῖτα, θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἕποντο. — *βουφόνοις*: πρβ. Ἀγ. 299 παρθενοσφάγοισιν ῥοαῖς, 735 σίνος πολυκτόνον, 1513 πάχνη κουροβόρῳ, Πέρσ. 656 πολεμοφθόροισιν ἄταις, Εὐμ. 208 μητροφόνου δύας, 281 μητροκτόνου μίασμα, 283 καθαρμοῖς χοιροκτόνοις, Χο. 260 βουθύτοις ἐν ἤμασιν, Σοφ. Τραχ. 609 ἡμέρᾳ ταυροσφάγῳ, Εὐρ. Ἑλ. 1474 βούθυτον ἡμέραν καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 56 τοξουλκῷ λήματι. — *ἄσβεστον*: ἀέναον, ἅτε ὄντα γένεσιν πάντων (πρβ. σημ. εἰς 144). Ἡσυχ. «ἄσβεστον· ἀκατάπαυστον». Πρβ. Ἀγ. 949 ἔστιν θάλασσα, τίς δέ νιν κατασβέσει; Πρὸς τὸ *πόρον* πρβ. 832, Χο. 365 παρὰ Σκαμάνδρου πόρον. Ἄλλως κεῖται ἡ λέξις *πόρος* Πέρσ. 496.

549. *μηδ' ἀλίτοιμι λόγοις*] ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἀκολάστους λόγους τοῦ Προμηθέως ἐναντίον τοῦ Διός. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 863 εἴ μοι ξυνείη φέροντι μοῖρα τὰν εὔσεπτον ἁγνείαν λόγων, Εὐρ. Βάκχ. 386 ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τὸ τέλος δυστυχία· ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας βίοτος καὶ τὸ φρονεῖν ἀσάλευτόν τε μένει καὶ συνέχει δώματα. — *ἀλιταίνειν*: (ἁμαρτάνειν, (μετὰ ἀορίστου ἤλιτον, ἐξ οὗ ἀλιτήριος) εἶναι ἐπικὴ λέξις. Παρ' Αἰσχύλῳ ἀπαντᾷ μόνον ὁ ἐνεργητικός, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ μέσος (ἠλιτόμην) ἀόριστος.

550. *τόδε*] ἡ ἑπομένη ἀρχὴ καὶ τὸ ἀξίωμα, ἃ δηλοῦνται διὰ τοῦ 'ἡδύ τι' κτλ., οὐχὶ δὲ τὸ τιμᾶν θεούς, ὡς ἐξηγεῖται ὁ Σχολ.

551. *μήποτ' ἐκτακείη*] ἀλλὰ διαμενέτω ἀνεξίτηλος ἐν τῇ δέλτῳ τῆς ἐμῆς φρενός. Πρβ. 815 ἣν ἐγγράφου σὺ μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κηρίνων πλακῶν, ἐφ' ὧν ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι καὶ ὧν ἡ γραφὴ τηκομένη ἐξηλείφετο ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ πυρὸς ἢ τοῦ ἡλίου. Πρβ. Ἀριστοφ. Νεφ. 770 τί δῆτ' ἄν, εἰ ταύτην λαβών, ὁπότε γράφοιτο τὴν δίκην ὁ γραμματεύς, ἀπωτέρω στὰς ὧδε πρὸς τὸν ἥλιον τὰ γράμματ' ἐκτήξαιμι τῆς ἐμῆς δίκης καὶ Κριτίαν Ἐλεγ. ἀποσπ. 1,12 λῆστις δ' ἐκτήκει μνημοσύναν πραπίδων.

552. Σχολ. «καλὸν τὸ ἀπὸ ἀγαθοῦ συνειδότος ἀγαθὰ ἐλπίζειν πείσεσθαι ὑπὸ θεῶν». Πρβ. Ἡσ. Θεογ. 765 ὧδ' εἴη κεν ἄμεινον· ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντας

πίσι, φαναῖς
θυμὸν ἀλδαίνουσαν ἐν εὐφροσύναις·
φρίσσω δέ σε δερκομένα
μυρίοις μόχθοις διακναιόμενον
– – ∪ –.
Ζῆνα γὰρ οὐ τρομέων
ἰδίᾳ γνώμᾳ σέβῃ
θνατοὺς ἄγαν, Προμηθεῦ.

φέρ᾽ ὅπως ἄχαρις στρ. ϛ΄.

νόσφι μεριμνάων εὐφροσύνως (ἴσως εὐφροσύναις) διάγειν τερπομένους.

553. *τὸν μακρὸν βίον*] ὡς 465.— Πρὸς τὸ *βίον τείνειν* πρβ. Πέρσ. 710 ὁ μάσσων βίοτος ἦν ταθῇ πρόσω, Ἀγ. 1361 ἦ καὶ βίον τείνοντες ὧδ᾽ ὑπείξομεν; Εὐρ. Ἴωνι 624 βίου αἰῶνα τείνει, Μηδ. 670 ἄπαις γὰρ δεῦρ᾽ ἀεὶ τείνεις βίον;

554 κέ. *φαναῖς ἐν εὐφροσύναις*] ἐν φωτειναῖς εὐφροσύναις, ἔνθα ἐπικρατεῖ φαιδρὸς βίος, εἶναι καὶ φῶς καὶ λάμψις. Τὸ σκότος προξενεῖ ἡ σκυθρωπὴ διάθεσις. Πρβ. Πλάτ. Φαῖδρ. σελ. 256 D εἰς σκότον οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς κατηργμένοις ἤδη τῆς ἐπουρανίου πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον διάγοντας εὐδαιμονεῖν. — *ἀλδαίνουσαν*: (Σχολ. «αὔξουσαν», Ἡσύχ. «ἀλδαίνει· αὔξει») εἶναι ἐπικὴ λέξις.

557. Μετὰ τὸ *διακναιόμενον* ἀναπληροῖ ὁ Dindorf *γυιοφθόροις*, ὁ Fritzsche *χαλκευμάτων*, ὁ Stadtmüller *δυσδαίμοσιν*, ὁ δὲ Heimsöth ἀποκαθίστησιν ἀκριβεστέραν συμφωνίαν πρὸς τὸν στίχ. 547 κέ. γράφων: μυρίοις δέμας διακναιόμενον μοχθήμασιν.

558. *τρομέων*] Ἔπιθι σημ. εἰς Ἱκέτ. 123.

559. Ἀντὶ τοῦ *ἰδίᾳ* τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ λέξιν, ἀποτελοῦσαν κρητικὸν (– ∪ –). Ὅθεν ὁ Dindorf ἀντὶ τοῦ *ἰδίᾳ* γράφει *αὐτόνῳ*, ὁ Halm *νηπίᾳ*, ὁ Francken *δαΐᾳ*, ὁ Fritzsche *ἀντίᾳ*, ὁ Weil *οἰόφρων*, ὁ Verrall *ἠλεᾷ*, ὁ δε Meineke ἀντικαθίστησι τὸ *ἰδίᾳ γνώμᾳ* διὰ τοῦ *αὐτόβουλος ὢν* κατὰ Ἑ. ἐ. Θ. 1044 καὶ ὁ Heimsöth διὰ τοῦ *αὐτοβουλίᾳ*. Τῇ ἐννοίᾳ συνᾴδει μᾶλλον *αὐτόνῳ*, πρὸς ὃ δύναται νὰ συγκριθῇ τὸ 'αὐτόγνωτος ὀργά' Σοφ. Ἀντ. 872, ὅπερ ἐν Ἐτυμ. Μ. σελ. 173, 38 ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ ἰδιογνώμων. Ἀλλ᾽ ὅμως ἡ λέξις *αὐτόνῳ* εἶναι ἀμάρτυρος (πρβ. Θησ. τ. ἑλ. γλ. τόμ. 1, 2 σελ. 2544). Ἴσως τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο *σᾷ δίχα γνώμᾳ*. — *σέβῃ*: ἀναφέρεται ἐνταῦθα μᾶλλον πρὸς τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιδειχθεῖσαν εὔνοιαν τοῦ Προμηθέως.

561 κέ. *φέρ᾽ ὅπως ἄχαρις χάρις*] Σχολ. «δεῦρο δὴ καὶ σκόπησον ὅτι ἡ χάρις ἣν ἐχαρίσω τοῖς ἀνθρώποις ἄχαρις ἦν καὶ ἀμείψασθαί σε μὴ δυναμένη· πῶς γὰρ θεῷ βοηθήσει ἄνθρωπος». Ὁ Dindorf ἀντὶ *φέρ᾽ ὅπως* εἰκάζει *ἴδ᾽ ὅπως*. Ἀλλὰ τὸ τὴν προσοχὴν ἐπιτεῖνον *φέρε* περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἰδὲ* (σκόπησον).—Πρὸς τὸ ἄχαρις χάρις πρβ. Ἀγ. 1545 ἄχαριν χάριν ἀντ᾽ ἔργων μελέων ἀδίκως ἐπικρᾶναι, Χο. 42 χάριν ἀχάριτον, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 566 κακῆς γυναικὸς χάριν ἄχαριν ἀπώλετο, Φοιν. 1755 χάριν ἀχάριτον εἰς θεοὺς διδοῦσα, κατωτέρω 935 ἀπόλεμος . . πόλεμος, Εὐμ. 460 ἄπολιν Ἰλίου πόλιν, Εὐμ. 1034 παῖδες ἄπαιδες κτλ. Ἡ δὲ σημασία τούτου τοῦ σχήματος (ὀξυμώρου), ᾧπερ φιληδοῦσιν οἱ τραγικοί, ποικίλλει κατὰ τὴν

χάρις, ὦ φίλος, εἰ-
πὲ ποῦ τίς ἀλκά, τίς ἐφαμερίων
ἄρηξις; οὐδ' ἐδέρχθης
ὀλιγοδρανίαν ἄκικυν,
ἀντόνειρον, ᾇ τὸ φωτῶν
ἀλαὸν ⟨δέδεται⟩
γένος ἐμπεποδισμένον;
οὔπως τὰν Διὸς ἁρμονίαν
θνατῶν παρεξίασι βουλαί.

συνέχειαν τοῦ λόγου. Ἐνταῦθα σημαίνει τὸ ἄχαρις χάρις τὴν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιδειχθεῖσαν χάριν τὴν μὴ ἀνταποδιδομένην διὰ χάριτος καὶ εὐγνωμοσύνης, τὰς εὐεργεσίας, αἵτινες δὲν ἀποδίδονται διὰ ὁμοίας πράξεως. Τοὐναντίον ἐν τῷ εἰρημένῳ τοῦ Ἀγαμέμνονος χωρίῳ ἡ ῥῆσις *χάρις ἄχαρις* σημαίνει ἐκδήλωσιν εὐνοίας ἐκλαμβανομένης οὐχὶ ὡς τοιαύτης ὑπὸ τοῦ πρὸς ὃν γίνεται, ἀλλ' ὡς ὕβρεως καὶ προσβολῆς.

563. *ποῦ τίς*] ὡς Σοφ. Τραχ. 421 τίς πόθεν μολὼν σοὶ μαρτυρήσει ταῦτ' ἐμοῦ κλύειν πάρα; Εὐρ. Ἀλκ. 213 τίς ἂν πᾷ πόρος κακῶν γένοιτο; Ἡ ἐρώτησις καθίσταται οὕτως ἐντονωτέρα ἢ ἐὰν ἐγράφετο *ποῦ τις*. καθὰ παρέχει ὁ Μεδ. κῶδιξ. Ἔπιθ: Κρυγ. Α΄ § 51, 17,10.—*ἐφαμερίων*: πρβ. σημ. εἰς 83.

565 κέ. *ὀλιγοδρανίαν ἄκικυν*] ὁμηρικά εἰσι τὰ ὀλιγοδρανέων Ἰλ. 15,246, ὀλιγηπελέων αὐτόθι 245, ὀλιγηπελίη Ὀδ. 5, 468, ἄκικυς Ὀδ. 9, 515 καὶ 21,131, κῖκυς Ὁμ. Ὀδ. 11,393 ἀλλ' οὐ γάρ οἱ ἔτ' ἦν ἲς ἔμπεδος οὐδέ τι κῖκυς. Πρβ. Αἰσχ. ἀπόσπ. 230 σοὶ δ' οὐκ ἔνεστι κῖκυς οὐδ' αἱμόρρυτοι φλέβες καὶ Ἡσύχ. «ἄκικυς· ἀσθενής, ἀδύνατος». Τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ περιγράφει ὁ χορὸς παρ' Ἀριστοφ. Ὄρν. 685: ἄγε δὴ φύσιν ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γενεᾷ προσόμοιοι (κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 6, 146), ὀλιγοδρανέες, πλάσματα πηλοῦ, σκιοειδέα φῦλ' ἀμενηνά, ἀπτῆνες ἐφημέριοι, ταλαοὶ βροτοί, ἀνέρες εἰκελόνειροι.—Πρὸς τὸ *ἀντόνειρον* (ἰσόνειρον) πρβ. 464 κέ., Πινδ. Πυθ. 8, 95 ἐπάμεροι· τί δέ τις; τί δ' οὔ τις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος, Εὐρ. Μηδ. 1224 τὰ θνητὰ δ' οὐ νῦν πρῶτον ἡγοῦμαι σκιάν, Φοιν. 1722 ὥστ' ὄνειρον ἰσχὺν (πιθανῶς ἀντόνειρον ἰσχύν), Σοφ. Αἴ. 125 ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν εἴδωλ', ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν, ἀπόσπ. 12 ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον, 859 ὦ θνητὸν ἀνδρῶν καὶ ταλαίπωρον γένος, ὡς οὐδέν ἐσμεν πλὴν σκιαῖς ἐοικότες, βάρος περισσὸν γῆς (γῆν;) ἀναστρωφώμενοι. — *φωτῶν*: ἀνδρῶν, ἀνθρώπων, ἐνταῦθα κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τοὺς θεούς, ὡς Σοφ. Αἴ. 300 φῶτας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ θηρία.

567 κέ. *δέδεται* ἀνεπλήρωσεν ὁ Meineke. Οὐ μόνον τὸ μέτρον τῆς ἀντιστροφῆς ἀπαιτεῖ τοιαύτην ἀναπλήρωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλλεῖπον ῥῆμα, διότι ἡ σημείωσις τοῦ Σχολ. «λείπει ἔστιν, ἵνα ᾖ ἐμπεπόδισται» δὲν δύναται νὰ πείσῃ. Πρβ. Ἀνθολ. Παλατ. VI 296 ἐκ γήρως ἀδρανίῃ δέδεται.

569. κέ. Πρβ. 937 κέ., Ἱκέτ. 1059, Ὁμ. Ὀδ. 5, 103 οὔπως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὔθ' ἁλιῶσαι, Ἡσ. Θεογ. 613 ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν, Εὐρ. Ἡρακλεῖδ. 768 οὔποτε θνατῶν ἥσσους αἱ παλάμαι θεοῦ φανοῦνται. — *τὰν Διὸς ἁρμονίαν*: Σχολ.

ἔμαθον τάδε σὰς — ἀντιστρ. β'.
προσιδοῦσ' ὀλοὰς
τύχας, Προμηθεῦ. τὸ διαμφίδιον
δέ μοι μέλος προσέπτα
τόδ' ἐκεῖνό θ' ὅτ' ἀμφὶ λουτρὰ
καὶ λέχος σὸν ὑμεναίουν
ἰότατι γάμων,
ὅτε τὰν ὁμοπάτριον

«ὑψηλῶς καὶ τραγικῶς τὸ τῆς εἱμαρμένης ὄνομα (τὸν τῆς εἱμαρμένης νόμον ὁ Paley) Διὸς ἁρμονίαν εἶπεν». Ἀλλ' ὅμως τοιαύτη ἔννοια θὰ συνῆπτε τὸν τὸν κόσμον κυβερνῶντα νόμον τῆς μοίρας πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Διός, εἰς τοιαύτην ὅμως ἐκδοχὴν ἐναντιοῦται στίχ. 533. Ὅθεν πολλῷ πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι ἐνταῦθα *ἁρμονία Διὸς* σημαίνει μόνον τὴν διακόσμησιν καὶ τάξιν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Διός. Πρβ. 246 διεστοιχίζετο ἀρχήν.

571. *ἔμαθον*] ἀνθ' οὗ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ *μανθάνω*, διότι νῦν παρατηρεῖ τοῦτο ὁ χορός. Ὡσαύτως δὲ κατωτέρω ἀντὶ τοῦ ἀορίστου *προσέπτα* ἠδύνατο νὰ τεθῇ ὁ ἐνεστώς. — *τάδε*: ἃ λέγω. — *ὀλοάς*: ὀλεθρίας.

573 κέ. Πρβ. Ἡσύχιον «διαμφίδιον μέλος· ἀλλοῖον, διαπαντὸς κεχωρισμένον· ἀμφὶς γὰρ χωρίς· Αἰσχύλος Προμηθεῖ δεσμώτῃ» καὶ Σχολ. «διαπαντὸς κεχωρισμένον, ἐναντίον τοῖς νῦν· τότε γὰρ γαμοῦντί σοι τὸν ὑμέναιον ᾔδομεν, νῦν δὲ δυστυχοῦντί σοι θρῆνον». — *προσέπτα*: παρέστη, ἐπῆλθεν.

575. *τόδ'*: ὃ νῦν θρηνῶ ἐπὶ τῇ σῇ συμφορᾷ. — *ἐκεῖνο*: ὅπερ ᾖδον κατὰ τὸν γάμον. Πρβ. Εὐρ. Κύκλ. 37 μῶν κρότος σικινίδων ὅμοιος ὑμῖν νῦν τε χὤτε Βακχίῳ κώμοις συνασπίζοντες Ἀλθαίας δόμους προσῆτε. Ὥσπερ δὲ ἐν τῷ Εὐριπιδείῳ χωρίῳ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ: ὅμοιος ὅδε ἐκείνῳ, οὕτως ἐνταῦθα: διαμφίδιον τόδε ἐκείνου. — *λουτρά*: τὰ γαμήλια. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 347 ἀνυμέναια δ' Ἰσμηνὸς ἐκηδεύθη λουτροφόρου χλιδᾶς καὶ τὴν αὐτόθι σημ. τοῦ Σχολ. «εἰώθεσαν οἱ νυμφίοι τὸ παλαιὸν ἀπολούεσθαι ἐπὶ τοῖς ἐγχωρίοις ποταμοῖς».

576. *ὑμεναίουν*] Φώτιος «ὑμεναιοῦν τὸ ᾄδειν τὸν ὑμέναιον καὶ συνάπτειν γάμον». Ἐπὶ τῆς πρώτης σημασίας ἀπαιτεῖ ὁ Hermann κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ 'ὕμνος, ὑμνεῖν' τὸν τύπον ὑμεναιεῖν. Πρβ. Ἐτυμ. Μ. 776, 42. Τὴν δευτέραν σημασίαν παρὰ Φωτίῳ ἔχει τὸ ὑμεναιοῦν Ἀριστοφ. Εἰρ. 1076 πρίν κεν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ καὶ Θεοκρ. 20, 179 ὑμεναιώσουσι δὲ κούρας τάσδε.

577. *ἰότητι γάμων*] ἕνεκα γάμων. Ἡ λέξις *ἰότης* οὖσα ἐπικὴ σημαίνει τὴν βούλησιν καὶ αἰτίαν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 5, 874 ἀλλήλων ἰότητι, 18, 396 μητρὸς ἐμῆς ἰότητι, Ὀδ. 11, 384 ἐν νόστῳ δ' ἀπόλοντο κακῆς ἰότητι γυναικός, ἔτι δὲ καὶ Ἰλ. 15, 41 δι' ἐμὴν ἰότητα.

578. *τὰν ὁμοπάτριον*] Σχολ. ν. «τὴν ταὐτοῦ πατρὸς ἡμῖν». Ἡ Ἡσιόνη ἦν θυγάτηρ τοῦ Ὠκεανοῦ, ὥσπερ καὶ αἱ Ὠκεανίδες. Πρβ. Σχολ. εἰς Ὁμ. Ὀδ. 10, 2 «ὡς δὲ Ἀκουσίλαος, Ἡσιόνης τῆς Ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Προμηθέως (δηλαδὴ Δευκαλίων ἦν υἱός)». Ὡς ἀδελφαὶ τῆς Ἡσιόνης ᾖδον αἱ Ὠκεανίδες τὸ γαμήλιον ᾆσμα. Ἀδίκως δέ τινες, οἷον ὁ Hermann, ἐκδέχονται τὸ ὁμοπάτριον περὶ τῆς ἀδελφῆς

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἕδνοις ἄγαγες Ἡσιόναν
πείθων δάμαρτα κοινόλεκτρον.

ΙΩ.

Τίς γῆ; τί γένος; τίνα φῶ λεύσσειν
τόνδε χαλινοῖς ἐν πετρίνοισιν

τοῦ Προμηθέως. Παρ' Ἡσιόδῳ δὲν συναριθμεῖται ἡ Ἡσιόνη ταῖς θυγατράσι τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος, ἴσως δὲ καὶ δὲν ἐνομίζετο θυγάτηρ τῆς Τηθύος, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ ὑπεμφαίνη καὶ ἡ δήλωσις τοῦ ὁμοπάτριον. Πλὴν ἀλλ' ὅμως φαίνεται ὅτι ἐταυτίζετο ἡ Ἡσιόνη πρὸς τὴν Ἀσίαν, ἥτις Θεογ. 359 ὀνομάζεται ἐν ταῖς Ὠκεανίσιν, διότι καὶ κατὰ Ἡροδ. 4, 45 ἡ Ἀσίη, ἐξ ἧς παράγεται τὸ ὄνομα τῆς ἠπείρου, ἦν σύζυγος τοῦ Προμηθέως, κατὰ δὲ Ἡσύχιον εἶναι «Ἡσιονεῖς οἱ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντες Ἕλληνες».

579 κἑ. Σχολ. «πείθων δάμαρτα: ἕδνοις πείθων τὴν ἐσομένην σοι δάμαρτα κοινόλεκτρον· ἢ τὴν κοινόλεκτρον τοῦ Ὠκεανοῦ Τηθὺν πείσας». Ἡ δευτέρα ἑρμηνεία εἶναι διεστραμμένη, ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη δὲν εἶναι σαφής, διότι *δάμαρτα κοινόλεκτρον* (ὁμόκοιτον, πρβ. Σοφ. Ἠλ. 97 κοινολεχὴς Αἴγισθος) ἀνήκει πρὸς τὸ ἤγαγες ὡς κατηγορούμενον. — *ἕδνοις πείθων* (ὁ ἐνεστὼς περὶ τῆς μακρᾶς πειθοῦς). Τὰ δῶρα ταῦτα ἐλάμβανεν οὐ μόνον ὁ πατὴρ τῆς μνηστῆς, δι' ἣν αἰτίαν καλοῦνται αἱ παρθένοι παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. 18, 593 ἀλφεσίβοιαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μνηστή. Οὕτω περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος φονευθέντος Ἰφιδάμαντος λέγεται Ἰλ. 11, 241 αὖθι πεσὼν κοιμήσατο χάλκεον ὕπνον οἰκτρός, ἀπὸ μνηστῆς ἀλόχου, ἀστοῖσιν ἀρήγων, κουριδίης, ἧς οὔ τι χάριν ἴδε, πολλὰ δ' ἔδωκε· πρῶθ' ἑκατὸν βοῦς δῶκεν, ἔπειτα δὲ χίλι' ὑπέστη, αἶγας ὁμοῦ καὶ ὄϊς, τά οἱ ἄσπετα ποιμαίνοντο. Ὅθεν ψέγων ὁ Σχολ. τὸν Εὐριπίδην, εἰσάγοντα τὴν Μήδειαν λέγουσαν Μηδ. 232 γυναῖκες... ἃς πρῶτα μὲν δεῖ χρημάτων ὑπερβολῇ πόσιν πρίασθαι, σημειοῦται «χρημάτων λέγει τῶν εἰς τὴν φερνήν· τοῦτο δὲ ὁ Εὐριπίδης ἀπὸ τῆς κατ' αὐτὸν συνηθείας λέγει· οἱ δὲ ἥρωες οὐχ οὕτως ἐποίουν τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων αὐτοὶ ἐδίδοσαν κτἑ.». Ἡ ἀγορὰ τῆς μνηστῆς ἦν ἰνδογερμανικὸν ἔθος. Καὶ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς μετεβλήθη τὸ τῷ πατρὶ παρεχόμενον τίμημα τῆς ἀγορᾶς εἰς δῶρα διδόμενα τῇ μνηστῇ. Πρβ. Tac. Germ. 18 dotem non uxor marito, sed uxori maritus offert κτλ.

581 - 912 *τρίτον ἐπεισόδιον*, τὸ κύριον μέρος τῆς δράσεως, ἐν ᾧ τίθεται ἡ βάσις τῆς καταστροφῆς. Ἡ θέα τῆς ὑπὸ μανίας διωκομένης Ἰοῦς, ἥτις εἰς ἐμπαθῆ ἀντίληψιν παρίσταται ὡς πάσχουσα διὰ τὴν ἀσέλγειαν τοῦ Διός (761 κἑ.), ἐπιτείνουσα εἰς τὸ ἔπακρον τὴν κατὰ τοῦ Διὸς ἀπέχθειαν καὶ ἠθικὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Προμηθέως παρέχει εἰς τὴν ἔχθραν αὐτοῦ τὴν δόξαν τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῆς τυραννικῆς αὐθαιρεσίας καὶ ἰδιοτελοῦς ἀδικίας. Οὕτω τοίνυν διὰ τῆς σκηνῆς τῆς Ἰοῦς προχωρεῖ περαιτέρω ἡ δρᾶσις, ἡ δὲ προφητεία, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἀπογόνων τῆς Ἰοῦς θὰ ἐξέλθῃ ὁ λυτρωτὴς τοῦ Προμηθέως, ἄγει τὸν μῦθον εἰς στενὴν συνάφειαν πρὸς τὸ ἑπόμενον δρᾶμα, τὸν Προμηθέα λυόμενον. Τὴν σημασίαν ταύτην τῆς προκειμένης σκηνῆς ἐξαίρει καὶ ὁ Σχολιαστὴς σημειούμενος: «τὸ τῆς Ἰοῦς ἐπεισόδιον μονῳδεῖ μέν, ἔχει δὲ πρὸς τὸ ὑποκείμενον συναφές, ὅτι μαντεύεται αὐτῇ ὁ Προμηθεὺς ὅτι ἀπ' αὐτῆς ἔσται ιγ', ὃς αὐτῷ χρόνῳ ἐπαμυνεῖ· ἄλλως τε καὶ αὐτὴ ὑπὸ Διός φησιν ἠδικῆσθαι καὶ διὰ τοῦτο παραμυθεῖται τὸν Προμηθέα». Ἡ δὲ κυρία

χειμαζόμενον ;
τίνος ἀμπλακίας ποινὰς ὀλέκῃ ;
σήμηνον ὅποι
γῆς ἡ μογερὰ πεπλάνημαι.

ἆ ἆ,
χρίει τις αὖ με τὰν τάλαιναν οἶστρος,

ἐντύπωσις καὶ τὸ ἐπαγωγὸν τῆς σκηνῆς κεῖται ἐκτὸς τῆς δράσεως. Ἡ ἀλλόκοτος μορφὴ τῆς κερασφόρου καὶ διὰ τὴν ἁγνότητα αὐτῆς πασχούσης παρθένου συνεκίνησεν, ὡς εἰκός, μεγάλως τὸν Ἀθηναῖον θεατήν, πάντως δὲ ἐφάνη αὐτῷ τὰ μάλιστα ἐπαγωγὸν τὸ μυθῶδες περιεχόμενον τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἐθνολογικῶν ἀνακοινώσεων, ἃς ὁ ποιητὴς ὀφείλει ταῖς ἑαυτοῦ σπουδαῖς, μάλιστα δέ, ὡς φαίνεται, τῇ ἀναγνώσει τῶν Ἀριμασπείων ἐπῶν τοῦ Ἀριστέου (Ἴδε σημ. εἰς 829), εἶτα δὲ τῇ σπουδῇ πολλῶν λογογράφων. Ὁ θεατὴς εἰσάγεται ἐν τῷ δράματι τούτῳ εἰς τὸν θαυμαστὸν κόσμον τῆς Ἀνατολῆς, ἐν δὲ τῷ ἑπομένῳ εἰς τὸν τῆς Δύσεως. (Περὶ τοῦ μύθου τῆς Ἰοῦς ἔπιθι εἰσαγ. σελ. 14) Τὸ ἐκτενὲς ἐπεισόδιον διαιρεῖται εἰς ἕνα κομμὸν (581 - 635), εἰς ἓν διαλογικὸν μέρος, ὅπερ διὰ τοῦ χορικοῦ 714 - 721 ὑποδιαιρεῖται πάλιν εἰς δύο μέρη, καὶ εἰς ἓν τρίτον ἀναπαιστικὸν μέρος (903 - 912). Πλείονα ἰδὲ ἐν σημ. εἰς 729.

583. *χειμαζόμενον*] τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ ψύχει ἐκτιθέμενον. Πρβ. 15, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1504 θεοῦ τοιαῦτα χειμάζοντος καὶ ἀπόσπ. 462 ἔνθ' ἡ πάροικος πηλαμὺς χειμάζεται. Ἕτεροι ἐκλαμβάνουσιν τὴν λέξιν ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ, ἣν ἄλλως ἔχει τὸ χειμάζομαι παρὰ τοῖς τραγικοῖς σημαῖνον κακουχοῦμαι, πιέζομαι, οἷον 864, Σοφ. Ο. Τ. 101 τόδ' αἷμα χειμάζον (ταράττον καὶ πιέζον) πόλιν, Φιλ. 1460 Ἑρμαῖον ὄρος παρέπεμψεν ἐμοὶ στόνον ἀντίτυπον χειμαζομένῳ, Ἀντ. 391 ἀπειλαῖς αἷς ἐχειμάσθην, Εὐρ. Ἱππ. 315 ἄλλῃ δ' ἐν τύχῃ χειμάζομαι, Ἱκ. 269 πόλις χειμασθεῖσα. — *χαλινοὶ πέτρινοι*: λέγονται τολμηρότερον οἱ τῇ πέτρᾳ προσηλωμένοι δεσμοί.

584. *τίνος ἀμπλακίας ποινὰς ὀλέκῃ*] Τίνος ἁμαρτήματος ποινὰς τίνων φθείρεσαι; Τὸ *ποινὰς* κεῖται, ὥσπερ τὸ χάριν, δίκην (641), ἐν παραθέσει πρὸς τὸ ὀλέκῃ καὶ δηλοῖ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως. Πρβ. Ἀγ. 234 ἔτλα δ' οὖν θυτὴρ γενέσθαι θυγατρός, γυναικοποίνων πολέμων ἀρωγὰν καὶ προτέλεια ναῶν, Σοφ. Ἠλ. 564 τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχ' ἐν Αὐλίδι. Ἡ αἰτιατικὴ αὕτη κεῖται, ὡς εἰκός, ἐν τέλει τοῦ κώλου, ἕνεκα δὲ τῆς ἐρωτήσεως προετάχθη ἐνταῦθα (Ἔπιθι Κρυγ. Β'. § 57, 10, 6). Ἡ μεταβολὴ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου 'ποινὰ (ὀρθότερον ποινὴ) σ' ὀλέκει' εἶναι μὲν εὐφυής, ἀλλ', ὡς φαίνεται, περιττή. — *ὀλέκειν*: ἐπικὴ λέξις ἀπαντῶσα ἔτι παρὰ Σοφ. Ἀντ. 1285 καὶ Τραχ. 1013.

587 κέ. Σχολ. «ἐμμανὴς οὖσα ὑπὸ τοῦ οἴστρου φαντάζεται». Ἀλλ' ὅμως ὥσπερ ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς βοῦ ἐποίησεν κερασφόρον μόνον παρθένον, ἵνα ἀγάγῃ αὐτὴν ἐπὶ τὴν σκηνήν, οὕτως ὤφειλε τὸν τὴν βοῦν διώκοντα μύωπα (Ἱκ. 310 τί οὖν ἔτευξεν ἄλλο δυσπότμῳ βοΐ; βοηλάτην μύωπα, κινητήριον. Οἶστρον καλοῦσιν αὐτὸν Ἰνάχου πέλας) νὰ μεταβάλῃ εἰς ἐσωτερικὴν μανίαν ἐγείροντα οἶστρον, ὃν ἐπάγεται τὸ φάντασμα τοῦ Ἄργου. Ἡ Ἰώ, καίπερ φονευθέντος τοῦ Ἄργου, πιστεύει ὅτι βλέπει ἀεὶ τὸ ἐχθρικὸν βλέμμα αὐ-

εἴδωλον Ἄργου γηγενοῦς, ἄλευ δᾶ,
τὸν μυριωπὸν εἰσορῶσα βούταν.
ὁ δὲ πορεύεται δόλιον ὄμμ' ἔχων,
ὃν οὐδὲ κατθανόντα γαῖα κεύθει·
ἀλλά με τὰν τάλαιναν ἐξ ἐνέρων περῶν
κυναγεῖ πλανᾷ τε νῆστιν ἀνὰ τὰν
παραλίαν ψάμμαν.
ὑπὸ δὲ κηρόπακτος ὀτοβεῖ δόναξ στρ.

τοῦ. — *ἃ ἅ*: ἐκπλήξεως καὶ φόβου δηλωτικὰ ἐπιφωνήματα, διασωθέντα καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ. — *χρίει*: ὡς 623. Πρβ. Σχολ. «κεντρίζει» καὶ Ἡσύχ. «ἔχρισεν· ἐκέντησεν». — *αὖ*: (904) ὑπεμφαίνει τὰς ἐπαναλαμβανομένας προσβολὰς τῆς μανίας, αἷς ἕπεται καιρὸς τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς συναισθήσεως. Ἡ ἑπομένη προσβολὴ (903) ἐλαύνει τὴν Ἰὼ ἐντεῦθεν.

589. *Ἄργου γηγενοῦς*] Ἐπιθ. σημ. εἰς Ἱκ. 309. — *ἄλευ δᾶ*: μακράν, ὦ θεέ. Πρβ. Σχολ. «ἄλευ· ἀναχώρει, ἔκκλινε· τὸ δὲ ἃ (ἴδ. Κριτικ. ἐπισημ.) δᾶ, ὦ γῆ· οἱ γὰρ Δωριεῖς τὴν γῆν δῆν καὶ δᾶν φασιν καὶ τὸν γνόφον δνόφον», Ἐτυμ. Μ. 60, 8, Ἀγ. 1056 ὀτοτοτοῖ πόποι δᾶ καὶ Εὐμ. 844 οἰοῖ δᾶ, φεῦ, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «δᾶ, ὦ γῆ, Δωρικῶς, ὅθεν καὶ Δαμάτηρ». Τοὐναντίον δὲ ὁ H. L. Ahrens ἐξηγεῖται (ἐν Philol. τόμ. 23, 206) τὸ *δᾶ* ὡς κλητικὴν τοῦ Δᾶς (Ζᾶς, Ζεύς) κειμένην μόνον ὡς ἐπιφώνημα: ἃ θεέ. Πρβ. ἃ Ζήν Ἱκ. 168. — *ἄλευ*: ἀντὶ *ἄλευε*: ὡς παῦ ἀντὶ παῦε Ἀριστοφ. Ἱππ. 821 παῦ παῦ' οὗτος (ἴσως δὲ καὶ Εἰρ. 1119 παῖ παῖε). Ἀλλ' ὅμως τοιαύτη ἀποκοπὴ συνᾴδει μᾶλλον τῇ δημώδει φράσει τῆς κωμῳδίας καὶ τῇ ἐπαναλήψει ὁμοίας λέξεως. Ἐνταῦθα φαίνεται, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς ἀποκοπῆς ἔχει τὴν αἰτίαν ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ *ἄλευ δᾶ* ἦν τυπικὴ ἐπίκλησις πρὸς βοήθειαν (ἀλεῦδα). Πρβ. φεῦ δᾶ (φεῦδα) καὶ τὰς Κριτ. ἐπισημ. — Τὸ ἐπιφώνημα *ἄλευ δᾶ*: κεῖται παρενθετικῶς, ἐν ᾧ *εἴδωλον* ἤρτηται ἐκ τοῦ *εἰσορῶσα*, εἰς δὲ τὸ *εἴδωλον Ἄργου γηγενοῦς* ἕπεται τὸ *τὸν* .. *βούταν* ὡς παράθεσις.

590. *εἰσορῶσα*: ὡς ἐὰν ἀντὶ τοῦ χρίει με οἶστρος ἔκειτο οἰστροῦμαι. Πρβ. Εὐρ. Ἑκ. 970 αἰδώς μ' ἔχει ἐν τῷδε πότμῳ τυγχάνουσ' ἵν' εἰμὶ νῦν, σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 553 τριχὸς ὀρθίας πλόκαμος ἵσταται... κλύουσα καὶ ἄνω σημ. εἰς 216. — *μυριωπὸν βούταν*: Πρβ. 704 καὶ σημ. εἰς Ἱκ. 307 τὸν πάνθ' ὁρῶντα φύλακ' ἐπέστησεν βοΐ. Τῇ βουκέρῳ παρθένῳ τὸ *βούτης* δὲν ἁρμόζει κατὰ πάντα.

591. *δόλιον ὄμμα*) πρόσφορος δήλωσις τοῦ δολεροῦ καὶ ἐπιβούλου ὄμματος τοῦ ἐνεδρεύοντος πολυομμάτου Γίγαντος. — Τὸ δοχμιακὸν μέτρον προσιδιάζει ταῖς τῆς τραγῳδίας μονῳδίαις, αἵτινες ἐκδηλοῦσι σφοδρὰν ταραχήν.

592. *κατθανόντα*] πρβ. σημ. εἰς Ἱκ. 309 Ἄργον, τὸν Ἑρμῆς παῖδα γῆς κατέκτανε.

593 κέ. *ἀλλὰ ... κυναγεῖ*] ἀντὶ δευτέρου ἀναφορικοῦ κώλου κεῖται πολλάκις αὐτοτελὴς πρότασις. — *ἐξ ἐνέρων περῶν*: Σχολ. ν. «ὃν οὐδὲ θανόντα ἡ γῆ κατέχει, ἀλλ' ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνερχόμενος ἐμὲ τὴν ἀθλίαν ὀπίσω καταδιώκει καὶ ποιεῖ πλανᾶσθαι νῆστιν».

595. *ψάμμαν*] ψάμμον. Ὁ αὐτὸς τύπος καὶ Ἀριστοφ. Λυσ. 1260 τᾶς ψάμμας.

596 κέ. Τὸ προηγούμενον μέρος τῶν στίχων τῆς Ἰοῦς ἀπηγγέλθη ἐν παρα-

ἀχέτας ὑπνοδόταν νόμον·
ἰὼ ἰὼ πόποι,
ποῖ μ᾽ ἄγουσιν ⟨πλάναι⟩, τηλέπλανοι πλάναι;
τί ποτέ μ᾽ ὦ Κρόνιε
παῖ, τί ποτε ταῖσδ᾽ ἐνέζευξας εὑρὼν ἁμαρ-
τοῦσαν ἐν πημοσύναις, ἐή,
οἰστρηλάτῳ δὲ δείματι δειλαίαν

καταλογῇ, νῦν δὲ τὴν παρακαταλογὴν διαδέχεται ᾆσμα ἔχον ἀντιστροφικὴν συμφωνίαν καὶ ᾀδόμενον πρὸς αὐλόν. — *ὑπὸ . . . ὀτοβεῖ*: ὑποτοβεῖ (ὑπηχεῖ). Ἔπιθι σημ. εἰς 128 (ὑποσυρίζει) καὶ 904. — *ὑπνοδόταν νόμον*: Ἡ περὶ τὴν ἀκτὴν περιπλάνησις συνοδεύεται ὑπὸ ὑπνοποιοῦ μελῳδίας ἅτε ἐπαγομένη κάματον καὶ ἔκλυσιν. — *κηρόπηκτος* (κηρῷ πεπηγμένοι, συνδεδεμένοι κάλαμοι πρὸς ἀποτέλεσιν τοῦ αὐλοῦ) *δόναξ*: Ὁ ποιμενικὸς αὐλός, ὑπό τινα ἔννοιαν ἡ ἐν τῷ καλάμῳ τῆς ἀκτῆς ζῶσα νύμφη Σύριγξ. Πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1125 συρίζων ὁ κηροδέτας κάλαμος οὐρείου Πανός, Θεοκρ. εἰδ. 1 128 ἔνθ᾽ ὦναξ καὶ τάνδε φέρ᾽ εὐπάκτοιο μελίπνουν ἐκ κηρῶ σύριγγα καλάν, ἐπίγρ. 5, 4 κηροδέτῳ πνεύματι μελπόμενος, Ovid. Metam. I 712 disparibus calamis compagine cerae inter se iunctis καὶ Verg. Ecl. II 33 Pan primus calamos cera coniungere pluris instituit. Παρανοήσας δὲ τὸ χωρίον ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἀλλ᾽ οὐκ ἐμοὶ (δηλ. ὀτοβεῖ) διὰ τὸ νηστεύειν. Σοφοκλῆς ἐν Ἰνάχῳ καὶ ᾄδοντα αὐτὸν (δηλ. τὸν Ἄργον) εἰσάγει· εἰπὼν δὲ αὐτὸν βούταν ἐνέμεινε τῇ τροπῇ· αὐλοῦσι γὰρ ἑπόμενοι τοῖς ποιμνίοις οἱ βουκόλοι».

599. *πλάναι, τηλέπλανοι πλάναι*] Τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς ἐπαναλήψεως εἶναι μάλιστα ἐν τῷ δοχμιακῷ μέτρῳ εὔχρηστον. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 124 ἐπίλυσιν φόνων ἐπίλυσιν δίδου. — *τηλέπλανοι* (μακρὰν πλανῶσαι) *πλάναι*, ὡς πολύπλανοι πλάναι 609. Πολύχρηστος εἶναι ἡ σύνθεσις αὕτη διὰ τοῦ α στερητικοῦ. Πρβ. ἄνω 561 ἄχαρις χάρις, ἄγαμον γάμον Σοφ. Ο. Τ. 1214, μήτηρ ἀμήτωρ Ἠλ. 1154, ἄδωρα δῶρα Αἴ. 665 ἀπάτορα πατέρα, πότμον ἄποτμον Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 864, γάμος ἄγαμος Ἑλ. 690 καὶ εἴτι ἕτερον. Ἄλλως παρὰ Αἰσχύλῳ καὶ Σοφοκλεῖ (ἔξω λόγου τιθεμένου τοῦ κλέος εὐκλεέστερον Ἀντ. 502) ἐν τοιούτοις ἐπιθετικοῖς σχηματισμοῖς ἀπαντᾷ συνώνυμος λέξις, ὡς δυσπλάνοις ἀλατείαις 930. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 713 βίοτος εὐαίων. Τοὐναντίον δὲ σχηματίζει ὁ Εὐριπίδης τοιαῦτα ἐπίθετα οὐ μόνον διὰ τοῦ α στερητικοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ *εὐ*, *δυσ*- καὶ ἄλλων λέξεων, οἷον κάματον εὐκάματον Βακχ. 66, γάμος δύσγαμος Φοιν. 1047, δυσδαίμων δαίμων καὶ νύμφη δύσνυμφος Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 203, 206, δυσθρηνήτοις θρήνοις αὐτόθι 144, πόδα σὸν τυφλόπουν Φοιν. 1549, τρίπους χαλκόπους Ἰκ. 1197 κτλ.

600 κἑ. τί ποτε, τί ποτε ἁμαρτοῦσάν με εὑρὼν ἐνέζευξας ἐν ταῖσδε πημοσύναις. Σχολ. «παρὰ τό: 'ὥς εἴ τι κακὸν ῥέζουσαν ἐνωπῇ'» (Ὁμ. Ἰλ. 5,374). — Πρὸς τὸ 'ἐνέζευξας ἐν πημοσύναις' πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 2, 111 Ζεύς με μέγα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 526 γάμων ἐνέδησεν ἄτᾳ. — *Κρόνιε παῖ*: Ἴδε σημ. εἰς 175. — Ὁ τύπος πημοσύνη ἀπαντᾷ καὶ 1091.

603. *οἰστρήλατον δεῖμα*] οἴστρου ἐλατήριον δεῖμα. Πρβ. σημ. εἰς 155 καὶ 614 οἰστροδίνητος. Κεῖται δὲ ἐνταῦθα τὸ δεῖμα οὐχὶ περὶ τοῦ φόβου,

παράκοπον ὧδε τείρεις;
πυρί με φλέξον, ἢ χθονὶ κάλυψον, ἢ
ποντίοις δάκεσι δὸς βοράν,
μηδέ μοι φθονήσῃς
εὐγμάτων, ἄναξ.
ἅδην με πολύπλανοι πλάναι
γεγυμνάκασιν, οὐδ' ἔχω μαθεῖν ὅπᾳ
πημονὰς ἀλύξω.
κλύεις φθέγμα τᾶς
βούκερω παρθένου;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

πῶς δ' οὐ κλύω τῆς οἰστροδινήτου κόρης,
τῆς Ἰναχείας; ἣ Διὸς θάλπει κέαρ

ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ἐξεγείροντος τὸν φόβον, περὶ τῆς φοβερᾶς εἰκόνος, ὡς 684, 718.

604. *παράκοπον*] Σχολ. «παρακεκομμένην μέρος τοῦ νοῦ». Χωρία, ὡς Ἀγ. 233 αἰσχρόμητις τάλαινα παρακοπά, 1251 παρεκόπης χρησμὸν ἐμῶν, Εὐρ. Ἱππ. 237 ὅστις σε θεῶν ἀνασειράζει καὶ παρακόπτει φρένας, ποιοῦσιν ἀπίθανον, ὅτι ἡ λέξις μετήχθη ἀπὸ τῆς κόψεως τῶν νομισμάτων. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 33 παράκοποι φρενῶν καὶ κατωτέρω 1089 παραπαίειν.— *τείρεις*: πρβ. 364.

605 κέ. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 1410 ἔξω μέ που καλύψατ' ἢ φονεύσατ' ἢ θαλάσσιον ἐκρίψατε, Εὐρ. Ἱκ. 829 κατά με πέδον γᾶς ἕλοι, διὰ δὲ θύελλα σπάσαι, πατρός τε φλογμὸς ὁ Διὸς ἐν κάρα πέσοι. — *ποντίοις δάκεσι*: θαλασσίοις θηρίοις.

607. *μηδέ μοι φθονήσῃς εὐγμάτων*] μετὰ τῆς ἐννοίας: ἐπάκουσον τῶν ἐμῶν εὐχῶν καὶ κατάπαυσον τὰ ἐμὰ πάθη. Πρὸς τὸ φθονεῖν πρβ. 653, 885 καὶ Εὐρ. Ἡρακλ. 333 οὐ φθονῶ πέπλων, 1309 λέκτρων φθονοῦσα Ζηνί.

609. *ἅδην*] Σχολ. «ἱκανῶς».

610 κέ. *γεγυμνάκασιν*] Πρβ. 617 καὶ Εὐρ. Ἑλ. 533 ἀγύμναστον πλάνοις. — *πημονὰς ἀλύξω*: Σχολ. ν. «τὰς παρεστώσας ἐμοὶ κακοδαιμονίας ἐκφεύξομαι».

612 κέ. Αἰσθάνεταί τις ὅτι αἱ λέξεις αὗται εἶναι προωρισμέναι εἰς ᾆσμα. Ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ τῆς ἀντιστροφῆς: θρόει φράζε τᾷ | δυσπλάνῳ παρθένῳ.— *βούκερω παρθένου*: ἀντὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ὀνόματος. Πρβ. 312.

614. *οἰστροδινήτου*] Σχολ. ν. «τῆς ἐν μανίᾳ στρεφομένης». Πρβ. Ἱκ. 581 πολύπλαγκτον ἀθλίαν οἰστροδόνητον Ἰώ, 16 τῆς οἰστροδόνου βοός, Ὁμ. Ὀδ. 22, 299 βόες ὡς ἀγελαῖαι, τὰς μέν τ' αἰόλος οἶστρος ἐφορμηθεὶς ἐδόνησεν, Ἡσύχ. «δινήσας· στρέψας, κινήσας» καὶ «δονεῖ· κινεῖ, ταράσσει, σαλεύει».

615. *τῆς Ἰναχείας*] Ἔπιθι σημ. εἰς 175. Καλῶς δὲ σημειοῦται ὁ Σχολ. «διὰ τοῦ τὸν πατέρα αὐτῆς ὀνομάσαι ἐνέφηνε τὸν μάντιν, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. 11, 100) ὁ Τειρεσίας 'νόστον δίζηαι μελιηδέα, φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ'». — *ἣ Διὸς θάλπει κέαρ ἔρωτι*: Σχολ. ν. «ἥτις τοῦ Διὸς μαραίνει, ἐκκαίει τὴν ψυχὴν τῷ ἔρωτι αὐτῆς». Πρβ. 676.

ἔρωτι, καὶ νῦν τοὺς ὑπερμήκεις δρόμους
Ἥρᾳ στυγητὸς πρὸς βίαν γυμνάζεται.

ΙΩ.

πόθεν ἐμοῦ σὺ πατρὸς ὄνομ᾽ ἀπύεις; ἀντιστρ.
εἰπέ μοι τᾷ μογερᾷ τίς ὤν,
τίς ἄρα μ᾽, ὦ τάλας,
τὰν ταλαίπωρον ὧδ᾽ ἔτυμα προσθροεῖς,
θεόσυτόν τε νόσον
ὠνόμασας ἃ μαραίνει με χρίουσα κέν-
τροις, ἰώ, φοιταλέοις, ἐή·
σκιρτημάτων δὲ νήστισιν αἰκίαις
λαβρόσυτος ἦλθον, ⟨Ἥρας⟩
ἐπικότοισι μήδεσι δαμεῖσα. δυσ-

616 κἑ. *δρόμους γυμνάζεται*] κατὰ εὐρυτέραν χρῆσιν τῆς καλουμένης συστοίχου αἰτιατικῆς ἀντὶ 'δρόμους τρέχουσα γυμνάζεται ἢ γυμνασίαν δρόμων γυμνάζεται'. Πρβ. Σοφ Αἴ. 1107 τὰ σέμν᾽ ἔπη κόλαζ᾽ ἐκείνους, Πλάτ. Ἀπολ. σελ. 39 C τιμωρίαν... πολὺ χαλεπωτέραν ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε. — *ὑπερμήκεις δρόμους*: τὰς ἀπεράντους πλάνας. — *Ἥρᾳ στυγητός*: Σχολ. «διὰ τὸν ζῆλον στυγητή» ἤτοι ζηλοτυπίᾳ μισητὴ τῇ Ἥρᾳ.

618. *ἀπύεις*] Τὸ ἠπύω (φωνῶ) εἶναι ὁμηρικὴ λέξις ἀπαντῶσα παρὰ τοῖς τραγικοῖς κατὰ δωρικὸν τύπον ἀπύω καὶ ἐν μελικοῖς μέρεσιν, Πέρσ. 127, 586, Ἑ. ἐ. Θ. 189, Σοφ. Αἴ. 887, ἴσως δὲ καὶ Ἀντ. 1289 τί φῄς, παῖ; τίν᾽ ἀπύεις μοι νέον.

620 κἑ. *ὦ τάλας, τὰν ταλαίπωρον*] Διὰ τούτων βούλεται νὰ εἴπῃ ἡ Ἰὼ ὅτι ἡ δυστυχία συνενοῖ ἀμφοτέρους. — *ἔτυμα προσθροεῖς*: Σχολ. «ἐτύμως προσφωνεῖς». Τὸ δίκην ἐπιρρήματος κείμενον *ἔτυμα* εἶναι κυρίως ἡ καλουμένη σύστοιχος αἰτιατική: ἔτυμον προσφώνημα προσφωνεῖς ἤτοι ἀληθῶς καὶ εὐστόχως προσαγορεύεις με.

622. *θεόσυτον νόσον*] Σχολ. «τὸν Διὸς ἔρωτα», μᾶλλον δὲ ἀναφέρεται ἡ ῥῆσις αὕτη (πρβ. καὶ 670) εἰς τὸ *οἰστροδινήτου* (614), καθὰ ἐξηγεῖται καὶ ὁ ν. Σχολ. «θεόθεν ἀπὸ τῆς Ἥρας ὁρμωμένην». Πρὸς τὸ *θεόσυτον* (θεόπεμπτον) πρβ. λαβρόσυτος 626.

623. *μαραίνει*] Σχολ. ν. «τήκει καὶ καταβάλλει». Πρβ. Εὐμ. 139 μάραινε δευτέροις διώγμασιν, Σοφ. Αἴ. 714 πάνθ᾽ ὁ μέγας χρόνος μαραίνει. — *χρίει*: ὡς 588.

624. *φοιταλέοις*] Σχολ. «μανικοῖς», Ἡσύχ. «φοιταλέος· παράκοπος, μανιώδης». — *κέντροις φοιταλέοις*: φοιταλέοις μετήχθη ἀπὸ τοῦ τὸ ἀποτέλεσμα πάσχοντος προσώπου (πρβ. 594) εἰς τὴν ἐνεργοῦσαν αἰτίαν. Πρβ. τὸ ἐχόμενον 'νήστισιν αἰκίαις', Ἀγ. 203 πνοαὶ... κακόσχολοι, νήστιδες, δύσορμοι, Χο. 249 νῆστις λιμός. Ἔπιθι ἔμπροσθεν σημ. εἰς 116 (ἀφεγγής).

625 κἑ. Καὶ πάλιν, ὡς 593 κἑ., μεταπίπτει ἡ ἀναφορικὴ τοῦ λόγου κατασκευὴ εἰς αὐτοτελῆ πρότασιν. Ὁ νοῦς: νῆστις δὲ καὶ αἰκιζομένη ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ οἴστρου προερχομένων σκιρτημάτων ἦλθον ἐν ταχείᾳ κινήσει δαμασθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐκδικητικῶν βουλευμάτων τῆς Ἥρας. — *Ἥρας*: ἐλλεῖπον ἐν τοῖς

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

δαιμόνων δὲ τίνες οἵ, ἐή,
οἷ' ἐγὼ μογοῦσιν;
ἀλλά μοι τορῶς
τέκμηρον ὅ τι μ' ἐπαμμένει
παθεῖν, τί μῆχαρ, ἢ τί φάρμακον νόσου·
δεῖξον, εἴπερ οἶσθα·
θρόει, φράζε τᾷ
δυσπλάνῳ παρθένῳ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

λέξω τορῶς σοι πᾶν ὅπερ χρῄζεις μαθεῖν,
οὐκ ἐμπλέκων αἰνίγματ', ἀλλ' ἁπλῷ λόγῳ,
ὥσπερ δίκαιον πρὸς φίλους οἴγειν στόμα·
πυρὸς βροτοῖς δοτῆρ' ὁρᾷς Προμηθέα.

χειρογράφοις, ἀνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Hermann κατὰ τὸ Σχόλιον «τοῖς τῆς Ἥρας». Καὶ δὲν εἶχε μὲν τὸ Σχόλιον ἐν τῷ κειμένῳ τὸ *Ἥρας*, διότι ἄλλως ἡ ἐξήγησις τοῦ Σχολίου θὰ ἦτο περιττή, ἡ ἀναπλήρωσις ὅμως φαίνεται βεβαία ἐκ στίχ. 617.

628 κέ. τίνες δυσδαιμόνων εἰσὶν οἳ μογοῦσιν οἷα ἐγώ; Πρβ. Σχολ. «τίνες ὅλως τῶν δυσδαιμόνων μογοῦσιν οἷα ἐγώ;» ἐπιφέροντα καὶ τήνδε τὴν διεστραμμένην ἔννοιαν «τινὲς οὕτως, δυσδαιμόνων δὲ τίνες, ἵνα λείπῃ τὸ παῖδες». Ὁ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ποιησάμενος γραμματικὸς εἶχε προφανῶς ἐν νῷ Ὁμ. Ἰλ. 6, 127 δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιόωσιν

630 κέ. *τορός* καὶ *τορῶς*: (Σουΐδ. σαφῶς, ἀκριβῶς) εἶναι ἐκ τῶν λέξεων, αἷς φιληδεῖ ὁ Αἰσχύλος. Πρβ. 636, 725, 896. — *τορῶς τέκμηρον*: Σχολ. ν. «ἀληθῶς, σαφῶς διασάφησον». Πρβ. Πέρσ. 482 οἶσθα σημῆναι τορῶς; — *ἐπαμμένει*: ἐπαναμένει.

632. *τί* μετὰ τὸ *ὅ,τι*, ὥσπερ Σοφ. Ο. Τ. 71 ὡς πύθοιθ' ὅ τι δρῶν ἢ τί φωνῶν τήνδε ῥυσαίμην πόλιν, Εὐρ. Ἴων. 785 πῶς ὁ χρησμὸς ἐκπεραίνεται, σαφέστερόν μοι φράζε, χὤστις ἔσθ' ὁ παῖς, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 696 γένους δὲ ποίου χὠπόθεν, μαθεῖν θέλω. Ἄλλως ἔχει Ὁμ. Ὀδ. 1, 169 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον· τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες; ὁπποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; ἔνθα τὸ ὁπποίης ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο εἶναι ἐρώτησις ἠρτημένη ἐκ τοῦ κατάλεξον, αἱ δὲ ἄλλαι ἐρωτήσεις εἶναι ἀνεξάρτητοι. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ δύναταί τις νὰ ἐκλάβῃ τὰ τί μῆχαρ ἢ τί φάρμακον ὡς αὐτοτελεῖς ἐρωτήσεις.

634 κέ. *θρόει, φράζε*] ἐν ἐπιτάσει παρακλήσεως. Ἴδε σημ. εἰς 56. — *τᾷ παρθένῳ*: Συχνάκις εὕρηνται παρ' Αἰσχύλῳ ἐν ἀντιστροφικοῖς ᾄσμασιν αἱ αὐταὶ λέξεις ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ στίχου θέσει.

637 κέ. Πρβ. Ἱκ. 473 αἰνιγματῶδες τοὔπος· ἀλλ' ἁπλῶς φράσον, ἀπόσπ. 176 ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη καὶ Εὐρ. Φοιν. 469 ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

639 Ὁ στίχος ἔχει πολὺ τὸ ἦθος. Τούτῳ δὲ συνᾴδει τὸ δυσκίνητον, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῇ ἐλλείψει τῆς συνήθους τομῆς. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 254. Τὴν

ΙΩ.

ὦ κοινὸν ὠφέλημα θνητοῖσιν φανείς,
τλῆμον Προμηθεῦ, τοῦ δίκην πάσχεις τάδε;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἁρμοῖ πέπαυμαι τοὺς ἐμοὺς θρηνῶν πόνους.

ΙΩ.

οὔκουν πόροις ἂν τήνδε δωρειὰν ἐμοί;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

λέγ᾽ ἥντιν᾽ αἰτῇ· πᾶν γὰρ ἂν πύθοιό μου.

ΙΩ.

σήμηνον ὅστις ἐν φάραγγί σ᾽ ὤχμασεν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

βούλευμα μὲν τὸ Δῖον, Ἡφαίστου δὲ χείρ.

ΙΩ.

ποινὰς δὲ ποίων ἀμπλακημάτων τίνεις;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τοσοῦτον ἀρκῶ σοι σαφηνίσας μόνον.

ὁμοίαν ἔλλειψιν ἔχει καὶ στίχ. 667. — *βροτοῖς δοτῆρα*: πρβ. σημ. εἰς 517 καὶ Θουκ. 6, 57 εἶδόν τινα τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι διαλεγόμενον οἰκείως τῷ Ἱππίᾳ, Πλάτ. Νόμ. σελ. 715 C τοὺς ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα.

640 κέ. Ἡ στιχομυθία εἰσάγεται διὰ δύο στίχων (πρβ. σημ. εἰς 38) διακοπτομένη στίχ. 649 κέ. διὰ δύο πάλιν στίχων, οἵτινες μετάγουσιν εἰς νέον ἀντικείμενον. Ἐν ἀμφοτέροις δὲ τοῖς μέρεσι τούτοις τῆς στιχομυθίας ἕπονται μετὰ τὸ δίστιχον 7 στίχοι, ὥστε 640 — 648 = 649 - 657. — *δίκην*: πρβ. σημ. εἰς 584.

642. Πρβ. Ἡσύχ. «ἁρμοῖ· ἀρτίως», Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 140, 13 «τὸ ἁρμοῖ ἐπίρρημα ὃ δηλοῖ τὸ νεωστί, διφορεῖται μὲν κατὰ τοὺς παλαιούς, ἡ δὲ πλείων χρῆσις δασύνει αὐτὸ Συρακοσίων ὂν κατὰ τὸν τεχνικόν» (Ἡρακλείδην), Σοφ. Αἴ. 787 τί μ᾽ αὖ τάλαιναν ἀρτίως πεπαυμένην κακῶν ἀτρύτων ἐξ ἕδρας ἀνίστατε; Εὐρ. ἀπόσπ. 342 τί μ᾽, ὦ ξέν᾽, ἄρτι πημάτων λελησμένην ὀρθοῖς; — Ἡ ἀπόκρισις περιέχει ἀπόκρουσιν τῆς παρακλήσεως. Ὁ Προμηθεὺς βαρύνεται νὰ εἴπῃ τὰ αὐτά, οὕτω δὲ ἀποφεύγει ὁ ποιητὴς τὴν ὀχληρὰν τοῖς θεαταῖς ἐπανάληψιν τῆς διηγήσεως.

643. *δωρειὰν*] Ἔπιθι σημ. εἰς 354.

645. *ὤχμασεν*] Πρβ. Ἡσύχ. «ὤχμασαν· κατέσχον, ἐδέσμευσαν» καὶ «ὠχμασμένον· κατεχόμενον, δεδεμένον».

646. *Δῖον*] ἀντὶ Διός. Πρβ. σημ. 175. Ἐν τῇ μορφῇ τοῦ στίχου κεῖται ἰδιαιτέρα δύναμις. Πρβ. σημ. εἰς 655.

648. Τουτέστιν οὐδὲν πλέον· τὸ εἰρημένον ἀρκεῖ. Πρβ. Σχολ. «διὰ τὸ μὴ ταυτολογῆσαι» καὶ σημ. εἰς 642. — Πρὸς τὸ *ἀρκῶ σαφηνίσας*: πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 1592 φησὶν σιωπῶν· ἀρκέσω δ᾽

ΙΩ.

καὶ πρός γε τούτοις τέρμα τῆς ἐμῆς πλάνης
δεῖξον τίς ἔσται τῇ ταλαιπώρῳ χρόνος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τὸ μὴ μαθεῖν σοι κρεῖσσον ἢ μαθεῖν τάδε.

ΙΩ.

μή τοι με κρύψῃς τοῦθ' ὅπερ μέλλω παθεῖν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἀλλ' οὐ μεγαίρω τοῦδέ σοι δωρήματος.

ΙΩ.

τί δῆτα μέλλεις μὴ οὐ γεγωνίσκειν τὸ πᾶν;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

φθόνος μὲν οὐδείς, σὰς δ' ὀκνῶ θρᾶξαι φρένας.

ἐγὼ λέγων, Σοφ. Ἀντ. 547 ἀρκέσω θνήσκουσ' ἐγώ, Πλάτ. Γοργ. σελ. 475 Ε ἐμοὶ σὺ ἐξαρκεῖς εἷς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν καὶ Κρυγ. Α' § 56, 8, 1.

651. Σχολ. «τὸ μὴ μαθεῖν σοι κρεῖσσον: Ἐπικούρειόν ἐστι δόγμα, ἀναιροῦν τὴν μαντικήν· εἱμαρμένης γάρ, φησί, πάντα κρατούσης πρὸ καιροῦ λελύπηκας ἢ χρηστόν τι εἰπὼν τὴν ἡδονὴν ἐξέλυσας· λέγουσι δὲ ὅτι (οὕτοι ὁ Nauck) καὶ τὸ 'ἃ δεῖ (ὀρθότερον χρὴ) γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται'». Οὕτω διανοεῖται ὁ Αἰσχύλος καὶ Ἀγ. 263 τὸ μέλλον δ' ἐπεὶ γένοιτ' ἂν κλύοις, πρὸ χαιρέτω· ἶσον δὲ τῷ προστένειν.

652. *μή τοι*] Ἰδὲ σημ. εἰς 452.

653. *μεγαίρω*] φθονῶ, ἐπικὴ λέξις. —*δωρήματος*: εἰρωνικῶς. Πρβ. Σχολ. εἰς 643 «δωρεὰ ἐπὶ συμφορᾶς. καὶ Ἀρχίλοχος 'κρύπτωμεν δ' ἀνιηρὰ Ποσειδάωνος ἄνακτος δῶρα'».

654. *τί μέλλεις μὴ οὐ γεγωνίσκειν*] διότι τὸ μέλλειν (βραδύνειν) περιέχει ἀρνητικὴν ἔννοιαν. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 540 τί δῆτα μέλλει μὴ οὐ παρουσίαν ἔχειν; Ἀριστοφ. Ἀχ. 319 εἰπέ μοι, τί φειδόμεσθα τῶν λίθων, ὦ δημόται, μὴ οὐ καταξαίνειν τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς φοινικίδα, κατωτέρω σημ. εἰς 1089 καὶ Κρυγ. Β' § 67, 12, 4.— Σχολ. ν. «τί οὖν ἀναβάλλῃ, ἐπεὶ οὐ φθονεῖς, ὡς λέγεις». — *γεγωνίσκειν*: (πρβ. σημ. εἰς 209) ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Θουκυδ. 7. 76. Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 909 «γεγωνίσκειν τὸ φθέγγεσθαι ἐξακουστόν».

655. Ἡ μορφὴ αὕτη τοῦ στίχου, ἐν ᾗ ὁ 'μὲν' κεῖται ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει, ἐν δὲ τῇ τομῇ πλῆρες τὸ νόημα τοῦ κώλου, εὕρηται καὶ Ἀγ. 1249 σὺ μὲν κατεύχῃ, τοῖς δ' ἀποκτείνειν μέλλει, Εὐμ. 410 ταρβῶ μὲν οὐδέν, θαῦμα δ' ὄμμασιν πάρα, 588 πολλαὶ μέν ἐσμεν, λέξομεν δὲ συντόμως, Σοφ. Φιλ. 101 γλῶσσαν μὲν ἀργόν, χεῖρα δ' εἶχον ἐργάτιν, 1230 νέον μὲν οὐδέν, τῷ δὲ Ποίαντος τόκῳ, Ἴωνος ἀπόσπ. 63 σελ. 745 Ν. βουλὴ μὲν ἄρχει, χεὶρ δ' ἐπεξεργάζεται.— *θρᾶξαι*: Ἡσύχ. «θρᾶξαι· ταράξαι, λυπῆσαι· Εὐριπίδης Πειρίθῳ». Πρβ. Βεκκήρου Ἀνέκδ. σελ. 352, 16 «ἄθρακτος· ἀτάραχος καὶ τὸ συνεχύθη ἐθράχθη Σοφοκλῆς λέγει», Εὐρ. Ῥῆσ.

ΙΩ.

μή μου προκήδου μᾶσσον, ὡς ἐμοὶ γλυκύ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἐπεὶ προθυμῇ, χρὴ λέγειν· ἄκουε δή.

ΧΟΡΟΣ.

μήπω γε· μοῖραν δ' ἡδονῆς κἀμοὶ πόρε.

863 δέδοικα δ' αὐτὸν καί τί μου θράσσει φρένας. Ἐκ τοῦ ταράξαι ἐγένετο θρᾶξαι, ὡς φροίμιον ἐκ τοῦ προοίμιον, φροῦδος ἐκ τοῦ πρόοδος καὶ φρουρός ἐκ τοῦ πρόορος.

656. Κατὰ ἀσυνήθη τρόπον κεῖται *μᾶσσον ὡς* ἀντὶ μᾶσσον ἤ. Ὅθεν ὁ Elmsley ἤθελε νὰ γράψη *μασσόνως ἢ 'μοὶ γλυκύ*, ὁ δὲ Hermann *μᾶσσον ὢν ἐμοὶ γλυκύ*. Εἰς τὴν γραφὴν *μᾶσσον ὢν* ἐναντιοῦται, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς αἰτίας, οὐχὶ δὲ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς φροντίδος. Πρб. R. Förster de attractionis usu Aesch. σελ. 28: consentaneum non est modum curandi et rem ipsam ad quam cura spectat inter se comparari. Ἕτεροι δὲ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι τὸ ὡς μετὰ τὸ συγκριτικὸν δύναται νὰ τεθῇ ὅπως τὸ ἤ (πρб. Bekker, Homerische Blätter σελ. 314, Meineke, Philol 19, 237 καὶ Schoemann, Lehre von den Redeteilen σελ. 233), μνημονεύοντες Ὁμ. Ἰλ. 4, 277 μελάντερον ἠύτε πίσσα, Ἀπολλών. Ῥοδ. 1, 269 ἀδινώτερον ἠύτε κούρη, Ξενοφάν. παρ' Ἀθηναίῳ 12 σελ. 526 B οὐ μείους ὥσπερ χίλιοι, Δῖον παρὰ Στοб. Ἀνθολ. 65, 16 τούτως γὰρ ὡς ἔνι μασσότερον οἱ πλεῦνες ὡς θεὼς ἢ θεῶν ἱδρύματα ὑποτρέχοντι καὶ θεραπεύοντι, Λυσ. 7, 12 ἡγούμενος μᾶλλον λέγεσθαι ὥς μοι προσῆκε, αὐτόθι 31 ἅπαντα προθυμότερον πεποίηκα ὡς ὑπὸ πόλεως ἠναγκαζόμην, [Δημοσθ.] 25, 53 τοῦτον . . καὶ μειζόνων ἀξιώσαντες δωρεῶν ἀφήσετε ὡς τοὺς εὐεργέτας. Ἀλλὰ τὰ χωρία ταῦτα εἶναι τὰ μὲν ἑτέρας φύσεως, τὰ δὲ ἀμφισβητουμένης γραφῆς. Ἐὰν τὸ ὡς παρεδόθη ὀρθῶς, ὅπερ φαίνεται βέβαιον, δὲν κεῖται ἀντὶ τοῦ ἤ. Φαίνεται δὲ πιθανώτερον, ὅτι ἐλλείπει ἐνταῦθα τὸ μεταξὺ τοῦ συγκριτικοῦ καὶ τοῦ κώλου τῆς συγκρίσεως ὑπάρχον ἤ (πρб. Πλάτ. Πολιτ. σελ. 410 D μαλακώτεροι ἢ ὡς κάλλιον αὐτοῖς) καὶ ἡ ἔννοια εἶναι: ὡς ἐμοὶ ἀρεστόν ἐστι, μὴ φρόντιζε πλέον περὶ ἐμοῦ Πρб. Εὐρ. Ἱππ. 530 οὔτε γὰρ πυρὸς οὔτ' ἄστρων ὑπέρτερον βέλος οἷον τὸ τᾶς Ἀφροδίτας ἵησιν ἐκ χερῶν Ἔρως καὶ Ἀλκ. 879 τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον ἁμαρτεῖν πιστῆς ἀλόχου. — *προκήδου*: παραινίσσεται τὸ ὄνομα Προμηθέως.

657. *ἐπεὶ προθυμῇ*] πρб. 812·

658. *μήπω γε*] δηλαδὴ εἴπῃς τὰ τῆς Ἰοῦς. — Σχολ. «τοῦτο ἅμα καὶ σαφηνίζων τῷ ἀκροατῇ τὰ πράγματα καὶ διὰ τῶν τῆς Ἰοῦς Προμηθέα παραμυθούμενος, ὅπως τε μεταξὺ τὰ τῆς Ἰοῦς ῥηθείη, εἶτα πάλιν τὰ παρ' αὐτοῦ (778 κέ.) καὶ ἡ ἐξαλλαγὴ τῆς τάξεως νεαροποιήσῃ τοὺς ἀκούοντας». Οὕτω τοίνυν ἡ διήγησις τῶν τυχῶν τῆς Ἰοῦς διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος διηγεῖται ἡ Ἰὼ χαριζομένη τῷ χορῷ, τὸ δεύτερον ὁ Προμηθεὺς χαριζόμενος τῇ Ἰοῖ, ἵνα δηλώσῃ τὰ συμβησόμενα αὐτῇ, καὶ τὸ τρίτον, τὰς μέχρι τοῦδε πλάνας τῆς Ἰοῦς, ὡσαύτως ὁ Προμηθεύς, ἵνα πείσῃ τὴν Ἰὼ ὅτι γινώσκει τὸ μέλλον. Τὸ δεύτερον δὲ πάλιν μέρος τῆς διηγήσεως ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἓν περιέχει τὰς ἐν τῇ Εὐρώπῃ πλάνας (726-767), τὸ δὲ ἕτερον τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τὴν τῆσδε πρῶτον ἱστορήσωμεν νόσον,
αὐτῆς λεγούσης τὰς πολυφθόρους τύχας·
τὰ λοιπὰ δ' ἄθλων σοῦ διδαχθήτω πάρα.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

σὸν ἔργον, Ἰοῖ, ταῖσδ' ὑπουργῆσαι χάριν,
ἄλλως τε πάντως καὶ κασιγνήταις πατρός.
ὡς τἀποκλαῦσαι κἀποδύρασθαι τύχας
ἐνταῦθ' ὅπου μέλλοι τις οἴσεσθαι δάκρυ

Ἀφρικῇ (812-844). Τὰ δύο ταῦτα τῆς ὑποδιαιρέσεως μέρη χωρίζονται διὰ στίχων 768-811, ἐν ᾧ διὰ 740 κέ. ἐξεγείρεται ἡ προσοχὴ εἰς τὴν περαιτέρω διήγησιν. Περὶ τῆς τεχνικῆς ταύτης τῆς σκηνῆς διαρθρώσεως, δι' ἧς καθίσταται σαφὴς ἡ διήγησις καὶ διαφανής, ἐξεγείρεται δὲ καὶ ἡ καραδοκία τοῦ ἀκροατοῦ, ἴδε σημ. εἰς 729. Τοὐναντίον δὲ αἱ λέξεις τῶν Σχολιαστῶν «Προμηθέα παραμυθούμενος» εἶναι κατὰ τοσοῦτον ἀληθεῖς, καθ' ὅσον ἡ συμπάθεια πρὸς τὰ παθήματα τῆς Ἰοῦς ἐμποιεῖ πως τῷ Προμηθεῖ λήθην τῶν παθῶν αὐτοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ σκηνὴ σκοπεῖ οὐχὶ κατάπαυσιν, ἀλλ' ἐπίτασιν τῆς ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ Διός.

659 κέ. *ἱστορήσωμεν*] ἀνιστορήσωμεν καὶ ἐξετάσωμεν. — *νόσον*: πρβ. 623 καὶ σημ. εἰς 265.—*πολυφθόρους*: ὥσπερ τὸ *φθείρεσθαι* λέγεται συνήθως περὶ τῶν ὑπὸ θυέλλης ἐν τῇ θαλάσσῃ κλυδωνιζομένων καὶ πλανωμένων (πρβ. Εὐρ. Ἑλ. 773 πόσον χρόνον πόντου 'πὶ νώτοις ἅλιον ἐφθείρου πλάνον; Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 276 ναυτίλους ἐφθαρμένους), οὕτως ἐνταῦθα τὸ *πολυφθόρους* σημαίνει πολυπλάνους. Πρβ. 846 τῆς πολυφθόρου πλάνης.

661. *τὰ λοιπὰ ἄθλων*: ὡς πόνων τὰ λοιπὰ 806, Σοφ. Φιλ. 24 τἀπίλοιπα τῶν λόγων.

662. *ὑπουργῆσαι χάριν*] ὡς χαρίζεσθαι χάριν. Πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 842 Ἀδμήτῳ ὑπουργῆσαι χάριν καὶ Σοφ. ἀπόσπ. 315 ἀνθυπουργήσειν χάριν.

663. *ἄλλως . . κασιγνήταις* (οὔσαις) *πατρὸς*] Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 691. Ὥσπερ Εὐμ. 729 ἄλλως τε πάντως χὤτε δεόμενος τύχοι κεῖται χρονικὸν κῶλον, οὕτω συνήθως συνάπτεται τῷ 'ἄλλως τε καὶ' δευτερεῦον κῶλον (χρονικὸν ἢ ὑποθετικόν, ἔτι δὲ καὶ αἰτιολογικόν), μάλιστα δὲ μετοχή. Πρβ. Ἱκ. 776 ἄλλως τε καὶ μολόντες. — *κασιγνήταις*: Κατὰ Ἡσ. Θεογ. 337 Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας εἶναι ὁ τῆς Ἰοῦς πατὴρ Ἴναχος υἱὸς τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος, ὥσπερ αἱ Ὠκεανίδες θυγατέρες αὐτῶν.

664. Ὁ νοῦς: διότι (ὡς) τὸ νὰ ἀποκλαύσῃ τις καὶ θρηνήσῃ τὰς ἑαυτοῦ τύχας ἐνταῦθα, ὅπου μέλλει νὰ τύχῃ παρὰ τῶν ἀκουόντων δακρύων, εἶναι ἄξιον σχολῆς καὶ διατριβῆς. Πρβ. Εὐρ. ἀπ. 563 σχολὴ μὲν οὐχί, τῷ δὲ δυστυχοῦντί πως τερπνὸν τὸ λέξαι κἀποκλαύσασθαι κακά, 573 ἀλλ' ἔστι γὰρ δὴ κἀν κακοῖσιν ἡδονὴ θνητοῖς ὀδυρμοὶ δακρύων τ' ἐπιρροαί. ἀλγηδόνας δὲ ταῦτα κουφίζει φρενῶν καὶ καρδίας ἔλυσε τοὺς ἄγαν πόνους. Ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ εἶναι κατὰ τοσοῦτον ἡ ἔννοια διάφορος, καθ' ὅσον ἡ ἀνακούφισις κεῖται ἐν τῇ συμπαθείᾳ καὶ τῷ οἴκτῳ ἐκείνου, πρὸς ὃν θρηνοῦμεν τὰς συμφορὰς ἡμῶν.

665. *μέλλοι*] Ἡ εὐκτική, διότι ὁ λόγος ἐκφράζει γενικὴν ἰδέαν (μετὰ ἀπαρεμφάτου), ὡς Εὐμ. 728 οὔκουν δίκαιον τὸν σέβοντ' εὐεργετεῖν, ἄλλως τε πάντως χὤτε δεόμενος τύχοι, Σοφ. Ο.

πρὸς τῶν κλυόντων, ἀξίαν τριβὴν ἔχει.

ΙΩ.

οὐκ οἶδ' ὅπως ὑμῖν ἀπιστῆσαί με χρή,
σαφεῖ δὲ μύθῳ πᾶν ὅπερ προσχρῄζετε
πεύσεσθε· καίτοι καὶ λέγουσ' ὀδύρομαι
θεόσσυτον χειμῶνα καὶ διαφθορὰν
μορφῆς, ὅθεν μοι σχετλίᾳ προσέπτατο.
αἰεὶ γὰρ ὄψεις ἔννυχοι πωλεύμεναι
ἐς παρθενῶνας τοὺς ἐμοὺς παρηγόρουν

Τ. 314 ἄνδρα δ' ὠφελεῖν ἀφ' ὧν ἔχοι τε καὶ δύναιτο, κάλλιστος πόνος, 979 εἰκῇ κράτιστον ζῆν ὅπως δύναιτό τις, 'Αντ. 666 ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν, Θουκ. 1, 120 ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν καὶ Κρυγ. Α' § 54, 14, 4.

666. *ἀξίαν τριβὴν ἔχει*] ἔχει ἀξίαν τῆς τριβῆς ἤτοι εἶναι ἄξιον νὰ χρονοτριβήσῃ τις. Πρβ. Σχολ. ν. «εἰς ὃ πρᾶγμα τοὺς συναλγήσοντας ἕξει τις, εἰ διατρίψει διηγούμενος, τοῦτο οὐκ εἰς κενὸν αὐτῷ ἡ διατριβὴ ἔσται» καὶ Εὐρ. Μηδ. 1124 τί δ' ἄξιόν μοι τῆσδε τυγχάνει φυγῆς.

667. Οἱ στίχοι, οἵτινες στερούμενοι τῆς συνήθους τομῆς διαιροῦνται εἰς δύο ἡμίση, εἰσὶν οὐχὶ συχνοὶ παρ' Αἰσχύλῳ, συχνότατοι (ἑπτάκις) ἐν τοῖς Πέρσαις. Πρβ. σημ. εἰς 639.—*ἀπιστῆσαι*: ἀπειθῆσαι, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 1021 ἔχουσ' ἄπιστον τήνδ' ἀναρχίαν πόλει, Σοφ. 'Αντ. 381 οὐ δή που σέ γ' ἀπιστοῦσαν τοῖς βασιλείοισιν ἄγουσι νόμοις, Τραχ. 1224 μηδ' ἀπιστήσῃς πατρί, Εὐρ. 'Ικ. 389 ἢν δ' ἀπιστῶσ', οἵδε δεύτεροι λόγοι. Πρβ. Φρύν. ἐν Βεκκ. 'Ανεκδ. σελ. 24,7 «ἀπιστεῖν: ἐπὶ τοῦ μὴ πείθεσθαι» καὶ Ἡσύχ. «ἀπιστεῖ· ἀπειθεῖ. Σοφοκλῆς Αἰθίοψιν».

669. *καὶ λέγουσα ὀδύρομαι*] καὶ μόνη ἡ διήγησις εἶναι ὀδυνηρὰ ἐμοί. Πρβ. σημ. εἰς 213, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 363 δὶς γὰρ οὐχὶ βούλομαι πονοῦσά τ' ἀλγεῖν καὶ λέγουσ' αὖθις πάλιν, Εὐρ. Ἑκ. 519 νῦν τε γὰρ λέγων κακὰ τέγξω τόδ' ὄμμα πρὸς τάφῳ θ' ὅτ' ὤλλυτο κα Verg. Aen. II 6 quis talia fando. . temperet a lacrimis?

670. *θεόσσυτον χειμῶνα*] Σχολ. ν. «τὴν ἐκ τῆς Ἥρας ὁρμηθεῖσαν δυστυχίαν». Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 622.—*διαφθορὰν μορφῆς*: (Σχολ. «ὃ μάλιστα λυπεῖ γυναῖκα, τὸ τῆς ἀμορφίας») ἤτοι τὴν εἰς κερασφόρον παρθένον μεταμόρφωσιν.— *ὅθεν μοι . . προσέπτατο*: ἤρτηται ἐκ τοῦ λέγουσα ἐν τῇδε τῇ συνθήκῃ τῶν λέξεων: καίτοι καὶ ὀδύρομαι λέγουσα ὅθεν (πόθεν) μοι σχετλίᾳ προσέπτατο θεόσσυτος χειμὼν καὶ διαφθορὰ μορφῆς.— *ὅθεν*: ὁπόθεν, Σχολ. ν. «ἀφ' ἧς αἰτίας». — *προσέπτατο*: ἐπῆλθεν καὶ κατέσκηψε, διότι κακὸν αἰφνιδίως κατέλαβεν αὐτήν. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 282 τίς γάρ ποτ' ἀρχὴ τοῦ κακοῦ προσέπτατο, Εὐρ. 'Αλκ. 420 οὐκ ἄφνω κακὸν τόδε προσέπτατο.

672. *πωλεύμεναι*] Περὶ τοῦ ἰωνικοῦ τύπου ἔπιθι σημ. εἰς 123.

673. κέ. *παρηγόρουν λείοισι μύθοις*] μαλακοῖς καὶ θελκτηρίοις λόγοις προέτρεπον καὶ παρέπειθον. Πρβ. σημ. εἰς 133 καὶ 1033, ἔτι δὲ 'Ομ. 'Ιλ. 1, 582 ἔπεσσι καθάπτεσθαι μαλακοῖσιν, 'Οδ. 16, 279 μειλιχίοις ἐπέεσσι παραυδῶν, αὐτόθι 287 μνηστῆρας μαλακοῖς ἐπέεσσι παρφάσθαι καὶ Ἡροδ. 5, 104 οὗτος ἀνὴρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος. — Σχολ.

λείοισι μύθοις «ὦ μέγ' εὔδαιμον κόρη,
τί παρθενεύῃ δαρόν, ἐξόν σοι γάμου
τυχεῖν μεγίστου; Ζεὺς γὰρ ἱμέρου βέλει
πρὸς σοῦ τέθαλπται καὶ συναίρεσθαι Κύπριν
θέλει· σὺ δ', ὦ παῖ, μὴ ἀπολακτίσῃς λέχος
τὸ Ζηνός, ἀλλ' ἔξελθε πρὸς Λέρνης βαθὺν

«λείπει τάδε λέγουσαι». — *μέγ' εὔδαιμον*: ὡς Ξενοφ. Κύρ. π. 5, 1, 28 μέγ' εὐδαίμονας γενέσθαι. Πρβ. Ἱκ. 147 σεμνᾶς μέγα ματρός, Εὐρ. Ὀρ. 1691 ὦ μέγα σεμνὴ Νίκη, τὰ ὁμηρικὰ μέγα νήπιος, μέγ' ἔξοχος, κατωτέρω 1036 καὶ Κρυγ. Β'. § 46, 6, 7. — *δαρόν*: ἐπὶ μακρόν.

675. *ἐξόν σοι*] Ἐπειδὴ τὸ ἐγκλιτικὸν *σοι* συνάπτεται στενῶς τῇ πρὸ αὐτοῦ λέξει, προηγεῖται δὲ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς τομή, διὰ ταῦτα καθίσταται ἀνεκτὴ ἡ μετρικὴ τραχύτης τοῦ πέμπτου ποδός. Ἔπιθι σημ. εἰς 107.

676. *ἱμέρου βέλει τέθαλπται*] Πρβ. σημ. εἰς 615. Τὸ δὲ *θάλπεσθαι* κεῖται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ ἐρωτικοῦ βέλους, ὅπερ τιτρῶσκον τὴν ψυχὴν ἐπάγεται φλεγμονὴν καὶ καῦμα. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 1085 ἀφῆκα καρδίας τοξεύματα βέβαια τῶν σὺ θάλπος οὐχ ὑπεκδραμῇ, Τραχ. 1082 ἔθαλψεν ἄτης σπασμός, κατωτέρω 905 καὶ Ὁρατ. Od. 2, 8, 14 Cupido semper ardentes acuens sagittas. — *συναίρεσθαι Κύπριν*: Σχολ. «συνουσιάσαι». Ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν γραφὴν *συνάρασθαι*. Σημειωτέον δὲ ὅτι *συναίρεσθαι* κυρίως σημαίνει 'ὁμοῦ ἀναλαμβάνειν, συλλαμβάνειν, συνάπτειν', ὥστε *συναίρεσθαι Κύπριν* σημαίνει συνάπτειν γάμον.

678. *ἀπολακτίσῃς*] Σχολ. «ὡς ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζῴων». Ἡ ῥῆσις ἀποτρέπει τὴν Ἰὼ νὰ περιφρονήσῃ καὶ ἀτιμάσῃ ἔρωτα τοῦ Διός. — Ἡ κρᾶσις τοῦ μὴ ἀ— εἶναι συχνή. Πρβ. Χο. 917 μἀλλά, Εὐμ. 85 κἑ., 694, 752, Ἱκ. 215, 733, 781 Ἑ. ἐ. Θ. 1068 (μὴ ἀδικεῖν. μὴ ἀμελεῖν καὶ μὴ ἀνατραπῆναι). Ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι γέγραπται *μὴπολακτίσῃς* ἀντὶ *μἀπολακτίσῃς*.

679 κἑ. Ὁ Σχολ. μνημονεύει τὰς λέξεις, ἃς ἡ Ἀθηνᾶ λέγει τῇ Ναυσικάᾳ Ὀδ. 6, 31 ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἠοῖ φαινομένηφιν. — *Λέρνης βαθὺν λειμῶνα*: Πρβ. 704 Λέρνης τε κρήνην, Σχολ. εἰς Πίνδ. Ὀλ. 7, 60 «ἡ γὰρ Λέρνη κατὰ μέν τινας κρήνη, κατὰ δέ τινας λοχμῶδες χωρίον», Παυσ. 2, 36, 7 ἡ δὲ Λέρνα ἐστὶν . . . πρὸς θαλάσσῃ . . . ἔστι δὲ ἄλσος ἱερὸν ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ ὄρους ὃ καλοῦσι Ποντῖνον· τὸ δὲ ὄρος ὁ Ποντῖνος οὐκ ἐᾷ τὸ ὕδωρ ἀπορρεῖν τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ ἐς αὐτὸ καταδέχεται· ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἀπ' αὐτοῦ Ποντῖνος καὶ Ernst Curtius, Peloponnes τόμ. 2, 340 καὶ 371 «Τὸ ὄρος Ποντῖνος προσπελάζει οὕτω τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τοῖς ἐκ τῶν προπόδων αὐτοῦ πηγάζουσιν ὕδασιν οὐδεὶς χῶρος ὑπολείπεται πρὸς σχηματισμὸν ποταμίας κοίτης. Οὕτως ἐκ τῶν πηγῶν τούτων προκύπτει τὸ Λερναῖον ἕλος. — Ἡ Λέρνα οὐδέποτε ἦν τόπος οἰκούμενος, τὸ δὲ ὄνομα σημαίνει ἤτοι τὴν κυρίαν πηγὴν ἢ τὴν λίμνην ἢ πάντα τὸν παρόχθιον χῶρον». — Πρὸς τὸ *βαθὺν λειμῶνα* πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 9, 134 μάλα κεν βαθὺ λήϊον αἰεὶ εἰς ὥρας ἀμῷεν, ἐπεὶ μάλα πῖαρ ὑπ' οὖδας, Ἰλ. 2, 147 ὡς δ' ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθὺ λήϊον ἐλθών, 9, 151 Ἄνθειαν βαθύλειμον. Οὕτω τοίνυν *βαθὺς λειμὼν* εἶναι λειμὼν ἔχων βαθὺ χόρτον. Πρβ. καὶ Εὐρ. Ἱππ. 1138 βαθεῖαν ἀνὰ χλόαν. — *πρὸς ποίμνας βουστάσεις τε πατρός*:

λειμῶνα, ποίμνας βουστάσεις τε πρὸς πατρός,
ὡς ἂν τὸ Δῖον ὄμμα λωφήσῃ πόθου ».
τοιοῖσδε πάσας εὐφρόνας ὀνείρασιν
ξυνειχόμην δύστηνος, ἔστε δὴ πατρὶ
ἔτλην γεγώνειν νυκτίφοιτα δείματα.
ὁ δ' ἔς τε Πυθὼ κἀπὶ Δωδώνης πυκνοὺς
θεοπρόπους ἴαλλεν, ὡς μάθοι τί χρὴ
δρῶντ' ἢ λέγοντα δαίμοσιν πράσσειν φίλα.
ἧκον δ' ἀναγγέλλοντες αἰολοστόμους

προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ πρὸς Λέρνης λειμῶνα. Περὶ τῆς θέσεως τῆς προθέσεως ἰδὲ σημ. εἰς 66. — *βουστάσεις* : βουστάσια.

681. *τὸ Δῖον* (πρβ. σημ. 175) *ὄμμα . . . πόθου*] Πρβ. 392 καὶ τὴν Σοφόκλειον ῥῆσιν ὀμμάτειος πόθος· παρ' Ἡσυχ. « ὀμμάτειος πόθος διὰ τὸ ἐκ τοῦ ὁρᾶν ἁλίσκεσθαι ἔρωτι (μᾶλλον δὲ διότι ἐν τῷ ὄμματι ἐκδηλοῦται ὁ ἐρωτικὸς πόθος)· ἐκ τοῦ γὰρ ἐσορᾶν γίγνετ' ἀνθρώποις ἐρᾶν (γίγνεται βροτοῖς ἐρᾶν ὁ Nauck) καὶ ἐν Ἀχιλλέως ἐρασταῖς (δράματι τοῦ Σοφοκλέους) ὀμματοπάλογχα φησίν» (ὀμμάτων ἄπο λόγχας ἵησιν ὁ Nauck σὺν τῷ Casaubonus). — *λωφήσῃ* : πληρωθείσης τῆς ἡδονῆς.

683 κἑ. *συνειχόμην*] χαρακτηριστικὸν τοῦ πνιγαλίωνος ἐφιάλτου, τοῦ ἠπιάλητος. Ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ *συνεσχόμην*, ὅπερ κεῖται καὶ παθητικῶς, οἷον Εὐρ. Ἡρακλεῖδ. 634 φροντὶς ἦ συνεσχόμην καὶ Πλάτ. Σοφ. 250 D.—*ἔστε δή* : ἕως οὗ τέλος ἐτόλμησα νὰ εἴπω (γεγώνειν). — *νυκτίφοιτα δείματα* : Πρβ Χο. 521 ἔκ τ' ὀνειράτων καὶ νυκτιπλάγκτων δειμάτων πεπαλμένη.

685. *ἐπὶ Δωδώνης*] Ἡ ἐπὶ μετὰ γενικῆς ἐν ῥήμασι κινήσεως δηλοῖ τὸ τέρμα, ὡς Ὁμ. Ὀδ. 3, 171 νεοίμεθα.. νήσου ἐπὶ Ψυρίης, Εὐρ. Ἠλ. 1348 στεῖχ' ἐπ' Ἀθηνῶν, Θουκ. 1, 63 ὁποτέρωσε διακινδυνεύσει χωρήσας ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου ἢ ἐς τὴν Ποτίδαιαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐν ᾧ ἡ *ἐπὶ* μετὰ αἰτιατικῆς περιέχει τὴν ἰδέαν τῆς ἀφίξεως, δηλοῖ ἡ *ἐπὶ* μετὰ γενικῆς τὴν διεύθυνσιν τῆς κινήσεως. Ἔπιθι Κρυγ. Α΄ § 68, 40, 3.

686. *θεοπρόπους*] ἰδὲ σημ. εἰς Πέρσ. 220. — *ἰάλλειν* : (πέμπειν), ἐπικὴ λέξις, εὕρηται καὶ Χο. 22, 44, 495, οὐχὶ ὅμως καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ καὶ Εὐριπίδῃ.

687. *δρῶντα ἢ λέγοντα*, ὡς Σοφ. Ο. Τ. 70 παῖδα γὰρ Μενοικέως. . . ἐς τὰ Πυθικὰ ἔπεμψα Φοίβου δώμαθ', ὡς πύθοιθ' ὅ τι δρῶν ἢ τί φωνῶν τήνδε ῥυσαίμην πόλιν. Πρὸς τὸ μαντεῖον ἐγίνετο ἀκριβὴς καὶ τὰ πάντα ἀναλογιζομένη ἐρώτησις Ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἀπαντᾷ ἡ ῥῆσις αὕτη ἀντιστοιχοῦσα τῇ ὁμηρικῇ 'ἢ ἔπει ἢ ἔργῳ' (Ἰλ. 1, 504), 'ἤ ἔπος ἠέ τι ἔργον' (Ὀδ. 3, 99). Πρβ. Χο. 315 τί σοι φάμενος ἢ τί ῥέξας, Πέρσ. 177 μήτ' ἔπος μήτ' ἔργον, Σοφ. Φιλ. 905 οὐδὲν... δρᾷς οὐδὲ φωνεῖς, Εὐρ. Ἑκ. 372 μηδὲν ἐμποδὼν γένῃ λέγουσα μηδὲ δρῶσα, Φοιν. 878 τί οὐ δρῶν, ποῖα δ' οὐ λέγων ἔπη. — *πράσσειν φίλα*: χαρίζεσθαι.

688 κἑ. *αἰολόστομοι χρησμοὶ* εἶναι οἱ ποικίλοις τρόποις λαλοῦντες χρησμοί. — *ἀσήμους δυσκρίτως τ' εἰρημένους* : Ἡ ἐπισώρευσις τῶν συνωνύμων χαρακτηρίζει οὐ μόνον τὸ αἰνιγματῶδες καὶ ἐπαμφοτερίζον τοῦ Λοξίου, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴν ταραχὴν τῆς Ἰοῦς. Πρβ. 691.

χρησμοὺς ἀσήμους δυσκρίτως τ' εἰρημένους.
τέλος δ' ἐναργὴς βάξις ἦλθεν Ἰνάχῳ
σαφῶς ἐπισκήπτουσα καὶ μυθουμένη
ἔξω δόμων τε καὶ πάτρας ὠθεῖν ἐμέ,
ἄφετον ἀλᾶσθαι γῆς ἐπ' ἐσχάτοις ὅροις,
εἰ μὴ θέλοι πυρωπὸν ἐκ Διὸς μολεῖν
κεραυνόν, ὃς πᾶν ἐξαϊστώσοι γένος.
τοιοῖσδε πεισθεὶς Λοξίου μαντεύμασιν
ἐξήλασέν με κἀπέκλησε δωμάτων,
ἄκουσαν ἄκων· ἀλλ' ἐπηνάγκαζέ νιν
Διὸς χαλινὸς πρὸς βίαν πράσσειν τάδε.
εὐθὺς δὲ μορφὴ καὶ φρένες διάστροφοι

690 κἑ. *βάξις*] θέσφατον, χρησμῳδία. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 151 ὦ Διὸς ἁδυεπὲς φάτι. — *ἐπισκήπτουσα* καὶ *μυθουμένη*: παραγγέλλουσα καὶ λέγουσα. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 227 ψυχὴ γάρ ηὔδα πολλά μοι μυθουμένη.

693. *ἄφετον* : περὶ τῆς διαλύσεως ὅρα σημ. εἰς 116. Τὸ δὲ *ἄφετος* ἀναφέρεται ἐνταῦθα εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τῆς λέξεως σημασίαν, καθ' ἣν εἴρηται περὶ ζῴων νεμομένων ἐλευθέρων ἐν τῷ τεμένει τοῦ θεοῦ, οὐδὲν δεδεμένον ἀνεχομένου. Πρβ. Ἡσύχ. «ἄφετοι· οἱ ἱεροδόαι» (ἱεροὶ βόες ὁ Valerius), Πλάτ. Κριτ. σελ. 119 D ἀφέτων ὄντων ταύρων ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ, Εὐρ. Ἴω 821 ὁ δ' ἐν θεοῦ δόμοισιν ἄφετος, ὡς λάθοι, παιδεύεται, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 469 ὡς ὄντες ἱεροὶ μηκέτ' ὦσι δέσμιοι. — *ἀλᾶσθαι*: Πολλάκις ἡ ἀπαρέμφατος ἐκφράζει τὸ ἀποτέλεσμα. Πρβ. Χο. 487 ὦ γαῖ' ἄνες μοι πατέρ' ἐποπτεῦσαι μάχην, Κρυγ. Α' 55, 3, 20 καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 370.

694 κἑ. *πυρωπὸν* . . *μολεῖν κεραυνὸν*] Ἰδὲ σημ. εἰς 269 καὶ 374. — *ἐξαϊστώσοι*: ἔπιθι σημ. εἰς 170. — *Λοξίου μαντεύμασιν*: Σχολ. «ἀνεχρόνισεν· οὔπω γὰρ ἦν τὸ μαντεῖον».

698. *ἄκουσαν ἄκων*] Πρβ. σημ. εἰς 19. — *ἀλλὰ*: ὡσανεὶ προηγεῖτο οὐχ ἑκών, ἥτις ἔννοια κεῖται ἐν τῷ *ἄκων*. Πρβ. Εὐμ. 461 ἔφθιθ' οὗτος οὐ καλῶς μολὼν ἐς οἶκον· ἀλλά νιν κελαινόφρων ἐμὴ μήτηρ κατέκτα καὶ Εὐρ. Βάκχ. 1127 ἀπεσπάραξεν ὦμον οὐχ ὑπὸ σθένους, ἀλλ' ὁ θεὸς εὐμάρειαν ἐπεδίδου χεροῖν.

699. *Διὸς χαλινὸς*] Πρβ. στόμιον μέγα Τροίας στρατωθὲν Ἀγ. 139, ἀνάγκας λέπαδνον αὐτόθι 228, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 935 ὥσθ' αἱματηρὰ στόμιά γ' ἐμβαλεῖν ἐμοί. — *πρὸς βίαν* : πρὸς βίαν φρενῶν ἢ βίᾳ φρενῶν (Ἑ. ἐ. Θ. 519, Χο. 79, βίᾳ καρδίας Ἱκ. 806) ἤτοι παρὰ τὴν θέλησιν. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 619 ἀλλ' ἡ γὰρ ἐκ σοῦ δυσμένεια καὶ τὰ σὰ ἔργ' ἐξαναγκάζει με ταῦτα δρᾶν βίᾳ.

700. Ὁ ποιητὴς παρέρχεται ἐνταῦθα πολλὰ τῶν ἱστορουμένων Ἱκέτ. 297 κἑ. Ἡ σεμνὴ παρθένος διηγεῖται μόνον τὰ ἐξωτερικὰ γεγονότα καὶ παρασιωπᾷ τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ διωγμοῦ αὐτῆς αἴτια, ἅτινα παρῃνίξατο ὁ Προμηθεὺς 615 κἑ. — *φρενες διάστροφοι*: περὶ τῶν τεταραγμένων φρενῶν, ὡς Αἴ. 447.

ἦσαν, κεραστὶς δ', ὡς ὁρᾶτ', ὀξυστόμῳ
μύωπι χρισθεῖσ' ἐμμανεῖ σκιρτήματι
ᾖσσον πρὸς εὔποτόν τε Κερχνείας ῥέος
Λέρνης τε κρήνην· βουκόλος δὲ γηγενὴς
ἄκρατος ὀργὴν Ἄργος ὡμάρτει, πυκνοῖς
ὄσσοις δεδορκὼς τοὺς ἐμοὺς κατὰ στίβους.
ἀπροσδόκητος δ' αὐτὸν ἄπτερος μόρος

701 κέ. *ὀξυστόμῳ μύωπι*] ὀξὺ στόμα ἔχοντι μύωπι. Πρβ. Σχολ. «ὀξέως δάκνοντι· μόνον δὲ τὴν ὄψιν μετεβλήθη εἰς βοῦν».— *μύωπι*: Πρβ. Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. 1, 1265 «μύωψ εἶδος μυίας κατὰ τὸ ἔαρ γινόμενον, ἥτις ταῖς λαγόσι τῶν βοῶν ἐπικαθεζομένη δάκνει αὐτὰς καὶ εἰς μανίαν ἄγει ἀφ' οὗ καὶ οἶστρος λέγεται. Σώστρατος δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ περὶ ζῴων διαστέλλει τὸν μύωπα τοῦ οἴστρου· ὁ μὲν γὰρ μύωψ ἐκ τῶν ξύλων ἀπογεννᾶται, ὁ δὲ οἶστρος ἐκ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς ἐπιπλεόντων σκωριῶν», Πλιν. H. N. XI 28, 34, 100 pinnae insectis omnibus sine scissura, nulli cauda nisi scorpioni; . reliquorum quibusdam aculeus in ore ut asilo, sive tabanum (ἐξ οὗ ὁ τάβανος περὶ τοῦ μύωπος παρὰ πολλοῖς τῶν νῦν Ἑλλήνων) dici placet καὶ σημ. εἰς Ἱκέτ. 312. — *χρισθεῖσα* (ἔπιθι σημ. εἰς 588): Ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνῃ ἐνεστῶτα *χριομένη*. ὁ ἀόριστος ὅμως σημαίνει τὸ αἰφνίδιον τῶν πληγμάτων. — *ἐμμανεῖ σκιρτήματι*: ἀναφέρεται εἰς τὸ *φρένες διάστροφοι*, ὥσπερ τὸ ***κεραστὶς*** (701) εἰς τὸ *μορφὴ* (700).

703. *ᾖσσον*] ὥρμησα, ἦλθον.— *εὔποτον ῥέος*: Σχολ. ν. «τὸ καλῶς καὶ ἡδέως πινόμενον ῥεῦμα». Πρβ. 838. Τὰς ἰδιότητας τοῦ ψυχροῦ ποσίμου ὕδατος περὶ πολλοῦ ποιοῦνται οἱ ἄνθρωποι τῶν θερμῶν τόπων. «Ὅσῳ ἧττον ῥέπουσιν οἱ Ἕλληνες πρὸς τοπογραφικὰς περιγραφάς, τόσῳ μᾶλλον ἀπροσδόκητος παρίσταται ἡμῖν ὁ ἀνεξάντλητος πλοῦτος τῆς ποιητικῆς αὐτῶν γλώσσης ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ ῥέοντος ὕδατος. Ἐκπλήσσεταί τις βλέπων πόσον ἐπιμελῶς ἠρεύνησαν τὰς ἰδιότητας αὐτοῦ καὶ παρέβαλον πρὸς ἄλληλα τὰ ὕδατα πόρρω κειμένων τόπων κατὰ τὴν θερμοκρασίαν, τὴν γεῦσιν, τὸ χρῶμα καὶ τὸ βάρος, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὴν ῥοπήν, ἣν ἔχουσιν ἐπὶ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἐν τῇ πόσει καὶ τῇ λούσει» (E. Curtius, Griechische Quell - und Brunneninschriften). Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 500. — *Κερχνείας*: Σχολ. «Κέρχνη κρήνη Ἄργους». Ἡ δὲ νεωτέρα ὀνομασία τοῦ τόπου ἦν Κεγχρεαὶ κείμεναι ἐν ὁδῷ τῇ ἀγούσῃ ἀπὸ τοῦ Ἄργους εἰς Τεγέαν. Πρβ. Παυσαν. 2, 24, 7 ἐπανελθοῦσι δὲ ἐς τὴν ἐπὶ Τεγέας ὁδὸν (ἐκ τοῦ Ἄργους) ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ὀνομαζομένου Τρόχου Κεγχρεαί. Οὐχὶ δὲ μακρὰν τῶν Κεγχρεῶν καὶ ἐγγὺς τῆς ἀκτῆς ἔκειτο τὸ Λερναῖον ἕλος, γνωστὸν ἐκ τοῦ μύθου τοῦ Ἡρακλέους. Ἔπιθι Παυσαν. II 36, 6.

704. *Λέρνης κρήνην*] Ἰδὲ σημ. εἰς 679 κέ.— *γηγενής*: ὡς 589.

705. *ἄκρατος ὀργήν*] ὁ μηδὲν ἡμερότητος ἐν ἑαυτῷ φέρων, ἀλλ' ὢν ὀργίλος καὶ ἀπηνὴς ἐν μεταφορᾷ ἀπὸ τοῦ ἀκράτου οἴνου.— *ὡμάρτει .. κατὰ στίβους*: κατ' ἴχνος εἵπετό μοι. — *πυκνοῖς ὄσσοις*: Πρβ. 590.

707. *ἄπτερος*] αἰφνίδιος. Πρβ. Ἡσύχ. «ἄπτερος· αἰφνίδιος, παρὰ Ὁμήρῳ ὁ προσηνὴς ἢ ταχύς. Αἰσχύλος Ἀγαμέμνονι» καὶ «<ἀπτέρως>· αἰφνίδιον», εἶτα «ἄπτερα· ἰσόπτερα, ταχέα, ἡδέα» καὶ ἀπτέρωτα· αἰφνίδια», Ἐτυμ. Μ. σελ 133, 26 «ἄπτερος: 'τῇ δ' ἄ-

τοῦ ζῆν ἀπεστέρησεν. οἰστροπλὴξ δ' ἐγὼ
μάστιγι θείᾳ γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνομαι.
κλύεις τὰ πραχθέντ'· εἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν ὅ τι
λοιπὸν πόνων, σήμαινε· μηδέ μ' οἰκτίσας
ξύνθαλπε μύθοις ψευδέσιν· νόσημα γὰρ
αἴσχιστον εἶναί φημι συνθέτους λόγους.

ΧΟΡΟΣ.

ἆ ἆ, ἄπεχε, φεῦ·

πτερος ἔπλετο μῦθος' ('Ομ. 'Οδ. 17, 57) ταχὺς πρὸς τὸ πεισθῆναι, καὶ ἰσόπτερος. ἡ γὰρ ᾱ στέρησις δηλοῖ καὶ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἴσον, οἷον ἀτάλαντος, ἄλοχος. ἔνιοι δὲ οὐ παραστάς, ἀλλ' ἔμμονος· ἔνιοι δὲ ἄπτερον τὸ ἡδύ, ἄσμενον, ὀρθόν». Ὄντως οὔτε ἐν τῷ εἰρημένῳ τοῦ Ὁμήρου χωρίῳ οὔτε ἐν τῷ τοῦ Ἀγαμ. 288 ἔχει τὸ ἄπτερος τὴν σημασίαν τοῦ αἰφνίδιος, πάντως ὅμως φαίνεται ὅτι ἐγένετο αὐτοῦ χρῆσις ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ αἰφνίδιος. Πρὸς δὲ τὸ ἀπροσδόκητος ἄπτερος πρβ. Θουκ. 2, 61 δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον.—Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα λίαν προσφόρως ὁ ποιητὴς παρέρχεται ἐν σιγῇ τὴν ἀκριβεστέραν τοῦ πράγματος ἔκθεσιν (πρβ. σημ. εἰς 592).

708. *οἰστροπλὴξ*] οἴστρῳ πλησσομένη. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. τῆς οἰστροπλῆγος ἄλσος Ἰνάχου κόρης, ἀμφιπλὴξ Ο. Τ. 417, ἀκανθοπλὴξ (Ὀδυσσεὺς ἀκανθοπλὴξ ὠνομάζετο δρᾶμα τοῦ Σοφοκλέους) καὶ παραπλήξ. — *οἰστροπλὴξ μάστιγι θείᾳ*: οἴστρῳ, μάστιγι θείᾳ (πρβ. 622 θεόσσυτον νόσον) πλησσομένη.

709. *γῆν πρὸ γῆς*] ὡς Ἀριστοφ. Ἀχ. 235 διώκειν γῆν πρὸ γῆς, Λουκ. Ἀλέξ. 46 γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι ὡς ἀσεβῆ καὶ ἄθεον, Cic. ad Att. XIV 10 haec et alia ferre non possum; itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. Πρβ. Σουίδαν «διαξαίνειν· ἀλλ' εἴασεν αὐτὸν γῆν πρὸ γῆς ἀπιέναι» καὶ «ἴτω· ἀλλ' ἴτω, χαιρέτω, γῆν πρὸ γῆς, ὅποι βούλοιτο» καὶ «πρὸ γῆς. Ἐγὼ δὲ φεύγω γῆν πρὸ γῆς φοβούμενος τὸν ἄγριον δεσπότην, ᾧ μᾶλλον ἵππων ἢ ἀνθρώπων μέλει». Ἐν τούτοις κεῖται τὸ γῆν ὡς αἰτιατικὴ δηλοῦσα τὸ τέρμα τῆς κινήσεως, τὸ δὲ *πρὸ γῆς* δηλοῖ τὴν ἀλλαγὴν χώρας τινὸς πρὸς ἑτέραν καὶ τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάβασιν, ὥσπερ *ἀμείβειν τόπον*.

711 κέ. *μηδὲ . . . ξύνθαλπε μύθοις ψευδέσιν*] ὁ Σχολ. μνημονεύει τὰς λέξεις, ἐν αἷς ὁ Τηλέμαχος δεῖται τοῦ Νέστορος νὰ εἴπῃ αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ τῶν τυχῶν τοῦ Ὀδυσσέως ἤτοι Ὁμ. Ὀδ. 3, 96 μηδέ τι μ' αἰδόμενος μειλίσσεο μηδ' ἐλεαίρων, ἀλλ' εὖ μοι κατάλεξον ὅπως ἤντησας ὀπωπῆς. Πρβ. καὶ Ὀδ. 18, 282 θέλγε δὲ θυμὸν μειλιχίοισι ἔπεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοίνα. — *ξύνθαλπε*: θέρμαινε καὶ παραμυθοῦ.

712 κέ. *νόσημα αἴσχιστον*] Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 10 ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, αἰσχίστην νόσον. Κατὰ 1102 κέ. ἔτι δὲ καὶ κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 9, 312 ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλῃσιν, ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ, ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνῃ ἔν τε τῷ προκειμένῳ καὶ ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ τοῦ Εὐριπίδου **ἔχθιστον**, *ἐχθίστην*. — *συνθέτους*: Σχολ. «τοὺς ψευδεῖς» ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἁπλοῦς. Πρβ. Πλάτ. Σοφιστ. 219 Α ξύνθετον καὶ πλαστόν.

714-721. Τὸ χορικὸν τοῦτο, μὴ

οὔποτ' ⟨ὧδ'⟩ οὔποτ' ηὔχουν ξένους
μολεῖσθαι λόγους ἐς ἀκοὰν ἐμάν,
οὐδ' ὧδε δυσθέατα καὶ δύσοιστα,
πήματα, λύματα, δείματα κέν-
τρῳ ψύχειν ψυχὰν ἀμφάκει.
ἰὼ [ἰὼ] μοῖρα μοῖρα,
πέφρικ' εἰσιδοῦσα πρᾶξιν Ἰοῦς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

πρῴ γε στενάζεις καὶ φόβου πλέα τις εἶ·

διαρθρούμενον εἰς στροφὴν καὶ ἀντιστροφήν, φαίνεται ὅτι ᾄδεται ὑπὸ τοῦ κορυφαίου. Ἐκδηλοῦται δὲ συντόμως αἴσθημα συντελοῦν εἰς τὴν διάρθρωσιν τῆς σκηνῆς. — *ἄπεχε*: Κεῖται δίκην ἐπιφωνήματος ἀποδιοπομπουμένου τὸ ἀκουσθὲν ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: ὁ θεὸς ῥῦσαι με ἀπὸ τοιούτων παθημάτων, μακρὰν ἐμοῦ τοιαῦτα παθήματα. Τούτου ἕνεκα οὐχὶ κατὰ πάντα ὀρθὴ εἶναι ἡ ἑρμηνεία τοῦ Σχολ. «σιώπα», οὐδὲ δύναται νὰ ἐξοτρύνῃ εἰς τὴν μεταβολὴν *ἔπεχε* (ἐπίσχες), ἣν προέτεινεν ὁ Abresch, διότι ἡ Ἰὼ ἐπέρανε τὸν ἑαυτῆς λόγον.

715 κέ. Τὸ παρεμβληθὲν ὧδ' ἀπαιτεῖ ἡ ἔννοια, ἐπειδὴ φαίνεται ἐπισφαλὲς νὰ ὑπονοηθῇ τὸ ὧδε ἐκ τοῦ δευτέρου κώλου. — *ηὔχουν*: Πρβ. σημ. εἰς 354, Εὐρ. Ἑλ. 1619 οὐκ ἂν ποτ' ηὔχουν οὔτε σ' οὔθ' ἡμᾶς λαθεῖν, Ἡρακλεῖδ. 931 οὐ γάρ ποτ' ηὔχει χεῖρας ἵξεσθαι σέθεν. — *ξένους λόγους*: παραδόξους καὶ ἔκπληξιν ἐμποιοῦντας λόγους.

717. *οὐδ' ὧδε*] Σχολ. «ἀπὸ κοινοῦ τὸ ηὔχουν». — *δυσθέατα*: Σχολ. «διότι βοῦς ἦν».

718 κέ. *πήματα, λύματα, δείματα*] Σχολ. ν. «βλάβας, φθοράς, φόβους». Ἡ ὁμοιοκαταληξία, ὥσπερ καὶ 496 καὶ 991, ἐπιτείνει ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπισώρευσιν τοῦ παθήματος. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἑπομένη παρήχησις ἐν τῷ *ψύχειν ψυχὰν* ἐξεικονίζει τὸ φοβερόν. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 1302 φονεύετε, καίνετε, ὄλλυτε. — *κέντρῳ ἀμφάκει*: κέντρῳ ἀμφιστόμῳ κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ δύο αἰχμὰς ἔχοντος βουκέντρου (339). Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 809 διπλοῖς κέντροισι, ἀποσπ. 125 μάσθλητα δίγονον, Αἴ. 242 παίει λιγυρᾷ μάστιγι διπλῇ, Αἰσχ. Ἀγ. 647 διπλῇ μάστιγι καὶ Χο. 374 διπλῆς... μαράγνης δοῦπος. — *ψύχειν*: ποιεῖν φρίττειν (ὡς 721 πέφρικα, Plaut. Pseud. 1215 mihi... ille... cor perfrigefacit). Πρβ. Εὐμ. 155 ἐμοὶ δ' ὄνειδος ἐξ ὀνειράτων μολὸν ἔτυψεν δίκαν διφρηλάτου μεσολαβεῖ κέντρῳ ὑπὸ φρένας, ὑπὸ λοβόν. πάρεστι μαστίκτορος δαΐου δαμίου βαρὺ τὸ περίβαρυ κρύος ἔχειν. Τῷ ἐν Εὐμεν. 'κρύος ἔχειν' συνᾴδει ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ τὸ ψύχειν. — Ἕνεκα τῆς παρηχήσεως 'ψύχειν ψυχάν' ἐτέθη ὁ ἐνεστὼς ψύχειν ἀντὶ τοῦ μέλλοντος, ὃν ἀνέμενέ τις μετὰ τὸ μολεῖσθαι. Ὁ ἐνεστὼς ἐκδηλοῖ τὴν παροῦσαν νῦν κατάστασιν.

721. *πρᾶξιν*] τὴν κατάστασιν, τὴν τύχην (τὸ πεπραγέναι). Πρβ. Σοφ. Αἴ. 790 ἥκει φέρων Αἴαντος ἡμῖν πρᾶξιν, 792 οὐκ οἶδα τὴν σὴν πρᾶξιν, Τραχ. 151 τὴν αὑτοῦ σκοπῶν πρᾶξιν, 294 ἀνδρὸς εὐτυχῆ κλύουσα πρᾶξιν τήνδε. Ἡ ἔννοια χαρακτηρίζει μικτὸν οἴκτου πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ φόβου περὶ τῆς ἰδίας εὐτυχίας αἴσθημα, ὅπερ κατὰ Ἀριστοτέλη ἐξεγείρει τὸ τραγικόν. Πρβ. τὸν ἑπόμενον στίχον.

722. Σχολ. «πρὶν ἤ σε μαθεῖν τὰ

ἐπίσχες ἔστ' ἂν καὶ τὰ λοιπὰ προσμάθῃς.

ΧΟΡΟΣ.

λέγ', ἐκδίδασκε· τοῖς νοσοῦσί τοι γλυκὺ
τὸ λοιπὸν ἄλγος προυξεπίστασθαι τορῶς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τὴν πρίν γε χρείαν ἠνύσασθ' ἐμοῦ πάρα
κούφως· μαθεῖν γὰρ τῆσδε πρῶτ' ἐχρῄζετε
τὸν ἀμφ' ἑαυτῆς ἆθλον ἐξηγουμένης·
τὰ λοιπὰ νῦν ἀκούσαθ', οἷα χρὴ πάθη

λοιπά, δυσφορεῖς καὶ θαυμάζεις (ἴσως κραυγάζεις) ταῦτα».— *πρῴ*: ἐξηγεῖται ὁ Φρύνιχος ἐν Βεκκ. Ἀνεκδ. σελ. 61, 18 διὰ τοῦ «πρὸ καιροῦ». Πρβ. Σοφ. Τραχ. 630 δέδοικα γὰρ μὴ πρῴ λέγοις ἂν τὸν πόθον τὸν ἐξ ἐμοῦ πρὶν εἰδέναι τἀκεῖθεν εἰ ποθούμεθα καὶ Πλάτ. Παρμ. 135 C πρῴ γάρ, πρὶν γυμνασθῆναι κτέ.

724 κέ. *λέγ', ἐκδίδασκε*] Πρβ. 634 καὶ σημ. εἰς 56. — *τοῖς νοσοῦσι* κτλ.: Σχολ. ν. «τοῖς γὰρ κακῶς πάσχουσι εὐφραντὸν τὸ προγινώσκειν καὶ εἴ τι ἄλλο λυπηρὸν μέλλουσι παθεῖν».

726. *τὴν πρὶν χρείαν*] οὗ πρὶν ἐχρῄζετε. Πρβ. 658 κέ. — *ἠνύσασθε*: διὰ παρακλήσεων ἐπετύχετε, ὡς Εὐρ. Βακχ. 130 παρὰ δὲ μαινόμενοι Σάτυροι ματέρος ἐξανύσαντο θεᾶς, Θεοκρ. 5, 144 ἀνυσάμαν τὸν ἀμνόν.

727. *κούφως*] ῥαδίως, εὐκόλως λέγει ὁ Προμηθεὺς μετά τινος παιδιᾶς ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: Τὴν πρώτην ὑμῶν παράκλησιν οὐδεμίαν αἰτίαν εἶχον νὰ ἀποκρούσω, διότι αὐτὸς ἐμόχθησα ὀλίγον ἅτε μὴ ἱστορήσας, προτρέψας δὲ τὴν Ἰὼ εἰς ἐξιστόρησιν (662 κέ.).

728. *τὸν ἀμφ' ἑαυτῆς ἆθλον*] τὸν ἑαυτῆς ἆθλον ἀμφὶ (περὶ) ἑαυτῆς ἐξηγουμένης. Πολλάκις καὶ συνήθως αἱ προθέσεις ἐξ, ἀπό, παρὰ συνάπτονται τῷ ἄρθρῳ, ὅταν ὑπάρχῃ ῥῆμα, παρ' ᾧ καὶ ἄνευ τοῦ ἄρθρου θὰ ἔκειτο μία τῶν προθέσεων τούτων. Πρβ. ἐκόμισεν ἐκ Μήδων χρυσίον καὶ ἐκόμισε τὸ ἐκ Μήδων χρυσίον Αἰσχ. 3, 258, Ἄρθμιος τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς Πελοπόννησον ἤγαγεν Δημ. 9, 42, οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις οὐδὲν ἦλθον πράξαντες Θουκ. 3, 5, 1, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων αὐτόθι 2, 80, συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστὰς Ξενοφ. Ἀναβ. 3, 4, 43, οὐχ ἡ παρ' ἡμῶν σοι γενήσεται χάρις Εὐρ. Ἀλκ. 70, Αἰσχ. Ἑ. ἐ. Θ. 40 ἥκω σαφῆ τἀκεῖθεν ἐκ στρατοῦ φέρων, Ἀγ. 543 κῆρυξ Ἀχαιῶν τῶν ἀπὸ στρατοῦ. Τὸ προκείμενον χωρίον μηνύει ὅτι τὸ ῥῆμα ἔχει ῥοπὴν ἐπὶ τὸν ἐμπρόθετον τοῦ ὑποκειμένου ἢ ἀντικειμένου προσδιορισμὸν οὐ μόνον παρὰ ταῖς εἰρημέναις προθέσεσιν ἐξ, ἀπό, παρά, καὶ τοῖς ῥήμασι τῆς κινήσεως, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλαις προθέσεσιν καὶ ἄλλοις ῥήμασιν. Πρβ. Σοφοκλ. Ἀντ. 1348 χρὴ δὲ τά γ' εἰς θεοὺς μηδὲν ἀσεπτεῖν, Φιλ. 1441 εὐσεβεῖν τὰ πρὸς θεούς, Ξεν. Ἀναβ. 7, 7, 30 σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, Πλάτ. Γοργ. σελ. 500 B μὴ τὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως ἀποδέχου ὡς παίζοντος. Πρβ. Κρυγ. Α' § 50, 8, 10.

729 κέ. Ἀφ' οὗ ἡ Ἰὼ διηγήσατο τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἑαυτῆς πλανῶν, ὁ Προμηθεὺς προφητεύει αὐτῇ κατ' ἀρχὰς τὰς μελλούσας αὐτῆς τύχας καὶ πρὸς βεβαίωσιν τῆς προφητείας αὐτοῦ ταύτης (852) παρέχει τὴν γνῶσιν τῶν τέως ὁδοιποριῶν. Ἡ διήγησις περὶ τοῦ μέλλοντος διαιρεῖται διὰ διαλογικοῦ μέρους (768-811 ἢ 815) εἰς δύο,

τλῆναι πρὸς Ἥρας τήνδε τὴν νεάνιδα.
σύ τ', Ἰνάχειον σπέρμα, τοὺς ἐμοὺς λόγους
θυμῷ βάλ', ὡς ἂν τέρματ' ἐκμάθῃς ὁδοῦ.
  πρῶτον μὲν ἐνθένδ' ἡλίου πρὸς ἀντολὰς
στρέψασα σαυτὴν στεῖχ' ἀνηρότους γύας·
Σκύθας δ' ἀφίξῃ νομάδας, οἳ πλεκτὰς στέγας

ὡς εἴρηται (658), μέρη, ὧν τὸ πρῶτον περιέχει τὰς ὁδοιπορίας ἐν Εὐρώπῃ, τὸ δὲ δεύτερον τὰς ἐν Ἀσίᾳ. Οὕτως ἡ μακρὰ περὶ τῶν πλανῶν τῆς Ἰοῦς διήγησις διαρθροῦται καὶ ἀποφεύγεται τὸ συνεχὲς καὶ μονότονον τῆς παραστάσεως. Καὶ ἐν τούτῳ προεστήσατο ὁ Αἰσχύλος παράδειγμα τὸν Ὅμηρον.— *χρή*: ἀπόκειται.— *τλῆναι πρὸς Ἥρας*: ὑπομεῖναι παρὰ τῆς Ἥρας.

732. *θυμῷ βάλε*] κατὰ τὸ ὁμηρικόν: σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι. Ὁ Hartung γράφει: *θυμῷ ἔμβαλε*, ὁ Σακόρραφος: *θυμῷ λαβέ*. Ἔπιθι ὅμως σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 1039.

733. Σχολ. «ἀποφέρεται συνήθως εἰς τὸ διαγράφειν ὄρη, ποταμοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα γνωστὰ ἄγνωστα». Ὄντως ἐν τῷ δράματι τούτῳ καὶ ἐν τῷ Προμηθεῖ λυομένῳ μηνύει ὁ Αἰσχύλος μείζονα κλίσιν πρὸς γεωγραφικὰς διηγήσεις καὶ περιγραφάς.

734. *στρέψασα σαυτὴν*] ὀφείλει νὰ στραφῇ πρὸς ἀνατολάς, ἐν ᾧ νῦν εἶναι ἐστραμμένη πρὸς μεσημβρίαν (ἢ βορρᾶν). Ἕνεκα τούτου οὐ προτιμητέα ἡ νεωτέρων χειρογράφων γραφὴ *τρέψασα*.—*στεῖχε* (πορεύου) *γύας* (365): ὡς 862 τὴν παρακτίαν κέλευθον ἦξας, Ἑ. ἐ. Θ. 453 κλίμακος προσαμβάσεις στείχει, Σοφ. Αἴ. 29 αὐτὸν εἰσιδὼν μόνον πηδῶντα πεδία, ἔνθα ἡ αἰτιατικὴ δηλοῖ τὸν χῶρον, οὗ ἐντὸς γίνεται ἡ κίνησις. Πρβ. Κρυγ. Β' § 46, 7, 2.— Ἡ ἑπομένη γεωγραφικὴ ἔκθεσις συγκειμένη ἐξ ἀληθείας καὶ ποιήσεως ἐρείδεται ἐπὶ ἀορίστων καὶ ἐπισφαλῶν εἰδήσεων καὶ διηγήσεων ἐμπόρων, διατηρούντων τὴν τῶν παρὰ τὴν Μαύρην θάλασσαν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὰς πρὸς βορρᾶν χώρας. Πρῶτος δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἐκόμισε τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ὡρισμένην καὶ ἀσφαλεστέραν γνῶσιν τῶν πρὸς βορρᾶν τοῦ Πόντου οἰκούντων.

735. Ἡ ἔκθεσις ἀναμιμνήσκει τοὺς λόγους τῆς Κίρκης πρὸς τὸν Ὀδυσσέα περὶ τῶν περαιτέρω αὐτοῦ κινδύνων καὶ πλανῶν, οἳ ἀναγινώσκονται Ὁμ. Ὀδ. 12, 39 Σειρῆνας μὲν πρῶτον ἀφίξεαι, αἵ ῥά τε πάντας ἀνθρώπους θέλγουσιν κτἑ..— *Σκύθας νομάδας*: Πρβ. Ἡροδ. 4, 46 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ᾖ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζώοντες μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων οἰκήματά τέ σφι ᾖ ἐπὶ ζευγέων, πῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν, Ἱπποκρ. π. ἀέρ. 93 νομάδες δὲ καλεῦνται, ὅτι οὐκ ἔστι σφι οἰκήματα, ἀλλ' ἐν ἁμάξῃσι οἰκεῦσι· αἱ δὲ ἅμαξαί εἰσι αἱ μὲν ἐλάχισται τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι· αὗται δὲ πίλοισι περιπεφραγμέναι· εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι ὥσπερ οἰκήματα, τὰ μὲν διπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ, ταῦτα δὲ καὶ στεγνὰ πρὸς ὕδωρ καὶ πρὸς χιόνα καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. Ἤδη δὲ ὁ Ἡσίοδος γινώσκει τὴν δίαιταν ταύτην παρὰ Στράβωνι σελ. 302: γλακτοφάγων εἰς γαῖαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων. Τούτου δὲ ἕνεκα ἐκαλοῦντο Ἁμαξόβιοι (Plin. H. N. IV 12, 25) καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν ἄστατον τοῦτον βίον λέγεται παρὰ Τερτυλλιανῷ adv. Marc. I 1 Hamaxobio instabilior. Τοὺς δὲ τόπους, ἔνθα ᾤκουν οἱ νομάδες οὗτοι Σκύθαι, ὁρίζει ὁ Ἡρόδοτος 4, 19: τὸ δὲ πρὸς

πεδάρσιοι ναίουσ' ἐπ' εὐκύκλοις ὄχοις,
ἑκηβόλοις τόξοισιν ἐξηρτυμένοι·
οἷς μὴ πελάζειν, ἀλλὰ γυῖ' ἁλιστόνοις
χρίμπτουσα ῥαχίαισιν ἐκπερᾶν χθόνα.
λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

ἠῶ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων (παρὰ τὸν Βορυσθένη) διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν νομάδες ἤδη· Σκύθαι νέμονται οὔτ' ἔτι σπείροντες οὐδὲν οὔτε ἀροῦντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ πλὴν τῆς Ὑλαίης· οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώραν κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πρβ. 4, 55 κἑ., ἔνθα ὁ Γέρρος λέγεται ὁ ἕβδομος ποταμὸς μετὰ τὸν Ἴστρον, ὁ δὲ Τάναϊς ὁ ὄγδοος. Ἀλλ' ὅμως πρῶτος ὁ Ἡρόδοτος ὥρισεν οὕτως τὰς οἰκήσεις τῶν Σκυθῶν, ὁ δὲ Αἰσχύλος διανοεῖται αὐτοὺς οἰκοῦντας πρὸς βορρᾶν καὶ ἐγγὺς τοῦ Ὠκεανοῦ. Πρβ. Στράβ. σελ. 492 τὸ πρῶτον μέρος οἰκοῦσιν ἐκ μὲν τῶν πρὸς ἄρκτον μερῶν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Σκυθῶν τινες νομάδες καὶ ἁμάξοικοι καὶ Plin. H. N. VI 20, 53 inhabitabilis prima pars a Scythico promuntorio ob nives, proxima inculta saevitia gentium. Anthropophagi Scythae insident humanis corporibus vescentes; ideo iuxta vastae solitudines.

735. *πλεκτὰς στέγας*] Σχολ. ν. «πεπλεγμένας οἰκίας». Πρβ. Στράβ. 7 σελ. 307 τῶν δὲ νομάδων αἱ σκηναὶ πιλωταὶ πεπήγασιν ἐπὶ ταῖς ἁμάξαις, ἐν αἷς διαιτῶνται· περὶ δὲ τὰς σκηνὰς τὰ βοσκήματα, ἀφ' ὧν τρέφονται καὶ γάλακτι καὶ τυρῷ καὶ κρέασιν.

736. *πεδάρσιοι*] Ἴδε σημ. εἰς 285. — *ἐπ' εὐκύκλοις ὄχοις*: Σχολ. «ἐν ταῖς εὐτρόχοις ἁμάξαις».

737. Τὰ πλεῖστα τῶν ἀντιγράφων, ἡγουμένου τοῦ Μεδικείου, παρέχουσιν *ἐξηρτημένοι*, ἥτις γραφὴ θὰ ἀπῄτει μᾶλλον τὴν αἰτιατικὴν *τόξα*. Πρβ. Λουκ. Βίων πρᾶσ. σελ. 547 οὗτος ὁ τὴν πήραν ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας, ἐλθὲ καὶ περίιθι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Ὡσαύτως παρ' Ἡσυχίῳ «ἐξηρτημένοι· κρεμάμενοι ἢ κεκοσμημένοι» προφανῶς τὸ μὲν *κρεμάμενοι* εἶναι ἐξήγησις τοῦ *ἐξηρτημένοι*, τοὐναντίον δὲ τὸ *κεκοσμημένοι* εἶναι ἐξήγησις τοῦ *ἐξηρτυμένοι*.

738 κἑ. *πελάζειν . . . ἐκπερᾶν*] κεῖνται προστακτικῶς, ὡς Εὐμεν. 1008 τὸ μὲν ἀτηρὸν χώρας κατέχειν, τὸ δὲ κερδαλέον πέμπειν. (Πρβ. Κρυγ. Α' § 55, 1, 5 καὶ Β' § 55, 1, 3). Ἡ χρῆσις αὕτη παρέχει ἐνταῦθα τῷ λόγῳ χροιὰν πατρικῆς παραινέσεως. — *γυῖα*: πόδας. Πρβ. Ἡσύχ. «γυῖα· μέλη, χεῖρές τε καὶ πόδες καὶ τὰ λοιπά». — *ἁλιστόνοις*: Σχολ. «ὑπὸ ἁλὸς τινασσομέναις· μὴ δι' ὀρεινῶν, φησί, τόπων πορεύου, ἀλλὰ δι' ἐναλίων». — *ῥαχίαισιν*: Ἐτυμ. Μ. σελ. 702, 51 «κυρίως δὲ πᾶς ὁ πετρώδης αἰγιαλὸς ῥαχία καλεῖται». — *χρίμπτουσᾰ* (πλησιάζουσα) πρὸ τοῦ ῥ. Ἴδε σημ. εἰς 1055. Πρὸς δὲ τὴν ἔννοιαν πρβ. Χοιρίλ. ἀπόσπ. 2 σελ. 719 Ν. <λίθοισι> γῆς ὀστοῖσιν ἐγχριμφθεὶς πόδα.

740. *λαιᾶς χειρὸς*] ὡς ἀριστερῆς χερὸς Ἡροδ. 2, 169, ποτέρας τῆς χερὸς (δηλ. ἑστήκασι;) Εὐριπ. Κύκλ. 681. Ἡ τοπικὴ αὕτη γενικὴ ἀνάγεται εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς οἰκειότητος. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 900 ἐσχάτης δ' ὁρῶ πυρᾶς νεώρη βόστρυχον τετμημένον καὶ Κρυγ. Β' § 46, 1, 3. — Εἶναι δύσκολον νὰ διανοηθῇ τις τὴν τῆς ὁδοῦ διεύθυνσιν, ἣν ἔχει ἐν νῷ ὁ ποιητής. Ἐὰν ἡ Ἰὼ πορεύηται πρὸς ἀνατολὰς ποιουμένη τὴν παρὰ τὴν ἀκτὴν ὁδὸν οὕτως, ὥστε οἱ νομάδες Σκύθαι λείπονται ἐν δεξιᾷ,

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

οἰκοῦσι Χάλυβες, οὓς φυλάξασθαί σε χρή·
ἀνήμεροι γὰρ οὐδὲ πρόσπλατοι ξένοις.
ἥξεις δ' Ὑβριστὴν ποταμὸν οὐ ψευδώνυμον,

τότε ἐν ἀριστερᾷ ἐννοητέον τὸν Ὠκεανόν. Διὰ ταῦτα ὁ B. Foss (de loco in quo Prom. apud Aesch. vinctus sit. Bonn 1862 σελ. 24) παρεδέξατο μεταξὺ τῶν στίχων 739 καὶ 740 χάσμα, ἐν ᾧ ἐγίνετο λόγος περὶ νέας πρὸς μεσημβρίαν διευθύνσεως τῆς ὁδοῦ. Ἴσως ὅμως ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ *λαιᾶς χειρὸς* θέλει νὰ ἐμφήνῃ ὅτι ἡ Ἰὼ πορευομένη παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ὑπερβᾶσα τοὺς νομάδας Σκύθας ὀφείλει νὰ καταλίπῃ ἐν ἀριστερᾷ τοὺς Χάλυβας, ἤτοι βαδίζει διὰ τῶν εἰρημένων Σκυθῶν καὶ Χαλύβων πρὸς τὰ μεσόγαια καὶ πρὸς μεσημβρίαν, ἕως οὗ ἔλθῃ εἰς τὸν ποταμὸν Ὑβρίστην καὶ παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ πορευομένη ἀφίκηται εἰς τὸν Καύκασον, ὁπόθεν πηγάζει ὁ Ὑβρίστης (746).

741 κέ. Ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι εὕρηται τρίβραχυς ἐν τῷ δευτέρῳ ποδὶ μόνον ἐνταῦθα. Πρβ. σημ. εἰς 2. Ἡ ποιότης τῆς ὑποθέσεως καὶ ὁ μέγας τῶν κυρίων ὀνομάτων ἀριθμὸς ἐπήγαγον ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ πολλῷ πλείονας διαλύσεις (742, 746, 747, 748, 755, 756, 761, 814, 819, 822, 831, 835, 837, 866, 873, 875, 877, 895) ἢ ἐν ἄλλοις τοῦ δράματος τούτου μέρεσιν.— *Χάλυβες*: Ὁ Ἡρόδοτος 1, 28 καταλέγει τοὺς Χάλυβας ἐν τοῖς λαοῖς τῆς μικρᾶς Ἀσίας, οὓς καθυπέταξεν ὁ Κροῖσος. Ἀκριβέστερον ὁρίζει τὰς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ οἰκήσεις αὐτῶν ὁ Στράβων σελ. 678. Πρβ. Ξενοφ. Ἀν. 5, 5, 1 ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας· οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας καὶ Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. 2, 373 «οἱ Χάλυβες ἔθνος Σκυθικὸν μετὰ τὸν Θερμώδοντα, οἳ μέταλλα σιδήρου εὑρόντες μοχθοῦσι περὶ τὴν ἐργασίαν». Ὁ Αἰσχύλος μετατίθησι τὰς οἰκήσεις τῶν Χαλύβων εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν Σκυθίαν καὶ εἰς τὴν χώραν, ἐξ ἧς ἤρχετο ὁ Σκυθικὸς χάλυψ (πρβ. σημ. εἰς 317), ἤτοι εἰς τοὺς παρὰ τὸν Οὐράλην τόπους. — *οὐ πρόσπλατοι*: ἄπλατοι (387), ἀπροσπέλαστοι. Ὁ Ξενοφῶν λέγει περὶ τῶν Χαλύβων τούτων Ἀναβ. 4, 7, 15 οὗτοι ἦσαν ὧν διῆλθον ἀλκιμώτατοι καὶ εἰς χεῖρας ᾔεσαν. Περὶ τοῦ τύπου *πρόσπλατοι* ἴδε σημ. εἰς 925 κέ.

743. Τὸ παραδεδομένον *ὑβριστὴν ποταμὸν* εἶναι ἀδιανόητον, διότι τὸ *οὐ ψευδώνυμον* ἀπαιτεῖ προηγούμενον κύριον ὄνομα, οὗτινος ἡ ἐτυμολογία ἠδύνατο νὰ συνᾴδῃ εἰς τὸ ἄγριον καὶ ὁρμητικὸν τοῦ ῥεύματος. Ὁ Σχολ. νομίζων ὅτι ὑπονοεῖται ὁ Ἀράξης σημειοῦται «τὸν Ἀράξην, παρὰ τὸ ἀράσσειν καὶ ἠχεῖν τὰ κύματα αὐτοῦ». Μᾶλλον δὲ τοῦ Σχολίου τούτου ἠδύνατο ἡ τοῦ Εὐσταθίου σημείωσις εἰς Διονύσιον 739 «τοῦ δὲ Μασσαγετικοῦ τούτου Ἀράξου μέμνηται καὶ Αἰσχύλος, καὶ ἀρέσκεται καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ ἀράσσειν καλεῖσθαι αὐτόν» νὰ παράσχῃ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ ὄνομα *Ἀράξης* ἔκειτο παρ' Αἰσχύλῳ. Ὅθεν ὁ Hermann ὑπέλαβεν ὅτι μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἐξέπεσεν στίχος τοιόσδε: *σμερδνοῖς Ἀράξην κύμασιν βρυχώμενον*. Ἀλλὰ τὸ *οὐ ψευδώνυμον* θὰ ἥρμοζε μᾶλλον, ἐὰν τὸ *Ἀράξης* προηγεῖτο αὐτοῦ καὶ τὰ πάντα θὰ εἶχον καλῶς, ἐάν τις γράφων μετὰ τοῦ Robortelli: *ἥξεις δ' Ἀράξην* καὶ μεταποιῶν τὸ Σχόλιον «παρὰ τὸ ἀράσσειν καὶ ἠχεῖν τὰ κύματα αὐτοῦ» παρεδέχετο αὐτὸ ὡς ἑρμηνείαν τοῦ *οὐ ψευδώνυμον*. Ἐπειδὴ ὅμως τοιαύτη μεταβολὴ φαίνεται ἀπίθανος καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀρχαῖοι ἑρμηνευταὶ ἠδύναντο νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐν τῷ 'ὑβριστὴν ποταμὸν οὐ ψευδώνυμον' εἶχεν ἐν νῷ τὸν Ἀράξην καίπερ μὴ ὀνομάζων αὐτόν,

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὃν μὴ περάσῃς, οὐ γὰρ εὔβατος περᾶν,
πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Καύκασον μόλῃς, ὀρῶν
ὕψιστον, ἔνθα ποταμὸς ἐκφυσᾷ μένος
κροτάφων ἀπ' αὐτῶν. ἀστρογείτονας δὲ χρὴ
κορυφὰς ὑπερβάλλουσαν ἐς μεσημβρινὴν
βῆναι κέλευθον, ἔνθ' Ἀμαζόνων στρατὸν
ἥξεις στυγάνορ', αἳ Θεμίσκυράν ποτε

διὰ τοῦτο ὀφείλει τις νὰ ὑπολάβῃ μετὰ τοῦ Schütz τὸ Ὑβριστὴν ὡς ὄνομα ποταμοῦ. Ὁ Bothe γράφει Ὑβρίστην. Ἐν τοῖς Νεανίσκοις ὀνομάζει ὁ Αἰσχύλος ποταμόν τινα Ὀκτώπαν (ἀποσπ. 149), ὡσαύτως δὲ κατωτέρω 832 ἐν τῇ χρυσοφόρῳ χώρᾳ ἀπαντᾷ ὁ ποταμὸς Πλούτων, παρ' οὐδενὶ γεωγράφῳ μνημονευόμενος, καὶ 837 τὰ Βίβλινα ὄρη ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα ἐπιχωριάζει τὸ φυτὸν βύβλος. Δυσκόλως δὲ δύναται νὰ ῥηθῇ περὶ ποίου ποταμοῦ ἤκουσεν ὁ Αἰσχύλος τι, ὅπερ ἐξώτρυνεν αὐτὸν εἰς τὴν προκειμένην διήγησιν. Πολλοὶ νομίζουσιν (ἔπιθι Forbiger, Handbuch der alten Geographie τόμ. 1, 31), ὅτι ὁ ποιητὴς μετεποίησεν τὸν Βορυσθένη εἰς Ὑβριστήν. Τὰ μάλιστα δὲ συνᾴδει πρὸς τὴν δήλωσιν τῶν πηγῶν (745 κἑ.) ὁ ποταμὸς Τερὲκ (πρβ. καὶ τὸ ποίημα τοῦ Bodenstedt τὸ ἐπιγραφόμενον Der Terek), ὅστις ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Καυκάσου κατερχόμενος διαρρέει τὸ ὀροπέδιον μεταξὺ τοῦ Kasbeck καὶ Elbrus. Κατὰ τὸ ἔαρ, τῆς χιόνος τηκομένης, πληροῦται ὁ Terek ἐν μεγίστῳ ὕψει καὶ παφλάζων παρασύρει πᾶν τὸ παρατυχόν. Ἔπιθι Koch, Reise durch Südrussland τόμ. 2,3.

744. *εὔβατος περᾶν*] Κατὰ ποιητικὸν πλεονασμόν, ὡς 792 ῥητὸν αὐδᾶσθαι. Πρβ. Σοφ. Φιλ. 847 εὐδρακὴς... λεύσσειν.

745 κἑ. *πρὶν... Καύκασον... ἔνθα ἐκφυσᾷ*] τουτέστιν πρὶν ἔλθῃς πρὸς αὐτὰς τὰς ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ Καυκάσου κειμένας πηγάς.

748. Ἡ Ἰὼ ὀφείλει νὰ ὑπερβῇ τὸν Καύκασον ἐν τῇ μεσημβρινῇ διευθύνσει, ἵνα ἀφίκηται πρὸς τὰς ἐν τῇ Κολχίδι Ἀμαζόνας καὶ πρὸς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν. Ὁ Αἰσχύλος διανοεῖται τοίνυν τὸν Καύκασον κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης καὶ ὀλίγον τι μεσημβρινοανατολικῶς τοῦ τόπου, ἔνθα δέδεται ὁ Προμηθεύς, διότι ὁδοιπορίαν ἐκ Κολχίδος πρὸς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν ἐν δυτικῇ διευθύνσει δὲν δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ἕνεκα 760 κἑ. Κατὰ τὰς ἀρχαιοτάτας ἰδέας ἡ Μαιῶτις ἐξετείνετο πιθανῶς ἐκ τῶν ἀνατολικῶν τοῦ Πόντου μερῶν πρὸς τὰ βορειοανατολικά. Πρβ. Σχολ. εἰς Ἀπολ. Ῥόδ. 2, 397 «μετὰ τὴν Σκυθίαν ἐστὶ τὸ τέλος τῆς θαλάσσης διὰ τὸ διαδέχεσθαι τὴν Μαιώτιδα λίμνην, μεθ' ἣν ὁ ἀρκτικός ἐστιν ὠκεανός» καὶ H. Berger, Gesch. der wiss. Erdkunde der Griechen. Μέρ. 1, 6

749. Σχολ. «ὡς τὸ πρῶτον τῶν Ἀμαζόνων ἐν Σκυθίᾳ οἰκουσῶν». Ὁ τόπος οὗτος κείμενος μεσημβρινῶς τοῦ Καυκάσου δηλοῦται 431 ὡς Κολχίς.

750. *στυγάνορα*] Ἤδη τὸ ὁμηρικὸν ἐπίθετον τῶν Ἀμαζόνων *ἀντιάνειραι* (Ἰλ. 3, 189), τὸ σημαῖνον ἴσαι ἀνδράσιν, ἡρμηνεύετο ὑπό τινων διὰ τοῦ ἐχθραὶ ταῖς ἀνδράσιν. Πρβ. Σχολ. «αἱ ἴσαι καὶ ἐναντίαι τοῖς ἀνδράσιν». Αἱ Ἀμαζόνες περιεφρόνουν τὸν ἔρωτα τῶν ἀνδρῶν, ἡ δὲ παρθενικὴ αὐτῶν ἁγνότης ἐνεκωμιάσθη ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ ἕνεκα τούτου καλοῦνται ἄνανδροι Ἱκέτ. 293 καὶ τὰς ἀνάνδρους κρεοβόρους Ἀμαζόνας. Περὶ τῆς μετοικήσεως τῶν Ἀμαζόνων ἔπιθι τὰ εἰς στίχ. 431

κατοικιοῦσιν ἀμφὶ Θερμώδονθ', ἵνα
τραχεῖα πόντου Σαλμυδησσία γνάθος
ἐχθρόξενος ναύταισι, μητρυιὰ νεῶν·
αὗταί σ' ὁδηγήσουσι καὶ μάλ' ἀσμένως.
ἰσθμὸν δ' ἐπ' αὐταῖς στενοπόροις λίμνης πύλαις
Κιμμερικὸν ἥξεις, ὃν θρασυσπλάγχνως σε χρὴ

σεσημειωμένα. Αἱ Ἀμαζόνες οἰκοῦσαι νῦν πέραν τῆς Μαιώτιδος πρὸς βορρᾶν μέλλουσί ποτε νὰ οἰκήσωσι (κατοικιοῦσι) περὶ τὸν Θερμώδοντα καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου τὰς ἀκτάς.

751 κέ. Ὁ Σαλμυδησσὸς λέγεται ὑπὸ τοῦ Στράβωνος σελ. 319 ἔρημος αἰγιαλὸς καὶ λιθώδης, ἀλίμενος, ἀναπεπταμένος πολὺς πρὸς τοὺς βορέας, σταδίων ὅσον ἑπτακοσίων μέχρι Κυανέων τὸ μῆκος. Ἡ ἀκτὴ αὕτη ἀπεῖχε λίαν μακρὰν τοῦ Θερμώδοντος. Ὅθεν ἡ ῥῆσις *ἀμφὶ Θερμώδοντα ἵνα* σημαίνει: περὶ τὸν Θερμώδοντα μέχρι τοῦ τόπου ἔνθα, ὁ δὲ ποιητὴς γράφων ταῦτα ἐνδέχεται νὰ εἶχεν ἐν νῷ τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν Σαγγάριον ἀγῶνας τῶν Ἀμαζόνων. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 3, 187 οἵ ῥα τότ' ἐστρατόωντο παρ' ὄχθας Σαγγαρίοιο. . . ἤματι τῷ ὅτε τ' ἦλθον Ἀμαζόνες ἀντιάνειραι. — Ἡ ἑρμηνεία τοῦ *γνάθος*, ἣν παρέχει ν. Σχόλ. «διὰ τὸ σχῆμα τοιοῦτον γνάθου ὀνείας ἔχειν τὴν θάλασσαν ταύτην» εἶναι ἀλλοτρία τοῦ ποιητοῦ. Ἡ ῥῆσις κεῖται εἰκονικῶς καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς Συμπληγάδας, αἵτινες ὡς γνάθοι συνέτριβον τὰ πλοῖα. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 966 παρὰ δὲ κυανέων σπιλάδων διδύμας πέτρας ἀκταὶ Βοσπόριαι ἴδ' ὁ Θρῃκῶν Σαλμυδησσός.

753. *ἐχθρόξενος*] ἐχθρὰ τοῖς ξένοις (πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 593), ἄξενος. Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 1264 συμπληγάδων πετρᾶν ἀξενωτάταν εἰσβολάν καὶ Σοφ. Ο. Τ. 196 ἐς τὸν ἀπόξενον ὅρμων, Θρήκιον κλύδωνα. — *μητρυιά*: ἐχθρὰ καὶ ὀλεθρία. Σχ. ν. «ἐκ μεταφορᾶς τῶν μητρυιῶν τῶν κακῶς καὶ ἀπεχθῶς διακειμένων πρὸς τοὺς μεθ' ἑτέρας γυναικὸς τῶν οἰκείων ἀνδρῶν γόνους». Ἡ εἰκονικὴ αὕτη ῥῆσις ἀπαντᾷ ἤδη παρ' Ἡσιόδῳ Ἔ. κ. Ἡ. 825 ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. Ἡ δὲ παρὰ τὸν Σαλμυδησσὸν ἀκτὴ ἦν διαβόητος ὡς κινδυνώδης τοῖς ναύταις. Πρβ. Ξενοφ. Ἀναβ. 7, 5, 12 Σαλμυδησσόν, ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλαὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ παμπολὺ τῆς θαλάσσης καὶ Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 421 πῶς πέτρας τὰς συνδρομάδας, πῶς Φινεΐδας ἀύπνους ἀκτὰς ἐπέρασαν κτέ.

754. Σχολ. «αἱ Ἀμαζόνες ‹ἀσμένως› ὡς γυναῖκες γυναῖκά σε ὁδηγήσουσιν», μᾶλλον δὲ ὡς στυγάνορες στυγάνορά σε (ἀστεργάνορα 927).

755. *ἰσθμὸν*] τὴν Ταυρικὴν Χερσόνησον (τὴν Κριμαίαν). — *στενοπόροις πύλαις*: Σχολ. ν. «ἐξόδοις». — *λίμνης*: Μαιώτιδος, ὁριζομένης ἀκριβέστερον διὰ τῶν ἑπομένων. Πρβ. 380.

756 κέ. *Κιμμερικὸν* ἀποτελεῖ τὸν μόνον δάκτυλον τοῦ πρώτου ποδὸς ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι. Ἔπιθι σημ. εἰς 18. — Σχολ. «τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορόν φησιν, ὅς ἐστι πλήρωμα (πύλωμα ὁ Tucker) τῆς Μαιώτιδος λίμνης». — Ἡ συνθήκη τῶν ἑπομένων λέξεων εἶναι: ὃν θρασυσπλάγχνως λιποῦσαν χρή σε ἐκπερᾶν αὐλῶνα Μαιωτικόν. Ἡ Ἰὼ ὀφείλει θαρραλέως νὰ βάλῃ ἑαυτὴν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ διαπλεύσῃ τὸν πορθμόν. — *θρασύπλαγχνος*: ἀπαντᾷ καὶ Εὐρ. Ἱππ. 424. Πρβ. τὸ ὁμηρικὸν θρασυκάρδιος. Τὸ ἀντίθετον εἶναι τὸ κακόσπλαγχνος Ἑ. ἐ. Θ. 223. — *αὐλών*: κυρίως ἡ κοιλάς,

λιποῦσαν αὐλῶν' ἐκπερᾶν Μαιωτικόν·
ἔσται δὲ θνητοῖς εἰς ἀεὶ λόγος μέγας
τῆς σῆς πορείας, Βόσπορος δ' ἐπώνυμος
κεκλήσεται. λιποῦσα δ' Εὐρώπης πέδον
ἤπειρον ἥξεις 'Ασίδ'. ἆρ' ὑμῖν δοκεῖ

εἶτα δὲ ὁ θαλάσσιος πορθμὸς καὶ ἐνταῦθα ὁ πορθμὸς τοῦ Παντικαπαίου (Κέρτζ). Πρβ. Ἡσύχ. «αὐλών· στενὴ ἀναφορὰ τοῦ ὕδατος, καὶ λειμὼν ἢ ἔφυδρος τόπος». Περὶ θαλάσσης ἀναγινώσκεται ἡ λέξις καὶ Σοφ. Τραχ. 100 ποντίας αὐλῶνας, καθ' ὃ χωρίον ὁ Blaydes προτείνει νὰ γραφῇ καὶ ἐνταῦθα *Μαιωτικήν*.

758. *λόγος μέγας*] λόγος σοβαρὸς καὶ σπουδαῖος. Σχολ. ν. «γενήσεται δὲ τοῖς ἀνθρώποις μεγάλη φήμη τῆς σῆς πορείας». Πρβ. Σοφ. Αἴ. 173 ὦ μεγάλα φάτις, 226 ἀγγελίαν . . τὰν ὁ μέγας (ὁ σοβαρευόμενος) μῦθος ἀέξει.

759. *Βόσπορος*] Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τούτου σημειοῦται ὁ Σχολ. 'Απολλ. τοῦ Ῥοδ. 2, 168 τάδε· «Βόσπορος (ὁ λόγος περὶ τοῦ Θρᾳκικοῦ) ὀνομάζεται διὰ τὸ δοκεῖν τὴν Ἰὼ βοῦν οὖσαν διαπορεύεσθαι τοῦτον τὸν τόπον ἐκ τῆς 'Ασίας εἰς τὴν Εὐρώπην διαβαίνουσαν (Ἱκέτ. 554 ἐν ἀντιθέτῳ διευθύνσει) ἢ διὰ τὸ πάντας τοὺς στενοὺς πορθμοὺς (πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 725) βοσπόρους καλεῖσθαι· ἔνιοι δὲ τοὺς ἐπὶ τοῦ στόματος οἰκοῦντας τὸ παλαιόν, εἴ ποτε ἐθέλοιεν εἰς τὸ πέραν διαβαίνειν, σχεδίας πηγνύντας καὶ βόας ἐπιζεύξαντας ἐπὶ τούτων διαπεραιοῦσθαι, ὅθεν καὶ ὠνομάσθαι τὴν θάλασσαν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερος Βόσπορος τῆς Σκυθικῆς, Κιμμερικὸς προσαγορευόμενος διὰ τὸ Κιμμερίους, ἔθνος Σκυθικόν, περὶ ἐκείνους οἰκῆσαι τοὺς τόπους· οἱ δέ φασι στόμα τῆς Μαιώτιδος λίμνης, <ὅτι ὁ πορθμὸς> στενὸς καὶ ἐπιμήκης ἐμφερὴς τῷ κατὰ τὸ Βυζάντιον Βοσπόρῳ κτέ.». Ἡ ἐτυμολογία *βοὸς πόρος* (τῆς σῆς πορείας), ἣν παραινίσσεται καὶ Εὐριπίδης Ἰφ. τ. ἐν Τ. 395, ἐγένετο αἰτία, ὥστε ἡ διεύθυνσις τῶν πλανῶν τῆς Ἰοῦς νὰ ὁρισθῇ κατὰ τοὺς βοσπόρους. Τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἡ λέξις Βοσπόρος εἶναι ἕτερος διαλεκτικὸς τύπος τοῦ Φωσφόρος δηλοῦσα τὴν τῆς σελήνης θεὰν Ἑκάτην Φωσφόρον, ἥτις ἐλατρεύετο ἐν τῷ Θρᾳκικῷ Βοσπόρῳ. Ἐκ τούτου μετηνέχθη τὸ ὄνομα εἰς τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον.

760. *λιποῦσα δ' Εὐρώπης πέδον*] Ὡς ὅριον τῆς Εὐρώπης καὶ 'Ασίας λέγεται ὁ Κιμμερικὸς Βόσπορος καὶ στίχ. 816. Περὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ὁρίων τῶν τριῶν ἠπείρων πραγματεύεται ὁ Ἡρόδοτος 4, 45: οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτευ μιῇ ἐούσῃ γῇ οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος, οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ πορθμήια τὰ Κιμμέρια λέγουσι οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. Ὁ δὲ Φᾶσις λέγεται ὅριον τῆς Εὐρώπης καὶ 'Ασίας ἐν Προμ. λυομ. ἀποσπ. 191: τῇ μὲν δίδυμον χθονὸς Εὐρώπης μέγαν ἠδ' 'Ασίας τέρμονα Φᾶσιν. Ὅθεν κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Αἰσχύλου φαίνεται ὅτι ὁ Φᾶσις εἶναι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τῷ Ταναΐδι, ὥστε οὐχὶ ἀδίκως σημειοῦται ὁ Σχολ. εἰς Διονύσ. Περ. 10 σελ. 323, 23 «Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένῳ καὶ Σοφοκλῆς ἐν Σκύθαις ὑπὸ τούτου (δηλ. τοῦ Ταναΐδος) διορίζεσθαί φησι τὰς ἠπείρους». — Κατὰ ταῦτα πάντες οἱ μέχρι τοῦδε μνημονευθέντες τόποι ὑπολαμβάνονται ὡς ἀνήκοντες πρὸς τὴν Εὐρώπην. Πρβ. σημ. εἰς 658.

761. *'Ασίς*: ἔχει τὸ ἀρχικὸν α μακρόν, τοὐναντίον δὲ 'Ασία, 'Ασιὰς

ὁ τῶν θεῶν τύραννος ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς
βίαιος εἶναι; τῇδε γὰρ θνητῇ θεὸς
χρῄζων μιγῆναι τάσδ' ἐπέρριψεν πλάνας.
πικροῦ δ' ἔκυρσας, ὦ κόρη, τῶν σῶν γάμων
μνηστῆρος. οὓς γὰρ νῦν ἀκήκοας λόγους,
εἶναι δόκει σοι μηδέπω 'ν προοιμίοις.

ΙΩ.

ἰώ μοί μοι. ἐή.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

σὺ δὴ κέκραγας κἀναμυχθίζῃ· τί που

βραχύ. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 765. — *ἆρα δοκεῖ ὑμῖν*: τουτέστι πιστεύετε νῦν ἢ δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία; Οὕτω κεῖται *ἆρα* ἀντὶ τοῦ *ἆρ' οὐ*, ὡς Σοφ. Αἴ. 277 ἆρ' ἔστι ταῦτα δὶς τόσ' ἐξ ἁπλῶν κακά; Ο. Τ. 822 ἆρ' ἔφυν κακός; ἆρ' οὐχὶ πᾶς ἄναγνος; Ο. ἐ. Κ. 780 ἆρ' ἂν ματαίου τῆσδ' ἂν ἡδονῆς τύχοις; Πρβ. Κρυγ. Α' § 69, 9,

762. Διὰ τῆς προτάσεως ταύτης ὑποδηλοῦται ὁ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς βιαίας ταύτης ἀρχῆς πόθος παρέχων τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν ἑπόμενον διάλογον 781 κέ. — *ὁμῶς*: ὁμοίως, ὡς Εὐμ. 391 δερκομένοισι καὶ δυσομμάτοις ὁμῶς, 695 τό τ' ἦμαρ καὶ κατ' εὐφρόνην ὁμῶς, Σοφ. Αἴ. 1372 κἀκεῖ κἀνθάδ' ὢν ἔμοιγ' ὁμῶς ἔχθιστος ἔσται, κεῖται συχνάκις παρ' Ὁμήρῳ, ἄχρηστον δὲ παρ' Εὐριπίδῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀττικοῖς συγγραφεῦσιν.

763 κέ. *θνητῇ θεός*: ὡς Ὁμ. Ἰλ. 16,176 γυνὴ θεῷ εὐνηθεῖσα, 2,821 θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα, Verg. Aen. VII 661 mixta deo mulier.— *ἐπέρριψε*: Κυρίως ἡ ὀργὴ τῆς Ἥρας ἐπέβαλε τῇ Ἰοῖ τὰς πλάνας. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν ὀργὴν ταύτην ἐπεσπάσατο ἡ Ἰὼ διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ Διός, διὰ τοῦτο δικαίως προσνέμεται καὶ τῷ Διὶ ἡ αἰτία τῶν πλανῶν τούτων.

765 κέ. *πικροῦ μνηστῆρος*] Πρβ. τὸ ὁμηρικὸν πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.

767. *μηδέπω ἐν προοιμίοις εἶναι*] μηδέπω χώραν προοιμίων ἔχειν, μηδέπω προοίμια εἶναι, εἶναι πολλῷ ἐντονώτερον ἢ Πέρσ. 438 εὖ νυν τόδ' ἴσθι μηδέπω μεσοῦν κακόν, Εὐρ. Μηδ. 60 ἐν ἀρχῇ πῆμα κοὐδέπω μεσοῖ. Σχολ. «ὅσα ἤκουσας, ὡς προοίμιον ἀκούειν σε χρή· ἢ μηδ' ὅλον τὸ προοίμιον δι' αὐτῶν πεπληρῶσθαι». Περὶ τῆς ἀφαιρέσεως ἐν τῷ *ἐν* ἔπιθι Κρυγ. Β' § 14, 9, 5.

768. Σχολ. «ἐπὶ τοῖς ῥηθησομένοις δυσχεραίνει ἡ Ἰώ», μᾶλλον δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ὥσπερ ἐκλαμβάνει τοῦτο καὶ ὁ Προμηθεὺς ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ.

769. *δή*: ἤδη, εἰ μὴ ἐγέγραπτο *ἤδη* ἀντὶ τοῦ *σὺ δή*. — *κέκραγας*: Πρβ. Δημήτρ. περὶ ῥητορ. 49 «ὥσπερ γὰρ ὄνομα τραχὺ μέγεθος ἐργάζεται, οὕτω σύνθεσις. ὀνόματα δὲ τραχέα τό τε κεκραγὼς ἀντὶ τοῦ βοῶν καὶ τὸ ῥηγνύμενον ἀντὶ τοῦ φερόμενον». — *ἀναμυχθίζῃ*: στενάζεις. Σχολ. «ποιᾶς φωνῆς καὶ στεναγμοῦ εἶδος». Πρβ. Ἡσύχ. «μυχθισμός· στεναγμός», Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 440, 25 «ἐκ δὲ τοῦ μύζειν καὶ ὁ μυκτὴρ λέγεται καὶ ὁ μυγμὸς καὶ τὸ μυχθίζειν παρά τε Αἰσχύλῳ καὶ ἄλλοις» καὶ Εὐρ. Ῥῆσ. 789 κλύω . . μυχθισμὸν νεκρῶν.

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

δράσεις, ὅταν τὰ λοιπὰ πυνθάνῃ κακά;

ΧΟΡΟΣ.

ἦ γάρ τι λοιπὸν τῇδε πημάτων ἐρεῖς;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

δυσχείμερόν γε πέλαγος ἀτηρᾶς δύης.

ΙΩ.

τί δῆτ' ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ' οὐκ ἐν τάχει
ἔρριψ' ἐμαυτὴν τῆσδ' ἀπὸ στύφλου πέτρας,
ὅπως πέδοι σκήψασα τῶν πάντων πόνων
ἀπηλλάγην; κρεῖσσον γὰρ εἰσάπαξ θανεῖν
ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἦ δυσπετῶς ἂν τοὺς ἐμοὺς ἄθλους φέροις,
ὅτῳ θανεῖν μέν ἐστιν οὐ πεπρωμένον·

771. *τῇδε* (τῇ Ἰοῖ): συναπτέον τῷ *λοιπόν*.

772. Σχολ. «πέλαγός ἐστι πλῆθος τῶν ἐσομένων αὐτῇ κακῶν· τὸ δὲ δυσχείμερον πρὸς τὴν ποιότητα». Πρβ. 1047 κακῶν τρικυμία, Πέρσ. 436 κακῶν πέλαγος, Ἱκ. 478 ἄτης ἄβυσσον πέλαγος οὐ μάλ' εὔπορον τόδ' ἐσβέβηκα κοὐδαμοῦ λιμὴν κακῶν, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1746 μέγ' ἄρα πέλαγος ἐλαχέτην τι (ὁ Blaydes ἐλάχετ' ἄτας) καὶ Εὐρ. Ἱππ. 822 κακῶν δ' ὦ τάλας πέλαγος εἰσορῶ τοσοῦτον ὥστε μήποτ' ἐκπνεῦσαι πάλιν.— *δυσχείμερον*: τρικυμιῶδες καὶ ἄγριον. — *ἀτηρᾶς δύης*: βλαβερᾶς δυστυχίας.

773 κέ. *τί . . ζῆν κέρδος;*] ὡς Εὐρ. Μηδ. 145 τί δέ μοι ζῆν ἔτι κέρδος; 797 ἴτω· τί μοι ζῆν κέρδος;—Διὰ τοῦ *τί οὐ* καὶ τοῦ ἀορίστου ἐκδηλοῦται σφοδρὰ παραίνεσις πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεώς τινος. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλείδ. 805 τί τήνδε γαῖαν οὐκ εἰάσαμεν; — *στύφλου*: σκληρᾶς. Πρβ. Ἡσύχ. «στυφλὸν ἢ στυφελόν· τραχύ, σκληρόν, βαρύ, ἀργόν, στερρόν» καὶ Πέρσ. 306.

775 κέ. ὅπως *ἀπηλλάγην*] Ἰδὲ σημ. εἰς 166.—*πέδοι σκήψασα*: καταπεσοῦσα εἰς τὴν γῆν.— *κρεῖσσον* κτέ.: Πρβ. ἀπόσπ. 177 τί γὰρ καλὸν ζῆν βίοτον ὃς λύπας φέρει; 401,1 ζόης πονηρᾶς θάνατος αἱρετώτερος, Θέογν. 342 τεθναίην, εἰ μή τι κακῶν ἄμπαυμα μεριμνέων εὑροίμην, Σοφ. Αἴ. 473 αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου, κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται. — *εἰσάπαξ*: ὡς ἕνα χρόνον Ὁμ. Ἰλ. 15, 511 βέλτερον, ἢ ἀπολέσθαι ἕνα χρόνον ἠὲ βιῶναι ἢ ἅπαξ, Ὀδ. 12, 350 βούλομ' ἅπαξ πρὸς κῦμα χανὼν ἀπὸ θυμὸν ὀλέσσαι ἢ δηθὰ στρεύγεσθαι ἐὼν ἐν νήσῳ ἐρήμῃ.

778. Τοῖς ἑπτὰ τῆς Ἰοῦς στίχοις ἀντιστοιχοῦσι πέντε στίχοι τοῦ Προμηθέως. — *ἦ*: ὄντως. — *δυσπετῶς*: Πρβ. Σοφ. Αἴ. 1046 μαθεῖν οὐ δυσπετής, Ἡροδ. 3, 107 δυσπετέως, Ἡσύχ. «δυσπετές· δυσχερές». Συχνότερον ἀπαντᾷ τὸ εὐπετής, εὐπετῶς.

779. *θανεῖν μὲν*] τούτῳ θὰ συνῆδε: τέρμα δὲ μόχθων οὐδέν ἐστι προκείμενον. Ἡ ἔννοια ὅμως αὕτη προσαρμόζεται 781 διὰ τοῦ *νῦν δὲ* εἰς τὴν παρεμπεσοῦσαν πρότασιν: αὕτη γὰρ ἦν ἂν

αὕτη γὰρ ἦν ἂν πημάτων ἀπαλλαγή·
νῦν δ' οὐδέν ἐστι τέρμα μοι προκείμενον
μόχθων, πρὶν ἂν Ζεὺς ἐκπέσῃ τυραννίδος.

ΙΩ.

ἦ γάρ ποτ' ἔστιν ἐκπεσεῖν ἀρχῆς Δία;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἥδοι' ἄν, οἶμαι, τήνδ' ἰδοῦσα συμφοράν.

ΙΩ.

πῶς δ' οὐκ ἄν, ἥτις ἐκ Διὸς πάσχω κακῶς;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ὡς τοίνυν ὄντων τῶνδέ σοι μαθεῖν πάρα.

ΙΩ.

πρὸς τοῦ τύραννα σκῆπτρα συληθήσεται;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

πρὸς αὐτὸς αὑτοῦ κενοφρόνων βουλευμάτων.

πημάτων ἀπαλλαγή. Τὸ *νῦν δὲ* κεῖται, ὡς ἐὰν προηγεῖτο: εἰ θανεῖν πεπρωμένον ἦν, αὕτη ἦν ἂν πημάτων ἀπαλλαγή. Ὡσαύτως Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 271 πῶς ἐγὼ κακὸς φύσιν; ὅστις παθὼν μὲν ἀντέδρων. ὥστ' εἰ φρονῶν ἔπρασσον, οὐδ' ἂν ὧδ' ἐγιγνόμην κακός· νῦν δ' οὐδὲν εἰδὼς ἱκόμην ἵν' ἱκόμην.

780. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρб. Σοφ. Τραχ. 1173 τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται, Ἠλ. 1170 τοὺς γὰρ θανόντας οὐχ ὁρῶ λυπουμένους.

781. Ἡ ἔννοια ἔχει ἄλλως ἢ 273 κέ. ἕνεκα τῆς ἐπιταθείσης ὀργῆς.

784 κέ. *ἥδοι' ἂν . . πῶς δ' οὐκ ἂν*] Πρб. Σοφ. Ο. Τ. 936 τὸ δ' ἔπος οὐξερῶ τάχα, ἥδοιο μέν, πῶς δ' οὐκ ἄν; — *συμφοράν*: Πρб. 407.

786. Πρб. Σοφ. Αἴ. 281 ὡς ὧδ' ἐχόντων τῶνδ' ἐπίστασθαί σε χρή, Εὐρ. Μηδ. 1311 ὡς οὐκέτ' ὄντων σῶν τέκνων φρόντιζε δή, Θουκ. 7, 15 ὡς τῶν στρατιωτῶν ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγενημένων οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ὥσπερ λέγεται Σοφ. Αἴ. 904 ὡς ὧδε τοῦδ' ἔχοντος αἰάζειν πάρα, 981 ὡς ὧδ' ἐχόντων πάρα στενάζειν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀναμένει τις: *ὡς τοίνυν ὄντων σοι γεγαθέναι* (ἔπιθι σημ. εἰς 166) *πάρα*. Καὶ παρὰ Σοφ. Ἀντ. 1179 ὡς ὧδ' ἐχόντων τἄλλα βουλεύειν πάρα, λείπει τὸ τῶνδε.

787. *τύραννα σκῆπτρα*] πρб. Σοφ. Ἀντ. 1169 τύραννον σχῆμα, Εὐρ. Ἀνδρομ. 3 τύραννον ἑστίαν, Ἱππ. 843 τύραννον δῶμα. Ἡ λέξις τύραννος, ὥσπερ δοῦλος, κασίγνητος, γέρων, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐθνικά, ἔχει σημασίαν μεταξὺ οὐσιαστικοῦ καὶ ἐπιθέτου. Πρб. σημ. εἰς 2.

788. *πρὸς αὐτὸς αὑτοῦ*] τὸ μέτρον θὰ ἠνείχετο τὴν θέσιν τῶν λέξεων: αὐτὸς πρὸς αὑτοῦ, ἀλλ' ἡ καθ' ὑπερβατὸν συνάρτησις πρὸς αὐτὸς αὑτοῦ ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν εἰρωνείαν τῆς ἐννοίας. Πρб. Ἀγ. 827 τοῖς τ' αὐτὸς αὑτοῦ πήμασιν βαρύνεται, Σοφ. Αἴ. 1132 τούς γ' αὐτὸς αὑτοῦ πολεμίους, Ο. ἐ. Κ. 930 πόλιν τὴν αὐτὸς αὑτοῦ, 1356 τὸν αὐτὸς αὑτοῦ πατέρα

ΙΩ.

ποίῳ τρόπῳ; σήμηνον, εἰ μή τις βλάβη.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

γαμεῖ γάμον τοιοῦτον ᾧ ποτ᾽ ἀσχαλᾷ.

ΙΩ.

θέορτον, ἢ βρότειον; εἰ ῥητόν, φράσον.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τί δ᾽ ὅντιν᾽; οὐ γὰρ ῥητὸν αὐδᾶσθαι τόδε.

ΙΩ.

ἦ πρὸς δάμαρτος ἐξανίσταται θρόνων;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἢ τέξεταί γε παῖδα φέρτερον πατρός.

τόνδ᾽ ἀπήλασας, Τιμοκλέους ἀπόσπ. 6, 19 τὰς αὐτὸς αὐτοῦ συμφορὰς ἧττον στένει, Φιλήμ. ἀποσπ. 134 τοὺς αὐτὸς αὐτοῦ βούλεθ᾽ ὑγιαίνειν φίλους, ἐν στίχῳ παρὰ Μακαρίῳ 8, 18 (2 σελ. 216 ἐκδ. Leutsch) τὴν αὐτὸς αὐτοῦ <νῦν> θύραν κρούεις λίθῳ, Βάβρ. 56, 9 τά γ᾽ αὐτὸς αὐτοῦ πᾶς τις εὐπρεπῆ κρίνει. Ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ πρβ. Αἰσχίν. 3,233 καταλέλυκεν τὴν αὐτὸς αὐτοῦ δυναστείαν (ἕτερα χειρόγραφα παρέχουσι αὐτὸς τὴν αὐτοῦ), [Πλάτ.] Ἀλκ. 2 σελ. 144 C οὐδὲ τὴν ὁτουοῦν μητέρα διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν αὐτὸς αὐτοῦ, Νικόστρ. παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. 70, 12 εἴ γε μέλλει τις . . ἡδέως . . εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὐτὸς αὐτοῦ εἰσελεύσεσθαι, Παρθέν. 3 πρὸς τῆς αὐτὸς αὐτοῦ γενεᾶς τρωθείς, Ἀριστείδ. 1 σελ. 128 σαγηνεύων τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτὸς αὐτοῦ, 2 σελ. 148 ὃ δ᾽ ἀφ᾽ ἑστίας ἀρξάμενος τῆς αὐτὸς αὐτοῦ τὸ σύμμετρον ᾑρεῖτο πρὸ τοῦ πλέονος, Ovid. am. I, 7, 26 valui poenam fortis in ipse meam, ars amat. III 668 indicio prodor ab ipse meo κτλ.

789. *βλάβη*] Σχολ. «σοὶ τῷ λέγοντι καὶ ἐμοί». Ἀλλ᾽ ὅμως ἡ ῥῆσις κεῖται ὥσπερ 212 εἴ τι μὴ βλάπτῃ λόγῳ.

790. *ἀσχαλᾷ*] Ἰδὲ σημ. εἰς 171. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ παρέχει τὸ ποτὲ τῷ ἐνεστῶτι σημασίαν μέλλοντος. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 633 οὐ γὰρ οἶδ᾽ εἴ μοι προσειπεῖν αὖθις ἔσθ᾽ ὑμᾶς ποτε καὶ Κρυγ. Β´ § 53, 1, 1.

791. *θέορτον*] Σχολ. ν. «ἐκ θεοῦ ὁρμώμενον ἤτοι θεῖον». Πρβ. 117. Ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἅμα ζηλοῦσα ἐρωτᾷ», ἀλλὰ περὶ τοιαύτης ζηλοτυπίας τῆς Ἰοῦς οὐδεὶς λόγος ἐνταῦθα.

792. *τί δὲ* (ἐρωτᾷς) *ὅντινα γάμον γαμεῖ;*] Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 1056 τί δ᾽ ὅντιν᾽ εἶπε; Τὸ *ὅντινα* ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐρώτησιν θέορτον ἢ βρότειον. —*ῥητὸν αὐδᾶσθαι* (μέσον): Πρβ. 744, Ἀριστοφ. Ὄρν. 1713 οὐ φατὸν λέγειν, Ὀρφ. Ἀργον. 931 οὐ φατὸν εἰπεῖν, Χο. 169 εὐξύμβολον τόδ᾽ ἐστὶ παντὶ δοξάσαι, Ἱκ. 101 κατιδεῖν ἄφραστοι, Εὐρ. Βάκχ. 472 ἄρρητ᾽ ἀβακχεύτοισιν εἰδέναι βροτῶν.

793. *ἐξανίσταται*] ἐκβληθήσεται. Περὶ τοῦ ἐνεστῶτος πρβ. σημ. εἰς 529.

794 κέ. Πρβ. Εἰσαγ. σελ. 21. Ἡ λέξις *φέρτερον* (ἰσχυρότερον) ἀναμιμνήσκει τὸ χωρίον τοῦ Πινδάρου Ἰσθμ. 7, 33 φέρτερον γόνον ἂν ἄνακτα πατρὸς τεκεῖν ποντίαν θεόν. Πρβ. Ἡσ. Θεογ.

ΙΩ.

οὐδ' ἔστιν αὐτῷ τῆσδ' ἀποστροφὴ τύχης;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

οὐ δῆτα, πλὴν ἔγωγ' ἂν ἐκ δεσμῶν λυθείς.

ΙΩ.

τίς οὖν ὁ λύσων ἐστὶν ἄκοντος Διός;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τῶν σῶν τιν' αὐτὸν ἐκγόνων εἶναι χρεών.

ΙΩ.

πῶς εἶπας; ἦ 'μὸς παῖς σ' ἀπαλλάξει κακῶν;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τρίτος γε γένναν πρὸς δέκ' ἄλλαισιν γοναῖς.

ΙΩ.

ἥδ' οὐκέτ' εὐξύμβλητος ἡ χρησμῳδία.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

καὶ μηδὲ σαυτῆς ἐκμαθεῖν ζήτει πόνους

464 οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἑῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι. — *ἀποστροφή*: καταφυγή.

796. *ἄν*] ἐννοητέον εἴην, ἤτοι ἔγωγε ἀποστροφὴ ἂν εἴην αὐτῷ ἐκ δεσμῶν λυθείς.

797. Τίς ὑπάρχει ὁ λύσων σε ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ Διός ἤτοι οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ δυνάμενος νὰ λύσῃ σε, ἐὰν μὴ βούληται ὁ Ζεύς. Ὁ Προμηθεὺς οὐδένα ποιούμενος λόγον τοῦ 'ἄκοντος Διός' ἀποκρίνεται: ὑπάρχει ὁ λύσων καὶ δὴ ἔσται ἀπόγονος τοῦ σοῦ γένους. Ὁ Προμηθεὺς δὲν δύναται κατὰ στίχ. 274 νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς θὰ λύσῃ αὐτὸν παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Διός, ὅπερ δὲν συμβαίνει ἐν τῷ ἑπομένῳ δράματι. Πρβ. καὶ Ἡσ. Θεογ. 529 ἐλύσατο δυσφροσυνάων (δηλ. Ἡρακλέης Ἰαπετιονίδην) οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς Ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος. — *ὁ λύσων*: Πρβ. σημ. εἰς 27. Τὸ ἀντικείμενον παραλείπεται συνήθως ἐν τῇ τοιαύτῃ χρήσει τῆς μετοχῆς ὑπονοούμενον οἴκοθεν. Πρβ. 188, 353, 747, 809.

800. *τρίτος γένναν πρὸς δέκ' ἄλλαισιν γοναῖς*] τρισκαιδέκατος ἀπὸ σοῦ κατὰ τὴν γενεάν. Πρβ. 879 καὶ Σχολ. «ἀπὸ Ἰοῦς Ἔπαφος, οὗ Λιβύη, ἧς Βῆλος, οὗ Δαναὸς (Ἱκέτ. 318 κέ.), οὗ Ὑπερμήστρα ἡ μὴ κτείνασα τὸν Λυγκέα τὸν ὁμόζυγον, ἧς Ἄβας, οὗ Προῖτος, οὗ Ἀκρίσιος, οὗ Δανάη, ἧς Περσεύς, οὗ Ἠλεκτρυών, οὗ Ἀλκμήνη, ἧς Ἡρακλῆς».

801. χρησμῳδία ἀκατανόητος καλεῖται ὑπὸ τῆς Ἰοῦς ὁ λόγος οὗτος τοῦ Προμηθέως. — *οὐκέτι*: οὐχὶ πλέον ὡς τὸ προηγούμενον. — *εὐξύμβλητος*: Πρβ. Χο. 169 εὐξύμβολον τόδ' ἐστὶ παντὶ δοξάσαι, Σοφ. Τραχ. 694 ἀξύμβλητον ἀνθρώπῳ μαθεῖν.

802. *μηδὲ σαυτῆς... πόνους*] ἤτοι συμβουλεύω σοι νὰ μὴ ἐρευνήσῃς τὴν ἀκατάληπτον ταύτην χρησμῳδίαν, διότι

ΙΩ.

μή μοι προτείνων κέρδος, εἶτ' ἀποστέρει.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

δυοῖν λόγοιν σε θατέρῳ δωρήσομαι.

ΙΩ.

ποίοιν; πρόδειξον αἵρεσίν τ' ἐμοὶ δίδου.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

δίδωμ'· ἑλοῦ γάρ, ἢ πόνων τὰ λοιπά σοι
φράσω σαφηνῶς, ἢ τὸν ἐκλύσοντ' ἐμέ.

ΧΟΡΟΣ.

τούτοιν σὺ τὴν μὲν τῇδε, τὴν δ' ἐμοὶ χάριν

τοῦτο ποιοῦσα θὰ ἐμάνθανες μόνον τὰ σὰ παθήματα. Ὁ νοῦς ὅμοιος τῷ ἐν στίχ. 651.

803. Ὁ νοῦς: μὴ προδεικνύων μοι κέρδος εἶτα ἀποστέρει με αὐτοῦ ἤτοι μὴ ἀποστέρει με κέρδους, ὅπερ ὑπέσχου μοι. Πολλάκις κεῖται οὕτως ὁ ἐνεστὼς τῆς μετοχῆς πρὸ τοῦ *εἶτα*, οἷον Σοφ. Αἴ. 468 καὶ δρῶν τι χρηστὸν εἶτα λοίσθιον θάνω; Εὐρ. ἀποσπ. 432 αὐτός τι νῦν δρῶν εἶτα δαίμονας κάλει, Ἠλ. 1058 ἆρα κλύουσα, μῆτερ, εἶτ' ἔρξεις κακῶς; Ἱκ. 229 εἰς δὲ στρατείαν πάντας Ἀργείους ἄγων . . . εἶτ' . . . ἀπώλεσας πόλιν, 297 οὔτοι σιωπῶσ' εἶτα μέμψομαί ποτε τὴν νῦν σιωπὴν ὡς ἐσιγήθη κακῶς, Ἴωνι 833 συντιθέντες τἄδικ' εἶτα μηχανὰς κοσμοῦσι. — *προτείνων*: Πρβ. Εὐρ. ἀποσπ. 131 μή μοι προτείνων ἐλπίδ' ἐξάγου δάκρυ. Κυριολεκτεῖται δὲ τὸ *προτείνειν* περὶ τῶν δεικνύντων τοῖς ποιμνίοις τροφήν, ὅπως ἐξοτρύνωσιν αὐτὰ εἰς ἀκολούθησιν, ἐφ' ἧς ἐννοίας κεῖται συχνότερον τὸ προσείειν. Παρὰ Πλάτωνι ἀπαντῶσιν ὁμοῦ ἀμφότερα Φαῖδρ. 338 C: ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἤ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγουσι, σὺ ἐμοὶ λόγους οὕτω προτείνων ἐν βιβλίοις κτλ.

804. *σὲ θατέρῳ δωρήσομαι*] Ἡ ὁμοία σύνταξις τοῦ δωρεῖσθαι ἀπαντᾷ παρ' Εὐριπίδῃ, οἷον Ὀρ. 117 Ἑλένη σ' ἀδελφὴ ταῖσδε δωρεῖται χοαῖς, καὶ παρ' Ἡροδότῳ, οἷον 3, 130 δωρέεται δή μιν . . . ζεύγεσι. Πρβ. Κρυγ. Β' § 48, 7, 4.

806 κἑ. Ἐὰν τὸ ἢ . . . ἢ εἶναι ὀρθὸν καὶ μὴ ὀφείλῃ νὰ τεθῇ *εἰ* ἀντὶ τοῦ πρώτου ἢ (εἰ . . . ἤ), τότε φαίνεται ὅτι ἐτέθη κατὰ ὁμηρικὸν τρόπον (πρβ. Κρυγ. Β' § 65, 1, 3), ἵνα ἐπιτείνῃ, ὡς φαίνεται, τὴν διάζευξιν (δυοῖν θατέρῳ). Τὰ χειρόγραφα παρέχουσιν ἢ . . . ἢ καὶ Χο. 889 εἰδῶμεν, ἢ νικῶμεν ἢ νικώμεθα, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 80 οἵδε γὰρ κρινοῦσί σοι, ἢ χρή σε μίμνειν ἢ πορεύεσθαι πάλιν, Εὐρ. Μηδ. 492 οὐδ' ἔχω μαθεῖν, ἢ θεοὺς νομίζεις τοὺς τότ' οὐκ ἄρχειν ἔτι ἢ καινὰ κεῖσθαι θέσμι' ἀνθρώποις τὰ νῦν. Προς δὲ τὸν τύπον τῆς ἐννοίας πρβ. Εὐρ. Φοιν. 951 τοῖνδ' ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον· ἢ γὰρ παῖδα σῶσον ἢ πόλιν. — *πόνων τὰ λοιπά*: Πρβ. 661. — Ἡ στιχομυθία λήγει εἰς δύο στίχους. — *σαφηνῶς*: σαφῶς.

808 κἑ. *τούτοιν* (τοῖν χαρίτοιν): Ὁ δυϊκὸς τοῦ ὁ, οὗτος, ὅδε, αὐτός, ὅς, ὅστις εἶναι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀττικῇ γλώσσῃ κοινὸς ἐπί τε τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους. Ἔπιθι Meisterhans, Gram. d. att. Inschr. σελ. 96^2. — *τὴν μὲν χάριν*: ἤτοι τὸ εἰπεῖν αὐτῇ (τῇδε. Πρβ. 771) τὰς λοιπὰς πλάνας

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

θέσθαι θέλησον, μηδ' ἀτιμάσῃς λόγων·
καὶ τῇδε μὲν γέγωνε τὴν λοιπὴν πλάνην,
ἐμοὶ δὲ τὸν λύσοντα· τοῦτο γὰρ ποθῶ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἐπεὶ προθυμεῖσθ', οὐκ ἐναντιώσομαι
τὸ μὴ οὐ γεγώνειν πᾶν ὅσον προσχρῄζετε.
σοὶ πρῶτον, Ἰοῖ, πολύδονον πλάνην φράσω,
ἣν ἐγγράφου σὺ μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν.
ὅταν περάσῃς ῥεῖθρον ἠπείροιν ὅρον,
πρὸς ἀντολὰς φλογῶπας ἡλιοστιβεῖς

* * * * *

καὶ παθήματα. — *τὴν δ' ἐμοί*: ἤτοι εἰπεῖν μοι τίς ὁ μέλλων λῦσαί σε. — *χάριν θέσθαι*: ὡς Εὐριπ. Ἑκ. 1211 εἴπερ τῷδ' ἐβουλήθης χάριν θέσθαι, Ἠλ. 60 μήτηρ ἐμὴ ἐξέβαλέ μ' οἴκων, χάριτα τιθεμένη πόσει. Πρβ. Ἡροδ. 6, 41, 10 ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι, 7, 178 χάριν ἀθάνατον κατέθεντο.

809 κέ. *ἀτιμάσῃς* (με, πρβ. σημ. εἰς 797) *λόγων*] Ἡ γενικὴ κεῖται ἐν τῷ ἀτιμάζειν καὶ ἄτιμος ἕνεκα τοῦ στερητικοῦ α. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 1015 ἄτιμον εἶναι δ' ἐκφορᾶς, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 49 μή μ' ἀτιμάσῃς... ὧν σε προστρέπω φράσαι, Ἀντ. 21 οὐ γὰρ τάφου... τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει, Ο. Τ. 788 καί μ' ὁ Φοῖβος ὧν μὲν ἱκόμην ἄτιμον ἐξέπεμψεν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ *ἀτιμάζειν* λέγεται περὶ τῆς περιφρονήσεως, ἥτις προσγίνεται ἐκείνῳ, ᾧτινι ἀποκρούεται παράκλησίς τις. Πρβ. Ἱκ. 383 τάσδ' ἀτιμάσαι λιτάς, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1273 οὐδ' ἀνταμείψῃ μ' οὐδέν, ἀλλ' ἀτιμάσας πέμψεις ἄναυδος. — *γέγωνε*: Ἔπιθι σημ. εἰς 209.

814. *πολύδονον*] Ἔπιθι σημ. εἰς 614.

815. Ἡ μεταφορὰ αὕτη εἶναι συχνή. Πρβ. Ἱκέτ. 185 αἰνῶ φυλάξαι τἄμ' ἔπη δελτουμένας, Εὐμ. 275 δελτογράφῳ δὲ πάντ' ἐπωπᾷ φρενί, Σοφ. ἀπόσπ. 540 θὲς δ' ἐν φρενὸς δέλτοισι τοὺς ἐμοὺς λόγους, Χο. 448 τοιαῦτ' ἀκούων ἐν φρεσὶν γράφου, Σοφ. Φιλ. 1325 καὶ ταῦτ' ἐπίστω καὶ γράφου φρενῶν ἔσω, Πινδ. Ὀλ. 10, 2 πόθι φρενὸς ἐμᾶς γέγραπται, Παύλ. ἐπιστ. π. Κορ. Β' 3, 3 ἐπιστολὴ Χριστοῦ ἐγγεγραμμένη οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας, Cic. Acad. II 1 ut nos litteris consignamus quae monumentis mandare volumus, sic ille in animo res insculptas habebat.

816. Ὁ στίχος οὗτος ἀναφέρεται εἰς στίχ. 757. Ὅθεν *ῥεῖθρον* κεῖται ἐνταῦθα περὶ τοῦ θαλασσίου πορθμοῦ τοῦ Κιμμερικοῦ Βοσπόρου.

817 κέ. *ἀντολὰς ἡλιοστιβεῖς* (πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 843 τὰν ἀστιβῆ 'πόλλωνι) κατὰ ποιητικὴν περίφρασιν ἀντὶ *ἀντολὰς* ἡλίου. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 671 νιφοστιβεῖς χειμῶνες. — *φλογῶπας*: ὡς ἀπὸ τοῦ φλογώψ. Πρβ. οἰνῶπα Σοφ. Ο. Τ. 212, Ο. ἐ. Κ. 674. Οἱ τύποι οὗτοι πρὸς τοῖς τῶν —ωπός εἶναι ἐν χρήσει ἕνεκα τοῦ μέτρου. — Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἐκδεκτέον χάσμα, διότι τὸ τελικὸν ῥῆμα ἐλλείπει. Καὶ ἐπειράθησαν μὲν καὶ πειρῶνται νὰ ποιήσωνται τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἐκποδὼν γράφοντες μετὰ τοῦ Hartung ἡλίου στίβει (προστακτικῶς). Ἀλλ' ὁ

πόντου περῶσα φλοῖσβον, ἔστ᾽ ἂν ἐξίκῃ
πρὸς Γοργόνεια πεδία Κισθήνης, ἵνα
αἱ Φορκίδες ναίουσι δηναιαὶ κόραι

τύπος στιβεῖν εὕρηται μόνον ἐν τῷ ἐστίβηται Σοφ. Αἴ. 874, ἔνθα ὁ Herwerden εἴκασεν ἐστίβευται, καὶ ἐν τῷ ἀστίβητος, ὅπερ ἀπαντᾷ παρὰ Λυκόφρονι. Ὅτι δὲ ὁ ποιητικὸς τύπος *ἡλιοστιβεῖς* ὀφείλει νὰ μὴ μετακινηθῇ μηδὲ νὰ γραφῇ ἀντ᾽ αὐτοῦ μετὰ τοῦ Dindorf ἡλίου στρέφου, μηνύει τὸ ἑπόμενον *περῶσα*, ὅπερ εἶτα μεταβλητέον μετὰ τοῦ Heimsoeth εἰς *παρεῖσα*. — Ὅθεν οἱ ἑπόμενοι τόποι κεῖνται πρὸς ἀνατολάς, ἐξ ὧν ἡ Ἰὼ παρὰ τὸν ποταμὸν Αἴθίοπα πορευομένη (835 κἑ.) ἀφικνεῖται εἰς Αἴγυπτον.

818. *πόντου*] Ἴσως ἐννοητέον τὴν Κασπίαν θάλασσαν, πρὸς ἣν ἐν τῇ ἀρχαιότητι συνεχέετο καὶ ἡ Ἀραλία λίμνη. Ὅθεν κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Αἰσχύλου φαίνεται, ὅτι ἡ Ἰὼ διέπλευσε καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

819. *Γοργόνεια πεδία*] ἑρμηνεύεται ἐκ στίχ. 824 κἑ. — Ἐπειδὴ κατὰ στίχ. 817 οἱ ἑπόμενοι τόποι ζητητέοι πρὸς ἀνατολάς, τοῦτο ἰσχύει λεγόμενον περί τε τῶν Γοργόνων καὶ περὶ τῶν Γραιῶν, αἵτινες μετατίθενται πρὸς δυσμὰς παρ᾽ Ἡσιόδ. Θεογ. 274 Φόρκυϊ δ᾽ αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπαρήους ἐκ γενετῆς πολιάς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν, Πεφρηδώ τ᾽ εὔπεπλον Ἐνυώ τε κροκόπεπλον Γοργούς θ᾽, αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο, ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός, ἵν᾽ Ἑσπερίδες λιγύφωνοι κτἑ. Ὅτι δὲ πολλοὶ ἐτίθεσαν τὴν οἴκησιν τῶν Γοργόνων πρὸς ἀνατολάς, τοῦτο λέγει ὁ Σχολ. εἰς Πινδ. Πυθ. 10, 72: «αἱ Γοργόνες κατὰ μέν τινας ἐν τοῖς Ἐρυθραίοις μέρεσι καὶ τοῖς Αἰθιοπικοῖς, ἅ ἐστι πρὸς ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν, κατὰ δέ τινας ἐπὶ τῶν περάτων τῆς Λιβύης, ἅ ἐστι πρὸς δύσιν». Ἐπειδὴ δὲ ἡ περὶ Γοργοῦς παράστασις ἀνάγεται εἰς τὴν βρονταίαν νεφέλην (πρβ. W. H. Roscher, Gorgonen σελ. 5 κἑ.), διὰ τοῦτο ἡ πρὸς δυσμὰς οἴκησις τῶν Γοργόνων φαίνεται οὖσα ἡ ἀρχέγονος, ἄλλως τε ἐπειδὴ καὶ αἱ θύελλαι ἐν Ἑλλάδι ἐπισκήπτουσιν ἐκ τῆς πρὸς δυσμὰς θαλάσσης. — Πρὸς ἀνατολὰς τοίνυν τίθησιν ὁ Αἰσχύλος καὶ τὴν Κισθήνην (Σχολ. «Κισθήνη πόλις Λιβύης ἢ Αἰθιοπίας»). Παρῳδίαν δὲ πιθανῶς τοῦ προκειμένου χωρίου περιέχει ὁ στίχος τοῦ Κρατίνου: κἀνθένδ᾽ ἐπὶ τέρματα γῆς ἥξεις καὶ Κισθήνης ὄρος ὄψει. Ἡ Κισθήνη αὕτη ὀφείλει νὰ μὴ συγχέηται, καθὰ ποιεῖ ὁ τὸν στίχον τοῦ Κρατίνου μνημονεύων Ἁρποκρατίων (λέξ. Κισθήνη), πρὸς τὴν πόλιν Κισθήνην, περὶ ἧς ποιεῖται λόγον ὁ Ἰσοκράτης Πανηγ. § 153. Ποιεῖται δὲ ὁ Ἰσοκράτης λόγον περὶ τῆς αἰολικῆς ταύτης πόλεως, οὐχὶ δὲ περὶ ὄρους τῆς Θρᾴκης, καθὰ παραδίδωσιν ὁ Ἁρποκρατίων, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Φώτιος «Κισθήνη· ὄρος τῆς Θρᾴκης» καὶ ὁ Ἡσύχιος «Κισσίνη· πόλις καὶ ὄρος ἐν Θρᾴκῃ».

820 κἑ. *αἱ Φορκίδες*] Ὁ Αἰσχύλος ἐποίησε δρᾶμα ἐπιγραφόμενον Φορκίδες, ἐν ᾧ ἐπραγματεύετο τὸν περὶ Περσέως μῦθον καὶ ἐν ᾧ αἱ Γραῖαι παρήρχοντο ὡς φρουροὶ τῶν Γοργόνων (ἀπόσπ. 262). Εἰς τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα Γραῖαι ἀναφέρεται ἡ δήλωσις *δηναιαὶ* (παλαιαὶ) *κόραι*. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἡσίοδος γινώσκει ἐν τῷ ἄρτι μνημονευθέντι χωρίῳ τὴν Πεφρηδὼ καὶ Ἐνυώ, ὁ Φερεκύδης μνημονεύει πλὴν τούτων καὶ τὴν Δεινὼ παρὰ τῷ Σχολ. εἰς Ἀπολλ. Ῥόδ. 4, 1515 «αὐτῶν ὑφαιρεῖται (ὁ Περσεὺς) τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν ὀδόντα ὀρεγουσῶν ἀλλήλαις. αἳ δὲ αἰσθανόμεναι βοῶσι καὶ ἱκετεύουσι τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν ὀδόντα ἀποδοῦναι· ἑνὶ γὰρ αἱ τρεῖς ἐκ διαδοχῆς ἐκέχρηντο· ὁ δὲ Περσεύς φησιν αὐτοὺς ἔχειν καὶ ἀποδώσειν, ἐὰν αὐτῷ ὑποδείξωσι τὰς νύμφας,

τρεῖς κυκνόμορφοι, κοινὸν ὄμμ' ἐκτημέναι,
μονόδοντες, ἃς οὔθ' ἥλιος προσδέρκεται
ἀκτῖσιν οὔθ' ἡ νύκτερος μήνη ποτέ.
πέλας δ' ἀδελφαὶ τῶνδε τρεῖς κατάπτεροι,
δρακοντόμαλλοι Γοργόνες βροτοστυγεῖς
ἃς θνητὸς οὐδεὶς εἰσιδὼν ἕξει πνοάς.

αἳ ἔχουσι τὴν Ἄιδος κυνέην καὶ τὰ πέδιλα τὰ ὑπόπτερα καὶ τὴν κίβισιν. αἳ δὲ αὐτῷ φράζουσι καὶ ὁ Περσεὺς ἀποδίδωσι. καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὰς νύμφας σὺν Ἑρμῇ, αἰτήσας τε καὶ λαβὼν ὑποδεσμεῖται τὰ ὑπόπτερα πέδιλα καὶ τὴν κίβισιν περιβάλλει κατὰ τῶν ὤμων καὶ τὴν Ἄιδος κυνέην τῇ κεφαλῇ περιτίθησιν. εἶτα ἔρχεται πετόμενος πρὸς τὸν Ὠκεανὸν καὶ τὰς Γοργόνας, συνεπομένων αὐτῷ Ἑρμοῦ τε καὶ Ἀθηνᾶς. ταύτας δὲ κοιμωμένας εὑρίσκει. ὑποτίθενται δὲ αὐτῷ οὗτοι οἱ θεοὶ πῶς χρὴ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν ἀπεστραμμένον, καὶ δεικνύουσι Μέδουσαν, ἣ μόνη ἦν θνητὴ τῶν Γοργόνων· ὁ δὲ πλησίον γενόμενος ἀποτέμνει καὶ εὐθὺς εἰς τὴν κίβισιν φεύγει»· Αἱ δὲ Γραῖαι εἶναι, ὥσπερ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῶν Γοργόνες, θεότητες τῆς νεφέλης. Ὥσπερ δὲ αἱ Γοργόνες ἐν μελαίνῃ ἐσθῆτι (φαιοχίτωνες Χο. 1047) σημαίνουσι τὴν μέλαιναν βρονταίαν νεφέλην, οὕτως αἱ Γραῖαι δηλοῦσι τὰ λευκὰ καὶ ὑπομέλανα νέφη. Ἕνεκα δὲ τούτων ἔχουσι κύκνου μορφὴν (κυκνόμορφοι), διότι ὁ κύκνος ἔν τε τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ γερμανικῇ μυθολογίᾳ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς νεφέλης, καὶ προσομοιάζουσι ταῖς κυκνοειδέσι τοῦ γερμανικοῦ μύθου παρθένοις, αἵτινες ἐν ψυχροῖς κύμασι λουόμεναι ἀποτίθενται τὸν κυκνοειδῆ (νεφελοειδῆ) χιτῶνα. Ἔπιθι Roscher, Lex. d. Mythol. σελ. 1729 κἑ. — *κοινὸν ὄμμα*: Σχολ. «τοῦτο κατὰ διαδοχὴν εἰς χεῖρα λαμβάνουσαι ἐφύλασσον». — *ἐκτημέναι*: Ὁ τύπος *ἐκτῆσθαι* ἀπαντᾷ Ὁμ. Ἰλ. 9, 402, εἶτα δὲ παρ' Ἡροδότῳ καὶ Πλάτωνι.

822 κἑ. Οὕτως λέγεται περὶ τῶν εἰς νυκτερίδας μεταβληθεισῶν θυγατέρων τοῦ Μινύου ἐν ἀποσπ. 170 ἃς οὔτε πέμφιξ ἡλίου προσδέρκεται οὔτ' ἀστερωπὸν ὄμμα Λητῴας κόρης. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 11, 14 ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε, ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἠέλιος φαέθων καταδέρκεται ἀκτίνεσσιν κτἑ.— *μήνη*: σελήνη.

824 κἑ. *τρεῖς*] Πρβ. Ἡσ. Θεογ. 276 Σθεινώ τ' Εὐρυάλη τε Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα, ἣ μὲν ἔην θνητή, αἳ δ' ἀθάνατοι καὶ ἀγήρω.—*κατάπτεροι*: Ἤδη ἐν τῇ τοῦ Κυψέλου λάρνακι ἐξεικονίζοντο αἱ Γοργόνες πτερωταί (Παυσ. 5, 18, 15), ὥσπερ τὴν βροντήν, ἀστραπὴν καὶ τὴν καταιγίδα διενοοῦντο πτερωτάς. Πρβ. Ἡσ. Θεογ. 691 οἱ δὲ κεραυνοὶ ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο. — *δρακοντόμαλλοι*: Σχολ. ν. «ἀντὶ γὰρ πλοκάμου ὄφεις ἔχουσιν ἐξαπτομένους ταῖς κεφαλαῖς». Ὅθεν αἱ ὀφιοειδῆ κόμην ἔχουσαι Ἐρινύες παραβάλλονται πρὸς τὰς Γοργόνας Χο. 1046 Γοργόνων δίκην φαιοχίτωνες καὶ πεπλεκτανημέναι πυκνοῖς δράκουσιν. Πρβ. καὶ Stat. Theb. I 344 Gorgona anguicomam. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν αἰγίδα, ἕτερον σύμβολον τῆς βρονταίας νεφέλης, διενοοῦντο ὡς περιβαλλομένην ὑπὸ ὄφεων (ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ ἐ. Θ. 676).— *βροτοστυγεῖς*: τὰς στυγητὰς τοῖς βροτοῖς, τὰς πληρούσας φρίκης καὶ τρόμου τοὺς βροτούς. Πρὸς τὸ φοβερὸν τῆς Γοργοῦς βλέμμα, τὸ ἐπάγον ἀπολίθωσιν, πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 11, 36 Γοργὼ βλοσσυρῶπις . . δεινὸν δερκομένη. Ὁ κεραυνὸς ναρ-

τοιοῦτο μέν σοι τοῦτο φρούριον λέγω·
ἄλλην δ' ἄκουσον δυσχερῆ θεωρίαν·
ὀξυστόμους γὰρ Ζηνὸς ἀκραγεῖς κύνας

κοῖ (ἐμβρόντητος) καὶ ὁ μέγιστος βαθμὸς τῆς ναρκώσεως δηλοῦται ὡς ἀπολίθωσις, καθὰ μηνύουσιν καὶ αἱ ῥήσεις λιθίνως βλέπειν, λίθον γίγνεσθαι.—*οὐδεὶς εἰσιδὼν ἕξει πνοάς*: Σχολ. ν. «λιθοῦται γὰρ αὐτίκα».

827. *φρούριον*] Σχολ. «ὅ σε δεῖ φυλάξαι» καὶ «καταγωγήν, ἣν ὀφείλεις φυλάξασθαι», ἀντικείμενον, ὃ ὀφείλει τις νὰ φυλάττηται. Πρβ. καὶ Σχολ. ν. «τοιοῦτον μέν σοι φρούριον λέγω, τουτέστιν ἃς ἄνωθεν εἶπον Γοργόνας καὶ Φορκίδας δεῖ σε φυλάττεσθαι, ἵνα μὴ τὸ ζῆν ἀπολέσῃς. δόξει δέ τισι τοῦτο δυσχερές, πλὴν οὐ τοῖς ἄριστα μεταχειριζομένοις τοὺς λόγους». Ὁ Dindorf (Λεξ. Αἰσχ.) ἑρμηνεύει τὸ φρούριον διὰ τοῦ homines qui locum occupatum tenent et custodiunt, ἤτοι ἄνθρωποι κατέχοντες καὶ φρουροῦντες τόπον, παραβάλλων Ἀγ. 268 Ἀπίας γαίας μονόφρουρον ἕρκος καὶ Εὐμ. 950 ἦ τάδ' ἀκούετε, πόλεως φρούριον. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Hartung ἑρμηνεύει τὸ φρούριον διὰ τοῦ φρουρὰ σημειούμενος τάδε: «φρούριον λέγει ὁ ποιητὴς τὰ τέρατα ταῦτα ἅτινα τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς γῆς φρουροῦσι καθιστάντα ἀδύνατον πᾶσαν προσπέλασιν. Εἰ καὶ μηδένα χρυσὸν ἐφύλαττον, ὥσπερ οἱ γρῦπες, ἠδύναντο ὅμως νὰ ὑπῆρχον ἄλλα κειμήλια καὶ θησαυροί, ἅτινα ἀπέκλειον τῆς περιεργίας καὶ πλεονεξίας». Ἀλλ' εἰς ἣν ὁ Σχολιαστὴς ἐπέδειξε σημασίαν πρβ. στίχ. 741 καὶ 830. — *δυσχερῆ θεωρίαν*: θέαμα φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον.

829 κέ. Ὁ ἀρχαϊκὸς ἑλληνικὸς τοῦ γρυπὸς τύπος, ὅστις διεμορφώθη περὶ τὴν ἑβδόμην περίπου ἑκατονταετηρίδα, ἐδέξατο τὰ κυριώτερα στοιχεῖα παρὰ τῆς ἀρχαίας συριακῆς τέχνης. Ὥσπερ ἐπὶ συριακῶν μνημείων, ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ ἑλληνικῶν ὁ γρὺψ ὡς κραταιὸς φρουρὸς τῆς θεότητος ἤτοι ἡσύχως βαδίζων ἢ καθήμενος (ἴδε Roscher, Lex. d. gr. u. röm. Myth. λέξ. Gryps). Τοῖς δὲ Ἕλλησιν παρεδόθη ὁ γρὺψ ὡς τεχνικὸς τύπος, οὐχὶ δὲ ὡς μυθικὸν ὄν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἐποιεῖτο αὐτοῦ πολλὴν χρῆσιν, διὰ τοῦτο ἠσχολήθη περὶ αὐτὸν καὶ ἡ τοὺς μύθους διαπλάττουσα φαντασία ποιήσασα ἐκ τοῦ φρουροῦ τῆς θεότητος τὸν φρουρὸν τοῦ χρυσοῦ. Κατὰ τὸν Σχολ. «πρῶτος Ἡσίοδος ἐτερατεύσατο τοὺς γρῦπας». Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἡσίοδος διέλαβε περὶ τῶν Ὑπερβορέων (Ἡροδ. 4, 32 Ἡσιόδῳ μέν ἐστι περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα), διὰ τοῦτο ἤδη ὁ Ἡσίοδος φαίνεται ὅτι μετέθηκεν ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ τούτῳ τοὺς γρῦπας εἰς τοὺς Ὑπερβορέους (πρβ. Bergk ἐν Jahrb. f. Philol. 1873 σελ. 38 κέ.). Πλείονα δὲ περὶ τῶν μονοφθάλμων Ἀριμασπῶν καὶ τῶν χρυσοφυλάκων γρυπῶν ὁ ἐκ Προκοννήσου τερατολόγος Ἀριστέας, ποιησάμενος περὶ τὰ μέσα τῆς ἕκτης, κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον τῆς ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος μεγάλας πρὸς βορρᾶν ἀποδημίας, ἱστόρησε τοῖς Ἕλλησιν ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ, ὅπερ ἐπεγράφετο Ἀριμάσπεια ἔπη. Πρβ. Ἡροδ. 4, 13 ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καϋστροβίου ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας φοιβόλαμπτος γενόμενος, Ἰσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μουνοφθάλμους, ὑπὲρ δὲ τούτων τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας, τούτων δὲ τοὺς Ὑπερβορέους κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν καὶ 4, 27 γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι (οἱ Ἰσσηδόνες), τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες τοὺς μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας εἶναι, παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν καὶ οὐνομά-

γρῦπας φύλαξαι, τόν τε μουνῶπα στρατὸν

ζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ ὀφθαλμόν, ἔτι δὲ καὶ Παυσαν. 1,24, 6: τούτους τοὺς γρῦπας ἐν τοῖς ἔπεσιν Ἀριστέας ὁ Προκοννήσιος μάχεσθαι περὶ τοῦ χρυσοῦ φησιν Ἀριμασποῖς τοῖς ὑπὲρ Ἰσσηδόνων· τὸν δὲ χρυσὸν ὃν φυλάσσουσιν οἱ γρῦπες ἀνιέναι τὴν γῆν· εἶναι δὲ Ἀριμασποὺς μὲν ἄνδρας μονοφθάλμους πάντας ἐκ γενετῆς, γρῦπας δὲ θηρία λέουσι εἰκασμένα, πτερὰ δὲ ἔχειν καὶ στόμα ἀετοῦ, καὶ Gell. Noct. Att. 9, 4. Ἑτέραν δὲ διήγησιν παρέχει ὁ Κτησίας Ἰνδ. 12: ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὑρισκόμενος καὶ πλυνόμενος ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρῦπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες οἷάπερ λέων· τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι πτερὰ μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει· δι' αὐτοὺς δὲ ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὢν γίνεται δυσπόριστος. Ὁ δὲ Κτησίας μετεχειρίσατο τὴν διήγησιν τοῦ Ἡροδότου 3, 102 περὶ τῶν τὸν χρυσὸν ἀνασκαπτόντων μυρμήκων, οἵτινες ἐλέγοντο οἰκοῦντες ἔρημον τῆς πρὸς βορρᾶν Ἰνδικῆς: ἐν δὴ ὦν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μείζονα· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλέϊ τῷ Περσέων ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖς Ἕλλησι μύρμηκες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι· ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις· ἐπὶ δὲ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς κτλ. Ἀκριβέστερον δὲ ὁρίζει τὸν τόπον τοῦτον ὁ Μεγασθένης παρὰ Στράβωνι σελ. 706: φησὶν ὅτι ἐν Δέρδαις, ἔθνει μεγάλῳ τῶν προσεῴων καὶ ὀρεινῶν Ἰνδῶν, ὀροπέδιον εἴη τρισχιλίων πως τὸν κύκλον σταδίων· ὑποκειμένων δὲ τούτῳ χρυσωρυχείων οἱ μεταλλεύοντες εἶεν μύρμηκες, θηρία ἀλωπέκων οὐκ ἐλάττω, τάχος ὑπερφυὲς ἔχοντα (πρβ. Ἡροδ. 3, 105) καὶ ζῶντα ἀπὸ θήρας· ὀρύττει δὲ χειμῶνι τὴν γῆν σωρεύει τε πρὸς τοῖς στομίοις καθάπερ οἱ ἀσφάλακες· ψῆγμα δ' ἐστὶ χρυσοῦ μικρᾶς ἑψήσεως δεόμενον· τοῦθ' ὑποζυγίοις μετίασιν οἱ πλησιόχωροι λάθρα· φανερῶς γὰρ διαμάχονται καὶ διώκουσι φεύγοντας, καταλαβόντες δὲ διαχρῶνται καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ ὑποζύγια· πρὸς δὲ τὸ λαθεῖν κρέα θήρεια προτιθέασι κατὰ μέρη· περισπασθέντων δὲ ἀναιροῦνται τὸ ψῆγμα καὶ τοῦ τυχόντος τοῖς ἐμπόροις ἀργὸν διατίθενται, χωνεύειν οὐκ εἰδότες. Ὁ Νέαρχος, ὁ ναύαρχος τοῦ Ἀλεξάνδρου, διηγήσατο «μύρμηκα μὲν αὐτὸς οὐκ ἰδεῖν . . . δορὰς δὲ καὶ τούτων ἰδεῖν πολλὰς (παρδαλέαις ὁμοίας) ἐς τὸ στρατόπεδον κατακομισθείσας τὸ Μακεδονικόν». Ἀρριαν. Ἰνδικ. 15, Στράβ. σελ. 705. Κατὰ νεωτέρους περιηγητὰς οἱ τὸν χρυσὸν ὀρύττοντες μύρμηκες εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀμμώδει πεδιάδι τοῦ Τύβετ ἐπιχωριάζοντες μυωξοί (Lassen, Ind. Altert. 1, 1021²), ὁ δὲ Κτησίας ἀντικατέστησε τοὺς μύρμηκας τούτους διὰ τῶν γρυπῶν. — *ὀξυστόμους*: ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀετώδη κεφαλήν. — *ἀκραγεῖς*: ἀκρόχολοι, ἐμπαθέστατοι. Πρβ. Ἡσύχ. «ἀκραγές· δυσχερές, σκληρόν, ὀξύχολον». Ἡ λέξις αὕτη παράγεται ἀπὸ τοῦ *ἄκρος* καὶ *ἄγη* (μῖσος, φθόνος, πρβ. Ἀγ. 136 καὶ ἀπόσπ. 85), οὐδαμῶς δὲ σημαίνει «τοὺς ἀεὶ κράζοντας» ἢ «ἀφώνους», αἵτινες ἑρμηνεῖαι φέρονται παρὰ τοῖς Σχολιασταῖς. Ἀμφότεραι δὲ αἱ ἰδιότητες τοῦ ὀξυστόμου καὶ ὀξυχόλου ἀποδίδουσι κάλλιστα τὸν χαρακτῆρα, ὅστις προσιδιάζει τοῖς γρυψὶν ἐν τῇ ἀρχαϊζούσῃ τέχνῃ. Πρβ. τὴν περιγραφὴν τῶν γρυπῶν παρὰ Solin. c. 13 in Asiatica Scythia terrae sunt lo-

Ἀριμασπὸν ἱπποβάμον', οἳ χρυσόρρυτον
οἰκοῦσιν ἀμφὶ νᾶμα Πλούτωνος πόρου.
τούτοις σὺ μὴ πέλαζε. τηλουρὸν δὲ γῆν

cupletes, inhabitabiles tamen; nam cum auro et gemmis affluant, grypes tenent universa, alites *ferocissimae* et *ultra omnem rabiem saevientes*, quarum immanitate obsistente ad venas divites accessus difficilis ac rarus est; quippe visos discerpunt veluti geniti ad plectendam avaritiae temeritatem. — *κύνες* λέγονται οἱ γρῦπες, οὐχὶ ὡς φύλακες τοῦ χρυσοῦ (ὡς Ἀγ. 612 δωμάτων κύνα), ἀλλ' ὡς ὑπηρέται τοῦ Διός ἀναλαβόντες τὴν φυλακὴν ταύτην, καθὰ ὁ ἀετός κατωτέρω 1054 καὶ Ἀγαμ. 141 πτανοῖσιν κυσὶ πατρός, ἔτι δὲ καὶ Ἀπολ. ὁ Ῥόδ. καλεῖ τὰς Ἁρπυίας Ἀργ. 2, 289 μεγάλοιο Διός κύνας.

831 κέ. *Ἀριμασπόν*] Ἰδὲ σημ. εἰς 2. — *ἱπποβάμονα*: ἅτε ἀναβαίνοντας ἵππους. Ἐν τοῖς Ἀριμασποῖς ἀναγνωρίζουσί τινες τὸν ἱππικὸν λαὸν τῶν Οὔννων. (Ἔπιθι Tomaschek, Kritik der ältesten Nachrichten über den skythischen Norden ἐν Sitzunsb. d. Wien. Akad. 116, 759. 1888). Πρὸς τὸ *ἱπποβάμονα* πρβ. ἱπποβάμονα στρατὸν θηρῶν Σοφ. Τραχ. 1095 περὶ τῶν Κενταύρων. — *χρυσόρρυτον*: Πρβ. Ἡροδ. 3, 116 πρὸς ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσός φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲκ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μουνοφθάλμους. Ὁ ποταμὸς Πλούτων φαίνεται, ὅτι ἐπλάσθη, ὥσπερ ὁ Ὑβριστὴς (ἔπιθι σημ. εἰς 743), τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ συνᾴδει πρὸς τὴν χρυσοφόρον φύσιν τῆς χώρας. — *πόρου*: Πρβ. Εὐμ. 293 Τρίτωνος ἀμφὶ χεῦμα γενεθλίου πόρου καὶ ἀνωτέρω 547.

833 κέ. *σύ*] εἴρηται μετὰ συμπαθείας. — *τηλουρόν* (πρβ. σημ. εἰς 1) *γῆν κελαινὸν φῦλον*: Τῷ ὀνόματι τῆς χώρας προστίθεται ἐκ παραλλήλου τὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ (πρβ. Κρυγ. Β' § 46, 3, 1 καὶ 2), εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο *τηλουροῦ γῆς*. — *κελαινὸν φῦλον*: (μέλαν γένος ἤτοι τοὺς Αἰθίοπας) ὁρίζεται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ ἑπομένου στίχου. — *ἡλίου πηγαῖς, ἔνθα.. Αἰθίοψ*: Οἱ Αἰθίοπες τοῦ Ὁμήρου οἰκοῦσι παρὰ τὸν τὴν γῆν κυκλοῦντα Ὠκεανόν (Ὁμ. Ἰλ. 1, 423 καὶ 23, 205) οἱ μὲν πρὸς ἀνατολάς, οἱ δὲ πρὸς δυσμὰς τοῦ ἡλίου, οὗ ἡ ἐγγύτης ἐποίησε τὸ δέρμα αὐτῶν μέλαν. *Ἡλίου δὲ πηγαὶ* δὲν εἶναι ἡ τῷ Ἄμμωνι ἱερὰ πηγὴ τοῦ ἡλίου (πρβ. Ἡροδ. 4, 181 ἐπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου, Curt. IV 7. 22 aquam solis vocant, Lucret. VI 848 esse apud Hammonis fanum fons luce diurna frigidus, at calidus nocturno tempore fertur), ἀλλ' ἡ λίμνη ἐξ ἧς ἀνατέλλει ὁ ἥλιος κειμένη, ὡς εἰκός, πρὸς τὰ ἀνατολικὰ μέρη τῆς τῶν Αἰθιόπων χώρας. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 3, 1 Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην οὐρανὸν ἐς πολύχαλκον. Ἐκ τῆς παραστάσεως ταύτης ὁρμώμενος ὁ Αἰσχύλος ποιεῖ Ἱκέτ. 290 κέ. τοὺς Ἰνδοὺς γείτονας τῶν Αἰθιόπων. Ἐν ἀνατολαῖς τοίνυν ὀφείλομεν νὰ διανοηθῶμεν τὴν τοῦ ἡλίου λίμνην, περιγραφομένην ἐν ἀποσπ. τοῦ Προμ. λυομένου (192): χαλκοκέραυνόν τε παρ' Ὠκεανῷ λίμνην παντοτρόφον Αἰθιόπων, ἵν' ὁ παντόπτης Ἥλιος αἰεὶ χρῶτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἵππων θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει. Διὰ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου ἀποδείκνυσιν ὁ Στράβων, ὅτι κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πᾶσα ἡ μεσημβρία ὑπελαμβάνετο ὡς Αἰθιοπία, πᾶς δὲ ὁ βορρᾶς ὡς Σκυθία, ἐπιλέγων σελ. 33: μηνύει δὲ καὶ Ἔφορος τὴν παλαιὰν

ἥξεις κελαινὸν φῦλον, οἳ πρὸς ἡλίου
ναίουσι πηγαῖς, ἔνθα ποταμὸς Αἰθίοψ.

περὶ τῆς Αἰθιοπίας δόξαν... προστίθησι δ' ὅτι μείζων ἡ Αἰθιοπία καὶ ἡ Σκυθία· δοκεῖ γάρ, φησί, τὸ τῶν Αἰθιόπων ἔθνος παρατείνειν ἀπ' ἀνατολῶν χειμερινῶν μέχρι δυσμῶν, ἡ Σκυθία δ' ἀντίκειται τούτῳ. Καὶ ἠδύνατο μέν τις νὰ νομίσῃ ὅτι ἡ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἀνάπαυσις τῶν ἵππων τοῦ ἡλίου γίνεται πρὸς δυσμάς, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἡ αὐτὴ λίμνη, ἐξ ἧς ὁ ἥλιος ἀναβαίνει πρὸς ἀνατολάς. Ἐν ᾧ δὲ Εὐριπ. Ἀλκ. 592 ἀμφὶ μὲν ἀελίου κνεφαίαν ἱππόστασιν δηλοῖ τὰς δυσμάς, ὡς φαεινὰ ἱπποστάσια τῆς Ἠοῦς καὶ τοῦ Ἡλίου λέγεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Εὐριπίδου ἐν Φαέθοντι ἡ χώρα τοῦ Μέροπος πρὸς ἀνατολάς. Πρβ. ἀπόσπ. 771: Μέροπι τῆσδ' ἄνακτι γῆς, ἣν ἐκ τεθρίππων ἁρμάτων πρώτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χρυσέᾳ βάλλει φλογί· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἕω φαεινὰς Ἡλίου θ' ἱπποστάσεις. Ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἀνατολὰς κεῖνται αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ Αἰθίοπος, οὗ συνέχεια φαίνεται ὁ Νεῖλος. Ὅθεν ὀρθῶς σημειοῦται ὁ Σχολ. εἰς τὸ *ποταμὸς Αἰθίοψ* «ὁ Νεῖλος», τὸ δὲ ὄνομα Νεῖλος ἀνῆκε κυρίως τῷ ἀπὸ τοῦ τελευταίου καταρράκτου μέρει τοῦ ποταμοῦ (ἰδὲ σημ. εἰς 837), καθὰ λέγει περὶ τοῦ Νείλου καὶ ὁ Solinus 32 demumque a cataracte ultimo tutus est, ita enim quaedam claustra eius Aegyptii nuncupant, relicto tamen hoc post se nomine quo Nigris (μετάφρασις τοῦ Αἰθίοψ) vocatur. Πρβ. Vitruv. VIII 2, 6 pervenit per montes ad cataractam ab eoque se praecipitans per septentrionales pervenit inter Elephantida et Syenen Thebaicosque in Aegyptum campos et ibi Nilus appellatur. Αἱ δὲ πηγαὶ τοῦ Νείλου ὑπελαμβάνοντο οὖσαι ὁτὲ μὲν πρὸς δυσμάς, ὁτὲ δὲ πρὸς μεσημβρίαν καὶ ὁτὲ πρὸς ἀνατολάς. (Ἔπιθι Adolf Knütgen, die Ansichten der Alten über die Nilquellen ἐν προγράμματι τοῦ ἐν Neisse γυμνασίου 1876 καὶ Al. Riese ἐν Jahrb. f. Philol. τόμ. 117, 695 κέ. ἔτ. 1878). Ὅθεν ὁ Αἰσχύλος τίθησι τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου συνῳδὰ τῇ τελευταίᾳ ἐκδοχῇ. Πρβ. Σχολ. εἰς Ἱκέτ. 568: «φασὶ γὰρ λυομένης χιόνος παρὰ Ἰνδοῖς πληροῦσθαι αὐτὸν» (δηλ. τὸν Νεῖλον), ἀπόσπ. 300 γύας μὲν αἰνεῖν ἐκμαθὼν ἐπίσταμαι Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἑπτάρους γάνος κυλίνδει πνευμάτων ἐπομβρίᾳ, ἐν δ' ἥλιος πυρωπὸς ἐκλάμψας χθονὶ τήκει πετραίαν χιόνα. πᾶσα δ' εὐθαλὴς Αἴγυπτος ἁγνοῦ νάματος πληρουμένη φερέσβιον Δήμητρος ἀντέλλει στάχυν, καὶ Διοδ. 1, 38, 4 Ἀναξαγόρας δ' ὁ φυσικὸς ἀπεφήνατο τῆς ἀναβάσεως αἰτίαν εἶναι τὴν τηκομένην χιόνα κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, ᾧ καὶ ὁ ποιητὴς Εὐριπίδης μαθητὴς ὢν ἠκολούθηκε. λέγει γοῦν «Νείλου λιπὼν... ὕδωρ, ὃς ἐκ μελαμβρότοιο πληροῦται ῥοὰς Αἰθιοπίδος γῆς, ἡνίκ' ἂν τακῇ χιὼν» (ἀποσπ. 228). Ἀλέξανδρος ὁ μέγας παρεδέξατο ἐπί τινα χρόνον ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἢ Ἰνδικὸς Ὑδάσπης ἦν ἡ ἀρχὴ τοῦ Νείλου (πρβ. Στράβ. σελ. 696), ἡ δὲ γνώμη αὕτη περὶ τῶν ἐξ ἀνατολῶν πηγῶν τοῦ Νείλου ἀνεφάνη πάλιν, ὅτε ὁ Ἰώσηπος ἀρχ. 1, 1, 3, εἶτα δὲ ὁ Ἰούλιος Ἀφρικανὸς καὶ σύμπασα ἡ χριστιανικὴ Κοσμογραφία (πρβ. Geogr. lat. min. ἐκδ. A. Riese σελ. 160, 15) ἐταύτισαν τὸν Νεῖλον πρὸς τὸν τῆς Βίβλου Γηών, τὸν ἐκ τοῦ παραδείσου πηγάζοντα ποταμόν. Οὕτω λέγει ὁ Προκόπιος περὶ κτισμ. 1 τόμ. 3 σελ. 351 ἐκδ. Dindorf διαρρήδην, ὅτι ὁ Νεῖλος ἔχων τὰς πηγὰς ἐν Ἰνδίαις ῥέει ἐντεῦθεν εἰς Αἴγυπτον.

τούτου παρ' ὄχθας ἕρφ', ἕως ἂν ἐξίκῃ
καταβασμόν, ἔνθα Βιβλίνων ὀρῶν ἄπο
ἵησι σεπτὸν Νεῖλος εὔποτον ῥέος.
οὗτός σ' ὁδώσει τὴν τρίγωνον ἐς χθόνα
Νειλῶτιν, οὗ δὴ τὴν μακρὰν ἀποικίαν,
Ἰοῖ, πέπρωται σοί τε καὶ τέκνοις κτίσαι.
τῶν δ' εἴ τί σοι ψελλόν τε καὶ δυσεύρετον,
ἐπανδίπλαζε καὶ σαφῶς ἐκμάνθανε·

836 κέ. *ἕρπε*] Σχολ. ν. «βάδιζε».— *καταβασμόν*: ἐννοητέος ὁ καλούμενος μικρὸς καταρράκτης παρὰ τῇ νήσῳ Φίλῃ, ὁ δέκατος καὶ τελευταῖος πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰγύπτου, ὅστις ἐκαλεῖτο Κατάδουπα. Πρβ. Ἡροδ. 2, 17 Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, Στράβ. σελ. 817 μικρὸν ὑπὲρ τῆς Ἐλεφαντίνης ἐστὶν ὁ μικρὸς καταρράκτης ... πετρώδης τις ὀφρύς, ἐπίπεδος μὲν ἄνωθεν ὥστε δέχεσθαι τὸν ποταμόν, τελευτῶσα δ' εἰς κρημνόν, καθ' οὗ καταρρήγνυται τὸ ὕδωρ. — *Βιβλίνων ὀρῶν*: Σχολ. «καταβασμὸς ὄρος διορίζον Λιβύην καὶ Αἴγυπτον. ἀπὸ τῆς γινομένης παρ' αὐτοῖς βίβλου ἔπλασεν τὰ Βίβλινα ὄρη». Ἔπιθι σημ. εἰς 743. Παρασημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὸν Σωλῖνον 30 ὅ τε Αἰθίοψ καὶ ὁ Νεῖλος papyro viget et calamo praetexitur.

838. *σεπτὸν*] Πρβ. Εὐριπ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 401 ῥεύματα σεμνὰ Δίρκας καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 500.— *Νεῖλος*: ἤτοι ὁ ποταμὸς ὁ καλούμενος νῦν Νεῖλος. Περὶ τοῦ ὀνόματος ἔπιθι σημ. εἰς 873. — *εὔποτον* (703) *ῥέος*: Πρβ. Ἱκ. 570 ὕδωρ τὸ Νείλου νόσοις ἄθικτον, Εὐρ. ἀπ. 228, 2 Νείλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ γαίας ὕδωρ (μῶν γραπτέον: ἀρωγὸν εὐσοίας ὕδωρ) καὶ Ἀχιλ. Τάτιον 4, 18 γλυκὺ δὲ πινόμενον ἦν καὶ ψυχρὸν ἐν μέτρῳ τῆς ἡδονῆς. Ὁ Ῥωμαῖος στρατηλάτης καὶ αὐτοκράτωρ Pescennius Niger λέγεται ὅτι εἶπεν εἰς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ στρατιώτας αὐτοῦ ζητοῦντας οἶνον: Nilum habetis et vinum quaeritis? Ταῦτα μνημονεύων ὁ Aelius Spartanus c. 7 προστίθησιν: tanta illius fluminis dulcitudo, ut accolae vina non quaerant.

839. *τὴν τρίγωνον χθόνα*] τὸ καλεόμενον Δέλτα καθ' Ἡρόδοτον 2, 13.

840. *μακρὰν*] μακρὰν τῆς πατρίδος τοπικῶς, οὐχὶ δὲ χρονικῶς περὶ τῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ μέχρι τῆς εἰς Ἄργος ἐπιστροφῆς τῶν Δαναΐδων παραταθησομένης ἀποικίας.

842. *τῶν δὲ*] Ἔπιθι σημ. εἰς 250.— *ψελλόν*: Σχολ. «ἄσημον, ἄναρθρον», Βεκκ. Ἀνεκδ. σελ. 116, 18 «ψελλός. Αἰσχύλος Προμηθεῖ· τέθεικε δὲ τὴν λέξιν ἐπὶ τοῦ σαφῶς μὴ εἰρημένου». Κατὰ Ἀριστοφ. ἀπόσπ. 536 ψελλόν ἐστι καὶ καλεῖ τὴν ἄρκτον ἄρτον καὶ Ἡσύχ. «ψελλός· ὁ τὸ σίγμα παχύτερον λέγων» καὶ «ψελλίζειν· ἀσήμως λαλεῖν» ψελλὸς εἶναι ὁ τῇ γλώσσῃ προσκρούων καὶ ἀσαφῶς διαλεγόμενος, ἐνταῦθα δὲ μετενήνεκται ἀπὸ τοῦ λέγοντος ἀνθρώπου εἰς τὴν λέξιν καθ' ὃν τρόπον ἐπάργεμος 515. — *δυσεύρετον*: ἀκατανόητον. Πρβ. εὐξύμβλητος 801.

843. *ἐπανδίπλαζε*] ἐπαναδίπλαζε, ἐπαναλάμβανε ἢ ἐπανερώτα κατὰ τὸν Σχολ. Ἡ ὁμοία ἀποκοπὴ ἐν τῷ ἀνδαίῳ (Ἀγ. 317), ἀντέλλω, ἀντολή, ἀντρέπω, ἀγκαλέομαι, ἄγκρισις, ἀμβόαμα, ἀμμίγνυμι, ἀμπέμπω, ἀμπίπτω, ἀμφαίνω κτλ.

σχολὴ δὲ πλείων ἢ θέλω πάρεστί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

εἰ μέν τι τῇδε λοιπὸν ἢ παρειμένον
ἔχεις γεγώνειν τῆς πολυφθόρου πλάνης,
λέγ'· εἰ δὲ πάντ' εἴρηκας, ἡμῖν αὖ χάριν
δὸς ἥνπερ αἰτούμεσθα, μέμνησαι δέ που.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τὸ πᾶν πορείας ἥδε τέρμ' ἀκήκοεν·
ὅπως δ' ἂν εἰδῇ μὴ μάτην κλύουσά μου,
ἃ πρὶν μολεῖν δεῦρ' ἐκμεμόχθηκεν φράσω,
τεκμήριον τοῦτ' αὐτὸ δοὺς μύθων ἐμῶν.
ὄχλον μὲν οὖν τὸν πλεῖστον ἐκλείψω λόγων,

844. Ἔννοια πλήρης πάθους.

845 κέ. *τῇδε*] ὡς 808. — *παρειμένον*: Σχολ. ν. «παροφθέν, παραλελειμμένον». — *τῆς . . . πλάνης*: συναπτέον τῷ *τι*, πολλῷ δὲ βέλτιον τῷ *γεγώνειν*, ὥστε τῆς πλάνης = περὶ τῆς πλάνης. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 355 ἃ τοῦδ' ἐχρήσθη σώματος, Ἀντ. 1182 κλύουσα παιδός, Ἠλ. 317 τοῦ κασιγνήτου τί φής; — *πολυφθόρου*: ἰδὲ σημ. εἰς 660.

847. Περὶ τῆς μακρᾶς ἐν τῷ πέμπτῳ ποδὶ θέσεως ἔπιθι σημ. εἰς 107. Περὶ δὲ τῆς ἐννοίας σημειοῦται ὁ Σχολ. «φιλανθρώπως αἱ Ὠκεανίδες ἡγοῦνται χάριν ἰδίαν τὸ ἀκοῦσαι (περὶ) τῆς λύσεως αὐτοῦ».

848. *μέμνησαι* (πρβ. 808 κέ.) *δέ που*] προσκολλᾶται χαλαρῶς τῇ ἀναφορικῇ προτάσει. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 531 σὺ δ', ἣ κατ' οἴκους ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη λήθουσά μ' ἐξέπινες οὐδ' ἐμάνθανον τρέφων δύ' ἄτα καὶ Θουκ. 2, 41 οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει.

849. *τὸ πᾶν πορείας τέρμα*] τὸ πάσης τῆς πορείας τέρμα, ὡς 1 χθονὸς τηλουρὸν πέδον. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 242 τὸ Πυθικὸν θεοῦ μάντευμα, 1032 ποδῶν ἄρθρα τὰ σὰ καὶ εἴτι ἕτερον τοιοῦτον.

850 κέ. *μάτην*] ἀναφέρεται εἰς τὸ μὴ ἀληθὲς τῆς διηγήσεως. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 259 κληδόνος καλῆς μάτην ῥεούσης, Τραχ. 341 οὐδὲ τὸν πάρος μῦθον μάτην ἤκουσας, 1149 Ἀλκμήνην Διὸς μάτην ἄκοιτιν, Ἠλ. 1298 ἐπ' ἄτῃ τῇ μάτην λελεγμένῃ, Εὐρ. Ἴωνι 275 ἆρ' ἀληθές, ἢ μάτην λόγος; — Σχολ. ν. «ἵνα δὲ γνῷ καὶ μάθῃ ὅτι οὐ ψευδῶς ταῦτα εἶπον αὐτῇ, φράσω καὶ διηγήσομαι καὶ ἃ ἐκακοπάθησε πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἐνταῦθα, δοὺς τεκμήριον καὶ σημεῖον τῶν ἐμῶν λόγων ὅτι ἀληθεῖς εἰσι τοῦτο τὸ εἰπεῖν τὰ προγεγονότα εἰς αὐτήν».

853. *ὄχλον . . . λόγων*] Ἡ λέξις λόγος κεῖται ἐνταῦθα, ὡς πολλάκις, περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀνακοινώσεως (209) ἤτοι περὶ τῶν πλανῶν καὶ τυχῶν τῆς Ἰοῦς. Παραλείπεται δὲ ἡ ὁδοιπορία ἀπὸ τοῦ Ἄργους εἰς Δωδώνην· παραλείπεται ἡ μνεία τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου, ὃν σὺν τῷ Κιμμερικῷ λέγεται ὅτι διέπλευσεν ἡ Ἰὼ (Ἰκ. 553 κέ., Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 395), ἔτι δὲ ἡ Ἰκ. 556 κέ. περιγραφομένη ὁδοιπορία διὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἴσως

πρὸς αὐτὸ δ᾽ εἶμι τέρμα σῶν πλανημάτων.
ἐπεὶ γὰρ ἦλθες πρὸς Μολοσσὰ γάπεδα,
τὴν αἰπύνωτόν τ᾽ ἀμφὶ Δωδώνην, ἵνα
μαντεῖα θᾶκός τ᾽ ἐστὶ Θεσπρωτοῦ Διός,
τέρας τ᾽ ἄπιστον, αἱ προσήγοροι δρύες,

παρεδέξατο ἐνταῦθα ὁ Αἰσχύλος, ὅτι ἡ Ἰὼ ἐπλανήθη διὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἐντεῦθεν πάλιν διὰ τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Δωδώνην. Ἐν ταῖς Ἱκέτ. ἔρχεται βεβαίως ἡ Ἰὼ διὰ τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου πορευομένη ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγήσεως παρέλιπεν ὁ ποιητὴς ἅτε μηδὲν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον περιέχον.

854. *τέρμα*] τὸ τέρμα τῶν μέχρι τοῦδε πλανῶν τῆς Ἰοῦς.

855. *Μολοσσὰ*] Πρβ. Στράβ. σελ. 328 Δωδώνη τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ Θεσπρωτοῖς ἦν καὶ τὸ ὄρος ὁ Τόμαρος ἢ Τμάρος (ἀμφοτέρως γὰρ λέγεται) ὑφ᾽ ᾧ κεῖται τὸ ἱερόν, καὶ οἱ τραγικοὶ δὲ καὶ ὁ Πίνδαρος Θεσπρωτίδα εἰρήκασι τὴν Δωδώνην, ὕστερον δὲ ὑπὸ Μολοττοῖς ἐγένετο. — *γάπεδα*: δάπεδα. Πρβ. Στέφ. Βυζ. «Γῆ· λέγεται καὶ γήπεδον (δηλ. τὸ πρὸς τοῖς οἴκοις ἐν πόλει κηπίον), ὅπερ οἱ τραγικοὶ διὰ τοῦ ᾱ φασὶ δωρίζοντες» (βεβαίως οὐχὶ ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ κηπίον) καὶ ἄνω σημ. εἰς 61.

856. *αἰπύνωτον*] ὑψηλὸν νῶτον ἔχουσαν ἤτοι ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην. Ἡ Δωδώνη ἔκειτο ἐν τῷ ὄρει Τομάρῳ, οὗ ἐν τοῖς πρόποσιν ἦν τὸ μαντεῖον. — *ἀμφί*: ὡς 1061, Σοφ. Αἴ. 1064 ἀμφὶ χλωρὰν ψάμαθον ἐκβεβλημένος, Εὐρ. Ἀνδρομ. 215 εἰ δ᾽ ἀμφὶ Θρᾴκην τύραννον ἔσχες ἄνδρα (ἐκεῖ που τῆς Θρᾴκης), ὅθεν ἐνταῦθα: ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Δωδώνης.

857. *μαντεῖα . . . Θεσπρωτοῦ Διὸς*] Πρβ. Ἡροδ. 2, 52 τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι καὶ Εὐρ. Φοιν. 982 Θεσπρωτὸν οὖδας, σεμνὰ Δωδώνης βάθρα.

858. *αἱ προσήγοροι δρύες*] Σχολ. ν. «αἱ προσαγορεύουσαι καὶ μαντευόμεναι δρύες, αἱ ἔμφωνοι· ἄπιστον γὰρ τέρας τὸ τὰς δρῦς ἐκπέμπειν φωνάς». Πρβ. Σοφ. Τραχ. 171 ὡς τὴν παλαιὰν φηγὸν αὐδῆσαί ποτε Δωδῶνι δισσῶν ἐκ πελειάδων ἔφη, 1166 ἃ τῶν ὀρείων καὶ χαμαικοιτῶν ἐγὼ Σελλῶν εἰσελθὼν ἄλσος εἰσεγραψάμην πρὸς τῆς πατρῴας (διαλέγεται ὁ Ἡρακλῆς) καὶ πολυγλώσσου δρυός, Senec. Herc. Oet. 1477 quercus fatidica. Τὰ δὲ τὴν θέλησιν τοῦ Διὸς προαγγέλλοντα σημεῖα ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ ἤχου τῆς ἱερᾶς φηγοῦ ἢ δρυός. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 14, 327 τὸν δ᾽ ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλὴν ἐπακούσῃ, Ἡσιόδ. ἀπ. 80 ἐνθάδε Δωδώνη τις ἐπ᾽ ἐσχατιῇ πεπόλισται· τὴν δὲ Ζεὺς ἐθέλησεν ἑὸν χρηστήριον εἶναι τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ᾽ ἐν πυθμένι φηγοῦ, 19, 2 Δωδώνην φηγόν τε Πελασγῶν ἕδρανον. Τὸν δὲ ῥοῖζον τῆς φηγοῦ ἐξηγοῦντο ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ Σελλοὶ (πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 16, 233 Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε, Πελασγικέ, τηλόθι ναίων, Δωδώνης μεδέων δυσχειμέρου· ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ σοὶ ναίουσ᾽ ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι), ὕστερον δὲ τρεῖς γραῖαι ἱέρειαι (αἱ προμάντιες) καλούμεναι πελιαὶ (πολιαί). Πρβ Σοφ. ἀπόσπ. 418 τὰς θεσπιῳδοὺς ἱερέας Δωδωνίδας, Παυσαν. 10, 12, 10: αἱ Πέλειαι παρὰ Δωδωναίοις, Στράβ. 7 σελ. 329: κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν ἄνδρες ἦσαν οἱ προφητεύοντες . . . ὕστερον δ᾽ ἀπεδείχθησαν τρεῖς γραῖαι, ἐπειδὴ καὶ σύνναος τῷ Διὶ προσαπεδείχθη ἡ Διώνη, αὐτόθι ἀποσπ. 1: φασὶ

ὑφ' ὧν σὺ λαμπρῶς κοὐδὲν αἰνικτηρίως
προσηγορεύθης ἡ Διὸς κλεινὴ δάμαρ
μέλλουσ' ἔσεσθαι· — τῶνδε προσσαίνει σέ τι;—
ἐντεῦθεν οἰστρήσασα τὴν παρακτίαν
κέλευθον ᾖξας πρὸς μέγαν κόλπον Ῥέας,

δὲ καὶ κατὰ τὴν τῶν Μολοττῶν καὶ Θεσπρωτῶν γλῶτταν τὰς γραίας πελιὰς καλεῖσθαι καὶ τοὺς γέροντας πελίους, καὶ ἴσως οὐκ ὄρνεα ἦσαν αἱ θρυλούμεναι πελειάδες, ἀλλὰ γυναῖκες τρεῖς περὶ τὸ ἱερὸν σχολάζουσαι, Ἡσύχ. «πελείους. Κῷοι καὶ οἱ Ἠπειρῶται τοὺς γέροντας καὶ <πελείας> τὰς πρεσβύτιδας». Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τὸ πέλεια καὶ πελειὰς (πρβ. palumba) ἐξηγοῦντο οἱ ἀρχαῖοι διὰ τοῦ πολιὰ περιστερὰ (ἔπιθι σημείωσιν εἰς Πέρσ. 312). Οὕτω τοίνυν ἡ φαντασία τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐκ τῶν πολιῶν γραιῶν πολιὰς περιστερὰς καὶ προέκυψεν ὁ μῦθος περὶ τῶν μαντευομένων πελειάδων, περὶ ὧν αἱ ἱέρειαι εἶπον τάδε τῷ Ἡροδότῳ 2, 55: δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἀναπταμένας τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι· ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπηίῃ ὡς χρεὸν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι· τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Παρέχει δὲ ὁ Ἡρόδοτος περὶ τοῦ ὀνόματος πελειάδες τήνδε τὴν ἐξήγησιν: πελειάδες μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες (αἱ κατὰ τοὺς λόγους τῶν Θηβαίων ἱερέων ἱδρύσασαι τὰ δύο μαντεῖα), διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκεον δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι· μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπηίῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε συνετά σφι ηὔδα ἡ γυνή.

859. *λαμπρῶς κοὐδὲν αἰνικτηρίως*] Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς διφορουμένους λόγους τῶν χρησμῶν. Πρβ. Εὐμ. 800 ἀλλ' ἐκ Διὸς γὰρ λαμπρὰ μαρτύρια παρῆν.

860. *ἡ δάμαρ*] Τὸ ἄρθρον ὡς ἐν τῷ καλεῖν, ἀποκαλεῖν, διότι ἐκδηλοῦται ἡ ἀπ' εὐθείας κλῆσις. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 726 τὸν τοῦ μανέντος κἀπιβουλευτοῦ στρατοῦ ξύναιμον ἀποκαλοῦντες, Εὐρ. Ἡρακλ. 581 οὐκ ἄρ' Ἡρακλῆς ὁ καλλίνικος ὡς πάροιθε λέξομαι; Ὀρ. 1140 ὁ μητροφόντης δ' οὐ καλῇ ταύτην κτανών.

861. *τῶνδε προσσαίνει σέ τι*] ἐξεγείρει τι τούτων ἐν σοὶ τερπνὴν ἀνάμνησιν; ἤτοι δὲν εἶναι εἰς σὲ οὗτοι οἱ λόγοι τῆς προσαγορεύσεως λίαν γνωστοί, ἅτε ἐγχαραχθέντες καλῶς ἐν τῇ μνήμῃ σου; Σχολ. «ὑπομιμνήσκει σε». Πρβ. Εὐμ. 253 ὀσμὴ βροτείων αἱμάτων με προσγελᾷ, Χοηφ. 193 σαίνομαι δ' ὑπ' ἐλπίδος, Σοφ. Ἀντ. 1214 παιδός με σαίνει φθόγγος (ἤτοι θωπεύει, πλήττει τὰ ὦτά μου φθόγγος γνωστὸς ὡς τοῦ υἱοῦ), Εὐρ. Ἱππ. 862 καὶ μὴν τύποι γε σφενδόνης χρυσηλάτου τῆς οὐκέτ' οὔσης τῆσδε προσσαίνουσί με (θέλγουσί με ὄντες γνωστοὶ ὡς προερχόμενοι ἀπὸ τῆς νεκροῦ), Ἴωνι 685 οὔ με σαίνει θέσφατα, καὶ Ἀριστοφ. Ἱππ. 211 τὰ μὲν λόγι' αἰκάλλει με.

862. *οἰστρήσασα*] ἀμεταβάτως, ὡς Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 77 ὃ δὲ καθ' Ἑλλάδ' οἰστρήσας δρόμῳ ὅρκους παλαιοὺς Τυνδάρεω μαρτύρεται. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ ῥῆμα ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν οἶστρον, ὑφ' οὗ ἐλαύνεται ἡ Ἰώ.

863. *κόλπον Ῥέας*] τὸ ἰόνιον ἢ ἀδριατικὸν πέλαγος. Σχολ. «καὶ Ἀπολλώνιος Κρονίην ἅλα τὸν Ἰόνιον (κόλπον) φησί· οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο». Πρβ. Ἀπολλ. Ῥ. 4, 327 δή ῥα τότε

ἀφ' οὗ παλιμπλάγκτοισι χειμάζῃ δρόμοις·
χρόνον δὲ τὸν μέλλονθ' ὁ πόντιος μυχός,
σαφῶς ἐπίστασ', Ἰόνιος κεκλήσεται,
τῆς σῆς πορείας μνῆμα τοῖς πᾶσιν βροτοῖς.
σημεῖά σοι τάδ' ἐστὶ τῆς ἐμῆς φρενός,
ὡς δέρκεται πλέον τι τοῦ πεφασμένου.
τὰ λοιπὰ δ' ὑμῖν τῇδέ τ' ἐς κοινὸν φράσω,
ἐς ταὐτὸν ἐλθὼν τῶν πάλαι λόγων ἴχνος.
ἔστιν πόλις Κάνωβος ἐσχάτη χθονός,

Κρονίην Κόλχοι ἅλαδ' ἐκπρομολόντες, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «τὸν Ἀδρίαν φησί· ἐνταῦθα γὰρ τὸν Κρόνον κατῳκηκέναι». — *μέγαν*: καθὰ λέγει καὶ Verg. Aen. III 211 insulae Ionio in magno, ἔνθα ὁ Servius σημειοῦται: sciendum Ionium sinum esse immensum ab Ionia (Istria?) usque ad Siciliam et huius partes esse Adriaticum, Achaicum, Epiroticum. Περὶ τῶν ἰδεῶν τῶν ἀρχαίων περὶ τῆς ἀδριατικῆς θαλάσσης ἔπιθι 23 κέ. τοῦ ἐν σημ. εἰς στίχ. 748 μνημονευθέντος βιβλίου τοῦ Berger.

864. *παλιμπλάγκτοισι*] Τὸ *πάλιν* σημαίνει τὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν καίπερ δι' ἄλλης ὁδοῦ γενομένην ἐπιστροφήν. — *χειμάζῃ*: Πρβ. σημ. εἰς 583. Σχολ. ν. «εἰς τοὐπίσω στρεφομένη κλυδωνίζῃ». Ὁ ἐνεστὼς ὑπεμφαίνει, ὅτι ἡ ἄφιξις πρὸς τὸν Προμηθέα ἀνήκει πρὸς τοῦτον τὸν τελευταῖον δρόμον.

866. *Ἰόνιος*] Πρβ. Σχόλ. εἰς Εὐρ. Φοιν. 208 «οἳ δέ φασιν Αἰσχύλῳ αὐτὸν ἕπεσθαι οἰομένῳ πάντα πόντον Ἰόνιον λέγεσθαι ὃν ἀλωμένη ἐπῆλθεν ἡ Ἰώ». Ἡ ἐτυμολογία αὕτη ἀποδείκνυται καὶ ἐκ τῆς χρονικῆς ποσότητος ἐσφαλμένη, διότι τὸ Ι ἐν μὲν τῷ Ἰόνιος εἶναι βραχύ, ἐν δὲ τῷ Ἰὼ μακρόν. — *τῆς σῆς πορείας*: τῆς σῆς ὁδοῦ. Ἄλλως κεῖται ἡ λέξις πορεία στίχ. 759 (τῆς σῆς διαβάσεως). — *μνῆμα*: εἰς ἀνάμνησιν. Πρβ. Πλουτ. π. Ἡροδ. κακ. σελ. 856 Α Ἰοῦς τῆς Ἰνάχου θυγατρός, ἣν πάντες Ἕλληνες ἐκτεθειῶσθαι νομίζουσι ταῖς τιμαῖς ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ καταλιπεῖν ὄνομα πολλαῖς μὲν θαλάσσαις, πορθμῶν δὲ τοῖς μεγίστοις ἀφ' αὑτῆς διὰ τὴν δόξαν.

868 κέ. *σημεῖα*] πρβ. 852 τεκμήριον. — *τοῦ πεφασμένου*: Σχολ. «τοῦ φανεροῦ· ἀντὶ τοῦ καὶ τὰ κρυπτὰ εἶδεν ἡ ἐμὴ φρήν».

870. *ἐς κοινὸν*] διότι ἐν τοῖς ἑπομένοις γίνεται ἀπόκρισις καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῶν Ὠκεανίδων (811).

871. Ὁ νοῦς: ἐπανελθὼν εἰς τὸν πρότερον λόγον (στίχ. 841). Τὸ *πάλαι* κεῖται περὶ βραχέος παρελθόντος, ὡς Ἀγ. 592 ἀνωλόλυξα μὲν πάλαι χαρᾶς ὕπο, ὅτ' ἦλθ' ὁ πρῶτος νύχιος ἄγγελος πυρός.

872. *ἔστιν πόλις Κάνωβος*] Τῆς περιγραφῆς τοῦ γεγονότος προηγεῖται ἡ τοῦ τόπου κατὰ ἐπικὸν τρόπον, ὃν ἐμιμήσαντο πολλαχῶς οἱ τραγικοί. Πρβ σημ. εἰς Πέρσ. 450, Σοφ. Ἀντ. 96?. Πολλάκις ἡ τοῦ τόπου περιγραφὴ ἀποτελεῖ τὴν χρονικῆς προτάσεως ἀπόδοσιν, ἐν ᾗ τὸ εἰς τὴν χρονικὴν πρότασιν ἀντιστοιχοῦν γεγονὸς κεῖται ἀναφορικῶς. Πρβ. Σοφ. Τραχ. 750 ὅθ' εἵρπε κλεινὴν Εὐρύτου πέρσας πόλιν, ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον Κήναιον ἔστιν, ἔνθα κτέ., Εὐρ. Ἱππ. 1109 ἐπεὶ δ' ἔρημον χῶρον εἰσεβάλλομεν, ἀκτή τις ἔστι . . . ἔνθεν τις ἠχὴ βρόμον μεθῆκε, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 262 ἐπεὶ

Νείλου πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι·
ἐνταῦθα δή σε Ζεὺς τίθησιν ἔμφρονα
ἐπαφῶν τ' ἀταρβεῖ χειρὶ φιτύει γόνον.

βοῦς πόντον εἰσεβάλλομεν, ἣν τις διαρρώξ . . . ἀγμός· ἐνταῦθα δισσοὺς εἶδέ τις νεανίας, 1450 ὅταν δ' Ἀθήνας μόλῃς, χῶρός τις ἔστιν . . . ἐνταῦθα δ' ἵδρυσαι βρέτας. — Περὶ τῆς πόλεως Κανώβου μέτιθι σημ. εἰς Ἱκ. 315. — *ἐσχάτη χθονός* (τῆς Αἰγυπτίας): ὡς Ἱκ. 725 οἴακος εὐθυντῆρος ὑστάτου νεώς.

873. *Νείλου*] Παρ' Ὁμήρῳ ὁ ποταμὸς καλεῖται Αἴγυπτος. Πρб. τὸ πρῶτον μέρος τῆς εἰς τὰς Ἱκέτ. εἰσαγωγῆς.— *στόματι*: ἐκβολῇ. Πρб. Σολ. ἀπόσπ. 28 Νείλου ἐπὶ προχοῇσι Κανωβίδος ἐγγύθεν ἀκτῆς. — Περὶ τοῦ *προσχώματι* λέγει ὁ Σχολ. «τῷ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐτησίῳ προσθήματι τοῦ χώματος». Τὴν ἰλὺν τοίνυν ταύτην ἐννοεῖ ὁ ποιητής, οὐχὶ δὲ τὰ ὑπὸ ἀνθρωπίνων χειρῶν κατεσκευασμένα προχώματα, ἐφ' ὧν ἔκειντο αἱ κῶμαι καὶ αἱ πόλεις ἀπρόσιτοι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ πλημμυροῦντος Νείλου, καθὰ ὑπέλαβεν ὁ Schütz παραβαλὼν Στράβ. σελ. 788 κέ. ἐν δὲ ταῖς ἀναβάσεσι τοῦ Νείλου καλύπτεται πᾶσα (ἡ νῆσος) καὶ πελαγίζει πλὴν τῶν οἰκήσεων· αὗται δ' ἐπὶ λόφων αὐτοφυῶν ἢ χωμάτων ἵδρυνται πόλεις τε ἀξιόλογοι καὶ κῶμαι νησίζουσαι κατὰ τὴν πόρρωθεν ὄψιν. Ἐπειδὴ δὲ ὄντως ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου ἕνεκα τῶν στρωμάτων τῆς τοῦ Νείλου ἰλύος διηνεκῶς ὑψοῦται (ἔπιθι Forbiger, Handbuch der alten Geographie τ. 2, 771 κέ. σημ. 21). διὰ ταῦτα τὴν εἴδησιν τοῦ Ὁμήρου (Ὀδ. 4, 356 κέ.) περὶ τῆς ἀποστάσεως τῆς νήσου Φάρου ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐξηγοῦντο λέγοντες ὅτι ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἡ ἀπόστασις ἦν πολλῷ μείζων, ὕστερον δὲ διὰ τῆς ἐπισωρεύσεως τῆς ἰλύος ἐγένετο μείων. Πρб. Σχόλ. εἰς τὸ εἰρημένον τοῦ Ὁμήρου χωρίον «εἰκὸς τοιοῦτον εἶναι κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τὸ διάστημα· ἔπειτα ἀπογαιωθῆναι τοῦ Νείλου ὑπερχέοντος τὴν ἰδίαν ἰλύν· ποταμόχωστος γὰρ ἡ Αἴγυπτος κατὰ Ἡρόδοτον» (2, 5 Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ κτέ).

874. *τίθησιν*] Τῷ Προμηθεῖ παρίσταται τὸ μέλλον ὡς παρόν. Πρб. σημ. εἰς 529. — *ἔμφρονα*: Κατὰ τὸν συνήθη μῦθον ἀναλαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν ἡ εἰς βοῦν μεταβληθεῖσα Ἰὼ (πρб. Σχολ. εἰς Εὐρ. Φοιν. 678 «ὁ Ζεὺς ἐπαφησάμενος τῆς Ἰοῦς πάλιν εἰς γυναῖκα μετεμόρφωσε» καὶ Ovid. Met. I 738 vultus capit illa priores fitque quod ante fuit). Ἐπειδὴ ὅμως ὁ μῦθος μετεβλήθη παρ' Αἰσχύλῳ, ἡ δὲ Ἰὼ δὲν ἀποβάλλει τὴν προτέραν αὐτῆς μορφήν, διὰ τοῦτο γίνεται ἐκποδὼν μόνον ἡ ἐνέργεια τοῦ οἴστρου (604)

875. *ἐπαφῶν τ' . . . φιτύει γόνον*] ὡς Ἱκ. 316 καὶ Ζεύς γ' ἐφάπτωρ χειρὶ φιτύει γόνον.— *ἀταρβεῖ* (Σχολ. «ἀφοβοποιῷ» ἤτοι οὐδένα φόβον ἐμποιούσῃ, πρᾴῳ) *χειρί*, ὡς Ἱκέτ. 584 ἀπημάντῳ σθένει καὶ θείαις ἐπιπνοίαις παύεται, 1075 Ἰὼ πημονᾶς ἐλύσατ' εὖ χειρὶ παιωνίᾳ κατακτίσας, εὐμενεῖ βίᾳ θιγών. Τὸ *ἐπαφᾶν*, ἐξ οὗ παράγεται τὸ ὄνομα Ἔπαφος, ἐν πρώτοις μὲν συντελεῖ εἰς ἀλλοίωσιν τῆς μορφῆς, ἐν τῷ προκειμένῳ δὲ χωρίῳ εἰς γέννησιν, διότι, ὡς εἴρηται, ἡ μὲν μεταμόρφωσις παραλείπεται, τὸ δὲ ὄνομα Ἔπαφος ἔχει, ὡς εἰκός, σχέσιν οὐχὶ πρὸς τὸ εἶδος τῆς μεταμορφώσεως, ἀλλὰ πρὸς τὸ εἶδος τῆς γεννήσεως. Πρб. Ἡσύχ. «ἀθίκτορας (ἀθίκτους κόρας ὁ Bentley)· ἀνεπάφους παρθένους, ἀνάνδρους. Ἴων Εὐρυτίδαις» καὶ Ἐτυμ. Μ. σελ. 25, 10 «ἄθικτον· μιαρόν, ἀκάθαρτον· καὶ ἡ παρθένος δὲ οὕτως ἐλέγετο». Ἐκ

ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γεννημάτων
τέξεις κελαινὸν Ἔπαφον, ὃς καρπώσεται
ὅσην πλατύρρους Νεῖλος ἀρδεύει χθόνα·
πέμπτη δ' ἀπ' αὐτοῦ γέννα πεντηκοντάπαις
πάλιν πρὸς Ἄργος οὐχ ἑκοῦσ' ἐλεύσεται
θηλύσπορος, φεύγουσα συγγενῆ γάμον
ἀνεψιῶν· οἱ δ' ἐπτοημένοι φρένας,
κίρκοι πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμμένοι,

τοῦ *ἐπαφή* (Ἱκ. 17) ἐσχημάτισεν ὁ Αἰσχύλος *ἐπαφᾶν*, οὗ ἐπὶ ὁμοίου πράγματος μεταχειρίζονται τὸ μέσον ὅ τε Μόσχος 1, 50 ἓν δ' ἦν Ζεὺς Κρονίδης ἐπαφώμενος ἠρέμα χερσὶν πόρτιος Ἰναχίης, τὴν ἑπταπόρῳ παρὰ Νείλῳ ἐκ βοὸς εὐκεράοιο πάλιν μετάμειβε γυναῖκα καὶ ὁ Νόννος 3, 285 ἀκηρασίων... κόλπων Ἰναχίης δαμάλης ἐπαφήσατο θεῖος ἀκοίτης χερσὶν ἐρωμανέεσσι.

876. *ἐπώνυμον τῶν Διὸς γεννημάτων*] ὀνομασθέντα κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τοῦ γεννᾶν (διὰ τῆς ἐπαφῆς ἥτις ἀντὶ σπέρματος ἤρκεσεν). Πρβ. Ἱκ. 318 Ἔπαφος ἀληθῶς ῥυσίων ἐπώνυμος, ἔνθα ἡ ἐπαφὴ ἐπήγαγε κατ' ἀρχὰς τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς θηριώδους μορφῆς·

877. *τέξεις*] ὡς 895. Μᾶλλον εὔχρηστος εἶναι ὁ μέσος τύπος (794).— *κελαινόν*: Σχολ. «μελάντεροι γάρ εἰσιν οἱ Αἰγύπτιοι». — *καρπώσεται*: ἀπολαύσει καὶ κτήσεται.

878. *πλατύρρους ἀρδεύει*] ὑπεμφαίνει πάλιν τὸ ὑμνηθὲν θαῦμα τοῦ Νείλου. Πρβ. σημ. εἰς 833 κέ. καὶ τὸ ἐκεῖ παρατεθὲν ἀπόσπ. 300.

879. *πέμπτη ... γέννα*] Σχολ. «αἱ Δαναοῦ θυγατέρες. πέμπτη δὲ οὕτως· Ἐπάφου Λιβύη, ἧς Βῆλος, οὗ Δαναός, οὗ αἱ ν' θυγατέρες». Πρβ. σημ. εἰς 800.

880 κέ. *οὐχ ἑκοῦσα*] ἡ ἐπεξήγησις γίνεται ἐν τοῖς ἑπομένοις: φεύγουσα συγγενῆ γάμον ἀνεψιῶν. — *ἐλεύσεται*: Ὁ μελλοντικὸς οὗτος τύπος ἀπαντᾷ καὶ Ἱκ. 531, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1206, Τραχ. 595 καὶ ἅπαξ παρὰ Λυσίᾳ 22, 11. Ἄλλως παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εὕρηται μόνον τὸ εἶμι ὡς μέλλων τοῦ ἔρχομαι. — *συγγενῆ*: πρβ. τὸ δεύτερον μέρος τῆς εἰς τὰς Ἱκέτ. εἰσαγωγῆς.

882. *ἀνεψιῶν*] Σχολ. ν. «σημείωσαι ὅτι τὸν ἐξάδελφον ἀνεψιὸν λέγει». Πρβ. Ἱκ. 323 κέ. Δαναός, ἀδελφὸς δ' ἐστι πεντηκοντάπαις ... Αἴγυπτος. Τὰς Δαναΐδας ἐδίωκον οἱ υἱοὶ τοῦ Αἰγύπτου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Δαναοῦ. — *ἐπτοημένοι*: κυριολεκτεῖται μάλιστα περὶ τῆς ἐρωτικῆς ταραχῆς. Πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 586 ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης, Σαπφ. ἀπόσπ. 2, 5 καὶ γελαίσας ἱμερόεν, τό μοι μὰν καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόασεν, Ἀπολλ. Ῥ. 1, 1232 τῆς δὲ φρένας ἐπτοίησεν Κύπρις καὶ Καλλίμ. Ὕμν. εἰς Ἄρτ. 191 ἧς ποτε Μίνως πτοιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι κατέδραμεν οὔρεα Κρήτης.

883. *κίρκοι... λελειμμένοι*] ὡς κίρκοι οὐ μακρὰν ἀπέχοντες ἤτοι ἐπικείμενοι ταῖς περιστεραῖς. Ὁ Αἰσχύλος τίθησιν πολλάκις παρομοίωσιν (εἰκόνα) ἀντὶ τῆς κυρίας ῥήσεως, ὡς Εὐμ. 159 πάρεστι μαστίκτορος δαΐου δαμίου βαρὺ τὸ περίβαρυ κρύος ἔχειν, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «λείπει τὸ ὡς». Πρὸς δὲ τὴν παρομοίωσιν πρβ. Ἱκ. 229 ἐν ἁγνῷ δ' ἑσμὸς ὡς πελειάδων ἵζεσθε κίρκων τῶν ὁμοπτέρων φόβῳ, Ὁμ. Ἰλ. 21, 139 Πηλείδης δ' ἐπόρουσε... ἠύτε κίρκος (ἔπιθι καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 210 κέ.) ὄρεσφιν, ἐλαφρό-

ἥξουσι θηρεύοντες οὐ θηρασίμους
γάμους, φθόνον δὲ σωμάτων ἕξει θεός·
Πελασγία δὲ δέξεται θηλυκτόνῳ
Ἄρει, δαμέντων νυκτιφρουρήτῳ θράσει.
γυνὴ γὰρ ἄνδρ᾽ ἕκαστον αἰῶνος στερεῖ,
δίθηκτον ἐν σφαγαῖσι βάψασα ξίφος·

τατος πετεηνῶν, ῥηιδίως οἴμησε μετὰ τρήρωνα πέλειαν. Ἡ σημείωσις τοῦ Σχολ. «πελείας τὰς νύμφας φησί. ἀφροδισιακὸν γὰρ τὸ ὄρνεον· τοὺς δὲ νυμφίους κίρκους διὰ τὸ ἁρπακτικόν» δὲν εἶναι ὀρθὴ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει, διότι παραβάλλεται ἐνταῦθα μόνον ἡ ὑπὸ τοῦ ἁρπακτικοῦ ἱέρακος καταδίωξις τῆς ἐντρόμου περιστερᾶς.

885. *φθόνον σωμάτων* (τῶν παρθένων) *ἕξει θεός*] ἤτοι τῆς συνουσίας καὶ τέρψεως τῆς γαμηλίου κλίνης ἀπείρξει αὐτοὺς ὁ θεός, διότι ὁ γάμος οὐ συναφθήσεται, ἀλλ᾽ ἕκαστος νυμφίος φονευθήσεται ὑπὸ τῆς νύμφης (888). Πρὸς τὸ *φθόνον ἕξει* (φθονήσει) πρβ. 607 καὶ Εὐρ. Ἡρακλ. 1309 λέκτρων φθονοῦσα Ζηνί. Ἐσφαλμένη δὲ ἐξελέγχεται ἡ ἑρμηνεία τοῦ Σχολ. «αὐτοῖς τοῖς σώμασι τιμωρηθήσονται θεῶν νεμεσησάντων αὐτοῖς».

886 κἑ. ***Πελασγία***] ἡ χώρα τοῦ Πελασγοῦ (Ἱκ. 257, 642), τὸ Ἄργος. Πρβ. Στράβ. σελ. 221: Αἰσχύλος ἐκ τοῦ περὶ Μυκήνας Ἄργους φησὶν ἐν Ἱκέτισι καὶ Δαναΐσι τὸ γένος αὐτῶν (τῶν Πελασγῶν) καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἔφορος κληθῆναι, Εὐρ. Ἱκ. 365 ἱππόβοτον Ἄργος, ὦ πάτριον ἐμὸν πέδον, ἐκλύετε τάδ᾽, ἐκλύετ᾽ ἄνακτος ὅσια περὶ θεοὺς καὶ μεγάλᾳ Πελασγίᾳ καὶ κατ᾽ Ἄργος. — Ὁ νοῦς: Ἡ χώρα τοῦ Πελασγοῦ δέξεται αὐτοὺς ἐν γυναικείῳ φόνῳ ἀπολομένους ὑπὸ νυκτιφρουρήτου (ἤτοι ἐν νυκτὶ φρουρούσης) τόλμης. Πρὸς τὸ δέξεται (αὐτούς).. δαμέντων (αὐτῶν) πρβ. Σοφ. Τραχ. 803 τοσαῦτ᾽ ἐπισκήψαντος (αὐτοῦ) ἐν μέσῳ σκάφει θέντες σφε.. ἐκέλσαμεν, Εὐρ. Ἑλ. 58 σὺν ἀνδρί, γνόντος (αὐτοῦ). Ἡ κατὰ μετοχὴν ἐκφορὰ τοῦ λόγου ἀναφαίνεται οὕτως αὐτοτελεστέρα, ἡ δὲ προσωπικὴ καὶ δεικτικὴ ἀντωνυμία ὑπονοεῖται πολλάκις παρὰ τῇ γενικῇ ἀπολύτῳ (Κρυγ. Α᾽ § 47, 4, 3). — Ἐν τῷ *δέξεται . . δαμέντων* συμπίπτουσιν ὁμοῦ ἡ κυρία καὶ δευτερεύουσα πρᾶξις, ὡς Σοφ. Τραχ. 997 ἥν μή ποτ᾽ ἐγὼ προσιδεῖν ὁ τάλας ὤφελον ὄσσοις, τόδ᾽ ἀκήλητον μανίας ἄνθος καταδερχθείς (πρβ. Κρυγ. Α᾽ § 53, 6, 8). Πρὸς τὸ *θηλυκτόνος Ἄρης* (φόνος θηλέων) πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1083 πατροκτόνος χεὶρ (ἡ τοῦ πατρὸς φονικὴ χείρ), Πίνδ. Πυθ. 1, 72 ναυσίστονον ὕβριν, Ἀνθ. Παλατ. 9,321 κροτάλων θηλυμανεῖς ὄτοβοι. — *νυκτιφρουρήτῳ*: Σχολ. «τῷ νυκτὸς ἐπιτηρήσαντι» μᾶλλον δὲ τῷ ἐν νυκτὶ ἀγρυπνοῦντι, τοῦ νυμφίου κοιμωμένου.

888. *γυνὴ* (ἑκάστη) *ἄνδρ᾽ ἕκαστον αἰῶνος στερεῖ*] Ἡσύχ. «αἰών· ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ τῆς ζωῆς». — *αἰῶνος στερεῖ*: ὡς Ὁμ. Ὀδ. 9, 523 αἲ γὰρ δὴ ψυχῆς τε καὶ αἰῶνός σε δυναίμην εὖνιν ποιήσας πέμψαι δόμον Ἄϊδος εἴσω, Ἰλ. 22, 58 αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερθῇς καὶ 16, 453 ἐπὴν δὴ τόν γε λίπῃ ψυχή τε καὶ αἰών.

889. *δίθηκτον* (δίστομον, ἄμφηκες) *ἐν σφαγαῖσι βάψασα ξίφος*] σφαγαὶ κεῖται περὶ τοῦ αἵματος τοῦ φονευθέντος. Πρβ. Εὐρ. Ἠλ. 1227 κάλυπτε μέλεα ματέρος πέπλοις καὶ καθάρμοσον σφαγάς. Ὁ Stanley ἐκλαμβάνει τὸ *σφαγαὶ* ἐν ᾗ σημασίᾳ ἔχει συνήθως (caede tingens), ὁ δὲ Blomfield σὺν τῷ Ruhnken ἐννοεῖ ἐν τῷ *σφαγαὶ*

τοιάδ' ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς ἐμοὺς ἔλθοι Κύπρις.
μίαν δὲ παίδων ἵμερος θέλξει τὸ μὴ
κτεῖναι σύνευνον, ἀλλ' ἀπαμβλυνθήσεται
γνώμην· δυοῖν δὲ θάτερον βουλήσεται,
κλύειν ἄναλκις μᾶλλον ἢ μιαιφόνος·
αὕτη κατ' Ἄργος βασιλικὸν τέξει γένος.
μακροῦ λόγου δεῖ ταῦτ' ἐπεξελθεῖν τορῶς.
σπορᾶς γε μὴν ἐκ τῆσδε φύσεται θρασὺς

τὸν λάρυγγα, τὸν λαιμὸν παραβάλλων Εὐρ. Ὀρ. 291 μή τοι τεκούσης εἰς σφαγὰς ὦσαι ξίφος, Ἀριστοτ. π. τ. ζῷα ἱστ. 1, 14 κοινὸν μέρος αὐχένος καὶ στήθους σφαγή, Πολυαιν. 8, 48 τὸ ξίφος καθεῖσα διὰ τῆς σφαγῆς, Ἀντων. Λιβερ. 25 ἐπάταξαν ἑαυτὰς τῇ κερκίδι παρὰ τὴν κλεῖδα καὶ ἀνέρρηξαν τὴν σφαγήν. Ἀλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Εὐριπίδου ὁ πληθυντικὸς δηλοῖ, ὅτι τὸ *σφαγαὶ* κεῖται προληπτικῶς καὶ σημαίνει τὴν αἱμάσσουσαν πληγήν. — Πρὸς τὸ *βάψασα ξίφος* πρβ. Σοφ. Αἴ. 95 ἔβαψας ἔγχος εὖ πρὸς Ἀργείων στρατῷ.

890. Ἡ δήλωσις μεγάλου κακοῦ διὰ τῆς εὐχῆς, ὅπως συμβῇ εἰς τοὺς ἐχθροὺς (ὡς Ἱκ. 1042 μηδ' ὑπ' ἀνάγκας γάμος ἔλθοι Κυθερείας· στυγίων πέλοι τόδ' ἆθλον, Σοφ. Φιλ. 274 ῥάκη προθέντες βαιὰ καί τι καὶ βορᾶς ἐπωφέλημα σμικρόν, οἷ' αὐτοῖς τύχοι, Ξενοφ. Ἀν. 3, 2, 3 οἶμαι γὰρ ἂν ὑμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν), συνάπτεται ἐνταῦθα πρὸς ἔντονον εἰρωνείαν, διότι ὅπερ συνήθως ὑπολαμβάνεται καλόν, τοῦτο εὔχεται τοῖς ἐχθροῖς. Πρβ. 1004, Plaut. Asin. V 1, 13 utinam male qui mihi volunt sic rideant, Ovid. Her. 15,217 hostibus eveniant convivia talia nostris. Οὐ δεόντως ὁ Hermann ἀναφέρει τὸν στίχον εἰς τὸν κινδυνώδη γάμον, ὃν μέλλει ποτὲ νὰ συνάψῃ ὁ Ζεύς.

891 κἑ. *μίαν*] Τὴν Ὑπερμήστραν. — *θέλξει τὸ μὴ κτεῖναι*: ἴδε σημ. εἰς 252. — *σύνευνον*: τὸν Λυγκέα. — *ἀπαμβλυνθήσεται*: γενήσεται μαλακὴ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ἡ ὁρμὴ τῆς ψυχῆς παραβάλλεται πρὸς τὸν αἰθέρα μαχαίρας. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 702 τεθηγμένον τοι μ' οὐκ ἀπαμβλυνεῖς λόγῳ καὶ Εὐρ. Ὀρ. 1625 Μενέλαε, παῦσαι λῆμ' ἔχων τεθηγμένον.

894. *κλύειν ἄναλκις*] ἀκούειν, ὀνομάζεσθαι ἄναλκις. Τοιαῦτα λέγει ἡ Ὑπερμήστρα παρ' Ovid. Her. XIV 7 Quod manus extimuit iugulo demittere ferrum, Sum rea, laudarer si scelus ausa forem. Esse ream praestat, quam sic placuisse parenti. Non piget immunes caedis habere manus. Ὁ Αἰσχύλος φαίνεται ὅτι παραινίσσεται τὴν ἑαυτοῦ τριλογίαν τῶν Δαναΐδων.

895. *βασιλικὸν γένος*] Σχολ. «Ἄβαντα». Πρβ. σημ. εἰς 800.

896. Ὁ Προμηθεὺς ἄρχεται τοῦ λόγου ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ ἐξείπῃ πάντα, αἴφνης δὲ ἄλλο διανοηθεὶς καταπαύει αὐτόν. Ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ ἐξηγητέον τὸ ἀσύνδετον: μακροῦ λόγου δεῖ. Πρὸς τὸ *μακροῦ λόγου* πρβ. 901 καὶ Πέρσ. 715 πάντα γὰρ ἀκούσῃ μῦθον ἐν βραχεῖ λόγῳ.— *τορῶς*: ὡς 725.

897 κἑ. *σπορᾶς γε μὴν ἐκ τῆσδε*] Ἀλλ' ὅμως ἐκ τοῦ σπέρματος τούτου τῆς Ὑπερμήστρας. — *ἶνις*: Ἡσύχ. «ἶνις· υἱὸς νέος, παῖς, βρέφος, ἀπόγονος». Πρβ. Ἱκ. 257 Παλαίχθονος ἶνις. Διὰ τούτων ὑπεμφαίνεται ὁ Ἡρακλῆς, ὁ λυτρωτὴς τοῦ Προμηθέως.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τόξοισι κλεινὸς ἶνις, ὃς πόνων ἐμὲ
λύσει. τοιόνδε χρησμὸν ἡ παλαιγενὴς
μήτηρ ἐμοὶ διῆλθε Τιτανὶς Θέμις·
ὅπως δὲ χὤπῃ, ταῦτα δεῖ μακροῦ λόγου
εἰπεῖν, σύ τ' οὐδὲν ἐκμαθοῦσα κερδανεῖς.

ΙΩ.

ἐλελεῦ, ἐλελεῦ,
ὑπό μ' αὖ σφάκελος καὶ φρενοπλῆγες

900. *διῆλθε*] ὡς διεῖπε. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 18, 9 ὥς ποτέ μοι μήτηρ διεπέφραδε. — ***Τιτανὶς Θέμις***: ὡς Εὐμ. 6 Τιτανὶς ἄλλη παῖς χθονός. Ἰδὲ σημ. εἰς 226.

901. Σχολ. «ὅπως δὲ ἔχω τύχης καὶ δι' ἣν αἰτίαν λυθήσομαι, πολλοῦ λόγου ἂν εἴη τοῦτο». Πολλῷ πιθανώτερον ὅμως τὸ ὑπολαβεῖν ὅτι τὸ *ὅπως **καὶ** ὅπῃ* κείμενα ἐκ παραλλήλου περιλαμβάνουσι πᾶσαν περίπτωσιν, καὶ ὑπονοῆσαι τὸ γενήσεται ταῦτα, ἤτοι ἡ λύσις. Πρὸς τὴν προκειμένην ἔλλειψιν πρβ. 947. Ὁ ποιητὴς ἐξεγείρει τὴν προσοχὴν πρὸς τὸ ἑπόμενον δρᾶμα καὶ ὅπερ παρασιωπᾷ ἐνταῦθα ὁ Προμηθεύς, τοῦτο μανθάνει ὁ θεατὴς ἐν τῷ Προμηθεῖ λυομένῳ.

903. Νέα προσβολὴ τῆς μανίας (οἴστρου) ἐλαύνει τὴν Ἰὼ ἐντεῦθεν. Διὰ τούτου αἰτιολογεῖται ἡ ἀπέλευσις αὐτῆς. Ἡ Ἰὼ ἐκδηλοῖ διὰ λέξεων μόνον τὴν πρώτην ὁρμὴν τῆς μανίας, τὴν δὲ εἰκασίαν τῶν λοιπῶν καταλείπει ἀπελθοῦσα τῆς σκηνῆς εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ θεατοῦ, καθὰ παρατηρεῖ ὁ Schütz. Ὁ θεατὴς ἀναμιμνησκόμενος τὰς προφητείας τοῦ Προμηθέως οἰκτείρει τὴν δυστυχῆ παρθένον διὰ τὰ ἐπικείμενα αὐτῇ ἀτελεύτητα κακά. Τὰ αἰσθήματα δὲ ταῦτα ἐκφράζει μετὰ ταῦτα ὁ χορός. — *ἐλελεῦ*: Σχολ. «θρηνῶδες ἐπίφθεγμα», Ἡσύχ. «ἐλελεῦ· ἐπιφώνημα πολεμικόν· οἱ δέ, προαναφώνησις παιανισμοῦ· τίθησι δὲ αὐτὸ Αἰσχύλος ἐπὶ σχετλιασμοῦ ἐν Προμηθεῖ δεσμώτῃ». Ὡς πολεμικὸν ἐπιφώνημα (ἄγε δή, ἐμπρός) δύναται τὸ ἐλελεῦ νὰ ἐκληφθῇ Ἀριστοφ. Ὄρν. 364 ἐλελεῦ χώρει κάθες τὸ ῥάμφος· οὐ μέλλειν ἐχρῆν. Πρβ. καὶ Ἀχαι. Ἐρετρ. 35 (Nauck): προβαλέτω τις χεῖρα φασγάνου λαβῇ, σάλπιγγι δ' ἄλλος ὡς τάχος σημαινέτω· ὥρα ταχύνειν· ἐλελεῦ. Ἡ δευτέρα σημασία, ἣν παρέχει ὁ Ἡσύχιος, ἐξάγεται ἐκ Πλουτ. β. Θησ. 22: ὅθεν καὶ νῦν ἐν τοῖς ὠσχοφορίοις . . λέγουσιν . . ἐπιφωνεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς «ἐλελεῦ, ἰοὺ ἰοὺ» τοὺς παρόντας· ὧν τὸ μὲν σπεύδοντες ἀναφωνεῖν καὶ παιανίζοντες εἰώθασι, τὸ δὲ ἐκπλήξεως καὶ ταραχῆς ἐστι. Παραβάλλων τις τὴν ἐξήγησιν ταύτην πρὸς τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους (ἐλελεῦ χώρει) δύναται νὰ ἀνεύρῃ ἐν τῷ ἐπιφωνήματι τὴν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις κοινὴν σημασίαν τοῦ ἐμπρός, ἥτις καὶ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ κάλλιστα ἁρμόζει.

904 κέ. *ὑποθάλπουσι*] ὡς 596. Τὸ τῆς τμήσεως τοῦτο εἶδος, ἐν ᾧ πλείονες καὶ μείζονες λέξεις, οὐχὶ δὲ μόνον μονοσύλλαβοι σύνδεσμοι, οἷον δέ, γὰρ καὶ ἐγκλιτικαὶ ἀντωνυμίαι παρεντίθενται μεταξὺ προθέσεως καὶ ῥήματος, εὕρηται παρ' Αἰσχύλῳ πλὴν Ἀγ. 1212 κέ. καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 1019 κἀνὰ κίνδυνον βαλῶ οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἐν τριμέτροις. Ἡ δὲ σύνθεσις μετὰ τῆς *ὑπὸ* δηλοῖ ἐνταῦθα τὸ ὀλίγον καὶ βαθμηδόν. Πρὸς τὸ *θάλπειν* (ἐκκαίειν καὶ διεγείρειν) πρβ. Ἀγ. 1255 παπαῖ, οἷον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέμας, Σοφ. Τραχ. 1082

μανίαι θάλπουσ', οἴστρου δ' ἄρδις
χρίει μ' ἄπυρος·
κραδία δὲ φόβῳ φρένα λακτίζει.
τροχοδινεῖται δ' ὄμμαθ' ἑλίγδην,

ἔθαλψεν ἄτης σπασμός ἀρτίως καὶ Ἠλ. 888 ἐς τί μοι βλέψασα θάλπῃ τῷδ' ἀνηκέστῳ πυρί; — *σφάκελος*: Σχολ. «σπασμός τοῦ ἐγκεφάλου», Ἡσύχ. λ. σφακελίζει: «σφακελισμός καὶ σφάκελος ἡ ἄμετρος ὀδύνη· καὶ ἡ μετὰ σπασμοῦ τῆς χολῆς πρόεσις· καὶ ἡ τῶν ὀστέων σῆψις» Πρβ. Εὐρ. Ἱππ. 1351 διά μου κεφαλᾶς ἄσσουσ' ὀδύναι, κατὰ δ' ἐγκέφαλον πηδᾷ σφάκελος καὶ Ἡροδ. 6, 136 σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος. Ἐν τῷ προκειμένῳ τοίνυν χωρίῳ κεῖται τὸ σφάκελος περὶ τῆς διαταράξεως τοῦ ἐγκεφάλου, κατωτέρω δὲ 1077 περὶ τῆς κραδάνσεως τοῦ ἀέρος. — *φρενοπλῆγες μανίαι*: φρενοπληξίαι.

905 κέ. *ἄρδις*] Σχολ. «ἡ ἀκμὴ τοῦ πάθους». Ὀρθότερον ὁ Ἡσύχ. «ἄρδις· ἀκίς, Αἰσχύλος Προμηθεῖ» ἤτοι ἡ ἀκωκὴ τοῦ κέντρου.— *ἄπυρος*: Σχολ. «ἢ πολύπυρος διὰ τὸ σφοδρὸν πάθος ἢ πῦρ μὴ ἔχουσα». Ἡ πρώτη τῶν ἑρμηνειῶν τούτων ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ἐκδοχῆς τοῦ α ἀθροιστικοῦ ἐν τῇ λέξει, ἀλλ' ὅμως, καθὰ διεῖδον ὁ Schütz καὶ Hermann, ὀρθὴ εἶναι ἡ δευτέρα ἑρμηνεία, ἣ συνᾴδει τῷ Αἰσχύλῳ, διακρίνοντι πολλάκις τὴν μεταφορικὴν ῥῆσιν τῆς κυρίας ῥήσεως. Οὕτως ἐνταῦθα διακρίνεται διὰ τοῦ *ἄπυρος* τὸ ἐσωτερικὸν κέντρον (οἶστρος) τῆς μανίας ἀπὸ τοῦ σιδηροῦ βουκέντρου, τοῦ ἐν πυρὶ ἐργαζομένου. Πρβ. τὰ ἐν σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 64 κῦμα χερσαῖον στρατοῦ συνειλεγμένα παραδείγματα, ἐξ ὧν τὸ αὐτόθι στίχ. 925: ὁ πόντιος ξεῖνος (περὶ τοῦ ἐκ χάλυβος ξίφους) ἐκ πυρὸς συθείς, συνᾴδει μάλιστα τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἀπόσπ. 171 κάμακες πεύκης οἱ πυρίφλεκτοι (περὶ τῶν δᾴδων τῶν Βακχῶν) καὶ σημ. εἰς Ἱκετ. 186. Ὡσαύτως δὲ λέγεται Σοφ. Τραχ. 874 βέβηκε Δηιάνειρα τὴν πανυστάτην ὁδῶν ἁπασῶν ἐξ ἀκινήτου ποδός, Ο. Τ. 190 Ἄρεα.. ὃς νῦν ἄχαλκος ἀσπίδων (περὶ τοῦ λοιμοῦ) φλέγει με περιβόητος, Εὐρ. ἀπ. 595 αἰδοῦς ἀχαλκεύτοισιν ἔζευκται πέδαις, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1095 ἄπτερος ὄρνις, Ὀρ. 621 ὑφῆψε δῶμ' ἀνηφαίστῳ πυρί. Παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. 9, 122 ἀπύρους τρίποδας σημαίνει τὸ ἄπυρος τοὺς μὴ ἐπὶ τοῦ πυρὸς τεθέντας, τοὺς νέους καὶ λευκοὺς καὶ μὴ μελανθέντας ὑπὸ τῆς αἰθάλης (πρβ. Ἰλ. 23, 268). Παρὰ Σοφοκλ. ἀπ. 891 τὸ ἀδρέπανος εἶναι ἐπίθετον λειμῶνος, οὗτινος οὔπω ἥψατο τὸ δρέπανον.— *χρίει*: ὡς 623.

907. *φρένα*] Πρβ. σημ. εἰς 377 καὶ Σχολ. ν. «ἡ καρδία.. ἐκ τοῦ φόβου.. σφύζει καὶ πάλλεται καὶ λακτίζει τὴν φρένα μου· περὶ γὰρ τὴν καρδίαν αἱ φρένες εἰσί». Ὁ δὲ παλμὸς τῆς καρδίας εἰκονίζεται ζωηρῶς καὶ Χο. 166 ὀρχεῖται δὲ καρδία φόβῳ, ἔτι δὲ ζωηρότερον αὐτόθι 1022 πρὸς δὲ καρδίᾳ φόβος ᾄδειν ἕτοιμος, ἡ δ' ὑπορχεῖσθαι κρότῳ. Πρβ. καὶ Εὐρ. Βάκχ. 1288 λέγ', ὡς τὸ μέλλον καρδία πήδημ' ἔχει καὶ Ὁμ. Ἰλ. 7, 216 Ἕκτορί τ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασσεν.

908 κέ. *τροχοδινεῖται ἑλίγδην*] Σχολ. ν. «περιφέρεται συστροφικῶς». Φάντασμα, λέγει ὁ Schütz, ἀληθέστατον καὶ τῇ ψυχικῇ διαθέσει τῆς Ἰοῦς προσφορώτατον. Οἱ γὰρ μαινόμενοι τῶν ἀνθρώπων εἰώθασι διαστρέφειν καὶ διαστρεβλοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς οἰκτρῶς.—*τροχοδινεῖν*: ὡς στροφοδινεῖν (ἢ στρεφεδινεῖν) Ἀγ. 51. Πρβ. καὶ Ὁμ. Ἰλ. 16, 792 στρεφεδίνηθεν δέ οἱ ὄσσε.— *ἔξω δρόμου φέρομαι λύσσης πνεύματι μάργῳ*: ἐκτρέπομαι, ἀποπλανῶμαι τῆς εὐθείας, παραφέρομαι ὑπὸ τῆς μανιώδους ὁρμῆς (πνεύματος)

ἔξω δὲ δρόμου φέρομαι λύσσης
πνεύματι μάργῳ, γλώσσης ἀκρατής·
θολεροὶ δὲ λόγοι παίουσ' εἰκῇ
στυγνῆς πρὸς κύμασιν ἄτης.

ΧΟΡΟΣ.

Ἦ σοφὸς ἦ σοφὸς ὃς στρ.

τῆς λύσσης. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ἀπὸ τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀγωνιζομένων ἀπαντᾷ καὶ Χο. 1020 ὥσπερ ξὺν ἵπποις ἡνιοστρόφου δρόμου ἔξω τρέχων· φέρουσι γὰρ νικώμενον φρένες δύσαρκτοι καὶ Ἀγ 1244 ἐκ δρόμου πεσὼν τρέχω. Πρβ. καὶ Πλάτ. Κρατ. σελ. 414 Β ἐπισκοπεῖς με ὥσπερ ἐκτὸς δρόμου φερόμενον, ἐπειδὰν λείου ἐπιλάβωμαι;— *πνεύματι μάργῳ*: Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 694 θελεμωτέρῳ πνεύματι καὶ Πέρσ. 111 κέ. θαλάσσης πολιαινομένης πνεύματι λάβρῳ. *Πνεῦμα* δὲ λέγεται ἡ ὁρμὴ τῆς μανίας καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἀνέμου, ὅστις σφοδρὸς πνέων παρακωλύει τοὺς ναύτας νὰ πλέωσι τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.

910. *γλώσσης ἀκρατής*] παραπαίουσα καὶ παραληροῦσα. Σχολ. «ὑπὸ τῆς μανίας μὴ κατέχουσα τῆς γλώττης, ἀλλὰ παίουσα». Πρβ. Θέογ. 503 οἰνοβαρέω κεφαλὴν . . γλώσσης οὐκέτ' ἐγὼ ταμίης ἡμετέρης, τὸ δὲ δῶμα περιτρέχει, Lucret. III 454 claudicat ingenium, delirat lingua.

911 κέ. *θολεροὶ*] κεῖται ἔν τινι ἐννοίᾳ προληπτικῶς, διότι οἱ λόγοι γίνονται θολεροὶ διὰ τῆς μανίας (ἄτης)· ἀλλ' ὅμως ἡ λέξις *θολεροὶ* συνᾴδει καὶ τῇ διὰ τοῦ *κύμασιν* ἐκδηλουμένῃ εἰκόνι. Πρβ Ἡσύχ. «θολερόν· ταραχῶδες, ἀκάθαρτον, βορβορῶδες, τεταραγμένον», Σχολ. «τεταραγμένοι δὲ λόγοι ὡς ἔτυχε προσπταίουσι τῷ τῶν κακῶν κλύδωνι, τουτέστιν ὑπὸ ὀδύνης πολλὰ λαλῶ» οὐχὶ κατὰ πάντα ὀρθῶς. Τὸ *θολεροὶ* ἀναφέρεται εἰς τὸν βόρβορον, ὅστις ἐγείρεται ἐν τῇ τρικυμίᾳ ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης (κελαινὰν θῖνα Σοφ. Ἀντ. 589). Ὥσπερ δὲ τὰ κύματα φέρουσι τὸν βόρβορον τῇδε κἀκεῖσε, οὕτω κυμαίνει τὸ τεταραγμένον πνεῦμα τῆς Ἰοῦς καὶ οἱ λόγοι προσαράσσοντες εἰς τὰ κύματα τῆς μανίας φέρονται ὑπ' αὐτῶν ἀτάκτως καὶ ἄνευ σχεδίου μὴ εὑρίσκοντες ὡρισμένον δρόμον καὶ τάξιν, ὥστε τοῖς λόγοις ἐλλείπει ἡ λογικὴ συνάφεια τῶν ἰδεῶν. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 206 θολερῷ χειμῶνι νοσήσας καὶ Εὐρ. Ἀλκ. 1067 θολοῖ δὲ καρδίαν.— «Ἀνέκφραστος εἶναι ἡ δύναμις καὶ ἡ σφοδρότης τῶν τελευταίων τῆς Ἰοῦς λέξεων, ἃς εἰποῦσα ὑπεξάγει ἑαυτὴν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν θεατῶν ἐκπεπληγμένων ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς συμφορᾶς αὐτῆς. Ἡ ποικιλία τῶν ὀνομάτων, οἷς δηλοῖ τὴν μανίαν, σφάκελος, μανία, λύσσα, ἄτη, αἱ σαφεῖς εἰκόνες τῶν τοῦ οἴστρου συμπτωμάτων ἤτοι τοῦ ἐξημμένου αἵματος, τῆς σφοδρῶς παλλομένης καρδίας, τῶν ταχέως συστρεφομένων ὀφθαλμῶν, τῆς πλανωμένης διανοίας καὶ τέλος τῆς παραληρούσης γλώσσης, ἰσχυρότατα ἐκπλήττουσι καὶ ταράττουσι τὴν ψυχὴν τοῦ θεατοῦ. Προστιθεμένων δὲ καὶ τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἀληθείας τῆς ὑποκρίσεως, οὐδὲν δύναται νὰ ἐπινοηθῇ σφοδρότερον» Schütz.

913-938. *τρίτον στάσιμον*: Ἀρχαῖον ἀπόφθεγμα εἶπεν ὀρθῶς, 'τὴν κατὰ σαυτὸν ἕλα'. Μήποτε εἴη μοι πεπρωμένον νὰ γένωμαι ἡ σύζυγος τοῦ Διὸς ἢ ἄλλου τινὸς τῶν οὐρανίων θεῶν. Ἡ τύχη τῆς Ἰοῦς εἶναι εἰς ἐμὲ παραινετικὸν παράδειγμα. Τὸ ἐμὸν ἰδεῶδες εἶναι γάμος πρόσφορος τῇ ἐμῇ τάξει. Μηδεὶς θεὸς προσβλέψαι με ἐρωτικῶς, διότι ἀντίστασις εἶναι ἀδύνατος. Τίς

πρῶτος ἐν γνώμᾳ τόδ' ἐβάστασε καὶ γλώσ-

δύναται νὰ φύγῃ τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Διός; Περὶ τοῦ μέτρου ἔπιθι σημ. εἰς 542. Ἡ ἤρεμος σκέψις τοῦ χοροῦ ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ ταραχῶδες τῆς προηγησαμένης σκηνῆς.

913. ἦ (ὄντως) *σοφὸς*] Δύναταί τις νὰ ὑπονοήσῃ *ἦν* (πρβ. Κρυγ. Α' § 62, 1, 6), δύναται δὲ καὶ *ἐστιν*. Διὰ τοῦτο δύναται τὸ ἐν τοῖς χειρογράφοις φερόμενον, ἀλλὰ τῷ μέτρῳ τῆς ἀντιστροφῆς ἀντιμαχόμενον *ἦν* νὰ ἐλλείπῃ. Πρβ. Ἀριστοφ. Σφηξ. 725 ἦ που σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκεν. — Σχολ. «καὶ Πίνδαρος (Πυθ. 2, 64)· χρὴ δὲ καθ' αὑτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον (δηλ. γάμου), εὐναὶ δὲ παράτροποι ἐς κακότατ' ἀθρόαν ἔβαλον ποτὶ κοῖτον ἰόντα». Εἰς Ὁμ. Ἰλ. 9, 399 γήμαντι μνηστὴν ἄλοχον εἰκυῖαν ἄκοιτιν σημειοῦται ὁ Εὐστάθιος «σημείωσαι ὅτι οὐ πρῶτος Αἰσχύλος εἶπεν, ὡς τὸ κηδεύειν καθ' ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ, τουτέστιν ἄριστόν ἐστιν ἑκάστῳ τὴν αὐτῷ ἐοικυῖαν λαμβάνειν καὶ μὴ τῶν ὑπερκόμπων γάμων ἐρᾶν, ἀλλὰ πρῶτος Ὅμηρος καὶ αὐτὸ ἐν τοῖς κατὰ τὸν Ἀχιλλέα ἐδίδαξε». Τῷ Κλεοβούλῳ προσνέμεται παρὰ Λ. Διογ. 1,92 ἡ ῥῆσις: γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, ὁ δὲ ν. Σχολ. ὀνομάζει τὸν Πιττακὸν γράφων «τὸν Πιττακὸν λέγει, ὅν ποτέ τις βιαζόμενος ὑπὸ δύο γυναικῶν, τῆς μὲν μιᾶς οὔσης πλουσίας, τῆς δὲ ἑτέρας πενεστέρας καὶ τοῦ γένους αὐτοῦ ἀξίας, καὶ ἀπορῶν ποίας κληθείη ἀνήρ, ἠρώτησε ποίᾳ χρήσεται γυναικί· τοῦ δὲ εἰπόντος μέτιθι πρὸς τοὺς παῖδας τοὺς πλησίον ἡμῖν τοὺς βέμβικας παίζοντας.. καὶ ἀπ' αὐτῶν μαθήσῃ ποίᾳ ἂν χρήσαιο γυναικί, ἀπελθὼν ἐκεῖνος ἠκροάσατο τῶν παίδων λεγόντων πρὸς τὴν οἰκείαν στρόμβον, τὴν καθ' ἑαυτὸν ἔλαυνε». Ἐν τῷ ἐπιγράμματι τοῦ Καλλιμάχου παρὰ Λαερτ. Διογ. 1, 80 ἀναγινώσκεται: τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Πρβ. καὶ Νικηφόρον Γρηγορᾶν ἱστορ. Βυζαν. 8, 14 σελ. 383 (ἐκδ. Bonn): ἦ σοφὸς ἦν ἄρ' ἐκεῖνος ὃς πρῶτος ἐν γνώμῃ τόδ' ἐβάστασε καὶ γλώσσῃ διεμυθολόγησεν, εἴτε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἴτε Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος, εἴτε καὶ ἄμφω, παρὰ θατέρου θάτερος ἐκδεξάμενος, τό γ' ἑαυτὸν μακαρίζειν ἐκθύμως, ὅτι μὴ βάρβαρος, ἀλλ' Ἕλλην γεγένηται, εἰς Αἴαντα δὲ τοῦ Σοφοκλ. (στ. 646) ἀναφέρονται ὅσα γράφει ὁ αὐτὸς Γρηγορᾶς 21, 5 σελ. 1025: ἀλλὰ γὰρ ἦ σοφὸς ἦν ἐκεῖνος ὃς πρῶτος ἐν γνώμῃ τόδ' ἐβάστασε καὶ γλώττῃ διεμυθολόγησε, τὸν μακρὸν ἅπαντα φύειν τ' ἄδηλα χρόνον καὶ τὰ φανέντα καλύπτειν. Ἡ αὐτὴ ἰδέα ἀπαντᾷ καὶ Εὐριπ. ἀποσπ. 214 κῆδος καθ' αὑτὸν τὸν σοφὸν κτᾶσθαι χρεών, Ῥῆσ. 168 οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω. Πρβ. καὶ Ov. Her. 9,32 si qua voles apte nubere, nube pari. — Καθ' ὅμοιον τρόπον εἰσάγεται γνώμη ἢ παροιμία Σοφ. Ἀντ. 620 σοφίᾳ γὰρ ἔκ του κλεινὸν ἔπος πέφανται, Εὐρ. Ἀνδρομ. 957 σοφόν τι χρῆμα τοῦ διδάξαντος βροτοὺς λόγους ἀκούειν τῶν ἐναντίον πάρα, Ἑλ. 513 λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δ' ἔπος, δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον. Πρβ. καὶ Ἀγ. 381 οὐκ ἔφα τις θεοὺς βροτῶν ἀξιοῦσθαι μέλειν ὅσοις ἀθίκτων χάρις πατοῖθ'· ὁ δ' οὐκ εὐσεβής, 749 παλαίφατος δ' ἐν βροτοῖς γέρων λόγος τέτυκται κτλ., Χο. 312 δράσαντι παθεῖν τριγέρων μῦθος τάδε φωνεῖ καὶ ἀπόσπ. 136 ὧδ' ἔστι μύθων τῶν Λιβυστικῶν κλέος.

914 κέ. *ἐβάστασε*] Σχολ. «ἐδοκίμασεν· Ἐπεὶ μέγα τόξον ἐβάστασε καὶ ἴδε πάντῃ». Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Σχολ. μνημονευομένῳ τούτῳ ὁμηρικῷ χωρίῳ (Ὀδ. 21, 405) ἔχει τὸ βαστάζειν τὴν συνήθη σημασίαν: ἐν χειρὶ λαμβάνειν καὶ βαστάζειν, τοὐναντίον δέ, ὥσπερ ἐνταῦθα, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀναμετρεῖν καὶ ζυγοστατεῖν ἐν νῷ ἀπαντᾷ Ἀριστοφ. Θεσμ. 438 πάσας δ' ἰδέας ἐξήτασεν, πάντα δ' ἐβάστασεν φρενί, ἔτι δὲ καὶ Πολυβ. 8, 18 πᾶν ἐβάστασε πρᾶγμα καὶ πᾶσαν ἐπίνοιαν ἐψη-

SLUB Wir führen Wissen.

UNIVERSITÄT LEIPZIG

σᾳ διεμυθολόγησεν,
ὡς τὸ κηδεῦσαι καθ' ἑαυ-
τὸν ἀριστεύει μακρῷ,
καὶ μήτε τῶν πλού-
τῳ διαθρυπτομένων
μήτε τῶν γέννᾳ μεγαλυνομένων
ὄντα χερνήταν ἐραστεῦσαι γάμων.

μήποτε μήποτέ μ', ὦ ἀντιστρ.
⟨πότνιαι⟩ Μοῖραι, λεχέων Διὸς εὐνά-
τειραν ἴδοισθε πέλουσαν·
μηδὲ πλαθείην γαμέτᾳ

λάφα. — *διεμυθολόγησεν*: ἐξέφρασεν ὡς γνώμην καὶ παροιμίαν.

916 κέ. *τὸ κηδεῦσαι καθ' ἑαυτὸν*] συνάψαι κηδεστίαν καὶ γάμον ὅμοιον καὶ ἁρμόζοντα ἑαυτῷ. — *ἀριστεύει μακρῷ*: μακρῷ ἄριστόν ἐστι. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 6, 208 αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. Ὡσαύτως κεῖται τὸ καλλιστεύειν καὶ καλλιστεύεσθαι παρ' Εὐριπίδῃ καὶ Ἡροδότῳ.

918. Εἰς τὸ *καὶ μήτε . . . ἐραστεῦσαι* ἀναπληροῦται ἐκ τοῦ *ἀριστεύει* ἔννοιά τις, οἷα ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τοῦ *προσήκει*. Πρβ. Πλάτ. Γοργ. 486 Β μήτ' αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν μηδ' ἐκσῶσαι . . . μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶσθαι.

919. *διαθρυπτομένων*] Σχολ. «ἐντρυφώντων», ὑπερηφανευομένων. Ἡ ὁμοιοκαταληξία τοῦ διαθρυπτομένων καὶ μεγαλυνομένων ἐξεικονίζει τὴν ἴσην ἀξίαν ἀμφοτέρων.

921. *χερνήτης*] Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 12, 433 γυνὴ χερνῆτις καὶ Σιμων. ἀπόσπ. 124 ἀνδρὸς χερνήτου. Συνηθέστερος εἶναι ὁ τύπος χερνής. Ἡσύχ. «χερνής· πένης, λάτρις, χειροτέχνης, ὁ ἀπὸ χειρῶν ζῶν». — Ὁ οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶν τύπος *ἐραστεῦσαι* σχηματισθεὶς ἀπὸ τοῦ ἐραστής, ὡς ληστεύω ἀπὸ τοῦ ληστής, μνηστεύω ἀπὸ τοῦ μνηστής, εἶναι ἔτι μᾶλλον παράδοξος, διότι τὸ *ἐρασθῆναι* θὰ συνῇδε ἐπίσης καλῶς τῷ μέτρῳ. Ἴσως τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο: *ὄντα χερνήταν γε μναστεῦσαι γάμον*.

925 κέ. *εὐνάτειραν - πλαθείην*] Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 1101 τίς σ' ἔτικτε τᾶν μακραιώνων ἄρα Πανὸς ὀρεσσιβάτα λέκτροις πελασθεῖσ', ἢ σέ γ' εὐνάτειρα Λοξίου; Τραχ. 17 ἐμπελασθῆναι κοίτης. — *εὐνάτειραν λεχέων*: κατὰ ποιητικὸν πλεονασμὸν ἀντὶ τοῦ ὁμόκοιτον, ὁμόλεκτρον. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 713. — *πλαθείην*: πελασθείην. Τοῦ ποιητικοῦ πλάθω (ἔχοντος ᾱ), κειμένου ἀντὶ τοῦ πελάζω, τὸν ἐνεργητικὸν τύπον τοῦ ἐνεστῶτος μετεχειρίσαντο ὁ Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης, τὸν δὲ παθητικὸν τοῦ ἀορίστου τύπον ἐπὶ ἀμεταβάτου σημασίας οὗτοί τε καὶ ἅπαξ ὁ Αἰσχύλος ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ. — *γαμέτᾳ*: κεῖται ὡς κατηγορούμενον τοῦ *τινί*. — *ἐξ οὐρανοῦ*: τῶν οὐρανιώνων, ὡς 933 κρεισσόνων θεῶν. Κεῖται δὲ ἡ πρόθεσις *ἐξ* πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καταβάσεως τῶν ἄνω θεῶν. Πρβ. σημ. εἰς 728.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τινὶ τῶν ἐξ οὐρανοῦ.
ταρβῶ γὰρ ἀστερ-
γάνορα παρθενίαν
εἰσορῶσ' Ἰοῦς ἀμαλαπτομέναν
δυσπλάνοις Ἥρας ἀλατείαις πόνων.

ἐμοὶ δὲ τιόμενος ὁμαλὸς ὁ γάμος ἄφοβος, ἐπῳδ.
[οὐ δέδια] μηδὲ κρεισ-
σόνων θεῶν ἔρως ἄφυ-
κτον ὄμμα προσδράκοι με.

927. *ἀστεργάνορα*] ἅπαξ εἰρημένον καὶ σημαῖνον προφανῶς: μὴ στέργουσαν ἄνδρα — ἡ γὰρ παρθένος ἔφευγε τὰς περιπτύξεις τοῦ Διός—ἐξηγεῖται ἐσφαλμένως ὁ Σχολ. «ἣν οὐ στέργει ὁ γενόμενος αὐτῆς ἀνήρ· ἢ τὴν ὑπὸ ἀρσένων στεργομένην». Πρβ. στυγάνωρ 750, φυξανορία Ἱκ. 8, γάμον δυσάνορα αὐτόθι 1074. Ὡσαύτως δὲ ἐξεζητημένη καὶ πεπλημμελημένη ἐξελέγχεται καὶ ἡ τοῦ Döderlein ἑρμηνεία ἣν παραδεχόμενος ὁ Hartung ἐπεξηγεῖται ὧδε: καταφρονοῦσα καὶ μὴ στέργουσα τὴν σύζευξιν θνητῶν ἀνθρώπων (ἀνὴρ ἐπὶ τῆς σημασίας ἄνθρωπος) ἐγένετο ἡ παλλακὴ τοῦ Διός.

929. *ἀμαλαπτομέναν*] Πρβ. Λυκόφ. 34 ἠμάλαψε κάρχαρος κύων, Ἡσύχ. «ἠμαλάψαι· κρύψαι, ἀφανίσαι (μᾶλλον ἠμάλαψε· ἔκρυψε, ἠφάνισε). Σοφοκλῆς Ὀδυσσεῖ μαινομένῳ», Φώτ. σελ. 68,3 «ἠμάλαπτεν· ἔκρυπτεν, ἠφάνιζεν». Ὥσπερ δὲ τὸ ἀμαλὸς ἐξηγεῖται ὁ Ἡσύχιος διὰ τοῦ ἀσθενής, οὕτω τὸ ἀμαλάπτειν σημαίνει ἀσθενοῦν, κατατρύχειν, διαφθείρειν.

930. *δυσπλάνοις ἀλατείαις*] Κατὰ ποιητικὸν πλεονασμόν, τῆς σημασίας τοῦ ἐπιθέτου κειμένης ἐν τῷ πρώτῳ συνθετικῷ μέρει. Ὅθεν ἐνταῦθα δύσπλανοι ἀλατεῖαι εἶναι ἀλατεῖαι πλήρεις δυστυχίας καὶ ἀθλιότητος. Ἔπιθι σημ. εἰς 599 καὶ εἰς Πέρσ. 713. — *ἀλατείαις πόνων*: περὶ τῆς γενικῆς τῆς ὕλης ἔπιθι Κρυγ. Β' § 47, 5 καὶ 6, 2, ἔτι δὲ καὶ σημ. εἰς 329 κέ.

931 κέ. Τὸ κείμενον εἶναι τεταραγμένον. Πρβ. Κριτικὰς ἐπισημειώσεις. Τὸ *οὐ δέδια* ἐξελέγχεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι δὲν συνδέεται πρὸς τὸν λόγον, ὡς γλώσσημα πρὸς τὸ *ἄφοβος* (ἐστί). Ἐν τῇ μετοχῇ *τιόμενος* κεῖται, ὡς πολλάκις, ἡ κυρία ἔννοια: Ἐγὼ τιμῶ καὶ ποιοῦμαι περὶ πολλοῦ τὸν γάμον ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ὅμοιος (ὁμαλός, ἐν ᾧ ἄνθρωποι ὁμοίας κοινωνικῆς τάξεως συνάπτονται) καὶ οὐδένα φόβον ἐπάγεται.— *κρεισσόνων*: μείζονος γένους θεῶν, τῶν ἐξ οὐρανοῦ (926).

933 κέ. *θεῶν ἔρως προσδράκοι*] θεοὶ ἐρῶντες προσδράκοιεν.— *ἄφυκτον ὄμμα*: δὲν κεῖται ἐν παραθέσει πρὸς τὸ *ἔρως*, ὡς ὑπολαμβάνει ὁ Σχολ. «μηδὲ ἐπίδοι με ὁ ἔρως κρεισσόνων θεῶν, ὅς ἐστιν ἄφυκτον ὄμμα», ἀλλὰ εἶναι ἡ σύστοιχος καλουμένη αἰτιατικὴ κατὰ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Πρβ. Πέρσ. 82 λεύσσων φονίου δέργμα λέοντος, 308 πήδημα κοῦφον ἐκ νεὼς ἀφήλατο. Πρὸς τὴν σύνταξιν, καθ' ἣν συνάπτεται σύστοιχος αἰτιατικὴ πρὸς ἐνεργητικὴν αἰτιατικὴν (με), πρβ. Σοφ. Τραχ. 50 πολλὰ μέν σ' ἐγὼ κατεῖδον ἤδη πανδάκρυτ' ὀδύρματα τὴν Ἡράκλειον ἔξοδον γοωμένην, Εὐρ. Φοιν. 293 γονυπετεῖς ἕδρας προσπίτνω σ' ἄναξ, Ὀρ.

ἀπόλεμος ὅδε γ᾽ ὁ πόλεμος, ἄπορα πόριμος· οὐδ᾽
ἔχω τίς ἂν γενοίμαν·
τὰν Διὸς γὰρ οὐχ ὁρῶ
μῆτιν ὅπᾳ φύγοιμ᾽ ἄν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἦ μὴν ἔτι Ζεύς, καίπερ αὐθάδης φρενῶν,
ἔσται ταπεινός, οἷον ἐξαρτύεται
γάμον γαμεῖν, ὃς αὐτὸν ἐκ τυραννίδος
θρόνων τ᾽ ἄϊστον ἐκβαλεῖ· πατρὸς δ᾽ ἀρὰ

1020 ὥς σ᾽ ἰδοῦσ᾽ ἐν ὄμμασι πανυστάτην πρόσοψιν ἐξέστην φρενῶν καὶ Κρυγ. Β΄ § 46, 12, 1.

935. Σχολ. «ὁ πρὸς κρείσσονας πόλεμος ἀκαταμάχητος». — *ἀπόλεμος πόλεμος*: Πρβ. Ἀγ. 1137 νόμον ἄνομον, Εὐρ. Ἡρακλ. 1133 ἀπόλεμον, ὦ παῖ, πόλεμον ἔσπευσας τέκνοις, Σοφ. Αἴ. 665 ἄδωρα δῶρα, Ἠλ. 1154 μήτηρ ἀμήτωρ, Ο. Τ. 1214 ἄγαμος γάμος καὶ σημ. εἰς 561 κέ. — *ὅδε*: ὁ πρὸς τοὺς κρείσσονας ἤτοι τὸ θεομαχεῖν. — *ἄπορα πόριμος*: ἠχεῖ μετὰ τὸ *ἀπόλεμος πόλεμος* ὁμοίως τῷ *ἄπορος πόρος*. Ἡ αἰτιατικὴ ἤρτηται ἀπὸ τοῦ *πόριμος* ὡς ἀπὸ τοῦ πορεῖν καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἄπορα παρέχων. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 982.

936. *τίς ἂν γενοίμαν*] δὲν διαφέρει τοῦ συνήθους: τί ἂν γενοίμαν. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 284.

937 κέ. Πρβ. 569 κέ., Ὁμ. Ἰλ. 8,143 ἀνὴρ δέ κεν οὔτι Διὸς νόον εἰρύσσαιτο, οὐδὲ μάλ᾽ ἴφθιμος, ἐπειὴ πολὺ φέρτερός ἐστιν καὶ Ἡσ. Ἔρ. κ. Ἡμ. 105 οὕτως οὔτι πῃ ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι. Ἐνταῦθα δὲ τὸ μῆτις σημαίνει μᾶλλον τὴν ἐρωτικὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Διός.

939 κέ. *Πρώτη σκηνὴ τῆς ἐξόδου* εἰσηγουμένη (939 - 975) καὶ ἐπάγουσα τὴν καταστροφήν. Ὁ Προμηθεὺς ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς καταδιωκομένης Ἰοῦς βαίνει εἰς ὕβρεις καὶ ἀπειλάς, αἵτινες προκαλοῦνται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Διός. Ὁ Ἑρμῆς κομίζει παρὰ τοῦ Διὸς τὸ κέλευσμα ἀπολύτου ὑποταγῆς καὶ ἐπειδὴ τὸ κέλευσμα τοῦτο οὐδὲν ἕτερον κατορθοῖ ἢ νὰ ἐξοτρύνῃ τὸν Προμηθέα εἰς τραχυτάτην ἀπάντησιν, ἐπέρχεται ὁ προαπειληθεὶς (1048 κέ.) καταβυθισμός.

939. *ἦ μὴν ἔτι*] Πρβ. 180. — *αὐθάδης φρενῶν*: Περὶ τῆς ἀναφορικῆς γενικῆς ἔπιθι Κρυγ. Α΄ § 47, 26, 9 καὶ Β΄ § 47, 26, 7.

940 κέ. *οἷον . . . γάμον*] ὅτι τοῖον γάμον ἤτοι ὡς εἰκάσαι τινὰ κατὰ τὸν γάμον, ὅν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 22, 346 αἲ γάρ πως αὐτόν με μένος καὶ θυμὸς ἀνείη ὤμ᾽ ἀποταμνόμενον κρέα ἔδμεναι, οἷά μ᾽ ἔοργας (ὅτι τοῖα μ᾽ ἔοργας), Εὐρ. Ἡρακλ. 816 ἆρ᾽ εἰς τὸν αὐτὸν πίτυλον ἥκομεν φόβου, γέροντες, οἷον φάσμ᾽ ὑπὲρ δόμων ὁρῶ, Ἴωνι 796 ἀν᾽ ὑγρὸν ἀμπταίην αἰθέρα . . . οἷον οἷον ἄλγος ἔπαθον, Ἱππ. 878 ἀπὸ γὰρ ὀλόμενος οἴχομαι, οἷον οἷον εἶδον ἐν γραφαῖς μέλος, Ἀριστοφ. Νεφ. 1157 οὐδὲν γὰρ ἄν με φλαῦρον ἐργάσαισθ᾽ ἔτι, οἷος ἐμοὶ τρέφεται τοῖσδ᾽ ἐνὶ δώμασι παῖς καὶ Ἡροδ. 1, 31 αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν (ἐμακάριζον) οἵων τέκνων ἐκύρησε καὶ 8,12 ἐς φόβον κατιστέατο ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἧκον. — *ἐξαρτύεται*: Σχολ. «ἑτοιμάζεται».

942. *ἄϊστον ἐκβαλεῖ*] τουτέστιν ἐκβαλεῖ ὥστε ἄϊστον γενέσθαι. Περὶ τοῦ ἄϊστος (ἀφανής, πρβ. τὸ ὁμηρικὸν ἄϊ-

Κρόνου τότ' ἤδη παντελῶς κρανθήσεται,
ἣν ἐκπίτνων ἠρᾶτο δηναιῶν θρόνων.
τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπὴν οὐδεὶς θεῶν
δύναιτ' ἂν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ δεῖξαι σαφῶς.
ἐγὼ τάδ' οἶδα χῷ τρόπῳ. πρὸς ταῦτά νυν
θαρσῶν καθήσθω τοῖς πεδαρσίοις κτύποις
πιστὸς τινάσσων τ' ἐν χεροῖν πύρπνουν βέλος.
οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ταῦτ' ἐπαρκέσει τὸ μὴ οὐ
πεσεῖν ἀτίμως πτώματ' οὐκ ἀνασχετά·
τοῖον παλαιστὴν νῦν παρασκευάζεται

στος ἄπυστος') ἴδε σημ. εἰς 160 καὶ εἰς Περσ. 813 παραβάλλων καὶ Ἀγ. 473 ἐν δ' ἀΐστοις τελέθοντος καὶ Εὐμ. 568 ὤλετ' ἄκλαυτος ᾆστος καὶ Εὐρ. Τρῳ. 1321 ἄϊστον οἴκων ἐμῶν με θήσει.

943. *Κρόνου . . . κρανθήσεται*] Ἡ παρήχησις (κρ) ἐπιτείνει τὸν λόγον.— *τότ' ἤδη*: ὡς Ἀγ. 962 τότ' ἤδη ψῦχος ἐν δόμοις πέλει καὶ Λυσ σελ. 126, 67 τότ' ἤδη μετέσχε τῶν Ἁρποκράτους ἔργων.

944. *δηναιῶν*] Ἡσύχ. «δηναιόν· πολυχρόνιον, ἀρχαῖον». Ἡ ἀρχαιότης καθίστα τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ νόμιμον. — *ἠρᾶτο*: ἐννοητέον αὐτῷ.

945. *τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπὴν*] τοιῶνδε δυστυχιῶν ἀποφυγήν.

947. *καὶ ᾧ τρόπῳ*] Ἐννοητέον ἐκτροπὴ ἔσται. Πρβ. 901 —*πρὸς ταῦτα*: μετὰ ἑπομένης προστακτικῆς κεῖται πολλάκις, ἐὰν μέλλῃ νὰ ἐκφρασθῇ, ὅτι οὐδεμία μηχανὴ καὶ πόρος δύναται νὰ μεταβάλῃ πρᾶξίν τινα ἢ βουλήν: πρὸς ταῦτα ποίησον ὅ,τι ἂν θέλῃς, τούτων οὕτως ἐχόντων, ὅ,τι καὶ ἂν γένηται, οὐδὲν ὠφελεῖ Πρβ. 1024, 1075, Σοφ. Ἀντ. 658, Εὐρ. Μηδ. 1358 πρὸς ταῦτα καὶ λέαιναν εἰ βούλει κάλει κτλ., Ἱππ. 304, Ἡρακλεῖδ 978, Φοιν. 521 καὶ ἀπόσπ. 918 πρὸς ταῦθ' ὅ τι χρὴ καὶ παλαμάσθων καὶ πᾶν ἐπ' ἐμοὶ τεκταινέσθων· τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον ξύμμαχον ἔσται, κοὐ μή ποθ' ἁλῶ κακὰ πράσσων.

948 κἑ. *τοῖς πεδαρσίοις* (τοῖς ἐν τῷ ὕψει, ἔπιθι σημ. εἰς 285) *κτύποις*] Σχολ. «τῇ βροντῇ καὶ τῷ κεραυνῷ». Ἡ ἀστραπὴ ὑπεμφαίνεται διὰ τοῦ ἑπομένου πύρπνουν βέλος. Ἡσύχ. «κτύπος· ψόφος, βροντή». — *πιστός*: πεποιθὼς καὶ θαρρῶν. — *πύρπνουν*: ὁ συνῃρημένος τύπος ὡς θηλύνους 1035, δημόθρους Ἀγ. 874, ἀλλόθρουν αὐτόθι 1199, ἔμπνουν Εὐρ. Ἑλ. 34, ἀποσπ. 930, ἔμπνους Φοιν. 1442, χειμάρρους Σοφ. Ἀντ. 712, ἐν δὲ χορικοῖς ἀλλόθρου Σοφ. Τραχ. 844, παλίρρους Εὐρ. Ἠλ. 1155, Ἡρακλ. 739. Πρβ. Κριτικὰς ἐπισημειώσεις, περὶ δὲ τῆς ἐννοίας ἔπιθι σημ. εἰς 375.

950 κἑ. *ταῦτα*] αἱ βρονταὶ (πεδάρσιοι κτύποι) καὶ ὁ κεραυνός. — *οὐκ ἀνασχετά*: ὁ Σχολ. σημειούμενος «μὴ δυνάμενα ἐπανορθωθῆναι» φαίνεται ὅτι ἀνέγνω: *οὐκ ἰάσιμα*. Τὸ *οὐκ ἀνασχετὰ* σημαίνει ἀφορήτως ὀδυνηρά. Κατὰ ἀπόσπ. 180, 2 ὑβρισμοὺς οὐκ ἐναισίους, ἔνθα τὰ χειρόγραφα παρέχουσι *αἰνεσίους*, δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ: *οὐκ ἐναίσια* (πτῶσιν οὐχὶ εὐμενῆ καὶ πρᾷον). Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1482 ἐναισίου δὲ σοῦ τύχοιμι.

952. *τοῖον*] Διὰ τῶν τοῖος, τοιοῦτος, τοσοῦτος, τιθεμένων ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ὥσπερ καὶ διὰ τῶν λατινικῶν talis, eiusmodi, tantus, προστίθεται μετὰ ταῦτα εἰς τὸ προηγησάμε-

ἐπ' αὐτὸς αὑτῷ, δυσμαχώτατον τέρας.
ὃς δὴ κεραυνοῦ κρείσσον' εὑρήσει φλόγα,
βροντῆς θ' ὑπερβάλλοντα καρτερὸν κτύπον·
θαλασσίαν τε γῆς τινάκτειραν βάθρων
τρίαιναν, αἰχμὴν τὴν Ποσειδῶνος, σκεδᾷ.
πταίσας δὲ τῷδε πρὸς κακῷ μαθήσεται

νον (951) ἀποτέλεσμα ἡ ἐν τῇ ποιότητι ἢ τῷ μεγέθει πράγματός τινος ὑπάρχουσα αἰτία. Πρβ. Πέρσ. 609, Εὐμ. 380 καὶ Σοφ. Αἴ. 560 οὔτοι σ' Ἀχαιῶν, οἶδα, μή τις ὑβρίσῃ . . . τοῖον πυλωρὸν φύλακα Τεῦκρον ἀμφί σοὶ λείψω.

953. *ἐπ' αὐτὸς αὑτῷ*] Ἰδὲ σημ. εἰς 788. — *δυσμαχώτατον*: τὰ μάλιστα δυσκαταγώνιστον τέρας καὶ οὐχὶ οἷον οἱ καταβληθέντες Τιτᾶνες. Ἐννοεῖται ὁ ἐκ τῆς Θέτιδος γεννηθησόμενος υἱός, ὅστις ἔμελλε νὰ ᾖ ὑπέρτερος τοῦ πατρός.

955. *ὑπερβάλλοντα βροντῆς*] κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ὑπερφέρειν, ὑπερέχειν, προέχειν συντάσσεται καὶ τὸ ὑπερβάλλειν γενικῇ. Πρβ. Πλάτ. Γοργ. σελ. 475 C σκεψώμεθα, ἆρα λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἔνθα ὁ Cobet θέλει νὰ ἐξαλείψῃ τὰς λέξεις τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ Ἀριστοτ. τ. π. τ. ζ. ι. 2, 11 πολὺ ὑπερβάλλοντες τῶν περὶ τὰ λοιπὰ ὑπαρχόντων.

956 κέ. *θαλασσίαν τρίαιναν*] ὡς Εὐρ. Ἴωνι 282 πληγαὶ τριαίνης ποντίου.—*γῆς βάθρων τινάκτειραν*: (τὴν τὰ θεμέλια τῆς γῆς σείουσαν τρίαιναν) κατὰ τὸ ἐπίθετον *ἐννοσίγαιος* τοῦ Ποσειδῶνος. Πρβ. Σοφ. Τραχ. 502 Ποσειδάωνα τινάκτορα γαίας καὶ Εὐρ. Βάκχ. 585 πέδου χθονὸς ἔνοσι πότνια. — *σκεδᾷ*: δηλοῖ τὸ ῥᾴδιον τοῦ ἔργου. Οἱ στίχοι οὗτοι ὑπεμφαίνουσιν, ὅτι ὁ Αἰσχύλος μεθήρμοσεν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν τὴν παρὰ Πινδάρῳ φερομένην ἀρχαίαν μορφὴν τοῦ μύθου, καθ' ὃν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν ζητοῦντες τὴν Θέτιν σύζυγον καὶ μαθόντες ὅτι ὁ τεχθησόμενος ἐξ αὐτῆς ἐπέπρωτο νὰ καταστῇ κραταιότερος τοῦ πατρός, ἔδωκαν τὴν θεὰν εἰς γάμον τῷ Πηλεῖ. Τάδε δὲ λέγει ὁ Πίνδαρος Ἰσθμ. 7, 27: Ζεὺς ὅτ' ἀμφὶ Θέτιος ἀγλαός τ' ἔρισαν Ποσειδᾶν γάμῳ, ἄλοχον εὐειδέ' ἐθέλων ἑκάτερος ἑὰν ἔμμεν· ἔρως γὰρ ἔχεν. ἀλλ' οὔ σφιν ἄμβροτοι τέλεσαν εὐνὰν θεῶν πραπίδες, ἐπεὶ θεσφάτων ἐπάκουσαν. εἶπε δ' εὔβουλος ἐν μέσοισι Θέμις, εἵνεκεν πεπρωμένον ἦν φέρτερον γόνον ἄν ἄνακτα πατρὸς τεκεῖν ποντίαν θεόν, ὃς κεραυνοῦ τε κρέσσον ἄλλο βέλος διώξει χερὶ τριόδοντός τ' ἀμαιμακέτου, Δί γε μισγομέναν ἢ Διὸς παρ' ἀδελφεοῖσιν. Παρὰ τῷ Πινδάρῳ, λόγον ποιουμένῳ περὶ τῶν δύο μνηστήρων, κατ' ἀνάγκην τῷ κεραυνῷ τοῦ Διὸς προστίθεται ἡ τρίαινα τοῦ Ποσειδῶνος, παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ, παραλείποντι τὴν ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος μνηστείαν τῆς Θέτιδος, ἠδύνατο νὰ παραλειφθῇ καὶ ἡ συντριβὴ τοῦ βέλους τοῦ θαλασσίου θεοῦ. Ἀλλ' ὅμως ὁ Αἰσχύλος διετήρησε τὸ εἰς τὸν Ποσειδῶνα ἀναφερόμενον δεύτερον τῆς προφητείας μέρος τὸ μὲν χάριν διακοσμήσεως καὶ ἐπιτάσεως τῆς ἐννοίας, τὸ δὲ διότι ἡ τῆς ἀρχῆς τοῦ Διὸς κατάλυσις ἐπάγεται καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ποσειδῶνος.

958κέ. *πταίσας δὲ τῷδε πρὸς κακῷ*] προσκρούσας δὲ εἰς ταύτην τὴν δυστυχίαν ἤτοι ἐκβληθεὶς τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ κραταιοτέρου υἱοῦ.— *ὅσον .. δίχα*: πόσον διαφέρει ἡ ἀρχή, ἣν εἶχεν, τῆς δουλείας, εἰς ἣν ἐμπεσεῖται. Πρὸς τὸ *τέ-καί* συνδέοντα διάφορα πράγματα πρβ. Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 808 χωρὶς τό τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια, Εὐρ.

ὅσον τό τ' ἄρχειν καὶ τὸ δουλεύειν δίχα.

ΧΟΡΟΣ.

σύ θην ἃ χρήζεις, ταῦτ' ἐπιγλωσσᾷ Διός.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἅπερ τελεῖται, πρὸς δ' ἃ βούλομαι λέγω.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ προσδοκᾶν χρὴ δεσπόσειν Ζηνός τινα;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

καὶ τῶνδέ γ' ἕξει δυσλοφωτέρους πόνους.

ΧΟΡΟΣ.

πῶς δ' οὐχὶ ταρβεῖς τοιάδ' ἐκρίπτων ἔπη;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τί δ' ἂν φοβοίμην ᾧ θανεῖν οὐ μόρσιμον;

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ἆθλον ἄν σοι τοῦδ' ἔτ' ἀλγίω πόροι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ὁ δ' οὖν ποιείτω· πάντα προσδοκητά μοι.

'Αλκ. 228 χωρὶς τό τ' εἶναι καὶ τὸ μὴ νομίζεται καὶ Ξενοφ. Ἱέρων 1, 2 πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος.

960. *θήν*] ὄντως, βεβαίως, εὐχρηστεῖ μάλιστα παρὰ τοῖς ἐπικοῖς ποιηταῖς. Πρβ. Κρυγ. Β' § 69, 38.—*ἐπιγλωσσᾷ*: ἐν κακογλωσσίᾳ λέγεις, λοιδορεῖς. Σχολ. «τῇ γλώττῃ κατηγορεῖς· ἐποιωνίζῃ κατὰ τοῦ Διὸς ἃ βούλει γενέσθαι αὐτῷ». Πρβ. Ἡσυχ. «ἐπιγλωσσῶ· ἐποιωνίζου διὰ γλώσσης. Αἰσχύλος Ἡρακλείδαις», Χο. 1043 μηδ' ἐπιζευχθῇς στόμα φήμῃ πονηρᾷ μηδ' ἐπιγλωσσῶ κακά, 'Αριστοφ. Λυσιστρ. 37 περὶ τῶν 'Αθηνῶν οὐκ ἐπιγλωττήσομαι τοιοῦτον οὐδέν, Πολυδ. 2,109 «καὶ οὐκ ἐπιγλωττήσομαι ἤγουν οὐ λοιδορήσομαι», Φώτ. σελ. 359, 10 «οὐκ ἐπιγλωττήσομαι· οὐ βλασφημήσω». Ὁ δὲ λόγος κεῖται οὐχὶ «κατ' ἐρώτησιν», καθὰ νομίζει ὁ Σχολιαστής.

961. *τελεῖται*] ἐκληπτέον ὡς ἐνεστώς, οὐχὶ ὡς μέλλων. Πρβ. σημ. εἰς 529.—*πρὸς δὲ*: πρβ. σημ. εἰς 73 καὶ Κρυγ. Α' § 68, 2, 2.

963. *τῶνδε*] τῶν ἐμῶν. — *δυσλοφωτέρους*: Ἡσύχιος «δύσλοφον· δύσκολον, οὐχ ἁρμόζον τῷ λόφῳ· οἱ δὲ τὸ χαλεπῶς φερόμενον, ἀπὸ τῶν λόφων, οἵ εἰσι τράχηλοι».

964. *τοιάδ' ἐκρίπτων* (ὡς ῥίψεις 328) *ἔπη*] Ἐνταῦθα ἀνήκει τὸ εἰς στίχ. 967 τεθὲν Σχόλιον «οὕτως ὑπερηφάνως καὶ ἀφόβως εἶπεν» (ἀναγν. εἰπών).

965. *ᾧ θανεῖν οὐ μόρσιμον*] ᾧ θανεῖν οὐ πέπρωται. Ἐν ὁμοίᾳ ἐννοίᾳ λέγει τοῦτο ὁ Προμηθεὺς περὶ ἑαυτοῦ στίχ. 1086, ἐν ἑτέρᾳ δὲ 779 καὶ Προμ. λυ. ἀποσπ. 193, 24. Περὶ τῶν ἀντιφάσεων τούτων ἔπιθι σημ. εἰς 971.

966. Πρβ. 329 κέ.

967. *ποιείτω*] Ἰδὲ σημ. εἰς 253.

ΧΟΡΟΣ.

οἱ προσκυνοῦντες τὴν Ἀδράστειαν σοφοί.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

σέβου, προσεύχου, θῶπτε τὸν κρατοῦντ' ἀεί.
ἐμοὶ δ' ἔλασσον Ζηνὸς ἢ μηδὲν μέλει.

968. *οἱ προσκυνοῦντες τὴν Ἀδράστειαν σοφοί*] ἤτοι οἱ ἀποφεύγοντες μεγάλους καὶ ὑπερηφάνους λόγους εἶναι σοφοί. Ἦν δὲ ἡ Ἀδράστεια ἡ αὐτὴ τῇ Νεμέσει. Ἡσύχ. « Ἀδραστία· ἡ Νέμεσις, ἣν οὐκ ἄν τις ἀποδράσειεν ». Τὸ ὄνομα τοίνυν Ἀδράστεια (ἰων. Ἀδρήστεια) γίνεται ἀπὸ τοῦ ἄδραστος (ἄδρηστος) = ἄφυκτος, ἀναπόδραστος. Πρб. Καρνοῦτον, ὅστις ταυτίζων τὴν Ἄτροπον πρὸς τὴν Ἀδράστειαν λέγει π. φύ. θε. 13 « αὕτη δέ (ἡ Ἄτροπος) ἐστι καὶ Ἀδράστεια· ἤτοι παρὰ τὸ ἄφυκτος καὶ ἀναπόδραστος » καὶ Ἑρμίαν εἰς Πλάτ. Φαῖδρ. παρ' Ὀρφικοῖς (ἐκδ. Hermann) σελ. 506 « Ἀδράστεια κεκλημένη διὰ τὸ τὰ ὑπ' αὐτῆς τεθέντα καὶ νομοθετηθέντα ἀναπόδραστα εἶναι ». Σημειωτέον δὲ ὅτι ἕτεροι τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν, ὁ Ἁρποκρατίων καὶ Σουΐδας λέξ. Ἀδράστεια, ὁ Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. σελ. 355, 12, ὁ Ἀποστόλιος 1, 40, μνημονεύουσιν ὅτι ἡ Ἀδράστεια ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Ἀδράστου. Πρб. καὶ Στράβ. 13 σελ. 588 : φησὶ δὲ καὶ Καλλισθένης ἀπὸ Ἀδράστου βασιλέως, ὃς πρῶτος Νεμέσεως ἱερὸν ἱδρύσατο, καλεῖσθαι Ἀδράστειαν. — Ὁ δὲ φοβούμενος μὴ δι' ὑπερηφάνου ἢ τολμηροῦ λόγου ἐπισπάσηται τὸν φθόνον τῆς θεότητος (πρб. Ἀγ. 938 μή τις πρόσωθεν ὄμματος βάλοι φθόνος) ἔλεγεν : προσκυνῶ τὴν Νέμεσιν ἢ τὴν Ἀδράστειαν. Πρб. Δημοσθ. κ. Ἀριστογ. 1 § 37 : Ἀδράστειαν ἄνθρωπος ὢν ἐγὼ προσκυνῶ, Πλάτ. Πολιτεί. 5 σελ. 451 Α : προσκυνῶ δὲ Ἀδράστειαν, ὦ Γλαύκων, χάριν οὗ μέλλω λέγειν, Ἀλκίφρ. 1, 33 προσκυνῶ δὲ τὴν Νέμεσιν, Σοφ. Φιλ. 776 τὸν φθόνον δὲ πρόσκυσον, Εὐρ. Ῥῆσ. 342 Ἀδράστεια μὲν ἁ Διὸς παῖς εἴργοι στομάτων φθόνον, 468 σὺν δ' Ἀδραστείᾳ λέγω . . . ξὺν σοὶ στρατεύειν γῆν ἐπ' Ἀργείων θέλω καὶ πᾶσαν ἐλθὼν Ἑλλάδ' ἐκπέρσαι δορί. Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Naegelsbach (Nachhomer. Theol. σελ. 48) καὶ ὁ F. Tournier (Némesis et la Jalousie des Dieux σελ. 227) ὑπέλαβον ὅτι ἡ Ἀδράστεια ἐνταῦθα σημαίνει τὴν Ἀνάγκην.

969. *σέβου προσεύχου*] ἔχουσιν ἀντικείμενον οὐχὶ *τὸν κρατοῦντα*, ἀλλὰ κεῖνται ἀπολύτως ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ προσκυνοῦντες, ὥσπερ 408 στέλλου κομίζου, σῷζε τὸν παρόντα νοῦν. Διὰ ταῦτα ἀποδοκιμαστέον τὴν γνώμην τοῦ Rutherford, γράφοντος *σὺ μὲν* ἀντὶ *σέβου*. — *θῶπτε* : Σχολ « θώπευε ». Πρб. Ἡσύχ. « θώψεις· θωπεύσεις· Αἰσχύλος Σισύφῳ πετροκυλιστῇ ». — *τὸν κρατοῦντ' ἀεί* : τὸν ἀεὶ κρατοῦντα, τὸν ἑκάστοτε ἄρχοντα. Πρб. Εὐρ. Ὀρ. 889 ὑπὸ τοῖς δυναμένοισιν ὢν ἀεί, Ἀριστοφ. Σφηξ. 1318 κωμῳδολοιχῶν περὶ τὸν εὖ πράττοντ' ἀεί, Πλοῦτ. 1026 φάσκων βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις ἀεί.

970. *ἔλασσον ἢ μηδέν*] πρб. Πλάτ. Θεαιτ. σελ. 179 Ε ἧττον αὐτοῖς ἔνι ἢ τὸ μηδέν. Ἡ ἀφῃρημένη ἔννοια ἐκφράζεται διὰ τοῦ *μηδέν*. Πρб. Σοφ. Αἴ. 1231 ὅτ' οὐδὲν ὢν τοῦ μηδὲν (ὄντος) ἀντέστης ὕπερ, 1275 ἤδη τὸ μηδὲν ὄντας, Ἠλ. 1166 τὴν μηδὲν (οὖσαν) ἐς τὸ μηδέν, Εὐρ. Κύκλ. 355 ἄλλως νομίζῃ Ζεὺς τὸ μηδὲν ὢν θεός.

δράτω, κρατείτω τόνδε τὸν βραχὺν χρόνον
ὅπως θέλει· δαρὸν γὰρ οὐκ ἄρξει θεοῖς.
'Αλλ' εἰσορῶ γὰρ τόνδε τὸν Διὸς τρόχιν,
τὸν τοῦ τυράννου τοῦ νέου διάκονον,
πάντως τι καινὸν ἀγγελῶν ἐλήλυθεν.

ΕΡΜΗΣ.

σὲ τὸν σοφιστήν, τὸν πικρῶς ὑπέρπικρον,
τὸν ἐξαμαρτόντ' εἰς θεοὺς ἐφημέροις
πορόντα τιμάς, τὸν πυρὸς κλέπτην λέγω·
πατὴρ ἄνωγέ σ' οὔστινας κομπεῖς γάμους
αὐδᾶν, πρὸς ὧν ἐκεῖνος ἐκπίπτει κράτους·
καὶ ταῦτα μέντοι μηδὲν αἰνικτηρίως,
ἀλλ' αὔθ' ἕκαστ' ἔκφραζε· μηδέ μοι διπλᾶς

971. *δράτω κρατείτω*] Πρβ. 'Αγ 1669 πρᾶσσε, πιαίνου μιαίνων τὴν δίκην, ἐπεὶ πάρα, Σοφ. 'Αντ. 768 δράτω, φρονείτω μεῖζον ἢ κατ' ἄνδρ' ἰών.

972. *δαρὸν*] ἐπὶ πολύ. — *ἄρξει θεοῖς*: Ἔπιθι σημ. εἰς 49.

973. Πρβ. Εὐρ. 'Εκ. 724 ἀλλ' εἰσορῶ γὰρ τοῦδε δεσπότου δέμας 'Αγαμέμνονος, τοὐνθένδε σιγῶμεν, φίλαι. Ὥσπερ δὲ ἐν τῷ Εὐριπίδῃ τὸ σιγῶμεν, οὕτως ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ τὸ ἀγγελῶν ἐλήλυθε = ἐπειδὴ προσέρχεται ὁ ἀγγελιοφόρος τῶν θεῶν, πάντως ἀκουσόμεθά τι νέον. Περὶ τῆς ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσιν παραλείψεως τοῦ γὰρ ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 153. — *τρόχιν*: Σχολ. «ἄγγελον, ἀπὸ τοῦ τρέχειν». Πρβ. 'Ησύχ «τρόχις, ἄγγελος, ἀκόλουθος». Μετὰ περιφρονήσεως καλεῖ ὁ Προμηθεὺς τὸν ἄγγελον τῶν θεῶν *Διὸς τρόχιν*, καθὰ καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις πολλαχῶς δεικνύει αὐτῷ τὴν περιφρόνησιν ταύτην. Ἡ δήλωσις *Διὸς τρόχις* ἀντικαθίστησι τοῖς θεαταῖς τὸ ὄνομα τοῦ 'Ερμοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ τρόχις ὑποδηλοῖ ὅτι ὁ 'Ερμῆς ἦν ὑποδεδεμένος τὰ πτερωτὰ πέδιλα καὶ ὅτι κατέβη ἐκ τοῦ ὕψους εἰς τὴν σκηνὴν διὰ τοῦ αἰωρήματος (πρβ. σημ. εἰς 300).

976 - 1071. *Δευτέρα τῆς ἐξόδου σκηνὴ* μεταξὺ τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ 'Ερμοῦ ἀναπτύσσουσα τὴν καταστροφήν.

976. *τὸν πικρῶς ὑπέρπικρον*], ὡς ἀκριβῶς περισσόφρων 344. Περὶ τῆς ἐπιτάσεως ταύτης τῆς ἐννοίας πρβ. 'Ομ. 'Ιλ. 7, 39 οἰόθεν οἶος, 97 αἰνόθεν αἰνῶς καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 796 ὑπερπόλλους ἄγαν.

977. *ἐξαμαρτόντ' εἰς θεοὺς*] πρβ. 82. — *πορόντα*: μετοχὴ τροπικὴ ἠρτημένη ἐκ τοῦ *ἐξαμαρτόντα*: ὅστις ἐξήμαρτες εἰς τοὺς θεοὺς παρασχὼν τοῖς ἀνθρώποις εὐεργεσίας. — *τιμάς*: Πρβ. 29 καὶ Εὐμ. 172 παρὰ νόμον θεῶν βρότεα μὲν τίων.

980. *πρὸς ὧν ... κράτους*] Εἶναι λόγοι τοῦ Προμηθέως, οὓς χλευαστικῶς ἐπαναλαμβάνει ὁ 'Ερμῆς. Περὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἐκπίπτει ἔπιθι σημ. εἰς 529.

981. *μηδὲν αἰνικτηρίως*] μηδαμῶς αἰνιγματωδῶς Πρβ. 637.

982 κἑ. *αὔθ' ἕκαστα*] καθ' ἓν ἕκαστον. Πρβ. Εὐρ. 'Ορ. 1393 σαφῶς

ὁδούς, Προμηθεῦ, προσβάλῃς· ὁρᾷς δ' ὅτι
Ζεὺς τοῖς τοιούτοις οὐχὶ μαλθακίζεται.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

σεμνόστομός γε καὶ φρονήματος πλέως
ὁ μῦθός ἐστιν, ὡς θεῶν ὑπηρέτου.
νέον νέοι κρατεῖτε καὶ δοκεῖτε δὴ
ναίειν ἀπενθῆ πέργαμ'· οὐκ ἐκ τῶνδ' ἐγὼ
δισσοὺς τυράννους ἐκπεσόντας ᾐσθόμην;
τρίτον δὲ τὸν νῦν κοιρανοῦντ' ἐπόψομαι
αἴσχιστα καὶ τάχιστα. μή τί σοι δοκῶ

λέγ' ἡμῖν αὖθ' ἕκαστα τὰν δόμοις, Φοιν. 494 ταῦτ' αὖθ' ἕκαστα, μῆτερ, οὐχὶ περιπλοκὰς λόγων ἀθροίσας εἶπον. — *μηδὲ . . . προσβάλῃς*: Σχολ. «ὃ ἐστι μὴ κάματόν μοι διπλοῦν προξενήσῃς δεύτερόν με ποιῶν ὑποστρέψαι», διότι ἐὰν ἀσαφῶς εἴπῃς, πέμψει με πάλιν ὁ Ζεὺς πρὸς σέ, ἵνα σαφῶς εἴπῃς.

984. *τοῖς τοιούτοις*] Σχολ. «τοῖς μὴ πειθομένοις αὐτῷ». Ἀλλὰ τὸ *τοιούτοις* εἶναι οὐδέτερον καὶ ἀναφέρεται εἰς τὰς λοξοδρομίας καὶ ὑπεκφυγὰς μακρῶν διαπραγματεύσεων. Ὁ νοῦς: ἐπειδὴ ὁ Ζεὺς δὲν καταπραΰνεται διὰ ὑπεκφυγῶν καὶ ἀτελῶν ὁμολογιῶν, μὴ ἐπιχειρήσῃς τοιούτοις τεχνάσμασι, διότι ταῦτα οὐδὲν ἕτερον ἀποτέλεσμα ἕξουσιν ἢ διπλῆν εἰς ἐμὲ πορείαν. — Περὶ τῆς βραχύτητος τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ *τοιούτοις* ἔπιθι σημ. εἰς 253.

985 κέ. *σεμνόστομός γε*] πλήρης σεμνοτυφίας καὶ φρονήματος εἶναι ὁ λόγος αὐτοῦ ἐπαιρομένου ἐπὶ τούτῳ, ὅτι εἶναι ὑπηρέτης τῶν θεῶν. Πρβ. Εὐρ. Τρῳάσ. 424 ἦ δεινὸς ὁ λάτρις· τί ποτ' ἔχουσι τοὔνομα κήρυκες; ἓν ἀπέχθημα πάγκοινον βροτοῖς οἱ περὶ τυράννους καὶ πόλεις ὑπηρέται. Πρὸς δὲ τὴν ῥῆσιν πρβ. Σιμων. ἀπόσπ. 75 ὁ δὲ μῦθος ὅδε κενεόφρων.

987 κέ. *νέον νέοι κρατεῖτε*] Πρβ. σημ. εἰς στ. 35. — *ἀπενθῆ*: μετενήνεκται ἀπὸ τοῦ προσώπου εἰς τὸ πρᾶγμα. Ἔπιθι σημ. εἰς 113 καὶ 115. — *πέργαμα*: Σχολ. «πέργαμα ἁπλῶς τὰς οὐρανοῦ ἀκρωρείας· κατεχρήσατο δέ», Εὐστάθ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 503, 3 «Ὅμηρος μὲν μόνην τὴν τῆς Ἰλίου ἀκρόπολιν Πέργαμον ὀνομάζει θηλυκῶς, οἱ δὲ νεώτεροι πάσας τὰς ἀκροπόλεις οὕτω καλοῦσιν, οἳ καὶ οὐδετέρως τὰ Πέργαμά φασιν, ὡς καὶ Αἰσχύλος Προμηθεῖ». Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 1098 περγάμων ἀπ' ὀρθίων (περὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Θηβῶν), αὐτόθι 1176 κατ' ἄκρων περγάμων ἑλεῖν πόλιν, Σοφ. Φιλ. 353 καὶ 611 τἀπὶ Τροίᾳ πέργαμα καὶ Servius εἰς Verg. Aen. I 95: propter Pergama quae altissima fuerunt, ex quibus omnia alta aedificia pergama vocantur sicut Aeschylus dicit. — *ἐκ τῶνδε*: τῶν περγάμων.

989. *δισσοὺς τυράννους*] Σχολ. «πρώτους τοὺς περὶ Ὀφίωνα καὶ Εὐρυνόμην, δεύτερον τοὺς περὶ Κρόνον». Ἀλλ' ὅμως διανοητέον τὸν Οὐρανὸν καὶ τὸν Κρόνον (πρβ. 175, 221) ἐνταῦθά τε καὶ Ἀγ. 178 οὐδ' ὅστις πάροιθεν ἦν μέγας παμμάχῳ θράσει βρύων, οὐδὲ λέξεται πρὶν ὤν· ὃς δ' ἔπειτ' ἔφυ, τριακτῆρος οἴχεται τυχών, ἔνθα ὁ Σχολ. ὑπομιμνήσκει τὸν Τυφωέα καὶ τοὺς Τιτᾶνας. Πρβ. Ἡσ. Θεογ. 154. κέ.

991 *αἴσχιστα καὶ τάχιστα*] δηλ. ἐκπεσόντα ἢ ἐκπίπτοντα. — Ὁ Her-

ταρβεῖν ὑποπτήσσειν τε τοὺς νέους θεούς;
πολλοῦ γε καὶ τοῦ παντὸς ἐλλείπω. σὺ δὲ
κέλευθον ἥνπερ ἦλθες ἐγκόνει πάλιν·
πεύσῃ γὰρ οὐδὲν ὧν ἀνιστορεῖς ἐμέ.

ΕΡΜΗΣ.

τοιοῖσδε μέντοι καὶ πρὶν αὐθαδίσμασιν
ἐς τάσδε σαυτὸν πημονὰς καθώρμισας.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

τῆς σῆς λατρείας τὴν ἐμὴν δυσπραξίαν,
σαφῶς ἐπίστασ', οὐκ ἂν ἀλλάξαιμ' ἐγώ.

ΕΡΜΗΣ

κρεῖσσον γὰρ οἶμαι τῇδε λατρεύειν πέτρᾳ

werden εἰκάζει οὐχὶ ἀπροσφυῶς *κάκιστα* ἀντὶ *τάχιστα*. Τὸ ὁμοιοτέλευτον τῶν λέξεων ἐπιτείνει τὴν εἰρωνείαν. Πρβ. 496, 718, 919 κἑ, Σοφ. Ἀντ. 1327 βράχιστα γὰρ κράτιστα τἀν ποσὶν κακά.—*μή* (ἆρα μή, μῶν) *τί σοι δοκῶ*: ὡς Πέρσ. 347 μή σοι δοκοῦμεν τῇδε λειφθῆναι μάχῃ;

993. Σχολ. «πολλοῦ με δεῖ πρὸς τὸ ταρβεῖν, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός» καὶ «σημείωσαι πολλοῦ ἐλλείπω ἀντὶ τοῦ πολλοῦ γε καὶ δεῖ ἢ πολλοῦ γε καὶ δέω». Πρβ. 1038.

994. *ἐγκόνει*] ἐπείγου, σπεύδων ἀπέρχου. Τὸ ῥῆμα τοῦτο, ὃ κυριολεκτεῖται περὶ τῶν ταχέως τρεχόντων καὶ κόνεως πληρουμένων (Πρβ. Σοφ. Αἴ. 811 χωρῶμεν, ἐγκονῶμεν, 988 ἐγκόνει, σύγκαμνε, Τραχ. 1255 ἄγ' ἐγκονεῖτ', ἄρασθε, Εὐρ. Ἑκ. 507 σπεύδωμεν, ἐγκονῶμεν, Ἡρακλ. 521 ἴτ', ἐγκονεῖτε καὶ Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 254 ἴτ', ἐγκονεῖτε σπεύδετε) κεῖται ἐνταῦθα ἐν περιφρονήσει καὶ ἐν ὑπαινιγμῷ πρὸς τὸν τρόχιν.

995. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 991 ἓν γάρ μ' ἄμειψαι μοῦνον ὧν σ' ἀνιστορῶ. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἔλξις *οὐδὲν ὧν*, ἥτις εἶναι συχνὴ παρὰ Σοφοκλεῖ καὶ Εὐριπίδῃ, ἀπαντᾷ παρ' Αἰσχύλῳ ἐνταῦθα μόνον καὶ 1016.—Ἡ ἀπόκρισις τοῦ Προμηθέως, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ στίχ. 987, περιλαμβάνει ἀριθμὸν (9) στίχων ἴσον πρὸς τὸν λόγον τοῦ Ἑρμοῦ (976-984). Ὡσαύτως δὲ ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔχομεν ἀκριβῆ συμμετρίαν ἤτοι πρῶτον μὲν 2:2, 2:2, εἶτα δὲ 1:2, 1:2 καὶ τέλος 1:1, 1:1 καὶ καθεξῆς.

997. *καθώρμισας*] ἐνέβαλες καὶ ἐνέδησας. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλ. 1094 δεσμοῖς ναῦς ὅπως ὡρμισμένος πρὸς ἡμιθραύστῳ λαΐνῳ τυκίσματι ἧμαι, Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 1105 τίν' ὄχθον τόνδ' ὁρῶ καὶ παρθένον θεαῖς ὁμοίαν ναῦν ὅπως ὡρμισμένην. Τὸ πλοῖον στερεοῦται διὰ τῶν πρυμνησίων κάλων. Οὕτω τοίνυν κεῖται τὸ καθώρμισας οὐ μόνον εἰκονικῶς, ὡς τὸ ἐνέζευγμαι 108, ἀλλ' ἐν πικρᾷ εἰρωνείᾳ ὑπαινίσσεται τὰ δεσμά, οἷς προσπεπασσάλευται, καθὰ ἐν ἀποσπ. τοῦ Προμ. λυομ. περιγράφει ὁ Προμηθεὺς οἰκτρῶς τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν λέγων: vinctumque saxis, navem ut horrisono freto noctem paventes timidi adnectunt navitae.

998. Δὲν θὰ ἤλλασσον τὴν ἐμὴν δυσπραξίαν ἀντὶ τοῦ ὑπηρετεῖν τῷ Διί.

1000. *οἶμαι*] ὑπεμφαίνει τὴν εἰρωνείαν τῆς ἐννοίας.—*λατρεύειν*: πρβ.

ἢ πατρὶ φῦναι Ζηνὶ πιστὸν ἄγγελον.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

*　　*　　*　　*　　*　　*　　*

οὕτως ὑβρίζειν τοὺς ὑβρίζοντας χρεών.

ΕΡΜΗΣ

χλιδᾶν ἔοικας τοῖς παροῦσι πράγμασιν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

χλιδῶ; χλιδῶντας ὧδε τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ
ἐχθροὺς ἴδοιμι· καὶ σὲ δ' ἐν τούτοις λέγω.

ΕΡΜΗΣ.

ἦ κἀμὲ γάρ τι συμφοραῖς ἐπαιτιᾷ;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἁπλῷ λόγῳ τοὺς πάντας ἐχθαίρω θεούς,
ὅσοι παθόντες εὖ κακοῦσί μ' ἐκδίκως.

σημ. εἰς 479. Ἐπειδὴ ὁ Προμηθεὺς διατελεῖ χλευάζων τὸ ὑπηρετικὸν τοῦ ἀγγελιοφόρου τῶν θεῶν, διὰ τοῦτο μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἑρμῆς τὸ *λατρεύειν* ἐν σαρκαστικῇ ἐννοίᾳ, καθ' ἣν ὁ προσδεδεμένος τῷ κρημνῷ χαρακτηρίζεται ὡς ὑποτελὴς καὶ ἐξαρτώμενος αὐτοῦ. Ἡ ἀντίθεσις τῆς φύσεως ἑκατέρου ἄρχοντος ὑπεμφαίνεται καὶ ἐξωτερικῶς διὰ τῆς ἀναστροφῆς τῶν φωνηέντων ἐν τῷ *πέτρᾳ - πατρί*.

1002. Οὐ μόνον ἡ συμμετρία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔλλειψις ἐννοίας, εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ *οὕτως ὑβρίζειν*, μηνύει, ὅτι ἐξερρύη εἷς στίχος ἔχων περίπου τοιάνδε μορφήν: *θρασὺν μὲν οὖν κήρυκα καὶ δοῦλον θεῶν*. Μετά τινος τοὐλάχιστον βεβαιότητος δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ χλευασμὸς ἀπηυθύνετο κατὰ τῆς καταφρονουμένης τάξεως τῶν κηρύκων.

1003. *χλιδᾶν*] Σχολ. «τρυφᾶν, ἀνίεσθαι». Πρβ. 452.

1004. Πρβ. σημ. εἰς 890 καὶ Σοφ. Τραχ. 819 τὴν δὲ τέρψιν ἣν τὠμῷ δίδωσι πατρί, τήνδ' αὐτὴ λάβοι, Φιλ. 794 Ἀγάμεμνον, ὦ Μενέλαε, πῶς ἂν ἀντ' ἐμοῦ τὸν ἴσον χρόνον τρέφοιτε τήνδε τὴν νόσον;

1005. *καὶ σὲ δέ*] Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 156 καὶ προσφθόγγοις δέ, καὶ Κρυγ. Α' § 69,10 καὶ Β' § 69,11,2.

1006. Ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνῃ *συμφορᾶς*. Ἀλλ' ἡ δοτικὴ κεῖται ὡς δοτικὴ τῆς αἰτίας: διὰ τὰς σὰς συμφοράς. Πρβ. Χο. 80 δακρύω δ' ὑφ' εἱμάτων ματαίοισι δεσπόταν τύχαις, Εὐμ. 720 ἦ καὶ πατήρ τι σφάλλεται βουλευμάτων πρωτοκτόνοισι προστροπαῖς Ἰξίονος, Εὐρ. Μηδ 1286 πίτνει δ' ἁ τάλαιν' ἐς ἅλμαν φόνῳ τέκνων δυσσεβεῖ, Ἡρακλ. 474 θράσος μοι μηδὲν ἐξόδοις ἐμαῖς προσθῆτε.

1007. *ἁπλῷ λόγῳ*] Πρβ. 46. — Παρῳδία τοῦ στίχου τούτου ἀπαντᾷ παρ' Ἀριστοφ. Ὄρν. 1547 μισῶ δ' ἅπαντας τοὺς θεούς, ὡς οἶσθα σύ. Πρβ. 455.

1008. *παθόντες εὖ*] Σχολ. «συνῆλθον γὰρ αὐτοῖς κατὰ τῶν Τιτάνων».

ΕΡΜΗΣ.

κλύω σ' ἐγὼ μεμηνότ' οὐ σμικρὰν νόσον.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

νοσοῖμ' ἄν, εἰ νόσημα τοὺς ἐχθροὺς στυγεῖν.

ΕΡΜΗΣ.

εἴης φορητὸς οὐκ ἄν, εἰ πράσσοις καλῶς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ὤμοι.

ΕΡΜΗΣ.

ὤμοι, τόδε Ζεὺς τοὔπος οὐκ ἐπίσταται.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ἀλλ' ἐκδιδάσκει πάνθ' ὁ γηράσκων χρόνος.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ μὴν σύ γ' οὔπω σωφρονεῖν ἐπίστασαι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

σὲ γὰρ προσηύδων οὐκ ἂν ὄνθ' ὑπηρέτην.

1009. Συνῳδὰ τῇ ὀργῇ μεταπίπτει ὁ λόγος εἰς στιχομυθίαν.—*κλύω σ' ἐγὼ μεμηνότα*: ἐκ τοιούτων λόγων αἰσθάνομαι, ὅτι μέμηνας βαρεῖαν νόσον τῆς μανίας. — *μεμηνότα νόσον*: ὡς νοσοῦντα νόσον μανίας ἢ μεμηνότα μανίαν. Πρβ. Κρυγ. Β' § 46, 6.

1011. *οὐκ ἂν εἴης φορητός κτλ.*] ἀφόρητος θὰ ἦσο, ἐὰν ηὐτύχεις. Πρβ. ἀποσπ. 398 κακοὶ γὰρ εὖ πράσσοντες οὐκ ἀνασχετοί. Σχολ. «εἰ τοσούτοις συνὼν κακοῖς θρασύνῃ, τί ποτ' ἂν ἔδρασας εὐτυχῶν;».

1012. *τόδε τοὔπος*] Σχολ. ν. «τὸ ὤμοι». Πρβ. Πέρσ. 125 ὀᾶ, τοῦτ' ἔπος γυναικοπληθὴς ὅμιλος ἀπύων, Ἀγ. 455 ἀλλοτρίας διαὶ γυναικός, τάδε σῖγά τις βαΰζει, 1333 μηκέτ' ἐσέλθῃς, τάδε φωνῶν, Χο. 313 δράσαντι παθεῖν, τριγέρων μῦθος τάδε φωνεῖ, ἀποσπ. ἀδέσπ. 458, 10 τυφλὸς οὔτι γνώσεται, οὕτω λέγοντες. Ἡ συνήθης θέσις ἀπαντᾷ Εὐμ. 513 τοῦτ' ἔπος θροούμενος . . ἰὼ δίκα.— Ὁ Ἑρμῆς θέλει νὰ εἴπῃ: ὑπὸ θρήνων οὐ κάμπτεται ὁ Ζεύς. Ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς ἐκλαμβάνει ἄλλως τὰς λέξεις λέγων κατὰ τὸν Σχολ. «κἀκεῖνος οὖν τῷ χρόνῳ μαθήσεται τὸ στενάζειν».

1013. Πρβ. Σοφ. ἀπόσπ. 603 γῆρας διδάσκει πάντα καὶ χρόνου τριβή, Εὐρ. ἀπόσπ. 291, 3 ὁ γὰρ χρόνος δίδαγμα ποικιλώτατον. — *ὁ γηράσκων*: Σχολ. ν. «ὁ παλαιός, ὁ μακρός».

1014. *καὶ μὴν . . οὔπω*] εἰ διδάσκει πάντα, ἀλλ' ὅμως σὲ οὔπω ἐδίδαξεν τὸ σωφρονεῖν. Εἰς τὴν μομφὴν ταύτην ἄγεται ὁ Ἑρμῆς ἐκ τῶν προηγησαμένων λόγων τοῦ Προμηθέως.—*καὶ μὴν*: ἔπιθι σημ. εἰς 262.

1015. Σχολ. «ὁ νοῦς· καλῶς λέγεις με μὴ φρονεῖν· εἰ γὰρ ἐγὼ ἐφρόνουν, ὑπηρέτῃ σοι ὄντι οὐκ ἂν διελέχθην»

ΕΡΜΗΣ.

ἐρεῖν ἔοικας οὐδὲν ὧν χρῄζει πατήρ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

καὶ μὴν ὀφείλων γ' ἂν τίνοιμ' αὐτῷ χάριν.

ΕΡΜΗΣ.

ἐκερτόμησας δῆθεν ὡς παῖδ' ὄντα με.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

οὐ γὰρ σὺ παῖς τε κἄτι τοῦδ' ἀνούστερος,
εἰ προσδοκᾷς ἐμοῦ τι πεύσεσθαι πάρα;
οὐκ ἔστιν αἴκισμ' οὐδὲ μηχάνημ' ὅτῳ
προτρέψεταί με Ζεὺς γεγωνῆσαι τάδε,
πρὶν ἂν χαλασθῇ δεσμὰ λυμαντήρια.
πρὸς ταῦτα ῥιπτέσθω μὲν αἰθαλοῦσσα φλόξ,

1016 κέ. *πατὴρ*] ὡς 979. Πρβ. πατρὶ Ζηνὶ 1001. Ἡ λέξις αὕτη ἐμφαίνει τὴν σχέσιν τοῦ Ἑρμοῦ πρὸς τὸν Δία διάφορον τῆς ὑπὸ τοῦ Προμηθέως χαρακτηριζομένης διὰ τῶν λέξεων διάκονος 974, ὑπηρέτης 986, 1015.— Ἐν τῷ εἰρωνικῷ *ὀφείλων* (Σχολ. «τοῦτο ἐν εἰρωνείᾳ») κεῖται ἡ κυρία ἔννοια: ὄντως ὀφείλω αὐτῷ χάριν, ἣν θὰ ἀπέτινον ποιούμενος τὴν ζητουμένην ἀνακοίνωσιν, ἤτοι ὑπὸ τοῦ Διός διάκειμαι ἐν οὕτω ζηλωτῇ καταστάσει, ὥστε θὰ ἔχαιρον ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ἀποτίσω αὐτῷ τὴν χάριν. Ἐὰν οἱ δύο οὗτοι στίχοι μὴ ἔκειντο ἐντοῦθα, ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ τὸ *ἐκερτόμησας* θὰ προσεκολλᾶτο κάλλιον εἰς τὸ 'σὲ... ὄνθ' ὑπηρέτην' 1015. Διὰ δὲ τοῦτο μετατίθησιν ὁ Kaibel τοὺς δύο εἰρημένους στίχους μετὰ στίχ. 1028. Ἀλλὰ μετὰ στίχ. 1021 - 1028, ἔνθα ὁ Προμηθεὺς ἀρνεῖται ἐρρωμενέστατα πᾶσαν ἀνακοίνωσιν, φαίνεται ἧττον κατάλληλος ἡ ῥῆσις *ἐρεῖν ἔοικας*. Ἠδύνατό τις νὰ παρεμβάλῃ τοὺς δύο στίχους μετὰ στίχ. 1010, ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ ὀφείλων ὑποδηλοῦται ἡ ἀθλία τοῦ Προμηθέως κατάστασις, θὰ συνήπτετο οὕτω καλῶς καὶ ὁ ἑπόμενος στίχ. 1011 εἴης.. πράσσοις καλῶς. Ἀλλ' ὅμως ὁ στίχ. 1011 συνάπτεται καλῶς πρὸς τὸν στίχ. 1009 καὶ ἴσως προσετέθησαν ὀψιαίτερον οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος δύο στίχοι.

1018. *δῆθεν*] Ἰδὲ σημ. εἰς 218.— *ὡς παῖδ' ὄντα*: πρβ. Ἀγ. 289 παιδὸς νέας ὡς κάρτ' ἐμωμήσω φρένας, Ὁμ. Ἰλ. 20, 200 Πηλείδη, μὴ δή με ἔπεσσί γε νηπύτιον ὣς ἔλπεο δειδίξεσθαι.

1019. *τοῦδε*] Ἐπειδὴ *παῖς* σημαίνει ἐνταῦθα οὐχὶ πρόσωπον, ἀλλ' ἰδιότητα, ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνῃ: καὶ τοιοῦδ' ἀνούστερος. Ἀλλὰ τὸ *τοῦδε* κεῖται μόνον ἀντὶ τοῦ παιδός, καθὰ καὶ Σοφ. Ἀντ. 910 καὶ παῖς ἀπ' ἄλλου φωτός, εἰ τοῦδ' ἤμπλακον.

1021 κέ. *αἴκισμα*] αἰκισμὸς (181) καὶ τιμωρία. — *προτρέψεται*: ὡς Σοφ. Ο. Τ. 358 σὺ γάρ μ' ἄκοντα προυτρέψω λέγειν. — *γεγωνῆσαι*: φωνῆσαι. Πρβ. σημ. εἰς 209.

1024. *πρὸς ταῦτα*] Ἔπιθι σημ. εἰς 947. — *αἰθαλοῦσσα*: πρβ. Ἡσ. Θεογ. 707 αἰθαλόεντα κεραυνόν, Εὐρ. Φοιν. 183 κεραυνῶν τε φῶς αἰθαλόεν, Ὁμ. Ἰλ. 2, 415 μέλαθρον αἰθαλόεν, 18, 23

λευκοπτέρῳ δὲ νιφάδι καὶ βροντήμασιν
χθονίοις κυκάτω πάντα καὶ ταρασσέτω·
γνάψει γὰρ οὐδὲν τῶνδέ μ᾽ ὥστε καὶ φράσαι
πρὸς οὗ χρεών νιν ἐκπεσεῖν τυραννίδος.

ΕΡΜΗΣ

ὅρα νυν εἴ σοι ταῦτ᾽ ἀρωγὰ φαίνεται.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ὦπται πάλαι δὴ καὶ βεβούλευται τάδε.

ΕΡΜΗΣ.

τόλμησον, ὦ μάταιε, τόλμησόν ποτε

κόνιν αἰθαλόεσσαν. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 15, 115 μή νῦν μοι νεμεσήσετ᾽, Ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες, τίσασθαι φόνον υἷος ἰόντ᾽ ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν, εἴπερ μοι καὶ μοῖρα Διὸς πληγέντι κεραυνῷ κεῖσθαι ὁμοῦ νεκύεσσι μεθ᾽ αἵματι καὶ κονίῃσιν. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ ἀποκρούει τὴν ἐκπλήρωσιν ξένης ἐπιθυμίας ὁ Προμηθεὺς κατωτέρω 1075, ὁ Φιλοκτήτης Σοφ. Φιλ. 1197 οὐδέποτ᾽ οὐδέποτ᾽ . . . οὐδ᾽ εἰ πυρφόρος ἀστεροπητὴς βροντᾶς αὐγαῖς μ᾽ εἶσι φλογίζων, ὁ Ἐτεοκλῆς Εὐρ. Φοιν. 521 πρὸς ταῦτ᾽ ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανα, ζεύγνυσθε δ᾽ ἵππους, πεδία πίμπλαθ᾽ ἁρμάτων, ὡς οὐ παρήσω τῷδ᾽ ἐμὴν τυραννίδα, ὁ Ἡρακλῆς Εὐρ. ἀποσπ. 687 πίμπρη, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ δ᾽ ἄνεισ᾽ ἐς αἰθέρα, πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ᾽ ἀπαντῆσαι λόγον.

1025 κέ. *λευκοπτέρῳ*] Σχολ. «λευκῇ καὶ ταχείᾳ», οὐχὶ ὀρθῶς, διότι σημαίνονται αἱ δίκην πτερῶν καταπίπτουσαι λευκαὶ νιφάδες τῆς χιόνος. Πρβ. Ἡρόδ. 4, 31 οἶκε γὰρ ἡ χιὼν (ἁδρὴ πίπτουσα) πτεροῖσι . . . τὰ οὖν πτερὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα . . . λέγειν καὶ 4, 7 ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον. — *βροντήμασι* (1115) *χθονίοις*: περὶ τῶν ὑποχθονίων βροντῶν, τῶν σεισμῶν, ὡς ἀποσπ. 57, 10 τυπάνων ἠχὼ δ᾽ ὥσθ᾽ ὑπογαίου βροντῆς φέρεται βαρυταρβής, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1606 κτύπησε μὲν Ζεὺς χθόνιος. Εὐρ. Ἱππ. 1201 ἔνθεν τις ἠχώ, χθόνιος ὡς βροντὴ Διός, βαρὺν βρόμον μεθῆκε.— *κυκάτω* (ὑποκείμενον ὁ Ζεύς, ὡς κατωτέρω 1084 μετὰ τὰ ὑποκείμενα πνεῦμα καὶ κῦμα)... *ταρασσέτω*: παρῳδηται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους Εἰρ. 320 ὡς κυκάτω καὶ πατείτω πάντα καὶ ταραττέτω.

1027 *γνάψει*] ἐπικλάσει. Πρβ. Πέρσ. 579. — *ὥστε καί*: οὕτως ὥστε καί. Ὁ *καὶ* ἐκφράζει τὸ εἰς τὴν ἰδιότητα πράξεώς τινος συνᾷδον ἀποτέλεσμα. Πρβ. Πλάτ. Φαίδ. σελ. 66 B ἀνάγκη ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτ᾽ ἄττα λέγειν, Σοφ. Αἴ. 1325 τί γάρ σ᾽ ἔδρασεν ὥστε καὶ βλάβην ἔχειν; Εὐρ. Ἑλ. 841 πῶς οὖν θανούμεθ᾽ ὥστε καὶ δόξαν λαβεῖν. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Hor. carm. III 3, 1 iustum et tenacem propositi virum κτλ. — *πρὸς οὗ*: ὑπὸ ποίου. — *χρεὼν* (ἐστι): πέπρωται, ἀπόκειται. Πρβ. σημ. εἰς στ. 100. — *νιν*: αὐτόν.

1031 κέ. *τόλμησον τόλμησον*] Περὶ τῆς ἐπαναδιπλώσεως ἔπιθι σημ. εἰς 282 — *ποτέ*: τέλος. Πρβ. 1067. — *τόλμησον ὀρθῶς φρονεῖν*: πρβ. Εὐρ. Μηδ. 590 οὐδὲ νῦν τολμᾷς μεθεῖναι καρδίας χόλον, Ἱκέτ. 882 παῖς ὢν

πρὸς τὰς παρούσας πημονὰς ὀρθῶς φρονεῖν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ὀχλεῖς μάτην με κῦμ᾽ ὅπως παρηγορῶν.
εἰσελθέτω σε μήποθ᾽ ὡς ἐγὼ Διὸς
γνώμην φοβηθεὶς θηλύνους γενήσομαι
καὶ λιπαρήσω τὸν μέγα στυγούμενον
γυναικομίμοις ὑπτιάσμασιν χερῶν
λῦσαί με δεσμῶν τῶνδε· τοῦ παντὸς δέω.

ΕΡΜΗΣ.

λέγων ἔοικα πολλὰ κἄλλ᾽ ἐρεῖν μάτην·

ἐτόλμησ᾽ εὐθὺς οὐ πρὸς ἡδονὰς Μουσῶν τραπέσθαι πρός τε μαλθακὸν βίον, Verg. Aen. VIII 364 aude, hospes, contemnere opes καὶ Hor. epist. I 2, 40 sapere aude. — *πρὸς τὰς παρούσας πημονὰς*: ὡς Σοφ. Φιλ. 884 ὡς οὐκέτ᾽ ὄντος γάρ τὰ συμβόλαιά σου πρὸς τὰς παρούσας ξυμφορὰς ἐφαίνετο, Εὐρ. Ἱππ. 482 λέγει μὲν ἥδε χρησιμώτερα πρὸς τὴν παροῦσαν συμφοράν.

1033. *ὀχλεῖς*] ἀπολύτως, ὡς Σοφ. Ο. Τ. 446 παρὼν σύ γ᾽ ἐμποδὼν ὀχλεῖς. — *κῦμ᾽ ὅπως*: Σχολ. «λαλῶν ὡς πρὸς κῦμα ἀναίσθητον». Ἡ παραβολὴ εἶναι συχνή. Πρβ. Εὐρ. Ἀνδρομ. 537 τί με προσπίτνεις ἁλίαν πέτραν ἢ κῦμα λιταῖς ὡς ἱκετεύων, Μηδ. 28 ὡς δὲ πέτρος ἢ θαλάσσιος κλύδων ἀκούει νουθετουμένη φίλων, Ἱππ. 304 πρὸς τάδ᾽ αὐθαδεστέρα γίγνου θαλάσσης, Λυκόφρ. 1452 εἰς κῦμα κωφὸν βάζω, Φιλόδημ. Ἀνθολ. Παλατ. 5, 107 τοῦτ᾽ ἐβόων αἰεὶ καὶ προὔλεγον, ἀλλ᾽ ἴσα πόντῳ Ἰονίῳ μύθων ἔκλυες ἡμετέρων καὶ Ovid. Metam. XIII 804 surdior aequoribus. — *παρηγορῶν*: Σχολ. «παρ᾽ ἃ φρονῶ πείθειν ἐπιχειρῶν». Πρβ. σημ. εἰς 673 κἑ.

1034. *εἰσελθέτω*] μήποτε ἐπελθέτω σοι κατὰ νοῦν, μήποτε παραστήτω σοι. — *Διὸς γνώμην φοβηθεὶς*: ὡς Σοφ. Ἀντ. 458 ἀνδρὸς οὐδενὸς φρόνημα δείσασα.

1036. *μέγα στυγούμενον*] ὡς μέγα στύγος στυγούμενον. Πρβ. σημ. εἰς 674.

1037. *γυναικομίμοις*] Πρβ. Σοφ. ἀπόσπ. 705 γυναικομίμοις ἐμπρέπεις ἐσθήμασιν, Εὐρ. Βάκχ. 980 ἐν γυναικομίμῳ στολᾷ, ἀπόσπ. 185, 3 γυναικομίμῳ διαπρέπεις μορφώματι. — *ὑπτιάσμασιν χερῶν*: πρβ. Σουΐδ. λ. ὕπτιος «προθυμίᾳ τῇ πάσῃ ἀναπετάσαντες τὰς πύλας ἐδέξαντο ὑπτίαις χερσὶ τοὺς πολεμίους», Verg. Aen. III 176 tendoque supinas ad caelum cum voce manus, Hor. carm. III 23, 1 caelo supinas si tuleris manus. Οἱ ἀρχαῖοι ἱκέτευον ἀνατεταμέναις καὶ ὑπτίαις χερσίν. Τὸ σχῆμα τοῦτο τῶν χειρῶν ἐξεικονίσθη κάλλιστα ἐν τῷ εὐχομένῳ παιδί, ὅστις ἀπόκειται ἐν τῷ Βερολινείῳ Μουσείῳ. Πρβ. Clarac mus. de sculpt. πίν. 777 ἀρ. 1942.

1038. *τοῦ παντὸς δέω*] Ἴδε σημ. εἰς 993.

1039. Ὁ νοῦς: ἐὰν διατελέσω λέγων, νομίζω ὅτι οὐδὲν ἕτερον θὰ κατορθώσω ἢ νὰ εἴπω πολλὰ καὶ ἐπίσης μάτην, ὡς τὰ τέως ῥηθέντα. Πρβ. Εὐμ. 144 ἢ πολλὰ δὴ παθοῦσα καὶ μάτην ἐγώ. Τῶν διαπραγματεύσεων ἀποδειχθεισῶν ἀγόνων, ὁ Ἑρμῆς παρασκευάζεται νὰ ἀναγγείλῃ τὸ τελεσίγραφον.

τέγγῃ γὰρ οὐδὲν οὐδὲ μαλθάσσῃ κέαρ
λιταῖς· δακὼν δὲ στόμιον ὡς νεοζυγὴς
πῶλος βιάζῃ καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ.
ἀτὰρ σφοδρύνῃ γ' ἀσθενεῖ σοφίσματι.
αὐθαδία γὰρ τῷ φρονοῦντι μὴ καλῶς
αὐτὴ καθ' αὐτὴν οὐδενὸς μεῖζον σθένει.
σκέψαι δ', ἐὰν μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῇς λόγοις,

1040. *τέγγῃ*] Πρб. Σουΐδ. «τέγγεσθαι· εἴκειν, ἐνδιδόναι», ἀπόσπ. 348 ἄτεγκτος παρηγορήμασιν, Ἀνέκδ. Βεκκ. σελ. 458, 18 «ὁ μὴ βρεχόμενος μηδὲ προσιέμενος παραμυθίαν, ἀλλὰ σκληρὸς ὢν ὡσεὶ πέτρα ἢ ἄλλο τι τῶν σκληρῶν, ὡς μηδὲ ὑπὸ ὕδατος διαβρέχεσθαι», Σοφ. Ο. Τ. 336 ἄτεγκτος (Σχολ. «ἀντὶ τοῦ ἀσυμπαθὴς καὶ ἀδάκρυτος· τέγγειν γὰρ τὸ βρέχειν»), Εὐρ. Ἱππ. 303 λόγοις ἐτέγγετο (Σχολ. «ἐμαλάσσετο»), Ἡρακλ. 833 ἄτεγκτον συλλαβοῦσα καρδίαν.

1041 κέ. *δακὼν . . βιάζῃ* (βίᾳ φέρεις)] Πρб. Εὐρ. Ἱππ. 1223 αἳ δ' ἐνδακοῦσαι στόμια πυριγενῆ γναθμοῖς βίᾳ φέρουσιν οὔτι ναυκλήρου χερὸς μεταστρέφουσαι, Μηδ. 242 μὴ βίᾳ φέρων ζυγόν, ἀπόσπ. 821 εἰ μὲν τόδ' ἦμαρ πρῶτον ἦν κακουμένῳ καὶ μὴ μακρὰν δὴ διὰ πόνων ἐναυστόλουν, εἰκὸς σφαδάζειν ἦν ἂν ὡς νεόζυγα πῶλον χαλινὸν ἀρτίως δεδεγμένον· νῦν δ' ἀμβλύς εἰμι καὶ κατηρτυκὼς κακῶν, Πλάτ. Φαίδρ. σελ. 254 Ε ἐγκύψας καὶ ἐκτείνας τὴν κέρκον, ἐνδακὼν τὸν χαλινόν, μετ' ἀναιδείας ἕλκει καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 198.

1043. Ὁ νοῦς: παρὰ πᾶσαν τὴν σφοδρότητα τοῦ τρόπου σου τὸ σόφισμά σου ἐξελέγχεται ἀσθενὲς καὶ ἐπισφαλές. Τὸ *σφοδρύνεσθαι*: (Σχολ. «σφοδρύνῃ· θρασύνῃ») ἐκδηλοῦν τὴν ἐξωτερικὴν ἔντασιν τοῦ ἀτιθάσου χαρακτῆρος ἀντιτίθεται πρὸς τὸ *ἀσθενές*, τὸ σημαῖνον τὴν ἐσωτερικὴν ἀδυναμίαν. Ἀσθενὲς δὲ σόφισμα εἶναι ἡ ματαία καὶ ἀνωφελὴς τοῦ Προμηθέως ἄρνησις νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Δία τὸν ἐπικείμενον αὐτῷ κίνδυνον (Σχολ. «σόφισμα τὴν προαγόρευσιν τῆς ἐκπτώσεως»). Ὁ Προμηθεὺς ἐλπίζει ὅτι ὁ Ζεὺς θὰ ἀναγκασθῇ ἐκ τῆς ἀρνήσεως ταύτης νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τὸν δεσμώτην, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς λέγει αὐτῷ, ὅτι ἡ ἀντίστασις θὰ τιμωρηθῇ δριμύτερον.

1044 κέ. *τῷ μὴ καλῶς φρονοῦντι*] τῷ ἄφρονι καὶ ἀνοήτῳ. — *αὐτὴ καθ' αὐτήν*: ἤτοι χωρὶς τοῦ καλῶς φρονεῖν. Πρб. Σοφ. Ο. Τ. 549 εἴ τοι νομίζεις κτῆμα τὴν αὐθαδίαν εἶναί τι τοῦ νοῦ χωρίς, οὐκ ὀρθῶς φρονεῖς. — *οὐδενὸς μεῖζον σθένει*: οὐδενὸς ὑπερέχει κατὰ τὰς δυνάμεις ἤτοι εἶναι ἀσθενεστέρα παντὸς πράγματος ἐπεξηγεῖται καὶ ἐπιτείνει τὸ προηγησάμενον (1043) ἀσθενεῖ. Τουναντίον δὲ ἡ ἐπίτασις τοῦ μεγέθους ἐκφράζεται διὰ τῆς ῥήσεως: οὐδενὸς ἔλαττον. Πρб. Θέογν. 411 οὐδενὸς ἀνθρώπων κακίων δοκεῖ εἶναι ἑταῖρος, ᾧ γνώμη θ' ἕπεται, Κύρνε, καὶ ᾧ δύναμις, Εὐρ. Ἀνδρ. 726 τἄλλ' ὄντες ἴστε μηδενὸς βελτίονες, Θουκ. 7, 71 οὐδεμιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν ἐλάσσων ἔκπληξις, 85 πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ τούτῳ, Δημοσθ. 1 § 27 ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσι, Αἰσχίν. 1 § 151 ὁ οὐδενὸς ἧττον σοφὸς τῶν ποιητῶν Εὐριπίδης, Πλάτων Πρωταγ. 335 Α εἰ τοῦτο ἐποίουν, οὐδενὸς ἂν βελτίων ἐφαινόμην καὶ Κρυγ. Α' § 47, 27, 3.

1046 κέ. *σκέψαι δέ*] Πρб. Σοφ. Ο.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

οἷός σε χειμὼν καὶ κακῶν τρικυμία
ἔπεισ᾽ ἄφυκτος· πρῶτα μὲν γὰρ ὀκρίδα
φάραγγα βροντῇ καὶ κεραυνίᾳ φλογὶ
πατὴρ σπαράξει τήνδε, καὶ κρύψει δέμας
τὸ σόν, πετραία δ᾽ ἀγκάλη σε βαστάσει.
μακρὸν δὲ μῆκος ἐκτελευτήσας χρόνου
ἄψορρον ἥξεις εἰς φάος· Διός δέ σοι
πτηνὸς κύων, δαφοινὸς αἰετός, λάβρως

Τ. 584 σκέψαι δὲ τοῦτο πρῶτον, Εὐρ. Ἱκ. 476 σκέψαι δὲ καὶ μὴ τοῖς ἐμοῖς θυμούμενος λόγοισιν . . σφριγῶντ᾽ ἀμείψῃ μῦθον, Σοφ. Τραχ. 1077 σκέψαι θ᾽ ὁποίας ταῦτα συμφορᾶς ὕπο πέπονθα.— *χειμὼν* (670) *καὶ τρικυμία κακῶν*: Πρβ. Σχολ. εἰς Πινδ. Ἰσθμ. 1, 36 (52) «καὶ Ἀλκαῖος (ἀνθ᾽ οὗ ὁ Blomfield εἰκάζει Αἰσχύλος) τὴν δυστυχίαν χειμῶνα καὶ τρικυμίαν λέγει. Ἔπιθι σημείωσ. εἰς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας 743.

1048 κέ. *ἔπεισ᾽*] Ἡ ἔκθλιψις τοῦ ι ἐν τῇ ῥηματικῇ καταλήξει σι εἶναι σπανία. Πρβ. Πέρσ. 473. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Πέρσ. 602 κακῶν μὲν ὡς ὅταν τινὰ κλύδων ἐπέλθῃ. — *πρῶτα μέν*: ἡ ἀνταπόδοσις *μακρὸν* (1052) *δέ*. Πρβ. 463. — *ὀκρίδα* (πρβ. ὀκριοέσσῃ 298): Σχολ. ν. «τραχεῖαν». Κατὰ τὰ ἀναγινωσκόμενα παρὰ τῷ Ἐρωτιανῷ σελ. 278 «ὄκρις (ἀνθ᾽ οὗ ὁ Στέφανος τονίζει ὀκρὶς) τραχύτης, ἀλλ᾽ οὐχ ὥς φησι Βακχεῖος, γωνία» καὶ Γαληνῷ Γλῶσσ. σελ. 532 «ὄκρις· ἐξοχὴ προμήκης» εἶναι τὸ ὀκρὶς οὐσιαστικόν. Ἐὰν τὸ κείμενον εἶναι ὀρθόν, ὁ Αἰσχύλος μετεχειρίσατο τὸ *ὀκρίς* ἐπιθετικῶς ἀντὶ τοῦ *ὀκριόεσσα*. Λίαν προσφυῶς ὅμως εἴκασεν ὁ Nauck *ὀκρίδα πέμφιγι βροντῆς*. Περὶ τοῦ *πέμφιξ* ἰδὲ σημ. εἰς ἀπόσπ. 197.

1051. *πετραία ἀγκάλη*] Σχολ. «τὸ ἀπόρρηγμα καὶ κοίλωμα τῆς πέτρας». Πρβ. Χο. 585 πόντιαι ἀγκάλαι, Εὐρ. Ἑλ. 1062 πελαγίας ἐς ἀγκάλας, Ἀριστοφ. Βατρ. 704 τὴν πόλιν ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις κατὰ τὴν Ἀρχιλόχειον ῥῆσιν: ψυχὰς ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις. *Πετραία δ᾽ ἀγκάλη σε βαστάσει*: ἐκ πέτρας κρεμάμενον καὶ οἱονεὶ ἐν πετραίᾳ ἀγκάλῃ βασταζόμενον. Ὁ Προμηθεὺς κρεμάμενος καὶ περιβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ κρημνοῦ μέλλει νὰ βληθῇ σὺν τοῖς δεσμοῖς αὐτοῦ εἰς τὸν Τάρταρον, οὕτω δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἑπομένου δράματος, Προμηθέως λυομένου, ἀποφεύγει ὁ ποιητὴς τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀτερποῦς σκηνῆς τῆς δέσεως, ὁ δὲ Τιτὰν ἀναφαίνεται πάλιν ἐν τῷ ἄνω κόσμῳ μετὰ τοῦ κρημνοῦ, ἐν ᾧ ἐδέδετο.

1052. *μακρὸν μῆκος χρόνου*] ὡς Εὐρ. Ὀρ. 72 μακρὸν δὲ μῆκος (διάστημα) χρόνου.

1053. *ἄψορρον*] ὀπίσω, πάλιν. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 10, 558 ἄψορρον καταβῆναι, Σοφ. Τραχ. 902 ἄψορρον ἀντῴη πατρί, Ἠλ. 53 ἄψορρον ἥξομεν πάλιν, 1430 ὦ παῖδες, οὐκ ἄψορρον. Ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ κεῖται τὸ *ἄψορρος* Ὁμ. Ἰλ. 3, 313 τὼ μὲν ἄρ᾽ ἄψορροι προτὶ Ἴλιον ἀπονέοντο, Σοφ. Ἀντ. 386 ὅδ᾽ ἐκ δόμων ἄψορρος εἰς δέον περᾷ καὶ ἀλλαχοῦ.

1054. *κύων*] Πρβ. σημ. εἰς 829 κύνας.— *δαφοινός*: Σχόλ. Β εἰς Ὁμ. Ἰλ. 18, 538 «δηλοῖ δὲ τὸ δαφοινὸν τὸ σφόδρα φονικόν· δαφοινοὶ θῶες καὶ δράκων δαφοινός». Ἕτεροι ἐξηγοῦνται τὴν λέξιν διὰ τοῦ πυρρός. — *λάβρως*: ἀπλήστως καὶ ὁρμητικῶς.

διαρταμήσει σώματος μέγα ῥάκος,
ἄκλητος ἕρπων δαιταλεὺς πανήμερος,
κελαινόβρωτον δ' ἧπαρ ἐκθοινάσεται.
τοιοῦδε μόχθου τέρμα μή τι προσδόκα,
πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων
φανῇ, θελήσῃ τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν

1055. *διαρταμήσει*] διασπαράξει καὶ διακόψει. Πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 494 ἄνδρας ἀρταμοῦσι λαιψηραῖς γνάθοις, Ἠλ. 816 ταῦρον ἀρταμεῖ καλῶς καὶ Σχόλ. εἰς Ὀππιαν. Ἁλ. 622 «διαρταμέοντες· διακόπτοντες. ἄρταμος πᾶς σφαγεὺς καὶ φονεύς· κυρίως δὲ ὁ μάγειρος ὁ κατὰ ἄρθρα τέμνων» καὶ Ἀνέκδ. Ἑλλ. Bekk. σελ. 447, 5 «ἄρταμος· κρεουργός, μάγειρος. τάττει αὐτὸ Σοφοκλῆς ἐπὶ τοῦ φονέως» καὶ Προμ. λυ. ἀπόσπ. 193, 10: iam tertio me quoque funesto die tristi advolatu aduncis lacerans unduibus Jovis satelles pastu dilaniat fero. — *σώματος μέγα ῥάκος*: προληπτικῶς ἐκφράζει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ *διαρταμήσει*: διαρταμήσει σῶμα ὥστε μέγα ῥάκος γενέσθαι ἤτοι διασπαράξει, ὥστε μεγάλαι λακίδες κρεμασθήσονται. — *ῥάκος*: Σχολ. «τὸ δέρμα». Εἰς τὸ *μέγα ῥάκος* φαίνεται ὅτι ἁρμόζει τὸ *δέρματος* μᾶλλον τοῦ *σώματος*. — *μέγα*: τὸ ρ κείμενον ἐν τῇ ἄρσει διεφύλαξεν παρὰ τοῖς μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιηταῖς τὴν διπλοῦ συμφώνου σημασίαν (ὥσπερ τὸ διπλοῦν ρ ἐν μέσῳ τῆς λέξεως), ἣν ἐν γένει παρ' Ὁμήρῳ ἔχουσι τὰ ὑγρά. Ἡ δὲ σημασία αὕτη κατάγεται ἐκ τούτου, ὅτι πρὸ τοῦ ὑγροῦ ἐξηφανίσθη σύμφωνον, καθὰ *ῥάκος* αἰολικῶς εἶναι βράκος, ὁ δὲ διπλασιασμὸς τοῦ ρ ἐν μέσῳ τῆς λέξεως οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ἀφομοίωσις. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ προηγούμενον τοῦ ρ φωνῆεν ἐν τῇ θέσει ἀπαντᾷ καὶ βραχύ, ὡς 739, 1024.

1056. *πανήμερος*] ἑρμηνευτέον οὐχὶ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλὰ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας παρατείνων τὴν δαῖτα ἤτοι πρόπαν ἦμαρ κατὰ Ἡσιόδ. Θεογ. 523 αὐτὰρ ὅ γ' ἧπαρ ἤσθιεν ἀθάνατον, τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ νυκτός, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις, καθὰ *πανῆμαρ* καὶ *πανημέριος* σημαίνουσι παρ' Ὁμήρῳ ὅλην τὴν ἡμέραν (ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας), οἷον Ὀδ. 11,11 τῆς δὲ πανημερίης τέταθ' ἱστία ποντοπορεύσης. Κατὰ ἀπόσπ. 193, 10, ὅπερ παρετέθη ἐν τῇ ἡγουμένῃ σημειώσει, ὁ ἀετὸς ἐπιφαίνεται οὐχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλὰ διὰ τριῶν ἡμερῶν.

1057. *κελαινόβρωτον*] κεῖται προληπτικῶς, «τὸ μελαινόμενον ἐκ τῆς βρώσεως» κατὰ τὸν Σχολ. Ἀλλ' ὅμως ἡ εἰκασία τοῦ Ἀ. Πάλλη *κελαινόχρωτον*, εἶναι εὔστοχος. — *ἐκθοινάσεται*: καταβρώσεται.

1058 κἑ. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ, ἐν ᾗ ὁ Ἥφαιστος λέγει 27 ὁ λωφήσων γὰρ οὐ πέφυκέ πω, διαλέγεται ἐνταῦθα ὁ Ἑρμῆς περὶ τῆς ἀκατανοήτου καὶ ἀδυνάτου περιπτώσεως, καθ' ἣν εἶναι πρόθυμος θεὸς νὰ προσενέγκῃ ὑπὲρ τοῦ Προμηθέως τὴν ἑαυτοῦ ἀθανασίαν. Ὅπως δὲ στίχ. 27 ὑπεμφαίνεται ὁ Ἡρακλῆς, οὕτως παραινίσσονται ἐνταῦθα αἱ λέξεις αὗται τὸ συμβαῖνον ἐν τῷ Προμ. λυομένῳ, ἔνθα ὁ Κένταυρος Χείρων, ὅστις καὶ παρὰ Σοφ. Τραχ. 714 χαρακτηρίζεται ὡς θεός, ἀποθνήσκει ὑπὲρ τοῦ Προμηθέως. Ἰδὲ Εἰσαγ. σελ. 37 κἑ. Ὁ Ἑρμῆς ἀγγέλλει τοῦτο ὡς πρᾶγμα, ὅπερ οὐχὶ ῥᾳδίως ἠδύνατό τις νὰ διανοηθῇ οὐδὲ νὰ προσδοκήσῃ. — *διάδοχος . . . πόνων*: ὡς 480.

1060 κἑ. *ἀναύγητον*] ζοφερόν. — *ἀμφὶ Ταρτάρου βάθη*: ἐν μέσῳ που τῶν

Ἅιδην κνεφαῖά τ' ἀμφὶ Ταρτάρου βάθη.
πρὸς ταῦτα βούλευ'· ὡς ὅδ' οὐ πεπλασμένος
ὁ κόμπος, ἀλλὰ καὶ λίαν εἰρημένος·
ψευδηγορεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταται στόμα
τὸ Δῖον, ἀλλὰ πᾶν ἔπος τελεῖ. σὺ δὲ
πάπταινε καὶ φρόντιζε, μηδ' αὐθαδίαν
εὐβουλίας ἄμεινον ἡγήσῃ ποτέ.

ΧΟΡΟΣ.

ἡμῖν μὲν Ἑρμῆς οὐκ ἄκαιρα φαίνεται
λέγειν· ἄνωγε γάρ σε τὴν αὐθαδίαν
μεθέντ' ἐρευνᾶν τὴν σοφὴν εὐβουλίαν.

σκοτεινῶν (κνεφαίων) τοῦ Ταρτάρου βαθῶν. Ἔπιθι σημ. εἰς 856 καὶ Ὁμ. Ὕμν. 2, 157 Τιτῆνές τε θεοὶ τοὶ ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες Τάρταρον ἀμφὶ μέγαν. Ἐὰν ἀντικείμενόν τι ὑπάρχῃ ἔν τινι τόπου μέρει, ὁ μὴ γινώσκων τὸ ὡρισμένον τοῦτο μέρος ὀφείλει νὰ ἀναπολήσῃ κατὰ διάνοιαν ὅλον τὸν τόπον ἐὰν θέλῃ νὰ διανοηθῇ τὸ μέρος τοῦτο. — Προσφυῶς εἰκάζει ὁ Reisig *ἀμφὶ Τάρταρον*, ὥστε τὸ *κνεφαῖα βάθη* θὰ ἤρτητο ἐκ τῆς *εἰς*.

1062 κἑ. *πρὸς ταῦτα*] πρβ. 1024. —*βούλευε*: ἀπολύτως. Πρβ. Σχολ. ν. «πρὸς ταῦτα βουλεύου καὶ σκόπει τὸ προσῆκον, ὅτι ταῦτα ἃ σοι λέγω, οὐκ εἰσὶ πεπλασμένα καὶ ψευδῆ, ἀλλὰ λίαν ἀληθῆ» καὶ 1029 καὶ 1046. —*κόμπος*: Πρβ. Εὐρ. Ἑλ. 393 καὶ τόδ' οὐ κόμπῳ λέγω. —*καὶ λίαν εἰρημένος*: οὐχὶ ἁπλῶς καὶ μάτην μόνον λεγόμενος ἀλλὰ σπουδαίως καὶ ἀληθῶς ἐξαγγελλόμενος ὡς ἀμετάκλητος καὶ ἔμπεδος ἀπόφασις. Ἡ συχνὴ ῥῆσις *καὶ λίαν* εὕρηται ἤδη παρ' Ὁμήρῳ Ὀδ. 1, 46 καὶ λίαν κεῖνός γε ἐοικότι κεῖται ὀλέθρῳ. Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 526 ἐπειδὴ καὶ λίαν πυργοῖς χάριν, Ἑκ. 1256 ἐπείπερ οὕτω καὶ λίαν θρασυστομεῖ. Πρὸς τὴν ἐμφαντικὴν σημασίαν τοῦ *εἰρημένος* πρβ. τὴν χρῆσιν τοῦ *πεποιημένος* (Λογγῖν. 8 πεποιημένην λέξιν καὶ τροπικὴν) καὶ factus (Hor. sat. I 10, 58) σημαινόντων τὰ ἐν τεχνικῷ τρόπῳ γενόμενα, οἷς ἀντιτίθεται τὸ ἀποίητον καὶ αὐτοφυές.

1064 κἑ. *ψευδηγορεῖν* (ψευδῆ λέγειν) . . . *τελεῖ*] Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1,526 οὐ γὰρ ἐμὸν (λέγει ὁ Ζεὺς) παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω. — *πᾶν ἔπος*: Σχολ. ν. «ὃ ἂν εἴπῃ».

1066. *πάπταινε*] Πρβ. Ἡσύχ. «παπταίνειν· περιβλέπειν πάντῃ», Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 4, 200 «πανταχόσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ῥίπτων, ὡς μὴ λάθοι αὐτόν» καὶ σημ. εἰς 349 κἑ. — *φρόντιζε*: Σχολ. ν. «τοῦ λυσιτελοῦντος». Πρβ. βούλευε 1062.

1067. Ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι διώρθωται τὸ *ἄμεινον* εἰς *ἀμείνον'*. Πρβ. ὅμως Ἰκ. 196 κρεῖσσον δὲ πύργου βωμός, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 592 θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ ξύμφορον, Εὐρ. Ἰκ. 508 σφαλερὸν ἡγεμὼν θρασύς, ἔτι δὲ καὶ Εὐρ. ἀπόσπ. 96 σκαιόν τι χρῆμα πλοῦτος ἥ τ' ἀπειρία. —*μηδ' αὐθαδίαν . . . ποτέ*: Πρβ. Εὐρ. Κύκλ. 310 τὸ δ' εὐσεβὲς τῆς δυσσεβείας ἀνθελοῦ.

1068 κἑ. *ἡμῖν μὲν*] Ἐν ταῖς προσωπικαῖς ἀντωνυμίαις καὶ τοῖς ῥήμασιν *οἶμαι* καὶ *δοκῶ* κεῖται πολλάκις ὁ *μὲν* ἄνευ ἀντιστοίχου *δέ*, ὑπονοουμένης τῆς ἀντιθέσεως ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ λόγου,

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

πιθοῦ· σοφῷ γὰρ αἰσχρὸν ἐξαμαρτάνειν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

εἰδότι τοί μοι τάσδ' ἀγγελίας
ὅδ' ἐθώϋξεν, πάσχειν δὲ κακῶς
ἐχθρὸν ὑπ' ἐχθρῶν οὐδὲν ἀεικές.
πρὸς ταῦτ' ἐπ' ἐμοὶ ῥιπτέσθω μὲν
πυρὸς ἀμφήκης βόστρυχος, αἰθὴρ δ'
ἐρεθιζέσθω βροντῇ σφακέλῳ τ'
ἀγρίων ἀνέμων· χθόνα δ' ἐκ πυθμένων
αὐταῖς ῥίζαις πνεῦμα κραδαίνοι,
κῦμα δὲ πόντου τραχεῖ ῥοθίῳ

ὡς ἐνταῦθα: ἡμῖν μὲν φαίνεται οὕτω, σὺ δὲ ἴσως φρονεῖς ἄλλως.—*ἐρευνᾶν*: Σχολ. ν. «ζητεῖν».—*σοφῷ*: Σχολ. ν. «οἷος αὐτός εἶ». — Περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κορυφαίου βεβαιώσεως τῆς προηγησαμένης ἐννοίας τοῦ Ἑρμοῦ ἔπιθι σημ. εἰς 488. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τοῖς λόγοις τούτοις τοῦ χοροῦ ὑποδηλοῦται ἡ προσέγγισις τοῦ Προμηθέως λυομένου, ἐν ᾧ ἐπικρατοῦσιν ἕτεραι ἰδέαι.

1072 - 1127. Ἐν πέντε ἀναπαιστικοῖς συστήμασιν, ἐξ ὧν τὰ δύο τοῦ Προμηθέως (14=14) καὶ τοῦ Ἑρμοῦ (9=9) συνᾴδουσιν ἀλλήλοις, ἐν ᾧ τὸ σύστημα τοῦ χοροῦ κατέχει τὸ μέσον, παρίσταται ἡ *ἐπέλευσις τῆς καταστροφῆς*. Σημειωτέον δὲ ὅτι πρῶτος ὁ Hermann ἐν Element. doctr. metr. σελ. 784 διεῖδε τὴν συμμετρίαν τῶν ἀναπαιστικῶν συστημάτων. Ἐν τῷ μέσῳ κεῖται, ὡς εἴρηται, τὸ σύστημα τοῦ χοροῦ 1096 - 1103, καθὰ δεικνύει τὸ ἑπόμενον σχῆμα, ἐν ᾧ οἱ ἀριθμοὶ σημαίνουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν διμέτρων:

Προμ.	Ἑρμ.	Χορ.	Ἑρμ.	Προμ.
14	9	7 ½	9	13 ½.

Κατὰ ταῦτα καθίσταται πιθανόν, ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ συστήματι ἢ ἓν μονόμετρον διὰ παύσεως προσέλαβε τὴν δύναμιν ἑνὸς διμέτρου ἢ ἐξερρύη ἓν μονόμετρον. Ὁ Hermann τὸ πρῶτον παρεδέχετο τὸ χάσμα μετὰ τὸ σεσάλευται 1115, ὕστερον ὅμως παρενέθηκε πρὸ τοῦ 1125 τὸ μονόμετρον: ὦ Θέμι, ὦ Γῆ.

1072 κἑ. *εἰδότι*] ἰδὲ σημ. εἰς 457. — *ἐθώϋξεν*: Ἰδὲ σημ. εἰς 73. — *ὅδε*: μετά τινος περιφρονήσεως.

1074. *οὐδὲν ἀεικὲς*] ἀποκρούει τὴν 1071 διὰ τοῦ *αἰσχρὸν* γενομένην ἐπίπληξιν.

1076. *πυρὸς . . . βόστρυχος*] Σχολ. «ἡ ἑλικοειδὴς τοῦ πυρὸς καταφορά. ἀμφήκης δὲ ὀξύς». Πρβ. Ἡσύχ. «ἄμφηκες δὲ ἐξ ἑκατέρου μέρους ἠκονημένον βέλος· ἢ κεραυνὸς ἢ ξίφος», Ὁμ. Ἰλ. 10, 256 φάσγανον ἄμφηκες, 21, 118 ξίφος ἄμφηκες, Σοφ. Αἴ. 286 ἄμφηκες . . . ἔγχος. Ὅθεν ἡ ἀμφίπυρος βροντὴ (Εὐρ. Ἱππ. 559) παραβάλλεται πρὸς δίκωπον ξίφος. Πρβ. Κλεάνθ. Ὕμν. εἰς Δία στ. 10 ἀμφήκη πυρόεντα ἀεὶ ζώοντα κεραυνόν. Πρὸς τὸ *βόστρυχος* πρβ. ἕλικες στεροπῆς 1117 καὶ Ἀγ. 318 φλογὸς μέγαν πώγωνα καὶ Catull. 61, 77 viden ut faces splendidae quatiunt comas.

1077. *ἐρεθιζέσθω*] Σχολ. ν. «κινείσθω».—*σφακέλῳ*: συστροφῇ, Σχολ. «σπασμῷ, συντόνῳ κινήσει». Πρβ. σημ. εἰς 904 κἑ.

1079. *αὐταῖς ῥίζαις*] Σχολ. «θεμελίοις». Πρβ. σημ. εἰς 237.

1080. *τραχεῖ ῥοθίῳ*] σφοδρᾷ ὁρμῇ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

συγχώσειεν
τῶν οὐρανίων ἄστρων διόδους,
εἴς τε κελαινὸν Τάρταρον ἄρδην
ῥίψειε δέμας τοὐμὸν ἀνάγκης
στερραῖς δίναις·
πάντως ἐμέ γ᾽ οὐ θανατώσει.

ΕΡΜΗΣ.

τοιάδε μέντοι τῶν φρενοπλήκτων
βουλεύματ᾽ ἔπη τ᾽ ἔστιν ἀκοῦσαι.
τί γὰρ ἐλλείπει μὴ οὐ παραπαίειν
ἡ τοῦδ᾽ αὔχη; τί χαλᾷ μανιῶν;
ἀλλ᾽ οὖν ὑμεῖς γ᾽ αἱ πημοσύναις

καὶ κυμάνσει. Πρβ. Σχολ. Ἀράτ. Φαιν. σελ. 53 «ῥόθια· τὰ ῥεύματα· κυρίως δὲ αἱ τοῦ κλύδωνος ὁρμαί».—*συγχώσειεν*: Σχολ. «συγκαλύψειεν». Πρβ. 1122, Verg. Aen. XII 204 non si tellurem effundat in undas diluvio miscens caelumque in Tartara solvat καὶ Lucret. III 854 non si terra mari miscebitur et mare caelo.

1084 κέ. *ἄρδην*] Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 707, 37 «ἐκ τοῦ αἴρειν, ὥσπερ ἐκ τοῦ ἀείρειν γίγνεται τὸ ἀέρδην· ἔστι γάρ φασιν τὸ ἄρδην ἀντὶ τοῦ φοράδην. Εὐριπίδης Ἀλκήστιδι (607)· νέκυν ἤδη πρόσπολοι φέρουσιν ἄρδην ἐς τάφον τε καὶ πυράν» καὶ Ἡσύχ. «ἄρδην· φοράδην ἢ παντελῶς ἢ ἀθρόως ἢ ἐξ ὁλοκλήρου». Ὁμοίως τῷ ἐπιρρήματι τούτῳ ἐσχηματίσθησαν τὰ *σύρδην* ἀπὸ τοῦ σύρω καὶ *φύρδην* ἀπὸ τοῦ φύρω καὶ *μίγδην* ἀπὸ τοῦ μίγνυμι. —*ῥίψειε*: Τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὁ Ζεύς. Ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ *θανατώσει* εἶναι τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ στίχ. 1026 μετὰ τὸ προηγησάμενον (1024) ῥιπτέσθω φλόξ.—*ἀνάγκης στερραῖς δίναις*: πρβ. Εὐρ. Ἑκ. 1295 στερρὰ γὰρ ἀνάγκη.

1086. *πάντως... οὐ*] ὡς 349. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. 965.

1087. *τῶν φρενοπλήκτων ἔστιν ἀκοῦσαι*] ὡς Ἀγ. 336 καὶ τῶν ἁλόντων καὶ κρατησάντων δίχα φθογγὰς ἀκούειν ἔστι συμφορᾶς διπλῆς.

1089. *τί ἐλλείπει μὴ οὐ παραπαίειν*] Τὸ *ἐλλείπειν* περιέχει ἀνανευτικὴν ἔννοιαν. Πρβ. 654, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 41 τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς μὴ οὐ μαίνεσθαι, Τρ. 796 τίνος ἐνδέομεν μὴ οὐ πανσυδίᾳ χωρεῖν ὀλέθρου διὰ παντός; Σοφ. Ο. Τ. 1232 λείπει μὲν οὐδ᾽ ἃ πρόσθεν εἴδομεν τὸ μὴ οὐ βαρύστον᾽ εἶναι καὶ Κρυγ. Α′ § 67, 12, 6. —Καθὰ μηνύει τὸ ἀπόσπ. 314 εἶτ᾽ οὖν σοφιστὴς κᾶλα παραπαίων χέλυν, τὸ *παραπαίειν* ἐλήφθη ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν ῥυθμὸν κρούσεως μουσικοῦ ὀργάνου. Πρβ. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 508 ξυνθιασώτα τοῦ ληρεῖν καὶ παραπαίειν, Εἰρ. 90 ὦ δέσποτ᾽ ἄναξ, ὡς παραπαίεις, Πλάτ. Συμπ. 173 Ε μαίνομαι καὶ παραπαίω καὶ σημ. εἰς 604.

1090. *αὔχη*] ἡ μεγαληγορία καὶ κομπορρημοσύνη. Πρβ. Πινδ. Νεμ. 11, 29 κενεόφρονες αὖχαι, Ἡσύχ. «αὐχάν· καύχησιν». — *χαλᾷ*: ἔχει ὑποκείμενον τὸ Προμηθεύς.

1091. *ὑμεῖς*] Σχολ. «ὦ Ὠκεανίδες». — *πημοσύναις συγκάμνουσαι*: πρβ. 429.

συγκάμνουσαι ταῖς τοῦδε τόπων
μετά ποι χωρεῖτ' ἐκ τῶνδε θοῶς,
μὴ φρένας ὑμῶν ἠλιθιώσῃ
βροντῆς μύκημ' ἀτέραμνον.

ΧΟΡΟΣ.

ἄλλο τι φώνει καὶ παραμυθοῦ μ'
ὅ τι καὶ πείσεις· οὐ γὰρ δή που
τοῦτό γε τλητὸν παρέσυρας ἔπος.
πῶς με κελεύεις κακότητ' ἀσκεῖν;
μετὰ τοῦδ' ὅ τι χρὴ πάσχειν ἐθέλω·
τοὺς προδότας γὰρ μισεῖν ἔμαθον,

1093 κἑ. *μετά ποι χωρεῖτε*] μεταχωρεῖτέ ποι.

1094 κἑ. *ἠλιθιώσῃ*] Σχολ. «ματαιώσῃ, παραπλῆγας ποιήσῃ» ἤτοι ἐμβροντήτους, ἠλιθίους καὶ ἀναισθήτους. — *ἀτέραμνον*: ἰδὲ σημ. εἰς 206.

1096 κἑ *παραμυθοῦ*] ὡς παρηγορεῖν 1033 — Τὸ *παρασύρειν* σημαίνει κυρίως σύρειν ἐν πλευρᾷ καὶ ἐν πλαγίῳ, ἔνθα οὐχ ἁρμόζει τὸ σύρειν, εἶτα δὲ βίᾳ ἀποσπᾶν. Πρβλ. Ἀριστοφάν. Ἱππ. 526 Κρατίνου μεμνημένος, ὃς πολλῷ ῥεύσας ποτ' ἐπαίνῳ διὰ τῶν ἀφελῶν πεδίων ἔρρει καὶ τῆς στάσεως παρασύρων ἐφόρει τὰς δρῦς καὶ τὰς πλατάνους καὶ τοὺς ἐχθροὺς προθελύμνους, Λουκιαν. Νιγρ. 16 ὑφ' ἧς (ἡδονῆς) δὴ ῥεούσης ἀεννάῳ καὶ θολερῷ ῥεύματι παρασύρεται, τῆς ψυχῆς ὑποκλυζομένης πάντοθεν, αἰδώς τε καὶ ἀρετή. Ἐνταῦθα τὸ *παρασύρειν ἔπος* οὖσα ῥῆσις, οἷα τὸ *αἰάζειν αὐδήν*, *ποικίλλειν εἰκώ*, σημαίνει ἀποσπᾶν, ἐκβάλλειν, ῥίπτειν ἄκαιρον καὶ φορτικὸν καὶ ἀνοίκειον τῇ περιστάσει λόγον, μετέχοντα βορβόρου καὶ βιαίας ἀγροικίας. Πρβ. σημ. εἰς 328.

1099. *κακότητα ἀσκεῖν*] Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 913 δίκαι' ἀσκοῦσαν... πόλιν, Τραχ. 384 λαθραῖ' ὅς ἀσκεῖ μὴ πρέποντ' αὐτῷ κακά, Εὐρ. Βάκχ. 641 πρὸς σοφοῦ γὰρ ἀνδρὸς ἀσκεῖν σώφρον' εὐοργησίαν, Ἰκ. 872 ἄλλην χρηστότητ' ἠσκηκότα, 912 αἰσχύνεται δὲ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις καὶ Ἡροδ. 7, 209 τὴν ἀληθηΐην ἀσκέειν.

1100. Διὰ τούτων αἰτιολογεῖται ἡ ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας ἀπέλευσις τοῦ χοροῦ, ὅστις ἐν τῇ ἐκρήξει τῆς καταιγίδος συσπειρώμενος περὶ τὸν Προμηθέα κατέρχεται σὺν αὐτῷ εἰς τὰ βάθη.

1101. *τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον*] Ὁ Reisig διεῖδεν ἐνταῦθα ὑπαινιγμὸν τῆς προδοσίας τοῦ Παυσανίου, ὁ Hermann διενοήθη τὸν Θεμιστοκλέα ὑπομιμνήσκων τοὺς ὑβριστικοὺς στίχους, οὓς ὁ Ῥόδιος Τιμοκρέων ξένος ὢν αὐτοῦ ἐποίησε πρὸ τῆς εἰς Ἄδμητον καὶ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας ἐξορίας. Τοὺς δὲ εἰρημένους στίχους διέσωσεν ὁ Πλούταρχος β. Θεμιστοκλέους 21: Θεμιστοκλῆ ἤχθαρε Λατώ, ψεύσταν, ἄδικον, προδόταν, ὃς Τιμοκρέοντα ξεῖνον ἐόντ' ἀργυρίοις σκυβαλικτοῖσι πεισθεὶς οὐ κάταγεν εἰς πάτραν Ἰάλυσον κτλ. Παρασημειοῦται δὲ ὁ Hermann, ὅτι ἡ μνεία τοιαύτης ἰδιωτικῆς προδοσίας καταλειφθέντος φίλου ἁρμόζει ἐνταῦθα μᾶλλον ἢ ἡ μνεία τῆς προδοσίας τῆς πολιτείας οὐδὲ εἶναι θαυμαστόν, ὅτι τὰ διαθρυλούμενα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις δὲν διέφυγον τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς μνείαν. Ἀλλ' ὅμως τοιαῦ-

κοὐκ ἔστι νόσος
τῆσδ' ἥντιν' ἀπέπτυσα μᾶλλον.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ' οὖν μέμνησθ' ἁγὼ προλέγω·
μηδὲ πρὸς ἄτης θηραθεῖσαι
μέμψησθε τύχην,
μηδέ ποτ' εἴπηθ' ὡς Ζεὺς ὑμᾶς
εἰς ἀπρόοπτον πῆμ' εἰσέβαλεν·
μὴ δῆτ', αὐταὶ δ' ὑμᾶς αὐτάς.
εἰδυῖαι γὰρ κοὐκ ἐξαίφνης
οὐδὲ λαθραίως
εἰς ἀπέραντον δίκτυον ἄτης
ἐμπλεχθήσεσθ' ὑπ' ἀνοίας.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

καὶ μὴν ἔργῳ κοὐκέτι μύθῳ

ται ὕβρεις δυσκόλως θὰ ἠξιοῦντο τῆς προσοχῆς τοῦ Αἰσχύλου.

1102 κέ. *νόσος*] Πρβ.σημ. εἰς 712. — *ἀπέπτυσα*: ὡς Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1161. Ὡσαύτως δὲ κεῖνται ἤνεσα, ἐπήνεσα, ἀπώμοσα, ᾤμωξα, μετέγνων, ἔνθα ὁ ἀόριστος ἐκφράζει τὴν στιγμιαίαν ἐκδήλωσιν ἐσωτερικῆς συγκινήσεως. Ἐπιθι Κρυγ. Β' § 53, 6, 2.

1105 κέ. *πρὸς ἄτης θηραθεῖσαι*] κρατηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἄτης καὶ εἰς βλάβην ἐμπεσοῦσαι.— *τύχην*: τὴν δυστυχίαν ἣν μέλλετε παθεῖν. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 1, 32 ὢ πόποι, οἷον δή νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται· ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἳ δὲ καὶ αὐτοὶ σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

1109. *αὐταὶ δ' ὑμᾶς αὐτὰς*] Σχολ. «λείπει τὸ αἰτιᾶσθε». Οὐχὶ ὀρθῶς, διότι ὑπονοεῖται μᾶλλον τό: εἰσεβάλετε εἰς πῆμα.

1112. *δίκτυον ἄτης*] Τῇ ῥήσει ταύτῃ φιληδεῖ ὁ Αἰσχύλος. Πρβ. Ἀγ. 372 μέγα δουλείας γάγγαμον, ἄτην πανάλωτον.— *ἀπέραντον*: ἀδιέξοδον. Πρβ. σημ. εἰς 163, Ἀγ. 1381 ἄπειρον ἀμφίβληστρον, ὥσπερ ἰχθύων περιστιχίζω, Εὐμ. 637 ἐν δ' ἀτέρμονι κόπτει πεδήσασ' ἄνδρα . . πέπλῳ, Πέρσ. 100 εἰς ἄρκυας ἄτας, τόθεν οὐκ ἔστιν . ἐξαλύξαι, Εὐρ. Ὀρ. 25 ἣ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι ἔκτεινεν.

1113. Ὁ Ἑρμῆς ἀναβαίνει εἰς τὰ ὕψη, ὁπόθεν κατῆλθεν (ἰδὲ σημ. εἰς 973).

1114. *ἔργῳ κοὐκέτι μύθῳ*] Πρβ. 352. — Πρὸς μίμησιν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἶχον οἱ ἀρχαῖοι τὸ καλούμενον *βροντεῖον* καὶ τὸ κεραυνοσκοπεῖον (ἀνθ' οὗ ὁ Wieseler γράφει κεραυνοσκηπτεῖον). Πρβ. Πολλυδ.4,130 «κεραυνοσκοπεῖον καὶ βροντεῖον τὸ μέν ἐστι περίακτος ὑψηλή, τὸ δὲ βροντεῖον ὑπὸ τῇ σκηνῇ ὄπισθεν ἀσκοὶ ψήφων (λίθων) ἔμπλεοι διωγκωμένοι φέρονται κατὰ χαλκωμάτων», Γραμμ. περὶ κωμῳδ. παρὰ Dübner Schol. Gr. in Aristophanem σελ. XX 31 «κατεσκευάζετο ἡ σκηνὴ . .

χθὼν σεσάλευται.
βρυχία δ' ἠχὼ παραμυκᾶται
βροντῆς, ἕλικες δ' ἐκλάμπουσι
στεροπῆς ζάπυροι, στρόμβοι δὲ κόνιν
εἱλίσσουσι· σκιρτᾷ δ' ἀνέμων
πνεύματα πάντων εἰς ἄλληλα
στάσιν ἀντίπνουν ἀποδεικνύμενα·

βύρσαις τε παταγούσαις καὶ χεροτινάκτῳ πυρί». Ἥκιστα δὲ εἶναι σαφές, πῶς ἐσφενδονῶντο οἱ κεραυνοί. Ἐπιθι A. Müller, Griech. Bühnenaltertümer σελ. 157 σημ. 2 καὶ Wieseler Scaenica σελ. 3 (Nachrichten der Gött. Gesellsch. der Wissenschaften 1890 ἀριθ. 5).

1115. Τὸ μονόμετρον (πρβ. σημ. εἰς 97) κατέχει τὴν θέσιν ἑνὸς διμέτρου (πρβ. σημ. εἰς 1072).

1116. *βρυχία*] Ἡσύχ. «βρύχιος· ὑποβρύχιος», ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν. Ἡ ῥῆσις *βρυχία ἠχὼ* δὲν σημαίνει τὴν βρέμουσαν ἠχώ, ἀλλὰ τὴν ὑποχθονίαν τῆς βροντῆς ἠχώ, καθὰ εἴρηται 1025 χθονίοις βροντήμασιν, ἡ δὲ λέξις *βρύχιος* κεῖται κατὰ τὸν Hermann ἐνταῦθα ἐν ᾗ σημασίᾳ πολλάκις καὶ τὸ *ὑποβρύχιος* σημαῖνον οὐ μόνον τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἐν γένει τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν ἑκάστου πράγματος ὑπάρχον. Πρβ. Πλάτ. Φαίδ. σελ. 248 Α αἱ δὲ δὴ ἄλλαι (ψυχαὶ) γλιχόμεναι μὲν ἅπασαι τοῦ ἄνω ἕπονται, ἀδυνατοῦσαι δὲ ὑποβρύχιαι συμπεριφέρονται, πατοῦσαι ἀλλήλας καὶ ἐπιβάλλουσαι, ἑτέρα πρὸ τῆς ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι, Λουκιαν. π. Διψάδ. κ. 3 ἑρπετὰ γὰρ ποικίλα μεγέθει τε μέγιστα καὶ πλήθει πάμπολλα καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα καὶ τὸν ἰὸν ἄμαχα ἐπινέμεται τὴν γῆν, τὰ μὲν ὑποβρύχια φωλεύοντα ἐν μυχῷ τῆς ψάμμου, τὰ δὲ ἄνω ἐπιπολάζοντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς παρ' Ἱπποκράτει καὶ Ἀρεταίῳ τόπους, ἐν οἷς βρύχια καὶ ὑποβρύχια κεῖνται περὶ τῶν φλεβῶν, πυρετῶν καὶ ἄλλων ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος λανθανόντων. — *βρυχία ἠχὼ βροντῆς*: κατὰ συνήθη ἔκφρασιν ἀντὶ βρυχίας ἠχὼ βροντῆς. Πρβ. 1085 ἀνάγκης στερραῖς δίναις. Ἡ ἐπανάστασις τῶν στοιχείων περιγράφεται ὡς ἐν Ἡσ. Θεογ. 705: τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων, σὺν δ' ἄνεμοί τ' ἔνοσίς τε κονίην ἐσφαράγιζον βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν, κῆλα Διὸς μεγάλοιο. — *παραμυκᾶται*: συμπαρέπεται καὶ συνοδεύει τῷ σεισμῷ τῆς γῆς.

1117. *ἕλικες*] Σχολ. «αἱ ἑλικοειδεῖς κατὰ τὰ νέφη τῶν ἀστραπῶν κινήσεις». Πρβ. 1076 καὶ τὸ *ἑλικίας* σημαῖνον κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη (περὶ κόσμ. 4) εἶδος κεραυνῶν τῶν γραμμοειδῶς φερομένων.

1118. *ζάπυρος*] Πρβ. 906 ἄπυρος, ἔτι δὲ καὶ ζάθεος, ζαπληθής, ζαχρεῖος παρ' Αἰσχύλῳ, ζαμενὴς παρὰ Σοφοκλεῖ, ζάθεος, ζάχρυσος, ζάπλουτος παρ' Εὐριπίδῃ. — Ἡσύχ. «στρόμβος· δῖνος, συστροφὴ ἀνέμων». — Πρὸς τὸ *κόνιν* πρβ. Ἱκ. 186 ὁρῶ κόνιν, ἄναυδον κτλ., αὐτόθι 791 κόνις ἄτερθε, Χο. 927 ὄφιν, 542 οὖφις. Κατὰ Κραμήρ. Ἀνεκδ. Ὀξων. 3, 298 «Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ περὶ διαλέκτων φησὶν Ἀττικοὺς ἐκτείνειν» προσιδιάζει ἡ ἔκτασις αὕτη τῇ ἀττικῇ διαλέκτῳ.

1121. *εἰς ἄλληλα στάσιν ἀντίπνουν ἀποδεικνύμενα*] στασιάζοντα πρὸς ἄλληλα ἐν ἐναντίᾳ πνοῇ. — *ἀντίπνουν*: ἐν τῇ θέσει ἀποτελοῦσι παρὰ τοῖς τραγικοῖς συνήθως μόνον τὰ μέσα (β, γ, δ) πρὸ τῶν ὑγρῶν λ, μ, ν μακρὰν συλλαβήν. Ὁμοία μακρότης ἐ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ξυντετάρακται δ' αἰθὴρ πόντῳ.
τοιάδ' ἐπ' ἐμοὶ ῥιπὴ Διόθεν
τεύχουσα φόβον στείχει φανερῶς.
ὦ μητρὸς ἐμῆς σέβας, ὦ πάντων
αἰθὴρ κοινὸν φάος εἱλίσσων,
ἐσορᾷς μ' ὡς ἔκδικα πάσχω.

τοῖς ἀναπαίστοις εὕρηται παρ' Ἀριστοφάνει Ὄρν. 216 σμίλακος ἠχὼ πρὸς Διὸς ἕδρας, 579 καὶ σπερμολόγων ἐκ τῶν ἀγρῶν. Ἕνεκα τῆς συναιρέσεως πρβ. σημ. εἰς 949.

1122. *ξυντετάρακται δ' αἰθὴρ πόντῳ*] Ὁ Προμηθεὺς προσβλέπων τὴν θάλασσαν ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς λέγει ὅτι τὰ κύματα αὐτῆς ἐγείρονται εἰς τοιοῦτον ὕψος, ὥστε φαίνονται ὅτι οἱονεὶ συνάπτονται τοῖς νέφεσιν καὶ ἀποτελεῖται μία ὄψις τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ πόντου. Πρβ. 1080 κέ.

1123. *τοιάδε ῥιπὴ* (κράδανσις, πρβ. 127) προσπαθοῦσα νὰ ἐμποιήσῃ μοι φόβον ἔρχεται προφανῶς παρὰ τοῦ Διὸς καὶ παρ' οὐδενὸς ἄλλου.

1125 κέ. *ὦ μητρὸς ἐμῆς σέβας*] σεβασμία μήτηρ. Σχολ. « ὦ Γῆ ἢ ὦ Θέμι », μᾶλλον δὲ ὦ Γῆ Θέμι κατὰ στίχ. 225 κέ. Ἐννοεῖ τοίνυν ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς τὴν Θέμιν Γῆν, διότι ἐν τοιαύταις ἐπιμαρτυρίαις γίνεται ἐπίκλησις τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ (αἰθέρος), ἵνα ἔχῃ τις μάρτυρας τὸ σύμπαν. Πρβ. 88-90, Σοφ. Ἠλ. 86 ὦ φάος ἁγνὸν καὶ γῆς ἰσόμοιρ' ἀήρ, Εὐρ Μηδ. 57 γῇ τε κοὐρανῷ λέξαι καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 502 καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 69.— *πάντων κοινόν*: πρβ. Εὐμ. 109 ὥραν οὐδενὸς κοινὴν θεῶν, Πλάτ. Μενεξ. 241 C τὸ ἐν Πλαταιαῖς ἔργον . . κοινὸν ἤδη τοῦτο Λακεδαιμονίων τε καὶ Ἀθηναίων. — *εἱλίσσων φάος*: ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἑλικοειδῆ ὁδὸν τοῦ ἡλίου, ὡς Εὐρ. Φοιν. 3 Ἥλιε θοαῖς ἵπποισιν εἱλίσσων φλόγα, Θεοδέκτ. ἀπόσπ. 10 σελ. 805 ἐκδ. Nauck: ὦ καλλιφεγγῆ λαμπάδ' εἱλίσσων φλογός.

1127. Ὥσπερ οἱ ἀρχαῖοι ῥήτορες ἐν τέλει τοῦ λόγου ἐποιοῦντο χρῆσιν αἰσίας ῥήσεως, οἷον μέλλει συνοίσειν, σῶσαι, συνενέγκοι, οὕτω καὶ ὁ Προμηθεύς, πρὶν ἢ ἐκσφενδονηθῇ εἰς τὰ βάθη τοῦ Ταρτάρου σὺν τῇ πέτρᾳ, ᾗ προσεδέδετο (1051), ἀναφωνεῖ τὸ *ἔκδικα πάσχω*, ἐν ᾧ ἐκδηλοῖ σύμπασαν τὴν ἀγανάκτησιν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς.

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΔΕΣΜΩΤΗΝ

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τοῖς προσώποις τοῦ δράματος ὁ Μεδ. κῶδ. παρέχει Ἰὼ Ἰνάχου. συνήθως δὲ οἱ ἐκδόται ἕπονται τῇ γραφῇ νεωτέρων χειρογράφων: Ἰὼ ἡ Ἰνάχου. Ἐν τῷ Μ ἀναγινώσκονται προσέτι τὰ πρόσωπα Γῆ καὶ Ἡρακλῆς. Ὁ Stanley εἴκασεν ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα κατάγονται ἐκ τῶν τοῦ δράματος προσώπων τοῦ Προμηθέως λυομένου. Ἰδὲ ἔμπροσθεν σελ. 38.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Στίχ. 4. Οὐδεμία ἀνάγκη νὰ γράψωμεν κατὰ νεώτερα χειρόγραφα: Ἑρμῆς δὲ παραγίνεται, διότι δηλοῦται ἡ διαδοχὴ τῶν σκηνῶν, οὐχὶ δὲ ἡ συνέχεια τῆς πράξεως, τὸ δὲ παράγειν δηλοῖ πολλάκις τὴν ἐμφάνισιν τῶν προσώπων.

Στίχ. 8. Κολχίσι ἀντὶ Κόλχοις ἀποκατέστησεν ὁ Brunck.

ΔΡΑΜΑ

Στίχ. 2. Ὁ A. Nauck (Kritische Bemerkungen VII. Bulletin de l'Académie imp. de St. Petersbourg tome XXII p. 75 κἑ.) κελεύει νὰ γραφῇ Σκυθῶν ἐς αἶαν. Ὡσαύτως δὲ ὁ Weil εἰκάζει Σκύθην δύσοιμον (ἢ ἄοιμον) λέγων ὅτι ἐὰν αἱ λέξεις Σκύθην ἐς οἶμον σημαίνωσι τὴν ὁδὸν ἣν διατρέχουσιν οἱ νομάδες Σκύθαι, τότε ἀντιφάσκουσι πρὸς τὰς ἐπο-

μένας λέξεις ἄβατον (ἢ ἄβροτον) εἰς ἐρημίαν, ὁ δὲ F. W. Schmidt προύτεινεν τὴν γραφὴν Σκύθην ἄκυμον. — Ὁ Μ κῶδιξ παρέχει ἄβατόν τ', ἕτερα δὲ χειρόγραφα ἄβατον. Συνήθως γράφουσιν ἄβροτον κατὰ Σχόλ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 14, 78 καὶ κατὰ Σχόλ. εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. 814. Καὶ τὸ Ἡσυχίου «ἄβροτον· ἀπάνθρωπον» ἀναφέρεται εἰς τὴν προκειμένην γραφήν, ἣν προφανῶς παρέλαβεν ἐκ τῆς καθολικῆς τῶν Ἀλεξανδρέων ἐκδόσεως (ἔπιθι τόμ. 1 σελ. η' προλόγ.). Ἀλλὰ τὸ ἄβατον ἔχει τὴν αὐτὴν καὶ τὸ ἄβροτον ἔννοιαν, τὸ δὲ ἀπανθρώπῳ στίχ. 20 συνηγορεῖ οὐχὶ τῷ ἄβροτον. Καὶ ὁ Σχολ. μνημονεύων τὴν ἀρχὴν τοῦ Σοφοκλείου Φιλοκτήτου φαίνεται ὅτι ἀνέγνω ἄβατον (πρβ. ἄστειπτος Φιλ. 2). Ἐπίσης δὲ καὶ στίχ. 15 ἔχει ὁ Σχολ. ἄβατον. Πρὸ παντὸς ὅμως συνηγορεῖ τῇ γραφῇ ταύτῃ ἡ ἀντίθεσις τοῦ οἶμον καὶ ἄβατον, ὥστε ἀποδείκνυται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι οὐχὶ πᾶσαι αἱ γραφαὶ τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τῶν Ἀλεξανδρίνων γραμματικῶν εἶναι ἀσφαλεῖς.

6. ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀρρήκτοις πέδαις] παρέχει τὸ Σχόλ. εἰς Ἀριστοφ. Βατρ. 814, τὰ δὲ χειρόγραφα τὰ μὲν κρείσσονα φέρουσιν ἀδαμαντίναις πέδησιν ἐν ἀρρήκτοις πέτραις, τὰ δὲ χείρονα ἀδαμαντίνοις καὶ πέδαισιν. Καὶ ἡ γραφὴ αὕτη εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ἡ πηγὴ μιᾶς μόνης χειρογραφικῆς παραδόσεως εἶναι ἀνεπαρκής (ἔπιθι τόμ. σελ. η' προλόγ.). Ἡ γραφὴ πέδησιν μαρτυρεῖ πόσον ἐπισφαλὴς εἶναι ἡ γνώμη τῶν διατεινομένων (Römer, Studien zu der handschriftlichen Ueberlieferung des Aeschylus ἐν Sitzungsber. der Münch. Akad. 1888 τόμ. II σελ. 201 κέ. Ἔπιθι τόμ. 1, 265 τῆς προκειμένης ἐκδόσεως), ὅτι οἱ ἐν τῷ Μ παραδεδομένοι τύποι εἰς ησι ὀφείλουσι νὰ ὑποληφθῶσιν ὡς ἀρχαία παράδοσις καὶ νὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῷ κειμένῳ ὡς συνᾴδοντες τῇ γλώσσῃ τοῦ Αἰσχύλου (ἰδὲ καὶ κατωτέρω σημ. εἰς 371). Ὁ Stanley προύτεινε τὴν γραφήν: ἀδαμαντίνων δεσμοῖσιν ἀρρήκτοις πεδῶν. Ἀλλ' ὅμως οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ ἀπέφευγον ὅσον οἷόν τε τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τῆς πρώτης κλίσεως (πεδῶν). Ὁ Lowinski εἴκασεν: ἀδαμαντίνων σφηνῶν.

12. Ὁ M. Schmidt ἐν Zeitschr. f. öst. Gymn. τόμ. 16

585 εἰκάζει ἄνευ ἀνάγκης: τ' ἐκ σφῷν. — ἐμποδὼν ἔτι παρέχουσιν ὁ M καὶ οἱ λοιποὶ κώδικες πλὴν τοῦ Ἐνετικοῦ g φέροντος ἐμποδὼν μάτην ἔτι καὶ τοῦ Παρισ. c, ἐν ᾧ κεῖται κου-

ἔτι

δὲν ἐμποδών. Ὁ Hermann πρoύτεινε τὴν γραφήν: κοὐδὲν ἐμποδὼν ἄνῃ (καὶ οὐδὲν ἐμπόδιον ὑπάρχει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λοιπῶν), ὁ δὲ Hartung παραβάλλων στίχ. 57 εἰκάζει ἐμποδὼν ματᾶν (καὶ οὐδὲν ἐμπόδιον ὑπάρχει, ὥστε ματᾶν σε) καὶ ὁ Heimsöth (Krit. Stud. σελ. 28) ἐμπεδᾷ μ' ἔτι.

.πρός.

15. Ὁ M παρέχει τῆι δυσχειμέρωι, ὅθεν ὁ Thiersch εἴκασε: τῇ δυσχειμέρῳ, ὁ M. Schmidt τῇδε δυσχίμῳ (πρβ. Heimsöth, Wiederh. σελ. 286 καὶ Krit. Stud. σελ. 281). Ὁ Ζάκας προτείνει τὴν γραφήν: γῆς δυσχειμέρου. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ: πρὸς τῇ δυσχίμῳ.

16. σχεθεῖν ἀντὶ σχέθειν ἀποκατέστησεν ὁ Elmsley ἐν Εὐρ. Μηδ. 168.

17. εὐωριάζειν ἀντὶ ἐξωριάζειν ὁ Porson. Καὶ ὁ Σχολ. ἐξηγεῖται τὴν γραφὴν ἐξωριάζειν διὰ τοῦ «ἔξω ὥρας καὶ φροντίδος ποιεῖσθαι». Ἀλλ' οὔτε ἐξωριάζειν οὔτε ἀπὸ τοῦ ὥρα παραγόμενον ἔξωρος ἀπαντᾷ που.

20. τόπῳ ὁ M, νεώτερα δὲ χειρόγραφα πάγῳ, ὅπερ μετὰ τὸ προσπασσαλεύσω ἐξελέγχεται προσφορώτερον.

26. αἰεὶ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀεὶ παρέχει νεώτερον χειρόγραφον.

28. ἐπηύρου ἀποκατέστησεν ὁ Elmsley ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἐπηύρω.

35. Ἄνευ αἰτίας ἐξαλείφει ὁ Todt τὸν στίχον τοῦτον. Πρβ. κατωτέρω σημ. εἰς 240 κέ.

37 κέ. Ὁ Kiehl (Aesch. spec. 1, 51) προτείνει νὰ γραφῇ θεὸς ἀντὶ θεὸν ἐξαλείφων τὸν ἑπόμενον 38 στίχον ὡς ταράττοντα τὴν στιχομυθίαν, ἐν ᾗ τὸ μὲν Κράτος πανταχοῦ ποιεῖται χρῆσιν δύο στίχων, ὁ δὲ Προμηθεὺς ἑνός. Πρβ. Kviçala, Zeitschr. für öster. Gymn. 1858, 609 κέ.

38. Ἄνευ ἀνάγκης εἰκάζει ὁ A. Nauck (ἐν Bulletin de l'Acad. de St. Pét. 1868, 494) θνητοῖσιν ὤπασεν γέρας.

41. Συνήθως γράφουσιν: οἷόν τε πῶς; Πρβ. 275 δόξει δὲ πῶς; Ἀλλ' ἡ ἀρχαία γραφή: οἷόν τε; πῶς ἔχει κάλλιστα. Ὁ R. Meister εἴκασεν: ὀκνοῦντα, πῶς οὐ τοῦτο.

42. αἰεί γε ἀντὶ αἰεί τε νεώτερον χειρόγραφον.

43. τῶνδε μεταβέβληται ἐν τῷ M διὰ ξέσεως εἰς τόνδε. Ὁ Tournier εἰκάζει τῷδε.

49. ἐπαχθῆ ἀντὶ ἐπράχθη ὁ Stanley. Οἱ διατηροῦντες τὸ ἐπράχθη ὀφείλουσι παραβάλλοντες Εὐμ. 125 τί σοι πέπρακται πρᾶγμα πλὴν τεύχειν κακά, Εὐρ. Μηδ. 1064 πάντως πέπρακται ταῦτα κοὐκ ἐκφεύξεται (Σχολ. «ἀντὶ τοῦ κέκριται, εἵμαρται, πέπρωται»), Ἡροδ. 9, 110 οὕτω δή τοι, Μάσιστα, πέπρηκται, νὰ ἑρμηνεύσωσιν: ἅπαντα εἶναι δεκτικὰ τῆς διακληρώσεως καὶ διανομῆς πλὴν τοῦ ἄρχειν τῶν θεῶν ἤτοι τὸ ἄρχειν τῶν θεῶν οὐδαμῶς θὰ ἠδύνασο νὰ ἐπιτύχῃς, ἀλλὰ οἱονδήποτε ἀξίωμα κατέχων θὰ διέμενες ὑποτελής. Ἕτεροι δὲ συνάπτοντες τὸ θεοῖσι πρὸς τὸ ἐπράχθη ῥέπουσι πρὸς τὴν ἑρμηνείαν, ἥτις ἀπαντᾷ παρὰ τῷ ν. Σχολ. «εἰπόντος Ἡφαίστου περὶ ⟨τῆς⟩ αὐτοῦ τέχνης ὡς εἴθε ταύτην ἔλαχεν ἕτερος, τὸ Κράτος φησὶν ὡς ἅπαντα ἐπράχθη καὶ ἐγεγόνει τοῖς θεοῖς πλὴν τοῦ κοιρανεῖν καὶ ἄρχειν, τουτέστιν ἅπαντα δέδοται τοῖς θεοῖς, ὅπλα μὲν Ἄρει, Ἀρτέμιδι δὲ τόξα, Ἀπόλλωνι δὲ μουσική, σοὶ δὲ ἣν ἔχεις τέχνην, καὶ ἕτερα ἑτέροις· τὸ δὲ βασιλικὸν μόνον ὁ Ζεὺς ἐκληρώσατο· ἐπεὶ οὖν οὕτω ταῦτ' ἔχει, ἀνάγκη καὶ σοὶ ἥνπερ ἔλαχες τέχνην στέργειν καὶ τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπιτεταγμένα σοι ἐκτελεῖν». Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἀντέχονται τῆς παραδεδομένης γραφῆς, ποιοῦνται ἕτεροι διαφόρους εἰκασίας, οἷον ὁ Abresch ἐπρώθη (Σχολ. «τινὲς δέ, πάντα ἐκ Μοιρῶν δέδοται τοῖς θεοῖς πλὴν τοῦ ἄρχειν»), ὁ Schäfer ἐτάχθη, ὁ Reisig ἐκράνθη, ὁ Cäsar ἐφράχθη, ὁ Wieseler ἐπράθη καὶ ἀπρακτεῖ, ὁ Lowinski πάραυτα πρᾶσσε, ὁ Merkel (Aesch. cod. Laur. Oxon. typis expr. praef. lineamenta p. 8) ἐπώχθη, αἵτινες πᾶσαι εἶναι ἀνωφελεῖς (πρβ. Schömann, Mantissa anim. ἀρχ.), μόνη δὲ ἡ τοῦ Stanley ἐπαχθῆ συνᾴδει τῇ ἐνταῦθα ἀπαιτουμένῃ ἐννοίᾳ. Παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἀπαντᾷ μὲν πολλάκις τὸ ἀχθεινὸς, οὐδέποτε δὲ τὸ ἐπαχθής, ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἀπο-

δείκνυσι κατὰ τοῦ ὀρθοῦ τῆς εἰκασίας, διότι καὶ τὸ ἀπεχθὴς ἅπαξ μόνον ἀναγινώσκεται παρὰ τοῖς Τραγικοῖς (Σοφ. Ἀντ. 50).

51. Ἡ μεταβολὴ τοῦ τοῖσδε εἶναι ἀποδοκιμαστέα. Ὁ Elmsley μετέβαλε τοῖσδέ τ' οὐδέν, ὁ Reisig τοῖσδ' ἔτ' οὐδέν, ὁ Blomfield καὶ τοῖσδ' οὐδέν, ὁ Hartung τοῖσδέ γ' οὐδέν, ὁ Burges ἔγνωκα καὐτός· οὐδ' ἕν. ὁ Koechly ἔγνωκα κἀγώ, ὁ Weil ἔγνωκα, τίς δ' οὔ; ὁ M. Schmidt ἔγνωκα· τοῖσδ' ἐγὼ οὐδέν.

54. Ἡ σύγχυσις τοῦ ψάλια πρὸς τὸ ψέλια ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ.

55. βαλὼν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων λαβὼν εἴκασεν ὁ Stanley.

56. Ἡ μεταβολὴ τοῦ Pauw θείνων ἢ ἡ τοῦ Bothe θείνας, ἥτις σκοπεῖ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ ἀσύνδετον, φαίνεται περιττή.

59. Συνήθως γράφουσιν πόρους ἀντὶ πόρον κατὰ τὸν ἐν Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Ἱππ. 759 φερόμενον στίχον: «δεινὸς γὰρ εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρους», παραβάλλοντες Μαρκελ. β. Θουκ. § 5 καταφεύγουσιν ἐπὶ τὰ χρηστήρια, εἰδότες ὅτι μόνος ὁ θεὸς ἐξ ἀμηχάνων εὑρίσκει πόρους· θεῶν γὰρ ἰσχὺς καὶ κατ' Αἰσχύλον (Ἑ. ἐ. Θ. 212) ὑπερτέρα καὶ Διον. Ἁλ. 7, 36 δεινὸς ἀνὴρ τά τ' ἄλλα καὶ πόρους εὑρεῖν ἐν ἀπόροις. Ἀλλὰ τῆς γραφῆς τοῦ Μεδικείου ὑπερμαχεῖ δικαίως ὁ Hermann. Ὁ Σχολ. τοῦ Ἀριστοφάνους ἠδύνατο νὰ γράψῃ πόρους ὑπὸ τὴν ῥοπὴν τοῦ Ἀριστοφανείου χωρίου, ἐν ᾧ τὸ πόρον δὲν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ μέτρου, τὰ δὲ χωρία τοῦ Μαρκελλίνου καὶ Διονυσίου οὐδαμῶς συνηγοροῦσι τῇ παρ' Αἰσχύλῳ γραφῇ πόρους, διότι ὁ μὲν Μαρκελλῖνος ἠδύνατο νὰ γράψῃ πόρους μνημονικῷ σφάλματι, ὁ δὲ Διονύσιος ἀπέβλεψε πρὸς τὸν Αἰσχύλον οὐδὲν μᾶλλον ἢ ἕτεροι εἰπόντες ὁμοίας ῥήσεις, ὧν μέγαν ἀριθμὸν συνήθροισεν ὁ Blomfield. Ὁ ἑνικὸς ἀριθμὸς πόρον κεῖται κάλλιστα ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ἄλλως δὲ ἔχει τὸ πρᾶγμα στίχ. 493. Καὶ ἐν τῷ ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι παρατεθέντι χωρίῳ τοῦ Ἀριστάρχου οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὥστε νὰ γράψῃ τις μετὰ τοῦ Blomfield πόρους.

66. Ἐπειδὴ ὁ M παρέχει ἐκ πρώτης χειρὸς ὑποστένω, ἔ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

γραψεν ὁ Wecklein ὑπὸ στένω. Συνήθως γράφουσιν ὑπὲρ στένω κατὰ τὴν διόρθωσιν τῆς δευτέρας χειρὸς ὑπερστένω. Ἀλλ᾽ἡ ὑπὲρ προῆλθεν ἐκ τοῦ ἑπομένου στίχου, ἔνθα κατέχει τὸν οἰκεῖον αὐτῇ τόπον. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Dindorf ἀνέρριψε τὴν ἐρώτησιν διὰ τί ὁ Αἰσχύλος δὲν ἔγραψε: σῶν στένω πόνων ὕπερ (ὕπο), τιθεμένης τῆς προθέσεως κατὰ συνήθη ἀναστροφὴν ἐν τῷ ἕκτῳ τοῦ τριμέτρου ποδί, ὡς στίχ. 67, καὶ οὐχὶ ἐν τῷ τετάρτῳ. Ἕνεκα τούτου οὐχὶ ἀναξία προσοχῆς εἶναι ἡ εἰκασία τοῦ Heimsoeth: σῶν ὅσον στένω πόνων, πλὴν ὅτι ὀφείλει νὰ γραφῇ σῶν σ᾽ ὅσον στένω πόνων. Πρβ. ἔμπροσθεν ἐξηγ. σημ. εἰς 413, Εὐρ. Φοιν. 1425 κακῶν σῶν, Οἰδίπου, σ᾽ ὅσον στένω, Ἱππ. 1409 στένω σὲ μᾶλλον ἢ ᾽μὲ τῆς ἁμαρτίας. Περὶ τῆς ἀναστροφῆς τῆς προθέσεως ἔπιθι K. Lehrs, Jahrb. f. Philol. τόμ. 85, 312, Wecklein, Studien zu Aesch. σελ. 79 καὶ Tycho Mommsen, Gebrauch von σὺν u. μετὰ c. Gen. bei Euripides. Frankfurt a. M. 1876 σελ. 13 κέ.

70. Ὁ Μεδ. τωνδε (with ὁ written above).

77. Ὁ Μεδ. σε ἀντὶ γε. Τὸ γε παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα, καθὰ ἤδη ἐν τῷ Μεδ. ἡ νεωτάτη χεὶρ μετέβαλε τὸ σ εἰς γ. — Ὁ Heimsöth (Wiederherst. der Dr. d. Aesch. σελ. 35) εἰκάζει τοῦδ᾽ ἔργου, διότι ἡ ἐν ἑνὶ νέῳ χειρογράφῳ ὑπεράνω τοῦ στίχου κειμένη σημείωσις «εἰ κακὸν γένοιτο» ὑπεμφαίνει τὸν ἑνικὸν ἀριθμόν.

80. τραχύτητα παρέχει ὁ Μ. Πρβ. ὅμως Ἡρωδιαν. παρ᾽ Ἀρκαδίῳ σελ. 28, 9 «τὰ παρ᾽ Ἀθηναίοις ὀξύτονα τραχυτής, κουφοτής» καὶ Χοιροβ. 1 σελ. 352, 11 «τὸ τραχύτης καὶ κουφότης οἱ Ἀθηναῖοι ὀξύνουσι, τραχυτὴς καὶ κουφοτὴς λέγοντες».

83. Ὁ Flach εἰκάζει τίνες ἀντὶ τί σοι.

86. Ὁ Elmsley εἴκασε προμηθίας. — Ἡ γραφὴ ἑτέρων χειρογράφων τύχης εἶναι διόρθωσις τοῦ παρανοηθέντος τέχνης. Εἰς τὴν λέξιν ἐκκυλισθήσει, ἥτις ἄγει τὸ πρᾶγμα πρὸ τῶν ὀμμάτων, ἁρμόζει οὐχὶ ἡ σημασία τῆς τύχης, ἀλλ᾽ ἡ τῶν δε-

σμῶν, ἡ ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ λέξει τέχνης, καθὰ κατεδείχθη ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσιν.

89 κέ. Ὁ A. Nauck πηγαί τε ποταμῶν ποντίων τε κυμάτων νήριθμον ἀγκάλισμα. Ὁ Toup προύτεινε κάχλασμα ἀντὶ γέλασμα. Ἀμφότεραι αἱ μεταβολαὶ αὗται φαίνονται περιτταί. — παμμῆτορ ἀντὶ παμμήτωρ παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα.

94. Ὁ Oberdick (Zeitschr. f. öst. Gymn. τόμ. 22,328) γράφει κατὰ τὸ Σχόλ. τρισμυριετῆ ἀντὶ τὸν μυριετῆ.

99. πῆ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ποὶ ὁ Turnebus. Περὶ τῆς γραφῆς πῇ, οὐδαμῇ, εἰκῇ, σῴζω καὶ ἄλλων ἔπιθι La Roche, Zeitsch. f. öst. G. 16, 89, Wecklein, Curae epigr. σελ. 45 καὶ Meisterhans, Gr. d. att. Inschr. σελ. 142².

100. Ὁ Coenen (De comparationibus et metaphoris apud Atticos praesertim poetas, Utrecht 1875) εἴκασε: τέρματι τῶνδ' ἐπικέλσαι κατὰ στίχ. 198 κέ.

107. Περὶ τοῦ σχήματος τοῦ πέμπτου ποδὸς μέτιθι Wecklein, Studien zu Aesch. σελ. 130.

108. Ὁ Dähnhardt εἴκασεν ὑπέζευγμαι ἐκ τῶν γλωσσημάτων νεωτέρων χειρογράφων «ὑπέκυψα, ὑπῆλθον».

112. τοιῶνδε ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τοιάσδε παρέχουσι χείρονα χειρόγραφα. Ἵνα ἀποδείξωσιν ἀληθὲς τὸ τοιάσδε, παραβάλλουσιν ὁ Wunderlich (Observ. crit. in Aesch. tr. σελ. 113) καὶ ὁ Hermann (ἐν Σοφοκλ. Αἴ. 448) Χο. 42 τοιάνδε χάριν, ὁ δὲ Schoemann τὸ λατινικὸν hic dolor. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ὁ Προμηθεὺς τὸ εἶδος τοῦ ἁμαρτήματος, δι' οὗ εἰργάσατο ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, μνημονεύει μετὰ ταῦτα, μόνον τὸ τοιῶνδε συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ.

113. ὑπαιθρίοις ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὑπαίθριος ὁ Blomfield. — προυσελούμενος ὁ Wecklein (ἴδε Studien zu Aesch. σελ. 33) ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πασσαλευμένος. Τὴν αὐτὴν διόρθωσιν ἐποιήσατο κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον ὁ M. Schmidt (N. Rhein Mus. 26, 223). Ἡ γραφὴ ὑποδεεστέρων χειρογράφων πασσαλευτός, ἣν ὁ Turnebus μετεποίησεν εἰς πασσαλευτὸς ὤν, εἶναι προφανὴς διόρθωσις τοῦ

ἐσφαλμένου τύπου πασσαλεύμενος. Ὁ Dindorf ὑπολαμβάνει τὸ πασσαλευμένος λείψανον τοῦ προσπεπασσαλευμένος, ὅπερ ὡς ἑρμηνεία ἐγέγραπτο ὑπεράνω τοῦ προσπεπαρμένος, τῆς ἀρχεγόνου κατ' αὐτὸν γραφῆς. Ἀλλ' ὅμως τὸ ὑπαιθρίοις ἀπαιτεῖ λέξιν δηλοῦσαν αἰκισμόν, πρόσφορον δὲ πρὸς τοιαύτην ἔννοιαν εἶναι τὸ προυσελούμενος, ὅπερ ὑπεμφαίνει καὶ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ κώδικι τονισμὸς τοῦ πασσαλεύμενος. Ἐν στίχ. 454 τὸ προυσελούμενον ἐγένετο προσ(ε)ηλούμενον.

114. Τὸ μετὰ τὸ ᾶ ᾶ κείμενον ἔα, ἔα ἐξήλειψεν ὁ Dindorf τοῦ μέτρου χάριν. Ὡσαύτως στίχῳ 587 ᾶ ᾶ ἔ ἔ ὁ Dindorf ὑπολαμβάνει ὅτι τὸ ἔ ἔ ὑπεμφαίνει τὸ γλώσσημα ἔα ἔα, ὅπερ προσετέθη εἰς τὸ ᾶ ᾶ.

115. Ἀπορεῖται εἰ γραπτέον ἀχὰ ἀντὶ τοῦ ἀχώ, διότι μόνον περὶ τοῦ κρότου τοῦ ἅρματος, οὐχὶ δὲ περὶ ἠχοῦς (ἀντηχήσεως) εἶναι ὁ λόγος. Ὁ τύπος ἀχὰ καθὰ καὶ ἀχεῖν δὲν διετηρήθη ἐν τοῖς χειρογράφοις. — Ὁ Nauck εἴκασε τίς ὀμφά. Ἀλλὰ τίνος φωνὴ ἀκούεται; Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα Σοφ. Φιλ. 203 προυφάνη κτύπος . . . βάλλει μ' ἐτύμα φθογγά του, ἔνθα ἀκούονται οἱ θρῆνοι τοῦ Φιλοκτήτου.

117. θεόσυτος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θεόσσυτος παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα. — Ἴσως γραπτέον κεκραμένων, μᾶλλον δὲ κεκραμένου, τὸ δὲ κεκραμένη προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπ' αὐτὸ ῥοπῆς τῶν ἡγουμένων ἐπιθέτων. Διὰ τοῦ κεκραμένου θὰ προσεκτᾶτό τις τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἑπομένου ἵκετο.

118. Ὁ Pauw ἤθελε νὰ ἐμβάλῃ τὶς μετὰ τὸ τερμόνιον, ὁ Dindorf ἀποτελεῖ τρίμετρον γράφων: τίς ἵκετ' αἶας τόνδε τέρμιον πάγον; Τὸ τερμόνιος ἀπαντᾷ μὲν μόνον ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅμως, ὥσπερ τέρμιος ἐσχηματίσθη ἀπὸ τοῦ τέρμα, οὕτω τερμόνιος ἀπὸ τοῦ τέρμων. Ὁ χορὸς ἐρωτᾷ ἐνταῦθα οὐχὶ τίς ἦλθεν, ἀλλὰ διὰ τί ἦλθεν (Πρβ. Heimsoeth, Wiederh. σ. 307). Ὁ C. Fr. Müller βούλεται νὰ ἀποκαταστήσῃ δύο δοχμίους γράφων: ἵκετο τόνδε τερμόνιον ἐπὶ πάγον.

119. ἐμῶν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἡμῶν νεώτερα χειρόγραφα.

120. Ὁ Burges εἴκασεν δύσποτμον θέαν. Πρβ. 69 καὶ 257.

123. Οὐχὶ καλῶς ὁ Blomfield ἀποκρίνων τοῦ Αἰσχύλου τοὺς ἰωνικοὺς τύπους γράφει καὶ ἐνταῦθα εἰσοιχνοῦσιν.

131. ἅδε ἀντὶ τῆς τῶν χειρογράφων γραφῆς ἧδε ὁ Hermann.

139. Ἐν τῷ Μ προσετέθη ἐν τῷ θεμερῶπιν ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς ρ ποιησάσης οὕτω θερμερῶπιν.

141. Τὸ αἶ κεῖται ἐν τῷ Μεδικ. τρὶς ἤτοι αἶ αἶ αἶ, νεώτερα χειρόγραφα φέρουσιν αὐτὸ δὶς αἰαῖ, ἔτι δὲ καὶ τετράκις αἰαῖ αἰαῖ.

143. θ' εἱλισσομένου ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τ' εἱλισσομένου ὁ Turnebus.

147. Ὁ Μ πρὸς πατρός, προσγεγραμμένου ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς προσπορπατός. Ἐκπεσόντος τοῦ πορ μετὰ τὸ πρὸς ῥᾳδίως ἠδύνατο τὸ προσπορπατὸς νὰ μεταπέσῃ εἰς πρὸς πατρός. Ὁ Λειψ. κῶδ. (cod. Lips.) φέρει: γρ. προσπαρτὸς καὶ ὁ Dindorf γράφει: προσπαρτὸς ἐγώ, ὡς 113 προσπεπαρμένος. Ἀλλ' ἡ παρενθήκη τοῦ ἐγὼ εἶναι ἧττον πιθανὴ ἢ τὸ προσπορπατός.

151. δνοφερὰ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων φοβερὰ ἀποκατέστησεν ὁ Hirschig. Τὸ ἐπίθετον φοβερὰ δὲν ἔχει ἐνταῦθα χώραν.

152. ὁμίχλα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὁμίχλη νεώτερα χειρόγραφα.

153. εἰσίδουσα (τὸ α προσεγράφη ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς) φέρει ὁ Μ. Ὁ Vitelli εἰκάζει, ὅτι τὸ πρῶτον ἔκειτο εἰσιδοῦσᾱ = εἰσιδοῦσαν. Νεώτερα δὲ χειρόγραφα ἔχουσιν εἰσιδοῦσι ἢ εἰσιδοῦσιν ἢ εἰσιδούσῃ. Ὁ Turnebus ἔγραψεν εἰσιδούσᾳ, ὁ Hermann εἰσιδοῦσαν, ὁ Πάλλης εἰσιδούσας. Κατὰ τοῦ εἰσιδούσᾳ δὲν δύναται πλέον νὰ ῥηθῇ, ὅπερ προήνεγκεν ὁ Dindorf λέγων: dativus εἰσιδούσᾳ minus aptus propter dativum qui sequitur πέτρᾳ. Ἰδὲ σημ. εἰς τὸν ἑπόμενον στίχον.

154 κέ. Ὁ Cobet σημειοῦται περὶ τῆς γραφῆς τοῦ Μ «πέτραι ἡ πρώτη χείρ, πέτραις ἡ δευτέρα», ὁ Dübner «πέτραι μεταβληθὲν ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς πέτραις», ὁ Merkel ἀπονέμει τὸ πέτραις τῇ πρώτῃ χειρί, καὶ ὁ Vitelli λέγει ὅτι ἡ νεωτέρα χεὶρ δὲν μετεποίησεν τὸ πέτραι εἰς πέτραις, ἀλλὰ μόνον ἀνεκαίνισε τὸ δυσανάγνωστον καταστὰν τελικὸν σ. Νεώτερά τινα

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

χειρόγραφα παρέχουσι πέτρα καὶ συνήθως γράφουσι μετὰ τοῦ Elmsley πέτρᾳ . . . τᾷδε. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Μ φέρει: ταῖς
δα
ἀδαμαντοδέτοις, ἔνθα τὸ μεταξὺ τοῦ ν καὶ δ το παρενετέθη ὑπὸ τῆς νεωτάτης χειρός, τὸ ταῖσδ' ἀποκατέστησεν ὁ Victorius, τὸ δὲ ἀδαμαντοδέτοισι ὁ Turnebus. Τὸ ἄδαδα οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ΔΑΔΑ ἤτοι δ' ἄδα.

159. ἀθέτως ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἀθέσμως ἀποκατέστησεν ὁ Bentley ἐκ τοῦ Ἡσυχ. «ἀθέτως· ἀθέσμως, οὐ συγκατατεθειμένως. Αἰσχύλος Προμηθεῖ δεσμώτῃ».

160. Πρὸ τοῦ στίχου τούτου ἴσως ἐξερρύη ἡ ἐπιφώνησις: φεῦ φεῦ ἀντιστοιχοῦσα τῇ ἐν τῇ στροφῇ αἰαῖ αἰαῖ.

161. θ' Ἅιδου ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τ' ἀΐδου ὁ Turnebus.

163. ἀπέραντος ἐξηγεῖται ὁ Blomfield non transeundus, ἄλλοι impenetrabilis, ex quo exire non licet. Πάντως ἡ σημασία τῆς λέξεως εἶναι ὁμοία τῇ στίχ. 1112. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ στίχῳ 1112 ἡ ἀρίστη παράδοσις ἔχει ἀπέρατον, διὰ τοῦτο γραπτέον ἴσως ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις ἀπέρατον ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀδιεξόδου.

164. ἀγρίως ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀγρίοις νεώτερα χειρόγραφα. Ἄλλως ὤφειλέ τις νὰ ἀναμείνῃ τὴν τάξιν ἀγρίοις ἀλύτοις. Τὸ ἀγρίοις προέκυψεν ἐκ τῆς ἐπ' αὐτὸ ῥοπῆς τοῦ ἀλύτοις. — Ὁ Todt εἰκάζει πιέσας ἀντὶ πελάσας.

165. ὡς μήτε ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὡς μήποτε ὁ Turnebus. — Ὁ Elmsley εἴκασεν: ὡς μήποτε θεὸς μηδεὶς ἄλλος. Ἐναντίον τούτου παρατηρεῖ ὁ Hermann ὅτι τὸ θεὸς μετὰ δύο βραχείας συλλαβὰς δὲν ἐπιτρέπει τὴν συνεκφώνησιν. Ἐπειδὴ ὁ Dübner ὑπέλαβεν ὅτι ἐν τῷ Μ ἀναγινώσκεται: μήτε τις ανος (ἄνθρωπος), ἔγραψεν ὁ Dindorf: ὡς μήτε θεῶν μήτε τις ἀνδρῶν. Ἕνεκα τῆς ἀντιθέσεως (πρβ. Ἀγ. 370 μήτε μέγαν μήτ' οὖν νεαρῶν, Εὐμ. 70 θεῶν τις οὐδ' ἄνθρωπος, Σοφ. Ἠλ. 199 εἴτ' οὖν θεὸς εἴτε βροτῶν, Αἴ. 243 δαίμων κοὐδεὶς ἀνθρώπων, Εὐρ. Ἠλ. 1234 δαίμονες ἢ θεῶν τῶν οὐρανίων) θὰ ἦτο προτιμητέα ἡ γραφή: ὡς μήτε θεὸς μήτε

τις ἀνδρῶν. Τότε ἐν τῷ Σχολ. ὤφειλε νὰ παρεντεθῇ οὐχὶ μετὰ τὸ καλῶς τὸ οὐκ, ὥσπερ ἐποίησεν ἡ νεωτέρα χείρ, ἀλλὰ νὰ γραφῇ μετὰ τοῦ Ζάκα: «κακῶς ἐπήνεγκεν μήτε τις ἄνθρωπος». Ἐπειδὴ ὅμως ὡς ἀρχέγονος γραφὴ τοῦ Μ φαίνεται οὐχὶ τὸ ανος, ἀλλὰ τὸ ἄλλος, διὰ τοῦτο οὐδεὶς λόγος τοῦ ἐκστῆναι αὐτῆς. Ὁ Th. Heidler εἰκάζει: ὡς μήτ' αὐτὸς μήτε τις ἄλλος.

166. Ὁ Elmsley καὶ Cobet γράφουσιν: ἐγεγήθει κατὰ Ἡσύχ. «ἐγεγήθει· ἔχαιρεν». Ὁ Dindorf ὑπολαμβάνων δυνατὸν τὸ ἐπέγηθεν λέγει, ὅτι ἐνταῦθα μάλιστα ἁρμόζει τὸ ἐπιγηθεῖν. Ἀντὶ ἐπέγηθεν ὤφειλε νὰ γραφῇ μᾶλλον ἐπέγαθεν κατὰ Χο. 768 γαθούσῃ φρενί.

171. Ὁ L. Dindorf (Thesaur. I, 2 σελ. 2320) ἀποφαίνει τὸν τύπον ἀσχαλᾶν ἀνάττικον καὶ κείμενον ἀντὶ τοῦ ἀσχάλλειν (πρβ. στίχ. 319), ὥστε ἐνταῦθα, 259 καὶ 790, ἔνθα καὶ ὁ Herwerden (Exerc. crit. σελ. 63) ἀσχαλεῖ ἐπιθυμεῖ, ὤφειλε τὸ ἀσχαλᾷ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀσχαλεῖ. Ἀλλὰ τῆς ἐπικῆς γλώσσης γινωσκούσης ἀμφοτέρους τοὺς τύπους τοῦ ῥήματος τούτου, οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὥστε νὰ ἀποκρίνωμεν τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ Αἰσχύλου τραγικοῦ ὕφους τὸν ἕτερον τύπον. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἡ τοῦ ἀσχαλᾶν χρῆσις ἐν τῇ τραγικῇ γλώσσῃ ἐμπεδοῦται ὑπὸ τοῦ Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 920, ἡ δὲ ἔννοια ἐν οὐδενὶ τῶν προειρημένων τοῦ Αἰσχύλου χωρίων ἀπαιτεῖ τὸν μέλλοντα, καθὰ ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Dindorf. Καὶ ἐν στίχ. 319 δύναται τὸ συνασχαλῶν νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐνεστώς, ἐν ᾧ ἐν στίχ. 259 ὁ μέλλων ἥκιστα συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ.

173. ἀεὶ ἀντὶ αἰεὶ (πρβ. ἐξηγ. σημ. εἰς Πέρσ. 179) φέρουσι νεώτερα χειρόγραφα.

174. θέμενος ἄγναμπτον νόον δὲν συμφωνεῖ τῷ τῆς ἀντιστροφῆς στίχῳ 196, ἔνθα παραδέδοται: δέδια γὰρ ἀμφὶ σαῖς τύχαις. Ἡ ἁπλουστάτη διόρθωσις φαίνεται ἡ τοῦ Porson, γράφοντος ἐν τῷ ἀντιστροφικῷ στίχῳ: δέδια δ' ἀμφί. Ὁ H. L. Ahrens γράφει στίχ. 174 θέμενος ἀκνάμπετον νόον, διατηρῶν τὸ στίχ. 196 δέδια γὰρ καὶ ἀναφέρων εἰς τὸν προκείμενον στίχον τὴν Ἡσυχ. γλῶσσαν «ἀκανθόν· ἄγναμπτον» ἣν μεταποιεῖ εἰς «ἀκνάμπετον νόον· ἄγναμπτον». Τὸ ἀκνάμπετος ὤφειλε

νὰ ὑποληφθῇ ὡς ἕτερος τύπος τοῦ ἄγναμπτος, ὥσπερ ἀπεύχετος τοῦ ἄπευκτος, καμπεσί(γουνος) τοῦ καμψί(πους). Καὶ Εὐμ. 529 γραπτέον ἴσως ἀνάρχετον ἀντὶ ἄναρκτον. Ἧττον δὲ πιθανὴ φαίνεται ἡ διπλῆ μεταβολὴ ἔν τε τῇ στροφῇ (ἄκναφον ὁ Dindorf, ἀστραφῆ ὁ Hermann) καὶ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ (δέδια δ').

180. ἔτ' ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἔτ' ἀπ' ἐμοῦ νεώτερα χειρόγραφα. Πρβ. Heimsöth Krit. Stud. σελ. 315.

181. γυιοπέδαις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γυοπέδαις νεώτερα χειρόγραφα. — Ὁ Wakefield ἄνευ ἀνάγκης καὶ οὐχὶ προσφυῶς εἴκασεν αἰκιζόμενος.

183. Ἐν τῷ M μετεβλήθη ὑπὸ δευτέρας χειρὸς τὸ ἀφ' εἰς ὑφ'. Ὅτι τὸ ἀφ' εἶναι πρόσφορον, διεῖδεν ὁ Weil.

185. οὔτε ἀντὶ οὗτοι ὁ Porson. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσιν οὔτι.

189. τε τίνειν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τε μοι τίνειν ὁ Turnebus.

190. τῆσδ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τῆς νεώτερα χειρόγραφα.

191. Ὁ Πάλλης εἴκασε: κἂν πικραῖς.

194. ἐρέθισε ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἠρέθισε ὁ Turnebus. Ἴσως ὅμως ὀφείλομεν νὰ διατηρήσωμεν τὸ ἠρέθισε μὴ ἀπαιτοῦντες ἐν τῷ τριμέτρῳ τὴν ἀκριβῆ μετρικὴν συμφωνίαν τῆς ἀντιστροφῆς. Ὁ Hermann ἤθελε νὰ γραφῇ ἐν τῷ στροφικῷ στίχῳ δίχα γοῦν ἑνός.

196. Ἰδὲ σημ. εἰς 174.

197. πᾷ ἀντὶ ὅπᾳ ὁ Turnebus.

201. ἀπαράμυθον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οὐ παράμυθον νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Cobet (ἐν Mnemosyne N. S. XIV, 122) ὑπερμαχεῖ τοῦ παράμυθον παραβάλλων αὐτὸ πρὸς τὸ παράλογος καὶ παράνομος. Ἀλλὰ τότε ὤφειλε τὸ παράμυθος νὰ σημαίνῃ τὸ ἀπᾷδον τοῦ λόγου, τὸ ἐναντιούμενον τῷ λόγῳ.

202. καὶ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τε καὶ νεώτερα χειρόγραφα.

203. Ὁ M παρέχει: τὸ δίκαιον ἔχων Ζεύς, ἀλλ' ἔμπας, ἰὼ (διορθωθὲν ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς οἴω). Ὁ Stanley ἤθελε πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ διμέτρου νὰ ἐκβάλῃ ἤτοι τὸ οἴω ἢ τὸ ἔμπας, ὁ Bothe ἐξέβαλε τό: Ζεύς, ἀλλ', ἕτεροι δὲ ἀντὶ τού-

του παρεδέξαντο μετὰ τοῦ Hermann καὶ Blomfield ὅτι μετὰ τὸ οἴω ἐξερρύησαν λέξεις. Ἡ μὴ συμφωνία τοῦ στροφικοῦ καὶ ἀντιστροφικοῦ συστήματος ἠδύνατο νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. Ἰδὲ ἄνω ἐξ. σημ. εἰς 143.

205. ῥαισθῇ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ῥωσθῇ (τοῦ ω ἐξεσμένου) νεώτερα χειρόγραφα. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ: ταύτῃ ῥέψῃ κατὰ Σοφ. Ἀντ. 722 ταύτῃ ῥέπειν.

216. Οὐ δεόντως τίθησι ὁ Flach τὸν στίχον τοῦτον μετὰ τὸν 219.

217. Ὁ M ἕδρης. Ὡσαύτως 242 αἰτίην. Οἱ ἀντεχόμενοι παρ' Αἰσχύλῳ τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις φερομένων ἰωνικῶν τύπων (ἰδὲ Κριτ. ἐπισημ. εἰς 6) ὤφειλον ἐπὶ τέλους νὰ ἐγκρίνωσι καὶ τοιούτους τύπους, οἷος ὁ ἕδρης.

220. Ἐν τῷ M διώρθωται τὸ πείθειν εἰς πιθεῖν ὑπὸ νεωτέρας χειρός.

226. Μάτην ὁ Schütz λέγει: itaque potius Γαῖα mater Themidis intellegenda, nisi forte totum hunc versiculum ab interpolatore adiectum esse placeat. Ὡσαύτως ὁ Reisig παραδέχεται χάσμα μεταξὺ τοῦ 225 καὶ 226 στίχου, ὁ δὲ Jacobs (in Att. Mus. τόμ. 3, 405), ὁ Schoemann, ὁ Caesar καὶ ἕτεροι διακρίνουσιν τὴν Γαῖαν τῆς Θέμιδος ὡς διαφόρους θεάς. Τὰ περὶ τῆς ταυτότητος τῆς Γαίας καὶ Θέμιδος εἰς τὸν στίχον τοῦτον ὑπὸ τοῦ Hermann σημειωθέντα ἐπιστώθησαν ὑπὸ τῆς ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι παρατεθείσης ἐπιγραφῆς. Ὅτι ὁ Αἰσχύλος Εὐμ. 2 διακρίνει τὴν Θέμιν τῆς Γαίας καλῶν αὐτὴν θυγατέρα ταύτης, τοῦτο δὲν κωλύει αὐτὸν ἐνταῦθα νὰ διανοηθῇ τὴν Γῆν Θέμιν. Πρβ. καὶ Welcker, Trilogie σελ. 39, Nachtrag σελ. 67, H. L. Ahrens, Ueber die Göttin Themis I. 1862 σελ. 9 καὶ K. Keil ἐν Philol. τόμ. 23, 708.

227. Ὁ Elmsley καὶ ὁ Dindorf γράφουσι κρανοῖτο ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων κραίνοιτο.

229. χρείη ὁ Dawes. Ὁ M χρή· ἦ, ἐν δὲ τῇ ᾤᾳ χρεῖ' ἦ ὑπὸ νεωτέρας χειρός.— δόλῳ τοὺς ὁ M, τοῦ δὲ προσγραφέντος ὑπὸ νεωτέρας χειρός.— ὑπερσχόντας ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὑπερέχοντας ὁ Porson πρὸς διόρθωσιν τοῦ ῥυθμοῦ.

Ὡσαύτως Εὐρ. Ἱππ. 1365 ἀποκατέστησεν ὁ Valckenaer ὑπερσχὼν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὑπερέχων. Ὁ Wunder (Advers. in Soph. Phil. σελ. 37) εἰκάζει ὑπερόχους, ὁ Hermann ὑπερτέρους, ὁ Frizsche προέξοντας.

239. Ὑποδεέστερα χειρόγραφα παρέχουσι τιμαῖς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ποιναῖς καὶ ἀντημείψατο ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐξημείψατο. Οὐδεὶς λόγος τοῦ προτιμῆσαι σὺν τῷ Hermann τὴν γραφὴν τιμαῖς.

240 κέ. ἀποκρίνει ὁ Nauck ὡς παρεισάκτους. Ἀλλ', ὡς εἴρηται ἐν ταῖς ἐξηγ. σημειώσεσιν, φαίνεται ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἔλαβε πεῖραν τῶν λεγομένων ἐνταῦθα ἐν Σικελίᾳ.

242. Ὁ Μεδ. κῶδιξ παρέχει αἰτίην. Ἔπιθι ἄνω Κριτ. ἐπισημ. εἰς 217.

244. Ὁ Hirschig: ἐπεὶ τάχιστα ἄνευ ἀνάγκης.

250. Ὁ Elmsley τοισίδ'. Ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ ἐν τῷ Μ τὸ γράμμα ν τοῦ τοῖσιν γέγραπται ἀντὶ ἑτέρου ἐξαλειφθέντος, ἡ χρῆσις τοῦ τοῖσιν παρ' Αἰσχύλῳ οὐδαμῶς ἀμφιβάλλεται.

256. ἀλλὰ νηλεῶς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων: ἀλλ' ἀνηλεῶς. Ὥσπερ νηλὴς ἐγένετο ἐκ τοῦ νη-ἐλεής, οὕτω μόνον τὸ ἀνελεής, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἀνηλεὴς εἶναι τύπος ὀρθῶς ἐσχηματισμένος. Εἰ καὶ Ἀπολλ. ὁ Ῥόδ. 4, 1047 παρέχει ἀνηλέες, ἀλλ' ὅμως παρὰ Πλάτ. Νόμ. σελ. 697 D ὁ τύπος ἀνηλεῶς δὲν εἶναι πιθανός. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ παρ' Ἀπολλ. Ῥοδ. ἠδύνατο νὰ ἔκειτο: καὶ νηλέες. Πρβ. ἄνω 42, Χο. 241 τυθείσης νηλεῶς.

261. Ὁ Μ ἀλγύνθην, νεώτερα δὲ χειρόγραφα παρέχουσιν ἠλγύνθην.

262. Μετὰ τὸ φίλοις προσετέθη τὸ μετὰ τὸ καὶ μὴν εὔχρηστον γ'. Πρβ. Blomfield σημ. εἰς 1018. — ἐλεινὸς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἐλεεινὸς ὁ Porson. Ἐπειδὴ ὑποδεέστερα χειρόγραφα παρέχουσιν φίλοισιν ἐλεεινός, ἔγραψεν ὁ Hermann φίλοισιν οἰκτρός, οὗ ἐξήγησιν παραδέχεται τὸ ἐλεεινὸς παραβάλλων Ἡσύχ. «οἰκτρά· ἐλεεινὰ» καὶ «οἰκτρός· ἐλεεινός». Ἀλλ' ὅμως ὅτι νεώτερα χειρόγραφα φέρουσι φίλοισιν ἀντὶ φίλοις, οὐδὲν ἀποδεικνύει ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Hermann

καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἐλεεινὸς ἀντὶ ἐλεινὸς ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον Ἀριστοφ. Βατρ. 1063. Ὁ Mistschenko ἐν Revue de philologie 1877 σελ. 268 εἴκασε: καὶ μὴ φίλοις, ὁ δὲ Weil ἀπεδέξατο ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ ἐκδόσει τοῦ Αἰσχύλου τὴν μεταβολὴν ταύτην. Ἡ ἔννοια: καὶ εἰς τοὺς μὴ φίλους παρέχω οἰκτρὸν θέαμα, ἤτοι οὐ χρῄζει ἰδιαιτέρας φιλίας, ἵνα τις οἰκτείρῃ με, φαίνεται πρόσφορος. Ἀλλ' ὅμως λείπει ἡ συνάφεια πρὸς τὸν ἑπόμενον στίχον, καθὰ ὑπεδείχθη ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσιν.

263. μή πού τι διωρθώθη ἐν τῷ Μ ἐκ τοῦ μήποτε. Παρ' Εὐριπίδῃ γίνεται συχνὴ χρῆσις τοῦ οὔ που, οἷον Ἑλ. 135, 600, Ἠλ. 235, 630, Ἡρακλ. 1101, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 670, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 930, Μηδ. 695, Φοιν. 1072. Ἀλλὰ ἕνεκα τούτου οὐδεὶς λόγος ἱκανός, ὥστε νὰ μεταβληθῇ καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ στίχῳ τὸ μή που εἰς οὔ που.

264. Ὁ Μ θνητούς τ' ἔπαυσα, ὑποδεέστεροι δὲ κώδικες θνητούς γ', ἣν γραφὴν παραδέχονται ὁ Porson καὶ ἕτεροι ἐκδόται. Ἀλλὰ δικαίως παρατηρεῖ ὁ Hermann, ὅτι ἡ συνήθεια τῆς γλώσσης ἐν τῇ ἀποκρίσει ἀπαιτεῖ: θνητούς γε παύσας. Συνῳδὰ τούτοις τίθησιν ὁ Hartung καὶ ἐν 266 κατοικίσας. Ὁ Νικηφόρος ἐν τοῖς εἰς Συνέσιον Σχολ. σελ. 403 «καὶ ὁ Αἰσχύλος δὲ ἐν τῷ δράματι ὃ ἐπιγράφει Προμηθεὺς δεσμώτης . . φησὶ καὶ ὅτι 'θνητούς τ' ἔπαυσα μὴ προσδέρκεσθαι μόρον, τυφλὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας κατοικίσας'» παρέχων ἔπαυσα οὐδὲν ἀποδείκνυσιν ὑπὲρ τῆς μεταβολῆς ταύτης τοῦ Hermann. Τοὐναντίον δὲ ἡ τῶν ἀντιγραφέων συνήθεια τοῦ ἐμβάλλειν παρέλκον τ' (πρβ. 726 χρεῖαν τ', 802 σαυτῆς τ', 980 ὢν τ') συνηγορεῖ μᾶλλον τῇ ἐξαλείψει τοῦ τ' ἢ τῇ μεταβολῇ τοῦ ἔπαυσα. — Ἐν τῷ Μ τὸ πρῶτον σ τοῦ προσδέρκεσθαι εἶναι ἐξεσμένον, διὰ δὲ τοῦτο ὁ Keck (ἐν Jahrb. f. Philol. τόμ. 81, 479) ἤθελε νὰ γραφῇ προσόσσεσθαι κατὰ τὰ Ὁμηρ. Ὀδ. 5, 389 πολλὰ δέ οἱ κραδίη προτιόσσετ' ὄλεθρον, 14, 219 οὔ ποτέ μοι θάνατον προτιόσσετο θυμὸς ἀγήνωρ, διατεινόμενος ὅτι οὐχὶ τὴν γνῶσιν τῆς πεπρωμένης ὥρας ἐξαιρεῖ τῶν ἀνθρώπων παρ' Αἰσχύλῳ, ὡς παρὰ Πλάτ. Γοργ. σελ. 523 D, ὁ Προμηθεύς, διότι τὴν πρόγνωσιν ταύτην δὲν κατεῖχον ἐκεῖνοι οἱ κτηνώδη βίον βιοῦντες ἄνθρωποι,

οἷος περιγράφεται κατωτέρω, ἀλλὰ ἐμβαλὼν τυφλὰς ἐλπίδας τὴν διηνεκῆ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου θέαν (Σχολ. «ἐποίησα τοὺς ἀνθρώπους μὴ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν τὸν θάνατον»). Ἀλλ' ὅμως πρὸς δήλωσιν τοιαύτης ἐννοίας οὐδεμιᾶς μεταβολῆς χρεία, τὸ δὲ προδέρκεσθαι σημαίνει διηνεκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν τὸν θάνατον καὶ ζῆν ἐν διηνεκεῖ φόβῳ. Καὶ ἐν Χο. 644 φέρει ὁ Μ προσχαλκεύει ἀντὶ προχαλκεύει.

269. Ὁ Todt φλογωπὸν σέλας. Ὁ Weil πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐπαναλαμβανομένου πῦρ (268) ἔγραψε τὸ πρῶτον μὲν φῶς ἑπόμενος τῷ Meineke (Philol. 19, 231), νῦν δὲ σπέρμ' παραβάλλων Πινδ. Ὀλυμπ. 7, 48: Αἰθοίσας σπέρμα φλογὸς καὶ Προμ. στίχ. 110 πυρὸς πηγήν.

271-273 προσνέμονται ἐν τοῖς χειρογράφοις τῷ κορυφαίῳ. Ἡ δήλωσις τῶν προσώπων, ἥτις λείπει ἐν τοῖς χειρογράφοις, καὶ ἡ ἐκ τῆς δηλώσεως ταύτης προερχομένη στιχομυθία ἀποκατέστη ὑπὸ τοῦ Welcker (ἐν Trilog. σελ. 62 καὶ Nachtrag σελ. 69). Ἡ προσθήκη οὐδαμῇ χαλᾷ κακῶν, πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ ἡ μορφὴ τῆς στιχομυθίας συνηγορεῖ τῇ ἀποκαταστάσει ταύτῃ. Ὡσαύτως δὲ ἐν τῷ Μ ἡ δήλωσις τοῦ προσώπου Πρ. δὲν γίνεται στίχ. 279, ἀλλὰ στίχ. 282. Ἐν τῇ δηλώσει τῶν προσώπων εἶναι, ὡς γνωστόν, τὰ χειρόγραφα λίαν ἐπισφαλῆ. Ὁ O. Ribbeck εἰκάζει αἰκίζεταί γε, ὁ δὲ Blaydes αἰκίζεταί σε. —Ἴσως τὸ οὐδ' ἔστιν προῆλθεν ἐκ τῆς συναφείας τῶν περιόδων καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο ἀντ' αὐτοῦ οὐκ ἔστιν.

276. Περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ἥμαρτες διέλαβον ὁ Moller ἐν Philol. 8, 735, ὁ Caesar αὐτόθι 13, 608 καὶ ὁ Welcker, Götterlehre τόμ. 2, 259 «ἔχεται ἀληθείας ὅπερ ἐναντίον Trilog. σελ. 85 παρετήρησαν ὁ Moller καὶ Caesar, ὅτι ὁ Προμηθεὺς ὁμολογεῖ ὅτι διέπραξε μόνον σφάλμα συνέσεως, ἅτε βοηθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐπεσπάσατο βλάβην, καὶ ὅτι οὐδαμῶς ὑπεμφαίνει τὴν ὑπερτέραν ἀνάγκην ἢ Ἀδράστειαν, ἥτις ἀναπτύσσεται ἐκ τῆς περαιτέρω δράσεως. Ἀλλ' ὅμως δὲν μεταμέλεται ἐπὶ τῷ σφάλματι, ἀλλ' ἔχει ἀπόφασιν νὰ ἀναλάβῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγῶνα. Ὅθεν δὲν καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ μομφὴ τοῦ χοροῦ 968 οἱ προσ-

κυνοῦντες τὴν Ἀδράστειαν σοφοί, ἔνθα Ἀδράστεια ne quid nimis σημαίνει».

279. Ὁ Heimsoeth εἰκάζει πραγμάτων ἀντὶ πημάτων.

280 κέ. τὸν κακῶς πράσσοντ' ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων: τοὺς κακῶς πράσσοντας ὁ Stanley. Ἡ γραφὴ αὕτη διασαφηνίζεται ἐκ τούτου, ὅτι τὴν ἀρχὴν τὸ πράσσοντα ἐγράφη ἄνευ ἐκθλίψεως. Τούτου οὕτως ἔχοντος, οὐδεμιᾶς προσοχῆς εἶναι ἄξιαι ἕτεραι μεταβολαί, οἷον ἡ τοῦ Elmsley πράσσοντας· εὖ δὲ ταῦθ', ἡ τοῦ Jacobs πράσσοντας· εὖ 'γὼ ταῦθ', ἡ τοῦ Bothe πράσσοντας· ἢ 'γὼ ταῦθ', ἡ τοῦ Reisig πράσσοντας· αὐτὸς ταῦθ' καὶ εἴ τινες ἕτεραι.

281. Ὁ Weil ταῦτα πάνθ' ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ταῦθ' ἅπαντ'.

283. Ὁ Μ παρέχει εὑρόμην.

284. τοιαῖσδέ με: ὁ Wecklein ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τοίαισί με, διότι ὁ Αἰσχύλος φαίνεται, ὅτι ποιεῖται οὐχὶ συχνὴν χρῆσιν τοῦ τοῖος, ὅπερ ἐκεῖ μόνον ἀπαντᾷ, ἔνθα τὸ μέτρον ἀπαγορεύει τὸ τοιόσδε (πρβ. Προμ. 952, Ἑ. ἐ. Θ. 567, Ἱκέτ. 405, Πέρσ. 609 καὶ Εὐμ. 380). Ἵνα ποιήσηται ἐκποδὼν τὴν αἰτιατικήν, εἰκάζει ὁ C. G. Haupt ποιναῖς ᾠόμην τοίαισί γε καὶ 286 τυχεῖν τ', ὁ Elmsley τοιαισίδε καὶ 286 τυχών. Ἐν τῇ εἰκασίᾳ τοῦ Haupt ἀπαρέσκει ὁ ἀόριστος τυχεῖν μετὰ τὸν μέλλοντα κατισχνανεῖσθαι, ἐν δὲ τῇ τοῦ Elmsley ὁ τύπος τοιαισίδε εἶναι ὕποπτος, ἐπειδὴ ἀλλαχοῦ τοῦ Αἰσχύλου τοιοῦτοι τύποι δὲν εὕρηνται. Ἠδύνατό τις, ἐὰν ὄντως ἡ αἰτιατικὴ μὴ εἶχε καλῶς, νὰ εἰκάσῃ: ποιναῖς ᾠόμην τοιαῖσδέ γε . . τυχών.

285. Ὁ Μ φέρει κατισχανεῖσθαι, ἕτερα δὲ χειρόγραφα κατισχνανεῖσθαι. — πεδαρσίαις διωρθώθη ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς πεδαρσίοις.

287. Ἡ μεταβολὴ τοῦ καί μοι εἰς καί τοι, καθὰ παραινοῦσιν ὁ Blomfield καὶ Hermann, εἶναι ἄστοχος.

288. Σχολ. «γρ. βλάβας» εἶναι ἄτεχνος ἐξήγησις.

290. πίθεσθέ μοι πίθεσθε ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων πείθεσθέ μοι πείθεσθε ὁ Blomfield. Οὕτω παρέχει ὁ Μ Ἑ. ἐ.

Θ. 1057 πείθοιτο, Εὐμ. 797 πείθεσθε, Ἀγ. 216 πειθέσθαι, τοῦ μέτρου ζητοῦντος πίθοιτο, πίθεσθαι, πιθέσθαι, ὡσαύτως δὲ καὶ Ἱκ. 536 πείθου ἀντὶ πιθοῦ. Κατωτέρω 1071 ὁ Μ ἔχει πείθου, ἕτερα δὲ χειρόγραφα πιθοῦ.

291. Ἀντὶ ταὐτά τοι εἰκάζει ὁ Weil πυκνά τοι ἢ πανταχοῖ.

295. Ὁ Μ φέρει κραιπνόσσυτον, ἕτερα δὲ χειρόγραφα κραιπνόσυτον.

306. Ὁ Madvig (ἐν Advers. crit. σελ. 189) εἰκάζει οὐκ ἔστ' ἂν ὅτῳ. Ἐὰν τὸ ἂν ἦν ἀναγκαῖον, καθὰ ἐνόμιζεν ὁ Madvig, τότε ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ μᾶλλον νείμαιμ' ἄν, ἐκβαλλομένου τοῦ ἢ σοί. Ὁ Wakefield μείζον' ἂν οἶκτον, ὁ δὲ Burges μείζον' ἂν ὥραν.

310. χαριτογλωσσεῖν ὁ Ἀθήναιος μνημονεύων τοὺς στίχους τούτους 4 σελ. 165 C ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σὲ τὸ χαριτογλωσσεῖν.

311. συμπράσσειν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων συμπράττειν ὁ Brunck.

316. Ἐκ τοῦ Σχολίου νεωτέρου χειρογράφου «λαμπρὸν» εἰκάζει ὁ Dähnhardt εὐώνυμον.

320. Ὁ Meineke (Philol. τόμ. 19, 231) δέρκου θέασαι ἄνευ τινὸς ἀνάγκης.

329. Ἀναλογιζόμενοι τὰ ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι παρατεθέντα παραδείγματα ὑπολαμβάνομεν ἐπισφαλὲς τὸ ποιήσασθαι ἐκποδὼν τὸ ἀσύνηθες τῆς ἐκφράσεως. Κατὰ τοῦ M. Haupt (Ind. lect. Berol. 1860 σελ. 6), μὴ ὑπολαμβάνοντος τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐπιτρεπομένην μήτε ὑπὸ τῆς ποιητικῆς γλώσσης μήτε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ μέτρου, ἀντεπεξῆλθεν ὁ Dindorf (ἐν Jahrb. f. Philologie τόμ. 87, 75) ἐπαγόμενος μάρτυρας Θουκυδ. 1, 11 (ἔπιθι Classen αὐτόθι) καὶ Ξενοφ. Ἀναβ. 5, 3, 4 ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Μεγίστης ἀποδοχῆς ἔτυχεν ἡ μεταβολὴ τοῦ Döderlein (Reden u. Aufs. σελ. 393), γράφοντος ὄχλον (πλῆθος, πρβ. μυρίοις 557). Ὁ Meineke (Philol. 15, 139) εἴκασε κατ' ἀρχὰς ὅτλον, ὕστερον ὅμως (ἐν Σοφ. Ο. ἐ. Κολ. σελ. 227) προείλετο τὴν εἰ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κασίαν τοῦ Haupt γράψαντος: τὸν νῦν πολὺν παρόντα μόχθον. Ὁ Weil προύτεινεν πικρὸν ἀντὶ τοῦ χόλον, ὁ δὲ Lowinski ὅλον, μεταποιοῦντες ἅμα καὶ τὸ μόχθων εἰς μόχθον. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις πρότερον εἴκασεν ὁ Lowinski (Zeitschr. f. das Gymnasialw. τόμ. 20, 638): χόλου παρόντα μόχθον, ὁ δὲ L. Schmidt: χόλον παρόντ' ἄμοχθον. Ἐν τῷ παρόντ' ἄμοχθον τὸ ἄμοχθον εἶναι ἀνωφελὲς ἐπίθετον, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ Caesar (Philol. 13, 609) συνάρτησις τῶν λέξεων: παιδιὰν μόχθων καταστρέφει τὴν ῥῆσιν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἁπλῆ φαινομένη μεταβολὴ τοῦ χόλον εἰς ὅλον ἐξελέγχεται καὶ ἐκ τούτου ἀσύστατος, ὅτι τὸ ὅλος οὐδαμοῦ ἄλλοθι τοῦ Αἰσχύλου ἀπαντᾷ.

344. Τὴν σύνδεσιν τοῦ ἀκριβῶς πρὸς τὸ περισσόφρων διεῖδεν ὁ Meineke (ἐν Philol. 20, 51).

345. Μετὰ τοῦτον τὸν στίχον μεταβάλλει ὁ Bergk (ἐν Zeitschr. f. Altert. 1851 σελ. 533) τὴν τάξιν τῶν στίχων ὧδε: 356-362, 351-355, 346-350, εἶτα προσνέμει 363-381, ἐν οἷς παραδέχεται χάσμα, τῷ Ὠκεανῷ, 382-392 τῷ Προμηθεῖ. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐν τῷ M 363-388 προσνέμονται τῷ Ὠκεανῷ. Περὶ τοιαύτης μετακινήσεως οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γένηται. Ἔπιθι κατωτέρω Κριτ. ἐπισημ. εἰς 363-388.

346. Ὁ Wakefield εἴκασεν αἰκίας ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων αἰτίας ἄνευ ἀνάγκης.

347. Ἡ παράδοσις ἔχει: πάντων μετασχών. Ἐπειδὴ ὁ μῦθος δὲν λέγει, ὅτι ὁ Ὠκεανὸς μετέσχε πάντων τῶν βουλευμάτων καὶ τολμηρῶν ἔργων τοῦ Προμηθέως κατὰ τοῦ Διός, ἐπειδὴ τοιαύτη τόλμη καὶ κοινωνία ἀπᾴδει τοῦ ἀπράγμονος καὶ προνοητικοῦ χαρακτῆρος τοῦ γέροντος, ὅστις ἀπεχόμενος οὐ μόνον τῶν ἐρίδων, ἀλλὰ καὶ τῶν συμβουλίων τῶν θεῶν (ἔπιθι σημ. εἰς 300-412) ἀπέλαυε καὶ τῆς τοῦ νέου δεσπότου εὐνοίας, διὰ ταῦτα ὁ Kiehl (Aeschylea. 1850. σελ. 55) ἤθελε νὰ ἐξαλείψῃ τοὺς στίχους 347-349. Καὶ ἠδύνατο μέν τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ Αἰσχύλος μετεποίησεν τὸν μῦθον, ἀλλ' ὅμως στίχ. 250 εἰσάγει ὁ ποιητὴς τὸν Προμηθέα λέγοντα διαρρήδην ὅτι οὐδένα ἔσχε κοινωνὸν ἐν τῇ κατὰ τοῦ Διὸς στάσει αὐτοῦ. Ὅθεν τὸ πάντων

μετασχὼν δὲν δύναται νὰ ᾖ ὀρθὸν καὶ μετέβαλεν ὁ Wecklein τὸ πάντων εἰς τούτων, ὥσπερ τοὐναντίον ὁ Μ κῶδιξ στίχ. 505 παρέχει ταῦτα ἀντὶ πάντα. Ὁ Stadtmüller εἰκάζει πενθῶν ἀντὶ πάντων. Ἔτι δὲ ἔγραψεν ὁ Wecklein σὺν τῷ Weil μετασχεῖν, ὅπερ ῥᾳδίως ἠδύνατο νὰ μεταπέσῃ ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων εἰς μετασχών, μὴ ἐννοησάντων τὴν δύναμιν τοῦ καί, ὄντος οὐχὶ συμπλεκτικοῦ. Ὁ Weil γράφει πόνων ἀντὶ πάντων παραβάλλων Σχολ. ν. «θαυμάζω σε πῶς ὑπάρχεις ἐκτὸς αἰτίας καὶ μέμψεως παρὰ τῷ Διὶ καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ δεινὸν πέπονθας ἐμοὶ συναλγῶν. Ἄλλως· ἐπαινῶ σε, φησίν, ὅτι ἐκτὸς ὑπάρχεις μέμψεως, ὅπερ ἦν σοι δυνατὸν ἐπ' ἐμοὶ ποιήσας (γραπτέον πονήσας) καὶ συναλγήσας ἐφ' οἷς πάσχω κακοῖς· καὶ νῦν ἄφες κτλ.» καὶ Σχολ. Μ «θαυμάζω σε πῶς οὐδὲν πέπονθας ὑπὸ Διὸς συναλγῶν ἐμοί». Ἀλλ' ἐν τῇ εἰκασίᾳ ταύτῃ ζητεῖ τις τὸ τῶνδε.

348. μηδὲ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μηδὲν νεώτερα χειρόγραφα.

349. πείσεις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πείθεις καὶ εὐπιθὴς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὐπειθὴς νεώτερα χειρόγραφα. Ἀμφότερα τὰ σφάλματα ταῦτα εἶναι συχνά.

350. Ὁ F. W. Schmidt (Anal. Soph. et Eurip. 1864 σελ. 86) εἰκάζει πημανθῇς μολών, ὁ δὲ Α. Πάλλης πημανθῇς πόδα ἄνευ ἀνάγκης.

353. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι μηδαμῶς μ'.

354. Τὸν ἀρχαιότερον τύπον δωρειὰν ἀντὶ δωρεὰν ἀποκατέστησεν ἐνταῦθά τε καὶ 643 ὁ A. von Bamberg. Πρβ. Meisterhans, Gram. d. att. Inschr. σελ. 31[2]. Ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ἡ παρὰ τοῖς τραγικοῖς ὑπάρχουσα προτίμησις τοῦ ἰάμβου ἐν τῷ πέμπτῳ ποδὶ ἔσχε ῥοπὴν ἐπὶ τὴν χρῆσιν τοῦ βραχέος τύπου.

355. Ὁ Verrall εἰκάζει δώσειν νιν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δώσειν Δί'.

356. κοὐδαμῇ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κ' οὐδὲ μὴ νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Valckenaer εἰκάζει ἐπαινῶν οὐδαμῇ, ὁ δὲ Nauck κοὔτι μή.

359. Ὁ Μ θέλεις. Ἡ γραφὴ νεωτέρων χειρογράφων θέλοις συνᾴδει μᾶλλον τῇ ἐννοίᾳ.

361. Ὁ Hirschig εἰκάζει: οὔ κεἰ. Ἀλλὰ τότε γραπτέον μᾶλλον: οὐδ' εἰ.—Ὁ Brunck μετέβαλε πανταχοῦ τὸ εἵνεκα εἰς οὕνεκα. Ἀλλὰ τὸ οὕνεκα (οὗ ἕνεκα, πρβ. ὁθούνεκα) δύναται νὰ ᾖ σύνδεσμος, οὐχὶ δὲ πρόθεσις. Πρβ. Wecklein, Curae epigr. σελ. 35. Ἄλλως ὁ Meisterhans σελ. 177 τοῦ προμνημονευθέντος συγγράμματος.

363. χαὶ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων καὶ ὁ Porson.

363-388 προσνέμονται ἐν τοῖς χειρογράφοις τῷ Ὠκεανῷ, προσγραψάσης ἐν τῷ M ὀψιαιτέρας χειρὸς πρὸ τοῦ στίχου 363 τὸ ὄνομα Ὠκεανός, ἐν δὲ τῷ 389 στίχῳ τὸ ὄνομα τοῦ Προμηθέως. Ὀρθῶς ὁ Elmsley προσένειμε τοὺς εἰρημένους στίχους τῷ Προμηθεῖ. Ὁ Wieseler προσνέμει τῷ Ὠκεανῷ 363-375, ὁ δὲ Bergk (πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς 345) 363-381, διότι ἅπασα μὲν ἡ ἐν τοῖς στίχοις τούτοις διήγησις, μάλιστα δὲ ὁ στίχος 379 δὲν συνᾴδει τῷ προσώπῳ τοῦ Προμηθέως, ὄντι ἐχθρῷ τοῦ Διός. Ἀλλ' ὅμως λίαν προσφυῶς σημειοῦται ὁ Hartung ὅτι ἡ διήγησις περὶ τῶν ἔργων τοῦ Διὸς εἶνε οὕτω μεγαλοπρεπής, ὥστε αὐτὸς ὁ ποιητὴς διαλέγεται διὰ τοῦ στόματος τοῦ Προμηθέως. Πρβ. καὶ τὴν σημείωσιν τοῦ Weil εἰς τὸ προκείμενον χωρίον.

364. πρὸς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐς νεώτερα χειρόγραφα. Κατὰ τὴν σημείωσιν τοῦ Valckenaer εἰς Εὐρ. Ἱππ. σελ. 277 ἡ πρὸς σημαίνουσα ἐνταῦθα στάσιν ὀφείλει νὰ συνταχθῇ δοτικῇ, ὅθεν ὁ Hartung καὶ ἕτεροι γράφουσιν: πρὸς ἑσπέροις τόποις, ὁ δὲ Bergk (Jahrb. f. Philol. 1860 σελ. 417) προσεσπέροις τόποις. Ὁ Elmsley εἴκασεν: ὅστις ἑσπέρους τόπους, ὁ δὲ Paley ἐφεσπέροις τόποις. Μᾶλλον ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ τὸ ἐν τῷ M ἐς ὡς διττογραφίαν τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ ἑσπέρους, τὸ δὲ πρὸς ὡς μετρικὴν διόρθωσιν τοῦ ἐς καὶ συνῳδὰ τῇ παραδεδομένῃ αἰτιατικῇ νὰ γράψῃ: καθ' ἑσπέρους τόπους. Ἔπιθι ὅμως τὰ ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι παρατεθέντα παραδείγματα.

365 κέ. Ὁ P. Petit (ἐν Obss. misc. III 24) κίων . . . ἐρείδων ἄχθος. Ἡ γνώμη τῶν μεταγενεστέρων, οἷον τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1389, 61: «ἄλλοι δὲ Ἄτλαντα τὸν νοητὸν ἄξονα νοοῦσι, τὸν διὰ μέσης τῆς γῆς ἐληλαμένον καὶ ἀπὸ τοῦ βορείου

εἰς τὸν νότιον πόλον καθήκοντα . . . ὅς συνεχὴς μέν ἐστι κατὰ τὴν ὁλότητα καὶ εἷς· διὸ καὶ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ κίονα εἶπεν ἑνικῶς καὶ οὐ κίονας», ὑπολαμβανόντων τὸν Ἄτλαντα ὡς τὸν ἄξονα, περὶ ὃν στρέφεται ἡ γῆ, ἀπᾴδει τοῦ ποιητοῦ. — Ὁ Robortellus ὤμοιν, ἣν γραφὴν ἀποδέχεται καὶ ὁ Weil. Ἀλλὰ τοῦ πληθυντικοῦ κειμένου ποιητικῶς ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ, ἧττον συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ ὁ δυϊκός.

368. Περὶ τῆς γραφῆς τοῦ οἰκτίρω ἔπιθι Meisterhans, Gram. d. att. Inschr. σελ. 142 καὶ κριτικὰς ἐπισημειώσεις εἰς Πέρσ. 201.

369. ἑκατογκάρανον ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἑκατοντο-
α
κάρηνον, ὕπερθεν τοῦ η γεγραμμένου α καὶ τοῦ δευτέρου ο διορθωθέντος εἰς α ὑπὸ ὀψιαιτέρας χειρὸς (ἑκατοντα-), ὁ Blomfield. Ὁ Pauw ἤθελε νὰ γραφῇ ἑκατογκάρηνον.

370. πᾶσι δ' ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων πᾶσιν ὃς ὁ Minckwitz καὶ Hermann. Τὸ μετρικὸν σφάλμα ἐπεχείρησαν νὰ διορθώσωσι καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον ὁ Elmsley γράφων: Τυφῶν' ἅπασιν ὅστις ἀντέστη καθ' ὃν τρόπον καὶ 364, ὁ Burges Τυφῶνα θῆρ' ὃς πᾶσιν, ὁ Gaisford θοῦρον ὅστις ἀντέστη, ὁ Weil θοῦρον εἷς ὃς ἀντέστη, ὁ L. Schmidt θοῦρον πᾶσι θεοῖς ἀντηρέτην παραδεχόμενος μετὰ τὸν στίχον τοῦτον σὺν τῷ Weil χάσμα, ὁ Heimsoeth (De diversa div. mend. emend. 1866) πᾶσιν ὃς προύστη ἣν εἰκασίαν ἐποιήσατο μὲν πρὶν ὁ Lobeck, ὕστερον δὲ κατέλιπεν (ἴδὲ σημ. εἰς Σοφ. Αἴ. 803 σελ. 355 [2]). Ὁ Paley ἀποφαίνει τὸν στίχον τοῦτον νόθον καὶ τίθησιν ἕνεκα τούτου ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ συρίζον ἀναφερόμενον εἰς τὸ τέρας. Ἀλλὰ τὸ συρίζον εἶναι ἀπόδειξις κατὰ τῆς γνώμης τοῦ Paley, διότι ἕνεκα τοῦ γαμφηλαῖσι θὰ ἀνέμενέ τις συρίζοντα κατὰ τὸ καλούμενον σχῆμα κατὰ σύνεσιν.

371. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχοντα γαμφηλῇσι ἢ γαμφηλῆσι, ὡς 479 ζεύγλησι, ὑπεμφαίνουσι καὶ πάλιν τὴν ἀξίαν τῶν παραδεδομένων ἰωνικῶν τύπων. Ἴδὲ ἄνω σημ. εἰς 6. — ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M φόβον παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα φό-

νον, ὅπερ προτιμῶσι πολλοὶ ἐκδόται. Ἡ σύγχυσις αὕτη τῆς γραφῆς ἀπαντᾷ συχνὴ ἐν τοῖς χειρογράφοις, οἷον Ἑπτ. ἐ. Θ. 485 καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Μεδ. κώδικι. Εἰς τὴν ἀποδοχὴν τοίνυν τῆς γραφῆς φόνον δὲν ἐναντιοῦται ἡ αὐθεντεία τοῦ Μεδ. κώδικος, ἀλλ' ὅμως τοῖς θεοῖς ἀναρμοστεῖ τὸ φόνος.

374. Ἐν τῷ Μ κεῖται ἄγρυπνος μετὰ ὕπερθεν τοῦ σ γεγραμμένου ν. Ὁ Potter εἰκάζει ἄνευ ἀνάγκης ἀγρύπνου.

375. Ἄνευ ἀνάγκης ὁ Heimsoeth (Wiederh. σ. 98) εἰκάζει ἐκφυσῶν φλόγα.

379. παράορον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ παράωρον (νεωτέρων χειρογράφων ἐχόντων παρήορον) διώρθωσεν ὁ Bergk.

381. ἱπούμενος μεταβέβληται ἐν τῷ Μ ὑπὸ ὀψιαιτέρας χειρὸς εἰς ἰπνούμενος.

385. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι λευράς· ἀλλ' οἱ τραγικοὶ ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ γύης, οὐχὶ τοῦ γύα. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλεὶδ. 839 τὸν Ἀργείων γύην σπείροντες, Σοφ. ἀπ. 651 πάντα πληθύνει γύην, Ο. ἐ. Κ. 58 οἱ δὲ πλησίοι γύαι.

386 κέ. Τὴν μετακίνησιν τῶν στίχων ἐποιήσατο ὁ Fritzsche. Ἠδύνατό τις νὰ ἐμβάλῃ 387 καὶ μετὰ στίχον 384. Πάντως ὅμως ὁ στίχ. 387 δὲν συνᾴδει εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν στίχ. 386 καὶ 388, ἐν οἷς ὁ ποιητὴς ζητεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ προκείμενον. — θερμοῖς ἀντὶ θερμῆς νεώτερον χειρόγραφον. — ἀπλάτου ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἀπλήστου ὁ Schütz. — βέλεσι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βέλεσσι νεώτερα χειρόγραφα.

394. Ἡ τῶν χειρογράφων γραφὴ ὀργῆς νοσούσης δὲν εἶναι ὀρθή, διότι, καθὰ σημειοῦται ὁ Herman, ὀργὴ νοσοῦσα non erit nimia et modum excedens ira intellegenda, sed quae non impleat modum nec possit recte censeri ira esse. ψυχῆς νοσούσης παρέχουσιν ὁ Πλούτ. Ἠθ. σελ. 102 B, ὁ Εὐστάθ. σελ. 696, 33 καὶ 1005, 21, ὁ Γεωργίδ. Γνωμολ. ἐν Boiss. Anecd. 1 σελ. 100, ὁ Γεώργ. Παχυμ. ἐκδ. Boiss. σελ. 222, Μενάνδρ. Γνῶμ. Μονόστ. 550. Προσέτι δὲ ἀναγινώσκεται: ὀργῆς ματαίας εἰσὶν αἴτιοι λόγοι ἐν Στοβ. Ἀνθολ. 20,13. Ὁ Θεμίστ. λόγ. 7 σελ. 98 ἔχει: φάρμακον δὲ ὀργῆς οἰδαινούσης τὸ μὲν αὐτίκα λόγος ἐστίν, ᾧ σὺ τηνικαῦτα ἐπράϋνας

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

σφαδάζουσαν καὶ ζέουσαν ἔτι. Τὸ ὀργῆς ὑπεμφαίνει καὶ τὸ iracundiae τοῦ ἐν τῇ ἐξηγ. σημειώσει εἰς 493 παρατεθέντος χωρίου τοῦ Κικέρωνος. Κατὰ ταῦτα φαίνεται ἐν πρώτοις, ὅτι τὸ νοσούσης εἶναι ἐφθαρμένον, ὁ δὲ Hermann παραβάλλων τὰ Σχόλ. νεωτέρων χειρογράφων «οἱ λόγοι οἱ παρακλητικοὶ θεραπεύουσι τὴν ὀργὴν ἀγριαίνουσαν καὶ ἐπαιρομένην» καὶ «ἀκμαζούσης» πρὸς Ἡσύχ. «σφριγᾷ· περιτέταται . . . ἄλλοι σφύζει, πλήρης τυγχάνει· μάλιστα δὲ ἐπὶ θηλείας εὐσωματεῖ, ἀκμάζει, νεάζει, καπριᾷ», «σφριγῶν· ἀκμάζων, νεάζων, αὔξων» (ἀμεταβάτως) καὶ «σφριγῶντα· ἐπαιρόμενα, ἰσχύοντα» εἴκασε σφριγώσης ἀντὶ νοσούσης καίπερ δεξάμενος ἐν τῷ κειμένῳ τὴν παρὰ Πλουτάρχῳ καὶ Εὐσταθίῳ καὶ Γεωργίδῃ γραφὴν ψυχῆς νοσούσης . . σφυδῶντα θυμόν. Τῇ γραφῇ δὲ ταύτῃ, ὄντος τοῦ λόγου περὶ ὀργῆς, ῥᾳδίως ἠδύνατό τις κατὰ τὸν Hermann νὰ προσγράψῃ πρὸς ἐξήγησιν τὸ ὀργῇ, ὅπερ ὑποληφθὲν ὕστερον ὡς ἰδιαιτέρα γραφὴ καὶ ἐκβαλὸν τὸ ψυχῆς μετεβλήθη εἰς ὀργῆς. Ἡ εἰκασία σφριγώσης ἠδύνατο νὰ ὑποληφθῇ πιθανή, ἐφ' ὅσον ἐπιστεύετο ὅτι ἐν στίχῳ 396 ὁ Μεδ. παρέχει σφυδῶντα (πρβ. Ἡσύχ. «σφυδῶν· ἰσχυρός, εὔρωστος, σκληρός»). Ἀφ' οὗ ὅμως κατεδείχθη ὅτι ὅ τε Μεδ. καὶ οἱ λοιποὶ κώδικες παρέχουσιν 396 σφριγῶντα, τότε ὤφειλε, ἐὰν ἐγράφετο σφριγώσης στίχ. 394, νὰ γραφῇ καὶ στίχ. 396 σφυδῶντα ἢ νὰ τεθῇ ὀργῆς σφυδώσης στίχ. 394. Ὁ Dindorf γράφει κατὰ τὸ χωρίον τοῦ Θεμιστίου ὀργῆς ζεούσης, ἀλλὰ τὸ χωρίον τοῦ Θεμιστίου ἠδύνατο νὰ ἀγάγῃ μᾶλλον εἰς τὴν γραφὴν ὀργῆς σφριγώσης... σφυδῶντα θυμόν. Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ τὸ νοσούσης συνᾴδει κάλλιστα τῷ ἰατροί, μαρτυρεῖται δὲ καὶ ὑπὸ πάσης τῆς παραδόσεως πλὴν τοῦ ἐπισφαλοῦς χωρίου τοῦ Στοβαίου, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ εἰς στίχ. 396 Σχόλιον «νῦν οὖν ἐν ἀκμῇ τοῦ θυμοῦ ἐστι Ζεύς» ἐμπεδοῖ τὴν γραφὴν σφριγῶντα, διὰ ταῦτα ὀφείλει τις νὰ ὑπολάβῃ τὸ ὀργῆς ὡς ἐφθαρμένον καὶ δὴ ὡς γλώσσημα τοῦ ψυχῆς νοσούσης ἀναμιμνησκόμενος τῶν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ πρώτου τόμου σελ. η' περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Αἰσχύλου ῥηθέντων. Ὑπῆρχον ἤδη ἐν ἀρχαίοις χρόνοις αἱ γραφαί: ψυχῆς νοσούσης καὶ ὀργῆς νοσούσης, τούτων δὲ

ὡς ἀρχέγονον ὀφείλομεν νὰ ὑπολάβωμεν τὸ ψυχῆς νοσούσης. Ὁ Weil ἀποβλέπων εἰς τὸ ἐν στίχ. 392 φρόνημα ἔγραψεν ἄλλοτε: φρενὸς νοσούσης, ἵνα ἀντιστοιχῶσιν ἀλλήλοις φρόνημα - φρενὸς καὶ κέαρ - θυμὸν (395 - 396).

396. Περὶ τοῦ σφριγῶντα ἰδὲ τὴν ἄνω σημ. εἰς στίχ. 394. — ἰσχναίνῃ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἰσχναίει, προσγεγραμμένου ν ἄνωθεν τοῦ ει, παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα.

397. Νεώτερα χειρόγραφα φέρουσι προμηθεῖσθαι, ἥτις γραφὴ ὑπόκειται ὡς βάσις καὶ τῷ Μεδ. Σχολίῳ «ἐν τῷ προνοεῖσθαι καὶ πειρᾶσθαι τὸν Δία πείθειν». Ἀλλὰ τὸ προθυμεῖσθαι τοῦ M κεῖται ἐκτὸς ἀμφιβολίας.

400. Ὁ Turnebus τήνδε τὴν νόσον. Ἰδὲ ὅμως ἐξηγ. σημειώσεις.

401. Ὁ Kock εἰκάζει κύδιστον ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων κέρδιστον. Ἴσως γραπτέον κέρδιον κατὰ τὸ Σχόλ. «ἄμεινόν μοί ἐστι».—Ὁ Cobet μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

402. Ὁ Hermann ἐμὸν δόκει σύ. Ὁ Weil ἄλλοτε μὲν εἴκασεν: μεῖζον δοκήσει, νῦν δὲ: ἐμὸν δοκῆσαι τἀμπλάκημ' ἀρκεῖ τόδε.

403. Ὁ Μεδ. στέλλνι.

408. Ὁ Μεδ. σῶζε. Πρβ. Meisterhans, Gr. d. att. Insch. σελ. 142² καὶ εἰς Πέρσ. 350.

411. δὲ τἂν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δ' ἔτ' ἂν ὁ Blomfield.

415. Τὰ χειρόγραφα παρέχουσι δακρυσίστακτον ἐναντίον τοῦ μέτρου. Πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς μετρικῆς συμφωνίας ἐξέβαλεν ὁ Heath τὸ δὲ καὶ τὸ λειβομένα γράψας καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ κατὰ τὸν Παρισ. A κώδικα ἔτεγξε. Sed particula abesse non potest, λέγει ὁ Hermann, neque λειβομένα delendum est, sed excidit aliquid in antistropha. Ὁ Hermann γράφων: δακρυσίστακτον ἀπ' . . ῥαδινῶν δ' εἰβομένα σημειοῦται περὶ τοῦ ῥαδινὸν: potest videri verum esse, ut Aeschylus expresserit τέρεν δάκρυον. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ δὲ πρβ. στίχ. 337 καὶ Burgard, Quaestiones gramm. Aesch. σελ. 71. Ὁ Weil εἴκασεν: δακρυσίστακτον ἀπ' . . δ' ἀδινὸν παραβάλλων Σοφ. Τραχ. 849 ἀδινῶν χλωρὰν τέγ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

γει δακρύων ἄχναν, ὁ δὲ Hartung ῥαδινὰν παρειάν. Ὁ G. Wolff (ἐν Rhein. Mus. 19, 464) πρoύτεινε τὴν γραφὴν δακρυσιστακτὶ δ', ἣν πρότερον εἴκασεν ὁ Hermann (Elem. doctr. metr. σελ. 494). Ἐπειδὴ δὲ τὸ δακρυσιστακτὶ παρίσταται ἐπισφαλές, διὰ ταῦτα ὡς ἁπλουστάτη μεταβολὴ φαίνεται τὸ δακρυσίστακτα, ὅπερ ἐπῆλθεν ἤδη τῷ Minckwitz.

416 κέ. ῥαδινὸν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ῥαδινῶν παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα. — παγαῖς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πηγαῖς νεώτερα χειρόγραφα.

421. ἐνδείκνυσιν αἰχμὰν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐνδεικνύειν αἰχμὴν νεώτερα χειρόγραφα.

424. Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ γενομένη ἀναπλήρωσις εἶναι ἐπισφαλής. Ὁ Hermann ⟨δακρυχέει⟩ στένουσα (οὕτω ὑποδεέστερα χειρόγραφα ἀντὶ στένουσι), ὁ Dindorf ⟨περθομέναν⟩ στένουσι, ὁ Fritzsche ⟨δυρόμενοι⟩ στένουσι, ὁ Stadtmüller ⟨οἰχομένην⟩ στένουσι.

429. Ἄνευ ἀνάγκης ὁ Weil εἰκάζει μεγαλόστονοι τεοῖς.

436. Τὸ τῶν χειρογράφων Ἀραβίας εἶναι μετρικῶς ἐσφαλμένον καὶ ἡ θέσις τῆς ἱκανῶς γνωστῆς τότε χώρας δὲν ἠδύνατο νὰ μετατοπισθῇ οὕτως εἰς τὸν Καύκασον. Ἀρίας τ' πρoύτεινεν ὁ Martin, Ἀρίας τ' ἢ Κάρίας ὁ Hartung παραβαλὼν Χο. 423. Ἡ κρᾶσις τοῦ Κάρίας ἐν χορικῷ ᾄσματι παρίσταται ὕποπτος. Πρβ. Wecklein, Studien zu Aesch. σελ. 12. Ὁ Boissonade εἴκασεν Ἀβαρίας, ὁ Schütz Χαλυβίας, ὁ Wieseler Ἀραμίας, ὁ Hermann Σαρματᾶν, ὁ Heimsoeth (Wiederh. σελ. 488 καὶ De interpol. comm. alt. σελ. X) Χαλκίδος (τὴν σκυθικὴν Χαλκίδα. Πρβ. Στέφ. Βυζ. λ. Χαλκίς).

437. ὑψίκρημνον ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὑψίκρημνόν θ' ὁ Elmsley. Τὸ Σχόλ. «λείπει ὁ καὶ» ὑπεμφαίνει, ὅτι τὸ θ' τὴν ἀρχὴν δὲν ὑπῆρχεν καὶ ὅτι ἐπειράθησαν διὰ τοῦ καὶ ἢ θ' νὰ ποιήσωνται ἐκποδὼν τὴν γεωγραφικὴν δυσκολίαν, ἣν παρεῖχε τὸ ''Ἀραβία Καυκάσου πέλας''.

438. Ὁ Burges καὶ ὁ Hermann Καυκάσου πύλας μνημονεύοντες Plin. N. H. 6, 12 ab his sunt portae Caucasiae, magno errore multis Caspiae dictae κτλ. καὶ Λουκιαν. Προμ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κεφ. 4 σὺ δέ, στωμύλος γὰρ εἶ καὶ δικανικός, ἀπολόγησαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς δικαίαν τὴν ψῆφον ἔθετο ἀνεσταυρῶσθαί με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου, οἴκτιστον θέαμα τοῖς Σκύθαις. Ὁ Wieseler εἴκασε Καυκάσου λέπας.—Ἀντὶ νέμουσιν (ὁ M νέμουσι) παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα νέμονται, ὅπερ συνήθως ἀποδέχονται οἱ ἐκδόται. Ἀλλὰ τὸ ἐν στ. 428 προηγησάμενον νέμονται συνηγορεῖ τῇ διὰ τοῦ νέμουσιν προσγενομένῃ ποικιλίᾳ λόγου.

441-451 ἐκλαμβάνονται συνήθως ὡς ἐπῳδός. Τὸ πρῶτον ὁ Hermann ἐπειράθη νὰ ἀποκαταστήσῃ στροφὴν καὶ ἀντιστροφὴν ἐξαλείφων τὸ ἄλλον καὶ παραδεχόμενος χάσμα μετὰ 446. Πρβ. καὶ O. Ribbeck (ἐν Rhein. Mus. 14, 627) γράφοντα: δαμέντ' ἀκαμάτοις εἰσιδόμαν θεόν. Ὅτι ἡ περὶ στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς γνώμη εἶναι ὀρθή, δεικνύει τὸ ἐκ στίχου 155 καταγόμενον: ἀδαμαντοδέτοις λύμαις, ὅπερ δὲν ἁρμόζει λεγόμενον περὶ τῶν μόχθων τοῦ Ἄτλαντος. Ἔτι δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ μεταξὺ κείμενον Τιτᾶνα ἐξελέγχεται ὡς ὀθνεῖον καὶ γλώσσημα τοῦ θεόν. Ἡ παρατήρησις, ὅτι τὸ χωρίον ἐβλάβη διασκευασθέν, ἐπιτρέπει νὰ ἐξαλείψωμεν (σὺν τῷ Hermann) τὸ ἄλλον 441, τὸ Ἄτλανθ' (σὺν τῷ Bergk) 444, τὸ αἰὲν αὐτόθι, νώτοις 446. Ἐπειδὴ πρὸ τοῦ οὐράνιόν τε πόλον ἐλλείπει ἡ μνεία τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῇ γαίας. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐγράφη μόνον 441 πόνοισι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογρ. πόνοις, 443 ἐσειδόμαν (μετὰ τοῦ Hermann) ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων εἰσιδόμαν, θεῶν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογρ. θεόν, ὃς 444 (μετὰ νεωτέρων χειρογράφων) ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὡς, ὑπέροχον (ὡσαύτως κατὰ νεώτερα χειρόγραφα) ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὑπείροχον, καὶ τέλος 446 στέγων ὑποστενάζει ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ὑποστενάζει. Ἤδη ὁ Σχολ. σημειοῦται «λείπει ἔχων· ἢ μετὰ στεναγμοῦ φέρει». Ἡ ἐξήγησις αὕτη τοῦ ὑποστενάζει φαίνεται οὐχὶ πιθανή. Ὁ Dindorf εἴκασεν ὀχῶν στενάζει, ὁ Hermann ὑποστεγάζει (ὑποβαστάζει) παραβάλλων Ἡσύχ. «στέγει· κρύπτει, συνέχει, βαστάζει, ὑπομένει» καὶ Σουΐδ. λέξ. «στέγει, καὶ στεγόντων, ἀνεχόντων, βασταζόντων», οἷς προσθετέον καὶ Αἰσχ. ἀπόσπ. 312, 2 αἱ δ' ἑπτ'

Ἄτλαντος παῖδες ὠνομασμέναι πατρὸς μέγιστον ἆθλον οὐρανοστεγῆ κλαίεσκον. Ἀλλὰ τὰ ἑπόμενα ζητοῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ στενάζειν. Ὁ Hermann ἀποκαθίστησι τὴν μετρικὴν συμφωνίαν γράφων: μόνον δὲ πρόσθεν ἐν πόνοις δαμέντ' ἀδαμαντοδέτοις Τιτᾶνα λύμαις ἐσειδόμαν θεῶν Ἄτλαντος ὑπέροχον σθένος κραταιόν, ὃς γᾶν οὐράνιον τε πόλον νώτοις ὑποστεγάζει, παραδεχόμενος, ὡς εἴρηται, μετὰ στίχ. 447 χάσμα. Ἀλλ' ὅμως πρὸς μεθοδικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν ὡς βάσιν ἤτοι τὴν στροφὴν ἢ τὴν ἀντιστροφήν, μάλιστα δὲ ἡ διατήρησις τοῦ ἀδαμαντοδέτοις λύμαις καθίστησι τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Hermann ἄχρηστον. Τὸν τρόπον τῆς τοῦ χωρίου φθορᾶς διεῖδεν ὁ Heimsoeth γράφων: μόνον δὲ πρόσθεν ἐν πόνοις εἰδόμαν θεῶν δαμέντ' Ἄτλαντος ὑπέροχον σθένος κραταιόν, ὃς γᾶν οὐράνιόν τε πόλον νώτοις ὑποστεγάζει. Τὸ κείμενον τοῦτο καθίστησιν ἀπίθανον ἡ ἀναστροφὴ τῶν λέξεων. Τὴν ἔννοιαν τῆς γῆς ἐζήτησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ κείμενον ὁ Schütz γράψας χθονὸς ἀντὶ σθένος 444, ὁ Halm (Lect. Aeschyl. Monach. 1835) Ἄτλανθ' ὃς αἰὲν ὑπερέχων χθονὸς κραταιόν. Ὁ Ludwig καὶ Pleitner (Beiträge zur Kritik u. Erkl. v. Aesch. Agam. und Soph. Antig. σελ. 23) εἴκασαν: ὃς αἶαν ἀντὶ ὃς αἰέν. Ἀλλ' ὅμως αἶα σημαίνει χώραν, οὐχὶ γῆν. Ὁ Weil παραδέχεται τὸ κείμενον τοῦ Hermann πλὴν ὅτι ἀντὶ τοῦ ἀκαμαντοδέτοις (ἢ ἀδαμαντοδέτοις κατὰ νεώτερα χειρόγραφα) γράφει ἀκάμπτοις ἐκβάλλων ἅμα καὶ τὸ Τιτᾶνα λύμαις ὡς ὀθνεῖον παρέμβλημα.

447. δὴ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δὲ ὁ Weil.

448. βυθὸς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M βαθὺς νεώτερα χειρόγραφα.

449. κελαινὸς ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις κελαινὸς δ' ὁ Lachmann. Ὁ Dindorf τίθησι τὸ δ' μετὰ τὸ Ἄϊδος.—Ὁ Heimsoeth εἰκάζει ἐμβρέμει ἀντὶ ὑποβρέμει ἀποβλέπων εἰς τὸν ἀντίστοιχον τῆς στροφῆς στίχον.

451. Ὁ Heimsoeth πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς μετρικῆς συμφωνίας εἴκασεν ἀλγοῦσιν, ὁ δὲ Weil ἀχοῦσιν. Ἡ αἰτία αὕτη ἐλλείπει διὰ τῆς γραφῆς στέγων ὑποστενάζει.

454. προυσελούμενον ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων προση-

λούμενον ἀποκατέστησεν ὁ Askew. Τὸν τύπον προυσελεῖν παρέχει ὁ 'Ραβεν. κῶδ. τοῦ 'Αριστοφ. Βατρ. 790. Τὸ 'Ετυμ. Μ. σελ. 690, 2 φέρει προυσελλεῖν.

458. Ὁ Heath βροτοῖς δ' εὑρήματα, ὁ Meineke βροτοῖς δὲ πράγματα, ὁ δὲ Fr. W. Schmidt (Satura critica, Neu-Strelitz 1874) τὰ δὲ βροτοῖς δωρήματα. Ἡ παράδοσις ἔχει ὀρθῶς.

462. Ὁ Wakefield εἴκασεν ἔννοιαν, ὁ Meineke εὔσοιαν, ἀλλ' οὐδεμιᾶς μεταβολῆς ἀνάγκη.

466. Ὁ Porson κοὔτι οὐδὲν δέον.

467. Ὁ Μ προσήλους μετὰ ει ἄνω τοῦ η γεγραμμένου.

474. Ὁ Στοβ. 'Εκλ. 1, 1 παρέχει ὁδοὺς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δύσεις καὶ πολλοὶ προτιμῶσιν ὁδούς, διότι ἄνευ αἰτίας ἡ δύσις τῶν ἄστρων δηλοῦται ὡς δυσκολωτέρα νὰ ὀφθῇ ἢ ἡ ἀνατολή. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἑπόμενος στίχος ἐμνημονεύθη ὑπὸ τοῦ Στοβαίου ἀνακριβῶς: ἀριθμὸν εὑρὼν ἔξοχον σοφισμάτων, τὸ δὲ δυσκρίτους ἀναφέρεται, καθὰ ἐσημειώσατο ὁ Heimsoeth ἐν Wiederherstell. der Dram. d. Aesch. σελ. 43, καὶ εἰς τὸ ἀντολάς. Τὸ ὑπὸ τοῦ Hermann ἀντὶ τοῦ δύσεις προταθὲν φύσεις εἶναι παντάπασιν ἐπισφαλές, διότι ὁ Προμηθεὺς δυσκόλως δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους τὴν φύσιν τῶν ἄστρων.

473. Ἐν Στοβ. 'Εκλ. 1, 1 προσκολλᾶται εἰς τοὺς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Αἰσχύλου μνημονευομένους στίχ. 470-475 τὸ ἔμπροσθεν ἐν ἐξηγητικαῖς σημειώσεσιν εἰς στίχ. 466 παρατεθὲν τραγικὸν ἀπόσπ. «ἔπειτα πάσης 'Ελλάδος . . . πρῶτα μὲν τὸν πάνσοφον ἀριθμὸν ηὕρηκ' ἔξοχον σοφισμάτων». Ἐνταῦθα δύναται νὰ ἐκπλήξῃ ἡ ὁμοία ῥῆσις ἔξοχον σοφισμάτων». Ἀλλὰ τὸ προηγούμενον τὸν πάνσοφον δεικνύει, ὅτι τὸ ἔξοχον σοφισμάτων δὲν δύναται νὰ ἕπηται, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ῥῆσις αὕτη κατάγεται ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Στοβαίῳ μνημονευθέντος χωρίου τοῦ Αἰσχύλου. Ἐάν τε τοίνυν τὸ ἀπόσπ. τοῦτο κατάγηται ἐκ τοῦ Παλαμήδους τοῦ Αἰσχύλου, ὅπερ δύναται νὰ εἰκασθῇ ἐκ τοῦ Σχολ. εἰς 473 «τούτων τὴν εὕρεσιν καὶ Παλαμήδει προσῆψεν κτλ.» καὶ ἐκ τῆς Πλάτ. Πολιτεί. 7 σελ. 522 D φησὶν (ἐν ταῖς τραγῳδίαις Παλαμήδης) ἀριθμὸν εὑρὼν τάς τε τάξεις τῷ στρα-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τοπέδῳ καταστῆσαι καὶ ἐκ τοῦ ἀποσπ. 182, ἐάν τε ἐκ τοῦ Εὐριπιδείου Παλαμήδους, πάντως οὔτε ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Στοβαίου οὔτε ἐν τῷ Σχολίῳ ὑπάρχει λόγος πείθων ἡμᾶς νὰ μεταθῶμεν στίχ. 475-477 εἰς τὸν Παλαμήδην τοῦ Αἰσχύλου. Εἰς τό: πρῶτα μὲν τὸν πάνσοφον ἀριθμὸν εὕρηκ' (εὑρὼν) δὲν δύναται νὰ ἕπηται: ἐξηῦρον αὐτοῖς (476).

475. Ὁ Μ φέρει νοσφισμάτων προσγραφέντος ἐν τῇ ᾤᾳ σοφισ ὑπὸ νεωτέρας χειρός. σοφισμάτων παρέχει ὁ Στοβαῖος ἐν τῷ ἄρτι μνημονευθέντι χωρίῳ καὶ Ἀνθολ. 81, 1 σὺν τοῖς ἑτέροις τοῦ Αἰσχύλου χειρογράφοις.

476 κέ. Ὁ Στοβ. Ἀνθολ. 81, 1 ἔχει σύνθεσιν. Ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ ὁ Μ φέρει μνήμην (μνήμην θ' ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς) καὶ ἔργαν (μεταβληθὲν εἰς ἐργάτιν ὑπὸ νεωτέρας χειρός). ὁ Στοβ. μνήμην καὶ ἐργάνην, ἕτερα δὲ χειρόγραφα παρέχουσι μνήμην θ'. Τῆς γραφῆς σύνθεσιν ὑπερμαχῶν ὁ Hemsterhusius (ἐν Λουκιαν. Τόμ. 1 σελ. 88) γράφει: μνήμης ἁπάντων μουσομήτορ' ἐργάνην. Ὁ Hermann σημειοῦται περὶ τῆς μεταβολῆς ταύτης: multo aptius et commodius cum aperto genetivo coniungitur ἐργάνην quam si Μουσῶν ex μουσομήτορα esset intellegendum. Ἀλλὰ μνήμη (μνημοσύνη) εἶναι ἡ μήτηρ τῶν Μουσῶν. Τὴν γραφὴν μνήμην θ' ἀπέκρουσε δικαίως ὁ Hermann. Τὴν μνημονικὴν τέχνην, ἣν ὁ σύγχρονος τοῦ Αἰσχύλου Σιμωνίδης λέγεται ὅτι ἐξεῦρεν, δὲν ἠδύνατο ὁ ποιητὴς νὰ προσνείμῃ τῷ Προμηθεῖ.

479. δουλεύσοντα ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δουλεύοντα ὁ Kirchhoff.— σάγμασιν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων σώμασιν ὁ Pauw. Ἐν τῷ ζεύγλαισι ἀναμένει τις ὁμοίαν δήλωσιν τοῦ βαστάζειν ἄχθη. Ὁ νέος Σχολ. συνάπτει τὸ σώμασιν οὐ μόνον τῷ δουλεύοντα, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑπομένῳ γένοιντο λέγων «οὐ μόνον τὸ ζεύγνυσθαι ὑπηρετοῦντα ἀνθρώποις πρὸς τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπισάττεσθαι καὶ φόρτους ἐπάνω σωμάτων αἴρειν σκευοφοροῦντα· ἢ πρὸς τὸ δουλεύοντα στικτέον, ἵν' ᾖ τὸ σώμασι διὰ τοὺς ἵππους· οὕτω καὶ ὑφ' ἅρματα ἤγαγον φιληνίους ἵππους, ὅπως ἐν τοῖς σώμασι γένωνται διάδοχοι μεγίστων μοχθημάτων τοῖς θνητοῖς· κρεῖττον δὲ τοῦτο τοῦ προτέ-

ρου, ὥστε τὸ δουλεύοντα ἀντὶ τοῦ ὑπείκοντα». Ὁ Hermann ἐννοῶν ἐν τῷ σώμασι τὰ σώματα τῶν ἐπικαθημένων ἱππέων παραβάλλει σωματηγός, σωματηγεῖν καὶ Ἡσύχ. «ἀστράβη . . οἱ δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον μὲν τὴν σωματηγὸν ἡμίονον οὕτως ἔλεγον· ἐνίοτε δὲ πάντα ἁπλῶς τὰ σωματηγοῦντα ὑποζύγια». Ἀλλ' ἡ δήλωσις αὕτη εἶναι λίαν ἀόριστος, ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ σάγμασιν δύναται νὰ ὑπονοηθῇ καὶ τὸ βαστάζειν βαρέα φορτία, ἁρμόζει πολλῷ κάλλιον τὸ ἑπόμενον 'μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων'.

381. γένοιντ' ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων γένωνθ' ὁ Dawes ἐν Misc. Crit. σελ. 272.

484. ναυτίλων ἔχουσι νεώτερα χειρόγραφα, ὁ M φέρει ναυτιλόχων μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιὲν μαρτύριον, ὅτι πολλάκις ἡ τοῦ κειμένου λέξις καὶ ἡ ὕπερθεν αὐτῆς προσγεγραμμένη ἑρμηνεία συνανεμίγησαν ἀλλήλοις, διότι τὸ ναυτιλόχων προῆλθεν προφανῶς ἐκ τοῦ ναυτίλων καὶ ναυλόχων.

486. σόφισμ' ὅτῳ παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα, ὁ δὲ M σοφισμάτων, ὑπεργεγραμμένου ὅτω ὑπὸ νεωτέρας χειρός.

488 κέ. αἰκὲς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἀεικὲς ὁ Porson. Ὁ Brunck: πέπονθας αἰκὲς πῆμ' ἀποσφαλεὶς φρενῶν πλάνῃ (πλάνῃ παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα), ὁ Hermann πέπονθας αἰκὲς πῆμ' ἀποσφαλεὶς φρενῶν, κακὸς δ' . . πεσὼν ⟨κακοῖς⟩ ἀθυμεῖς, ὁ Hartung πέπονθας εἰκὸς πῆμ', ὁ Heimsoeth (Kr. Stud. 263) αἰκὲς πεπονθὼς πῆμ', ὁ Weil λέγων ὅτι ὁ χορὸς θαυμάζει, ὅτι οὕτω συνετὸς θεὸς στερεῖται βουλῆς εἰκάζει: ἀπιθὲς πῆμ' (ἀπίθανον πάθος) νομίζων ὅτι ἡ γραφὴ τῶν χειρογράφων προῆλθεν ἐκ τοῦ τῇ ἀρχεγόνῳ γραφῇ προσγεγραμμένου ἀπεικός, καὶ ἄλλοι ἄλλα. Πᾶσα μεταβολὴ φαίνεται περιττή, ἐάν τις κατανοήσας ὀρθῶς τὸ πῆμα ἐκλάβῃ τὰ ἑπόμενα ὡς ἐπεξήγησιν.

489. Ὁ Nauck: πέπονθας αἰκὲς πῆμ' ἀποσφαλεὶς φρενῶν, ἄλλων δ' ἰατρὸς αὐτὸς εἰς νόσον πεσὼν (ἢ αὐτὸς ἕλκεσιν βρύων, ἐὰν Εὐρ. ἀπόσπ. 1086 ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσιν βρύων μὴ κατάγηται ἐκ τοῦ Εὐριπίδου, ἀλλ' ἐκ τοῦ προκειμένου χωρίου) δεινῶς (ἢ κακῶς) ἀθυμεῖς. Ὁ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Stadtmüller εἰκάζει κακήν. Ἡ ὀρθὴ ἐξήγησις τοῦ κακὸς καθίστησι ταύτας τὰς μεταβολὰς περιττάς.

491. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσιν: ἰάσιμον. Ἐπειδὴ συνήθως τὸ δεύτερον πρόσωπον τοῦ εἶναι δὲν παραλείπεται, διὰ τοῦτο τὴν γραφὴν ταύτην ἀποδέχεται ὁ Weil παραβάλλων Ἀγ. 1370 Ἀτρείδην εἰδέναι κυροῦνθ' ὅπως. Ἀλλ' ἠδύνατο καὶ νὰ λεχθῇ: ὅπως κυροῦντα; Ὁ Nauck (Bulletin de l'Ac. de St. Péter. 1863 σελ. 34) καὶ ὁ Meineke (Philol. 20, 52) ὅτοις εἶ (ἢ οἵοις εἶ), ὁ Hartung ἰατέον, καὶ ὁ Herwerden (Exerc. crit. σελ. 93) ἰατὸς εἶ. Τὸ προηγούμενον σεαυτὸν καθίστησιν τὰς μεταβολὰς ταύτας περιττάς.

495 κέ. οὔτε βρώσιμον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οὐδὲ βρώσιμον παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα. Ὡσαύτως θέλει ὁ Blomfield νὰ γράψῃ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ σὺν ὑποδεεστέρῳ χειρογράφῳ οὔτε ἀντὶ οὐδέ. Ἀλλὰ μετὰ τὸ οὐ ἔχει τόπον τὸ οὐδέ, οὐχὶ δὲ τὸ οὔτε. Διὰ τοῦτο ὀφείλει τἀνάπαλιν ἐν τῷ ἐν ἐξηγ. σημ. εἰς 466 κέ. παρατεθέντι χωρίῳ Εὐρ. Ὀρ. 46 κέ. νὰ γραφῇ μηδὲ ἀντὶ τοῦ μετὰ τὸ μὴ ἑπομένου μήτε.— Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσιν: οὐ χριστόν, οὐ ποτιστόν.

500. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι δέ.

505. Ὁ Heimsoeth δεξιοὶ φοράν, ὁ Dähnhardt δεξιοὶ φάτιν.

510 κέ. ἔχουσ' . . χολὴ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἔχοντ'.. χολῆς ὁ Wieseler. Ἕνεκα τοῦ λοβοῦ μετέπεσε τὸ χολὴ εἰς χολῆς, εἶτα δὲ μετεβλήθη τὸ ἔχουσ' εἰς ἔχοντ'. Ὁμοίως Ἰκ. 277 μετέπεσε τὸ ἔχουσα δὲ εἰς ἔχον δ' ἄν. Οὕτως ἐκλείπει ἡ ἀνάγκη τοῦ ὑπολαβεῖν χάσμα τι μετὰ στίχ. 510, καθὰ ἤθελεν ὁ Hermann λέγων: Post hunc versum credo unum excidisse. Nam non solum copula deest, sed etiam fellis color et forma res alienae sunt. Nihil enim quod sciam nisi ruptura fellis spectabatur, de qua Sophocles in Ant. v. 1009: μετάρσιοι χολαὶ διεσπείροντο. Ἀλλ' ὅμως αἱ κακαὶ προσβολαὶ ἐν Εὐρ. Ηλ. 829 ἐννοητέαι περὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῆς χολῆς. Ὁ Heimsoeth εἰκάζει χολῆς τε ποικίλην λοβοῦ τ' εὐμορφίαν.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

512. Ὁ Reisig προύτεινε: χἄμ' ἄκραν ὀσφύν, ὁ Hartung σύν τ' ἄκραν ὀσφὺν (ἁπλούστερον θὰ ἦτο: τ' ἠδ' ἄκραν ὀσφὺν) παραβάλλων Μένανδρον παρ' Ἀθηναίῳ 4 σελ. 146 F: οἱ δὲ τὴν ὀσφὺν ἄκραν . . ἐπιθέντες, ὁ Blaydes κἆτ' ἄκραν. Ἴσως μεταξὺ τοῦ καὶ μακρὰν ⟨κέρκον⟩ καὶ τοῦ ⟨ἄκραν⟩ ὀσφὺν ἐξέπεσε στίχος τις.

518. σίδηρον καὶ χρυσόν τε ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M σίδαρον καὶ χρυσὸν δὲ νεώτερα χειρόγραφα.

520. Οὐχὶ ἄνευ λόγου εἴκασεν ὁ Blomfield σάφ' ἴσθι. Περιτταὶ εἶναι αἱ μεταβολαὶ τοῦ Brunck οἶδ' ἂν (ὤφειλε νὰ ἐλέγετο ἦν) . . θέλῃ καὶ τοῦ Hartung οἶδ' εἰ . . θέλοι.

521. πάντα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ταῦτα νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Nauck πολλὰ κατὰ Εὐρ. ἀπόσπ. 362, 5 καὶ Lucret. VI 1083.

523. μή νυν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μὴ νῦν ὁ Scaliger.

525. Ὁ Hartung εἰμ' ἐκ τῶνδε τῶν δεσμῶν σ' ἔτι.

527. Ὁ Keck μ' αἶσα ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μοῖρα.

529. Ὁ M καμφθεὶς μετὰ ν ἄνω τοῦ κα. Ὁ Naber κναφθείς.

532. Ὁ Wieseler τρίσομφοι.

535. πλὴν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πρὶν νεώτερα χειρόγραφα.

536. οὐκ ἂν ἐκπύθοιο ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οὐκ ἂν οὖν πύθοιο παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα. Ἕτερα δὲ νεώτερα χειρόγραφα φέρουσι οὐκέτ' ἂν πύθοιο ἢ οὐκ ἂν πύθοιο. Ἴσως τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο νῦν τοῦτ' ἂν οὐ πύθοιο.

537. Ὁ Paley οὔ που. Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς 263.

538. Ὁ Heimsoeth (Krit. St. σελ. 142) τοῦτον οὐδαμῶς οὐχὶ ἀπροσφυῶς.

546. ποτινισσομένα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ποτινισομένα νεώτερα χειρόγραφα.

547 κέ. Ὁ Paley ἀποκαθίστησι τὴν μετρικὴν συμφωνίαν πρὸς τὸν ἀντιστροφικὸν στίχον παραδεχόμενος φθορὰν τοῦ κειμένου καὶ γράφων βουφόνοις παρ' Ὠκεανοῖο πόρον. Ἀλλὰ τὴν γνώμην, καθ' ἣν τὸ ἄσβεστον εἶναι ὀθνεῖον παρέμβλημα, δὲν δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ πιθανήν.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

550. Ὁ Hermann χάριν τῆς μετρικῆς συμφωνίας γράφει μάλα μοι τοῦτ'. Τὸ σφάλμα κεῖται ἴσως ἐν τῷ ἀντιστροφικῷ στίχῳ 559, τὸ δὲ τόδ' συγχωρεῖται διὰ τοῦ παρ' στίχ. 547 = μόχθ- 557.

552. ἁδὺ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἡδὺ ἐξ εἰκασίας τοῦ Hermann.

553. τείνειν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τίνει (μετὰ ν ὑπεράνω τοῦ ει) νεώτερα χειρόγραφα.

561 κέ. ἄχαρις χάρις ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων χάρις ἄχαρις ὁ Turnebus.

563. τίς παρέχει νεώτερον χειρόγραφον.

566. ἀντόνειρον ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἰσόνειρον ὁ Reisig. Οὕτως ἀντιμοιρεῖν ἐξηγεῖται ὁ Πολυδεύκης 4, 176 διὰ τοῦ ἰσομοιρεῖν, Ὁμήρου δὲ Ἰλ. 21, 411 εὕρηται πρὸς τῇ γραφῇ ἀντιφερίζεις καὶ ἡ γραφὴ ἰσοφαρίζεις. Τὸ κάλλιστον δὲ μαρτύριον τούτου παρέχει Χο. 318, ἔνθα ὁ Μ φέρει ἰσοτίμοιρον γενόμενον ἐκ τοῦ ἀντίμοιρον καὶ τοῦ ὕπερθεν τοῦ ἀντι γεγραμμένου ἰσο. Βεβαίως ἐζήτησαν νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν μακρότητα τοῦ ι ἐν τῷ ἰσόνειρον παραβάλλοντες ἰσόθεος φῶς Περσ. 81. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐπικῇ ῥήσει ἰσόθεος φῶς εἶναι ἐν χώρᾳ ἡ ἐπικὴ ποσότης. Καὶ τὸ ἰσοδαίμονα Πινδ. Νεμ. 4, 84 οὐδὲν δύναται νὰ ἀποδείξῃ ὑπὲρ τοῦ προκειμένου χωρίου.

567. Περὶ τοῦ δέδεται ἰδὲ Meineke ἐν Zeitschr. für die Alterthumswiss. 1845 σελ. 1063. Ὁ Dindorf ἀποκαθίστησι τὴν μετρικὴν συμφωνίαν γράφων ἁλαὸν γένος ἐμπεποδισμένον; οὔποτε θνατῶν τὰν Διὸς ἁρμονίαν ἀνδρῶν. Ἀλλὰ εἰς ταύτας καὶ ἄλλας ὁμοίας ἀποκαταστάσεις ἐναντιοῦται ἡ ἔλλειψις τοῦ τελικοῦ ῥήματος.

569. οὔπως ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων οὔποτε ὁ Paley. Ὁ Hermann εἴκασεν οὔπω. Τῷ οὔπως συνηγορεῖ καὶ Ὀμ. Ὀδ. 5, 103.

570. Ὁ Lachmann εἰκάζει βροτῶν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων θνατῶν. Ὡσαύτως καὶ ὁ Hermann. Ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς λόγος νὰ τεθῇ ἐν τῷ ἀντιστροφικῷ στίχῳ 580, ἔνθα ὁ Μ παρέχει ἐκ πρώτης χειρὸς πείθων, ἐκ νεωτέρων χειρογράφων ἡ

γραφὴ πιθών, ἣν φέρει καὶ ὁ Μ ἐκ διορθώσεως νεωτέρας χειρός.

572. προσιδοῦσ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προϊδοῦσ' παρέχουσιν νεώτερα χειρόγραφα.

575. ἐκεῖνό θ' ὅτ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐκεῖν' ὅτε τότ' ὁ Brunck. Ἕτερα χειρόγραφα φέρουσιν ἐκεῖνό τε ὅτ'.

576. Ὁ Hermann λέχος εἰς ἕνεκα τοῦ ἰσόνειρον ἐν στίχῳ 566.

582. χαλινοῖς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ χαλινοῖσιν παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα.

584. Ὁ Dindorf κατὰ Guelf. καὶ Robort. ποιναῖς.

587. ἂ ἂ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἂ ἂ ἒ ἒ ὁ Dindorf. Πρβ. ἐπισημ. εἰς 114.

588. με τὰν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ με καὶ οἶστρος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οἴστροις νεώτερα χειρόγραφα. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἶστρος φέρει καὶ ὁ Μ ἐκ διορθώσεως νεωτέρας χειρός.

589. Ἐν τῷ Μ ἐγένετο ἄλευ ἃ δᾶ ἐκ τοῦ ἄλευ ὦ δᾶ. Τὸ γελοῖον Σχόλιον «γράφεται Ἀλευάδα πατρωνυμικῶς ἀπὸ τοῦ Ἀλεύας» φαίνεται ὅτι περιέχει μαρτύριον τοῦ ἄλευ ἃ δᾶ. Ἀλλ' ὅμως ὁ Dindorf ἑπόμενος τῷ Schleussner (ἐν Ἐτυμ. Μ. σελ. 60, 8) ὀρθῶς ἀποκατέστησεν ἄλευ δᾶ, ἵνα προσκτήσηται τὸ ὅμοιον μέτρον ἐν τῷ προηγουμένῳ καὶ ἑπομένῳ στίχῳ, ὥσπερ καὶ ἐν στίχῳ 592. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐν τῷ Ἐτυμ. Μ. 60, 8 «ἀλευάδα εἴρηται ὡς τὸ φεύδα (φεῦ δᾶ)· οἱ γὰρ Δωριεῖς τὴν γῆν δᾶν λέγουσιν, ὡς καὶ τὸν γνόφον δνόφον· φεῦδα οὖν φεῦ γῆ· οὕτως οὖν καὶ τὸ ἀλευάδα ἀλέου δᾶ τοῦ δᾶ ἀντὶ τοῦ γῆ κειμένου» γράφει ὁ Dindorf τὸ λῆμμα ἄλευ δᾶ ἢ ἀλεύδα, τὸ δὲ τέλος ἐκποδὼν ποιούμενος τὴν διττογραφίαν ὧδε «οὕτως οὖν καὶ ἄλευ δᾶ (ἢ ἀλεύδα), τοῦ δᾶ κτέ.». Ὁ Hermann γράφει σὺν τῷ Arnaldus ἄλευε δᾶ. Μετὰ τὸ δᾶ ἔχουσι τὰ χειρόγραφα φοβοῦμαι, ὅπερ ἐξήλειψεν ὁ Τρικλίνιος. Ὅτι τὸ φοβοῦμαι εἶναι ὀθνεῖον ἐμβληθὲν πρὸς ἑρμηνείαν τοῦ εἰσορῶσα μηνύει τὸ μέτρον.

591. Ὁ Wieseler δόλιον ἅμμ' (laqueum) παραβάλλων Ἀπολλόδωρ. 2, 1, 3 καὶ Ovid. Metam. I, 631, ὁ Köchly φόνιον ὄμμ', ὁ Thomas (Münch. gel. Anz. 1859, 49 σελ.

385) θαλερὸν ὄμμ', καὶ ὁ Hartung θολερόν (τεταραγμένον καὶ ἄγριον). Πᾶσα μεταβολὴ περιττή. Ὁ Ζάκας ἀνακαλύπτει ἐν τῷ *δόλιον* τὴν παντάπασιν νέαν καὶ ἀνήκουστον σημασίαν τοῦ φλογερὸν ἐπικαλούμενος μάρτυρα καὶ Εὐριπίδου Ἑλ. 1131 δόλιον ἀστέρα λάμψας. Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ἔχει τὸ δόλιος τὴν συνήθη σημασίαν δηλοῦν τὴν δολίαν ἐνέδραν, ἐν ᾗ ὁ Ναύπλιος ἀνάπτει ἐπὶ τῶν παρὰ τὴν Εὔβοιαν Καφηρείων πετρῶν φλόγα, ἵνα ἐξαπατήσῃ τοὺς ἐκ Τροίας ἐπιστρέφοντας ἥρωας.

593. Ὁ Brunck ἀλλ' ἐμέ. — Ὁ Weil κἀξ ἐνέρων.

594. κυναγεῖ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων κυνηγετεῖ ὁ Hermann πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ δοχμιακοῦ μέτρου.

595. ψάμμαν διώρθωται ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς ψάμμον.

596. κηρόπακτος ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων κηρόπλαστος ὁ Meineke (ἐν Philol. 20 σελ. 52).

597. Ὁ Hartung λέγων, ὅτι ὁ αὐλὸς τοῦ Ἄργου δὲν ἐπῆγεν ὕπνον, ἀλλὰ ἀϋπνίαν γράφει ὑπνολέταν. Ὄντως ἡ πλανωμένη καὶ φόβῳ ἐλαυνομένη Ἰὼ δὲν ἠδύνατο νὰ τύχῃ ἡσυχίας. Ἀλλ' ὅμως διηνεκῶς τρέχουσα κατέστη κεκμηκυῖα. Τὸν κάματον τοῦτον δηλοῦσιν αἱ τοῦ αὐλοῦ μελῳδίαι καλοῦσαι εἰς ὕπνον. Τοῦ φόβου καὶ τῆς μανίας τὸν οἶστρον χαρακτηρίζει καὶ τὸ μέτρον ὂν ὁτὲ μὲν τεταραγμένον, ὁτὲ δὲ ἥσυχον.

598. ἰὼ ἰὼ πόποι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἰὼ ἰὼ ποῖ ποῖ πόποι πόποι ὁ Seidler (de vers. dochm. σελ. 84 καὶ 141).

599. ποῖ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πῇ νεώτερα χειρόγραφα. — ἄγουσιν ⟨πλάναι⟩ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἄγουσι ὁ Meineke (Philol. 20 σελ. 231), ὁ Hermann ἀναπληροῖ μακραὶ ἢ χθονός, ὁ Dindorf πάλιν, ὁ Stadtmüller τέλος.— τηλέπλανοι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τηλέπλαγκτοι ὁ Seidler, ὁ Meineke πολύπλανοι. — πλάνοι διώρθωται ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς πλάναι.

602. πημοσύναις ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις πημοναῖσιν ὁ Hermann. — ἐὴ ἀντὶ ἒ ἒ ὁ Dindorf.

605. πυρί με ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις πυρὶ ὁ Erfurdt.

606. ποντίοις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ποντίοισι νεώτερα χειρόγραφα.

610. ὅπα (ὅπᾳ) ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὅπῃ ὁ Schütz.

612. Πρὸ τοῦ στίχου τούτου κεῖται ἐν τῷ Μ ἡ τὴν προσώπων ἀλλαγὴν δηλοῦσα παράγραφος, ἡ δὲ νεωτέρα χεὶρ προσέθηκε τὸ Χο. Ὅτι δὲ αἱ λέξεις εἶναι τῆς Ἰοῦς διεῖδον ὁ Hermann καὶ Elmsley. Ἄνω τοῦ φθέγμα κεῖται ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς τὸ πρός, ἐν νεωτέροις δὲ χειρογράφοις κεῖται γρ. πρόσφθεγμα.

617. ἥρα καὶ γυμνάζεται ἐν τῷ Μ. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι βιάζεται. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ λιάζεται, ἀλλὰ πᾶσα μεταβολὴ φαίνεται περιττή.

621. ἔτυμα διώρθωται, ὡς φαίνεται, ἐν τῷ Μ εἰς ἕτοιμα ὑπὸ νεωτέρας χειρός.

622. θεόσυτον ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων θεόσσυτον ὁ Morell.

624. κέντροις. ἰὼ ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις κέντροισι ὁ Reisig. Ὁ Hermann ἔγραψεν κέντροις φρένας ἢ κεντήμασιν, ὁ δὲ Minckwitz κέντροις ἀεί. — φοιταλέοις ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων φοιταλέοισιν ὁ Hermann. — ἐὴ ὡς 602.

625. Ἀντὶ νήστισιν ἔχει ὁ Μ ἐκ πρώτης χειρὸς νίστισιν.

626. λαβρόσυτος ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις λαβρόσσυτος ὁ Hermann. — Ἥρας ἀνεπλήρωσεν ὁ Hermann. Ὁ Wieseler τίθησιν αἰνῶς, ἀλλὰ παρὰ τῷ μήδεσι ἐλλείπει ἡ γενική. Ἄλλοτε ἐνόμιζον, ὅτι, τοῦ Σχολ. μὴ σχόντος ἐν τῷ κειμένῳ τὸ Ἥρας, ὤφειλέ τις νὰ ἐμβάλῃ ἑτέραν λέξιν καὶ δὴ ἁπλῶς ὑπαινισσομένην τὴν θεὰν ἄλλων. Ἀλλ' ὁ Σχολ. δὲν εἶχεν ἐν γένει οὐδεμίαν γενικὴν ἐν τῷ κειμένῳ, κατὰ στίχ. 617 ὅμως φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα Ἥρας εἶναι τὸ προσφορώτατον. Ὁ Stadmüller ἀναπληροῖ ἐχθρῶν.

628. οἵ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οἷ νεώτερα χειρόγραφα. Τινὲς γράφουσι οἵ', ὁ Hartung οἵ' ἐγὼ ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις: οἵ ἒ ἔ. — ἐή, ὡς 602.

632. τί μῆχαρ; ἢ τί ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τί μὴ χρὴ ὁ Martin μετὰ τοῦ Elmsley γράψαντος τί μῆχαρ; τί.

634. φράζε τᾷ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M φράζετε νεώτερα χειρόγραφα.

636. ὅπερ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὅτι Ἐτυμ. Μ. σελ. 762, 30 καὶ Ἐτυμ. Γουδ. σελ. 532, 32.

640. Burges εἴκασεν ὦ καινὸν ... θνητοῖσιν τιθείς, ὁ δὲ F. W. Schmidt ὦ κλεινόν.

643. Ἰδὲ ἐπισημ. εἰς 354. — ὁ Burges δωρεάν γέ μοι.

644. πᾶν γὰρ ἄν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πᾶν γὰρ οὖν νεώτερα χειρόγραφα. Προσφυῶς ὅμως εἴκασεν ὁ Fritzsche πᾶν δ' ἂν οὔ, ἧττον προσφυῶς, ὡς δοκεῖ, ὁ Stadtmüller πρίν γ' ἂν οὔ.

647. Ὁ Weil μετατίθησι ποίων δὲ ποινάς. Ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ παραδεδομένου εἶναι: ἐὰν δέ, ὡς εἰκός, ἡ τιμωρία, ποίου εἴδους εἶναι τὸ ἔγκλημα; Ὅθεν δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπολάβῃ τις σὺν τῷ Hartung, ὅτι μετὰ 646 ὑπάρχει χάσμα.

648. σαφηνίσας ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων σαφηνίσαι (διορθωθέντος ἐκ σαφηνῆσαι) ὁ Linwood. Πρβ. Keck, Jahrb. f. Philol. 81, 478.

649 κέ. Ὁ Paley παραδέχεται, ὅτι μετὰ 649 ἐξερρύη εἷς στίχος, ἐὰν μὴ ὁ 650 ᾖ νόθος (πρβ. Herwerden Stud. crit. in poet. scen. Gr. 1872 σελ. 95). Ὁ Hermann ἀναπληροῖ μετὰ 651 τὸν παρὰ τῷ Σχολ. διασωθέντα στίχον: ἃ δεῖ (ὁ Francken χρὴ) γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται, ἵνα ἔχῃ καὶ ὁ Προμηθεὺς δύο στίχους. Ὀρθῶς ὅμως προσσημειοῦται ὁ Hermann: potest tamen quod libri praebent defendi, modo τοι (652) non concludendae rationi, sed asseverando hortandoque inservire credamus. Neque quod ad στιχομυθίαν attinet, deest quod reprehendi possit, cum alio modo servata esse aequabilitas videatur. Nam quemadmodum post v. 640. 641 septem versus sunt inter Prometheum et Ionem divisi, ita idem factum est post v. 649. 650. Χωρὶς δὲ τούτων διορθωθέντος τοῦ Σχολ. ὡς διώρθωται ὑπὸ τοῦ Nauck: «λέγουσι δὲ οὗτοι (ἀντὶ τοῦ ὅτι) καὶ τὸ ἃ δεῖ γενέσθαι, ταῦτα

καὶ γενήσεται», μάταιον τὸ νομίζειν, ὅτι ὁ στίχος οὗτος κατάγεται ἐκ τοῦ Αἰσχύλου.

653. τοῦδέ σοι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τοῦδε τοῦ ὁ Turnebus.

654. Ὁ Μ ἐκ πρώτης χειρὸς ἔχει μή, ἐκ δὲ δευτέρας: μὴ οὐ.

655. θρᾶξαι ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις θράξαι ὁ Buttmann, Lexilog. 1, 212. Μαρτύριον τῆς μακρότητος τοῦ α φέρει ὁ Cobet (Nov. Lect. σελ. 655) τὴν λόγου παιδιὰν παρὰ Ἀριστοτ. Ῥητορ. 3, 11, 2 Θράττης εἶ καὶ θράττει σε.

660. Ὁ Todt εἴκασεν φυγὰς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τύχας. Μᾶλλον θὰ ἥρμοζε τὸ πλάνας.

663. Ὁ O. Ribbeck ἐξαλείφει τὸν στίχον τοῦτον χάριν τῆς συμμετρίας. Ἀλλὰ τοῖς πέντε στίχοις 662-666 δύνανται νὰ ἀντιστοιχῶσιν οἱ ἑπόμενοι πέντε στίχοι, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ῥήσεως τῆς Ἰοῦς καὶ περιέχοντες τὴν ἀπόκρισιν εἰς τοὺς προτέρους ἐκείνους στίχους.

664. τἀποκλαῦσαι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κ' ἀποκλαῦσαι νεώτερα χειρόγραφα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἕτερα νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι προσέτι: κἀποδύρεσθαι, ὅπερ ἴσως εἶναι ὀρθόν, διότι ὁ ἀόριστος ἀποκλαῦσαι ἐνδέχεται νὰ ἐπεσπάσατο τὸν ἀόριστον ἀποδύρασθαι.

665. ὅπου ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ὅποι ὁ Ellendt.

669. Ὁ Μ φέρει: ὀδύρομαι γρ. αἰσχύνομαι. Προφανῶς τὸ αἰσχύνομαι εἶναι ἀνωφελὴς διόρθωσις, ἣν οὐχὶ ὀρθῶς ἀποδέχονται συνήθως οἱ ἐκδόται. Ὡσαύτως δὲ ἀνωφελὲς εἶναι καὶ τὸ ὀρίνομαι ὅπερ προτείνει ὁ Wieseler.

674. εὐδαίμων διωρθώθη ἐν τῷ Μ ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς εὔδαιμον.

677. Ἡ ὑπὸ τοῦ Σχολίου ὑπεμφαινομένη γραφὴ συνάρασθαι ἔχει καὶ ἐκ τούτου καλῶς, ὅτι οἱ τύποι τοῦ αἴρω μετὰ μακροῦ ᾱ ὑπέκειντο εἰς μεταβολήν. Πρβ. σημ. εἰς Ἱκέτ. 344. Ἄνευ αἰτίας ἐκβάλλει ὁ Nauck τὰς λέξεις καὶ συναίρεσθαι.. ὦ παῖ.

683. Πρὸς τὸ ξυνεσχόμην πρβ. καὶ κατέσχετο Εὐρ. Ἱπ. 27, ἔνθα ὁ Monk ἤθελε νὰ γραφῇ κατείχετο.

684. νυκτίφοιτα (οὕτω παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα) δείματα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M νυκτίφαντ' ὀνείρατα ὁ Nauck (ἐν Bulletin de l'Acad. de St. Pétersb. 1860 σελ. 381) παραβάλλων Λυκόφρ. 225 χρησμῶν ἀπῶσαι νυκτίφοιτα δείματα. Ὁ Weil εἰκάζει νυκτίφοιτα φάσματα κατὰ Σοφ. Ἠλ. 501 φάσμα νυκτός.

687. φίλα, ὅπερ φέρουσιν νεώτερα χειρόγραφα, διωρθώθη ἐν τῷ M ὑπὸ νεωτάτης χειρὸς ἐκ τοῦ φίλωι.

688. Ὁ Elmsley εἰκάζει ἀπαγγέλλοντες.

691. Ἄνευ λόγου ἐξαλείφει ὁ Herwerden τὸν στίχον τοῦτον.

694. εἰ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων κεῖ ὁ Naber. Οὕτως ἐκλείπει ἡ δυσκολία, ἣν παρέχει ὁ ἀόριστος μολεῖν, πολλῷ ἁπλούστερον καὶ κάλλιον ἢ διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ Elmsley ἂν Διός. —πυρωπὸν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πυρωτὸν νεώτερα χειρόγραφα. Πρβ. ἀπόσπ. 300, 4 καὶ Χο. 398 κέ. Περὶ τοῦ πυρωτὸν παραβάλλει ὁ R. Ellis (ἐν Journal of Philol. ἀρ. 41 σελ. 26) Ἀντιφάν. ἀπόσπ. 217, 21 (ἐκδ. Ko.) πυρωτοῖς ἀνθράκων ῥαπίσμασι (ῥιπίσμασι ἐξ εἰκασίας τοῦ Abresch). Ἀλλ' ὅμως πρβ. φλογωπὸν πῦρ 269, γοργωπὸν σέλας 372.

695. ἐξαϊστώσοι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἐξαϊστώσει ὁ Blomfield. Ἡ εὐκτικὴ εἶναι πολλῷ προτιμοτέρα καὶ ἡ σύγχυσις τῶν τύπων τούτων εἶναι οὕτω συχνή, ὥστε ἡ μεταβολὴ καθίσταται ἀνενδοιάστως ἀποδεκτή.

697. Ὁ M κἀπέκλεισεν. Πρβ. Meisterhans σελ. 28 τοῦ πολλάκις μνημονευθέντος συγγράμματος.

699. Ἴσως τὸ πράσσειν προῆλθεν ἐκ γλωσσήματος καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο: πρὸς βίαν φρενῶν. Ἠδύνατό τις προσέτι νὰ εἰκάσῃ: πρὸς βίαν πράσσειν φρενῶν.

701 κέ. Ὁ A. Ludwig ἐξαλείφει τὰς λέξεις: ὡς . . χρισθεῖσ' οὐχὶ ἄνευ λόγου, διότι κατὰ 588 ὁ οἶστρος προῆλθεν τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ Ἄργου. Πρβ. 708. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ἰὼ ἦν ἤδη κερασφόρος, καὶ ἐγένετο χρῆσις οὐχὶ τοῦ οἴστρου, ἀλλὰ τοῦ

μύωπος, διὰ ταῦτα ἡ ἀνακρίβεια φαίνεται οὐχὶ μεγάλη καὶ ὀφείλομεν νὰ συγχωρήσωμεν αὐτὴν τῷ ποιητῇ.

704. Λέρνης τε κρήνην ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M Λέρνης ἄκρην τε ὁ Canter. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι: Λέρνης ἄκραν τε ἢ ἄκρον τε, ἔτι δὲ καὶ ἐς ἄκρην. Ὁ Blomfield εἴκασεν: ἀκτήν τε Λέρνης, ὁ Reisig Λέρνης τ' ἐς ἀκτήν. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ Λέρνης τε νᾶμα, ὅπερ δύναται νὰ ἐξαχθῇ, ἐὰν ὑπολάβωμεν ὅτι τὸ κρήνην γεγραμμένον ἄνω τοῦ νᾶμα μετέπεσεν εἰς ἄκρην. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 126 Λερναῖα νάματα.

707. ἄπτερος ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων κακομέτρου αἰφνίδιος ὁ Headlam, ὅστις προτείνει νὰ γραφῇ ἤτοι ἀπροσδόκητος . . ἀπτέρως ἢ ἀπροσδοκήτως . . ἄπτερος. Ἐκ τῆς προσγεγραμμένης τῷ ἄπτερος ἐξηγήσεως προῆλθεν ἡ παραδεδομένη γραφή. Ἐν ἑνὶ νεωτέρῳ χειρογράφῳ γέγραπται ὑπεράνω τοῦ αἰφνίδιος ἡ λέξις ἐξαίφνης καὶ τῆς γραφῆς ταύτης ὑπερμαχεῖ ὁ Gaisford ἐν Ἡφαιστ. σελ. 242. Ὁ Porson ἀναστρέφων τὰς λέξεις γράφει: αἰφνίδιος αὐτὸν μόρος, ὁ Elmsley εἰκάζει ἀφνίδιος, ὁ Bothe αἰφνίδια, ὁ Wieseler αἰφνηδίς, ὁ Fritzsche ἐκ Διὸς καὶ ὁ Tucker αἰπεινός.

709. πρὸ μετεβλήθη ἐν τῷ M ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς πρός.

710. ὅτι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἔτι ὁ Turnebus.

711. πόνων ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πόνον νεώτερα χειρόγραφα.

712. Ὁ Herwerden σὺ θάλπε.

713. ἔχθιστον ἐπῆλθεν ἤδη τῷ Köchly.

715. πύχουν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πύχόμην παρέχουσιν ὁ Σχολ. καὶ νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Hermann ἑπόμενος νεωτέρῳ χειρογράφῳ γράφει: οὐπώποτ' οὐπώποτ' πύχουν, ὁ Schömann οὔποτ' οὐπώποτ', ὁ Dindorf ἐκλαμβάνων τὸ κείμενον ἠκρωτηριασμένον ἀναπληροῖ: οὔποτ' οὔποτ' πύχουν ⟨ἐν ἄντροις ἐμοῖς ὧδε παρα⟩ξένους μολεῖσθαι, ὁ Fritzsche οὔποτ' οὔποθ' ὧδ' ἐπηύχουν. Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, φαίνεται τὸ ὧδε ἀναγκαῖον ἅτε θεραπεῦον καὶ τὸ μέτρον. Ὁ Heimsoeth εἴκασεν σκυθροὺς ἀντὶ τοῦ ξένους ἑπόμενος ν. Σχολ. «σκυθρωποὺς» καὶ γράφων: οὔποτ' οὔποτ' πύχόμαν τοιούσδε σκυθροὺς μολεῖσθαι λόγους.

717. καὶ δύσοιστα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δύσοιστα νεώτερα χειρόγραφα.

718 κέ. δείματα κέντρῳ ψύχειν ψυχὰν ἀμφάκει ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δείματ' ἀμφήκει κέντρῳ ψύχειν ψυχὰν ἐμὰν ὁ Weil διατεινόμενος ὅτι τὸ ἐμὰν κατάγεται ἐκ στίχ. 716 καὶ μεταθεὶς τὸ ἀμφήκει. Ὁ Hermann πήματα, λύματ' ἀμφήκει σὺν κέντρῳ ψύχειν ψυχὰν ἐμάν, ὁ Dindorf δείματ' ἐμὰν ἀμφάκει κέντρῳ ψήξειν ψυχάν, ὁ Meineke (Zeitschr. f. Alt. 1844 σελ. 11) προύτεινε ψήχειν ἀντὶ ψύχειν παραβάλλων Στοβ. Ἀνθολ. 38, 53 ὥσπερ ὁ ἰὸς σίδηρον, οὕτως ὁ φθόνος τὴν ἔχουσαν ψυχὴν ἐξαναψήξει. Τῷ Meineke ἐναντιούμενος ὁ Hermann μνημονεύει Ἡσύχ. «ψύξας· ἀμβλύνας τὴν ψυχήν, φυσήσας, ἄνεμον ποιήσας, πνεύσας». Ὁ Herwerden ἤθελεν νὰ γραφῇ νύξειν.

720. Τὸ ἓν ἰὼ ἐξοβελίζει ὁ Weil.

721 εἰσιδοῦσα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐσιδοῦσα νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Hermann προύτεινε: πέφρικά σ' εἰσιδοῦσα, ὁ Dindorf πέφρικα δ' εἰσιδοῦσα, ἵνα ἀποκαταστήσῃ καταληκτικὸν τρίμετρον. Ὁ Bernhardi (de tones . . usu σελ. 4) ὑπερμαχεῖ τοῦ πέφρικ' ἐσιδοῦσα.

726. χρείαν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ χρεῖάν τ' νεώτερα χειρόγραφα.

731. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι: σὺ δ'.

732. βάλ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μάθ' νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Σακόρραφος προτείνων λάβ' παραβάλλει νόῳ λαβὼν Ἡροδ. 3. 143 καὶ ἐν νῷ λαμβάνειν Πλουτ. Κάτ. νε. 32, διατεινόμενος ὅτι τὸ λαμβάνειν κεῖται πλὴν τοῦ προκειμένου χωρίου καὶ Σοφ. Οἰδ. Τ. 975, ὅπου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διορθοῖ ἐς θυμὸν λάβῃς. Ὁ Hartung εἰκάζει: θυμῷ ἔμβαλ'.

734. Ὁ Hermann τρέψασα ἑπόμενος νεωτέροις χειρογράφοις.

736. ναίουσ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ νέουσ' νεώτερα χειρόγραφα.

737. ἐξηρτυμένοι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐξηρτημένοι ἕτερον χειρόγραφον.

738. ἀλλὰ γυῖ' ἁλιστόνοις ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις: ἀλλ' ἁλιστόνοις γύποδας ὁ Hermann. Ἡ ἀρχέγονος γραφὴ γυῖα καὶ ἡ ὕπερθεν αὐτοῦ κειμένη ἐξήγησις πόδας (πρβ. ἐξηγ. σημ.) συγχωνευθεῖσαι εἰς ἓν διέφθειραν τὸ κείμενον, ὁ δὲ νέος Σχολ. ἀνεῦρεν ἐν τῇ λέξει ὄνομα λαοῦ τῶν Γυπόδων γράφων «ἐκπέρα τὴν χθόνα καὶ τὴν γῆν τῶν Γυπόδων· τὴν γὰρ αἰτιατικὴν τὸ Γύποδας ἀντὶ γενικῆς νόει κατ' ἀντίπτωσιν . . Γύποδες δὲ ὄνομα ἔθνους . . ἄλλοι δὲ γυμνόποδας, γυμνοὺς κατὰ πόδας, ἐξεδέξαντο κατὰ συγκοπήν». Ἡ μεταβολὴ τοῦ Turnebus: ἀλλ' ἁλιστόνοις πόδας δὲν ἐξηγεῖται τὴν γένεσιν τοῦ παραδεδομένου γύποδας, τὸ αὐτὸ δὲ ῥητέον καὶ περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ Francken: ἁλιστόνοις γύαις . . ῥαχίαισί τ', διότι ἡ ἀποπλάνησις τοῦ ὀφθαλμοῦ εἰς τὸ γύας στίχ. 734 εἶναι ἧττον πιθανή.

739. Ὁ Elmsley ἐκπέρα, ἴσως ὀρθῶς. — Μετὰ 739 θέλει ὁ Pet. Jos. Meyer (Aesch. Prom. quo in loco agi videatur. 1861 σελ. 16) νὰ ἐμβάλῃ 755-757, ἵνα προσποιήσῃ τῷ Αἰσχύλῳ κρείσσονα γνῶσιν τῆς Μαιώτιδος. Ἰδὲ ὅμως ἐξηγ. σημ. εἰς 748.

742. πρόσπλατοι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων πρόσπλαστοι ὁ Elmsley. Πρβ. ἐπισημ. εἰς 387.

751. κατοικοῦσιν διώρθωται ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς κατοικιοῦσιν. Τὸ ὀρθὸν παρέχουσι καὶ ἕτερα χειρόγραφα.

753. Ὁ Μ φέρει ναύτηισι καὶ μητρυὰ πρὸ τῆς διορθώσεως τῆς δευτέρας χειρός.

754. Ὁ Herwerden ἄσμεναι.

758. Ὁ A. Nauck εἰκάζει λόγος πολὺς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων λόγος μέγας. Ὡσαύτως δὲ μεταβάλλει ὁ Nauck καὶ Σοφ. Αἴ. 226 καὶ Αἰσχ. Πέρσ. 253. Ἀλλ' ὅμως ἡ μεταβολὴ φαίνεται ἐνταῦθά τε καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ περιττή.

761. Ἀσίδ' ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἀσιάδ' ὁ Elmsley Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς Πέρσ. 252. Ἐν Ἰκ. 556 παρέχει ὁ Μ βασίδος ἀντὶ δ' Ἀσίδος.

764. Ὁ Heimsoeth (Wieder. σελ. 97) εἰκάζει ἐπέσκηψεν. Οὐδεμία ὅμως ἀνάγκη τοιαύτης μεταβολῆς.

767. μηδέπω 'ν ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις μηδ' ἐπῶν ὁ Turnebus. Ὁ Ahrens (de crasi et aphaer. σελ. 24) ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ε ἐν τῷ ἐν κελεύει νὰ γραφῇ: μηδέπω προοιμίοις. Ὁ Wieseler μηδ' ἐπῶν ἐν φροιμίοις.

768 κέ. Πρότερον προσένειμα τὸ ἒη (τὰ χειρόγραφα, ὡς συνήθως, ἒ ἔ) τῷ χορῷ ἀποβλέπων εἰς τὸν ἑπόμενον στίχον, ἐν ᾧ τὰ χειρόγραφα παρέχουσι σὺ δ' αὖ, ὅπερ αὖ ἐφαίνετο ὅτι ἀνεφέρετο εἰς 721. Ἀλλὰ αἱ ἑπόμεναι λέξεις τοῦ Προμηθέως ἁρμόζουσι λεγόμεναι μᾶλλον πρὸς τὴν Ἰὼ ἢ πρὸς τὸν χορόν, ἐπιφώνημα δὲ ὀδύνης τοῦ χοροῦ μετὰ τὴν θρηνητικὴν ἐπίκλησιν τῆς Ἰοῦς εἶναι ἀπίθανον. Ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ δεικνύει ἡ ἀντίθεσις: τί που δράσεις κτλ., ὅτι ἀντὶ τοῦ σὺ δ' αὖ γραπτέον ἤτοι σὺ δὴ ἢ ἤδη. Ὁ G. C. W. Schneider ἐκποδὼν ποιεῖται τὴν δυσκολίαν ἐπαναλαμβάνων στίχ. 714-721 μετὰ στίχ. 768 δίκην ἐφυμνίου. Ἀλλ' αἱ λέξεις οὔτε καθ' ὕλην οὔτε κατ' εἶδος ἔχουσι τὴν μορφὴν ἐφυμνίου. Ὁ Dindorf ἐξαλείφει ἒ ἔ, ὁ δὲ Paley τίθησιν ἐὴ ἐή.

775. πέδοι ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις πέδῳ ὁ Dindorf.

778. ἢ δυσπετῶς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἦδυ πετῶς (ἡδυπετῶς) νεώτερα χειρόγραφα.

784. ἤδοιο ἂν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἤδοιμ' ἂν ἓν νεώτερον χειρόγραφον.

786. σοι μαθεῖν ἀντι τοῦ τῶν χειρογράφων μαθεῖν σοι (τοῦ: ν σοι ὄντος ἐν τῷ M ἐξεσμένου) ὁ Turnebus. ὁ Schultz τῶνδέ σοι γηθεῖν πάρα, ὁ Weil τῶνδ' ἰανθῆναι πάρα, ὁ Fritzsche τῶνδε συμμαθεῖν πάρα, ὁ Stadtmüller τῶνδε μυθεῖσθαι πάρα.

787. Ὁ Heimsoeth: τί δ' ᾧ τύραννα κτλ.— ὁ Meineke σκῆπτρα δ' ἀποσυλήσεται ἢ δὲ στερήσεται, ὁ δὲ Weil δ' ἁρπασθήσεται.

788. αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα.— Ὁ Ludwig κενεόφρων.

792. Ὁ Brunck: οὐ γὰρ θεμιτόν.

796. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι: πρὶν ἔγωγ' ἂν (ἢ ἂν ἔγωγ') ἐκ δεσμῶν λυθῶ, ὁ Elmsley πλὴν ἔγωγ' ὅταν δεσμῶν λυθῶ, ὁ Dindorf πλὴν ἐὰν ἐγὼ 'κ δεσμῶν λυθῶ, ὁ Hartung πρὶν ἐγὼ αὐτὸς ἐκ δεσμῶν λυθείς. Ἑκάστη μεταβολὴ τῆς ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι γραφῆς ἐξελέγχεται περιττή.

797. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι λύσων σ', ἀλλὰ τὸ σὲ ἀναπληροῦται οἴκοθεν. — Ὁ Pauw ἄρχοντος Διός.

798. αὐτὸν ἐκγόνων ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ αὐτῶν ἐγγόνων νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Brunck αὐτῆς.

802. σαυτῆς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σ' αὐτῆς τ' νεώτερα χειρόγραφα. Πρβ. ἐπισημ. εἰς 264. Ὁ Blomfield καὶ μήτι σαυτῆς, ὁ Elmsley καὶ μή γε σαυτῆς, ὁ Hermann καὶ μηδὲ σαυτῆς γ'. Ἐάν τις θέλῃ νὰ θῇ τὸ γέ, τότε δύναται νὰ γράψῃ μόνον: καὶ μὴ σεαυτῆς γ'.

807. ἐκλύσοντά με παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα, ἴσως ὀρθῶς, διότι ἄλλως εἰκάζουσιν ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ: πόνων... σῶν.

808. τούτοιν ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τούτων κατὰ 804 κέ. Πρβ. κατωτέρω ἐπισημ. εἰς 816.

809. λόγων ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις λόγους, ὁ Elmsley λόγου, ὁ Heimsoeth (Krit. Stud. σελ. 247) μ' ἔπους. Προφανῶς τὸ λόγους προῆλθεν ἐκ παρανοήσεως, διότι ἀνέμενον μετὰ τὸ ἀτιμάζειν τὴν αἰτιατικήν. Ὅθεν γραπτέον λόγων, οὐχὶ λόγου, ὅπερ ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ εἰς λόγον. Οὕτως οὐχὶ μεθοδικὸν θὰ ἦν, ἐάν τις Ἀγ. 1599 διώρθου ἀπὸ σφαγῆς εἰς ἀπὸ σφαγὰς καὶ μὴ εἰς ἀπὸ σφαγήν. Τὸ ἐλλεῖπον με ἐννοεῖται ῥᾳδίως οἴκοθεν. Ὁ Ζάκας εἰκάζει: ἀτιμάσῃς φίλους, προσφυέστερον ὁ Stadtmüller ἀτιμάσῃς λιτάς, παραβάλλων Ἰκ. 383 τάσδ' ἀτιμάσαι λιτάς.

813. μὴ γεγωνεῖν ὁ Μ ἐκ πρώτης χειρός, ἄνωθεν δὲ τοῦ μὴ προσέγραψεν οὐ ἡ δευτέρα χείρ.

814. Ὁ Herwerden φράσω πλάνην, ἴσως ὀρθῶς.

816. ἠπείροιν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἠπείρων ὁ Herwerden (Exerc. crit. σελ. 93).

817. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἐδέξατο ὁ Brunck χάσμα τι, ὅπερ εἴκασεν ἤδη ὁ Heath. Ὁ Paley θέλει, ὅπερ ἐπῆλθεν ἤδη τῷ GCW Schneider, νὰ ἐμβάλῃ ἐνταῦθα ἀπόσπ. 197 γράφων καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ περῶσαν. Ἀλλ' ὅμως οὔτε αἱ Βορεάδες πνοαὶ δύνανται νὰ ὑποληφθῶσιν ἐν ἀνατολαῖς οὔτε συνάπτονται τὰ ἑπόμενα εἰς τὸ εἰρημένον ἀπόσπασμα, πλὴν ἐάν τις παραδέξηται, ὅτι τὸ χάσμα ἦν μεῖζον.

818. πόντου ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πόντον νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Ζάκας περᾶσαι: ἀλλὰ τότε ἔδει μετὰ τὸν Βόσπορον νὰ εἵπετο εὐθὺς ἑτέρα θάλασσα.

819. Ὁ H. Voss εἰκάζει Κυνήτης ἀποβλέπων πρὸς τοὺς παρ' Ἡροδότῳ 4, 49 ὀνομαζομένους Κύνητας, ὁ δὲ Völcker (Myth. Geogr.) Κυρήνης.

820. Ὁ Hermann Φορκυνίδες (ἄνευ αἱ).

821. Ὁ Wieseler εἰκάζει κυκνόφορκοι παραβάλλων Ἡσύχ. «φορκόν· λευκόν, πολιόν, ῥυσόν» καὶ Εὐρ. Βάκχ. 1362 πολιόχρως κύκνος. ἔτι δὲ κυκνοκόρυφοι, κυκνόκορσοι. Ὁ Tucker γράφει ἰσχνόμορφοι, ὁ δὲ Schütz σημειοῦται: De canitie Stanleius interpretatur κυκνόμορφοι nec ipse reperio quod melius sit.

827. Ὁ Elmsley τοιοῦτον ἕν σοι, ὁ Blomfield τοιόνδε μέν σοι, ὁ Jebb τοιοῦτον οὖν σοι. Ἀλλὰ τοῦ μέτρου χάριν φαίνονται οἱ τραγικοὶ ποιησάμενοι χρῆσιν τῶν τύπων: τοιοῦτο, τοσοῦτο καὶ ταὐτό. Πρβ. Wecklein, curae epigr. σελ. 29 κέ. καὶ Meisterhans, Gr d. att. Inschr. σελ. 122.

829. Ὁ Dindorf γράφει ἀκλαγγεῖς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἀκραγεῖς, διότι οἱ κύνες δὲν βοῶσιν, ἀλλὰ ὑλακτοῦσιν. Ἐν Χο. 533 παραδεδομένον κεῖται κέκλαγεν, ὅπερ ὁ Robortelli μετέβαλεν εἰς κέκραγεν, ὁ δὲ H. L. Ahrens εἰς κέκλαγγεν. Διὰ τοῦ ἀκλαγγεῖς θὰ διέκρινεν ὁ ποιητὴς (πρβ. ἐξηγ. σημ. εἰς 906) τοὺς ἰδιαιτέρους τούτους κύνας τῶν κυρίων κυνῶν. Περὶ δὲ τῆς μακρότητος τοῦ α στερητ. πρὸ ἀφώνου μετὰ ὑγροῦ πρβ. ἄτρυτον Χο. 406. Πάντα ταῦτα ἔχουσι καλῶς, ἀλλὰ ἀκραγὴς κεῖται ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ὀξύχολος (ἀκρόχολος), καθὰ μαρτυρεῖται παρ' Ἡσυχ. καὶ Bekk. Anecd. σελ. 369,

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

17, ἁρμόζον κάλλιστα πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ τύπου τῶν γρυπῶν. Παντάπασιν δὲ ἄχρηστος εἶναι ἡ μεταβολὴ τοῦ Wieseler ἀκραγοῦς. Πρὸς τί ὀφείλει ὁ Ζεὺς νὰ λάβῃ ἐνταῦθα τὸ ἐπίθετον τοῦτο;

832. πόρου ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πόρον νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Wieseler εἰκάζει Πλουτωνόσπορον, ὁ δὲ Hartung Πλούτωνος ῥόον.

833 κέ. Ὁ Elmsley τηλουρὸν δὲ γῆς, ὁ Wieseler τηλουρὸν δὲ γῆν . . κελαινόφυλον, ὁ Bergk (πραγματευόμενος ἐν Jahrb. f. Philol. 81, 409 περὶ τῆς παντοτρόφου λίμνης) Κελαινῶν. Πρὸς τὸ τηλουροῦ . . γῆς πρβ. σημ. εἰς 1.

835. Μετὰ τοῦτον τὸν στίχον παραδέχεται ὁ Bergk χάσμα παραβάλλων Ἀριστείδ. τόμ. 2, 443 (ἐκδ. Dind.). Ἀλλ' ὅμως τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστείδου δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς Ἱκ. 568, δύναται δὲ καὶ εἰς ἀπόσπ. 300.

837. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι: βυβλίνων, ὅπερ φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ νεώτερος τύπος. Πρβ. v. Bamberg, Jahrb. des philol. Vereins 12, 12 καὶ Meisterhans σελ. 22 τοῦ μνημονευθέντος συγγράμματος. Ὁ Wieseler εἰκάζει βομβύλων.

842. Ὁ Schütz τῶνδ'.

843. ἐπανδίπλαζε ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἐπαναδίπλαζε ὁ Minckwitz καὶ Dindorf. Πρβ. Εὐμ. 229 πὰρ Διὸς θρόνοις καὶ C. Fr. Müller, De ped. sol. σελ. 15.

846. Ὁ Hartung πολυπλάγκτου. Ἀλλὰ πολυφθόρου σημαίνει τὸ αὐτό.

848. ἥνπερ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἥντιν' ὁ Hermann, ὅστις προσέτι εἴκασε καὶ ἣν πρὶν ᾐτούμεσθα, ὅπερ ἤρεσε τῷ Köchly (σελ. 403).

855. γάπεδα ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δάπεδα ὁ Porson, ὁ Meineke λάπεδα, ὁ Weil γῆς πέδα. Ἀλλὰ καὶ Χο. 794 ὀφείλομεν νὰ ἀποκαταστήσωμεν γάπεδον ἀντὶ δάπεδον, ὡς παρετήρησεν ὁ Hermann.

857. θᾶκος ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων θῶκος ὁ Brunck.

858. Ὁ Nauck προτείνει νὰ γραφῇ: θεσφατηγόροι ἢ αἱ

πολύγλωσσοι ἀντὶ τῆς τῶν χειρογράφων γραφῆς αἱ προσήγοροι.

861. προσσαίνει σέ τι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προσαίν', εισ* τι (διορθωθ. ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς προσαίνει σ' ἔτι) νεώτερα χειρόγραφα. Τὸ μέλλουσ' ἔσεσθαι ἀπέφηνεν ὁ Hartung γλώσσημα. Ὄντως ἠδύναντο αἱ λέξεις αὗται νὰ ἐκβληθῶσιν ὡς περιτταί, ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ ἐννοίας, οἷα ἡ: κλύεις μάται' ἢ τῶνδε προσσαίνει σ' ἔτι; Ὁ Hartung ἀναπληροῖ: ἢ δὴ μάκαιρ', εἴ τῶνδε προσσαίνει σέ τι, ὁ Heimsoeth (Wiederh. σελ. 177) κλύουσαν εἴ τι τῶνδε προσσαίνει σ' ἔτι, ὁ Weil ἢ τὴν τάλαιναν τῶνδε ... τι; Ἀλλὰ δὲν χρήζει νὰ ὑποληφθῇ ἀνωφελὴς ἡ ῥῆσις μέλλουσ' ἔσεσθαι.

864. Ὁ Wieseler γράφει πάλιν πλαγκτοῖσι. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον παραδέχεται ὁ Weil χάσμα, ἐν ᾧ περιείχετο ἡ ἔννοια donec ad hanc orbis extremam rupem venires. Ἀλλ' ὅμως ἀναγκαία δὲν φαίνεται ἡ ἔννοια αὕτη κειμένη ἐν τῷ ἐνεστῶτι χειμάζῃ.

865. μέλλονθ' ὁ ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μέλλοντα, διότι τὸ ἄρθρον δὲν δύναται νὰ παραλειφθῇ.

866. κεκλήσεται ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κληθήσεται νεώτερα χειρόγραφα. κεκλήσομαι εἶναι ὁ συνήθης τύπος μεταβληθεὶς καὶ Εὐρ. Τρῳ. 13 ἔν τισι τῶν χειρογράφων εἰς κληθήσομαι.

874. Ὁ Elmsley εἰκάζει: τίθησ' ἐγκύμονα, ἐὰν μὴ μετὰ 874 ὑπολάβῃ τις χάσμα ἢ ὁ 875 ᾖ νόθος.

875. κέ. Τὰ χειρόγραφα παρέχουσιν ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρὶ καὶ θιγὼν μόνον, ἔνθα τὸ καὶ θιγὼν ἐξελέγχεται περιττόν, ὤφειλε δὲ μᾶλλον νὰ ἐξεφράζετο: κάμπνεύσας μόνον κατὰ Ἱκ. 17 βοὸς ἐξ ἐπαφῆς κἀξ ἐπιπνοίας, 44 ἐξ ἐπιπνοίας, 585 θείαις ἐπιπνοίαις. Ἀλλ' ὅμως λείπει ἡ δήλωσις τῆς κυρίας πράξεως, ἡ τέξις, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Hermann ὑπετόπασεν, ὅτι μετὰ 875 ἐξέπεσεν ὁ στίχος παύσας τε μόχθων τῶνδε φιτύει γόνον. Ὁ Weil προσκτᾶται τὴν ἔννοιαν ταύτην γράφων καὶ σπείρων γόνον, ὁ δὲ Oberdick καὶ κτίζων γόνον. Παραβάλλοντες Ἱκ. 316 νομίζομεν ἁπλούστερον νὰ παραγάγωμεν ἑπόμενοι τῷ Heimsoeth τὸ καὶ θιγὼν ἐξ ἑρμηνείας τοῦ ἐπα-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

φῶν καὶ νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὸ καὶ θιγὼν μόνον διὰ τοῦ φιτύει γόνον. Τοὐναντίον δὲ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντικαταστήσῃ τις καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ τὸ γεννημάτων διὰ τοῦ φιτυμάτων, καθὰ ἤθελεν ὁ Heimsoeth. Περὶ τῆς γνώμης τοῦ Elmsley, καθ' ἣν 875 εἶναι νόθος, ἰδὲ κριτ. ἐπισημειώσεις εἰς Ἱκ. 315.

877. Νεώτερον χειρόγραφον παρέχει τέξει.

879. πεντηκοντάπαις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πεντηκοντόπαις νεώτερα χειρόγραφα. Κατὰ Ἐτυμ. Μ. σελ. 346, 14 ἡ ἀττικὴ γλῶσσα δὲν μεταβάλλει ἐν συνθέσει τὸ τέλος τῶν ἀριθμῶν.

884. θηρεύοντες ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θηρεύσοντες νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ ἐνεστὼς συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ μᾶλλον ἢ ὁ μέλλων. Τὸ σφάλμα τοῦτο εἶναι λίαν συχνόν (πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 393), ἐὰν δὲ ὁ Αἰσχύλος ἤθελε νὰ ποιήσηται χρῆσιν τοῦ μέλλοντος, τότε θὰ ἔγραφε θηράσοντες οὐ θηρασίμους.

885. Ὁ Jacobs φθόρον δὲ σωμάτων θήσει θεός, ὁ Nauck φθονῶν δὲ σωμάτων εἴρξει θεός. Ἀλλὰ τὸ κείμενον ἔχει καλῶς.

886 κέ. Ὁ Pauw δέρξεται . . δαμέντας, ὁ Hartung δὲ κλάγξεται, ὁ Schoemann (Philol. 17, 228) δ' ἐνέξεται . . ἄγει δαμέντων, ὁ W. Hoffmann (Jahrb. f. Philol. 85, 589) δὲ δεύεται . . Ἄρει δαμάρτων, ὁ Hermann δεχόμενος μεταξὺ τοῦ δέξεται καὶ θηλυκτόνῳ χάσμα γράφει: δέξεται τὸν ἐγγενῆ στόλον γυναικῶν νυμφίων θηλυκτόνῳ. Εἴκασα πρὶν δ' αἱμάξεται (αἱμαχθήσεται). Ἀλλ' ὅμως τὸ κείμενον ἔχει καλῶς, ἐάν τις ἀναπληρώσῃ αὐτοὺς καὶ συνάψῃ τὸ θηλυκτόνῳ Ἄρει τῷ δέξεται.

890. ἐπ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐς νεώτερα χειρόγραφα.

892 κέ. ἀπαμβλυνθήσεται ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀπαμβλυθήσεται νεώτερα χειρόγραφα, παρέχοντα ὡσαύτως δυοῖν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δυεῖν. Περὶ τοῦ τύπου δυεῖν ἰδὲ Meisterhans σελ. 124 τοῦ μνημονευθέντος συγγράμματος.

896. Ὁ Schütz λόγου δέ, καθὰ 901 νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι ταῦτα δὴ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ταῦτα δεῖ. Ἀλλὰ τὸ δεῖ εὐαρμοστεῖ μᾶλλον τῷ λόγῳ.

898. Ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κλεινοῖς παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα κλεινός, ὥστε ὁ στίχος ἔχει τόξοισι κλεινός, ὅς πόνων ἐκ τῶνδ' ἐμέ. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῇ τοιαύτῃ τοῦ στίχου μορφῇ οὐδὲν ὑπάρχει οὐσιαστικὸν τοῦ θρασὺς καὶ κλεινός. Ὅθεν μετέβαλον τὸ κλεινοῖς εἰς κλεινὸς ἶνις παραδεχόμενος

ινισ

ὅτι τὸ κλεινοῖς ἐγένετο ἐκ τοῦ κλεινοσ καὶ ἐνεβλήθη μετὰ τὸ πόνων τὸ ἐκ τῶνδ'. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσιν ἀντὶ τοῦ ἐν M πόνων ἐκ τῶνδ' ἐμὲ ὁτὲ μὲν τῶνδ' ἐκ πόνων ἐμέ, ἔνθα ἀναγνωρίζει τις τὴν νοθείαν τοῦ ἐκ τῶνδε, ὁτὲ δὲ ἐκ πόνων τῶνδέ με, καὶ τέλος ἐκ πόνων τῶν ἐμὲ ἢ πόνων τῶν ἐμέ. Πρβ. Philol. 31, 727.

900. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσι μήτηρ ἐμὴ καὶ Τιτανὶς θεῶν. Ὁ Heimsoeth γράφει Τιτανὶς θεός.

901. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσιν: μακροῦ χρόνου. Πρβ. κριτ. ἐπισημ. εἰς Πέρσ. 715.

903. ἐλελεῦ ἐλελεῦ ἐκ διορθώσεως τοῦ Pauw ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἐλελελελελεῦ.

904. φρενοπλῆγες ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις φρενοπληγεῖς ὁ Cobet (ἐν Mnemosyne N. S. Τόμ. 14. 122). Ὁ τύπος φρενοπληγὴς δὲν συνᾴδει τῇ ἀναλογίᾳ, καθ' ἣν μόνον φρενοπλὴξ καὶ φρενόπληκτος (1087) ὑπάρχουσιν.

906. Ὁ G. C. W. Schneider ἄπορος ἢ ζάπυρος.

907. κραδία ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M καρδία νεώτερα χειρόγραφα.

911 Ὁ Kock θολεροὶ δὲ κλόνοι. — Συνήθως γράφουσι κατὰ νεώτερα χειρόγραφα παίουσ'. Ἀλλὰ τὸ ἀντίστροφον σφάλμα θὰ ἦτο πιθανώτερον, καθὰ ἐν τῷ Σχολ. εἰς 910 Ἀγ. 1624 τὰ χειρόγραφα παρέχουσιν πήσας (παίσας) ἀντὶ πταίσας.— στυγνοῖς παρέχουσίν τινα τῶν νεωτέρων χειρογράφων.

913. σοφὸς ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων σοφὸς ἦν ὁ Τρικλίνιος. Ἧττον πιθανῶς μεταβάλλει ὁ Weil ἀντὶ τούτου ἐν τῷ ἀντιστροφικῷ στίχ. 922 τὸ μήποτε εἰς μήποτέ τοι, ἡ δὲ διόρθωσις τοῦ Paley ἦ σοφὸς ἦν σοφὸς ὅς εἶναι ἄκομψος. Πρβ. ἑκὼν ἑκὼν 282, αὐχῶ γὰρ αὐχῶ 354, Ἀγ. 1508 πῶ πῶ;

ἀπόσπ. 137 ὅπλων ὅπλων δεῖ. Ἄλλως 600 κέ. τί ποτέ μ' ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτε, ἦ 619 τίς ὤν, τίς ἄρα, καί: οὔποθ' ⟨ὧδ'⟩ οὔποτ' 715, διότι ἐνταῦθα ἡ ἄρνησις ἐπαναλαμβάνεται μετὰ νέας δυνάμεως.

914. πρῶτος ἐν: ἤθελε νὰ ὀβελίσῃ ὁ Monk, ὅπως ἀποκαταστήσῃ τὴν μετρικὴν συμφωνίαν. Ἀλλὰ τὸ μέτρον δεικνύει, ὅτι μᾶλλον ἐν τῇ ἀντιστροφῇ 923 ἐξέπεσέ τι.

923. πότνιαι δυνάμενον ῥᾳδίως νὰ ἐκπέσῃ μετὰ τό: ποτέ μ' ὦ ἀνεπλήρωσεν ὁ Winckelmann.

925. πλαθείην γαμέτᾳ ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις πλαθείη ἐν γαμετῷ (διορθωθέντος ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς: πλασθείην ἐν γαμετᾷ) εἴκασεν ὁ Canter. Τὸ πλαθείη ἐν ἐγένετο ἐκ τοῦ πλαθείην.

929. Ἄριστα διεῖδεν ὁ Weil, ὅτι ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων γάμῳ δαπτομέναν, ὅπερ πολλαχῶς ἐπειράθησαν νὰ διορθώσωσιν, οἷον ὁ Schütz γράφων μέγα δαπτομέναν, ὀφείλει νὰ γραφῇ ἀμαλαπτομέναν. Τὸ πρῶτον ὁ Weil ἤθελε νὰ γραφῇ γ' ἀμαλαπτομέναν, ἀλλ' ὁ Dindorf ὑπέμνησεν ὅτι τὸ γ' ἦν ἀνοίκειον. Ἐκ τοῦ ἀμαλαπτομέναν ἐγένετο τὸ πρῶτον ἅμα δαπτομέναν καὶ τὸ πρὸς ἐξήγησιν ὑπογεγραμμένον γάμῳ κατέλαβε τὴν χώραν τοῦ ἅμα. Ὁ Todt εἴκασεν ἀλαπαζομέναν. Τὸ σφάλμα εἶναι παλαιόν, διότι καὶ ὁ Σχολ. ἐξηγεῖται κατὰ τὸν ἑαυτοῦ τρόπον «ἅμα τῷ γάμῳ· λείπει γὰρ τὸ ἅμα» τὸ μετρικῶς ἄχρηστον γάμῳ.

930. δυσπλάνοις . . ἀλατείαις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δυσπλάγχνοις ἀλατείαισι νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Donner ἀλατειῶν πόνοις. Πολλῷ πιθανώτερον ὤφειλε νὰ ἐλέγετο ἀλατείας πόνοις, διότι οἱ τραγικοὶ φεύγουσι τύπους, οἷος ὁ ἀλατειῶν. Ἀλλὰ κατὰ τρόπον τοιοῦτον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνηται ἐκποδὼν δυσκολία τις.

931 κέ. Τὰ χειρόγραφα παρέχουσιν ἐμοὶ δ' ὅτι μὲν ὁμαλὸς ὁ γάμος ἄφοβος οὐ δέδια, μηδὲ . . προσδάρκοι (ὁ Salvinius προσδράκοι) με κτλ. Ἐκ τῆς ἐπῳδοῦ ποιοῦσιν ὁ Hermann καὶ Elmsley στροφικὸν σύστημα (931-934=935-938). Ἀλλ' ὅμως αἱ μεταβολαί, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ με-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τρικὴ συμφωνία, εἶναι ἥκιστα συνᾴδουσαι καὶ πιθαναί. Ὁ Elmsley γράφει: ἐμοὶ διότι (παρὰ τοῖς τραγικοῖς μὴ ἀπαντῶσα λέξις) μὲν ὁμαλὸς γάμος, ἄφοβος, οὐδὲ δέδια· μηδὲ κρείσσων θεῶν ἔρως ἄφυκτον ὄμμ' - ⏑ ⏑ προσδράκοι με, ὁ Hermann: ἐμοὶ δέ γ' ὅτε μὲν (ὅτε μὲν εἴκασεν ἤδη ὁ Arnaldus) ὁμαλὸς ὁ γάμος, ἄφοβος οὐδὲ δέδια μηδέ τού με κρεισσόνων θεῶν ἔρως προσδράκοι ὄμμ' ἄφυκτον. Παρὰ πάσας ταύτας τὰς μεγάλας μεταβολὰς ἡ μετρικὴ συμφωνία δὲν εἶναι ἀκριβής, ἡ δὲ μεταβολὴ τοῦ οὐ δέδια εἰς οὐδὲ δέδια ἐπισφαλής. Ἐπειδὴ αἱ λέξεις αὗται εἶναι περιτταί, διὰ τοῦτο αὐτὸ τὸ οὐ μηνύει, ὅτι εἶναι ἐπεξηγητικὴ τοῦ ἄφοβος προσθήκη, καθὰ διεῖδεν ὁ Bothe. Ὁ Dindorf: ἐμοὶ δὲ τίμιος ὁμαλὸς γάμος, ὁ Schoemann: ἐμοὶ δὲ τίμιος ὁμαλὸς γάμος ἄφοβος, ὁ Weil ἄλλοτε μέν: ἐμοὶ δ' εἴη μὲν ὁμαλὸς ὁ γάμος, ἄφοβος, εὔδιος, νῦν δέ: ἐμοὶ δ', ὅτῳ μὲν ὁμαλὸς ὁ γάμος, ἄφοβος. Ὁ Weklein μετέβαλε τὸ δ' ὅτι μὲν ὁμαλὸς εἰς δὲ τιόμενος ὁμαλός. — Ἐν 933 ὁ Musgrave ἐξαλείφει τὸ θεῶν, ὁ Schütz τὸ ἔρως γράφων κρεισσόνων ἐμοῦ θεῶν ἄφυκτον. Ὁ Dindorf εἰκάζει 935 ἀπολέμιστος καὶ 936 κέ. γενοίμαν· Διός.—Ἐν 936 προύτεινεν ὁ Meineke (Philol. 19, 232) τί ἄν, ἀλλ' ἀπέστη τῆς γνώμης ταύτης αὐτόθι σελ. 764. Ἡ χασμῳδία τί ἄν ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῇ κωμῳδίᾳ, παρὰ δὲ τῷ Αἰσχύλῳ μόνον ἐν τῷ τί οὖν.

939. Νεώτερα χειρόγραφα παρέχουσιν αὐθάδη φρονῶν, οὕτω δὲ μετέβαλε καὶ ἐν τῷ Μ ἡ νεωτέρα χεὶρ γράψασα δὴ ὑπεράνω τοῦ -δης καὶ ρο ὑπεράνω τοῦ φρε. Ἡ γραφὴ αὐθάδης φρενῶν εἶναι οὐ μόνον ἄμεμπτος, ἀλλὰ καὶ προκριτωτέρα τῆς αὐθάδη φρονῶν.

942 κέ. θρόνων τ' ἀντὶ τοῦ ἐν Μ θρόνων νεώτερα χειρόγραφα.— τότ' νεώτερα χειρόγραφα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τόδ'. Τὸ τότε προσέγραψε καὶ ἐν τῷ Μ νεωτέρα χείρ.— πατρὸς δ' ἀντὶ πατρός τ' ὁ Turnebus.

944. δηναιὸν διώρθωται ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς δηναιῶν.

945. τοιόνδε φέρει ὁ Μ ἐκ πρώτης, τοιῶνδε ἐκ νεωτέρας χειρός. Ὁ Hartung: καὶ τῶνδε, ὡς 1058.

946. Ὁ Brunck πλήν γ' ἐμοῦ.

948 κέ. Ὁ Stadtmüller εἰκάζει προσφυέστατα θρόνῳ καθήσθω τοῖς πεδαρσίοις κτύποις θαρσῶν τινάσσων τ' κτέ. παραβάλλων Εὐρ. Ἠλ. 315 θρόνῳ κάθηται.

949. Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ πιστῶς ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς πιστός. Ὁ Stanley εἴκασε πίσυνος. — Ὁ Porson εἴκασε τινάσσων χειρὶ (ὁ Wunderlich χερσὶ) πυρπνόον βέλος, ὁ Weil τινάσσων πυρπνόον χεροῖν βέλος, ἵνα γένηται ἐκποδὼν ὁ συνῃρημένος τύπος.

953. αὐτῷ ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτῷ ἐξ ἐμῆς διορθώσεως. Ἀλλοῖόν πως θὰ ἦτο αὐτὸς ἐφ' αὑτῷ.

954. εὑρήσει ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὑρήσοι νεώτερα χειρόγραφα.

955. Ὁ Blomfield βροντάς. Διὰ τί δὲ νὰ μὴ γραφῇ βροντήν; Πρβ. σημ. εἰς 809. Ἀντὶ τῆς μεταβολῆς ταύτης ὁ Weil γράφει ὑπερφέροντα. Οὐδεμιᾶς ὅμως μεταβολῆς χρεία.

956. βάθρων ὁ Herwerden ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων νόσον παραδεχόμενος, ὅτι τὸ ἐν τῷ Μ κατ' ἀρχὰς γεγραμμένον νόσων προῆλθεν ἐκ τοῦ ἔνοσιν καὶ (βάθρ)ων. Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ νόσων εἰς νόσον. Ἤδη ὁ Schütz εἴκασεν τινάκτηρ, ἐννόσων. Διὰ τοῦ τινακτὸν ἔννοσιν θὰ ἀπεφεύγετο τὸ μετρικὸν σφάλμα. Ὁ Hartung προύτεινε τινάκτορ' ἔννοσιν.

958. Ἐν τῷ Μ τὸ κακῶν μετεβλήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς κακῷ. Ὅθεν ὁ L. Schmidt εἴκασεν τῶνδε πρὸς κακῶν.

959. ὅσσον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὅσον νεώτερα χειρόγραφα. — ἀρχ*** ἤτοι ἀρχὴν φέρει ὁ Μ ἐκ πρώτης, ἄρχειν ἐκ δευτέρας χειρός.

960. Ὁ Hartung σὺ δῆθ', ὁ Wieseler σύδην.

962. Ὁ Dindorf Ζηνὶ δεσπόσειν τινά.

963. Ὁ Wellauer τῶνδ' ἔθ'.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

964. πῶς δ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πῶς καὶ δ' ἂν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δαὶ νεώτερα χειρόγραφα.

966. τοῦδ' ἔτ' ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων : τοῦδέ γ ὁ Elmsley.

969. θῶπτε μετέβαλεν ἐν τῷ Μ ἡ δευτέρα χεὶρ εἰς θώπευε.

483. Ὁ Nauck (Bulletin de l'Acad. de St. Pétersb. 1863 σελ. 35) εἰκάζει τὸν Διὸς λάτριν.

976. Ὁ Barth πικροῖς.

977. ἐφημέροις (ἢ τὸν ἐφημέροις) ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τὸν ἡμέροις παρέχουσι νεώτερα χειρόγραφα.

978. Ἴσως ἀντὶ τοῦ πορόντα γραπτέον προδόντα κατὰ στίχ. 38.

979. Ὁ Brunck πατὴρ σ' ἄνωγεν, ὁ Elmsley πατὴρ ἄνωγεν οὐχὶ ἀφυῶς, διότι τὸ σὲ καταλαμβάνει ἀσυνήθη θέσιν.

980. πρὸς * τ' ὁ Μ ἐκ πρώτης χειρός, ὧν προσέθηκεν ἡ δευτέρα χείρ, τὸ δὲ τ' ἐξήλειψεν ὁ Elmsley. Ὁ Dindorf εἴκασε πρὸς οὗ τ' ἐκεῖνος κατὰ στίχ. 1028. Ὁ Hermann ἐννοεῖ τὸ πρὸς ὧν τ' κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ πρὸς οὗ τ'. Ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς τὸ γάμους ἀναφορὰν ἁρμόζει ὁ ἐνεστὼς κάλλιον καὶ κεῖται εἰρωνείᾳ ἐν ταῖς λέξεσιν. — Ἄλλοτε ἐξελάμβανον τὸ ἐκπίπτοι ἀναγκαῖον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκπίπτει συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ τοῦ Προμηθέως.

982. ἕκαστ' ἔκφραζε ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἕκαστα φράζε νεώτερα χειρόγραφα.

983. Ἴσως τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο ὁρᾷς ὅτι.

984. Ὁ Butler οὔτι.

990. Ὁ Jacobs τὸν νῦν ἐκπεσόντ' (ὁ Weil ἐκπίτνοντ') ἐπόψομαι, οὐδὲν δέον.

993. γε ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δὲ νεώτερα χειρόγραφα.

995. Ὁ Paley ἐμοῦ.

997. καθώρμισας ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ καθώρ*οσας (τοῦ ο γενομένου ἐκ τοῦ ι ἢ ω) νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Hermann κατούρισας παραβάλλων Εὐστάθ. σελ. 1282, 17 «κατουρίζειν γε τὸ κατ' οὖρον πλέειν, ὡς τὸ 'πόλιν κατ' ὀρθὸν οὔρισας'

(Σοφ. Οἰδ. Τ. 695)». Ἀλλά, καθὰ αὐτὸς ὁ Hermann λέγει, τὸ κατουρίζειν δὲν ἁρμόζει τῷ προκειμένῳ τοῦ Αἰσχύλου στίχῳ, διότι κατὰ τὸ Σχόλ. εἰς Τραχιν. 828 «τροπικῶς δὲ κατουρίζει, ὥσπερ οὐρίῳ πνεύματι προσορμίζει ἡμῖν κατ᾽ ὀρθὸν ἀνυόμενα». Ἡ κατάληξις οσας ἠδύνατο νὰ ἀγάγῃ εἰς τὸ καθήρμοσας, τοῦτο δὲ εἰς τὸ καθήρμασας, διότι καὶ ἀλλαχοῦ συγχέονται ἀλλήλοις τὸ καθηρμόσθαι καὶ καθηρμάσθαι. Πρὸς τὸ καθήρμασας (ἐνέβαλες σεαυτόν, ἐνέδεσας) πρβ. Ἡσυχ. «ἑρμάζει· στηρίζει» καὶ «ἥρμασεν· ὠχύρωσεν». Ἀλλὰ πᾶσα μεταβολὴ εἶναι περιττή.

1000-1002 προσνέμονται ἐν τοῖς χειρογράφοις τῷ Προμηθεῖ. Τὸ ὀρθὸν εὗρε σὺν τῷ Tyrwhitt ὁ Erfurdt προσνείμας 1000-1001 τῷ Ἑρμῇ. — φῦναι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φῆναι καὶ πιστὸν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πιστὸν δ᾽ νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Stadtmüller εἰκάζει φοιτᾶν ἀντὶ τοῦ φῆναι. Ὁ Jacobs θέλει νὰ ἐξαλείψῃ 1000-1001, ὁ O. Ribbeck 1001-1002 (ὁ Dindorf ὀβελίζει σὺν τῷ Kiehl στίχ. 1002). Βεβαίως ἡ τοῦ στίχου 1003 ἔννοια ἠδύνατο νὰ προσκολληθῇ καλῶς εἰς στίχ. 998-999. Ἀλλὰ ὁ στίχος 1003 ἔχει μετὰ τοὺς προηγουμένους στίχους καλῶς, ἐάν τις ὑπολάβῃ μετὰ τοῦ Reisig, ὅτι πρὸ τοῦ 1002 ἐξέπεσεν εἷς στίχος, δι᾽ οὗ ἀποκαθίσταται ἡ μετρικὴ συμφωνία καὶ εἰς ὃν ἀνεφέροντο αἱ λέξεις: 'οὕτως ὑβρίζειν τοὺς ὑβρίζοντας χρεών'. Ἡ ἐν τῷ χάσματι ἐκείνῳ περιεχομένη ἀλαζονικὴ λέξις ἐπήγαγε τὰς λέξεις τοῦ Ἑρμοῦ 'χλιδᾶν' κτλ. Τὴν συνάρτησιν ταύτην τῶν ἐννοιῶν ἐξέθηκεν ὁ Keck ἐν Jahb. f. Philologie τόμ. 81, 840.

1002. Ὁ Flach ὑβρίζειν τοὺς ὑπηρέτας χρεών.

1005. Ὁ Elmsley καὶ σέ γ'.

1006. συμφορᾶς, ὅπερ παρέχει καὶ ἓν νέον χειρόγραφον, προύτεινε ὁ Valckenaer ἐν Εὐρ. Φοιν. 632. Ὁ Radermacher observ. in Eur. misc. p. 12 γράφει ξυμφορᾶς λέγων: si ante caesuram penthemimeren vocabulum unius syllabae ambitu inseritur, id longum esse solet, numquam tamen saepius quam brevi monosyllabo praecedente.

1008 ἐξαλείφει ὁ A. Ludwig. Ἀλλ᾽ ὅμως ἡ κυρία στιχομυθία δύναται νὰ ἄρχηται ἐν στίχῳ 1010.

1009. σμικράν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μικράν ὁ Brunck. Μόνον ἐνταῦθα παραδέδοται παρ᾽ Αἰσχύλῳ ὁ τύπος μικρός. Ἐν γένει δὲ φαίνονται οἱ δραματικοὶ ποιηταὶ ὅτι ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ μικρός μόνον χάριν τοῦ μέτρου. Παρὰ Σοφοκλεῖ ζητεῖται ὑπὸ τοῦ μέτρου ὁ τύπος οὗτος τρίς, παρ᾽ Αἰσχύλῳ οὐδέποτε.

1012. ΠΡ. ὤμοι. | ΕΡ. ὤμοι, τόδε ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ΠΡ. ὤμοι. ΕΡ. τόδε ὁ Lachmann. Ἡ διαίρεσις ἑνὸς στίχου εἰς δύο πρόσωπα οὔπω εὕρηται παρ᾽ Αἰσχύλῳ. Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 203 κέ. Σημειωτέον δὲ ὅτι δὲν ὀφείλομεν νὰ γράψωμεν, ὡς συνήθως συμβαίνει: ὤμοι; τόδε.

1016. Τὸν στίχον τοῦτον μετατίθησιν ὁ Kaibel μετὰ 1028.

1018. ὡς παῖδ᾽ ὄντα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὡς παῖδα νεώτερα χειρόγραφα. Ὁ Hermann: ὥστε παῖδά με οὐχὶ ἀπροσφυῶς. Πρβ. Heimsoeth, Indir. Ueberl. σελ. 15.

1020. πεύσεσθαι ἀντὶ πευσεῖσθαι νεώτερα χειρόγραφα. Ἐπειδὴ ἐν στίχ. 669 καὶ ὁ Μ παρέχει πεύσεσθε, φαίνεται ὅτι ἡ γραφὴ πευσεῖσθαι ὀφείλει νὰ ὑποληφθῇ ὡς ἡ ῥιπτείσθω, ἣν γραφὴν φέρει 1075 ὁ Μ. Κατὰ Dindorf ἐν Ἀριστοφ. Ἀχ. (ἐκδ. Ὀξων.) μετεχειρίσαντο οἱ ἀττικοὶ ποιηταὶ τοὺς δωρικοὺς τοῦ μέλλοντος τύπους εἰς -οῦμαι μόνον χάριν τοῦ μέτρου. Ἠπόρηται ὅμως ἐὰν μὴ ὁ Εὐριπίδης τοὺς μέλλοντας φευξοῦμαι καὶ φευξούμεθα προετίμησε τῶν φεύξομαι καὶ φευξόμεθα. Πρβ. Μηδ. 604, Ἱππ. 1093, ἔνθα τὰ ἄριστα χειρόγραφα φέρουσιν φευξοῦμαι, φευξούμεθα.

1022. Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ προστρέψεται ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς προτρέψεται.

1024. αἰθαλοῦσσα ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων αἰθάλουσα ὁ Canter. Τοὺς στίχ. 1024-1028 ὑπολαμβάνει ὁ A. Ludwig ὀθνείους.

1027. φράσαι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φράσειν νεώτερα χειρόγραφα.

1030. ὦπται ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὦ παῖ νεώτερα χειρόγραφα. Πρβ. Σχολ. «τεθεώρηται».

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

1034. μήποθ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μηπάθ' νεώτερα χειρόγραφα. Καὶ ἐν τῇ ᾤᾳ τοῦ Μ προσέγραψεν ἡ νεωτέρα χεὶρ μή ποθ' ὡς.

1036. στυγόμενον διώρθωται ἐν τῷ Μ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς εἰς στυγούμενον.

1039. Ἡ παραδεδομένη γραφὴ πολλὰ καὶ μάτην ἐρεῖν δύναται νὰ ὑποληφθῇ ἀνεκτὴ διὰ τοῦ χωρίου Εὐμ. 144 ἢ πολλὰ δὴ παθοῦσα καὶ μάτην ἐγὼ ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: Τὸ ἀποτέλεσμα περαιτέρων λόγων οὐδὲν ἕτερον ἔσται ἢ μακρὸς καὶ μάταιος λόγος. Ἀλλ' ἡ εἴδησις τοῦ Σχολ. «γρ. ἀλλ' ἐρεῖν μάτην» εἶναι ἀξία προσοχῆς μάλιστα διὰ τοῦτο, ὅτι φαίνεται ἀδιανόητος, ὄντως δὲ διὰ τῆς γραφῆς κἄλλ' ἐρεῖν μάτην καθίσταται ἡ ἔννοια σαφεστέρα καὶ ἐντονωτέρα. Διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι ἐν τῷ Σχολ. κεῖται ἡ ἀρχέγονος γραφή.

1040 κέ. Τὰ χειρόγραφα φέρουσι μαλθάσσῃ λιταῖς | ἐμαῖς. Ὁ Robort. προσέθηκε τὸ κέαρ γράψας κέαρ | λιταῖς ἐμαῖς, ὁ δὲ Porson κέαρ | λιταῖς ἐξαλείψας τὸ ἐμαῖς. Ὄντως τὸ ἐμαῖς εἶναι περιττόν, διότι, καθὰ σημειοῦται ὁ Hermann, non cuius precibus non flecteretur Prometheus dicendum erat, sed ommino precibus vinci durum eius cor recusare. Ὁ Todt τίθησιν λόγοις ἀντὶ λιταῖς. — δάκνων ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων δακὼν ὁ Heimsoeth (Indir. Ueberl. σελ. 35) ἀποβλέπων εἰς τὸν ν. Σχολ. «δάκνων τὸν χαλινόν».

1042. Ὁ Burges εἰκάζει σφαδάζεις ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων βιάζῃ.

1045. Συνήθως γράφουσιν ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μεῖζον τὸ ὑπὸ τοῦ Stanley προταθὲν μεῖον. Ἀλλὰ τότε ὀφείλει νὰ ῥηθῇ: μηδενὸς μεῖον, μᾶλλον δὲ μεῖον ἢ μηδέν, οὐχὶ δὲ οὐδενὸς μεῖζον. Πρβ. 970 ἔλασσον ἢ μηδέν. Ὁ Nauck γράφει: μεῖον ἢ μηδὲν σθένει. Τῆς παραδεδομένης γραφῆς ὑπερεμάχησεν ὁ Wordsworth καὶ ὁ Halm (Lect. Aesch. σελ. 97). Πρβ. καὶ Schoemann, Mantiss. animadev. opusc. τόμ. 3, 87.

1048. ἄφυκτος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀφύκτως (προσγεγραμμένου τοῦ ος ἄνω τοῦ ως ὑπὸ νεωτέρας χειρός) νεώτερα χειρόγραφα.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

1050. Ὁ Nauck εἰκάζει πατὴρ ἀράξει, τοὐναντίον δὲ στίχ. 1055 διασπαράξει.

1053. Ὁ Blomfield ἄψορρος. — δέ σοι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δέ τοι ἓν νεώτερον χειρόγραφον. Τὸ βεβαιωτικὸν τοι φαίνεται ἐνταῦθα περιττόν.

1055. Πρβ. σημ. εἰς 1049 κέ. — Ὁ Pauw σώματος ῥάκος μέγα, ὁ Heimsoeth (Wiederh. σελ. 430) σώματος μελάνδρυον. Οὐδεμιᾶς μεταβολῆς χρεία.

1056. Ὁ Kausche (Mythologumena Aeschylaea σελ. 203) ἐξηγεῖται τὸ 'δαιταλεὺς πανήμερος' διὰ τοῦ conviva sempiternus.

1057. ἐκθοινάσεται ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων ἐκθοινήσεται ὁ Nauck (Eurip. Stud. τόμ. 2, 175). Πρβ. θοινατῆρος Ἀγ. 1503, τεθοίναται Εὐρ. Κύκλ. 377, θοινάσομαι αὐτ. 550, θοινασόμεσθαι Ἠλ. 836.

1058. Ὁ Hartung καὶ τοῦδε μόχθου, ὡς 945. — τι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τοι νεώτερα χειρόγραφα.

1063. Ὁ Hartung ἐτήτυμος, ὁ Wieseler ἐρρωμένος. Πρότερον εἴκασα ὀρθούμενος (βεβαιούμενος, πραγματοποιούμενος) παραβάλλων Ἡροδ. 7, 103. Ἀλλά, ἐὰν τις θῇ τὴν ἐπίτασιν ἐπὶ τοῦ 'καὶ λίαν', φαίνεται ὅτι ἡ ἔννοια ἔχει καλῶς. Ὁ F. W. Schmidt προύτεινεν ἀλλ' ἐκ καρδίας εἰρημένος.

1066 κέ. Ὁ Heimsoeth (Krit. Stud. σελ. 247) μὴ δυσβουλίαν φρονήσεως ἀμείνον' ἡγήσῃ ποτέ. Ἐν τῷ M διώρθωται τὸ ἄμεινον εἰς ἀμείνον'. Πρβ. Meineke Philol. 19, 233.

1069-1071. Ὁ Schütz ἐκβάλλει τὰς λέξεις ἄνωγε . . πιθοῦ, ὁ δὲ Hermann καὶ Bernhardy (Griech. Litt. II 2 σελ. 271[3]) ὁμογνωμονοῦσιν αὐτῷ. Ἀλλ' ὅμως τοιαῦται διὰ μέσου παρατηρήσεις τοῦ κορυφαίου περιέχουσι συνήθως ἐν τῷ δράματι τούτῳ τέσσαρας στίχους. Πρβ. ἔμπροσθεν ἐξηγ. σημ. εἰς 212.— Ὁ Ζάκας μεθέντ' ἐπαινεῖν. — πιθοῦ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πείθου νεώτερα χειρόγραφα.

1073 κέ. Ὁ Conradt ἐξαλείφει τὰς λέξεις πάσχειν . . ἀεικές. Ἀλλὰ τότε τὸ 'πρὸς ταῦτα' ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ οὐδεμίαν ἔχει ἀναφοράν.

1075. ἐπ' ἐμοὶ ῥιπτέσθω ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπί μοι ῥιπτείσθω νεώτερα χειρόγραφα.

1079. Ὁ Wakefield ἀγρίαις ῥιπαῖς.

1080 κέ. Ὁ Schütz κελεύει νὰ γραφῇ ἤτοι κῦμα δὲ πόντον ἢ κῦμά τε πόντον. Προετίμησα νὰ γράψω σὺν τῷ Weil ἐν 1082 τῶν ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου τῶν τ'.

1083. Τὰ χειρόγραφα φέρουσιν ἔς. — Ὁ Schütz δὲ ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων τε.

1805. Ὁ Hermann προτιμᾷ τὸ στερεαῖς, ὅπερ φέρει καὶ ἓν νεώτερον χειρόγραφον, ὡς τύπον ἀρχαιότερον, ὅστις ἀπαντᾷ καὶ 184.

1809. μὴ οὐ ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μή. Πρβ. 656 καὶ 813.

1090. Ὁ Μ παρέχει: ἢ τοῦδ' εὐτυχῆ, νεώτερα δὲ χειρόγραφα εἰ τάδ' εὐτυχῆ (εὐτυχεῖ). Ὁ Dindorf ἡ τοῦδε τύχη, ὁ Winckelmann ἡ τοῦδ' εὐχὴ καὶ ἀληθῶς φαίνεται ὅτι τὸ εὐτυχῆ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀναμίξεως τῶν δύο γραφῶν εὐχὴ καὶ τύχη καθ' ὃν τρόπον στ. 484 τὸ ναυτιλόχων ἐκ τοῦ ναυτίλων καὶ ναυλόχων. Ἀλλὰ τὸ νεωστὶ ὑπὸ τοῦ Todt εὑρεθὲν αὔχη συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ μᾶλλον ἢ τὸ εὐχή. Ὅθεν φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον τὸ αὔχη μετέπεσεν εἰς τὸ εὐχὴ καὶ τύχη, ἐκ τούτων δὲ τῶν δύο προέκυψεν τὸ εὐτυχῆ. Ὅμοιόν τι εἴκασεν ἤδη ὁ Jacobs προτείνας εἰ τάδ' ἔτ' αὐχεῖ, ὁ H. Schmidt εἰ δὲ τάδ' αὐχεῖ, ὁ Schömann εἰ τάδ' ἐπαυχεῖ καὶ ὁ Fritzsche εἰ ταῦτ' αὐχεῖ. — Ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων μανιῶν ἀναμένει τις μανίας. Πρβ. σημ. εἰς 630. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἤτοι τὸ μανίας ἐκλήφθὲν ὡς αἰτιατικὴ πληθυντικὴ διωρθώθη εἰς μανιῶν ἢ εἶναι τὸ μανιῶν ἐξήγησις τοῦ λυσσῶν, ὅπερ ἐκληφθὲν ὡς γενικὴ πληθυντικὴ τοῦ λύσσα εἶναι μετοχὴ τοῦ λυσσᾶν. Πρβ. Ἡσύχ. «λύσσης· μανίας».

1091. γ' αἱ ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις γε ὁ Turnebus.

1093. ποι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ που νεώτερα χειρόγραφα.

1098. Ὁ Hartung παρέφυρσας.

1101. Ὁ Bothe τοὺς γὰρ προδότας.

1104. ἀγὼ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἅτ' ἐγὼ ὁ Porson.

1112. ἀπέραντον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀπέρατον νεώτερα χειρόγραφα. Καὶ ἐν τῷ Μ δὲ ἡ νεωτέρα χεὶρ διώρθωσεν τὸ ἀπέρατον εἰς ἀπέραντον. Πρβ. σημ. εἰς 163.

1114 κέ. Ὁ Schaefer ἔργον . . μῦθος· χθὼν κτλ., ὁ Boissonade ἔργῳ γ' οὐκ. Τὰς λέξεις κοὐκέτι μύθῳ θέλει ὁ Kiehl νὰ ἐξαλείψῃ.—Ὁ Blomfield σεσάλευκεν.

1119. εἱλίσσουσι ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρογράφοις ἑλίσσουσιν καὶ 1126 εἱλίσσων ἀντὶ ἑλίσσων ὁ Turnebus.

1121. Ἕνεκα τοῦ συνῃρημένου τύπου καὶ πρὸς μήκυνσιν τῆς μέσης συλλαβῆς τοῦ ἀντίπνουν ὁ μὲν Kiehl (σελ. 79 τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου αὐτοῦ) γράφει πάντων ἀποδεικνύμενα στάσιν ἀντίπνοον, ὁ Dindorf ἀντίπνοον (ὡς ἤδη ὁ Bothe) ἐξαλείφων τὸ ἀποδεικνύμενα ἢ ὑπολαμβάνων αὐτὸ γλώσσημα ἑτέρας ἐκρυείσης λέξεως, ὁ Hartung ἀντίπνοον παραδεικνύμενος, ὁ Wieseler καὶ Meineke ἀντιόπνουν (πρβ. Ἡσύχ. «ἀντιόφρων· ἐναντίον φρονῶν») ἢ ἀντιόπουν.

ΜΕΤΡΙΚΗ ΤΩΝ ΛΥΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΨΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΜΗΘΕΑ ΔΕΣΜΩΤΗΝ

Τῆς παρόδου προηγοῦνται δύο ἀναπαιστικὰ συστήματα στίχ. 93-100 καὶ 121-129. Οἱ τελευταῖοι ἀνάπαιστοι ἀπαγγέλλονται πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ πτερωτοῦ ἅρματος, οὗ ἐποχεῖται ὁ τῶν Ὠκεανίδων χορός. Τοῦ μέρους δὲ τούτου προηγεῖται ἕτερον μέρος ἐν μᾶλλον κεκινημένοις ῥυθμοῖς 115-120, ὅπερ ἐκδηλοῦν ἔκπληξιν καὶ ταραχὴν τοῦ Προμηθέως ἐπὶ τῇ προσπελάσει ἀγνώστων ζώντων προσώπων σύγκειται ἐκ τεσσάρων βακχείων (⏑ ⏒ –) 115 κέ., ἑνὸς δοχμίου καὶ κρητικοῦ (⏑ ⏑ ⏑ ⏒ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏒) 118 καὶ τριῶν τριμέτρων 117, 119 κέ.

Πάροδος 130 - 208.

Ἐπειδὴ ὁ Προμηθεὺς ὀφείλει νὰ ᾖ καὶ διαμείνῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἡ πάροδος κατέστη κομματικὴ διανεμηθεῖσα μεταξὺ τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ τοῦ χοροῦ. Ἀλλ' ὅμως ὁ Προμηθεὺς ἀπαγγέλλει μόνον ἀναπαίστους, οὐχὶ δὲ καὶ μελικοὺς ῥυθμούς. Τὴν ἀρχὴν ἐνδέχεται καὶ οἱ ἀνάπαιστοι οὗτοι νὰ μετεῖχον τῆς μετρικῆς συμφωνίας (ἔπιθι ἔμπροσθεν ἐξ. σημ. εἰς στίχ. 143). Περὶ τοῦ μέτρου τῆς πρώτης στροφῆς λέγει ὁ Σχολ. «ὁ ῥυθμὸς Ἀνακρεόντειός ἐστι κεκλασμένος πρὸς τὸ θρηνητικόν.. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς (δηλ. τοῖς Ἀνακρεοντείοις) οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς θρηνητικοῖς, ὡς καὶ Σοφοκλῆς Τυροῖ β'. ἔστι δὲ ταῦτα ὅμοια τῷ 'οὐδ' αὖ μ' ἐάσεις μεθύοντ' οἴκαδ' ἀπελθεῖν'». Ἐνταῦθα ἕπονται εἰς τὸ ὅμοιον προῳδικὸν (οὐδ' αὖ μ' ἐάσεις = μηδὲν φοβηθῇς) δύο ἰωνικοὶ (⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –), οἵτινες γίνονται εἰς ἀνακλώμενος (⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ – –) ἐὰν ἐγέγραπτο «μεθύοντ' ἀπ' οἴκαδ' ἐλθεῖν».

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ἡ δευτέρα στροφὴ εἶναι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει τροχαϊκὴ καὶ δὴ ἐνιαχοῦ μετ' ἀνακρούσεως, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ δακτυλική. Οἱ δάκτυλοι οὗτοι εἶναι ἄλογοι, οἱ καλούμενοι κυκλικοί.

Στροφ. α' 130-140 = ἀντιστρ. α' 150-160.

– – ⏑ –́ –
⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – –
⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – –
⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ – ⏑ –́ –
⏑ – ⏑ –́ – ⏑ ⏑ –
– ⏑⏑ –́ ⏑⏑ – ⏑ – –
⏑ – ⏑ –́ –
⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – –
⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –
– ⏑⏑ –́ ⏑ – –

Στροφ. β' 169-179 = ἀντιστρ. β' 191-201.

⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑
⏑ ⏑́⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑́⏑ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ –
–́ ⏑ – ⏑ –
–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑
–́ ⏑⏑ – ⏑⏑
–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ – –

Ἀνάπαιστοι 293-313.

Δύναταί τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ πρῶτον σύστημα (293-299) ἀπαγγέλλεται πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ πτερωτοῦ ἵππου, ἐφ' οὗ προσπελάζει ὁ Ὠκεανός, τὸ δὲ δεύτερον (300-313) πρὸς τὰς κινήσεις τῶν ἐκ τοῦ πτερωτοῦ ἅρματος εἰς τὴν ὀρχήστραν καταβαινουσῶν Ὠκεανίδων.

Πρῶτον στάσιμον 413-451.

Ἡ πρώτη στροφὴ ἔχει ἰωνικὸν ῥυθμόν, ἧς ἡ ἀρχὴ σύγκειται ἐκ προῳδικοῦ, ὅπερ εἴδομεν ἀνωτέρω ⏓ – ⏑ – – (στένω σε τᾶς

οὐ _ = τύχας Προμηθεῦ). Ὁ δεύτερος στίχος εἶναι ἀνακλώμενος, εἶτα δὲ ἕπονται τρεῖς ἰωνικοὶ καὶ μετ' αὐτοὺς πάντες ἀνακλώμενοι (◡◡_◡_◡__). Ἡ δευτέρα στροφὴ εἶναι τροχαϊκὴ καὶ δακτυλική, ὡς ἐν τῇ παρόδῳ. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ῥηθῇ περὶ τῆς τρίτης στροφῆς, ἧς τὸ κείμενον ἀμφισβητεῖται, ἐὰν τοὺς στίχους 447-451 ὑπολάβωμεν ὡς ἀντιστροφήν.

Στροφ. α' 413-421 = ἀντιστρ. α' 422-430

◡ _ ◡ ⏊ _
◡ ◡ ⏊ ◡ _ ◡ _ _
◡ ◡ ⏊ _ ◡ ◡ _ _
◡ ◡ ⏊ _ ◡ ◡ ⏊ ◡ _ ◡ _
◡ ◡ ⏊ ◡ _ ◡ _ _
◡ ◡ ⏊ ◡ _ ◡ _ _
◡ ◡ ⏊ ◡ _ ◡ _ _
◡ ◡ ⏊ ◡ _ ◡ _ _
◡ ◡ ⏊ ⏓ _ ◡ _ _

Στροφ. β' 431-435 = ἀντιστρ. β' 436-440.

⏊ ◡ _ ◡ _ ◡ _ _
⏊ ◡ _ ◡ _ ◡ _ _
⏊ ◡ _ ◡ _ ◡ _ _
⏊ ◡ _ ◡◡ _ ◡ _
⏊ ◡◡ _ ◡ _ _

Στροφ. γ' 441-446 = ἀντιστρ. γ' 447-451 (;).

◡ ⏊ _ ⏊ ◡ _ ◡ _
⏊ ◡ _ ◡ _ ◡ _
◡ ⏊ ◡ ◡◡ ◡ ◡◡ ◡ _ ◡ _ _
⏊ _ _ ◡◡ _ ◡◡ _
◡ ⏊ ◡ _ ◡ _ ⏓

Δεύτερον στάσιμον 542-580.

Κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ πρῶτον στάσιμον εἶναι ἤρεμος ὁ τοῦ ᾄσματος τούτου ῥυθμὸς συγκείμενος ἐκ δακτυλοεπιτρίτων. Ἀλλ' ὅμως ὁ τῆς δευτέρας στροφῆς ῥυθμὸς συγκείμενος ἐξ ανα-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

παίστων καὶ ἰάμβων, μᾶλλον δὲ ἐκ δακτύλων καὶ τροχαίων, καθίσταται ἧττον ἤρεμος ἄγων εἰς τὴν ἐπομένην ταραχώδη σκηνήν.

Στροφ. α' 542-551 = ἀντιστρ. α' 552-560.

```
   –́ ⏖ – ⏖ –
   –́ ⏑ – – –́ ⏖ – }
   ⏖   – –        }
   –́ ⏑ – – –́ ⏖ – ⏖ –
 – –́ ⏖ – ⏖ –
   –́ ⏑ – ⏓ –́ ⏖ – ⏖ –
 – –́ ⏑ –
   –́ ⏖ – ⏖ –
   –́ ⏑ – ⏓ – ⏑ –
 – –́ ⏑ – ⏑ – –
```

Στροφ. β' 561-570 = ἀντιστρ. β' 571-580.

```
   ⏖   –́ ⏖ –
   ⏖   –́ ⏖ –
   ⏑ –́ ⏑ – –́ ⏖ – ⏖ –
   ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – –
   ⏖ –́ ⏖ – ⏑ – ⏓
   –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – –
   ⏖ –́ ⏖ –
   ⏖ –́ ⏖ – ⏖
   – – –́ ⏖ – ⏖ –
 – –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – –
```

Μονῳδία 588-635.

Τῆς μονῳδίας ταύτης προηγοῦνται ἀνάπαιστοι (581-586) συνδεόμενοι πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνισιν τῆς Ἰοῦς. Τὸ πρῶτον μέρος, μὴ διαιρούμενον εἰς στροφὴν καὶ ἀντιστροφήν, σύγκειται ἐκ τεσσάρων καταληκτικῶν τριμέτρων (588 - 590 καὶ 592)

```
⏓ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏓
```

εἶτα δὲ ἐκ δοχμίων 591, 594 κέ.

```
⏑ ⏖ –́ ⏑ – ⏑ ⏖ –́ ⏑ –
⏑ – –́ ⏑ – ⏑ – ⏖́ ⏑ –
⏑ ⏖ –́ – –
```

Ἐπισφαλὴς ἐν τῷ μέτρῳ, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ κειμένῳ εἶναι ὁ

στίχ. 593, οὗ τὸ τελευταῖον μέρος «ἐξ ἐνέρων περῶν» διαγινώσκεται ὡς δόχμιος.

Τὸ δεύτερον ἀντιστροφικὸν μέρος (596-635) περιέχει πρὸ πάντων δοχμίους καὶ κρητικούς. Τῇ τε στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ συνάπτονται τέσσαρα τρίμετρα τοῦ Προμηθέως.

Στροφ. 596-613 = ἀντιστρ. 618-635.

⏑ ⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ ⏑⏑ –́ ⏑ –
– ⏑ –́ ⏑ ⏑⏑ –́ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ –́ ⏑ –
– ⏑ –́ – ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑ –́ ⏑ –
⏑ ⏑ ⏑ –́ ⏑ ⏑⏑
–́ ⏑ ⏑⏑ –́ ⏑ – –́ ⏑ – –́ ⏑ –
– ⏑ –́ – ⏑⏑ –́ ⏑ ⏓
– –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑⏑ – – –
⏑ ⏑́⏑ ⏑ – ⏑ –́ –
⏑ ⏑⏑ –́ ⏑ – ⏑ ⏑⏑ –́ ⏑ –
– ⏑ –́ ⏑ ⏑⏑ –́ ⏑ –
– ⏑ –́ ⏑ – ⏓
–́ ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ ⏑⏑ ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
–́ ⏑ – ⏑ – –
⏑ – –́ ⏑ –
– ⏑ –́ – ⏑ –

Χορικὸν 714-721.

Τὸ βραχὺ τοῦτο ᾆσμα ᾀδόμενον, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ κορυφαίου, σύγκειται, καθ' ὅσον τὸ κείμενον εἶναι ἀσφαλὲς καὶ τὸ μέτρον σαφές, ἐκ δοχμίων (714, 716, ἐς ἀκοὰν ἐμὰν 717, 721) καὶ κρητικῶν (715).

Ἀνάπαιστοι 903-912.

Οἱ ἀνάπαιστοι οὗτοι συνδέονται πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς Ἰοῦς, ὡς οἱ ἀνάπαιστοι 581-586 πρὸς τὴν ἐπὶ τὴν σκηνὴν πάροδον αὐτῆς.

Τρίτον στάσιμον 913-938.

Τὸ στάσιμον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν ὅμοιον ἡσυχαστικὸν τρόπον, ὥσπερ τὸ δεύτερον (δακτυλοεπίτριτοι). Ἡ ἔπῳδός, ἥτις τὴν ἀρχὴν συνέκειτο ἴσως ἐκ στροφικοῦ καὶ ἀντιστροφικοῦ συστήματος, εἶναι τροχαϊκὴ καὶ ἐν μέρει μετὰ ἀνακρούσεως (ἰαμβική). Ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ εὕρηται καὶ εἷς (κυκλικὸς) δάκτυλος.

Στροφ. 913-921 = ἀντιστρ. 922-930.

–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ –
–́ ⏑ – – –́ ⏑⏑ – ⏑⏑ – –
–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑
–́ ⏑ – – –́ ⏑⏑ –
⏑⏑ –́ – – ⏑ –
– –́ ⏑ – –
–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ –
–́ ⏑ – – –́ ⏑⏑ – ⏑⏑ –
–́ ⏑ – – –́ ⏑ – – – ⏑ –

Ἐπῳδὸς 931-938.

⏑ –́ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑́⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
–́ ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑
⏑ ⏑́⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑́⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ ⏑⏑ ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – –
–́ ⏑ – ⏑ – ⏑
–́ ⏑⏑ – ⏑ ⏓

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΙΚΕΤΙΔΕΣ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΤΩΝ ΔΑΝΑΪΔΩΝ ΜΥΘΟΣ [1]

Ἐν ταῖς Ἱκέτισι τοῦ Αἰσχύλου αἱ πεντήκοντα θυγατέρες τοῦ Δαναοῦ ἔχουσαι βούλαρχον καὶ καθηγεμόνα τῆς ὁδοῦ τὸν ἑαυτῶν πατέρα φεύγουσιν ἀπὸ τῶν στομίων τοῦ Νείλου εἰς τὴν Ἀργείαν ἀκτήν, ἔνθα καθέζονται ἐπὶ βωμοῦ τῶν ἐγχωρίων θεῶν φέρουσαι ἐν χερσὶν ἱκετηρίους κλάδους. Παρὰ τοῦ ἐπιφανέντος βασιλέως Πελασγοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Παλαίχθονος, ἐξαιτοῦνται βοήθειαν ἐναντίον τῶν διωκόντων αὐτὰς βιαίων καὶ ἀπεχθῶν μνηστήρων, τῶν πεντήκοντα υἱῶν τοῦ θείου αὐτῶν Αἰγύπτου. Ἐν Ἄργει ζητοῦσι καταφυγὴν καὶ σωτηρίαν, διότι ἡ Ἰώ, ἡ ἀρχηγέτις τοῦ γένους αὐτῶν, κατάγεται ἐξ Ἄργους. Τῆς Ἰοῦς, ἱερείας τῆς Ἥρας, ἐρᾶται ὁ Ζεύς, ἡ δὲ ζηλότυπος σύζυγος μεταβάλλει τὴν δυστυχῆ παρθένον εἰς βοῦν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ζεὺς ἐπειρᾶτο νὰ πελάσῃ τῇ Ἰοῖ ἐν μορφῇ ταύρου, ἡ Ἥρα καθίστησι φύλακα αὐτῆς τὸν πανόπτην Ἄργον, ὃν ὅμως φονεύει ὁ Ἑρμῆς. Οἶστρος εἶτα ἐλαύνει τὴν βοῦν ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἕως οὗ ἀφικνεῖται εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα ἀνακτησαμένη παρὰ τοῦ Διὸς τὴν προτέραν αὐτῆς μορφὴν ἐγέννησεν αὐτῷ τὸν Ἔπαφον. Ἐκ τοῦ Ἐπάφου κατάγεται ἡ Λιβύη, ἐκ ταύτης δὲ ὁ Ἀγήνωρ καὶ ὁ Βῆλος, ἐκ δὲ τοῦ Βήλου ὁ Αἴγυπτος καὶ ὁ Δαναός. Ἡ ὑπὸ τῶν ἱκετίδων γενομένη δήλωσις τῆς γενεαλογίας ταύτης ἐμποιεῖ μὲν εἰς τὸν Ἀργεῖον βασιλέα αἴσθησιν, διστάζει ὅμως νὰ ἐμβάλῃ χάριν αὐτῶν τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς δεινὸν πόλεμον πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου.

[1] Πρβ. Wecklein, Studien zu den Hiketiden des Aeschylos ἐν Sitzungsb. der Münchener Akad. der Wiss. 1893 τόμ. 2 σελ. 393 κέ.

Τῶν Δαναΐδων ἐπικαλουμένων τὸ δίκαιον τῶν ἱκετῶν καὶ ἀπειλουσῶν, ὅτι, ἐὰν μὴ τύχωσι προστασίας, θὰ ἀπάγξωσιν ἑαυτὰς ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τῶν θεῶν, ὑπισχνεῖται ὁ Πελασγὸς νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πρακτέου τὸν δῆμον. Ἐν ᾧ δὲ αἱ θυγατέρες μένουσι κατὰ χώραν, ἀπέρχεται ὁ Δαναὸς μετὰ δορυφόρων τοῦ βασιλέως εἰς τὴν πόλιν, ἵνα θῇ ἱκετηρίους κλάδους ἐπὶ τοὺς αὐτόθι βωμοὺς τῶν θεῶν προσκτώμενος οὕτω τὴν πρὸς τοὺς ἐπήλυδας εὔνοιαν τῶν πολιτῶν. Ὁ βασιλεὺς συγκαλέσας τὸν δῆμον ὑπερμαχεῖ τῶν διωκομένων, ὁ δὲ πρὸς τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας ὑποστρέψας Δαναὸς ἀγγέλλει, ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ψήφῳ ὁμοθύμῳ παρέσχον αὐταῖς ἀσυλίαν. Ἀλλὰ τὰς περιστερὰς διώκουσιν οἱ ἱέρακες. Ὁ Δαναὸς κατιδὼν ἀπὸ σκοπιᾶς τὸ πλοῖον τῶν Αἰγυπτιαδῶν ἐπιπλέον ἀπέρχεται πάλιν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἐξαιτήσηται βοήθειαν. Ὁ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτιαδῶν προπεμφθεὶς κῆρυξ βιάζει τὰς Δαναΐδας νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλ' ὁ ἐπιφανεὶς βασιλεὺς ἀποκρούει τὴν βίαν ταύτην. Ὁ κῆρυξ ἀπέρχεται ἐπαπειλῶν αἱματηρὸν πόλεμον, αἱ δὲ παρθένοι εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ ἐπιστρέψαντος πατρός, ᾧτινι ἔδωκαν οἱ Ἀργεῖοι ἔνοπλον δύναμιν.

Ἐν τῇ σπάνει τῶν εἰδήσεων δὲν δύναται νὰ διαγνωσθῇ ἐν ποίᾳ μορφῇ εὗρεν ὁ Αἰσχύλος τὸν μῦθον καὶ ποίας μεταβολὰς ἐπήνεγκεν ἐπ' αὐτοῦ. Κυρία πηγὴ ἦν αὐτῷ ἡ εἰς τὸν ἐπικὸν κύκλον ἀνήκουσα *Δαναΐς*, ἥτις ἐν 5500 στίχοις ἐπραγματεύετο τὰς τύχας τοῦ Δαναοῦ καὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀργείου τούτου ἔπους ἦν Ἀργεῖος, ὁ χρόνος ὅμως, καθ' ὃν ἤκμασε, δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ. Ἔξω λόγου τιθεμένου τοῦ νόθου καταλόγου τῶν ποταμῶν παρ' Ἡσιόδ. Θεογ. 337-345, τὴν πρώτην μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Νείλου, ὅπερ ἀγνοεῖ ὁ ποιητὴς τῆς Τηλεμαχείας. παρέχει ἡμῖν ἡ Δαναΐς:

καὶ τότ' ἄρ' ὡπλίζοντο θοῶς Δαναοῖο ἄνακτος
πρόσθεν ἐυρρεῖος ποταμοῦ Νείλοιο θύγατρες.

Κλήμης ὁ Ἀλεξ. μνημονεύων τὸ εἰρημένον ἀποσπασμάτιον ἐπιλέγει Στρωμ. 4 σελ. 224 ἐκδ. Sylb. «φασὶ δὲ καὶ τὰς Ἀργολικὰς . . Σπαρτιάτας τοὺς ἀλκίμους (ἀλκιμωτάτους;) τὰ πολέμια φανείσας μόνον τρέψασθαι . . τὰ ὅμοια λέγει καὶ ὁ τὴν Δα-

παῖδα πεποιηκώς». Κατὰ ταῦτα ὁ πρὸς τοὺς Αἰγυπτιάδας ἀγὼν τῶν Δαναΐδων ἐγένετο ἐν Αἰγύπτῳ, μετέσχον δὲ αὐτοῦ καὶ αἱ Δαναΐδες. Ἀγῶνας προηγησαμένους τῆς φυγῆς τῶν Δαναΐδων ὑπαινίσσεται ὁ Αἰσχύλος Ἱκ. 750. — Ὅτι ὁ *Ἡσίοδος* ἐπραγματεύσατο τὸν μῦθον τῶν Δαναΐδων εἰκάζεται ἐκ τοῦ Εὐσταθίου, σημειουμένου εἰς τὴν ὁμήρειον ῥῆσιν *πολυδίψιον Ἄργος* (Ἰλ. 4, 171) τάδε «πολυδίψιον δὲ τὸ Ἄργος καλεῖ ἢ ὡς πάνυ ποθούμενον Ἕλλησιν ἢ ὅτι μυθεύεται ἄνυδρόν ποτε εἶναι, ὕστερον μέντοι εὔυδρον γενέσθαι, Ποσειδῶνος ἀναρρήξαντος τὰς ἐν Λέρνῃ πηγὰς διὰ τὸν τῆς Ἀμυμώνης ἔρωτα, ἐξ ἧς καὶ Ἀμυμώνια ἐν Ἄργει ὕδατα, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν Δαναΐδων, αἳ παραγενόμεναι ἐξ Αἰγύπτου φρεωρυχίαν ἐδίδαξαν, ὡς Ἡσίοδος·

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον».

Ὁ στίχος οὗτος ἔχει παρὰ Στράβωνι 8 σελ. 370 κέ. ὧδε:

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναοὶ θέσαν Ἄργος ἔνυδρον.

Κατὰ Μαλαλ. Χρονογρ. 4 σελ. 68 «Λυγκεὺς πολεμήσας τῷ Δαναῷ βασιλεῖ τοῦτον ἐφόνευσε καὶ ἔλαβε τὴν βασιλείαν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καθὼς ὁ Ἀρχίλοχος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο» ἐποιήσατο καὶ ὁ *Ἀρχίλοχος* λόγον τοῦ μύθου τῶν Δαναΐδων [1]. Τίνι τρόπῳ ἐξέδωκεν ὁ Δαναὸς μετὰ τὸν φόνον τῶν Αἰγυπτιαδῶν τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας ἐν Ἄργει εἰς γάμον ἀναγινώσκεται παρὰ *Πινδάρῳ* Πυθ. 9, 112 κέ. Τοῦ Δαναοῦ καὶ τῶν πεντήκοντα θυγατέρων αὐτοῦ, τοῦ Ἐπάφου καὶ τῆς Ὑπερμήστρας, ἥτις μόνη ἐν κολεῷ κατέσχε τὸ ξίφος, γίνεται μνεία ἐν ἀρχῇ τοῦ 10 τῶν Νεμεονικῶν. Πρὸ τοῦ Αἰσχύλου ἐπραγματεύσατο ὁ *Φρύνιχος* τὸν μῦθον ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐξ ὧν τοῦτο μόνον γινώσκομεν, ὅτι αὐτὸς ὁ Αἴγυπτος ἦλθεν εἰς τὸ Ἄργος (Σχολ. εἰς Εὐρ. Ὀρ. 872).

Τὰ τοῦ μύθου ἐκτίθησιν ὁ Ἀπολλόδωρος 2,1,4 ὧδε «Ἔπαφος βασιλεύων Αἰγυπτίων γαμεῖ Μέμφιν τὴν Νείλου θυγατέρα καὶ ἀπὸ ταύτης κτίζει Μέμφιν πόλιν, καὶ τεκνοῖ θυγατέρα Λιβύην, ἀφ' ἧς ἡ χώρα Λιβύη ἐκλήθη. Λιβύης δὲ καὶ Ποσειδῶνος γίνονται παῖδες δίδυμοι Ἀγήνωρ καὶ Βῆλος. Ἀγήνωρ μὲν οὖν

[1] Ἀλλ' ὅμως ὁ Bergk ὑπολαμβάνει ὅτι ὀφείλει νὰ γραφῇ *Ἀρχέμαχος* ἀντὶ Ἀρχίλοχος.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

εἰς Φοινίκην ἀπαλλαγεὶς ἐβασίλευσε κἀκεῖ τῆς μεγάλης ῥίζης ἐγένετο γενεάρχης . . Βῆλος δὲ ὑπομείνας ἐν Αἰγύπτῳ βασιλεύει μὲν Αἰγύπτου, γαμεῖ δὲ Ἀγχινόην τὴν Νείλου θυγατέρα, καὶ αὐτῷ γίνονται παῖδες δίδυμοι, Αἴγυπτος καὶ Δαναός, ὡς δέ φησιν Εὐριπίδης, καὶ Κηφεὺς καὶ Φινεὺς προσέτι. Δαναὸν μὲν οὖν Βῆλος ἐν Λιβύῃ κατῴκισεν, Αἴγυπτον δὲ ἐν Ἀραβίᾳ, ὃς καὶ καταστρεψάμενος τὴν Μελαμπόδων χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ ὠνόμασεν Αἴγυπτον· γίνονται δὲ ἐκ πολλῶν γυναικῶν Αἰγύπτῳ μὲν παῖδες πεντήκοντα, θυγατέρες δὲ Δαναῷ πεντήκοντα· στασιασάντων δὲ αὐτῶν ὕστερον Δαναὸς τοὺς Αἰγύπτου παῖδας δεδοικὼς ὑποθεμένης Ἀθηνᾶς αὐτῷ ναῦν κατεσκεύασε πρῶτος[1] καὶ τὰς θυγατέρας ἐνθέμενος ἔφυγε· προσσχὼν δὲ Ῥόδῳ τὸ τῆς Λινδίας Ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἱδρύσατο· ἐντεῦθεν δὲ ἧκεν εἰς Ἄργος καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδίδωσι Γελάνωρ ὁ τότε βασιλεύων· ἀνύδρου δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης, ἐπειδὴ καὶ τὰς πηγὰς ἐξήρανε Ποσειδῶν μηνίων Ἰνάχῳ διότι τὴν χώραν Ἥρας ἐμαρτύρησεν εἶναι, τὰς θυγατέρας ὑδρευσομένας ἔπεμψε· μία δὲ αὐτῶν Ἀμυμώνη ζητοῦσα ὕδωρ ῥίπτει βέλος ἐπὶ ἔλαφον καὶ κοιμωμένου Σατύρου τυγχάνει, κἀκεῖνος περιαναστὰς ἐπεθύμει συγγενέσθαι· Ποσειδῶνος δὲ ἐπιφανέντος ὁ Σάτυρος μὲν ἔφυγεν, Ἀμυμώνη δὲ τούτῳ συνευνάζεται, καὶ αὐτῇ Ποσειδῶν τὰς ἐν Λέρνῃ πηγὰς ἐμήνυσεν· οἱ δὲ Αἰγύπτου παῖδες ἐλθόντες εἰς Ἄργος τῆς τε ἔχθρας παύσασθαι παρεκάλουν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ γαμεῖν ἠξίουν. Δαναὸς δὲ ἅμα μὲν ἀπιστῶν αὐτῶν τοῖς ἐπαγγέλμασιν, ἅμα δὲ καὶ μνησικακῶν περὶ φυγῆς, ὡμολόγει τοὺς γάμους καὶ διεκλήρου τὰς κόρας. Ὑπερμήστραν μὲν οὖν τὴν πρεσβυτέραν ἐξεῖλον Λυγκεῖ καὶ Γοργοφόνην Πρωτεῖ . . ὡς δὲ ἐκληρώσαντο τοὺς γάμους, ἑστιάσας ἐγχειρίδια δίδωσι ταῖς θυγατράσι· αἳ δὲ κοιμωμένους τοὺς νυμφίους ἀπέκτειναν πλὴν Ὑπερμήστρας· αὕτη δὲ Λυγκέα διέσωσε παρθένον αὐτὴν φυλάξαντα· διὸ καθείρξας αὐτὴν Δα-

[1] Ἐκ τοῦ Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 1, 42 ὀφείλει νὰ ἐμβληθῇ ἐνταῦθα «τὴν κληθεῖσαν ὡς ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ πεντηκόντορον», διότι δὲν δύναται νὰ σημαίνηται, ὅτι πρῶτος ὁ Δαναὸς κατεσκεύασε πλοῖον, καθὰ ἀναγινώσκεται παρὰ Ὑγίνῳ f. 168 tunc primum dicitur Minerva navem fecisse biproram in qua Danaus profugeret.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ναὸς ἐφρούρει· αἱ δὲ ἄλλαι τῶν Δαναοῦ θυγατέρων τὰς μὲν κεφαλὰς τῶν νυμφίων ἐν τῇ Λέρνῃ κατώρυξαν, τὰ δὲ σώματα πρὸ τῆς πόλεως ἐκήδευσαν· καὶ αὐτὰς ἐκάθηραν Ἀθηνᾶ τε καὶ Ἑρμῆς Διὸς κελεύσαντος. Δαναὸς δὲ ὕστερον Ὑπερμήστραν Λυγκεῖ συνῴκισε, τὰς δὲ λοιπὰς θυγατέρας εἰς γυμνικὸν ἀγῶνα τοῖς νικῶσιν ἔδωκεν». Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ θαυμαστὸν φαίνεται, ὅτι ὁ φόβος τοῦ Δαναοῦ πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου κεῖται ἄνευ αἰτιολογίας καὶ ὅτι ἡ Ἀμυμώνη συνευνάζεται τῷ Ποσειδῶνι, πρὶν ἐκδοθῇ ἑνὶ τῶν Αἰγυπτιαδῶν εἰς γάμον, ἐν ᾧ ὤφειλε νὰ διαφυλάξῃ τὴν παρθενικὴν αὐτῆς τιμήν. Τὴν δὲ ὀρθὴν μορφὴν τοῦ μύθου παρέχει ὁ γνήσιος Ἀπολλόδωρος παρὰ τῷ Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 1, 42: «Βῆλος ὁ Ἀγήνορος μὲν ἀδελφός, υἱὸς δὲ Ποσειδῶνος καὶ Λιβύης, ἀφ' ἧς ἡ χώρα ὠνόμασται Λιβύη . . στασιασάντων δὲ αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς ἀρχῆς, ὕστερον Δαναὸς τοὺς τοῦ Αἰγύπτου παῖδας πλὴν ἑνὸς ἢ δυοῖν διὰ τῶν θυγατέρων ἀνεῖλε δεδοικώς, καθότι καὶ ἐκ χρησμοῦ ἠκηκόει, ὅτι φονευθήσεται ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν· καὶ ὑποθεμένης Ἀθηνᾶς αὐτῷ, ναῦν πρῶτος κατεσκεύασε τὴν κληθεῖσαν ὡς ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ πεντηκόντορον, ἐν ᾗ τὰς κόρας ἐνθέμενος ἔφυγε· προσσχὼν δὲ Ῥόδῳ τὸ τῆς Λινδίας Ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἱδρύσατο· ἐντεῦθεν δὲ ἧκεν εἰς Ἄργος, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδίδωσιν Ἑλλάνωρ (ἀναγν. Γελάνωρ) ὁ τότε βασιλεύων· αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χώρας ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἐνοικοῦντας Δαναοὺς ὠνόμασεν· ἱστορεῖ Ἀπολλόδωρος ἐν β'». Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην τῶν γεγονότων καὶ ὁ φόνος τῶν Αἰγυπτιαδῶν τελεῖται ἐν Αἰγύπτῳ. Ὅθεν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν μνημονευθέντες ἀποσπασματίου τῆς *Δαναΐδος* εἰκάζεται, ὅτι τὸ ἔπος τοῦτο μετέθηκε τούς τε ἀγῶνας καὶ τοὺς αἱματηροὺς γάμους εἰς Αἴγυπτον. Ὁ Αἰσχύλος μεταποιήσας ἀμφότερα ταῦτα διεφύλαξε ἀνάμνησιν μόνον τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀγώνων, ἵνα παράσχῃ τῇ δράσει σκυθρωπὴν ὑπόστασιν καὶ αἰτιολογήσῃ τὴν φυγὴν τοῦ Δαναοῦ. Ἴσως ἠκολούθησεν ἐν τούτῳ παραδόσει τῶν Ἀργείων. Κατὰ παραλλαγὴν τοῦ μύθου, ἣν παρέχει τὸ Σχόλ. εἰς Εὐρ. Ἱκ. 886, ἦσαν ὁ Αἴγυπτος καὶ Δαναὸς ἀδελφοί, ἡ δὲ Ἰώ, ἡ τοῦ Ἰνάχου θυγάτηρ, μήτηρ αὐτῶν, οἰκούντων ἐν Ἄργει. Ὁ Δαναὸς φθονῶν τοὺς ἄρρενας γό-

νους τοῦ ἀδελφοῦ καὶ φοβούμενος αὐτοὺς διώκει τὸν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, ἥτις ὠνομάσθη οὕτως ἀπ' αὐτοῦ. Ὕστερον, ἀνδρωθέντων τῶν υἱῶν, ὁ Αἴγυπτος πεποιθὼς εἰς τὴν ῥώμην αὐτῶν ἔρχεται εἰς Ἄργος, ὁ δὲ Δαναὸς φοβηθεὶς ὑπισχνεῖται τοῖς ἀδελφιδεῦσι τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας εἰς γάμον κτλ. Κατὰ ταῦτα ὁ Αἴγυπτος καὶ Δαναὸς ἔχουσι πατρίδα τὸ Ἄργος, ὁ δὲ Αἴγυπτος ἀπέρχεται εἰς Αἴγυπτον, ἵνα παράσχῃ τῇ χώρᾳ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα. Ὀρθῶς δὲ παρετήρησεν ὁ Völcker (Mythol. des Japetischen Geschlechts 1824 σελ. 192 κέ.), ὅτι «ὁ τῶν Δαναΐδων μῦθος εἶναι οὕτως ἐγχώριος, ὥστε μόνον ἐπὶ Ἀργολικοῦ ἐδάφους ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ»[1]. Τὴν οὐσίαν τῶν Δαναΐδων διαγιγνώσκει τις μάλιστα ἐκ τῆς μορφῆς τῆς Ἀμυμώνης. Ἡ Ἀμυμώνη εἶναι μία τῶν πηγῶν ἐν τῇ ὑδατώδει Λέρνῃ. Κάτωθεν σκοπέλου καὶ ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν τοῦ Ποντίνου ἀναβλύει ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ὀπῶν τὸ ὕδωρ, ἀποτελοῦν τὸν τῆς Ἀμυμώνης ῥύακα, ὅστις μετὰ βραχεῖαν πορείαν ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν (Curtius, Peloponn. τόμ. 2, 369). Οὕτως ἀναφαίνονται αἱ Δαναΐδες οὖσαι πηγαῖαι νύμφαι. Ἡ Ἀμυμώνη χαρίζεται τῷ ἔρωτι τοῦ Ποσειδῶνος, ἤτοι σπεύδει πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅπερ τὴν ἀρχὴν ἦν ῥῆσις, ἥτις ληφθεῖσα ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἐδήλου τὰ ἐν τῇ φύσει συμβαίνοντα, τοῦτο ὕστερον, ὅτε ἡ Ἀμυμώνη καὶ ὁ Ποσειδῶν ἐγένοντο πρόσωπα, χωρισθὲν ἀπὸ τῆς φύσεως παρέσχε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μύθου. Ἔχει δὲ ἡ Ἀμυμώνη, ὥσπερ ἡ Ὑπερμήστρα, ἰδιαιτέραν θέσιν ἐν ταῖς Δαναΐσιν. Αἱ ἐν τετρυπημένῳ πίθῳ ἀντλοῦσαι ὕδωρ Δαναΐδες διαφέρουσαι τῆς Ἀμυμώνης εἶναι αἱ ἐκλείπουσαι πηγαί[2]. Καὶ ὑπολαμβάνει μὲν ὁ Welcker (Tril. σελ. 405) τὴν μορφὴν ταύτην τοῦ μύθου μεταγενεστέραν, ἀλλ' ὅμως οὐδαμῶς συνηγορεῖ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, ὅτι Χο. 601 κέ. αἱ Δαναΐδες δὲν καταλέγονται εἰς τὸν κατάλογον τῶν συγγενεῖς φονευσασῶν γυναικῶν. Ὁ Reinkens (de

[1] Πρβ. Welcker, Kl. Schr. τόμ. 4, 114, Preller, Griech. Myth. τόμ. 2, 45³ κέ., H. Dietr. Müller, Myth. der griech. Stämme τόμ. 1, 42 κέ. Οἱ λόγιοι οὗτοι ὥρισαν τοὺς τύπους τοῦ μύθου τῶν Δαναΐδων, μόνον δὲ ἡ σημασία τοῦ Αἰγύπτου διέμεινεν ἀνεξήγητος.

[2] Πρβ. Völcker καὶ Preller ἔνθα ἀνωτέρω.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Aesch. Dan. 1886, σελ. 8) διατείνεται, ὅτι ἡ παρὰ Πλάτωνι μαρτυρουμένη δημώδης ἀντίληψις περὶ τιμωρίας τῶν ἐν Ἅιδου ἀσεβῶν (Πολιτ. σελ. 363 D «τοὺς δὲ ἀνοσίους αὖ καὶ ἀδίκους εἰς πηλόν τινα κατορύττουσιν ἐν Ἅιδου καὶ κοσκίνῳ ὕδωρ ἀναγκάζουσι φέρειν») προσεκολλήθη ὕστερον εἰς τὰς Δαναΐδας, ἃς ἔβλεπον ἐπὶ ἀρχαίων εἰκονικῶν παραστάσεων φερούσας ὕδωρ. Ἀλλ' ὅμως ἀδυνατοῦμεν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ Πλάτων δὲν διενοήθη ὡρισμένα τοῦ μύθου πρόσωπα καίπερ μὴ ὀνομάζων αὐτὰ διαρρήδην, αἱ δὲ τρεῖς κόραι, αἵτινες σὺν τῷ πετροκυλιστῇ Σισύφῳ ὁρῶνται ἐπὶ ἀγγείου τῆς ἐν Μονάχῳ συλλογῆς (Müller-Wieseler, Denkm. alter K. 2 ἀριθ. 866, Roscher, Lex. der griech. und röm. Myth. 1, 950, Baumeister, Denk. des kl. Alt. 3, 1924) εἶναι οὐχὶ ἀνώνυμοι μορφαί, ἀλλ' αἱ Δαναΐδες. Τὸ χωρίον Γοργ. 525 Ε, ἔνθα ὁ Τάνταλος, Σίσυφος καὶ Τιτυὸς μνημονεύονται ὡς κολαζόμενοι ἐν Ἅιδου ἀποτροπῆς ἕνεκα, οὐδαμῶς ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Πλάτων ἠγνόει τὸν μῦθον· ὁ Πλάτων διαλέγεται περὶ βασιλέων καὶ δυνατῶν, εἰς οὓς δὲν ἠδύνατο νὰ καταλέξῃ τὰς Δαναΐδας. Ἐὰν δὲ ὁ Ὅμηρος ἀγνοῇ τὰς Δαναΐδας ἐν Ἅιδου, δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ μῦθος εἶναι ὀψιαιτέρα ἐπινόησις, ἀλλὰ νὰ εἰκάσῃ, ὅτι ἡ ἀντίληψις τοῦ ἔργου τῶν Δαναΐδων ὡς τιμωρίας καὶ ἡ μετάθεσις αὐτῶν εἰς Ἅιδου ἀνάγονται εἰς μεθομηρείους χρόνους. Ὅθεν διὰ τοῦ ἔργου, ὃ ἔχουσιν ἐν τῷ μύθῳ, χαρακτηρίζονται αἱ Δαναΐδες ὡς ξηραινόμεναι πηγαί. Ἡ δὲ ἑρμηνεία τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μύθου ἔχει ὧδε. Οἱ Αἰγυπτιάδαι, ὧν αἱ κεφαλαὶ θάπτονται ἐν τῇ ὑδατώδει χώρᾳ τῆς Λέρνης, εἶναι οἱ τῆς χώρας χείμαρροι, οἵτινες συμπαρασύροντες τὰς πηγὰς ἐκλαμβάνονται ὡς ὑπερφίαλοι μνηστῆρες τῶν πηγαίων νυμφῶν. Ἔχουσι δὲ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν Αἴγυπτον ἣν σχέσιν οἱ τῆς γῆς ποταμοὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν Ὠκεανὸν ἤτοι οἱ χείμαρροι ῥέουσιν εἰς τὸ θαλάσσιον ῥεῦμα, ὅπερ κατακλύζει τὴν χώραν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ ξηραίνονται, ἀποκόπτονται οἱ χείμαρροι τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς καὶ ἀποθνήσκουσιν, ὁ δὲ Αἴγυπτος, ἡ κατάκλυσις τῆς χώρας, ἐξαφανίζεται. Μόνη ἡ Ὑπερμήστρα φείδεται τοῦ ἑαυτῆς μνηστῆρος, τοῦ Λυγκέως. Ἐν τῷ Λυγκεῖ ἢ Λυρκεῖ διεῖδεν ὁ Preller (Myth. 2, 35 καὶ 52)

τὴν ἀέναον πηγὴν τοῦ Ἰνάχου. Αἱ κεφαλαὶ τῶν Αἰγυπτιαδῶν θάπτονται ἐν Λέρνῃ· διὰ τούτου δηλοῦται τὸ ἔνυδρον τῶν μεσημβρινοδυτικῶν τοῦ Ἄργους μερῶν κατ᾽ ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ ἄνυδρον καὶ ξηρὸν τῆς πεδιάδος (Πρβ. Curtius. Peloponnes 2,340 καὶ Ed. Meyer, Forschungen zur alten Geschichte 1, 74). Ἐὰν κατὰ Στράβ. 8 σελ. 371 αἱ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄργους πολλαὶ πηγαὶ ἀνάγωνται εἰς τὰς Δαναΐδας συνῳδὰ τῷ στίχῳ «Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναοὶ θέσαν Ἄργος ἔνυδρον», τότε ὀφείλομεν νὰ ὑπονοήσωμεν ἐν ταύταις ταῖς Δαναΐσι ἑτέρας πηγαίας, μᾶλλον δὲ κρηναίας νύμφας. Ὅθεν ὑπόστασις τοῦ τῶν Δαναΐδων μύθου εἶναι ἡ ἀποξήρανσις τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄργους. Τῇ ἐξηγήσει ταύτῃ συνᾴδει καὶ ἡ παρατήρησις τοῦ Κουρτίου, γράφοντος Pelop. 2, 341: «Τὰ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀργείας δὲν ἦσαν ἐν παντὶ χρόνῳ τὰ αὐτά. Ἐπειδὴ ἅπαν τὸ χθαμαλὸν πεδίον ἐγεννήθη ἐκ βαθμιαίας χώσεως τοῦ μεγάλου θαλασσίου κόλπου, ὅστις ἄλλοτε ἐκύμαινεν ἐπὶ πολὺ τοῦ ἐκ τῶν ὀρέων ἀποτελουμένου κύκλου, τὸ κάτω τῆς πεδιάδος μέρος ἦν τὴν ἀρχήν, ὥσπερ ἡ ἀττικὴ ἀκτή, ἁλίπεδον, προσκεχωσμένον τέλμα, ἐν ᾧ ἐνεκλείοντο πάντα τὰ ὕδατα τῆς πεδιάδος, νοσηρὸν καὶ ἀπρόσφορον εἰς γεωργίαν. Τοὐναντίον δὲ τὸ ἄνω τῆς πεδιάδος μέρος ἐξηράνθη καὶ διωχετεύθη ἐφ᾽ ὅσον τὰ κρηναῖα ὄρη ἐσκιάζοντο ὑπὸ δασῶν. . Ὕστερον ἐξηραίνετο ὁσημέραι ἡ ἄνω πεδιάς, ἐν ᾧ συγχρόνως ἡ κάτω καθίστατο δεκτικὴ γεωργίας καὶ ἕνεκα τούτου τὸ ἀξιολογώτερον μέρος τῆς χώρας». Ὁ Δαναός, ὁ ἥρως ἐπώνυμος τῶν Δαναῶν, ἐκπροσωπεῖ τὴν χρονικὴν ταύτην τῆς ἡμερώσεως καὶ καλλιεργίας τῆς χώρας περίοδον, καθ᾽ ἣν μᾶλλον ἀπωχετεύθησαν ἐκ τῆς χώρας ἢ διωχετεύθησαν εἰς αὐτὴν τὰ ὕδατα, ἐν δὲ τῇ ἀποτελεσθείσῃ ταύτῃ ἀποξηράνσει κατέστη ἀναγκαία ἡ ἀνόρυξις καὶ κατασκευὴ φρεάτων καὶ κρηνῶν. Ταύτην τὴν εἰς ἐργασίαν τῆς χώρας χρησιμωτάτην μεταβολὴν παρεμφαίνει καὶ ὁ περὶ ἔριδος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἥρας μῦθος, ὃν πλὴν τοῦ Ἀπολλοδώρου ἐν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ (2,1,4) ἔχει καὶ ὁ Παυσανίας 2,15,5 «λέγεται καὶ ὅδε λόγος· Φορωνέα ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γενέσθαι πρῶτον, Ἴναχον δὲ οὐκ ἄνδρα, ἀλλὰ τὸν ποταμὸν πατέρα εἶναι Φορωνεῖ· τοῦτον δὲ Ποσειδῶνι καὶ Ἥρᾳ δικάσαι περὶ

τῆς χώρας, σὺν δὲ αὐτῷ Κηφισόν τε καὶ Ἀστερίωνα καὶ τὸν Ἴναχον ποταμόν· κρινάντων δὲ Ἥρας εἶναι τὴν γῆν, οὕτω σφίσιν ἀφανίσαι τὸ ὕδωρ Ποσειδῶνα· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε Ἴναχος ὕδωρ οὔτε ἄλλος παρέχεται τῶν εἰρημένων ποταμῶν ὅτι μὴ ὕσαντος τοῦ θεοῦ· θέρους δ' αὖα σφίσιν ἐστὶ τὰ ῥεύματα πλὴν τῶν ἐν Λέρνῃ». Κατὰ ταῦτα ἡ θάλασσα ἐξεβλήθη τῆς χώρας καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐδόθη τῇ Ἥρᾳ, ὁ δὲ Ποσειδῶν σημαίνει ὅπερ καὶ ὁ Αἴγυπτος. Ὁμοίαν παράδοσιν διέσωσεν καὶ ὁ περὶ τῆς Λερναίας ὕδρας μῦθος. Ἐν τῷ τέρατι τούτῳ, οὗ ἐκφύονται ἑκάστοτε δύο κεφαλαὶ ἀντὶ τῆς μιᾶς ἀποκοπτομένης, διεγνώσθη τὸ τελματῶδες τῆς Λέρνης ἔδαφος μετὰ τῶν πολλῶν αὐτοῦ πηγῶν, ἐν δὲ τῷ ἰῷ τῆς ὕδρας τὸ μίασμα, ὅπερ ἀναδιδόασι τὰ λιμνάζοντα ὕδατα. Αἱ κεφαλαὶ τῆς ὕδρας, λέγει ὁ Curtius (Peloponnes 2, 369. Πρβ. καὶ Preller, Griech. Myth. 2, 54 [3]), εἶναι τὰ πολλὰ *κεφαλάρια*, ἤτοι αἱ πηγαί, αἵτινες ἐπιφραττόμεναι ἐν ἑνὶ τόπῳ ἀναβλύζουσιν ἀλλαχόθεν τοῦ τελματώδους ἐδάφους, μόνον δὲ διὰ καύσεως τοῦ τὸ τέλμα καλύπτοντος δάσους ἠδύνατο νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἄροσις καὶ γεωργία τῆς χώρας. Παντάπασιν δὲ ὅμοιος τῷ περὶ Αἰγύπτου καὶ τῶν Δαναΐδων μύθῳ εἶναι ὁ περὶ Ἰνάχου μῦθος παρὰ τῷ Σχολιαστῇ Εὐρ. Ὀρ. 932 «μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐν ὄρεσιν οἰκούντων τῶν Ἀργείων πρῶτος αὐτοὺς συνῴκισεν Ἴναχος καὶ λιμναζόμενον τὸ παρὰ τὸν Ἴναχον πεδίον αὐτὸς ἐκαθάρισε καὶ ἐκ πηγῆς τινος ποιησάμενος τὸν ποταμὸν ἀφ' ἑαυτοῦ Ἴναχον ἐκάλεσε. Ἰνάχου δὲ καὶ Μελίας Φορωνεὺς καὶ Φηγεὺς ἐγένοντο». Ἡ τελευταία ῥῆσις, καθ' ἣν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος κατάγεται ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τῆς μελίας ὑπεμφαίνει τὸ ἀρχαῖον τῆς παραδόσεως. Ὅθεν ὁ Ἴναχος ἐποιήσατο ἐκποδὼν τὴν ἐπίκλυσιν τῆς χώρας, κατασκευάσας τὸν ποταμὸν Ἴναχον μετὰ πηγῆς καὶ ἀποχετεύσας τὰ τὴν πεδιάδα κατακλύζοντα ἕτερα ῥεύματα. Ἀμφότεραι αἱ παραδόσεις αὗται ἐμπεδοῦσι τὴν ἔμπροσθεν γενομένην ἑρμηνείαν τοῦ μύθου τῶν Δαναΐδων. Τὸ ὄνομα Αἴγυπτος ἔχον Ἑλληνικὴν καταγωγὴν καὶ σημαῖνον ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ αὐτοῦ παρ' Ὁμήρῳ χρήσει ποταμόν, οὐχὶ δὲ γῆν ἀναπολεῖ ἐν τῷ πρώτῳ ἡμίσει τὴν ῥίζαν τῆς τῷ Ποσειδῶνι προσνεμομένης λέξεως Αἰγυ-ς,

-ρος, Αἰγεύς[1]. Εἶναι δὲ Αἴγυπτος ὁ πέλαγος σχηματίζων ποταμός. Τὸ ὄνομα ἔδωκαν οἱ Ἕλληνες τῷ Νείλῳ πλημμυροῦντι, ὕστερον δὲ ἐτέθη εἰς δήλωσιν τῆς χώρας. Ἐὰν ἡ «μικρὰ Αἴγυπτος» (Στεφ. Βυζ. λ. «Αἴγυπτος· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Αἴγυπτος μικρὰ») ὀρθῶς ἐτέθη ἐν ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Στρυμόνος[2], τότε τὸ ὄνομα ἀνεφέρετο τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν εἰς θάλασσαν μεταβληθέντα Στρυμόνα ποταμόν.

Εἷς τῶν σταθμῶν ἐν τῇ φυγῇ τοῦ Δαναοῦ εἶναι ἡ Ῥόδος, ἔνθα ἱδρύει τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς Λινδίας. Λίαν πιθανῶς εἰκάζει ὁ H. D. Müller (σελ. 56 τοῦ προειρημένου βιβλίου), ὅτι ἐν τοῖς Κρησὶ καὶ Ἴωσι μισθοφόροις, ὧν τῇ βοηθείᾳ ἦρξεν ὁ Ψαμμήτιχος περὶ τὸ ἔτος 655 τῆς Αἰγύπτου, ἦσαν καὶ Ῥόδιοι ἔποικοι Ἀργείας καταγωγῆς. Ἡ ἑκατονταετηρίς, ἥτις ἔκειτο μεταξὺ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Ἀμάσιος, ὅστις κατέστησε τοὺς Ἕλληνας μισθοφόρους ὡς φρουρὰν ἐν Μέμφιδι καὶ συνῴκισεν Ἕλληνας ἐμπόρους ἐν τῇ παρὰ τὸν Κάνωβον Ναυκράτει, ἐξελέγχεται ὡς ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἀπετελέσθη τὸ ἔπος *Δαναΐς* (ἔπιθι Ed. Meyer, Forsch. zur alt. Gesch. 1, 82) καὶ διεμορφώθη ὁ τῶν Δαναΐδων μῦθος. Ἔν τινι τοῦ μύθου παραλλαγῇ (σ. 311) εἴδομεν τὴν Ἰὼ οὖσαν μητέρα τοῦ Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ. Τὸ ὄνομα Αἴγυπτος ἠδύνατο ῥᾳδίως νὰ μεταθῇ τὴν ὁδοιπλανοῦσαν θεὰν Ἰὼ εἰς Αἴγυπτον, οὐχὶ δὲ ἄνευ λόγου Κάνωβος καὶ Μέμφις μνημονεύονται δὶς παρ' Αἰσχύλῳ (Προμ. 872, Ἱκ. 315). Ἐν τῇ ἄνω παρατεθείσῃ διηγήσει (σ. 309), ἥτις πιθανῶς ἀνάγεται εἰς τὸ ἔπος Δαναΐς, λαμβάνει ὁ Ἔπαφος ὡς βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου σύζυγον τὴν Μέμφιν καὶ κτίζει τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. Τὸν Ἆπιν ἐν Μέμφιδι ἐταύτιζον οἱ Ἕλληνες πρὸς τὸν Ἔπαφον (Ἡροδ. 2, 153), τὴν δὲ κερασφόρον Ἶσιν πρὸς τὴν Ἰὼ (Ἡροδ. 2, 41), ὅπερ δηλοῖ περαιτέρω ἀναφορὰν πρὸς τὴν αἰγυπτιακὴν τοῦ μύθου μορφήν. Εἰς Αἴγυπτον ἄγεται ἐναέριος ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἡ Ἑλένη οὖσα σεληναία θεά, αὐτόσε δὲ ἀφικνεῖται καὶ

[1] Πρβ. K Tümpel ἐν Jahrb. f. class. Philol. Suppl. 16 σελ. 161. Ἐὰν ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ ὀνόματος μέρει ὑπάρχει ἡ παραγωγικὴ λεγομένη κατάληξις ἢ ἡ ῥίζα τοῦ *ποταμός*, περὶ τούτου οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ Tümpel.

[2] Ἔπιθι Tümpel αὐτόθι.

ἑτέρα σεληναία θεά, ἡ κερασφόρος Ἰώ. Αἱ ὁδοιπλανίαι ἁρμόζουσι μάλιστα τῇ σεληναίᾳ θεᾷ. Ἡ Ἰὼ εἶναι, ὥσπερ ἡ Μήδεια, ἱέρεια τῆς Ἀργείας Ἥρας, ἡ δὲ βοῦς Ἰὼ ἦν τὴν ἀρχὴν αὐτὴ ἡ βοῶπις Ἥρα οὖσα πιθανῶς ὡσαύτως σεληναία θεὰ (πρβ. Usener ἐν Rhein. Mus. τόμ. 23, 339, Roscher, Studien zur vergleichenden Mythologie der Griechen und Römer 2 καὶ Lex. der griech. und röm. Myth. 1,2087 κέ.). Τὴν βοῦν Ἥραν, ἣν παρεμφαίνει τὸ *βοῶπις*, διεδέξατο ἡ ἱέρεια Ἰὼ μεταμορφωθεῖσα εἰς βοῦν, ὥσπερ τὸν Δία λύκον διεδέξατο ὁ ἱερεὺς αὐτοῦ Λυκάων, τὴν δὲ Ἄρτεμιν ἄρκτον ἡ ἄρκτος γενομένη Καλλιστώ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἥρα ὡς σεληναία θεὰ ἐβοήθει, ὥσπερ ἡ Ἄρτεμις, Ἑκάτη, Ἰφιγένεια, ταῖς λοχείαις ἐνεῖδεν ὁ Maass (ἔπιθι Εἰσαγ. εἰς Προμ. σελ. 19 κέ.) ἐν τῷ υἱῷ τῆς Ἰοῦς, τῷ Ἐπάφῳ, τὸν μαιήτορα, ὅστις ἀποδίδωσι τῇ μητρὶ τὴν μαιευτικὴν φύσιν, καθὰ αἱ Εἰλείθυιαι γίνονται θυγατέρες τῆς Ἥρας Εἰλειθυίας (Ὁμ. Ἰλ. 11, 271, Ἡσ. Θεογ. 922). Ἕνεκα τῆς ταυτότητος ταύτης τῆς Ἥρας πρὸς τὴν ἱέρειαν αὐτῆς ἠδύνατο νὰ διαπλασθῇ ὁ μῦθος, καθ' ὃν ὁ Ζεὺς ἐν μορφῇ ταύρου ἐπέλασε τῇ Ἰοῖ (305), οἱ δὲ Ἕλληνες γνωρίσαντες μᾶλλον τὰ ἤθη καὶ τοὺς θεοὺς τῶν Αἰγυπτίων συνῆψαν τὸν μῦθον τῶν Δαναΐδων πρὸς τὸν τῆς Ἰοῦς καὶ δὴ οὕτως, ὥστε ὁ τῆς Ἰοῦς ἐγένετο τὸ προοίμιον καὶ ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὸν τῶν Δαναΐδων.

Κατὰ Παυσαν. 2, 38, 4 ἄγει ἐκ Λέρνης καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν ὁδὸς εἰς τόπον καλούμενον Γενέσιον. Παρὰ τὴν θάλασσαν κεῖται ναὸς τοῦ Διὸς Γενεσίου· ἐγγὺς ὑπάρχει ἕτερος τόπος καλούμενος Ἀποβαθμοί, ἔνθα λέγεται ὅτι τὸ πρῶτον ἀπέβη εἰς Ἀργολικὴν χώραν ὁ Δαναὸς σὺν ταῖς ἑαυτοῦ θυγατράσιν.

Ἔτι δὲ μνημονευτέον τὴν παρ' Ὑγίνῳ f. 168 διήγησιν, τὴν προσομοιάζουσάν πως τῇ Αἰσχυλείῳ· Ὁ Αἴγυπτος ἤθελε νὰ ἀποκτείνῃ τὸν ἀδελφὸν Δαναόν, ἵνα κατέχῃ μόνος τὴν πατρῴαν ἀρχήν, καὶ ἐζήτησε τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὡς συζύγους τῶν ἑαυτοῦ υἱῶν. Ὁ Δαναὸς φεύγει τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ δὲ Αἴγυπτος κελεύει τοὺς υἱοὺς νὰ καταδιώξωσι τὸν ἀδελφὸν ἐπειπὼν αὐτοῖς ἢ νὰ φονεύσωσι τὸν Δαναὸν ἢ νὰ μὴ ἐμφανισθῶσι πάλιν ἐνώπιον αὐτοῦ. Οἱ υἱοὶ ἐλθόντες εἰς Ἄργος πολιορκοῦσι τὸν θεῖον, ὅστις

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ καὶ θέλων νὰ καταπαύσῃ τὸ πόλεμον, ὑπισχνεῖται αὐτοῖς τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας. Οἱ Αἰγυπτιάδαι ἐδέξαντο τὴν πρότασιν, αἱ δὲ Δαναΐδες κατ' ἐντολὴν τοῦ πατρὸς φονεύουσι τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας πλὴν τῆς Ὑπερμήστρας, φεισαμένης τοῦ Λυγκέως. Ἕνεκα τούτου αἱ μὲν ἄλλαι φέρουσι κατὰ τὸν μῦθον ἐν Ἅιδου ὕδωρ ἐν τετρυπημένῳ πίθῳ, τῇ δὲ Ὑπερμήστρᾳ καὶ τῷ Λυγκεῖ ἱδρύεται ἱερόν.

Ὁ τοῦ Ἄργους βασιλεύς, πρὸς ὃν ἔρχεται ὁ Δαναός, ὀνομάζεται παρὰ μὲν Ἀπολλοδώρῳ, Παυσανίᾳ (2, 19, 3) καὶ Πλουτάρχῳ (Πύρ. 32) Γελάνωρ, παρὰ δὲ Αἰσχύλῳ Πελασγός. Ὁ Πελασγὸς εἶναι ἥρως ἐπώνυμος τῶν Πελασγῶν, ὡς ὁ Δαναὸς τῶν Δαναῶν. Ὁ Αἰσχύλος καλεῖ τὸν λαὸν Πελασγοὺς (259, 330, 351, 624, 978), ὁ δὲ Εὐριπίδης (ἀποσπ. 228· πρβ. Ὀρ. 933) παραδίδωσιν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς παρὰ τὸν Ἴναχον χώρας καλούμενοι τὸ πρῶτον Πελασγιῶται ἔλαβον ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ τὸ ὄνομα τῶν Δαναῶν. Εἴδομεν ποίαν μεταβολὴν ἐν τῇ ἡμερώσει καὶ παιδείᾳ τῆς χώρας μηνύει ἡ μεταβολὴ τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΡΙΛΟΓΙΑΣ (ΤΕΤΡΑΛΟΓΙΑΣ)

Αἱ Ἱκέτιδες στεροῦνται δραματικῆς λύσεως. Ὁ κῆρυξ, ἀποκρουσθείσης τῆς ἐν ὀνόματι τῶν Αἰγυπτιαδῶν γενομένης ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, ἀπέρχεται ἀπειλῶν αἱματηρὸν πόλεμον. Ὅθεν ἡ συνέχεια τῆς δράσεως φαίνεται ὅτι διελάμβανεν ἐν πρώτοις περὶ τοῦ πολέμου τούτου καὶ τῶν ἐπακολουθημάτων αὐτοῦ, περὶ τοῦ αἱματηροῦ γάμου τῶν Αἰγυπτιαδῶν καὶ τῶν Δαναΐδων. Ὁ φόνος τῶν Αἰγυπτιαδῶν ἔσχε κατὰ τὴν παράδοσιν ὡς ἐπακολούθημα δύο δίκας, ὧν ἐν τῇ μιᾷ ἐδικάσθησαν ὁ Αἴγυπτος καὶ ὁ Δαναὸς ἐπὶ τοῦ ἐν Ἄργει Πρῶνος, ἔνθα ἔκειτο ἀρχαῖον δικαστήριον, ἡ καλουμένη Ἁλιαία. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 871 κέ.

ὁρῶ δ' ὄχλον στείχοντα καὶ θάσσοντ' ἄκραν,
οὗ φασι πρῶτον Δαναὸν Αἰγύπτῳ δίκας
διδόντ' ἀθροῖσαι λαὸν εἰς κοινὰς ἕδρας,

ἔνθα Σχόλιόν τι σημειοῦται «ὅπου φασὶ πρῶτον Δαναὸν μετὰ

τὸν θάνατον τῶν υἱῶν Αἰγύπτῳ δοῦναι δίκας· αὐτὸς γὰρ ὁ Αἴγυπτος ἧκεν εἰς Ἄργος τιμωρήσων τὸν φόνον. Δαναὸς δὲ μαθὼν ἐξῆγεν εἰς ὅπλα τοὺς Ἀργείους, ἀλλὰ Λυγκεὺς πείθει λόγοις ὁρίσασθαι τὴν ἔχθραν, καὶ καθιστῶσι δικαστὰς αὐτοῖς Αἰγυπτίων καὶ Ἀργείων τοὺς ἀρίστους· ἡ δίκη συνήχθη περὶ τὴν μεγίστην ἄκραν, ἔνθα καὶ Ἴναχος ἁλίσας τὸν λεὼν συνεβούλευσεν οἰκίζειν τὸ πεδίον· ὁ δὲ τόπος ἐξ ἐκείνου Ἁλιαία καλεῖται», ἕτερον δὲ Σχόλιον ἔχει «ἡ πολλὴ δόξα κατέχει μὴ ἀφῖχθαι τὸν Αἴγυπτον εἰς Ἄργος, καθάπερ ἄλλοι τέ φασι καὶ Ἑκαταῖος γράφων οὕτως· ʻὁ δὲ Αἴγυπτος αὐτὸς μὲν οὐκ ἦλθεν εἰς Ἄργος, παῖδας δὲ ⟨ἔπεμψε⟩, ὡς μὲν Ἡσίοδος ἐποίησε, πεντήκοντα, ὡς ἐγὼ δέ, οὐδὲ εἴκοσιʼ. Φρύνιχος δὲ ὁ τραγικός φησι σὺν (*φησιν ἐν* ὁ Nauck) Αἰγυπτίοις τὸν Αἴγυπτον ἥκειν εἰς Ἄργος· λέγεται δέ τις ἐν Ἄργει Πρών, ὅπου δικάζουσιν Ἀργεῖοι». Τὴν δίκην ταύτην ἐνδέχεται ὁ Φρύνιχος, παρ' ᾧ ὁ Αἴγυπτος ἔρχεται εἰς Ἄργος, νὰ ἐποιήσατο ὑπόθεσιν τοῦ δράματος αὐτοῦ Αἰγύπτιων. Ἐκ τοῦ δράματος τούτου διεσώθη ἡμῖν μόνον ἡ λέξις ʻ*ἰαίνεται*ʼ. Ἡ ἑτέρα δίκη ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀπείθειαν τῆς Ὑπερμήστρας. Ὁ Παυσανίας (2, 19, 6) γράφων περὶ ξοάνου τῆς Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος Λυκείου ἐν Ἄργει, ὅπερ ἐλέγετο ὅτι ἀνέθηκεν ἡ Ὑπερμήστρα, ἐπιλέγει «ταύτην τῶν θυγατέρων μόνην τὸ πρόσταγμα ὑπεριδοῦσαν ὑπήγαγεν ὁ Δαναὸς ἐς δικαστήριον, τοῦ τε Λυγκέως οὐκ ἀκίνδυνον αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἡγούμενος καὶ ὅτι τοῦ τολμήματος οὐ μετασχοῦσα ταῖς ἀδελφαῖς καὶ τῷ βουλεύσαντι τὸ ὄνειδος ηὔξησε». Πρβ. αὐτόθ. 21, 1 «τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐπίκλησιν Πειθοῦς Ὑπερμήστρα καὶ τοῦτο ἀνέθηκε νικήσασα τῇ δίκῃ τὸν πατέρα, ἣν τοῦ Λυγκέως ἕνεκα ἔφυγε» καὶ 20, 5 «τὸ χωρίον τὸ ὄπισθεν καὶ ἐς τόδε Κριτήριον ὀνομάζουσιν, Ὑπερμήστραν ἐνταῦθα ὑπὸ Δαναοῦ κριθῆναι λέγοντες». Ὅτι τὸ κριτήριον τοῦτο ἐπραγματεύοντο αἱ Δαναΐδες τοῦ Αἰσχύλου γίνεται δῆλον ἐξ ἀποσπ. 44, ἔνθα ἡ Ἀφροδίτη ὑπεραπολογεῖται τῆς Ὑπερμήστρας. Ὁ Hermann de Aesch. Dan. opusc. 2, 321 ὑπολαμβάνει, ὅτι ἀμφότεραι αἱ δίκαι ἦσαν συνημμέναι καὶ ὅτι οἱ δικασταὶ δικάσαντες οὐ μόνον τὴν Ὑπερμήστραν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς καὶ τὸν Δαναὸν ἀπέλυσαν

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

αὐτούς. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ συνηγοροῦν καὶ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Welcker Trilog. σελ. 405: Abgesehen davon, dass eine doppelte Gerichtshandlung an sich nicht poetisch gewesen sein würde und dass nach der oben aufgestellten Idee des Ganzen seit der entscheidenden That aller Anteil auf Hypermestra geleitet werden musste, und eine unnötige Zwischensache wie ein Process der Danaiden gerade in der Nähe des Ausgangs am wenigsten zu erwarten ist, so würde die Anklage der Hypermestra den Eindruck verfehlt haben, wenn man zugleich das Gegenteil ihrer That als strafbar darstellte, und wenn die Schwestern der Lossprechung bedurften, so war es widerprechend, Hypermestra nur anzuklagen; denn es kam hier nicht darauf an, das Schauspiel der widerstreitenden Rechtsansichten der Menschen zu geben; auch verlor dann die Erscheinung der Aphrodite zuviel an ihrer Würde[1]. Ἐν ἰδιαιτέρῳ τρόπῳ ἐπραγματεύετο τὰ τῆς δίκης ταύτης ὁ Λυγκεὺς τοῦ Θεοδέκτου, καθὰ συνάγεται ἐκ τῶν εἰδήσεων ἐν τῇ Ποιητικῇ τοῦ Ἀριστοτέλους κεφ. 18 «ἐν τῷ Λυγκεῖ τοῦ Θεοδέκτου δέσις μὲν τά τε πεπραγμένα καὶ ἡ τοῦ παιδίου λῆψις, καὶ πάλιν ἡ αὐτῶν δὴ ⟨ἀπαγωγή⟩, λύσις δ' ἡ ἀπὸ τῆς αἰτιάσεως τοῦ θανάτου (Δαναοῦ ὁ Vahlen) μέχρι τοῦ τέλους» καὶ κεφ. 11 (παράδειγμα περιπετείας) «ἐν τῷ Λυγκεῖ ὁ μὲν ἀγόμενος ὡς ἀποθανούμενος, ὁ δὲ Δαναὸς ἀκολουθῶν ὡς ἀποκτενῶν· τὸν μὲν συνέβη ἐκ τῶν πεπραγμένων ἀποθανεῖν, τὸν δὲ σωθῆναι». Ἡ αἰτία, δι' ἣν ἡ Ὑπερμήστρα ἐφείσατο τοῦ Λυγκέως, παρε-

[1] Ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον: Χωρὶς τούτου, ὅτι διττὴ διαδικασία καθ' ἑαυτὴν δὲν θὰ ἦτο ποιητικὴ καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἄνω ὑποτεθεῖσαν ἰδέαν τοῦ ὅλου (τῆς τριλογίας) μετὰ τὸ τὴν δραματικὴν καταστροφὴν ἐπάγον ἔργον τοῦ φόνου πᾶσα ἡ προσοχὴ ὤφειλε νὰ στραφῇ ἐπὶ τὴν Ὑπερμήστραν, οὐχὶ δὲ ἀναγκαῖον ἐπεισόδιον, οἷον εἶναι ἡ δίκη τῶν Δαναΐδων, ἐγγὺς τοῦ τέλους ἥκιστα θὰ ἀνέμενέ τις, ἡ κατηγορία τῆς Ὑπερμήστρας οὐδεμίαν αἴσθησιν θὰ ἐνεποίει, ἐὰν συγχρόνως τὸ ἐναντίον τῆς πράξεως αὐτῆς παρίστατο ὡς ἀξιόποινον· ἐὰν δὲ αἱ ἀδελφαὶ ἔχρῃζον τῆς ἀθωώσεως, τότε θὰ ἀπετέλει ἀντίφασιν καὶ μόνον τὸ κατηγορῆσαι τῆς Ὑπερμήστρας, διότι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται νὰ παράσχῃ ὁ ποιητὴς διδασκαλίαν τῶν ἀντιμαχομένων περὶ δικαίου γνωμῶν τῶν ἀνθρώπων. Πλὴν δὲ τούτων καὶ ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἀφροδίτης θὰ ἀπέβαλε πολὺ τῆς ἀξιοπρεπείας αὐτῆς.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

δόθη διαφόρως. Κατὰ μέν τινας ἐσώθη ὁ Λυγκεύς, διότι δὲν ἐμίανε τὴν παρθενίαν τῆς Ὑπερμήστρας. Πρβ. Σχόλ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 4, 171 «παραγενομένων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ τὸν τῶν Δαναοῦ θυγατέρων γάμον αἱ Δαναΐδες κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ὑποθήκας ἐδολοφόνησαν αὐτούς· ἐκεῖνος γὰρ αὐταῖς συνεβούλευσε τοὺς τὴν παρθενίαν ἀφαιρουμένους ἀμύνασθαι. Ὑπερμήστρα οὖν μόνη Λυγκέα περιέσωσε καὶ ἐτήρησεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνος αὐτῆς τὴν παρθενίαν ἔσωσεν· ὅθεν γυναῖκα λαβὼν αὐτὴν ὕστερον συνετήρησεν», Ἀπολλόδ. ἄνω σελ. 310 καὶ Σχόλ. εἰς Πινδ. Νεμ. 10,10. Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων παραστάσει ἐγένετο πιθανῶς ἡ ἀπολογία τῆς Ὑπερμήστρας ἐν τῷ τοῦ Θεοδέκτου Λυγκεῖ, ἔνθα ὅμως ἡ ἀνακάλυψις παιδὸς ἀπετέλει περιπέτειαν. Τὴν ἀντίθετον ἀντίληψιν παρέχει τὸ εἰς Εὐρ. Ἑκ. 886 Σχόλ. «αἱ μὲν οὖν πᾶσαι ἔχουσαι (ἀναγν. τηροῦσαι, μᾶλλον δὲ ἀνέχουσαι) τὰ τοῦ πατρὸς προστάγματα ἀνεῖλον τοὺς ἄνδρας, μία δὲ μόνη τούτων ἡ Ὑπερμήστρα ἐφείσατο τοῦ Λυγκέως, ἀπὸ τῆς μίξεως διάθεσιν ἐσχηκυῖα πρὸς αὐτόν». Ἀδίκως προσνέμεται συνήθως τῷ Αἰσχύλῳ ἡ πρώτη τῶν εἰρημένων ἀντιλήψεων. Ἐὰν ἡ ἐγκράτεια τοῦ Λυγκέως ἐπήγαγε τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, τότε θὰ εἶχεν ἡ Ὑπερμήστρα ἀρκοῦσαν ἀπολογίαν, ἡ δὲ συνηγορία τῆς Ἀφροδίτης ὑπὲρ αὐτῆς θὰ ἦτο ἄσκοπος[1]. Ἡ ἐκδοχὴ τῆς δευτέρας παρ' Αἰσχύλῳ ἀντιλήψεως εἰκάζεται καὶ ἐκ Προμ. 891:

μίαν δὲ παίδων ἵμερος θέλξει τὸ μὴ
κτεῖναι σύνευνον, ἀλλ' ἀπαμβλυνθήσεται
γνώμην, δυοῖν δὲ θάτερον βουλήσεται
κλύειν ἄναλκις μᾶλλον ἢ μιαιφόνος.

Συνελόντι δ' εἰπεῖν ἡ πρόρρησις τοῦ Προμηθέως 879 κέ. δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὡς σύντομος παράστασις τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διεμόρφωσεν ὁ Αἰσχύλος τὸν μῦθον. Ἐκ τῆς παραστάσεως ταύτης καὶ ἐκ τῶν Ἱκετίδων διαγινώσκεται, ὅτι ὁ μῦθος περὶ τιμωρίας τῶν Δαναΐδων ἐν Ἅιδου δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπετέλει τὸ τέλος τῆς Αἰσχυλείου τριλογίας. Τὸ ἔργον τῶν Δαναΐδων ἐξελέγχεται παρ' Αἰσχύλῳ ἔργον ἀμύνης οὐχὶ δὲ ἁμάρτημα ἄξιον αἰωνίας τιμωρίας. Ὅ,τι ποιοῦσιν αἱ παῖδες, ποιοῦσι πειθόμεναι τῷ πατρί, μετὰ

[1] Πρβ. P. Richter, Zur Dramaturgie des Aeschylus σελ. 129.

δὲ τὸ ἔργον πρόκειται μόνον περὶ τοῦ πταίσματος τῆς Ὑπερμήστρας, ἧς πρὸς σωτηρίαν παρέρχεται αὐτὴ ἡ Ἀφροδίτη.

Ἤδη ὁ A. W. Schlegel (Dram. Vorles. 1, 105) παρεδέξατο δραματικὸν σύνδεσμον, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν δραμάτων Αἰγυπτίων, Ἱκετίδων, Δαναΐδων, ὁμογνωμονῶν δὲ αὐτῷ ὁ Conz (Die Schutzflehenden. 1820 σελ. XI καὶ XXVI) ὑπέλαβεν ὡς ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου δράματος τὴν ἔριν τῶν ἀδελφῶν Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ καὶ τὴν φιλοκερδῆ τοῦ Αἰγύπτου προσπάθειαν, ὅπως βιάσῃ τὰς Δαναΐδας εἰς γάμον πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. Ἐναντίον τῆς γνώμης ταύτης ἰσχυρίσατο ὁ Hermann (De comp. tetral. trag. opusc. 2, 314), ὅτι ἡ τῶν Ἱκετίδων ἔκθεσις γίνεται ἐν τοιούτῳ τρόπῳ, ὥστε προηγούμενον δρᾶμα ἀποκλείεται[1]. Ὁ Welcker (Tril. σελ. 390) ἐναντιολογῶν τῷ Hermann ἀποδέχεται τοὺς Αἰγυπτίους ὡς πρῶτον δρᾶμα. Μαρτύριον τούτου, ὅτι τῶν Ἱκετίδων προηγήσατο ἔρις τῶν δυο ἀδελφῶν, ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ Ἱκέτ. 749

ἐξῶλές ἐστι μάργον Αἰγύπτου γένος
μάχης τ' ἄπληστον, καὶ λέγω πρὸς εἰδότα.

Ἀλλ' ὅμως πληρεστέρα ἔκθεσις τούτου ὑπῆρχε πιθανῶς ἐν τῷ ἑπομένῳ δράματι. Αἱ Ἱκέτιδες καταφαίνονται ὡς πρῶτον δρᾶμα ἧττον διὰ τῆς διηγήσεως, ἣν παρέχουσιν αἱ Δαναΐδες περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν εἰς τὸν βασιλέα Πελασγόν, ἢ διὰ τῆς ἐν τῇ παρόδῳ γενομένης δηλώσεως πρὸς τοὺς θεατὰς (πρβ. Reinkens σελ. 2 κέ. τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου).

Τὰς Ἱκέτιδας πρῶτον, τοὺς Αἰγυπτίους δεύτερον καὶ τὰς Δαναΐδας τρίτον δρᾶμα ἀπέφηναν εἶτα ὁ Gruppe (Ariadne 1834 σελ. 72 κέ.) προσνέμων τῷ μὲν πρώτῳ δράματι προπαρασκευὴν καὶ αἰτίαν, τῷ δὲ μέσῳ τραγικὴν πρᾶξιν, τῷ δὲ τελευταίῳ κρίσιν καὶ ἐξιλασμόν, καὶ ὁ Tittler (Zeitschrift f. Alterthumsw. 1838 σελ. 951 κέ.). Τὴν γνώμην ταύτην ἀπεδέξατο καὶ ὁ Welcker (πρβ. Die griech. Trag. 1839 σελ. 48 καὶ Kl. Schriften τόμ. 4, 100 κέ.) διατεινάμενος ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἀπετέλουν τὸν χορὸν τοῦ δευτέρου δράματος, οὗ ἡ σκηνὴ ὑπέκειτο ἐν τῷ στρα-

[1] Τῆς γνώμης, καθ' ἣν αἱ Ἱκέτιδες καὶ Δαναΐδες ἀπήρτιζον διλογίαν, ἀπέστη ὕστερον ὁ Hermann.

τοπέδῳ τῶν Αἰγυπτίων. Ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀκατάληπτον τίνι τρόπῳ ἠδύνατο ἐν τοιαύτῃ ἐκδοχῇ νὰ παρασκευασθῇ τὸ σχέδιον τοῦ φόνου τῶν Αἰγυπτιαδῶν. Ἐν τῇ πραγματείᾳ Ueber einige Trilogien des Aeschylos (Opusc. 8, 173 κέ.) δηλοῖ ὁ Hermann τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δευτέρου δράματος ὧδε: Die Aegyptiaden bekriegen den Danaos in Argos, der zu schwach um ihnen Widerstand zu leisten ihnen die Töchter verspricht, wenn sie vom Kriege abstehen wollen. Sie nehmen das an; er aber, ihnen misstrauend, befiehlt seinen Töchtern ihre Männer in der Hochzeitsnacht zu ermorden. Alle vollziehen den Befehl, die einzige Hypermestra ausgenommen[1]. Ὡς ὄνομα τοῦ δράματος τούτου ὑπολαμβάνων τοὺς Θαλαμοποιοὺς σημειοῦται: Es wurde für dieses Stück die Nachweisung einer Hochzeit erfordert, die zu einer erschütternden Katastrophe führe. Da nun wohl niemand imstande sein wird, einen bedeutenderen Bau von Hochzeitgemächern, ein grösseres Bedürfniss vieler Bauleute zu diesem Geschäft, und eine erschütterndere Katastrophe zu nennen, als dieser Fall darbietet, wo fünfzig Paare an einem Tage Hochzeit machen, und 49 Männer ermordet werden, so wird die gestellte Forderung durch die Hochzeit der Danaiden als erfüllt angesehen und behauptet werden können, dass, solange nicht ein diese Hochzeit an Grösse und Schrecklichkeit übertreffender Fall namhaft gemacht werde, der Name Θαλαμοποιοί für keine Tragödie besser zu passen scheine als für das Mittelstück zwischen den Schutzflehenden und den Danaiden[2]. Ὡς χορὸν

[1] Ἤτοι: Οἱ Αἰγυπτιάδαι πολεμοῦσι πρὸς τὸν Δαναὸν ἐν Ἄργει, ὅστις λίαν ἀσθενὴς ὢν πρὸς ἀντίστασιν ὑπισχνεῖται αὐτοῖς εἰς γάμον τὰς θυγατέρας, ἐὰν ἀφίσταντο τοῦ πολέμου. Καὶ οὗτοι μὲν δέχονται τὴν πρότασιν, ὁ Δαναὸς ὅμως ἀπιστῶν αὐτοῖς κελεύει ταῖς ἑαυτοῦ θυγατράσι νὰ φονεύσωσι τοὺς συζύγους ἐν τῇ γαμηλίῳ νυκτί. Πᾶσαι πλὴν τῆς Ὑπερμήστρας ἐκτελοῦσι τὸ κέλευσμα.

[2] Ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον: Πρὸς κατανόησιν τοῦ δράματος τούτου ἀπητεῖτο ἡ κατάδειξις γάμου, ἄγοντος εἰς καταπληκτικὴν καταστροφήν. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομάσῃ σπουδαιοτέραν κατασκευὴν γαμηλίων θαλάμων, μείζονα ἀνάγκην πολλῶν οἰκοδόμων πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο καὶ καταστροφὴν κατα-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τοῦ δράματος παραδέχεται ὁ Hermann τοὺς Αἰγυπτιάδας, οὓς φονευθέντας διαδέχονται οἱ Θαλαμοποιοὶ «ὥσπερ ἐν ταῖς Εὐμενίσιν ἐκπροσωποῦνται αὗται ὑπὸ τῶν ἑαυτῶν ὀπαδῶν». Καθὰ παρετήρησεν ἤδη ὁ Tittler (σελ. 991 ἔνθα ἀνωτέρω· πρβ. καὶ Reinkens ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 12), δὲν εὐαρμοστοῦσιν οἱ Αἰγυπτιάδαι εἰς τὸν χορὸν τοῦ δευτέρου δράματος ἐξεικονισθέντες ἐν τῷ πρώτῳ δράματι ὡς ἀλαζόνες καὶ τραχεῖς ἄνθρωποι. Ἐν τοῖς λοιποῖς φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Hermann ἀξία πάσης προσοχῆς. Ἀναντιρρήτως καὶ ἐν τῷ μύθῳ τῆς Δανάης διαδραματίζει ὁ θάλαμος σπουδαῖον πρόσωπον (πρβ. Σοφ. Ἀντ. 944 ἔτλα καὶ Δανάας οὐράνιον φῶς ἀλλάξαι δέμας ἐν χαλκοδέτοις αὐλαῖς· κρυπτομένα δ' ἐν τυμβήρει θαλάμῳ κατεζεύχθη), ἀλλ' ὅμως τοιοῦτος θάλαμος ὑπάρχων ἤδη δὲν κατασκευάζεται νῦν τὸ πρῶτον, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις δὲν ἐννοεῖ τις πῶς κατὰ τοῦτον ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ ὁ χορός. Τοὐναντίον δὲ φαίνεται ὅτι τοὺς θαλάμους τῶν πεντήκοντα ζευγῶν ἐπενόησεν ὁ Αἰσχύλος ἀναμνησθεὶς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Πριάμου Ὁμ. Ἰλ. 6, 243:

αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
πεντήκοντ' ἔνεσαν θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο
πλησίον ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ παῖδες
κοιμῶντο Πριάμοιο παρὰ μνηστῇσ' ἀλόχοισιν.

Τὴν γνώμην, καθ' ἣν οἱ Θαλαμοποιοὶ ἀπετέλουν τὸ μέσον τῆς τριλογίας δρᾶμα, ἀπεδέξαντο καὶ ὁ Welcker (Kl. Schr. 4, 128 κέ.) καὶ ὁ Nitzsch (Sagenpoesie σελ. 563). Ἤδη ἐν Ἱκέτ. 740

θάρσει· χρόνῳ τοι κυρίῳ τ' ἐν ἡμέρᾳ
θεοὺς ἀτίζων τις βροτῶν δώσει δίκην

παραινίσσεται ὁ ποιητὴς κατὰ τὸν Welcker τὸ σχέδιον περὶ ἀπαλλαγῆς τῶν διωκτῶν διὰ πανουργίας. Notwendig musste

πληκτικωτέραν τῆς παρεχομένης ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἐν ᾗ πεντήκοντα ζεύγη τελοῦσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ γάμον καὶ 49 σύζυγοι φονεύονται, διὰ ταῦτα δύναται ἡ γενομένη ἀπαίτησις νὰ ὑποληφθῇ ἐκπληρωθεῖσα διὰ τοῦ γάμου τῶν Δαναΐδων καὶ νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι, ἐφ' ὅσον μὴ ὀνομασθῇ περίστασις ὑπερβάλλουσα τὸν γάμον τοῦτον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ φοβερόν, τὸ ὄνομα Θαλαμοποιοὶ φαίνεται οὐδεμιᾷ ἑτέρᾳ τραγῳδίᾳ ἁρμόζον μᾶλλον ἢ τῷ μεταξὺ τῶν Ἱκετίδων καὶ τῶν Δαναΐδων κειμένῳ μέσῳ δράματι.

daher Danaos die Söhne des Aegyptos täuschen, so dass sie infolge seiner Einladung nur friedlich einzogen, die ihnen von Danaos versprochenen Bräute begrüssten und Anstalten zur Hochzeit machten[1]. Ἐν τῇ λέξει Θαλαμοποιοὶ ἐννοεῖ ὁ Welcker τοὺς Αἰγυπτιάδας, τὸ δὲ Αἰγύπτιοι ὑπολαμβάνει ὡς ἑτέραν δήλωσιν τοῦ Θαλαμοποιοί. Τῆς γνώμης, καθ' ἣν τὸ Αἰγύπτιοι καὶ Θαλαμοποιοὶ εἶναι ταὐτοσήμαντα, εὗρεν ὁ A. Dieterich (N. Rhein. Mus. 48, 141 κέ.) μαρτύριον ἐν οὐχὶ ἀπιθάνῳ εἰκασίᾳ, καθ' ἣν ὁ ἀλφαβητικὸς κατάλογος ὀνομάτων Αἰσχυλείων δραμάτων, ἃ περιέχει ὁ Μεδ. κῶδιξ ἐν τέσσαρσι στήλαις ἐκ στίχων 18, τὸ πρῶτον περιεῖχε πέντε στήλας, ὥστε τὰ ὀνόματα τοιούτων μόνον δραμάτων δὲν διεσώθησαν, ἅτινα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν ἐφέροντο ἐν τῇ πέμπτῃ στήλῃ. Ἐν τῷ 6ῳ στίχῳ ὅμως κεῖνται νῦν Ἡρακλεῖδαι Θρῇσσαι Θεωροὶ Ἰφιγένεια, ὅθεν ἐν τῇ 5ῃ στήλῃ δὲν ἠδύναντο νὰ εἵποντο οἱ Θαλαμοποιοί. Ἐκ τούτου δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ εἰρημένοι Αἰγύπτιοι εἶναι οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺς αὐτόθι μὴ ἐμβαλλομένους Θαλαμοποιούς. Ἐὰν τοίνυν Αἰγύπτιοι καὶ Θαλαμοποιοί[2] ὦσι δύο ὀνόματα πρὸς δήλωσιν τοῦ αὐτοῦ δράματος, τότε οὐδαμῶς ἀμφιβάλλεται ποῖον τῶν δύο ὀνομάτων δηλοῖ τὸν κύριον χορόν. Ἐν δράματι, παρασκευάζοντι ἐνέδραν κατὰ τῶν Αἰγυπτιαδῶν, οὐδεὶς χορὸς Αἰγυπτίων ἐγχωρεῖ. Ὅθεν Αἰγύπτιοι[3] ἦν δεύτερον ὄνομα, ὅπερ ἠδύνατο μὲν νὰ ἀναφέρηται, ὡς οἱ Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, εἰς τὴν δρᾶσιν, ἠδύνατο ὅμως καὶ νὰ δηλοῖ ἐν τέλει τοῦ δράματος παρερχόμενον παραχορήγημα. Ὁ Kruse, Weil καὶ Oberdick ἐννοοῦντες ἐν τῷ Θαλαμοποιοὶ αὐ-

[1] Ἤτοι μεθερμηνευόμενον: Ὅθεν κατ' ἀνάγκην ὤφειλε νὰ ἐξαπατήσῃ ὁ Δαναὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου, οἵτινες κληθέντες εἰσῆλθον εἰρηνικῶς, χαιρετίσαντες δὲ τὰς παρὰ τοῦ Δαναοῦ ὑποσχεθείσας αὐτοῖς νύμφας παρεσκεύαζον τὰ τοῦ γάμου.

[2] Ὁ Dindorf (Poet. scen. [5] σελ. 100) οὐδένα λόγον παρέχων ἑπόμενος τῷ Blomfield ποιεῖ τοὺς Θαλαμοποιοὺς δρᾶμα σατυρικὸν τῆς τριλογίας, ἣν ἀπετέλουν αἱ Ἱκέτιδες Αἰγύπτιοι Δαναΐδες, ὁ δὲ Hartung μεταβάλλων αὐθαιρέτως τὸ Θαλαμοποιοὶ εἰς Θαλαμηπόλοι παραδέχεται τὴν τριλογίαν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Ἱκετίδων ἢ Δαναΐδων, Αἰγυπτίων, Θαλαμηπόλων.

[3] Ἄνευ δηλώσεως αἰτίας τινὸς ὁ Westphal (Proleg. zu Aesch. σελ. 4)

τὰς τὰς Δαναΐδας δέχονται τὴν λέξιν θηλυκῶς σημαίνουσαν τὰς τοῦ ἔργου τῶν δούλων ἐπιστατούσας. Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ὁ Πολυδεύκης ἀποβλέπων ἴσως εἰς ταύτην τὴν ὀνομασίαν γράφει 7, 122 «τάχα καὶ οἱ θαλαμοποιοὶ εἶδος τέχνης», ἀποσπασμάτιον δὲ (78) τοῦ δράματος ποιεῖται λόγον περὶ διακοσμήσεως οἰκοδομῆς:

> ἀλλ' * ὁ μέν τις Λέσβιον φατνώματι
> κῦμ' ἐν τριγώνοις ἐκπεραινέτω ῥυθμοῖς,

διὰ ταῦτα ἡ ὀνομασία δύναται νὰ σημαίνῃ μόνον τοὺς θαλάμων οἰκοδόμους, οἵτινες ἔν τινι χωρίῳ τοῦ δράματος ἀποστέλλονται, ἵνα παρασκευάσωσι τοῖς πεντήκοντα ζεύγεσι τοὺς θαλάμους. Ἀντὶ τούτων ἀπελθόντων ἠδύναντο νὰ παρέλθωσιν οἱ Αἰγυπτιάδαι, ἵνα λάβωσι τὰς παρὰ τοῦ Δαναοῦ ὑποσχεθείσας αὐτοῖς νύμφας. Εἰς τὸν χορὸν τοῦτον ἴσως ἀναφέρεται ἡ δευτέρα ὀνομασία Αἰγύπτιοι, ἀντὶ ἀκριβεστέρου προσδιορισμοῦ τὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ, ὥσπερ τὸ Πέρσαι. Ἐν Ἱκέτισιν οὐδεμίαν ὁ ποιητὴς ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Αἴγυπτος ὡς ὀνόματος τῆς χώρας, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν σύγχυσιν πρὸς τὸν βασιλέα Αἴγυπτον· ἀλλ' ὅμως τὸ ἐπίθετον Αἰγύπτιος ἀπαντᾷ στίχ. 885 Αἰγυπτίαν βᾶριν, τὸ δὲ ἀπόσπ. 373

> δεινοὶ πλέκειν τοι μηχανὰς Αἰγύπτιοι

ἔχει τὴν οἰκείαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῷ δευτέρῳ δράματι[1]. Ἐὰν ἡ μνήστευσις ἐπλήρου ἱκανὸν τοῦ δράματος μέρος, τότε ἦσαν καὶ αἱ τοῦ Δαναοῦ θυγατέρες παροῦσαι, μαθοῦσαι πρὶν οὐ μόνον τὸ φονικὸν σχέδιον, ἀλλὰ λαβοῦσαι ἴσως καὶ τὸ ἐγχειρίδιον. Ὅθεν τὸ ἀπόσπ. 379:

> ὑμεῖς δὲ βωμὸν τόνδε καὶ πυρὸς σέλας
> κύκλῳ περίστητ' ἐν λόχῳ τ' ἀπείρονι
> εὔξασθε,

ὅπερ ὁ Hermann (Opusc. 2, 324 κέ.) ἀναφέρει εἰς τὰς Δαναΐδας, ἀνήκει τοῖς Θαλαμοποιοῖς. Ἡ μνηστεία, ἧς ἕνεκα ὑπῆρχε

ποιεῖ τοὺς Αἰγυπτίους τρίτον δρᾶμα τῆς τριλογίας, ἧς τὰ πρῶτα δράματα ὑπολαμβάνει τὸν Μέμνονα καὶ τὴν Ψυχοστασίαν. Πῶς ὅμως ἔρχονται οἱ Αἰγύπτιοι εἰς Τροίαν;

[1] Ὁ Hermann (Opusc. 2 σελ. 333) προσνέμει τὸν στίχον ταῖς Δαναΐσιν, ὁ Hartung τοῖς Αἰγυπτίοις, ὁ δὲ Oberdick τοῖς Θαλαμοποιοῖς.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

χρεία τοῦ χάριν τοῦ πρώτου δράματος ἱδρυθέντος βωμοῦ καὶ εἰς ἣν παρεγένοντο καὶ οἱ Θαλαμοποιοί, ἀπετέλει τὸν πυρῆνα τοῦ μεσαίου δράματος. Ἀπελθόντων τῶν Αἰγυπτιαδῶν μετὰ τῶν ἑαυτῶν μνηστῶν, ἠδύναντο νὰ παρέλθωσι πάλιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν οἱ Θαλαμοποιοὶ ἐγκωμιάζοντες τὸ ἕτοιμον νῦν ἔργον αὐτῶν καὶ ᾄδοντες ὑμέναιον. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ μεταβάλλεται ἐν τῷ Φαέθοντι τοῦ Εὐριπίδου ὁ τοῦ θησαυροῦ ἐπιστατῶν χορὸς θεραπαινῶν εἰς χορὸν παρθένων ᾀδουσῶν τὸν ὑμέναιον, οὗτος δὲ πάλιν εἰς χορὸν θεραπαινῶν.

Ἐὰν ἡ πάροδος ᾔδετο ὑπὸ Θαλαμοποιῶν, τότε ἤδη ἐν τῷ Προλόγῳ ὑπῆρχεν ἔμπεδον τὸ δολερὸν σχέδιον τοῦ Δαναοῦ. Ὁ Πρόλογος τοίνυν ἀφηγεῖτο τοὺς ἀγῶνας τῶν Αἰγυπτιαδῶν πρὸς τοὺς Ἀργείους, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ ἀμηχανίαν τοῦ Ἄργους καὶ τὸν θάνατον τοῦ Πελασγοῦ, ὃν διεδέξατο ὁ Δαναός. Ἡ μετάβασις τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Δαναὸν προεδηλώθη διὰ τῆς φρουρᾶς, ἣν λαμβάνει ἐν Ἱκέτισι στίχ. 996 κέ. Ἡ διήγησις παρὰ Παυσαν. 2, 19, 3 καὶ Πλουτ. Πύρρ. 32 περὶ τοῦ σημείου, ὅπερ παρέσχε τοῖς Ἀργείοις ὁ ἀγὼν λύκου καὶ ταύρου ἐξαναγκάσαν τὸν Γελάνορα νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἀρχὴν τῷ Δαναῷ, δὲν δύναται νὰ κατάγηται ἐκ τοῦ Αἰσχύλου, διότι πλὴν τοῦ διαφόρου ὀνόματος τοῦ Γελάνορος ὁ μῦθος οὗτος οὐδεμίαν χώραν εἶχεν ἐν τῷ Αἰσχυλείῳ δράματι. Ὁ Welcker (Tril. σελ. 394) εἰκάζει ὅτι ὁ Πελασγὸς ἐν τῷ κινδύνῳ τοῦ πολέμου ὑπέσχετο τῷ Δαναῷ τὴν ἀρχήν, ὁ δὲ Droysen (Aeschylos σελ. 259[4]) ὑπολαμβάνει, ὅτι ὁ Πελασγὸς ἀδυνατῶν νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς ἐπήλυδας καὶ μεταμελόμενος, ὅτι ὑπέσχετο ταῖς Δαναΐσιν ἀρωγὴν καὶ ἀσφάλειαν, ἐβουλεύετο νὰ ἐκδῷ αὐτάς, ἵνα μὴ ἐμβάλῃ τὴν Ἀργείαν αὐτοῦ χώραν εἰς κίνδυνον, ὁ Δαναὸς ὅμως ἐκτήσατο τὴν εὔνοιαν ἰσχυρᾶς μερίδος τῶν πολιτῶν καὶ ὁ Πελασγὸς ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ αὐτῷ καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὸ πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ κράτος. Τούτῳ ὁμογνωμονοῦσιν ὁ Kruse (σελ. 13 κέ.) καὶ ἄλλοι. Ὁ Weil ποιεῖ τὸν Πελασγὸν ἀπερχόμενον εἰς τὸ πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ κράτος ἐν τέλει τῆς τριλογίας. Κατὰ τὸν Oberdick ὁ Πελασγὸς ἐξ ἀπελπισμοῦ ἀπέρχεται ἑκουσίως. Τοιαύτη ὅμως ἀπέλευσις τοῦ βασιλέως θὰ ἐξήγειρε μετὰ τὰς Ἱκέτιδας παρά-

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

δοξον αἴσθημα. Ὁ Δαναὸς θὰ ἐξηλέγχετο ἔνοχος αἰσχρᾶς ἀπιστίας καὶ ἀχαριστίας, ἐὰν παρήρχετο ὡς ἀνταγωνιστὴς αὐτοῦ. Ὁ Welcker (Kl. Schr. 4, 105) νομίζων, ὅτι ὁ ποιητὴς τὴν μεταβολήν, καθ' ἣν τὸ Πελασγικὸν ὑποχωρεῖ τῇ ἀρχῇ καὶ ταῖς ἰδέαις τῶν Δαναῶν, ὑπεδήλωσεν ἤδη διὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πελασγοῦ καὶ τοῦ ἀντιθέτου χαρακτῆρος τοῦ Δαναοῦ ἐπιλέγει: «Ἐκεῖνος εἶναι λίαν ἐπιτήδειος πρὸς τὸ ἀπολέσαι κράτος, οὗτος δὲ πρὸς τὸ κτήσασθαι τοιοῦτον. Ὁ Πελασγὸς οὐδεμίαν ἔχων αὐτοβουλίαν εἶναι ἄτολμος καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον προνοητικός». Ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος φαίνεται ὅτι παραγνωρίζει τὸν σκοπὸν τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Πελασγὸς εἶναι περιδεής, διότι δὲν θέλει νὰ χύσῃ αἷμα πολιτῶν, εἶναι ἄπορος καὶ ἀστάθμητος, διότι ἐπαμφοτερίζει μεταξὺ δύο καθηκόντων. Ὅτε ὅμως ἐποιήσατο ἀπόφασιν, εἶναι δραστήριος καὶ θαρραλέος, καθὰ κατέδειξε τοῦτο εἰς τὸν Αἰγύπτιον κήρυκα (963). Ἐν Tril. σελ. 393 παρατηρεῖ ὁ Welcker: Nicht auf den würdigen Charakter des Pelasgos und die wohlgeordnete Verfassung von Argos muss man sehen, nicht auf die Pflicht der Dankbarkeit bei Danaos, und folgern, dass beides die Abtretung des Thrones unwahrscheinlich mache; denn die Götter finden Mittel und Wege ihren Willen zum Ziel zu führen; und nicht psychologische Entwickelung, sondern Gestaltung von Begebenheiten ist die Hauptkunst des Aeschylos[1]. Ἀλλὰ ποῦ τοῦ Αἰσχύλου εὕρηται τοιοῦτος πλήρης ἀντιφάσεων καὶ εἰς τὸ ἠθικὸν αἴσθημα προσκρούων μῦθος; Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος τοῦ Welcker ἤρτηται ἐκ τῆς ἀντιλήψεως αὐτοῦ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς τριλογίας, περὶ οὗ γενήσεται κατωτέρω ὁ προσήκων λόγος. Τὴν ἁπλουστάτην καὶ εὐπρεπεστάτην ἀφορμὴν τοῦ ποιῆσαι ἐκποδὼν τὸν Πελασγὸν παρέσχον τῷ ποιητῇ οἱ ἀγῶνες πρὸς τοὺς Αἰγυπτιάδας[2]. Ὁ φυσικὸς

[1] Ἤτοι: Οὐχὶ εἰς τὸν σεμνὸν τοῦ Πελασγοῦ χαρακτῆρα καὶ τὴν εὐνομίαν τοῦ Ἄργους ὀφείλει τις νὰ ἀποβλέψῃ οὐδὲ εἰς τὴν τῆς χάριτος ὀφειλὴν τοῦ Δαναοῦ τεκμαιρόμενος ὅτι ἀμφότερα ποιοῦσιν ἀπίθανον τὴν παραχώρησιν τοῦ θρόνου, διότι οἱ θεοὶ ἐξευρίσκουσι μηχανὰς καὶ πόρους πρὸς πλήρωσιν τῆς ἑαυτῶν βουλῆς. Οὐχὶ δὲ ψυχολογικὴ ἀνάπτυξις, ἀλλὰ διαμόρφωσις πραγμάτων εἶναι ἡ κυρία τοῦ Αἰσχύλου τέχνη.

[2] Τὸν φόνον τοῦ Πελασγοῦ ἐν τῇ μάχῃ ἀπορρίπτει ὁ Tittler (σελ. 985

τοῦ Πελασγοῦ θάνατος θὰ εἶχε βεβαίως, καθὰ παρατηρεῖ ὁ Kruse (σελ. 13), πολὺ τὸ χαμαίζηλον καὶ ἐξεζητημένον· ὁ ἔνδοξος ὅμως ἐν τῇ μάχῃ θάνατος παρέσχεν ἀφορμὴν ὑψηλῶν λόγων καὶ συνεβάλετο λίαν τῇ δράσει, διότι ἐπιτείνων τὰς ταραχὰς καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου πορίζει τῷ Δαναῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἅψηται δόλου. Ἐὰν οἱ ἀγῶνες τῶν Ἀργείων καὶ Αἰγυπτιαδῶν συνήφθησαν ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου δράματος διαγενομένῳ χρόνῳ, τότε ἠδύνατο ὁ Δαναὸς νὰ παρέλθῃ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ὡς ἄρχων. Ὁ Πρόλογος ἐνδέχεται νὰ διελάμβανεν, ὡς εἴρηται, περὶ τούτου. Τοὺς ἀγῶνας καταπαύει πιθανῶς ἀνακωχὴ καὶ συνθήκη, καθ' ἣν ὁ Δαναὸς ὑπισχνεῖται εἰς τοὺς Αἰγυπτιάδας τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας ὡς συζύγους. Λίαν δὲ συνᾴδει τῷ Δαναῷ ἡ ἔννοια ἀποσπ. 301[1]:

ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ θεός,

ἔτι δὲ καὶ ἀποσπ. 302:

ψευδῶν δὲ καιρὸν ἔσθ' ὅπου τιμᾷ θεός,

εἰ καὶ ἀγνοεῖται, ἐὰν ἀμφότερα τὰ ἀποσπασμάτια ταῦτα ἀνήκουσι τῇ αὐτῇ σκηνῇ ἢ τῷ αὐτῷ δράματι. Τὸ παραδοθὲν ἐν Σχολ. εἰς Εὐρ. Ἱκ. 886 «συνεβούλευσε ταῖς θυγατράσιν ὁ Δαναὸς ὥστε ἀνελεῖν νύκτωρ τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας πρὸ τῆς μίξεως τῆς πρὸς αὐτὰς θάνατον ἐπαπειλήσας ταῖς μὴ τοῦτο ποιούσαις» ἁρμόζει τῇ Αἰσχυλείῳ παραστάσει διά τε τὴν προεκτεθεῖσαν ἀπείθειαν τῆς Ὑπερμήστρας, ἥτις δὲν προεμάχησε τῆς ἑαυτῆς παρθενίας, καὶ διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν δίκην αὐτῆς, εἰ καὶ ἡ περαιτέρω ἔκθεσις τοῦ Εὐριπιδείου Σχολιαστοῦ ἐξελέγχεται ἀλλοτρία τῆς ποιήσεως τοῦ Αἰσχύλου. Περὶ τῆς τάξεως καὶ οἰκονομίας τῆς δράσεως τῆς δευτέρας τραγῳδίας οὐδεμίαν εἴδησιν ἔχομεν. Τὰ κύρια πρόσωπα φαίνεται ὅτι ἦσαν ὁ Δαναὸς καὶ ὁ ἄγγελος ἢ ὁ κῆρυξ, ὅστις, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἑ. ἐ. Θήβας, ἦν ὁ μεσίτης τῶν πρὸς τοὺς Αἰγυπτιάδας διαπραγματεύσεων. Αἱ Δαναΐδες παρῆλθον ὡς κωφὰ πρόσωπα. Κατὰ Ὑγίνου Μῦθ. 273 ὁ

Zeitschr. f. Alt. 1838) ἀποβλέπων εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν διήγησιν περὶ λύκου καὶ ταύρου.

[1] Ὁ Hermann (Opusc. 2, 329) προσνέμει τὰ ἀποσπασμάτια ταῖς Δαναΐσιν, ὁ Hartung τοῖς Αἰγυπτίοις, ὁ Oberdick τοῖς Θαλαμοποιοῖς.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ὑμέναιος κατήγετο ἀπὸ τοῦ γάμου τῶν Δαναΐδων. Ἡ γνώμη τοῦ Gruppe (Ariadne σελ. 78) καθ' ἣν ἡ δευτέρα τραγῳδία ἔληγεν εἰς τὸν Ὑμέναιον κατακοιμητικόν, ἡ δὲ τρίτη τραγῳδία ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Ὑμεναίου διεγερτικοῦ, παρέχει ὀδυνηρὰν ἀντίθεσιν καὶ ἐμπεδοῦται ὑπὸ τοῦ μετ' ὀλίγον μνημονευθησομένου 43 ἀποσπασματίου. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ δεύτερος Ὑμέναιος δὲν ᾔσθη, ἀλλὰ μόνον ἀπηγγέλθη[1].

Ἐν ἀρχῇ τῆς τρίτης τραγῳδίας, τῶν Δαναΐδων[2], ἱστορεῖτο ἡ ἐπιτυχία τῆς νυκτερινῆς ἐνέδρας, ὡς φαίνεται, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δαναοῦ. Ὁ ὑπὸ νέων καὶ παρθένων ᾀδόμενος ὑμέναιος διεγερτικὸς ᾔδετο τοῖς νεκροῖς συζύγοις (ἀποσπ. 45), ὁ δὲ Δαναὸς ὑπερῄδετο τούτῳ (ἀποσπ. 43)[3], ἕως ἤχθη εἰς φῶς ἡ πρᾶξις τῆς Ὑπερμήστρας. Ὡς διδάσκει τὸ ὄνομα τῆς τραγῳδίας, αἱ Δαναΐδες ἀπετέλουν πάλιν τὸν χορὸν μένεα πνέουσαι διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀναισχυντίαν τῆς ἀδελφῆς. Ἐν ποίῳ δὲ δικαστηρίῳ ἐδικάσθη ἡ Ὑπερμήστρα καὶ παρέστη συνήγορος αὐτῆς ἡ Ἀφροδίτη, τοῦτο δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ. Ὡσαύτως δὲ οὐδὲν

[1] Ἐκ τῶν Αἰγυπτίων διεσώθη μόνον ἡ δήλωσις τοῦ χθονίου θεοῦ Ζαγρέως (ἀποσπ. 5). Ὁ Larcher ἐν Annot. ad Etym. M. (Sturz, Append. ad Orion. σελ. 213) ἀνήγαγεν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ἀπόσπ. 333, ὁ δὲ Tittler (Zeitschr. f. Alt. 1838 σελ. 1000 κέ.) ἀπόσπ. 388.

[2] Τὸ ὀρθὸν τοῦ ὀνόματος τῶν Δαναΐδων οὐδαμῶς ἀμφιβάλλεται. Ἐπειδὴ δὲ ἀναγινώσκεται παρὰ Στράβωνι 5 σελ. 222: Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκήνας Ἄργους φησὶν ἐν Ἱκέτισιν ἢ Δαναΐσιν τὸ γένος αὐτῶν (δηλ. τῶν Πελασγῶν), ὁ μὲν Stanley ταυτίζει τὰς Ἱκέτιδας πρὸς τὰς Δαναΐδας, ὁ δὲ Birt (N. Rh. Mus. 1877 σελ. 417 κέ.) ὑπολαμβάνει τὸ Δαναΐδες κοινὸν ὄνομα τῆς τριλογίας τῶν Ἱκετίδων, Θαλαμοποιῶν, Αἰγυπτίων (Αἰγυπτίων στρατιωτῶν θρηνούντων τὸν θάνατον τῶν ἑαυτῶν δεσποτῶν — ἤδη ὁ Ahrens ἐν Zeitschr. f. Alt. 1844 σελ. 4 ἀποφήνας τρίτην τραγῳδίαν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνόει ἐν αὐτοῖς αἰχμαλώτους ὀπαδοὺς τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου —) ἐν τοιῷδε τρόπῳ: Δαναΐδες ἢ Ἱκέτιδες, Δαναΐδες ἢ Θαλαμοποιοί, Δαναΐδες ἢ Αἰγύπτιοι. Ὁ Hermann γράφει ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Στράβωνος «ἐν Ἱκέτισι καὶ Δαναΐσι». Ἀλλ ὁ Στράβων ἀποβλέπει προφανῶς εἰς Ἱκέτ. 258, ἤτοι εἰς ἓν μόνον χωρίον, καὶ διὰ τοῦτο ἢ γράψας ἀπὸ μνήμης ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ χωρίον, ὅπερ ἔχει ἐν νῷ, ἀπαντᾷ ἐν τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῷ δράματι, ἢ προσέθηκε «Δαναΐσι» διδάσκων τοὺς ἑαυτοῦ ἀναγνώστας, ὅτι αἱ Ἱκέτιδες αὗται εἶναι αἱ γνωσταὶ Δαναΐδες.

[3] Ἡ ῥῆσις «καθαίρομαι ⟨τὸ⟩ γῆρας» πρὸς δήλωσιν μεγίστης χαρᾶς ἀναμιμνήσκει Ἱκ. 614.

ἀκριβὲς δύναται νὰ ῥηθῇ περὶ τοῦ τέλους τῆς τριλογίας[1].

Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἀφροδίτης ἐν τῷ τελευταίῳ δράματι συνδεομένη πρὸς τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αἱ Δαναΐδες βδελύσσονται τὸν γάμον, καὶ πρὸς τὸ τελευταῖον χορικὸν τῶν Ἱκετίδων ποιεῖ ἡμῖν γνωστήν πως τὴν κυρίαν τῆς τριλογίας ἰδέαν, εἰ καὶ εἶναι τολμηρὸν νὰ ποιῆταί τις λόγον περὶ κυρίας ἰδέας τοῦ ἐν τοιούτοις ἀποσπασματίοις διασωθέντος ὅλου. Ὁ Welcker (Tril. σελ. 399 καὶ Kl. Schr. 4,104) εὑρίσκων ἐν τῇ ἱστορικῇ ἀρχῇ καὶ γενέσει τοῦ λαοῦ τῶν Δαναῶν τὴν ποιητικὴν ἑνότητα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς τριλογίας ἐνορᾷ ἐν τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Δαναοῦ ὡς βασιλέως τοῦ Ἄργους τὸ ἔργον θείας θελήσεως. Καὶ ἐνδέχεται μὲν ἐν τέλει τῆς τριλογίας νὰ ἐγίνετο περὶ τούτων λόγος, τὴν κυρίαν ὅμως ἰδέαν δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποτελῶσι ταῦτα τῷ ποιητῇ. Οἱ προμνημονευθέντες λόγοι ὑπεμφαίνουσιν ἠθικὴν ἰδέαν διήκουσαν διὰ πάσης τῆς τριλογίας[2]. Ἡ αἰτία, δι' ἣν αἱ Δαναΐδες ἀποκρούουσιν οὕτως ἐρρωμένως τὸν γάμον τῶν ἐξαδέλφων, ὡρίσθη διαφόρως. Εἰς στίχ. 37

πρίν ποτε λέκτρων ὧν θέμις εἴργει
σφετεριξάμενοι πατραδέλφειαν
τήνδ' ἀεκόντων ἐπιβῆναι

σημειοῦται ὁ Σχολ. «ὧν τὸ δίκαιον ἡμᾶς εἴργει διὰ τὸ μὴ θανατωθῆναι τὸν πατέρα» ἀποβλέπων εἰς τὸν χρησμόν, καθ' ὃν ὁ Δαναὸς ἔμελλε νὰ φονευθῇ ὑπὸ ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ γαμβρῶν (ἔπιθι σημ. αὐτόθι). Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδαμοῦ τοῦ Αἰσχύλου γίνεται λόγος, προσέτι δὲ ἐννοητέον οὐχὶ «ἡμᾶς εἴργει», ἀλλὰ «εἴργει αὐτούς». Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἠδύνατό τις νὰ ὑπονοήσῃ ὡς αἰτίαν τῆς τοῦ γάμου βδελυγμίας τὴν συγγένειαν, ἐὰν ἀποβλέψῃ εἰς Προμ. 881: φεύγουσα συγγενῆ γάμον ἀνεψιῶν, ἔνθα τὸ «συγγενῆ» παρὰ τῷ «ἀνεψιῶν» ἔχει αἰτιολογικὴν ἔννοιαν. Ὅθεν διανοοῦνται πολλοὶ τὴν αἱμομιξίαν. Ἀλλ' ὅμως οὔτε κατὰ Αἰγυπτιακὴν ἀντίληψιν, ἐπιτρέπουσαν καὶ γάμον ἀδελφῶν (Διοδ. 1, 27), οὔτε κατὰ Ἑλληνικὴν εἶχέ τι τὸ ἀθέμιτον καὶ ἀπᾷδον ὁ

[1] Ποικίλα εἰκοτολογεῖ περὶ τούτου ὁ Droysen σελ. 264 κἑ. Πρβ. καὶ σημ. εἰς ἀποσπ. 284 καὶ 333.

[2] Πρβλ. Welcker, Kl. Schr. 4, 124.

γάμος παίδων ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους[1]. Αἱ λέξεις 338 «τὸ μὴ θέμις» ἑρμηνεύονται ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ Σχολ. «ᾤετο γὰρ αὐτὰς ἐκδεδόσθαι ἤδη ἄλλοις ἀνδράσιν». Ὄντως διαδραματίζει ἡ συγγένεια πρόσωπον, ἀλλὰ μόνον καθ' ὅσον οἱ Αἰγυπτιάδαι ἐξάγουσιν ἐξ αὐτῆς τὸ ἑαυτῶν δικαίωμα (πρβ. σημ. εἰς 393 κέ. καὶ 397 κέ.), ἐφ' οὗ ἐρειδόμενοι ἐξαναγκάζουσι τὰς Δαναΐδας εἰς γάμον, εἰ καὶ ὁ κύριος αὐτῶν, ὁ πατήρ, ζῇ ἔτι. Τὴν περαιτέρω ἔκθεσιν τούτου περιεῖχεν ἴσως τὸ τρίτον δρᾶμα. Αἱ Δαναΐδες ἀποστρέφονται τὸν γάμον οὐχὶ διότι οἱ μνηστῆρες ἦσαν ἐξάδελφοι αὐτῶν, ἀλλὰ διότι μισοῦσιν αὐτούς. Κατὰ στίχ. 749 κέ. ἔχουσιν ἱκανὴν αἰτίαν νὰ μισῶσι τὸ ἐξῶλες καὶ μάργον γένος τοῦ Αἰγύπτου. Ἀποστέργουσαι τὴν σύζευξιν πρὸς τοιούτους ἄνδρας, φοβοῦνται μὴ ἐξαναγκασθῶσιν εἰς τοῦτο ὡς αἰχμαλωτίδες (337, 339). Εἰς τοιαύτην βίαν ἐναντιοῦται τὸ φρόνημα τῶν παρθένων ἐν πάσῃ τῇ σφοδρότητι. Μόνον εἷς, ὁ Λυγκεύς, σαγηνεύει τὴν καρδίαν τῆς ἑαυτοῦ μνηστῆς, ὁ δὲ γάμος αὐτοῦ καθίσταται διὰ τῆς Ἀφροδίτης νόμιμος. Ὁ γάμος ὀφείλει νὰ ἐρείδηται ἐπὶ τοῦ ἔρωτος (1042 κέ.). Καὶ ὁ συγγενής, ὁ ἔχων ποιόν τι δικαίωμα ἐπὶ τοῦ γάμου πρὸς τὴν ἐπίκληρον, διότι οὕτω διασῴζεται ἡ οὐσία τοῦ οἴκου (340, 392 κέ.), ὀφείλει νὰ μὴ ἐπαίρηται ἐπὶ τούτῳ τῷ δικαιώματι γενόμενος ἀντὶ φίλου συζύγου δεσπότης καὶ κύριος τῆς συγγενοῦς. Διὰ τῆς σωτηρίου ταύτης παραινέσεως, ἥτις ὑπολανθάνουσα ἐν τῇ δράσει δὲν ἐξεδηλώθη ἰδίᾳ, ἐναντιοῦται ὁ ποιητὴς εἰς τὸν σκληρὸν νόμον, εἰς ὃν ὑπέκειτο ἡ πλουσία ἐπίκληρος ἐν τῇ Ἀττικῇ.

Ἐπειδὴ τὰ σατυρικὰ δράματα, ἅτινα ἦσαν συνημμένα τῇ Λυκουργείᾳ, Οἰδιποδείᾳ, Ὀρεστείᾳ, ἐλαμβάνοντο ἐξ οὗ μύθου καὶ ἡ τριλογία, διὰ τοῦτο ἡ εἰκασία, καθ' ἣν τῇ προκειμένῃ τριλογίᾳ συνήπτετο τὸ σατυρικὸν δρᾶμα Ἀμυμώνη, φαίνεται λίαν πιθανή. Ὅτι ἡ Ἀμυμώνη ἦτο σατυρικὸν διεῖδε τὸ πρῶτον ὁ

[1] Ὁ Naegelsbach (De relig. Orestiam continentibus 1843 σελ. 33) γράφει περὶ τούτου: quae civitatis lege probata matrimonia sunt, ea puellis naturae lege videntur incesta. Οὔτε αὕτη ἡ ἀντίληψις οὔτε ἡ τοῦ Tittler, διατεινομένου ὅτι αἱ Δαναΐδες ἀπέστεργον πάντα γάμον, ἐμπεδοῦται ὑπό τινος χωρίου τοῦ Αἰσχύλου.

Hirt (ἐν τῇ Amalthea τοῦ Böttiger 1822 σελ. 280), συμφωνοῦντος αὐτῷ τοῦ F. A. Wolf, τὰ δὲ ἀποσπάσματα οὐδεμίαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν καταλείπουσι. Τὸ ἄνω (σελ. 310) παρατεθὲν χωρίον τοῦ Ἀπολλοδώρου 2, 1, 4, 7 καὶ ὁ 169 μῦθος τοῦ Ὑγίνου παρέχουσι γενικὴν ἰδέαν τῆς ὑποθέσεως τοῦ σατυρικοῦ τούτου δράματος. Ὁ Ὑγῖνος διέσωσε δύο τοῦ μύθου παραδόσεις, ὧν ἡ πρώτη ἔχει: Amymone Danai filia dum studiose in silva venatur, Satyrum iaculo percussit. Eam Satyrus voluit violare. Illa Neptuni fidem imploravit. Quo Neptunus cum venisset, Satyrum abegit et ipse cum ea concubuit; ex quo conceptu nascitur Nauplius. Id in quo loco factum est, Neptunus dicitur fuscina percussisse terram et inde aquam profluxisse, qui Lernaeus fons dictus est et Amymonium flumen. Τὸ ἀπόσπ. 13

σοὶ μὲν γαμεῖσθαι μόρσιμον, γαμεῖν δ' ἐμοὶ

φαίνεται, ὅτι εἶναι λέξεις τοῦ Σατύρου, ἕτεροι δὲ προσνέμουσιν αὐτὰς τῷ Ποσειδῶνι. Ἀπόσπ. 14

κἄγωγε τὰς τὰς βακκάρεις τε καὶ μύρα

ἠδύνατο νὰ εἴπεν ὡσαύτως ὁ Σάτυρος[1]. Τοὐναντίον δὲ «θρῴσκων κνώδαλα» (ἀπόσπ. 15) εἶναι λέξεις τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις ἀποφαίνων τὸν Σάτυρον ἀνάξιον τοιούτου ἔρωτος ἐκδιώκει.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΚΕΤΙΔΩΝ

Ἡ ὑπόθεσις τῶν Ἱκετίδων εἶναι ἁπλῆ καὶ οὐχὶ πεπλεγμένη. Αἱ Δαναΐδες δέονται τοῦ Ἀργείου βασιλέως ὅπως ὑποδεξάμενος ὑπερασπίσῃ αὐτὰς κατὰ τῶν κατὰ πόδας διωκόντων αὐτὰς Αἰγυπτιαδῶν. Ἐὰν μὴ διεσῴζετο τὸ δρᾶμα, δυσκόλως θὰ ἐνοοῦμεν πῶς τοιαύτη ἁπλῆ ὑπόθεσις ἠδύνατο νὰ διαπλασθῇ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εἰς εὐπρεπὲς δρᾶμα. Τῷ πυρῆνι τῆς ὑποθέσεως, τῇ σκηνῇ 240-532, ἐν ᾗ ὁ βασιλεὺς διατίθεται εὐμενῶς πρὸς τὰς Δαναΐδας, ἐμφυσᾶται δραματικὸν πνεῦμα διὰ τούτου, ὅτι ὁ βασιλεὺς

[1] Ita, ni fallor, Satyrus pruriens, cum puella dixisset, se odisse tam feros horridosque amatores, λέγει ὁ Bothe.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἐμπλέκεται εἰς σφοδρὸν ψυχικὸν ἀγῶνα, ποιοῦντα αὐτῷ δύσκολον καὶ δὴ σχεδὸν ἀδύνατον τὸ ἔμπεδον καὶ σταθερὸν τῆς ἀποφάσεως, καθὰ βλέπομεν τοῦτο καὶ ἐν τῇ Μηδείᾳ τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ Πελασγὸς ἀνακοινῶν τῷ δήμῳ τὴν αἴτησιν τῶν Δαναΐδων ποιεῖ τοῦτο οὐχὶ στερούμενος βασιλικοῦ ἀξιώματος καὶ αὐτοβουλίας, ἀλλὰ διότι ὑπείκων τοῖς νομίμοις τῆς πολιτείας εἶναι ὁ πρῶτος ἄρχων αὐτῆς, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ ἀνεύθυνος δεσπότης. Ὅθεν ἀντιδιαστέλλεται ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία πρὸς τὴν ἀσιατικὴν δουλείαν καὶ διαγράφονται τὰ ἤθη τῶν ἐθνῶν μᾶλλον ἢ τῶν καθ' ἕκαστον ἀνθρώπων (στίχ. 375-380, 706 κέ., 769, 953-964, 227). Ἐὰν τὸ θρησκευτικὸν καθῆκον ὑπηγόρευε τὴν κατὰ τῆς βίας καὶ τοῦ διωγμοῦ ὑπεράσπισιν τῶν Ἱκετίδων, αἵτινες καθεσθεῖσαι ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν ἐγχωρίων θεῶν καὶ οὖσαι ὁμόφυλοι ὡς καταγόμεναι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀργείας Ἰοῦς ἀπῄτουν βοήθειαν, ἑτέρωθεν ὅμως διστάζει ὁ μειλίχιος βασιλεὺς νὰ ἐμβάλῃ τὸν ἑαυτοῦ λαὸν εἰς παράβολον πόλεμον καὶ ἕνεκα τῶν ἐπηλύδων παρθένων νὰ χύσῃ τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν. Ὁ δισταγμὸς οὗτος συνᾴδει γνησίᾳ Αἰσχυλείῳ ἰδέᾳ, ἐκδηλωθείσῃ μάλιστα ἐν τῷ χορικῷ ᾄσματι τοῦ Ἀγ. 463-480, ἔνθα ἡ λάμψις καὶ ἡ δόξα τοῦ κατακτητοῦ παρίσταται οὐχὶ ὥς τι ζηλωτὸν σπούδασμα: τῶν πολυκτόνων γὰρ οὐκ ἄσκοποι θεοί. Δραματικὴν ζωὴν ἐνέχει ἡ σκηνή, ἐν ᾗ ὁ κῆρυξ πειρᾶται, ὅπως ἐξαναγκάσῃ τὰς παρθένους νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, μόνον δὲ ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις τοῦ βασιλέως ἀποτρέπει αὐτὸν τῆς μελετωμένης βίας. Ὄντως ἔκπληξιν ἐμποιεῖ πῶς οὕτως ἁπλῆ ὑπόθεσις παρέχει τῷ ποιητῇ ἀφορμὴν εἰς πολλαπλασίαν διάνοιαν. Μάλιστα δὲ ἐξέχουσιν αἱ ῥήσεις τοῦ Δαναοῦ κατὰ τὴν σύνεσιν τοῦ γήρατος καὶ τὴν σοφὴν τοῦ βίου κρίσιν. Ἀληθῶς μαργαρῖται λυρικῶν ἐννοιῶν εἶναι τὰ χορικὰ τοῦ δράματος τούτου. Sie sind von unvergleichlicher Schönheit. Ebenso ausgezeichnet durch Zartheit der Empfindung und Anmut wie durch tiefen Ernst und Erhabenheit der Gedanken, gehören sie zu den vollendetsten melischen Dichtungen, nicht nur bei Aeschylos, sondern in der griechischen Poesie überhaupt. Die

Chorlieder sind der Schwerpunkt dieses Dramas[1] (Bergk, Griech. Litt. 3, 309). Ἡ παντοδυναμία καὶ σοφία τοῦ ὑψίστου θεοῦ, ἡ ἄβυσσος τῶν κριμάτων αὐτοῦ, ἅτινα διαμένουσιν ἀνεξιχνίαστα εἰς τὸν ἀσθενῆ νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ἔτι δὲ καὶ αἱ πᾶσαν ἀντίστασιν κατανικῶσαι βουλαὶ τῆς θείας προνοίας ὑπὸ οὐδενὸς ἑτέρου Ἕλληνος ποιητοῦ ἐξυμνήθησαν ἐν τοιαύτῃ εὐσεβείᾳ καὶ κατανύξει καρδίας. Ὁ ὕμνος εἰς τὸ Ἄργος (638 κέ.) ἐκδηλοῖ τὰ θερμότατα αἰσθήματα καὶ τὰς διακαεστάτας εὐχὰς ὑπὲρ εὐδαιμονίας τῆς χώρας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ χορὸς εἶναι ὁ κύριος φορεὺς τῆς δράσεως, ὁ ποιητὴς παρέσχεν αὐτῷ σφοδρὸν πάθος. Ὁ χορὸς ὑπεραμύνεται τοῦ ἑαυτοῦ δικαίου ἐν μεγίστῃ τοῦ αἰσθήματος ἐνεργείᾳ, ἐννοοῦμεν δέ, ὅτι αἱ παρθένοι, αἵτινες προετίμων νὰ ἀπάγξωσιν ἑαυτὰς διὰ τῶν ζωστήρων ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τῶν θεῶν ἢ νὰ ἐμπέσωσιν εἰς μισητὸν γάμον, ποιοῦνται τέλος καὶ τῶν ἐγχειριδίων χρῆσιν, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῶν βιαίων συζύγων.

Τὴν ἀξίαν τοῦ προκειμένου τεχνουργήματος διακρίνει πλὴν τοῦ περιεχομένου τῶν ὑψηλῶν ἐννοιῶν τὸ κάλλος τῆς γλώσσης καὶ τῶν ῥυθμῶν. Κατὰ τὸ τολμηρὸν τῆς ῥήσεως τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀπολείπεται τοῦ τε ἀρχαιοτέρου ἔργου, τοῦ Προμηθέως, καὶ τοῦ νεωτάτου ἔργου τοῦ ποιητοῦ, τῆς Ὀρεστείας. Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ λόγου προσηρμόσθη τῷ περιεχομένῳ. Διὰ τῶν λέξεων «βοῦνις» «βᾶρις» προσενεμήθη χροιά τις τοῦ ξενοτρόπου τῇ γλώσσῃ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ γεννηθεισῶν παρθένων καὶ τοῦ Αἰγυπτίου κήρυκος.

Ἡ ξένη καταγωγὴ ὑπεδηλώθη παρὰ τῷ Δαναῷ καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ὑπομέλανος χρωτός, ὃν ἐμφαίνει τὸ προσωπεῖον, παρὰ δὲ ταῖς θυγατράσιν καὶ διὰ τῆς πολυτελοῦς Αἰγυπτίας ἐσθῆτος (240 κέ.) καὶ τῆς Σιδονίας καλύπτρας (128). Τὸ προσωπεῖον τοῦ κήρυκος εἶναι μελάντατον (899). Ἡ δρᾶσις

[1] Ἤτοι: Εἶναι ἀπαραμίλλου κάλλους. Διακρινόμενα ἐπίσης κατὰ τὴν ἁβρότητα τοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν χάριν, ὡς καὶ κατὰ τὴν βαθεῖαν σοβαρότητα καὶ τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν καταλέγονται εἰς τὴν τελειοτάτην μελικὴν ποίησιν οὐ μόνον τοῦ Αἰσχύλου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καθόλου. Τὰ χορικὰ ᾄσματα εἶναι ὁ πυρὴν τοῦ προκειμένου δράματος.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

περιορίζεται εἰς δύο ὑποκριτάς, τὸ δὲ κύριον πρόσωπον διαδραματίζει ὁ χορός. Πόσον δὲ κωλυτικὸς τῷ ποιητῇ ἦν ὁ περιορισμὸς εἰς δύο ὑποκριτάς, μηνύει ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος μάλιστα ἐν τῷ τελευταίῳ μέρει. Ἐν στίχῳ 783 ἀπέρχεται ὁ Δαναὸς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἐπιτύχῃ βοηθείας κατὰ τῶν Αἰγυπτιαδῶν, ὧν τὰ πλοῖα ἐφάνησαν καταγόμενα. Ἀλλὰ 922 ἔρχεται ὁ βασιλεὺς μόνος, ὁ δὲ Δαναὸς παρέρχεται πάλιν εἰς τὴν σκηνὴν μετὰ τὴν ἀπέλευσιν τοῦ βασιλέως. Τὸ ἀλλόκοτον τῆς οἰκονομίας ταύτης πειρᾶται ὁ ποιητής, ὅπως συγκαλύψῃ διὰ τῆς παρακλήσεως (979), ἣν ποιοῦνται αἱ Δαναΐδες πρὸς τὸν βασιλέα περὶ ἀποστολῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν πρὸς ἐκλογὴν δωμάτων ἐν τῇ πόλει. — Αἱ 50 Δαναΐδες παρίστανται διὰ χοροῦ ἐκ 12 προσώπων. Τοὐναντίον δὲ ἐκπροσωπεῖ ἐν ταῖς Εὐμενίσιν ὁ ἐκ 12 μελῶν συγκείμενος χορὸς τὰς τρεῖς Εὐμενίδας. Χορὸς ἐκ 50 μελῶν δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τόπον ἐν τοῖς βωμοῖς τῶν θεῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Αἰσχύλος διετήρησε μέχρι τέλους τοῦ δραματικοῦ αὐτοῦ ἔργου τὸν ἀριθμὸν 12 χορευτῶν, οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει πρὸς παραδοχὴν τοῦ ἀριθμοῦ 15 χορευτῶν[1] ἐν ταῖς Ἱκέτισιν, καθὰ διατείνονται ὁ Boeckh (Trag. gr. princ. σελ. 60 κέ.), ὁ Hermann (Opusc. 2, 325), ὁ Kruse (σελ. 31 τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ) καὶ ἄλλοι. Ὥσπερ ἐν τέλει τῶν Εὐμενίδων ἀναφαίνεται τὸ παραχορήγημα τῶν προπομπῶν (ἱεροδούλων), οὕτως ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι στίχ. 988 τάσσεται πρὸς τῷ χορῷ τῶν Δαναΐδων παραχορήγημα τῶν (12) θεραπαινῶν αὐτῶν, ὅπερ ἐν τέλει (1045 κέ.) μετέχει τοῦ ᾄσματος. Ἐκ τῆς ἐν στίχ. 988 γενομένης ταῖς θεραπαίναις προτροπῆς διαγιγνώσκεται, ὅτι αὗται ἵστανται τέως κατὰ μέρος. Ἐν ᾧ δὲ αἱ Δαναΐδες, ἀρχομένου τοῦ δράματος, βαδίζουσιν εἰς τὴν ὀρχήστραν, πορεύεται ὁ Δαναὸς εἰς ὑψηλὸν τόπον, ἔνθα ἔκειτο «κοινοβωμία θεῶν» (228) ἢ «θεῖος ἀγών» (Ὁμ. Ἰλ. 7, 298), βωμὸς μετὰ ἀγαλμάτων τῶν ἐγχωρίων θεῶν, τοῦ Διός, τοῦ Ἡλίου, τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Ἑρμοῦ (215-227), ἴσως δὲ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος (κατὰ στίχ. 152). Ἔπιθι τὰ ἀναγινωσκόμενα ἐν Ἑ. ἐ.

[1] Τὸν ἀριθμὸν 12 ἀπήτησεν ἤδη ὁ R. Schultze (ἐν Berl. N. Jahrb. f. Philol. 1857 σελ. 264 κέ.), τῷ ἀριθμῷ δὲ τούτῳ συνηγορεῖ καὶ ὁ Weil.

Θ. τόμ. 1,340. Κατὰ ταῦτα συνήθως παραδέχονται οἱ ἐκδόται, ὅτι ἡ σκηνὴ ἐδήλου ὑψηλὸν τόπον παρὰ τῇ ἀκτῇ (πρβ. 31, 719 κέ.). Τούτοις ἐναντιοῦται ἡ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ A. Höpken (De theatro Attico saeculi quinti. Bonn 1884) προενεχθεῖσα, εἶτα δὲ τοῦ W. Dörpfeld ἐκ τῶν διασωθέντων ἐρειπίων θεάτρων ἀναπτυχθεῖσα γνώμη, καθ' ἣν ἐν τῇ 5ῃ ἑκατονταετηρίδι οὐδεμία ἐξέχουσα σκηνὴ ὑπῆρχε, χορὸς δὲ καὶ ὑποκριταὶ ὑπεκρίνοντο ἐπὶ ὁμοίου ἐδάφους ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ (πρβ. A. Müller, Gr. Bühnenalterthümer σελ. 415, Capps, The stage in the Greek theatre according to the extant dramas. 1891, J. Pickard, der Standort der Schauspieler und des Chors im Griechischen Theater des 5. Jahrh. 1892, E. Bodensteiner, Scenische Fragen ἐν Jahrb. f. class. Philol. 19. Suppl. 1893 σελ. 681 κέ.). Οἱ ἀντεχόμενοι τῆς τέως ἐπικρατούσης γνώμης ἐπερείδονται μάλιστα ἐπὶ τοῦ προκειμένου δράματος καὶ ἐπὶ τοῦ Προμηθέως, ὁ δὲ P. Richter (Zur Dramaturgie des Aeschylus. 1892 σελ. 273) ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ Προμηθεὺς καὶ πρὸ πάντων αἱ Ἱκέτιδες ἀνατρέπουσι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Höpken καὶ Dörpfeld. Ἀναντιλέκτως ὁ Δαναὸς κατὰ στίχ. 195 κάθηται ἐπί τινος ἐξέχοντος τόπου, ὁ χορὸς προτραπεὶς ἐν στίχ. 213 πορεύεται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὃν κατὰ 517 πάλιν ἐκλείπει, ἵνα ᾄσῃ ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ τὸ ἑπόμενον στάσιμον, εἶτα δὲ ἀναβαίνει πάλιν (832-848) ἐπὶ τὸν βωμὸν τῶν θεῶν, ἔνθα διαμένει μέχρι 977 ἢ 986. Τὸ τελευταῖον χορικόν, οὗ μετέχουσιν αἱ θεράπαιναι, ᾄδεται πάλιν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ. Καὶ ἐν στίχ. 721 ἑδρεύει ὁ Δαναὸς ἐπὶ τοῦ ἐξέχοντος τόπου, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ δράματος τούτου ἀπαιτεῖ τὴν ὕπαρξιν ἐξεχούσης σκηνῆς. Ἀλλὰ ὁ στίχ. 517

λευρὸν κατ' ἄλσος νῦν ἐπιστρέφου τόδε

μηνύει ὅτι ὁ βασιλεὺς διατρίβει ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ. Ὅθεν τὸ ὕψωμα μετὰ τοῦ βωμοῦ τῶν θεῶν εἶναι οὐχὶ ἡ συνήθης σκηνή, ἀλλὰ ἰδιαίτερον καὶ τῶν Ἱκετίδων χάριν ἱδρυθὲν παράπηγμα. Κατὰ ταῦτα παρέχουσιν αἱ Ἱκέτιδες οὐδὲν μαρτύριον ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐξεχούσης σκηνῆς.

Ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας οὐδαμῶς δύναται νὰ ὁρισθῇ,

αἱ δὲ περὶ τούτου γνῶμαι διίστανται λίαν ἀλλήλων. Οἱ μέν, οἷον ὁ A. W. Schlegel, ὁ Hermann, ὁ Bernhardy (Griech. Litt. 2 Μέρ. 2 σελ. 300[3]), ὁ Weil (de tragoediarum Graecarum cum rebus publicis coniunctione. 1844 σελ. 12 κέ.), ἀναβιβάζουσιν αὐτὴν εἰς λίαν προτέρους χρόνους· ἕτεροι δέ, οἷον ὁ Boeckh (trag. Graec. princ. σελ. 54), ὁ Süvern (Ueber einige historische und politische Anspielungen der Trag. σελ. 12), ὁ O. Müller (Eumen. σελ. 122 κέ.), ὁ Droysen (Zeitschr. f. d. Altertumswissenschaft 1841 σελ. 226), καταλέγουσι τὰς Ἱκέτιδας εἰς τὰ τελευταῖα τοῦ ποιητοῦ ἔργα, τὴν δὲ διδασκαλίαν αὐτῶν ἕνεκα τῆς ἐν τῷ δράματι ἐκδηλουμένης θερμῆς πρὸς τὸ Ἄργος συμπαθείας εἰς Ὀλυμπ. 79, 4 (461-60 π. Χ.), ὅτε συνήφθη συνθήκη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἄργους. Ὁ O. Müller ἀναμιμνήσκει προσέτι τὸν πόλεμον, ὃν ἐπολέμουν τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ δὲ Droysen ἀνάγων τὴν διδασκαλίαν εἰς τὸν χρόνον πρὸ τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ Αἰγύπτου πρὸς καταπολέμησιν τῆς Περσίας καὶ μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῶν Μυκηνῶν ὑπὸ τῶν Ἀργείων, ἣν τίθησιν Ὀλ. 79,1, καταλήγει εἰς τὸ ἔτος 462 ἢ 461. Ὁ Bücheler (ἐν N. Rhein. Mus. τόμ. 40 σελ. 628) διαβλέπων [1] ἐν τῷ στίχ. 151 «Διὸς κόρα ἔχουσα σέμν' ἐνώπια» ἀναφορὰν εἰς τὸν οἰκοδομούμενον Παρθενῶνα τίθησι τὴν διδασκαλίαν εἰς τὸν μετὰ τὴν πρὸς τὸ Ἄργος συνθήκην χρόνον ἐπὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ στρατείας ἤτοι ἐν ἔτει 460 ἢ 459. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ ἐναντιοῦται ὁ Bernhardy ἔνθα ἀνωτέρω ὧδε: Der Stil des Dramas ist in hohem Grade schlicht und trocken, abgerissen und ohne Glanz, der Dialog nüchtern, die chorischen Teile häufig breit und redselig, der Wortgebrauch aber hat wie sonst nirgend altertümliche Färbung und macht den eigentümlichen Eindruck durch eine Merhzahl veralteter oder seltener Wörter, welche das fremde Wesen der Danaiden malen. Nicht weniger auffallend ist die Haltung der kurz gegliederten Sätze; selten erfreut der Dichter durch Bilder und schönen Ausdruck. Doch ist der Ton der Chorlieder zart und religiös, die

[1] Πρβ. ἐναντίον τούτου Wilamowitz ἐν Hermes 21 σελ. 608 Σημ. 1.

Versmasse klingen einfach und anmutig. Aus Form und Gedanken weht ein Hauch des naiven Altertums, entsprechend den Sagen der orientalischen Welt; sonst erinnert weniges an das Genie des Dichters, nichts an die gereifte Kunst seines Alters[1]. Ἡ κρίσις αὕτη τοῦ Βερνάρδυος οὐχὶ ἀρκούντως, ὡς φαίνεται, ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδιαιτέραν ποιότητα τῆς ὑποθέσεως, λίαν εὐστόχως δὲ παρατηρεῖ ὁ Welcker ἐν Kl. Schr. 4, 126: Wieviel die Natur des Gegenstandes und der Personen die Behandlung bedingt, wird nicht immer genug erwogen. Dass das Lyrische in den Schutzflehenden überwiegt, war notwendig, und sind die Chorlieder länger als in den anderen Tragödien, so zeichnen die sich auch, nächst denen in den Persern, durch Schönheit, Zartheit und Erhabenheit aus. Die grossen Schönheiten sind aber unzertrennlich von der mythischen Eigentümlichkeit der Personen und der Lagen, die man sich nur durch allseitige Betrachtung und die unbefangenste Veranschaulichung näher rücken kann. Die geringe dramatische Handlung und den Mangel an Spannung empfinde ich nicht, weil der Stoff wie er ist einer besseren Gestaltung als die im Aeschylischen Stil mir gar nicht fähig scheint, in dieser Gestaltung aber, zumal mit Beziehung auf die folgenden Entwickelungen, mir eine bewunderungswürdige Metamorphose durch die Hand der

[1] Ἤτοι: Τὸ ὕφος τοῦ δράματος εἶναι τὰ μάλιστα ἁπλοῦν καὶ ξηρόν, ἀπεσχισμένον καὶ ἄνευ λάμψεως, ὁ διάλογος νηφάλιος, τὰ χορικὰ μέλη πολλάκις ἐκτενῆ καὶ στωμύλα, ἡ χρῆσις ὅμως τῶν λέξεων ἔχει, ὡς οὐδαμοῦ ἄλλοθι, ἀρχαϊκὴν χροιὰν ἐμποιοῦσα παράδοξον αἴσθημα διὰ πολλῶν ἀπηρχαιωμένων ἢ σπανίων λέξεων, αἵτινες εἰκονίζουσι τὸ ξενότροπον καὶ ἀλλοεθνὲς τῶν Δαναΐδων. Οὐχ ἧττον δὲ παράδοξος εἶναι ἡ κατασκευὴ τῶν εἰς βραγέα κῶλα διῃρημένων περιόδων· σπανίως τέρπει ὁ ποιητὴς διὰ εἰκόνων καὶ κεκαλλωπισμένων ῥήσεων. Οὐ μὴν ἀλλὰ ὁ τόνος τῶν χορικῶν ᾀσμάτων εἶναι ἡδὺς καὶ θρησκευτικός, τὰ δὲ μέτρα ἁπλᾶ καὶ χαρίεντα. Ἀπὸ τῶν λέξεων καὶ τῶν ἐννοιῶν ἀποπνέει αὔρα τῆς ἀφελοῦς ἀρχαιότητος συνᾴδουσα τοῖς μύθοις τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Κατὰ τὰ ἄλλα ὀλίγα ἀναμιμνήσκουσι τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ ποιητοῦ, οὐδὲν δὲ τὴν ἀκμαίαν καὶ ὥριμον τέχνην τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας αὐτοῦ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Poesie und die tragische Form darstellt[1]. Ἡ ἀβεβαιότης τῆς κρίσεως τοῦ Βερνάρδυος γίνεται κατάδηλος, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ Προμηθεὺς εἶναι ἀρχαιότερος τῶν Ἱκετίδων. Ὥσπερ τὸ ἐξ αἰσθητικῶν λόγων, οὕτω καὶ τὸ ἐξ ἱστορικῶν ὑπαινιγμῶν συμπέρασμα εἶναι ἐπισφαλές, ὀρθῶς δὲ παρετήρησαν ὁ Weil καὶ ἕτεροι, ὅτι αἱ περὶ εὐδαιμονίας τοῦ Ἄργους εὐχαὶ γίνονται ἐν τρόπῳ τοιούτῳ, ὥστε ῥᾳδίως ἠδύναντο οἱ θεαταὶ νὰ μετενέγκωσιν αὐτὰς εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ πόλεμος ἐπολεμήθη οὐχὶ κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου. Ἥκιστα πιθανὴ φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Bergk (de cantico Suppl. Aesch. 1857) διατεινομένου ὅτι τὸ δρᾶμα ἐγράφη χάριν τοῦ Ἄργους, ἔνθα καὶ ἐδιδάχθη. Ἐὰν ὁ Tucker (σελ. XXI κέ. τῆς ἐκδ. αὐτοῦ 1889) ἐξ ἱστορικῶν ὑπαινιγμῶν ἀνάγῃ τὴν δραματοποιίαν τῶν Ἱκετίδων εἰς τὸ ἔτος 492/491, ἀρκεῖ πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς γνώμης αὐτοῦ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐν τῇ εὐχῇ ὑπὲρ τῆς καταστροφῆς τῶν Αἰγυπτίων πλοίων στίχ. 33 κέ. ἐνορᾷ ἀναφορὰν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ Περσικοῦ στόλου, ἐποκείλαντος ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθω. Μείζονα σημασίαν φαίνεται ὅτι ἔχει τὸ ἐκ τοῦ περιορισμοῦ δύο ὑποκριτῶν ἐξαγόμενον συμπέρασμα. Ὁ Kruse ἐναντιούμενος τῷ Sommerbrodt, Bode καὶ Fritzsche, τιθεῖσι ἕνεκα τοῦ αἰτίου τούτου τὰς Ἱκέτιδας εἰς τὰ ἀρχαιότερα δράματα, λέγει (σελ. 26 τῆς ἐκδ. αὐτοῦ) ὅτι ἐν τῷ τρίτῳ δράματι τῆς τριλογίας, ἐν ταῖς Δαναΐσιν, ἡ σκηνὴ τοῦ δικαστηρίου ἀπήτει τρεῖς ὑποκριτάς,

[1] Πόσην ἐπὶ τὴν ποιητικὴν ἐπεξεργασίαν ῥοπὴν ἔχει ἡ φύσις τῆς ὑποθέσεως καὶ τῶν προσώπων, τοῦτο σπανίως σταθμῶσιν ἀρκούντως οἱ κριτικοί. Ὅτι τὸ λυρικὸν ἐπικρατεῖ ἐν ταῖς Ἱκέτισιν, ἦν ἀναγκαῖον, ἐὰν δὲ τὰ χορικὰ ὦσι μείζονα ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις τραγῳδίαις, διακρίνονται ὅμως ἐπίσης σὺν τοῖς τῶν Περσῶν κατὰ τὸ κάλλος, τὸ ἁβρὸν καὶ τὸ ὑψηλόν. Αἱ μεγάλαι ὅμως αὗται ἀρεταὶ εἶναι ἀχώριστοι τῆς μυθικῆς ἰδιότητος τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, ἅ τις ἐννοεῖ μόνον διὰ καθολικῆς ἐπισκοπήσεως καὶ ὡς οἷόν τε ἠρέμου τῇ ψυχῇ παραστάσεως. Τὴν μικρὰν δραματικὴν δρᾶσιν καὶ τὴν ἔλλειψιν δραματικῆς ἐντάσεως δὲν αἰσθάνομαι, διότι ἡ φύσις τῆς ὑποθέσεως δὲν φαίνεταί μοι δεκτικὴ ἐπεξεργασίας καὶ διαπλάσεως κρείσσονος τῆς ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου γενομένης, ἐν δὲ τῇ διαπλάσει ταύτῃ καὶ δὴ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐν τοῖς ἑπομένοις δράμασι γενομένην ἐξέλιξιν ἐνορῶ θαυμασίαν μεταμόρφωσιν διὰ τῆς ποιητικῆς χειρὸς καὶ τοῦ τραγικοῦ τύπου.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τὴν Ἀφροδίτην, τὴν Ὑπερμήστραν, τὸν Δαναόν. Ἀλλ' ἡ ἐναντιολογία αὕτη ἐξελέγχεται λίαν ἀμφίβολος. Ἴσως ἡ Ὑπερμήστρα δὲν παρεγένετο εἰς τὴν δίκην, ἴσως δὲ καὶ ὑπεκρίθη ὑπὸ κωφοῦ προσώπου. Ὅθεν οὐχὶ ἄνευ λόγου ἀνευρίσκει ὁ Gilbert (N. Rhein. Mus. 1873 σελ. 480 κέ.) ἐν τῇ προεκτεθείσῃ οἰκονομίᾳ τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ δράματος ἀπόδειξιν, ὅτι αἱ Ἱκέτιδες ἐδιδάχθησαν πρὸ τῶν Ἑ. ἐ. Θ. ἤτοι πρὸ Ὀλ. 78, 1 = 486. Ἀλλὰ καὶ ἡ χρονολογία αὕτη ἀμφισβητεῖται, διότι ὑποπτεύεται, ὅτι ἡ τελευταία τῶν Ἑ. ἐ. Θ. σκηνή, ἐν ᾗ παρέρχονται τρεῖς ὑποκριταί, εἶναι ὀψιαίτερον παρέμβλημα (Ἔπιθι τόμ. 1 σελ. 334). Ὁ χρόνος τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ τρίτου ὑποκριτοῦ οὐδαμῶς δύναται νὰ ὁρισθῇ μετὰ βεβαιότητος. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, ὅτι αἱ Ἱκέτιδες φαίνονται νεώτεραι τοῦ Προμηθέως. Κατὰ στίχ. 303 κέ. μεταβληθεῖσα ἡ Ἰὼ εἰς βοῦν ἀναλαμβάνει ἐν Αἰγύπτῳ τὴν προτέραν αὐτῆς μορφήν. Κατὰ ταῦτα ἀδυνατεῖ τις νὰ ἐννοήσῃ, διὰ τί ἡ Ἰὼ παρίσταται ἐν τῷ χορικῷ 577 κέ. ὡς μιξόμβροτον ὄν, συγκείμενον τὸ μὲν ἐκ βοός, τὸ δὲ ἐκ γυναικός, ἐὰν μὴ ὁ ποιητὴς ὡρμᾶτο εἰς τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθέως, ἐν ᾧ μὴ χρῄζων τῆς βοὸς ἀντικατέστησεν αὐτὴν διὰ κερασφόρου παρθένου. Ἐὰν δὲ ὑποληφθῇ ὀρθόν, ὅτι ἡ πρώτη τετραλογία ἐδιδάχθη ἐν ἔτει 472, τότε τὴν προκειμένην τετραλογίαν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν ἄνω τοῦ ἔτους 472. Ἡ ἁπλότης πάλιν τῆς οἰκονομίας, τὸ κωφὸν πρόσωπον, ὅπερ καίπερ παρὼν διαδραματίζει ὁ Δαναὸς στίχ. 240-498, ἡ ἔλλειψις σκηνογραφίας (πρβ. A. Müller Bühnen-Altertümer σελ. 113) κωλύει ἡμᾶς νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐδιδάχθη ἡ Ὀρέστεια. Ὅθεν ἀποφαινόμεθα μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἐτῶν 470-465 ἢ 465-460. Ἰστέον δὲ ὅτι ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλα τοῦ Αἰσχύλου δράματα τὸ προκείμενον οὐδεμιᾶς ἔτυχε διασκευῆς (Ἰδὲ τόμ. 1 σελ. 39).

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΧΟΡΟΣ ΔΑΝΑΙΔΩΝ

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΚΗΡΥΞ

Ὁ κατάλογος τῶν προσώπων δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι, φέροντι μόνον πρὸ τοῦ στίχ. 182 πρεσ, ὥπερ ἡ δευτέρα χεὶρ προσέγραψε *πρεσβύτης*. Ἡ κατὰ τὸ προσωπεῖον δήλωσις πρεσβύτης, βασιλεὺς εἶναι ἀρχαία.

Τὰ πρόσωπα διανέμονται εἰς δύο ὑποκριτάς, ὧν ὁ μὲν πρωταγωνιστὴς ὑποκρίνεται τὸν Δαναὸν καὶ τὸν Κήρυκα, ὁ δὲ δευτεραγωνιστὴς τὸν Ἀργείων βασιλέα Πελασγόν.

Αἱ 50 Δαναΐδες παρίστανται ἐν χορῷ 12 προσώπων. Πρβ. Εἰσαγ. σ. 336, ἔνθα ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τοῦ τῶν θεραπαινίδων παραχορηγήματος, τοῦ μετέχοντος τοῦ ἐν τέλει τοῦ δράματος ᾄσματος.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΙΚΕΤΙΔΕΣ

ΧΟΡΟΣ.

Ζεὺς μὲν ἀφίκτωρ ἐπίδοι προφρόνως

1-181 *Πάροδος*, ἐν ᾗ ὁ χορὸς ὑποδηλῶν τὰ προηγησάμενα γεγονότα καὶ ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων κατὰ τῆς ἐπικειμένης ὕβρεως καὶ βίας ἀναπτύσσει τὴν κυρίαν τοῦ δράματος ὑπόθεσιν. Διήρηται δὲ ἡ πάροδος εἰς τρία μέρη, εἰς ἓν ἀναπαιστικὸν (στ. 1-39) ἐξαγγελλόμενον ὑπὸ τοῦ κορυφαίου, εἰς ἓν μελικὸν (40-117) ὑπὸ σύμπαντος τοῦ χοροῦ, καὶ εἰς ἕτερον μελικὸν (118-181), ὅπερ χαρακτηρίζουσι τὰ ἐφύμνια. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος σύγκειται ἐκ τριῶν στροφῶν, εἰκάζεται ὅτι ἕκαστος τοῦ χοροῦ στοῖχος ᾄδει ἓν στροφικὸν σύστημα, τὰ δὲ ἐφύμνια σύμπας ὁ χορός.—Αἱ Ἱκέτιδες φέρουσιν ἐν χερσὶν λευκῷ μαλλῷ ἐστεμμένους κλάδους ἐλαίας (στ. 21 κἑ.).—Κατὰ τὴν πάροδον ὁ Δαναὸς ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ ὕψους, ἔνθα ὑπῆρχεν ἡ κοινοβωμία, κατοπτεύει ὁτὲ μὲν τὴν θάλασσαν, ὁτὲ δὲ τὴν γῆν (184).

1-39 *πρῶτον μέρος τῆς παρόδου*: Λιποῦσαι τὴν παρὰ τὸν Νεῖλον ἡμετέραν γῆν, ἵνα μὴ ἀναγκασθῶμεν νὰ συνάψωμεν γάμον πρὸς τοὺς μισητοὺς υἱοὺς τοῦ θείου ἡμῶν Αἰγύπτου, ἠκολουθήσαμεν τῇ συμβουλῇ τοῦ πατρὸς Δαναοῦ, ἀγαγόντος ἡμᾶς εἰς Ἄργος, τὸν ἀρχέγονον τοῦ γένους ἡμῶν τόπον. Ἱκέτιδες ἐρχόμεθα πρὸς τὴν φιλίαν ταύτην χώραν. Εἴθε οἱ θεοὶ τοῦ Ἄργους νὰ ἐμβάλωσιν τοῖς πολίταις αὐτοῦ εὔνοιαν πρὸς ἡμᾶς, τὸ δὲ διῶκον ἡμᾶς πλοῖον τῶν υἱῶν τοῦ Δαναοῦ νὰ καταποντίσωσιν.

1. *Ζεὺς*] ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου. Τὸ ἀξίωμα «ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα καὶ ἐς Δία λήγετε, Μοῖσαι» (Θεοκρ. 17, 1) ἁρμόζει μάλιστα εἰς ἱκέτιδας. — *ἀφίκτωρ*: Σχολ. «ἱκετῶν ἔφορος». Πρβ. Ἡσύχ. «ἀφίκτορα· τὸν ἱκέσιον Δία» καὶ κατωτέρω στίχ. 488 Ζηνὸς.. κότον ἱκτῆρος. Τοὐναντίον δὲ 247 ἀφικτόρων = ἱκετῶν κατὰ τὸν Σχολ., 492 ἄφιξις = ἱκετεία καὶ προσίκτωρ Εὐμ. 444 = ἱκέτης. Διὰ τοῦ *ἀφίκτωρ* συνίστησιν ὁ χορὸς τῶν Ἱκετίδων ἑαυτὸν τοῖς θεαταῖς. Ὁ Ζεὺς ὡς θεὸς ξένιος εἶναι ὁ προστάτης τῶν καταδιωκομένων καὶ ἱκετῶν κατὰ Ὁμ. Ὀδ. 9, 270 Ζεὺς δ' ἐπιτιμήτωρ ἱκετάων τε ξείνων τε, ξείνιος, ὃς ξείνοισιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.—*ἐπίδοι*: πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 472. Καὶ ἐνταῦθα δηλοῦται διὰ τῆς λέξεως ἡ τὸ δίκαιον καὶ ἀγαθὸν βραβεύουσα, τὸ δὲ κακὸν κολάζουσα θεότης.

2. *στόλον*] = τὸ ἡμέτερον ἄγημα, τὸ πλῆθος, ὡς στίχ. 28. — *ναΐον ἀρθέντα*: ποιητικῶς ἀντὶ τοῦ: ναυσὶν ἢ νηὶ ἀρθέντα ἤτοι ἀπάραντα καὶ κατα-

στόλον ἡμέτερον ναΐον ἀρθέντ'
ἀπὸ προστομίων λεπτοψαμάθων
Νείλου. Δίαν δὲ λιποῦσαι

χθέντα. Σημειωτέον ὅτι ὁ Stanley συνάπτων *ναΐον στόλον* ἐκλαμβάνει τὸ *στόλον* κείμενον ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς νεὼς παραβάλλων Λυκόφρονα καλοῦντα τὴν ναῦν τοῦ Πάριδος (στίχ. 101) «εἰναφώσσωνα στόλον», Ἀπολλ. Ῥοδ. Ἀργον. (1, 704) «ὅστις στόλου ἡγεμονεύει», ἔνθα ὁ Σχολιαστὴς σημειοῦται «στόλος δέ ἐστιν ἐπὶ πρᾶξίν τινα πορευόμενον πλῆθος εἴτε ἐπὶ νεῶν εἴτε καὶ πεζῇ. Καὶ σχεδὸν ἐπὶ πάσης ὁρμῆς καὶ μείζονος παρασκευῆς. Ἐνταῦθα δὲ στόλον τὸ τῆς μιᾶς νηὸς πλῆθος εἶπε» καὶ τὸ παρὰ Λατίνοις classis κείμενον περὶ μιᾶς νεώς, οἷον Βεργ. Aen. VI 1 sic fatus lacrimans classique immittit habenas, ἔνθα ὁ Servius γράφει: Suae navi, quae classis, ut in primo diximus, ἀπὸ τῶν κάλων, id est a lignis: Unde Horatius Od. III 1 (στίχ. 47) Me vel extremos Numidarum in agros classe releget. Ἡ συνάρτησις ὅμως καὶ ἑρμηνεία αὕτη τῶν λέξεων ἐν τῷ προκειμένῳ τοῦ Αἰσχύλου χωρίῳ εἶναι οὐδέν τι μᾶλλον ὀρθὴ ἢ ἡ ἑτέρα ἑτέρων νεωτέρων ἐκδοτῶν ἐξηγουμένων τὸ «στόλον ναΐον» διὰ τοῦ ναυτικὴν πορείαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεζῇ γενομένην. — *ἀρθέντα*: ὡς Ἡροδ. 1, 166 ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων ἔπλεον, καὶ ἀλλαχοῦ. Πεζογράφος θὰ ἔλεγεν: ἄραντα (πρβ. Πέρσ. σημ. εἰς 797) τὴν ναῦν.

3 κέ. *ἀπὸ προστομίων Νείλου*] Σχολ. «τινὲς τῆς Φάρου· Αἰγύπτου προπάροιθεν (πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 4, 355) γάρ ἐστιν. ἄμεινον δὲ τὰ στόμια ἀκούειν πλεοναζούσης τῆς πρό. διὰ γὰρ τοῦ Ἡρακλεωτικοῦ στομίου τὴν φυγὴν ἐποιήσαντο». Κατὰ ταῦτα ἤδη οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ ἤριζον περὶ τῆς λέξεως *προστόμιον*, τινῶν ἐννοούντων τὴν πρὸ τῶν στομίων κειμένην μικρὰν νῆσον Φάρον, ἥτις περιώνυμος οὖσα διὰ τὸν ἑαυτῆς Φάρον, συνεδέθη ὕστερον τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου διὰ προχώματος 7 σταδίων, ἑτέρων δὲ ἐκλαμβανόντων τὸ *προστόμιον* ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ *στόμιον*. Ἀναντιρρήτως καὶ παρ' Ἡσυχίῳ λ. «προχοῆς.. καὶ τοῦ ποταμοῦ τὸ προστόμιον προχοή» κεῖται ἡ λέξις *προστόμιον* ἀντὶ *στόμιον* (πρβ Σόλ. ἀπόσπ. 28 Νείλου ἐπὶ προχοῇσι Κανωβίδος ἐγγύθεν ἀκτῆς). Τῇ ἐννοίᾳ ὅμως ταύτῃ δὲν εὐαρμοστεῖ τὸ ἐπίθετον *λεπτοψαμάθων*. Ὁ Abresch ἔγραψεν: *ἀποπρὸ στομίων*. Ἀλλ' *ἀποπρό*, ἀναγινωσκόμενον πολλάκις παρ' Εὐριπίδῃ, οὐδέποτε ἀπαντᾷ παρ' Αἰσχύλῳ καὶ Σοφοκλεῖ. Πλὴν δὲ τούτου καὶ ἡ ἔννοια τοῦ *ἀποπρό*=μακρὰν δὲν συνᾴδει τῷ *ἀρθέντα*. Ὁ Hermann δέχεται τὸ *προστόμιον* σημαῖνον ὅπερ καὶ τὸ *πρόσχωμα* Προμ. 873, ἔνθα ἡ Κάνωβος λέγεται κειμένη «Νείλου πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι». Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη εἶναί πως ὀρθή, ὀφείλομεν δὲ νὰ ὑπολάβωμεν, ὅτι *προστόμιον* σημαίνει τὴν γῆν, ἥτις πρὸ τοῦ στομίου καὶ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Νείλου ἀπετελέσθη ἐκ τῶν στρωμάτων τῆς ἰλύος αὐτοῦ ἤτοι τὴν ποταμόχωστον γῆν τοῦ Δέλτα. — *λεπτοψαμάθων*: Περὶ τῆς λεπτῆς ἄμμου τοῦ Νείλου πρβ. Πλίνιον H. N. 35 § 47 non a pulvere Puteolano distat e Nilo arena tenuissima sui parte non ad sustinenda maria fluctusque frangendos, sed ad debellanda corpora palaestrae studiis. — *Δίαν χθόνα*: ὡς 567 Δῖον πάμβοτον ἄλσος. Πρβ. Πινδ. Πυθ. 4, 56 Νείλοιο πρὸς πῖον τέμενος Κρονίδα. Τὸ ὄνομα Αἴγυπτος δὲν μνημονεύεται ἐνταῦθα καὶ κατωτέρω, οἷον στίχ. 77, διότι Αἴγυπτος ἐν τῷ δράματι τούτῳ εἶναι ὁ ἀδελφός

χθόνα σύγχορτον Συρίᾳ φεύγομεν,
οὔτιν' ἐφ' αἵματι δημηλασίαν
ψήφῳ πόλεως γνωσθεῖσαι,
ἀλλ' αὐτογενεῖ φυξανορίᾳ
γάμον Αἰγύπτου παίδων ἀσεβῆ τ'

τοῦ Δαναοῦ. Ἡ Αἴγυπτος ὡς χθὼν ἱερὰ ὀνομάζεται χθὼν τοῦ ὑπάτου θεοῦ. Πρβ. Ἡσύχιον «Δῖαν· μεγάλην ἢ ἔνδοξον». — *δέ*: Σχολ. «ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ». Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 109.

5. *σύγχορτον Συρίᾳ*] Ἡσύχιος λέξ. αὐλῆς «τὰ ὅμορα σύγχορτα λέγουσιν». Πρβ. Εὐριπ. Ἀνδρομ. 17 Φθίας.. σύγχορτα ναίω πεδία, Ἡρακλ. 371 σύγχορτοί θ' Ὁμόλας ἔναυλοι. Περὶ τῆς δηλώσεως ταύτης τῶν ὁρίων πρβ. Ἡρόδ. 2, 158 τοῦ Κασίου ὄρεος (νῦν Ἐλ Κάς) τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην καὶ 2, 12 τῇ Συρίῃ — τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύροι νέμονται. — *φεύγομεν* = ἀπερχόμεθα εἰς ξένην γῆν.

6 κέ. *οὔτινα.. γνωσθεῖσαι*] Σχολ. «οὐκ ἐφ' αἵματί τινι καταγνωσθεῖσαι ψήφῳ πόλεως δημοσίᾳ ἡμᾶς ἀπελαυνούσῃ». Ὁ Μεδ. κῶδιξ φέρει *δημηλασίᾳ* καὶ τῇ γραφῇ ταύτῃ ἑπόμενος ὁ Σχολ. φαίνεται ὅτι δέχεται τὴν λέξιν ὡς ἐπίθετον τοῦ *ψήφῳ*, εἰ καὶ ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ τὸ *δημοσίᾳ* ὡς ἐπίρρημα τοῦ *ἀπελαυνούσῃ*. Ὁ νοῦς τῆς ἐν τῷ κειμένῳ γραφῆς: οὐχὶ διὰ φόνον ψήφῳ τῆς πόλεως (δημοβουλεύματι) καταδικασθεῖσαι νὰ ἐξελαθῶμεν τοῦ δήμου. Ὥσπερ δὲ λέγεται καταγνωσθῆναι ἀτιμίαν, προδοσίαν, δειλίαν, ἀχρηστίαν, φυγὴν (ἔπιθι Lobeck ἐν τῇ τοῦ Σοφοκλ. Αἴαντος ἐκδόσει αὐτοῦ σελ. 351[2]), οὕτως ἐνταῦθα ἐκ τοῦ γιγνώσκειν τινὶ δημηλασίαν ἐγένετο τὸ παθητικὸν γιγνώσκεταί (= καταγιγνώσκεταί) τις δημηλασίαν κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπιτρέπεταί τις ἀρχήν. — *οὔτινα ἐφ' αἵματι δημηλασίαν*: ἐν ᾗ ἐννοίᾳ ἀναγινώσκεται στίχ. 202 ἀναιμάκτους φυγάς. — *δημηλασίαν* = φυγὴν δημήλατον (στίχ. 622), ἐξορίαν. — *ἐφ' αἵματι*: ἐπὶ φόνῳ, ὡς 458, Εὐμ. 616, Εὐρ. Ὀρ. 406 ὁ συνδρῶν αἷμα καὶ μητρὸς φόνον καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον Δημ. κατὰ Μειδ. σελ. 549 φεύγειν ἐφ' αἵματι. — Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 23, 118 καὶ γάρ τίς θ' ἕνα φῶτα κατακτείνας ἐνὶ δήμῳ, ᾧ μὴ πολλοὶ ἔωσιν ἀοσσητῆρες ὀπίσσω, φεύγει πηούς τε προλιπὼν καὶ πατρίδα γαῖαν, Ἰλ. 13, 695 αὐτὰρ ἔναιεν ἐν Φυλάκῃ γαίης ἀπὸ πατρίδος ἄνδρα κατακτάς, 16, 571 δῖος Ἐπιγεύς, ὅς ῥ' ἐν Βουδείῳ εὖ ναιομένῳ ἐάνασσεν τὸ πρίν. ἀτὰρ τότε γ' ἐσθλὸν ἀνεψιὸν ἐξεναρίξας ἐς Πηλῆ' ἱκέτευσε καὶ ἐς Θέτιν ἀργυρόπεζαν. Τοιαύτην τοίνυν τὴν ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων ἀειφυγίαν διανοητέον ἐνταῦθα, οὐχὶ δὲ ἀπενιαυτισμὸν τῶν φόνον ἀκούσιον ἐργασαμένων, οἵτινες ἔφευγον ἕνα μόνον ἐνιαυτὸν μὴ ψαύοντες τῆς πατρίδος. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ποιητὴς εἰσάγει τὰς τῆς πόλεως ἀρχὰς (ψήφῳ πόλεως) ἀναλαμβανούσας τὰ τῆς τιμωρίας τοῦ φονέως καὶ μὴ ἐπιτρεπούσας, ὥσπερ ἐπὶ Ὁμήρου, τὴν ἐκδίκησιν εἰς μόνους τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος.

8. *αὐτογενεῖ φυξανορίᾳ*] φυγῇ ἀνδρῶν συγγενῶν, πειρώμεναι νὰ ἐκφύγωμεν ἄνδρας συγγενεῖς. Πρβ. νεῖκος ἀνδρῶν ξύναιμον Σοφ. Ἀντ. 793 ἀντὶ ἀνδρῶν ξυναίμων, 862 ματρῷαι λέκτρων ἆται, Οἰδ. Τ. 1400 τοὐμὸν αἷμα.. πατρός, Εὐρ. Φοιν. 30 τὸν ἐμὸν ὠδίνων πόνον, 1370 λευκοπήχεις κτύπους χεροῖν, Προμ. 881 φεύγουσα συγγενῆ γάμον ἀνεψιῶν καὶ κατωτέρω στίχ. 65 νέον οἶκτον ἠθέων.

9 κέ. Τῇ προηγησαμένῃ αἰτιολογικῇ δοτικῇ προστίθεται μετοχὴ (ὀνοταζό-

ὀνοταζόμεναι.
Δαναὸς δὲ πατὴρ καὶ βούλαρχος
καὶ στασίαρχος τάδε πεσσονομῶν,
κύδιστ' ἀχέων ἐπέκρανε,
φεύγειν ἀνέδην διὰ κῦμ' ἅλιον,
κέλσαι δ' Ἄργους γαῖαν, ὅθεν δὴ

μεναι) ἐπεξηγουμένη τὴν προτέραν αἰτίαν διὰ νέας.—*τε*: κεῖται ἐν τῇ πέμπτῃ λέξει, διότι τὸ *γάμον-ἀσεβῆ* ἀποτελεῖ μίαν ῥῆσιν. Οὕτω κατέχουσιν τὰ γάρ, δέ, τὲ τὴν τετάρτην θέσιν Χο. 749 τὸ μὴ φρονοῦν γάρ, Ἱκέτ. 204 τὸ μὴ μάταιον δ', Εὐμ. 291 ἐς τὸ πᾶν τε, τὸ δὲ τὴν πέμπτην θέσιν κατωτέρω 118 μετὰ τὸ τοιαῦτα πάθεα μέλεα θρεομένα, καὶ τὸ γὰρ ὡσαύτως τὴν πέμπτην θέσιν Σοφ. Φιλ. 1451 καιρὸς καὶ πλοῦς ὅδ' ἐπείγει γὰρ κατὰ πρύμνην.—*ἀσεβῆ*: Σχολ. «ὃν οὐ σέβομεν ἡμεῖς οὐδὲ τιμῶμεν». Ἡ ἀληθὴς αἰτία τῆς ὑπὸ τῶν Δαναΐδων ἀποστροφῆς τοῦ γάμου πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου δηλοῦται ἐν στίχ. 233. Ὁ γάμος εἶναι ἀσεβὴς οὐχὶ διὰ τὴν ἀγχιστείαν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Αἰγυπτιάδας ζητοῦντας διὰ τῆς βίας καὶ τῶν ὅπλων νὰ καταστήσωσιν αὐτὰς μᾶλλον δούλας ἢ συζύγους.—*ὀνοταζόμεναι*: καταφρονοῦσαι. Πρβ. Ἡσύχ. «ὀνοτάζων· ὑβρίζων, ἐκφαυλίζων».

11 κέ. *βούλαρχος*] αἴτιος καὶ εἰσηγητὴς τῆς βουλῆς, ἥπερ ἀδιστάκτως ἑπόμεθα. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ 981.—*στασίαρχος*: Σχολ. «τῆς συστάσεως ἡμῶν ἄρχων» ἤτοι ἡγεμὼν τοῦ ὁμίλου ἡμῶν. Οὕτω κεῖται *στάσις* περὶ τοῦ ὁμίλου (τοῦ χοροῦ) Χο. 456 στάσις δὲ πάγκοινος ἅδ' ἐπιρροθεῖ, Εὐμ. 311 ὡς ἐπινωμᾷ στάσις ἁμά.— *τάδε πεσσονομῶν*: ταῦτα ἀναλογιζόμενος (Σχολ. «ὑπὲρ τούτων λογιζόμενος») κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς πεσσείας, ἐν ᾗ ὁ μετατιθεὶς πεσσὸν διατελεῖ λογιζόμενος.

13. *κύδιστ' ἀχέων ἐπέκρανε*] ἔγνω τέλος τὴν φυγὴν ὡς τὸ αἱρετώτερον τῶν κακῶν. Σχολ. «ἀμείνονα τῶν κακῶν ἐψηφίσατο τὴν φυγήν· κακὸν ὁ γάμος, κακὸν δὲ καὶ ἡ φυγή, αἱρετώτερον δὲ τὸ φεύγειν». Πρβ. Ἡσύχ. «κύδιον, κρεῖττον, αἱρετώτερον», Εὐρ. Ἀνδρομ. 639 κύδιον (κέρδιον;) βροτοῖς πένητα χρηστὸν ἢ κακὸν καὶ πλούσιον γαμβρὸν πεπᾶσθαι καὶ φίλον. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 17, 105 κακῶν δέ κε φέρτατον εἴη, Ἀριστοτ. Ἠθ. 2, 9 τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀεὶ τὸ μέγιστον, τῶν κακῶν δὲ τοὐλάχιστον αἱρεῖσθαι καὶ κατωτέρω 1080.

14. Ἡσυχ. «ἀνέδην· Αἰσχύλος 'φεύγειν ἀνέδην διὰ κῦμ' ἅλιον' κατὰ στέρησιν τοῦ ἕσαι ὅ ἐστι ἱδρῦσαι, ἀναστάτους γενομένας, ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀνεστηκυίας· ἄλλοι δὲ ἐκκεχυμένως», Ἐτυμ. Μ. σελ. 103, 10 «ἀνέδην σημαίνει ἀναστάτους εἶναι παρὰ τὸ ἕδος, ἕδην, καὶ ἀνέδην τὸ ἄνευ ἕδους Αἰσχύλος 'φεύγειν ἀνέδην'. ἢ ἀπὸ τοῦ ἕω τὸ ἀφίημι, ἕδην καὶ ἀνέδην, τὸ μὴ ἐφεκτικῶς τι πράττειν», Βεκκ. Ἀνεκδ. τόμ. 1 σελ. 400 «ἀνέδην· ἀνειμένως. δύναται δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων μετάγεσθαι, οἷς ἂν αἱ ἡνίαι ἀνεθῶσι». Ἡ τελευταία ἑρμηνεία (ἀνειμένως) περὶ τῆς προτροπάδην φυγῆς, ἐν ᾗ τις ὑπὸ οὐδενὸς κωλύεται, εἶναι ὀρθή. — *διὰ κῦμα*: Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 51.

15 κέ. Ἐν ᾧ τὰ *δύρομαι* καὶ *ὀδύρομαι* οὐδαμῶς διαφέρουσιν, ποικίλλει ἡ σημασία ἐν τῷ *κέλλω* (προσορμίζω τὴν ναῦν, προσορμίζομαι) καὶ *ὀκέλλω* (ἐξοκέλλω, προσαράσσω). — *Ἄργους γαῖαν*: Τὴν εἰς τόπον κίνησιν ἐπὶ ὀνομάτων πόλεων καὶ δήμων ἐκφράζει συνήθως παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἁπλῆ αἰ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

γένος ἡμέτερον τῆς οἰστροδόνου
βοὸς ἐξ ἐπαφῆς κἀξ ἐπιπνοίας
Διὸς εὐχόμενον τετέλεσται.
τίν' ἂν οὖν χώραν εὔφρονα μᾶλλον
τῆσδ' ἀφικοίμεθα
σὺν τοῖσδ' ἱκετῶν ἐγχειριδίοις,
ἐριοστέπτοισι κλάδοισι;
ὧν πόλις, ὧν γῆ καὶ λευκὸν ὕδωρ,

τιατικὴ (ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 454), ὡς ἐνταῦθα, στίχ. 19 καὶ Εὐρ. Ῥῆσ. 934 Τροίας δ' ἀπηύδων ἄστυ μὴ κέλσαι ποτέ, ἐνίοτε ὅμως ἀπαντᾷ καὶ αἰτιατικὴ μετὰ τῶν προθέσεων εἰς, ἐπί, πρός, ὡς κατωτέρω 333 κέλσειν ἐς Ἄργος. — ὅθεν δὴ γένος ἡμέτερον εὐχόμενον τῆς οἰστροδόνου βοὸς ἐξ ἐπαφῆς κἀξ ἐπιπνοίας Διὸς (εἶναι) τετέλεσται = ὁπόθεν ὡς γνωστὸν τὸ ἡμέτερον γένος, ὅπερ καυχᾶται, ὅτι ἕνεκα τῆς ἐπαφῆς καὶ τῆς ἐρωτικῆς ἐπιπνοίας τοῦ Διὸς κατάγεται ἐκ τῆς οἰστρηλάτου βοός, μεμύηται, ἤτοι ὁπόθεν κατάγεται τὸ διὰ τοῦ ἔρωτος τοῦ Διὸς καθαγιασθὲν ἡμέτερον γένος.

16. *οἰστροδόνου*] Ἔπιθι σημ. εἰς 312, 582 οἰστροδόνητον Ἰώ, Προμ. 614 τῆς οἰστροδινήτου κόρης καὶ Ὁμ. Ὀδ. 22, 299 βόες ὡς ἀγελαῖαι τὰς μέν τ' αἰόλος οἶστρος ἐφορμηθεὶς ἐδόνησεν.

17. Ἡσύχ. «ἐξ ἐπαφῆς· ἐκ ψηλαφήσεως». Ἡ λέξις *ἐπαφὴ* ἐτέθη διὰ τὸ Ἔπαφος. Πρβ. 318. — *ἐξ ἐπιπνοίας*: Ὁ Σχολ. σημειοῦται εἰς στίχ. 44, ἔνθα ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις, «τὴν ἐξ ἐρωτικῆς διαθέσεως· ἐπέπνευσε γὰρ αὐτῷ ὁ ἔρως». Ἡ ἑρμηνεία αὕτη εἶναι ἐσφαλμένη, ὤφειλε δὲ μᾶλλον νὰ ἐλέγετο «ἐπέπνευσε γὰρ αὐτῇ ὁ Ζεὺς ἔρωτα». *Ἐπίπνοια* εἶναι ὁ ἵμερος καὶ ὁ πόθος τοῦ ἐραστοῦ. Περὶ τῆς χρήσεως ταύτης τοῦ *πνεῖν* καὶ *ἐπιπνεῖν* ἐπὶ ἐρωτικῶν αἰσθημάτων πρβ. Ἀγ. 1205 ἀλλ' ἦν παλαιστὴς κάρτ' ἐμοὶ πνέων χάριν καὶ τὸ τῶν Λακεδαιμονίων *εἰσπνήλας* κείμενον ἐπὶ τοῦ ἐραστοῦ (πρβ. Θεοκρ. 12, 13 καὶ Becker, Charikles τόμ. 2 σελ. 222 κἑ. ἐκδ. δευτ.), ἔτι δὲ καὶ Πλάτ. Νόμ. σελ. 811 E οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν (οὐχὶ ἄνευ τινὸς θείου ἐνθουσιασμοῦ).

18. Πρὸς τὸ *εὐχόμενον* (εἶναι) πρβ. 280 Ἀργεῖαι γένος ἐξευχόμεσθα, Πινδ. Ὀλ. 7, 23 τὸ μὲν γὰρ πατρόθεν ἐκ Διὸς εὔχονται, Εὐρ. Ἡρακλ. 563 εἴπερ πέφυκα πατρὸς οὗπερ εὔχομαι. Παρ' Ὁμήρῳ σπανίως παραλείπεται τὸ *εἶναι* ἐν τῷ *εὔχομαι*. — Ἡ διττὴ σημασία τοῦ *τετέλεσται* (γεγένηται, καθιέρωται) ἐξάγεται ἐξ Ἡσυχ. «τετέλεσται· γεγένηται· οἱ δὲ γεγάμηκεν». Ὑπάρχουσι δύο ῥήματα *τελεῖν*, ὥσπερ καὶ δύο ὀνόματα *τέλος*, ἔχοντα διάφορον ῥίζαν (τελ καὶ τερ). Ἡ ἐξήγησις «γεγάμηκεν» ἀναφέρεται εἰς τὸ γαμήλιον τέλος ἤτοι τὴν γαμήλιον τελετήν.

21 κἑ. Σχολ. «τοῖς ἱκετηρίοις θαλλοῖς» καὶ «τοῖς στεφάνοις». Κατὰ ταῦτα ἐκληπτέον τὸ *ἐγχειριδίοις* ὡς οὐσιαστικὸν (ἐγχειρίδιον) καὶ οὐχὶ ὡς ἐπίθετον. Πρβ. Ἡσύχ. «ἐγχειρίδια σκεύη . . καὶ τὰ ἐν χειρί». Ὁ νοῦς: σὺν τοῖσδε τοῖς συνᾴδουσι τοῖς ἱκέταις ἐγχειριδίοις, τοῖς ἐρίῳ ἐστεμμένοις κλάδοις. Πρβ. λευκοστεφεῖς ἱκετηρίας 197, 336, ἐλαίας ὑψιγέννητον κλάδον λήνει μεγίστῳ σωφρόνως ἐστεμμένον, ἀργῆτι μαλλῷ Εὐμ. 43, τίνας ποθ' ἕδρας τάσδε μοι θοάζετε ἱκτηρίοις κλάδοισιν ἐξεστεμμένοι Σοφ. Ο. Τ. 2.

23. *ὧν*] ὡς ἐὰν προηγεῖτο Ἀργείους ἀντὶ Ἄργους γαῖαν. Ἡ ἐν τῇ Ῥοβορ-

ὕπατοί τε θεοὶ καὶ βαρύτιμοι
χθόνιοι θήκας κατέχοντες,
καὶ Ζεὺς σωτὴρ τρίτος, οἰκοφύλαξ
ὁσίων ἀνδρῶν, δέξαιθ' ἱκέτην,

τελείῳ ἐκδόσει φερομένη γραφή : ὦ *πόλις*, ὦ γῆ δὲν εἶναι ἀναγκαία. Ἕτεροι, οἷον ὁ C. G. Haupt, ἀναφέρουσι τὸ ὢν εἰς τὸ ἑπόμενον *θεοί* : θεοὶ τῆς πόλεως, τῆς γῆς καὶ τοῦ μαρμαίροντος ὕδατος, ὕπατοί τε καὶ ὑποχθόνιοι καὶ Ζεύς. Ὁ Σχολ. σημειούμενος εἰς τὸν ἑπόμενον στίχον «τὸ δὲ ὕπατοι ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς» φαίνεται, ὅτι παραδέχεται τὴν πρώτην ἑρμηνείαν ὡς ὀρθήν. Πρβ. Verg. Aen. VIII 136 geniumque loci primamque deorum Tellurem Nymphasque et adhuc ignota precatur flumina. Πρὸς τὸ λευκὸν ὕδωρ — ἐν πρώτοις διανοεῖταί τις τὸν Ἴναχον — πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 5, 70 κρῆναι . . ῥέον ὕδατι λευκῷ, Εὐρ. Ἡρακλ. 573 Δίρκης τε νᾶμα λευκὸν αἱμαχθήσεται. Τὸ ἐπίθετον ἀντιδιαστέλλει τὸ ῥέον ὕδωρ πρὸς τὸ θαλάσσιον, ὅπερ χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ πολιός, πορφύρεος, κυάνεος.

24 κέ. *βαρύτιμοι*] Σχολ. «οἱ βαρέως τινύμενοι καταχθόνιοι θεοί». Ἡ ἰδιότης αὕτη ἔδει νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἱκεσίας μέρος, τὴν τιμωρίαν τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 3, 276 Ζεῦ πάτερ . . Ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις καὶ ποταμοὶ καὶ γαῖα, καὶ οἳ ὑπένερθε καμόντας ἀνθρώπους τίνυσθον, ὅτις κ' ἐπίορκον ὀμόσσῃ. Ἀλλ' ὅμως πρὸς δήλωσιν τῶν κάτω θεῶν (Ἐρινύων) δὲν ἁρμόζει ἡ ῥῆσις *θήκας κατέχοντες* ὑπαινισσομένη τοὺς ἥρωας, οἵτινες εἶχον τοὺς τάφους αὐτῶν ἐν τῇ γῇ, ὡς ὁ Οἰδίπους ἐν Ἀττικῇ (θήκην ἱερὰν ἣν κεῖνος ἔχει Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1763), τοὺς Indigetes τῶν Ῥωμαίων. Πρβ. Ἀγ. 459 οἳ δ' αὐτοῦ περὶ τεῖχος θήκας Ἰλιάδος γᾶς εὔμορφοι κατέχουσιν. Διὰ ταῦτα ὁ Hermann ἤθελε τὴν γραφὴν *βαθύτιμοι*. Ἀλλὰ τὸ *βαρύτιμοι* δηλοῖ τὸν μέγαν φόβον καὶ τὸ σέβας πρὸς τοὺς ἱεροὺς τούτους τῶν ἡρώων τάφους, εἰ καὶ λίαν εὔστοχος εἶναι ἡ μεταβολὴ τοῦ Enger εἰκάσαντος *βαρυτίμους*, δι' οὗ τὸ *θήκας* προσλαμβάνει τὸ προσῆκον αὐτῷ ἐπίθετον.

26. *τρίτος*] Σχολ. «ὁ τριτόσπονδος ἢ ὁ τρίτος τῶν εἰρημένων. εἶπεν γάρ, ὕπατοι θεοὶ καὶ χθόνιοι καὶ Ζεὺς σωτὴρ τρίτος». Ἀμφότεραι αἱ ἑρμηνεῖαι εἶναι ὀρθαί. Ἐν πρώτοις, καθὰ μηνύει τὸ σωτήρ, ἐννοεῖται ὁ τριτόσπονδος, διότι τῷ Διὶ σωτῆρι ἐνέμετο ἡ τρίτη σπονδή. Πρβ. Σχολ. Πινδ. Ἰσθμ. 6,10 «τὸν μὲν γὰρ πρῶτον (κρατῆρα) Διὸς Ὀλυμπίου ἐκίρνασαν, τὸν δὲ δεύτερον ἡρώων, τὸν δὲ τρίτον Διὸς σωτῆρος, καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις (ἀποσπ. 55): λοιβὰς Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου Ἥρας τε . . τὴν δευτέραν δὲ κρᾶσιν ἥρωσιν νέμω . . τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα». Ἀλλ' ὡς τριτόσπονδος ἔχει τὴν τρίτην τάξιν.

27 κέ. *δέξαιθ'*] ἀναφέρεται εἰς τὸ τελευταῖον καὶ ἐξοχώτατον ὑποκείμενον. Ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς τίθεται μετὰ ταῦτα προστακτικὴ πέμψατε (33). — Σχολ. «δέξαιτο ἡμᾶς τῷ τῆς χώρας αἰδεσίμῳ πνεύματι, ὅ ἐστιν, αἰδῶ ἐπιπνεύσας τοῖς ἡμᾶς δεχομένοις Ἀργείοις». Ἀλλ' «αἰδέσιμον πνεῦμα χώρας» εἶναι τὸ τοὺς ἱκέτας αἰδούμενον πνεῦμα, ἡ εὐμενὴς καὶ ἵλεως αὐτοῖς διάθεσις τῆς χώρας (πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 43 ἀλλ' ἵλεῳ μὲ τὸν ἱκέτην δεξαίατο), τὸ δὲ *πνεῦμα* κεῖται ἐφ' ἧς ἐννοίας καὶ τὸ *ἐπίπνοια* στίχ. 17. Ἀναντιρρήτως ἔργον τῶν θεῶν εἶναι νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὴν χώραν τὴν διάθεσιν ταύτην, ἀλλ' ὅμως τὸ τοιοῦτον δὲν κεῖται ἐν τῷ *πνεῦμα*. — *θηλυγενῆ* : ποιητικῶς ἀντὶ *θῆλυν*. Κατ'

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τὸν θηλυγενῆ στόλον αἰδοίῳ
πνεύματι χώρας· ἀρσενοπληθῆ δ'
ἑσμὸν ὑβριστὴν Αἰγυπτογενῆ
πρὶν πόδα χέρσῳ τῇδ' ἐν ἀσώδει
θεῖναι ξὺν ὄχῳ ταχυήρει,
πέμψατε πόντονδ'· ἔνθα δὲ λαίλαπι
χειμωνοτύπῳ, βροντῇ στεροπῇ τ'
ὀμβροφόροισίν τ' ἀνέμοις ἀγρίας
ἁλὸς ἀντήσαντες ὄλοιντο,
πρίν ποτε λέκτρων, ὧν θέμις εἴργει,

ἀντιδιαστολὴν ἕπεται *Αἰγυπτογενῆ*, ὅπερ ὅμως δηλοῖ Αἰγύπτου γένος, τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου. Πρβ. 824 κέ.

29 κέ. *ἀρσενοπληθῆ ἑσμόν*] κατὰ ποιητικὸν πλεονασμόν, ὡς γυναικοπληθὴς ὅμιλος Πέρσ. 126. Ἡ ῥῆσις χαρακτηρίζει ἐν περιφρονήσει τὸ ἀχάλινον πλῆθος. — Φώτιος «ἑσμός· πληθύς, ὄχλος, κυρίως τῶν μελισσῶν».

31. *χέρσῳ . . ἀσώδει*] τῇ παρὰ τὴν ἀκτὴν χώρᾳ. — *ἀσώδει*: Σχολ. «πηλώδει» καὶ «ψαμμώδει. τὴν γὰρ ψάμμον οὕτως φησὶν ὡς ὁ ποιητής (Ἰλ. 21, 317)· εἰλύσω ψαμάθοισι . . τόσσην οἱ ἄσιν καθύπερθε καλύψω», Ἡσύχ. «ἀσώδης· ἀμμώδης».

32. Ὁ Hermann καὶ ἕτεροι τιθέασι κόμμα μετὰ τὸ *ταχυήρει* κατὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τεθέντα (Epit. doctr. metricae § 372) κανόνα, καθ' ὃν ὁ τὸ τέλος τοῦ ἀναπαιστικοῦ συστήματος ἀπεργαζόμενος παροιμιακὸς συμπίπτει πρὸς τὴν καίπερ ἀσθενῆ διακοπὴν τῆς ἐννοίας. Πρβ. ὅμως στίχ. 4, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἔννοια ἐναντιοῦται εἰς τοιαύτην συνάρτησιν τῶν λέξεων. Πρβ. 859.—*ὄχῳ ταχυήρει*: ὀχήματι ταχέως ὑπὸ τῶν κωπῶν ἐλαυνομένῳ ἤτοι νηῒ ταχυναυτούσῃ Πρβ. Προμ. 484 λινόπτερα ναυτίλων ὀχήματα.

33 κέ. *πέμψατε πόντονδε*] ἀποπέμψατε μακρὰν τῆς ἀκτῆς εἰς τὸν πόντον. — *πόντονδε*: κατὰ ἐπικὸν τρόπον. — *ἔνθα*: δεικτικῶς (=ἐνταῦθα), ἄλλως κείμενον παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἀναφορικῶς, εἶναι ἐπίσης ἐπικόν.—Σχολ. «τὸ ἑξῆς οὕτως· πέμψατε πόντονδε, ἔνθα ἀντήσαντες λαίλαπι χειμωνοκτύπῳ, βροντῇ στεροπῇ τε ὀμβροφόροισί τε ἀνέμοις ἀγρίας ἁλὸς ὄλοιντο». Ὁ Enger ἐξαρτᾷ τοῦ *ἀντήσαντες* οὐχὶ τὰς δοτικάς, ἀλλὰ τὴν γενικὴν *ἀγρίας ἁλὸς* συνάπτων τὸ *λαίλαπι* καὶ τὰς λοιπὰς δοτικὰς πρὸς τὸ *ἀγρίας*. Ἕτεροι, ἐπειδὴ ἐν τῷ *βροντῇ* λείπει ὁ σύνδεσμος, συνάπτουσι *λαίλαπι* πρὸς τὸ *ὄλοιντο*, τὰς δὲ λοιπὰς δοτικὰς πρὸς τὸ *ἀντήσαντες*. Ἐπειδὴ δὲ τὸ *ἄνεμοι ἁλὸς* φαίνεται ῥῆσις ἀνάρμοστος, διὰ ταῦτα παραδεχόμεθα τὴν ἑξῆς τῶν λέξεων συνάρτησιν: λαίλαπι ὄλοιντο, ἀντήσαντες ἁλὸς βροντῇ στεροπῇ ὀμβροφόροισίν τ' ἀνέμοις ἀγρίας. — Πρὸς τὸ *λαῖλαψ χειμωνοτύπος* πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 11, 305 ὡς ὁπότε νέφεα Ζέφυρος στυφελίξῃ ἀργεστᾶο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων. Ἐνταῦθα ἡ δύναμις τῆς λαίλαπος τύπτει τὸ πλοῖον. Πρβ. Ἀγ. 660 αἳ δὲ κεροτυπούμεναι βίᾳ χειμῶνι τυφῶ σὺν ζάλῃ τ' ὀμβροκτύπῳ. Πρὸς δὲ τὸ *ἀγρίας* πρβ. νὺξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη Ἡροδ. 8, 13, ἔνθα περιγράφεται ἡ πρὸ τῆς ναυμαχίας τρικυμία ἐν Ἀρτεμισίῳ.

37 κέ. *ὧν θέμις εἴργει* (αὐτούς)] Ἡ αὐτὴ αἰτία, δι' ἣν στίχ. 9 ὁ γάμος ἐλέχθη ἀσεβής, δηλοῦται ἐνταῦθα διὰ τοῦ *ἀεκόντων*. Ἄνευ λόγου ὁ Σχολιαστὴς σημειούμενος «ὧν τὸ δίκαιον ἡμᾶς

σφετεριξάμενοι πατραδέλφειαν
τήνδ', ἀεκόντων ἐπιβῆναι.

Νῦν δ' ἐπικεκλομένα στροφ. α'.
Δῖον πόρτιν ὑπερ-

εἴργει διὰ τὸ μὴ θανατωθῆναι τὸν πατέρα» ὑπαινίσσεται τὸν δοθέντα τῷ Δαναῷ χρησμόν, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ φονευθῇ ὑπὸ ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ γαμβρῶν (Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 1, 42 «στασιασάντων δὲ αὐτῶν — Δαναοῦ καὶ Αἰγύπτου — πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς ἀρχῆς ὕστερον Δαναὸς τοὺς τοῦ Αἰγύπτου παῖδας, πλὴν ἑνὸς ἢ δυεῖν, διὰ τῶν θυγατέρων ἀνεῖλε δεδοικὼς καθότι καὶ ἐκ χρησμοῦ ἠκηκόει, ὅτι φονευθήσεται ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν»). Ἀλλὰ τοιούτου χρησμοῦ οὐδὲν ἴχνος ὑπάρχει ἐν τούτῳ τῷ δράματι.

38 κἑ. Ἡσυχ. «σφετεριζόμενος· ὑφαιρούμενος, ἰδιοποιούμενος». Ὁ δωρικὸς τύπος, ὡς Χο. 954 θρίαξεν (ἐὰν ἡ διόρθωσις αὕτη εἶναι ὀρθή). Οἱ τύποι ὠνόμαξεν Ἀγ. 686, σεβίξω αὐτόθι 776 εἶναι λίαν ἐπισφαλεῖς. — *πατραδέλφειαν τήνδε*: ἡμᾶς τὸν γόνον τοῦ πατραδέλφου. Πρβ. Ἡσυχ. «πατράδελφος θεῖος πρὸς πατρός». — *ἀεκόντων*: (λέκτρων) ἀπὸ τοῦ προσώπου μετενεχθὲν εἰς τὸ πρᾶγμα. Ὁ ἀσυναίρετος τύπος ἐν ἀναπαίστοις ἀπαντᾷ ὡς Σοφ. Τραχ. 1263 ἀεκούσιον ἔργον. — Πρὸς τὸ λέκτρων ἐπιβῆναι πρβ. τὸ Ὁμηρικὸν ἐπιβήμεναι εὐνῆς.

40-117 *Δεύτερον τῆς παρόδου μέρος*: Εὐχὴ τοῦ χοροῦ: Νῦν ἐπικαλουμένη τὸν γόνον τοῦ Διὸς Ἔπαφον ἐν τοῖς τόποις, ἔνθα πρότερον ἐνέμετο ἡ προμήτωρ Ἰώ, ἐπιδείξω τοῖς κατοίκοις τῆς χώρας πιστὰ τεκμήρια τῆς ἐμῆς καταγωγῆς. Ὀδυρομένη ὥσπερ ἡ ἀηδών, ἥτις πενθεῖ τὴν ἀπώλειαν τῆς προτέρας ἀνθρωπίνης ἑαυτῆς ὑπάρξεως καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἑαυτῆς υἱοῦ, ἀποδρέπομαι ἄνθος ἀγνώστων τέως γόων φοβουμένη μὴ οἱ ἐν Ἄργει φίλοι στερήσωσί με τῆς ἑαυτῶν βοηθείας. Ἀλλά, θεοὶ πατρῷοι, εἰ μὴ παράσχητε τὸ ὀφειλόμενον ἐμοί, τιμωρήσασθε τοὐλάχιστον τὴν ὕβριν τῶν ἐξαδέλφων, ἐὰν θελήσωσι νὰ ἀποσπάσωσί με τῶν ὑμετέρων βωμῶν. Καὶ ἐν πολέμῳ παρέχουσι τοῖς ἡττημένοις οἱ βωμοὶ τῶν θεῶν ἀσφάλειαν. Εἴθε εἴην πᾶσα τοῦ Διός. Ἀνεξιχνίαστοι αἱ βουλαὶ αὐτοῦ, τὸ δὲ θέλημα αὐτοῦ τελεῖται ἀεί. Ὧν φῶς τοῖς ἐν σκότει τῆς δυστυχίας καθημένοις καταβιβάζει τοὺς ἐξώλεις ἀπὸ τῶν ὑψιπύργων ἐλπίδων αὐτῶν ῥᾳδίως καὶ ἄνευ χρήσεως βίας. Πᾶν ἔργον τῆς θεότητος εἶναι ῥᾴδιον οὐδένα πόνον παρέχον αὐτῇ, ἥτις καθημένη ἐπὶ τοῦ ὕψους καὶ μηδαμῶς κινουμένη ἀπὸ τοῦ ἑαυτῆς θρόνου μεταποιεῖ εὐθὺς τὰ φρονήματα αὐτῆς εἰς ἔργα. Ἰδέτω τὴν ἀνθρωπίνην ὕβριν ἐξοτρυνομένην ὑπὸ τοῦ μανιώδους πάθους εἰς πᾶσαν κακὴν πρᾶξιν, καὶ ἐὰν τὸ τέλος αὐτοῦ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ ὄλεθρος.

40. *ἐπικεκλομένα*] Ὁ ἐπικὸς οὗτος τύπος εὕρηται καὶ Σοφ. Ο. Τ. 159 πρῶτά σε κεκλόμενος, θύγατερ Διός, ἐν ἀρχῇ εὐχῆς. Πλὴν δὲ τούτου ἀναγινώσκεται καὶ κατωτέρω 599 κεκλοίμαν. Μετὰ μακρὸν ἐν τῷ μεταξὺ λόγον ἕπεται εἰς τὸ ἐπικεκλομένα τὸ ἐπιλεξαμένα (49) συνδεόμενον διὰ τοῦ ὅντινα (= τοῦτον δέ, τοῦτον οὖν), τὸ δὲ κύριον ῥῆμα εἶναι τὸ *ἐπιδείξω* στίχ. 53.

41. *Δῖον* (ἔπιθι σημ. εἰς 545) *πόρτιν*] ὡς 317. Σχολ. «τὸν Ἔπαφον». Τὸ πόρτις λεγόμενον, καθὰ καὶ μόσχος, πῶλος, δάμαλις, περὶ νέων κορῶν καὶ παίδων, ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τὴν πρόγονον βοῦν, τὴν τοῦ γένους ἀρχηγέτιν Ἰώ. — *ὑπερπόντιον τιμάορα*: (Σχολ. «βοηθόν») κατηγορούμενον τοῦ *ἐπικεκλομένα* ἐν τῇ ἐννοίᾳ: τιμωρὸν καὶ βοηθὸν ὑπερβάντα τὸν πόντον. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 676 καὶ σὲ τὸν προμάτο-

πόντιον τιμάορ᾽, ἶνιν
ἀνθονομούσας προγόνου
βοὸς ἐξ ἐπιπνοίας
Ζηνὸς ἔφαψιν· ἐπωνυμίᾳ δ᾽ ἐπε-
κραίνετο μόρσιμος αἰὼν
εὐλόγως,
Ἔπαφόν τ᾽ ἐγέννασεν·

ἀντιστρ. α΄.

ὄντ᾽ ἐπιλεξαμένα,
νῦν ἐν ποιονόμοις

ρος Ἰοῦς ποτ᾽ ἔκγονον Ἔπαφον, ὦ Διὸς γένεθλον, ἐκάλεσ᾽ ἐκάλεσα βαρβάρῳ βοᾷ ἰώ, βαρβάροις λιταῖς, βᾶθι βᾶθι τάνδε γᾶν. Ὁ μόνον ἐνταῦθα ἁπαντῶν τύπος *τιμάωρ* φαίνεται ὅτι πλὴν τοῦ μέτρου προῆλθε καὶ ἐκ τῆς ἀναλογίας τοῦ χρυσάορος, χρυσάωρ, συνάορος, συνάωρ. Πρβ. Lobeck, Paralip. σελ. 216.

43. *ἀνθονομούσας*] τῆς ἄνθη νεμομένης. Περὶ τῆς εἰς βοῦν μεταμορφωθείσης Ἰοῦς λέγει καὶ ὁ Ὀβίδιος Met. I 632 frondibus arboreis et amara pascitur herba.— *προγόνου*: ὡς 542. Πρβ. Εὐρ. Ἱκ. 628 ἰὼ Ζεῦ, τᾶς παλαιομάτορος παιδογόνε πόρις Ἰνάχου, Φοιν. 676 σὲ τὸν προμάτορος Ἰοῦς ποτ᾽ ἔκγονον Ἔπαφον, 828 Ἰὼ ἁ κερόεσσα προμάτωρ.

44 κἑ. *ἐξ ἐπιπνοίας Ζηνός*] συναπτέον τῷ *ἶνιν* = γόνον ἐκ τῆς προσπνεύσεως τοῦ Ζηνός. Ἐν παραθέσει δὲ προστίθεται τῷ *ἶνιν* τὸ *ἔφαψιν* (αὐτοῦ, δηλαδὴ τοῦ Ζηνός), ὅπερ ἐν λυρικῇ τόλμῃ λόγου κείμενον, ὡς Σοφ. Ο. Τ. 85 κήδευμα ἀντὶ κηδεστὴς (res pro persona), σημαίνει: τὸν ἐκ τῆς ἐπαφῆς γεννηθέντα. Ἐν ὁμοίᾳ ποιητικῇ ῥήσει *ἐπωνυμίᾳ* = τῷ κατὰ τὴν ἐπαφὴν κληθησομένῳ.

46 κἑ. *εὐλόγως*] ἀναφέρεται εἰς τὸ *ἐπωνυμίᾳ*, ὡς 258 εὐλόγως ἐπώνυμον, 318 ἀληθῶς ἐπώνυμος, ἀποσπ. 6 ἢ καὶ Παλικῶν εὐλόγως μενεῖ φάτις, Πάλιν γὰρ ἥξουσ᾽ ἐκ σκότου τόδ᾽ εἰς φάος. Ὁ νοῦς τοῦ χωρίου: Τῷ κατὰ τὴν ἐπαφὴν κληθησομένῳ γόνῳ ἐπληροῦτο ὁ ὑπὸ τῶν Μοιρῶν ὡρισμένος χρόνος, ὥστε τὸ ὄνομα συνῇδε κάλλιστα ἤτοι μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐπαφῆς σύλληψιν τῆς Ἰοῦς διῆλθε μέχρι τῆς γεννήσεως ὁ συνήθης ἐν τῇ φυσικῇ συλλήψει ὡρισμένος χρόνος, ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ γόνου ὀρθῶς ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐπαφῆς. — *ἐπεκραίνετο*: σημαίνει τὴν διάρκειαν τοῦ διελθόντος χρόνου ἀπὸ τῆς συλλήψεως μέχρι τοῦ τοκετοῦ, τὸ δὲ *ἐγέννησεν* τὴν ἅπαξ γενομένην πρᾶξιν τῆς γεννήσεως. — *μόρσιμος αἰὼν* = ὁ ὑπὸ τῶν Μοιρῶν ὡρισμένος χρόνος. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 99 ἔτεκεν δ᾽, ἁνίκα Μοῖραι τέλεσαν.

49. *ὄντε*] Ὁ ἐπικὸς τύπος, ὡς 69 ἄτε (ἦτε), 568 ὄντε. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 300 καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 127.— *ἐπιλεξαμένη*: Σχολ. «ἐπικαλουμένη». Πρβ. Ἡσύχ. «ἐπιλεξαμένη· ἐπικαλεσαμένη». Ὁ Bothe ἤθελε νὰ ἑρμηνεύσῃ: ἐκλέξασα ὡς προστάτην (παραβάλλων Ἡροδ. 3, 157 τῶν Βαβυλωνίων ἐπελέξατο καὶ 7, 10 ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις), ὁ δὲ Schütz: μνημονεύσασα τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπάφου.. ἐπιδείξω πόθεν τὸ γένος ἐμοῦ.

50 κἑ. *ἐν ποιονόμοις . . τόποις*] ἐν ταῖς χλοώδεσι νομαῖς τῆς ἀρχαίας μη-

ματρὸς ἀρχαίας τόποις τῶν
πρόσθε πόνων μνασαμένα,
γενετᾶν ἐπιδείξω
πιστὰ τεκμήρια· γαιονόμοισι δ' ἄ-
ελπτά περ ὄντα φανεῖται·
γνώσεται
δὲ λόγου τις ἐν μάκει.

εἰ δέ κυρεῖ τις πέλας οἰωνοπόλων — στροφ. δ'.
ἐγγάϊος οἶκτον ἀΐων,

τρός, ἤτοι ἐν Ἄργει, οὗ ἐνέμετο ἡ Ἰώ, καθὰ ἐξηγεῖται νεώτερον Σχόλιον. Πρб. 548 ματέρος ἀνθονόμους ἐπωπάς. — *τῶν πρόσθε πόνων*: τῶν πόνων, οὓς ἐπέθηκεν ἡ Ἥρα διά τοῦ Ἄργου τῇ Ἰοῖ καὶ τῶν περαιτέρω πλανῶν αὐτῆς.— *μνασαμένα*: ἀναμνησαμένη. Σχολ. «τῆς Ἰοῦς τοὺς πόνους ἐγὼ διηγουμένη». Πρб. Χο. 621 ἐπεμνασάμην ἀμειλίχων πόθων.

53 κέ. Ἐπιδείξω περὶ τῶν ἀρχηγετῶν τοῦ ἐμοῦ γένους πιστὰ τεκμήρια, ἅπερ τοῖς κατοίκοις τῆς χώρας ταύτης καίπερ ἀπροσδόκητα, φανήσονται ὅμως ἀληθῆ (ὄντα). Τοῦτο γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ τοῦ χοροῦ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς χώρας στίχ. 280 κέ.— *γενετᾶν*: γεννητόρων, προγόνων. Πρб. 79 θεοὶ γενέται, Εὐρ. Ἴων. 1011 εἰς ἐμὲ καὶ γενέταν ἐμὸν (γεννήτορα), Τρῳ. 1288 γενέτα πάτερ.— *γαιονόμοις*: τοῖς κατοίκοις τῆς γῆς τοῦ Ἄργους. Πρб. Ἑ. ἐ. Θ. 258 πεδιονόμοις.

57. *λόγου ἐν μάκει*] Σχολ. «προϊόντος τοῦ λόγου». Ἡ ῥῆσις ἀναφερομένη εἰς τὸ *ἄελπτα* σημαίνει: εἰ καὶ ἐν ἀρχῇ φαίνονται ἀπροσδόκητα καὶ ἄπιστα (πρб. 283 ἄπιστα μυθεῖσθε), ἐν τῷ περαιτέρω ὅμως λόγῳ ἀναγνωρισθήσονται ὡς ἀληθῆ.

58 κέ. Ὁ νοῦς: θρηνήσω ὡς ἀηδών, ἀναπτύσσεται ἐν εὐστόχῳ καὶ εὐαισθήτῳ τρόπῳ. Πρб. Ἀγ. 1137 ἀμφὶ δ' αὐτᾶς θροεῖς νόμον ἄνομον, οἷά τις ξουθὰ ἀκόρετος βοᾶς φοιταλέαις φρεσὶν Ἴτυν Ἴτυν στένουσ' ἀμφιθαλῆ κακοῖς ἀηδὼν βίον, Σοφ. Ἠλ. 147 ἀλλ' ἐμέ γ' ἁ στενόεσσ' ἄραρεν φρένας, ἃ Ἴτυν, αἰὲν Ἴτυν ὀλοφύρεται, ὄρνις ἀτυζομένα Διὸς ἄγγελος, Εὐρ. ἀποσπ. 773, 23 μέλπει δ' ἐν δένδρεσι λεπτὰν ἀηδὼν ἁρμονίαν ὀρθρευομένα γόοις Ἴτυν Ἴτυν πολύθρηνον. Τὸν διηνεκῆ τῆς ἀηδόνος στόνον μεταχειρίζεται ἤδη ὁ Ὅμηρος πρὸς παραβολὴν Ὀδ. 19, 516 κεῖμαι ἐνὶ λέκτρῳ, πυκιναὶ δέ μοι ἀμφ' ἀδινὸν κῆρ ὀξεῖαι μελεδῶνες ὀδυρομένην ἐρέθουσιν· ὡς δ' ὅτε Πανδάρεω κούρη χλωρηῒς Ἀηδὼν καλὸν ἀείδῃσιν ἔαρος νέον ἱσταμένοιο, δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινοῖσιν, ἥ τε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνήν, παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον, ὅν ποτε χαλκῷ κτεῖνε δι' ἀφραδίας, κοῦρον Ζήθοιο ἄνακτος. Τὸν ἀττικὸν μῦθον περὶ Πρόκνης, τῆς θυγατρὸς τοῦ Πανδίονος, γινώσκει ὁ Ἡσίοδος Ἔ. κ. Ἡ. 568 τὸν (Ἀρκτοῦρον) δὲ μέτ' ὀρθογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο, ἐδραματοποίησε δὲ αὐτὸν ὁ Σοφοκλῆς ἐν τῷ Τηρεῖ. Πρб. Σχόλ. εἰς Σοφ. Ἠλ. 149: Ὁ Τηρεὺς Θρᾷξ ὑπῆρχε καὶ ἔσχε γυναῖκα μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Πανδίονος, τὴν Πρόκνην, καὶ ταύτην εἰς Θρᾴκην κατήγαγεν. ἐπεθύμησε δὲ μετὰ καιρὸν

δοξάσει τις ἀκούειν
ὄπα τᾶς Τηρείας
Μήτιδος οἰκτρᾶς ἀλόχου,
κιρκηλάτας ἀηδόνος,

ἅτ' ἀπὸ χώρων προτέρων εἰργομένα ἀντιστρ. β'.
πενθεῖ νέον οἶκτον ἠθέων·

ἡ Πρόκνη ἰδεῖν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Φιλομήλαν καὶ τῷ Τηρεῖ εἶπε ταύτην ἀγαγεῖν. οὗτος οὖν ὁ Τηρεὺς φέρων τὴν Φιλομήλαν ἠράσθη αὐτῆς καὶ βιασάμενος ἐμοίχευσεν αὐτήν. φοβηθεὶς οὖν μήπως εἴπῃ τοῦτο τῇ ἀδελφῇ, τὴν γλῶτταν αὐτῆς κατέκοψεν. ἡ δὲ εἰς τὴν ἀδελφὴν ἐλθοῦσα ἱστὸν ἔστησε καὶ ἐκεῖ διέγραψε τὸν Τηρέα καὶ ὃ αὐτὴν ἐποίησε. γνοῦσα δὲ ἡ αὐταδέλφη ἔψησε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν Ἴτυν, καὶ ἔθρεψεν αὐτόν. καὶ τοῦτο αὐτὸς γνοὺς ἔμελλεν ἀναιρεῖν αὐτάς. αὐταὶ δὲ μετεβλήθησαν εἰς ὄρνεα, ἡ μὲν εἰς ἀηδόνα, ἡ δὲ εἰς χελιδόνα. καὶ μέχρι τοῦ νῦν καταδιώκει αὐτὰς ὁ Τηρεύς.— *εἰ ἐγγαῖός τις οἰωνοπόλων κυρεῖ πέλας . . ἀΐων*: ἐὰν ἐγχώριός τις ἀνὴρ συνιεὶς τῆς φωνῆς τῶν πτηνῶν ὑπάρχῃ ἐγγὺς καὶ ἀκούῃ τὸν ἡμέτερον θρῆνον. Πρὸς τὸ *ἐγγαῖος* πρβ. Σχόλ. εἰς Πέρσ. 924 ἐγγαίαν: ἐγχωρίαν.— *οἰωνοπόλων*: «τῶν φωνὰς οἰωνῶν γινωσκόντων» Σχολ. Διανοητέον δὲ ἐνταῦθα οὐχὶ τοὺς μάντεις, ἀλλ' ἐν γένει τοὺς προσέχοντας ταῖς φωναῖς τῶν πτηνῶν.

60. *τις*] Σχολ. «πλεονάζει τὸ τις». Πρβ. Ἀριστοφ. Ἀχ. 569 εἴτε τις ἔστι ταξίαρχος . . βοηθησάτω τις ἀνύσας, Εὐρ. Ἀνδρομ. 733 ἔστι γάρ τις οὐ πρόσω Σπάρτης πόλις τις. Λίαν ὅμως εὐστόχως εἰκάζει ὁ Pearson τιν' (ὄπα).

61 *Τηρείας*] Πρβ. Ἀγ. 1500 Ἀγαμεμνονίαν ἄλοχον καὶ σημ. εἰς Προμ. 175.

62. *Μήτιδος*] Ὁ Σχολ. ἐκλαμβάνει τὸ *Τηρείας μήτιδος* ὡς ἐπικὴν περίφρασιν ἀντὶ τοῦ Τηρέως λέγων «κατὰ περίφρασιν τοῦ Τηρέως». Ὁ Bothe δέχεται τὸ *μήτιδος* ὡς γενικὴν ἀναφορικὴν εἰς τὸ *οἰκτράν*: οἰκτρὰν ἕνεκα τῆς διανοίας καὶ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς. Τοιαύτης ὅμως ἐκδοχῆς οὔσης οὐχὶ πιθανῆς, φαίνεται ὅτι δικαίως ὁ Welcker (Tril. σελ. 503) ἐξηγεῖται τὸ Μῆτις ὡς κύριον ὄνομα μνημονεύων Ἀντων. Λιβ. 11, ἔνθα ὁ σύζυγος τῆς ἀηδόνος καλεῖται Πολύτεχνος ὡς ἁμιλλώμενος πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ τέχνῃ. Ἐὰν ὁ Αἰσχύλος μεταχειρισάμενος Μῆτις ἀντὶ Πρόκνη εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἐν Ἀττικῇ βασιλικὸν γένος τῶν Μητιονιδῶν, ἀμφιβάλλεται.

63. *κιρκηλάτας*] Σχολ. «τῆς ὑπὸ κίρκων ἐλαυνομένης». Πρὸς τὸν θηλυκὸν τύπον πρβ. ἀδμήτα (ἀδμήτη) 155, σημ. εἰς Πέρσ. 599 περικλύστα, καὶ Lobeck, Paralip. σελ. 458.

64 κἑ. Ἡ εἰς ἀηδόνα μεταμορφωθεῖσα σύζυγος τοῦ Τηρέως, διωχθεῖσα, ὥσπερ αἱ Δαναΐδες, ἀπὸ τοῦ προτέρου αὐτῆς τόπου οἰκεῖ νῦν δένδρων ἐν πετάλοισι πυκινοῖσιν. (Ὁμ. Ὀδ. 19, 519 κἑ.).— *εἰργομένη*: ἀπειργομένη. Σχολ. «διωκομένη». — *νέον οἶκτον ἠθέων*: ἀντὶ νέων οἶκτον ἠθέων. Πρβ. σημ. εἰς 8.— *ἠθέων*: Σχολ. «τῶν συνήθων τόπων». Ἐν τῇ ἰωνικῇ τὸ ἤθεα σημαίνει οἴκησιν. Πενθεῖ ἅτε ἐθιζομένη ἐξ ἀνάγκης εἰς νέους τόπους. Πρβ. Παυσ. 10, 4, 6 λέγουσι δὲ οἱ Φωκεῖς ὡς τῇ Φιλομήλῃ καὶ ὄρνιθι οὔσῃ Τηρέως δεῖμα καὶ τῆς πατρίδος ἔπεστι τῆς Τηρέως.

ξυντίθησι δὲ παιδὸς
μόρον, ὡς αὐτοφόνως
ὤλετο πρὸς χειρὸς ἕθεν
δυσμάτορος κότου τυχών.

τὼς καὶ ἐγὼ φιλόδυρ- στροφ. γ'.
τος Ἰαονίοισι νόμοισιν
δάπτω τὰν ἁπαλὰν

66 κέ. *ξυντίθησι . . μόρον*] ξυντίθησι θρῆνον περὶ παιδὸς μόρου ἤτοι συντιθεῖσα μέλος θρηνεῖ τὸν θάνατον τοῦ ἑαυτῆς παιδός. Πρβ. Πέρσ. 1043.— *αὐτοφόνως*: ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ ἑπομένου *πρὸς χειρὸς ἕθεν*. Ὥσπερ τὸ *αὐτόχειρ* πολλάκις, οὕτω καὶ τὸ *αὐτοφόνως* σημαίνει οὐ μόνον τὸν φονεύοντα ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰκείους ἑαυτοῦ. Πρβ. Ἀγ. 1076 αὐτοφόνα κακὰ καρατόμα.

69. *δυσμάτορος κότου τυχών*] ἕνεκα τῆς μήνιδος τῆς μητρὸς ἥτις λαμβάνουσα ἐκδίκησιν παρὰ τοῦ Τηρέως, ὥσπερ ἡ Μήδεια παρὰ τοῦ Ἰάσονος ἀνεφάνη ἀγρία καὶ ἀμήτωρ μήτηρ. Πρὸς τὸ *δυσματορος* πρβ. δυσδάμαρτος ἀνδρὸς Ἀγ. 1318, Ὁμ. Ὀδ. 23, 97 μῆτερ ἐμὴ δύσμητορ ἀπηνέα θυμὸν ἔχουσα.

70. *τώς*] οὕτως. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 471. — *φιλόδυρτος*: (= φιληδοῦσα, ὥσπερ ἡ ἀηδών, ὀδυρμοῖς), ὡς φιλαίακτος 811, φίλοικτος Ἀγ. 252, φιλόστονος Ἑ. ἐ. Θ. 266, φιλόκλαυτος, φιλοικτίρμων, φιλόθρηνος.

71. *Ἰαονίοισι νόμοισιν*] Σχολ. «ἀντὶ τοῦ φωνῇ ἑλληνικῇ». Ὁ Westphal (Metrik. τόμ. 2 σ. 71 κέ.) ἐννοεῖ τὴν ἰωνικὴν καλουμένην ἁρμονίαν. Ἐπειδὴ ὅμως γίνεται λόγος περὶ ἀμυχῆς τῶν παρειῶν καὶ πλήξεως τοῦ στήθους, διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ ἐννοήσωμεν μόνον τὴν ἰδιαιτέραν θρηνῳδίαν, ἥτις ἐκαλεῖτο ἰάλεμος (121). Πρβ. Χο. 422 ἔκοψα κομμὸν Ἄριον ἔν τε Κισσίας νόμοις ἰηλεμιστρίας, ἀπριγδόπληκτα πολυπλάνητα δ' ἦν ἰδεῖν ἐπασσυτεροτριβῆ τὰ χερὸς ὀρέγματα κάτωθεν ἀνέκαθεν, κτύπῳ δ' ἐπερρόθει κροτητὸν ἀμὸν καὶ πανάθλιον κάρα, Πέρσ. 940 τὰν κακοφάτιδα βοάν, κακομέλετον ἰὰν Μαριανδυνοῦ θρηνητῆρος, Εὐρ. Ὀρ. 1395 αἴλινον αἴλινον ἀρχὰν ἰαλέμου βάρβαροι λέγουσιν, αἰαῖ, Ἀσιάδι φωνᾷ, βασιλέων ὅταν αἷμα χυθῇ κατὰ γᾶν ξίφεσιν σιδαρέοισιν Ἅιδα, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 180 Ἀσιήταν βάρβαρον ἀχάν, Σοφ. Αἴ. 627 αἴλινον αἴλινον οὐδ' οἰκτρᾶς γόον ὄρνιθος ἀηδοῦς ἥσει δύσμορος, ἀλλ' ὀξυτόνους μὲν ᾠδὰς θρηνήσει, χειρόπλακτοι δ' ἐν στέρνοισι πεσοῦνται δοῦποι καὶ πολιᾶς ἄμυγμα χαίτας. Ἡ ἐν τοῖς ἀνωτέρω χωρίοις δηλουμένη θρηνῳδία ὡς Κισσία ἰηλεμιστρία ἢ γενικῶς ὡς Ἀσιᾶτις χαρακτηρίζεται ἐνταῦθα διὰ τοῦ *Ἰαονίοισι νόμοισι* ὡς μελῳδία τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 940 καὶ 1055 καὶ στέρν' ἄρασσε κἀπιβῶ τὸ Μύσιον.

72 κέ. *δαπτω*] ἀμύσσω τοῖς ὄνυξιν. Ἄλλως Προμ. 453 δάπτομαι κέαρ (Ἡσυχ. «δάπτομαι· σπαράσσομαι»). —*Νειλοθερῆ*: κατὰ τὸν Σχολ. «τὴν ἐν τῷ Νείλῳ θερισθεῖσαν, ὅ ἐστι βλαστήσασαν ἐν Αἰγύπτῳ· ἀπὸ τῶν σταχύων δὲ ἡ μεταφορά». Πολλῷ δὲ μᾶλλον σημαίνει ἡ λέξις τὴν παρὰ τὸν Νεῖλον ἤτοι ὑπὸ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἡλίου μελανθεῖσαν. Πρβ. εἰληθερὴς = ἡλιοκαής. Πιθανῶς ὅμως τὸ ἀρχικὸν τοῦ

Νειλοθερῆ παρειὰν
ἀπειρόδακρύν τε καρδίαν.
γοεδνὰ δ' ἀνθεμίζομαι
δειμαίνουσα φίλους, τᾶσ-

Νειλοθερῆ ν κατάγεται ἀπὸ τοῦ προηγουμένου *ἁπαλὰν* καὶ ὀφείλει νὰ γραφῇ κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Bothe *εἱλοθερῆ*, ἕτερος τύπος τοῦ *εἱληθερῆ* (πρβ. εἱλόπεδον Ὁμ. Ὀδ. 7, 123, ἔνθα ἀποκατέστη θ' εἱλόπεδον ἀντὶ τοῦ θειλόπεδον). Οἱ ἀντεχόμενοι τῆς παραδεδομένης γραφῆς λέγουσιν, ὅτι ἡ λέξις Νειλοθερῆ ἀντιτίθεται τῷ Ἰαονίοισι νόμοισι (Σχολ. «Ἑλληνικῇ φωνῇ») ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: καίπερ γεννηθεῖσα ἐν Αἰγύπτῳ θρηνῶ ἐν ἑλληνικῇ μελῳδίᾳ. Ἀλλ' ὅμως, ὡς εἴρηται, τὸ Ἰαονίοισι νόμοισι δὲν σημαίνει καθόλου ἑλληνικὴν (ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 181), ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ μελῳδίαν, ἡ δὲ ἀντίθεσις τοῦ Ἰαονίοισι καὶ Νειλοθερῆ θὰ εἶχε λόγον, ἐὰν διὰ τοῦ Ἰαονίοισι ἐδηλοῦτο ἡ νῦν διατριβὴ τῶν Δαναΐδων.

74. *ἀπειρόδακρυν*] τὴν δακρύων καὶ παθῶν ἄπειρον Τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὁ ἐν εὐτυχίᾳ πρὶν βιώσας ἔχει μείζονα τῆς ἐπισκηψάσης δυστυχίας αἴσθησιν, ἐκφράζει ὁ Αἰσχύλος καὶ Ἑ ἐ. Θ. 350 δμωΐδες καινοπήμονες, πολλάκις δὲ ὁ Εὐριπίδης, οἷον Ἡρακλ. 1291 κεκλημένῳ δὲ φωτὶ μακαρίῳ ποτὲ αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν· ᾧ δ' ἀεὶ κακῶς ἔστ' οὐδὲν ἀλγεῖ συγγενῶς δύστηνος ὤν, Ἀλκ. 926, Ἑλ. 417, Τρῳ. 638, Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1117, ἀποσπ. 285, 15. Πρὸς τὸ ἀπειρόδακρυς πρβ. ἀπειρόκακος (Εὐρ. Ἀλκ. 926 παρ' εὐτυχῆ σοὶ πότμον ἦλθεν ἀπειροκάκῳ τόδ' ἄλγος), ἀπειρόδροσος (Εὐρ. Ἠλ. 735), ἀπειρομάχης, ἀπειροπόλεμος, ἀπειρότοκος κτλ. Ἕτεροι ἑρμηνεύουσιν: ἀπείρως δακρύουσα, εἰς ὑπερβολὴν περίλυπος. Ἀλλ' ὅμως τὰ ἑπόμενα ἐμπεδοῦσι τὴν πρώτην ἑρμηνείαν.— ***καρδίαν***: ἀναγνωστέον δισυλλάβως ὡς σπονδεῖον, καθὰ 807, Ἑ. ἐ. Θ. 275. Τὴν τοιαύτην προφορὰν διέσωσε καὶ ἡ ἡμετέρα συνήθεια λέγουσα οὐ μόνον καρδιά, ἀλλὰ καὶ διαλέγω, διαβαίνω, διάβολος. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 1010.

75. *γοεδνὰ ἀνθεμίζομαι*] Σχολ. «τῶν γόων τὸ ἄνθος ἀποδρέπομαι». Ἡ ῥῆσις δὲν σημαίνει, καθὰ συνήθως ἑρμηνεύεται, ἀποδρέπομαι τὸ ἄνθος τῶν ὀλοφυρμῶν ἤτοι ὑπομένω τοὺς μεγίστους ὀλοφυρμούς, ἀλλὰ λαμβάνω πεῖραν τῶν ὀλοφυρμῶν ἤτοι μανθάνω τί εἶναι ὀλοφυρμός, ὅπερ τέως ἠγνόουν (ἀπειρόδακρυν καρδίαν). Ἡ λέξις *γοεδνὸς* ἀπαντᾷ παρὰ μόνῳ τῷ Αἰσχύλῳ (200, Πέρσ. 1048, 1058, 1064) Ἐν τοῖς χειρογράφοις τονίζεται *γόεδνος*, κατὰ ἀναλογίαν ὅμως τοῦ παιδνός, ψεδνός, κεδνός, ἀλαπαδνός, ὀλοφυδνός, μακεδνός, ὁ J. G. Schneider ἔγραψε *γοεδνός*. Πρὸς τὸ *ἀνθεμίζομαι* πρβ. Χο. 151 ὑμᾶς δὲ κωκυτοῖς ἐπανθίζειν νόμος.

76 κἑ. Φοβουμένη εἴ τις τῶν ἐν Ἄργει φίλων μεριμνήσει τῆς ἐμῆς φυγῆς ἀπὸ τῆς Ἀερίας (Αἰγύπτου) ἤτοι φοβουμένη μὴ οὐ τύχωμεν ἀρωγῆς καὶ προστασίας παρὰ τοῖς ἐν Ἄργει φίλοις ἡμῶν, οὐχὶ δὲ φοβουμένη μὴ διωχθησόμεθα ὑπὸ τῶν ἐξαδέλφων, τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου, καθὰ ἐξηγοῦνται ὁ Schütz καὶ ὁ Weil γράφων: metuens amicos, si quis eorum a terra Aeria fugae nostrae curam gerit, nos persequitur, ut Procnen amicus, i. e. qui amicus esse debebat, persequitur. — *δειμαίνουσα φίλους εἴ τις*: ἀντὶ δειμαίνουσα εἴ τις φίλων, ὡς οἱ τύραννοι φοβοῦνται τοὺς σοφούς, μή τι μηχανήσωνται (πρβ. Meffert, Quaestiones Aeschyl. 1861 σελ. 8). Πρὸς τὸ δειμαίνουσα εἰ πρβ. 745, Εὐρ. Μηδ. 184 δράσω τάδ'· ἀτὰρ φόβος εἰ πείσω, Ἡρακλείδ. 791 φόβος γὰρ εἴ μοι ζῶ-

δε φυγᾶς Ἀερίας ἀπὸ γᾶς
εἴ τις ἐστὶ κηδεμών.

ἀλλά, θεοὶ γενέται, ἀντιστρ. γ'.
κλύετ' εὖ τὸ δίκαιον ἰδόντες·
ἢ καὶ μὴ τέλεον
δόντες ἔχειν περ αἶσαν,

σιν οὓς ἐγὼ θέλω.—Στέφ. Βυζ. «Ἀερία, ἡ Αἴγυπτος, παρὰ τὸν ἀέρα· καὶ γὰρ ἠερόεσσαν αὐτήν φασιν· οἱ ἄνθρωποι Ἀέριοι καὶ Ἀερίτης, ἐκ τῆς ἀέρος γενικῆς». Πρβ. Ἡσύχ. «ἀερία· ὁμίχλη παρὰ Αἰτωλοῖς. Θάσον τε τὴν νῆσον καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ Κρήτην καὶ Σικελίαν (Θεσσαλίαν κατὰ Σχόλ. εἰς Ἀπολλ. Ῥόδ. 1, 580) καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Κύπρον οὕτως ἐκάλουν», Ἀπολλ. Ῥοδ. 4, 267 καὶ Gell. N. A. 14, 6, 4. Πρὸς δὲ τὸ Σχόλιον εἰς τὸ προκείμενον χωρίον «ἀερίας ἀπὸ γῆς· σκοτεινῆς· μέλαινα γάρ ἐστιν· ἢ ὅτι ταπεινὴ καὶ τοῖς ἀπὸ θαλάσσης ὡς ὑπόγειος φαίνεται» πρβ. Σχόλ. εἰς Ἀπολλ. Ῥ. 1, 580 «ἠερίη πολυλήιος: ἡ Θεσσαλία παρὰ τὸ μέλαιναν εἶναι τὴν γῆν· οὕτω γὰρ καὶ τὴν Αἴγυπτον Ἠερίαν φασίν», Πλουτ. π. Ἴσ. καὶ Ὀσ. κεφ. 33 σελ. 364 C τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὖσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, Χημίαν καλοῦσι. Κατὰ ταῦτα Ἀερία γῆ εἶναι ἡ χώρα τῆς μελαίνης γῆς, ὥσπερ ἐν ἀντιθέσει πρὸς αὐτὴν ἡ Ἀραβία ἐν αἰγυπτιακαῖς ἐπιγραφαῖς καλεῖται ἡ χώρα τῆς ἐρυθρᾶς γῆς. Κατὰ ἑτέρους τὸ Ἀερία προῆλθεν ἐκ τοῦ αἰγυπτιακοῦ ιρι (πρβ. Πλούτ. αὐτόθι κ. 10 «τοῦ δὲ ιρι τὸν ὀφθαλμὸν Αἰγυπτίᾳ γλώττῃ φράζοντος»), ἔχοντος στενὴν συγγένειαν πρὸς τὸν τῆς χώρας ὕπατον θεὸν Ιρι ἢ Ρα σημαίνοντα τὸν ἥλιον (ἔπιθι Reinisch ἐν Pauly Realencyclopädie λ. Aegyptus σελ. 242).

79. *ἀλλά*] διακόπτων ὁ χορὸς τὰ τέως εἰρημένα μεταβαίνει εἰς ἔκφρασιν νέας ἰδέας. — *θεοὶ γενέται*: θεοὶ πατρῷοι καὶ γενέθλιοι ἤτοι ἀρχηγέται τοῦ γένους. Πρβ. Εὐρ. Ἴω. 1130 θύσας γενέταις θεοῖσιν. Τῷ Διὶ γεννήτορι (212) ἀνήκει μάλιστα ἡ ἐπίκλησις.

80. *κλύετε*] τῶν ἡμετέρων ἱκεσιῶν. —*εὖ . . ἰδόντες*: πρβ. εὖ στυγήσας 537. Σχολ. «καλῶς τὸ δίκαιον ὁρῶντες· καὶ Ἡσίοδος (Ἔ. κ. Ἡ. 9) κλῦθι ἰδὼν ἀίων τε». Ὄντες δίκαιοι μὴ προδῶτε ἡμᾶς τοῖς Αἰγυπτιάδαις.

81 κἑ. Ἢ καὶ ἐὰν μὴ παράσχητε τελείαν πλήρωσιν τοῦ ὀφειλομένου ἡμῖν δικαίου, ἀλλ' ὅμως στυγοῦντες ἀληθῶς τὴν ὕβριν τῶν Αἰγυπτιαδῶν φανήσεσθε δίκαιοι ἀρωγοὶ ἀποτρέποντες τὸν μισητὸν ἡμῖν γάμον ἤτοι ἀπαιτοῦμεν παρ' ὑμῶν οὐχὶ πλῆρες δίκαιον ὅπερ ὀφείλετε ἡμῖν ὡς γενάρχαι, ἀλλὰ μόνον ὅπερ προσήκει καθόλου τῇ θεότητι, μῖσος καὶ τιμωρίαν τῆς ὕβρεως.—Ὁ ἰωνικὸς τύπος *τέλεος* ἀπαντᾷ πολλάκις παρ' Αἰσχύλῳ. — *περ*: ἀνήκει κυρίως τῷ *αἶσα* (καίπερ ὀφειλόμενον ἡμῖν).—*στυγόντες*: Ὁ τύπος *ἔστυγον*, ἀπαντῶν Ὀμ. Ἰλ. 17, 694 καὶ Ὀδ. 10, 113, ἔχει κάλλιστα μετὰ τὸ προηγούμενον *δόντες*, ἄνευ δὲ ἀποχρῶντος λόγου ἑπόμενοί τινες τῷ Turnèbe γράφουσιν *στυγοῦντες*. — *ἐτύμως*: εἰλικρινῶς καὶ ἐκ καρδίας, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 902 ἐτύμως δακρυχέων ἐκ φρενός.—*ἔνδικοι . . γάμοις*: ἐπειδὴ ὁ γάμος εἶναι ἄδικος, ἱκετεύουσιν αἱ παρθένοι τοὺς δικαίους θεοὺς νὰ ἀποτρέψωσιν αὐτόν.

ὕβριν δ' ἐτύμως στυγόντες
πέλοιτ' ἂν ἔνδικοι γάμοις.
ἔστιν κἀκ πολέμου τει-
ρομένοις βωμὸς ἀρῆς φυγάσιν
ῥῦμα, δαιμόνων σέβας.

εἴθ' εἴη Διὸς εὖ παναλη- στροφ. δ'.
θῶς. Διὸς ἵμερος οὐκ

85 κέ. Καὶ τοῖς ἐν πολέμῳ ἡττηθεῖσι καὶ κακῶς ἔχουσιν εἶναι ὁ βωμός, ἐὰν καταφύγωσιν εἰς αὐτὸν ὡς ἱκέται, ἀσφαλὲς ἔρυμα βλάβης ἐμποιῶν σέβας πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ καταπαύων τὴν καταδίωξιν ἤτοι ὥσπερ ἐν πολέμῳ παρέχει τοῖς ἡττημένοις ὁ βωμὸς ἀσφάλειαν, οὕτω καὶ ἡμᾶς καταφυγούσας εἰς τοὺς ὑμετέρους βωμοὺς σώσατε ἀπὸ τῆς ἐπικειμένης ὕβρεως καὶ βίας. — *ἀρῆς ῥῦμα*: Σχολ. «ῥῦμα τῆς βλάβης». Ὁ Scholefield γράφει *ἀρᾶς*, ἀλλὰ τὸν ἰωνικὸν τύπον φαίνεται ὅτι ἐξέλεξεν ὁ Αἰσχύλος ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ὁμηρικά: ἀρῆς ἀλκτῆρα (Ἰλ. 14, 485, 18, 100 καὶ 213. Σχολ. «τῆς βλάβης») καὶ ἀρὴν ἀμύνειν. Ὥσπερ δὲ ἡ ὁμηρικὴ παράδοσις ταλαντεύεται πρὸς τὴν γραφὴν ἀρῆς καὶ Ἄρης (Ἄρεος, Ἄρεως), οὕτω καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ἔνθα ὁ μὲν Μεδίκειος *ἄρης*, ἕτερος δὲ κῶδιξ παρέχει *ἀρῆς*. γινώσκει ὁ Σχολιαστὴς τὴν γραφὴν Ἄρης σημειούμενος «ἢ οὕτως· καὶ τοῖς ὑπὸ πολέμου τειρομένοις καὶ τετραμμένοις εἰς φυγὴν (οὐχὶ ὀρθὴ ἐξήγησις τοῦ φυγάσιν) ὁ βωμὸς Ἄρης ἐστίν· ὑπερμαχεῖ γὰρ αὐτῶν καὶ οὐδὲν πάσχουσι διὰ τὸ σέβας τῶν θεῶν». — *ἐκ πολέμου τειρομένοις* = πολέμῳ τειρομένοις καὶ ἐξ αὐτοῦ φεύγουσι. — *δαιμόνων σέβας*: δὲν σημαίνει «διὰ τὸ τῶν δαιμόνων σέβας», καθὰ λέγει ὁ Σχολιαστής, ἀλλὰ κεῖται ἐν παραθέσει πρὸς τὸ βωμὸς ἤτοι βωμὸς ἐμποιῶν τοῖς πολεμίοις σέβας πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ καταπαύων αὐτοὺς τῆς καταδιώξεως τῶν ἱκετῶν. Ὁ Weil ἐκλαμβάνων τὸ *δαιμόνων* ὡς γενικὴν ἐξ ὑποκειμένου ἑρμηνεύει: καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ βωμοῦ παρεχομένην ταύτην ἀσφάλειαν σέβουσι καὶ οἱ θεοί, παραβάλλων Εὐμ. 94. — Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. 196, Εὐρ. Ἴω. 1255 κέ., Ἀνδρ. 114 τειρομένα πρὸς τόδ' ἄγαλμα θεοῦ ἱκέτις περὶ χεῖρα βαλοῦσα, Πλουτ. π. δεισιδ. σελ. 166 Ε ἔστι δούλῳ φεύξιμος βωμός, ἔστι καὶ λῃσταῖς ἀβέβηλα πολλὰ τῶν ἱερῶν, καὶ πολεμίους οἱ φεύγοντες, ἂν ἀγάλματος λάβωνται ἢ ναοῦ, θαρροῦσι καὶ Plaut. Rud. 691 Sedete hic modo: ego hinc vos tamen tutabor: aram habete hanc vobis pro castris: moenia haec: hinc ego vos defensabo.

88. Καταγομένη ἀπὸ τοῦ Διὸς εἴθε εἴην αὐτοῦ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ. Ἡ σχέσις τῆς καταγωγῆς μεταβάλλεται εἰς θρησκευτικὴν πρὸς τὸν Δία ἀφοσίωσιν, οὕτω δὲ γίνεται ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ μυθολογικοῦ Διὸς πρὸς τὸν Δία τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν θείαν οὐσίαν, τὴν θείαν δύναμιν καὶ τὴν θείαν σοφίαν. — Πρὸς τὸ *εὖ παναληθῶς* πρβ. εὖ σάφα Εὐμ. 196, εὖ γὰρ σαφῶς τόδ' ἴστε Πέρσ. 786.

89 κέ. Τοῦ Διὸς αἱ βουλαὶ εἶναι ἀνεξιχνίαστοι· πυκνοὶ γὰρ καὶ ἀδιάβατοι (οἱονεὶ ἐν λόχμῃ κεκρυμμένοι) καὶ σύσκιοι (ὑπὸ σκιᾶς περιβαλλόμενοι) ἐλαύνουσιν οἱ πόροι (αἱ ὁδοὶ) τῶν νοημάτων αὐτοῦ ὄντες ἀκατανόητοι καὶ ἀόρατοι. Εἰς τὸ *Διὸς ἵμερος . . ἐτύ-*

εὐθήρατος ἐτύχθη. 90
δαυλοὶ γὰρ πραπίδων 98
δάσκιοί
τε τείνουσιν πόροι
κατιδεῖν ἄφραστοι. 101

πίπτει δ' ἀσφαλὲς οὐδ' ἐπὶ νώ- ἀντιστρ. δ'. 95
τῳ, Διὸς εἰ κορυφᾷ
κρανθῇ πρᾶγμα τέλειον. 97
παντᾷ τοι φλεγέθει 91
κἀν σκότῳ

χθη σημειοῦται ὁ Σχολ. «γνωμικῶς παρὰ τὸ ἀνὴρ δέ κεν οὔτι Διὸς νόον εἰρύσσαιτο» (Ὁμ. Ἰλ. 8, 143). Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 23, 81 μαῖα φίλη, χαλεπόν σε θεῶν αἰειγενετάων δήνεα εἴρυσθαι, μάλα περ πολύιδριν ἐοῦσαν, κατωτέρω 1068 τί δὲ μέλλω φρένα Δίαν καθορᾶν, ὄψιν ἄβυσσον. Ἡ ἐξήγησις τοῦ δαυλοὶ . . ἄφραστοι, ἣν παρέχει ὁ Σχολ. «πυκνοὶ γάρ εἰσιν οἱ τῶν πραπίδων αὐτοῦ, τοῦ Διός, πόροι» δὲν συνᾴδει κατὰ πάντα τῇ σημασίᾳ τοῦ δαυλός. Πρβ. Ἡσύχ. «δαῦλον· δασύ» καὶ «δάσκιον· μεγάλως σκιάζον διὰ τὸ σύνδενδρον καὶ δασύ». Ὁ Πρισκιανὸς τονίζει δαῦλος κατὰ τὸν Εὐστάθιον εἰς Ἰλ. σελ. 274, 23, ὁ δὲ Ἡρωδιανὸς δαυλός παρὰ Ἀρκαδίῳ σελ. 53, 6. Ἡ λέξις *δαυλὸς* φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ δασυλός (πρβ. Curtius, Grundzüge zur griech. Etym. σελ. 233[5]). —*κατιδεῖν ἄφραστοι*: Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 792 οὐ γὰρ ῥητὸν αὐδᾶσθαι τόδε. Ἡσύχ. «ἄφραστον· ἀπρονόητον, ὥστε μηδένα νοῆσαι». Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Εὐρ. Τρῳ. 884 ὦ γῆς ὄχημα κἀπὶ γῆς ἔχων ἕδραν, ὅστις ποτ' εἶ σύ, δυστόπαστος εἰδέναι, Ζεύς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος εἴτε νοῦς βροτῶν, προσηυξάμην σε· πάντα γὰρ δι' ἀψόφου βαίνων κελεύθου κατὰ δίκην τὰ θνήτ' ἄγεις, Εὐρ. ἀπόσπ. 460, 3 ἀλλ' οὐ γὰρ ἂν τὰ θεῖα κρυπτόντων θεῶν μάθοις ἄν, καὶ σημ. εἰς 1068 κἑ.

95 κἑ. *πίπτει . . ἐπὶ νώτῳ*] Σχολ. «εἰ δέ τι ἀνυσθῇ τῷ νεύματι τοῦ Διός, ἀσφαλῶς πίπτει καὶ εὐσχημόνως· τὸ γὰρ ἐπὶ νώτῳ πίπτειν τοὺς παλαιστὰς ἄσχημόν ἐστιν». Ἀλλ' ὅμως τὸ πίπτειν δὲν ἄγει καὶ ἐν τῇ παλαίστρᾳ πρὸς τὸ τέρμα, καὶ ἐὰν ἡ πτῶσις ᾖ εὔσχημος καὶ μὴ ἐπὶ νώτῳ. Κατὰ Σοφ. ἀπόσπ. 809 ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι φαίνεται, ὅτι ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη οὐχὶ ἀπὸ τῆς παλαίστρας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παιδιᾶς τῶν κύβων καὶ ἡ ῥῆσις πίπτειν ἐπὶ νώτῳ δηλοῖ κακὴν πτῶσιν τοῦ κύβου. Ὅθεν πίπτει ἀσφαλῶς καὶ οὐχὶ ἐπὶ νώτῳ ὅ,τι ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Διὸς ὁρισθῇ πρὸς πλήρωσιν, σημαίνει ὅτι πᾶσαι αἱ βουλαὶ τοῦ Διὸς τελοῦνται ἀσφαλῶς. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 527 οὐκ ἀτελεύτητον ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.—Τούτοις ἕπεται ἡ ἔννοια: Πανταχοῦ λάμπει τοῖς θνητοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐν σκότῳ σὺν μελαίνῃ τύχῃ ἤτοι καὶ τὸ σκότος βαρείας δυστυχίας καὶ λύπης καταυγάζει ὁ Ζεὺς ἐμπνέων τοῖς εἰς τὸ θεῖον δίκαιον πεποιθόσι παρηγορίαν καὶ ἐλπίδα εὐτυχεστέρων ἡμερῶν. Ὅθεν ἔχων τὴν βοήθειαν τοῦ Διός, λέγει ὁ χορός, πέποιθα, ὅτι θὰ φύγω τὴν ὕβριν τῶν Αἰγυπτιαδῶν. Ἡ μεταφορὰ εἴληπται ἀπὸ τῶν τὰ μέλανα

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

μελαίνᾳ ξὺν τύχᾳ
μερόπεσσι λαοῖς. 94

ἰάπτει δ' ἐλπίδων στροφ. ε'. 102
ἀφ' ὑψιπύργων πανώλεις
βροτούς, βίαν
δ' οὔτιν' ἐξοπλίζει· 105
πᾶν ἄπονον δαιμονίων·
ἧμεν' ἄνω φρόνημά πως
αὐτόθεν ἐξέπραξεν ἔμ-
πας ἑδράνων ἀφ' ἁγνῶν.

νέφη τῆς καταιγίδος καταλαμπουσῶν ἀστραπῶν.—*εἰ κρανθῇ*: ἀντὶ ἢν κρανθῇ, ὡς 130 ὁπόθι ἀπῇ. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 243 ἄνδρας ὧν ἁλῷ πόλις καὶ Kühner 2 σελ. 207.—*μερόπεσσι λαοῖς*: κατὰ τὸ ὁμηρικὸν μερόπεσσι βροτοῖσιν (Ἰλ. 2,285), μερόπων ἀνθρώπων.

102 κέ. Ὥσπερ ἡ δικαιοσύνη τῶν θεῶν ἀποτελεῖ τοῖς ἀγαθοῖς παραμυθίαν ἐν τῇ δυστυχίᾳ, οὕτως ἐπισκήπτει ἐπὶ τῆς εὐτυχίας τῶν κακῶν ἀνθρώπων ὥσπερ κεραυνὸς ἐξ αἰθρίου οὐρανοῦ καταβιβάζων αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν πύργων τῶν ἐλπίδων αὐτῶν ἄνευ χρήσεως βίας. Τῷ θεῷ πᾶν εἶναι ἄπονον καὶ ῥᾴδιον. Καθήμενος ἄνω ποιεῖ τὴν ἰδέαν εὐθὺς πρᾶξιν μένων ἀκίνητος ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ. Πρβ. Ovid. Metam. 8, 618 inmensa est finemque potentia caeli non habet, et quidquid superi voluere, peractum est.

103. *πανώλεις*] Σχολ. «τοὺς τοῦ ὀλέσθαι ἀξίους, ὅ ἐστι κακούς», Ἡσύχ. «πανώλης· πανώλεθρος, ἐξώλης, ἀπολλύμενος».

106 κέ. *δαιμονίων*] πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 1159 πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων, Μηδ. 1159 καὶ Βάκχ. 1388. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Εὐρ. Φοιν. 689 πάντα δ' εὐπετῆ θεοῖς καὶ Lucret. 1181 in somnis quia multa et mira videbant (Deos) efficere, et nullum capere ipsis inde laborem.—*ἧμενα*: δηλ. τὰ δαιμόνια, ἀνθ' οὗ ὅμως ἐξυπακούεται κατὰ σύνεσιν ἐν τῷ *ἐξέπραξεν* (γνωμικὸς ἀόριστος) ὡς ὑποκείμενον ὁ δαίμων, ὁ Ζεύς. Ὁ Σχολ. ἐκλαμβάνων ἐσφαλμένως *φρόνημα* ὡς ὑποκείμενον (διότι τὸ χειρόγραφον ἐναντίον τοῦ μέτρου παρέχει *ἥμενον*) σημειοῦται «τὸ δὲ φρόνημα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἁγνῶν ἑδρασμάτων ἐφήμενον ἐξέπραξε τὸν σκοπὸν ἑαυτοῦ αὐτόθεν, ἀπὸ τῶν ἁγνῶν ἑδρασμάτων, ὅ ἐστι τοῦ οὐρανοῦ».

108 κέ. *αὐτόθεν . . ἑδράνων ἀφ' ἁγνῶν*] πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 19, 77 αὐτόθεν ἐξ ἕδρης, Ὀδ. 13, 56 αὐτόθεν ἐξ ἑδρέων, 21, 420, ἔνθα ὁ Ὀδυσσεὺς λέγεται ὅτι ἐνέτεινε τὸ τόξον ῥᾳδίως «αὐτόθεν ἐκ δίφροιο καθήμενος», καὶ Σοφ. Αἴ. 780 εὐθὺς ἐξ ἕδρας.—*ἔμπας*: καίπερ καθήμενος ἄνω (ἤτοι μακρὰν) καὶ μὴ κινούμενος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ θρόνου, οὐδὲν ἧττον ὅμως (ἔμπας) ἀπόνως καὶ διὰ θείας δυνάμεως ἐκπράττει τὴν ἑαυτοῦ θέλησιν. Τῷ ποιητῇ παρίσταται ἡ εἰκὼν τοῦ ἐν ὕψει ἐντεθρονισμένου βασιλέως, ἠρεμαίου, ἀκινήτου, τῇ θείᾳ θελήσει κυβερνῶντος τὸν κόσμον, μὴ καταλείποντος τὴν ἱερὰν αὐτοῦ ἕδραν ἀλλὰ cuncta supercilio moventis, ὡς λέγει ὁ Ὁράτιος.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἰδέσθω δ᾽ εἰς ὕβριν ἀντιστρ. ε'.
βρότειον, οἵα νεάζει
πυθμὴν δι᾽ ἁ-
μὸν γάμον τεθαλὼς
δυσπαραβούλοισι φρεσίν,
καὶ διάνοιαν μαινόλιν
κέντρον ἔχων ἄλυκτον, ἄ-
ταν δ᾽ ἀπάτᾳ μεταγνούς.

τοιαῦτα πάθεα μέλεα θρεομένα δ᾽ ἐγὼ στροφ. ζ'.

110 κέ. Τὸ τέλος τοῦ ᾄσματος ἐπανέρχεται ἀπὸ τῆς γενικῆς θεωρίας περὶ θείας δυνάμεως καὶ δικαιοσύνης εἰς τὴν τύχην τῶν Δαναΐδων ἀναλαμβάνον τὴν ἐν στίχ. 82 εὐχήν.—*ἰδέσθω* : δηλαδὴ ὁ Ζεύς. Εἰς τὸ *πυθμὴν* σημειοῦται ὁ Σχολ. «αὐτὸς ὁ Αἴγυπτος» καὶ «ἡ ῥίζα τῶν πεντήκοντα παίδων, ὅ ἐστιν αὐτὸς ὁ Αἴγυπτος», εἰς δὲ τὸ τεθαλὼς «οὐ φύλλοις (πρβ. φύλλοισι τεθηλὼς Ὁμ. Ὀδ. 12, 103), ἀλλὰ τῇ ἀνοίᾳ τῶν παίδων ἑαυτοῦ». Ἀλλ᾽ ἐν τοιούτῳ τρόπῳ δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ ποιητικὸν ὕφος, ἐν ᾧ συναναμίγνυνται ἀλλήλοις ἡ εἰκονικὴ καὶ ἡ κυρία ῥῆσις (ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 88 κέ.) ἐν τοιᾷδε ἐννοίᾳ : ἰδέσθω εἰς τὴν ὕβριν ὁποία ἀνανεοῦται, ὥσπερ κορμὸς δένδρου (οἷον ἰτέας) θάλλων διὰ τὸν ἐμὸν γάμον ἀβουλίᾳ καὶ ἀφροσύνῃ ἤτοι ἰδέσθω εἰς τὴν ὕβριν πῶς παραβαλλομένη κορμῷ, ἐξ οὗ σφριγῶντες ἀναβλαστάνουσι νέοι κλάδοι, θάλλει νεανικῇ ἀφροσύνῃ. Ὥσπερ τὸ *τεθαλώς*, οὕτω καὶ αἱ ἑπόμεναι μετοχαὶ προσηρμόσθησαν τῷ *πυθμήν*, εἰ καὶ ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς παραβολῆς (πυθμήν), ἀλλ᾽ εἰς τὸν ὅμιλον τῶν Αἰγυπτιαδῶν. — *διάνοια μαινόλις* : πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 823 ἀσέβεια μαινόλις κακοφρόνων τ᾽ ἀνδρῶν παράνοια. Ἡ μανία ἐλαύνει τοὺς Αἰγυπτιάδας, ὥσπερ τὸ ὑποζύγιον ἐλαύνεται ὑπὸ τοῦ κέντρου μὴ δυνάμενον νὰ διαφύγῃ αὐτὸ (ἄλυκτον). — Σουΐδας «ἄλυκτον· τὸ ἄφυκτον», μᾶλλον δὲ ὃ οὐ δύναταί τις ἀλύξαι.

117. *ἄταν . . μεταγνούς*] σαρκαστικῶς : μεταβαλὼν γνώμην ἕνεκα τῆς ἀπάτης τοῦ ἔρωτος ἐξέλεξε ἀντὶ καλοῦ τὸν ἑαυτοῦ ὄλεθρον, καθὰ ἀναγινώσκεται καὶ παρ᾽ Ὁρατίῳ epist. I 2, 10 Quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus, cogi posse negat. Πρὸς τὸ *ἀπάτᾳ* πρβ. Σοφ. Ἀντ. 615 ἁ γὰρ δὴ πολύπλαγκτος ἐλπὶς πολλοῖς μὲν ὄνασις ἀνδρῶν, πολλοῖς δ᾽ ἀπάτα κουφονόων ἐρώτων. Διὰ τοῦ μεταγιγνώσκειν ἐκδηλοῦταί πως ἡ τραγικὴ περιπέτεια, ὡς Ἀγ. 231 τὸ παντότολμον φρονεῖν μετέγνω.

118-181 *τρίτον μέρος*. Αἱ Δαναΐδες ἐπαναλαμβάνουσι μὲν τὰς περὶ ἀρωγῆς τῆς χώρας καὶ τῶν θεῶν παρακλήσεις, μεταβαίνουσιν ὅμως ἀπὸ ἱκετευτικῶν παρακλήσεων εἰς θαρραλέαν ἀπαίτησιν : Τοιαῦτα ὀδυρομένη θρηνῶ ἐμαυτὴν ὡς νεκράν. Ἐπικαλοῦμαι τὸ ἔλεος τῆς χώρας, ἐννοούσης τὴν ἐμὴν γλῶσσαν. Ἐν ὀδύνῃ κατασχίζω τὴν λεπτὴν καλύπτραν. Τοῖς θεοῖς προσφέρονται ἀσμένως καὶ ἀφειδῶς θυσίαι, ἔνθα ὑπάρχει εὐδαιμονία καὶ ἀφοβία θανάτου. Ἀγνοῶ τὸ ἀποβησόμενον. Ἡ ἀρχή, ὁ πλοῦς τῆς θαλάσσης, ἐγένετο εὐτυχής· εἴθε εἴη εὐτυχὲς καὶ τὸ τέλος, ἵνα μὴ ἀναγκασθῶ νὰ συνάψω γάμον πρὸς τοὺς μισητοὺς Αἰγυπτιάδας. Ἡ

λιγέα βαρέα δακρυοπετῆ,
ἰὴ ἰή,
ἰηλέμοισιν ἐμπρεπῆ
ζῶσα γόοις με τιμῶ.
Ἱλέομαι μὲν Ἀπίαν βοῦνιν·

παρθένος Ἄρτεμις παραστήτω τιμωρὸς καὶ πρόμαχος τῆς κινδυνευούσης παρθενικῆς τιμῆς μου· εἰ δὲ μή, ἐὰν οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου μὴ ἐπακούσωσι τῶν δεήσεών μου, ζητήσω καταφυγὴν εἰς τὸν Δία τῶν νεκρῶν. Κατανοῶ καλῶς, ὅτι ἡ τὴν προμήτορα ἡμῶν καταπιέσασα Ἥρα καταδιώκει καὶ ἐμέ. Ἀντὶ τῶν πλουσίων δώρων, ἅτινα προσοίσω τῷ Διί, ἐὰν τὰ πράγματα ἀποβῶσι καλῶς, τεύξεται ἀτιμίας, ἐὰν ἀποκρούσῃ τοὺς ἀπογόνους τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐπάφου καὶ ἀποστρέψῃ τὸ βλέμμα ἀπὸ τῶν ἱκετίδων. Ἀκουσάτω ὅπερ καὶ πάλιν λέγω: Ἡ ζηλοτυπία τῆς Ἥρας εἶναι ἡ αἰτία τῶν ἐμῶν παθῶν.— Ἡ ἀπειλὴ τῆς αὐτοκτονίας, ἐὰν μὴ τύχωσι τῆς προστασίας τοῦ ἱκεσίου Διός, μηνύει θαρραλέον χαρακτῆρα ἱκανὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ φονικοῦ ἔργου ἐν τῇ γαμηλίῳ νυκτί.

118 κἑ. *μέλεα*] Σχόλ. εἰς Ὁμ. 16, 336 μέλεον δ' ἠκόντισαν ἄμφω: «ἡ διπλῆ, ὅτι μέλεον ἀντὶ τοῦ μελέως, ματαίως. καὶ διὰ παντὸς οὕτως Ὅμηρος χρῆται· οἱ δὲ τραγικοὶ ἐπὶ τοῦ οἰκτροῦ καὶ τάλανος». Πρβ. Εὐρ. Ἱππ. 362 ἔκλυες ὦ ἀνήκουστα τᾶς τυράννου πάθεα μέλεα θρεομένας καὶ 830 αἰαῖ αἰαῖ, μέλεα μέλεα τάδε πάθη.— *τοιαῦτα*: οἷα ἐπίκειταί μοι ἕνεκα τῆς ὕβρεως τῶν Αἰγυπτιαδῶν.— *θρεομένα*: ἀναβοῶσα. — Περὶ τῆς θέσεως τοῦ *δὲ* ἔπιθι σημ. εἰς στίχ. 9. — *λιγέα*: περὶ τοῦ ὀξέος ἤχου τῶν θρήνων (λιγέα κωκύματα Πέρσ. 335). — *βαρέα*: δηλοῖ μετὰ τὸ λιγέα (ὀξέα) τὸν βαρὺν ἦχον τῶν θρήνων. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 9, 257 φθόγγον τε βαρύν — *δακρυοπετῆ*: ποιοῦντα πίπτειν τὰ δάκρυα, ἐξεγείροντα δάκρυα. Σχολ. «παρασκευαστικὰ τοῦ πίπτειν τὰ δάκρυα τῶν ἀκουόντων» (ὀρθότερον τῶν θρεομένων, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῶν δακρύων τῶν Δαναΐδων). Ὅθεν: τοιαῦτα πάθη θρηνοῦσα ὀξέως, βαρέως ἠχοῦντα, ἐξεγείροντα δάκρυα ἤτοι τοιαύτην δυστυχίαν θρηνοῦσα ὁτὲ μὲν ἐν ὀξεῖ, ὁτὲ δὲ ἐν βαρεῖ ἤχῳ, μετὰ πολλῶν δακρύων.— *ἰὴ ἰή*: πρβ. Πέρσ. 1006 ἰὴ ἰή, ἰὼ ἰώ. — *ἰηλέμοισιν*: ἔπιθι σημ. εἰς 71. Τῇ ἐκδηλώσει τοῦ ἰηλέμου συνῇδε καὶ ἡ διάρρηξις τῶν ἱματίων, ἥπερ μνημονεύεται στίχ. 126 κἑ. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 128.— *ἐμπρεπῆ*: ἁρμόζοντα.

122. *ζῶσα . . τιμῶ*] Ζῶσα τιμῶ ἐμαυτὴν θρήνοις ἁρμόζουσιν τοῖς νεκροῖς ἤτοι ζῶσα ᾄδω τὸν ἐπικήδειον ἐμοὶ θρῆνον. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 6,500 αἳ μὲν ἔτι ζωὸν γόον Ἕκτορα ᾧ ἐνὶ οἴκῳ, Ἀγαμ. 1321 ἅπαξ ἔτ' εἰπεῖν ῥῆσιν ἢ θρῆνον θέλω ἐμὸν τὸν αὐτῆς καὶ Ἰσοκρ. 10 § 27 ἰδὼν αὐτοὺς . . πενθουμένους ἔτι ζῶντας.— *μὲ*: ἀντὶ ἐμαυτήν. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 240 καὶ Εὐρ. Ἀνδρομ. 256 ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μὴν πρόσθεν ἐκδώσω μέ σοι, Ἱππ. 1409 στένω σὲ μᾶλλον ἢ 'μὲ τῆς ἁμαρτίας καὶ Ἑλ. 842 τύμβου 'πὶ νώτῳ σὲ κτανὼν ἐμὲ κτενῶ.

123. *ἱλέομαι*: Σχολ. «ἱλάσκομαι», ποιῶ ἵλεων. Οἱ εἰσερχόμενοι εἰς ξένην χώραν ἐπεκαλοῦντο αὐτήν, τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ἐγχωρίους θεοὺς νὰ ὦσι ἵλεοι. Πρβ. ἀνωτ. στίχ. 23, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 44 ἀλλ' ἵλεῳ μὲν τὸν ἱκέτην δεξαίατο καὶ Ξενοφ. Κ. Π. 3, 3, 22 ἐπεὶ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς. Ὁ τύπος *ἱλέομαι* ἀπαντᾷ μόνον ἐνταῦθα, παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. 2, 550 ἱλάονται, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Burges ἤθελε νὰ γραφῇ καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ τοῦ Αἰσχύλου χωρίῳ *ἱλάονται*. Ἐν Ὁμ. Ὕμν. 21, 5 εὕρηται καὶ ὁ τύ-

χαρβᾶνα δ' αὐδὰν
εὖ, γᾶ, κοννεῖς·

πος *ἵλαμαι*. Ἡ συναίρεσις παρημελήθη, ὡς Πέρσ. 65 τρομέονται, αὐτόθι 545 ποθέουσαι, Προμ. 558 τρομέων ἐν χορικοῖς μέρεσιν. — Τῷ *μὲν* ἀντιστοιχεῖ τὸ *δὲ* 126. Ἡ ἑπομένη πρότασις χαρβᾶνα δ' . . κοννεῖς κεῖται ὡς παρένθεσις. — *Ἀπία*: ἀναγινώσκεται καὶ 266, Ἀγ. 268, Σοφ. Ο. Τ. 1303 περὶ τοῦ Ἄργους ἢ τῆς Πελοποννήσου. Πρβ. Παυσ. 2, 5, 7 οὗτος ὁ Ἆπις ἐς τοσόνδε ηὐξήθη δυνάμεως πρὶν ἢ Πέλοπα ἐς Ὀλυμπίαν ἀφικέσθαι, ὡς τὴν ἐντὸς Ἰσθμοῦ χώραν Ἀπίαν ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι. Παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. 1, 270 καὶ 3, 49, Ὀδ. 7, 25 καὶ 16, 18 ἑρμηνεύεται τὸ «τηλόθεν ἐξ ἀπίης (μετὰ βραχέος α) γαίης» ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὑπομνηματιστῶν διὰ τοῦ «πολὺ ἀφεστώσης», ὥστε παράγεται ἀπὸ τῆς *ἀπό*. Ἐν τοῖς δυσὶ τῆς Ἰλιάδος χωρίοις σημαίνει ἡ λέξις *ἀπίη* καὶ τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ κατὰ τύχην. Ἐν τοῖς δυσὶ τῆς Ὀδυσσείας χωρίοις σημαίνει τὴν μακρὰν κειμένην χώραν καθόλου (ὡς δὲ πατὴρ ὃν παῖδα φίλα φρονέων ἀγαπάζῃ ἐλθόντ' ἐξ ἀπίης γαίης δεκάτῳ ἐνιαυτῷ κτλ.). Πρβ. Buttmann, Lexil. τόμ. 1 σ. 67 κέ. καὶ Pott, Etym. Forsch. τόμ. 1 σελ. 446[2]. Ὁ Curtius (Griech. Etym.) παραλληλίζων τὴν λέξιν ἀπίη πρὸς τὸ σανσκριτικὸν ἐπίθετον ap-ja-s (ἐν ὕδατι κείμενος) ἀνευρίσκει ἐν αὐτῇ τὴν σημασίαν τῆς διαποντίου χώρας.— *βοῦνιν*: Σχολ. «τὴν γῆν κατὰ βαρβάρους», ὡσαύτως Ἡσύχ. «βοῦνις· γῆ. Αἰσχύλος», Ἐτυμ. Μ. σελ. 208, 3 «βοῦνις καὶ βουνῖτις ἡ γῆ· εἴρηται δὲ παρὰ τοὺς βουνούς». Ἡ ἐξήγησις αὕτη κατάγεται ἐκ τοῦ προκειμένου χωρίου, ἔνθα τὰς ἑπομένας λέξεις ***καρβᾶνα αὐδὰν*** ἀνέφερον εἰς τὴν ξενότροπον λέξιν *βοῦνις* (ὁ Φρύνιχος ἀποφαίνει τὸ βουνὸς ὡς ὀθνείαν φωνὴν τῆς Ἀττικῆς· πρβ. Ἡροδ. 4, 199, τοὐναντίον βουνὸς Ἀραντῖνος παρὰ τοῖς Φλιασίοις Παυσ. 2, 12, 4 καὶ «Τοξίου βουνός· τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐν Σικυῶνι» Ἡσύχ.), καὶ ἐκ στίχ. 784, ἔνθα παρεδόθη: γᾶ βουνῖτι, ἔνδικον: ἀντὶ τοῦ: γᾶ βοῦνι, πάνδικον. Ἐκ τοῦ τελευταίου χωρίου ἐλήφθη τὸ βουνῖτις τοῦ Ἐτ. Μ. εἰ καὶ τὸ χωρίον τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἡ ἐξήγησις γῆ δὲν εἶναι ὀρθή. Ἡ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐξήγησις τοῦ Σχολ. «ὀρεινὴ» λοφώδης εἶναι ὀρθή.

124 κέ. Σχολ. «ὦ γῆ, νοεῖς καὶ τὴν βάρβαρον φωνήν» ἤτοι τὴν ἐμὴν ξένην γλῶσσαν νοεῖς καλῶς. Ὥσπερ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τραγῳδίᾳ, οἷον ἐν τοῖς Πέρσαις, τὰ ξένα πρόσωπα μεταχειριζόμενα τὴν λέξιν *βάρβαρος*, ἐν ᾗ ἐννοίᾳ καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐμφαίνουσι τὸ ἴδιον αὐτῶν ἔθνος—μόνον Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1337 καλεῖ ὁ Ταυριανὸς βάρβαρα μέλη ἑλληνικὰ ᾄσματα, ἅτινα ἦσαν αὐτῷ ἀκατάληπτα—οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν καίπερ διαλεγομένων ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἑλληνικῶς ὀνομάζεται βάρβαρος. Πρβ. Πέρσ. 638 βάρβαρα σαφηνῆ ἱέντος τὰ παναίολ' αἰανῆ δύσθροα βάγματα, Σοφ. Αἴ. 1263 τὴν βάρβαρον γὰρ γλῶσσαν οὐκ ἐπαΐω. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ὑποδηλοῦται τὸ ξενότροπον διὰ τῶν ἀσυνήθων ῥήσεων: βοῦνις, καρβὰν καὶ κοννῶ. — ***καρβάν***: πρὸς τῷ κάρβανος (925, Ἀγ. 1045) ἑρμηνεύεται ὑπὸ τῶν γραμματικῶν διὰ τοῦ βάρβαρος. Πρβ. Ἡσύχ. «κάρβανοι παρὰ Πέρσαις οἱ ἀλφὸν ἢ λέπραν ἔχοντες. Ἕλληνες δὲ τοὺς βαρβάρους, οἳ δὲ τοὺς Κᾶρας», «καρβανίζει· βαρβαρίζει», «καρβάζοντες· βαρβαρίζοντες» καὶ «καρβαΐζει· Καρικῶς λαλεῖ καὶ βαρβάρως».—***κοννεῖς***: ὡς 170. Ἡσύχ. «κοννεῖν· συνιέναι, ἐπίστασθαι» καὶ «κοννοῦσι· γινώσκουσιν», ἔτι δὲ καὶ «κοῶ· αἰσθάνομαι, κοεῖ· αἰσθάνεται, ἐκόμεν· ᾐσθόμεθα». Ἡ λέξις παραγομένη ἐκ τῆς ῥίζης *κο* ἔχει συγ-

πολλάκι δ' ἐμπίτνω ξὺν λακίδι
λινοσινεῖ
Σιδονίᾳ καλύπτρᾳ.

θεοῖς δ' ἐναγέα τέλεα πελομένων καλῶς ἀντιστρ. ζ'.
ἐπίδρομ', ὁπόθι θάνατος ἀπῇ.
ἰὼ ἰώ,
ἰὼ δυσάγκριτοι πόνοι.

γένειαν πρὸς τὸ σανσκριτικὸν kavis (=σοφός, ποιητής) καὶ τὸ λατινικὸν caveo, cautus.

126 κἑ. *ἐμπίτνω ξὺν λακίδι λινοσινεῖ*] ἐμπίπτω σὺν ῥήξει σινούσῃ (φθειρούσῃ) τὰ λίνα (τοὺς μίτους, τοὺς στήμονας) ἤτοι λακίζω καὶ διαρρήγνυμι τὸ ὕφασμα, ὡς Χο. 27 λινοφθόροι δ' ὑφασμάτων λακίδες ἔφλαδον ὑπ' ἄλγεσιν πρόστερνοι στολμοὶ πέπλων, Πέρσ. 128 βυσσίνοις δ' ἐν πέπλοις πέσῃ λακίς, ἔνθα ὁ ἀρχ. Σχολ. σημειοῦται «μὴ ῥῆξις πέσῃ πέπλοις», ὁ δὲ νεώτερος προστίθησιν «ἤτοι μὴ διαρρήξωσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν». Πρб. καὶ κατωτέρω στίχ. 137.

128. *Σιδονίᾳ καλύπτρᾳ*] Ὁ Ὅμηρος ἐγκωμιάζει τὰ ἐκ μετάλλου καὶ μαλλοῦ ἔργα τῶν Σιδονίων (Σιδόνες πολυδαίδαλοι Ἰλ. 23, 749), φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Αἰσχύλος εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν Ἰλ. 6, 289 ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς ἤγαγε Σιδονίηθεν. Διὰ τῆς ῥήσεως δηλοῦται ἡ λεπτότης τῆς καλύπτρας. Ἡ τεχνικὴ τοῦ ἔργου λεπτότης ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν διάρρηξιν, ὡς 439. Πρб. Ὁμ. Ἰλ. 1, 245 ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον, Σοφ. Τραχ. 1261 λιθοκόλλητον στόμιον πρίουσα, Εὐρ. Μηδ. 1189 λευκὴν ἔδαπτον σάρκα. Ἕνεκα τούτου λέγεται κατωτέρω 915 λακὶς χιτῶνος ἔργον οὐ κατοικτιεῖ. Διὰ λύπην διασχίζουσι καὶ αἱ Περσίδες τὰς καλύπτρας κατὰ Πέρσ. 540 πολλαὶ δ' ἁμαλαῖς χερσὶ καλύπτρας κατερεικόμεναι διαμυδαλέους δάκρυσι κόλπους τέγγουσ', ἄλγους μετέχουσαι.

129. Σχολ. «ὅπου δὲ θάνατος ἀπῇ, ἐκεῖ τῶν ἀνθρώπων εὐπραγούντων τιμαὶ τοῖς θεοῖς ἐπιτρέχουσιν. ἐναγέα δὲ ἐναγίσματα» ἤτοι τοῖς θεοῖς προσφέρονται ἀσμένως καὶ σωρηδὸν ἱεραὶ θυσίαι, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι εὐπραγῶσι μηδὲ πιέζῃ αὐτοὺς ὁ φόβος τοῦ θανάτου. Περὶ τοῦ πελομένων καλῶς (τῶν πραγμάτων) ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 260 εὖ ξυντυχόντων. Ἐν τῇ γενικῇ τῆς μετοχῆς ὑπονοεῖται πολλάκις ὡς ὑποκείμενον οὐ μόνον ἡ γενικὴ προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ἀλλὰ καὶ γενικὴ ἰδέα. — *τέλεα*: προσφοραί, ὡς Σοφ. Τραχ. 238 τέλη ἔγκαρπα περὶ τῶν προσφερομένων ἀπαρχῶν τῶν καρπῶν. Πρб. σημ. εἰς Πέρσ. 207 — *ἐπίδρομα* (ἐστι): (=ἐπιρρέουσιν σωρηδὸν καὶ προθύμως) δηλοῖ τὸν ζῆλον, ἐν ᾧ προσφέρονται αἱ χαριστήριοι θυσίαι. Πρб. ἐπίσσυτος Ἀγ. 878 καὶ καρπὸν ἐπίρρυτον Εὐμ. 908.—*ὁπόθι . . ἀπῇ*: ἄνευ τοῦ *ἄν*, ὡς 96 εἰ κρανθῇ. Πρὸς τὴν ἔννοιαν, δι' ἧς ὑπεμφαίνεται τοῖς θεοῖς τὸ ἴδιον συμφέρον, πρб. Ἑ. ἐ. Θ. 76 ξυνὰ δ' ἐλπίζω λέγειν· πόλις γὰρ εὖ πράσσουσα δαίμονας τίει, Χο. 255 πατρὸς νεοσσοὺς τούσδ' ἀποφθείρας πόθεν ἕξεις ὁμοίας χειρὸς εὔθοινον γέρας;

132 κἑ. *δυσαγκριτοι*] ὅ ἐστι δυσανάκριτοι καὶ ἀτέκμαρτοι. Σχολ. «δυσδιάγνωστοι» ἤτοι ποίαν ἔκβασιν ἕξουσι

ποῖ τόδε κῦμ' ἀπάξει;
Ἱλέομαι μὲν Ἀπίαν βοῦνιν
καρβᾶνα δ' αὐδὰν
εὖ, γᾶ, κοννεῖς·
πολλάκι δ' ἐμπίτνω ξὺν λακίδι
λινοσινεῖ
Σιδονίᾳ καλύπτρᾳ.

πλάτα μὲ οὖν λινορραφής τε στροφ. η'.

τὰ ἡμέτερα κακὰ (πόνοι), ἄγνωστον. Αἱ Δαναΐδες διαλέγονται εὐλαβῶς καὶ ὑποστελλόμεναι. Ἡ ἔννοια καθίσταται φανερὰ ἐκ τῶν ἑπομένων: Ἀγνοῶ πῶς ἀποβήσονται τὰ ἐμὰ πάθη. Ἐνδέχεται τὸ τέλος νὰ ᾖ καλόν, ὥσπερ καὶ ἡ ἀρχή. Τότε οὐδεμία αἰτία μομφῆς, οἱ δὲ θεοὶ λήψονται πλούσια δῶρα θυσιῶν. Ἐὰν ὅμως μὴ ὑπερμαχήσωσιν ἡμῶν, τότε, πρὶν κύψω εἰς τὴν βίαν τῶν Αἰγυπτιαδῶν, θὰ προτιμήσω τὸν θάνατον, οἱ δὲ θεοὶ ἀντὶ θυσιῶν θὰ ἀπολαύσωσιν ἀτιμίας. — *ποῖ . . ἀπάξει*: Σχολ. «ἡμᾶς» ἀντὶ τοῦ: ποῖ τόδε τὸ πρᾶγμα ἀποβήσεται Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἶναι λίαν εὐνόητος ἐν τῷ στόματι τῶν μακρὸν θαλάσσιον πλοῦν ποιησαμένων. Πρβ. κατωτέρω 478 καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 743 κακῶν δ' ὥσπερ θάλασσα κῦμ' ἄγει.

134. Ἐφυμνίων εὕρηται ἀρχὴ ἐν τοῖς Πέρσαις (659, 675). Ἐκ τῆς παιδιᾶς τοῦ Ἀριστοφάνους Βατρ. 1265 κἑ. εἰκάζεται ὅτι τὰ ἐφύμνια ἦσαν ἰδιότης τοῦ Αἰσχύλου ἀναφαινομένη μάλιστα ἐν ταῖς Ἱκέτισιν καὶ ἐν τοῖς τρισὶν δράμασι τῆς Ὀρεστείας. Πλὴν δὲ τῶν ἐφυμνίων, ἐν οἷς ἐπαναλαμβάνονται αἱ αὐταὶ λέξεις, ἀπαντῶσιν ἐν τῇ προκειμένῃ τραγῳδίᾳ (στίχ. 638 κἑ.) καὶ τῷ Ἀγ. 379 κἑ. καὶ ἐφύμνια, ἅτινα δύνανται νὰ κληθῶσι ῥυθμικὰ καὶ ὧν ἐν τῷ τέλει πολλῶν στροφῶν καὶ ἀντιστροφῶν ἐπαναλαμβάνεται τὸ αὐτὸ μέτρον. Ὥσπερ τὸ ἐν τῇ προκειμένῃ ἀντιστροφῇ ἐφύμνιον, οὕτω καὶ τὸ ἐν τῇ τελευταίᾳ στροφῇ ἐφύμνιον κεῖται ἐκτὸς τῆς συναφείας τῶν λοιπῶν ἰδεῶν, ὅπερ σαφῶς μηνύει, ὅτι ᾄδεται ὑπὸ ἑτέρου μέρους τοῦ χοροῦ.

140 κἑ. Μέχρι τοῦδε ἡ διὰ τῆς θαλάσσης φυγὴ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀπέβη καλῶς· εἴθε καὶ τὸ τέλος εἴη καλόν, ἀποτρεπόντων τῶν θεῶν τὸν βίαιον γάμον. Σχολ. «ἴσως οὖν πρὸς τὴν ἀρχὴν ἔσται καὶ τὸ τέλος». — Τῷ *μὲν* ἀντιστοιχεῖ τὸ *δὲ* στίχ. 144. — *λινορραφὴς δόμος δορός*: Σχολ. «ἡ ναῦς· παρόσον τρυπῶντες τὰς ναῦς (ἀναγ. σανίδας) σπάρτοις αὐτὰς συνέρραπτον. καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. 14, 383) «νῆας ἀκειόμενον» τὸ συρράπτοντα δηλοῖ· ὅθεν καὶ ἀκεστρίας τὰς ῥαπτρίας φασί». Τοὐναντίον δὲ Πέρσ. 68 λινοδέσμῳ σχεδίᾳ ἀναφέρεται τὸ λινόδεσμος εἰς τα ἐκ λίνου σχοινία τῆς γεφύρας. Εἴρηται δὲ τὸ *δόμος δορός*, ὥσπερ τεῖχος ξύλινον ἐν τῷ γνωστῷ χρησμῷ. — *ἄλα στέγων*: Σχολ. «τὴν θάλατταν εἴργων». Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 202 πύργον στέγειν εὔχεσθαι πολέμιον δόρυ. — *ἀχείματον*: ἄνευ τρικυμίας. — *σὺν πνοαῖς*, οὐρίαις. — *οὐδὲ μέμφομαι*: Πρβ. Σοφ. Φιλ. 1465 καί μ' εὐπλοίᾳ πέμψον ἀμέμπτως. — *ἐν χρόνῳ*: σὺν τῷ χρόνῳ, ἐν καιρῷ, ὡς Εὐμ. 501 μεταῦθις ἐν χρόνῳ. — *πατὴρ ὁ παντόπτας*: πρβ. Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 267 πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας καὶ Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ.

δόμος ἅλα στέγων δορὸς
ἀχείματόν μ' ἔπεμπε σὺν πνοαῖς,
οὐδὲ μέμφομαι· τε-
λευτὰς δ' ἐν χρόνῳ
πατὴρ ὁ παντόπτας
πρευμενεῖς κτίσειεν,
σπέρμα σεμνᾶς μέγα ματρὸς
εὐνὰς ἀνδρῶν, ἐή,
ἄγαμον ἀδάματον ἐκφυγεῖν.

θέλουσα δ' αὖ θέλουσαν ἁγνά μ' ἀντιστρ. η'.
ἐπιδέτω Διὸς κόρα,
ἔχουσα σέμν' ἐνώπι' Ἄρτεμις,

1084 ἰὼ πάνταρχε θεῶν, παντόπτα Ζεῦ. — *πρευμενεῖς κτίσειεν*: καλὰς καὶ εὐτυχεῖς ποιήσειε. Περὶ τοῦ κτίζειν ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 292 ἔκτισαν . . ἀνάνδρους, πρὸς δὲ τὸ πρευμενεῖς πρβ. Ἀγ. 1647 ὅπως κατελθὼν δεῦρο πρευμενεῖ τύχῃ.

147 κἑ. Τὸ τέλος ῥυθμισάτω ὁ Ζεὺς εὐμενῶς, καὶ τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἐκφύγωμεν τὸν γάμον τῶν Αἰγυπτιαδῶν διαμένουσαι παρθένοι. Ὁ Σχολ. ἐξηγεῖται τὸ *ἐκφυγεῖν* διὰ τοῦ «λείπει τὸ δοίη», ἀλλὰ τοῦτο· τὸ *δοίη* κεῖται ἐν τῷ *τελευτὰς πρευμενεῖς κτίσειεν*, οὗτινος ἐπεξήγησις εἶναι τὸ *ἐκφυγεῖν*. Τὸ δὲ *σπέρμα* σημαίνει αὐτὰς τὰς παρθένους καὶ οὐχὶ τὸν Ἔπαφον, καθὰ νομίζει ὁ Σχολ. — *μέγα σεμνῆς*: ἰδὲ σημ. εἰς Προμ. 672. — *μητρός*: τῆς Ἰοῦς. Πρβ. 51 ματρὸς ἀρχαίας.

150 κἑ. Εὐμενής, ὥσπερ καὶ ἐγὼ εὐνοϊκῶς διάκειμαι αὐτῇ, ἐπιδέτω με ἡ σοβαρὸν βλέμμα ἔχουσα Ἄρτεμις, ἡ παρθενικὴ τοῦ Διὸς θυγάτηρ καὶ ὡς παρθένος ῥυσάσθω ἡμᾶς τας παρθένους ἀπὸ τῶν διωγμῶν, ὥστε νὰ ἐκφύγωμεν τὸν γάμον τῶν ἐξαδέλφων. Περὶ τοῦ τεταραγμένου κειμένου ἰδὲ Κριτ. ἐπισημειώσεις. Πρὸς τὸ *θέλουσα θέλουσαν* πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 3, 272 τὴν δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγε ὅνδε δόμονδε. — *ἐπιδέτω*: ἰδὲ σημ. εἰς 1. — *ἐνώπια σεμνά*: σεμνὴν ὄψιν, σοβαρὸν βλέμμα. Ἕτεροι παραβάλλοντες Ἡσύχ. «ἐνώπια· τὰ καταντικρὺ τοῦ πυλῶνος φαινόμενα μέρη, ἃ καὶ διεκόσμουν ἕνεκα τῶν παριόντων» καὶ «προνώπια· τὰ ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν, καθάπερ ἐνώπια τὰ ἔνδον, ὅπου αἱ εἰκόνες τίθενται» ἀναφέρουσι τὴν ῥῆσιν εἰς τοὺς τοίχους ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἐξεικονιζομένου ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὥσπερ *ἐνώπια* παρ' Ὁμήρ. Ὀδ. 21, 121 τόξον μὲν πρὸς σταθμὸν ἐϋσταθέος μεγάροιο ἔκλιν' ἑστάμεναι πρὸς ἐνώπια παμφανόωντα λέγονται οἱ τῆς οἰκίας τοῖχοι ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Εὐστάθιος γράφων «τοὺς ἑκατέρωθεν τῆς εἰσόδου τοίχους» (πρβ. καὶ Ὀδ. 22, 121). Περὶ τῶν ναῶν τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἄργει πρβ. Curtius, Pelopon. τόμ. 2, 364 «Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ἐξέχοντος ὄρους Λυκώνης ἔβλεπέ τις πρὸς τὰ κάτω μαρμαίροντα ἐν μέσῳ κυπαρίσσων τὸν ναὸν τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος· κατωτέρω δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῆς λεωφόρου ἔκειτο ἕτερος τῆς Ἀρτέμιδος ναὸς (ἔπιθι καὶ Παυσ. 2, 24, 5)».

παντὶ δὲ σθένει δι-
ωγμοὺς ἀλκαθοῦσ'
ἀδμῆτας ἀδμήτα
ῥύσιος γενέσθω,
σπέρμα σεμνᾶς μέγα ματρὸς
εὐνὰς ἀνδρῶν, ἐή,
ἄγαμον ἀδάματον ἐκφυγεῖν.

εἰ δὲ μή, μελανθὲς στροφ. θ'.
ἡλιόκτυπον γένος
τὸν γάϊον,

153 κἑ. Παντὶ σθένει τὸν διωγμὸν ἀπαμύνασα καὶ ἀποτρέψασα. Περὶ τοῦ *ἀλκαθοῦσα* πρβλ. Bekk. Anecd. σελ. 383, 31 «ἀλκάθω καὶ ἀλκάθειν. Σοφοκλῆς καὶ Αἰσχύλος· σημαίνει δὲ τὸ βοηθεῖν». Ὅτι δὲ ἐνεστὼς ἀλκάθω ἀλκάθειν δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ ἀλκαθεῖν εἶναι ἀορίστου τύπος αὐθυποτάκτου ῥήματος, κατέδειξεν ὁ Elmsley ἐν Εὐρ. Μηδ. 186. Τοιαῦται ἀπαρέμφατοι γράφονται ἐν τοῖς κώδιξι συνήθως παροξυτόνως.

155 κἑ. *ἀδμῆτας* (ἀπὸ ὀνομαστικῆς ἀδμής, πρβ. Σοφ. Ἠλ. 1239 μὰ τὰν Ἄρτεμιν τὰν ἀδμῆτ' ἀεί, Ο. ἐ. Κ. 1056 ἀδμῆτας ἀδελφὰς) *ἀδμήτα* (ἔπιθι σημ. εἰς 63): Σχολ. «ἡ παρθένος ἡμᾶς τὰς παρθένους». Ἤρτηται δὲ ἡ αἰτιατικὴ *ἀδμῆτας* ἐκ τοῦ *ῥύσιος γενέσθω* (Σχολ. ἀντὶ τοῦ ῥυσάσθω). Πρβ. 254 τηρὸν Ἑρμοῦ ῥάβδον, 368 ἱροδόκων λαίγματα καὶ σημ. εἰς Προμ. 935 κἑ.

160. Σχολ. «εἰ δὲ μὴ ῥύσεται».— *μελανθὲς*: ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ *ἡλιόκτυπον* (= ἡλιοκαές). Πρὸς τὸ *μελανθὲς* (μέλαν ἄνθος, χρῶμα ἔχον) πρβ. Ἡσύχ. «ἄνθη· τὰ χρώματα», Σοφ. Ο. Τ. 742 λευκανθὲς κάρα, Ἡσύχ. «μελανθές· μέλαν» καὶ σημ. εἰς Προμ. 23. Οἱ ἀρχαῖοι, ὡς γνωστόν, ὑπελάμβανον ὅτι τὰ ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἰνδικῇ γένη εἶχον μέλαιναν χροιὰν ἕνεκα τῆς μείζονος προσεγγίσεως αὐτῶν πρὸς τὸν ἥλιον. — Πρὸς τὸ *ἡλιόκτυπος* πρβ. ὀμβρόκτυπος (Ἀγ. 661), χιονόκτυπος (Σοφ. Αἴ. 696), νιφόκτυπος (Ἀθην. σελ. 455 Α). Ὡς Αἰθίοπες τὴν χροιὰν δηλοῦνται οἱ Αἰγυπτιάδαι στίχ. 727, 753. Πρβ. Ἡροδ. 2, 57 μέλαιναν λέγοντες εἶναι τὴν πελιάδα σημαίνουσιν ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν, 2, 104 καὶ Προμ. 877 κελαινὸς Ἔπαφος. Ἐπειδὴ δὲ 240 κἑ. ἐν τοῖς ἀλλοκότοις χαρακτηριστικοῖς δὲν μνημονεύεται ἡ μέλαινα χροιά, δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι τὸ προσωπεῖον ἐξεικόνιζεν ἡλιοκαῆ, οὐχὶ δὲ μελαντάτην ὄψιν.

162 κἑ *τὸν γάϊον Ζῆνα τῶν κεκμηκότων*] Σχολ. «τὸν καταχθόνιον Ἅιδην». Πρβλ. 237, Ἀγαμ. 1385 τοῦ κατὰ χθονὸς Διὸς καὶ Παυσ. 2, 24, 4 Δία γὰρ ἐν οὐρανῷ βασιλεύειν, οὗτος μὲν λόγος κοινὸς πάντων ἐστὶν ἀνθρώπων· ὃν δὲ ἄρχειν φασὶν ὑπὸ γῆς, ἔστιν ἔπος τοῦ Ὁμήρου ὀνομάζον καὶ τοῦτον «Ζεύς τε καταχθόνιος καὶ ἐπαινὴ Περσεφόνεια». Αἰσχύλος δὲ ὁ Εὐφορίωνος καλεῖ Δία καὶ τὸν ἐν θαλάσσῃ. — *τὸν πολυξενώτατον*: πρβ. ἀπόσπ. 228 Ζαγρεῖ τε νῦν με καὶ πολυξένῳ ⟨πατρὶ⟩ χαίρειν, Ἑ. ἐ. Θ. 816 πανδόκον εἰς ἀφανῆ τε χέρσον, 162 Ἅιδου τοῦ νεκροδέγμονος, ἀπόσπ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τὸν πολυξενώτατον
Ζῆνα τῶν κεκμηκότων
ἱξόμεσθα σὺν κλάδοις
ἀρτάναις θανοῦσαι,
μὴ τυχοῦσαι θεῶν Ὀλυμπίων.
ἆ Ζήν, Ἰοῦς ἰὼ
μῆνις μαστίκτειρ' ἐκ θεῶν.
κοννῶ δ' ἄγαν γαμετᾶς
οὐρανόνικον.

406 ἀγησίλαος Ἅιδης, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1568 τὰν παγκευθῆ κάτω νεκρῶν πλάκα. Ἐν τῷ εἰς Δήμητρα Ὕμνῳ, ὃν ὁ Ἐλευσίνιος Αἰσχύλος ἐγίνωσκεν, καλεῖται στίχ. 9, 17 καὶ 430 ὁ Πλούτων Πολυδέκτης καὶ Πολυδέγμων.— *τῶν κεκμηκότων*: τῶν νεκρῶν κατ' εὐφημισμόν, ὥσπερ οἱ καμόντες παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. 11,476 νεκροὶ ἀφραδέες ναίουσι, βροτῶν εἴδωλα καμόντων) καὶ οἱ κεκμηκότες παρὰ Πλάτωνι καὶ Ἀριστοτέλει καὶ ἄλλοις. Τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται καὶ τὸ οἱ κεκοιμημένοι, οἱ κοιμηθέντες ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 11, 241 πεσὼν κοιμήσατο χάλκεον ὕπνον.

165 κἑ. *γένος . . ἱξόμεσθα*] ὡς Πέρσ. 791 πράσσοιμεν ὡς ἄριστα Περσικὸς λεώς. Περὶ τῆς μετὰ ἀπροθέτου αἰτιατικῆς συντάξεως τοῦ ἱξόμεσθα ἔπιθι σημ. εἰς 15 κἑ.— *σὺν κλάδοις*: προστίθεται ἐν ὀδυνηρᾷ πικρίᾳ. Αἱ Δαναΐδες βαρέως φέρουσαι τὴν ἀδικίαν τῶν οὐρανίων θεῶν λέγουσιν, ὅτι ἀποθανοῦσαι τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον θὰ καταβῶσιν εἰς τὸν Ἅιδην σὺν τοῖς ἱκετηρίοις κλάδοις, ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν. Ὁ Ἅιδης γενήσεται αὐταῖς Ζεὺς ἱκέσιος, ἕνεκα δὲ τούτου ἐξελέγη ἡ ῥῆσις «Ζεὺς τῶν κεκμηκότων». *Ζεὺς καταχθόνιος* καλεῖται ὁ Ἅιδης καὶ Ὁμ. Ἰλ. 9, 457, Ζεὺς χθόνιος Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 465.— *μὴ τυχοῦσαι* (τῆς εὐνοίας καὶ βοηθείας τῶν ἄνω θεῶν), ὡς ἁμαρτοῦσαι Πρβ. Σοφ. Φιλ. 231 τοῦτο ὑμῶν ἁμαρτεῖν, Λυσ. 24 σελ. 170 μὴ τοίνυν, ὦ βουλή, ὁμοίως ὑμῶν τύχοιμι τοῖς κτλ. καὶ Verg. Aen. VII, 312: flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

168 κἑ. *Ζὴν*] ἀρχαῖος τύπος ἀντὶ Ζεύς. Ὁ δωρικὸς τύπος Ζὰν ἀπαντᾷ Ἀριστοφ. Ὄρν. 570. — Φεῦ, ἡ κατὰ τῆς Ἰοῦς μῆνις ἐκ τῶν θεῶν (τῆς Ἥρας) μαστίζει ἡμᾶς. Σχολ. «ὦ Ζεῦ, ἡ παρὰ τῶν θεῶν μῆνις κατὰ Ἰοῦς ὠδῆς (ἀνθ' οὗ ὁ Dindorf εἴκασεν «ὠδίς», ὁ δὲ Hermann «ἰώδης», γραπτέον μᾶλλον «μανιώδης») ἐστὶ καὶ μαστιγωτική». Ὁ Σχολ. φαίνεται, ὅτι ἀντὶ τοῦ *ἰὼ* ἀνέγνω ἐπίθετον ἀναφερόμενον εἰς τὸ *μῆνις*, οἷον οἰστρώδης μῆνις κατὰ τὸν Dindorf. — *μαστίκτειρα*: θηλυκὸν τοῦ μαστικτὴρ (475), καθὰ σώτειρα τοῦ σωτήρ. — *ἐκ θεῶν*: ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἥραν, χαρακτηριζομένην ἀκριβέστερον ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ.

170 κἑ. Ἀναγνωρίζω τὴν ζηλότυπον τῆς συζύγου σου φύσιν, ἥτις νικᾷ σύμπαντας τοὺς οὐρανίους· ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ στροβίλου προέρχεται καταιγὶς καὶ χειμών, οὕτω καὶ ἡ ἡμετέρα δυστυχία ὑπεμφαίνει τὴν ἐπήρειαν καὶ δυσμένειαν ἀνωτέρας δυνάμεως.—Πρὸς τὸ *ἄγην* πρβ. Ἀγ. 136 οἷον μή τις ἄγα θεόθεν κνεφάσῃ προτυπὲν στόμιον μέγα Τροίας, Ἡσύχ. «ἄγαις· ζηλώσεσιν. Αἰσχύλος Θρήσσαις», Ἡροδ. 6, 61 φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. — *οὐρανόνικον* (Σχολ. «τὴν τῆς Ἥρας

χαλεποῦ γὰρ ἐκ
πνεύματος εἶσι χειμών.

καὶ τότ' οὐ δικαίοις ἀντιστρ. θ'.
Ζεὺς ἐνέξεται λόγοις,
τὸν τᾶς βοὸς
παῖδ' ἀτιμάσας, τὸν αὐ-
τός ποτ' ἔκτισεν γόνῳ,
νῦν ἔχων παλίντροπον
ὄψιν ἐν λιταῖσιν·
ὑψόθεν δ' εὖ κλύοι καλούμενος·
⟨ᾶ Ζήν, Ἰοῦς ἰώ

τῆς εὐανδρείᾳ νικώσης πάντας τοὺς ἐν οὐρανῷ θεούς· καὶ ἐφ' ἡμᾶς οὖν ἔφθασεν ἡ μῆνις τῆς Ἥρας»): τὴν ὑπερέχουσαν καὶ δεσπόζουσαν τοῦ οὐρανοῦ ἤτοι τῶν οὐρανίων θεῶν. Τῆς ἐν οὐρανῷ νικώσης ζηλοτύπου Ἥρας παρέχει πολλὰ παραδείγματα ὁ Ὅμηρος.

174 κἑ. Ἡ ἔννοια προσκολλᾶται οὐχὶ εἰς τὸ ἐφύμνιον, ἀλλ' εἰς τὴν προηγουμένην ἀπειλήν: θὰ ἀναρτήσωμεν ἑαυτὰς (166), καθὰ σημειοῦται ὁ Σχολ. «πρὸς τὸ ἄνω τοῦτο 'τὸν πολυξενώτατον Ζῆνα τῶν κεκμηκότων ἱξόμεσθα'». Καὶ τότε ἔνοχος ἔσται (ἐνέξεται) ὁ Ζεὺς λόγοις μὴ ἁρμόζουσι τῇ θείᾳ αὐτοῦ φύσει ἤτοι δυσφημηθήσεται καὶ κακολογηθήσεται, ἐὰν ἐν ἡμῖν περιφρονήσῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἔπαφον, τὸν ἡμέτερον γενάρχην, ἀποστρέφων ἐν ταῖς νῦν ἱκεσίαις τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν. Καλούμενος ἀκουσάτω ἡμῶν (πρὸς τὸ καλούμενος 181 συνάπτεται τὸ ἐφύμνιον). Σχολ. «οὐκ εὐαπολόγητος ἔσται, φησίν, ὅταν ἡμᾶς παρίδῃ ἀπολλυμένας».

177 κἑ. *ἀτιμάσας*] Ὁ Ζεὺς θὰ ἀτιμάσῃ τὸν Ἔπαφον, ἐὰν μὴ ἐπακούσῃ νῦν τῶν ἀπὸ τοῦ Ἐπάφου καταγομένων Δαναΐδων, ἱκετευουσῶν. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 809.— *τὸν* = ὅν. Παρὰ τοῖς τραγικοῖς κεῖνται οἱ ἀπὸ τοῦ τ ἀρχόμενοι τύποι τοῦ ἄρθρου ἀναφορικῶς, ἐν τῷ διαλόγῳ συνήθως χάριν τοῦ μέτρου, οἷον 309, 530, Ἀγ. 531 (ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοῖς χορικοῖς 607, 656, 707, Εὐμ. 919). Ὑπεμφαίνει δὲ τὸ ἀρχαϊκὸν ὕφος, ὅτι ἐν τῇ προκειμένῃ τραγῳδίᾳ τοιοῦτοι τύποι ἀπαντῶσιν ἄνευ μετρικῆς ἀνάγκης οὐ μόνον ἐν ᾄσμασι τοῦ χοροῦ (ἐνταῦθα καὶ Χο. 603, Εὐμ. 337), ἀλλὰ καὶ ἐν ἑνὶ τοῦ διαλόγου χωρίῳ (271) — *γόνῳ*· γεννήσει· ὃν ἐποίησε γεννήσει, ὃν ἐπαιδοποίησεν, ὡς Ἰσοκρ. 2,18 ὥσπερ γόνῳ ὄντα πατέρα ἐμαυτοῦ (ὥσπερ φύσει πατέρα) ἐθεράπευον (ἐκεῖνον). Ἐπαιδοποίησε δὲ ὁ Ζεὺς τὸν Ἔπαφον οὐχὶ διὰ φυσικῆς γεννήσεως, ἀλλα δι' ἐπαφῆς. Πρβ. 316 καὶ Ζεύς γ' ἐφάπτωρ χειρὶ φιτύει γόνον.

179 κἑ. *παλίντροπον ὄψιν ἔχων*] ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον. Πρβ. Ἀγαμ. 769 κἑ. τὰ χρυσόπαστα δ' ἔδεθλα σὺν πίνῳ χερῶν παλιντρόποις ὄμμασι λιποῦσ' ὅσια προσέσυτο, Σοφ. Φιλ. 935 ἀλλ' ὡς μεθήσων μήποθ', ὧδ' ὁρᾷ πάλιν καὶ Ὁμ. Ἰλ. 3,427 καθῖζ' Ἑλένη.. ὄσσε πάλιν κλίνασα.

182 - 532 *πρῶτον ἐπεισόδιον*: πρώτη σκηνὴ 182 - 239: Δαναὸς καὶ ὁ κορυφαῖος. Ὁ Δαναὸς ἀγγέλλει τὴν

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

μῆνις μαστίκτειρ' ἐκ θεῶν.
κοννῶ δ' ἄγαν γαμετᾶς
οὐρανόνικον. χαλεποῦ γὰρ ἐκ
πνεύματος εἶσι χειμών⟩.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

Παῖδες, φρονεῖν χρή· ξὺν φρονοῦντι δ' ἥκετε
πιστῷ γέροντι τῷδε ναυκλήρῳ πατρί.
καὶ τἀπὶ χέρσου νῦν προμηθίαν λαβὼν
αἰνῶ φυλάξαι τἄμ' ἔπη δελτουμένας.
ὁρῶ κόνιν, ἄναυδον ἄγγελον στρατοῦ,

προσπέλασιν τοῦ βασιλέως καὶ διδάσκει αὐτάς πῶς ὀφείλουσι νὰ προσενεχθῶσιν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ σκηνῇ (240-349) προσέρχεται ὁ βασιλεὺς Δαναὸς τοῖς προειρημένοις. Αἱ Δαναΐδες λέγουσι τῷ βασιλεῖ, ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τῆς Ἰοῦς καὶ διωκόμεναι ἀδίκως ἐξαιτοῦνται τὴν προστασίαν αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς εἶναι ἄπορος ἀναλογιζόμενος τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς ἠδύνατο νὰ ἐμβάλῃ τὴν πόλιν ἡ ὑπόσχεσις προστασίας. 3. Κομμὸς 350-422, ἐν ᾧ ὁ χορὸς διατελεῖ ἱκετεύων. 4. Χορικὸν (423-446) ἑπόμενον εἰς τοὺς λόγους τοῦ σύννου καὶ περὶ τοῦ πρακτέου διστάζοντος βασιλέως. 5. Σκηνή, ἐν ᾗ ὁ βασιλεὺς (447-532) ἀπόφασιν ποιεῖται νὰ ἐξενέγκῃ εἰς τὸν δῆμον τὸ προβούλευμα. Ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ διαδέχεται ὁ κορυφαῖος τὸν Δαναὸν ἐν τῷ διαλόγῳ πρὸς τὸν βασιλέα.

182 κἑ. *φρονεῖν χρή*] χρεία ἡμῖν φρονήσεως καὶ συνέσεως, ἀνάγκη νὰ φανῆτε φρόνιμοι καὶ συνεταί.— *ξὺν φρονοῦντι δ' ἥκετε*: φρόνιμος δὲ καὶ συνετὸς εἶναι καὶ ὁ καταγαγὼν ὑμᾶς ἐνταῦθα πατήρ. Πρβ. 210 φρονούντως πρὸς φρονοῦντας.— *πιστῷ*: ἀξιοπίστῳ. Πρβ. Χο. 242 πιστὸς δ' ἀδελφὸς ἦσθα, Εὐμ. 291 πιστὸν δικαίως ἐς τὸ πᾶν τε σύμμαχον. — *τῷδε*: ἐμοί. — *ναυκλήρῳ*: κυβερνήτῃ καὶ ἄρχοντι. Σχολ. «ἐξάρχῳ». Πρβ. στασίαρχος 12.

184 κἑ. *καὶ τὰ ἐπὶ χέρσου*] Σχολ. «ὡς τὰ ἐν θαλάσσῃ» ὡς πιστὸς ναύκληρος διηύθυνα ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὸν πλοῦν ὑμῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς νῦν προνοήσας τὰ δέοντα δύναμαι νὰ εἴπω τὰ ἀναμένοντα ὑμᾶς καὶ τί ὀφείλετε πρὸς ταῦτα νὰ πράξητε.— *τὰ ἐπὶ χέρσου*: αἰτιατικὴ τῆς ἀναφορᾶς· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν χέρσον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ποιητέα ἐπὶ τῆς χέρσου. — *προμηθίαν λαβών*: προμηθησάμενος καὶ προνοήσας.— *αἰνῶ*: παραινῶ, ὡς Χο. 553 αἰνῶ δὲ κρύπτειν τάσδε συνθήκας ἐμάς, 711, ἐπαινῶ κατωτέρω 1007, Χο. 579 ὑμῖν δ' ἐπαινῶ γλῶσσαν εὔφημον φέρειν, Ἑ. ἐ. Θ. 583.— *δελτουμένας*: Σχολ. «ἀπογραφομένας» ἤτοι πιστῶς ἐν τῇ μνήμῃ φυλαττούσας. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 815 ἐγγράφου σὺ μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν.

186. *ὁρῶ*] ἀσυνδέτως, διότι ἕπεται ἡ ἐπεξήγησις τοῦ προαγγελθέντος (τἄμ' ἔπη). — *κόνιν*: ἴδε σημ. εἰς Προμ. 1118. — *ἄναυδον ἄγγελον*: ὡς μηνυτὴρ ἄφθεγκτος Εὐμ. 245 περὶ τῶν αἱματηρῶν ἰχνῶν, οἷς ἕπονται αἱ Ἐριννύες. Ἡ ῥῆσις κατάγεται ἀπὸ τοῦ Θεόγνιδος 549: ἄγγελος ἄφθογγος πόλεμον πολύδακρυν ἐγείρει, Κύρν', ἀπὸ τηλαυγέος φαινόμενος σκοπιῆς· ἀλλ' ἵπποις ἔμβαλλε ταχυπτέρνοισι χαλινούς· δήων γάρ σφ' ἀνδρῶν ἀντιάσειν δοκέω κτἑ. Πρβ. ἀφώνους μάρτυρας Εὐρ. Ἱππολ. 1076 καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 64 καὶ 82 αἰθερία κόνις με πείθει φανεῖσ' ἄναυδος σαφὴς ἔτυμος ἄγγελος.

σύριγγες οὐ σιγῶσιν ἀξονήλατοι·
ὄχλον δ' ὑπασπιστῆρα καὶ δορυσσόον
λεύσσω ξὺν ἵπποις καμπύλοις τ' ὀχήμασιν.
τάχ' ἂν πρὸς ἡμᾶς τῆσδε γῆς ἀρχηγέται
ὀπτῆρες εἶεν ἀγγέλων πεπυσμένοι.
ἀλλ' εἴτ' ἀπήμων εἴτε καὶ τεθηγμένος
ὠμῇ ξὺν ὀργῇ τῶνδ' ἐπόρνυται στόλος,
ἄμεινόν ἐστι παντὸς εἵνεκ', ὦ κόραι,
πάγον προσίζειν τῶνδ' ἀγωνίων θεῶν.

187. Τὸ ἀσύνδετον συνᾴδει τῇ γοργῇ καὶ τεταραγμένῃ διηγήσει τοῦ Δαναοῦ. — *σύριγξ*: τὸ εἰς τὴν κενὴν τοῦ τροχοῦ ὀπὴν ἐμβαλλόμενον μέρος τοῦ ἄξονος, ἔτι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ὀπὴ τοῦ τροχοῦ, ᾗ ἐναρμόζεται ὁ ἄξων. Πρб. Σοφ. Ἠλ. 721 ἔγχριμπτε σύριγγα, «δηλονότι τὴν ὀπὴν τοῦ τροχοῦ», καθὰ σημειοῦται ὁ Σχολ. αὐτόθι, καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 137 καὶ 188. — *οὐ σιγῶσιν*, ἀλλ' ἀποτελοῦσι κλαγγήν. — *ἀξονήλατοι*: ἐλαυνόμεναι καὶ κινούμεναι ὑπὸ τοῦ ἄξονος. Πρὸς τὸ ἀξονήλατος πρб. τροχήλατος.

188 κέ. *ὑπασπιστῆρα*] ἀσπιδοφόρον. — *δορυσσόον*: δορυφόρον. Ἀσπὶς καὶ δόρυ ἦσαν ὁπλισμὸς ἑλληνικός. Πρб. σημ. εἰς Πέρσ. 243. — *καμπύλα ὀχήματα*: ὡς καμπύλος δίφρος Πινδ. Ἰσθμ. 3, 47, ἀγκύλον ἅρμα Ὁμ. Ἰλ. 6, 39.

190 κέ. Ἴσως οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας ταύτης μαθόντες παρ' ἀγγέλων (τὴν ἄφιξιν ἡμῶν) ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ἴδωσιν τίνες ἐσμέν. — *πρὸς ἡμᾶς .. ὀπτῆρες εἶεν* = πρὸς ἡμᾶς ἰόντες εἶεν. Πρб. Εὐρ. Βάκχ. 5 πάρειμι Δίρκης νάματα. — *ἀρχηγέται*: ὁ πληθυντικὸς ἀντὶ ἑνικοῦ. — *ὀπτῆρες*: ἀκούσαντες παρὰ ἀγγέλων, θέλουσι νὰ ἴδωσι καὶ ἰδίοις ὄμμασι καὶ πεισθῶσι περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεχθέντων. — *ἀγγέλων*: χωριτῶν καὶ ἀγροτῶν Ἀργείων. Αἱ Ἱκέτιδες δὲν ἔπεμψαν ἀγγέλους, πρб. 244. — Διὰ τῶν λέξεων τούτων προπαρασκευάζεται ἡ ἐμφάνισις τοῦ βασιλέως.

192. *ἀπήμων*] ἐνεργητικῶς, ἀβλαβής, οὐ βλαβερός. Παθητικῶς οὐ βλαπτόμενος Ἀγ. 559. — *τεθηγμένος*: πρб. Εὐρ. Ἱππ. 689 οὗτος γὰρ ὀργῇ συντεθηγμένος φρένας ἐρεῖ καθ' ἡμῶν πατρὶ σὰς ἁμαρτίας καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 702 τεθηγμένον τοί μ' οὐκ ἀπαμβλυνεῖς λόγῳ.

193. *ἐπόρνυται*] ἐφ' ἡμᾶς κινεῖται. — *στόλος*: πλῆθος, ὅμιλος.

194. *παντὸς εἵνεκα*] ἕνεκα παντὸς ἐνδεχομένου.

195. *πάγον* (= λόφον) *προσίζειν*], ὡς βωμὸν προσίζειν Εὐρ. ἀποσπ. 1049, βωμὸν προσέστην Πέρσ. 200. — *τῶνδε*, ὧν αἱ εἰκόνες ὁρῶνται. — *ἀγωνίων θεῶν*: ἀγώνιοι θεοὶ οὔτε ἐνταῦθα (248, 335, 359) οὔτε Ἀγ. 518 εἶναι «οἱ τῶν ἀγώνων προεστῶτες», καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Ἡσύχ. τὸ ἀγώνιοι θεοί, οὐδὲ οἱ θεοὶ τῆς συνελεύσεως, θεοὶ ἀγοραῖοι κατὰ Σχόλ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 24, 1 «παρὰ δὲ Βοιωτοῖς ἀγὼν ἡ ἀγορά .. ὅθεν καὶ ἀγωνίους θεοὺς Αἰσχύλος τοὺς ἀγοραίους», ἀλλ' οἱ σύλλογον θεῖον (θεῖος ἀγὼν Ὁμ. Ἰλ. 7, 298) καὶ ξυντέλειαν (Ἑ. ἐ. Θ. 237, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «τὸ κοινὸν ἄθροισμα τῶν θεῶν») ἀποτελοῦντες, οἷς ἐθύετο ὁμοῦ. Πρб. 228 πάντων ἀνάκτων τῶνδε κοινοβωμίαν. Γελοίως ὁ Σχολ. τοὺς γωνιῶν στερουμένους θεοὺς νομίζει λεγομένους στρογγύλους κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κρεῖσσον δὲ πύργου βωμός, ἄρρηκτον σάκος.
ἀλλ' ὡς τάχιστα βᾶτε, καὶ λευκοστεφεῖς
ἱκτηρίας, ἀγάλματ' αἰδοίου Διός,
σεμνῶς ἔχουσαι διὰ χερῶν εὐωνύμων,
αἰδοῖα καὶ γοεδνὰ καὶ ζαχρεῖ' ἔπη

Στωϊκῶν σημειούμενος «στρογγύλα γάρ ἐστι τὰ ἱερεῖα (ὁ Weil εἰκάζει οὐράνια) καὶ γωνίας οὐκ ἔχοντα».

196. *κρεῖσσον*] ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 1067.—*ἄρρηκτον*: Πρβ. τὸ ὁμηρικὸν ἔγχος ῥῆξε σάκος. Εὐρ. Ἡρακλείδ. 61 οὐ δῆτ', ἐπεί μοι βωμὸς ἀρκέσει θεοῦ καὶ ἀνωτέρω 86 κέ.

197 κέ. *βᾶτε*] εἰς τὸν πάγον τῶν ἀγωνίων θεῶν. — *λευκοστεφεῖς*, ὡς 336. Σχολ. «λευκοῖς ἐρίοις ἐστεμμένας». Ἔπιθι σημ. εἰς 21 κέ.—*ἱκτηρίας*: Πρβ. Ἡροδ. 7, 141 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας, Εὐρ. Ἱκ. 10 ἱκτῆρι θαλλῷ προσπίτνουσ' ἐμὸν γόνυ.—*ἀγάλματα*: ἄγαλμα καθ' Ἡσύχιον πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται, ἀγάλματα δὲ αἰδοίου Διός κείμενον κατὰ παράθεσιν πρὸς τὸ ἱκτηρίας σημαίνει, ὅτι τοῖς κλάδοις ἀγάλλεται ὁ τοὺς ἱκέτας αἰδούμενος καὶ ἐλεῶν Ζεύς. Πρβ. αἰδοίῳ πνεύματι 28, ἔνθα τὸ αἰδοίῳ κεῖται ἐνεργητικῶς. Παραβάλλων τις ὅμως Ὁμ. Ὀδ. 5, 447 αἰδοῖος μέν τ' ἐστι καὶ . . θεοῖσιν ὅς τις ἵκηται ἀλώμενος (Σχολ. «αἰδέσιμος καὶ προσδεκτός»), 7, 165 καὶ 185 ἱκέτῃσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ, 8, 544 ξείνοιο αἰδοίοιο, ἔτι δὲ καὶ 15,373 τῶν ἔφαγόν τ' ἔπιόν τε καὶ αἰδοίοισιν (Σχολ. «οὕτω τοὺς ἱκέτας ἔλεγον») ἔδωκα, ἠδύνατο νὰ ὑπολάβῃ ὅτι τὸ αἰδοῖος Ζεὺς σημαίνει τὸν πάσης αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἄξιον Δία, ὅστις ἱκέσιος ὢν ὑπερμαχεῖ τῶν ἱκετῶν. Πρβ. Παυσ. 7, 25, 1 τὸ δὲ τοῦ Ἱκεσίου μήνιμα πάρεστι μὲν τοῖς ἐς τὴν Ἑλίκην, πάρεστι δὲ καὶ ἄλλοις διδαχθῆναι πολλοῖς ὡς ἔστιν ἀπαραίτητον· φαίνεται δὲ καὶ παραινῶν ὁ ἐν Δωδώνῃ νέμειν ἐς ἱκέτας αἰδῶ. Ἀθηναίοις γὰρ ἀφίκετο παρὰ τοῦ ἐν Δωδώνῃ Διὸς τὰ ἔπη τάδε· φράζεο δ' Ἄρειόν τε πάγον βωμούς τε θυώδεις Εὐμενίδων, ὅθι χρὴ Λακεδαιμονίους σ' ἱκετεῦσαι δουρὶ πιεζομένους· τοὺς μὴ σὺ κτεῖνε σιδήρῳ, μηδ' ἱκέτας ἀδικεῖν· ἱκέται δ' ἱεροί τε καὶ ἁγνοί.

199. *σεμνῶς*] σεμνοπρεπῶς καὶ σοβαρῶς.— *χερῶν εὐωνύμων*: αἱ δεξιαὶ χεῖρες τίθενται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. Σχολ. «ὅ ἐστιν ἀντέχεσθε τῇ δεξιᾷ τῶν ἀγαλμάτων, τῇ ἀριστερᾷ τοὺς κλάδους κατέχουσαι».

200 κέ. *αἰδοῖα* (ὡς 464) . . *ζαχρεῖα ἔπη*] λόγους γοεροὺς καὶ ἔλεον ἐξεγείροντας καὶ τὸ σημεῖον μεγάλης χρείας καὶ ἀπορίας ὄντας. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 9, 269 ἀλλ' αἰδεῖο, φέριστε, θεούς· ἱκέται δέ τοί εἰμεν. Ζεὺς δ' ἐπιτιμήτωρ ἱκετάων τε ξείνων τε, ξείνιος ὃς ξείνοισιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ, Θεοκρ. 25, 6 ὁδοῦ ζαχρεῖον (ἄπειρον) ὁδίτην, Εὐρ. Ἡρακλ. 1302, ἔνθα γράφεται: *βίον ζαχρεῖον* ἀντὶ *βίον τ' ἀχρεῖον*, καθὰ καὶ ἐνταῦθα ὁ Μεδίκ. παρέχει «τὰ χρέα» ἀντὶ «ζαχρεῖα». Ἕτεροι, οἷον ὁ Dindorf, ἑρμηνεύουσιν *ἔπη ζαχρεῖα* διὰ τοῦ λίαν ὠφέλιμα καὶ χρειώδη καὶ τοῖς καιροῖς ἁρμόζοντα ἔπη. Πρὸς δὲ τὸ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ συνηθείᾳ διασωθὲν ζα= διὰ (Curtius, Griech. Etym. σελ. 617 κέ.) πρβ. ζάδηλος, ζάθεος, ζαπληθής, ζάπλουτος, ζάπυρος, ζάχρυσος κτλ. — *ξένους ἀμείβεσθε*: περὶ τῆς πρὸς ἁπλῆν αἰτιατικὴν συντάξεως τοῦ *ἀμείβεσθαι* πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 991 ἓν γάρ μ' ἄμειψαι μοῦνον καὶ Ἡροδ. 2, 173 ταῦτα τοὺς φίλους ἠμείψατο.—*ὡς ἐπήλυδας πρέπει*: δηλ. ἀμείβεσθαι αἰδοῖα ἔπη. Πολλάκις ἐκδιδάσκουσιν οἱ Ἑλ-

ξένους ἀμείβεσθ', ὡς ἐπήλυδας πρέπει,
τορῶς λέγουσαι τὰς ἀναιμάκτους φυγάς.
φθογγῇ δ' ἑπέσθω πρῶτα μὲν τὸ μὴ θρασύ,
τὸ μὴ μάταιον δ' ἐκ σεσωφρονισμένων
ἴτω προσώπων ὄμματος παρ' ἡσύχου.
καὶ μὴ πρόλεσχος μηδ' ἐφολκὸς ἐν λόγῳ
γένῃ· τὸ τῇδε κάρτ' ἐπίφθονον γένος.

ληνες τραγικοὶ τοὺς ξένους καὶ μετοίκους τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὡς Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 62 μανθάνειν γὰρ ἥκομεν ξένοι πρὸς ἀστῶν, ἂν δ' ἀκούσωμεν τελεῖν, 184 τόλμα ξεῖνος ἐπὶ ξένης . . ὅ τι καὶ πόλις τέτροφεν ἄφιλον ἀποστυγεῖν καὶ τὸ φίλον σέβεσθαι, Εὐρ. Ἱκ. 891 ἐκτραφεὶς δ' ἐκεῖ πρῶτον μέν, ὡς χρὴ τοὺς μετοικοῦντας ξένους, λυπηρὸς οὐκ ἦν οὐδ' ἐπίφθονος πόλει οὐδ' ἐξεριστὴς τῶν λόγων, ὅθεν βαρὺς μάλιστ' ἂν εἴη δημότης τε καὶ ξένος.— *τορῶς*: οὕτως, ὥστε εἰσδύεσθαι εἰς τὰ ὦτα, σαφῶς, ἐναργῶς.—*ἀναιμάκτους φυγάς*: διότι ἔφυγον οὐχὶ διὰ φόνον, ὃν διέπραξαν. Πρβ. 6 κέ.

203. Τῷ *πρῶτα μέν* ἕπεται ἐνταῦθα οὐχὶ *ἔπειτα*, διότι τὸ δεύτερον κῶλον ἐκφέρεται ἐν ἄλλῳ τρόπῳ. Ἔπιθι σημ. εἰς 415.—*τὸ μὴ θρασύ*: Ὁ λόγος ὀφείλει νὰ ᾖ ἄμοιρος θρασύτητος, ἡ φωνὴ ὑμῶν ἔστω μὴ θρασεῖα.

204 κέ. *τὸ μὴ μάταιον*] τὸ ἀληθές, καθὰ πολλάκις τὸ *μάτην* κεῖται ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ψευδῶς. Πρβ. Χο. 845 λόγοι . . θνήσκοντες μάτην, Σοφ. Ἠλ. 1298 ἄτῃ τῇ μάτην λελεγμένῃ, Φιλ. 345 λέγοντες εἴτ' ἀληθὲς εἴτ' ἄρ' οὖν μάτην. Παρὰ Προμ. 345 τὸ *γλῶσσα ματαία* ἀναφέρεται εἰς ὑπερφιάλους καὶ ἀκολάστους λόγους. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα τῶν ἐκδοτῶν τινες ἑρμηνεύουσι τὸ μὴ μάταιον διὰ τοῦ τὸ μὴ ἀνόητον καὶ ἀναιδὲς ἤτοι τὸ σεμνὸν καὶ κόσμιον καὶ αἰδῆμον παραβάλλοντες Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Αὐλ. 1090 ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς πρόσωπον; Ἀριστοφ. Σφηξ. 447 οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδώς, Θεοκρ. 27, 69 ὄμμασιν αἰδομένη, Εὐρ. ἀπ. 457 αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖσι γίγνεται, τέκνον.— *σεσωφρονισμένων*: ὁ παρακείμενος, διότι ὁ Δαναὸς ἀναμένει τὸ ἤρεμον καὶ κόσμιον τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων ὡς ἀποτέλεσμα τῶν νουθεσιῶν αὐτοῦ.—*ὄμματος παρ' ἡσύχου*: κατὰ παράθεσιν πρὸς τὸ σεσωφρονισμένων προσώπων. Πρβ. 732 ἡσύχως καὶ σεσωφρονισμένως καὶ Εὐρ. Τρῳ. 649 γλώσσης τε σιγὴν ὄμμα θ' ἥσυχον πόσει παρέσχον.

206. *πρόλεσχος*] προδιηγουμένη, ἀδόλεσχος. — *ἐφολκός*: ἐφελκομένη, ἑπομένη, ὥσπερ ἐφολκὸς ναῦς λέγεται ναῦς μικρὰ προσδεδεμένη μεγάλῃ νηὶ καὶ ἑλκομένη ὑπ' αὐτῆς. Ἄνευ περιστροφῶν χώρει εὐθὺς εἰς τὸ προκείμενον πρᾶγμα καὶ διαλέγου περὶ αὐτοῦ οὐδαμῶς παρεκβαίνουσα καὶ ἑλκομένη ὑπὸ ἀλλοτρίων πραγμάτων. Τὸ ἐν Σχόλ. ἑρμηνεύει τὸ *πρόλεσχος* διὰ τοῦ «πολλὰ προοιμιάζου», τοὐναντίον δὲ ἕτερον Σχόλιον ἐκλαμβάνει τὴν λέξιν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ προπετής, πρόγλωσσος, ἀδόλεσχος, παρέχον καὶ περὶ τοῦ *ἐφολκός* οὐχὶ κατὰ πάντα ἀκριβῆ ἑρμηνείαν: «μήτε προτέρα κατάρχου τοῦ λόγου μήτε ἀμειβομένη μακρολόγει». Κατὰ ταῦτα ὁ Hartung ἑρμηνεύει: ὀφείλουσι νὰ μὴ ἔχωσι γλῶσσαν προπετῆ μηδὲ εἴπωσί τι πρὶν ἐρωτηθῶσιν, ἐξειποῦσαι δὲ τὰ δέοντα νὰ μὴ μακρολογῶσιν, ὁ δὲ Schütz: ἔστε μήτε προπετεῖς καὶ ταχύγλωσσοι μήτε ὀχληραὶ ἀκαιρολογοῦσαι.

207. Ὁ Stanley ἑρμηνεύει *τὸ τῇδε . . γένος*: τὸ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ γέ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

μέμνησο δ' εἴκειν· χρεῖος εἶ ξένη φυγάς.
θρασυστομεῖν γὰρ οὐ πρέπει τοὺς ἥσσονας.

ΧΟΡΟΣ.

πάτερ, φρονούντως πρὸς φρονοῦντας ἐννέπεις.
φυλάξομαι δὲ τάσδε μεμνῆσθαι σέθεν
κεδνὰς ἐφετμάς· Ζεὺς δὲ γεννήτωρ ἴδοι.

νος, οἱ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἄνθρωποι ῥέπουσι λίαν πρὸς φθόνον, ὁ δὲ Schütz: ὅπερ εἶδος (τοῦ λόγου) λίαν μισητὸν εἶναι ἐνταῦθα. Ὀρθότερον ὁ R. Menzel: quod ad hanc rem attinet, maxime est proclivis ad vituperandum gens Argiva ἤτοι: ὡς πρὸς τοῦτο ὁ λαὸς τῶν Ἀργείων εἶναι λίαν φθονερὸς καὶ εὐεπίφορος πρὸς μομφήν. Ὡσαύτως κεῖται 279 πόλις ἄνευ ἥδε, 244 χώραν ἄνευ τήνδε, 640 γένει ἄνευ τῷδε. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. στίχ. 279, Σοφ. ἀπόσπ. 61 ῥῆσις βραχεῖα τοῖς φρονοῦσι σώφρονα πρὸς τοὺς τεκόντας καὶ φυτεύσαντας πρέπει ἄλλως τε καὶ κόρῃ τε κἀργείᾳ γένος, αἷς κόσμος ἡ σιγή τε καὶ τὰ παῦρ' ἔπη, 424 πάντ' οἶσθα, πάντ' ἔλεξα τἀντεταλμένα· μῦθον γὰρ Ἀργολιστὶ συντέμνω βραχύν, Πινδ. Ἰσθμ. 5, 58 τὸν Ἀργείων τρόπον εἰρήσεται πάντ' ἐν βραχίστοις καὶ τὸ αὐτόθι Σχόλ. «σύντομοι δὲ οὐ μόνον Λάκωνες, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀργεῖοι». Τὰ χωρία ταῦτα ἐμφαίνουσιν, ὅτι ὁ Αἰσχύλος γινώσκων καλῶς τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀργείων ποιεῖ τὸν Δαναὸν νουθετοῦντα ταῦτα, ἐπιλανθάνεται δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ποιητοῦ ὁ Hermann λέγων: unde didicit Danaus, qui modo Argos venit, pronos ad vituperandum esse Argivos? — *ἐπίφθονον*: ἐνεργητικῶς κείμενον σημαίνει μισεῖν ἐχθρικῶς διακείμενον.

208. Ἔχετε ἐν νῷ τὸ ὑποχωρεῖν καὶ ἐνδιδόναι. Τὸ *μεμνῆσθαι* μετὰ ἀπαρεμφάτου σημαίνει φροντίζειν, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι. Πρβ. νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν καὶ Κρυγ. § 56, 7, 10. — *χρεῖος εἶ*: Σχολ. «ἐπικουρίας χρήζεις». — Τό τε *ξένη* καὶ *φυγὰς* περιέχουσι τὴν αἰτίαν.

209. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 2, 200 δαιμόνι' ἀτρέμας ἧσο καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε, οἳ σέο φέρτεροί εἰσι, σὺ δ' ἀπτόλεμος καὶ ἄναλκις, 23, 478 οὐδέ τί σε χρὴ λαβραγόρην ἔμεναι· πάρα γὰρ καὶ ἀμείνονες ἄλλοι καὶ Λιβαν. 79 ἐπιστ. «σὺ μὲν παρεκάλεις με πρὸς παρρησίαν ὡς πᾶν οἴσων ὅ τι ἂν ἐξ ἐμοῦ λέγηται. Αἰσχύλος δὲ ἀποτρέπει λέγων μὴ δεῖν τοὺς ἥττους θρασυστομεῖν».

210. *φρονοῦντας*] ὀφείλει νὰ ληφθῇ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *φρονοῦσάν με*, οὐχὶ δὲ τοῦ *φρονούσας ἡμᾶς*, διότι κατὰ τὸν Δαουησιανὸν κανόνα (canon Dawesianus) γίνεται χρῆσις τοῦ ἀρσενικοῦ γένους, ἐὰν γυνή τις ποιῆται περὶ ἑαυτῆς λόγον ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ. Ἐν τῇ ἐν τῷ πληθυντικῷ κειμένῃ ἐννοίᾳ τοῦ γενικοῦ καὶ καθολικοῦ δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ γένος. Ἡ μεταβολὴ τοῦ Τουρνέβου *φρονούσας* ἐμποιεῖ μετρικὴν τραχύτητα (ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 107), τοὐναντίον δὲ ἡ γραφὴ *φρονοῦσαν*, ἧς ὑπερμαχεῖ ὁ Dindorf, θὰ ἥρμοζε κάλλιστα. Περὶ τῆς ἐννοίας ἔπιθι σημ. εἰς 182.

211. *φυλάξομαι μεμνῆσθαι*] προσέξω νὰ ὦ μνήμων. Ποικίλως ἐξήνεγκε τὸν λόγον Σοφ. ἀποσπ. 431, 2 δισσὰ γὰρ φυλάσσεται (ψυχή), φίλων τε μέμψιν κεἰς θεοὺς ἁμαρτάνειν. Πρβ. Ἡροδ. 7, 5 ἵνα . . τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.

212 καὶ 216. *κεδνὰς ἐφετμὰς*] συνετὰς συμβουλάς. Πρβ. Πέρσ. 175 κεδνὰ βουλεύματα. — *γεννήτωρ*: γενέθλιος

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ἴδοιτο δῆτα πρευμενοῦς ἀπ᾽ ὄμματος. 216

ΧΟΡΟΣ.

θέλοιμ᾽ ἂν ἤδη σοὶ πέλας θρόνους ἔχειν. 214

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

μή νυν σχόλαζε μηχανῆς δραστηρίου. 213

ΧΟΡΟΣ.

ὦ Ζεῦ, κόπων οἴκτειρε μὴ ἀπολωλότας. 215

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

κείνου θέλοντος εὖ τελευτήσει τάδε. 217

ΧΟΡΟΣ.

*   *   *   *   *   *

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

καὶ Ζηνὸς ὄρνιν τόνδε νῦν κικλήσκετε.

(Σχολ. «ἔφορος τοῦ γένους»), ὁ ἀρχηγέτης τοῦ ἡμετέρου γένους. Πρβ. 79.— *ἴδοι . . ἴδοιτο δῆτα*: ὡς συγγνοίη . . συγγνοῖτο δῆτα 221 κἑ. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 872 κἑ.

214 καὶ 213. *σοὶ πέλας*] Σχολ. «ὡς αὐτοῦ ἤδη καθεσθέντος». Scite observavit scholiastes, iam consedisse Danaum. Consederat ille autem, ut par erat, ad statuam Jovis, quam credibile est in medio positam fuisse. Hermann. — *σοὶ πέλας*: ὡς ἀποσπ. 102 τοῖς ἐνωτίοις πέλας, Σοφ. Αἴ. 774 τοῖς ἄλλοισιν Ἀργείων πέλας ἵστω, Εὐρ. Φοιν. 845 πέλας φίλοισιν. Συνήθως συντάσσεται τὸ *πέλας* γενικῇ. — *θρόνους ἔχειν*: σημαίνει τὴν πρὸ τοῦ βωμοῦ γονυκλισίαν, ὡς Σοφ. Ο. Τ. 2 τίνας ποθ᾽ ἕδρας τάσδε μοι θοάζετε, Εὐρ. Ἡρακλείδ. 123 ἱκέται κάθηνται . . βωμὸν καταστέψαντες. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 293 γονυπετεῖς ἕδρας προσπίτνω σ᾽, ἄναξ.— *σχόλαζε μηχανῆς*: κατ᾽ ἀναλογίαν τοῦ ὑστερεῖν, λείπεσθαί τινος. — *μηχανῆς δραστηρίου*: ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 1032 θάρσει, παρέσται μηχανὴ δραστήριος, Εὐμ. 649 ἔστι τοῦδ᾽ ἄκος καὶ κάρτα πολλὴ μηχανὴ λυτήριος, κατωτέρω 1083 λυτηρίοις μηχαναῖς, 532 τύχη πρακτήριος. Ὅθεν ὁ νοῦς: μὴ τοίνυν βράδυνε νὰ ἐκτελέσῃς τὸ σχέδιον τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς καταφυγῆς. — Μετὰ ταῦτα ἀναβαίνει ὁ χορὸς εἰς τὸ ὕψωμα καὶ πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν.

215. Οἴκτειρε ἡμᾶς ἕνεκα τῶν δυστυχιῶν οὐχὶ μετὰ τὴν ἀπώλειαν (Σχολ. «μὴ μετὰ τὸ ἀπολέσθαι οἰκτειρήσῃς ἡμᾶς») ἤτοι οἴκτειρε ἡμᾶς πρὶν ὦμεν παντάπασιν ἀπολωλότες ὑπὸ τῶν κόπων καὶ τῶν δυστυχιῶν.— *κόπων*: ὡς στένω σε τᾶς οὐλομένας τύχας Προμ. 413, γενικὴ τῆς αἰτίας. — Περὶ τῆς κράσεως ἐν τῷ *μὴ ἀπολωλότας* ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 678.— *ἀπολωλότας*: ἀρσενικῶς, διότι περιλαμβάνεται καὶ ὁ Δαναός. — Καὶ ἡ εὐχὴ αὕτη μηνύει τὸ σφοδρὸν ἦθος τῶν παρθένων.

217. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἐνδέχεται νὰ εἵπετο ἡ ἔννοια: *καὶ μὴ θέλοντος πάντ᾽ ἀνέρριπται μάτην*.

218 κἑ. *Ζηνὸς ὄρνιν*] Σχολ. «τὸν ἥλιον· ἐξανίστησι γὰρ ἡμᾶς ὡς ὁ ἀλεκτρυών». Ὁ ἀλέκτωρ καταγόμενος ἐκ

ΧΟΡΟΣ.

καλοῦμεν αὐγὰς Ἡλίου σωτηρίους.

τῆς Ἰνδίας διεδόθη πρὸς δυσμὰς διὰ τῶν μηδικῶν καὶ περσικῶν κατακτήσεων (πρβ. Ἀθην. 14 σελ. 655). Ἐν τῇ τοῦ Ζωροάστρου θρησκείᾳ ὁ κύων καὶ ἀλέκτωρ ἦσαν ἱερά, ὁ μὲν ὡς φύλαξ τοῦ οἴκου καὶ τῆς ποίμνης, ὁ δὲ ὡς ἄγγελος τῆς ἠοῦς καὶ σύμβολον τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἡλίου διαλύων διὰ τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς τὰ πνεύματα τοῦ σκότους καὶ δὴ καὶ τὸν δαίμονα τοῦ ὕπνου. Παρ' Ὁμήρῳ (πλὴν τῆς Βατραχομυιομαχίας) καὶ Ἡσιόδῳ, ἔτι δὲ καὶ τοῖς τῶν ἀρχαιοτέρων ποιητῶν ἀποσπάσμασι οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἀλέκτορος. Ἤδη οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν (πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ 17, 602 σελ.1120,13 καὶ εἰς Ὀδύσ. σελ.1598) ὅτι ὁ Ὅμηρος καίπερ ἔχων τὰ κύρια ὀνόματα Ἀλέκτωρ καὶ Ἀλεκτρυὼν ἀγνοεῖ τὸ οὕτως ὀνομαζόμενον πτηνόν. Τὸ πρῶτον δὲ ποιεῖται μνείαν τοῦ ἀλέκτορος ὁ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς 6ης ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας Θέογνις (στίχ. 863 καὶ 864). Παρὰ τοῖς κωμικοῖς, οἷον τῷ Κρατίνῳ (Ἀθην. 9, σελ.374) καὶ Ἀριστοφάνει (Ὄρν.483, 707, 883) καλεῖται ὁ ἀλέκτωρ περσικὸς ὄρνις, ἔτι δὲ καὶ Μῆδος (Ἀριστοφ. αὐτόθι 276). Ὁ ἀλεκτρυὼν ὡς μάχιμος ὄρνις ἦν ἱερὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς (ἔπιθι καὶ Πλουτ. β. Μαρκέλ. 22). Ὡς τὸν ἥλιον ἀγγέλλων ἢ σημαίνων ἐξεικόνιστο ὁ ἀλέκτωρ ἐν Ὀλυμπίᾳ ὑπὸ τοῦ Ὀνάτα ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἰδομενέως κατὰ Παυσανίαν 5, 25, 9 «ὅπου δὲ ὁ ἀλεκτρυὼν ἐστιν ἐπίθημα τῇ ἀσπίδι, Ἰδομενεύς ἐστιν ὁ ἀπόγονος Μίνω· τῷ δὲ Ἰδομενεῖ γένος ἀπὸ τοῦ Ἡλίου τοῦ πατρὸς Πασιφάης, Ἡλίου δὲ ἱερόν φασιν εἶναι τὸν ὄρνιθα καὶ ἀγγέλλειν ἀνιέναι μέλλοντος τοῦ ἡλίου». Ὁ Πλούταρχος (Πυθ. χρηστ. 12) μνημονεύει ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις φέρων ἐν τῇ χειρὶ ἀλέκτορα παρίστατο ὡς θεὸς τοῦ ἡλίου. Ἐπὶ νομισμάτων τῆς ἐν Κρήτῃ Φαιστοῦ βαστάζει νεαρὸς θεός, προφανῶς ἐκπροσωπῶν τὸν ἥλιον, ἐν τῇ δεξιᾷ ἀλέκτορα καθήμενον ἐπὶ τῶν κόλπων αὐτοῦ (ἔπιθι Welcker, Griech. Götterl. 2, 244). Ὅτι ὁ ἀλέκτωρ ἐθύετο τῷ Ἀσκληπιῷ τῷ υἱῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, εἶναι ἐκ τοῦ τέλους τοῦ πλατωνικοῦ Φαίδωνος πασίγνωστον. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤχθη τὸ πτηνὸν εἰς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν κάτω Ἰταλίαν. Ἐπὶ νομισμάτων τῆς Ἱμέρας ἀπαντᾷ ὁ ἀλέκτωρ συχνός, κατά τινα μὲν γνώμην ὡς ἱερὸς τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς προστάτιδος τῆς Ἱμέρας (Παυσ. 6,26,3), κατὰ δὲ ἑτέραν ὡς σύμβολον τῆς ἡμέρας, κατὰ δὲ τὸν Hehn (Kult. und Hausth. σελ. 267) ὡς χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅστις ἤδρευεν ἐν ταῖς ἰαματικαῖς τῆς πόλεως πηγαῖς. Ἐν τῷ προκειμένῳ ὅμως χωρίῳ ἡ ῥῆσις εἶναι ἀδιανόητος, διότι τὸ «Ζηνὸς ὄρνιν» ἀναπολεῖ εὐθὺς τὸν ἀετόν. Πρβ. Προμ. 1053 κἑ., Σοφ. ἀποσπ. 799 ὁ σκηπτροβάμων αἰετός, Διὸς κύων, Πίνδ. Πυθ. 1, 6 εὕδει δ' ἀνὰ σκάπτρῳ Διὸς αἰετός. Ὁ Keck προσνέμων τῷ ὄρνις τὴν ἔννοιαν, ἣν ἔχει ἡ λέξις παρ' Ἀριστοφ. Ὄρν. 719, διατείνεται, ὅτι ὁ Ἥλιος ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα ὀνομάζεται προφήτης τοῦ Διός. Ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἐξελέγχεται ἀνωφελής, διότι ἐν τοῖς ἑπομένοις γίνεται ἰδιαίτερος λόγος περὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἕτεροι τῶν νεωτέρων κριτικῶν, οἷον ὁ Bamberger, Kiehl, Wieseler, Tucker, εἰκάζουσι «Ζηνὸς ἶνιν», ὅπερ ἁρμόζει λεγόμενον μᾶλλον περὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ περὶ τοῦ ἡλίου. Πιθανῶς κατάγεται τὸ «καὶ Ζηνὸς» ἐκ τοῦ προηγουμένου ἐκπεσόντος τοῦ κειμένου στίχου καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο «*ἀλέκτορ' ὄρνιν*», πρὸς ἣν ῥῆσιν δύναταί τις νὰ παραβάλῃ παρὰ μὲν Ὁμήρῳ τὰ σῦς κάπρος, ταῦρος βοῦς, ὄρνις αἰγυπιός, παρὰ δὲ Εὐριπίδῃ: κύκνος ὄρνις, ὄρνις ἀλκυών. Οὕτω δείκνυσιν

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ἁγνόν τ' Ἀπόλλω, φυγάδ' ἀπ' οὐρανοῦ θεόν.

ΧΟΡΟΣ.

εἰδὼς ἂν αἶσαν τήνδε συγγνοίη βροτοῖς.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

συγγνοῖτο δῆτα καὶ παρσταίη πρόφρων.

ΧΟΡΟΣ.

τίν' οὖν κικλήσκω τῶνδε δαιμόνων ἔτι;

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ὁρῶ τρίαιναν τήνδε, σημεῖον θεοῦ.

ὁ Δαναὸς τὸ ἀλέκτορι κεκοσμημένον ἄγαλμα τοῦ ἡλίου. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἀλέκτωρ ἀναμιμνήσκει τὸν ἥλιον, καθὰ δηλοῦσι τὰ Ἠλέκτωρ (Ὁμ. Ἰλ. 6, 513), ἠλέκτωρ Ὑπερίων (Ὕμν. εἰς Ἀπόλ. 369), ἤλεκτρον (λάμπον μέταλλον), Ἠλέκτρα (θεὰ τῆς ἀκτινοβολούσης θαλάσσης), Ἠλεκτρύων (υἱὸς τοῦ Περσέως), Ἠλέκτραι (πύλαι ἐν Θήβαις, περὶ ὧν ἔπιθι κριτικὰς ἐπισημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 364). — Κατὰ τὸν Παυσανίαν 2, 18, 3 ἔκειτο παρὰ τὸν Ἴναχον βωμὸς τοῦ Ἡλίου: «προελθοῦσι δὲ ποταμός ἐστιν Ἴναχος καὶ διαβᾶσιν Ἡλίου βωμός». — *σωτηρίους*: ὥσπερ ἐν γένει ὁ ἥλιος ἔχει θεραπευτικὴν καὶ σωτήριον δύναμιν, οὕτω γένοιτο καὶ σωτὴρ ἡμῶν. Τὰ τοῦ ἡλίου ὀνόματα Ἀκέσιος, Ἀκεσώδυνος, Παιάν, Ἀλεξίκακος, Ἐπικούριος ὑπεμφαίνουσι τὴν ἰαματικὴν δύναμιν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος.

220. Περὶ τῆς ἐξορίας τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔπιθι Εὐρ. Ἀλκ., ἔνθα ὁ Ἀπόλλων ἀφηγεῖται τὴν ἑαυτοῦ θητείαν παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀδμήτῳ λέγων στίχ. 3 κέ. Ζεὺς γὰρ κατακτὰς παῖδα τὸν ἐμὸν αἴτιος Ἀσκληπιόν, στέρνοισιν ἐμβαλὼν φλόγα· οὗ δὴ χολωθεὶς τέκτονας δίου πυρὸς κτείνω Κύκλωπας· καί με θητεύειν πατὴρ θνητῷ παρ' ἀνδρὶ τῶνδ' ἄποιν' ἠνάγκασεν. Ὡσαύτως δὲ ἀφηγοῦντο τὰ τοῦ μύθου ὁ Ἡσίοδος καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης κατὰ τὸν τοῦ εἰρημένου Εὐριπιδείου χωρίου Σχολιαστὴν ἐπαγόμενον «Φερεκύδης δὲ οὔ φησι τοὺς Κύκλωπας ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἀνῃρῆσθαι, ἀλλὰ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν... Ἀλεξανδρίδης δὲ ὁ Δελφός φησι θητεῦσαι αὐτόν, διότι τὸν ἐν Πυθοῖ δράκοντα ἀνεῖλεν». Ἐν τῷ προκειμένῳ τοῦ Αἰσχύλου στίχῳ ὁ Ἥλιος παρίσταται διάφορος τοῦ Ἀπόλλωνος, τοὐναντίον δὲ Χο. 984 ταυτίζεται πρὸς αὐτόν. Πρβ. καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 844 τὰν ἀστιδῆ Ἀπόλλωνι, τὰν ἀνάλιον.

221. *εἰδὼς*] πρβ. Verg. Aen. 1, 630 non ignara mali miseris succurrere disco. — *αἶσαν τήνδε*: τὴν τύχην τῆς ἐξορίας. — *συγγνοίη*: ἐλεήσει οἰκτροὺς ἀνθρώπους γινώσκων ἐκ πείρας πόσον ὀδυνηρὰ εἶναι ἡ ἐξορία.

222. *συγγνοῖτο*: μετὰ τὸ *συγγνοίη*, ὡς 212κέ. *ἴδοιτο* μετὰ τὸ *ἴδοι*, Ἡροδ. 6, 92 Σικυώνιοι μέν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι ὡμολόγησαν ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες ἀζήμιοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο ἦσάν τε αὐθαδέστεροι, Θουκ. 1, 144 πολέμου οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. Τῆς ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδ. γραφῆς σύνγνοιτο παρέχει ὁ Σχολ. τὴν διεστραμμένην ἑρμηνείαν «συγγένοιτο».

224. *ὁρῶ*] Σχολ. «ἐν γραφῇ». Ἀλλ' ὅμως πρβ. 472. — *θεοῦ*: Σχολ. «τοῦ Ποσειδῶνος». — *σημεῖον θεοῦ*: σημαίνουσαν τὸν θεὸν ἤτοι ἐκ τῆς τριαίνης εἰκάζεται ποῖος θεὸς σημαίνεται.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' εὖ τ' ἔπεμψεν εὖ τε δεξάσθω χθονί.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

Ἑρμῆς ὅδ' ἄλλος πομπὸς Ἑλλήνων νόμοις.

ΧΟΡΟΣ.

ἐλευθέροις νυν ἐσθλὰ κηρυκευέτω.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

πάντων δ' ἀνάκτων τῶνδε κοινοβωμίαν
σέβεσθ'· ἐν ἁγνῷ δ' ἑσμὸς ὡς πελειάδων
ἵζεσθε κίρκων τῶν ὁμοπτέρων φόβῳ,
ἐχθρῶς ὁμαίμον καταμιαινόντων γένος.

226. *ἄλλος πομπός*] διότι ἤδη ὁ Ποσειδῶν ἐφάνη πομπός (ἔπεμψεν 225). Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 411 γίγας ὅδ' ἄλλος τοῦ πάρος λελεγμένου μείζων. Ὁ Ἑρμῆς ἦν οὐ μόνον ψυχοπομπός (Σοφ. Αἴ. 832 καλῶ δ' ἅμα πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον εὖ με κοιμίσαι), ἀλλ' ἐν γένει συνοδός (πομπαῖος, πομπός) ὡς κῆρυξ. Πρβ. Εὐμ. 90 κάρτα δ' ὢν ἐπώνυμος πομπαῖος ἴσθι.

227. Τὸ κύριον τῆς ἐννοίας κεῖται ἐν τῷ «ἐλευθέροις»: ἔστω ἐσθλὸς κῆρυξ ἡμῖν, διαμενούσαις ἐλευθέροις, ἤτοι ὡς κῆρυξ παρέχων ἀσφαλῆ συνοδίαν (ἔπιθι σημ. εἰς 245) φροντισάτω, ὅπως μὴ ἀπαχθεῖσαι διὰ τῆς βίας δουλωθῶμεν, ἀλλὰ διαμείνωμεν ἐλεύθεροι.

228. *πάντων ἀνάκτων τῶνδε*] περιλαμβάνει πάντας καὶ τοὺς μὴ ὀνομαστὶ πρότερον δηλωθέντας.— *κοινοβωμίαν*: πρβ. Στράβ. 13, σελ. 622 οἱ βωμοὶ τῶν δώδεκα θεῶν, Παυσ. 5, 15, 1 ἔστιν οὖν βωμὸς ἐν τῷ οἰκήματι θεοῖς πᾶσιν ἐν κοινῷ. Κατὰ τὸ Σχόλ. εἰς Πίνδ. Ὀλ. 5, 5 ὑπῆρχον ἐν Ὀλυμπίᾳ 6 διπλοῖ βωμοί, τοῦ Διός καὶ Ποσειδῶνος, τῆς Ἥρας καὶ Ἀθηνᾶς, τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος, τοῦ Διονύσου καὶ τῶν Χαρίτων, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ, τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας. Ἐν Ἀθήναις ἵδρυσεν ὁ Πεισίστρατος βωμὸν τῶν 12 θεῶν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ποιήσας αὐτὴν κέντρον τῆς πόλεως. Περὶ τῆς κοινῆς λατρείας πολλῶν θεῶν ἢ ἡρώων ἐν ἑνὶ βωμῷ ἔπιθι καὶ Πλούτ. π. φιλαδ. σελ 492 c πολλαχοῦ σύμβωμός ἐστιν Ἰόλαος αὐτῷ (τῷ Ἡρακλεῖ) καὶ συγκατεύχονται παραστάτην Ἡρακλέους ὀνομάζοντες.

229 κἑ. *πελειάδων . . κίρκων*] ὥσπερ ἄγημα περιστερῶν κάθησθε ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ βωμῷ φοβούμεναι τοὺς ὁμοπτέρους κίρκους. Πρβ. Προμ. 883 κίρκοι πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμμένοι, Ὁμ. Ἰλ. 22, 139 ἠύτε κίρκος ὄρεσφιν, ἐλαφρότατος πετεηνῶν, ῥηϊδίως οἴμησε μετὰ τρήρωνα πέλειαν, 15, 237 ἴρηκι ἐοικὼς ὠκέι φασσοφόνῳ, ὅς τ' ὤκιστος πετεηνῶν καὶ τὸν χρησμὸν παρὰ Ζωσίμῳ 1, 54 κίρκος τρήρωσιν διερὸν γόον ἠγηλάζων οἷος πολλῆσιν· ταὶ δὲ φρίσσουσι φονῆα. — *τῶν ὁμοπτέρων*: Σχολ. «τῶν συγγενῶν ὑμῖν». Ἀλλ' ὅμως ἡ ῥῆσις ἀναφέρεται ἐν πρώτοις εἰς τὴν παραβολήν: ὥσπερ αἱ περιστεραὶ τρέμουσι τοὺς ὁμοπτέρους (συγγενεῖς) κίρκους, οὕτω τρέμετε καὶ ὑμεῖς τοὺς ἐξαδέλφους καθεζόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ βωμῷ. Πρβ. Οὐεργ. Aen. 2, 515 κἑ. Hic Hecuba et natae, nequicquam altaria circum praecipites atra ceu tempestate columbae, condensae, et divum amplexae simulacra tenebant.

231 κἑ. Ὥσπερ οἱ κίρκοι σπαράσ-

ὄρνιθος ὄρνις πῶς ἂν ἁγνεύοι φαγών;
τίς δ' ἂν γαμῶν ἄκουσαν ἄκοντος πάρα
ἁγνὸς γένοιτ' ἄν; οὐδὲ μὴ 'ν Ἅιδου θανὼν
φύγῃ ματαίων αἰτίας πράξας τάδε.
κἀκεῖ δικάζει τἀμπλακήμαθ', ὡς λόγος,
Ζεὺς ἄλλος ἐν καμοῦσιν ὑστάτας δίκας.

σοντες τὰς περιστερὰς καθίστανται ἐναγεῖς, οὕτως ἡ σύναψις βιαίου γάμου πρὸς συγγενεῖς εἶναι ἄγος. Περὶ τοῦ σχήματος τῆς παραβολῆς ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 571.— *ἐχθρῶς . . γένος*: πρβ. Πλουτ. αἴτ. Ῥωμ. § 93 σελ. 286 B πετεινοῦ γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε γῦπα γευόμενον, ὡς ἀετοὶ καὶ ἱέρακες μάλιστα τὰ συγγενῆ διώκουσι καὶ κόπτουσι. — *ὄρνιθος ὄρνιν* κτλ.: Πρβ. Varro de ling. l. 6 canis caninam non est. Juven. 15, 159 sed iam serpentum maior concordia; parcit cognatis maculis similis fera: quando leoni fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam expiravit aper maioris dentibus apri? Indica tigris agit rapida cum tigride pacem perpetuam, saevis inter se convenit ursis. — *ὄρνιθος* (γεν. διαιρ.) *φαγών*: ὡς Ξενοφ. Ἀν. 4, 8, 20 τῶν κηρίων ἔφαγον. Ἐπειδὴ τὸ *φαγεῖν* κατὰ τὸν Elmsley ἀπαντᾷ μόνον ἐν σατυρικοῖς δράμασι (Αἰσχ. ἀποσπ. 29, Σοφ. ἀποσπ. 138, Εὐρ. Κύκλ. 336, Σωσιθ. ἀποσπ. 2, 13), ἠδύνατό τις νὰ γράψῃ καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ στίχῳ μετὰ τοῦ Burges *θιγών*. Ἀλλ' ὅμως ἀγνοεῖται ἐὰν τὸ Σοφ. ἀπόσπ. 811 δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρῖε τὸ στόμα ἀνῆκεν σατυρικῷ δράματι, εἰ καὶ τοῦτο εἶναι πιθανόν, μάλιστα δὲ Ἀδέσπ. 134 ἢν μὴ καθάρῃς κάλέσῃς, οὐ μὴ φάγῃς προσνέμεται λίαν πιθανῶς τῷ Τριπτολέμῳ τοῦ Σοφοκλέους. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εὕρηται παμφάγου πυρὸς Εὐρ. Μηδ. 1187. — Περὶ τοῦ διπλοῦ **ἂν** ἔπιθι σημ. εἰς 779. — Πρὸς τὸ *ἄκοντος πάρα* (Σχολ. «παρὰ πατρὸς ἄκοντος») πρβ. Εὐρ. Ἀνδρομ. 987 νυμφευμάτων μὲν τῶν ἐμῶν πατὴρ ἐμὸς μέριμναν ἕξει κοὐκ ἐμὸν κρίνειν τόδε.— *παρὰ ἄκοντος*: ὡς Εὐρ. Ἀνδρομ. 974 φίλων μὲν ἂν γήμαιμ' ἀπ' ἀνδρῶν, 1279 κᾆτ' οὐ γαμεῖν δῆτ' ἔκ τε γενναίων χρεὼν δοῦναί τ' ἐς ἐσθλούς, ὅστις εὖ βουλεύεται, Πλάτ. Πολιτ. σελ. 310 C γαμοῦσι . . παρὰ τούτων (τῶν κοσμίων).

234 κέ. Περὶ τοῦ *οὐ μὴ* (καὶ στιχ. 763), ὅπερ παρ' Αἰσχύλῳ συντάσσεται μόνον ὑποτακτικῇ ἀορίστου, ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 38. — *ματαίων αἰτίας*: τὴν αἰτίαν τῆς ὕβρεως. Πρβ. γλώσσῃ ματαίᾳ Προμ. 345. Τὸ οὐδέτερον κεῖται, ὡς ἐν τῷ γραφὴ παρανόμων, Ἀγ. 803 νόστου δικαίων θ' ὧν ἐπραξάμην πόλιν Πριάμου.

237 *Ζεὺς ἄλλος*] κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 9, 457 θεοί τ' ἐτέλειον ἐπαράς, Ζεύς τε καταχθόνιος καὶ ἐπαινὴ Περσεφόνεια. Πρβ. σημ. εἰς στίχ. 162 κέ. — *ὑστάτας δίκας*: Σχολ. «μεθ' ἃς οὐκ ἔστιν ἄλλη τιμωρία». Ἐννοητέον μᾶλλον τὴν ὑστάτην καὶ ἀμετάκλητον περὶ τῶν ἁμαρτημάτων κρίσιν τοῦ Διός. Πρβ. σημ. εἰς 421 καὶ Πινδ. Ὀλ. 2, 64 τὰ δ' ἐν τᾷδε Διὸς ἀρχᾷ ἀλιτρὰ κατὰ γᾶς δικάζει τις ἐχθρᾷ λόγον φράσαις ἀνάγκᾳ, ἔτι δὲ καὶ τὰ λεγόμενα ἐν τέλει τοῦ πλατωνικοῦ Γοργίου. — *ἐν καμοῦσιν*: ἐν νεκροῖς, καθ' ὃν εὐφημισμὸν ἀπαντᾷ ἡ λέξις παρ' Ὁμήρῳ σημαίνουσα κυρίως τοὺς ἀποκαμόντας ἐν τῷ βίῳ, οἵτινες ἀποθανόντες στεροῦνται πάσης ζωϊκῆς δυνάμεως.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

σκοπεῖτε κἀμείβεσθε τόνδε τὸν τρόπον,
ὅπως ἂν ὑμῖν πρᾶγος εὖ νικᾷ τόδε.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

Ποδαπὸν ὅμιλον τόνδ' ἀνελληνόστολον
πέπλοισι βαρβάροισι καὶ σπαθήμασι
χλίοντα προσφωνοῦμεν; οὐ γὰρ Ἀργολὶς
ἐσθὴς γυναικῶν οὐδ' ἀφ' Ἑλλάδος τόπων.
ὅπως δὲ χώραν οὔτε κηρύκων ὕπο,
ἀπρόξενοί τε, νόσφιν ἡγητῶν, μολεῖν
ἔτλητ' ἀτρέστως, τοῦτο θαυμαστὸν πέλει.

238. *σκοπεῖτε* = προσβλέπετε, ἀσυνδέτως, διότι ἡ λέξις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀγγελθέντος ἤδη (στίχ. 186) ὁμίλου. — *ἀμείβεσθε τόνδε τὸν τρόπον*: ἀποκρίνεσθε καθ' ὃν τρόπον ὑπέδειξα ὑμῖν (στίχ. 200 κέ.), ἵνα ἡ ὑπόθεσις ὑμῶν ἀποβῇ καλῶς. Ἕτεροι ἀναφέροντες τὸ σκοπεῖτε οὐχὶ εἰς τὴν ὄψιν τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ *τόνδε τὸν τρόπον* εἰς τὸ ἑπόμενον *ὅπως* κτλ. ἑρμηνεύουσιν: ἀνασκοπεῖτε (ἀναλογίζεσθε) καὶ ἀποκρίνεσθε καθ' ὃν τρόπον τὸ πρᾶγμα (ἡ ὑπόθεσις) ὑμῶν θὰ νικήσῃ ῥᾷστα. Ἀλλ' ὅμως ἐν τοιαύτῃ ἑρμηνείᾳ ὤφειλε νὰ ἐλέγετο *ὅπως νικήσει* ἀντὶ *ὅπως ἂν νικᾷ*.

240. *ἀνελληνόστολον* = ἐν μὴ ἑλληνικῇ στολῇ. Ὁ Σχολ. «τὸν οὐχ Ἕλληνα κατὰ στολὴν» ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν παραδεδομένην γραφὴν «ἀνέλληνα στόλον». Πρβ. Σοφ. Φιλ. 222 ποίας πάτρας ἂν ἢ γένους ὑμᾶς ποτε τύχοιμ' ἂν εἰπών; σχῆμα μὲν γὰρ Ἑλλάδος στολῆς ὑπάρχει.

241 κέ. *σπαθήμασι* = πυκνώμασι, πυκνῶς διὰ τῆς σπάθης ὑφασμένοις πέπλοις. Πρβ. Ἡσύχ. «σπάθημα· πύκνωμα, ἀπὸ τῶν ταῖς σπάθαις κατακρουόντων τα ὕφη», Χο. 230 ἰδοῦ δ' ὕφασμα τοῦτο . . σπάθης τε πληγάς. — *χλίοντα*: Σχολ. «τρυφῶντα», καλλωπιζόμενον, ἁβρυνόμενον. Πρβ καὶ σημ. εἰς 438 ἀμπύκων πολυμίτων πέπλων τε.

243. *Ἑλλάδος τόπων*] Ἐπίθ. σημ. εἰς Πέρσ. 450 Σαλαμῖνος τόπων. Ἡ ὁμοία περίφρασις ἀπαντᾷ Εὐμ. 292 χώρας ἐν τόποις Λιβυστικοῖς, Εὐρ. Ἀλκ. 67 Θρῄκης ἐκ τόπων δυσχειμέρων.

244 κέ. *οὔτε . . τε*] ὡς Προμ. 260 οὔτ' ἂν εἰσιδεῖν τάδε ἔχρῃζον εἰσιδοῦσά τ' ἠλγύνθην κέαρ, 276 οὔτ' ἐμοὶ λέγειν καθ' ἡδονὴν σοί τ' ἄλγος. — *χώραν*: τήνδε, δηλαδὴ Ἄργος. — *κηρύκων ὕπο*: ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν κηρύκων, διότι ὁ κῆρυξ διακρινόμενος διὰ τοῦ κηρυκείου, τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τοῦ σχήματος τῆς γενειάδος, παρεῖχεν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἑπομένοις αὐτῷ ἀσφάλειαν. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 10, 100 δὴ τότ' ἐγὼν ἑτάρους προΐην πεύθεσθαι ἰόντας οἵτινες ἀνέρες εἶεν ἐπὶ χθονὶ σῖτον ἔδοντες, ἄνδρε δύω κρίνας, τρίτατον κήρυχ' ἅμ' ὀπάσσας, Σχολ. εἰς Ἰλ. 1, 334 «ἄσυλον καὶ θεῖον τὸ τῶν κηρύκων γένος» καὶ «κοινὸς ὁ νόμος μὴ ἀδικεῖσθαι κήρυκα· ἱεροὶ γὰρ οὗτοι καὶ τὰς θυσίας προετοιμάζοντες». — *ἀπρόξενοι*: μὴ ἔχοντες ἐν Ἄργει προστάτην καὶ συνήγορον. Πρβ. στίχ. 930. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ διανοηθῶμεν τὴν ἤδη ἐπὶ τοῦ Ὁμήρου ὑπάρχουσαν ἰδιωτικὴν ξενίαν (πρβ. Σοφ. Ἠλ. 1151 φίλης γὰρ προξένου κατήνυσαν), οὐχὶ δὲ τὸν μεθομήρειον προξενικὸν θεσμὸν τῶν πόλεων. — *νόσφιν*: ἄνευ. Τὸ ἐπικὸν *νόσφι* ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς τραγικοῖς μόνον ἐνταῦθα καὶ παρὰ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κλάδοι γε μὲν δὴ κατὰ νόμους ἀφικτόρων
κεῖνται παρ' ὑμῶν πρὸς θεοῖς ἀγωνίοις·
μόνον τόδ' Ἑλλὰς χθὼν συνοίσεται στόχῳ.
καὶ τἄλλα πόλλ' ἐπεικάσαι δίκαιον ἦν,
εἰ μὴ παρόντι φθόγγος ἦν ὁ σημανῶν.

ΧΟΡΟΣ.

εἴρηκας ἀμφὶ κόσμον ἀψευδῆ λόγον.
ἐγὼ δὲ πρός σε πότερον ὡς ἔτην λέγω,

Σοφ. ἀποσπ. 1028, ἔνθα ὅμως εἶναι νόθον.— *ἡγητῶν*: Σχολ. «πρέσβεων». Ἐννοητέον μᾶλλον ὁδηγοὺς καὶ ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. — *χώραν . . μολεῖν*: Περὶ τῆς ἀπροθέτῳ πτώσει συντάξεως τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσας στίχ. 453 κἑ. — *θαυμαστὸν πέλει*: θαυμάζομεν.

247. *κλάδοι γε μὲν δὴ* κτἑ.] Βεβαίως σαφήνειάν τινα παρέχουσιν οἱ κλάδοι οὓς κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἱκετευόντων ἔχετε ἐν χερσὶν ἐρειδομένους ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῶν ἀγωνίων (ἔπιθι σημ. εἰς στίχ. 195) θεῶν. — *ἀφικτόρων*: πρβ. σημ. εἰς στίχ. 1. Ὁ Σχολ. «Ἑλληνικῶν (ἀναγν. Ἑλληνικοὺς δηλ. νόμους) ἱκετῶν».

249. *συνοίσεται*] Σχολ. «συμφωνήσει». Ὁ Weil: hoc unum Graecia coniectando vobiscum convenit. Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἑρμηνευτέον: ἐν μόνῳ τούτῳ συμφωνήσει ἐξ εἰκασίας ἡ Ἑλλὰς τῷ ἔργῳ ἤτοι τοῦτο μόνον ἐκ τῶν κλάδων θὰ εἰκάσῃ ἡ Ἑλλάς, ὅτι ἐστὲ ἱκέτιδες. Τὸ συμφέρεσθαι κεῖται ὁμοίως, ὡς τὸ τυγχάνειν ἐν ῥήσεσιν, οἷα ἡ τύχοιμ' ἂν εἰπών.

250. *τἄλλα πολλά*] καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων αἰνιγματωδῶν ἐμοὶ θὰ ἐτρεπόμην εἰς εἰκασίας. Σχολ. «ἔμελλον ἂν στοχασμῷ τὰ καθ' ὑμᾶς λέγειν, εἰ μὴ φωνὴν εἴχετε».— *δίκαιον ἦν*: δίκαιον ἂν ἦν, ὡς Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 7, 10 εἰ μὲν αἰσχρόν τι αἱ γυναῖκες ἔμελλον ἐργάσεσθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν· νῦν δὲ κτἑ. — Ἵνα πορίσῃ τῷ στίχῳ τὴν νόμιμον τομήν, προύτεινεν ὁ Martin νὰ γραφῇ «ἔτ' εἰκάσαι». Πρβ. ὅμως 406, 920 καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 254. Ἡ παρατήρησις τοῦ Πόρσωνος, ὅτι ὁ τρίτος καὶ τέταρτος πούς δὲν σύγκειται ἐκ μιᾶς λέξεως, ἔχει τὴν αἰτίαν μόνον ἐν τῇ τομῇ. Πρὸς τὸν προκείμενον στίχον πρβ. Πέρσ. 504 στρατὸς περᾷ κρυσταλλοπῆγα διὰ πόρον.

251. Εἰ μή τινι παρόντι ἡ φωνὴ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ παράσχῃ ἐξήγησιν, τουτέστι πρὸς τί αἱ περαιτέρω εἰκασίαι, ὅτε ἐν προσωπικῇ παρουσίᾳ ἡ γλῶσσα δύναται νὰ ἀνακοινώσῃ τὰ πάντα ἀκριβῶς; Πρὸς τὸ *ὁ σημανῶν* (= ὁ δυνάμενος σημῆναι) πρβ. Προμ. 27 ὁ λωφήσων γὰρ οὐ πέφυκέ πω, Σοφ. Ἀντ. 261 οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν, Ἠλ. 1197 οὐδ' οὑπαρήξων οὐδ' ὁ κωλύσων πάρα;

252. *ἀμφὶ κόσμον*] Σχολ. «περὶ τοῦ κόσμου ἡμῶν ὅτι βάρβαρος». Περὶ τῆς ἐμπροθέτου αἰτιατικῆς: «ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἡμέτερον κόσμον» πρβ. Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 1, 20 τὸν περὶ τοὺς θεοὺς οὐδὲν ἀσεβὲς οὔτ' εἰπόντα οὔτε πράξαντα, Πίνδ. Πυθ. 2, 15 κελαδέοντι μὲν ἀμφὶ Κινύραν πολλάκις φᾶμαι.

253 κἑ. *ἔτην*] Σχολ. «νῦν δημότην», κάλλιον ἰδιώτην. Πρβ. ἀπόσπ. 377 οὔτε δῆμος οὔτ' ἔτης ἀνήρ, Εὐρ. ἀπόσπ. 1014 πόλεως μὲν ἀρχῷ, φωτὶ δ' οὐκ ἔτῃ πρέπον, Corp. Inscr. τόμ. 1 σελ. 26 αἴτε Fέτας αἴτε τελεστὰ αἴτε δᾶμος, Ἡσύχ. «ἔται· ἑταῖροι, συνήθεις, πολῖται, δημόται, φίλοι, ἐπίκουροι». — *τηρὸν Ἑρμοῦ ῥάβδον*: = κή-

ἢ τηρὸν Ἑρμοῦ ῥάβδον, ἢ πόλεως ἀγόν;

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

πρὸς ταῦτ' ἀμείβου καὶ λέγ' εὐθαρσὴς ἐμοί.
τοῦ γηγενοῦς γάρ εἰμ' ἐγὼ Παλαίχθονος
ἶνις Πελασγός, τῆσδε γῆς ἀρχηγέτης.
ἐμοῦ δ' ἄνακτος εὐλόγως ἐπώνυμον
γένος Πελασγῶν τήνδε καρποῦται χθόνα.
καὶ πᾶσαν αἶαν, ἧς δι' ἁγνὸς ἔρχεται

ρυκα, ἀπεσταλμένον τοῦ λαοῦ ἢ τοῦ βασιλέως. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ «τηρόν» (Σχολ. «φύλακα») συντάσσεται, ὥσπερ τὸ «τηροῦντα», τῇ αἰτιατικῇ «ῥάβδον» σημαῖνον τὸν ῥαβδότηρον, τὸν ῥαβδοῦχον. Ἔπιθι σημ. εἰς 155 κἑ. — *πόλεως ἀγόν*: ἡγεμόνα καὶ ἄρχοντα τῆς πόλεως. Τῆς λέξεως ἀγὸς ἀπαντώσης συχνῆς παρ' Ὁμήρῳ ἀναγινώσκονται παρὰ τοῖς τραγικοῖς τρία μόνον παραδείγματα, δύο παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ, ἐνταῦθα καὶ στίχ. 916, καὶ ἓν παρ' Εὐριπίδῃ Ῥήσ. 29. Ὁ χορὸς ἐρωτᾷ ἐὰν ὁ προσελθὼν ἦν ἁπλοῦς ἰδιώτης ἢ κῆρυξ ἢ βασιλεύς.

255 κἑ. Πρὸς ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐμὸν ἀξίωμα ἀποκρίνου καὶ λέγε θαρρούντως, διότι ὢν ἡγεμὼν τῆς χώρας ἔχω τὸ δικαίωμα οὐ μόνον νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς αἰτίας τῆς ὑμετέρας ἐλεύσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποκρίνωμαι ὑμῖν ἐν ὀνόματι τῆς πόλεως.— *εὐθαρσής*: ὡς Ἀγ. 921 εἶπον τάδ' ὡς πράσσοιμ' ἂν εὐθαρσὴς ἐγώ.— *γηγενοῦς*: τοῦ ἐκ γῆς γεννηθέντος. Ὁ πατὴρ τοῦ Πελασγοῦ ὡς αὐτόχθων φέρει τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα Παλαίχθων (Σχολ. «Παλαίχθων ὄνομα κύριον»). Κατὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ Πελασγὸς ἦν αὐτόχθων. Πρβ. Παυσ. 2, 1, 1, 5 Νιόβης δὲ καὶ Διὸς . . παῖς Ἄργος ἐγένετο, ὡς δὲ Ἀκουσίλαός φησι, καὶ Πελασγός, ἀφ' οὗ κληθῆναι τοὺς τὴν Πελοπόννησον οἰκοῦντας Πελασγούς. Ἡσίοδος δὲ τὸν Πελασγὸν αὐτόχθονά φησιν εἶναι, ἔτι δὲ καὶ 8, 1, 2 φασὶ δὲ Ἀρκάδες ὡς Πελασγὸς γένοιτο ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρῶτος . . πεποίηται δὲ καὶ Ἀσίῳ τοιάδε ἐς αὐτόν· «ἀντίθεον δὲ Πελασγὸν ἐν ὑψικόμοισιν ὄρεσσι γαῖα μέλαιν' ἀνέδωκεν, ἵνα θνητῶν γένος εἴη». Ὁ Πελασγὸς ἐνδέχεται νὰ ἐγένετο υἱὸς τοῦ Παλαίχθονος δι' αἰτίαν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευομένην ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ, ἔνθα ἀναγινώσκονται τάδε «εἰκὸς δὲ ἔχει τοῦ λόγου καὶ ἄλλους ὁμοῦ τῷ Πελασγῷ μηδὲ αὐτὸν Πελασγὸν γενέσθαι μόνον· ποίων γὰρ ἂν καὶ ἦρχεν ὁ Πελασγὸς ἀνθρώπων;». Τὸ Ἄργος ὑπολαμβάνεται ὡς κέντρον τοῦ κράτους τοῦ Πελασγοῦ ἕνεκα, ὡς φαίνεται, ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως τοῦ παρ' Ὁμήρῳ Πελασγικοῦ Ἄργους, ὅπερ κατὰ Ἰλιάδ. 2, 681 ἔκειτο ἐν Θεσσαλίᾳ.

258 κἑ. *εὐλόγως ἐπώνυμον*] εὐλόγως (πρβ. στίχ. 47) ἀπὸ ἐμοῦ ἐπονομασθέν.— *καρποῦται*: νέμεται.

260 κἑ. *ἧς δι'* (ἀντὶ *δι' ἧς*) γραπτέον, οὐχὶ δὲ *ἦς δι'*, διότι «πᾶσα πρόθεσις συναληλιμμένη καὶ μὴ ἔχουσα ἀνάπαυσιν οὐκ ἀναστρέφεται» κατὰ Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 18, 191. Ἡ ἐπιτασσομένη πρόθεσις κεῖται παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἐν τριμέτρῳ ἢ μεταξὺ οὐσιαστικοῦ καὶ ἐπιθέτου ἢ ἐν τέλει τοῦ τριμέτρου (ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 67). Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦσιν αἱ μὴ ἀναστρεφόμεναι προθέσεις καὶ τύποι, οἷοι οἱ ὑπαί, διαί, ἔτι δὲ καὶ αἱ προθέσεις ἀντὶ καὶ ἀμφί. Πρβ. Ἀγ. 1276 βωμοῦ πατρῴου δ' ἀντ' ἐπίξηνον μένει, Εὐμ.

Στρυμών, τὸ πρὸς δύνοντος ἡλίου κρατῶ.
ὁρίζομαι δὲ τήν τε Περραιβῶν χθόνα,
Πίνδου τε τἀπέκεινα, Παιόνων λέπας,
ὄρη τε Δωδωναῖα· συντέμνει δ' ὅρος

420 γῆς ὕπαί.— *ἁγνός*: ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 500 ἁγνοῦ Στρυμόνος. — *τὸ πρὸς δύνοντος ἡλίου*· καίπερ κείμενον ἐπιρρηματικῶς, ὡς τἀπέκεινα, τἀπὶ τάδε (263. 265, πρβ. Ἡροδ. 9, 14 ἐς ταύτην δὴ ἑκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο), προστίθεται ὡς ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ πᾶσαν αἶαν ἐμφαῖνον ὅτι ὁ Πελασγὸς ἦρχε τῆς πρὸς δυσμὰς τοῦ Στρυμόνος κειμένης χώρας, ὁ δὲ ποταμὸς οὗτος ἀποτελεῖ τὸ ὅριον τοῦ κράτους αὐτοῦ. Σχολ. «τοῦ πρὸς δυσμὰς μέρους Στρυμόνος κρατῶ. Στρυμὼν δὲ ποταμὸς Θρᾴκης».

262 κἑ. *ὁρίζομαι*] ἐν τοῖς ἐμοῖς ὁρίοις ἔχω ἤτοι κρατῶ καὶ ἄρχω· ἐν ᾗ σημασίᾳ διεσώθη ἡ λέξις καὶ ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ἐπὶ ἐνεργητικοῦ τύπου. Πρβ. Εὐρ. ἀποσπ. 696 ὦ γαῖα πατρίς, ἣν Πέλοψ ὁρίζεται, Πλατ. Μενεξ. σελ. 239 Ε Δαρεῖος πεζῇ μέχρι Σκυθῶν τὴν ἀρχὴν ὡρίσατο. Ὁ νοῦς: Ὁρίζω δὲ καὶ κρατῶ ἤτοι τὰ ὅρια τοῦ ἐμοῦ κράτους περιλαμβάνουσι τὴν χώραν τῶν Περραιβῶν καὶ ἐπέκεινα τοῦ Πίνδου τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Παιόνων καὶ τὰς κορυφὰς τῆς Δωδώνης. Ἐνταῦθα ἐκτείνεται (τὸ ἐμὸν κράτος) μέχρι θαλάσσης. — *συντέμνει . . θαλάσσης*: διακόπτει καὶ ἀφορίζει τὸ ὅριον τῆς θαλάσσης, ὡς Verg. Aen. 1, 287 Caesar, imperium Oceano, famam qui terminet astris. Περὶ τῶν Περραιβῶν πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 2, 748 Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε δύω καὶ εἴκοσι νῆας· τῷ δ' Ἐνιῆνες ἕποντο μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί, οἳ περὶ Δωδώνην δυσχείμερον οἰκί' ἔθεντο, οἵ τ' ἀμφ' ἱμερτὸν Τιταρήσιον ἔργ' ἐνέμοντο, ὅς ῥ' ἐς Πηνειὸν προΐει καλλίρροον ὕδωρ, ἔνθα ὁ Στράβων γράφει 9 σελ. 441 λέγει μὲν οὖν (ὁ ποιητὴς) τούτους τοὺς τόπους τῶν Περραιβῶν, ἀπὸ μέρους τῆς Ἑστιαιώτιδος ἐπειληφότας· ἦσαν δὲ καὶ ὑπὸ τῷ Πολυποίτῃ (Ὁμηρ. αὐτόθι 740) ἐκ μέρους Περραιβικαί, τοῖς μέντοι Λαπίθαις προσένειμε διὰ τὸ ἀναμὶξ οἰκεῖν καὶ τὰ μὲν πεδία κατέχειν τοὺς Λαπίθας καὶ τὸ ἐνταῦθα Περραιβικὸν ὑπὸ τούτοις τετάχθαι ὡς ἐπὶ τὸ πλέον, τὰ δὲ ὀρεινότερα χωρία πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ καὶ τοῖς Τέμπεσι τοὺς Περραιβοὺς καὶ σελ. 442 οἱ Περραιβοὶ τινὲς μὲν συσταλέντες περὶ τὰ ἑσπέρια τοῦ Ὀλύμπου μέρη κατέμενον αὐτόθι πρόσχωροι ὄντες τοῖς Μακεδόσι, τὸ δὲ πολὺ μέρος εἰς τὰ περὶ τὴν Ἀθαμανίαν ὄρη καὶ τὴν Πίνδον ἐξέπεσε. Οἱ Περραιβοί, κραταιὸν καὶ πολεμικὸν φῦλον τῶν Πελασγῶν, ἀπῴκισαν ἐκ τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν Ἑστιαιώτιδα καὶ Πελασγιώτιδα ἐν Θεσσαλίᾳ. Συνήθως ὡς Περραιβία ἐνοεῖτο ἡ χώρα, ἥτις πρὸς βορρᾶν μὲν ὡρίζετο ὑπὸ τῶν Καμβουνίων ὀρέων, πρὸς δυσμὰς δὲ ὑπὸ τοῦ Πίνδου, πρὸς δὲ μεσημβρίαν ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῆς Ὄσσης. Ὁ Αἰσχύλος διανοεῖται τοὺς Περραιβοὺς οἰκοῦντας τοὺς πρὸς βορρᾶν τόπους τῆς Θεσσαλίας.—*Παιόνων λέπας*: τὴν πετρώδη Παιονίαν. Περὶ τῶν Παιόνων πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 2.848 αὐτὰρ Πυραίχμης ἄγε Παίονας ἀγκυλοτόξους, τηλόθεν ἐξ Ἀμυδῶνος, ἀπ' Ἀξιοῦ εὐρὺ ῥέοντος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. 16,233 Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε Πελασγικὲ σημειοῦται «ὅτι δὲ περὶ τοὺς τοιούτους τόπους καὶ γῆ Παιόνων ἐστί», δηλοῖ ὁ γράψας οὕτω· «Παίοσιν ὅμοροι Σελλοὶ καὶ Δόλοπες περὶ Δωδώνην μέχρι Ἀχελῴου», διὰ τοῦτο ὀφείλει τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ Αἰσχύλος τίθησι τοὺς Παίονας ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς τοῦ Πίνδου κειμένῃ ὀρεινῇ χώρᾳ. — *ὄρη Δωδωναῖα*: Στράβ. 7

ὑγρᾶς θαλάσσης· τῶνδε τἀπὶ τάδε κρατῶ.
αὐτῆς δὲ χώρας Ἀπίας πέδον τόδε
πάλαι κέκληται φωτὸς ἰατροῦ χάριν.
Ἆπις γὰρ ἐλθὼν ἐκ πέρας Ναυπακτίας

σελ. 328 ἡ Δωδώνη τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ Θεσπρωτοῖς ἦν καὶ τὸ ὄρος ὁ Τόμαρος ἢ Τμάρος (ἀμφοτέρως γὰρ λέλεται), ὑφ' ᾧ κεῖται τὸ ἱερόν.

265. Σχολ. «ὁ δὲ ὅρος ὁ ἡμέτερος κἀπὶ Δωδώνην ἔχει ἕως τῆς θαλάσσης· καὶ ἐπέκεινα δὲ τῶνδε κρατῶ». Διὰ τοῦ «τῶνδε τὰ ἐπὶ τάδε κρατῶ» συγκεφαλαιοῖ ὁ βασιλεὺς τὰς προμνημονευθείσας χώρας: τούτων ἄρχω ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἐν ταύτῃ τῇ διευθύνσει. Τὸ *τὰ ἐπὶ τάδε* σημαῖνον κατὰ ταύτην τὴν ἔκτασιν γῆς ἀναλογεῖ πρὸς τὰς ῥήσεις: ἐπὶ δεξιά, ἐπ' ἀριστερά, ἐπ' ἀμφότερα. Συνήθως δὲ τὸ ἐπὶ τάδε δηλοῦν τὸ ἐντεῦθεν μέρος χώρας τινὸς κεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐπέκεινα, ὥσπερ Ἀριστοτ. π. τ. ζ. ἱστ. 8,28 ἐν Κεφαλληνίᾳ ποταμὸς διείργει, οὗ ἐπὶ τάδε μὲν γίγνονται τέττιγες, ἐπέκεινα δ' οὐ γίγνονται, καὶ τὴν ἔννοιαν ταύτην προσνέμων ὁ Hermann τῷ προκειμένῳ Αἰσχυλείῳ χωρίῳ ἑρμηνεύει: τὰ κείμενα ἐντεῦθεν τῶνδε τῶν ὁρίων. — *αὐτῆς δὲ . . πέδον* = ἡ κυρία ὅμως χώρα (τοῦτο κεῖται ἐν τῷ *αὐτῆς*) τοῦ ἐμοῦ κράτους εἶναι ἡ Ἀπία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἡγούμενον «τἀπὶ τάδε». Περὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν Πελασγῶν γράφει ὁ Στράβων σελ. 220: Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖόν τι φῦλον κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς παρὰ Θεσσαλίαν, ὁμολογοῦσιν ἅπαντες σχεδόν τι . . καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἡ Θεσσαλία λέγεται, τὸ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὀρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ το ἐπάρξαι τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς· τόν τε Δία τὸν Δωδωναῖον αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὀνομάζει Πελασγικόν· «Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε, Πελασγικέ». πολλοὶ δὲ καὶ τὰ Ἠπειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικὰ εἰρήκασιν, ὡς καὶ μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων . . Αἰσχύλος δὲ ἐκ τοῦ περὶ Μυκήνας Ἄργους φησὶν ἐν Ἱκέτισι καὶ Δαναΐσι τὸ γένος αὐτῶν. καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἔφορος κληθῆναι καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελάῳ φησὶν ὅτι «Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ ἐλθὼν ἐς Ἄργος ᾤκισ' Ἰνάχου πόλιν, Πελασγιώτας δ' ὠνομασμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν' Ἑλλάδα» κτλ. — *Ἀπία*: ἀρχαιοτέρα τῆς Πελοποννήσου ὀνομασία ἀπὸ τοῦ Ἄπιδος, ὅστις ἦν υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος.

267. *φωτὸς ἰατροῦ*] Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 4, 193 Μαχάονα δεῦρο κάλεσσον, φῶτ' Ἀσκληπιοῦ υἱὸν ἀμύμονος ἰητῆρος, 21, 545 Ἀγήνορα δῖον, φῶτ' Ἀντήνορος υἱὸν ἀμύμονά τε κρατερόν τε.

268 κέ. *Ἆπις*] Πρβ. σημ. εἰς 123 καὶ Ἀπολλόδ. 2,1,1.3 Φορωνεὺς ἁπάσης τῆς ὕστερον Πελοποννήσου προσαγορευθείσης δυναστεύων ἐκ Τηλεδίκης νύμφης Ἆπιν καὶ Νιόβην ἐγέννησεν. Ἆπις μὲν οὖν εἰς τυραννίδα τὴν ἑαυτοῦ μεταστήσας δύναμιν καὶ βίαιος ὢν τύραννος, ὀνομάσας ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν Πελοπόννησον Ἀπίαν, ὑπὸ Θελξίωνος καὶ Τελχῖνος ἐπιβουλευθεὶς ἄπαις ἀπέθανε καὶ νομισθεὶς θεὸς ἐκλήθη Σάραπις, ἔτι δὲ καὶ Σχολ. εἰς Ἀπολλ. Ῥ. 4, 263 Ἀπιδανήων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἀπὸ Ἄπιδος τοῦ Φορωνέως. Ὁ Κούρτιος (Griech. Etym. σελ. 469[5]) ἑπόμενος τῷ Pott (Etym. Forsch. 2 σελ. 43(ἀνάγει τὸ Ἀπία εἰς τὴν ῥίζαν âp (= aq = ὕδωρ) παραβάλλων αὐτὸ πρὸς τὴν ὀψιαιτέραν ὀνομασίαν τῆς Πελοποννήσου (Μορέας), ἣν ὑπολαμβάνει προελθοῦσαν οὐχὶ ἐκ τοῦ δένδρου τῆς μορέας καὶ τῆς αὐτόθεν ἐξεργαζομένης μετάξης, ἀλλ' ἐκ τοῦ σλαβικοῦ morje (= mare = θάλασσα), καὶ σημαίνου-

ἰατρόμαντις παῖς Ἀπόλλωνος χθόνα

σαν χώραν περικλυζομένην ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἐὰν ἡ παραγωγὴ αὕτη ἦν ὀρθή, τότε τὸ ὄνομα Ἀπία προέκυψεν ἐκ τῶν Δωριέων, οἵτινες διεπεραιώθησαν ἐκ τῆς Ναυπάκτου εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ δὲ Ἆπις εἶναι ὁ ἐπώνυμος ἥρως τῆς δωρικῆς ἐπιδρομῆς εἰς τὴν εἰρημένην χερσόνησον.— *πέρας Ναυπακτίας*=περαίας Ναυπακτίας, τῆς πέραν τῆς θαλάσσης κειμένης Ναυπακτίας χώρας. Καὶ Ἀγ. 200 Χαλκίδος πέραν ἔχων ἐκληπτέον τὸ πέραν ὡς αἰτιατικήν. Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 306, 23 «τὸ πέρην δηλοῖ μὲν τὸ πέραν, ἔστι δὲ ἐπίρρημα μεταβληθὲν ἀπὸ θηλυκῆς αἰτιατικῆς· πέρα γὰρ ἡ γῆ κατὰ γλῶσσαν, ὅθεν ἡ περαία παράγεται, ἧς ἡ αἰτιατικὴ πέραν». Περὶ τοῦ ἀναχρονισμοῦ σημειοῦται ὁ Σχολ. «τοῦ πέρατος· ἀνεχρόνισε δέ· τῶν γὰρ Ἡρακλειδῶν ναυσὶ διαβάντων εἰς Ἄργος οὕτως ἐκλήθη Ναύπακτος». Πρβ. Παυσ. 10, 38, 10 κληθῆναι δὲ ἀπὸ γυναικὸς ἢ νύμφης τεκμαίρομαι τὴν πόλιν, ἐπεὶ ἐπὶ Ναυπάκτῳ γε οἶδα εἰρημένον ὡς Δωριεῖς οἱ ὁμοῦ τοῖς Ἀριστομάχου παισὶ τὰ πλοῖα αὐτόθι ἐποιήσαντο, οἷς ἐς Πελοπόννησον ἐπεραιώθησαν, Στράβ. 9 σελ. 426 ἡ Ναύπακτος . . ὠνόμασται ἀπὸ τῆς ναυπηγίας τῆς ἐκεῖ γενομένης, εἴτε τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκεῖ ναυπηγησαμένων τὸν στόλον, εἴθ', ὥς φησιν Ἔφορος, Λοκρῶν ἔτι πρότερον παρασκευασάντων, Ἀπολλόδ. 2, 8, 2.

269. *ἰατρόμαντις*] Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 48, 35 «οἱ παλαιοὶ ἐν τῷ «ἀλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν» φασὶ καὶ ὅτι κοινή πως ἐστι τέχνη ἰατρικὴ καὶ μαντική. Μελάμπους οὖν καὶ Πολύειδος ἀμφότεροι ἐπ' ἀμφοῖν ἔνδοξοι ἐγένοντο», Αἰσχ. Εὐμ. 62 (περὶ τοῦ Ἀπόλλωνος) ἰατρόμαντις δ' ἐστὶ καὶ τερασκόπος καὶ τοῖσιν ἄλλοις δωμάτων καθάρσιος, Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 11 ἰατρὸς ὢν καὶ μάντις, ὥς φησιν, σοφός, ἔτι δὲ καὶ Haeser, Gesch. der Medicin 1853 τόμ. 1, 1 «τῇ ἀπαιδεύτῳ καὶ αὐτοφυεῖ ἐμπειρίᾳ ἠκολούθησε μετ' οὐ πολὺ ποιά τις θεωρία καὶ δὴ τὸ πρῶτον τοιαύτη, ἥτις ἀνάγουσα τὰς ἀσθενείας εἰς τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν ἐπειρᾶτο νὰ θεραπεύσῃ αὐτὰς διὰ θρησκευτικῶν ἐπῳδῶν. Οἱ πρῶτοι ἰατροὶ ἦσαν οἱ σοφοὶ τοῦ λαοῦ, οἱ ἱερεῖς καὶ ἕνεκα τούτου παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς πρώτης ἀρχαιότητος ἔτι δὲ καὶ τοῖς νῦν ἐν ἀρχεγόνῳ καταστάσει ζῶσι ἡ ἰατρικὴ ἔχει στενὴν συνάφειαν πρὸς τὴν θρησκευτικὴν λατρείαν».—*παῖς Ἀπόλλωνος*: Ὁ Ἆπις ἦν μυθικὸν πρόσωπον τῆς ἀρχαιοτέρας πελοποννησιακῆς παραδόσεως. Τὸ ὄνομα ἑρμηνεύεται διαφόρως, ὑπό τινων ὡς προσωποποίησις τῶν Ἀπιδόνων, Ἀπιδανήων καὶ τῶν συγγενῶν τούτοις φύλων (Buttmann, Lex. 1, 68), ὑπὸ δὲ ἑτέρων (Maass, de Aesch. Suppl. Ind. lect. Gryph. 1890-91 σελ. X καὶ Preller, Griech. Myth. 1, 289), ταυτιζόντων αὐτὸ πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, ὡς σημαῖνον ὅπερ καὶ τὸ *ἤπιος*. Ἐξεικονίζεται ὡς κραταιὸς βασιλεύς, ἄρχων ἁπάσης τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχων τὴν ἕδραν ἐν διαφόροις χώραις αὐτῆς, ἤτοι 1) ἐν Ἄργει ἀναφαίνεται ἐν τῷ γένει τοῦ Ἰνάχου ὡς υἱὸς τοῦ Φορωνέως καὶ τῆς Τηλεδίκης (τῆς Πειθοῦς κατὰ τὸν Σχολ. Εὐρ. Ὀρ. 932, 1246), ἀδελφὸς τῆς Νιόβης (καὶ τοῦ Αἰγιαλέως καὶ Εὐρώπος (πρβ. Σχολ. Εὐρ. αὐτόθι). Βίαιος ὢν τύραννος φονεύεται ὑπὸ τοῦ Τελχῖνος καὶ Θελξίωνος, ἐπειδὴ δὲ ἦν ἄπαις, τὸν φονέα τιμωρεῖται ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἄργος (Ἀπολλοδ. 2, 1, 1, 3 κέ., Τζέτζ. εἰς Λυκ. 177). — 2) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Σικυωνίων βασιλέων παρίσταται ὡσαύτως ὡς ἄρχων κραταιὸς ἁπάσης τῆς Πελοποννήσου ἔχων ὅμως πατέρα τὸν Τελχῖνα καὶ υἱὸν τὸν Θελξίωνα (Παυσ. 2, 5, 7).— 3) Ἐν τῷ Ἀρκαδικῷ Παλλαντίῳ ἀναφαίνεται ὡς υἱὸς τοῦ Ἰάσωνος καὶ βασιλεὺς τῆς χώρας. Ἐν τοῖς ἐπιταφίοις ἀγῶσι τοῦ Ἀρκάδος ἥρωος Ἀζᾶνος φονεύεται

τήνδ' ἐκκαθαίρει κνωδάλων βροτοφθόρων,
τὰ δὴ παλαιῶν αἱμάτων μιάσμασιν
χρανθεῖσ' ἀνῆκε γαῖ' ἄκη μηνιμάτων,
δρακονθόμιλον δυσμενῆ ξυνοικίαν.
τούτων ἄκη τομαῖα καὶ λυτήρια

ἐξ ἀμελείας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἐπειῶν Αἰτωλοῦ, παρ' οὗ λαμβάνουσι τιμωρίαν τὰ τέκνα τοῦ Ἄπιδος (Παυσ. 5, 1, 8). Ὁ Ἀπολλόδωρος 1, 7, 6 ἀνάγει τοῦτο εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Φορωνέως. — Τετάρτη δὲ παράστασις διεσώθη παρὰ μόνῳ τῷ Αἰσχύλῳ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ἔνθα ὁ Ἄπις εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, μυθικὸς μάντις καὶ ἰατρός, ὅστις ἐρχόμενος ἐκ πέραν κειμένης γῆς, ἐκ τῆς Ναυπάκτου, εἰς Ἄργος ἐκκαθαίρει τὴν χώραν ταύτην τῶν κνωδάλων. Ἡ μεταποίησις αὕτη τοῦ μύθου φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Δωριέων, οἵτινες μεταβαλόντες τὸν ἐγχώριον ἥρωα εἰς ξένον προσένειμαν τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰς τὸν ἑαυτῶν Ἡρακλέα (ἔπιθι Wernicke, Verhandl. d. 40. Philol. Vers. in Görlitz σελ. 284 κέ.). Συνῳδὰ δὲ τούτοις καλεῖ τὸν Ἄπιν ὁ μὲν Πορφύριος (π. ἀπ. 3, 15) τὸν πρῶτον νομοθέτην, ὁ δὲ Σουΐδας (λ. Ἄπις) τὸν πρῶτον ἰατρόν, διανοούμενοι ἀμφότεροι τὸν Αἰγύπτιον Ἄπιν, ὃν ἐν ὑστέροις χρόνοις συνέχεον πρὸς τὸν Πελοποννήσιον ἱστοροῦντες, ὅτι ὁ Ἄπις ἐν τέλει τοῦ βίου αὐτοῦ μεταβὰς εἰς Αἴγυπτον καὶ ἱδρύσας αὐτόθι τὴν Μέμφιν ἐλατρεύετο μετὰ θάνατον ὡς Σάραπις (πρβ. Ἀπολλόδ. 2, 1, 1, 4, Κλήμ. Ἀλ. Στρωμ. 1, 21 σελ. 106 καὶ Αὐγουστ. de civ. Dei 18, 5). — *παῖς Ἀπόλλωνος*: ὥσπερ ὁ Ἀσκληπιός. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἦν καὶ ὁ πατρῷος τῶν Δωριέων θεός.

270. *ἐκκαθαίρει κνωδάλων*] γενόμενος οὕτως ἕτερος Ἡρακλῆς.

271 κέ. τὰ] = ἅ: ἔπιθι σημ. εἰς 177. — ***παλαιῶν αἱμάτων μιάσμασιν χρανθεῖσα*** (= ἐκ παλαιῶν αἱμάτων μιανθεῖσα): Σχολ. «ὡς τῶν πολιτῶν αὐτοκτονησάντων». — *ἀνῆκε*: πρβ. Πλάτ. Μενεξ. σελ. 237 D ὅτε ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυε ζῷα παντοδαπά, θηρία τε καὶ βοτά, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα θηρίων ἀγρίων ἄγονος καὶ καθαρὰ ἐφάνη, Παυσαν. 1, 26, 9 πάλαι δὲ ἄρα τὰ θηρία φοβερώτερα ἦν τοῖς ἀνθρώποις . . ὥστε καὶ ἐλέγετο τὰ μὲν ἀνιέναι τὴν γῆν, τὰ δὲ ὡς ἱερὰ εἴη θεῶν, τὰ δὲ καὶ εἰς τιμωρίαν ἀνθρώπων ἀφεῖσθαι. — *ἄκη μηνιμάτων*: ἐξιλασμὸν τῆς ἑαυτῆς ὀργῆς. Πρβ. Χο. 277 τὰ μὲν γὰρ ἐκ γῆς δυσφρόνων μηνίματα ἔταις πιφαύσκων εἶπε βλαστάνειν νόσους, Πλάτ. Φαίδρ. σ. 244 D νόσων καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν ἦν καὶ Εὐρ. Φοιν. 933 φόνιον αἷμα γῇ Κάδμου χοὰς δοῦναι, παλαιῶν Ἄρεος ἐκ μηνιμάτων, ὃς γηγενεῖ δράκοντι τιμωρεῖ φόνον.

273. *δρακονθόμιλον*] = δρακοντοπληθῆ (πρβ. γυναικοπληθὴς ὅμιλος Πέρσ. 126, Κενταυροπληθῆ πόλεμον Εὐρ. Ἡρακλ. 1273, ξύλλογοι γυναικοπληθεῖς Ἀλκ. 951), πλήρη δρακόντων καὶ δυσμενῆ τοῖς ἀνθρώποις συνοικίαν. — *ξυνοικίαν*: πρβ. Εὐμ. 917 δέξομαι Παλλάδος ξυνοικίαν.

274. *ἄκη τομαῖα*] ὡς Χο. 537 ἄκος τομαῖον ἐλπίσασα πημάτων. Ἐπειδὴ δὲ Χο. 167 τομαῖον βόστρυχον καὶ Εὐρ. Ἀλκ. 102 χαίτη τομαῖος εἴρηται περὶ τῶν ἀποκεκομμένων τριχῶν, διὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι *ἄκος τομαῖον* ἀναμιμνήσκει τὴν ῥῆσιν *φάρμακα τέμνειν* (πρβ. Ἀγ. 17 ὕπνου τόδ' ἀντίμολπον ἐντέμνων ἄκος), οὐχὶ δὲ τὴν τομὴν τῶν χειρουργῶν (Ἀγ. 839 ὅτῳ δὲ καὶ δεῖ φαρμάκων παιωνίων ἤτοι κέαντες ἢ τε-

πράξας ἀμέμπτως Ἆπις Ἀργείᾳ χθονὶ
μνήμην ποτ' ἀντίμισθον ηὗρετ' ἐν λιταῖς.
ἔχουσα δ' ἤδη τἀπ' ἐμοῦ τεκμήρια
γένος τ' ἂν ἐξεύχοιο καὶ λέγοις πρόσω.
μακράν γε μὲν δὴ ῥῆσιν οὐ στέργει πόλις.

ΧΟΡΟΣ.

βραχὺς τορός θ' ὁ μῦθος· Ἀργεῖαι γένος
ἐξευχόμεσθα, σπέρματ' εὐτέκνου βοός·
καὶ ταῦτ' ἀληθῆ παντὶ προσφύσω λόγῳ.

μόντες εὐφρόνως πειρασόμεσθα πῆμ' ἀποστρέψαι νόσου). Τὸ δὲ *φάρμακα τέμνειν* εἴρηται ἀπὸ τῶν ῥιζοτόμων, οἵτινες τέμνοντες καὶ τρίβοντες ῥίζας καὶ φυτὰ παρεσκεύαζον φάρμακα. Πρβ. Πινδ. Πυθ. 4, 221 ἀντίτομα στερεᾶν ὀδυνῶν, Πλάτ. Νόμ. 8 σελ. 645 G τί τεμὼν φάρμακον τούτοις ἑκάστοις τοῦ τοιούτου κινδύνου διαφυγὴν εὑρήσει, Θεοφρ. ἱ. φ. 9, 1, 5-7. Ὅθεν *ἀκητομαῖα καὶ λυτήρια* σημαίνει τῇ τομῇ καὶ προστριβῇ παρασκευασθέντα ἰαματικὰ καὶ ἐξαγνιστικὰ φάρμακα καὶ μέσα.

275 κέ. *πράξας*] = παρασκευάσας. Πρβ. Ἀγ. 1259 φάρμακον τεύχουσα.— *ἀμέμπτως*: ἐν τρόπῳ, ὃν οὐδεὶς δύναται νὰ μέμφηται, ἤτοι ἀρίστῳ καὶ ἀξίῳ ἐπαίνων.— *ποτέ*: ἀνήκει εἰς τὸ *μνήμην ἀντίμισθον ἐν λιταῖς*, ἐπέτυχεν ὡς ἀντίτιμον νὰ μνημονεύηται τοῦ λοιποῦ ἐν ταῖς εὐχαῖς. Ὁ Ἀπολλόδωρος 2, 1, 1, 3 (σημ. εἰς 268) ἱστορεῖ ὅτι ὁ Ἆπις μετὰ θάνατον ἐλατρεύετο ὡς θεός. Πρὸς τὸ *ἀντίμισθον μνήμην* πρβ. ἀντίφερνον Ἰλίῳ φθορὰν Ἀγ. 415, ἀντήνορος σποδοῦ γεμίζων λέβητας εὐθέτους αὐτόθι 450, ὀνείδη ἀντίκεντρα Εὐμ. 136, ἰὸν ἀντιπενθῆ αὐτόθι 786. Ὁ Αἰσχύλος φιληδεῖ τοῖς συνθέτοις τῷ *ἀντί* — *ηὕρετο*: Σχολ. «περιεποιήσατο».— Πρὸς τὸ *μνήμην ἐν λιταῖς* πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 45 θεομαχεῖ τὰ κατ' ἐμὲ καὶ σπονδῶν ἄπο ὠθεῖ μ' ἐν εὐχαῖς τ' οὐδαμῶς μνείαν ἔχει.

277 κέ. Μαθοῦσα ἤδη ἐν ἀσφαλέσι σημείοις τὰ περὶ ἐμοῦ καυχωμένη ἀνακοίνωσον τὸ σὸν γένος καὶ εἰπὲ περαιτέρω. Περὶ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἔπιθι σημ. εἰς 326.— *λέγοις πρόσω*: ἀποβλέπουσιν εἰς στίχ. 255.

279. Ἔπιθι σημ. εἰς 207.

280. Ὁμοίως μετὰ προτροπὴν εἰς βραχυλογίαν ἀποκρίνεται ἡ Ἀντιγόνη Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 1117 ὅδ' ἔσθ' ὁ σώσας· τοῦδε χρὴ κλύειν, πάτερ, οὗ κἄστι τοὖργον· τοὐμὸν ὧδ' ἔσται βραχύ.— *τορὸς μῦθος*: λόγος εἰσδυόμενος τὰς αἰσθήσεις ἤτοι σαφής.

281. *σπέρματα*] Πληθυντικῶς, ὡς Σοφ. Οἰ. ἐ. Κ. 600 γῆς ἐμῆς ἀπηλάθην πρὸς τῶν ἐμαυτοῦ σπερμάτων.— *εὐτέκνου*: οὐχὶ τῆς πολλὰ τέκνα ἐχούσης, ὡς Εὐρ. Ἑκ. 620 εὐτεκνώτατε Πρίαμε, 810 εὔπαις ποτ' οὖσα, νῦν δὲ γραῦς ἄπαις θ' ἅμα, ἀλλὰ τῆς καλλίπαιδος καὶ ἕνα θεῖον γόνον τεκούσης. Πρβ. εὔτεκνος ξυνωρὶς Εὐρ. Φοιν. 1618, εὔπαις (ἔξοχος παῖς) ὁ Λατοῦς γόνος Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1234 καὶ ἀπόσπ. 520 ἡγησάμην οὖν, εἰ παραζεύξειέ τις χρηστῷ πονηρὸν λέκτρον, οὐκ ἂν εὐτεκνεῖν.

282. *προσφύσω*] Σχολ. «ἀποδείξω». Πρβ. ὅμως Ἀριστοφ. Νεφ. 372 τοῦτό γέ τοι δὴ τῷ νῦν λόγῳ εὖ προσέφυσας, ἔνθα ἀκριβέστερον οἱ γλωσσογράφοι ἑρμηνεύουσι διὰ τοῦ «ἥρμοσας, προσήρμοσας». Ὅθεν καὶ τοῦ προκειμένου Αἰσχυλείου χωρίου ὁ νοῦς εἶναι: καὶ ταῦτα παραστήσω σοι διὰ πάσης

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἄπιστα μυθεῖσθ', ὦ ξέναι, κλύειν ἐμοί,
ὅπως τόδ' ὑμῖν ἐστιν Ἀργεῖον γένος.
Λιβυστικαῖς γὰρ μᾶλλον ἐμφερέστεραι
γυναιξίν ἐστε κοὐδαμῶς ἐγχωρίαις.
καὶ Νεῖλος ἂν θρέψειε τοιοῦτον φυτόν,
Κύπριος χαρακτήρ τ' ἐν γυναικείοις τύποις
εἰκὼς πέπληκται τεκτόνων πρὸς ἀρσένων·

ἀποδείξεως ἀληθῆ. Πρβ. 53 ἐπιδείξω πιστὰ τεκμήρια καὶ Σοφ. Οἰ. Τ. 901 εἰ μὴ τάδε χειρόδεικτα πᾶσιν ἁρμόσει βροτοῖς.

283 κέ. Ἄπιστα, ὦ ξέναι, λέγετε τοῖς ἐμοῖς ὠσίν. — *ὅπως*: ὡς 296: Δὲν ἐννοῶ, πῶς δύνασθε νὰ κατάγησθε ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ Ἄργους. — *τόδε Ἀργεῖον* = ἐξ Ἄργους τοῦδε. Ὁ Schütz ἑρμηνεύει τὸ *τόδε*: vos tales quales video Argivas esse, ὁ δὲ Kruse ὅπερ λέγετε.

285 κέ. Ὁ Αἰσχύλος ποιεῖται ἡδέως χρῆσιν ἐθνολογικῶν καὶ γεωγραφικῶν γνώσεων. — Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ διαλέγεται ἐν τῇ Νιόβῃ ὁ Ἀμφίων πρὸς τὰς Λυδίας παρθένους, αἵτινες ἀπετέλουν τὸν χορόν: Ἴστρος τοιαύτας παρθένους ἐξεύχεται τρέφειν ὅ θ' ἁγνὸς Φᾶσις (ἀποσπ. 155). — *ἐμφερέστεραι*: ἢ Ἀργείαις. Πρὸς τὸ *μᾶλλον ἐμφερέστεραι* πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 660 μᾶλλον ἐνδικώτερος. — Ὁ βασιλεὺς ἀποβλέπων εἰς τὸ χρῶμα (161) καὶ τὸν ἱματισμὸν (129) τῶν παρθένων λέγει ὅτι ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ αὐτὰς Αἰγυπτίας, Κυπρίας, Ἰνδικὰς καὶ Ἀμαζόνας μᾶλλον ἢ Ἀργείας. — *Νεῖλος ἂν θρέψειεν*: Τοῖς ποταμίοις θεοῖς τῆς χώρας, τοῖς ἐπιμεληταῖς καὶ τροφεῦσι τῆς νεολαίας (κουροτρόφοις), ἔτι δὲ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι κουροτρόφῳ ἐθύετο ὑπὸ τῶν ἐξερχομένων ἐκ τῆς νεότητος εἰς τοὺς ἄνδρας ὁ θρεπτήριος πλόκαμος (Χο. 6). Πρβ. L. Schmidt, Die Ethik der alten Griechen 1882 τόμ. 2 σελ. 85 καὶ 459 σημ. 5, ἔτι δὲ καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 295 εὐτραφέστατον πωμάτων. — *φυτόν*: συνῳδὰ τῷ θρέψειε καὶ τοῖς παρὰ τὸν Νεῖλον βλαστάνουσι περικαλλέσι φυτοῖς. Ἄλλως κεῖται ἡ λέξις Εὐρ. Μηδ. 231 γυναῖκές ἐσμεν ἀθλιώτατον φυτὸν (πλάσμα).

288 κέ. Σχολ. «καὶ γυναῖκες ἂν Κύπριαι ἀνδράσι μιγεῖσαι τέκοιεν καθ' ὑμᾶς» οὐχὶ κατὰ πάντα ἀκριβῶς, διότι *γυναικεῖοι τύποι* εἶναι αἱ τῶν Κυπρίων παρθένων μορφαί, αἷς ἐνεχαράχθη ὑπὸ τῶν γονέων χαρακτήρ τις ὅμοιος αὐτοῖς, ὥσπερ τοῖς ἑαυτῶν ἔργοις ἐμφυσῶσιν οἱ καλλιτέχναι τὸ ἑαυτῶν πνεῦμα. Ὁ νοῦς: Κύπριος χαρακτὴρ ὅμοιος τῷ ὑμετέρῳ ἐντυποῦται γυναικείαις μορφαῖς ὑπὸ ἀρρένων χαρακτῶν ἤτοι ὁ χαρακτὴρ καὶ ὁ τύπος τῆς μορφῆς ὑμῶν προσομοιάζουσι τοῖς τῶν Κυπρίων γυναικῶν. — *εἰκὼς* = ἐοικώς, ὡς Χο. 558 ξένῳ γὰρ εἰκώς. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 235 τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν, Ὁρατ. Carm. 4, 5, 23 laudantur simili prole puerperae, Ἡροδ. 1, 116 ὁ χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι ἐδόκεε εἰς ἑωυτόν. Ἡ παραβολὴ φαίνεται ὅτι ἐλήφθη μᾶλλον ἀπὸ τῶν κοπτόντων τὰ νομίσματα ἢ ἀπὸ τῶν ἀγαλματοποιῶν. — Ἀντὶ *Κύπριος* ὁ Hartung γράφει *Κύπρος* (ἐπιθετικῶς), διότι ἀνάπαιστοι ἐκ λέξεων ἀποτελουσῶν θέσει ἀναπαίστους εὕρηνται σπάνιοι. Ἀλλ' ὅμως πρβ. ἑκατὸν δὶς Πέρσ. 346 καὶ Ἀγ. 514 ὕπατός τε.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ἰνδάς τ᾽ ἀκούω νομάδας ἱπποβάμοσιν
τοίας καμήλοις ἀστραβιζούσας, χθόνα
παρ᾽ Αἰθίοψιν ἀστυγειτονουμένας.
καὶ τὰς ἀνάνδρους κρεοβόρους Ἀμαζόνας,
εἰ τοξοτευχεῖς ἦτε, κάρτ᾽ ἂν ᾔκασα

290 κέ. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 833 κέ. — *ἱπποβάμοσιν*: Σχολ. «ἵπποις ἐοικυίαις κατὰ τὸ τάχος», μᾶλλον δὲ αἵτινες δίκην ἵππων βαίνουσι ἤτοι αἱ Ἰνδαὶ μεταχειρίζονται καμήλους ὡς ἵππους. — *τοίας*: τοιαύτας, οἷαι ὑμεῖς. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 5, 450 αὐτῷ τ᾽ Αἰνείᾳ ἴκελον καὶ τεύχεσι τοῖον, 23, 66 πάντ᾽ αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα κάλ᾽ εἰκυῖα καὶ φωνήν, καὶ τοῖα περὶ χροῒ εἵματα ἕστο. — *ἀστραβιζούσας*: Σχολ. «νωτοφορουμένας». Ἀστράβη εἶναι τὸ ξύλινον σάγμα, ἡ δὲ σημείωσις τοῦ Σχολ. «ἀστράβη λέγεται ἡ νωτοφόρος ἡμίονος» προῆλθεν ἐκ τῆς ῥήσεως «ἐπ᾽ ἀστράβης ὀχεῖσθαι», ἥτις σημαίνει κυρίως ὀχεῖσθαι ἐπὶ τοιούτου ξυλίνου σάγματος, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ ἡμιόνου. Πρβ. Ἁρποκρ. «ἀστράβη· ἡ ἡμίονος· Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου» (σελ. 558 ἐπ᾽ ἀστράβης ὀχούμενος). — *χθόνα ἀστυγειτονουμένας*; οἰκούσας χώραν κειμένην ἐγγὺς τῇ Αἰθιοπίᾳ. Πρβ. Ἡσύχ. «ἀστύγειτον· πλησιόχωρον». Ἡ σύνταξις εἶναι ἀσυνήθης. Ὁ Tucker ἑπόμενος τῷ Burges γράφει *ἀστυγειτονουμένην*, ἐν ᾗ γραφῇ ὀφείλει τις νὰ συνάψῃ τὸ *χθόνα* πρὸς τὸ *ἀστραβιζούσας*, καθὰ ἐποίησεν ἤδη ὁ Σχολ. «καμήλοις νωτοφορουμένας κατὰ τὴν χθόνα», καὶ ἐκλάβῃ τὴν αἰτιατικὴν σημαίνουσαν, ὥσπερ Προμ. 734 στεῖχ᾽ ἀνηρότους γύας, τὸν χῶρον, ἐν ᾧ γίνεται ἡ κίνησις. Λαὸν Καμηλοβοσκῶν ἐν Καρμανίᾳ μνημονεύει ὁ Μαρκιανὸς Περίπλ. 20. Πρβ. Στράβ. 16 σελ. 768 καὶ Tümpel ἐν Jahrb. f. class. Philol. 16 Suppl. σελ. 181.

293 κέ. *ἀνάνδρους*] τὰς ἀπεχομένας ἀνδρῶν. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 750. — *Ἀμαζόνας*: πρβ. σημ. εἰς Προμ. 431. — *κρεοβόρους*: ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος, ὅπερ τινὲς μὲν παρῆγον ἀπὸ τοῦ *μαζός*, τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ *μᾶζα*. Πρβ. Σχόλ. εἰς Ἰλ. 3, 189 «αἱ Ἀμαζόνες . . ἐκλήθησαν οὕτως διὰ τὸ τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐκτέμνεσθαι ὡς ἐμποδίζοντα αὐταῖς ἐν τῷ τοξεύειν», ἕτερον αὐτόθι «ὠνομάσθησαν δὲ παρὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸν ἕτερον τῶν μαζῶν (ἐπυράκτουν γὰρ αὐτὸν πρὸς τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ἐν τῇ τοξείᾳ) ἢ παρὰ τὸ μὴ χρῆσθαι μάζαις, χελώναις δὲ καὶ ὄφεσι καὶ σαύραις» καὶ Εὐστάθ. «καλοῦνται οὕτω ἢ παρὰ τὸ πηροῦν τὸν ἕτερον τῶν μαζῶν . . ἢ παρὰ τὸ πολλὰ μὴ χρῆσθαι μάζαις, *κρέασι* δέ που καὶ χελώναις, ὡς αἱ ἱστορίαι φασί, καὶ σαύραις καὶ ὄφεσιν». Τὴν δευτέραν ταύτην ἐτυμολογίαν ἔχων ὁ Αἰσχύλος πρὸ ὀφθαλμῶν ὑπεμφαίνει διὰ τοῦ «κρεοβόρους» τὸ ἄγριον τῶν Ἀμαζόνων ἦθος. — Ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ χαρακτηρίζονται ὡς ἔχουσαι τόξα, ὥσπερ Εὐμ. 631 τόξοις ἑκηβόλοισιν ὥστ᾽ Ἀμαζόνος, Πίνδ. Ὀλ. 13, 89 Ἀμαζονίδων . . τοξόταν βάλλων γυναικεῖον στρατόν, Ἡρόδ. 4, 114, ἔνθα λέγουσι πρὸς τοὺς Σκύθας: ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν καὶ ἱππαζόμεθα κτλ., Στράβ. 11 σελ. 504 χρῆσθαι δὲ καὶ (τὰς Ἀμαζόνας) τόξῳ καὶ σαγάρει καὶ πέλτῃ, δορὰς δὲ θηρίων ποιεῖσθαι περίκρανά τε καὶ σκεπάσματα καὶ διαζώματα, τοὐναντίον δὲ κατὰ τὰς ἀρχαιοτέρας παραστάσεις ἐποιοῦντο χρῆσιν τῶν βαρέων ὅπλων τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. — *τοξοτευχεῖς* = τόξοις ὡπλισμέναι. — *τὰς Ἀμαζόνας . . ἂν ᾔκασα ὑμᾶς*: θὰ εἴκαζον ἐν ὑμῖν τὰς γνωστὰς Ἀμαζόνας.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὑμᾶς. διδαχθεὶς δ' ἂν τόδ' εἰδείην πλέον,
ὅπως γένεθλον σπέρμα τ' Ἀργεῖον τὸ σόν.

ΧΟΡΟΣ.

κληδοῦχον Ἥρας φασὶ δωμάτων ποτὲ
Ἰὼ γενέσθαι τῆδ' ἐν Ἀργείᾳ χθονί.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἦν ὡς μάλιστα, καὶ φάτις πολλὴ κρατεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

* * * * * *

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

μὴ καὶ λόγος τις Ζῆνα μιχθῆναι βροτῷ;

ΧΟΡΟΣ.

κἄκρυπτά γ' Ἥρας ταῦτα τἀμπαλάγματα.

295. *διδαχθεὶς . . πλέον*] πρβ. Ἀγ. 548 πῶς δή; διδαχθεὶς τοῦδε δεσπόσω λόγου.

297. *κληδοῦχος*] ἀρχαία δήλωσις τοῦ ἱέρεια. Πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1462 σὲ δ' ἀμφὶ σεμνάς, Ἰφιγένεια, κλίμακας Βραυρωνίας δεῖ τῇδε κληδουχεῖν θεᾷ καὶ αὐτόθι 132 κληδούχου δούλα. Καὶ ὁ Ἔρως ὀνομάζεται: τᾶς Ἀφροδίτας φιλτάτων θαλάμων κληδοῦχος Εὐρ. Ἱππ. 541.—Ἡσύχ. «Ἰὼ καλλίθυια· Ἰὼ καλλίθυια ἐκαλεῖτο ἡ πρώτη ἱέρεια τῆς Ἥρας» (ἀντὶ «Ἀθηνᾶς» ὁ Scaliger). Ὡσαύτως δὲ καλεῖται ἡ Καλλιθόη ἐν τῷ ἔπει, ὅπερ ἐπιγράφεται Φορωνίς, ἀποσπ. 4 Ki. Καλλιθόη κλειδοῦχος Ὀλυμπιάδος βασιλίσσης Ἥρης Ἀργείης κτέ.

299. *ἦν ὡς μάλιστα*] Βεβαιότατα, ἦν. Τὸν λόγον τῶν Δαναΐδων ἐπικυροῖ ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς ἐν Ἄργει περὶ τούτου λίαν γνωστῆς παραδόσεως. — *φάτις κρατεῖ*: καὶ πολὺς λόγος γίνεται περὶ τούτου, ὡς Πέρσ. 740 λόγος κρατεῖ σαφηνής (= λέγεται σαφῶς). Τὸ χάσμα, ὅπερ μηνύει καὶ ἡ στιχομυθία, ἠδύνατο νὰ πληρωθῇ γραφομένου: ταύτης *ἔρωτι θάλπεται Διὸς κέαρ.*

300. *μὴ*] (ἆρα μή, μῶν) ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὸ *μιχθῆναι βροτῷ* ἢ εἰς τὸ *λόγος τις* (ἐστι). Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 2, 821 θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα. Ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ περὶ γνωστῶν αὐτῷ πραγμάτων θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ χοροῦ, εἰπόντος ὅτι κατάγεται ἐκ τοῦ Ἄργους.

301. Ναί· καὶ οὐχὶ κρυπτὰ μένουσι τῇ Ἥρᾳ αὗται αἱ περιπτύξεις καὶ τὰ ἐναγκαλίσματα. — *ἄκρυπτος*: ἀπαντᾷ καὶ Εὐρ. Ἀνδρομ. 834.—*Ἥρας*: εἶναι γενικὴ τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸ ἐκ τοῦ στερητικοῦ α σύνθετον *ἄκρυπτος* (Krüger, Β' 47, 26, 9), εἰ καὶ παραδείγματα, οἷα δίκας ἀφόβητος, ἀγύμναστος λόγων, ἄφιλος φίλων, σωτηρίας ἄνελπις, ἀλαμπὲς ἡλίου, δὲν εἶναι παντάπασιν ὅμοια. Ἀλλ' ὅμως πρβ. χειμῶνα . . οὐκ ἀμήνιτον θεῶν Ἀγ. 654 καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 861.— *ἐμπαλάγματα*: Σχολ. «αἱ περιπλοκαί», ὡς Ἡσύχ. «ἐμπαλούγματα (ἐμπαλάγματα ὁ Salmasius)· αἱ ἐμπλοκαί» καὶ «ἐμπαλάξαι· ἐμπλέξαι» ἑρμηνεύει. Πρβ. καὶ ἐμπαλασσόμενοι Θουκ. 7,84, ὅπερ ὁ Σχολ. παραφράζει διὰ τοῦ «ἐμπλεκόμενοι», καὶ Ἡροδ. 7, 85.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

πῶς οὖν τελευτᾷ βασιλέοιν νείκη τάδε;

ΧΟΡΟΣ.

βοῦν τὴν γυναῖκ᾽ ἔθηκεν Ἀργεία θεός.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οὔκουν πελάζει Ζεὺς ἐπ᾽ εὐκραίρῳ βοΐ;

ΧΟΡΟΣ.

φασίν, πρέποντα βουθόρῳ ταύρῳ δέμας.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τί δῆτα πρὸς ταῦτ᾽ ἄλοχος ἰσχυρὰ Διός;

ΧΟΡΟΣ.

τὸν πάνθ᾽ ὁρῶντα φύλακ᾽ ἐπέστησεν βοΐ.

302. Σχολ. «τὰ νείκη Διός καὶ Ἥρας εἰς τί κατέληξαν;».

303. *Ἀργεία θεός*] Ὥσπερ ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἡ θεὰ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ δὲ Διόνυσος τῶν Θηβῶν, οὕτως ἡ Ἥρα τοῦ Ἄργους. Γενικωτέραν σημασίαν ἔχει τὸ πολιοῦχος Ἥρη Ἀργείη Ἰλ. 4, 8, 5, 908, εἰ καὶ ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἡ ἐν Ἄργει τῆς Πελοποννήσου τιμωμένη». Περὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἥρας γενομένης μεταμορφώσεως τῆς Ἰοῦς ἔπιθι ἔμπροσθεν σελ. 16 καὶ 17.

304. *πελάζει ἐπὶ βοΐ*] = πελάζων ἐπίκειται τῇ βοΐ. Ὅθεν δὲν εἶναι ἐπάναγκες νὰ γραφῇ ἔτ᾽ ἀντὶ *ἐπ᾽*, ὡς προύτεινεν ὁ Schütz.— Διὰ τοῦ *εὐκραίρῳ* ἐπιτείνεται μᾶλλον τὸ παρὰ φύσιν.

305. *φασὶν* (αὐτὸν πελάζειν) *πρέποντα* (= ὅμοιον) *βουθόρῳ* (ἐπιπηδῶντι, ἐπιβαίνοντι τῶν βοῶν) *ταύρῳ* (κατὰ) *τὸ δέμας*: ἤτοι προσλαβόντα μορφὴν ταύρου. Πρβ. Ἡσύχ. «πρέπον· ὅμοιον».

306. *πρὸς ταῦτα*] δηλ. ἐποίησεν ἢ ἐμηχανήσατο. Ῥᾷστα ὑπονοοῦνται αἱ γενικαὶ ἔννοιαι τοῦ λέγειν καὶ ποιεῖν.— *ἰσχυρά*: ἐκ τοῦ φιλέριδος καὶ ἀκάμπτου αὐτῆς χαρακτῆρος δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι δὲν θὰ ἠνείχετο ἡσύχως τὰ γενόμενα. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 8, 482 οὐ σεῦ ἐγώ γε σκυζομένης ἀλέγω, ἐπεὶ οὐ σέο κύντερον ἄλλο.

307. *πάνθ᾽ ὁρῶντα*] σημαίνει ἐνταῦθα κυρίως οὐχὶ τὸν πάντα, ἀλλὰ τὸν πάντοθεν ὁρῶντα φύλακα, totum oculeum κατὰ Πλαῦτον (Aulular. 3, 6, 19), ὅστις πανταχοῦ τοῦ σώματος εἶχεν ὀφθαλμούς. Πρβ. Προμ. 590 τὸν μυριωπὸν . . βούταν, 705 Ἄργος . . πυκνοῖς ὄσσοις δεδορκώς, Εὐρ. Φοιν. 1115 στικτοῖς Πανόπτην ὄμμασιν δεδορκότα καὶ τὸ αὐτόθι Σχόλ. «Διονύσιος δὲ ἐν τῷ α᾽ τοῦ Κύκλου βύρσαν αὐτὸν ἠμφιέσθαι φησὶ καὶ κύκλῳ τὸ σῶμα ὠμματῶσθαι· ὁ δὲ τὸν Αἰγίμιον ποιήσας φησί· ‛καί οἱ ἐπίσκοπον Ἄργον ἵει κρατερόν τε μέγαν τε τέτρασιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρώμενον ἔνθα καὶ ἔνθα, ἀκάματον δέ οἱ ὦρσε θεὰ μένος, οὐδέ οἱ ὕπνος πῖπτεν ἐπὶ βλεφάροις, φυλακὴν δ᾽ ἔχεν ἔμπεδον αἰεί᾽», Ἀπολλοδ. 2, 1: τούτου δὲ Ἄργος ὁ πανόπτης λεγόμενος. Εἶχε δὲ οὗτος ὀφθαλμοὺς μὲν ἐν παντὶ τῷ σώματι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ποῖον πανόπτην οἰοβουκόλον λέγεις;

ΧΟΡΟΣ.

Ἄργον, τὸν Ἑρμῆς παῖδα γῆς κατέκτανεν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τί οὖν ἔτευξεν ἄλλο δυσπότμῳ βοΐ;

ΧΟΡΟΣ.

βοηλάτην μύωπα κινητήριον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οἶστρον καλοῦσιν αὐτὸν Ἰνάχου πέλας.

ΧΟΡΟΣ.

τοιγάρ νιν ἐκ γῆς ἤλασεν μακρῷ δρόμῳ.

308. *οἰοβουκόλον*] = ποιμένα οὐχὶ ἀγέλης βοῶν, ἀλλὰ μιᾶς μόνης βοὸς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πανόπτην. Πρβ. Claudian. Stilich. 1, 312, 313 Argum fama canit centeno lumine, centum corporis excubiis unam servasse iuvencam καὶ Ov. Met. 1, 625 καὶ Σοφ. Αἴ. 614 οἰοβώτας. Ἕτεροι ἑρμηνεύουσι τὴν λέξιν διὰ τοῦ προβατοβοσκός, παραβάλλοντες ἱπποβουκόλοι Εὐρ. Φοιν. 28 καὶ Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 820 βουθυτεῖν ὗν.

309. *τὸν*] = ὅν: ἔπιθι σημ. εἰς 177. — Ὁ προσδιορισμὸς *παῖδα γῆς* ἐνεβλήθη εἰς τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν. Γηγενὴς δὲ καλεῖται ὁ Ἄργος καὶ Προμ. 589 καὶ 704. Κατὰ ἑτέρους εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος (Ἀπολλοδ. 2, 1, 2) ἢ τοῦ Ἀρέστορος καὶ τῆς Μυκήνης, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰνάχου (Σχολ. εἰς Φοιν. 1116. Παυσ. 2, 16, 4) καὶ κατὰ ἑτέρους ἑτέρων, καθὰ ἀναγινώσκεται παρὰ Ἀπολλοδώρῳ 2, 1, 3, 3 Ἥρα αἰτησαμένη παρὰ Διὸς τὴν βοῦν φύλακα αὐτῆς κατέστησεν Ἄργον τὸν πανόπτην, ὃν Φερεκύδης μὲν Ἀρέστορος λέγει, Ἀσκληπιάδης δὲ Ἰνάχου, Κέκρωψ δὲ Ἄργου καὶ Ἰσμήνης τῆς Ἀσωποῦ θυγατρός. Ἀκουσίλαος δὲ γηγενῆ αὐτὸν λέγει. — Ὁ μῦθος, ὅτι ὁ Ἑρμῆς ἐφόνευσε τὸν Ἄργον, προῆλθεν ἐκ παρερμηνείας τοῦ ἐπιθέτου αὐτοῦ *Ἀργεϊφόντης* (Πρβ. Ἀπολλοδ. 2, 1, 3, 4 ἀπέκτεινε τὸν Ἄργον, ὅθεν ἀργειφόντης ἐκλήθη), ὅπερ σημαίνει οὐχὶ τὸν φονέα τοῦ Ἄργου, ἀλλὰ παραγόμενον ἐκ τοῦ ἀργὸς ἢ ἀργὴς καὶ τοῦ φαίνω δηλοῖ πρῶτον μὲν τὴν τὸ σκότος καταλάμπουσαν ἀστραπήν, εἶτα δὲ τὸν Ἑρμῆν ὡς ἄγγελον τῶν θεῶν. Ἑτέρας ἑρμηνείας ἴδε παρὰ Roscher, Lexikon der Mythologie τόμ. 1. 2384 κἑ.

310. *τί οὖν*] περὶ τῆς χασμῳδίας ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 789. — *ἔτευξεν* = ἐμηχανήσατο (ἡ Ἥρα). Πρβ. Verg. Georg. 3, 153 Inachiae Iuno pestem meditata iuvencae.

312. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ 701 ὀξυστόμῳ μύωπι χρισθεῖσα, Verg. Georg. 3, 147 cui nomen asilo Romanum est, oestrum Graii vertere vocantes, Isidor. 12, 8 σελ. 1142 Oestrum animal armentis aculeis molestum: oestrum autem Graecum est, quod latine asilus, vulgo tabanus vocatur.

313. Σχολ. «δὶς (Weil διὸ) αὐτὴν ἤλασε μακρῷ δρόμῳ».

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

καὶ ταῦτ᾽ ἔλεξας πάντα συγκόλλως ἐμοί.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ μὴν Κάνωβον κἀπὶ Μέμφιν ἵκετο.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

*   *   *   *   *   *

ΧΟΡΟΣ.

καὶ Ζεύς γ᾽ ἐφάπτωρ χειρὶ φιτύει γόνον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τίς οὖν ὁ Δῖος πόρτις εὔχεται βοός;

ΧΟΡΟΣ.

Ἔπαφος ἀληθῶς ῥυσίων ἐπώνυμος.

314. *συγκόλλως*] Σχολ. «συμφώνως». Πρβ. ἀρτίκολλος Ἑ. ἐ. Θ. 360, Χο. 578 ὅπως ἂν ἀρτίκολλα (Σχολ. «σύμφωνα», Ἡσύχ. «ἡρμοσμένα») συμβαίνῃ τάδε. Εἰς στίχ. 299 σημειοῦται ὁ Hermann: Aberrarunt critici atque interpretes a vera ratione, non animadvertentes, quod in omni hoc diverbio tenendum est, cognita habere regem ea de quibus quaerit et quaerere dumtaxat ut exploret verane an falsa dicant virgines. Ἀλλ᾽ ὅμως λέγων ἐνταῦθα ὁ βασιλεύς, ὅτι πάντα ταῦτα καὶ αὐτός ἐγίνωσκε, μηνύει ὅτι τὰ ἑπόμενα συμβάντα ἐν ἀπωτάτω γῇ ἠγνόει. Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς 322.

315. *Κάνωβον*] Προμ. 872 ἔστιν πόλις Κάνωβος ἐσχάτη χθονός, Νείλου πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι. Ὅτι ἡ Κάνωβος ἐν τῷ μύθῳ τῆς Ἰοῦς διαδραματίζει πρόσωπον, ἔχει τὴν αἰτίαν ἐν τούτῳ, ὅτι ἐν τῷ Κανωβικῷ στόματι τοῦ Νείλου ἐπετράπη τὸ πρῶτον ξένοις ναυτίλοις ἡ εἴσοδος εἰς τὸν ἐμπορικὸν λιμένα τῆς Ναυκράτεως (Ἡροδ. 2, 179). — *καὶ ἐπὶ Μέμφιν*: καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς Μέμφιδος. Ἡ προσθήκη αὕτη ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην τὰς πυραμίδας.— Ἐν τῷ ἑπομένῳ χάσματι ἐνδέχεται νὰ ἐλέγετο: *ἐνταῦθ᾽ ἀμείβει τὸ πάρος εὔμορφον δέμας.*

316. Ναὶ καὶ ὁ Ζεὺς ἰασάμενος τὴν Ἰὼ διὰ τῆς ἐφάψεως τῆς χειρὸς γεννᾷ ἐξ αὐτῆς υἱόν. Καὶ ἐν τῷ Προμηθεῖ (874 κἑ. πρβ. 763 κἑ.) ἡ τοῦ Ἐπάφου γέννησις, ἣν ἡ Ἥρα ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ, μετατίθεται εἰς Αἴγυπτον. Πρβ. 584 κἑ.

317. Ἔπιθι σημ. εἰς 41. Πρὸς τὸ εἰς τὸ «ὁ Δῖος πόρτις» προστεθὲν «βοός» πρβ. Σοφ. Τραχ. 644 ὁ γὰρ Διὸς Ἀλκμήνης κόρος, Εὐρ. Ῥησ. 387 ὁ Στρυμόνιος πῶλος ἀοιδοῦ Μούσας, Πίνδ. Ὀλ. 2, 13 ὦ Κρόνιε παῖ Ῥέας.

318. *ῥύσιον*] παραγόμενον ἀπὸ τοῦ ῥύομαι σημαίνει κυρίως ὅπερ τις λαμβάνει καὶ ἀπάγει, ἵνα ἀντικαταστήσῃ τὸ ἀπαχθὲν αὐτοῦ, ἢ κατέχει ὡς ἐνέχυρον, ἵνα καταστήσῃ ἀσφαλῆ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀπαχθέντος. Οὕτως Ὁμ. Ἰλ. 11, 674 ῥύσι᾽ ἐλαυνόμενος (πρβ. Σχόλ. «τὰ ἀντί τινων ἑλκόμενα οἱονεὶ ἃ ἀντὶ τῶν ἡρπασμένων ἁρπάζομεν»), κατωτέρω 417, 736 καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 858 καὶ μεῖζον ἆρα ῥύσιον πόλει τάχα θήσεις· ἐφάψομαι γὰρ οὐ ταύταιν μόναιν. Τὸ ἐνέχυρον, ὅπερ τις

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

*   *   *   *   *   *

ΧΟΡΟΣ.

Λιβύη, μεγίστης ὄνομα γῆς καρπουμένη.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

*   *   *   *   *   *

ΧΟΡΟΣ.

*   *   *   *   *   *

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τίν' οὖν ἔτ' ἄλλον τῆσδε βλαστημὸν λέγεις;

κατέχει, ἀποτελεῖ ὡς πρὸς τὸν ἕτερον τιμωρίαν καὶ ἐξιλασμόν. Οὕτω Σοφ. Φιλ. 959 φόνον φόνου δὲ ῥύσιον τίσω τάλας. Τρίτον δὲ σημαίνει τὸ ῥύσιον τὴν ἀπαχθεῖσαν λείαν, περὶ ἧς ἀναγκάζεταί τις νὰ πολεμήσῃ πρὸς τὸν πρότερον κάτοχον, ὡς Ἀγ. 540 τοῦ ῥυσίου (περὶ τῆς Ἑλένης) ἥμαρτε (Πάρις). Τέλος δὲ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ὁ Ζεὺς ἅπτεται τῆς παρθένου ἀπαλλάττων αὐτὴν τῆς μεταμορφώσεως καὶ ἐπανάγων εἰς τὴν προτέραν ἀνθρωπίνην φύσιν. Οὕτω τὸ ῥύσιον σημαίνει σωτηρίαν καὶ ἀπολύτρωσιν. Πρβ. Ἡσύχ. «ῥύσια· ἐνεχυράσματα, σωτήρια, λύτρα, λεηλασία» καὶ Εὐστάθ. εἰς Διονύσ. Περ. 527 ῥύσια δ' Ἀπόλλωνι χορούς ἀνάγουσιν ἅπασαι: «χορούς.. ῥύσια λέγει ὡς ῥύσεως χάριν καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ γινομένους. καίτοι κυρίως ῥύσια, ὡς καὶ ἐν Ἰλιάδι φαίνεται, τὰ ἐξ ἐπιδρομῆς ὁπλιτικῆς καὶ ἑλκυσμοῦ λαμβανόμενα εἰς ἐνέχυρον, ἀπὸ τοῦ ῥύω τὸ ἑλκύω ἐτυμολογούμενα καταχρηστικῶς δέ ποτε καὶ ἐπὶ ἁπλῶς ἐνεχύρου ἡ λέξις λαμβάνεται. ὁ μέντοι Διονύσιος κατὰ δριμύτητα ῥητορικὴν συνήθη αὐτῷ ἐπὶ δώρων σωτηρίων τὴν λέξιν εἴληφεν, ἅπερ μᾶλλον σῶστρα λεχθήσονται, καθάπερ λύτρα τὰ ὑπὲρ αἰχμαλώτων διδόμενα».

319. Ὁ πρὸ τούτου ἐκπεσὼν στίχος εἶχε περίπου ὧδε: *Ἐπάφου δ' ἔφυ τί σπέρμα βαρβάρῳ χθονί;* Διὰ τοῦ «μεγίστης ὄνομα γῆς καρπουμένη» δηλοῦται, ὅτι ἡ Λιβύη εἶχε κοινὸν πρὸς τὴν χώραν ὄνομα. Πρβ. Ἀπολλοδ. 2, 1, 4, 1 Ἔπαφος δὲ βασιλεύων Αἰγυπτίων γαμεῖ Μέμφιν τὴν Νείλου θυγατέρα καὶ ἀπὸ ταύτης κτίζει Μέμφιν πόλιν καὶ τεκνοῖ θυγατέρα Λιβύην, ἀφ' ἧς ἡ χώρα Λιβύη ἐκλήθη. Λιβύης δὲ καὶ Ποσειδῶνος γίνονται παῖδες δίδυμοι Ἀγήνωρ καὶ Βῆλος. Καὶ δύναται μὲν ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ νὰ ἐξηγηθῇ τὸ *ἄλλον* καθ' ὃν τρόπον βούλεται ὁ Hermann: τίνα δὲ ἄλλον λέγεις βλαστόντα ἐκ ταύτης (quemnam porro memoras, qui ex hac sit prognatus?), ἀλλ' ὅμως πιθανώτερον νὰ ὑπολάβῃ τις σὺν τῷ Maass (De Aesch. Suppl. 1890 σελ. 34), ὅτι τὸ *ἄλλον* ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐκρυὲν ὄνομα τοῦ Ἀγήνορος. ὅστις παρά τε τῷ Ὑγίνῳ (fab. 157) καὶ τῷ Σχολ. εἰς Φοιν. 5 ὀνομάζεται ἀδελφὸς τοῦ Βήλου. Κατὰ ταῦτα μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἠδύναντο νὰ ἀναπληρωθῶσιν οἱ ἑξῆς δύο: ΒΑ. *Λιβύης δὲ νηδὺς ἐξανῆκ' ἔρνος μέγα;* ΧΟ. *ἐξῆλθ' Ἀγήνωρ πρότερος ἐκ θείας γονῆς.*

320. *βλαστημός*] = βλαστόν, βλάστημα κατὰ μεταφοράν, ἣν διέσωσε καὶ ἡ δημώδης συνήθεια καλοῦσα τὸν γό-

ΧΟΡΟΣ.

Βῆλον δίπαιδα, πατέρα τοῦδ' ἐμοῦ πατρός.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τὸ πάνσοφον νῦν ὄνομα τοῦτό μοι φράσον.

ΧΟΡΟΣ.

Δαναός, ἀδελφὸς δ' ἐστὶ πεντηκοντάπαις.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

καὶ τοῦδ' ἄνοιγε τοὔνομ' ἀφθόνῳ λόγῳ.

ΧΟΡΟΣ.

Αἴγυπτος. εἰδὼς δ' ἁμὸν ἀρχαῖον γένος
πράσσοις ἂν ὡς Ἀργεῖον ἀντήσας στόλον.

νον βλαστάριον, ἀναγινώσκεται καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 12. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις ὁ Μεδίκειος κῶδιξ φέρει *βλάστημον*, ὁ ὀρθὸς ὅμως τονισμός, ὃν ἀποκατέστησεν ὁ Blomfield, εἶναι *βλαστημός*, περὶ οὗ ἔπιθι Lobeck, Paralip. σελ. 397.

321. *δίπαιδα*] Πρβ. Ἀπολλοδ. 2,1: καὶ αὐτῷ (τῷ Βήλῳ) γίνονται παῖδες δίδυμοι, Αἴγυπτος καὶ Δαναός· ὡς δέ φησιν Εὐριπίδης, καὶ Κηφεὺς καὶ Φινεὺς προσέτι.

322. *τὸ πάνσοφον*] Φαίνεται παράδοξον, ὅτι ὁ βασιλεὺς προσνέμει τῷ ἀγνώστῳ αὐτῷ Δαναῷ τὸ ἐπίθετον τοῦτο. Κατά τινας τῶν ἑρμηνευτῶν τὸ κλέος τοῦ Δαναοῦ ὡς φορέως τῆς ἡμερώσεως ἦν οὕτω μέγα ἐν Ἑλλάδι, ὥστε ὁ ποιητὴς ἐν ἀναχρονισμῷ εἰσάγει τὸν βασιλέα γινώσκοντα μὲν τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐρωτῶντα δὲ τὸν χορὸν περὶ τοῦ ὀνόματος, ἵνα ἴδῃ, ἐὰν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Hermann παραβάλλει τὸν Στράβωνα, ὅστις μνημονεύων ἐκ τοῦ Πολυβίου τοὺς ἐξέχοντας ἐπὶ ἐφευρετικῷ πνεύματι ἄνδρας λέγει 1,15, σελ. 23 καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὑδρεῖα τὰ ἐν Ἄργει παραδείξαντα, Ἀτρέα δὲ τοῦ Ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντεις τε καὶ ἱεροσκοπουμένους ἀποδείκνυσθαι βασιλέας· τούς θ' ἱερέας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίους καὶ Μάγους σοφίᾳ τινὶ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν, ἔτι δὲ καὶ Εὐστάθιον σελ. 1645, 56 ὅτι δὲ οὐ μόνον Αἴολος ἐτιμήθη διὰ σοφίαν καὶ εὕρεσιν τοῦ χρησίμου, ἀλλὰ σὺν ἄλλοις μυρίοις καὶ Δαναὸς ὡς παραδείξας τὰ ἐν Ἄργει ὑδρεῖα . . ὁ γεωγράφος λέγει καθὰ καὶ ἕτεροι. Ἐναντίον ὅμως τῆς ἑρμηνείας ταύτης ἔπιθι τὰ σεσημειωμένα εἰς στίχ. 314. Ὁ βασιλεὺς ἀποβλέπων εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν παρεπομένην αὐτῇ σύνεσιν καὶ σοφίαν λέγει: βεβαίως λίαν σοφὸς ἀνὴρ εἶναι οὗτος· πῶς ὀνομάζεται; Πρὸς τὸ *πάνσοφον ὄνομα* πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 41 τίνων τὸ σεμνὸν ὄνομ' ἂν εὐξαίμην κλύων; (περὶ τῶν Σεμνῶν) καὶ Εὐρ. Μηδ. 66: παῖ σοφοῦ Πανδίονος.

323. Ἀδελφὸς δ' ἐστὶν αὐτῷ πατὴρ πεντήκοντα παίδων.

324. Καὶ τούτου ἀνάπτυξον καὶ εἰπὲ τὸ ὄνομα. Ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ τοῦ οἴγω (ἀνοίγω) ἀναγινώσκεται Προμ. 638 οἴγειν στόμα Παρ' Αἰσχύλῳ, Σοφοκλεῖ καὶ Θουκυδίδῃ ἀπαντᾷ μόνον ὁ τύπος οἴγω, τοὐναντίον παρ' Εὐρ. Ἴω. 923 ἀνοίγνυται. Πρβ. Meisterhans, Gramm. der att. Inschr. σελ. 154^2, 16 καὶ σημ. 1321. — *ἀφθόνῳ λόγῳ* = μὴ φθονοῦσα λέγειν.

326. *πράσσοις ἂν*] κεῖται ἀντὶ προστακτικῆς. Πρβ. 278, 465, Ἑ. ἐ. Θ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

δοκεῖτε δή μοι τῆσδε κοινωνεῖν χθονὸς
τἀρχαῖον. ἀλλὰ πῶς πατρῷα δώματα
λιπεῖν ἔτλητε; τίς κατέσκηψεν τύχη;

ΧΟΡΟΣ.

ἄναξ Πελασγῶν, αἰόλ' ἀνθρώπων κακά·
πόνου δ' ἴδοις ἂν οὐδαμοῦ ταὐτὸν πτερόν.
ἐπεὶ τίς ηὔχει τήνδ' ἀνέλπιστον φυγὴν
κέλσειν ἐς Ἄργος κῆδος ἐγγενὲς τὸ πρίν,
ἔχθει μεταπτοιοῦσαν εὐναίων γάμων;

247 λέγοις ἄν, Σοφ. Φιλ. 674 χωροῖς ἂν εἴσω καὶ πολλαχοῦ. Ὁ νοῦς: γινώσκων τὸ ἐμὸν ἀρχαῖον γένος πρᾶξον ἔχων τὴν ἰδέαν, ὅτι συνήντησας ὅμιλον Ἀργεῖον ἤτοι ἐν ταῖς ἀποφάσεσί σου ἀναλόγισαι, ὅτι ἔχεις ἐνώπιόν σου Ἀργείας. Ἀσυνήθης εἶναι ἡ σύνταξις τοῦ *ἀντᾶν* μετὰ αἰτιατικῆς.

328 κέ. *δοκεῖτε δή μοι κοινωνεῖν*] πρβ. Πλάτ. Πολιτ. 2 σελ. 368 δοκεῖτε δή μοι ὡς ἀληθῶς πεπεῖσθαι. — ***τἀρχαῖον***: ὡς Θουκ. 5, 80 ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἄργους. Ὁ βασιλεὺς ἐκφράζει μὲν τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ χορὸς ἔχει ἀρχαίαν κοινωνίαν πρὸς τὸ Ἄργος καταγόμενος ἀληθῶς ἐξ αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ ὅμως, πρὶν παράσχῃ τὴν ζητουμένην προστασίαν, νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐξορίας αὐτοῦ.

330 κέ. *αἰόλ' . . πτερὸν*] Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφράζει ὁ Εὐριπίδης Ἴωνι 381: πολλαί γε πολλοῖς εἰσι συμφοραί βροτοῖς, μορφαὶ δὲ διαφέρουσιν.—Ὥσπερ Χο. 173 ἔχει τὸ *ὁμόπτερος* τὴν ἔννοιαν τοῦ *ὅμοιος*, παρὰ δὲ Ζηνοβίῳ 6, 31 τὸ *φόνου πτερὸν* ἑρμηνεύεται «τὸν διὰ τῶν οἰστῶν πτερόεντα ἢ ταχύν· βέλτιον δὲ ἀκούειν περιφραστικῶς τὸν φόνον», οὕτως ἐνταῦθα *τὸ αὐτὸν πόνου πτερὸν* δηλοῖ τὸ ὅμοιον πτέρωμα καὶ τὴν ὁμοίαν μορφὴν τοῦ πόνου. Ἑτέρα παράστασις ὑπόκειται Εὐρ. Ἀλκ. 420 οὐκ ἄφνω κακὸν τόδε προσέπτατο, ὡσαύτως δὲ ἄλλως λέγεται καὶ Εὐρ. ἀπ. 518 καὶ κτῆμα δ', ὦ τεκοῦσα, κάλλιστον τόδε, πλούτου δὲ κρεῖσσον· τοῦ μὲν ὠκεῖα πτέρυξ κτλ.

332 κέ. Ὁ νοῦς: τίς ἐνόμιζεν ὅτι ἐν τοιαύτῃ ἀνελπίστῳ φυγῇ θὰ προσωρμίζοντο εἰς Ἄργος κηδεσταὶ καταγόμεναι τὸ πάλαι ἐντεῦθεν, οἵτινες ἐχθαίροντες γαμήλιον λέχος ἐξέλιπον τὸν οἶκον;— *ηὔχει*: ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 354 καὶ Πέρσ. 743.— *φυγὴν **κέλσειν*** = φυγὴν φεύξεσθαι καὶ κέλσειν.— ***κῆδος** ἐγγενὲς τὸ πρὶν* = συγγενεῖς τὸ ἀρχαῖον, ἐντεῦθεν καταγόμεναι. Τὸ ***κῆδος*** κεῖται ἀντὶ τοῦ κηδεστία, ὡς Σοφ. Ο. Τ. 85 κήδευμα ἀντὶ κηδεστής.— *μεταπτοιοῦσαν*: θηλυκῶς, διότι ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐκ τῶν ἡγουμένων ὑπονοούμενον *ἐμέ*. Τὸ ***μεταπτοιεῖν*** ἔχει ἐνταῦθα οὐχὶ μεταβατικὴν σημασίαν, ὡς Ὁμ. Ὀδ. 18, 340 ὡς εἰπὼν ἐπέεσσι διεπτοίησε γυναῖκας, Εὐρ. Βάκχ. 304 στρατὸν γὰρ ἐν ὅπλοις ὄντα κἀπὶ τάξεσι φόβος διεπτοίησε, Ἀπολλ. Ῥ. 3,1345 καὶ τοὺς μὲν πεδίονδε διεπτοίησε φέβεσθαι, ἀλλ' ἀμετάβατον. Ἡ πρόθεσις δηλοῖ ὡς ἐν τῷ ***μεταχωρεῖν*** τὴν μεταβολὴν τοῦ τόπου καί, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Δούκας, «ἐκ πτοίας καὶ φόβου μεταβᾶσαν».

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τί φὴς ἱκνεῖσθαι τῶνδ' ἀγωνίων θεῶν,
λευκοστεφεῖς ἔχουσα νεοδρέπτους κλάδους;

ΧΟΡΟΣ.

ὡς μὴ γένωμαι δμωὶς Αἰγύπτου γένει.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

πότερα κατ' ἔχθραν, ἢ τὸ μὴ θέμις λέγεις;

ΧΟΡΟΣ.

τίς δ' ἂν φίλους ὠνοῖτο τοὺς κεκτημένους;

335. *ἱκνεῖσθαι . . θεῶν*] ἱκνεῖσθαί με πρός . . θεῶν, ὡς Εὐρ. Ὀρ. 671 ταύτης ἱκνοῦμαί σε. Πρб. Ὁμ. Ὀδ. 2, 68 λίσσομαι ἠμὲν Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος, Ἰλ. 10, 451 ἡ δ' αἰὲν ἐμὲ λισσέσκετο γούνων, Εὐρ. Ἑκ. 752 ἱκετεύω σε τῶνδε γονάτων καὶ σοῦ γενείου δεξιᾶς τ' εὐδαίμονος, ἔτι δὲ καὶ Σοφ. Αἴ. 587 καί σε πρὸς τοῦ σοῦ τέκνου καὶ θεῶν ἱκνοῦμαι. Ὁ νοῦς: τί λέγεις, ὅτι ἐν ὀνόματι τῶν ἀγωνίων (ἔπιθι σημ. εἰς 195) θεῶν ζητεῖς παρ' ἐμοῦ ὡς ἱκέτις ἤτοι τί ἐστι, ὅπερ ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν λέγεις, ὅτι ζητεῖς κτλ. Ἄλλως ὁ Σχολ. «διὰ τί λέγεις ἐληλυθέναι» ᾧπερ ἑπόμενοί τινες τῶν νεωτέρων συντάσσουσι τὸ *ἱκνεῖσθαι* τῇ γενικῇ *θεῶν* παραβάλλοντες τὰ πρὸς γενικὴν φερόμενα *θιγγάνειν*, *λαμβάνεσθαι*, *ἅπτεσθαι*, ἔτι δὲ καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1487 ἆρ' ἔτ' ἐμψύχου, τέκνα, κιχήσεταί μου, καὶ λέγοντες ὅτι ὁ βασιλεὺς καίπερ ἀκούσας ἐρωτᾷ πάλιν περὶ τῆς αἰτίας τῆς ἀφίξεως.

336. *λευκοστεφεῖς*] ὡς 197. — Ὁ Wunder ἤθελε νὰ γραφῇ *νεοδρόπους* χάριν τοῦ ῥυθμοῦ. Τοῦτο ὅμως καθίσταται περιττόν, ἀναγινωσκομένου τοῦ νεο ὡς μιᾶς συλλαβῆς, ὥσπερ ἐν τῷ Νεοπτόλεμε Σοφ. Φιλ. 4 καὶ πολλάκις ἀναγινώσκεται τὸ νεα ἐν τῷ νεᾶνις, νεανίας. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 82.

337. Ἐν τῷ ὡς *μὴ γένωμαι* παρίσταται τὸ *ἱκνοῦμαι* ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἥκω. — *δμωΐς*: αἱ Δαναΐδες ἐκκλίνουσι γάμον, ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ καταστῶσιν οὐχὶ σύζυγοι συζύγων, ἀλλὰ δοῦλαι δεσποτῶν.

338. Πότερον δι' ἔχθραν ἢ ἔχεις ἐν νῷ τὸ ἀθέμιτον τοῦ γάμου; Σχολ. «ἢ ὅτι ἀθέμιτος γάμος; ᾤετο γὰρ αὐτὰς ἐκδεδόσθαι ἤδη ἄλλοις ἀνδράσιν» μὴ ἐννοῶν τὴν αἱμομιξίαν.— Ἐν τῷ *τὸ μὴ θέμις* τὸ *θέμις* εἶναι ἄκλιτον, ὡς ἐν τῷ *θέμις εἶναι* Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1191, Πλάτ. Γοργ 505 D.

339. Τίς θὰ ἠγόραζε τοὺς δεσπότας αὐτοῦ ὡς φίλους καὶ ἐραστάς. Σχολ. «κατ' ἔχθραν δηλονότι· τίς γὰρ τοὺς ἄνδρας δεσπότας (γραπτ. τοὺς δεσπότας ἄνδρας) ὠνοῖτο», ἐν ᾗ ἑρμηνείᾳ τὸ *ἄνδρας* συνᾴδει μὲν τῷ πράγματι (πρб. Ὁμ. Ἰλ. 10, 146 τάων ἥν κ' ἐθέλῃσι, φίλην ἀνέεδνον ἀγέσθω, Ὀδ. 15, 22 κουριδίοιο φίλοιο), παραμελεῖται ὅμως ἡ ἀντίθεσις τοῦ *κατ' ἔχθραν*. — *ὠνοῖτο*: διὰ τῆς προικός. Πρб. Εὐρ. Μηδ 231 γυναῖκές ἐσμεν ἀθλιώτατον φυτόν, ἃς πρῶτα μὲν δεῖ χρημάτων ὑπερβολῇ πόσιν πρίασθαι δεσπότην τε σώματος, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «χρημάτων λέγει τῶν εἰς τὴν φέρνην· τοῦτο δὲ ὁ Εὐριπίδης ἀπὸ τῆς κατ' αὐτὸν συνηθείας λέγει· οἱ δὲ ἥρωες οὐχ οὕτως ἐποίουν τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων αὐτοὶ ἐδίδοσαν· καθάπερ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

σθένος μὲν οὕτως μεῖζον αὔξεται βροτοῖς.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ δυστυχούντων γ' εὐμαρὴς ἀπαλλαγή.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

πῶς οὖν πρὸς ὑμᾶς εὐσεβὴς ἐγὼ πέλω;

ΧΟΡΟΣ.

αἰτοῦσι μὴ 'κδοὺς παισὶν Αἰγύπτου πάλιν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

βαρέα σύ γ' εἶπας, πόλεμον ἄρασθαι νέον

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ἡ Δίκη γε ξυμμάχων ὑπερστατεῖ.

καὶ αὐτὸς ἐν ἄλλοις παρίστησι καὶ Ὅμηρος (11, 244; «πρῶθ' ἑκατὸν βοῦς δῶκεν, ἔπειτα δὲ χίλι' ὑπέστη». Ὅμοιον ἀναχρονισμὸν δηλοῖ ὁ ἑπόμενος στίχος, ἐάν τις τὴν συνήθειαν τῶν ποιητῶν φιλούντων νὰ προσνέμωσι τοῖς ἥρωσι τοῦ Ὁμήρου τὸν βίον τῶν ἑαυτῶν χρόνων, ὀνομάζῃ ἀναχρονισμόν. Πρβ. Verg. Ge. 1, 31 teque sibi generum Tethys emat omnibus undis. — ὁ *κεκτημένος*: δηλοῖ τὴν σχέσιν τοῦ δεσπότου πρὸς τὸν δοῦλον, ἡ δὲ λέξις εἶναι πικρά, ὥσπερ καὶ ἡ προηγουμένη *δμωίς*. Ἐὰν ὁ Ἀντατтικιστὴς διδάσκῃ σελ. 102, 20 «κυρίαν οὔ φασι δεῖν λέγειν, ἀλλὰ κεκτημένην· τὸν δὲ κεκτημένον μὴ λέγεσθαι ἀντὶ τοῦ δεσπότου», ἡ διδασκαλία αὕτη ἐξελέγχεται ψευδὴς οὐ μόνον ἐκ τοῦ προκειμένου χωρίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ Ἀριστοφανείου Πλούτ. 5.

340. Ὁ ποιητὴς ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἐν Ἀττικῇ κληρονομικὸν δίκαιον περὶ τῶν ἐπικλήρων (ἔπιθι σημ. εἰς 393) εἰσάγει τὸν βασιλέα διανοούμενον περὶ τοιούτου γάμου ἄλλως ἢ ὁ χορὸς καὶ λέγοντα: διὰ τοιαύτης τῶν ἐγγυτάτω συγγενῶν γαμηλίου συνδέσεως αὐξάνεται καὶ ἐμπεδοῦται ἡ περιουσία τῶν οἴκων. — *αὐξάνειν μέγα τι*: ὡς ὑψηλόν τινα αἴρειν, σοφόν τινα διδάσκειν, ἔνθα τὰ ἐπίθετα εἶναι προληπτικὰ κατηγορούμενα.

341. Ἡ Δαναῒς νομίζουσα, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀποφεύγει νὰ παράσχῃ αὐτῇ βοήθειαν καὶ βαρέως φέρουσα τοῦτο, ὡς ἐν στίχ. 347, ἀποκρίνεται: Καὶ τῶν δυστυχούντων ἀπαλλάσσεταί τις ῥᾳδίως ἤτοι ἐὰν διὰ τοιούτων λόγων ὑπερμαχῇς τῶν ἐμῶν διωκτῶν ἐξοτρύνων εἰς γάμου κοινωνίαν πρὸς αὐτούς, ἐνορῶ μόνον τὸν σκοπόν, ὅπως ἀπαλλαγῇς ἡμῶν τῶν δυστυχῶν ὡς ῥᾷστα. Ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἐμποιεῖ τῷ βασιλεῖ αἴσθησιν, ὥστε ἐρωτᾷ περὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν Δαναΐδων Πρβ καὶ σημ. εἰς 399 κἑ.

344. Βαρεῖς κινδύνους περιέχει ἡ ἐπιθυμία σου, ζητοῦντος νὰ ἀναλάβω κινδυνώδη πόλεμον. — *νέον*: ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 183. Πρβ. 720, 961, 1027.

345. Εἶναι μὲν ὁ πόλεμος κινδυνώδης, ἀλλ' ἡ Δίκη βοηθεῖ τοῖς ἡμετέροις προμάχοις. Ἐπειδὴ ἔχομεν δίκαιον, προστατεῖ ἡ Δίκη τῶν ἡμετέρων βοηθῶν. Ἕτεροι ἑρμηνεύουσιν: Ἡ Δίκη φρουρεῖ τοὺς ἑαυτῆς προμάχους καὶ ὑπερασπιστάς (πρβ. 400). Ἀλλὰ τῇ ἐννοίᾳ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

εἴπερ γ' ἀπ' ἀρχῆς πραγμάτων κοινωνὸς ἦν.

ΧΟΡΟΣ.

αἰδοῦ σὺ πρύμναν πόλεος ὧδ' ἐστεμμένην.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

πέφρικα λεύσσων τάσδ' ἕδρας κατασκίους.

ΧΟΡΟΣ.

βαρύς γε μέντοι Ζηνὸς ἱκεσίου κότος.

Παλαίχθονος τέκος, κλῦθί μου στροφ. α'.
πρόφρονι καρδίᾳ, Πελασγῶν ἄναξ.
ἴδε με τὰν ἱκέτιν φυγάδα περίδρομον,
λυκοδίωκτον ὡς
δάμαλιν ἂμ πέτραις

ταύτῃ ἐναντιοῦται ὁ ἑπόμενος στίχος.

346. Ὁ βασιλεὺς ἐμμένων τῇ ἰδέᾳ, ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ Αἰγύπτου ἐνδέχεται νὰ εἶχον νομικὰς ἀξιώσεις (393), λέγει: Πιστεύω ὅτι ἔχει οὕτως, ἐὰν ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἡμέτεραι πράξεις συνῆδον ταῖς ἀρχαῖς τοῦ δικαίου. Ἡμαρτημένη εἶναι ἡ ἑρμηνεία τοῦ Σχολ «συνέπρασσον ὑμῖν, εἰ ἀρχὴν προφάσεως εἶχον». Καὶ ὁ Stanley ἐκλαμβάνων τὸ *ἦν* ὡς πρῶτον πρόσωπον ἑρμηνεύει: si quidem ab initio rerum particeps fuissem.

347. Τοὺς δισταγμοὺς τοῦ βασιλέως ἀποκρούει ἡ Δαναῒς ὑποδεικνῦσα τὰ πρὸς τοὺς ἱκέτας καθήκοντα. Ὁμοίως στίχ. 397 κέ. — *πρύμναν πόλεως*: κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ οἰακοστρόφου περὶ τοῦ θρόνου καὶ τῶν βωμῶν τῶν τὴν πόλιν κυβερνώντων θεῶν. Ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 2. — *ὧδ' ἐστεμμένην*: τοὺς βωμοὺς τῶν ἀγωνίων (195) τῆς πόλεως θεῶν τοῖς τῶν ἱκετῶν κλάδοις κεκοσμημένους.

348. *τάσδε ἕδρας*] τούτους τοὺς βωμούς, οὓς ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ ὠνόμασε *πρύμνην πόλεως*.—*κατασκίους* = ἐστεμμένους (347) ἤτοι «τοῖς θαλλοῖς ἱκετηρίων κλάδων πεπληρωμένους», ὡς ἑρμηνεύει ὁ Σχολ. Τὸ *πέφρικα* σημαίνει τὴν ἱερὰν φρίκην καὶ τὸν φόβον πρὸς τοὺς θεούς.

349. Πρβ. στίχ. 432, Ἀπολλ. Ῥ. 2, 215 ἱκεσίου πρὸς Ζηνὸς ὅ τις ῥίγιστος ἀλιτροῖς ἀνδράσι . . λίσσομαι, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «ὅστις φοβερός ἐστι τοῖς ἁμαρτάνουσιν εἰς ἱκέτας».

350 - 422 *Κομμός*, ἐν ᾧ ἑκάστῃ στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ τοῦ χοροῦ ἕπονται 5 τρίμετρα τοῦ βασιλέως, ἔξω λόγου τιθεμένης τῆς τελευταίας ἀντιστροφῆς, μεθ' ἣν 11 τρίμετρα ἀπαρτίζουσι τὸ τέλος τοῦ μέρους τούτου. Αἱ Δαναΐδες διατελοῦσιν ἱκετεύουσαι τὸν βασιλέα πειρώμεναι ἵνα καταπαύσωσι τοὺς δισταγμοὺς αὐτοῦ.

352. *περίδρομον*] περιπλανώμενον τῇδε κἀκεῖσε. Πρβ. Θεογ. 581 γυναῖκα περίδρομον, πρὸς δὲ τὸ φυγάδα περίδρομον Ἑ.ἐ.Θ.174 διαδρόμους φυγάς.

354. *ἂμ πέτραις*] ὡς ἂμ πεδιήρεις Πέρσ. 569, ἀγ γύαλα κατωτέρω 559. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 843. — *ἠλιβά-*

ἠλιβάτοις, ἵν' ἀλ-
κᾷ πίσυνος μέμυκε
[φράζουσα βοτῆρι μόχθους].

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ὁρῶ κλάδοισι νεοδρόποις κατάσκιον
ναύονθ' ὅμιλον τῶνδ' ἀγωνίων θεῶν.
εἴη δ' ἄνατον πρᾶγμα τοῦτ' ἀστοξένων,

τοις = ὑψηλοῖς καὶ ἀποκρήμνοις. Μετὰ δοτικῆς ἀπαντᾷ ἡ *ἀνὰ* παρὰ τοῖς ἐπικοῖς καὶ τῷ Λυκόφρονι, παρὰ Αἰσχύλῳ καὶ Εὐριπίδῃ ἐν μελικοῖς μέρεσι, παρὰ Αἰσχύλῳ μόνον ἐνταῦθα, παρὰ δὲ Εὐριπίδῃ Ἰφ. τ. ἐ. Α. 754 καὶ 1058.

355. *ἀλκᾷ*] Σχολ. «τῇ τοῦ ὄρους». Μόνον ἐν κρημνώδει ὕψει αἰσθάνεται ἡ δάμαλις ἀσφαλῆ ἑαυτὴν ἐκδηλοῦσα τοῦτο ἐν μυκηθμῷ. Αἱ λέξεις *φράζουσα βοτῆρι μόχθους*, εἰς ἃς σημειοῦται ὁ Σχολ. «τῷ ἑαυτῆς βοτῆρι σημαίνουσα τοὺς διωγμούς», φαίνονται ὅτι εἶναι ὀψιαίτερον παρέμβλημα, διότι ἐν τῇ ἀντιστροφῇ οὐδὲν συνᾴδει αὐταῖς καὶ ἡ ἔννοια αὐτῶν ἀπομακρύνεται τοῦ tertium comparationis. Ὁ ποιμὴν τῶν Δαναΐδων εἶναι ὁ Δαναός, ἐν ᾧ ἐνταῦθα αἱ εἰς βοήθειαν ἐπικλήσεις αὐτῶν ἀναφέρονται εἰς τὸν βασιλέα: ὥσπερ ἡ ὑπὸ λύκων διωκομένη δάμαλις ἀναβᾶσα ὑψηλὰς καὶ ἀπορρῶγας πέτρας καὶ ἐνταῦθα πεποιθυῖα εἰς τὸ κρησφύγετον αὐτῆς ἐκβάλλει μυκηθμούς, οὕτω καὶ αἱ Δαναΐδες διωκόμεναι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτιαδῶν νομίζουσιν ἑαυτὰς ἀσφαλεῖς ἐν τῇ χώρᾳ, ἧς ἐπὶ τὴν προστασίαν ἔχουσι δικαίαν ἀξίωσιν. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις καταφαίνεται τὸ *-κᾷ πίσυνος μέμυκε* ὡς τέλος περιόδου.

358. *νεοδρόποις*] οὓς ἐν Ἄργει ἔδρεψαν. — *κατάσκιον* = ἐστεμμένον. Πρβ. 348, Ἀγ. 498 κήρυκα .. κατάσκιον κλάδοις ἐλαίας.

359] *ναύοντα*] Ἡσύχ. «ναύειν· ἱκετεύειν παρὰ τὸ ἐπὶ τὴν ἑστίαν καταφεύγειν τοὺς ἱκέτας» καὶ «ναύω· λίσσομαι, ἱκετεύω». Φώτιος «ναύειν· ἱκετεύειν, ἐπεὶ ἐν τοῖς ναοῖς ἦσαν ἢ παρὰ τὴν ἑστίαν παρὰ τὸ ἐναῦσαι» Πρβ. Lobeck, Techn. σελ. 13 καὶ σημ. εἰς 512. — *ὅμιλον*: παρθένων. Ἐκ τοῦ *ναύοντα* ἤρτηται ἡ γενικὴ *θεῶν*, ὥσπερ ἐκ τοῦ *ἱκετεύοντα*.

360. *ἄνατον*] Ἡσύχ. «ἄνατος· ἀβλαβής». — *πρᾶγμα τοῦτο*: εἴη ἡμῖν ἀζήμιος ἡ ὑπόθεσις αὕτη. — *ἀστοξένων*: Σχολ. «τῶν νῦν μὲν ξένων, πρώην δὲ συνημμένων τῷ ἄστει», Ἡσύχ. «ἀστόξενοι· οἱ γένει μὲν προσήκοντες, ἐπὶ δὲ τῆς ἀλλοδαπῆς γεγονότες· οἱ δὲ τοὺς ξένους μὲν ὄντας, ἐπὶ τιμῇ δὲ ἀστοὺς γενομένους», Πολυδ. 3,60 «ἀστόξενος δὲ κατὰ μέν τινας ὁ αὐτὸς (ὁ Weil εἰκάζει ἐναντίος) τῷ ἰδιοξένῳ, κατὰ δέ τινας ὁ γένει μὲν ξένος, τιμῇ δὲ ἀστός, ἐνίοις δὲ δοκεῖ ὁ φύσει μὲν ἀστός, δόξῃ δὲ ξένος, ὡς Δαναὸς Ἀργείοις, ἀπὸ Ἰοῦς τῆς Ἀργείας ἔχων τὸ γένος», Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. σελ. 405,36 «ἰστέον δὲ ὅτι τεσσάρων τούτων ὄντων, προξένων, ἀστοξένων, δορυξένων καὶ ἰδιοξένων, πρόξενοι μὲν κατὰ Αἴλιον Διονύσιον (ζήσαντα ἐπὶ Ἀδριανοῦ καὶ γράψαντα ἔργον ἐπιγραφόμενον *Ἀττικῶν ὀνομάτων λόγοι πέντε*) οἱ ὅλης πόλεως ξένοι, ἀστόξενοι δὲ οἱ ἐκ προγόνων μὲν ἀστῶν, αὐτοὶ δὲ ξένοι καὶ ἀνανεώσεως δεόμενοι .. Παυσανίας (ἐν Λεξικῷ κατὰ στοιχεῖον) δὲ περὶ ἀστοξένων οὕτω φησίν· ἀστόξενοι οἱ γένει προσήκοντες τῇ πόλει τὸ ἀνέκαθεν, οὐκ ὄντες δὲ πολῖται, ὡς ἐν Κορίνθῳ Γλαῦκος ὁ Ἱππολόχου τοῦ Βελλεροφόντου· ἕτεροι δὲ οὕτω· ἀστόξενοι οἱ γένει μὲν ἐξ ἀρχῆς προσήκοντες, ἐπὶ δὲ ἀλλοδαπῆς

μηδ' ἐξ ἀέλπτων κἀπρομηθήτων πόλει
νεῖκος γένηται· τῶν γὰρ οὐ δεῖται πόλις.

ΧΟΡΟΣ.

ἴδοιτο δῆτ' ἄνατον φυγὰν   ἀντιστρ. α'.
ἱκεσία Θέμις Διὸς κλαρίου.
σὺ δὲ παρ' ὀψιγόνου μάθε γεραρὰ φρονῶν·
ποτιτρόπαιον αἰ-
δόμενος εὐπορεῖς·

γεγονότες. Πρβ. Φώτιον καὶ Σουίδαν λ. ἰδιόξενος.

361. *ἐξ ἀέλπτων*] πρβ. ἐκ τῶν ὁμοίων Ἀγ. 1423, ἐξ ἀέλπτων Σοφ. Αἴ. 716, ἐξ ἀέλπτου Ἡροδ. 1, 111, ἐξ ἀπροσδοκήτου αὐτόθι 8, 204 καὶ ἄλλα. Ἐνταῦθα ὅμως τὸ *ἐξ ἀέλπτων κἀπρομηθήτων* δύναται νὰ ἐκληφθῇ οὐχὶ ἐπιρρηματικῶς, ἀλλ' ἐν τῇ ἐννοίᾳ: ἐξ ἀνελπίστων καὶ ἀπροόπτων πραγμάτων μὴ προκύψῃ τῇ πόλει φιλονεικία. Πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 100 πολλά τοι θεὸς κἀκ τῶν ἀέλπτων εὔπορ' ἀνθρώποις τελεῖ, Ἴωνος ἀπόσπ. 50 σελ. 742 Nauck ἐκ τῶν ἀέλπτων μᾶλλον ὤρχησαι φρένας καὶ Lobeck εἰς Σοφ. Αἴ. 716.

363. *ἄνατον*] Σχολ. «τὴν μὴ ἐπὶ βλάβῃ τινὸς γεγονυῖαν». Διὰ τούτου παραινίσσεται τὰ ἐν στίχ. 6 κέ. καὶ 202 μνημονευθέντα. Ἡ φυγὴ αὕτη δὲν προῆλθεν ἕνεκα φόνου.

364. *ἱκεσία Θέμις Διὸς κλαρίου*] Ἡ Θέμις παρίσταται ἐνταῦθα ἐν προσωποποιίᾳ ὡς προστάτρια τῶν ἱκετῶν καὶ θεράπαινα τοῦ Διὸς κλαρίου, τοῦ διανέμοντος τοὺς κλήρους κατὰ τὸ δίκαιον (Ζεὺς νεμέτωρ Ἑ. ἐ. Θ. 472 Πρβ. καὶ κατωτέρω 408 κέ.). Θέμις Διὸς σημαίνει γενικῶς τὴν θεράπαιναν καὶ συμπάρεδρον τῷ Διὶ ἄνευ σχέσεως συγγενείας (θυγάτηρ ἢ σύζυγος). Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 208 τὰν Ζηνὸς ὁρκίαν Θέμιν (Διὸς Ὅρκος Σοφ. Οἰδ. ἐ. Κ. 1767), Πινδ. Ὀλ. 8, 21 Αἴγιναν πάτραν, ἔνθα Σώτειρα Διὸς ξενίου πάρεδρος ἀσκεῖται Θέμις ἔξοχ' ἀνθρώπων, Νεμ. 11, 8 ξενίου Διὸς ἀσκεῖται Θέμις ἀενάοις ἐν τραπέζαις. Ἀλλαχοῦ πάρεδροι τοῦ Διὸς λέγονται ἡ Δίκη καὶ ἡ Αἰδώς.— *κλαρίου*: δωρικῶς ἀντὶ κληρίου. Πρβ. Σχολ. «παντάπασι (ὁ Weil πάντα πᾶσι) κληροῦντος καὶ κραίνοντος» καὶ Παυσ. 8, 53, 9 τὸ δὲ χωρίον τὸ ὑψηλόν, ἐφ' οὗ καὶ οἱ βωμοὶ Τεγεάταις εἰσὶν οἱ πολλοί, καλεῖται μὲν Διὸς Κλαρίου· δῆλα δέ, ὡς ἐγένετο ἡ ἐπίκλησις τῷ θεῷ τοῦ κλήρου τῶν παίδων ἕνεκα τῶν Ἀρκάδος.

365. Σχολ. «παρ' ἐμοῦ τῆς νεωτέρας ὁ γέρων». Πρβ. Χο. 170 πῶς οὖν παλαιὰ παρὰ νεωτέρας μάθω; Εὐμ. 850 γεραιτέρα γὰρ εἶ. καὶ τῷ μὲν εἶ σὺ κάρτ' ἐμοῦ προφερτέρα, φρονεῖν δὲ κἀμοὶ Ζεὺς ἔδωκεν οὐ κακῶς. Τοὐναντίον ἀναγινώσκεται παρὰ Θουκ. 1, 42 νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθών. — *γεραρὰ φρονῶν*: κεκτημένος τὴν τοῦ γήρατος σύνεσιν. Τὸ *γεραρὸς* ἀπαντᾷ καὶ 675, ἔτι δὲ καὶ Ἀγ. 723.

366 κέ. *ποτιτρόπαιον*] = προστρόπαιον, ἱκέτην. Πρβ. Χο. 21 προστροπή, ἔνθα σημειοῦται ὁ Σχολ. «ἱκέτις πρόσοδος».— *αἰδόμενος*: ἔπιθι σημ. εἰς 198. Ὁ τύπος *αἰδόμενος* κεῖται καὶ Εὐμ. 552, ὥσπερ καὶ παρ' Ὁμήρῳ αἴδεο, αἰδόμενος, αἴδετο.— *εὐπορεῖς*: Σχολ. «οὐ πτωχεύσεις», μᾶλλον δὲ οὐκ εἶ ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ. Ἡ ἔννοια εἶναι γενική: Ὁ ἐλεῶν ἱκέτην οὐ στερεῖται τῆς εὐμενείας καὶ χάριτος τῶν θεῶν, οἵτινες δέχονται παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς ἀν-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἱροδόκων θεῶν
λαίγματ' ἀπ' ἀνδρὸς ἁγνοῦ.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οὔτοι κάθησθε δωμάτων ἐφέστιοι
ἐμῶν· τὸ κοινὸν δ' εἰ μιαίνεται πόλις,
ξυνῇ μελέσθω λαὸς ἐκπονεῖν ἄκη.

δρὸς τὰ ἐλάχιστα δῶρα, οἷά εἰσιν τὰ ἱερὰ πέμματα.

368 κἑ. Εἰς τὸ *εὐπορεῖς* ἀνήκει ἡ γενικὴ *ἱεροδόκων θεῶν*, καθ' ὅσον ἐκφράζεται διὰ τούτου ἡ εὐμενὴς διάθεσις (εὐπορεῖς εὐμενείας θεῶν δεχομένων τὰ σὰ ἱερά). Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 686 μελάναιγις ἐκ δ' εἶσι δόμων Ἐρινύς, ὅταν ἐκ χερῶν θεοὶ θυσίαν δέχωνται.— Ἐκ τοῦ *ἱεροδόκων* ἤρτηται ὡς ἐκ τοῦ *δεχομένων* ἡ αἰτιατ. *λαίγματα*. Ἔπιθι σημ. εἰς 155 κἑ. — *λαίγματα*: Ἡσύχ. «λαίγματα· πέμματα ἱερά, ἀπάργματα», Φώτιος «λαίγματα· <πέμματα> ἱερά, ἀπάργματα». Ἡ λέξις δηλοῖ ἐνταῦθα, ὥσπερ ἡ λατινικὴ ῥῆσις far pium et saliens mica ἐν τῷ ἑπομένῳ χωρίῳ τοῦ Ὁρατίου, εὐτελεῖς θυσίας ἐν ἀντιθέσει πρὸς πολυτελεῖς, δι' ὧν ἐξεζήτουν τὴν εὐμένειαν τῶν θεῶν. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 327, 4 ἐγὼ δὲ πολλάκις σοφωτέρους πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων καὶ θεοῖσι χειρὶ μικρὰ θύοντας τέλη τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους, 946 εὖ ἴσθ', ὅταν τις εὐσεβῶν θύῃ θεοῖς, κἂν σμικρὰ θύῃ, τυγχάνει σωτηρίας, Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 3, 3 θυσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν ἡγεῖτο (Σωκράτης) μειοῦσθαι τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θυόντων . . ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλιστα χαίρειν. ἐπαινέτης δ' ἦν καὶ τοῦ ἔπους τούτου «κὰδ δύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι», Ἰσοκρ. 7 § 30 οὐ γὰρ ἐν ταῖς πολυτελείαις ἐνόμιζον (οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι) εἶναι τὴν εὐσέβειαν, Ἀναξιμέν. ῥητορ. κεφ. 2 σελ. 180,20 οὐκ εἰκὸς τοὺς θεοὺς χαίρειν ταῖς δαπάναις τῶν θυομένων, ἀλλὰ ταῖς εὐσεβείαις τῶν θυόντων, Ὁράτ. carm. 3, 23, 17 immunis aram si tetigit manus, non sumptuosa blandior hostia mollivit aversos penates farre pio et saliente mica καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 498 ἀρκεῖν γὰρ οἶμαι κἀντὶ μυρίων μίαν ψυχὴν τάδ' ἐκτίνουσαν, ἢν εὔνους παρῇ.

370. Σχολ. «οὐ πρὸς τὴν ἑστίαν τῶν ἐμῶν δωμάτων <καθέζεσθε>· ἀντὶ τοῦ οὐκ ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ ποιεῖσθε τὰς ἱκεσίας, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν». Τὸ *δωμάτων* (δόμων) *ἐφέστιος* εἴρηται περὶ τοῦ ἱκέτου καὶ Εὐμ. 580,672. Πρβ. ἑζόμεσθ' ἐφέστιοι Σοφ. Ο. Τ. 32, ἐφέστιον θεῶν κατωτέρω 512. Ὁ νοῦς: ἐὰν ἐκαθέζου ἐν τῇ ἐμῇ ἑστίᾳ ἱκέτης, ὤφειλον νὰ παράσχω σοι βοήθειαν· νῦν ὅμως κατέφυγες εἰς τὸ ἱερὸν τῆς πόλεως καὶ ἔργον τοῦ λαοῦ εἶναι νὰ ὁρίσῃ ἐὰν θὰ τύχῃς ἀρωγῆς ἢ μή. Ὅθεν, πρὶν ποιήσωμαι ἀπόφασιν, θὰ ἀνακοινώσω τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν.

371 κἑ. Σχολ. «εἰ δὲ τὸ κοινὸν μιαίνεται ὅ ἐστιν ἡ πόλις» οὐχὶ ὀρθῶς, διότι τὸ *κοινὸν* ἐκληπτέον ὡς αἰτιατικὴ τοῦ κατά τι (ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 598): Ἐὰν ἡ πόλις ἀπὸ κοινοῦ, συνόλως, σύμπασα ἀπειλῆται ὑπὸ μιάσματος μὴ αἰδουμένη (πρβ. 482 καὶ 627) τὸν ἱκέτην, φροντισάτω ἀπὸ κοινοῦ, ὅπως ἐξεύρῃ θεραπείαν καὶ ἀποτροπήν. — *ξυνῇ* = κοινῇ, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 76.— *ἄκη*: ἐξιλασμόν, θεραπείαν, ἀποτροπήν.

ἐγὼ δ' ἂν οὐ κραίνοιμ' ὑπόσχεσιν πάρος,
ἀστοῖς δὲ πᾶσι τῶνδε κοινώσας πέρι.

ΧΟΡΟΣ.

σύ τοι πόλις, σὺ δὲ τὸ δάμιον· στροφ. δ'.
πρύτανις ἄκριτος ὢν
κρατύνεις βωμόν, ἑστίαν χθονός,
μονοψήφοισι νεύμασιν σέθεν,
μονοσκήπτροισι δ' ἐν θρόνοις χρέος
πᾶν ἐπικραίνεις· ἄγος φυλάσσου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἄγος μὲν εἴη τοῖς ἐμοῖς παλιγκότοις,

373. *κραίνοιμι ὑπόσχεσιν*] τελείαν ὑπόσχεσιν δοίην.

374. *κοινώσας*] ἐννοητέον *κραίνοιμ' ἂν ἢ κρανῶ ὑπόσχεσιν*.

375. Σὺ (εἶ) καὶ πόλις, σὺ καὶ δῆμος. Τοῖς τῷ δήμῳ ὑποκειμένοις ἄρχουσι τῶν Ἑλλήνων, οἷος ἦν ὁ Πελασγός, ἀντιτίθενται οἱ τῆς Ἀνατολῆς βασιλεῖς, οὓς μόνους ἐγίνωσκον αἱ Αἰγύπτιαι γυναῖκες, ὑπολαμβάνοντες, ὡς ποτε Λουδοβίκος ὁ ΙΔ' (l'état c'est moi), τὴν πολιτείαν σύμπασαν ἑαυτῶν. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 738 οὐ τοῦ κρατοῦντος ἡ πόλις νομίζεται; καὶ Ἀριστοτ. Πολιτ. 3, 16 περὶ δὲ τῆς παμβασιλείας — αὕτη δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἄρχει πάντων κατὰ τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν ὁ βασιλεὺς — δοκεῖ δέ τισιν οὐδὲ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ κύριον ἕνα πάντων εἶναι τῶν πολιτῶν, ὅπου συνέστηκεν ἐξ ὁμοίων ἡ πόλις καὶ Εἰσαγ. σελ. 333.

376. Τὸ ἀσύνδετον χάριν τῆς ἐπεξηγήσεως. — *πρύτανις*: ὡς Προμ. 182 μακάρων πρύτανις. Ἐνταῦθα ὅμως ἔχει ἡ λέξις ἀναφορὰν εἰς τὸ πρυτανεῖον, ἔνθα ἔκειτο ἡ κοινὴ ἑστία τῆς πόλεως. — *ἄκριτος*: Σχολ. «ἀνυπεύθυνος».

377 κέ. Κρατεῖς τοῦ τῆς πόλεως βωμοῦ ἐν αὐθαιρέτῳ βουλήσει. Διὰ τούτων ἀποκρούει ὁ χορὸς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ βασιλέως στίχ. 370. — *μονοψήφοισι*: δηλοῖ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ ἡ τῶν πολλῶν ψῆφος ἐκπροσωπεῖ τὴν θέλησιν τῆς πολιτείας. — *νεύμασιν*: ὥσπερ Ζεύς. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 528 κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

379 κέ. *μονόσκηπτρος*] ἀπαντᾷ τὸ σύνθετον τοῦτο καὶ παρὰ Νόννῳ τῷ Πανοπολίτῃ Εὐαγ. Ἰωάν. 19,12 Καίσαρος μονοσκήπτρου βασιλῆος. Ὡς μονοκράτωρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἔχεις περὶ παντὸς τὴν κυρίαν κρίσιν. Ὅθεν ἐκπροσωπῶν πᾶσαν τὴν χώραν ὀφείλεις νὰ ὑπερμαχήσῃς τῶν εἰς τὸν κοινὸν βωμὸν τῆς πόλεως καταφυγόντων ἱκετῶν· ἀπόφυγε τὸ ἄγος. Ἡ σχέσις τῶν δύο κώλων εἶναι, ὡς Προμ. 72 δρᾶν ταῦτ' ἀνάγκη, μηδὲν ἐγκέλευ' ἄγαν καὶ 389 σὺ δ' οὐκ ἄπειρος οὐδ' ἐμοῦ διδασκάλου χρῄζεις, σεαυτὸν σῷζ' ὅπως ἐπίστασαι. — *χρέος*: χρῆμα, πρᾶγμα. — *ἐπικραίνεις*: ἐπιτελεῖς. — *ἄγος*: διότι διὰ τῆς ἀπαγωγῆς τῶν ἱκετῶν θὰ ἐμιαίνετο τὸ ἱερὸν τοῦ βωμοῦ. Πρβ. 429 κέ. καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 1008 ἄγος . . θεῶν πατρῴων, οὓς ἀτιμάσας κτλ.

381. *παλιγκότοις*] Σχολ. «ἐχθροῖς», Ἡσύχ. «παλίγκοτα· οὐκ ἀξιόγρεα, ὀργίλα, ἐχθρά». Πρβ. 1044 καὶ σημ. εἰς Προμ. 890 τοιάδ' ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς ἐμοὺς ἔλθοι Κύπρις, ἔτι δὲ καὶ Ovid. Amor. 3, 11, 16 eveniat nostris hostibus ille pudor, Tac. hist. 3,

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὑμῖν δ᾽ ἀρήγειν οὐκ ἔχω βλάβης ἄτερ·
οὐδ᾽ αὖ τόδ᾽ εὔφρον, τάσδ᾽ ἀτιμάσαι λιτάς.
ἀμηχανῶ δὲ καὶ φόβος μ᾽ ἔχει φρένας
δρᾶσαί τε μὴ δρᾶσαί τε καὶ τύχην ἑλεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ. β΄.

τὸν ὑψόθεν σκοπὸν ἐπισκόπει,
φύλακα πολυπόνων
βροτῶν, οἳ τοῖς πέλας προσήμενοι
δίκας οὐ τυγχάνουσιν ἐννόμου.
μένει τοι Ζηνὸς ἱκταίου κότος
δυσπαραθέλκτους παθόντος οἴκτοις.

10 conversus ad signa et bellorum deos hostium potius exercitibus illum furorem, illam discordiam inicerent orabat. Ὁ βασιλεὺς ἀποκρούων ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὸ ἄγος εὔχεται μὲν νὰ ἐπισκήψῃ τοῦτο τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ, διστάζει ὅμως περὶ τοῦ πρακτέου.

382. *βλάβης ἄτερ*] πρβ. 360 κἑ.

383. *εὔφρον*] φρόνιμον καὶ συνετὸν (Ἡσύχ. εὔφρων· ἡδύς . . καλόφρων), ὡς Χο. 87 πῶς εὔφρον᾽ εἴπω; Ἴσως ὅμως ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς χωρίοις καὶ Χο. 194 ὀφείλει νὰ γραφῇ *ἔμφρον* καὶ *ἔμφρον᾽*.— *ἀτιμάσαι λιτάς*: ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 809.

384. *φόβος μ᾽ ἔχει φρένας*] ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 819 κακόν με καρδίαν τι περιπίτνει κρύος καὶ Κόντον ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. 5 σελ. 76.

385. *τύχην ἑλεῖν*] εὐστοχῆσαι, τὸ συμφέρον καὶ ὀρθὸν εὑρεῖν ἢ κατὰ τὸν Σχολ. «καὶ τοῦ συμφέροντος ἐπιτυχεῖν». Ἐμιμήσατο ταῦτα Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 55 τὸ πρᾶγμα δ᾽ ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεῳ πατρί, δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης θ᾽ ὅπως ἅψαιτ᾽ ἄριστα.

386 κἑ. Σχολ. «τὸν ξένιον καὶ ἱκέσιον Δία τὸν φύλακα τῶν ἀτυχούντων, οἵτινες τοῖς πέλας προσιζάνοντες οὐ μεταλαμβάνουσι τῆς δίκης, ἀλλ᾽ ὑπερορῶνται».— *σκοπὸν ἐπισκόπει*: ἡ ὁμοία ῥῆσις παραινίσσεται αἰτιολογικὴν σχέσιν· ἐπειδὴ καθορᾷ ἐκ τοῦ ὕψους τὰ ἀδικήματα, ἀνάβλεψον πρὸς αὐτὸν ἑπόμενος τῷ δικαίῳ.—*τοῖς πέλας προσήμενοι*: τῶν πέλας (τῶν πλησίων καὶ συγγενῶν) ἱκετεύοντες. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 15 προσήμεθα βωμοῖσι τοῖς σοῖς.— *δίκας ἐννόμου*: τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένου τοῖς ἱκέταις δικαίου.

390 κἑ. Ὁ χόλος τοῦ ἱκεσίου Διὸς ἀναμένει τοὺς ἀτέγκτους (δυσπαραθέλκτους) καὶ μὴ ἐνδιδόντας τοῖς θρήνοις καὶ παρακλήσεσι τοῦ πάσχοντος καὶ διωκομένου. Πρὸς τὸ *μένει δυσπαραθέλκτους* πρβ. Χο. 62 μένει χρονίζοντας ἄχη, Σοφ. Τραχ. 1239 ἀλλά τοι θεῶν ἀρὰ μένει σ᾽ ἀπιστήσαντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις. Ὁ χόλος τοῦ ἱκεσίου Διὸς ἦν μάλιστα τοῖς Ἕλλησι φοβερός (488). Πρβ. Εὐρ. Ἑκ. 345 θάρσει, πέφευγας τὸν ἐμὸν ἱκέσιον Δία, Ὁμ. Ὀδ. 13, 213 Ζεὺς σφείας τίσαιθ᾽ ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τίνυται ὅστις ἁμάρτῃ καὶ Παυσαν. 8, 25, 1 καλοῦντα τὴν τοῦ Διὸς ὀργὴν *μήνιμα ἀπαραίτητον* καὶ μνημονεύοντα χρησμὸν τῆς Δωδώνης λέγοντα «μηδ᾽ ἱκέτας ἀδικεῖν· ἱκέται δ᾽ ἱεροί τε καὶ ἁγνοί».— Ἐν τῷ *ἱκταίου* εἶναι τὸ αι βραχύ, ὡς ἐν τῷ εὐκταίαν Ἑ. ἐ. Θ. 710, εὐκταία αὐτόθι 826. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 710.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

εἴ τοι κρατοῦσι παῖδες Αἰγύπτου σέθεν
νόμῳ πόλεως, φάσκοντες ἐγγύτατα γένους
εἶναι, τίς ἂν τοῖσδ᾽ ἀντιωθῆναι θέλοι;
δεῖ τοι σὲ φεύγειν κατὰ νόμους τοὺς οἴκοθεν,
ὡς οὐκ ἔχουσιν κῦρος οὐδὲν ἀμφὶ σοῦ.

ΧΟΡΟΣ.

μή τί ποτ᾽ οὖν γενοίμαν ὑποχείριος στροφ. γ΄.

392 κἑ. *κρατοῦσι . . σέθεν*] ἔχουσιν ἰσχὺν καὶ αὐθεντίαν ἐπὶ σοῦ. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλ. 100 οἱ σοῦ κρατοῦντες ἐνθάδ᾽ εὑρίσκουσί σε καὶ ἀνωτέρω 346. — *νόμῳ πόλεως*: ὁ βασιλεὺς σεβίζων τοὺς ξένων πόλεων νόμους συγχέει αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἐγχωρίους καὶ δὴ τοὺς ἐν Ἀττικῇ, οὓς ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ ποιητής. Ἐάν τις μηδένα υἱόν, ἀλλὰ μίαν ἢ πλείονας θυγατέρας εἶχεν, ἐκαλοῦντο αὗται, ζῶντός τε καὶ ἀποθανόντος τοῦ πατρός, *ἐπίκληροι*, *ἐπικληρίτιδες*, ὑπαρχόντων δὲ ἀδελφῶν, *ἐπίπροικοι*. Πρβ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 1652 πῶς ἂν ποτε ἐπίκληρον εἶναι τὴν Ἀθηναίαν δοκεῖς, οὖσαν θυγατέρ᾽, ὄντων ἀδελφῶν γνησίων; — *φάσκοντες ἐγγύτατα γένους εἶναι*: φάσκοντες εἶναι ἐγγυτάτω συγγενεῖς. Πρβ. Πλάτ. Ἱππ. μείζ. σελ. 304 D καὶ γάρ μοι τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὢν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῶν. Κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον οἱ ἐγγυτάτω συγγενεῖς ἠδύναντο νόμῳ ἀγχιστείας νὰ ζητήσωσιν εἰς γάμον τὰς ἐπικλήρους. Πρβ. Ἰσαῖ. 10 § 5 προσῆκον αὐτῇ μετὰ τῶν χρημάτων τῷ ἐγγύτατα γένους συνοικεῖν, Διοδ. 12, 18 τρίτος δὲ νόμος διωρθώθη ὁ περὶ τῶν ἐπικλήρων, ὁ καὶ παρὰ Σόλωνι κείμενος. ἐκέλευε γὰρ τῇ ἐπικλήρῳ ἐπιδικάζεσθαι τὸν ἔγγιστα γένους, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπίκληρον ἐπιδικάζεσθαι τῷ ἀγχιστῇ κτλ.. ἔτι δὲ καὶ Schoemann, Gr. Alterth. τόμ. 1 σελ. 358. Τὴν αἰτίαν τοῦ γάμου οὕτω στενῶν συγγενῶν παρῃνίξατο ὁ ποιητὴς στίχ. 340.

395. Ὀφείλεις κατὰ τοὺς ἐγχωρίους ἡμῶν νόμους νὰ φύγῃς τὸν γάμον ἀποδεικνῦσα, ὅτι οὐδὲν κῦρος ἔχουσιν οἱ Αἰγυπτιάδαι περὶ σοῦ. — *ὡς οὐκ ἔχουσιν*: μετὰ τοῦ *φεύγειν*, ὡσανεὶ προηγεῖτο *ἀντιλέγουσα* ἤ τι τοιοῦτον. Ἑτέρας φύσεως εἶναι Ξενοφ. Ἑλλην. 1, 3, 19 ὑπαγόμενος θανάτου ὕστερον ἐν Λακεδαίμονι διὰ τὴν προδοσίαν ἀπέφυγεν, ὅτι οὐ προδοίη τὴν πόλιν, ἀλλὰ σῶσαι. — *νόμους τοὺς οἴκοθεν* (νόμῳ πόλεως στίχ. 393): πρβ. Εὐρ. Φοιν. 294 τὸν οἴκοθεν νόμον σέβουσα. — *κῦρος*: Φώτιος «κῦρος· ἐξουσία».

397 κἑ. Μηδαμῶς γενοίμην ποτὲ ὑποχείριος τῷ κράτει τῶν ἀνδρῶν. — *μή τι* (= μηδενὶ τρόπῳ, μηδαμῶς. Πρβ. 435 μή τι τλᾷς) *ποτ᾽ οὖν*: πρβ. Εὐρ. Ἴωνι 719 μή τί ποτ᾽ εἰς ἐμὰν πόλιν ἵκοιθ᾽ ὁ παῖς, Ὀρ. 1147 μὴ γὰρ οὖν ζῴην ἔτι. — *καρτεσιν*: (κράτεσιν) ἀναφέρεται εἰς τὸ εἴ τοι κρατοῦσι 392. Ὁ πληθυντικὸς *κράτη* ἀπαντᾷ καὶ 446 καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ. — *ἀρσένων* (τῶν Αἰγυπτιαδῶν): ὡς 651, 962. Τὴν περὶ τῶν οἰκείων νόμων γνώμην τοῦ βασιλέως οὐδενὸς λόγου ἀξίαν κρίνουσιν αἱ Δαναΐδες. Τὴν ἀντίρρησιν, καθ᾽ ἣν οἱ Αἰγυπτιάδαι, ζῶντος τοῦ Δαναοῦ, οὐδὲν κῦρος ἠδύναντο νὰ ἔχωσι περὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, φαίνεται, ὅτι ἀπεταμιεύσατο ὁ ποιητὴς ἐν τῷ τρίτῳ τῆς τριλογίας δράματι.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κάρτεσιν ἀρσένων. ὕπαστρον δέ τοι
μῆχαρ ὁρίζομαι γάμου δύσφρονος
φυγάν· ξύμμαχον δ' ἑλόμενος Δίκαν
κρῖνε σέβας τὸ πρὸς θεῶν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οὐκ εὔκριτον τὸ κρῖμα· μὴ 'μ' αἱροῦ κριτήν.

398 κἑ. *ὕπαστρον φυγὰν ὁρίζομαι μῆχαρ γάμου δύσφρονος*] =φυγὴν ἐν ἀτέρμονι καὶ μακρᾷ ὁδῷ ὁρίζω ἐμαυτῷ ὡς ἀλεξητήριον κατὰ τοῦ ἀπεχθοῦς γάμου ἤτοι τὴν εἰς ἀπωτάτω τόπους φυγήν μου δὲν θὰ καταπαύσω πρὶν ἀπαλλαγῶ τοῦ μισητοῦ γάμου. Ὁ Σχολ. «τὴν δὲ τοῦ γάμου μηχανὴν ὁριοῦμαι τοῖς ἄστροις» καὶ ὀρθότερον «ἀντὶ τοῦ μηχανήσομαι φεύγειν δι' ὁδοῦ μακρᾶς τὸν γάμον». Ἡ ῥῆσις *ἄστροις τεκμαίρεσθαι* (σημαίνεθαι) οὖσα παροιμιώδης κυριολεκτεῖται περὶ τῶν πλεόντων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ τεκμαιρομένων τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ ἐκ τῶν ἄστρων. Πρб. Λουκ. Ἰκαρομ. 1 εἶτα, ὦ 'γαθέ, καθάπερ οἱ Φοίνικες ἄστροις ἐτεκμαίρου τὴν ἀποδημίαν; Στράб. 17,1 πρότερον μὲν οὖν ἐνυκτοπόρουν πρὸς τὰ ἄστρα βλέποντες οἱ καμηλέμποροι, καθάπερ οἱ πλέοντες ὥδευον. Εἶτα δὲ ἦν ἡ ῥῆσις ἐν χρήσει περὶ τῶν ἐκλειπόντων τὴν ἑαυτῶν πατρίδα καὶ εἰς ἀγνώστους τόπους φευγόντων, ἔνθα μόνα τὰ ἄστρα ἐδήλουν αὐτοῖς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ. Πρб. Ἡσύχ. «ἄστροις σημειοῦσθαι· μακρὰν καὶ ἐρήμην ὁδὸν βαδίζειν· ἡ δὲ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν πλεόντων» καὶ κατὰ ταῦτα ἑρμηνευτέα ἡ ῥῆσις *ὕπαστρος φυγή*, πρὸς ἣν δύναταί τις νὰ παραβάλῃ 244 κηρύκων ὕπο καὶ Ξενοφ. Πολ. Λακεδ. 5, 7 ὑπὸ φανοῦ πορεύεσθαι. Τέλος δὲ ἐλέγετο *ἄστροις τεκμαίρεσθαι* καὶ περὶ τῶν ζητούντων ἐξ ἑνὸς μόνου ὡρισμένου τόπου νὰ ἀπέλθωσι καὶ διὰ τοῦτο τὴν θέσιν τοῦ τόπου τούτου ὁριζόντων ἐκ τῶν ἄστρων, ἵνα μὴ ἀπροόπτως ἐπιστρέψωσιν πάλιν εἰς αὐτόν. Πρб. Σουΐδ. «ἄστροις τεκμαίρεσθαι ἐπὶ τῶν μακρὰν καὶ ἔρημον ὁδὸν πορευομένων καὶ ἄστροις σημειουμένων τὰς θέσεις τῶν πατρίδων». Τοῦτο ἁρμόζει ἐν Σοφ. Ο. Τ. 794 τὴν Κορινθίαν ἄστροις τὸ λοιπὸν ἐκμετρούμενος χθόνα ἔφευγον, ἔνθα μήποτ' ὀψοίμην κακῶν χρησμῶν ὀνείδη τῶν ἐμῶν τελούμενα, Αἰλιαν. π. ζῴ. ἰδιότητος 7, 48 ἧκε δ' οὖν Ἀνδροκλῆς ἐς τὴν Λιβύην καὶ τὰς μὲν πόλεις ἀπελίμπανε καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον ἄστροις αὐτὰς ἐσημαίνετο, προῄει δὲ ἐς τὴν ἐρήμην, Λιβαν. Μελ. 4 σελ. 184, 20 τὴν ἐρημίαν ἀσπασάμενος ἥμην ἐπ' ἐμαυτοῦ, τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ βῆμα καὶ τοὺς ἐνταυθοῖ θορύβους ἄστροις τὸ λοιπὸν τεκμαιρόμενος, καὶ ἐν περαιτέρω μεταφορᾷ ἐν Ἡρακλεἱτ. Ὁμ. Ἀλληγ. σελ. 151 Ἐπίκουρος ὁ πᾶσαν ποιητικὴν ἄστροις σημηνάμενος. Παρασημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Weil ἐκλαμβάνει τὴν ῥῆσιν *φυγὴ ὕπαστρος* σημαίνουσαν τὴν θαλασσίαν φυγήν, ἣν ἐποιήσατο ἤδη ὁ χορός, οὐχὶ δὲ καὶ ἣν μέλλει νὰ ποιήσηται. — *δύσφρονος*: κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῶν Αἰγυπτιαδῶν. Ἄλλως ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ γάμου *δυσφόρου*.

400. *ξύμμαχον . . τὸ πρὸς θεῶν σέβας*] προσλαβὼν τὴν Δίκην (τὸ δίκαιον) σύμμαχον (πρб. 345) κρῖνε τί εἶναι ἱερὸν καὶ σεβάσμιον παρὰ τοῖς θεοῖς. — *τὸ πρὸς θεῶν σέβας*: πρб. Σοφ. Ἀντ. 77 τὰ τῶν θεῶν ἔντιμα. Κακῶς ἑρμηνεύουσί τινες: elige reverentiam erga deos, διότι τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ διὰ τοῦ πρὸς θεῶν. — Ἡ ἐγγὺς κειμένη ἀπάντησις, ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ προσενεχθῇ πρὸς τὰς

εἶπον δὲ καὶ πρίν, οὐκ ἄνευ δήμου τάδε
πράξαιμ᾽ ἄν, οὐδέπερ κρατῶν, μὴ καί ποτε
εἴπῃ λεώς, εἴ πού τι μὴ τοῖον τύχοι,
«ἐπήλυδας τιμῶν ἀπώλεσας πόλιν».

ΧΟΡΟΣ.

ἀμφοτέρους δαήμων τάδ᾽ ἐπισκοπεῖ ἀντιστρ. γ΄.
Ζεὺς ἑτερορρεπής, νέμων εἰκότως
ἄλλερα μὲν κακοῖς, αἴσια δ᾽ ἐννόμοις.
τί τῶνδ᾽ ἐξ ἴσου ῥεπομένων μεταλ-
γεῖς τὸ δίκαιον ἔρξαι;

Δαναΐδας ὡς πρὸς ἐπικλήρους, ἅτε τοῦ πατρὸς ζῶντος ἔτι, φαίνεται ὅτι, ὥσπερ 391. παρελείφθη ἐνταῦθα δι᾽ ὃν λόγον καὶ ἐν τῷ στίχῳ ἐκείνῳ.

403. *καὶ πρὶν*] στίχ. 371 κέ.

404. *οὐδέ περ κρατῶν*] καίπερ κρατῶν καὶ ἄρχων. Πρβ. Χο. 502 οὕτω γὰρ οὐ τέθνηκας οὐδέ περ θανών.—*μὴ καὶ . . πόλιν*: ὁ ποιητὴς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν Ὁμ. Ἰλ. 22, 105 αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους, μή ποτέ τις εἴπῃσι κακώτερος ἄλλος ἐμεῖο, Ἕκτωρ ἦφι βίηφι πιθήσας ὤλεσε λαόν.— *τοῖον*: οἷόν τις εὔχεται καὶ ποθεῖ, ἀλλ᾽ ἐναντίον. Πρβ. Ἡσύχ. «τοῖον· τοιοῦτον· οὕτως ἀγαθὸν . . τάσσεται καὶ ἐπὶ θαυμασμοῦ» καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 567.

406. *ἐπήλυδας*] εἴρηται διὰ τὴν ἀντίθεσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ πόλιν (πολίτας, ἀστοὺς) μετά τινος περιφρονήσεως. Πρβ. 201 καὶ Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1021 δεινὸν τόδ᾽ εἶπας, ξενοφονεῖν ἐπήλυδας. Τὸ βρῖθος τῆς μομφῆς ἐκφράζεται καὶ ἐν τῇ νωθρότητι καὶ δυσκινησίᾳ τοῦ στίχου. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 254 ὡς ἐν μιᾷ πληγῇ κατέφθαρται πολὺς καὶ κατωτέρω 474, 958, 1027.

407 κέ. *ἀμφοτέρους δαήμων*] *δαήμων* συντέτακται, ὥσπερ *δαείς*. Πρβ. σημ. εἰς 155 κέ. Ὁ νοῦς: ἀμφοτέρους (τοὺς δικαίους καὶ ἀδίκους) γινώσκων καθορᾷ ὁ Ζεὺς ταύτας τὰς πράξεις ῥέπων μόνον πρὸς τὸ μέρος τοῦ δικαίου. Σχολ. «αὐτὸς ἐπεξηγήσατο τί ἐστιν ἑτερορρεπής». Πρβ. Ἄρης ἑτεραλκὴς Πέρσ. 954 καὶ τὸ ὁμηρικὸν μάχης ἑτεραλκέα νίκην Ἰλ. 7, 26. Ἄλλως κεῖται Ἡροδ. 8,11 ἑτεραλκέως (ἀμφιρρόπως) ἀγωνιζομένους. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Ζεὺς νεμέτωρ Ἑ. ἐ. Θ. 472.

409. *ἄλλερα - αἴσια*] Ἡσύχ. «ἄλλερα· ἐχθρά, πολέμια, ἄδικα» καὶ «αἴσια· εἱμαρμένα, δίκαια, καθήκοντα», ὅθεν κακὰ μὲν κακοῖς, ἀγαθὰ δὲ ἀγαθοῖς.

410 κέ. Σχολ. «εἰ ὁ Ζεὺς τὸ ἴσον φυλάττει, τί ἀπορεῖς συμμαχῆσαι τῷ Διί;». Τούτων ἀμεροληπτως ζυγοστατουμένων, τί μετανοεῖς καὶ διστάζεις νὰ πράξῃς τὸ δίκαιον; Μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ ὁ παθητικὸς τύπος *ῥεπομένων*. Ἀλλ᾽ ὅμως εὕρηται *ἐπιρρέπειν* (Ἀγ. 261, Εὐμ. 889, Θεόγν. 157) καὶ *καταρρέπειν* (Σοφ. Ἀντ. 1158) ἐνεργητικῶς. Ἐν τῷ *μεταλγεῖν* ἡ *μετὰ* σημαίνει μεταβολὴν ἐννοίας, ὡς ἐν τοῖς μεταγιγνώσκειν, μεταμανθάνειν, μεταμέλεσθαι, μεταστένειν, καὶ δισταγμὸν περὶ τοῦ πρακτέου. Πρβ. καὶ Ὁμ. Ὀδ. 22, 232 ὀλοφύρεαι ἄλκιμος εἶναι. Οὐχὶ κακῶς ὁ Δούκας «ἀφεὶς τὸν εἰς ἡμᾶς οἶκτον μετατρέπῃ εἰς ἑτέραν κατάστασιν τῆς ψυχῆς· μεταμέλειαν ᾄδεις, ὡς τὸ μεταμανθάνεις τὸν τῦφον καὶ τὰ τοιαῦτα».

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

δεῖ τοι βαθείας φροντίδος σωτηρίου,
δίκην κολυμβητῆρος ἐς βυθὸν μολεῖν
δεδορκὸς ὄμμα μηδ' ἄγαν ᾠνωμένον,
ὅπως ἄνατα ταῦτα πρῶτα μὲν πόλει
αὐτοῖσί θ' ἡμῖν ἐκτελευτήσει καλῶς,
καὶ μήτε δῆρις ῥυσίων ἐφάψεται

412 κέ. Σχολ. «δεῖ δὴ εἰς βυθὸν μολεῖν φροντίδος βαθείας σωτηρίου δίκην κολυμβητῆρος. τοῦτο δὲ τοῖς σπογγοτόμοις συμβαίνει, τὸ πόρρωθεν σκοπεῖν καὶ περιβλέπεσθαι». Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐξάρτησις τοῦ *βαθείας φροντίδος* ἐκ τοῦ *βυθὸν* καὶ ἡ συνάρτησις τῶν λέξεων: δεῖ τοι δεδορκὸς ὄμμα ἐς βυθὸν μολεῖν φροντίδος σωτηρίας δίκην κολυμβητῆρος εἶναι ἀδύνατος, καὶ φαίνεται πολλῷ πιθανωτέρα ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἤρτηται ἐκ τοῦ *δεῖ* ἥ τε γενικὴ *φροντίδος* καὶ τὸ ἑπόμενον κῶλον ὄμμα ἐς βυθὸν μολεῖν, ὃν ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς καὶ οἱονεὶ παράθεσις εἰς τὸ *βαθείας φροντίδος* ἐν τῇδε τῇ συνθήκῃ τῶν λέξεων: δεῖ βαθείας φροντίδος σωτηρίου, (ὥστε) ὄμμα δεδορκὸς μολεῖν δίκην κολυμβητῆρος ἐς βυθὸν (πραγμάτων). Πρβ. Ἀγ. 351 δεῖ γὰρ πρὸς οἴκους νοστίμου σωτηρίας, κάμψαι διαύλου θάτερον κῶλον πάλιν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἔννοια εἶναι: Ἀνάγκη βαθείας σκέψεως, προξενούσης σωτηρίαν καὶ εὐτυχῆ τῶν πραγμάτων ἀπόβασιν, τὸ δὲ ὀξὺ βλέπον ὄμμα καὶ μὴ τεθολωμένον, ὥσπερ τὸ ὄμμα τοῦ μεθύοντος, εἰσδυσάσθω εἰς τὰ βάθη. Ἡ εἰκὼν δηλοῦσα τὴν βαθεῖαν σκέψιν προσιδιάζει τῷ Αἰσχύλῳ. — *ὄμμα δεδορκός*: παραινίσσεται τὸν κολυμβητῆρα, ὅστις καταβαίνων εἰς τὰ βάθη ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, ἵνα διακρίνῃ σπόγγους, ὄστρεα καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ κολυμβητὴρ (κολυμβητὴς) ὀνομάζεται παρ' Ὁμήρῳ ἀρνευτὴρ (ἐρευνητὴς ὀστρέων) Ἰλ. 16, 742 ὃ δ' ἄρ' ἀρνευτῆρι ἐοικὼς κάππεσ' ἀπ' εὐεργέος δίφρου . . ὢ πόποι, ἦ μάλ' ἐλαφρὸς ἀνήρ, ὡς ῥεῖα κυβιστᾷ· εἰ δή που καὶ πόντῳ ἐν ἰχθυόεντι γένοιτο, πολλοὺς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα διφῶν, νηὸς ἀποθρῴσκων κτλ.

415 κέ. *πρῶτα μὲν . . τε*] πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 907 καὶ Σοφ. Φιλ. 1424 πρῶτον μὲν νόσου παύσῃ λυγρᾶς ἀρετῇ τε πρῶτος ἐκκριθεὶς στρατεύματος Πάριν . . νοσφιεῖς βίου. Εὐρ. Μηδ. 125 τῶν γὰρ μετρίων πρῶτα μὲν εἰπεῖν τοὔνομα νικᾷ χρῆσθαί τε μακρῷ λῷστα βροτοῖσιν, Ἱππ. 996 ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτα μὲν θεοὺς σέβειν φίλοις τε χρῆσθαι, Ἡρακλεῖδ. 337 πρῶτα μὲν σκοποὺς πέμψω πρὸς αὐτόν . . μάντεις τ' ἀθροίσας θύσομαι, Ἴωνι 401 πρῶτον μὲν ὁ θεός . . χαιρέτω σύ τ' ὦ γύναι. — *ὅπως . . ἐκτελευτήσει . . ἐφάψεται . . θησόμεθα*: Τὸ *ὅπως* μετὰ μέλλοντος σημαίνει τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἀποβάσεως πράγματός τινος, προηγουμένων τοῦ βουλεύεσθαι ἢ φροντίζειν. — *ἄνατα . . καλῶς*: ἐπεξήγησις τοῦ *φροντίδος σωτηρίας*.

417. *δῆρις*] ἔρις, βία. Ἡ ἐπικὴ αὕτη λέξις ἀπαντᾷ καὶ Ἀγ. 933 δήριος (μετὰ ἰωνικῆς καταλήξεως), ἀδήριτος Προμ. 105. — *ῥυσίων*: ἔπιθι σημ. εἰς 318. Οἱ υἱοὶ τοῦ Αἰγύπτου δύνανται νὰ ἀπαγάγωσι βίᾳ λείαν, ἵνα ἐξαναγκάσωσι τὸν βασιλέα εἰς παράδοσιν τῶν Δαναΐδων. Συνήθως ἑπόμενοι τῷ Σχολ. «ἀντὶ τῶν ἱκετίδων» ἀναφέρουσι τὸ *ῥυσίων* εἰς τὰς Δαναΐδας, ὡς ὁ Schütz

μήτ' ἐν θεῶν ἕδραισιν ὧδ' ἱδρυμένας
ἐκδόντες ὑμᾶς τὸν πανώλεθρον θεὸν
βαρὺν ξύνοικον θησόμεσθ' Ἀλάστορα,
ὃς οὐδ' ἐν Ἅιδου τὸν θανόντ' ἐλευθεροῖ.
μῶν οὐ δοκεῖ δεῖν φροντίδος σωτηρίου;

ΧΟΡΟΣ.

φρόντισον καὶ γενοῦ — στροφ. α'.
πανδίκως εὐσεβὴς
πρόξενος·

γράφων: ῥύσια dicuntur supplices quasi pignora, quatenus Aegypti filii ius eas sibi vindicandi et ubi invenissent abducendi affectabant, καὶ ἕτεροι ὑπολαμβάνοντες, ὅτι αἱ Δαναΐδες διὰ τοῦ *ῥύσια* δηλοῦνται ὡς ἀπαχθεῖσα λεία, ἥτις ὀφείλει νὰ ἀνακτηθῇ.

418. *ἱδρυμένας ἐν θεῶν ἕδραισιν*] πρβ. Ἡσύχ. «ἱδρύεται· καθέζεται, ἑδράζεται» καὶ Σοφ. Αἴ. 809 οὐχ ἱδρυτέον, οὐχ ἕδρας ἀκμή.

419 κἑ. *τὸν πανώλεθρον θεὸν Ἀλάστορα*] ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 357. Ἐνταῦθα σημαίνεται ὁ δαίμων τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς καταστροφῆς ἐν ᾗ ἐννοίᾳ κεῖται καὶ ἡ Ἐρινύς, ἥτις ὡσαύτως κατέχει τὸν οἶκον, ὃν δὲν ἐκλείπει πρὶν τιμωρηθῇ τὸ κακὸν ἔργον (Ἀγ. 1185 κἑ.). Πρβ. 655 κἑ., Ἡσύχ. «ἀλάστωρ· πικρὸς δαίμων, Ζεύς».— *βαρὺν*: πρβ. Εὐμ., ἔνθα ἡ Ἐρινὺς ἀπειλεῖ 723 βαρεῖα χώρᾳ τῇδ' ὁμιλήσω πάλιν.— *θησόμεθα ξύνοικον*: πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 788 χώρας ἀλάστωρ οὑμὸς ἐνναίων ἀεί. Ὁ ἀλάστωρ θὰ ἐπισκήψῃ εἰς τὴν χώραν ἕνεκα τῆς ὀργῆς τοῦ Ἱκεσίου Διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. Πρβ. στίχ. 390 καὶ 434.

421. Πρβ. σημ. εἰς 237 καὶ Εὐμ. 175 ὑπό τε γᾶν φυγὼν οὔ ποτ' ἐλευθεροῦται, Ἑ. ἐ. Θ. 1008 ἄγος δὲ καὶ θανὼν κεκτήσεται θεῶν πατρῴων.

422. *μῶν οὐ δοκεῖ;*] ἀρά γε δὲν νομίζεις, μὴ δὲν βλέπεις, ὡς μῶν οὐχ ὁρᾷς; Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1729, μῶν οὐ πέπονθας; Εὐρ. Μηδ. 733, μῶν οὐ παιδιὰν νομιστέον; Πλάτ. Σοφ. 234 Α καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ. Ἐπειδὴ τὸ *μῶν* προϋποτίθησιν ἄρνησιν τῆς ἐρωτήσεως, διὰ τοῦτο τὸ μὲν *μῶν δοκεῖ;* σημαίνει δὲν νομίζεις, τὸ δὲ *μῶν οὐ δοκεῖ;* δὲν ἀμφιβάλλεις, ἀλλὰ πιστεύεις.

423-446 Χορικόν, ὅπερ συμπαρέπεται ταῖς σκέψεσι τοῦ βασιλέως, ὥσπερ Χο. 152-163 τῇ παρὰ τὸν τάφον θυσίᾳ. Αἱ τρεῖς αἰτίαι, αἵτινες ἐξεγείρουσιν παρὰ τῷ διστάζοντι βασιλεῖ εὐμενῆ πρὸς τὰς Δαναΐδας αἰσθήματα, συγκεφαλαιοῦνται ἐκ νέου: Μὴ προδῷς τὰς διωκομένας, μηδὲ ἐπιτρέψῃς νὰ ἀποσπασθῶμεν τῶν ἱερῶν τόπων, μηδὲ ὑπομείνῃς νὰ κακωθῶσιν αἱ ἱκέτιδες. Κατὰ λόγον τῆς πράξεώς σου ἐπίκειται τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τῷ σῷ οἴκῳ ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία.

423 κἑ. Διὰ τοῦ *φρόντισον* (=σκέψαι) ἀναλαμβάνει ὁ χορὸς τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ βασιλέως. — *πανδίκως*: ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ καὶ εἰλικρινείᾳ. Πρβ. Εὐμ. 807 ἐγὼ γὰρ ἡμῖν πανδίκως ὑπίσχομαι, Ἑ. ἐ. Θ. 156, 657, Σοφ. Τραχ. 611 κλύοιμι πανδίκως, 294 χαίροιμι . . πανδίκῳ φρενί.— *εὐσεβής*: ὡς 342 καὶ 952.

425. *πρόξενος*] ἔπιθι σημ. εἰς 245 ἀπρόξενοι. Ὁ πρόξενος ὀφείλει νὰ ἀποκρούσῃ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένων τὴν βίαν.

τὰν φυγάδα μὴ προδῷς,
τὰν ἕκαθεν ἐκβολαῖς
δυσθέοις ὀρμέναν·

ἀντιστρ. α'.

μηδ' ἴδῃς μ' ἐξ ἑδρᾶν
πανθέων ῥυσια-
σθεῖσαν, ὦ
πᾶν κράτος ἔχων χθονός.
γνῶθι δ' ὕβριν ἀνέρων
θεῶν τ' ἄλευαι κότον.

στροφ. β'.

μή τι τλᾷς τὰν ἱκέτιν εἰσιδεῖν
ἀπὸ βρετέων βίᾳ

426. Τὸ ἀσύνδετον, διότι ἑρμηνεύεται ἀκριβέστερον τὸ προηγησάμενον.

427 κἑ. *ἐκβολαῖς δυσθέοις*] Σχολ. «διωγμοῖς ἀθέοις».—*ἕκαθεν ὀρμέναν*: μακρόθεν ἀπάρασαν ἤτοι ἀθέως καὶ ἀσεβῶς ἐκ τῆς πόρρω κειμένης πατρίδος διωχθεῖσαν.— *ἕκαθεν*: Ἡσύχ. ἕκαθεν· μακρόθεν, πόρρωθεν». Ὁ ἐπικὸς τύπος τῆς τοῦ ἀορίστου μετοχῆς *ὄρμενος* (ὄρνυμι καὶ ὄρνυμαι) ἀπαντᾷ πολλάκις παρ' Αἰσχύλῳ ἐν τοῖς χορικοῖς, οἷον Ἑ. ἐ. Θ. 86, 110, Ἀγ. 1408, ἀποσπ. 74. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 177.

429 κἑ. *ἴδῃς*] παρίδῃς.— *πανθέων*: πάντων τῶν θεῶν. Πρβ. στίχ. 228.— *ῥυσιασθεῖσαν*: ἀπαχθεῖσαν. Τὸ *ῥυσιάζειν* εἶναι ἡ συνήθης ῥῆσις περὶ τῆς ἀπαγωγῆς προσώπων καὶ λείας ἐκ ξένης χώρας. Πρβ. 618, Εὐρ. Ἴωνι 523 κοὐ ῥυσιάζω, τἀμὰ δ' εὑρίσκων ἄγω, Ἡρακλείδ. 162 τί δῆτα φήσεις, ποῖα πεδί' ἀφαιρεθείς, τί ῥυσιασθεὶς πόλεμον Ἀργείοις ἔχειν; Ἐνταῦθα κεῖται ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου, ὡς συνήθως παρὰ τοῖς περιιδεῖν, ὑπεριδεῖν, τοὐναντίον δὲ 437 ἡ τοῦ ἐνεστῶτος ἀγομέναν, δι' ἧς δηλοῦται ἡ διάρκεια τῆς βιαίας κακώσεως.

432. Ἡ προσθήκη *πᾶν . . χθονός*, ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐν στίχ. 375-380 ἐκδηλωθεῖσαν ἔννοιαν ποιοῦσα τὸν βασιλέα ὑπεύθυνον τῆς βεβηλώσεως τοῦ ἱεροῦ τόπου.

433. *γνῶθι*] ἔχε αἴσθησιν. — Περὶ τοῦ ἐπικοῦ τύπου *ἀνέρων* ἔπιθι Κριτ. ἐπισημ. εἰς Πέρσ. 650. Παρ' Αἰσχύλῳ παρεδόθη ἡμῖν μόνον τοῦτο τὸ ἓν παράδειγμα.

434. *ἄλευαι*] πρβ. 537, Ἡσύχ. «ἀλευάμενος· ἐκκλίνας, φυλαξάμενος», Ὁμ. Ἰλ. 5, 444 μῆνιν ἀλευάμενος ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος, 22, 285 ἐμὸν ἔγχος ἄλευε. Τοῦ μάλιστα ἐπικοῦ τούτου ῥήματος εὕρηνται παρ' Αἰσχύλῳ καὶ οἱ τύποι ἄλευε, ἄλευσον, ἀλεύσατε, παρὰ δὲ Σοφοκλεῖ (ἀποσπ. 902) ἀλεύσω. Πρβ. στίχ. 419 κἑ.

435. Περὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ τύπου *τλᾷς* (ὡς τιμᾷς) ἔπιθι H. L. Ahrens, Dor. Dial. σελ. 313. — *μή τι* (πρβ. σημ. εἰς 397) *τλᾷς*: μηδαμῶς ἀνάσχῃ.

436 κἑ. *βρέτας* δηλοῖ παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ πολλάκις ἄγαλμα θεοῦ. Καὶ παρ' Εὐριπίδῃ εἶναι ἡ λέξις συχνή, οὐδέποτε δὲ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ. — *βίᾳ δίκας*: Σχολ. «παρὰ τὴν βούλησιν τῆς δίκης» (πρβ. 806 βίᾳ καρδίας)

δίκας ἀγομέναν
ἱππηδὸν ἀμπύκων
πολυμίτων πέπλων τ'
ἐπιλαβὰς ἐμῶν.

ἴσθι γάρ, παισὶ τάδε καὶ δόμοις, ἀντιστρ. δ'.
ὁπότερ' ἂν κτίσῃς,
μένει ἄρ' ἐκτίνειν
ἀντίρροπον θέμιν.
τάδε φράσαι δίκαι-

ἤτοι παραβαινομένης καὶ βιαζομένης τῆς δίκης.

438 κέ. *ἱππηδὸν*] δίκην ἵππων ἀγομένων τῆς χαίτης. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 313 τὰς δὲ κεχειρωμένας ἄγεσθαι . . ἱππηδὸν πλοκάμων, περιρρηγνυμένων φαρέων. Ὥσπερ ἐν Ἑ. ἐ. Θ. ἄγονται αἱ γυναῖκες τῶν πλοκάμων, οὕτως ἐνταῦθα τῶν ἀμπύκων, αἵτινες συνεκράτουν τὰς τρίχας. Πρβ. Σχόλ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 5, 358 «ἄμπυξ ἐκαλεῖτο χρυσῆ σειρὰ τὰς περὶ τὸ μέτωπον τῶν ἵππων τρίχας συνδέουσα», Ἡσύχ. «ἄμπυξ· χαλινός, τριχόδεσμος» καὶ «ἄμπυκα· κεκρύφαλον, κόσμον γυναικῶν», καὶ Ὁμ. Ἰλ. 22, 468 τῆλε δ' ἀπὸ κρατὸς βάλε δέσματα σιγαλόεντα, ἄμπυκα κεκρύφαλόν τε ἰδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην. — *πολυμίτων πέπλων*: περὶ τῶν ποικίλων καὶ εὐυφῶν αἰγυπτίων πέπλων. Πρβ. Plin. H. N. 8, 48 plurimis liciis texere quae polymita appellant Alexandria instituit. Ἡ πολυτέλεια τοῦ πέπλου ἀποτελεῖ ὀδυνηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν διάρρηξιν αὐτοῦ (ἔπιθι σημ. εἰς 128). Πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 312 πέπλων τε προυκάλυπτεν (ἐναντίον τῶν βαλλομένων λίθων) εὐπήνους ὑφάς. — *ἐπιλαβάς*: συνήθως ἑπόμενοι τῷ Σχολ. «τὰς ἐπιλήψεις τῶν πέπλων· ἀπὸ κοινοῦ τὸ μὴ τλαίης ἰδεῖν» ἑρμηνεύουσι: μηδαμῶς ὑπομείνῃς νὰ προσίδῃς τὴν ἱκέτιν δίκην ἵππων ἀγομένην τῶν ἀμπύκων ἀπὸ τῶν ἀγαλμάτων μηδὲ ἐπιλαβομένους τοὺς Αἰγυπτιάδας τῶν πολυμίτων ἐμῶν πέπλων.

441 κέ. *ἴσθι, μένει*] Σχολ. «λείπει τὸ ὅτι». Ἀλλ' ὅμως κεῖται τὸ *ἴσθι* καθ' ἑαυτό, ὡς πολλάκις τὸ ἴσθι, σάφ' ἴστε, εὖ γὰρ ἴστε (Πέρσ. 214). — *παισὶ καὶ δόμοις μένει ἐκτίνειν τάδε*: ὥσπερ Εὐρ. ἀποσπ. 733 τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισι κατθανεῖν μένει καί, ἐὰν τὸ κείμενον ἔχῃ ὀρθῶς, Πέρσ. 809 οὗ σφιν κακῶν ὕψιστ' ἐπαμμένει παθεῖν, ἐν οἷς κεῖται ἡ δοτικὴ ἀντὶ τῆς συνήθους αἰτιατικῆς. — *κτίσῃς*: πρβ. Χο. 440 μόρον κτίσαι. Ὁπότερον ἂν παρασκευάσῃς, προστασίαν ἢ ἐγκατάλειψιν ἐμοῦ. — *ἀντίρροπον θέμιν*: ὁμοίαν δίκην. Πρβ. Ἡσύχ «ἀντίρροπον· ἴσον, ἰσόσταθμον, ἰσόζυγον». Τῇ φύσει τῆς πράξεως θὰ συνᾴδῃ ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία, εὐλογία ἢ κατάρα. Οὐχὶ ἀκριβῶς ὁ Σχολ. «δίκαιόν ἐστιν ἀποδιδόναι ὁμοίαν δίκην· αἴκε πάθῃ τά κ' ἔρεξε, δίκη δ' ἰθεῖα γένοιτο» (Ἡσιόδ. ἀπ. 217 ἐκδ. Göttl.). Πρβ. Hor. carm. I 28, 30 neglegis immeritis nocituram postmodo te natis fraudem committere? Forsit debita iura vicesque superbae te maneant ipsum.

445 κέ. *φράσαι*] ἀποβλέπει εἰς τὸ *φρόντισον* (423). Θὲς ἐν νῷ τούτους τοὺς δικαίους θεσμοὺς παρὰ τοῦ Διός. — *κράτη*: πρβ. Σοφ. Ἀντ. 60 ἢ νόμων

α Διόθεν κράτη.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

καὶ δὴ πέφρασμαι. δεῦρο δ' ἐξοκέλλεται·
ἢ τοῖσιν ἢ τοῖς πόλεμον ἄρασθαι μέγαν
πᾶσ' ἔστ' ἀνάγκη, καὶ γεγόμφωται σκάφος
στρέβλαισι ναυτικαῖσι προσπεπηγμένον.

βίᾳ ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν, Εὐρ. 'Ρῆσ. 132 σφαλερὰ δ' οὐ φιλῶ στρατηγῶν κράτη.

447. 'Ασχάλλων καὶ δυσανασχετῶν ἀποκρίνεται ὁ βασιλεύς: Καὶ δὴ ἔσκεμμαι. Κλυδωνιζόμενον τὸ ἐμὸν σκάφος καὶ ἐξοκέλλον προσαράσσει εἰς σκοπέλους ἤτοι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μακρῶν σκέψεών μου εἶναι ἡ βεβαιότης μεγίστης δυστυχίας. Ἄνευ λύπης καὶ ἐνοχλήσεως οὐδεμία ὑπάρχει ἀπαλλαγὴ καὶ διέξοδος. Λίαν ἐπιθυμῶ νὰ ἐξηλεγχόμην πλανώμενος περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἔριδος ταύτης. 'Αποβαίη τὸ πρᾶγμα καλῶς παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην.— *δεῦρο ἐξοκέλλεται*: ἑρμηνεύει ὁ Σχολ. «οὕτως ἀποβαίνει». Ὁ νεώτερος Σχολ. σημειοῦται εἰς Προμ. 198 «κέλσαι κυρίως τὸ τὴν ναῦν προσορμίσαι τινὶ εὐγαλήνῳ καὶ εὐλιμένῳ τόπῳ· ἐξοκεῖλαι δὲ τὸ τὴν ναῦν ἐκβληθῆναι ὑπ' ἀνέμου ἔξω τοῦ λιμένος». Κατὰ ταῦτα ἡ ταλάντωσις τῶν σκέψεων παραβάλλεται πρὸς τὸν σάλον τοῦ πλοίου, ὅπερ κλυδωνιζόμενον καταποντίζεται. Ἐξερχόμενος τῆς ἀμφιβολίας, λέγει ὁ βασιλεύς, οὐδὲν ἕτερον βλέπω ἢ κίνδυνον καὶ καταστροφήν. Πρβ. 'Ομ. 'Ιλ. 14, 16 ὡς δ' ὅτε πορφύρῃ πέλαγος μέγα κύματι κωφῷ, ὀσσόμενον λιγέων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλευθα αὔτως, οὐδ' ἄρα τε (ἀναγν. τῇ) προκυλίνδεται οὐδ' ἑτέρωσε, πρίν τινα κεκριμένον καταβήμεναι ἐκ Διὸς οὖρον, ὣς ὁ γέρων ὥρμαινε δαϊζόμενος κατὰ θυμόν, Εὐρ. Τρῳ. 136 ἐμὲ . . ἐς τάνδ' ἐξώκειλ' ἄταν καὶ 'Ισοκρ. 7 § 18 πῶς δ' οὐ χρὴ δεδιέναι μὴ . . τελευτῶντες εἰς τραχύτερα πράγματα τῶν γενομένων ἐξοκείλωμεν; — *δεῦρο*: πρβ. Εὐμ. 485 ἐπεὶ δὲ πρᾶγμα δεῦρ' ἐπέσκηψεν τόδε.

448. *ἢ τοῖσιν ἢ τοῖς*] Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 250. Σχολ. «ἢ τοῖς θεοῖς ἢ τοῖς Αἰγυπτιάδαις». Πρβ. 481 κέ.

449 κέ. *καὶ γεγόμφωται . . προσπεπηγμένον*] 'Αντὶ τῆς ἐννοίας: ἴσθι τοῦτο ἔμπεδον, ἤτοι τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, γίνεται ἐν Αἰσχυλείῳ τρόπῳ ἄνευ τινὸς προσθήκης χρῆσις τῆς εἰκόνος: γεγόμφωται τὸ σκάφος συνεσφιγμένον ἐν ναυτικαῖς στρέβλαις (κοχλίαις, τροχιλίοις) ἤτοι ἡ γνώμη μου αὕτη εἶναι οὕτω στερεὰ καὶ ἀμετάτρεπτος, ὥσπερ τὸ γεγομφωμένον σκάφος. Πρβ. 955 τῶνδ' ἐφήλωται τορῶς γόμφος διαμπάξ, ὡς μένειν ἀραρότως, Πίνδ. Πυθ. 4, 71 τίς δὲ κίνδυνος κρατεροῖς ἀδάμαντος δῆσεν ἅλοις; Ἐν ὁμοίᾳ μεταφορᾷ λέγεται καὶ λατινιστὶ aliquid clavo trabali figere, παρὰ δὲ 'Ορατίῳ ἀναγινώσκεται carm. I 35, 17 saeva Necessitas clavos trabales et cuneos manu gestans aëna. — Κατὰ τὸν 'Ησύχ. «στρέβλαι ναυτικαί· τὰ ξύλα τῶν νεῶν ἐν οἷς διασφηνοῦνται (ἀνασφηνοῦνται ὁ Weil) γομφούμενα» (γομφούμεναι ὁ Stanley), ἥτις ἑρμηνεία ἀποβλέπει εἰς τὸ προκείμενον χωρίον, ὀφείλει τις νὰ ἐννοήσῃ ἐν τῷ *στρέβλαι ναυτικαὶ* οὐχὶ σφῆνας, ἀλλὰ τὰ λεγόμενα τροχίλια καὶ τοὺς κοχλίας (πάγας), δι' ὧν αἱ σανίδες τῆς τοῦ πλοίου τρόπεως προσπηγνύμεναι καὶ συσφιγγόμεναι διὰ κάλων ἀλλήλαις ἐγομφοῦντο ὕστερον ἐν ἥλοις. Πρβ. 'Απολλ. 'Ρ. 1, 367 νῆα δ' ἐπικρατέως Ἄργου ὑποθημοσύνῃσιν ἔζωσαν πάμπρωτον ἐϋστρεφεῖ ἔνδοθεν

ἄνευ δὲ λύπης οὐδαμοῦ καταστροφή,
ἢ κάρτα νείκους τοῦδ' ἐγὼ παροίχομαι·
θέλω δ' ἄϊδρις μᾶλλον ἢ σοφὸς κακῶν
εἶναι· γένοιτο δ' εὖ παρὰ γνώμην ἐμήν.

ΧΟΡΟΣ.

πολλῶν ἄκουσον τέρματ' αἰδοίων λόγων.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἀκουστά, καὶ λέγοις ἄν· οὔ με φεύξεται.

ΧΟΡΟΣ.

ἔχω στρόφους ζώνας τε, συλλαβὰς πέπλων.

ὅπλῳ τεινάμενοι ἑκάτερθεν, ἵν' εὖ ἀραροίατο γόμφοις δούρατα κτλ.

451 κἑ. Ἄνευ δὲ λύπης καὶ συμφορᾶς οὐδαμοῦ βλέπω ἀπαλλαγὴν καὶ εὐτυχῆ ἀπόβασιν ἢ ἀποπλανῶμαι καὶ ἁμαρτάνω τῆς φύσεως τῆς φιλονεικίας ταύτης. — *καταστροφή*: ἀπαλλαγή, σωτηρία. Πρβ. κατωτέρω 480 κοὐδαμοῦ λιμὴν κακῶν. Περὶ τῆς τοῦ βίου ἀπαλλαγῆς καὶ τοῦ θανάτου κεῖται ἡ λέξις Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 109 δότε βίου πέρασιν καὶ καταστροφήν τινα, Θουκ. 2, 42 δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή, Πολυβ. 5, 54 τὴν αὐτὴν ἐποιήσαντο τοῦ βίου καταστροφήν.— *νείκους τοῦδε*: ὅπερ ἄρτι (στίχ. 448) εἶπεν πόλεμον μέγαν.— *παροίχομαι*: συντασσόμενον ὡς τὸ ἁμαρτάνειν, παραπλάζεσθαι, παραπίπτειν, γενικῇ σημαίνει οὐκ ὀρθῶς γινώσκω, οὐκ ὀρθῶς κρίνω τὴν φιλονεικίαν ταύτην, λέληθέ με ἡ φύσις τοῦ νείκους τούτου. Πρβ Εὐρ. Μηδ. 995 δύστανε μοίρας ὅσον παροίχῃ (πόσον σφάλλεσαι τῆς κρίσεως περὶ τούτου, ὅπερ προώρισέ σοι ἡ μοῖρα).— Θέλω δὲ νὰ ὦ ἀδαὴς μᾶλλον (Σχολ. «μάντις ἀποβαίην φαῦλος») ἢ εἰδήμων καὶ ὀξὺς τῶν κακῶν μάντις. — *σοφὸς κακῶν*: ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτὸ ῥοπῆς τοῦ *ἄιδρις* συντάσσεται τὸ *σοφὸς* γενικῇ.— Ἀποβαίη δὲ τὸ πρᾶγμα καλῶς παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ τὸν φόβον.

464. *τέρματ' αἰδοίων* (ἔπιθι σημ. εἰς 200) *λόγων*] πολλῶν ἱκετηρίων λόγων ἄκουσον τὸ τέλος ἤτοι μετὰ πολλοὺς λόγους, οὓς ἱκετεύουσά σε εἶπον, οὗτος εἶναι ὁ τελευταῖος.

465. *ἀκουστά*] Πρβ. Anecd. Bekk. σελ. 373, 6 «ἀκουστά· ὡς <Σοφοκλῆς> ἐν τῇ Κρεούσῃ 'ἄπελθ' ἄπελθε, παῖ· τάδ' οὐκ ἀκουστά' καὶ Εὐριπίδης δὲ πολλάκις· ὁ μέντοι Σοφοκλῆς <καὶ> ἀκούσιμα φησί· πολιτικώτερον δὲ λέγει ὁ Φρύνιχος τὸ ἀκουστὰ μᾶλλον ἢ τὸ ἀκούσιμα».— *λέγοις ἄν*: ἔπιθι σημ. εἰς 326.— *οὔ με φεύξεται*: τὰ ῥηθησόμενα.

466. *στρόφους ζώνας τε*] Κατὰ Σχολ. «τὰς στροφὰς τῶν ζωνῶν» καὶ Ἡσύχ. «ζώνας τε συλλαβὰς πέπλων· ἀντὶ τοῦ αἷς (τοῦτο τὸ *αἷς* ἀναφέρεται εἰς ἀναπληρωτέον «τὰς στροφάς») ζώννυμαι καὶ τοὺς πέπλους συλλαμβάνω» ὤφειλέ τις νὰ ἐκλάβῃ τὴν ῥῆσιν «στρόφους ζώνας τε» κατὰ τὸ σχῆμα ἓν διὰ δυοῖν. Ἀλλ' ἐν τῷ *στρόφος* ἐννοητέον τὸν στηθόδεσμον τῶν γυναικῶν. Πρβ. Nonius p. 538, 7 strophium est fascia brevis quae virginalem tumorem cohibet papillarum, Catull. 64, 65 tereti strophio lactentes vincta papillas καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 857. Ἐν Σοφ. Ἀντ. ἀναρτᾷ ἑαυτὴν ἡ Ἀντιγόνη ἐκ τοῦ ἑαυτῆς κρηδέμνου 1221: τὴν μὲν κρεμαστὴν αὐχένος κατείδομεν, βρόχῳ μι-

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τάχ' ἂν γυναιξὶν ταῦτα συμπρεπῆ πέλοι.

ΧΟΡΟΣ.

ἐκ τῶνδε τοίνυν, ἴσθι, μηχανὴ καλή.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

λέξον τίν' αὐδὴν τήνδε γηρυθεῖσ' ἔσῃ.

ΧΟΡΟΣ.

εἰ μή τι πιστὸν τῷδ' ὑποστήσεις στόλῳ,

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τί σοι περαίνει μηχανὴ συζωμάτων;

ΧΟΡΟΣ.

νέοις πίναξιν βρέτεα κοσμῆσαι τάδε.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

αἰνιγματῶδες τοὔπος· ἀλλ' ἁπλῶς φράσον.

τώδει σινδόνος καθημμένην.— *συλλαβὰς πέπλων*: ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὸ *ζώνας*, τὰς συλλαμβανούσας καὶ ὑποβασταζούσας τοὺς πέπλους.

467. Ὄντως ἁρμόζουσι τὰ κοσμήματα ταῦτα ταῖς γυναιξὶν ἤτοι οὐδαμῶς ἐκπλήσσομαι ἀκούων ὅτι ἔχετε ταῦτα.

468. Ὁ εἰρωνικὸς λόγος ἐνταῦθα καὶ στίχῳ 472 συνᾴδει τῇ μὴ γυναικείᾳ φύσει τῶν Δαναΐδων: Γίνωσκε ὅτι ἐκ τούτων δύναται νὰ παρασκευασθῇ καλὴ μηχανή.

469. Λέξον τί σημαίνει οὗτος ὁ λόγος, ὃν ἐρεῖς ἤτοι τί θέλεις νὰ εἴπῃς διὰ τοῦ λόγου τούτου; — *γηρυθεῖσα*: τύπος ἀορίστου, μὴ ἀπαντῶν ἀλλαχοῦ, ἀπὸ τοῦ *γηρύομαι*. Συνηθέστερον θὰ ἦτο τὸ *γηρύσασα*, καθὰ εἴκασεν ὁ Meineke. Πρὸς τὴν περίφρασιν πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 816 λυπηθεὶς ἔσῃ, Ἀντ. 1067 ἀντιδοὺς ἔσῃ, Ο. Τ. 1144 οὐ σιωπήσας ἔσῃ;

470. Εἰ μὴ ὑποβάλῃς πιστόν τι τῷδε τῷ ὁμίλῳ (ἡμῖν) ἤτοι εἰ μὴ ὑπόσχῃ ἡμῖν βέβαιόν τι, ἐξ οὗ δυνάμεθα νὰ ἀναθαρρήσωμεν. — *πιστόν*: ὡς fides ἐν τῇ ῥήσει fidem interponere. — *ὑποστήσεις*: πρβ. Σοφ. Αἴ. 1091 γνώμας ὑποστήσας σοφάς, Εὐρ. Ἠλ. 983 ἀλλ' ἦ τὸν αὐτὸν τῇδ' ὑποστήσω δόλον;

471 κἑ. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ *εἰ μὴ . . ὑποστήσεις στόλῳ* παρέχεται διὰ τῆς ἐρωτήσεως *τί . . περαίνει*, διότι τὸ *κοσμῆσαι* ἤρτηται ἐκ τοῦ *τί περαίνει*. Ὁ συνήθης εἱρμὸς τῆς ἐννοίας θὰ ἀπῄτει *κοσμήσω* (καθὰ εἴκασεν ὁ Burges). Πρὸς τὸ *τί περαίνει* (τί ἄγει εἰς πέρας, τίνα σκοπὸν πληροῖ) πρβ. Θουκ. 6, 86 οὐδὲν ἔτι περανεῖ παραγενόμενον ὑμῖν.— Σχολ. «καινοῖς ἀναθήμασι τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν κοσμήσω. Λέγει δὲ ὅτι μετεωρήσω ἐμαυτὴν τῇ ἀγχόνῃ». Ἀπειλοῦσιν ὅτι θὰ κοσμήσωσι τὰ τῶν θεῶν ἀγάλματα λίαν ἀσυνήθεσιν ἀναθηματικοῖς πίναξιν. Πρβ. Στράβ. 14 σελ. 637 νεὼς μέγας, ὃς νῦν πινακοθήκη ἐστί· χωρὶς δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἐνταῦθα κειμένων πινάκων ἄλλαι πινακοθῆκαι καὶ ναΐσκοι τινές εἰσι πλήρεις τῶν ἀρχαίων τεχνῶν.

473. Πρβ. Προμ. 637 οὐκ ἐμπλέ-

ΧΟΡΟΣ.

ἐκ τῶνδ' ὅπως τάχιστ' ἀπάγξασθαι θεῶν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἤκουσα μαστικτῆρα καρδίας λόγον.

ΧΟΡΟΣ.

ξυνῆκας· ὠμμάτωσα γὰρ σαφέστερον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

καὶ [μὴν] πολλαχῇ γε δυσπάλαιστα πράγματα·
κακῶν δὲ πλῆθος ποταμὸς ὣς ἐπέρχεται·
ἄτης δ' ἄβυσσον πέλαγος οὐ μάλ' εὔπορον
τόδ' ἐσβέβηκα, κοὐδαμοῦ λιμὴν κακῶν.

κων αἰνίγματ', ἀλλ ἁπλῷ λόγῳ, Ἀναξίλα ἀπόσπ. 270, 23 (τόμ. 2 Kock) αἳ λαλοῦσ' ἁπλῶς μὲν οὐδέν, ἀλλ' ἐν αἰνιγμοῖς τισιν, Ἀθήν. 1, 10 σελ. 449 E παίζειν σὺ χαίρεις μ' αἰνίγμασι· καὶ μὴν ἁπλᾶ γε καὶ σαφῆ λέγω μαθεῖν.

474. *ἀπάγξασθαι*] κείμενον κατὰ παράθεσιν πρὸς τὸ *κοσμῆσαι* ἤρτηται ἐκ τοῦ *περαίνει*. — *ὅπως τάχιστα*: ὡς τάχιστα. — Διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς συνήθους τομῆς προσλαμβάνει ὁ στίχος συνῳδὰ τῷ περιεχομένῳ βρῖθός τι καὶ ἔμφασιν. Πρβ. σημ. εἰς 406. Ἀλλ' ὅμως ὁ στίχος οὗτος διαφέρει τοῦ 406 κατὰ τοῦτο, ὅτι ἔχει τὴν ἔκθλιψιν ἐν τῷ μέσῳ, δι' ἣν τὸ *τάχιστ' ἀπάγξασθαι* συνδέεται εἰς μίαν λέξιν.

475. *μαστικτῆρα καρδίας*] Σχολ. «ἤκουσα λόγον καρδίας δηκτικόν». Ἡ ἑρμηνεία αὕτη εἶναι λίαν ἀσθενής. Πρβ. Εὐμ. 159 πάρεστι μαστίκτορος δαΐου δαμίου βαρὺ τὸ περίβαρυ κρύος ἔχειν.

476. Αἱ λέξεις *ξυνῆκας* . . *σαφέστερον* λέγονται μετά τινος πικρότητος. — *ὠμμάτωσα*: Πρβ. Προμ. 515 ἐξωμμάτωσα καὶ Σχολ. «ἐξελάμπρυνα».

477. *δυσπάλαιστα*] Σχολ. «δυσμεταχείριστα». — Σχολ. «ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἤκουσα». Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη φαίνεται ὀρθοτέρα ἢ ἡ ἑρμηνεία: καὶ πολλαχῇ γε δυσπάλαιστά ἐστι, διότι τὸ *πράγματα* κεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *λόγον*. Ἀλλ' ὅμως ἐρωτᾶται, ἐὰν διὰ τῆς ἁπλῆς ἐξαλείψεως τοῦ *μὴν* ἀποκαθίσταται τὸ ἀρχέγονον κείμενον. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ: *κοὐ τῇ μέν, ᾗ δ' οὐ δυσπάλαιστα πράγματα*. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 804 συμβαίνει γὰρ οὐ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ, περὶ δὲ τοῦ *ᾗ δ' οὐ* Φωκυλ. ἀπόσπ. 1 Λέριοι κακοί, οὐχ ὃ μέν, ὃς δ' οὔ, πάντες.

478 κἑ. *κακῶν πλῆθος ποταμὸς ὣς . . ἄτης ἄβυσσον πέλαγος*] ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 772 δυσχείμερόν γε πέλαγος ἀτηρᾶς δύης. — *οὐ μάλ' εὔπορον*: ἀπορώτατον, ἀδιάβατον. Πρβ. οὐ μάλ' ἐς μακρὰν 936. — Ὁ Bothe ἀπέφηνε τὸν στίχον 478 νόθον. Ἀλλ' ἡ ἐπισώρευσις παραβολῶν δὲν εἶναι ἀλλοτρία τοῦ Αἰσχυλείου ὕφους. Πρβ. καὶ Ἀγ. 816 κἑ., 887 κἑ.

480. *ἐσβέβηκα*] = ἐσπέπλευκα. — *λιμὴν* (= καταφυγή) *κακῶν*: ὡς ὕπνον . . τὸν καμάτων λιμένα Κριτί. ἀποσπ. 2, 25 (Bergk), λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη Μενάνδρ. Μον. 303. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 1199 θανάτων πύργος, Φιλ. 1039 κέντρον ἐμοῦ.

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

εἰ μὲν γὰρ ὑμῖν μὴ τόδ' ἐκπράξω χρέος,
μίασμ' ἔλεξας οὐχ ὑπερτοξεύσιμον·
εἰ δ' αὖθ' ὁμαίμοις παισὶν Αἰγύπτου σέθεν
σταθεὶς πρὸ τειχέων διὰ μάχης ἥξω τέλους,
πῶς οὐχὶ τἀνάλωμα γίγνεται πικρόν,
ἄνδρας γυναικῶν εἵνεχ' αἱμάξαι πέδον; 486
καὶ χρημάτων μὲν ἐκ δόμων πορθουμένων, 452
[ἄτην γεμίζων καὶ μέγ' ἐμπλήσας γόμου]
γένοιτ' ἂν ἄλλα κτησίου Διὸς χάριν·

481. *χρέος*] Πρβ. Ἡσύχ. «χρέως· χρέος, ὄφλημα», Σοφ. Ο. Τ. 155 ἀμφὶ σοὶ ἁζόμενος, τί μοι . . ἐξανύσεις χρέος, Ο. ἐ. Κ. 234 μή τι πέρα χρέος ἐμᾷ πόλει προσάψῃς. Διὰ τούτων ἀναγνωρίζει ὁ βασιλεὺς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἱκετίδων ὡς ὀφειλήν.

382. *μίασμα*] Ἐὰν ἀπήγχοντο ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τῶν θεῶν. Πρβ. σημ. εἰς 380. — *οὐχ ὑπερτοξεύσιμον*: Σχολ. «ἀνυπέρβλητον». Πρβ Χο. 1030 οὐκ ἐρῶ τὴν ζημίαν· τόξῳ γὰρ οὔτις πημάτων προσίξεται, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «τοσαύτη γάρ ἐστιν ὡς μηδὲ τοξότην ἐφικέσθαι τοῦ μήκους».

483. *ὁμαίμοις σέθεν*] ὡς Εὐμ. 608 ὅμαιμος φωτός.

484. *διὰ μάχης τέλους ἥξω*] ὡς διὰ μάχης ἐλθεῖν τινι. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 122, Χο. 873 μάχης . . κεκύρωται τέλος, Ἑ. ἐ. Θ. 148 παῖ Διὸς ὅθεν πολεμόκραντον ἁγνὸν τέλος ἐν μάχᾳ (περὶ τῆς κρίσεως τῆς μάχης).

485. *ἀνάλωμα*] Σχολ. «τὸ πτῶμα τῶν σωμάτων».

486. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλείδ. 165 κακὸν λόγον κτήσῃ πρὸς ἀστῶν, εἰ γέροντος εἵνεκα . . εἰς ἄντλον ἐμβήσῃ πόδα.

452. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀπώλεια χρημάτων καὶ ἀγαθῶν ἀντικαθίσταται, πικρὸς δὲ λόγος ἐξιλεοῦται, ἀλλ' ὅμως τὸ χυθὲν αἷμα οὐδέποτε δύναται νὰ ἐξαγνισθῇ, διὰ ταῦτα ὀφείλει τις παντὶ σθένει νὰ ἀποφύγῃ τὴν χύσιν συγγενοῦς αἵματος. Ἡ ἰδέα, καθ' ἣν πᾶσα ἑτέρα βλάβη εἶναι δεκτικὴ ἐπανορθώσεως, οὐχὶ δὲ τὸ χυθὲν αἷμα, ἀπαντᾷ συχνὴ παρ' Αἰσχύλῳ, οἷον Ἀγ. 990 κέ., Χο. 59 κέ., 518 κέ., Εὐμ. 648 κέ., Ἑ. ἐ. Θ. 667, 724. Ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἡ ἔκθεσις τῆς ἰδέας εἶναι ὁμοία: Θάλλουσα ὑγίεια μεταπίπτει αἴφνης εἰς ἀσθένειαν· ἀλλ' ὅμως θεραπεία εἶναι δυνατή. Καὶ ἡ εὐτυχία ἀνδρὸς πλησίστιος φερομένη καταποντίζεται ἐν ἀφανεῖ ὑφάλῳ. Πλούσιος θερισμὸς φυγαδεύει τὴν σιτοδείαν. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἅπαξ ἐπὶ γῆν πεσὸν αἷμα ἀνδρὸς οὐδεμία ἐπῳδὴ δύναται νὰ ἐξαγνίσῃ καὶ ἀνακαλέσῃ. Πρβ. καὶ Εὐρ. Ἱκ. 775 τοῦτο γὰρ μόνον βροτοῖς οὐκ ἔστι τἀνάλωμ' ἀναλωθὲν λαβεῖν, ψυχὴν βροτείαν· χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι. — Πρὸς τὸ *ἐκ δόμων πορθουμένων* πρβ. Πέρσ. 453 ἐκ νεῶν φθαρέντες, Εὐρ. ἀποσπ. 736, 6 ὅταν τις ἐκ δόμων ἀνὴρ θάνῃ, Ἀθήν. σελ. 523 Β πορθεῖν ἐκ τῶν ἱερῶν τὰ τῶν θεῶν ἀγάλματα.

453. Ὁ στίχος ὢν καθ' ἑαυτὸν εὐνόητος: φθορὰν (εἰς τὸ πλοῖον) γεμίζων καὶ μεγάλως πληρῶν τοῦ φορτίου, ὀφείλει νὰ ὑποληφθῇ ὡς νόθος, διότι δὲν εὐαρμοστεῖ τῇ συντάξει τῆς προτάσεως.

454. *Ζεὺς κτήσιος*] ᾧτινι ἦν ἱερὸς ὁ τοῦ οἴκου βωμός, εἶναι ὁ φυλάσσων καὶ αὐξάνων τὴν οὐσίαν. Πρβ. Ἀγ. 1022 πολλῶν μετὰ δούλων σταθεῖσαν κτησίου Διὸς πέλας.

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

καὶ γλῶσσα τοξεύσασα μὴ τὰ καίρια,
γένοιτο μύθου μῦθος ἂν θελκτήριος,
[ἀλγεινὰ θυμοῦ κάρτα κινητήρια].
ὅπως δ' ὅμαιμον αἷμα μὴ γενήσεται,
δεῖ κάρτα θύειν καὶ πεσεῖν χρηστήρια
θεοῖσι πολλοῖς πολλά, πημονῆς ἄκη.
ὅμως δ' ἀνάγκη Ζηνὸς αἰδεῖσθαι κότον 487
ἱκτῆρος· ὕψιστος γὰρ ἐν βροτοῖς φόβος·
σοῦ νυν, πάτερ γεραιὲ τῶνδε παρθένων,

455κέ. *τοξεύσασα μὴ τὰ καίρια*] ἐὰν ἀνιαροὺς λόγους δίκην βελῶν ἐναντίον ἑτέρου εἴπῃ. Πρβ. Ἀδέσπ. ἀπόσπ. 529 (Nauck): γλώσσῃ ματαίους ἐξακοντίζειν λόγους καὶ Ὁμ. Ἰλ. 2, 275, ἔνθα ὁ Θερσίτης καλεῖται *λωβητὴρ ἐπεσβόλος*, διότι κατὰ τὸν Εὐστάθιον «ἔπεσιν ὡς βέλεσι βάλλει». — Ἀντὶ τοῦ *γλῶσσα θέλξειεν ἂν μῦθον μύθῳ* κεῖται ἐντονωτέρα σύνταξις κατὰ ὀνομαστικὴν ἀπόλυτον (Σχολ. «ἀντὶ τοῦ γλώσσης τοξευσάσης, ὅ ἐστιν εἰπούσης»), ὡς Χο. 518 τὰ πάντα γάρ τις ἐκχέας ἀνθ' αἵματος ἑνός, μάτην ὁ μόχθος, Ἑ. ἐ. Θ. 668 ἀνδροῖν δ' ὁμαίμοιν θάνατος ὧδ' αὐτοκτόνος, οὐκ ἔστι γῆρας τοῦδε τοῦ μιάσματος. Πρβ. σημ. εἰς 770 κέ.— Λόγος προσηνὴς ἐξευμενίζει τοὺς ἀνιαροὺς λόγους. Πρβ. Εὐμ. 81 θελκτηρίους μύθους ἔχοντες.

457. Ὁ στίχος ἀναπτύσσων τὴν ἔννοιαν τοῦ *μὴ τὰ καίρια* (= ἀτόπους λόγους, οἵτινες ἀνιῶσι καὶ σφόδρα τὴν καρδίαν ἐρεθίζουσιν) ὤφειλε νὰ ἔκειτο πρὸ τοῦ 456, ἐὰν ἦν γνήσιος. Ἀλλ' ὅμως ὁ στίχος οὗτος ὀφείλει νὰ ἀποβληθῇ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ στίχ. 453, διότι, τοῦ Αἰσχύλου ἀσμενίζοντος τῇ συμμετρίᾳ, εἶναι πιθανόν, ὅτι αἱ τὴν ἀντίθεσιν ἀποτελοῦσαι δύο ἔννοιαι ἐξεφράσθησαν ἐπίσης ἐν δυσὶ στίχοις.

458. Αἱ ἔννοιαι: χυθὲν αἷμα ὅμως δὲν ἀντικαθίσταται· ὅθεν παντὶ σθένει ὀφείλει τις νὰ ἀποφύγῃ τὴν χύσιν αἵματος καὶ δὴ συγγενικοῦ, συμπτύσσονται συντόμως. Ἐπειδὴ οἱ υἱοὶ τοῦ Αἰγύπτου καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ Δαναοῦ εἶναι συγγενεῖς τῶν Ἀργείων, ἐν πολέμῳ ἀμφοτέρων χυθήσεται *αἷμα ἐμφύλιον*. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ *ὅμαιμον αἷμα* ἐξάγεται ἐκ στίχ. 483.— *ὅπως μὴ . . γενήσεται*: Τὸ *ὅπως μὴ* μετὰ μέλλοντος ὁριστικῆς σημαίνει τὸν σκοπόν. Πρβ. Πλάτ. Συμπ. 193, Ἰσοκρ. 15, 119 καὶ Κρυγήρου Γραμμ. Α' § 67, 5.

459 κέ. *θύειν καὶ πεσεῖν χρηστήρια*] ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 216 σφάγια καὶ χρηστήρια θεοῖσιν ἔρδειν. Ἐνταῦθα εἴρηται τὸ μὲν *θύειν* γενικῶς περὶ θυσιῶν, τὸ δὲ *πεσεῖν χρηστήρια* περὶ τῶν ἱερείων καὶ σφαγίων.— *πημονῆς ἄκη*: Σχολ. «τῆς προσδοκωμένης πημονῆς ἄκη» κείμενον ἐν παραθέσει πρὸς τὸ *χρηστήρια* ἐκφράζει τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἱερείων καὶ τῶν θυσιῶν ἤτοι τὴν ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ.

488. *ἱκτῆρος*] Πρβ. σημ. εἰς 1. — *ὕψιστος . . φόβος*: Σχολ. «ὁ τούτου φόβος μέγας ἐστὶν ἐν βροτοῖς». Πρβ. 349, 390. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ *ὕψιστον . . σέβας*. — *ὕψιστος*: μέγιστος.

489. *σοῦ*] πληθυντικῶς σοῦσθε Ἑ. ἐ. Θ. 31. Πρβ. Ἡσύχ. «σοῦ ἴθι, τρέχε, ὅρμα», Ἀριστοφ. Σφηξ. 209 σοῦ, σοῦ, πάλιν σοῦ καὶ σημ. εἰς τὸ παρατεθὲν χωρίον τῶν Ἑ. ἐ. Θ.

κλάδους τε τούτους αἶψ' ἐν ἀγκάλαις λαβὼν
βωμοὺς ἐπ' ἄλλους δαιμόνων ἐγχωρίων
θές, ὡς ἴδωσι τῆσδ' ἀφίξεως τέκμαρ
πάντες πολῖται, μηδ' ἀπορριφθῇ λόγος
ἐμοῦ· κατ' ἀρχῆς γὰρ φιλαίτιος λεώς.
καὶ γὰρ τάχ' ἄν τις οἰκτίσας ἰδὼν τάδε
ὕβριν μὲν ἐχθήρειεν ἄρσενος στόλου,
ὑμῖν δ' ἂν εἴη δῆμος εὐμενέστερος·
τοῖς ἥσσοσιν γὰρ πᾶς τις εὐνοίας φέρει.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ

πολλῶν τάδ' ἡμῖν ἐστιν ἠξιωμένα,
αἰδοῖον εὐθενοῦντα πρόξενον λαβεῖν.
ὀπάονας δὲ φράστοράς τ' ἐγχωρίων
ξύμπεμψον, ὡς ἂν τῶν πολισσούχων θεῶν

490. Ὡς ἐμφαίνει ὁ στίχ. 515, ὁ Δαναὸς προτρέπεται νὰ λάβῃ οὐχὶ πάντας, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἑαυτοῦ κλάδους. — *αἶψα*: ὡς τάχος.

492. *ἀφίξεως*] ἱκεσίας. Ἔπιθι σημ. εἰς 1. — *τέκμαρ* = τεκμήριον, σύμβολον. Πρβ. 247 κἑ.

493 κἑ. *μηδ' ἀπορριφθῇ . . ἐμοῦ*] ἵνα μὴ ῥιφθῇ (τοξευθῇ) κατ' ἐμοῦ ψεκτήριος λόγος (πρβ. Εὐρ. Κύκλ. 51 ῥίψω πέτρον τάχα σου), κατ' ἀναλογίαν τοῦ τοξεύειν, στοχάζεσθαί τινος. Πρὸς τὸ *ἀπορριφθῇ* πρβ. Σοφ. Αἴ. 501 λόγοις ἰάπτων.— *κατ' ἀρχῆς φιλαίτιος λεώς*: Σχολ. «τοὺς γὰρ ἄρχοντας ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσιν εἴωθεν αἰτιᾶσθαι ὁ λαός». Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 4 εἰ μὲν γὰρ εὖ πράξαιμεν, αἰτία θεοῦ· εἰ δ' αὖθ', ὃ μὴ γένοιτο, συμφορὰ τύχοι, Ἐτεοκλέης ἂν εἷς πολὺς κατὰ πτόλιν ὑμνοῖθ' ὑπ' ἀστῶν φροιμίοις παλιρρόθοις κτλ.

496. *ἄρσενος στόλου* (ὁμίλου): ὡς ἄρσενες 398.

498. *εὐνοίας*] πληθυντικῶς, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 437 Ἀρτέμιδος εὐνοίαισι, Ἀγ. 688 προνοίαισι τοῦ πεπρωμένου, Προμ. 331 ὀργάς, κατωτέρω 771.— Πρὸς τὴν ἔννοιαν παραβάλλει ὁ Σχολ. Σοφ. Αἴ. 157 πρὸς τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει.

499. κἑ. Πολλῶν ἄξια ὑπολαμβάνω ταῦτα, ἤτοι μεγάλην νομίζω εὐτυχίαν τὸ λαβεῖν πρόξενον κτλ.— *αἰδοῖον*: αἰδούμενον καὶ ἐλεοῦντα. Πρβ. 200, 464 καὶ σημ. εἰς 198.— *εὐθενοῦντα*: πρβ. Εὐμ. 896 ὡς μή τιν' οἶκον εὐθενεῖν ἄνευ σέθεν, Ἡσύχ. «εὐθηνῶν καὶ <εὐθενῶν>· εὐδαιμονῶν, πλουτῶν».

501 κἑ. Τῶν ἐγχωρίων δὲ πέμψον σὺν ἐμοί.— *ὀπάονας*: ὀπαδούς.— *φράστορας*: ἅπαξ εἰρημένον. Μόνον δὲ τὸ κύριον ὄνομα Φράστωρ ἀπαντᾷ ἔτι. Ὁ συνήθης τύπος εἶναι *φραστήρ*. Σχολ. «τοὺς φράσοντας», Ἡσύχ. «φραστῆρες· μηνυταί». Οἱ πεμφθησόμενοι τῶν ἐγχωρίων ὀφείλουσι νὰ ὦσι δορυφόροι (ὀπάονες) καὶ τῆς ὁδοῦ δηλωταί. Πρβ. Ξεν. Κ. Π. 5, 4, 40 ὁδῶν φραστῆρα, Πλουτ. γυν. ἀρετ. σελ. 243 Ε ἐπλανῶντο περὶ τὴν χώραν, φραστήρων δεόμενοι. — *προνάους*: πρὸ τῶν ναῶν κειμένους.

βωμοὺς προνάους καὶ [πολισσούχων] ἕδρας
εὕρωμεν, ἀσφάλεια δ' ᾖ δι' ἄστεως
στείχουσι· μορφῆς δ' οὐχ ὁμόστολος φύσις.
Νεῖλος γὰρ οὐχ ὅμοιον Ἰνάχῳ γένος
τρέφει. φύλαξαι μὴ θράσος τέκῃ φόβον.
καὶ δὴ φίλον τις ἔκταν' ἀγνοίας ὕπο.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

στείχοιτ' ἄν, ἄνδρες· εὖ γὰρ ὁ ξένος λέγει.
ἡγεῖσθε βωμοὺς ἀστικούς, θεῶν ἕδρας·
καὶ ξυμβολοῦσιν οὐ πολυστομεῖν χρεὼν
ναυστῆρ' ἄγοντας τόνδ' ἐφέστιον θεῶν.

ΧΟΡΟΣ.

Τούτῳ μὲν εἶπας, καὶ τεταγμένος κίει·

503. Ὁ βιβλιογράφος πλανηθεὶς ἐκ τοῦ προηγουμένου στίχου ἔγραψε ῥεμβασμῷ διανοίας *πολισσούχων*, ὅπερ ἐξέβαλε τὴν ἀρχέγονον λέξιν. Ὅθεν εἴκασαν ἄλλοι ἄλλο, οἷον ὁ Butler *πολυλλίτους* (= πολυλιτανεύτους) ἢ *πολυστεφεῖς*, ὁ Hermann *πολυξέστους*, ὁ H. Voss *πολυχρύσους*, ὁ Paley *περιστύλους*. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶναι ἐπάναγκες ἡ ἐκπεσοῦσα λέξις νὰ προσομοιάζῃ τῷ παραδεδομένῳ *πολισσούχων*, ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ *περισκέπτους*, διότι πρόκειται πάντες οἱ πολῖται νὰ ἴδωσι τοὺς κλάδους (492).

504. *ἄστεως*] εἶναι ὁ ἀττικὸς τύπος τῆς γενικῆς. Παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντᾷ ὁ τύπος ἄστεος. Πρβ. καὶ Meisterhans, Gram. d. att. Inschr. σελ. 108².

505. *μορφῆς δ' οὐχ ὁμόστολος φύσις*] Σχολ. «οὐχ ὅμοιοι τοῖς ἐγχωρίοις ἐσμέν, ὥστε λαθεῖν». Πρὸς τὸ *ὁμόστολος* (= ὁμοία) πρβ. μονόστολος (= μόνος, ἔρημος) Εὐρ. Ἀλκ. 406 νέος ἐγώ, πάτερ, λείπομαι μονόστολος ματρὸς καὶ Φοιν. 742 λόχων ἀνάσσειν ἢ μονοστόλου δορός. Ἐνταῦθα τὸ δεύτερον τῆς λέξεως συνθετικὸν ὑπεμφαίνει τὴν στολὴν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα τῶν Δαναΐδων.

506. Πρβ. 287.

507. Φυλάττου μὴ τὸ θράσος καὶ ἡ τόλμη μεταπέσῃ εἰς ἀτολμίαν καὶ φόβον ἤτοι ἡ κατάστασις, ἣν νῦν ὑπολαμβάνομεν ἀκίνδυνον καὶ ἀσφαλῆ, ἠδύνατο νὰ καταστῇ λίαν κινδυνώδης καὶ ἐπισφαλής. Ἐν τῇ ἀντιθέσει τοῦ *θράσος* πρὸς τὸ *φόβος* κεῖται χροιά τις παροιμίας.

509 κέ. Ἴτε, δορυφόροι. Πρβ. 996. —*ἡγεῖσθε βωμούς*: δείξατε αὐτοῖς τὴν εἰς τοὺς βωμοὺς ἄγουσαν ὁδόν. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 7, 22 ὦ τέκος, οὐκ ἄν μοι δόμον ἀνέρος ἡγήσαιο Ἀλκινόου καὶ ῥήσεις, οἷαι Σοφ. Ἀντ. 1103 συντέμνουσι . . τοὺς κακόφρονας βλάβαι, Αἴ. 606 ἀνύσειν τὸν . . Ἅιδαν.

511. *ξυμβολοῦσιν*] Σχολ. «τοῖς συντυγχάνουσιν». Πρβ. Ἐ. ἐ. Θ. 339 ξυμβολεῖ φέρων φέροντι καὶ Ἡσύχ. «ξυμβολεῖ· συντυγχάνει».— *πολυστομεῖν* = πολυλογεῖν.

512. *ναυστῆρα*] ἱκέτην. Πρβ. Ἡσύχ. «ναυστῆρες· οἱ ἱκέται» καὶ σημ. εἰς ναύοντα 359. — *ἐφέστιον*: πρβ. σημ. εἰς 370. Ὁ Δαναὸς ἀπέρχεται μετὰ τῶν δορυφόρων.

513. *τεταγμένος κίει*: διαταχθείς, συνῳδὰ ταῖς δοθείσαις διαταγαῖς ἀπέρχεται.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἐγὼ δὲ πῶς δρῶ; ποῦ θράσος νέμεις ἐμοί;

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

κλάδους μὲν αὐτοῦ λεῖπε, σημεῖον πόνου.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ δή σφε λείπω χειρία λόγοις σέθεν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

λευρὸν κατ' ἄλσος νῦν ἐπιστρέφου τόδε.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ πῶς βέβηλον ἄλσος ἂν ῥύοιτό με;

514. *δρῶ*] ἀντὶ τοῦ συνήθους *δράσω*, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 1049.— *ποῦ θράσος νέμεις ἐμοί*: τίνα τόπον ὑποδεικνύεις ἐμοί, ἔνθα δύναμαι νὰ ὦ ἀσφαλής; Σχόλ. «ἀντὶ ποῦ παραγενομένης μου τὸ θράσος νέμεις;». Τὸ *θράσος* κεῖται ἀντὶ τοῦ *θάρσος* τοῦ μέτρου χάριν. Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς 966.

515. *σημεῖον πόνου*] Ὁ ἐπὶ τῶν βωμῶν λείπων τοὺς κλάδους ἐδήλου ὅτι ἡ ἱκεσία αὐτοῦ δὲν ἔτυχεν ἀποδοχῆς καὶ ἐπομένως διέκειτο ταλαιπώρως. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 143 ἵστασθε, τούσδ' ἄραντες ἱκτῆρας κλάδους . . ὡς πᾶν ἐμοῦ δράσοντος καὶ 147 ὦ παῖδες, ἱστώμεσθα· τῶνδε γὰρ χάριν καὶ δεῦρ' ἔβημεν ὧν ὅδ' ἐξαγγέλλεται, Εὐρ. Ἱκ. 258 ἀλλ' ὦ γεραιαί, στείχετε γλαυκὴν χλόην αὐτοῦ λιποῦσαι φυλλάδος καταστεφῆ, θεούς τε καὶ γῆν τήν τε πυρφόρον θεὰν Δήμητρα θέμεναι μάρτυρ' ἡλίου τε φῶς, ὡς οὐδὲν ἡμῖν ἤρκεσαν λιταὶ θεῶν.

516. *καὶ δὴ*] ἰδού, προκειμένου νὰ ἐκτελέσῃ τις διαταγήν. Πρβ. Προμ. 54.— *σφέ*: αὐτούς, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 617, Εὐρ. Ἑκ. 260, Μηδ. 304, Βάκχ. 810. Παρ' Ὁμήρῳ ἔχει δύναμιν μόνου δυικοῦ πλὴν Ἰλ. 19, 265. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 9.— *χειρία . . σέθεν*: τοῖς σοῖς ῥήμασιν ὑπήκοος καὶ πειθομένη. Πρβ. Ἡσύχ. «χείριον· ὑποχείριον».

517. *λευρὸν*] Ἡσύχ. «λευρῷ· ὁμαλῷ, πλατεῖ». Ὡσαύτως Προμ. 385 λευροὺς γύας, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «τοὺς πλατεῖς», Εὐρ. Φοιν. 836 λευρὸν πέδον. Οὕτω τοίνυν δηλοῦται τὸ ἀναπεπταμένον πεδίον ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸ περιπεφραγμένον ἱερόν, ὁ δὲ χορὸς καταβαίνει εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἔνθα ᾄδει τὸ ἑπόμενον στάσιμον. Μόνον ἡ ἀνάγκη αὕτη αἰτιολογεῖ τὴν κίνησιν ταύτην τοῦ χοροῦ, διότι τῇ δράσει θὰ συνῇδε μᾶλλον, ἐὰν διετέλει κατέχων τὸν ἀσφαλῆ τόπον παρὰ τὸν βωμὸν τῶν θεῶν.— *ἄλσος*: λειμών, πεδίον, ἄρουρα. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 4 τὸ παλαιὸν Ἄργος . . ἄλσος Ἰνάχου κόρης, Πέρσ. 113 πόντιον ἄλσος (Neptunia prata). Τὴν ἔννοιαν ἱεροῦ τόπου ἔχει Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 10 ἢ πρὸς βεβήλοις ἢ πρὸς ἄλσεσιν θεῶν. Πρβ. Στράβ. 9 σελ. 412 οἱ δὲ ποιηταὶ ἄλση καλοῦσι τὰ ἱερὰ πάντα, κἂν ᾖ ψιλὰ (ἄνευ δένδρων).

518. Αἱ παρθένοι διστάζουσι τὸ πρῶτον νὰ ἀκολουθήσωσι τῇ προτροπῇ τοῦ βασιλέως, ἵνα μὴ ἡ σκηνικὴ τῆς καταβάσεως ἀνάγκη καταστῇ ὡς τοιαύτη λίαν ἐμφανής, καθὰ προσφυῶς διεῖδεν ὁ Kruse. — *βέβηλον*: Σχολ. «τὸ πᾶσι βατὸν καὶ μὴ ἱερόν», Βεκκήρου Ἀνέκδ. σελ. 323, 15 «βέβηλα ἐλέγετο τὰ μὴ ὅσια μηδ' ἱερά». Ἡ ἔμφασις τοῦ *βέβηλον* αἰτιολογεῖ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ *ἄλσος*. Ὁ Weil εἰκάζει: *βέβηλον ἂν πέδον ῥύοιτό με*, ἀλλ' ὅμως ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 269.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οὔτοι πτερωτῶν ἁρπαγαῖς σ᾽ ἐκδώσομεν.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ᾽ εἰ δρακόντων δυσφρόνων ἐχθίοσιν;

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

εὔφημον εἴη τοὔπος εὐφημουμένη.

ΧΟΡΟΣ.

οὔτοι τι θαῦμα δυσθροεῖν φόβῳ φρενός.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἀεὶ γυναικῶν ἐστι δεῖμ᾽ ἐξαίσιον.

ΧΟΡΟΣ.

σὺ καὶ λέγων εὔφραινε καὶ πράσσων φρένα.

519. *πτερωτῶν*] Σχολ. «δρακόντων». Ἀλλ᾽ ἡ ἔννοια εἶναι ἥδε: Μὴ φοβοῦ· οὐδεὶς δύναται νά σε ἀπαγάγῃ διὰ τοῦ ἀέρος, ἔνθα δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νά σε ἀποσπάσωμεν τῶν ληστῶν. Αἱ Δαναΐδες λαμβάνουσι τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως ἐν τῇ κυρίᾳ ἐννοίᾳ εἰκάζουσαι ἐν τοῖς πτερωτοῖς τέρασι τοῦ ἀέρος δράκοντας καὶ παραβάλλοντες πρὸς αὐτοὺς τοὺς Αἰγυπτιάδας. Πρβ. 770 κέ. Συνήθως ἕπονται τῷ Schütz, ὅστις ἑρμηνεύων: οὐδέποτε ἐκδώσομέν σε ἁρπακτικοῖς ὀρνέοις, ἤτοι ἐκθήσομεν, ἐκλαμβάνει τὴν ῥῆσιν παροιμιώδη καὶ μετενεχθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως τῶν βρεφῶν, ἅτινα ἐν δάσεσι καὶ ὄρεσι ἐπετρέποντο τοῖς σπαραγμοῖς τῶν οἰωνῶν καὶ θηρίων. Οὕτω παρ᾽ Εὐριπίδῃ λέγει περὶ τοῦ υἱοῦ Ἴωνος ἡ Κρέουσα Ἴωνι 902 καὶ νῦν ἔρρει πτανοῖς ἁρπασθεὶς θοίνα παῖς μοι καὶ 917 οἰωνοῖς ἔρρει συλαθείς.

520. Ἐν τῷ *ἀλλ᾽ εἰ .. ἐχθίοσιν* (ἐκδώσεις) ὑπονοεῖται ὡς ἀπόδοσις *τότε τί γενήσεται ἢ τί ἐρεῖς.*— *ἐχθίοσιν*: τοὺς Αἰγυπτιάδας ὑπολαμβάνει ὁ χορὸς χείρους τῶν δρακόντων.

521. *εὔφημον εἴη τοὔπος* (σοι) *εὐφημουμένῃ*] εὐφήμει εὐφημουμένη ἢ fausta sit oratio fausta audienti, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Hermann.— *εὐφημουμένῃ*: εὔφημα ἀκουούσῃ ὑπ᾽ ἐμοῦ. Ἡ ἑρμηνεία ἐν Βεκκ. Ἀνεκδ. σελ. 77 «εὐφημεῖται· ἀκούει καλῶς» δὲν συνᾴδει τῷ προκειμένῳ χωρίῳ.

522. Οὐδαμῶς θαυμαστὸν ἐὰν φοβούμενός τις δυσφημῇ.— *δυσθροεῖν*: δυσφημεῖν. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 244 ΕΤ. παλινστομεῖς αὖ θιγγάνουσ᾽ ἀγαλμάτων; ΧΟ. ἀψυχίᾳ γὰρ γλῶσσαν ἁρπάζει φόβος.

523. *ἐξαίσιον*] Ἡσύχ. «ἐξαίσια. ὑπέρμετρα».

524. Ἡ ἔμφασις κεῖται ἐν τῷ *λέγων*, ἀποκρουομένου τοῦ ὀνείδους, ἐν τοιᾷδε ἐννοίᾳ: εὐφραίνων, τέρπων τὴν φρένα (καρδίαν) ἡμῶν ἐν χαλεπωτέρῳ πράγματι, οἷον εἶναι τὸ πράσσειν, προσφέρου ἡμῖν φιλίως καὶ ἐν λόγοις καὶ μὴ ὀνείδιζε ἡμῖν δέος. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 287 τοῖς μὲν λόγοις ηὔφρανε, τοῖς δ᾽ ἔργοισιν οὔ, Ξεν. Ἀναβ. 6, 6, 18 συμπέμψατε μέντοι μοι οἵτινες καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. Ὁ *καὶ . . καὶ* σημαίνει οὐ μόνον ἐν ἔργοις, ἀλλὰ καὶ ἐν λόγοις. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Schütz: tu fac, ut non dicendo solum sive promittendo, sed agendo quoque

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἀλλ' οὔτι δαρὸν παῖδ' ἐρημώσει πατήρ.
ἐγὼ δὲ λαοὺς συγκαλῶν ἐγχωρίους
πατῶ, τὸ κοινὸν ὡς ἂν εὐμενὲς τιθῶ,
καὶ σὸν διδάξω πατέρα ποῖα χρὴ λέγειν.
πρὸς ταῦτα μίμνε καὶ θεοὺς ἐγχωρίους
λιταῖς παραιτοῦ τῶν σ' ἔρως ἔχει τυχεῖν.
ἐγὼ δὲ ταῦτα πορσυνῶν ἐλεύσομαι·
πειθὼ δ' ἕποιτο καὶ τύχη πρακτήριος.

ΧΟΡΟΣ.

Ἄναξ ἀνάκτων, μακάρων στροφ. α'.

animum nostrum exhilares ἢ τοῦ Weil: tu vero ut verbis, sic etiam factis me iuva διαστρέφει τὸν χαρακτῆρα τῶν Δαναΐδων.

525 κέ. *οὔτι δαρὸν . . πατὴρ*] Ὁ βασιλεὺς καταπραΰνων τὰς δειμαλέας παρθένους λέγει, ὅτι οὐχὶ μακρὸν χρόνον θὰ καταλίπῃ αὐτὰς ἐρήμους καὶ μόνας.— *ἐρημώσει*: Πρβ. Εὐρ. Ἀνδρ. 314 κεἰ μὴ τόδ' ἐκλιποῦσ' ἐρημώσεις πέδον.— *πατῶ*: χωρῶ, ἀπέρχομαι, ὡς Ἀγ. 1297 πρὸς βωμὸν εὐτόλμως πατεῖς. Πρβ. Χο. 728 ποῖ δὴ πατεῖς, Κίλισσα, δωμάτων πύλας;— *ξυγκαλῶν*: Ὁ ποιητὴς ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν σύγκλητον ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων (πρβ. κατωτέρω 612), εἰς ἣν ἤγοντο οἱ ἱκέται. Πρβ. Εὐρ. Ἱκέτ. 354, ἔνθα ὁ Θησεὺς λέγει: λαβὼν Ἄδραστον δεῖγμα τῶν ἐμῶν λόγων, ἐς πλῆθος εἶμι.

529. *πρὸς ταῦτα*] τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀποβλέπουσα πρὸς ταῦτα. Ἡ ῥῆσις ἔχει ἐνταῦθα οὐχὶ τὴν ἀπότομον ἔννοιαν, ἣν Προμ. 947, 1024, 1075 καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ.

530. Δεήθητι τυχεῖν ὧν ἐρᾷς καὶ γλίχεσαι.— *τῶν* = ὧν. Ἔπιθι σημ. εἰς 177.— Διὰ τῆς προτροπῆς ταύτης προαγγέλλεται τὸ θέμα τοῦ ἑπομένου χορικοῦ.

531. *πορσύνειν*] ποιητικὴ λέξις (= παρασκευάζειν) ἀπαντῶσα καὶ ἐνιαχοῦ τοῦ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος.— *ἐλεύσομαι*: ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 880.

532. Πειθὼ δ' ἕποιτο (τοῖς ἐμοῖς λόγοις) καὶ τύχη πρόσφορος τῇ ἐκτελέσει τῶν πραγμάτων.— *τύχη πρακτήριος*: ἔπιθι σημ. εἰς 214 κέ.

533-607 *πρῶτον στάσιμον*, ᾀδόμενον ὑπὸ τοῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν καταβάντος χοροῦ καὶ περιέχον εὐχὴν εἰς τὸν Δία: Σῶσον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὕβρεως τῶν ἀνδρῶν. Ὡς ἀπόγονοι τῆς Ἰοῦς ἐπικαλούμεθά σε ὡς ἀρχηγέτην τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἱστάμεθα πάλιν ἐπὶ τοῦ λειμῶνος, ἐξ οὗ ἐδιώχθη ἡ Ἰὼ εἰς τὸν Βόσπορον, ὃν διαβᾶσα ἦλθεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διὰ δὲ τῆς Φρυγίας, Μυσίας, Λυδίας, Παμφυλίας, Κιλικίας, Φοινίκης ἀφίκετο εἰς τὴν Αἴγυπτον πρὸς ἔκπληξιν τῶν κατοίκων, ὁρώντων ὂν τὸ ἥμισυ μὲν βοῦν, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ γυναῖκα. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρός σου ἀνεκτήσατο τὴν προτέραν αὐτῆς μορφὴν καὶ ἡσυχίαν καὶ ἔτεκε τὸν Ἔπαφον, τὸν ἡμέτερον γενάρχην. Ὅθεν ἀξιοῦμεν τὴν σὴν βοήθειαν, ἣν δύνασαι νὰ παράσχῃς. Τίς γάρ ἐστιν ἰσχυρότερος τοῦ Διός; Ἡ βουλὴ αὐτοῦ ἅμα λεχθεῖσα καὶ τελεῖται.

533. *ἄναξ ἀνάκτων*] Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 24 βασιλῆς βασιλέως ὕποχοι μεγάλου καὶ αὐτόθι 683 πιστὰ πιστῶν.

μακάρτατε καὶ τελέων τελει-
ότατον κράτος, ὄλβιε Ζεῦ,
πιθοῦ τε καὶ γυναικῶν
ἄλευσον ἀνδρῶν ὕβριν εὖ στυγήσας·
λίμνᾳ δ' ἔμβαλε πορφυροειδεῖ
τὰν μελανόζυγ' ἄταν.

τὸ προστρόπαιον δ' ἐπιδὼν — ἀντιστρ. α'.
παλαίφατον ἁμέτερον γένος
φιλίας προγόνου γυναικὸς
νέωσον εὔφρον' αἶνον,
γενοῦ πολυμνᾶστορ, ἔφαπτορ Ἰοῦς·

534. *τελέων* (πρβ. οἱ ἐν τέλει, τὰ τέλη) *τελειότατον κράτος*] τῶν ἀρχῶν καὶ δυνάμεων τελειοτάτη (ὑψίστη) ἀρχὴ καὶ δύναμις ἤτοι ὕπατε ἄρχων καὶ κυβερνῆτα . . Ἀντὶ τοῦ *τελέων τελειότατε* κεῖται τὸ ἀφῃρημένον τελειότατον κράτος. Πρβ. καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 111, 152, 241 παγκρατὲς Ζεῦ καὶ Εὐμ. 28 τέλειον ὕψιστον Δία.

536 κἑ. *γυναικῶν ἄλευσον ὕβριν*] ἀπότρεψον τὴν ἐπικειμένην ταῖς γυναιξὶν ὕβριν τῶν ἀνδρῶν.— *εὖ στυγήσας*: ἐπιδείξας τὸ προσῆκον τοιαύτῃ ὕβρει μῖσος. Πρβ. σημ. εἰς 80.— *εὖ*: Σχολ. «δικαίως».

538. *πορφυροειδεῖ*] ὡς Ὁμ. Ἰλ. 16, 391 ἅλα πορφυρέην. Οὕτως ὁ Εὐριπίδης καλεῖ τὴν μελανίζουσαν θάλασσαν Τρῳ. 124 ἅλα πορφυροειδέα. Σχολ. «καταπόντωσον αὐτῶν τὴν ὕβριν».

539. *τὰν μελανόζυγα ἄταν*] τὴν μέλανα ἐρετικὰ ζυγὰ ἔχουσαν βλάβην καὶ καταστροφήν. Τὸ *ἄταν* κεῖται ἀντὶ τοῦ *ναῦν*, ἥτις προξενεῖ ταῖς Δαναΐσιν ὄλεθρον καὶ καταστροφὴν οὖσα ἡ αἰτία τῶν παθημάτων αὐτῶν. Οὕτως ἐξέλαβε τὸ χωρίον καὶ ὁ Σχολ. «τὴν ναῦν, ἐν ᾗ βλαβήσονται» ἀναφέρων τὸ *μελανόζυγα* εἰς τὸ σκυθρωπὸν καὶ ὀλέθριον τῆς νεώς. Πρβ. Ἀγ. 764 μελαίνας ἄτας καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 842 ὃς αἰὲν δι' Ἀχέροντος ἀμείβεται τὰν ναύστολον μελάγκροκον θεωρίδα. Ὁ Stanley καὶ ἕτεροι ἀναφέρουσι τὴν ῥῆσιν εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ἑδωλίων καθημένους μελάγχρωτας Αἰγυπτιάδας παραβάλλοντες 727 καὶ 753 καὶ ἑρμηνεύοντες pestem nigro remigio impulsam. Κατὰ τὸν Σχολ. τὸ *ἄταν* κείμενον προληπτικῶς δηλοῖ τὸ πλοῖον ὡς καταστροφὴν τῶν Δαναΐδων. Ἀλλ' ὅμως αἱ Δαναΐδες διανοοῦνται μᾶλλον τὸν ὀλέθριον προορισμόν, ὃν ἔχει ὡς πρὸς αὐτὰς τὸ πλοῖον.

540 κἑ. *προστρόπαιον*] ἱκετήριον, ὡς ποτιτρόπαιον 366.— *παλαίφατον*: Σχολ. «πολυβόητον». Πολλῷ δὲ μᾶλλον σημαίνει ἡ λέξις τὸ πάλαι ὑμνούμενον, τὸ παλαιὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *πρόσφατον*.

542. *φιλίας . . γυναικὸς*] ἀνήκει πρὸς τὸ *γένος*.

543 κἑ. Σχολ. «ἀνανέωσον τὴν φήμην ὅτι σοῦ ἐσμεν». Αἱ λέξεις ἑρμηνεύονται διὰ τῶν ἑπομένων ὧδε: Ἀνανέωσον ἐν τῇ μνήμῃ σου (ἀναμνήσθητι) τὴν φιλόφρονα ἡμῖν παράδοσιν καὶ φήμην. Ὁ ἀψάμενός ποτε τῆς Ἰοῦς ἐν ἔρωτι γενοῦ τοῦδε μνήμων.— *γενοῦ πολυμνᾶστορ, ἔφαπτορ Ἰοῦς* : ὡς

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Δῖόν τοι γένος εὐχόμεθ' εἶναι
τᾶσδ' ἀπὸ γᾶς μέτοικοι.

παλαιὸν δ' εἰς ἴχνος μετέσταν — στροφ. β'.
ματέρος ἀνθονόμους ἐπωπάς,
λειμῶνα βούχιλον, ἔνθεν Ἰὼ
οἴστρῳ ἐρεσσομένα
φεύγει ἁμαρτίνοος,
πόλλ' ἀνδρῶν διαμειβομένα
φῦλα, διχῇ δ' ἀντίπορον
γαῖαν ἐν αἴσᾳ διατέμνουσα πόρον

Θεοκρ. 17, 66 ὄλβιε, κῶρε, γένοιο, Σοφ. Φιλ. 761 ἰὼ δύστηνε σύ, δύστηνε δῆτα . . φανείς, αὐτόθι 828 Ὕπνε . . εὐαὲς ἡμῖν ἔλθοις καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ.

545. *Δῖον γένος*] Διὸς γένος. Πρβ. Προμ. 646 βούλευμα μὲν τὸ Δῖον, ἀνωτέρω 41 Δῖον πόρτιν, κατωτέρω 588, 1068.

547. *παλαιὸν εἰς ἴχνος ματέρος*] εἰς τὰ παλαιὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τῆς μητρὸς ἤτοι ἐκεῖ, ἔνθα ἄλλοτε ἡ μήτηρ ἐβάδιζεν, εἰς τὰς ἀνθώδεις νομάς, ἔνθα ἑωρᾶτο ὑπὸ τοῦ Ἄργου. Σχολ. «εἰς Ἄργος» καὶ «κατανομάς». Ἀλλ' ὅμως ἡ ἔννοια αὕτη κεῖται μᾶλλον ἐν τῷ *ἀνθονόμους* ἢ ἐν τῷ *ἐπωπάς*. Ὥσπερ ἐνταῦθα ὁ τόπος, ἔνθα ὁ Ἄργος κατώπτευεν τὴν Ἰώ, ὀνομάζεται *ἐπωπαί*, οὕτως ὠνομάσθη κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον ὁ Ἀκροκόρινθος Ἐπώπη, διότι ὁ Σίσυφος προσέβλεπεν ἐκεῖθεν τὴν Αἴγιναν.

549. *λειμῶνα βούχιλον*] Σχολ. «ἔνθα ἐχιλοῦτο ἡ βοῦς καὶ ἤσθιεν». Ἡ ἔννοια εἶναι γενικὴ ἐκφράζουσα λειμῶνα βούβοτον.

550. *ἐρεσσομένα*] Σχολ. «ἐλαυνομένη». Πρβ. Σοφ. Αἴ. 251 τοίας ἐρέσσουσιν ἀπειλὰς δικρατεῖς Ἀτρεῖδαι καθ' ἡμῶν, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «ἀντὶ συντόνως κινοῦσιν· ἀπὸ τῶν ἐρεσσόντων ἀντὶ ἐλαύνουσι, κινοῦσι».

551. *ἁμαρτίνοος*] Σχολ. «ἀντὶ τοῦ μανεῖσα».

552. *διαμειβομένη*] διερχομένη. Πρβ. ἀπόσπ. 151 δελφινοφόρον πόντου πεδίον διαμειψάμεναι.

553 κέ. *διχῇ ὁρίζει ἀντίπορον γαῖαν* (Σχολ. «Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην»), *πόρον κυματίαν ἐν αἴσᾳ* (Σχολ. «ἐν εἱμαρμένῃ») *διατέμνουσα*] διορίζει, διαχωρίζει ἀλλήλων τὰς ἀντικρὺ κειμένας χώρας διαπεράσασα κατὰ τὴν εἱμαρμένην τὸ κυμαῖνον στενὸν ἤτοι διέπλευσε τὸν (κατὰ τὴν Ἰὼ κληθέντα) Βόσπορον, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ὅριον τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Κατὰ τὸν Προμ. 756 κέ. διαπερᾷ ἡ Ἰὼ τὸν Κιμμέριον Βόσπορον, ὅστις ἐπίσης δηλοῦται ὡς τὸ ὅριον τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ἐν τῷ Προμηθεῖ, ἔνθα ἡ Ἰὼ ἔρχεται πρὸς τὸν εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ ἐν πέτρᾳ προσπεπασσαλευμένον Προμηθέα, αἱ πλάναι αὐτῆς παρέχουσιν ἀφορμὴν πρὸς περιγραφὴν λαῶν καὶ χωρῶν, ὁ δὲ ποιητὴς εἰσάγει αὐτὴν ποιουμένην μακρὰν πορείαν. Τοὐναντίον δὲ ἐνταῦθα αἱ πλάναι ἐκτείνονται μέχρι τοῦ Θρᾳκικοῦ Βοσπόρου, ὅστις ὠνομάσθη ἀπ' αὐτῆς (πρβ. σημ. εἰς Προμ 759).— Πρὸς τὸ *ἀντίπορον* πρβ. Πέρσ. 66 πεπέρακεν μὲν ὁ περσέπτολις ἤδη βασίλειος στρατὸς εἰς ἀντίπορον γείτονα χώραν, Εὐρ. Ἰφ.

κυματίαν ὁρίζει.

ἰάπτει δ' Ἀσίδος δι' αἴας — ἀντιστρ. β'.
μηλοβότου Φρυγίας διαμπάξ,
περᾷ δὲ Τεύθραντος ἄστυ Μυσῶν,
Λύδιά τ' ἀγ γύαλα,
καὶ δι' ὄρων Κιλίκων
Παμφύλων τε διορνυμένα

τ. ε. Α. 149 Ἄρτεμιν (ἐν Αὐλίδι) Χαλκίδος ἀντίπορον (διὰ θαλασσίου πορθμοῦ κεχωρισμένην), πρὸς δὲ τὸ *διχῇ ὁρίζει*: πρβ. Μηδ. 432 ἐκ μὲν οἴκων πατρίων ἔπλευσας . . διδύμους ὁρίσασα πόντου πέτρας, Ἡρακλείδ. 16 φεύγομεν δ' ἀλώμενοι ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἐξορίζοντες πόλιν.— *πόρον κυματίαν*: Πρβ. Ἡροδ. 2, 111 κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγένετο.

556. *ἰάπτει*] ἀμεταβάτως, ὡς *ἵησι* Πέρσ. 473. Πρβ. Δούκαν «ῥίπτει ἑαυτήν, ὅ ἐστι κινεῖ ἑαυτὴν δρομαίαν ἐς τὸ πρόσω», τὴν ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ σημασίαν τοῦ *ῥίπτεσθαι* καὶ Εὐρ. Κύκλ. 166 ῥίψας τ' ἐς ἅλμην λευκάδος πέτρας ἄπο. — *Ἀσίδος*: ὡς Πέρσ. 273, 765.

557. Σχολ. «λείπει ὁ καί», οὐχὶ ὀρθῶς, διότι καταριθμοῦνται τὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Ἀσίδος αἴας). — *μηλοβότου*: ὡς Πέρσ. 765 Ἀσίδος μηλοτρόφου (κατὰ Ἀρχιλ. ἀπόσπ. 26 ὃ δ' Ἀσίδος γῆς καρτερὸς μηλοτρόφου), Ὁμ. Ἰλ. 2, 605 Ὀρχομενὸν πολύμηλον, Πινδ. Ὀλ. 1, 14 ἐν πολυμήλῳ Σικελίᾳ. Ἡ Φρυγία ἐξεῖχε κατὰ τὴν ἀρετὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν ἐρίων. Πρβ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 493 χλαῖναν γὰρ ἀπώλεσ' ὁ μοχθηρὸς Φρυγίων ἐρίων διὰ τοῦτον, Στραβ. 12 σελ. 578 φέρει δ' ὁ περὶ τὴν Λαοδίκειαν τόπος προβάτων ἀρετὰς οὐκ εἰς μαλακότητα μόνον τῶν ἐρίων, ᾗ καὶ τῶν Μιλησίων διαφέρει, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοραξὴν χρόαν.

558. *Τεύθραντος ἄστυ*] Ὁ Τεύθρας ἦν βασιλεὺς τῆς Μυσίας ἔχων διάδοχον τὸν Τήλεφον. Πρβ. Ἀπολλόδ. 3, 9, 1 παραγενόμενος (Τήλεφος) εἰς Μυσίαν θετὸς παῖς Τεύθραντος γίνεται καὶ τελευτῶντος αὐτοῦ διάδοχος τῆς δυναστείας γίνεται, Πινδ. Ὀλ. 10, 71 Τεύθραντος πεδίον. Πόλιν Τευθρανίαν μνημονεύει ὁ Ξενοφ. Ἑλλην. 3, 1, 6 καὶ Ἀναβ. 2, 1, 3. Πρβ. καὶ Στράβ. 13 σελ. 615 μεταξὺ Ἐλαίας τε καὶ Πιτάνης καὶ Ἀταρνέως καὶ Περγάμου Τευθρανία ἐστί, διέχουσα οὐδεμιᾶς αὐτῶν ὑπὲρ ἑβδομήκοντα σταδίους ἐντὸς τοῦ Καΐκου, καὶ ὁ Τεύθρας Κιλίκων καὶ Μυσῶν ἱστόρηται βασιλεύς.

559 κέ. *ἀγ γύαλα*] ὡς 354 ἀμ πέτραις. Τὸ *γύαλα* κεῖται ἐπὶ κοιλάδων. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 13 λιπὼν δὲ Λυδῶν τοὺς πολυχρύσους γύας. Εἰς τὸ *ἀνὰ Λύδια γύαλα καὶ δι' ὄρων Κιλίκων* ὑπονοητέον μᾶλλον *ὀρνυμένα* ἢ *διορνυμένα*: καὶ διατρέχουσα τὰς Λυδίας κοιλάδας καὶ τὰ ὅρια τῆς Κιλικίας καὶ διασχίζουσα τὴν γῆν τῆς Παμφυλίας περᾷ ἀενάους ποταμοὺς κτλ. Τῆς τάξεως *Κιλίκων Παμφύλων τε* τὴν αἰτίαν φέρει τὸ μέτρον, διότι κατὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν προηγεῖται ἡ Παμφυλία τῆς Κιλικίας.— *ποταμοὺς* (ἐννοητέον ἐκ στίχ. 558 τὸ περᾷ) *ἀενάους*: κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τοὺς χειμάρρους, οἵτινες ἐν τῇ θερμῇ τοῦ ἔτους ὥρᾳ ἀφανίζονται. Ποίους δὲ ποταμοὺς ἔχει ἐν νῷ ὁ ποιητής, ἠπόρηται. Δύνανται δὲ νὰ ὑπονοηθῶσιν οὐ μόνον οἱ

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

γᾶν ποταμοὺς ἀενάους
καὶ βαθύπλουτον χθόνα καὶ τᾶς Ἀφροδί-
τας πολύπυρον αἶαν.

ἱκνεῖται δ' εἰσικνουμένου βέλει — στροφ. γ'.
βουκόλου πτερόεντος
Δῖον πάμβοτον ἄλσος,
λειμῶνα χιονόβοσκον, ὅντ' ἐπέρχεται

τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ποταμοί, Ἕρμος, Πακτωλός, Κάϋστρος, Μαίανδρος, Κέστρος, Σάρος καὶ ἕτεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς Συρίας, ὡς ὁ Ὀρόντης, ὥστε: *ποταμοὺς ἀεν. καὶ βαθύπλουτον χθόνα*: δηλοῖ τὴν ὁδὸν ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Φοινίκης.

564. *τᾶς* (ὁ Hermann *τάν*) *Ἀφροδίτας . . αἶαν*] Σχολ. «Φοινίκην· ἣν ἱερὰν Ἀφροδίτης φησὶ διὰ βίβλον καὶ λίβανον» (ἤτοι Βύβλον καὶ Λίβανον). Καὶ ἡ Συρία ἦν τῆς Ἀφροδίτης ἱερά. Πρβ. Παυσ. 1, 14, 6 πλησίον ἱερόν ἐστιν Ἀφροδίτης Οὐρανίας· πρώτοις δὲ ἀνθρώπων Ἀσσυρίοις κατέστη σέβεσθαι τὴν Οὐρανίαν, μετὰ δὲ Ἀσσυρίους Κυπρίων Παφίοις καὶ Φοινίκων τοῖς Ἀσκάλωνα ἔχουσιν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ. Παρὰ δὲ Φοινίκων Κυθήριοι μαθόντες σέβουσιν. Ἕτεροι ὡς γῆν τῆς Ἀφροδίτης ἐννοοῦσι τὴν Κύπρον, διότι ἡ Κύπρος καλεῖται Εὐρ. Βάκχ. 401 νᾶσος τᾶς Ἀφροδίτας.

565 κέ. Σχολ «ἱκνεῖται δὲ δῖον πάμβοτον ἄλσος, τοῦ οἴστρου τῷ κέντρῳ αὐτὴν διατρυπῶντος». Πρὸς τὸ *εἰσικνουμένου* πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 809 μέσον κάρα διπλοῖς κέντροισί μου καθίκετο (ὁ πρέσβυς), Ἡρόδ. 7, 35 τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγάς, Λουκιαν. Συμπ. § 16 τάχα δ' ἂν τινος καθίκετο τῇ βακτηρίᾳ. — *βουκόλου πτερόεντος*: (Σχολ. «τοῦ μύωπος»· πρβ. 311) μεταφορικῶς, διότι ὁ οἶστρος διεδέξατο τὸν Ἄργον (308). Κεῖται δὲ ἐν τῇ ῥήσει καί τις εἰρωνεία, ὡς Ἀγ. 662 ποιμένος κακοῦ στρόβῳ (περὶ τῆς τὰ πλοῖα ἐλαυνούσης θυέλλης). Ἐκ τῆς εἰρωνικῆς καὶ μεταφορικῆς ταύτης χρήσεως τοῦ *βουκόλος* προῆλθεν ἡ γελοία ἑρμηνεία παρ' Ἡσυχίῳ «βουκόλοι· οὐ μόνον οἱ τῶν βοῶν νομεῖς, ἀλλὰ καὶ ζῷά τινα οὕτω καλοῦνται».

567 κέ. *Δῖον πάμβοτον ἄλσος*] Σχολ. «τὴν Αἴγυπτον». Εἰς τὴν εὐφορίαν τῆς Αἰγύπτου ἀναφέρεται τὸ *πάμβοτον* (πάντα τρέφον). Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 34 καὶ κατωτέρω 867. — *ἄλσος*: ἔπιθι σημ. εἰς 517.— *λειμῶνα χιονόβοσκον* (=τρεφόμενον ὑπὸ τῆς χιόνος): Σχολ. «φασὶ γὰρ λυομένης χιόνος παρὰ Ἰνδοῖς (ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 833 κέ.) πληροῦσθαι αὐτόν». Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ *λειμῶνα χιονόβοσκον* ὀφείλει τις νὰ διανοηθῇ κυρίως τὴν Αἰθιοπίαν, οὖσαν συνέχειαν τῆς Αἰγύπτου, διότι ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Αἰθιοπίας διαλυομένης χιόνος προήρχοντο, καθὰ ὑπελάμβανε καὶ ὁ Ἀναξαγόρας κατὰ Σενέκαν (Nat. quaest. 4, 2, 16), αἱ κατακλύσεις καὶ πλήμμυραι τοῦ Νείλου. Πρβ. ἀπόσπ. 300 γύας μὲν αἰνεῖν ἐκμαθὼν ἐπίσταμαι Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἑπτάρους γάνος κυλίνδει πνευμάτων ἐπομβρίᾳ, ἐν ᾗ πυρωπὸν φέγγος ἐκλάμψαν φλόγα τήκει πετραίαν χιόνα· πᾶσα δ' εὐθαλὴς Αἴγυπτος ἁγνοῦ νάματος πληρουμένη φερέσβιον Δήμητρος ἀντέλλει στάχυν, Εὐρ. Ἑλ. 1 Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαί, ὃς ἀντὶ δίας ψακάδος

Τυφῶ μένος,
ὕδωρ τὸ Νείλου νόσοις ἄθικτον,
μαινομένα πόνοις ἀτί-
μοις ὀδύναις τε κεντροδα-
λήτισι θυιὰς Ἥρας.

βροτοὶ δ', οἳ γᾶς τότ' ἦσαν ἔννομοι, ἀντιστρ. γ'.
χλωρῷ δείματι θυμὸν

Αἰγύπτου πέδον λευκῆς τακείσης χιόνος ἀρδεύει γάνει, ἔνθα σημειοῦται ὁ Ἀριστείδης 2 σελ. 442 (ἐκδ. Dindorf): πῶς οὖν, ὦ σοφώτατε Εὐριπίδη, λευκῆς τακείσης χιόνος ἀρδεύει Νεῖλος Αἰγύπτου γύας; τῆς ποῦ τακείσης; πότερον τῆς ἐν Σκυθίᾳ; καὶ τί τοῦτο πρὸς τὸν Νεῖλον; ἀλλὰ τῆς ἐν Αἰθιοπίᾳ, ἢ ἔτι προσωτέρω; ἀλλὰ τοῦτ' ἐκείνου γελοιότερον· ὁρμᾶται μὲν γὰρ ἐκ τῶν θερμοτάτων τῆς οἰκουμένης ὁ Νεῖλος κτλ. Τῇ ἐκ τῶν χιόνων τῆς Αἰθιοπίας πλημμύρᾳ τοῦ Νείλου συνηγορεῖ καὶ ὁ Λουκρήτιος VI, 712 κἑ., τοὐναντίον δὲ ἀπορρίπτει αὐτὴν ὁ Λουκανὸς 10, 219 vana fides veterum, Nilo, quo crescat in arva Aethiopum, prodesse nives: non Arctos in illis montibus aut Boreas; testis tibi sole perusti ipse color populi calidique vaporibus Austri etc. Αἱ λέξεις τοῦ ἄρτι μνημονευθέντος Αἰσχυλείου ἀποσπάσματος *πνευμάτων ἐπομβρίᾳ*, ἃς σαφηνίζει ὁ Ἀριστείδης 2, σελ. 450: ἀπεβλέψαμεν οὖν εἰς τὰ νέφη καί τις ἔφη τῶν παρόντων, 'ταῦτα δὴ τὰ τοῦ Νείλου πνεύματα', οὕτω γάρ πως ὠνόμασεν, ἐπεξηγοῦνται τὴν ῥῆσιν *τυφῶ μένος*, δηλοῦσαν τοὺς τὴν χιόνα τήκοντας θερμοὺς ἀνέμους (ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 367).— *ὄντε* = ὅν, ὅνπερ. Πρβ. Κριτ. ἐπισ. εἰς Πέρσ. 16. — *ἐπέρχεται* : καταλαμβάνει ἐπισκήπτων. — *Τυφῶ* : πρβ. Ἡσύχ. «Τυφῶ ἀντὶ τοῦ Τυφῶνος· Σοφοκλῆς». Ὅμοιος γενικῆς τύπος (ἀπὸ ὀνομαστικῆς τυφώς) ἀπαντᾷ καὶ Ἑ. ἐ. Θ. 504. Οὐχὶ ὀρθῶς ἐκλαμβάνει ὁ Σχολ. τὸ *ὕδωρ τὸ Νείλου* ὡς παράθεσιν τοῦ *Τυφῶ μένος* γράφων «ἐπεξηγήσατο τί ἐστι τὸ μένος τοῦ Τυφῶ εἰπὼν τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου». Πολλῷ δὲ μᾶλλον κεῖται *ὕδωρ τὸ Νείλου*, ἐὰν μὴ ὀφείλῃ τις νὰ γράψῃ σὺν τῷ Pauw *ὕδωρ τε* (πάμβοτον ἄλσος ὕδωρ τε Νείλου ἱκνεῖται ἤτοι ἀφικνεῖται εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου), ἐν παραθέσει πρὸς τὸ *λειμῶνα χιονόβοσκον*. — *νόσοις ἄθικτον*: ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 838 καὶ Wilkinson's Egypt τόμ. 1 σελ. 293-295 καὶ τομ. 2 σελ. 5.

571 κἑ. μαινομένη ἕνεκα τοῦ ἀτίμου παθήματος ἤτοι τῆς μεταμορφώσεως εἰς βοῦν καὶ ὡς Βάκχη παράφρων ἐκ τῶν δηκτικῶν ὀδυνῶν τοῦ μύωπος, ὃν ἐπέθηκεν αὐτῇ ἡ Ἥρα (310 κἑ.).

574. *ἔννομοι*] Σχολ. «οἰκήτορες».

575 κἑ. *χλωρὸν δεῖμα* (= κρυερὸς φόβος): ὡς παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. 7,479 καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ) χλωρὸν δέος.— *θυμὸν ἐπάλλοντο*: ἔτρεμον. Πρβ. Θουκ. 6, 11 ἐκπεπληγμένοι ἡμᾶς καὶ Εὐρ. Βάκχ. 1289 λέγ', ὡς τὸ μέλλον καρδία πήδημ' ἔχει (= φοβεῖται). Ἡ ἑτέρα σύνταξις (θυμὸς αὐτοῖς ἐπάλλετο) ἀπαντᾷ Χο. 409 πέπαλται δ' αὖτέ μοι φίλον κέαρ. Ἡ συλλαβικὴ αὔξησις παραλείπεται πολλάκις ἐν τοῖς χορικοῖς καὶ ἐν ῥήσεσιν ἀγγέλων. Πρβ. γείνατο 589 καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 316. Ἐπειδὴ δὲ τὸ *ὄψιν* δύναται νὰ σημαίνῃ καὶ τὸ ὁρώμενον ἀντικείμε-

πάλλοντ' ὄψιν ἀήθη,
βοτὸν ἐσορῶντες δυσχερὲς μιξόμβροτον,
τὰν μὲν βοός,
τὰν δ' αὖ γυναικός· τέρας δ' ἐθάμβουν.
καὶ τότε δὴ τίς ἦν ὁ θέλ-
ξας πολύπλαγκτον ἀθλίαν
οἰστροδόνητον Ἰώ;

δι' αἰῶνος κρέων ἀπαύστου — στροφ. δ'.
⟨πράκτωρ τῶνδ' ἐφάνη⟩ Ζεύς.
χειρὸς δ' ἀπημάντῳ σθένει

νον, προστίθεται τὸ *βοτὸν δυσχερὲς μιξόμβροτον* ἐν παραθέσει.—Τὸ τρίμετρον *βοτὸν.. μιξόμβροτον* δὲν ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς τῷ τῆς στροφῆς στίχ. 568, δι' ἣν αἰτίαν ὑποπτεύεται ὁ στίχος ὡς ἐφθαρμένος. — Πρὸς τὸ *μιξόμβροτος*, σχηματισθὲν ὡς τὸ *ἄμβροτος*, πρβ. μιξοπάρθενος Εὐρ. Φοιν. 1023 (περὶ τῆς Σφιγγός), μιξοβάρβαρος αὐτόθι 138, μιξόθηρας φῶτας (περὶ τῶν Κενταύρων) Ἴων. 1161. Πρὸς τὸ *δυσχερὲς* (φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον) *βοτὸν* (βόσκημα, τέρας) πρβ. Προμ. 828 δυσχερῆ θεωρίαν.

578 κέ. *τὰν μὲν* (ὄψιν) *βοὸς . . γυναικὸς* (ἐσορῶντες): ἤτοι τὸ μὲν προσέβλεπον βοῦν, τὸ δὲ γυναῖκα. Ἐν στίχῳ 303 γίνεται λόγος μόνον περὶ τῆς μεταμορφώσεως τῆς Ἰοῦς εἰς βοῦν κατὰ τὸν συνήθη μῦθον. Ὅθεν ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ἡ δραματοποιία τοῦ Προμηθέως, ἔνθα ἡ ἀνθρωπίνη μορφὴ ἀπῃτεῖτο ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς σκηνῆς, προηγήσατο τῆς τῶν Ἱκετίδων. Πρβ. Εἰσαγ. σελ. 341.

580. *θέλξας*] Σχολ. «θεραπεύσας» διὰ τῆς χειραψίας.

582. *οἰστροδόνητον*] ἔπιθι σημ. εἰς 16.

583. *δι' αἰῶνος*, ὡς ἐν τῷ ἀντιστοίχῳ στίχῳ τῆς ἀντιστροφῆς 590, *ἀπαύστου*] αἰωνίως καὶ διηνεκῶς ἢ Ζεὺς ὁ διὰ πάντων τῶν αἰώνων κρατῶν, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Δούκας. — *κρέων*: Σχολ. «κραίνων· κρέων» ἀπαντᾷ καὶ Πινδ. Πυθ. 9, 99 κρέοντι σὺν Αἰακῷ. Παρ' Ὁμήρῳ ἀναγινώσκεται ὁ τύπος *κρείων*.— Αἱ λέξεις *πράκτωρ τῶνδ' ἐφάνη* ἀνεπληρώθησαν ὑπὸ τοῦ Hermann κατὰ Σοφ. Τραχ. 251 Ζεὺς ὅτου πράκτωρ φανῇ, 862 Κύπρις τῶνδ' ἐφάνη πράκτωρ.

585 κέ. Διὰ τῆς ἠπίας ἐπαφῆς τῆς παντοδυνάμου χειρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς θείας ἐπιπνοίας γίνεται τέλος τοῦ πάθους (τῆς βοείου μορφῆς) αὐτῆς καὶ τῶν ἐνοχλήσεων (τοῦ οἴστρου). Αἰδουμένη δὲ καὶ πενθοῦσα ἐκρήγνυται εἰς δάκρυα. Πρὸς τὸ *χειρὸς ἀπειμάντῳ σθένει* πρβ. Προμ. 875 ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρὶ καὶ κατωτέρω 1077 κέ., πρὸς τὸ *παύεται* 594 κατέπαυσε Ἥρας νόσους ἐπιβούλους, πρὸς δὲ τὸ *ἀποστάζει δακρύων αἰδῶ* Χο. 1056 ἐξ ὀμμάτων στάζουσιν αἷμα δυσφιλές. Διὰ τί δὲ ἐδάκρυεν αἰδουμένη καὶ λυπουμένη; Κατὰ τὸν Σχολ. «ἐννοοῦσα ὃ πέπονθεν» ἤτοι τὰ δάκρυα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς αἰδοῦς ἐπὶ τῷ παθήματι αὐτῆς, ὅπερ ἀνακτησαμένη τὰς φρένας καὶ τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν ἀναλογίζεται. Τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ ἕπονται οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων ἑρμηνευτῶν, οἷον ὁ Hermann γράφων: πένθιμος

καὶ θείαις ἐπιπνοίαις
παύεται, δακρύων δ' ἀπο-
στάζει πένθιμον αἰδῶ.
λαβοῦσα δ' ἕρμα Δῖον ἀψευδεῖ λόγῳ
γείνατο παῖδ' ἀμεμφῆ,

δι' αἰῶνος μακροῦ πάνολβον· ἀντιστρ. δ'.
ἔνθεν πᾶσα βοᾷ χθών,
«φυσίζοον τέρχνος τόδε
Ζηνός ἐστιν ἀληθῶς·
τίς γὰρ ἂν κατέπαυσεν Ἥ-
ρας νόσους ἐπιβούλους;
Διὸς τάδ' ἔργα· καὶ τόδ' ἂν γένος λέγων
ἐξ Ἐπάφου κυρήσαις».

αἰδὼς δακρύων est pudor cum dolore et lacrimis coniunctus, quod forma humana privata evat Io καὶ παραβάλλων Προμ. 669 κέ. καίτοι καὶ λέγουσ' ὀδύρομαι θεόσσυτον χειμῶνα καὶ διαφθορὰν μορφῆς. Ἀλλ' ὅμως τοιοῦτον αἴσθημα τῆς Ἰοῦς φαίνεται μὴ ἁρμόζον τῇ παρούσῃ καταστάσει καὶ ἕνεκα τούτου ἡ ῥῆσις *πένθιμον αἰδῶ* παρεμφαίνει ὡς αἰτίαν τῶν δακρύων μᾶλλον τὴν ἀλγεινὴν συγκίνησιν τῆς Ἰοῦς ἐπὶ τῇ αἰφνιδίᾳ μεταβολῇ τῆς τύχης αὐτῆς καὶ τὴν περιδεῆ αὐτῆς αἰδημοσύνην πρὸς τὸν Δία.

588. *ἕρμα*] ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ πλοίου, καθὰ σημειοῦται καὶ ὁ Δούκας «ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὁλκάδων, ἐν αἷς τιθέασί τι βάρος οἱ ναῦται κάτω, ἵνα μὴ ᾖ τὰ πλοῖα περικλινῆ». Σχολ. «τὸ βάρος» τῆς ἐγκύμονος. Πρβ. Χο. 990 ἐξ οὗ τέκνων ἤνεγχ' ὑπὸ ζώνην βάρος.— *ἀψευδεῖ λόγῳ*: Σχολ. «καθὼς ἡ φήμη βούλεται». Πρβ. 593. — *ἀμεμφῆ* = ἄμωμον καὶ ἐκπρεπέστατον.

591. *πᾶσα βοᾷ χθών*] πρβ. Προμ. 422 πρόπασα δ' ἤδη στονόεν λέλακε χώρα.

592. *φυσίζοον*] θαλερὸν καὶ ἀκμαῖον. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 3, 243 φυσίζοος αἶα. — *τέρχνος*: ἔρνος. Πρβ. Ἡσύχ. «τέρχνεα· φυτὰ νέα». Οὕτω θαλερὸς καὶ σφριγῶν βλαστὸς ἠδύνατο μόνον ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Διὸς νὰ γεννηθῇ.

595. *Ἥρας νόσους ἐπιβούλους*] ἀντὶ Ἥρας ἐπιβουλάς. Ἡ ὑπὸ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς Ἥρας ἐπιβληθεῖσα νόσος εἶναι ἡ τῆς βοὸς μορφὴ σὺν τῷ οἴστρῳ, ὥσπερ ἡ ἀποκατάστασις τῆς προτέρας μορφῆς (1077) ἐκλαμβάνεται ὡς θεραπεία.

596 κέ. Σχολ. «καὶ τὸ γένος ἡμῶν ἐξ Ἐπάφου λέγων εἶναι τῆς ἀληθείας κυρήσεις καὶ οὐ ψεύσῃ». Λίαν τεχνηέντως τοῖς σύμπαντος τοῦ κόσμου λόγοις (πᾶσα βοᾷ χθών) προστίθενται οἱ τῶν Δαναΐδων. Πρὸς τὸ *κηρύσαις* (= τύχοις) πρβ. Σοφ. Ἠλ. 663 ἦ καὶ δάμαρτα τήνδ' ἐπεικάζων κυρῶ κείνου; Χο. 417 τί δ' ἂν φάντες τύχοιμεν; Ἀγ. 1231 τί νιν καλοῦσα δυσφιλὲς δάκος τύχοιμ' ἄν; Σοφ. Φιλ. 223 ποίας πάτρας ἂν ἢ γένους ὑμᾶς ποτε τύχοιμ' ἂν εἰπών;

τίν' ἂν θεῶν ἐνδικωτέροισιν *στροφ. ε'.*
κεκλοίμαν εὐλόγως ἐπ' ἔργοις;
αὐτὸς ὁ πατὴρ φυτουργὸς αὐτόχειρ ἄναξ
γένους παλαιόφρων μέγας
τέκτων, τὸ πᾶν μῆχαρ οὔριος Ζεύς.

ὑπ' ἀρχᾶς δ' οὔτινος θοάζων *ἀντιστρ. ε'.*
τὸ μεῖον κρεισσόνων κρατύνει·

598 κέ. Τίς θεὸς παρέχει ἡμῖν δι' ὧν ἔπραξεν μᾶλλον ἀφορμήν, ὅπως ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν εὐλόγως; «ἐνδικώτερα ἔργα non sunt iustius facta, sed quae iustiorem auctoris merito invocandi causam praebeant. Pedestri sermone ex noto graecismo dixeris τίς ἂν θεῶν δικαιότερος εἴη ἐφ' οἷσιν ἔπραξεν ὑπ' ἐμοῦ εἰκότως ἐπικαλεῖσθαι;» (Weil). Ὥσπερ ὁ Ζεὺς ἐρύσατο τὴν Ἰὼ ἀπὸ τῶν διωγμῶν τῆς Ἥρας, οὕτω θὰ παράσχῃ βοήθειαν ἐναντίον τῶν διωκόντων Αἰγυπτιαδῶν καὶ ἡμῖν, οὔσαις ἀπογόνοις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἐπάφου, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰοῦς. Περὶ τοῦ τύπου *κεκλοίμην* ἔπιθι σημ. εἰς 40.

600 κέ. Σχολ. «αὐτός ὁ πατὴρ φυτουργὸς τοῦ γένους, ὁ τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ θεραπεύσας τὴν Ἰώ». Αὐτός ὁ ἄναξ εἶναι ὁ ἡμέτερος πατὴρ ὁ τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ φυτουργός, ὁ παλαιὸς καὶ σεπτός (πολιός) δημιουργὸς τοῦ ἡμετέρου γένους, ὁ πάντων βοηθὸς καὶ σωτηρίαν παρέχων Ζεύς. — *τὸ πᾶν μῆχαρ*: Σχολ. «ἡ πάντων μηχανή». Πρβ. 1084. Παραινίσσεται δὲ ἡ ῥῆσις τὸν Δία Μαχανέα, ὅστις ἐτιμᾶτο ἐν Ἄργει καὶ ἐν Κῷ. Πρβ. Παυσ. 2, 22, 2 καὶ Journal of Hellenic Stud. 1888 σελ. 328. — *οὔριος*: ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς ἄρχων τῶν στοιχείων παρέχων οὔριον ἄνεμον. Οὕτως ἄρχεται ἐπίγραμμά τι εὑρεθὲν ἐν Χαλκηδόνι (Corp. Inscr. Gr. τόμ. 2 σελ. 975): οὔριον ἐκ πρύμνης τις ὁδηγητῆρα καλείτω Ζῆνα, κατὰ προτόνων ἱστίον ἐκπετάσας. Πρβ. Cic. in Verr. IV § 128 Jovis Imperatoris quem Graeci οὔριον nominant. Κατὰ τὸν O. Jahn Archäol. Aufs. σελ. 20 κέ. ἡ ταυτότης αὕτη ἐρείδεται ἐπὶ τούτου, ὅτι ὁ Jupiter Imperator ἐξεικονίζετο ὁμοίως τῷ Διὶ οὐρίῳ. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ὁ οὔριος Ζεὺς σημαίνει ἐν γενικῇ ἐννοίᾳ τὸν παρέχοντα σωτηρίαν καὶ εὐδαιμονίαν θεόν.

603 κέ. Σχολ. «οὐχ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς δέ τινος τῶν κρεισσόνων καθήμενος, τὸ μεῖον ἔχων» (ἀναγν. *ἔχει*) ἤτοι ὑπὸ οὐδενὸς δὲ κρείσσονος ἀρχὴν καθήμενος ἔχει ὑποδεεστέραν θέσιν. Ἡ ῥῆσις εἴληπται ἀπὸ τοῦ πλοίου, ὡς Ἀγ. 1617 σὺ ταῦτα φωνεῖς νερτέρᾳ προσήμενος κώπῃ, κρατούντων τῶν ἐπὶ ζυγῷ δορός; Τὴν σημασίαν τοῦ καθέζεσθαι ἔχει τὸ *θοάζειν* καὶ Σοφ. Ο. Τ. 2 τίνας ποθ' ἕδρας τάσδε μοι θοάζετε (Σχολ. «κατὰ διάλυσιν ἀντὶ τοῦ θάσσετε· ἢ θοῶς προκάθησθε»). Πρβ. Πλουτ. π. δ. τ. ν. ποιημ. ἀκ. σελ. 22 E τῷ θοάζειν ἢ τὸ κινεῖσθαι σημαίνουσιν, ὡς Εὐριπίδης 'κῆτος θοάζον ἐξ Ἀτλαντικῆς ἁλός' ἢ τὸ καθέζεσθαι καὶ θαάσσειν, ὡς Σοφ. 'τίνας . . θοάζετε;' Ὁ ὅμοιος ἦχος, σημειοῦται ὁ Nauck εἰς Σοφ. Ο. Τ. 2 (πρβ. θόωκος, θῶκος, θᾶκος) φαίνεται ὅτι ἐξώτρυνεν ἀρχαιοτέρους ποιητὰς νὰ ποιήσωνται χρῆσιν τοῦ *θοάζειν* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *θασσειν*, ὡς Ἐμπεδοκλῆς 18 σοφίης ἐπ' ἄκροισι θοάζειν.

οὔτινος ἄνωθεν ἡμένου σέβει κάτω.
πάρεστι δ' ἔργον, ὡς ἔπος
σπεῦσαί τι τῶν βούλιος φέρει φρήν.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

Θαρσεῖτε, παῖδες, εὖ τὰ τῶν ἐγχωρίων
λαῶν δέδοκται παντελῆ ψηφίσματα.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ χαῖρε πρέσβυ, φίλτατ' ἀγγέλλων ἐμοί,
ἔνισπε δ' ἡμῖν ποῖ κεκύρωται τέλος,

605. Ὥσπερ ποιηταὶ καὶ ῥήτορες ἐπιτείνουσι τὴν ἔννοιαν διὰ συνδέσεως συνωνύμων ῥήσεων ἢ διὰ τῆς παραθέσεως τῆς ἀρνητικῆς ἀντιθέσεως, οὕτως ἐνταῦθα ἐπιτείνεται ἡ ἔννοια προστιθεμένου εἰς τό: ὑπὸ οὐδένα κάθηται τοῦ: οὐδεὶς κάθηται ἄνω αὐτοῦ, πρὸς ὃν προσβλέπει κάτωθεν ἐν σεβασμῷ. Οὐδεμία δὲ ἀνάγκη εἶναι νὰ γράψῃ τις σὺν τῷ Schütz *οὔτινα δ' ἄνωθεν ἥμενον σέβει κατω* ἢ σὺν τῷ Heath *οὔτινος ἄνωθεν ἡμένου σέβει κράτος* (ὁ H. Voss κράτη). Πρβ. Σοφ. Τραχ. 803 τοσαῦτ' ἐπισκήψαντος, ἐν μέσῳ σκάφει θέντες σφε . . ἐκέλσαμεν μόλις βρυχώμενον, Ξεν. Ἀναβ. 5, 2, 24 μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ *σέβει* ἀπολύτως, διότι διὰ τοῦ *οὔτινος* γίνεται ἐκποδὼν τὸ ἀντικείμενον τοῦ *σέβειν*.

606 κἑ. παρὸν εἶναι τὸ ἔργον, εὐθὺς ὡς λόγος τις αὐτοῦ ἐμφαίνει, ὅτι ἐπιθυμεῖ τι, ὅπερ φέρει ἡ βουλευτικὴ φρὴν αὐτοῦ, ἤτοι ἡ θέλησις αὐτοῦ γίνεται ἔργον, ἡ ἐκδήλωσις θελήσεως αὐτοῦ μεταβάλλεται εὐθὺς εἰς ἔργον. Ἐν ἑτέρᾳ ἐννοίᾳ λέγεται Ὁμ. Ἰλ. 19, 242 αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον, Ὁμ. Ὕμν. 3, 46 ὡς ἅμ' ἔπος τε καὶ ἔργον ἐμήδετο κύδιμος Ἑρμῆς, Ἀπολλ. Ῥ. 4, 103 ἔνθ' ἔπος ἠδὲ καὶ ἔργον ὁμοῦ πέλεν ἐσσυμένοισιν, Ἡροδ. 3, 135 καὶ ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίεε, 9, 92 ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. — *σπεῦσαι*: καὶ Πέρσ. 50 σπεῦσαι δ' ἱεροῦ Τμώλου πελάτης ζυγὸν ἀμφιβαλεῖν δούλιον Ἑλλάδι. ὁμηρικὴ λέξις (Ἰλ. 2, 597. 3, 83. 9, 241. 18, 191. 21, 455, Ὀδ. 17, 525 σπεῦσαι δ' Ὀδυσσῆος ἀκοῦσαι ἀγχοῦ). Πρβ. Ἡσυχ. «σπεῦτο· κατὰ διάνοιαν ἵστατο καὶ διωρίζετο ἢ διεβεβαιοῦτο». — *τῶν*: ὧν. Πρβ. σημ. εἰς 177. — *βούλιος*: βουλευτική. Πρβ. Χο. 668 εἰ δ' ἄλλο πρᾶξαι δεῖ τι βουλιώτερον. Διὰ τούτων ἐκφράζεται οὐ μόνον τὸ ταχύ, ἀλλὰ καὶ τὸ ῥᾴδιον τῆς ἐκτελέσεως τῶν βουλῶν τοῦ Διός. Πρβ. 106 πᾶν ἄπονον δαιμονίων.

608-632 *δεύτερον ἐπεισόδιον*: Ὁ Δαναὸς ἐπιστρέψας ἀγγέλλει ταῖς παρθένοις, ὅτι ἔδοξε τῷ λαῷ τῶν Πελασγῶν νὰ παράσχωσιν αὐταῖς ἄσυλον ἐν τῇ πόλει καὶ ὑπεράσπισιν ἐναντίον πάσης προσβολῆς τῶν Αἰγυπτιαδῶν.

608 κἑ. *εὖ δέδοκται*] ὑπὲρ τῆς ἐπικουρίας ὑμῶν ἐγένετο ἀπόφασις, ὑπὲρ ὑμῶν ἀπεφήναντο τὰ ψηφίσματα. — *τῶν ἐγχωρίων λαῶν*: ὡς 526, 987. Πρβ. καὶ Εὐρ. Ἑκ. 553 λαοὶ δ' ἐπερρόθησαν. — *παντελῆ*: πλῆρες κῦρος ἔχοντα. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 1163 παντελῆ μοναρχίαν.

611. *ἔνισπε*] εἰπέ. Τοῦ ἐπικοῦ τούτου ῥήματος ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς τραγικοῖς καὶ τὸ ἐνισπεῖν Εὐρ. Ἰκ. 435. — *ποῖ κεκύρωται τέλος*: εἰς ποίαν τελικὴν ἀπόφασιν ἀπέβησαν, ποία εἶναι ἡ τελικὴ ἀπόφασις τοῦ λαοῦ. Πρβ. ποῖ

δήμου κρατοῦσα χείρ θ᾽ ὅπῃ πληθύνεται.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ἔδοξεν Ἀργείοισιν οὐ διχορρόπως,
ἀλλ᾽ ὥστ᾽ ἀνηβῆσαί με γηραιᾷ φρενί·
πανδημίας γὰρ χερσὶ δεξιωνύμοις
ἔφριξεν αἰθὴρ τόνδε κραινόντων λόγον·

τελευτᾶν Πέρσ. 737, ποῖ καταστρέφεις λόγων τελευτὴν αὐτόθι 789, ποῖ τελευτᾷ καὶ καρανοῦται λόγος; Χο. 526.— *κεκύρωται τέλος*: ὡς Χο. 873 μάχης γὰρ δὴ κεκύρωται τέλος.

612. *ὅπῃ τε κρατοῦσα χεὶρ δήμου πληθύνεται*] καὶ πῶς ῥέπει ἡ πλείων ψῆφος τοῦ κρατοῦντος δήμου ἤτοι ἐὰν ἡ πλειονοψηφία εἶναι μεγάλη. Σχολ. «πότερον πλείους οἱ συμμαχοῦντες ἡμῖν ἢ ὀλίγοι». Ὡς ἁπλούστατος καὶ ἀρχαιότατος τρόπος τοῦ ψηφίσματος ὑπολαμβάνεται ἡ χειροτονία. Ἡ ῥῆσις *ψηφίσματα* (609) δὲν ἀντιφάσκει τῷ προκειμένῳ στίχῳ. —*ὅπῃ*: μετὰ τὸ ποῖ, ὡς Σοφ. Ο. Τ. 71 ὡς πύθοιθ᾽ ὅ,τι δρῶν ἢ τί φωνῶν τήνδε ῥυσαίμην πόλιν, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 696 γένους δὲ ποίου χὠπόθεν μαθεῖν θέλω.— Πρὸς τὸ *πληθύνεται* πρβ. Ἀγ. 1369 ταύτην ἐπαινεῖν πάντοθεν πληθύνομαι.

613. *ἔδοξεν*] *τῷ δήμῳ*: εἶναι ἡ συνήθης ἀρχὴ τῶν ἐν Ἀθήναις ψηφισμάτων τοῦ λαοῦ.— *οὐ διχορρόπως*: ὁμοθύμως. Πρβ. Ἀγ. 806 οὐ διχορρόπως ψήφους ἔθεντο. Τῇ λέξει ταύτῃ φιληδεῖ ὁ Αἰσχύλος.

614. Δούκας «Ὁ χορὸς ἐθέλει μαθεῖν τὰς πλείους καὶ τὰς ἐλάττους τῶν ψήφων· ὁ δὲ πλεῖον καὶ ἔλαττον ἐνταῦθά φησι μὴ εἶναι, μίαν δὲ ἐκ πάντων ψῆφον λευκήν, ὥστ᾽ ἔγωγ᾽ ὑπὸ τῆς χαρᾶς καίπερ γέρων ὢν ἔδοξά μοι ἡβῆσαι ἐν γεραιᾷ φρενί» καὶ «ἀλλ᾽ οὐχ οὕτω διχῇ δέδοκται Ἀργείοις, ἀλλὰ μονορρόπως, ὥστ᾽ ἐκ τῆς ὁμοψηφίας πάντων ἔδοξέ μοι ἀνανεωθῆναί μοι τὸ γῆρας». *γηραιὰν φρένα*, ὡς εἰκάζει ὁ Tucker, σημαίνει: ὥστε ἡ γεραιὰ φρήν μου ἀνήβησεν. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ ἐκφράζει ὁ Δαναὸς ἐν ταῖς Δαναΐσιν τὴν χαρὰν αὐτοῦ λέγων ἀποσπ. 45 καθαίρομαι τὸ γῆρας.

615. *πανδημίας . . χερσί*] παντὸς τοῦ δήμου τῇ χειροτονίᾳ. Πρβ. Πλάτ. Νόμ. σελ. 829 Β πανδημίαν ἐξάγειν. — *δεξιωνύμοις*: Σχολ. «δεξιοῖς» (δεξιαῖς). Ἠδύνατό τις νὰ παραβάλῃ πρὸς τὴν λέξιν *δεξιωνύμοις* Εὐρ. Φοιν. 683 διώνυμοι θεαί, Περσέφασσα καὶ φίλα Δαμάτηρ θεά, ἐὰν τὸ *διώνυμοι θεαὶ* μηδὲν ἕτερον ἢ *δισσαὶ θεαὶ* ἐσήμαινεν. Ἀλλ᾽ ὅμως παρ᾽ Εὐριπίδῃ φαίνεται ὅτι τὸ *διώνυμοι* ἀναφέρεται εἰς τοῦτο, ὅτι αἱ δύο θεαὶ ὀνομάζονται ἐν δυϊκῷ ἀριθμῷ ἀντὶ τὼ *θεώ*. Ἐπὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ *δεξιώνυμος* ἔσχε ῥοπὴν τὸ ἀντίθετον *εὐώνυμος*. Καὶ σημαίνει μὲν ἡ ῥῆσις *δεξιώνυμοι χεῖρες* χεῖρας δεξιοῦ ὀνόματος ἤτοι δεξιάς, ἀλλ᾽ ὅμως ἐν τῇ λέξει ὑπάρχει καὶ ἡ σημασία τοῦ αἰσίου καὶ δεξιοῦ, καθὰ σημειοῦται καὶ ὁ Δούκας «ἐκ δεξιῶν χειρῶν δεξιὸν προέκυψεν ἔργον φερωνύμως».

616. *ἔφριξεν*] Σχολ. «πυκνὰς ἔσχε τὰς ἠρμένας αὐτῷ χεῖρας» ἤτοι ἐπληρώθη τῶν ἀναταθεισῶν χειρῶν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 23, 599 ὅτε φρίσσουσιν ἄρουραι (περὶ τῶν ἀνωρθωμένων σταχύων), 4, 282 φάλαγγες . . σάκεσίν τε καὶ ἔγχεσι πεφρικυῖαι, ἔνθα Σχόλιόν τι σημειοῦται «τῇ ἀνατάσει τῶν δοράτων πεπυκνωμέναι», 8, 62 στίχες . . πυκναὶ ἀσπίσι καὶ κορύθεσσι καὶ ἔγχεσι πεφρικυῖαι καὶ Σχόλιόν τι αὐτόθι «πυκναί, τὸ φρίσσειν γὰρ πύκνωσίν τινα ὀρθωτικὴν δηλοῖ». Ἡ λέξις κυριολε-

ἡμᾶς μετοικεῖν τῆσδε γῆς ἐλευθέρους
κἀρρυσιάστους ξύν τ' ἀσυλίᾳ βροτῶν·
καὶ μήτ' ἐνοίκων μήτ' ἐπηλύδων τινὰ
ἄγειν· ἐὰν δὲ προστιθῇ τὸ καρτερόν,
τὸν μὴ βοηθήσαντα τῶνδε γαμόρων
ἄτιμον εἶναι ξὺν φυγῇ δημηλάτῳ.
τοιάνδ' ἔπειθε ῥῆσιν ἀμφ' ἡμῶν λέγων
ἄναξ Πελασγῶν, Ζηνὸς ἱκεσίου κότον
μέγαν προφωνῶν μήποτ' εἰσόπιν χρόνου

κτεῖται περὶ τοῦ συός. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 13, 473 φρίσσει δέ τε νῶτον ὕπερθεν (ὁ σῦς) καὶ Ἡσύχ. «τὰς τρίχας ὀρθοῖ τοῦ νώτου ἤγουν ἐγείρει».— *κραινόντων*: (ἐπικυρούντων) συνάπτεται κατὰ τὴν ἔννοιαν τῷ *πανδημίας*, ὡσανεὶ ἔκειτο *πάντων τῶν πολιτῶν*. — *λόγον*: τὸ περιεχόμενον τοῦ ψηφίσματος. — *τόνδε*: ἀναφέρεται εἰς τὰ ἑπόμενα

617. *μετοικεῖν τῆσδε γῆς*] μετοίκους τῆσδε γῆς εἶναι ἤτοι μετέχειν τῆς οἰκήσεως. Πρβ. Πέρσ. 322 μέτοικος τῆσδε γῆς καὶ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 988 μέτοικος τῆς χώρας εἶναι. Ἡ πρὸς γενικὴν σύνταξις τοῦ *μετοικεῖν* ἀπαντᾷ μόνον ἐνταῦθα. Ἀλλ' ὅμως ἡ εἰκασία τοῦ Burges *μετασχεῖν* φαίνεται περιττή. — Σχολ. «τὸ ἑξῆς, ἔδοξεν ἡμᾶς μετοικεῖν». Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀπαρέμφατος ἤρτηται μᾶλλον ἐκ τοῦ *τόνδε κραινόντων λόγον*. — *ἐλευθέρους*: πρβ. 227.

618. *ἀρρυσιάστους*] οὓς οὐδεὶς ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀπαγάγῃ. Πρβ. σημ. εἰς 429. — *ξὺν ἀσυλίᾳ βροτῶν*: οὕτως ἀσφαλεῖς, ὥστε οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπιτρέπεται νὰ συλήσῃ καὶ παρενοχλήσῃ ἡμᾶς. Πρβ. τὸ περὶ ἐλευθέρων Δελφικὸν ψήφισμα παρὰ Boeckh C. i. Gr. τόμ. 1, 825 κἑ. ἐφ' ᾧτε ἐλεύθερον εἶμεν τὸν δεῖνα καὶ ἀνέφαπτον ἀπὸ πάντων.

619. *ἐνοίκων*] Σχολ. «πολιτῶν».— *ἐπηλύδων*: ἴσον ἐνταῦθα τῷ ἁπλῷ *ξένων*. Πρβ. σημ. εἰς 406.

620. *ἄγειν*] ἀπάγειν, ὡς 736 καὶ Εὐρ. Μηδ. 735 τούτοις, ὁρκίοισι μὲν ζυγείς, ἄγουσιν οὐ μεθεῖ' ἂν ἐκ γαίας ἐμέ. — *προστιθῇ*: Τὸ ὑποκείμενον ἐννοεῖται ἐκ τοῦ *ἐνοίκων* . . *τινὰ* (ἐὰν ἐκεῖνος προσθῇ βίαν), ἡ δὲ μεταβολὴ τοῦ Hartung *προστεθῇ* δὲν εἶναι ἀναγκαία. Πρβ. Σχολ. «λείπει τὸ τίς· ἀντὶ τοῦ βίᾳ πολιτῶν».

621 κἑ. *τὸν μὴ βοηθήσαντα ἄτιμον εἶναι*] ἤρτηται, ὡς τὸ ἡμᾶς μετοικεῖν (617), ἐκ τοῦ *κραινόντων λόγον*.— *γαμόρων*: ἐγχωρίων κατοίκων τῆς γῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῇ λέξει ταύτῃ διετήρησαν οἱ τραγικοὶ τὸ δωρικὸν α, ὡς ἐν ἄλλαις συνθέτοις ἐκ τοῦ γῆ, οἷον γαπόνος, γάποτος, γατόμος. — *ἄτιμον εἶναι ξὺν φυγῇ δημηλάτῳ*: ἡ ἐξορία εἶναι ἐπίτασις τῆς ἀτιμίας καὶ ἀποβολῆς τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων.— *φυγῇ δημηλάτῳ*: φυγὴ ἐψηφισμένη ὑπὸ τοῦ δήμου.

623. *τοιάνδ' . . λέγων*] τοιάδε λέγων ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπεισε τὸν δῆμον εἰς παραδοχὴν αὐτῶν καὶ ἐπιψήφισιν.

624 κἑ. *προφωνῶν μήποτε πόλιν κότον Ζηνὸς παχῦναι μέγαν*] παραινῶν νὰ μὴ αὐξήσῃ ἐν τῷ ὀπίσω χρόνῳ ἡ πόλις τὴν ὀργὴν τοῦ προστάτου τῶν ἱκετῶν Διός. — *μέγαν* (προληπτικῶς) *παχῦναι*: παχῦναι, ὥστε μέγαν γενέσθαι, μέγαν αὐξῆσαι. Πρὸς τὸ *παχῦναι* πρβ. Ἀγ. 1477 τὸν τριπάχυντον δαίμονα γέννης καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ.

πόλιν παχῦναι, ξενικὸν ἀστικόν θ' ἅμα
λέγων διπλοῦν μίασμα πρὸς πόλεως φανὲν
ἀμηχάνου βόσκημα πημονῆς πέλειν.
τοιαῦτ' ἀκούων χερσὶν Ἀργεῖος λεὼς
ἔκραν' ἄνευ κλητῆρος ὡς εἶναι τάδε.
δημηγόρους δ' ἤκουσεν εὐπιθὴς στροφὰς
δῆμος Πελασγῶν· Ζεὺς δ' ἐπικράναι τέλος.

ΧΟΡΟΣ.

Ἄγε δή, λέξωμεν ἐπ' Ἀργείοις

756. — *εἰσόπιν χρόνου*: Σχολ. «εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον». Πρβ. εἰσοπίσω Σοφ. Φιλ. 1105, ἐξόπιν Ἀγ. 117, μετόπιν Σοφ. Φιλ. 1189, κατόπιν Ἀριστοφ. Ἱππ. 625. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 13, 213 Ζεὺς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος ὅς τε καὶ ἄλλους ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τίνυται ὅς τις ἁμάρτῃ.

626 κέ. Ὁ κότος ὅμως τοῦ Διὸς παχύνεται διὰ τῆς ὕβρεως καὶ τῆς κακουργίας καὶ ἕνεκα τούτου ἐπιτάσσεται τὸ *λέγων* τῇ προηγουμένῃ μετοχῇ *προφωνῶν* (ἔπειθε προφωνῶν): ἐκτιθείς, ὅτι τὸ ἐκ τῆς πόλεως προερχόμενον διπλοῦν μίασμα κατά τε τῶν ἱκετῶν καὶ συγγενῶν ἔσται πηγὴ ἀνηκέστου καὶ ἀμηχάνου συμφορᾶς. Ἡ ῥῆσις *διπλοῦν μίασμα* ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ *ξενικὸν ἀστικόν θ' ἅμα* (Σχολ. «ὃ εἶπεν ἄνω [360] ἀστοξένους, τοῦτο διαλελυμένως εἶπεν»), δηλοῦντος ὅτι αἱ Δαναΐδες εἶναι ἱκέτιδες καὶ Ἀργεῖαι τὸ γένος (280). Δι' ἀμφοτέρας τὰς αἰτίας ὤφειλεν ἡ πόλις νὰ παράσχῃ αὐταῖς βοήθειαν. Σχολ. «διπλοῦν καθὸ καὶ ξένους ὄντας παρορῶμεν καὶ συγγενεῖς δειχθέντας οὐκ ἐλεοῦμεν». — *πρὸς πόλεως φανέν*: ἐκ τῆς πόλεως προκύψαν καὶ ὑπ' αὐτῆς διαπραχθέν.

629. *χερσὶν ἔκρανεν ἄνευ κλητῆρος*] Σχολ. «ταῖς χερσὶν ἐπέκρανεν, πρὶν εἰπεῖν τὸν κήρυκα, ἀράτω τὰς χεῖρας ὅτῳ ταῦτα δοκεῖ».— Πρὸς τὸ *κλητῆρος* πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 24, 577 κήρυκα καλήτορα. Ἡ σπουδὴ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε δὲν τηροῦνται οἱ συνήθεις τῇ ἐκκλησίᾳ τύποι.— *ἔκρανεν ὡς* (ὥστε) *εἶναι τάδε*: ἐκύρωσε καὶ ἐψηφίσατο, ὥστε ταῦτα ὤφειλον νὰ ἔχωσιν οὕτως. Πρβ. Εὐμ. 202 ἔχρησας ὥστε τὸν ξένον μητροκτονεῖν, Σοφ. Φιλ. 901 ἔπεισεν ὥστε μή μ' ἄγειν ναύτην ἔτι, Εὐρ. Ἱππ. 1327 Κύπρις γὰρ ἤθελ' ὥστε γίγνεσθαι τάδε.

631 κέ. Μέχρι τοῦδε καλῶς ἐχώρησε τὸ πρᾶγμα: Ὥσπερ ὁ λαὸς τῶν Πελασγῶν ἤκουσεν εὐπιθῶς (παρέσχεν εὐήκοον οὖς) τὰς ῥητορικὰς καὶ εὐφραδεῖς στροφάς, οὕτω καὶ ὁ Ζεὺς διαπερανάτω τὰ πάντα αἰσίως. Ὁμοία ἔννοια ἐκδηλοῦται στίχ. 140 κέ. Πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ *στροφὰς* (κερδαλέους καὶ εὐμηχάνους λόγους, ἴυγγας κατὰ Δούκαν) πρβ. τὸ λογοπαίγνιον παρ' Ἀριστοφ. Πλούτ. 1154 στροφαῖον, ἀλλ' οὐκ ἔργον ἔστ' οὐδὲν στροφῶν, Βατρ. 775 ἀκροώμενοι τῶν ἀντιλογιῶν καὶ λυγισμῶν καὶ στροφῶν ὑπερεμάνησαν. Περὶ τῆς προσῳδίας τοῦ ἐπικρᾶναι ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 220, κεῖται δὲ τὸ εὐκτικὸν *ἐπικράναι* ἀντὶ τοῦ *ἐπικράνειε*, ὡς 644 κτίσαι, 668 κενῶσαι, 670 αἱματίσαι.— Ὁ Δαναός, ᾀδομένου τοῦ χορικοῦ ᾄσματος, ἀναβαίνει εἰς τὸν βωμόν, ὅπως κατοπτεύσῃ πρὸς τὴν θάλασσαν (πρβ. 721).

633. Τοῦ κορυφαίου ἀπαγγέλλοντος καταλογάδην τὸ ἀναπαιστικὸν τοῦτο

εὐχὰς ἀγαθὰς ἀγαθῶν ποινάς.
Ζεὺς δ' ἐφορεύοι ξένιος ξενίου
στόματος τιμὰς ἐπ' ἀληθείᾳ,
τέρμονα νωμῶν πρὸς ἄμεμπτον.

νῦν ὅτε καὶ θεοὶ — στροφ. α'.

σύστημα, ὁ χορὸς τάσσεται χάριν τοῦ ἑπομένου στασίμου εἰς 3 στοίχους (ἔπιθι σημ. εἰς 638). Πρβ. Εὐμ. 307 ἄγε δὴ καὶ χορὸν ἅψωμεν κτλ.

634. *ἀγαθῶν ποινὰς*] Σχολ. «ἀμοιβὰς» καὶ χάριτας ἐπὶ τῇ πρὸς ἡμᾶς εὐμενεῖ ψήφῳ αὐτῶν. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ *ποινὰς* ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 239. Πρβ. ἀπόσπ. 35 πρῶτα μὲν εὐοδίαν ἀπὸ στόματος χέομεν, πρὸς ὃ ἀποβλέπων ὁ Ἀριστοφάνης λέγει Βατρ. 1528 πρῶτα μὲν εὐοδίαν ἀγαθὴν ἀπιόντι ποιητῇ . . δότε δαίμονες . . τῇ δὲ πόλει μεγάλων ἀγαθῶν ἀγαθὰς ἐπινοίας. — *ἀγαθὰς ἀγαθῶν*: ὡς ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ *ξένιος ξενίου*. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 19 ἄκοντα ἄκων.

635 κέ. *ἐφορεύοι*] ἐπιβλέποι καὶ φροντίζοι, ὡς Εὐμ. 534 ἄλλ' ἄλλᾳ δ' ἐφορεύει. — *ξενίου*: ἱκεσίου. — *τιμὰς*: τοὺς ὕμνους πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν Ἀργείων. — *ἐπ' ἀληθείᾳ*: συναπτέον οὐχὶ τῷ *τιμὰς* (ὕμνους καὶ εὐχὰς ἀληθεῖς καὶ εἰλικρινεῖς), ἀλλὰ τῷ *ἐφορεύοι* σημαίνει φροντισάτω, ὅπως πληρωθῶσι καὶ ἀποβῶσιν ἀληθεῖς.

637. *πρὸς ἄμεμπτον τέρμονα νωμῶν*] κατευθύνων αὐτὰς εἰς ἄμεμπτον (εὐάρεστον) τέρμα, ὡς Ἀγ. 773 πᾶν δ' ἐπὶ τέρμα νωμᾷ.

638-717 *δεύτερον στάσιμον*. Ἡ ὑπόθεσις τῆς εὐχῆς περιλαμβάνεται ἐν τῷ προηγησαμένῳ καὶ τοῖς τρισὶν ἑπομένοις στίχοις. Αἱ Ἱκέτιδες τυχοῦσαι εὐνοίας παρὰ τοῖς Ἀργείοις εὔχονται τοῖς θεοῖς νὰ καταπέμψωσιν αὐτοῖς εὐλογίαν καὶ εὐδαιμονίαν: Εἴθε νὰ ἀπαλλαγῶσιν οἱ Ἀργεῖοι πολέμου, λιμοῦ καὶ ἐμφυλίου ἔριδος, ἵνα τὸ μὲν ἄνθος τῆς νεολαίας διαμείνῃ ἀλώβητον, οἱ δὲ γέροντες διὰ τῶν συνετῶν αὐτῶν βουλῶν προάγωσι τὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως. Εἴη τῇ χώρᾳ εὐτεκνία καὶ μὴ ἐπισκηψάτω νόσος καὶ ἀσθένεια. Εἴη εὐφορία τῆς γῆς καὶ πολυγονία τῶν ποιμνίων. Εἴη θεραπεία τῶν Μουσῶν. Σώφρων καὶ δικαία κυβέρνησις εἴη ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς χώρας. Εἴθε νὰ βασιλεύῃ ἐν Ἄργει φόβος πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τιμὴ πρὸς τοὺς πατέρας καὶ μητέρας, ἵνα τηρῶνται ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ αἱ τρεῖς κύριαι ἐντολαί (τίμα τοὺς θεούς, τοὺς νόμους, τοὺς γονεῖς). Τὸ περιεχόμενον (1ον εἰρήνη καὶ ὁμόνοια, 2ον ὑγιεία καὶ εὐδαιμονία τοῦ λαοῦ, 3ον πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἀγαθὰ) ἀναμιμνῄσκον τὰς ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν εὐχὰς Εὐμ. 917 κέ. (εὐκαρπίαν τῆς γῆς καὶ πολυγονίαν τῶν ποιμνῶν — ὑγιείαν τοῦ λαοῦ καὶ ὁμόνοιαν — εὔνοιαν καὶ εὐλογίαν τῶν θεῶν) ἀποβλέπει μᾶλλον πρὸς τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ἀθηνῶν θεατὰς ἢ πρὸς τοὺς Ἀργείους. Τὰ τρία πρῶτα στροφικὰ συστήματα ἀπολήγουσιν εἰς ὅμοιον μέτρον

– ⏓ – ⏑⏑ – ⏓
– ⏓ – ⏑⏑ – –
– ⏓ – ⏑⏑ – ⏑ –
– ⏓ – ⏑⏑ – –

Τὰ ῥυθμικὰ ταῦτα ἐφύμνια (ἔπιθι σημ. εἰς 134), ἀπαντῶντα ὁμοίως ἐν τῷ στασίμῳ Ἀγ. 379 κέ., ὑπεμφαίνουσιν ὅτι αἱ τρεῖς στροφικαὶ συζυγίαι ᾄδονται ὑπὸ τῶν τριῶν τοῦ χοροῦ στοίχων, τὰ δὲ ἐφύμνια καὶ ἡ τετάρτη στροφικὴ συζυγία ὑπὸ σύμπαντος τοῦ χοροῦ.

638 κέ. *νῦν ὅτε*] κυρίως νῦν ἔστιν ὅτε, νῦν μάλιστα, εἴ ποτε, nunc cum

Διογενεῖς κλύοιτ' εὐ-
κταῖα γένει χεούσας·
μήποτε πυρίφατον
τάνδε Πελασγίαν
τὸν ἀχόρων βοᾶν
κτίσαι μάχλον Ἄρη,
τὸν ἀρότοις θερί-

maxime. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 692 καὶ Plaut. Rud. 664 nunc id est, quom omnium copiarum . . viduitas nos tenet. — *καὶ θεοὶ Διογενεῖς*: Μετὰ τὸν Δία (633 κἑ.) εὔχεται ὁ χορὸς καὶ πρὸς τοὺς ἐξ αὐτοῦ καταγομένους θεοὺς ὑπὲρ τῶν Ἀργείων, λέγων: τῶν Ἀργείων ἀκουσάντων τὰς ἱκεσίας ἡμῶν, ἐπακούσατε ἡμῶν νῦν καὶ ὑμεῖς οἱ θεοί.

640. *εὐκταῖα* (εὐχὰς ἀγαθὰς) *γένει χεούσας*] Σχολ. «χεούσης ἐμοῦ εὐκταῖα γένει, ἤτοι τῷ<δε> γένει», ἤτοι τοῖς Ἀργείοις.— *γένει*: ὡς γένος 207. — *χεούσης*: ἐκχεούσης, ἐκπεμπούσης. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 73 Ἑλλάδος φθόγγον χέουσαν, ἀπόσπ. 36 εὐοδίαν μὲν πρῶτον ἀπὸ στόματος χέομεν, Ὁμ. Ὀδ. 19, 521 θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνήν.— *εὐκταῖα*: Πρβ. Σοφ. Τραχ. 239 εὐκταῖα φαίνων, εἰς ὃ ἀντιστοιχεῖ *εὐχαῖς* στίχ. 240, καὶ Ἡσύχ. «εὐκταῖα· τὰ κατ' εὐχὴν ἀποδιδόμενα».

641. κἑ. *πυρίφατον*] Σχολ. «πυρὶ ἀναλωθεῖσαν» εἶναι κατηγορούμενον τοῦ ἀντικειμένου *τάνδε Πελασγίαν*. Πρβ Χο. 1058 ἐλεύθερον τῶνδε πημάτων κτίσαι, Εὐμ. 716 χρησμοὺς . . ἀκαρπώτους κτίσαι.— *Πελασγίαν*: ὡς Προμ. 886 Πελασγία δὲ δέξεται θηλυκτόνῳ Ἄρει δαμέντων κτλ., περὶ τοῦ Ἄργους, οὗτινος οἱ κάτοικοι κατὰ τὸ προκείμενον δρᾶμα (259) ὀνομάζονται Πελασγοί.

643 κἑ. *τὸν ἀχόρων βοᾶν* (βοῶν) *μάχλον Ἄρη*] ὁ τῇ μὴ εἰς χοροὺς καλούσῃ βοῇ φιληδῶν Ἄρης. Πρβ. 689, Εὐρ. Φοιν. 784 ὦ πολύμοχθος Ἄρης . . οὐκ ἐπὶ καλλιχόροις στεφάνοισι νεάνιδος ὥρας βόστρυχον ἀμπετάσας λωτοῦ κατὰ πνεύματα μέλπῃ μοῦσαν ἐν ᾇ χάριτες χοροποιοὶ κτλ. Πρὸς τὸ *ἀχόρων βοᾶν* πρβ. Εὐρ. Ἑκ. 916 μολπᾶν ὄπα καὶ χοροποιὸν θυσίαν (θαλίαν;) καταπαύσας, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1222 μοῖρ' ἀνυμέναιος, ἄλυρος, ἄχορος. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἐννοητέον τὴν βοὴν καὶ τὸν θόρυβον, τὰς οἰμωγὰς καὶ εὐχωλὰς ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων ἐν τῇ ἁλώσει καὶ πυρπολήσει πόλεως. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 308 κἑ. — *κτίσαι*: Σχολ. «ποιῆσαι». Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 292. — *μάχλον*: ἀπαντᾷ καὶ ἀποσπ. 325 μάχλον ἄμπελον, ἔνθα ὁ Εὐστάθιος σημειοῦται εἰς Ὀδ. σελ. 1597, 32 «τὴν ῥεομένην ἄμπελον μάχλον ἔφη». Σχολ. «τὸν εἰς τοὺς πολέμους κατωφερῆ». Πρὸς τὴν μετὰ γενικῆς (ἀχόρων βοῶν) σύνταξιν τοῦ *μάχλος* πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 6, 203 Ἄρης ἆτος πολέμοιο, ἤτοι ἀκόρεστος καὶ μεστός.

645 κἑ. *τὸν ἐν ἄλλοις ἀρότοις θερίζοντα βροτοὺς*] Πρὸς τὸ *θερίζειν* πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 757,6 βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν, Ὁρατ. epist. 2, 2, 178 metit Orcus grandia cum parvis. — Ἐὰν τὸ *ἐν ἄλλοις* μὴ προέκυψεν ἐκ τοῦ ἀρχεγόνου *ἐναίμοις*, τότε τὸ *ἄλλοις*, ὥσπερ τὸ *ἕτερος* Πινδ. Πυθ. 3, 34 δαίμων ἕτερος ἐς κακὸν τρέψαις ἐδαμάσσατό νιν, Δημοσθ. 48, 30 ἐὰν δ' ἄρ' ἀποτύχῃ καὶ τὰ ἕτερα ψηφίσωνται οἱ δικασταί, ὀφείλει νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τοῦ «ἀσυνήθεσι, μὴ ὀρθοῖς», καθ' ὅσον ἐν τῷ ἀγρῷ τούτῳ θερίζονται οὐχὶ στάχυες, ἀλλ' ἄνθρωποι. Ὁ Ἄρης εἶναι θεριστὴς ἑτέρου εἴδους. Ἐν

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ζοντα βροτοὺς ἐν ἄλλοις,
  οὕνεκ' ᾤκτισαν ἡμᾶς,
ψῆφον δ' εὔφρον' ἔθεντο,
αἰδοῦνται δ' ἱκέτας Διός,
ποίμναν τάνδ' ἀμέγαρτον·

οὐδὲ μετ' ἀρσένων ἀντιστρ. α'.
ψῆφον ἔθεντ' ἀτιμώ-
σαντες ἔριν γυναικῶν,
Δῖον ἐπιδόμενοι
πράκτορ' ἐπίσκοπον
δυσπάλαμον, τὸν οὔ-
τις ἂν δόμος ἔχων

Ἀγ. 445 ἐξεικονίζεται ὁ Ἄρης ὡς ἰδιαίτερος ἀργυραμοιβός, χρηματιζόμενος ἐκ σωμάτων καὶ ἔχων τὴν τρυτάνην οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἀργυραμοιβικῆς τραπέζης, ἀλλ' ἐν τῇ δίνῃ τῆς μάχης παρέχων τοῖς φίλοις ἀντὶ τῶν σωμάτων, ἃ λαμβάνει, οὐχὶ ψήγματα χρυσοῦ, ἀλλὰ σποδὸν καταγομένην ἐκ τῆς πυρᾶς: ὁ χρυσαμοιβὸς δ' Ἄρης σωμάτων καὶ ταλαντοῦχος ἐν μάχῃ δορὸς πυρωθὲν ἐξ Ἰλίου φίλοισι πέμπει βαρὺ ψῆγμ' ἀντήνορος σποδοῦ γεμίζων λέβητας εὐθέτους.

647 κέ. *οὕνεκα ᾤκτισαν*] ἐπειδὴ ᾤκτειραν ἡμᾶς οἱ Ἀργεῖοι. — *ψῆφον εὔφρον' ἔθεντο*: πρβ. 608.— *αἰδοῦνται*: ὡς 366. Πρβ. σημ. εἰς 198. — *ποίμναν*: Σχολ. «τὴν ἡμῶν σύστασιν». Πρβ. σημ. εἰς 2. — *ἀμέγαρτον*: Σχολ. «ἀφθόνητον (ἄζηλον καὶ ἀξιοδάκρυτον) διὰ τὸ ἀτελὲς (γρ. εὐτελές)», μᾶλλον δὲ διὰ τὴν φυγὴν καὶ καταδίωξιν ἡμῶν. Πρβ. καὶ σημ. εἰς Προμ. 418.

651. *ἀρσένων*] ὡς 398. Σχολ. «τῶν Αἰγυπτιαδῶν».

652 κέ. *ἀτιμώσαντες ἔριν*] περιφρονήσαντες τὸν ἀγῶνα τῶν παρθένων καὶ μὴ ἀκούσαντες τὰς παρακλήσεις ἡμῶν ἤτοι «τὸν εἰς ἱκεσίαν καὶ παράκλησιν ἀγῶνα τῶν γυναικῶν, τὴν ἅμιλλαν εἰς τὸ εἰσακουσθῆναι», καθὰ ἐξηγεῖται ὁ Δούκας. Πρὸς τὴν σημασίαν ταύτην τοῦ *ἔρις* πρβ. Εὐμ. 975 κέ. νικᾷ δ' ἀγαθῶν ἔρις ἡμετέρα διὰ παντός, πρὸς δὲ τὴν ἔννοιαν σημ. εἰς Προμ. 809.

654 κέ. *Δῖον πράκτορα ἐπίσκοπον ἐπιδόμενοι*] ἀποβλέψαντες πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς καταστάντα τιμωρὸν καὶ ἔφορον, ἤτοι τὸν ἀλάστορα, ὡς ἐξάγεται ἐκ στίχου 419 κέ. — *ἐπίσκοπον*: πρβ. 386 τὸν ὑψόθεν σκοπόν, Χο. 126 αἱμάτων ἐπισκόπους, Ἀγ. 1579 θεοὺς ἄνωθεν γῆς ἐποπτεύειν ἄγη καὶ σημ. εἰς 1 καὶ εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 472. — *πράκτορα*: τῆς δίκης, ἤτοι τιμωρόν. Πρβ. Ἀγ. 112, Εὐμ. 320.

656. *δυσπάλαμον*] ἀκαταγώνιστον καὶ ἄκαμπτον. Πρβ. Ἡσύχ. «δυσπάλαμον· δυσχερές, κακότεχνον», Εὐμ. 849 θεῶν δυσπάλαμοι . . δόλοι, ἔτι δὲ κατωτέρω 879 δυσπαλάμους καὶ Σοφ. Ο. Τ. 336 ἀτελεύτητος.— *τὸν* = ὅν. Ἔπιθι σημ. εἰς 177.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἐπ' ὀρόφων ἰαί-
νοιτο· βαρὺς δ' ἐφίζει.
ἅζονται γὰρ ὁμαίμους
Ζηνὸς ἵκτορας ἁγνοῦ.
τοιγάρτοι καθαροῖσι βω-
μοῖς θεοὺς ἀρέσονται.

τοιγὰρ ὑποσκίων στροφ. δ'.
ἐκ στομάτων ποτά-
σθω φιλότιμος εὐχά·
μήποτε λιμὸς ἀνδρῶν
τάνδε πόλιν κενῶσαι·
μηδ' ἐπιχωρίοις ⟨στάσις⟩

658. *ἰαίνοιτο*] Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 6, 156 μάλα πού σφισι θυμὸς αἰὲν ἐϋφροσύνῃσιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο, Πίνδ. Πυθ. 1, 11 ἰαίνει καρδίαν, Ἀρχιλόχ. ἀπόσπ. 36 ἀλλ' ἄλλος ἄλλῳ καρδίαν ἰαίνεται, Ἡσύχ. «ἰαίνομαι, εὐφραίνομαι». Τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται καὶ ἐν τῇ δημώδει ἡμῶν γλώσσῃ τὸ *θεραπεύομαι*.

659. Σχολ. «ἐφιζάνει γὰρ βαρὺς καὶ ἐρείπει τὸν οἶκον».

660 κέ. *ἅζονται*] αἰδοῦνται. Πρβ. Εὐμ. 1002 Παλλάδος δ' ὑπὸ πτεροῖς ὄντας ἅζεται πατήρ, Ἡσύχ. «ἅζεσθαι· σέβεσθαι».— *ὁμαίμους*: δηλαδὴ ἑαυτῶν.— Σχολ. «τοῦτο συναπτέον τῷ οὐδὲ μετ' ἀρσένων (651)» ἤτοι ἡ πρότασις αὕτη δηλοῖ τὴν αἰτίαν τῆς εἰρημένης προτάσεως: οὐδὲ ψῆφον ἔθεντο. — *ἵκτορας* = ἱκέτας.

662 κέ. *τοιγάρτοι* καὶ *τοιγάρ* (664) σημαίνουσι διὰ ταῦτα, πρὸς ἀμοιβὴν τούτων. — *καθαροῖσι*: εἰς ἀμοιβὴν τούτων οἱ βωμοὶ αὐτῶν διαμενοῦσιν ἀμίαντοι. — *ἀρέσονται* (ἀρεστοὺς ποιήσουσιν), ὡς Ξενοφ. Ἀπομν. 4, 3, 16 κατὰ δύναμιν ἱεροῖς θεοὺς ἀρέσκεσθαι.

664. *ὑποσκίων*] ἑρμηνεύει ὁ Stanley: quod ori suo praetendebant olivae ramos. Ἀλλὰ κατὰ στίχ. 515 κέ. κατέθεσαν αἱ Δαναΐδες τοὺς κλάδους ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν θεῶν. Ἕτεροι ἀναφέρουσι τὸ *ὑποσκίων* εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στεφάνους ἐλαίας παραβάλλοντες Lucret. 3, 910 inumbranora coronis. Ἀλλ', ὥσπερ Εὐρ. Ὀρ. 383 ἀφύλλου στόματος ἐξάπτων λιτὰς λέγεται περὶ τῶν ἐκ τοῦ στόματος ἐξερχομένων δεήσεων ἱκέτου οὐδένα φέροντος κλάδον (Ἡσύχ. «ἀφύλλου στόματος· ἄνευ ἱκετηρίας»), οὕτω καὶ ἡ ῥῆσις *ὑπόσκιον στόμα* δηλοῖ τὸ στόμα ἐκείνου, ᾧπερ τὸ ἱερὸν τοιούτων κλάδων παρεῖχεν ἰδιαίτερον σεβασμόν. Εἰ καὶ οἱ κλάδοι κεῖνται ἐπὶ τῶν βωμῶν, ἡ σημασία ὅμως αὐτῶν ἐξετείνετο ἐπὶ τῶν θέντων αὐτοὺς ἐνταῦθα, ὡσανεὶ εἶχον αὐτοὺς ἔτι ἐν χερσίν.

665. *ποτάσθω*] ὡς βοὰ ποτᾶται Ἑ. ἐ. Θ. 84, πᾷ μοι φθογγὰ πέτεται φοράδην Σοφ. Ο. Τ. 1310.

666. Ἐν τῷ *φιλότιμος* δηλοῖ τὸ τιμὴ τὸ αὐτό, ὅπερ καὶ τὸ *τιμὰς στόματος* 636, ὅθεν *φιλότιμος εὐχὴ* εἶναι ἡ τὴν δόξαν καὶ σωτηρίαν τῆς πόλεως ἐκζητοῦσα εὐχή.

667. *ἀνδρῶν κενῶσαι*] Πρβ. Πέρσ. 122 κένανδρον μέγ' ἄστυ Σουσίδος.

669. *στάσις*] ἀνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ

πτώμασιν αἱματίσαι πέδον γᾶς.
ἥβας δ' ἄνθος ἄδρεπτον
ἔστω, μηδ' Ἀφροδίτας
εὐνάτωρ βροτολοιγὸς Ἄ-
ρης κέρσειεν ἄωτον.

καὶ γεραροῖσι πρε- ἀντιστρ. β'.
σβυτοδόκοι ⟨προβού-
λοις⟩ θυμέλαι φλεόντων.
τὼς πόλις εὖ νέμοιτο

Bamberger κατὰ Πέρσ. 717 τίνι τρόπῳ; λοιμοῦ τις ἦλθε σκηπτός, ἢ στάσις πόλει; καὶ Εὐμ. 977 τὰν δ' ἄπληστον κακῶν μήποτ' ἐν πόλει στάσιν τᾷδ' ἐπεύχομαι βρέμειν, μηδὲ πιοῦσα κόνις μέλαν αἷμα πολιτᾶν δι' ὀργὰν ἐχθρὰν ἀντιφόνους ἄτας ἁρπαλίσαι πόλεως.

670. *πτώμασιν*] Φρύνιχος «πτῶμα ἐπὶ νεκροῦ τιθέασιν οἱ νῦν, οἱ δ' ἀρχαῖοι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πτώματα νεκρῶν ἢ οἴκων». Ἐνταῦθα προσδιορίζεται τὸ *πτώμασιν* διὰ τοῦ *ἐπιχωρίοις*: διὰ πεσημάτων ἐπιχωρίων νεκρῶν, διὰ πεσημάτων πολιτῶν. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 1482 πτώματα νεκρῶν τρισσῶν, 1697 Ἐτεοκλέους δὲ πτῶμα Πολυνείκους τε ποῦ; Ἀνδρομ. 652 οὗ πεσήματα πλεῖσθ' Ἑλλάδος πέπτωκε δοριπετῆ νεκρῶν.— *αἱματίσαι*: αἱματόφυρτον ποιῆσαι (εὐκτικῶς).

671. Σχολ. «τὸ ἄνθος τῆς ἥβης αὐτῶν μὴ ἐκκοπείη», ἀλλ' ἀεὶ θαλλέτω.

672 κέ. *Ἀφροδίτης εὐνάτωρ*] κατὰ Ὁμ. Ὀδ. 8, 267 κέ. Ὁ Ἄρης μνήμων τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀφροδίτην φεισάσθω τοῦ ἄνθους τῆς νεολαίας, ἧς ἡ καταστροφὴ ἐπάγεται ματαίωσιν τῶν ἔργων τῆς θεᾶς. — *βροτολοιγός*: ὁμηρικὸν ἐπίθετον.

674. *κέρσειεν*] πρβ. Πέρσ. 922 κόσμου τ' ἀνδρῶν, οὓς νῦν δαίμων ἐπέκειρεν. Ὁ ὁμηρικὸς τύπος ἔκερσα ἀπαντᾷ καὶ Πέρσ. 955 κερσάμενος, τοὐναντίον δὲ ἐπέκειρεν καὶ ἐκειράμην Χο. 171, 188.— *ἄωτον*: ἐν τῇ μεθομηρείῳ σημασίᾳ, ἣν ἔχει ἡ λέξις παρὰ Πινδάρῳ καὶ ἑτέροις λυρικοῖς ποιηταῖς, δηλοῖ τὸ ἄριστον καὶ κάλλιστον, ἑπομένως ὅπερ καὶ τὸ *ἄνθος ἥβης*.

675 κέ. Καὶ αἱ τῶν βωμῶν στοαὶ πληρούσθων γεραρῶν βουληφόρων. — *πρεσβυτοδόκοι* (δεχόμεναι τοὺς πρεσβύτας) *θυμέλαι*: εἴρηται περὶ τοῦ βουλευτηρίου τῶν γερόντων. Ἡ λέξις *θυμέλη* σημαίνει τὸ θυσιαστήριον, τὸν ναὸν καὶ καθόλου τὸν ἱερὸν τόπον. Πρβ. Εὐρ. Ἱκ. 64 δεξιπύρους θεῶν θυμέλας, Ἠλ. 713 θυμέλαι δ' ἐπίτναντο χρυσήλατοι, Ῥῆσ. 235 θυμέλας οἴκων πατρὸς Ἰλιάδας, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 152 Κυκλώπων θυμέλας.— *προβούλοις*: συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Hermann ἀντὶ τοῦ *γεμόντων*, ὅπερ παρεισέφρησεν εἰς τὸ κείμενον ὡς ἐξήγησις τοῦ *φλεόντων* (Ἡσύχ. «φλεῖ· γέμει»). Ἡ δοτικὴ ἐν τῷ *φλεόντων* κεῖται, ὥσπερ πολλάκις ἐν τῷ πληροῦσθαι καὶ πίμπλασθαι.

678 κέ. *τώς*] οὕτως. Πρβ. σημ. εἰς 70. — *εὖ νέμοιτο*: εὖ κυβερνάσθω. — *σεβόντων*: ὅπερ ὁ Hermann προστακτικὴν (πρβ. 677 φλεόντων), ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσιν οἱ πλεῖστοι μετοχήν, ἔχουσαν ὑποκείμενον οὐχὶ τοὺς γέροντας (675), ὡς θέλει ὁ Σχολ. «τῶν γερόντων σεβόντων τὸν Δία τὸν ξένιον

Ζῆνα μέγαν σεβόντων,
τὸν ξένιον δ' ὑπερτάτως,
ὃς πολιῷ νόμῳ αἶσαν ὀρθοῖ.
τίκτεσθαι δὲ φόρους γᾶς
ἄλλους εὐχόμεθ' αἰεί,
Ἄρτεμιν δ' ἑκάταν γυναι-
κῶν λόχους ἐφορεύειν.

μηδέ τις ἀνδροκμὴς στροφ. γ'.

ὑπερτάτως», ἀλλὰ τοὺς πολίτας, ὅπερ ῥᾳδίως ὑπονοεῖται ἐκ τοῦ *πόλιν* (678).

680 κέ. Μάλιστα (ὑπερτάτως) δὲ τὸν προστάτην τῆς ξενίας. — *πολιῷ νόμῳ*: κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, περὶ οὗ ἀναγινώσκεται Σοφ. Ἀντ. 456 οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε ζῇ ταῦτα (ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν νόμιμα), κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου ἐφάνη, Εὐρ. Βάκχ. 892 κοῦφα γὰρ δαπάνα νομίζειν ἰσχὺν τόδ' ἔχειν, ὅ τι ποτ' ἄρα τὸ δαιμόνιον, τότ' ἐν χρόνῳ μακρῷ ἀεὶ φύσει τε πεφυκός. — *αἶσαν ὀρθοῖ* (Σχολ. «ὁ Ζεὺς τῷ ἀρχαίῳ νόμῳ τὸ ἴσον τηρεῖ»): κυβερνᾷ καὶ διευθύνει τὴν μοῖραν, μάλιστα δὲ ἐνταῦθα τὰ δίκαια τῆς ξενίας.

682 κέ. Ὥσπερ πάντες οἱ λοιποὶ καρποὶ τῆς γῆς αὐξανέσθωσαν, οὕτως εὐλογείτω ἡ Ἄρτεμις καὶ τοὺς γυναικείους τοκετούς. Ἐν παρόδῳ γίνεται λόγος περὶ τῶν καρπῶν (φόρων) καὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τὸ δὲ κύριον θέμα εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ λαοῦ διὰ τοκετῶν: Πόλεμος καὶ λιμὸς μὴ μειωσάτω τὸν πληθυσμόν, ἀλλ' εὐλογία τῶν ἐκγόνων αὐξησάτω αὐτόν. Λοιμὸς καὶ νόσος ἔστω μακρὰν τῶν ἀστῶν. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 26 πόλις . . φθίνουσα μὲν κάλυξιν ἐγκάρποις χθονός, φθίνουσα δ' ἀγέλαις βουνόμοις τόκοισί τε ἀγόνοις γυναικῶν, 171 οὔτε γὰρ ἔκγονα κλυτᾶς χθονὸς αὔξεται οὔτε τόκοισιν ἰηίων καμάτων ἀνέχουσι γυναῖκες, 269 καὶ ταῦτα τοῖς μὴ δρῶσιν εὔχομαι θεοὺς μήτ' ἄροτον αὐτοῖς γῆς ἀνιέναι τινὰ μήτ' οὖν γυναικῶν παῖδας. Ἡροδ. 6, 139 ἀποκτείνουσι τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀρὰν κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰς τῶν Ἀμφικτυόνων ἐντολὰς παρ' Αἰσχίνῃ 3, 111 ἐπεύχεται αὐτοῖς μήτε γῆν καρποὺς φέρειν μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γονεῦσιν ἐοικότα ἀλλὰ τέρατα, μήτε βοσκήματα κατὰ φύσιν γονὰς ποιεῖσθαι.

684. *Ἄρτεμις ἑκάτη*] Ἡ τῆς σελήνης θεὰ ἐνομίζετο (πρβ. Εἰσαγ. εἰς Προμ. σελ. 20 καὶ εἰς Ἱκ. σελ. 317) ὡς μαῖα, καθὰ ἐτιμᾶτο μάλιστα ἐν Βραυρῶνι τῆς Ἀττικῆς. Ὡς τοιαύτη ἐταυτίζετο ἡ Ἄρτεμις καὶ πρὸς τὴν Εἰλείθυιαν. Τὸ ἐπίθετον *ἑκάτη* ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἣν τὸ *τόξων μεδέουσαν* παρ' Εὐρ. Ἱππ. 166 τὰν δ' εὔλοχον οὐρανίαν τόξων μεδέουσαν ἀΰτευν Ἄρτεμιν, διότι κατὰ τὸ αὐτόθι Σχόλιον πρόκειται περὶ γυναικός, ἥτις ἀπέθανεν ἐν τῷ τοκετῷ βληθεῖσα ὑπὸ τῶν βελῶν τῆς ὀργισθείσης θεᾶς.

686 κέ. *ἀνδροκμὴς λοιγός*] ἀνδροκτόνος ὄλεθρος. Ἐπειδὴ περὶ τοῦ πολέμου ἐγένετο ἤδη λόγος, ἐν στίχῳ δὲ 692 εὔχεται ὁ χορὸς τοῖς πολίταις ἀπαλλαγὴν νόσων, διὰ ταῦτα ἡ θάνατον ἀνθρώπων ἐπαγομένη φθορὰ εἶναι ὁ λοιμός, ὁ Ἄρης, περὶ οὗ λέγεται Σοφ. Ο. Τ. 190: Ἀρεά τε τὸν μαλερόν, ὃς νῦν ἄχαλκος ἀσπίδων φλέγει με περι-

λοιγὸς ἐπελθέτω
τάνδε πόλιν δαΐζων,
ἄχορον ἀκίθαριν
δακρυογόνον Ἄρη
βοάν τ' ἔνδημον ἐξοπλίζων·
  νούσων δ' ἑσμὸς ἀπ' ἀστῶν
ἵζοι κρατὸς ἀτερπής·
εὐμενὴς δ' ὁ Λύκειος ἔ-
στω πάσᾳ νεολαίᾳ.

καρποτελῆ δέ τοι — ἀντιστρ. γ'.
Ζεὺς ἐπικραινέτω
φέρματι γᾶν πανώρῳ.
πρόνομα δὲ βοτὰ τοῖς

βόητος. Τούτῳ τῷ *περιβόητος* συνᾴδει ἐνταῦθα τὸ *βοὰν ἔνδημον ἐξοπλίζων* (691). Ὁ Ἄρης οὗτος περιβομβεῖται καὶ ὑπὸ βοῆς, οὐχὶ ὅμως πολεμικῆς, ἀλλὰ θρηνώδους. Μάλιστα δὲ χαρακτηριστικὸν τοῦ λοιμοῦ εἶναι τὸ *δακρυογόνον*. Ὅθεν τῆς τοῦ Σχολ. εἰς τὸν 691 στίχον σημειώσεως «ἐμφύλιον μάχην, τὴν ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσι βοὴν» ὀρθοτέρα εἶναι ἡ δευτέρα ἑρμηνεία «τὴν ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσι βοήν». Ἡ ῥῆσις *ἐξοπλίζων* ἐξελέχθη ἕνεκα τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸν κύριον Ἄρη. Τὴν παῦσιν μουσικῆς καὶ χοροῦ (ἄχορον, ἀκίθαριν) ἔχει ὁ τοῦ λοιμοῦ οὗτος Ἄρης κοινὴν πρὸς τὸν τοῦ πολέμου ἕτερον Ἄρη (643). Πόλεμος καὶ λοιμὸς εἶναι κατὰ Ἀγ. 647 διπλῆ μάστιξ, τὴν Ἄρης φιλεῖ, δίλογχον ἄτην, φοινίαν ξυνωρίδα.

692 κἑ. *νόσων ἑσμὸς ἵζοι ἀπὸ κρατός*] ὁ ἀτερπὴς τῶν νόσων ἑσμὸς καὶ ὅμιλος ἔστω πόρρω τῆς κεφαλῆς τῶν ἀστῶν. — *ἵζοι*: ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν. Πρβ. Horat. carm. 1, 3, 30 nova febrium terris incubuit cohors.

694 κἑ. *ὁ Λύκειος*] Ὁ Ἀπόλλων Λύκειος ὡς προστάτης τῆς χώρας εἶχεν ἐν Ἄργει κατὰ Παυσ. (2, 19, 3) «τὸ ἐπιφανέστατον ἱερόν» ἐν τῇ «ἀγορᾷ Λυκείῳ» (Σοφ. Ἠλ. 7). Ὡς Παιὰν (ἀλεξίκακος, ἀκέσιος) ἦν ὁ Ἀπόλλων θεὸς σωτήριος. Κατὰ τοῦ λοιμοῦ γίνεται ἐπίκλησις αὐτοῦ καὶ Σοφ. Ο. Τ. 203 Λύκει' ἄναξ, τά τε σὰ χρυσοστρόφων ἀπ' ἀγκυλᾶν βέλεα θέλοιμ' ἂν ἀδάματ' ἐνδατεῖσθαι ἀρωγὰ προσταθέντα. Ὡς Λύκειος ἀποτρέπει τὸν ἐχθρόν. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 131 καὶ σύ, Λύκει' ἄναξ, Λύκειος γενοῦ στρατῷ δαΐῳ στόνων ἀντίτας. — *νεολαίᾳ*: ὡς Πέρσ. 673.

696 κἑ. *καρποτελῆ γᾶν φέρματι πανώρῳ ἐπικραινέτω*] Σχολ. «τελεσφορῆσαι ποιείτω» καὶ «κυήματι κατὰ πᾶσαν ὥραν αὐξανομένῳ». — *φέρματι*: ὡς φόρους 682. Ἡ ἔννοια: Ποιησάτω δὲ ὁ Ζεὺς τὴν γῆν φέρειν ἐν πάσῃ τοῦ ἔτους ὥρᾳ καρποὺς πλουσίους καὶ τελείους.

699 κἑ. *πρόνομα βοτά*] Σχολ. «πρὸ τῆς πόλεως νεμόμενα». Ὁ Hermann ἐννοεῖ pecudes huc illuc, dum pa-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

πολύγονα τελέθοι·
τὸ πᾶν τ' ἐκ δαιμόνων ἄλφοιεν.
εὐφάμοις δ' ἐπὶ κώμοις
μοῦσαν θείατ' ἀοιδοί·
ἁγνῶν τ' ἐκ στομάτων φερέ-
σθω φάμα φιλοφόρμιγξ.

φυλάσσοι δ' εὖ τ' ἔταισι τιμὰς — στροφ. δ'.
τὸ δάμιον, τὸ πτόλιν κρατύνει,

bulum quaerunt, vagantes. Πολλῷ δὲ μᾶλλον *πρόνομα βοτὰ* = πρόβατα. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 14, 122 ἅλις δέ οἱ ἦσαν ἄρουραι πυροφόροι, πολλοὶ δὲ φυτῶν ἔσαν ὄρχατοι ἀμφίς, πολλὰ δέ οἱ πρόβατ' ἔσκε. Τὰ *πρόνομα βοτὰ* ἀντιδιαστέλλονται πρὸς τοὺς ὀπισθονόμους βοῦς παρ' Ἡροδ. 4, 183 ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότ' ἐς τὸ ἔμπροσθε· διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται.— *τοῖς* = αὐτοῖς, τοῖς Ἀργείοις. Ἐπιθ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 179 καὶ Πέρσ. 250.— *πολύγονα*: πρβ. Εὐμ. 945 μῆλά τ' εὐθενοῦντα Πᾶν ξὺν διπλοῖσιν ἐμβρύοις τρέφοι χρόνῳ τεταγμένῳ.— *τελέθοι* = εἴη. Τὸ *τελέθειν* πλὴν τῶν ἐπικῶν ποιητῶν ἀπαντᾷ παρὰ Πινδάρῳ, Αἰσχύλῳ καὶ Εὐρ. Μηδ. 1096.

701. Τὸ πᾶν δὲ (κέρδος καὶ εὐλογίαν) λάβοιεν παρὰ τῶν θεῶν. Πρβ. Ἡσύχ. «ἄλφοι· εὕροι». Ἡ ἐπικὴ αὕτη λέξις ἀπαντᾷ καὶ Εὐρ. Μηδ. 297 φθόνον πρὸς ἀστῶν ἀλφάνουσι δυσμενῆ, ἀποσπ. 326 οἱ μὲν εὐγενεῖς βροτῶν πένητες ὄντες οὐδὲν ἀλφάνουσ' ἔτι, οἳ δ' οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν, δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν καὶ συμπλέκοντες σπέρμα καὶ γάμους τέκνων.

702 κἑ. *εὐφάμοις ἐπὶ κώμοις*] Πρβ. Ὁμ. Ὕμν. 3, 480 φέρειν εἰς δαῖτα θάλειαν καὶ χορὸν ἱμερόεντα καὶ ἐς φιλοκυδέα κῶμον, Ἀριστοφ. Θεσμ. 104 τίνι δαιμόνων ὁ κῶμος; 989 ἐγὼ δὲ κώμοις φιλοχόροισι μέλψω· εὔτε ὦ Διός σὺ βρόμιε καὶ Σεμέλας παῖ κτἑ., Εὐρ. Βάκχ. 1167 δέχεσθε κῶμον εὐίου θεοῦ, Πινδ. Πυθ. 10, 34 ὧν θαλίαις ἔμπεδον εὐφαμίαις τε μάλιστ' Ἀπόλλων χαίρει. Ἐν τοιούτοις ἐγκωμίοις τῶν θεῶν ἠχείτωσαν τὰ ᾄσματα τῶν ἀοιδῶν.— *μοῦσαν τίθεσθαι*: περιφράζει, ὥσπερ *ἀοιδὴν τίθεσθαι*, ῥῆμα, οἷον τὸ ᾄδειν. Πρὸς τὸ *μοῦσαν* πρβ. Εὐμ. 308 μοῦσαν στυγερὰν ἀποφαίνεσθαι. Ὁ τύπος *θείατο* κεῖται, ὡς ὁ ἐχθαιροίατο 762, Πέρσ. 454 ἐξοισοίατο, Σοφ. Ο.Τ. 1274 ὀψοίατο - γνωσοίατο, Ο. ἐ. Κ. 945 δεξοίατο.

704 κἑ. Ἐκ παρθενικῶν στομάτων ἂς ἀντηχήσῃ φιλοφόρμιγξ ᾠδή. Πρὸς τὸ *ἁγνῶν* πρβ. Ἀγ. 256 ἁγνᾷ δ' ἀταύρωτος αὐδᾷ πατρὸς φίλου τριτόσπονδον εὔποτμον παιᾶνα φίλως ἐτίμα. Ὁ ποιητὴς φαίνεται, ὅτι διανοεῖται χοροὺς παρθένων (παρθένεια). Πρβ. Πλουτ. Ἠθ. 1136 F πολλὰ Δώρια παρθένεια Ἀλκμᾶνι καὶ Πινδάρῳ καὶ Σιμωνίδῃ καὶ Βακχυλίδῃ πεποίηται. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ κυρία ἔννοια κεῖται ἐν τῷ *φιλοφόρμιγξ*, δι' οὗ τῷ ἤδη μνημονευθέντι ᾄσματι προστίθεται ἡ μουσική. Πρβ. ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι Πινδ. Ὀλ. 2, 1, ποικιλοφόρμιγγος ἀοιδᾶς Ὀλ. 4, 2.

706 κἑ. Τῷ ᾄσματι σύμπαντος τοῦ χοροῦ ὑπολείπονται αἱ εὐχαὶ περὶ τῶν ὑψίστων ἀγαθῶν: Τοῖς δὲ ἀστοῖς φυλασσέτω ἐπιμελῶς ἡ τὴν πολιτείαν κυβερνῶσα δημοσία ἀρχὴ (τὸ δάμιον)

προμαθὶς εὐκοινόμητις ἀρχά·
ξένοισί τ' εὐξυμβόλους,
πρὶν ἐξοπλίζειν Ἄρη,
δίκας ἄτερ πημάτων διδοῖεν.

θεοὺς δ', οἳ γᾶν ἔχουσιν, αἰεὶ ἀντιστρ. δ'.
τίοιεν ἐγχωρίους πατρῴαις
δαφνηφόροις βουθύτοισι τιμαῖς.

τὰ δικαιώματα αὐτῶν. — *ἔταισι*: πολίταις, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *ξένοισι* (709). Πρβ. σημ. εἰς 253. — *τὸ* = ὅ. Ἔπιθι σημ. εἰς 177.—Σχολ. «ἀμετακίνητοι εἶεν αὐτοῖς αἱ τιμαί». Ἡ ἔννοια χαρακτηρίζει πως τὰς ἀριστοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ ποιητοῦ.

708. *προμαθὶς*] ἐσχημάτισται, ὅπως τὸ θηλυκὸν Προμηθὶς Ἀνθολ. Παλατ. 13, 27, 5. Ὡς θηλυκὸν κεῖται τὸ *προμηθὴς* Σοφ. Ἠλ. 1078. — *εὐκοινόμητις*: τοῦ κοινοῦ συμφέροντος φροντίζουσα, ἅπαξ εἰρημένον. Σχολ. «ἡ γὰρ ἀρχὴ ὑπὸ (ὁ Weil ὑπὲρ) τῶν κοινῶν προνοουμένη τήν τε πόλιν καὶ τὸ κοινὸν αὔξει».

709 κέ. Καὶ τοῖς ξένοις ἂς παρέχωσιν (οἱ ἄρχοντες, ὅπερ ὑπονοεῖται ἐκ τοῦ ἀρχή), πρὶν λάβωσι τὰ ὅπλα καὶ χύσωσιν αἷμα, δικαίαν συνδιαλλαγὴν τῶν ἐρίδων. Πρβ. Ἁρποκρ. «σύμβολα· τὰς συνθήκας, ἃς ἂν ἀλλήλαις αἱ πόλεις θέμεναι τάττωσι τοῖς πολίταις ὥστε διδόναι καὶ λαμβάνειν τὰ δίκαια» καὶ τὰς ῥήσεις 'αἱ ἀπὸ συμβόλων δίκαι', 'ἀπὸ συμβόλων δικάζειν', ἔτι δὲ καὶ Θουκ. 4, 118 δίκας τε διδόναι ὑμᾶς τε ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ πάτρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας ἄνευ πολέμου, καὶ Ἡροδ. 6, 42 συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. Οὗτος ὁ ἔπαινος τῆς κατὰ τὸ δίκαιον τῶν συνθηκῶν συμπεριφορᾶς πρὸς ξένα ἔθνη ἁμιλλᾶται πρὸς τὴν ἀποστροφὴν αἱματηροῦ καὶ χάριν καταχτήσεων γενομένου πολέμου, ἥτις ἀναγινώσκεται Ἀγ. 463 κέ. Ὁ Kruse ὑπολαμβάνει ὅτι ὁ ποιητὴς παραινίσσεται τὴν μικρὸν πρὸ τῆς 80 Ὀλυμπιάδος παρὰ τῶν Ἀργείων ἀπόδοσιν τοῦ ἱεροῦ τῆς Νεμέας εἰς τοὺς Κλεωνεῖς.

712 κέ. *θεοὺς . . τίοιεν ἐγχωρίους*]. Ὁ νεοπλατωνικὸς Πορφύριος μνημονεύων νόμους τοῦ Τριπτολέμου καὶ Δράκοντος γράφει ἐν τῷ περὶ ἀποχ. ἐμψύχων 4, 22: φασὶ δὲ καὶ Τριπτόλεμον Ἀθηναίοις νομοθετῆσαι καὶ τῶν αὐτοῦ τρεῖς ἔτι Ξενοκράτης ὁ φιλόσοφος λέγει διαμένει Ἐλευσῖνι τούσδε· γονεῖς τιμᾶν, θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, ζῷα μὴ σίνεσθαι . . καὶ Δράκοντος νόμος μνημονεύεται τοιοῦτος, θεσμὸς αἰώνιος τοῖς Ἀτθίδα νεμομένοις κύριος τὸν ἅπαντα χρόνον, θεοὺς τιμᾶν καὶ ἥρωας ἐγχωρίους ἐν κοινῷ ἑπομένους νόμοις πατρίοις, ἰδίᾳ κατὰ δύναμιν, σὺν εὐφημίᾳ καὶ ἀπαρχαῖς καρπῶν καὶ πελάνοις ἐπετείοις.— *οἳ γᾶν ἔχουσιν* = πολισσούχους (πολιούχους). — *πατρῴαις*: ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ *πατρίαις*, ὡς *πατρῷος* καὶ *πάτριος* ἐναλλάσσονται πολλάκις παρὰ τοῖς ποιηταῖς. Κυρίως δὲ σημαίνει *πατρῷον* μὲν τὸ τοῦ πατρός, *πάτριον* δὲ τὸ τῶν πατέρων. — *δαφνηφόροις βουθύτοισι*: μετενήνεκται εἰς τὸ *τιμαῖς* ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐστεφανωμένοι δάφνῃ ἔθυον βοῦς. Κατὰ τὸν Hermann καὶ Kruse αἱ Ἱκέτιδες παραινίσσονται ὅτι ἀποστᾶσαι τῆς τὰς βουθυσίας ἀπαγο-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τὸ γὰρ τεκόντων σέβας
τρίτον τόδ᾽ ἐν θεσμίοις
Δίκας γέγραπται μεγιστοτίμου.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

Εὐχὰς μὲν αἰνῶ τάσδε σώφρονας, φίλαι·
ὑμεῖς δὲ μὴ τρέσητ᾽ ἀκούσασαι πατρὸς
ἀπροσδοκήτους τούσδε καὶ νέους λόγους.
ἱκεταδόκου γὰρ τῆσδ᾽ ἀπὸ σκοπῆς ὁρῶ
τὸ πλοῖον. εὔσημον γάρ, οὔ με λανθάνει

ρευούσης αἰγυπτιακῆς λατρείας θέλουσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον αὐτῶν. Πρβ. 1035.

715. *γὰρ*] αἰτιολογεῖ τὴν παραλειφθεῖσαν ἔννοιαν: τοὺς γονέας σέβοιντο, καθὰ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σχολ. «πρῶτον θεούς, δεύτερον νόμους, τρίτον δὲ τόδε, τὸ τοὺς γονεῖς τιμᾶν· ἐχρῆν δὲ εἰπεῖν· καὶ τοὺς γονεῖς δὲ σέβοιντο· τὸ γὰρ τιμᾶν γονεῖς τρίτον ἐστὶ παράγγελμα δίκης». Τὰς τρεῖς ἐντολὰς τῆς περὶ τῶν ἑλληνικῶν καθηκόντων διδασκαλίας ἐκτίθησι πατὴρ τῷ υἱῷ αὐτοῦ παρ᾽ Εὐριπίδῃ ἀποσπ. 853: τρεῖς εἰσιν ἀρεταί, τὰς χρεών σ᾽ ἀσκεῖν, τέκνον, θεούς τε τιμᾶν τούς τε φύσαντας γονεῖς νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν κάλλιστον ἕξεις στέφανον εὐκλείας ἀεί. Ἡ δευτέρα ἐντολὴ 'νόμους κοινοὺς Ἑλλάδος τιμᾶν' περιέχεται ἐν στίχ. 709 - 711. Παρασημειωτέον δὲ ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων ἑρμηνευτῶν ἐξηγοῦνται τὸ γὰρ ἄλλως. Ἔπιθι Κριτ. ἐπισημ. — *τρίτον*: κεῖται κατηγορηματικῶς. — *θεσμίοις* = νομίμοις, ἐντολαῖς. — *μεγιστοτίμου* = ἐντιμοτάτης.

718 - 783 *τρίτον ἐπεισόδιον* συγκείμενον ἐκ τριῶν μερῶν: 1ον Ὁ Δαναός, κατοπτεύων τέως πρὸς τὴν θάλασσαν (721) ἐκ τοῦ βωμοῦ, ἀγγέλλει τὴν προσέγγισιν τοῦ στόλου τῶν Αἰγυπτιαδῶν καὶ θέλει νὰ ἀπέλθῃ, ἵνα κομίσῃ βοήθειαν. 2ον Κομμὸς (742-769), ἐν ᾧ αἱ παρθένοι ἐκδηλοῦσι τῷ πατρὶ τὸν φόβον αὐτῶν, πειρωμένῳ νὰ καταπραΰνῃ αὐτάς. 3ον Ὁ Δαναὸς ἐμμένει τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ ἐλπίζων, ὅτι πρὸ τῆς ἀποβάσεως τοῦ αἰγυπτίου πληρώματος ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ κομίζων βοήθειαν.

718 κέ. *εὐχὰς μὲν . . ὑμεῖς δὲ*] Αἱ ἱκεσίαι μὲν ὑμῶν αὗται εἶναι καλαὶ καὶ φρόνιμοι, ἀλλ᾽ ὅμως τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπισπᾶται νῦν νέον πρᾶγμα, ὅπερ ἀκούσασαι μὴ φοβηθῆτε.

720. *νέους*] ἔπιθι σημ. εἰς 344.

721. *ἱκεταδόκου*] Σχολ. τῆς «δεξαμένης ἡμᾶς τοὺς ἱκέτας». Ὁ τῶν θεῶν βωμὸς ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ θέσεως ἀποτελεῖ σκοπὴν (σκοπιάν). Ἴσως γραπτέον *ἱκταδόκου*, ὡς 198 ἱκτηρίας.

722. *τὸ πλοῖον*] Ἡ φοβερὰ λέξις κεῖται ἐμφαντικῶς ἐν τέλει τῆς προτάσεως καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου, ὡς τὸ βάλλ᾽ Ὁμ. Ἰλ. 1, 52. — Κατὰ πρῶτον ὁρᾶται ἡ ναυαρχὶς (ἡγεμὼν ναῦς 730), ἐν ᾧ ὀφείλει τις νὰ διανοηθῇ τὸν μετὰ ταῦτα παρερχόμενον κήρυκα. — *εὔσημον*: εὐσύνοπτον, εὐδιάκριτον, καταφανές. — *οὔ με λανθάνει*: Τὸ ἀσύνδετον, ὅπερ ὁ Weil ποιεῖται ἐκποδὼν γράφων: *οὐδὲ λανθάνει*, ἔχει καλῶς ἕνεκα τῆς προηγησαμένης παύσεως· ὀλίγον καὶ βαθμηδὸν καθίστανται καταφανῆ τὰ ἰδιαίτερα τοῦ πλοίου σημεῖα. Τὸ καλούμενον Πινδαρικὸν σχῆμα, ὅπερ ἀπαντᾷ συχνότερον ἐν τοῖς *ἔστιν* καὶ *ἦν*, ἔχει τὴν αἰτίαν ἐν

στολμοί τε λαίφους καὶ παραρρύσεις νεώς,
καὶ πρῷρα πρόσθεν ὄμμασιν βλέπουσ' ὁδόν,
οἴακος εὐθυντῆρος ὑστάτου νεὼς
ἄγαν καλῶς κλύουσα γλῶσσαν οὐ φίλην.
πρέπουσι δ' ἄνδρες νάϊοι μελαγχίμοις
γυίοισι λευκῶν ἐκ πεπλωμάτων ἰδεῖν,
καὶ τἄλλα πλοῖα πᾶσά θ' ἡ 'πικουρία
εὔπρεπτος· αὐτὴ δ' ἡγεμὼν ὑπὸ χθόνα
στείλασα λαῖφος παγκρότως ἐρέσσεται.

τούτῳ, ὅτι ὡς ὑποκείμενον παρίσταται τῷ ποιητῇ ἐν τῷ *λανθάνει* τὸ ὅλον, ἤτοι τὸ πλοῖον, οὗ ἐν τοῖς ἑπομένοις δηλοῦνται τὰ καθ' ἕκαστον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσπίπτοντα μέρη. Πρβ. Πίνδ. ἀπόσπ. 78 ᾇ θύεται . . ἄνδρες, Εὐρ. Βάκχ. 1350 αἰαῖ, δέδοκται, πρέσβυ, τλήμονες φυγαί, Ἑλ. 1358 μέγα τοι δύναται νεβρῶν παμποίκιλοι στολίδες, Ἴων. 1146 ἐνῆν δ' ὑφανταὶ γράμμασιν τοιαίδ' ὑφαί, Φοιν. 349 ἐσιγάθη σᾶς ἔσοδοι νύμφας καὶ Κριτ. ἐπισημ. εἰς Πέρσ. 50.— *στολμοὶ λαίφους*: ἡ συσκευὴ τῶν ἱστίων. Σχολ. «κατὰ περίφρασιν τὸ λαῖφος». — *παραρρύσεις*: καλούμενα καὶ παραρρύματα (Ἡσύχ. «παραρρύματα· δέρρεις») ἦσαν παραβλήματα, παραπετάσματα δερμάτων καὶ σχοινίων ἐν ἑκατέραις ταῖς πλευραῖς τοῦ πλοίου πρὸς σκέπην αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐχθρικῶν βελῶν. Διὰ τούτων δηλοῦται τὸ πλοῖον ὡς πολεμικόν. Πρβ. Ξενοφ. Ἑλλ. 1, 6, 19 καὶ 2, 1, 22.

724 κέ. Μετὰ θαυμαστῆς ζωηρότητος προσωποποιεῖται τὸ πλοῖον: Ἡ πρῷρα βλέπει ἀεὶ πρόσθεν τὴν ὁδὸν καὶ ἀκούει τὴν μισητὴν ἡμῖν γλῶσσαν τοῦ οἴακος, καίπερ ἐν τῷ ἐσχάτῳ μέρει τῆς νεὼς ὄντος, λίαν καλῶς. Ἐζωγραφημένους ὀφθαλμοὺς (Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. 14, 717 «πτυχή ἐστιν, ὅπου οἱ ὀφθαλμοὶ ζωγραφοῦνται καὶ τὸ τῆς νεὼς ὄνομα ἐπιγράφεται») δὲν δύναταί τις νὰ ὑπονοήσῃ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ. Ὡσαύτως δὲ δὲν φαίνεται πιθανὴ ἡ γνώμη τοῦ Stanley, ὑπολαμβάνοντος, ὅτι ὁ ποιητὴς ὑπαινίσσεται τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ πρῷρα, ὄντος οἱονεὶ πρόορα. — *ὑστάτου νεώς*: ὡς Ὁμ. Ἰλ. 6, 118 ἄντυξ ἣ πυμάτη θέεν ἀσπίδος.— *κλύουσα γλῶσσαν*: ὡς κλύουσα ἐντολὴν καὶ κέλευσμα. Πρβ. κλύειν λιτάς, εὐχὰς Ἑ. ἐ. Θ. 157, 613, Χο. 126. Περὶ τοῦ μέτρου πρβ. Αγ. 1629 Ὀρφεῖ δὲ γλῶσσαν τὴν ἐναντίαν ἔχεις, Εὐρ. Ἠλ. 1014 γυναῖκα, γλώσσῃ πικρότης ἔνεστί τις.

727 κέ. *πρέπουσιν ἰδεῖν*] φαίνονται, προσπίπτουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς πρέπει μαθεῖν Πέρσ. 250. Σχολ. «ἐκ τῶν λευκῶν πεπλωμάτων μέλανα γυῖα φαίνονται ἔχοντες». Περὶ τῆς στολῆς τῶν Αἰγυπτίων φορούντων ἱμάτια μετὰ βραχέων χειρίδων ἐκ λίνου ἢ βάμβακος, ἀεὶ καθαρὰ καὶ νεόπλυτα, ἔπιθι Ἡρόδ. 2, 37 εἵματα λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα, Πλούτ. π. Ἴσ. κ. Ὀσ. σελ. 352 C καὶ Plin. h. n. 19, 2.

729. Κατ' ὀλίγον δὲ καθίστανται καταφανῆ καὶ τὰ ἄλλα πλοῖα καὶ τὰ πληρώματα πάντα.

730 κέ. *ὑπὸ χθόνα ἐρέσσεται*] προσπελάζει τῇ κωπηλασίᾳ εἰς τὴν ὄχθην. Ἡ ὑπὸ δηλοῖ, ὅτι ἡ ὄχθη ἦν ὑψηλή. Πρβ. Ξεν. Ἑλλ. 6, 5, 8 ἀνακεχωρηκότες ὑπὸ τὸ πρὸς Μαντινείας τεῖχος καὶ τὰς πύλας . . ἡσυχίαν ἦγον ἠθροισμένοι.— *παγκρότως*: ἐν παντὶ κρότῳ τῶν κωπῶν διὰ τὴν ὑπὸ πάντων τῶν

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἀλλ' ἡσύχως χρὴ καὶ σεσωφρονισμένως
πρὸς πρᾶγμ' ὁρώσας τῶνδε μὴ ἀμελεῖν θεῶν.
ἐγὼ δ' ἀρωγοὺς ξυνδίκους θ' ἥξω λαβών.
ἴσως γὰρ ἂν κῆρύξ τις ἢ πρέσβη μόλοι,
ἄγειν θέλοντες ῥυσίων ἐφάπτορες·
ἀλλ' οὐδὲν ἔσται τῶνδε· μὴ τρέσητέ νιν.
ὅμως ἄμεινον, εἰ βραδύνοιμεν βοῇ,
ἀλκῆς λαθέσθαι τῆσδε μηδαμῶς ποτε.
θάρσει. χρόνῳ τοι κυρίῳ τ' ἐν ἡμέρᾳ

κωπηλατῶν γενομένην κωπηλασίαν. Πρβ. νῆες μονόκροτοι, δίκροτοι, αἵτινες εἶχον μίαν καὶ δύο τάξεις ναυτικῶν ἑδωλίων, καὶ Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 407 ῥοθίοις εἰλατίνας δικρότοισι κώπας. — *στείλασα λαῖφος*: ἐν τῇ προσορμίσει εἰς τὴν ξηράν, συστελλομένων τῶν ἱστίων, ἐγίνετο χρῆσις τῶν κωπῶν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1, 432 οἱ δ' ὅτε δὴ λιμένος πολυβενθέος ἐντὸς ἵκοντο, ἱστία μὲν στείλαντο . . τὴν δ' εἰς ὅρμον προέρεσσαν ἐρετμοῖς, Ὀδ. 16, 352 λιμένος πολυβενθέος ἐντὸς ἱστία τε στέλλοντας ἐρετμά τε χερσὶν ἔχοντας, Verg. Aen. 3, 207 vela cadunt, remis insurgimus.

732. *ἡσύχως καὶ σεσωφρονισμένως*] ἡσύχως καὶ ἀθορύβως. Πρβ. 719.

733. *πρὸς πρᾶγμ' ὁρώσας*] προσεχούσας τῷ πράγματι. — *τῶνδε μὴ ἀμελεῖν θεῶν*: ἤτοι ζητεῖν καταφυγὴν εἰς τὸν βωμὸν τῶν θεῶν.

734. *ἀρωγοὺς*] στρατιωτικὴν ἀρωγήν.— *ξυνδίκους*: συνηγόρους, ὧν τὸ ἔργον ἀναλαμβάνει ὕστερον ὁ βασιλεύς. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1012 ἐλθεῖν ἀρωγοὺς ξυμμάχους τε. — *ἥξω λαβών*: ἐπιστρέψω λαβών.

735. *γὰρ*] περιέχει τὴν αἰτίαν τοῦ: τῶνδε μὴ ἀμελεῖν θεῶν, διότι ὁ προηγούμενος στίχος ἀποτελεῖ παρεμπίπτουσαν πρότασιν. — *πρέσβη*: πρεσβεία. Ἡ λέξις οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἀπαντᾷ. Ἀλλ' ὅμως οὐδεμία διὰ τοῦτο αἰτία ὑπάρχει νὰ γράψῃ τις ἀντ' αὐτοῦ *πρέσβυς ἢ πρέσβις* (ὁ Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 4, 394 μνημονεύει τὴν παροιμίαν: πρέσβις οὐ τύπτεται οὐδὲ ὑβρίζεται).

736. *ἄγειν*] Ἰδὲ σημ. εἰς 620. — *θέλοντες*: διότι πρέσβη = πρέσβεις.— *ῥυσίων*: Σχολ. «ἐνεχύρων· ἐνεχυράζοντες ἡμᾶς διά τινος ἁρπαγῆς». Πρβ. σημ. εἰς 318. Ὁ Δαναὸς πρὸς παραμυθίαν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων παραδέχεται τὸ μὴ χεῖρον κακὸν λέγων ὅτι οἱ πρέσβεις δὲν θὰ ἀπαγάγωσιν εὐθὺς τὰς Δαναΐδας, ἀλλὰ θὰ ἅψωνται ἐνεχύρου τινός, ἵνα ἐξαναγκάσωσιν τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν.

737. Εἰ καὶ μὴ εἶναι φόβος μὴ οὕτως ἀφίκωνται εἰς τὸ τέρμα αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἄμεινον νὰ ζητήσῃ τις προστασίαν καταφεύγων εἰς τὸν βωμόν.— *νιν*: αὐτούς, ὡς Ἑ. ἐ Θ. 471.

738. *βοῇ*] Ἐὰν βραδύνωμεν κατὰ τὴν βοήθειαν, ἐὰν βραδέως ἐπιστρέψαντες φέρωμεν τὴν βοήθειαν. Σχολ. «βοῇ νῦν τῇ βοηθείᾳ». Πρβ. Ἀγ. 1348 πρὸς δῶμα δεῦρ' ἀστοῖσι κηρύσσειν βοήν.—*βραδύνοιμεν*: πρβ. Θουκ. 7,43 μὴ βραδεῖς γένωνται τῇ ὁρμῇ.

739. *ἀλκῆς τῆσδε*] Σχολ. «τῆς τῶν βωμῶν καταφυγῆς».

740 κἑ. *χρόνῳ τοι κυρίῳ τ' ἐν ἡμέρᾳ*] Ἐν χρόνῳ ὡρισμένῳ καὶ τῇ εἱμαρμένῃ (κυρίῳ) ἡμέρᾳ δώσει δίκην (τιμωρηθήσεται) ὁ θεῶν καταφρονητής. Ἡ ἔννοια, καθ' ἣν ἡ τιμωρία κακῶν πράξεων ἐπέρχεται ἀεὶ καίπερ βραδεῖα, ἐκφράζεται πολλάκις παρὰ τοῖς τραγι-

θεοὺς ἀτίζων τις βροτῶν δώσει δίκην.

ΧΟΡΟΣ.

πάτερ, φοβοῦμαι, νῆες ὡς ὠκύπτεροι στροφ. α'.
ἥκουσι· μῆκος δ' οὐδὲν ἐν μέσῳ χρόνου.
περίφοβόν μ' ἔχει τάρβος ἐτητύμως,
πολυδρόμου φυγᾶς ὄφελος εἴ τί μοι·
παροίχομαι, πάτερ, δείματι.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ἐπεὶ τελεία ψῆφος Ἀργείων, τέκνα,
θάρσει, μαχοῦνται περὶ σέθεν, σάφ' οἶδ' ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ.

ἐξῶλές ἐστι μάργον Αἰγύπτου γένος ἀντιστρ. α'.

κοῖς πρὸς παραμυθίαν τῶν κατατρυχομένων καὶ καταπιεζομένων. Πρβ. Χο. 381 Ζεῦ Ζεῦ, κάτωθεν ἰάλλων ὑστερόποινον ἄταν βροτῶν τλάμονι καὶ πανούργῳ χειρί, τόκοισι δ' ὅμως τελεῖται, Σοφ. Ἀντ. 1074 ὑστεροφθόροι . . Ἐρινύες. Εὐρ. ἀπόσπ. 979 οὔτοι προσελθοῦσ' ἡ Δίκη σε, μὴ τρέσῃς, παίσει πρὸς ἧπαρ οὐδὲ τῶν ἄλλων βροτῶν τὸν ἄδικον, ἀλλὰ σῖγα καὶ βραδεῖ ποδὶ στείχουσα μάρψει τοὺς κακούς, ὅταν τύχῃ, ἔτι δὲ καὶ Ὁμ. Ἰλ. 4, 160 εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ' Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσσεν, ἔκ τε καὶ ὀψὲ τελεῖ, σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν σὺν σφῇσιν κεφαλῇσι γυναιξί τε καὶ τεκέεσσιν.

742-769 *κομμός*. Ἑκάστη στροφὴ ἄρχεται ἐκ δύο τριμέτρων, ἅτινα ἐξαγγέλλει, ὡς φαίνεται, ὁ κορυφαῖος, ἐν ᾧ τὰ ἑπόμενα αὐτοῖς μελικὰ μέρη ᾄδει σύμπας ὁ χορός. Ἑκάστῃ δὲ στροφῇ ἕπονται δύο τρίμετρα τοῦ Δαναοῦ.

742 κἑ. ὡς] αἰτιολογικῶς. — *ὠκύπτεροι*: πρβ. σημ. εἰς Προμ. 484 λινόπτερα . . ναυτίλων ὀχήματα. — *μῆκος χρόνου οὐδὲν ἐν μέσῳ*: βραχὺς μόνον χρόνος ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ νῦν καὶ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν, οὐχὶ δέ, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Σχολ. «τῆς ἡμῶν φυγῆς καὶ τῆς τούτων παρουσίας», ᾧπερ ἑπόμενος ὁ Weil λέγει, ὅτι τὸ *ἥκουσι* ἔχον σημασίαν παρῳχημένου χρόνου δηλοῖ τὴν ἤδη γενομένην ἄφιξιν καὶ παρουσίαν τῶν νεῶν. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλείδ. 171 κακῶς γὰρ Ἀργείοισιν οἵδ' ὡπλισμένοι μάχοιντ' ἂν ἡβήσαντες . . χοὐν μέσῳ πολὺς χρόνος, Φοιν. 588 ἀνήλωται χρόνος οὑν μέσῳ μάτην, Verg. Aen. 9, 395 nec longum in medio tempus.

744. *περίφοβον τάρβος*] κατὰ ποιητικὸν πλεονασμόν, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 226 ταρβοσύνῳ φόβῳ.

745. (ἀγνοοῦσα) *εἴ τι ὄφελος* (ἐστί) *μοι πολυδρόμου φυγῆς*] Περὶ τῆς ἐννοίας καὶ συντάξεως ἔπιθι σημ. εἰς 78. Ἐν ἄλλῳ πως τρόπῳ λέγει ὁ Σοφ. Τραχ. 176 φόβῳ . . ταρβοῦσαν, εἴ με χρὴ μένειν πάντων ἀρίστου φωτὸς ἐστερημένην. Ὁ χορὸς φοβεῖται μὴ ἡ ἐξ Αἰγύπτου μακρὰ ὁδός, ἣν διήνυσεν καταφεύγων εἰς Ἄργος, ἀποβῇ νῦν αὐτῷ ματαία καὶ ἀνωφελής.

746. *παροίχομαι δείματι*] ὡς οἴχομαι φόβῳ 794.

747. *τελεία*] ἔχουσα κῦρος (609 κἑ.) καὶ ἀμετάκλητος. Σχολ. «τελεσθεῖσα».

749. *ἐξῶλές ἐστι*] πρβ. 103 πανώλεις βροτούς. — *μάργον*: ὁρμητικὸν καὶ βίαιον.

μάχης τ' ἄπληστον· καὶ λέγω πρὸς εἰδότα.
δοριπαγεῖς δ' ἔχοντες κυανώπιδας
νέας ἔπλευσαν ὦδ' ἐπιτυχεῖ κότῳ
πολεῖ μελαγχίμῳ σὺν στρατῷ.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

πολλούς δέ γ' εὑρήσουσιν ἐν μεσημβρίας
θάλπει βραχίον' εὖ κατερρινωμένους.

ΧΟΡΟΣ.

μόνην δὲ μὴ πρόλειπε· λίσσομαι, πάτερ. στροφ. β'.
γυνὴ μονωθεῖσ' οὐδέν· οὐκ ἔνεστ' Ἄρης.

750. *λέγω πρὸς εἰδότα*] Περὶ τῆς παροιμιώδους ταύτης ῥήσεως ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 457 εἰδυίαισιν ἂν ὑμῖν λέγοιμι. Ἡ προσθήκη αὕτη μετάγει τὴν φαντασίαν εἰς παρελθὸν πλῆρες ἐρίδων καὶ ἀγώνων. Περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀγώνων διελάμβανε τὸ ἐπικὸν ποίημα Δαναΐς. Πρβ. Εἰσαγ. σελ. 309.

751. *δοριπαγεῖς*] ἐκ δοκῶν συμπεπηγμένας, δηλοῖ τὴν στερεότητα τῶν πλοίων. — *κυανώπιδας*: τὰς κυανᾶς ἤτοι μελανιζούσας πρῴρας ἐχούσας. Ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 562 κυανώπιδες νᾶες.

752. *ὦδε*] δεῦρο.—*ἐπιτυχεῖ κότῳ*: ἐν ὀργῇ ἐξευρούσῃ ἡμᾶς καὶ τυχούσῃ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς.

753. *πολεῖ*] ὡς πολέα Ἀγ. 724, Πέρσ. 272.— *μελαγχίμῳ*: πρβ. 727.

754 κέ. Ὁ γὲ ἐπιτείνει τὴν ἀντίθεσιν ἐν τοιᾷδε ἐννοίᾳ: Ἐὰν ὁ στρατὸς αὐτῶν ᾖ πολύς, πάντως ὅμως εὑρήσουσι καὶ ἐνταῦθα πολλοὺς ἀντιπάλους, ὄντας ἐπίσης μελάγχρους, διότι τὸ θάλπος τοῦ τῆς μεσημβρίας ἡλίου ἐπύρωσεν αὐτοὺς ἐν ταῖς σωμασκίαις. Σχολ. «καλῶς ἐν ἡλίῳ γεγυμνασμένους». Πρὸς τὸ *κατερρινωμένους*, ὅπερ παραγόμενον ἀπὸ τοῦ *ῥινὸς* σημαίνει οἱονεὶ τοὺς ὑπὸ δέρματος κεκαλυμμένους, πρβ. Ἡσύχ. «κατερρινωμένον· καταπεπυκασμένον, καταδεδερματωμένον». Πρὸς τὸ παραδεδομένον *κατερρινημένους* (ἀπὸ τοῦ ῥίνη, ῥινίον) παραβάλλει ὁ Bothe Quintil. or. 8, 3, 12 quorum lacertos exercitatio expressit ac constrinxit, ὁ δὲ Paley Tacit. Germ. 30 strictos artus, Lucret. 3, 214 nil ibi limatum de toto corpore cernas. Ἐὰν ἡ γραφὴ αὕτη ᾖ ὀρθή, τότε τὸ *κατερρινημένους* θὰ ἐσήμαινε τοὺς ἀπηκριβωμένους καὶ οἱονεὶ ἐρρινημένους διὰ τῆς σωμασκίας ἔχοντας τοὺς βραχίονας ἤτοι διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀποβαλόντας τὰ περιττὰ κρέατα. Ἀλλὰ τὸ *κατερρινωμένους* ἁρμόζει μάλιστα ἕνεκα τῆς ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸ μέλαν δέρμα τῶν Αἰγυπτίων.—Ἐν ὑπερηφανίᾳ ἐξαίρει ὁ Ἕλλην τὰ ἀποτελέσματα τῆς γυμναστικῆς, ἅτινα ἐκδηλοῦνται ἐν τῇ εὐρωστίᾳ τοῦ σώματος. Πρβ. σκιατραφὴς καὶ σκιατροφία ὡς ἐξευτελιστικὰς δηλώσεις θηλυπρεποῦς βίου παρ' Εὐρ. Βάκχ. 457 λευκὴν δὲ χροιὰν . . ἔχεις, οὐχ ἡλίου βολαῖσιν, ἀλλ' ὑπὸ σκιᾶς τὴν Ἀφροδίτην καλλονῇ θηρώμενος, Πλάτ. Φαῖδρ. σελ. 239 C μαλθακόν τινα καὶ οὐ στερεὸν οὐδ' ἐν ἡλίῳ τεθραμμένον καθαρῷ, ἀλλ' ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ, πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον.

757. *γυνὴ μονωθεῖσ' οὐδέν*] πρβ. Εὐμ. 38 δείσασα γὰρ γραῦς οὐδέν. — *οὐκ ἔνεστιν Ἄρης*: στερεῖται πολεμικοῦ μένους καὶ ἀνδρείας. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 17, 210 δῦ δέ μιν Ἄρης δεινὸς

οὐλόφρονες δὲ καὶ δολιομήτιδες
δυσάγνοις φρεσίν, κόρακες ὥστε βω-
μῶν ἀλέγοντες οὐδέν.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

καλῶς ἂν ἡμῖν ξυμφέροι ταῦτ', ὦ τέκνα,
εἰ σοί τε καὶ θεοῖσιν ἐχθαιροίατο.

ΧΟΡΟΣ.

οὐ μὴ τριαίνας τάσδε καὶ θεῶν στέφη   ἀντιστρ. ϐ'.
δείσαντες ἡμῶν χεῖρ' ἀπόσχωνται, πάτερ.
φυσίφρονες δ' ἄγαν ἀνιέρῳ μένει
μεμαργωμένοι κυνοθρασεῖς, θεῶν

ἐνυάλιος, πλῆσθεν δ' ἄρα οἱ μέλε' ἐντὸς ἀλκῆς καὶ σθένεος, Σοφ. Ἠλ. 1244 ὅρα γε μὲν δὴ κὰν γυναιξὶν ὡς Ἄρης ἔνεστιν.

758. *οὐλόφρονες*] δηλαδή εἰσιν οἱ Αἰγυπτιάδαι, ἤτοι ὀλέθρια καὶ δεινὰ φρονοῦντες, σκληροὶ καὶ ἀποτρόπαιοι. Πρϐ. τὸ ὁμηρικὸν ὀλοόφρων.— *δολιομήτιδες*: δολόφρονες καὶ ἀπατεῶνες. — *δυσάγνοις φρεσίν*: ἔχοντες ἀνάγνους καὶ μιαρὰς φρένας.

759 κέ. *κόρακες ὥστε*] Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Σχολ. «λείπει ἁρπάζουσί με». Τὸ ῥῆμα *εἰσὶν* ὑπονοεῖται καὶ ἐνταῦθα, ὡς 758, τὸ δὲ *κόρακες ὥστε* (κοράκων δίκην) ἀναφέρεται εἰς τὸ *βωμῶν ἀλέγοντες οὐδὲν* σημαῖνον, ὅτι οἱ Αἰγυπτιάδαι ἐν οὐδενὶ ποιοῦνται τοὺς ἱεροὺς βωμοὺς (πρϐ. σημ. εἰς 229), ὥσπερ οἱ κόρακες, οἵτινες ἁρπάζουσιν ἀπὸ τῶν βωμῶν τὰ θύματα. Πρϐ. Παυσ. 5,14,1 ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ βωμὸς παρέχεται καὶ ἄλλο τοιόνδε ἐς θαῦμα· οἱ γὰρ ἰκτῖνες πεφυκότες ἁρπάζειν μάλιστα ὀρνίθων ἀδικοῦσιν οὐδὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς θύοντας· ἢν δὲ ἁρπάσῃ ποτὲ ἰκτῖνος ἤτοι σπλάγχνα ἢ τῶν κρεῶν, νενόμισται τῷ θύοντι οὐκ αἴσιον εἶναι τὸ σημεῖον.— *ἀλέγοντες*: ἐπικὴ λέξις. Πρϐ. Ὁμ. Ὀδ. 9, 275 οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν οὐδὲ θεῶν μακάρων.

762. *σοί τε καὶ θεοῖσιν*] τόσον τοῖς θεοῖς ὅσον καὶ σοί. Πρϐ. Ὁμ. Ἰλ. 22, 41 αἴθε θεοῖσι φίλος τοσσόνδε γένοιτο ὅσσον ἐμοί, Σοφ. Φιλ. 390 ὁ δ' Ἀτρείδας στυγῶν ἐμοί θ' ὁμοίως καὶ θεοῖς εἴη φίλος. — *ἐχθαιροίατο*: γένοιντο ἐχθροὶ καὶ ἀπεχθεῖς. Σχολ. «εἰ ἀσεϐήσειαν εἰς τοὺς βωμούς».

763 κέ. *οὐ μὴ*] Ἔπιθι σημ. εἰς 234. — *τριαίνας*: τὸ τοῦ Ποσειδῶνος σύμϐολον καὶ σημεῖον (224). — *στέφη*: στέμματα, τοὺς ἐριοστέπτους κλάδους, οἵτινες ἐτέθησαν (515) ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν θεῶν. Πρϐ. Σοφ. Ο. Τ. 913 στέφη λαϐοῦσα κἀπιθυμιάματα, Εὐρ. Ἱκ. 36 σέϐουσα δ' ἱερὰ στέμματα, 359 σέμν' ἀφαιρεῖτε στέφη μητρός.— *ἀπόσχωνται ἡμῶν χεῖρα*: Πρϐ. Ὁμ. Ὀδ. 22, 316 κακῶν ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι.

765 κέ. *φυσίφρονες δ' ἄγαν* (εἰσί)] Ἡσύχ. «φυσίφρονες· πεφυσημένοι τὰς φρένας, μάταιοι». — *ἀνιέρῳ μένει*: πρϐ. 759 δυσάγνοις φρεσίν.— *μεμαργωμένοι*: Πρϐ. μάργον γένος 749. Σημειωτέον δὲ ὅτι μαργοῦν = μανιώδη ποιεῖν, *μαργᾶν* = μανιώδη εἶναι. — *κυνοθρασεῖς*: Πρϐ. Ὁμ. Ἰλ. 10,503 μερμήριζε μένων ὅ τι κύντατον ἔρδοι, αὐτόθι 356 εἵνεκ' ἐμοῖο κυνὸς καὶ Ἀλεξάνδρου ἕνεκ' ἄτης, 3, 180 δαὴρ αὖτ' ἐμὸς ἔσκε κυνώπιδος.

οὐδὲν ἐπαΐοντες.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

ἀλλ' ἔστι φήμη κρείσσονας λύκους κυνῶν
εἶναι· βίβλου δὲ καρπὸς οὐ κρατεῖ στάχυν.

ΧΟΡΟΣ.

ὡς καὶ ματαίων ἀνοσίων τε κνωδάλων

767. *ἐπαΐοντες*] ἐπακούοντες. Τὸ *ἐπαΐειν* ἔχει ἐνταῦθα τὸ α μακρόν, ὡς Σοφ. Αἴ. 1263 τὴν βάρβαρον γὰρ γλῶσσαν οὐκ ἐπαΐω, τοὐναντίον δὲ ἀποτελεῖ Ἀγ. 55 τὸ ἀΐων ἀνάπαιστον.

768. Ἀλλὰ λέγεται ὅτι οἱ λύκοι εἶναι ἰσχυρότεροι τῶν κυνῶν ἤτοι ἐὰν ἐκεῖνοι ὦσι κύνες, ἔσονται αὐτοῖς οἱ Ἀργεῖοι λύκοι. Ἡ χρῆσις τῆς παροιμιώδους ῥήσεως: κρείσσονες λύκοι κυνῶν, ἔχει ἀναφορὰν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος λυκείου ἐν Ἄργει (694).

769. *εἶναι*] Ὁμοίαν θέσιν ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου ἔχει τὸ *εἶναι* Ἀγ. 1122 οὐ κομπάσαιμ' ἂν θεσφάτων γνώμων ἄκρος | εἶναι, ὅπερ μηνύει, ὅτι ἡ θέσις αὕτη τοῦ στίχου δὲν ἔχει ἀεὶ τὸν τόνον.— *βίβλου*: ἔχει ἐνταῦθα βραχὺ ι, ἀλλαχοῦ δὲ μακρόν, οἷον Ὁμ. Ὀδ. 21, 391, Προμ. 837. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον Σοφ. Φιλ. 1311, Ἠλ. 440, Ο. Τ. 717, Ο. ἐ. Κ 972, Εὐρ. ἀποσπ. 429, 697, ἀπαντᾷ βραχεῖα συλλαβὴ πρὸ τοῦ βλ.— *βίβλου.. στάχυν*: Οἱ τρεφόμενοι ἀπὸ παπύρου, ὡς οἱ Αἰγύπτιοι, εἶναι ἀσθενέστεροι τῶν σιτοφάγων, οἷοί εἰσιν οἱ Ἀργεῖοι. Σχολ. «ἐπεὶ παπυροφάγοι οἱ Αἰγύπτιοι». Πρβ. Θεοφ. π. φυτ. ἱστ. 4, 8 μάλιστα δὲ καὶ πλείστη βοήθεια πρὸς τὴν τροφὴν ἀπ' αὐτοῦ (τοῦ παπύρου) γίνεται μασῶνται γὰρ ἅπαντες οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τὸν πάπυρον καὶ ὠμὸν καὶ ἑφθὸν καὶ ὀπτόν· καὶ τὸν μὲν χυλὸν καταπίνουσι, τὸ δὲ μάσημα ἐκβάλλουσιν καὶ Plin. H. N. 13, 22 § 72 papyrum . . mandunt quoque crudum decoctumque sucum tantum devorantes καὶ Κριτ. ἐπισ. Ἐσφαλμένη εἶναι ἡ ἑρμην. τοῦ Ζηνοβ. 2, 73 «ἐπὶ τῶν οὐ δυναμένων τοῖς ἰδίοις χρῆσθαι καλοῖς, παρόσον ἀσθενὴς ἡ βύβλος πρὸς τὸ φέρειν σῖτον. στάχυας γὰρ ἀνατέλλουσα οὐ τρέφει». Πρβ. 963 κέ.— *οὐ κρατεῖ στάχυν*: οὐχ ὑπερτερεῖ τοῦ στάχυος τοῦ σίτου ἤτοι οἱ Αἰγύπτιοι οὐχ ὑπερτεροῦσι τῶν Ἀργείων κατὰ τὴν ῥώμην καὶ τὸ πολεμικὸν μένος. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ πάπυρος ἐξέλιπε παντάπασιν ἐν τῇ νῦν Αἰγύπτῳ (πρβ. V. Hehn σελ. 250 4).—Ἡ τῶν τοιούτων γνῶσις τοῦ ποιητοῦ κατάγεται ἴσως ἐκ τοῦ Ἑκαταίου. Ἔπιθι σημ. εἰς 964.

770 κέ. Μετὰ τὸ ὡς *καὶ ματαίων .. κνωδάλων ὀργὰς ἔχοντες*, ὤφειλε νὰ εἴπετο *τάχα ἂν κρατήσειαν*. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς φεύγων τὸ ἀπαίσιον λέγει *χρὴ φυλάσσεσθαι κράτος*. Πρὸς τὴν ἀνακολουθίαν ταύτην τῆς ὀνομαστικῆς πρβ. Krüger, Μέρ. Α'. § 56, 9, 4, Χο. 1057 Λοξίου δὲ προσθιγών, ἐλεύθερόν σε τῶνδε πημάτων κτίσει, 787 ἐπεί νιν μέγαν ἄρας, δίδυμα καὶ τριπλᾶ παλίμποινα θέλων ἀμείψει, αὐτόθι 518, Ἀγ. 653, 959, 970, 996, Εὐμ. 95, 100, 480, Ὁμ. Ἰλ. 15, 267 ὃ δ' ἀγλαΐηφι πεποιθώς, ῥίμφα ἑ γοῦνα φέρει μετὰ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἔμπροσθεν σημ. εἰς 455 κέ. — *ὡς καὶ ματαίων . . κνωδάλων ὀργάς*: Ἐπειδὴ δὲ οὐ μόνον θρασέων κυνῶν, ἀλλὰ καὶ ματαίων καὶ ἀνοσίων κνωδάλων ὀργὴν καὶ ἐμπάθειαν ἔχουσι, διὰ τοῦτο ὀφείλει τις κτλ.— *κράτος*: κεῖται οὐχὶ ἐπιρρηματικῶς = κατὰ κράτος, κάρτα, καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Kühner (Griech. Gram. § 549), ἀλλ' ὡς ἀντι-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἔχοντες ὀργὰς — χρὴ φυλάσσεσθαι κράτος.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

οὔτοι ταχεῖα ναυτικοῦ στρατοῦ στολή,
οὐδ' ὅρμος, οὐδὲ πείσματ' εὐνατήρια
ἐς γῆν ἐνεγκεῖν, οὐδ' ἐν ἀγκυρουχίαις
θαρσοῦσι ναῶν ποιμένες παραυτίκα,
ἄλλως τε καὶ μολόντες ἀλίμενον χθόνα

κείμενον τοῦ *φυλάττεσθαι* σημαῖνον: ὀφείλει τις νὰ φυλάσσηται καὶ φροντίζῃ, ὅπως μὴ ὑπερισχύσωσι καὶ ἐπικρατήσωσιν. Σχολ. «τὴν βίαν».

772. *ταχεῖα . . στολή*] Εἰς τὸν προκείμενον στίχον δύναται νὰ ἀναφέρηται ἡ ἑρμηνεία τοῦ Ἡσυχίου «στολή· πορεία, κίνησις», καθὰ ἑρμηνεύει καὶ ὁ Σχ. «οὐδὲ (ἀναγν. οὔτε) ἡ ὁρμὴ ταχεῖα οὔτε ἡ ἔκβασις». Ἀλλ' ὅμως *στέλλειν στρατὸν* σημαίνει Ἀγ. 790, Πέρσ. 180 καὶ ἀλλαχοῦ ἐξοπλίζειν καὶ παρασκευάζειν στρατόν. Ὅθεν καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔννοια εἶναι: οὐδαμῶς χωρεῖ οὕτω ταχέως ἡ παρασκευὴ καὶ ἀπόβασις ναυτικοῦ στρατοῦ.

773 κἑ. Ἐν τῷ *ὅρμος* ἀναπληροῦται τὸ *ταχύς*, ὥσπερ *ταχὺ* εἰς τό: *ἐς γῆν ἐνεγκεῖν πείσματα εὐνατήρια*: Οὐδὲ ἡ προσόρμισις εἰς λιμένα γίνεται οὕτω ταχεῖα, οὐδὲ ἡ πρόσδεσις τῶν πρυμνησίων εἰς τὴν γῆν, οὐδὲ εἰς τὴν εὐθὺς ἀγκυροβολίαν θαρροῦσιν οἱ ναῦται. — *ὅρμος*: ὡς Ἡρ. 8,193 ἐν τούτῳ ὅρμον οἱ Ξέρξεο ἐποιεῦντο. — *πείσματ' εὐνατήρια*: πρυμνήσια, τὰ ἀπόγεια σχοινία, οἷς ἐκ τῆς πρύμνης δεσμεῖται ἡ ναῦς πρὸς τῇ γῇ ἡσυχάζουσα. Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 770 ἐκ τοῦδ' ἀναψόμεσθα πρυμνήτην κάλων, Ἱππολ. 760 Μουνύχου δ' ἀκταῖσιν ἐκδήσαντο πλεκτὰς πεισμάτων ἀρχάς. Καλοῦνται δὲ τὰ *πείσματα* (Ἐτυμ. Μ. «πείσματα, τὰ ἀπόγεια σχοινία, πείθειν καὶ εἴκειν τὴν ναῦν ποιοῦσιν». Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 114) *εὐνατήρια*, ἅτε κατευνάζοντα τὴν ναῦν. Πρβ. τὸ ὁμηρικὸν *εὐναί*. Ὁ τύπος *εὐνατήριος* ὡς Πέρσ. 163 εὐνατήριον. — *ἐς γῆν ἐνεγκεῖν*: πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 1,436 ἐκ δ' εὐνὰς ἔβαλον. Ἐν πρώτοις μνημονεύεται τὸ κύριον (ναυτικοῦ στρατοῦ στολή), εἰ καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν τάξιν ἡ παρασκευὴ καὶ παράταξις τοῦ στρατοῦ γίνεται τελευταία. Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 1 εἴθ' ὤφελ' Ἀργοῦς μὴ διαπτάσθαι σκάφος Κόλχων ἐς αἶαν κυανέας Συμπληγάδας, μηδ' ἐν νάπαισι Πηλίου πεσεῖν ποτε τμηθεῖσα πεύκη μηδ' ἐρετμῶσαι χέρας ἀνδρῶν ἀριστέων καὶ τὴν ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ δράματος σημείωσιν «ἐπαινεῖται ἡ εἰσβολὴ διὰ τὸ παθητικῶς ἄγαν ἔχειν καὶ ἡ ἐπεξεργασία, μηδ' ἐν νάπαισι, καὶ τὰ ἑξῆς· ὅπερ ἀγνοήσας Τιμαχίδας τῷ ὑστέρῳ φησὶ πρώτῳ κεχρῆσθαι κτἑ.». Οἱ δισταγμοὶ οὗτοι, ὅτι ἡ ἀπόβασις ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ ὅτι ἕνεκα τῆς νυκτὸς οὐδὲ νὰ ἀγκυροβολήσωσι ἐν ἀλιμένῳ ἀκτῇ θὰ ἐτόλμων οἱ Αἰγυπτιάδαι, παρέχει τῷ Δαναῷ περαιτέρω ἀφορμὴν πρὸς παραμυθίαν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων καὶ τὴν ἐλπίδα περὶ μὴ ἀποβάσεως αὐτῶν εἰς τὴν ξηράν (779 κἑ.).

774 κἑ. *ἐν ἀγκυρουχίαις*] Σχολ. «ταῖς ἀσφαλείαις καὶ κατοχαῖς τῶν ἀγκυρῶν» προκειμένου περὶ διακατοχῇ τῶν νεῶν διὰ ἀγκυρῶν (οὐδὲ ἐν τῷ ἀγκυροβολεῖν καὶ τῷ ἐκζητεῖν κατάλληλον ὅρμον θαρροῦσιν εὐθύς). — *ναῶν ποιμένες*: Σχολ. «κυβερνῆται». Πρβ. Εὐρ. Ἱκ. 674 ποιμένες ὄχων τετραόρων, Φοιν. 1140 ποιμέσιν λόχων, ἔτι δὲ καὶ Πέρσ. 244 τίς δὲ ποιμάνωρ ἔπεστι κἀπιδεσπόζει στρατῷ; κατὰ τὸ ὁμηρικὸν ποιμένα λαῶν.

776. *ἀλίμενον χθόνα*] Περὶ τῆς

ἐς νύκτ᾽ ἀποστείχοντος ἡλίου. φιλεῖ
ὠδῖνα τίκτειν νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ.
οὕτω γένοιτ᾽ ἂν οὐδ᾽ ἂν ἔκβασις στρατοῦ
καλή, πρὶν ὅρμῳ ναῦν θρασυνθῆναι. σὺ δὲ
φρόνει μὲν ὡς ταρβοῦσα μὴ ἀμελεῖν θεῶν·

* * * * * *

ἀπροθέτου αἰτιατικῆς ἐπὶ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 181 καὶ 454. Ὁ αἰγιαλός, ἔνθα ἔκειτο τὸ χωρίον Ἀποβαθμοί, ἔνθα ἀπέβη ὁ Δαναός, εἶναι ἀλίμενος μέχρι τοῦ Θυρεατικοῦ κόλπου, ἡ δὲ Ναυπλία ἀποτελεῖ τὸν μόνον λιμένα ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς Ἀργολίδος.

777 κέ. *ἐς νύκτ᾽ . . ἀποστείχοντος ἡλίου*] Πρβ. Χο. 656 τάχυνε δ᾽, ὡς καὶ νυκτὸς ἅρμ᾽ ἐπείγεται σκοτεινόν. Ἐκ τῶν χωρίων τούτων καθίσταται δῆλον, ὅτι οἱ Ἕλληνες θεαταὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αἰσχύλου προσέχοντες τῇ δραματικῇ παραστάσει ὥσπερ ἀκροάσει ἐπικῆς διηγήσεως οὐδαμῶς προσέκρουον εἰς τοῦτο, ὅτι γίνεται λόγος περὶ νυκτός, ἐν ᾧ ἐν τῷ θεάτρῳ εἶχον πλήρη ἡμέραν.— *ἀποστείχοντος*: δηλαδὴ εἰς τὴν δύσιν. — *φιλεῖ*: Ἡσύχ. «φιλεῖ· εἴωθεν». Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 320, Ἀντ. 722, Εὐρ. Μηδ. 48, Ἱππ. 161, Ἀριστοφ. Νεφ. 812. Τὸ ἀσύνδετον ἐν τῇ ἐπεξηγήσει. — *ὠδῖνα*: πρβ. Χο. 210 πάρεστι δ᾽ ὠδὶς καὶ φρενῶν καταφθορά (Σχολ. «ἀλγηδὼν καὶ λύπη καὶ ὥσπερ ὠδίνω τὰ παρόντα»), Σοφ. Τραχ. 42 ἐμοὶ πικρὰς ὠδῖνας αὐτοῦ προσβαλὼν ἀποίχεται, Αἴ. 794 ὥστε μ᾽ ὠδίνειν τί φῄς.—Πρβ. Πλουτ. Συμποσ. προβλ. 1 σελ. 619 Ε οὐ γὰρ μόνον, ὠδῖνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ, κατὰ τὸν Αἰσχύλον, ἀλλὰ καὶ πότου πᾶσα καὶ ἀνέσεως ἡδονὴ στρατηγῷ καὶ ἄρχοντι φροντίδος ἄξιόν ἐστιν καὶ οὐδὲ ζῆν ἔ. ἡδ. κ. Ἐπίκ. σελ. 1090 Α ὥσπερ ἐν θαλάσσῃ κατ᾽ Αἰσχύλον, ὠδῖνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ, καὶ γαλήνῃ (ὁ Wyttenbach κἂν ᾖ γαλήνη)· τὸ γὰρ μέλλον ἄδηλον· οὕτως ἐν σώματι ψυχὴν εὐσταθοῦντι καὶ ταῖς περὶ σώματος ἐλπίσι τἀγαθὸν θεμένην οὐκ ἔστιν ἄφοβον καὶ ἄκυμον διεξαγαγεῖν. Ἐν τῷ δευτέρῳ Πλουταρχείῳ χωρίῳ ἀποφαίνει ὁ Paley τὴν ῥῆσιν, κἂν ᾖ γαλήνη, Αἰσχύλειον, παραβάλλων δὲ Ἀγ. 571 ἀναπληροῖ τὸν στίχον ὧδε: κἂν ᾖ γαλήνη <νήνεμός θ᾽ εὕδῃ κλύδων>. Ἀλλ᾽ ἡ μνεία τοιαύτης εὐνοῦ τοῖς Αἰγυπτιάδαις περιστάσεως δὲν συνᾴδει τῷ σκοπῷ τοῦ Δαναοῦ καὶ ἡ ῥῆσις, *καὶ γαληνῷ*, ὥσπερ ἴσως ἐγέγραπτο τὴν ἀρχὴν (ἐν θαλάσσῃ . . καὶ γαληνῷ), ἤ, *κἂν γαλήνῃ*, ὥσπερ εἰκάζει ὁ Tucker, ἐνδέχεται νὰ προσετέθη ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου.

779 κέ. *οὐδ᾽ ἂν ἔκβασις στρατοῦ*] πολλῷ δὲ ἧττον στολὴ στρατοῦ (772). — *ἔκβασις*: ἀπόβασις.—τὸ διπλοῦν *ἄν*: ὡς 233 κέ., Πέρσ. 432 κέ. καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, εἰ καὶ ἡ χρῆσις αὕτη δὲν εἶναι οὕτω συχνὴ παρ᾽ Αἰσχ., ὡς παρὰ Σοφοκλεῖ.— *γένοιτ᾽ ἂν καλή*: δύναται νὰ γένηται, νὰ φανῇ καλὴ καὶ συμφέρουσα. — *πρὶν . . θρασυνθῆναι*: Σχολ. «πρὶν καταθαρρῆσαι τῷ ὅρμῳ τὰς ναῦς» ἤτοι πρὶν εὑρεῖν ὅρμον θάρρος πρὸς τὴν ἀπόβασιν ἐμποιοῦντα. Ὁμοία μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ναυτῶν εἰς τὰς ναῦς εὕρηται Σοφ. Φιλ. 527 χἡ ναῦς γὰρ ἄξει κοὐκ ἀπαρνηθήσεται.

781. Σὺ δὲ ὡς ταρβοῦσα πρόσεχε νὰ μὴ ἀμελήσῃς τῶν θεῶν ἤτοι μὴ παραχθῇς ὑπὸ τρόμου εἰς τὸ καταλιπεῖν τὸν βωμὸν τῶν θεῶν.— *φρόνει*: μέμνησο. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 17,286 φρόνεον δὲ μάλιστα ἄστυ ποτὶ σφέτερον ἐρύειν καὶ κῦδος ἀρέσθαι. — *μέν*: ἀνήκει κυρίως πρὸς τὸ σύ, ἔλαβε δὲ τὴν τάξιν ταύτην, διότι εἰς τὸ *σὺ* προσετέθη τὸ *δέ*. — ἀ-

πράξας ἀρωγήν· ἄγγελον δ' οὐ μέμψεται
πόλις γέρονθ', ἡϐῶντα δ' εὐγλώσσῳ φρενί.

ΧΟΡΟΣ.

Ἰὼ γᾶ βοῦνι, πάνδικον σέβας, στροφ. α'.
τί πεισόμεσθα; ποῖ φύγωμεν Ἀπίας
χθονός, κελαινὸν εἴ τι κεῦθός ἐστί που;
μέλας γενοίμαν καπνὸς

μελεῖν θεῶν: καταλείπειν τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν, ὡς 733.

782. Πρὸ τοῦ στίχου τούτου ἐξέπεσεν ἔννοια τοιάδε: *ἐγὼ δὲ θᾶσσον δεῦρ' ὑποστρέψω πόδα*, εἰς ἣν προσκολλᾶται τὸ *πράξας ἀρωγὴν* (κατορθώσας βοήθειαν). Πρὸς τὸ *πράξας ἀρωγὴν* πρβ. πράσσειν εἰρήνην, φιλίαν, κατάλυσιν τοῦ δήμου. — *ἄγγελον*: Σχολ. «ἐμὲ τὸν ἀπαγγέλλοντα αὐτοῖς τὴν παρουσίαν τῶν Αἰγυπτιαδῶν».

783. *γέροντα . . φρενί*] ὄντα μὲν γέροντα κατὰ τὴν ἡλικίαν, νέον ὅμως καὶ ἡϐῶντα κατὰ τὴν εὔγλωσσον καὶ ῥητορικὴν φρένα ἤτοι κατὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ φρόνησιν. Ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ λέγεται Ἑ. ἐ. Θ. 609 γέροντα τὸν νοῦν, σάρκα δ' ἡϐῶσαν φύει (παρὰ πᾶσαν τὴν νεότητα ἔχοντα τὴν σύνεσιν καὶ φρόνησιν τοῦ γέροντος). Ἡ ῥῆσις χαρακτηρίζει τὴν ἐκτίμησιν τῆς ῥητορικῆς ἤδη ἐπὶ τῶν τοῦ Αἰσχύλου χρόνων, καθ' οὓς οὐδὲν ἴχνος τῶν μετὰ ταῦτα ῥητόρων ὑπῆρχεν.

784 - 831 *τρίτον στάσιμον*, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἐκδηλοῖ τὸν μέγιστον φόϐον: Εἰς ποῖον τόπον δύναμαι νὰ καταφύγω; Εἴθε νὰ ἠρόμην ὡς καπνὸς εἰς τὰ νέφη. Ἡ ἀνακοίνωσις τούτου, ὅπερ κατώπτευσεν ὁ πατήρ, εἶναι ὁ θάνατός μου. Θὰ προετίμων τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον ἢ νὰ προσπελάσω εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ μισητοῦ ἀνδρός. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνέϐαινον εἰς τὸν αἰθέρα ἢ εἰς ὑψηλὸν κρημνόν, ἵνα ῥίψω ἐμαυτὴν κάτω, πρὶν συνάψω δυστυχῆ γάμον. Προθύμως θὰ ἐγινόμην ἔπειτα βορὰ τῶν κυνῶν καὶ ὀρνέων· αἱρετώτερος τοῦ γάμου εἶναι εἰς ἐμὲ ὁ θάνατος. Ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, πάτερ Ζεῦ, ἀπότρεψον ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου τὴν βίαν, ἐλέησον τὰς ἱκέτιδας. Διώκουσι μὲν ἐμὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Αἰγύπτου, σὺ ὅμως δύνασαι νὰ κρίνῃς περὶ πάντων. Τί δύνανται νὰ κατορθώσωσιν οἱ βροτοὶ ἐναντίον τῆς θελήσεώς σου; Διὰ τούτων ποιοῦσιν αἱ Δαναΐδες τὸν Δία ὑπεύθυνον, ἐὰν ἐκπληρώσωσιν οἱ Αἰγυπτιάδαι τὴν ἑαυτῶν ὕϐριν.

784 κἑ. *βοῦνι*] Σχολ. «ὀρεινή». Πρϐ. σημ. εἰς 123. — *πάνδικον σέϐας*: Σχολ. «δικαία σέϐεσθαι ἢ ἣν δικαίως πάντες τιμῶσιν», ἐν πλήρει δικαίῳ σεϐαστή. — *Ἀπίας*: ἔπιθι σημ. εἰς 123.

786. Ἐὰν ὑπάρχῃ που σκοτεινὸς κευθμών. — *κελαινόν*: Σχολ. «ἀφανές». Πρϐ. Ἡσ. Θεογ. 483 ἄντρῳ ἐν ἠλιϐάτῳ ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, Εὐρ. Μηδ. 1296 δεῖ γάρ νιν ἤτοι γῆς σφε κρυφθῆναι κάτω, ἢ πτηνὸν ἆραι σῶμ' ἐς αἰθέρος βάθος, Ἱππ. 1290 πῶς οὐχ ὑπὸ γῆς τάρταρα κρύπτεις δέμας αἰσχυνθεὶς ἢ πτηνὸς ἄνω μεταϐὰς βίοτον; Ἡρακλ. 1158 πτερωτὸς ἢ κατὰ χθονὸς μολών, Ἴων. 1297 τίνα φυγὰν πτερόεσσαν ἢ χθονὸς ὑπὸ σκοτίων μυχῶν πορευθῶ; Ἑκ. 1099 ποῖ πορευθῶ; ἀμπτάμενος οὐράνιον ὑψιπετὲς ἐς μέλαθρον . . ἢ τὸν Ἅιδα μελανοχρῶτα πορθμὸν ᾄξω τάλας;

787. Πρϐ. Ἐμπεδοκλ. 39 ὠκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν, Εὐρ. Τρῳά. 1320 κόνις δ' ἴσα καπνῷ πτέρυγι πρὸς αἰθέρ' ἄιστον οἴκων ἐμῶν με θήσει.

νέφεσσι γειτονῶν Διός·
τὸ πᾶν δ' ἄφαντος
ἀμπετὴς αἰόλος
κόνις ἄτερθε πτερύγων ὀροίμαν.

ἄφυκτον δ' οὐκέτ' ἂν πέλοι κακόν. ἀντιστρ. α'.
κελαινόχρως δὲ πάλλεταί μου καρδία.
πατρὸς σκοπαὶ δέ μ' εἷλον· οἴχομαι φόβῳ.
θέλοιμι δ' ἂν μορσίμου
βρόχου τυχεῖν ἐν ὀρκάναις,
πρὶν ἄνδρ' ἀπευκτὸν
τῷδε χριμφθῆν χροΐ·

788. *νέφεσσι*] ὡς φυγάδεσσιν 1054. Πρὸς τὸν ἐπικὸν τοῦτον τύπον πρβ. ὅσσας Πέρσ. 866, πέλασσον Σοφ. Φιλ. 1163, μέσσος Ο. ἐ. Κ. 1247, Τραχ. 635, Ἀντ. 1223 καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ. — *γειτονῶν*: ἡ μετοχὴ μεθαρμόζεται πρὸς τὸ *καπνός*, ὡς Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1081 εἴθ' ἀελλαία ταχύρρωστος πελειὰς αἰθερίας νεφέλας κύρσαιμ' αὐτῶν ἄνωθεν αἰωρήσασα τοὐμὸν ὄμμα πρὸς τὸ πελειάς.

789. κέ. «Σχολ. «μεταβληθείην μὴ εἰς πτηνὸν (ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄτερθε πτερύγων 791), ἀλλ' εἰς ἄψυχόν τι». — *ἀμπετής*: εἰς αἰθέρα ἀναπτάς (ἀναπτάμενος). — *αἰόλος κόνις*: ὡς αἰόλος κόνις. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 481 λιγνὺν μέλαιναν, αἰόλην πυρὸς κάσιν, ἔνθα ὁ Σχολ. «τὴν εὐκίνητον καὶ ταχεῖαν», Ὁμ. Ἰλ. 19, 404 πόδας αἰόλος ἵππος. Περὶ τοῦ ἐλλείποντος ὡς πρβ. σημ. εἰς 110 κέ., 449 κέ. καὶ Πέρσ. 88 κέ. Ὁμοίαις εὐχαῖς φιληδεῖ μάλιστα ὁ Εὐριπίδης, οἷον Ἱππ. 732 ἠλιβάτοις ὑπὸ κευθμῶσι γενοίμαν χθονὸς ἤ πτεροῦσσαν ὄρνιν θεός ἔν με ποταναῖς ἀγέλαις θείη, 1290 κέ., Ἴων. 796 ἀν' ὑγρὸν ἀμπταίην αἰθέρα πόρσω γαίας Ἑλλανίας, 1238, ἀποσπ. 781, 51 ποῖ πόδα πτερόεντα καταστάσω; ἀν' αἰθέρ' ἤ γᾶς ὑπὸ κεῦθος ἄφαντον ἐξαμαυρωθῶ; καὶ ἄλλοθι.

791. *κόνις*] ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 1118.

792. *ἄφυκτον . . κακόν*] Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ φύγωμεν τὸ κακὸν ἤτοι τοὺς γάμους πρὸς τοὺς Αἰγυπτιάδας.

793. *κελαινόχρως*] Σχολ. «ἀντὶ τοῦ τεταραγμένη· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἥτις ἐν τῷ ταράσσεσθαι μελαίνεται». Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἀναμιμνήσκει ἡ λέξις τὸ ὁμηρικὸν φρένες ἀμφιμέλαιναι. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 117 μελαγχίτων φρήν, ἔτι δὲ καὶ Κριτ. ἐπισημ.

794. Σχολ. «προσκοπήσας ὁ πατὴρ καὶ σημάνας ἐτάραξεν ἡμᾶς». Τὸ *εἷλον* σημαίνει τι μᾶλλον τῆς ταραχῆς, ἤτοι ὤλεσαν καὶ ἐφόνευσαν. — *σκοπαί*: κεῖται ἐνταῦθα ἄλλως ἤ 721, σημαῖνον τὴν πρᾶξιν ἤτοι τὴν ἐπισκόπησιν.

795 κέ. *μορσίμου*] Σχολ. «μόρον μοι ἐπάγοντος». — *ὀρκάναις*: περὶ τῶν ἀγχόντων σχοινίων. Πρβ. Ἡσύχ. «ὀρκάνη· ἔνιοι κρεμάστραν. ἄλλοι σαργάνην». Καὶ ἐνταῦθα παρεδόθη *σαργάναις*, ἀλλὰ *σαργάναις* ἐναντιοῦται τῷ μέτρῳ.

797. *ἀπευκτόν*] Ἡσύχ. «ἀπευκτόν· μισητόν».

798. *χριμφθῆν*] χριμφθῆναι = προσπελασθῆναι. Περὶ τῆς ἀποκοπῆς

πρόπαρ θανούσας Ἀΐδας ἀνάσσοι.

πόθεν δέ μοι γένοιτ' ἂν αἰθέρος θρόνος, στροφ. ϛ'.
πρὸς ὃν κύφελλ' ὑδρηλὰ γίγνεται χιών,
ἢ λισσὰς αἰγίλιψ ἀπρόσ-

ταύτης ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 1070. Ἡ ῥῆσις *χριμφθῆν χροΐ* (=συγχρωτισθῆναι) δηλοῖ τὴν μεγίστην ἀποστροφὴν καὶ ἀπέχθειαν. Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 497 φεῦ . . τῶνδε γονάτων, ὡς μάτην κεχρώσμεθα κακοῦ πρὸς ἀνδρός.—*τῷδε χροΐ*: τῷ ἐμῷ σώματι, δεικτικῶς.

799. *θανούσης* (μου) *ἀνάσσοι*] Μᾶλλον ὁ Ἅδης ἢ εἷς τῶν υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου εἴη ὁ κύριός μου.— *πρόπαρ*: πρότερον, ἤτοι πρὶν συμβῇ τὸ *χριμφθῆν* (798), εἴη ἄρχων ἐμοῦ ὁ Ἅδης. Πρβ. Χο. 366 πάρος δ' οἱ κτανόντες νιν οὕτως δαμῆναι, καὶ κατωτέρω 812 ἐλθέτω μόρος πρὸ κοίτας γαμηλίου τυχών.

800. *πόθεν γένοιτ' ἂν*] Ἐκφράζει εὐχὴν (εἴθε γένοιτό ποθεν), οἵαν πολλάκις τὸ πῶς ἂν καὶ τίς ἂν μετὰ εὐκτικῆς. Πρβ. Ἀγ. 627 πῶς δῆτ' ἂν εἰπὼν κεδνὰ τἀληθῆ τύχοις, 1449 τίς ἂν ἐν τάχει . μόλοι κτέ., Σοφ. Ἠλ 660 πῶς ἂν εἰδείην σαφῶς, 1103 τίς οὖν ἂν ὑμῶν τοῖς ἔσω φράσειεν ἂν κτέ. καὶ πλείονα παραδείγματα παρ' Εὐριπίδῃ. —*αἰθέρος θρόνος*: πρβ. Εὐμ. 808 ἕδρας τε καὶ κευθμῶνας ἐνδίκου χθονός, Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 45 ἕδρα γῆς τῆσδε, Φιλ. 17 ἡλίου διπλῆ . . ἐνθάκησις, Εὐρ. Ἑλ. 797 τάφου τοῦδ' ἀθλίους ἕδρας. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. τὸν Σιβυλλιακὸν χρησμὸν παρὰ Πλουτ. Δημοσθ. 19 τῆς ἐπὶ Θερμώδοντι μάχης ἀπάνευθε γενοίμην αἰετὸς ἐν νεφέεσσι καὶ ἠέρι θηήσασθαι.

801. *πρὸς ὃν*]=ἐν ᾧ, ὡς Χο. 903 πρὸς αὐτὸν τόνδε σε σφάξαι θέλω. — *κύφελλα*: Ἡσύχ. «κύφελλα· τὰ νέφη . . ὀμίχλη». Ἡ λέξις ἀπαντᾷ παρὰ Καλλιμάχῳ καὶ Λυκόφρονι, ἐτέθη δὲ ἐνταῦθα ἐν τῷ κειμένῳ ὑπὸ τοῦ Dindorf ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *νέφη δ'*. Ἕτεροι γράφουσι: *νεφῶν ὑδρηλὰ* (nubium aquosa) ἢ *νέφη δίυγρα*. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ *τὰ κῆλ' ὑδρηλὰ* ἢ κατὰ τὸν Ἡσύχ. «ὑδρηλοί· κάθυδροι» *νέφη κάθυδρα* ἢ νὰ ἀναστρέψῃ σὺν τῷ Porson τὴν τάξιν τῶν λέξεων γράφων: *χιὼν ὑδρηλὰ γίγνεται νέφη*, ὥστε ἀσφαλὴς διόρθωσις εἶναι δύσκολον νὰ ἐξευρεθῇ. Λίαν δὲ προσφόρως εἰκάζει ὁ Burges *πήγνυται* ἀντὶ τοῦ *γίγνεται*.

802. κέ. *λισσὰς . . πέτρα*] Διὰ τῶν ἐπαλλήλων ἐπιθέτων ἐξαίρουσιν αἱ παρθένοι οὐχὶ ἄνευ τινὸς ἡδονῆς τὰς εἰς τὴν πτῶσιν προσφόρους ἰδιότητας τῆς ὑπερυψήλου πέτρας. Πρβ. Ἀγ. 202 πνοαὶ δ' ἀπὸ Στρυμόνος μολοῦσαι, κακόσχολοι, νήστιδες, δύσορμοι, βροτῶν ἄλαι, νεῶν τε καὶ πεισμάτων ἀφειδεῖς, Πέρσ. 638 βάρβαρα σαφηνῆ . . τὰ παναίολ' αἰανῆ δύσθροα βάγματα. — *λισσὰς . . πέτρα*: ὡς Εὐρ. Ἀνδρομ. 533 λισσάδος πέτρας καὶ Ὁμ. Ὀδ. 3,293 λισσὴ πέτρη. Πρβ. Ἡσύχ. «λισσόν· ἀπότομον, ὑψηλόν» καὶ Πλούτ. Κράσσ. 9 κρημνοὺς ἀποτόμους καὶ λισσάδας.— *αἰγίλιψ* (ἀπορρὼξ καὶ ἀπρόσβατος): ὁμηρικὸν ἐπίθετον ἀμφιβόλου παραγωγῆς. Ἡ ἐτυμολογία τοῦ Εὐσταθίου 733, 35 «ἥτις διὰ τὸ τοῦ ὕψους δυσανάβατον καὶ ὑπὸ αἰγὸς λείπεται» ἐξελέγχεται γελοία.—*ἀπρόσδεικτος*: ἣν οὐδεὶς δύναται δεῖξαι, ἀφανὴς καὶ δυσθεώρητος διὰ τὸ ὕψος τῆς τὰ νέφη καθικνουμένης κορυφῆς αὐτῆς. Ὁμοίως λέγει περὶ τοῦ ὄρους Ἄτλαντος ὁ Ἡρόδοτος 4, 184 ὑψηλὸν οὕτω, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι.— *οἰόφρων*: κατὰ προσωποποιίαν μονότροπος, μονόφρων, μονήρης καὶ

δειχτος οἰόφρων κρεμὰς
γυπιὰς πέτρα, βαθὺ
πτῶμα μαρτυροῦσά μοι,
πρὶν δαΐκτορος βίᾳ
καρδίας γάμου κυρῆσαι.

κυσὶν δ' ἔπειθ' ἕλωρα κἀπιχωρίοις   ἀντιστρ. ϛ'.
ὄρνισι δεῖπνον οὐκ ἀναίνομαι πέλειν.
τὸ γὰρ θανεῖν ἐλευθεροῦ-
ται φιλαιάκτων κακῶν·
ἐλθέτω μόρος πρὸ κοί-

ὑπερήφανος ἐπὶ τῷ ἐρήμῳ αὐτῆς ὕψει, μόνος. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις χαρακτηρίζει τὴν τῆς φύσεως ἔννοιαν τοῦ ποιητοῦ. — *κρεμάς*: κρεμαμένη καὶ κατάντης.— *γυπιάς*: ἐν ᾗ οἱ γῦπες ὀκλάζουσιν καὶ οἰκοῦσιν. Πρβ. Plin. H. N. 10, 6 volturum praevalent nigri. Nidos nemo attingit . . nidificant in excelsissimis rupibus καὶ Ἀριστοτ. λέγοντα (ἱστ. ζ. 9, 11) ὅτι ὁ γὺψ τίκτει ἐν πέτραις ἀπροσβάτοις.

805. *βαθὺ πτῶμα μαρτυροῦσά μοι*] βαθεῖαν πτῶσιν ἐγγυωμένη μοι. Ἕτεροι ἑρμηνεύουσιν: οὖσα μάρτυς τῆς εἰς τὰ βάθη πτώσεώς μου παραβάλλοντες Ἀγ. 1316 θανούσῃ μαρτυρεῖτέ μοι τόδε.

806 κἑ. *πρὶν . . κυρῆσαι*] πρὶν τυχεῖν (ἐμὲ) παρὰ τὴν θέλησίν μου (βίᾳ καρδίας) γάμου προξένου θρήνων καὶ κοπετῶν ἤτοι πολυπενθοῦς καὶ δυστυχοῦς. Περὶ τῆς σημασίας ταύτης τοῦ *δαΐκτωρ* ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 899 κἑ. Ὅθεν οὐχὶ ὀρθῶς ἑρμηνεύει ὁ Σχολ. «τοῦ γάμου δαϊκτῆρος τῆς καρδίας μου», διότι τὸ *καρδίας* συνάπτεται τῷ *βίᾳ*, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 599 βίᾳ φρενῶν. Περὶ τοῦ καρδίας ἔπιθι σημ. εἰς 74.

808 κἑ. *ἔπειτα*] Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κρημνοῦ πτῶσίν μου.— *ἕλωρα*: Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 24, 292 ἐν πόντῳ φάγον ἰχθύες, ἢ ἐπὶ χέρσου θηρσὶ καὶ οἰωνοῖσιν ἕλωρ γένετ', Σοφ. Αἴ. 830 κυσὶν πρόβλητος οἰωνοῖς θ' ἕλωρ, Ἐτυμ. Μ. 332, 57 «τὸ ἕλκυσμα καὶ σπάραγμα . . τὸ τῶν κυνῶν ἕλκυσμα». Ὁ πληθυντικὸς *ἕλωρα* κεῖται ὡς ἑλώρια Ὁμ. Ἰλ. 1, 4 αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν οἰωνοῖσί τε πᾶσι. — *οὐκ ἀναίνομαι πέλειν*: προθύμως γίνομαι. Πρβ. Ἀγ. 1652 οὐκ ἀναίνομαι θανεῖν.

810 κἑ. *ἐλευθεροῦται*] Σχολ. «ἀντὶ τοῦ ἐλευθεροῖ». Ἐὰν τὸ κείμενον μὴ ᾖ ἐφθαρμένον, τὸ *ἐλευθεροῦται* ὀφείλει νὰ ἐκληφθῇ ὡς ῥῆμα ἀποθετικόν. Ὁ Schütz εἰκάζει: τῷ *γὰρ θανεῖν ἐλευθεροῦμαι*, πολλῷ δὲ ἐγγύτερον κεῖται *τὸ γὰρ θανεῖν ἐλευθεροῖ τοι*. Διὰ τοῦ *τοι* προσλαμβάνει ἡ ῥῆσις καθολικὴν ἔννοιαν. Πρβ. Προμ. 775, ἀπόσπ. 255, 533, Σοφ. ἀπόσπ. 636 ἀλλ' ἔσθ' ὁ θάνατος λῷστος ἰατρὸς νόσων, Τραχ. 1173, Ἠλ. 1170, Ο. ἐ. Κ. 955, Εὐρ. Ἡρακλεῖδ. 595 τὸ γὰρ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται, Ἱππ. 1373, Ὀρ. 1522 καὶ ἀπόσπ. 449.— *φιλαιάκτων*: ἔπιθι σημ. εἰς 70 φιλόδυρτος.

812 κἑ. *ἐλθέτω μόρος*] Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 1329 ἴτω ἴτω, φανήτω μόρων ὁ κάλλιστ' ἔχων ἐμοὶ τερμίαν ἄγων ἁμέραν.— *τυχών*: Σχολ. «ἐμοῦ δηλονότι». Πολλῷ μᾶλλον δὲ κεῖται ἐνταῦθα τὸ

τας γαμηλίου τυχών.
ἢ τίν' ἀμφυγᾶς πόρον
τέμνω γάμου λυτῆρα ;

ἴυζε δ' ὀμφὰν ὀρθίαν — στροφ. γ'.
μέλη θεοῖσι λιτανά,
τέλεα δὲ πῶς πελόμενά μοι
λύσιμα μαχᾶν ; ἔπιδε πάτερ,
βίαια μὴ φαιδροῖς ὁρῶν
ὄμμασιν ἐνδίκοις. σεβί-
ζου δ' ἱκέτας σέθεν, γαι-
άοχε παγκρατὲς Ζεῦ.

γένος γὰρ Αἰγύπτιον ὕβριν — ἀντιστρ. γ'.

τυχών ὡς Πέρσ. 708 ἀνθρώπεια δ' ἄν τοι πήματ' ἂν τύχοι (συμβαίη) βροτοῖς, Προμ. 362 θέλοιμ' ἂν ὡς πλείστοισι πημονὰς τυχεῖν. Πρβ. 799.

814 κἑ. Ἢ τίνα ὁδὸν τῆς ἐκφυγῆς καὶ τῆς τοῦ γάμου ἀπαλλαγῆς ὀφείλω νὰ τέμω ; Πρὸς τὸ *πόρον τέμνειν* πρβ. *ὁδὸν τέμνειν*, Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 1099 διὰ μέσου γὰρ αἰθέρος τέμνων κέλευθον κτἑ., Εὐρ. Ῥῆσ. 422 εὐθεῖαν λόγων τέμνων κέλευθον.

816. Ἐν τῇ παρούσῃ ἀμηχανίᾳ αὐτῶν οὐδαμοῦ ἐνορῶσαι αἱ παρθένοι σωτηρίαν καὶ βοήθειαν ἀποτείνουσι πάλιν πρὸς τὸν Δία θρήνους.— *ἴυζε δ' ὀμφάν*: πρβ. Πέρσ. 283 ἴυζ' ἄποτμον . . βοάν. — *ὀρθίαν*: περὶ τοῦ ὀξέος καὶ ὑψηλοῦ ἤχου τῆς βοῆς, ὡς Πέρσ. 392 ὄρθιον δ' ἅμα ἀντηλάλαξε νησιώτιδος πέτρας ἠχώ, Χο. 747 ὀρθίων κελευμάτων.

817. *μέλη λιτανὰ*] μελῳδίας (θρηνῳδίας) λιτανευτικάς, ἐν παραθέσει πρὸς τὸ *ὀμφὴν ὀρθίαν*. Πρβ. Σχολ. « ἐπεξηγήσατο ὀμφάν· ἑαυταῖς δὲ παρακελεύονται ». — *λιτανά*: Σχολ. « λιτανευτικά ». Πρβ. Ἑ. ἑ. Θ. 99 λιτανά.— *θεοῖσι*: ἤρτηται ἐκ τοῦ ἴυζε. Πρβ. 884 ἴυζε καὶ λάκαζε καὶ κάλει θεούς.

818 κἑ. Αἵτινες ὅμως πῶς δύνανται νὰ ἐκπληρωθῶσι καὶ ἀπαλλάξωσι τῶν μαχῶν; Ἐν τῷ ἀπελπισμῷ δὲν πιστεύουσιν αἱ παρθένοι, ὅτι δύνανται νὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ δεήσεις αὐτῶν, τοῦ εἰς μάχην ἑτοίμου στρατοῦ ὄντος ἐγγύς.— *ἔπιδε*: ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἑ. Θ. 472.

820 κἑ. Ἔπιδε τὰς βιαιότητας οὐχὶ ἐν φαιδρᾷ ὄψει τῶν δικαίων ὀφθαλμῶν σου. Πρβ. φαιδροῖσι . . ὄμμασι Ἀγ. 525.

822 κἑ. *σεβίζου*] ὡς 649 αἰδοῦνται ἱκέτας Διός. Ἡ λέξις ἐξαναγκάζει πως τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον θεὸν εἰς ἀκρόασιν τῶν ἱκεσιῶν αὐτῶν. — *γαιάοχε παγκρατές*: Σχολ. « ὁ πάσης γῆς κρατῶν Ζεῦ ». Ἡ μία αὕτη ἰδιότης ἐχωρίσθη εἰς δύο αὐτοτελεῖς ἰδιότητας.— *γαιάοχος*: Ἡσύχ. « ὁ τὴν γῆν συνέχων ».

824 κἑ. *γένος Αἰγύπτιον*] γένος τοῦ Αἰγύπτου, ὡς Κρόνιε παῖ Προμ. 600. — *ὕβριν δύσοιστον*: ἀφόρητον καὶ μὴ ἀνεκτὸν κατὰ τὴν ὕβριν. — Ἐὰν τὸ κείμενον μὴ ᾖ ἐφθαρμένον, τότε ἡ ἐλ-

δύσοιστον ἀρσενογενὲς
μετά με δρόμοισι διόμενοι
φυγάδα μάταισι πολυθρόοις
βίαια δίζηνται λαβεῖν.
σὸν δ' ἐπίπαν ζυγὸν ταλάν-
του. τί δ' ἄνευ σέθεν θνα-
τοῖσι τέλειόν ἐστιν;

λειψις τῆς πρὸς τὴν στροφὴν μετρικῆς συμφωνίας τοῦ *Αἰγύπτιον* δύναται νὰ συγχωρηθῇ διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος.— *ἀρσενογενές*: πρβ. 32 ἀρσενοπληθῆ δ' ἑσμὸν ὑβριστὴν Αἰγυπτογενῆ.

826 κέ. *μεταδιόμενοι* (Σχολ. «διώκοντες») *δίζηνται* (ζητοῦσιν)] διότι *Αἰγύπτιον γένος* κείμενον κατὰ σύνεσιν σημαίνει οἱ Αἰγύπτου παῖδες. — *δρόμοισι*: δρομαίως διώκοντες.—*φυγάδα*: φυγοῦσαν. — *μάταισιν*: Σχολ. «ταῖς ζητήσεσιν». Πρβ. ματεύω. — *πολυθρόοις*: ταραχώδεσι, κατὰ μεταφορὰν τῶν ἐν βοῇ καὶ ὑλακαῖς τῶν κυνῶν διωκόντων τὰ θηρία κυνηγῶν. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ *μάταισι πολυδρόμοις*, μᾶλλον δὲ *μάταισι πολυπλάνοις*. — *βίαια*: ἐπιρρηματικῶς = βιαίως.—*δίζηνται*: ἐπικὴ λέξις.

829. *σὸν ζυγὸν ταλάντου*] = σοῦ ζυγὸν ταλάντου, διότι *ζυγὸν ταλάντου* ἀποτελεῖ ἑνιαίαν ἔννοιαν. Πρὸς τὸ *ταλάντου* πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 8, 69 καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα, 16, 658 γνῶ γὰρ Διὸς ἱρὰ τάλαντα, 19, 223 κλίνῃσι τάλαντα Ζεύς, Θεόγν. 157 Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως. — *ἐπίπαν*: Σχολ. «ἴσον ἐπὶ πάντων». Περὶ τοῦ ἐπιθέτου τούτου ἔπιθι σημ. εἰς Πέρσ. 43. Ὁ δὲ ζυγὸς τῆς πλάστιγγός σου ἴσος ἐπὶ πάντων κεῖται ἐν τῇ χειρί σου, ἤτοι ἡ τύχη πάντων ζυγοστατεῖται ἴσως ὑπὸ σοῦ, ἀπὸ τῆς βουλῆς σου ἤρτηται ἡ τύχη πάντων.

830 κέ. Πρβ. Ἀγ. 1488 τί γὰρ βροτοῖς ἄνευ Διὸς τελεῖται;

832 - 1028 *τέταρτον ἐπεισόδιον*: 1ον) Αἱ Δαναΐδες ἰδοῦσαι μετὰ τρόμου τὸν προσερχόμενον κήρυκα καταφεύγουσιν εἰς τὸν βωμόν. Ὁ κῆρυξ ἐλθὼν ὀνειδίζει ταῖς παρθένοις (832-855). 2ον) Κομμὸς (856-921), ταραχώδης σκηνή, ἐν ᾗ ὁ κῆρυξ τῶν Αἰγυπτιαδῶν ἐν ἀπειλαῖς καὶ βίᾳ προτρέπει τὰς Δαναΐδας νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ εἰς τὰ πλοῖα. 3ον) Ὁ βασιλεὺς ἀποπέμπει τὸν κήρυκα, κηρύσσοντα πρὸ τῆς ἀπελεύσεως αὐτοῦ τὸν πόλεμον. Ὁ βασιλεὺς λέγει ταῖς Δαναΐσιν νὰ κατοικήσωσιν ὅπου τῆς πόλεως ἤθελον (922-976). 4ον) Αἱ Δαναΐδες θέλουσι νὰ ἐρωτήσωσι περὶ τούτου τὸν ἑαυτῶν πατέρα καὶ κελεύουσι τὰς ἑαυτῶν θεραπαινίδας νὰ ταχθῶσι περὶ αὐτὰς (977-990). 5ον) Ὁ Δαναὸς ἔρχεται φέρων φρουράν, ἵνα ἀγάγῃ τὰς θυγατέρας εἰς Ἄργος (991-1028). — Τὸ μέρος 832-913 παρεδόθη ἐν λίαν ἐφθαρμένῃ καταστάσει, ὥστε πολλαχοῦ μόλις ἡ ἔννοια τοῦ ἀρχεγόνου κειμένου δύναται νὰ εἰκασθῇ. Πλὴν Περσ. 678-680 ἐν παντὶ τῷ Αἰσχύλῳ οὐδὲν εὐτυχῶς χωρίον ὑπάρχει ἔχον οὕτως ἐφθαρμένον κείμενον. Ἡ αἰτία τούτου ἀνάγεται κυρίως εἰς τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ὥστε συνάγεται ἐκ τούτου, ὅτι τὰ δύο ταῦτα δράματα δὲν διεσκευάσθησαν, ὥσπερ τὰ λοιπά. Πρβ. Wecklein, Ueber die Textüberlieferung des Aeschylos ἐν τοῖς Sitzungsb. der Münch. Akad. d. Wiss. 1888 τόμ. 2 σελ. 347 καὶ ἑξῆς.

1 Ο' ό ό ά ά ά.
ὅδε μάρπτις νάϊος γάϊος.
2 τῶν πρό, μάρπτι, κάμνοις.
3 ἰὼ ἐν ὀφθαλμοῖς κλίμακας ναΐας
ἰδοῦσα νῦν βοὰν ἀμφαίνω.
4 ὁρῶ τάδε φροίμια [πράξαν] πόνων
βιαίων ἐμῶν. ἠὲ ἠέ.
5 βαῖνε φυγᾷ πρὸς ἀλκάν·

832 κέ. Ὥσπερ ἡ μὴ στροφικὴ καὶ ἀντιστροφικὴ κατασκευὴ τοῦ χορικοῦ τούτου, οὕτω καὶ ἡ ἔννοια μηνύει, ὅτι εἷς χορευτὴς ἢ συζυγία δυοῖν κατὰ διαδοχὴν διαλέγεται. Ἀλλ' ὅμως οὐ μόνον περὶ τοῦ κειμένου, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐκτάσεως ἑκάστου μέρους τοῦ χορευτοῦ οὐεδμία ἀσφάλεια ὑπάρχει. Μόνον παραδείγματος χάριν ἐτέθησαν ἐν τῷ κειμένῳ ἀριθμοί. Εἰς τὰς ἐν ἀρχῇ ἐπιφωνήσεις σημειοῦται ὁ Σχολ. «ταῦτα μετά τινος πάθους ἀναβοῶσιν, ἐξ ἀπόπτου τοὺς Αἰγυπτιάδας ἰδοῦσαι». Ἴσως τὸ πρῶτον δύο Δαναΐδες μνήμονες τοῦ κελεύσματος τοῦ Δαναοῦ (733, 738 κέ., 781) ἀνέβησαν τὸν βωμόν, ἔνθεν προσέβλεπον τὴν θάλασσαν, αἱ δὲ ἄλλαι ἠκολούθησαν εἶτα αὐταῖς ἀνὰ δύο.

833 κέ. *ὅδε μάρπτις*] Περὶ τοῦ μετὰ ταῦτα φαινομένου κήρυκος. Σχολ. «ὁ ἐλθὼν ἐπὶ τὸ μάρψαι ἡμᾶς» ἀκριβέστερον τοῦ Ἡσυχ. «μάρπτις· ὑβριστής». — *νάϊος, γάϊος*: Σχολ. «ὁ πρώην μὲν ἐπὶ νηός, νῦν δὲ ἐπὶ γῆς γεγονώς». Διὰ τῆς ῥήσεως ταύτης δηλοῦται ἡ ταχύτης. Ἰδοὺ ὁ ἅρπαξ νῦν ἔτι ἐν τῷ πλοίῳ καὶ νῦν ἤδη ἐν τῇ γῇ.

836. *τῶν . . κάμνοις*] Σχολ. «πρότερον θάνοις, ὦ μάρπτι, πρὶν ἡμᾶς συλλαβεῖν». Ὅθεν τὸ *πρὸ τῶν* ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν τῷ *μάρπτις* περιεχομένην ἔννοιαν: ἔρχεσαι, ἵνα συλλάβῃς ἡμᾶς· πρότερον εἴθε νὰ ἀποθάνῃς, ὦ θέλων νὰ συλλάβῃς.

837 κέ. Οἴμοι· ἰδίοις ὄμμασιν εἶδον τὰς πρὸς ἀπόβασιν χρησίμους ναυτικὰς κλίμακας καὶ ἐκπέμπω διὰ τοῦτο μεγάλην φωνὴν πρὸς βοήθειαν. Σχολ. «οὐκέτι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀκούσασα, ἀλλ' αὐτόπτης γενομένη βοῶ». Πρὸς τὸ *ἐν ὀφθαλμοῖς ἰδοῦσα* πρβ. *ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν* Σοφ. Ἀντ. 764, ἐν ὄμμασιν ὁρᾶν Τραχ. 241. — *κλίμακας*: Πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1351 οἳ δὲ κλίμακας πόντῳ διδόντες τοῖν ξένοιν (πρὸς ἐπίβασιν). — *βοὴν ἀναφαίνω*: πρβ. Εὐμ. 572 σάλπιγξ . . ὑπέρτονον γήρυμα φαινέτω στρατῷ, Σοφ. Φιλ. 201 προυφάνη κτύπος, Ἀντ. 621 κλεινὸν ἔπος πέφανται.

841 κέ. Ὁρῶ ἐν τούτοις τὸ προοίμιον (τὴν ἀρχὴν) τῆς κατ' ἐμοῦ βιαιοπραγίας. Πρὸς τὸ *φροίμια* πρβ. Ἀγ. 1214 ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνων στροβεῖ ταράσσων φροιμίοις. Τοῦ ἀνωφελοῦς καὶ ἀχρήστου *πράξαν* οὐδεμία διόρθωσις εὑρέθη. Ἡ γραφὴ τοῦ Turnebus *πρόξενα* οὐδεμίαν δυσχέρειαν ποιεῖται ἐκποδών, ὁ δὲ Hermann ἐξήλειψε τὸ *πράξαν*, ὅπερ προῆλθεν ἴσως ἐκ τοῦ *ἄρξαντα*, ὄντος γλωσσήματος τοῦ *φροίμια*. Ἡ ἀπόβασις τοῦ κήρυκος εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν βιαίων τῶν Δαναΐδων δυστυχημάτων ἤτοι τῶν ἀπειλῶν τοῦ κήρυκος (852 κέ.).

845. *βαῖνε*] Οὕτω βοᾷ τὸ παρατελευταῖον ἴσως ζεῦγος τοῦ χοροῦ πρὸς τὸ κάτωθεν τοῦ βωμοῦ ὑπολειπόμενον τελευταῖον ζεῦγος. — *πρὸς ἀλκάν*: Σχολ. «πρὸς τὴν τῶν θεῶν ἀλκήν» ἤτοι τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν. Πρβ. 739 ἀλκῆς τῆσδε.

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

βλοσυρόφρονα χλιδᾷ
δύσφορα ναὶ κὰν γᾷ.
6 γᾶς ἄναξ, προτάσσου.

ΚΗΡΥΞ.

σοῦσθε σοῦσθ' ἐπὶ βᾶ-
ριν ὅπως ποδῶν.
ὀκνεῖν ὀκνεῖν
τιλμὸν τιλμὸν καὶ στιγμὸν
πολύαιμον φόνιόν τ'
ἀποκοπὰν κρατός.
σοῦσθε σοῦσθ' ὀλοαὶ μέγ' ἐπ' ἄμαλα.

ΧΟΡΟΣ.

εἶθ' ἀνὰ πολύρυτον στροφ. α'.

846 κέ. Τὸ ἀσύνδετον ἐν τῇ αἰτιολογίᾳ (βλοσυρόφρονα γάρ).— *βλοσυρός*, *βλοσυρῶπις*: εἶναι ὁμηρικαὶ λέξεις. Πρβ. Ἡσύχ. «βλοσυρόν· φοβερόν, καταπληκτικόν». Ἡ ἔννοια οὖσα γενικὴ προσλαμβάνει διὰ τοῦ *ναὶ* τοπικὸν χαρακτῆρα. Τὸ ἐν τῇ ἑαυτοῦ τρυφῇ ἄγρια καὶ φοβερὰ φρονοῦν εἶναι ἀφόρητον ἔν τε τῇ θαλάσσῃ καὶ τῇ γῇ καὶ πανταχοῦ ὀφείλει τις νὰ ἀποφύγῃ αὐτό. —*ναὶ κὰν γᾷ*=ἐν ναῒ καὶ ἐν γᾷ. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 734 Δελφῶν κἀπὸ Δαυλίας. Ἀντ. 1176 πότερα πατρῴας ἢ πρὸς οἰκείας χερός; Εὐρ. Φοιν. 361 τάρβος ἐς φόβον τ' ἀφικόμην καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 495.

848. Ἄναξ τῆς χώρας, ὑπερμάχησον ἡμῶν. Σχολ. «ὦ Πελασγέ, πρὸ ἡμῶν παράταξαι».

849 κέ. Ἡσύχ. «σοῦσθε· ἴτε, ὁρμᾶτε».— *βᾶριν* = πλοῖον. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 556.— *ὅπως ποδῶν*: Σχολ. «ὡς ἔχετε τάχος ποδῶν». Πρβ. Ἡρόδ. 6, 116 ὡς ποδῶν εἶχον ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ, Πλάτ. Γοργ. σελ. 507 D ἀκολασίαν φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν. Ἡ ἔλλειψις τοῦ *ἔχετε* εἶναι ἀσυνήθης.

851 κέ. *ὀκνεῖν*: κεῖται προστακτικῶς: Ἀναμείνατε τιλμὸν τῶν τριχῶν καὶ πολὺ αἷμα προξενοῦντα νυγμὸν καὶ θανατηφόρον (φονικὴν) ἀποκοπὴν τῆς κεφαλῆς.— *στιγμόν*: μάλιστα τὰς τῶν παρειῶν ἀμυχάς.

855. *μέγ' ὀλοαί*] = ὀλοώταται, ὀλεθριώταται. Πρβ. 147 σεμνᾶς μέγα. — *ἄμαλα*: ναῦν (ἀπὸ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς ἄμαλς). Ἡσύχ. «ἄμαλα· τὴν ναῦν, ἀπὸ τοῦ ἀμᾶν τὴν ἅλα. Αἰσχύλος Πρωτεῖ σατυρικῷ». Ἡ λέξις εἶναι ἀγνώστου καταγωγῆς.

856 - 921 *κομμός*, ἐν ᾧ αἱ ῥήσεις τοῦ κήρηκος ἐν τῷ πρώτῳ στροφικῷ συστήματι εἶναι μελικαί, ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ ἀποτελοῦνται ἐκ τριῶν, ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ ἐκ δύο τριμέτρων. Τὰ τρία πρῶτα στροφικὰ συστήματα ἐξαγγέλλουσιν, ὡς φαίνεται, οἱ τρεῖς στοῖχοι, τὰ δὲ ἐφύμνια 900-903, 910-913 καὶ τὸ τέταρτον στροφικὸν σύστημα σύμπας ὁ χορός.

856 κέ. *πολύρυτον*] πολυκύμαντον. Ἡ κίνησις τῶν ἁλμυρῶν κυμάτων ὤφελε νὰ συντελέσῃ εἰς καταστροφήν.— *ἁλμήεντα πόρον*: ἁλμυρόν, θαλάσσιον πόρον, θάλασσαν. Ἐπειδὴ ἐν τῷ *ἁλμήεντα* ἀντιστοιχεῖ σπονδεῖος εἰς δάκτυλον τῆς ἐν στίχῳ 867 λέξεως, ὁ

ἁλμήεντα πόρον
δεσποσίῳ ξὺν ὕβρει
γομφοδέτῳ τε δόρει διώλου. 859
κελεύω βίας σε μεθέσθαι 862
γλίχαρ, φρενὸς ἄταν. 863

ΚΗΡΥΞ.

δίαιμόν σ᾽ ἐς ἄμαλ᾽ ἥσω σύδην· 860
ἀπιτέ᾽, ἀπιτέα. 861
ἰὼ ἰώ, 863
λεῖφ᾽ ἕδρανα, κί᾽ ἐς δόρυ,
ἀτίετ᾽ ἀνὰ πόλιν εὐσεβῶν. 865

ΧΟΡΟΣ.

μήποτε πάλιν ἴδοιμ᾽ ἀντιστρ. α΄.
ἀλφεσίβοιον ὕδωρ,

Hermann εἴκασεν *ἁλμιόεντα*. Ἀλλ᾽ ὁ τύπος οὗτος εἶναι ἐπισφαλής.

858 κέ. *δεσποσίῳ ξὺν ὕβρει*] σὺν τοῖς ὑβρισταῖς δεσπόταις, κειμένου τοῦ ἀφῃρημένου ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου.— *ξύν*: ὡς 32. — *γομφοδέτῳ δόρει*: γομφοδέτῳ πλοίῳ. Πρὸς τὸ *γομφοδέτῳ* πρб. γομφοπαγὴς Ἀριστοφ. Βατρ. 824 καὶ ἄνω 449 γεγόμφωται σκάφος. — *διώλου*: ὁ χορὸς εὔχεται τῷ τε κήρυκι καὶ τοῖς ὑβρισταῖς αὐτοῦ δεσπόταις, τοῖς Αἰγυπτιάδαις, καταποντισμόν. — *γλίχαρ*: ἐπιθυμίαν. Κελεύω σε νὰ ἀποβάλῃς τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς βίαν, τὴν ταράττουσαν τὰς φρένας.

860 κέ. Τὸ κείμενον τῶν στίχ. τούτων εἶναι λίαν ἐπισφαλές.— *δίαιμον.. ἥσω*: αἱματόφυρτον βαλῶ σε εἰς τὸ πλοῖον.— Ἡσύχ. «σύδην· ταχέως καὶ ὁρμητικῶς».— *ἀπιτέα*: ἀντὶ *ἀπιτέον*, ὡς Σοφ. Ἀντ. 677 ἀμυντέ᾽ ἐστι, 678 ἡσσητέα καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, μάλιστα δὲ παρὰ Θουκυδίδῃ. — *λεῖφ᾽ ἕδρανα*: Σχολ. «κατάλειπε τοὺς βωμούς». *κίε* (= ἄγε, πορεύου) καὶ Πέρσ. 1069. — *ἀτίετα*: ἀναφέρεται εἰς τὸ *ἕδρανα* ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: πορεύου εἰς τὸ πλοῖον λείπουσα τοὺς τῶν θεῶν βωμούς, οἵτινες ἐν τῇ πόλει τῶν εὐσεβῶν (ἐν Αἰγύπτῳ) εἶναι ἀτίμητοι (διότι οἱ Αἰγύπτιοι τιμῶσιν ἑτέρους θεούς, καθὰ ἐπαναλαμβάνει τοῦτο ὁ κῆρυξ 904 κέ. καὶ 933). Ἐν τούτοις κεῖται ἡ ἔννοια: Ἐλθὲ εἰς τὸ πλοῖον, ὅπερ μέλλει νὰ σὲ ἀγάγῃ εἰς τὸν ἀληθῆ τόπον τῶν θεῶν: εἰς ἣν προσκολλῶνται αἱ λέξεις τοῦ χοροῦ: Μήποτε ἴδοιμι πάλιν τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καίπερ ὂν λίαν συντελεστικὸν τῇ αὐξήσει. Πρὸς τὴν παρεμπίπτουσαν πρότασιν *κί᾽ ἐς δόρυ* πρб. Εὐρ. Κύκλ. 121 σπείρουσι δ᾽, ἢ τῷ ζῶσι, Δήμητρος στάχυν;

867. *ἀλφεσίβοιον ὕδωρ*] Σχολ «τὸ ζωοποιοῦν τὰ θρέμματα ἢ ἔντιμον, μεταφορικῶς· λέγει δὲ τὸ τοῦ Νείλου». Ἕνεκα τοῦ ὁμηρικοῦ *ἀλφεσίβοιος* (ὡς προῖκα τοῖς γονεῦσιν βοῦς φέρων, Ἰλ. 18,593 παρθένοι ἀλφεσίβοιαι) ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ἐνταῦθα *ἀλδεσίβοιον* (τὴν αὔξησιν καὶ ἐπίδοσιν τῶν βοῶν προάγον). Πάντως ὀφείλει τις νὰ μὴ ἐκλάβῃ τὸ *ἀλφεσίβοιον* μεταφορικῶς (ἔντιμον). Σημειωτέον δέ, ὅτι *ἀλφεσίβοιον ὕδωρ* μετεχειρίσατο καὶ Ἀλέξ.

ἔνθεν ἀεξόμενον
ζώφυτον αἷμα βροτοῖσι θάλλει.
γεγείους ἔχω βαθυχαίους
βάθρων, γέρον, ἕδρας.

ΚΗΡΥΞ.

σὺ δ' ἐν ναΐ ναΐ βάσῃ τάχα
θέλεος ἀθέλεος.
βίᾳ βίᾳ
φροῦδα βατέα βαθμίδων,
ἀπάλαμα πρόκακα πρὶν παθεῖν.

ὁ Αἰτωλ. παρὰ Παρθεν. Ἐρωτ. 14 οὐδὲ Μελίσσῳ Πειρήνης τοιόνδ' ἀλφεσίβοιον ὕδωρ θηλήσει μέγαν υἱόν. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Πέρσ. 34 πολυθρέμμων Νεῖλος, Αἰλ. π. ζῴων 3, 33 αἱ δὲ Αἰγύπτιαι (αἶγες) ἔστιν αἳ πέντε ἀποτίκτουσι καὶ αἱ πλεῖσται δίδυμα. λέγεται δὲ αἴτιος ὁ Νεῖλος εἶναι, εὐτεκνότατον παρέχων ὕδωρ.

868. κέ. Ἐξ οὗ (ἔνθεν) ἐνδυναμούμενον (ἐπιρρωνύμενον) καὶ ζωτικὴν ἰσχὺν προσλαμβάνον (ζωογονούμενον) θάλλει τοῖς βροτοῖς τὸ αἷμα. Σχολ. «ἀρρενογόνον γὰρ τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου· ὅθεν Ζεὺς πιὼν ἔτεκεν Ἄρεα». Πρβ. Στράβ. 15 σελ. 695 καὶ τὸν Νεῖλον δ' εἶναι γόνιμον μᾶλλον ἑτέρων καὶ μεγαλοφυῆ γεννᾶν καὶ τἆλλα καὶ τὰ ἀμφίβια· τάς τε γυναῖκας ἔσθ' ὅτε καὶ τετράδυμα τίκτειν τὰς Αἰγυπτίας, Πλούτ π. Ἴσ. κ. Ὀσ. σελ. 353 Α οὐδὲν οὕτω τίμιον Αἰγυπτίοις ὡς ὁ Νεῖλος· ἀλλὰ πιαίνειν δοκεῖ καὶ μάλιστα πολυσαρκίαν ποιεῖν τὸ Νειλῷον ὕδωρ πινόμενον.

870 κέ. Τὴν ἕδραν ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ βωμοῦ ἰδιοποιοῦμαι, ὦ γέρον, ἐκ παλαιῶν χρόνων, διότι ἔχω τὸ γένος ἐκ ταύτης τῆς χώρας. Πρὸς τὸ γεγείους πρβ. Σουΐδ. «γεγεῖαι βόες· αἱ ἀρχαῖαι» καὶ Στέφ. Βυζ. «γῆ ἀπὸ γέα κρανθέν· ἀφ' οὗ τὸ γέγειος κτητικὸν πλεονασμῷ τοῦ γε». — *βαθυχαίους*: Σχολ. «βαθυχαῖος ἢ μεγάλως εὐγενής· χάοι γὰρ οἱ εὐγενεῖς», Ἡσύχ. «χάιος· ἀγαθός», Ἀριστοφ. Λυσ. 91 χαΐα ναὶ τὼ σιώ (Σχολ. «ἀντὶ τοῦ ἀγαθή», 1157 χαϊωτέραν (Σχολ. «ἀγαθωτέραν»).

873 κέ. *σὺ δὲ . . ἀθέλεος*] Ἐγὼ δὲ λέγω σοι· ταχέως θὰ μεταβῇς εἰς τὸ πλοῖον, ναὶ εἰς τὸ πλοῖον, ἑκοῦσα ἄκουσα. — *θέλεος ἀθέλεος* (= θέλουσα καὶ μὴ θέλουσα). Οἱ τύποι οὗτοι ἀπαντῶσι μόνον ἐνταῦθα. Ἡ ῥῆσις εἶναι παροιμιακή (nolens volens). Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 414 θεοῦ . . θέλοντος . . καὶ μὴ θέλοντος, Εὐρ. Ἱκ. 499 θεοῦ θέλοντος ἤν τε μὴ θέλῃ, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 1271 κἂν θέλω κἂν μὴ θέλω, Ἑκ. 566 οὐ θέλων τε καὶ θέλων (Ὁμ. Ἰλ. 4, 43 ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ), Σοφ. Φιλ. 1298 ἐάν τ' Ἀχιλλέως παῖς ἐάν τε μὴ θέλῃ, Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 981 ἄν τε βούλῃ γ' ἄν τε μή.

875 κέ. Τὸ κείμενον εἶναι ἐπισφαλές: Βίᾳ βίᾳ ὀφείλει νὰ γένηται ἡ ἀπέλευσις ἐκ τῶν βαθμίδων τῶν βωμῶν, πρὶν πάθῃς τὰ κάκιστα, ἅτινα ἀδυνατεῖς νὰ ἀποκρούσῃς, ἤτοι ἐὰν μὴ θέλῃς νὰ πάθῃς τὰς μεγίστας κακώσεις. Πρὸς τὸ *βίᾳ* (φρενῶν) πρβ. Προμ. 699 πρὸς βίαν πράσσειν τάδε. — *βατέα*: ὡς 862 ἀπιτέα. — *ἀπάλαμα*: δυσκαταπάλαιστα. Πρβ. Πινδ. Ὀλ. 1, 61 ἔχει δ' ἀπάλαμον βίον τοῦτον ἐμπεδόμοχθον. — *πρόκακα*: ὡς Πέρσ. 990 καὶ 993.

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΧΟΡΟΣ.

αἰαῖ αἰαῖ. στροφ. ϛ'.
εἰ γὰρ δυσπαλάμως σαλεύ-
ου δι' ἁλίρρυτον ἄλσος,
κατὰ Σαρπηδόνιον
χῶμα πολύψαμμον ἀλαθεὶς
ἀερίαις ἐν αὔραις.

ΚΗΡΥΞ.

ἴυζε καὶ λάκαζε καὶ κάλει θεούς.
Αἰγυπτίαν γὰρ βᾶριν οὐχ ὑπερθορῇ,
ἄχουσα καὶ πικρότερον οἰζύος νόμον.

879 κἑ. Εἴθε ἀμήχανος νὰ ἐκλυδωνίζου ἐν τῷ θαλασσίῳ ἄλσει, ἐν τῷ Σαρπηδονίῳ τύμβῳ, τῷ ἀμμώδει, πλανώμενος ἐν ὁμιχλώδει ἀέρι.— *σαλεύου* (ἐσαλεύου): περὶ τῆς ἐλλειπούσης αὐξήσεως ἔπιθι σημ. εἰς 576.— *ἁλίρρυτον ἄλσος*: τὸ θαλάσσιον ἄλσος ἤτοι τὸ πέλαγος, καθὰ ἑρμηνεύει καὶ ὁ Σχολ. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 113 πόντιον ἄλσος. — *Σαρπηδόνιον χῶμα*: Σχολ. «κατὰ τὴν Σαρπηδονίαν ἄκραν». Τὸν θάνατον τοῦ Σαρπηδόνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λαοδαμείας κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 6,199, τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ Αἰσχύλειον δρᾶμα Κᾶρες (ἀποσπ. 99), τοῦ φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου (Ὁμ. Ἰλ. 16,419κἑ.), ἐπραγματεύσατο ὁ Αἰσχύλος ἐν τῷ εἰρημένῳ δράματι. Ὅθεν ὁ ποιητὴς φαίνεται ὅτι παραινίσσεται τὴν ἑαυτοῦ τραγῳδίαν, ἐν ᾗ ὁ Ὕπνος καὶ ὁ Θάνατος φέρουσι τὸν Σ. εἰς Λυκίαν, «ἔνθα ἑ ταρχύσουσι κασίγνητοί τε ἔται τε τύμβῳ τε στήλῃ τε» (αὐτόθι 675). Κατὰ Στράβ. 14 σελ. 670 εὐθύς ἐστιν ἡ τοῦ Καλυκάδνου ἐκβολὴ κάμψαντι ἠόνα ποιοῦσαν ἄκραν ἣ καλεῖται Σαρπηδών, ὥστε ἔκειτο δυτικῶς (80 σταδίους) τῆς ἐκβολῆς τοῦ Καλυκάδνου. Κατὰ Πομπώνιον Μελᾶν 1, 13 Sarpedon, finis aliquando regni Sarpedonis, τὸ κράτος τοῦ Σαρπηδόνος ἐξετείνετο μέχρι τῶν μερῶν τούτων. Σαρπηδὼν ἀκτὴ (Σοφ. ἀποσπ. 43) ἐκαλεῖτο καὶ ἀκρωτήριον τῆς Θρᾴκης. Πρβ. Ἡσύχ. «Σαρπηδὼν ἀκτή· τόπος . . Θρᾴκης ἀεὶ κλύδωνας ἔχων καὶ κυματιζόμενος». Ἐκ τοῦ Αἰσχυλείου χωρίου συνάγεται, ὅτι καὶ τὸ ἐν Κιλικίᾳ Σαρπηδόνιον ἀκρωτήριον ἦν κινδυνῶδες τοῖς ναυτιλλομένοις. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι τὸ πολύψαμμον ὑπεμφαίνει οὐχὶ ἀκρωτήριον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀμμώδεις θῖνας καὶ σύρτεις.

884. *λάκαζε*] Ἡσύχ. «λακάζει. λέληκε· βοᾷ, ἀπὸ τοῦ λακεῖν». Ἡ προστακτικὴ ἔχει παραχωρητικὴν δύναμιν, ἕνεκα δὲ τούτου σημειοῦται ὁ Σχολ. «μάτην ληκεῖς καὶ βοᾷς».

885. *ὑπερθορῇ*] Σχολ. «οὐκ ἐκφύγοις» (οὐκ ἂν ἐκφύγοις). Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 100. Ἴσως γραπτέον κατὰ τὸν Hartung *ὑπεκθορῇ*. Ἀλλ' ὅμως ὁ κῆρυξ ἐνδέχεται νὰ λέγῃ εἰρωνικῶς: μετ' οὐ πολὺ ἔσῃ ἐν τῷ πλοίῳ, ὁπόθεν δὲν θὰ ὑπερπηδήσῃς εἰς τὴν θάλασσαν.

886. Καίπερ ἐκχέουσα πικροτέραν καὶ θρηνωδεστέραν μελῳδίαν, καίπερ θρηνοῦσα πικρότερον θρῆνον.— *οἰζύος νόμον*: θρηνώδη μελῳδίαν.— *ἄχουσα*;

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΧΟΡΟΣ.

οἰοῖ οἰοῖ, ἀντιστρ. β'.
λύμας εἶς σὺ πρὸ γᾶς ὑλα-
κτῶν περίχαυνα βρυάζεις·
ὃς ἐπωπᾷ δ', ὁ μέγας
Νεῖλος ὑβρίζοντά σ' ἀποτρέ-
ψειεν ἄλαστον ὕβριν.

ΚΗΡΥΞ.

βαίνειν κελεύω βᾶριν εἰς ἀμφίστροφον
ὅσον τάχιστα· μηδέ τις σχολαζέτω.
ὁλκὴ γὰρ οὔτοι πλόκαμον οὐδάμ' ἅζεται.

ΧΟΡΟΣ.

οἰοῖ, πάτερ, στροφ. γ'.
βρέτεος ἄρος ἄτα. μάλα δ' ἄγει,

ποιοῦσα ἀντηχεῖν, ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 854 ἀχεῖν. Οὐχὶ *ἠχεῖν*, ἀλλὰ *ἀχεῖν* εἶναι ὁ παρὰ τοῖς τραγικοῖς συνήθης τύπος.

888 κέ. Ὕβρεις ὑλακτῶν — μόνος σὺ ὑπὲρ τῆς πατρίδος — κομπάζεις καὶ ἐναβρύνεσαι ἐν ὑπερμέτρῳ τύφῳ. Σχολ. «εἷς ὑπὲρ τῶν Αἰγυπτίων πρεσβεύει» (πρεσβεύων ὁ Schmidt). Διὰ τοῦ *εἷς σὺ πρὸ γᾶς* δηλοῦται ὅτι μόνος αὐτὸς παρίσταται ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ ὑπέρμαχος τῆς χώρας τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ παρ' Εὐριπίδῃ (Ἱκέτ., Ἡρακλείδ.) χαρακτηρίζει τὸν κήρυκα γαῦρος καὶ ἐπηρμένος τρόπος καὶ ἀναγινώσκεται περὶ τοιούτου ἀνθρώπου Ἱκέτ. 458 κλαίων γ' ἂν ἦλθες, εἴ σε μὴ ἔπεμψεν πόλις, περισσὰ φωνῶν· τὸν γὰρ ἄγγελον χρεὼν λέξανθ' ὅσ' ἂν τάξῃ τις ὡς τάχος πάλιν χωρεῖν. Πρβ. καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 1034.— *περίχαυνα* (=ὑπέραυχα καὶ ὑπέρκομπα) εἶναι ἡ σύστοιχος αἰτιατικὴ τοῦ *βρυάζεις*. Ἡσύχ. «βρυάζειν· γαυριᾶν, ἥδεσθαι».

890 κέ. Ὁ ἐφορῶν δὲ τὸν τρόπον σου, ὁ μέγας Νεῖλος, εἴθε νὰ ἀποτρέψῃ σε τῆς ὀλεθρίας ἐπάρσεως. Αἱ παρθένοι εὔχονται, ἵνα ὁ κῆρυξ, ὅστις ἐκπροσωπῶν τὰ τῶν Αἰγυπτίων ὑλακτεῖ σκληρὰς ὕβρεις, ἐξεγείρῃ τὴν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν αὐτοῦ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων θεοῦ Νείλου. Ὁ Νεῖλος ἐτιμᾶτο ὡς θεὸς ἔχων ἰδίους ἱερεῖς, ἐν δὲ τῇ Νειλοπόλει καὶ ναόν (πρβ. Uhlemann, Aegypt. Alterth. 2 σελ. 146 καὶ 181).

893. *ἀμφίστροφον*] Σχολ. «τὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἑλισσομένην, ὅ ἐστιν ἀμφιέλισσαν». Ἡ ἑρμηνεία ἀμφιέλισσαν φαίνεται οὖσα ὀρθή. Ἐὰν ὁ Αἰσχύλος μὴ διέτριψεν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπερ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ἐξ ἀποσπ. 300, τότε ἀνέγνω τὴν περιγραφὴν ταύτην ἴσως παρ' Ἑκαταίῳ, πρβ. Ἡροδ. 2, 96, C. Fries, Quaest. Herod. 1893 σελ. 5 κέ.

895. Διότι ἡ ἕλκυσις οὐδαμῶς σεβίζει τὸν πλόκαμον, ἤτοι ἄλλως θὰ ἑλκυσθῇς ἀπὸ τῶν τριχῶν ἀφειδῶς καὶ ἀσπλάγχνως.

896 κέ. Οἴμοι, πάτερ (ἡ παραμυθία

ἄραχνος ὡς βάδην,
ὄναρ ὄναρ μέλαν.
ὀτοτοτοῖ.
μᾶ Γᾶ, μᾶ Γᾶ, βοὰν
φοβερὸν ἀπότρεπε,
ὦ πᾶ, Γᾶς παῖ, Ζεῦ.

ΚΗΡΥΞ.

οὔτοι φοβοῦμαι δαίμονας τοὺς ἐνθάδε·
οὐ γάρ μ' ἔθρεψαν, οὐδ' ἐγήρασαν τροφῇ.

ΧΟΡΟΣ.

μαιμᾷ πέλας ἀντιστρ. γ'
◡ ◡◡ ◡◡ – – δίπος ὄφις,

σου ἦν οὐδέν), ἡ βοήθεια τοῦ τῶν θεῶν ἀγάλματος (ἣν παραμυθούμενος εἶπας, 739) ἐγένετο βλάβη. Ἀπανθρώπως ἀπάγει με, ὡς ἀράχνη ἠρέμα μέν, ἀλλ' ἀσφαλῶς, καὶ ὡς μέλαν φάντασμα. Σχολ. «ἡ τῶν βρετέων ἐπικουρία βλάπτει με· τοῦτο δέ φασιν, ἐπεὶ θαρσοῦσαι αὐτοῖς ἐν τῷ φανερῷ κατελήφθησαν». — *ἄρος*: ὄφελος. Πρб. Εὐστάθ. σελ. 1422, 19 «ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρῶ καὶ ἄρος τὸ ὄφελος παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Ἱκέτισιν, βρότεος ἄρος ἄτα, ἤτοι τὸ εὖ τῶν βροτῶν (ἡ ἡμαρτημένη ἑρμηνεία προῆλθεν ἐκ τῆς ἡμαρτημένης ἀναγνώσεως *βρότεος*) καὶ τὸ ὄφελος ἄτη ἐστίν». — *ἄραχνος*: ἀντὶ τοῦ συνήθους τύπου *ἀράχνη* ἔχει ὁ Αἰσχύλος καὶ ἀποσπ. 121 α. Καὶ ἀναγινώσκεται μὲν παρ' Ἡσυχ. «ἀράχνου, ἀπ' εὐθείας ὁ ἀράχνης. Αἰσχύλος Λαΐῳ», ἀλλ' ὅμως πιθανώτερον νὰ παραδέξηταί τις ὡς ὀνομαστικὴν τοῦ ἀράχνου τὸ ἄραχνος, ἐπειδὴ ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ ἐνταῦθα. Περὶ τῆς μελαίνης ἀράχνης ἔπιθι Ἀριστοτ. π. τ. ζῷα ἱστ. 9, 39 τὸ δ' ἕτερον (ἀράχνιον) μεῖζον, τὸ μὲν χρῶμα μέλαν, τὰ δὲ σκέλη τὰ πρόσθια μακρὰ ἔχον, τῇ δὲ κινήσει νωθρὸν καὶ βαδίζον ἠρέμα. — *βάδην*: πρб. Πέρσ. 19. — *ὄναρ μέλαν*: φάσμα μέλαν λέγεται ὁ κῆρυξ καθ' ὑπαινιγμὸν πρὸς τὸ μέλαν αὐτοῦ χρῶμα.

901 κέ. *μᾶ Γᾶ*] Σχολ. «ὦ μῆτερ Γῆ». Ὅθεν *μᾶ* ἀντὶ μᾶτερ, ὡς *πᾶ* ἀντὶ πάτερ. Πρб. Θεοκρ. 15, 89 μᾶ, πόθεν ἄνθρωπος, Στέφ. Βυζ. 434, 11 ἐκαλεῖτο δὲ καὶ ἡ Ῥέα Μᾶ. — *βοὰν φοβερόν*: εἴρηται περὶ τοῦ κήρυκος, ὡς *βοὴν ἀγαθός*.

903. Σχολ. «ὦ πάτερ Ζεῦ, Γῆς παῖ· ἡ αὐτὴ γὰρ Ῥέα καὶ Γῆ». Πρб. Σοφ. Φιλ. 391 ὀρεστέρα παμβῶτι Γᾶ, μᾶτερ αὐτοῦ Διός, ἔνθα ὡσαύτως ἡ Ῥέα (Κυβέλη) ταυτίζεται πρὸς τὴν Γῆν.

905. *ἐγήρασαν* (Σχολ. «εἰς γῆράς με ἤγαγον») τροφῇ: ἐγηροτρόφησαν (ἐγηροβόσκησαν) ἤτοι οὔτε ἡβῶντα καὶ νέον ἔθρεψάν με οὔτε γεγηρακότα οὔτε κατὰ τὴν νεότητα οὔτε κατὰ τὸ γῆρας ἐφρόντισαν ἐμοῦ. Τῷ ἐνεργητικῷ πρώτῳ ἀορίστῳ ἀντιτίθεται ὁ ἀμετάβατος δεύτερος ἀόριστος Χο. 907 ἐγώ σ' ἔθρεψα, σὺν δὲ γηράναι θέλω. Τὴν μεταβατικὴν σημασίαν τοῦ *ἐγήρασα* διέσωσε καὶ ἡ δημώδης ἡμῶν γλῶσσα.

906 κέ. *μαιμᾷ*] Σχολ. «ἐνθουσιᾷ», Ἡσύχ. «μαιμᾷ· ἐνθουσιᾷ καὶ ὀξέως ὁρμᾷ. ἢ ὀρέγεται, προθυμεῖται» μα-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἔχιδνα δ' ὥς με τις
πόδα δακοῦσ' ἔχει.
ὀτοτοτοῖ.
μᾶ Γᾶ μᾶ Γᾶ, βοὰν
φοβερὸν ἀπότρεπε,
ὦ πᾶ, Γᾶς παῖ, Ζεῦ.

ΚΗΡΥΞ.

εἰ μή τις ἐς ναῦν εἶσιν αἰνέσας τάδε,
λακὶς χιτῶνος ἔργον οὐ κατοικτιεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

ἰὼ πόλεως ἀγοὶ πρόμοι, δάμναμαι. στροφ. δ'.

ΚΗΡΥΞ.

ἕλξειν ἔοιχ' ὑμᾶς ἀποσπάσας κόμης,
ἐπεὶ οὐκ ἀκούετ' ὀξὺ τῶν ἐμῶν λόγων. 921

ΧΟΡΟΣ.

διωλόμεσθ'· ἄελπτ', ἄναξ, πάσχομεν. ἀντιστρ. δ'. 919

ΚΗΡΥΞ.

πολλοὺς ἄνακτας, παῖδας Αἰγύπτου, τάχα 917

νιωδῶς ὁρμᾷ.—*δίπος*: δίπους, ὥσπερ τρίπον καὶ τετράπον ἀντὶ τρίπουν καὶ τετράπουν ἐν τῷ τῆς Σφιγγὸς αἰνίγματι (Ὑποθ. εἰς Σοφ. Ο. Τ.). — *δίπους ὄφις*: λέγεται ὁ κῆρυξ. ὡς *δίπους λέαινα* ἡ Κλυταιμήστρα Ἀγ. 1257.

908 κέ. Ὡς ἔχιδνα δὲ δήξασά με εἰς τὸν πόδα κατέχει με. Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 531 σὺ δ', ἣ κατ' οἴκους ὡς ἔχιδν' ὑφειμένη λήθουσά μ' ἐξέπινες.

914. *εἰ μή τις εἶσιν*: ἀντὶ *εἰ μὴ ἴτε*, εἶναι ἡ τῆς ἀπειλῆς γλῶσσα, λίαν συχνὴ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ.— *αἰνέσας τάδε*: ὑπείξας τούτοις, ἀποδεξάμενος ταῦτα. Πρβ. Εὐμ. 472 πράξας γὰρ ἐν σοὶ πανταχῇ τάδ' αἰνέσω.

915. Ἡ διάρρηξις καὶ σχίσις οὐ λυπηθήσεται τὸ ἔργον τοῦ χιτῶνος ἤτοι σχισθήσεται ἄνευ οἴκτου ὁ χιτών. — *ἔργον*: Σχολ. « τὴν ἐργασίαν τοῦ χιτῶνος » ἤτοι τὸ λεπτοϋφὲς καὶ λεπτουργὲς τοῦ χιτῶνος. Πρβ. σημ. εἰς 128.

916. *ἀγοὶ πρόμοι*: ἡγεμόνες (καὶ) προεστῶτες. Πρβ. Εὐμ. 402 Ἀχαιῶν ἄκτορές τε καὶ πρόμοι.— *δάμναμαι*: καταδαμάζομαι καὶ ὑποδουλοῦμαι.

919. Ὁ κῆρυξ ἑτοιμάζεται νὰ μεταβῇ ἤδη ἀπὸ τῶν λόγων εἰς τὰ ἔργα.

920 κέ. Νομίζω, ὅτι ἀνάγκη νὰ σύρω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς κόμης ἀποσπάσας τοῦ βωμοῦ. Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 313 ἄγεσθαι . . πλοκάμων καὶ Plaut. Menaechm. IV 5, 116 sed quis hic est qui me capillo hinc de curru deripit? — *ἕλξειν ἔοικα*: Πρβ. Λουκιαν. Χαρ. 6 ἔοικα δὲ καὶ νῦν ὑποκαταδήσεσθαι. Ἀντὶ τοῦ *ἀποσπάσας* εἰκάζει ὁ Pierson *ἐπισπάσας*. — Περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς τομῆς ἔπιθι σημ. εἰς 474. — *ὀξὺ ἀκούετε*: πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 17, 256 ὡς

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὄψεσθε· θαρσεῖτ', οὐκ ἐρεῖτ' ἀναρχίαν. 918

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

Οὗτος, τί ποιεῖς; ἐκ ποίου φρονήματος 922
ἀνδρῶν Πελασγῶν τήνδ' ἀτιμάζεις χθόνα;
ἀλλ' ἦ γυναικῶν ἐς πόλιν δοκεῖς μολεῖν;
κάρβανος ὢν δ' Ἕλλησιν ἐγχλίεις ἄγαν· 925
καὶ πόλλ' ἁμαρτὼν οὐδὲν ὤρθωσας φρενί.

ΚΗΡΥΞ.

τί δ' ἠμπλάκηται τῶνδ' ἐμοὶ δίκης ἄτερ;

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ξένος μὲν εἶναι πρῶτον οὐκ ἐπίστασαι.

ΚΗΡΥΞ.

πῶς δ' οὐχί; τἄμ' ὀλωλόθ' εὑρίσκων ἄγω.

ἔφατ', ὀξὺ δ' ἄκουσεν Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας, Σοφ. Ἠλ. 30 ὀξεῖαν ἀκοὴν τοῖς ἐμοῖς λόγοις διδούς.

918. *ἀναρχίαν*] Μέλλουσαι νὰ ἴδητε πολλοὺς ἄνακτας (τοὺς Αἰγυπτιάδας) δὲν θὰ μέμψησθε τὴν στέρησιν ἀρχόντων.

922. *Οὗτος, τί ποιεῖς;*] Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 532 οὗτος σύ, πῶς δεῦρ' ἦλθες; Τραχ. 404 οὗτος, βλέφ' ὧδε, Ο. ἐ. Κ. 1627 ω οὗτος οὗτος, Οἰδίπους, Αἴ. 71 οὗτος, σὲ . . καλῶ, 1047 οὗτος, σὲ φωνῶ. — Ἐν τῷ *ποίου* τὸ *οι* ἐβραχύνθη, ὡς πολλάκις ἐν τῷ *τοιοῦτος*, *τοιόσδε* (ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 253), Ὁμ. Ὀδ. 20,89 ἐν τῷ *οἷος*, Ἀριστοφ. Σφηξ. 1369 ἐν τῷ *ποῖος*. Ὅθεν οὐδεμία ἀνάγκη νὰ τεθῇ ἐνταῦθα *τίνος* ἀντὶ τοῦ *ποίου*.

923. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 913 ὅστις δίκαι' ἀσκοῦσαν εἰσελθὼν πόλιν κἄνευ νόμου κραίνουσαν οὐδέν, εἶτ' ἀφεὶς τὰ τῆσδε τῆς γῆς κύρι', ὧδ' ἐπεισπεσὼν ἄγεις θ' ἃ χρῄζεις καὶ παρίστασαι βίᾳ καί μοι πόλιν κένανδρον ἢ βουλῆς δίχα ἔδοξας εἶναι κἄμ' ἴσον τῷ μηδενί.

925. *κάρβανος*] βάρβαρος. Ἔπιθι σημ. εἰς 124. — *ἐγχλίεις*: ἐντρυφᾷς καὶ ἐνυβρίζεις. Πρβ. Ἡσύχ. «ἐγχλίει· ἐντρυφᾷ». Ἡ ἀγανάκτησις συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ, ἣν ἐκφράζει ἡ Ἰφιγένεια Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 1400 βαρβάρων δ' Ἕλληνας ἄρχειν εἰκός, ἀλλ' οὐ βαρβάρους, μῆτερ, Ἑλλήνων· τὸ μὲν γὰρ δοῦλον, οἳ δ' ἐλεύθεροι.

926. Καὶ πολλὰ ἁμαρτὼν οὐδὲν ὀρθὸν φρονεῖς καὶ ποιεῖς.

927. *ἠμπλάκηται . . δίκης ἄτερ*] Πρβ. Σοφ. Ἀντ. 743 οὐ γὰρ δίκαιά σ' ἐξαμαρτάνονθ' ὁρῶ. — *δίκης ἄτερ*: ἄνευ δίκης, ἀδίκως. Ἡ ἑπομένη στιχομυθία περιέχει πάντα τὰ προτερήματα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τοιούτους ἐριστικοὺς λόγους παρὰ Σοφοκλεῖ.

928. *ξένος μὲν εἶναι πρῶτον*] ἀντὶ τῆς συνήθους τῶν λέξεων τάξεως *πρῶτον μὲν εἶναι ξένος* (ξεῖνος). Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 924 οὐκ οὖν ἔγωγ' ἄν, σῆς ἐπεμβαίνων χθονός . . ἄνευ γε τοῦ κραίνοντος ὅστις ἦν πόλεως οὔθ' εἷλκον οὔτ' ἂν ἦγον, ἀλλ' ἠπιστάμην ξένον παρ' ἀστοῖς ὡς διαιτᾶσθαι χρεών.

929. *τἄμ' . . εὑρίσκων ἄγω*] ὡς Εὐρ. Ἴωνι 523 κοὐ ῥυσιάζω, τἀμὰ δ' εὑρίσκω φίλα (ἀναγν. εὑρίσκων ἄγω) ἤτοι τὸ κτῆμα δύναταί τις νὰ λάβῃ, ὅπου εὑρίσκει τις αὐτό. Ὁ κῆρυξ λέγει

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ποίοισιν εἰπὼν προξένοις ἐγχωρίοις;

ΚΗΡΥΞ.

Ἑρμῆ μεγίστῳ προξένῳ μαστηρίῳ.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

θεοῖσιν εἰπὼν τοὺς θεοὺς οὐδὲν σέβῃ.

ΚΗΡΥΞ.

τοὺς ἀμφὶ Νεῖλον δαίμονας σεβίζομαι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οἱ δ' ἐνθάδ' οὐδέν, ὡς ἐγὼ σέθεν κλύω.

ΚΗΡΥΞ.

ἄγοιμ' ἄν, εἴ τις τάσδε μὴ 'ξαιρήσεται.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

κλαίοις ἄν, εἰ ψαύσειας, οὐ μάλ' ἐς μακράν.

ΚΗΡΥΞ.

ἤκουσα τοὔπος οὐδαμῶς φιλόξενον.

παρ' Εὐριπ. Ἡρακλεὶδ. 267 ἄξω γε μέντοι τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ λαβών, ὁ δὲ Κρέων παρὰ Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 832 τοὺς ἐμοὺς ἄγω.

930. *προξένοις*] ἔπιθι σημ. εἰς 245 παραβάλλων Εὐρ. Ἡρακλεὶδ. 364 θεῶν ἱκτῆρας ἀλάτας καὶ ἐμᾶς χθονὸς ἀντομένους ξένος ὢν βιαίως ἕλκεις, οὐ βασιλεῦσι δείξας, οὐκ ἄλλο δίκαιον εἰπών.

931. Ηὐξάμην τῷ Ἑρμῇ, τῷ θεῷ τῶν εὑρημάτων (ἑρμαίων), καὶ ἐπειδὴ εὗρον τὸ ζητούμενον, ἐγένετό μοι μᾶλλον παντὸς προξένου αἴτιος ὠφελείας. Ζητῶν τὸ ἀνῆκον ἐμοὶ ἐφρόντισα μόνον ὅπως εὕρω αὐτό. Πρὸς τὸ *μαστήριος* (ἀνιχνευτὴς καὶ ἐρευνητὴς) πρβ. *ἰχναία* ἐπίθετον τῆς Θέμιδος (Ὁμ. Ὕμν. 1, 94) καὶ Νεμέσεως (Λυκόφρ. 129).

932. Πρβ. Σοφ. Φιλ. 992 θεοὺς προτείνων τοὺς θεοὺς ψευδεῖς τιθεῖς, καὶ Εὐρ. Ἡρακλεὶδ. 78 ὅδ', ὦ ξένοι, με σοὺς ἀτιμάζων θεοὺς ἕλκει βιαίως Ζηνὸς ἐκ προβωμίων.

933. Πρβ. 865 καὶ 904 κέ.

934. *ὡς . . κλύω*] καθ' ὅσον εἰκάζω ἐκ τῶν λόγων σου. Πρβ. Προμ. 1009 κλύω σ' ἐγὼ μεμηνότ' οὐ σμικρὰν νόσον.

935. Θὰ ἀπαγάγω ταύτας.— *ἐξαιρήσεται*: πρβ. Εὐρ. Ἀλκ. 69 βίᾳ γυναῖκα τήνδε σ' ἐξαιρήσεται, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 972 εἴ τίς με τὴν σὴν θυγατέρ' ἐξαιρήσεται. Ὁ κῆρυξ ἀπειλήσας, ὅτι θὰ ἀπαγάγῃ τὰς παρθένους (ἄγοιμ' ἄν), διστάζει εὐθὺς περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀπειλῆς αὐτοῦ.

936 κέ. *οὐ μάλα* (ἔπιθι σημ. εἰς 479) *ἐς μακρὰν*] ἤτοι καὶ δὴ ἐντὸς ὀλίγου. Ὡσαύτως Εὐρ. Ἡρακλεὶδ. 270 κλαίων ἄρ' ἅψῃ τῶνδε κοὐκ ἐς ἀμβολάς, εἰς ἃ ἀποκρίνεται ὁ κῆρυξ: μὴ πρὸς θεῶν κήρυκα τολμήσῃς θενεῖν. Ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ λέγει ἐνταῦθα ὁ κῆρυξ:

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

οὐ γὰρ ξενοῦμαι τοὺς θεῶν συλήτορας.

ΚΗΡΥΞ.

λέγοιμ' ἂν ἐλθὼν παισὶν Αἰγύπτου τάδε.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἀβουκόλητον τοῦτ' ἐμῷ φρονήματι.

ΚΗΡΥΞ.

ἀλλ' ὡς ἂν εἰδὼς ἐννέπω σαφέστερον —
καὶ γὰρ πρέπει κήρυκ' ἀπαγγέλλειν τορῶς
ἕκαστα — πῶς φῶ πρὸς τίνος τ' ἀφαιρεθεὶς
ἥκειν γυναικῶν αὐτανέψιον στόλον;
οὔτοι δικάζει ταῦτα μαρτύρων ὕπο
Ἄρης· τὸ νεῖκος δ' οὐκ ἐν ἀργύρου λαβῇ

ὀλιγωρεῖς τῶν τοῖς ξένοις ὀφειλομένων τιμῶν (937).

938. Τοὺς ἀσκοῦντας ἱεροσυλίαν ὑπολαμβάνω οὐχὶ ξένους, ἀλλὰ ἱεροσύλους.

940. *ἀβουκόλητον*] Πρβ. Αγ. 674 ἐβουκολοῦμεν φροντίσιν νέον πάθος, Ἡσύχ. «βουκολήσομεν· μεριμνήσομεν». Ὁ νοῦς: οὐδὲν μέλει μοι. εἰπὲ ὅ,τι θέλεις.

941 κἑ. Ἡ κυρία πρότασις εἰς τὴν τελικὴν πρότασιν: *ὡς ἂν ἐννέπω* εἶναι τὸ *πῶς φῶ*; κτἑ. ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: Ἀλλ' ἵνα ἔχων ἀκριβῆ γνῶσιν ἀγγέλλω (τοῖς Αἰγυπτιάδαις) σαφέστερον, δίδαξόν με πῶς ὀφείλω νὰ εἴπω καὶ ἀπαγγείλω — Πρὸς τὸ *εἰδὼς* πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 362 λέγοιμ' ἂν εἰδὼς εὖ τὰ τῶν ἐναντίων. — *τορῶς* (= σαφῶς): προσφιλὴς τῷ Αἰσχύλῳ λέξις.

944. *ἥκειν*] ἤρτηται ἐκ τοῦ *φῶ*: πῶς νὰ εἴπω ὅτι ἦλθον ἤτοι τί ἀποκρίνωμαι, ὅταν ἐπανελθὼν ἐρωτηθῶ, ποῦ εἶναι ὁ ὅμιλος τῶν γυναικῶν καὶ ὑπὸ τίνος ἀφῃρέθην αὐτόν; — *αὐτανέψιον*: ὡς 995. Πολυδ. 3, 28 «οἱ αὐτανέψιοι οὐδὲν πλέον τῶν ἀνεψιῶν, ἀλλ' ἄντικρυς ταὐτόν». Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ συνθέτῳ (πρβ. αὐτάδελφος, αὐτοκασίγνητος, αὐτοκασιγνήτη) προσδιορίζεται ἀκριβέστερον ἡ ἔννοια τῆς συγγενείας, ἣν ἐπικαλούμενοι οἱ Αἰγυπτιάδαι ὑπολαμβάνουσιν ἑαυτοὺς ἠδικημένους.

945. Ἡ σύνδεσις ταύτης καὶ τῆς ἡγουμένης προτάσεως κεῖται ἐν τῇ ἐννοίᾳ: Ἀναλόγισαι τὴν ἀπόκρισιν. Πιθανῶς ἐξέπεσε, καθὰ εἰκάζει ὁ Weil, τοιαύτη παραίνεσις, ἐν ᾗ ὁ βασιλεὺς παρῃνεῖτο νὰ ἀναμετρήσῃ πολλάκις τὴν ἑαυτοῦ ἀπόφασιν.

945 κἑ. Οὐδαμῶς δικάζει ταῦτα ὁ Ἄρης ἐξετάζων μάρτυρας οὐδὲ διαλύει τὴν ἔριδα λαμβάνων χρήματα ἤτοι ἡ ἔρις δὲν θὰ κριθῇ ἐν δικαστικῇ συνελεύσει καὶ διὰ ἀποτίσεως χρημάτων ἀλλ' ἐν σιδήρῳ καὶ αἵματι. — *μαρτύρων ὕπο*: ὡς Ξεν. Ἀναβ. 3, 4, 25 οἱ βάρβαροι . . ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, Δημοσθ. 51 § 22 μόνον οὐχ ὑπὸ κήρυκος πωλοῦσι τὰ κοινά. — *ἀργύρου λαβῇ*: ἀργυρίῳ, ὅπερ λαμβάνει ὁ ἀντίπαλος. — *ἔλυσεν*: ὁ ἀόριστος δηλοῖ τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν. Οὐχὶ ὀρθῶς ἑρμηνεύει ὁ Σχολ. «οὐ δεήσει μαρτύρων ἡμῖν· ὁ γὰρ Ἄρης κρίνει τὸ νεῖκος. οὐδὲ γὰρ

ἔλυσεν· ἀλλὰ πολλὰ γίγνεται πάρος
πεσήματ᾽ ἀνδρῶν κἀπολακτισμοὶ βίου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

τί σοι λέγειν χρὴ τοὔνομ᾽; ἐν χρόνῳ μαθὼν
εἴσῃ σύ τ᾽ αὐτὸς χοἰ ξυνέμποροι σέθεν.
ταύτας δ᾽ ἑκούσας μὲν κατ᾽ εὔνοιαν φρενῶν
ἄγοις ἄν, εἴπερ εὐσεβὴς πίθοι λόγος.
τοιάδε δημόπρακτος ἐκ πόλεως μία
ψῆφος κέκρανται, μήποτ᾽ ἐκδοῦναι βίᾳ
στόλον γυναικῶν· τῶνδ᾽ ἐφήλωται τορῶς
γόμφος διαμπάξ, ὡς μένειν ἀραρότως.
ταῦτ᾽ οὐ πίναξίν ἐστιν ἐγγεγραμμένα

ἄργυρον παρ᾽ ὑμῶν λαμβάνοντες εἰρηνεύσαιμεν ἂν ».—*πολλὰ γίγνεται πάρος*: πρὸ τῆς διαλύσεως τῆς ἔριδος. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 13,427 πρὶν καί τινα γαῖα καθέξει. — *πεσήματα . . ἀπολακτισμοί*: περὶ τῶν πεσόντων καὶ σφαδαζόντων ἔτι νεκρῶν. Πρβ. Verg. Aen. 10,730 sternitur infelix Acron et calcibus atram tundit humum exspirans.

949. *τί . . τοὔνομα*] ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐρώτησιν 943 πρὸς τίνος κτέ.

950. *οἱ ξυνέμποροι σέθεν*] οἱ συνοδοιπόροι καὶ συμπλωτῆρές σου, περιφρονητικῶς περὶ τῶν Αἰγυπτιαδῶν.

951 κέ. *ἑκούσας μὲν*] Κατὰ ταῦτα ἀναμένει τις τὴν ἀντίθεσιν *ἀκούσας δέ*. Καὶ δύναται μὲν νὰ ῥηθῇ ὅτι αὕτη ἐδηλώθη κατ᾽ ἄλλον τρόπον διὰ τοῦ: *μήποτ᾽ ἐκδοῦναι* (954), ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον *τοιάδε* ἐμφαίνει ἐντονωτέραν βιαίας πράξεως ἀπόκρουσιν, ἥτις ἐνδέχεται νὰ περιεῖχε καὶ τὴν ἀπόκρισιν εἰς στίχ. 945-948. Ὅθεν ὀφείλει τις νὰ παραδέξηται σὺν τῷ Hartung χάσμα μετὰ στίχ. 952.— *κατ᾽ εὔνοιαν φρενῶν*: προθύμῳ φρενὶ καὶ βουλήσει.— *εὐσεβής*: σέβων τὰ δίκαια τῶν ἱκετῶν καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀσύλου. Πρβ. 424.

953 κέ. *δημόπρακτος . . ψῆφος κέκρανται*] Πρβ. Ἀγαμ. 464 δημοκράντου ἀρᾶς. Τοιαύτη ὁμόθυμος ἀπόφασις τοῦ δήμου ἐξηνέχθη καὶ ἐκυρώθη Πρβ πάνδημος πόλις Σοφ. Ἀντ. 7. Εὐφυῶς καὶ πιθανῶς γράφει ὁ H. Stadtmüller *ἐκ ῥοπῆς μιᾶς*. Πρβ. οὐ διχορρόπως 613.— *μήποτε . . γυναικῶν*: ἀναφέρεται εἰς τὸ *τοιάδε* ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: μηδέποτε νὰ ἐκδῶσιν τὸν ὅμιλον τῶν γυναικῶν διὰ τῆς βίας (βίᾳ) ἤτοι ὑπείκοντες τῇ ξένῃ βίᾳ.

955 κέ. *τῶνδε διαμπὰξ ἐφήλωται γόμφος τορῶς*] διὰ ταύτης τῆς γνώμης περάσας ἐνεπήχθη ὁ γόμφος ἤτοι ταῦτα ὥσπερ ἐν ἥλῳ διαμπὰξ καθηλωμένα ἐψηφίσθησαν, ὥστε μένουσιν ἔμπεδα καὶ ἀμετάθετα (ἀραρότως). — *τορῶς*: ἐν τῇ κυρίᾳ ἐννοίᾳ σημαῖνον τὸν εἰσδυόμενον καὶ διατρυπῶντα γόμφον. Πρβ. σημ. εἰς 449 κέ.

957 κέ. Σχολ. «οὐκ ἐγγράφως ταῦτα εἶπον, ἀλλὰ ζώσῃ φωνῇ». Oblique notat Asiae reges epistulis mandata includentes neque ante hominum ora procedentes, ut saepius (πρβ. Εἰσ. 334) in hac fabula barbarorum instituta Graecorum moribus opponuntur (Weil). — *ἐν πτυχαῖς*: Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 6, 169 γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ, Σοφ. ἀπόσπ. 144 σὺ δ᾽ ἐν

οὐδ' ἐν πτυχαῖς βίβλων κατεσφραγισμένα
σαφῆ δ' ἀκούεις ἐξ ἐλευθεροστόμου
γλώσσης. κομίζου δ' ὡς τάχιστ' ἐξ ὀμμάτων.

ΚΗΡΥΞ.

ἔοιγμεν ἤδη πόλεμον ἀρεῖσθαι νέον.
εἴη δὲ νίκη καὶ κράτη τοῖς ἄρσεσιν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ἀλλ' ἄρσενάς τοι τῆσδε γῆς οἰκήτορας
εὑρήσετ' οὐ πίνοντας ἐκ κριθῶν μέθυ.

θρόνοισι γραμμάτων πτυχὰς ἔχων νέμ' εἴ τις οὐ πάρεστιν, Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐν Τ. 727 δέλτου μὲν αἵδε πολύθυροι διαπτυχαί, 760 ἐγγεγραμμέν' ἐν δέλτου πτυχαῖς, ἀπόσπ. 506 ἐν Διός δέλτου πτυχαῖς γράφειν τιν' αὐτά. — *κατεσφραγισμένα*: πρβ. Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Α. 35 δέλτον τε γράφεις . . καὶ ταὐτὰ πάλιν γράμματα συγχεῖς καὶ σφραγίζεις λύεις τ' ὀπίσω. — Ἡ τομὴ ἐλλείπει, ὡς 1027. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 254.

960. Ἐκκομίζου δὲ ὡς τάχιστα τῶν ἐμῶν ὀμμάτων.

961 κέ. *ἔοιγμεν . . ἀρεῖσθαι*] Πρβ. Ἀγ. 1160 ἀμφὶ Κωκυτὸν . . ἔοικα θεσπιῳδήσειν τάχα. Ὁ κῆρυξ ἀποβλέπει πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν λόγους αὐτοῦ (945 κέ.). — *πόλεμον νέον*: ὡς 344. — *νίκη καὶ κράτη*: πρβ. Σοφ. Ἠλ. 85 νίκην τε . . καὶ κράτος, Δημοσθ. 19 § 130 κράτος πολέμου καὶ νίκην, Πλάτ. Νόμ. σελ. 962 Α νίκην καὶ κράτος πολεμίων. Κατὰ ταῦτα ἀπαιτεῖ ὁ Nauck καὶ ἐνταῦθα τὴν γραφὴν *κράτος*. Ἀλλ' ὅμως ὁ πληθυντικὸς κράτη εἶναι παρ' Αἰσχύλῳ καὶ Σοφοκλεῖ λίαν συνήθης. — *τοῖς ἄρσεσιν*: ὡς 398. Ἐν ἑτέρᾳ ἐννοίᾳ μεταχειρίζεται ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ (963) τὴν λέξιν. — Ὁ κῆρυξ ἀπέρχεται.

964. *ἐκ κριθῶν μέθυ*] Σχολ. «πρὸ γὰρ τῆς εὑρέσεως τοῦ οἴνου τοῦτο ἐξηῦρον Αἰγύπτιοι. λέγεται δὲ μέθυ κρίθινον», Ἡρόδ. 2, 77 οἴνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέονται· οὐ γάρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι (οὐχὶ ὀρθῶς, διότι κατὰ ἕτερα μαρτύρια καὶ διάφορα μνημεῖα ἡ ἀμπελουργία ἦν οὐχὶ ἄγνωστος τοῖς Αἰγυπτίοις), Διόδ. 1, 34 κατασκευάζουσι δὲ καὶ ἐκ τῶν κριθῶν Αἰγύπτιοι πόμα λειπόμενον οὐ πολὺ τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας, ὃ καλοῦσι ζῦθος, Ἀθήν. 10 σελ. 447 C τὸν δὲ κρίθινον οἶνον καὶ βρῦτόν τινες καλοῦσιν . . μνημονεύει τοῦ πώματος Αἰσχύλος ἐν Λυκούργῳ (ἀποσπ. 126), Στράβ. σελ. 799 οἶνον ὃν δὴ καλοῦσι Λιβυκόν, ᾧ δὴ καὶ τῷ ζύθῳ τὸ πολὺ φῦλον χρῆται τῶν Ἀλεξανδρέων. Ἡ ἔννοια, καθ' ἣν ἄνδρες πίνοντες οἶνον ἔχουσιν ἑτέραν δύναμιν τῶν πινόντων κρίθινον πόμα, προσομοιάζουσα τῇ ἐννοίᾳ στίχ. 769, χαρακτηρίζει τὸν φίλοινον ποιητήν. Πρβ. Γεν. Εἰσαγ. τόμ. 1 σελ. 20. Ἄλλως κρίνουσιν οἱ τὴν εὕρεσιν τοῦ κριθίνου πόματος προσνέμοντες αὐτῷ τῷ Διονύσῳ, οἷον ὁ Διόδ. 4, 2 εὑρεῖν δ' αὐτὸν (τὸν Διόνυσον) καὶ τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα, τὸ προσαγορευόμενον μὲν ὑπ' ἐνίων ζῦθος, οὐ πολὺ δὲ λειπόμενον τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐννοεῖ τὸν κρίθινον οἶνον λέγων Ἀναβ. 4, 5, 26 καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μή τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν. — Ὁ Αἰσχύλος γινώσκει ταῦτα ἴσως ἐκ τοῦ Ἑκαταίου. Πρβ. Ἀθήν. 10, 418 Ε, 447 C: Ἑκαταῖος

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ὑμεῖς δὲ πᾶσαι σὺν φίλαις ὀπάοσιν
θάρσος λαβοῦσαι στείχετ' εὐερκῆ πόλιν,
πύργων βαθείᾳ μηχανῇ κεκλῃμένην.
καὶ δώματ' ἐστὶ πολλὰ μὲν τὰ δήμια,
δεδωμάτωμαι δ' οὐδ' ἐγὼ σμικρᾷ χερί.
ἔνθ' ὑμὶν ἔστιν εὐτύκους ναίειν δόμους
πολλῶν μετ' ἄλλων· εἰ δέ τις μείζων χάρις,
πάρεστιν οἰκεῖν καὶ μονορρύθμους δόμους.
  τούτων τὰ λῷστα καὶ τὰ θυμηδέστατα,
πάρεστι, λωτίσασθε. προστάτης δ' ἐγὼ
ἀστοί τε πάντες, ὧνπερ ἥδε κραίνεται

ἐν δευτέρῳ περιηγήσεως εἰπὼν περὶ Αἰγυπτίων ὡς ἀρτοφάγοι εἰσὶν ἐπιφέρει «τὰς κριθὰς ἐς τὸ πῶμα καταλέουσιν».

965. *φίλαις ὀπάοσιν*] πρβ. φίλαι δμωΐδες 988. Αὗται ἵστανται ἄπωθεν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ.

966. *εὐερκῆ*] πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 9,472 εὐερκέος αὐλῆς, Ἡσύχ. «εὐερκέος· εὐτυχοῦς, εὐπεριβόλου».

967. περικλειομένην ὑπὸ ὑψηλοῦ ἔργου τῶν πύργων. Πρβ. Εὐρ. ἀπόσπ. 978, 3 ἐκ βαθείας . . αἰθέρος.

968. *δήμια*] δημόσια. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 20, 264 οὔ τοι δήμιός ἐστιν οἶκος ὅδ', ἀλλ' Ὀδυσῆος, Πολυδ. 9, 50 «μέρη δὲ πόλεως καὶ πανδοκεῖον καὶ ξενὼν καὶ ὡς ἐν Ἰνάχῳ Σοφοκλῆς, πανδόκος ξενόστασις».

969. Ἀντὶ τοῦ, *πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἴδια*, κεῖται ἡ ἔννοια: καὶ ἐγὼ ἔχω εὐρύχωρον οἶκον, ἤτοι καὶ ἐγὼ οἰκῶ οὐχὶ γλίσχρως καὶ μικροπρεπῶς, ἀλλὰ μέγαν καὶ εὐρύχωρον οἶκον. — Πρὸς τὸ *σμικρᾷ χειρὶ* πρβ. Χο. 256 πόθεν ἕξεις ὁμοίας χειρὸς εὔθοινον γέρας; Σοφ. Ἠλ. 457 ὅπως τὸ λοιπὸν αὐτὸν ἀφνεωτέραις χερσὶ στέφωμεν, Εὐρ. ἀπόσπ. 327, 6 καὶ θεοῖσι μικρᾷ χειρὶ θύοντας τέλη. Ἡ ἔκτασις τῶν ἀνακτόρων παρεῖχε 50 ζεύγεσι τοὺς θαλάμους εἰς οἴκησιν, ὥσπερ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Πριάμου. Ἐπιθ. Εἰσαγ. σελ. 324.

970. *ὑμὶν*] Μόνον Εὐμ. 349 εὕρηται *ἁμὶν* ἐν χορικῷ ᾄσματι· ἄλλως ἀπαντᾷ οὗτος ὁ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ συχνὸς βραχὺς τύπος οὐδαμοῦ τοῦ Αἰσχύλου, ὡσαύτως δὲ οὐδὲ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ, διότι ἀπόσπ. 403, 5 καὶ 710, 2 χρῄζουσι διορθώσεως. Ἕνεκα τούτου ὁ Weil εἰκάζει καὶ ἐνταῦθα: *ἔνθ' ἔστιν ὑμῖν*.

971 κἑ. *πολλῶν μετ' ἄλλων*] Σχολ. «ὡς πολλῶν ξένων ἐκεῖ οἰκούντων». — *εἰ δέ τις μείζων χάρις*: ἤτοι εἰ δὲ μᾶλλον ἀρέσκει ὑμῖν οἰκεῖν μονορρύθμους δόμους. — *μονορρύθμους δόμους*: οἴκους, ἐν οἷς αἱ Δαναΐδες ἠδύναντο νὰ οἰκῶσι σὺν τῷ πατρὶ μόναι. Πρβ. 1021. Ἡ λέξις *μονόρρυθμος* ἀπαντᾷ μόνον ἐνταῦθα. Πρβ. ἰδιόρρυθμος καὶ Ἡσύχ. «ἰδιόρρυθμον· ἰδιότακτον».

973 κἑ. Τῶν εἰρημένων τὰ λῷστα καὶ θυμηδέστατα οἰκήματα ἐκλέξατε ἔχουσαι ἐξουσίαν. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 638 εἰ δ' ἐνθάδ' ἡδὺ τῷ ξένῳ μίμνειν, σέ νιν τάξω φυλάσσειν, εἴτ' ἐμοῦ στείχειν μέτα. τὸ δ' ἡδὺ τούτων, Οἰδίπους, δίδωμί σοι κρίναντι χρῆσθαι. — *πάρεστι* = ἔξεστι. Ἀλλ' ὅμως ἡ λέξις φαίνεται ὅτι παρεισέφρησεν ἐκ στίχ. 972, ὁ δὲ Herwerden εἰκάζει ἀντὶ αὐτῆς *δόξαντα*. — *λωτίσασθε* = ἕλεσθε. Πρβ. ἀπόσπ. 490 Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κα-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ψῆφος. τί τῶνδε κυριωτέρους μένεις;

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ἀντ' ἀγαθῶν ἀγαθοῖσι βρύοις,
δῖε Πελασγῶν.
πέμψον δὲ πρόφρων δεῦρ' ἡμέτερον
πατέρ' εὐθαρσῆ Δαναόν, πρόνοον
καὶ βούλαρχον. τοῦ γὰρ προτέρα
μῆτις, ὅπου χρὴ δώματα ναίειν
καὶ τόπος εὔφρων. πᾶς τις ἐπειπεῖν
ψόγον ἀλλοθρόοις
εὔτυκος· εἴη δὲ τὰ λῷστα.
σύν τ' εὐκλείᾳ καὶ ἀμηνίτῳ
βάξει λαῶν

κῶν λωτίζεται, 99, 18 Καρῶν γὰρ ἥκει γῆν φάτις λωτίσματος πάσης ὑπερφέροντος ἀλκίμου στολῆς, Εὐρ. Ἑλ. 1593 γῆς Ἑλλάδος λωτίσματα, καὶ Ἡσύχ. «λωτίζειν· ἀπανθίζεσθαι».— *προστάτης*: ὀνομάζεται ὁ τῶν μετοίκων ἐπιμελούμενος καὶ ἐκπροσωπῶν αὐτούς. Εἰμὶ προστάτης ὑμῶν σὺν πᾶσι τοῖς ἀστοῖς, ὧν ἡ ἀπόφασις ἐκτελεῖται οὕτω.— *τῶνδε*: Σχολ. «ἐμοῦ καὶ τῶν ἀστῶν» — Ὁ βασιλεὺς ἀπέρχεται ἐν τοῖς ἑπομένοις ἀναπαίστοις τοῦ χοροῦ.

977 - 990. Τὸ πρῶτον ἀναπαιστικὸν σύστημα (977-985) συμπαρέπεται τῇ ἀπελεύσει τοῦ βασιλέως. Ἐν τῷ δευτέρῳ αἱ θεραπαινίδες ἀποτελοῦσαι παραχορήγημα τάσσονται παρὰ ταῖς ἑαυτῶν δεσποίναις, αἵτινες κατέβησαν πάλιν εἰς τὴν ὀρχήστραν.

977 κέ. ἀντ' ἀγαθῶν (γενομένων ἐμοὶ) βρύοις ἀγαθοῖς.—*δῖε Πελασγῶν*: Σχολ. «ὡς δῖα γυναικῶν» (Ὁμ. Ἰλ. 18, 208), ἤτοι ἐκλαμπρότατε τῶν Πελασγῶν.

980 κέ. *εὐθαρσῆ*] πρβ. 748.—*πρόνοον*: Σχολ. «τὸν πρόνοιαν ἡμῶν ποιούμενον».—*βούλαρχον*: πρβ. 11. —*τοῦ προτέρα μῆτις*: οὗτος πρῶτος δικαιοῦται νὰ κρίνῃ.

983 κέ. *καὶ* (ὅπου) *τόπος εὔφρων*] ἤτοι ποῦ πρέπει νὰ οἰκήσωμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ κριθῶμεν εὐμενῶς. Ἐν ὁμοίᾳ μεταφορικῇ ἐννοίᾳ κεῖται ἡ λέξις εὔφρων Ἀγ. 797 εὔφρων πόνος εὖ τελέσασιν. — *πᾶς εὔτυκος*: ὡς 1005 κέ. Σχολ. «ἐπεὶ πᾶς ἄνθρωπός ἐστιν ἕτοιμος εἰς τὸ ψέγειν τοὺς ξένους». Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 12 μανθάνειν γὰρ ἥκομεν ξένοι πρὸς ἀστῶν, ἃν δ' ἀκούσωμεν τελεῖν, Εὐρ. Μηδ. 222 χρὴ δὲ ξένον μὲν κάρτα προσχωρεῖν πόλει.

986 κέ. Πολλοὶ συνάπτουσιν εἰς ἓν κῶλον: σύν τ' εὐκλείᾳ (σὺν εὐκλείᾳ τε) καὶ ἀμηνίτῳ βάξει λαῶν τῶν ἐγχώρων (ἢ λαῶν ἐγχώρων) καὶ εἴη δὲ τὰ λῷστα. Ἀλλ' ὅμως τὸ *εἴη δὲ τὰ λῷστα* οὐ μόνον ἐκ τοῦ παροιμιακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐννοίας (πρβ. Ἀγ. 124 τὸ δ' εὖ νικάτω, 227 εὖ γὰρ εἴη, Χο. 867 εἴη δ' ἐπὶ νίκῃ) ἐξελέγχεται ὡς αὐτοτελὴς τύπος εὐχῆς. Ἐπειδὴ δὲ αἱ λέξεις τῆς εὐχῆς ταύτης δὲν δύνανται νὰ συναφθῶσι πρὸς τὸ *τάσσεσθε*, διὰ τοῦτο φαίνεται ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς παρήχθη ἀπὸ τοῦ *βάξει λαῶν* <τῶν ἐγχώρων> εἰς τὸ <*τῷδ'*> *ἐν χώρῳ*, τὸ δὲ κείμενον ἦν περίπου τοιόνδε: σὺν δ' εὐκλείᾳ καὶ ἀ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

*   *   *   *

*   * ἐν χώρῳ
τάσσεσθε, φίλαι δμωΐδες, οὕτως
ὡς ἐφ᾽ ἑκάστῃ διεκλήρωσεν
Δαναὸς θεραποντίδα φερνήν.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ.

Ὦ παῖδες, Ἀργείοισιν εὔχεσθαι χρεὼν
θύειν τε λείβειν θ᾽, ὡς θεοῖς Ὀλυμπίοις,
σπονδάς, ἐπεὶ σωτῆρες οὐ διχορρόπως.
καί μου τὰ μὲν πραχθέντα πρὸς τοὺς ἐγγενεῖς
φίλους πικρῶς ἤκουσαν αὐτανεψίοις·
ἐμοὶ δ᾽ ὀπαδοὺς τούσδε καὶ δορυσσόους
ἔταξαν, ὡς ἔχοιμι τίμιον γέρας,

μηνίτω | βάξει λαῶν τῶν ἐγχώρων | ἀθροισθῶμεν καθ᾽ ὁδοιπορίαν. | ὑμεῖς δ᾽ ἡμῖν τῷδ᾽ ἐν χώρῳ | τάσσεσθε κτέ. Ταῦτα λέγων ὁ χορὸς ἐκλείπει τὸν βωμόν, ὃν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κήρυκος εἶχε καταλαβών, καὶ καταβαίνει εἰς τὴν ὀρχήστραν.

990. *θεραποντίδα φερνήν*] ὡς προῖκα καὶ δῶρον πρὸς θεραπείαν. Πρβ. Ἰ. τ. ἐ. Α. 47 σῇ γάρ μ᾽ ἀλόχῳ πέμπει φερνήν.

991. Ὁ Δαναὸς λαβὼν παρὰ τοῦ λαοῦ τὴν ἔνοπλον δύναμιν, ἧς χάριν ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν (734, 782), ἐπιστρέφει μετ᾽ αὐτῆς (996). Ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος, ἥτις ἀπῄτει τὴν προηγουμένην εἰς τὴν σκηνὴν ἐμφάνισιν τοῦ βασιλέως, ἐπήγαγε τὴν ἄνευ τοῦ βασιλέως πρᾶξιν τοῦ λαοῦ (996κέ.). Πρὸς τὴν ἐνθουσιώδη ἐκδήλωσιν τῆς χάριτος πρβ. Plaut. Pseud. 326 Pseudule, arcesse hostias victimas lanios, huic ut ego sacruficem summo Jovi; nam hic mihi nunc est multo potior Juppiter quam Juppiter. — *θύειν τε λείβειν*: περὶ θυσιῶν καὶ σπονδῶν. Πρβ. Ἀγ. 69 οὔθ᾽ ὑποκαίων οὔθ᾽ ὑπολείβων, Σοφ. Φιλ. 8 οὔτε λοιβῆς οὔτε θυμάτων.

993. *σωτῆρες*: ὡς ὁ Ζεύς, Ἀπόλλων (Ἀγ. 517 νῦν δ᾽ αὖτε σωτὴρ ἴσθι καὶ παιώνιος, ἄναξ Ἄπολλον), Ἑρμῆς (Χο. 2 σωτὴρ γενοῦ μοι). — *οὐ διχορρόπως*: ἔπιθι σημ. εἰς 613.

994 κέ. *καὶ τὰ μὲν αὐτανεψίοις* (ὑπ᾽ αὐτανεψίων) *πραχθέντα πρὸς τοὺς ἐγγενεῖς φίλους* (πρὸς ἡμᾶς τοὺς ὁμαίμονας) *πικρῶς* (ἐν ἀγανακτήσει) *ἤκουσάν μου*. Διὰ τούτων ὑπονοεῖται ὁ τοῦ Δαναοῦ πρὸς τὴν συνέλευσιν τοῦ δήμου λόγος, ἐν ᾧ διηγήθη τὴν δίωξιν καὶ τὴν ἐχθρικὴν ἄφιξιν τῶν Αἰγυπτιαδῶν. Ἕτεροι ἀναφέροντες τὸ *αὐτανεψίοις* εἰς τὸ *πικρῶς* ἑρμηνεύουσιν: ἤκουσαν ἀγανακτοῦντες πρὸς τοὺς αὐτανεψίους.

996. *ὀπαδοὺς καὶ δορυσσόους*] ἔνοπλον ἀκολουθίαν καὶ φρουράν. Ὁ ποιητὴς παραινίσσεται διὰ τούτων, καθὰ διεῖδον ὁ Klausen (Hallische Litt. Zeit. 1830 σελ. 455 καὶ ὁ Welcker (Kleine Schrift. 4 σελ. 107 κέ.), τὰ ἐν τῷ ἑπομένῳ δράματι τῆς τριλογίας συμβάντα. Ὁ Δαναὸς προσλαμβάνει οὕτω βασιλικὸν ἀξίωμα (τίμιον γέρας) καθιστάμενος ἱκανὸς εἰς διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τοῦ Πελασγοῦ, πίπτοντος ἐν πολέμῳ. Πρβ. Εἰσ. σελ. 327 κέ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

καὶ μήτ' ἀέλπτως δορικανεῖ μόρῳ θανὼν
λάθοιμι, χώρᾳ δ' ἄχθος ἀείζων πέλοι,
* * * * *

τοιῶνδέ μ' ἀξιοῦντας εὔπρεμνον φρενὸς
χάριν σέβεσθε τιμιωτέραν ἐμοῦ.
καὶ ταῦθ' ἅμ' ἐγγράψασθε πρὸς γεγραμμένοις
πολλοῖσιν ἄλλοις σωφρονίσμασιν πατρός,
ἀγνῶθ' ὅμιλον ἐξελέγχεσθαι χρόνῳ.
πᾶς δ' ἐν μετοίκῳ γλῶσσαν εὔτυκον φέρει
κακήν, τό τ' εἰπεῖν εὐπετὲς μύσαγμά πως.

998. *δορικανεῖ μόρῳ*] θανάτῳ, ὅν τις ἀποθνήσκει φονευόμενος ὑπὸ δόρατος. Πρβ. λευστῆρα μόρον Ἑ. ἐ. Θ. 181, πισσοκωνήτῳ μόρῳ ἀποσπ. 118 (θανάτῳ πισσώσει καὶ ἀναφλέξει διὰ πυρός).

999. *ἄχθος ἀείζων*] ἄγος ἀείζωον καὶ ἀΐδιον, ἐπισκῆπτον τῇ χώρᾳ ἐκ τῆς φονεύσεως τοῦ ἱκέτου. Πρὸς τὸ *ἀείζων* πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 481 τὰ δὲ (μαντεῖα) αἰεὶ ζῶντα περιποτᾶται. — Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἐξερρύη ἔννοια, οἵα ἡ: *μήτε ξένοισι ῥυσιασθείην βίᾳ*.

1000 κέ. *τοιῶνδέ μ' ἀξιοῦντας* (τοὺς Ἀργείους)] ἐπειδὴ τοιούτων τιμῶν ἠξίωσάν με, ἐκ βάθους τῆς καρδίας σταθερὰν χάριν αὐτοῖς ὁμολογοῦσαι σέβεσθε καὶ τιμᾶτε αὐτοὺς μᾶλλον ἢ ἐμέ. — *χάριν σέβεσθε*: ὡς Σοφ. Ἀντ. 514 τιμᾷς χάριν. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 828 πατρῴαν τιμῶν χάριν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ *χάριν* εἶναι ἡ σύστοιχος καλουμένη αἰτιατική, διὰ τοῦτο ὀφείλει τις νὰ ἐννοήσῃ τὸ χωρίον ὧδε: τοιῶνδε (εὐεργεσιῶν) ἀξιοῦντάς με αὐτοὺς σεβόμενοι τιμᾶτε τιμιωτέραν χάριν προσνέμοντες αὐτοῖς ἢ ἐμοί. Ὁ Schütz εἴκασεν: τοιῶνδέ μου τυχόντος, ἐν ᾗ εἰκασίᾳ ὀφείλει τις νὰ ἀναπληρώσῃ ἐν τῷ *σέβεσθε* τὸ αὐτοὺς (τοὺς Ἀργείους). — *εὔπρεμνον φρενὸς χάριν*: χάριν ἀκλόνητον καὶ ἐξ εἰλικρινοῦς ψυχῆς προερχομένην.

1002. Καὶ τὰς ἑπομένας πρὸς πολλαῖς ἄλλαις (πρβ. 210 κέ.) παραινέσεσιν γράψατε ἐν τῷ νῷ. Πρβ. Προμ. 815 ἣν ἐγγράφου σὺ μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν.

1004. *ἀγνῶθ' . . χρόνῳ*] ἀναφερόμενον εἰς τὸ ταῦτα σημαίνει: ὅτι ὁ ἄγνωστος ὅμιλος ἐξελέγχεται τῷ χρόνῳ ἤτοι οἱ ἐπήλυδες ἄγνωστοι ὄντες τὴν ἀρχὴν σὺν τῷ χρόνῳ δοκιμαζόμενοι ἐξεγείρουσι τὴν συμπάθειαν τῶν ξένων ἀστῶν. Οὐχὶ κακῶς σημειοῦται ὁ Δούκας «πολλὰ μὲν ὑμῖν ἐγὼ παρήγγειλα παραγγέλματα καὶ πάντα ταῦτα ἐνεγράψασθε ἐν ἑαυταῖς· νῦν δὲ προστίθημι ἡμῖν καὶ τοῦτο· ὅτι ὁ χρόνος ἀποκαλύπτει ἢ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν τῶν ἀγνώστων, οἷοί ἐσμεν ἡμεῖς. Βούλεται δὲ διδάσκειν αὐτὰς σωφρονεῖν ὡς ἀναγκαῖον τοῦτ' αὐταῖς ἐσόμενον».

1005 κέ. Πρὸς γὰρ τοὺς μετοίκους πᾶς ἐκφέρει γλῶσσαν κακὴν καὶ τεθηγμένην. Πρβ. 983 κέ. — *εὔτυκον*: εὔτροχον καὶ πρόθυμον εἰς λοιδορίαν. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 20, 248 στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ' ἔνι μῦθοι παντοῖοι, ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. — *τό τ' εἰπεῖν . . μύσαγμά πως*: Σχολ. «τὸ εἰπεῖν μυσαρόν τι κατὰ τῶν ξένων εὐχερές ἐστιν». Ἐὰν μὴ ἐγέγραπτο τὴν ἀρχὴν *μύσαγμ' ἔπους* (ἢ *ἐπῶν* = μυσαρὸν λόγον), πάν-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὑμᾶς δ' ἐπαινῶ μὴ καταισχύνειν ἐμέ,
ὥραν ἐχούσας τήνδ' ἐπίστρεπτον βροτοῖς.
τέρειν' ὀπώρα δ' εὐφύλακτος οὐδαμῶς,
θεοί σφε κηραίνουσι καὶ βροτοί, τί μήν;
καὶ κνώδαλα πτεροῦντα καὶ πεδοστιβῆ.
καρπώματα στάζοντα κηρύσσει Κύπρις,
ἄωρα κωλύουσα λωτίζειν ἔρον.

τως ὀφείλει νὰ συναφθῇ : *εὐπετές πως* ἐν τῇδε τῇ ἐννοίᾳ: Τὸ εἰπεῖν κατὰ ξένου μυσαρόν τι εἶναι λίαν εὐχερές.

1007. *ὑμᾶς ἐπαινῶ*] ὑμῖν παραινῶ. Ἔπιθι σημ. εἰς 185. Ἐν διαφόρῳ καὶ παραδόξῳ συντάξει ἀναγινώσκεται Χο. 579 ὑμῖν ἐπαινῶ. Πρβ Εὐρ. Ἀνδρομ. 553 ἀνηδητηρίαν ῥώμην μ' ἐπαινῶ λαμβάνειν.

1008. *ὥραν . . ἐπίστρεπτον*] Σχολ. « τὴν ἐπιστροφῆς δεομένην· ἢ τὴν ἐπιστρέφουσαν εἰς θέαν ». Ἡ δευτέρα ἑρμηνεία ὀρθοτέρα: ἔχουσαν νεανικὸν κάλλος, ἐφελκόμενον τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων. Πρβ. Χο. 348 τέκνων ἐν κελεύθοις ἐπίστρεπτον αἰῶ κτίσας (βίον τέκνων, ἕλκοντα πρὸς ἑαυτὸν τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων. Σχολ. « ὡς τοὺς ὑπαντῶντας ἐπιστρέφεσθαι πρὸς θέαν ἡμῶν »).

1009. *ὀπώρα*] περὶ τῆς θαλλούσης νεότητος, ὡς 1026, ἀποσπ. 458. Πινδ. Ἰσθμ. 2, 4 ὅστις ἐὼν καλὸς εἶχεν Ἀφροδίτας εὐθρόνου μνάστειραν ἁδίσταν ὀπώραν, Νεμ. 5, 6 οὔπω γένυσι φαίνων τέρειναν ματέρ' οἰνάνθας ὀπώραν, Χαιρήμ. ἀποσπ. 12 σελ. 785 (ἐκδόσ. N.) πολλὴν ὀπώραν Κύπριδος εἰσορᾶν παρῆν ἄκραισι (ἁβραῖσι ὁ Meineke) περκάζουσαν οἰνάνθαις χρόνου (ἴσως: ἁβραῖς τε . . χάριν). Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 320.

1010 κέ. *σφὲ* = αὐτήν, ὡς Εὐμ. 613. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 9. — *κηραίνουσι*: πρβ. Ἡσύχ. « κηραίνει· φθείρει» καὶ « κηραίνειν· βλάπτειν ». — *τί μήν*: ὡς Ἀγ. 677, Εὐμ. 203. Πρβ. Φώτ. « τί μήν; κατάφασιν δηλοῖ, ἀντὶ τοῦ πῶς γὰρ οὔ; διὰ τί γὰρ οὔ; ». — *κνώδαλα πτεροῦντα καὶ πεδοστιβῆ*: Ἀπὸ τοῦ ἐπιβούλου καὶ ἐπικινδύνου ἔρωτος τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων μεταβαίνει εἰς τὸν τῶν ἐν τῷ ἀέρι πετομένων καὶ ἐν τῇ γῇ βαδιζόντων θηρίων. Σχολ. « πάντα ἐπιθυμίᾳ δουλεύουσι ». Πρβ. Σοφ. ἀπόσπ. 855, 9 εἰσέρχεται (Κύπρις) μὲν ἰχθύων πλωτῷ γένει, χέρσῳ δ' ἔνεστιν ἐν τετρασκελεῖ γονῇ· νωμᾷ δ' ἐν οἰωνοῖσι τοὐκείνης πτερόν, ἐν θηρσίν, ἐν βροτοῖσιν, ἐν θεοῖς ἄνω. Ὁ Dindorf ἀποφαίνει στίχ. 1010-1013 ὡς παρέμβλημα νόθον. Ἐπ' ἀληθείας εὐαρμοστεῖ στίχ. 1014 κάλλιον εἰς στίχ. 1009 ἢ εἰς τοὺς προειρημένους στίχους. Πρὸς δικαιολογίαν τῶν στίχων ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ὁ ποιητὴς παραινίσσεται τὰ ἐν τῷ τῇ τριλογίᾳ συνημμένῳ σατυρικῷ δράματι Ἀμυμώνῃ.

1012. *καρπώματα . . ἔρον*] τοὺς χυλὸν στάζοντας καρποὺς κηρύσσει ἡ Κύπρις ὡρίμους καλοῦσα εἰς δρέψιν καὶ γεῦσιν. τοὐναντίον δὲ κωλύει τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀνθρώπων νὰ δρέπωσιν ἀώρους καρπούς. Πρὸς τὸ *λωτίζειν* πρβ. Ἡσύχ. « λωτίζειν· ἀπανθίζεσθαι, ἀπολλύειν ». — Ὁ ἐπικὸς τύπος Ἔρος, Ἔρῳ, Ἔρον ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς τραγικοῖς μόνον τοῦ μέτρου χάριν. Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 197, Εὐρ. Ἱππ. 337, 449 καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

καὶ παρθένων χλιδαῖσιν εὐμόρφοις ἔπι
πᾶς τις παρελθὼν ὄμματος θελκτήριον
τόξευμ᾽ ἔπεμψεν, ἱμέρου νικώμενος.
πρὸς ταῦτα μὴ πάθωμεν ὧν πολὺς πόνος,
πολὺς δὲ πόντος εἵνεκ᾽ ἠρόθη δορί,
μηδ᾽ αἶσχος ἡμῖν, ἡδονὴν δ᾽ ἐχθροῖς ἐμοῖς
πράξωμεν. οἴκησις δὲ καὶ διπλῆ πάρα,
τὴν μὲν Πελασγός, τὴν δὲ καὶ πόλις διδοῖ,
οἰκεῖν λάτρων ἄτερθεν· εὐπετῆ τάδε.
μόνον φύλαξαι τάσδ᾽ ἐπιστολὰς πατρός,
τὸ σωφρονεῖν τιμῶσα τοῦ βίου πλέον.

1014. καὶ ἐν τῇ εὐμόρφῳ χλιδῇ τῶν παρθένων ἤτοι καὶ ἐν χλιδώσαις τῇ εὐμορφίᾳ παρθένοις. — *ἔπι*: τῇ δοτικῇ σπανίως ἐπιτάσσεται ἡ *ἐπί*. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 67.

1015 κἑ. *ὄμματος θελκτήριον τόξευμα*] ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ λέγει ὁ Σοφ. ἀποσπ. 161 ὀμμάτων ἄπο λόγχας ἵησιν. Πρβ. Ἡσύχ. «ὀμμάτειος πόθος· διὰ τὸ ἐκ τοῦ ὁρᾶν ἁλίσκεσθαι ἔρωτι· 'ἐκ τοῦ γὰρ ἐσορᾶν γίγνεται βροτοῖς ἐρᾶν' καὶ ἐν Ἀχιλλέως Ἐρασταῖς 'ὀμμάτων ἄπο λόγχας ἵησιν'». — *ἔπεμψεν*: ὁ ἀόριστος σημαίνει τὸ ἐν στιγμῇ καὶ ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ γενόμενον. — *ἱμέρου νικώμενος*: ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 501.

1017 κἑ. *μὴ πάθωμεν*] ἠπιώτερος τρόπος παραινέσεως ἀντὶ τοῦ *μὴ πάθητε*, τοῦ πατρὸς περιλαμβάνοντος ἐν τῷ παθήματι καὶ ἑαυτόν. Ὁ Δαναὸς ἐννοεῖ τὴν βλάβην τῆς παρθενίας. Σχολ. «μὴ ὑποπέσητε ἀνδράσιν». — *ὧν εἵνεκα*: ὧν πρὸς ἀποφυγὴν ἀνελάβομεν πολλοὺς μόχθους καὶ διεπλεύσαμεν πολὺ πέλαγος. Ὁμοίως Σοφ. Ο. Τ. 187 ὧν ὕπερ (πρὸς ἀποτροπὴν τούτου) εὐῶπα πέμψον ἀλκάν. — *πολὺς πόνος*: ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας ῥήσεως *ἠρόθη* ἀναπληροῦται κατὰ ζεῦγμα ἡ γενικωτέρα *ἐπεράθη*. — *ἠρόθη*: πρβ. πόντου ἀροτρευτὴρ Ἀνθολ. Παλ. 9,242, Verg. Aen. 2, 780 vastum maris aequor arandum, Ovid. Trist. 1, 2, 76 latum mutandis mercibus aequor aro.

1019. *αἶσχος ἡμῖν, ἡδονὴν δ᾽ ἐχθροῖς ἐμοῖς*] Πρβ. Πέρσ. 1034 λυπρά, χάρματα δ᾽ ἐχθροῖς, Ὁμ. Ἰλ. 1, 51 δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δὲ σοὶ αὐτῷ, Σοφ. Ἀντ. 646 αὑτῷ πόνους φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων, Δί. Κάσσ. 38, 23, 1 γέλωτα τοῖς ἐχθροῖς, αἶσχος δὲ τοῖς οἰκείοις παρέχειν.

1021. *διδοῖ*] διδοῖς, διδοῖ εἶναι ἐπικοὶ τύποι (Ὁμ. Ἰλ. 9. 164 καὶ 519, Ὀδ. 4, 237 καὶ 17, 350).

1022. *οἰκεῖν*] ἤρτηται ἐκ τοῦ *διδοῖ*. — *λάτρων ἄτερθεν*: ἄνευ μισθοῦ, δωρεάν. Πρβ. Εὐστάθ σελ. 1246, 9 «ὡς δὲ καὶ λάτρον, ὁ ῥηθεὶς μισθὸς ἐλέγετο, δηλοῦσιν οἱ παλαιοί». — *εὐπετῆ τάδε*: ἡ τῆς οἰκήσεως ἐκλογὴ ῥᾳδία. Πρβ. Εὐρ. Φοιν. 689 πάντα δ᾽ εὐπετῆ θεοῖς.

1023 κἑ. *ἐπιστολὰς*] ἐντολάς. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 3. — *τὸ σωφρονεῖν*: τὴν σωφροσύνην καὶ ἁγνότητα τῆς παρθενίας. Ἡ παραίνεσις αὕτη ἁρμόζει τῇ Ὑπερμήστρᾳ, ἥτις διὰ τὸν ἔρωτα ἠπείθησε.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΧΟΡΟΣ.

τἄλλ' εὐτυχοῖμεν πρὸς θεῶν Ὀλυμπίων.
ἐμῆς δ' ὀπώρας εἵνεκ' εὖ θάρσει, πάτερ.
εἰ γάρ τι μὴ θεοῖς βεβούλευται νέον,
ἴχνος τὸ πρόσθεν οὐ διαστρέψω φρενός.

ΧΟΡΟΣ.

ἴτε μὰν ἀστυάνακτας στροφ.

1025 κέ. Κατὰ τὰ ἄλλα ἐπικαλούμεθα τὴν εὐτυχίαν τῶν θεῶν. Περὶ παντὸς ἄλλου φρόντιζε, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας ἁγνότητος.

1027. *νέον*] ἔπιθι σημ. εἰς 344.— Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 738 ὦ Ζεῦ, τί μου δρᾶσαι βεβούλευσαι πέρι. — Περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς τομῆς πρβ. σημ. εἰς 958. Ὁ Weil διορθοῖ τὸν ῥυθμὸν γράφων: θεοῖς γὰρ εἴ τι μὴ βεβούλευται νέον.

1028. *ἴχνος - φρενός*] Δὲν θὰ διαστρέψω καὶ παραλλάξω τὸ τέως τῆς φρενὸς ἴχνος ἤτοι δὲν θὰ ἐκτραπῶ τῶν τέως φρονημάτων, ἀλλὰ θὰ διατελέσω οὖσα σώφρων καὶ ἁγνή. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν τῆς ὁδοῦ ἰχνῶν. Πρβ. Σοφ. Αἴ. 6 ἴχνη τὰ κείνου νεοχάρακτα.

1029-1084 *Ἔξοδος*. Ἡ ἀρχὴ χαρακτηρίζει τὸ ᾆσμα ὡς ἐξόδιον. Διὰ τῆς μεθέξεως ὅμως τῶν θεραπαινίδων, αἵτινες, ὥσπερ ὁ θεράπων ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐριπιδείου Ἱππολύτου, ὑπερμαχοῦσι τῶν δικαίων τῆς Ἀφροδίτης, ὑποδηλοῦται ὀψιαιτέρα σύγκρουσις ἐν τῇ ἑπομένῃ δράσει.— Ἡ διαίρεσις τοῦ χορικοῦ ᾄσματος, ζητήματος, περὶ οὗ πολλοὶ διέλαβον καὶ πολλαχῶς ἐπειράθησαν νὰ λύσωσιν αὐτό, δύναται νὰ ὑποληφθῇ νῦν ὡς βεβαία (ἔπιθι Wecklein, über die Technik und den Vortrag der Chorgesänge des Aeschylos ἐν τῷ 13 Suppl. der Jahrb. f. class.Philol. 1882 σελ. 227 κέ.). Ἡ πρώτη στροφικὴ συζυγία ἀνήκει τῷ τῶν Δαναΐδων χορῷ, ἡ δευτέρα, καθὰ διεῖδεν ὁ Kirchhoff, τῷ τῶν θεραπαινῶν χορῷ. Ἐν τῇ τρίτῃ στροφικῇ συζυγίᾳ διαδέχονται ἀλλήλους ἀμφότεροι οἱ χοροὶ (πιθανῶς οἱ δύο κορυφαῖοι), καθὰ ἀπεφήνατο ὁ G. C. W. Schneider. Τὴν τελευταίαν στροφικὴν συζυγίαν ᾄδουσι κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Böckh καὶ Kirchhoff ἀμφότεροι οἱ χοροὶ ὁμοῦ.

1029 κέ. *ἴτε μάν*] Ἄγετε τοίνυν. Πρβ. Χο. 961 ἄναγε μάν.— *ἀστυάνακτας. . πολιούχους*: οἱ θεοὶ τοῦ ἄστεως παρίστανται ἐνταῦθα ὡς θεοὶ πάσης τῆς χώρας. Πρβ. Ἀγ. 88 πάντων δὲ θεῶν τῶν ἀστυνόμων, ὑπάτων χθονίων, τῶν τε θυραίων (οὕτως ὁ Enger ἀντὶ οὐρανίων) τῶν τ' ἀγοραίων, καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 257. — *θεοὺς γανάεντες*: τοὺς θεοὺς ὑμνοῦντες. Ὁ τύπος *γανάεντες* προϋποτίθησι παντάπασιν ἄγνωστον ἐνεστῶτα *γάναημι*. Ὁ Pauw γράφει ἐνταῦθα *γανάοντες*. Παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντῶσι τὰ γανόωντες, γανόωσαι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ γεγανωμένοι καὶ λάμποντες. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ καὶ *γανέοντες* κατὰ Ἡσύχ. «γανεῖν· λευκαίνειν». Ὄντως τὸ *γανεῖν* ἑρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Ἐτυμ. Μ. 223,44 διὰ τοῦ *λευκᾶναι*, ὥστε ἠδύνατο νὰ φανῇ ὡς ἀόριστος τοῦ *γαίνειν*. Παρ' Ἡσυχ. ἀπαντᾷ καὶ «γανάσαι· σμῆξαι, ἡδῦναι», ἐξ οὗ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ *γανάσοντες*. Ἀλλ' ὅμως ὁ μέλλων εὐαρμοστεῖ ἧττον τοῦ ἐνεστῶτος (ἄγετε ὑμνοῦντες),

μάκαρας θεοὺς γανάεντες πολιούχους
τε καὶ οἳ χεῦμ' Ἐρασίνου
περιναίουσιν παλαιόν.
ὑποδέξασθε δ', ὀπαδοί,
μέλος· αἶνος δὲ πόλιν τήνδε Πελασγῶν
ἐχέτω, μηδ' ἔτι Νείλου
προχοὰς σέβωμεν ὕμνοις·

δι' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Paley προταθὲν *ἀγαλοῦντες* (=τιμήσοντες) ἐξελέγχεται ἀπίθανον. Κεῖται δὲ ὁ ἀρσενικὸς τύπος, διότι τῆς πομπῆς μετέχουσι καὶ ἄνδρες, ὁ Δαναὸς καὶ οἱ σωματοφύλακες αὐτοῦ. Πρβ. 215.

1031 κἑ. Ἀντὶ τοῦ *καὶ περιναίοντες*, κεῖται ἡ πρότασις *οἳ περιναίουσιν* (περιοικοῦσιν).— *χεῦμα* (ῥεῖθρον) *Ἐρασίνου*: Πρβ. Στράβ. 8 σελ. 371 ἄλλος δὲ ποταμὸς Ἐρασῖνος ἐν τῇ Ἀργείᾳ ἐστίν· οὗτος δὲ τὰς ἀρχὰς ἐκ Στυμφάλου τῆς Ἀρκαδίας λαμβάνει καὶ τῆς ἐκεῖ λίμνης τῆς καλουμένης Στυμφαλίδος . . δύντα δ' ὑπὸ γῆς φασὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐκπίπτειν εἰς τὴν Ἀργείαν καὶ ποιεῖν ἐπίρρυτον τὸ πεδίον, Ἡρόδ. 6, 76 ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι, Παυσ. 2, 24, 7 ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ (ἀπὸ τοῦ Ἄργους εἰς Τεγέαν) Χάον ἐστὶν ὄρος ὀνομαζόμενον· ὑπὸ δὲ αὐτῷ δένδρα πέφυκεν ἥμερα καὶ ἄνεισι τοῦ Ἐρασίνου φανερὸν ἐνταῦθα δὴ τὸ ὕδωρ· τέως δὲ ἐκ Στυμφάλου ῥεῖ τῆς Ἀρκάδων, Ovid. Metam. 15, 275 sic modo combibitur, modo tecto gurgite lapsus redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis, Plin. H. N. 2, 103 καὶ Curtius, Pelopon. τόμ. 1 σελ. 201 «ἐκ τοῦ στελέχους τῶν ὀρέων τῆς Κυλλήνης καθικνεῖται εἰς τὴν πεδιάδα λόφος, ὁ καλούμενος Αἰγάλεως, οὗ ἑκατέρωθεν τῶν προπόδων ἐκτείνονται εὔφοροι πεδιάδες. Πρὸς μεσημβρίαν καὶ δὴ καταντικρὺ τῆς Κυλλήνης ἐξέχει τὸ ὄρος ἐν λίαν ἀποτόμοις κρημνοῖς πρὸς τὴν βαθυτάτην κοιλάδα, ὃν ὁ Ἀπέλαυρος τῶν ἀρχαίων. Ἐν τῇ ὑπωρείᾳ αὐτοῦ ἀνοίγεται ἐν λίαν ὑπερεχούσαις πέτραις τὸ σπήλαιον, εἰς ὃ καταρρέουσιν διηνεκῶς τὰ ὕδατα τῆς κεκλεισμένης κοιλάδος (μισγαγκείας) ἐν ὑποκώφῳ μηκυθμῷ», αὐτόθι τόμ. 2, 340 «Κάτωθεν τοῦ σηραγγώδους Χάου πηγάζει ἐν ἀφθονίᾳ ὕδατος ποταμός, ἐν ᾧ οἱ τὰς ὑπογείους τῶν ὑδάτων συρροὰς λίαν ἀκριβῶς ἐρευνήσαντες ἀρχαῖοι διεῖδον ἀπόρροιαν τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. Κατὰ τὴν γνώμην ταύτην ῥέον τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Ἀπελαύρου μέχρι τοῦ Χάου ἐπὶ 200 σταδίους διὰ τῶν ὑπογείων καὶ σκοτεινῶν τῶν ὀρέων διαδρόμων ἀναφαίνεται ὡς κοχλακώδης ποταμὸς Ἐρασῖνος ποιῶν τὴν κοιλάδα εὔφορον». Ὁ ποιητὴς φαίνεται ὅτι ποιεῖται μνείαν τοῦ Ἐρασίνου ἕνεκα τοῦ περιέργου τούτου φυσικοῦ φαινομένου, ἔτι δὲ καὶ διότι ἔρρεε ἐγγὺς τοῦ τόπου, εἰς ὃν ἐλέγετο, ὅτι ἀπέβησαν αἱ Δαναΐδες. Πρβ. Εἰσ. 317.

1033. *ὑποδέξασθε*] ὑπολαβοῦσαι ᾄσατε, συνεχίσατε τὸ μέλος.—*ὀπαδοί*: ὡς 965 φίλαι ὀπάονες.

1034 κἑ. *αἶνος . . ἐχέτω*] αἰνεῖτε ἢ αἰνῶμεν τήνδε πόλιν. — *προχοάς*: ἐκβολάς, ὡς Ὁμ. Ἰλ. 17, 263 ἐπὶ προχοῇσι διιπετέος ποταμοῖο, Σόλ. ἀποσπ. 28 Νείλου ἐπὶ προχοῇσι, Ἀριστοφ. Νεφ. 272 Νείλου προχοαῖς.

ποταμοὺς δ' οἳ διὰ χώρας ἀντιστρ.
θελεμὸν πῶμα χέουσιν πολύτεκνοι,
λιπαροῖς χεύμασι γαίας
τόδε μειλίσσοντες οὖδας.
ἐπίδοι δ' Ἄρτεμις ἁγνὰ
στόλον οἰκτιζομένα, μηδ' ὑπ' ἀνάγκας
τέλος ἔλθοι Κυθερείας·
στυγερῶν πέλοι τόδ' ἆθλον.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑΙ.

Κύπριδος δ' οὐκ ἀμελεῖ θεσμὸς ὅδ' εὔφρων. στροφ.

1037. *ποταμοὺς δὲ*] ἐννοητέον *σέβωμεν*.

1038. *θελεμὸν*] ἥσυχον καὶ ἠρεμαῖον ἢ γαληνόν. Πρβ. Ἡσύχ. «θέλεμον· οἰκτρὸν (ὁ Weil εὐκτόν), ἥσυχον· θελέμως· οἰκτρῶς· ἡσύχως». Αἱ ἑρμηνεῖαι *οἰκτρὸν* καὶ *οἰκτρῶς* ἀναμιμνήσκουσι τὸ ἰάλεμος. Ἕτεροι ἑρμηνεύουσι τὸ θελεμὸν διὰ τοῦ ἑκούσιον καὶ αὐτοθελὲς παραβάλλοντες Ἡσιόδ. Ἔ. κ. Ἡ. 118 οἱ δ' ἐθελημοὶ ἥσυχοι ἔργα νέμοντο (πρβ. Θησαυρ. τῆς ἑλλ. γλ. τόμ. 3 σελ. 171). Ἀλλ' ὅμως καὶ παρὰ Ἡσιόδῳ τὸ ἐθελημοὶ καὶ ἥσυχοι κεῖνται κατὰ τοὺς γραμματικοὺς ἐκ παραλλήλου. — *πολύτεκνοι*: Σχολ. «πολυτεκνίας πρόξενοι». Οἱ ποταμοὶ ἐτιμῶντο ὡς κουροτρόφοι, ἕνεκα δὲ τούτου οἱ νεανίαι γενόμενοι ἄνδρες προσήνεγκον αὐτοῖς τοὺς νεανικοὺς πλοκάμους. Πρβ. Χο. 6 καὶ σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 295. Ἐάν τις ἐννοήσῃ τὸ πολύτεκνοι οὕτω, τότε ἐξαίρεται ἡ ἰδιότης αὕτη ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐν στίχ. 867 κἑ. μνημονευθείσας ἰδιότητας τοῦ Νείλου. Ἀλλ' ὅμως ἐνδέχεται τὸ *πολύτεκνοι* νὰ ἐκληφθῇ, ὡς Προμ. 142 τῆς πολυτέκνου Τηθύος ἔκγονα, ἀναφερόμενον εἰς τοὺς ῥύακας καὶ ὀχετούς, ὄντας τέκνα τῶν ποταμῶν. Πρβ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 685 οὐδ' ἄυπνοι κρῆναι μινύθουσιν Κηφισοῦ νομάδες ῥεέθρων κτἑ.

1039 κἑ. *λιπαροῖς χεύμασι*] λιπαροῖς ῥείθροις καὶ τῇ ἐν αὐτοῖς ἰλύϊ. Πρβ. Εὐρ. Ἑκ. 451 καλλίστων ὑδάτων πατέρα φασὶν Ἀπιδανὸν γύας λιπαίνειν. — *μειλίσσοντες*: καταψήχοντες καὶ θέλγοντες τὸ ἔδαφος τόδε τῆς χώρας.

1041. *ἐπίδοι*] ὡς 1. — *ἁγνά*: ἡ παρθενικὴ Ἄρτεμις ἔχει μάλιστα καθῆκον νὰ διαφυλάξῃ ὑπὸ τὴν ἑαυτῆς σκέπην τὰς παρθένους. Καὶ ὁ Ἱππόλυτος, ὁ τὴν Ἀφροδίτην ἀποστρεφόμενος, εἶναι φίλος τῆς Ἀρτέμιδος.

1043. *τελος Κυθερείας*: τὸ γαμήλιον τέλος, ἡ τοῦ γάμου τελετή, ὁ γάμος. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. 20, 75 τέλος θαλεροῖο γάμοιο. Κυθερεία καλεῖται ἡ Ἀφροδίτη ἤδη Ὁμ. Ὀδ. 8, 288 φιλότητος ἐυστεφάνου Κυθερείης, Ἡσ. Θεογ. 198 κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες . . Κυθερείαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις.

1044. *στυγερῶν . . ἆθλον*] Τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς συμβαίη τοιαύτη δυστυχία καὶ βία. Πρβ. σημ. εἰς 381. Πρὸς τὸ *ἆθλον* πρβ. Σοφ. Φιλ. 508 δυσοίστων πόνων ἆθλα.

1045. Αἱ θεράπαιναι δὲν ἐναντιοῦνται μὲν ταῖς δεσποίναις κατ' εὐθεῖαν, ἀλλ' ὅμως ἐξ ὀνόματος αὐτῶν, εἰ καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς ἰδέας αὐτῶν, προστιθέασιν εἰς τὴν [ἐπίκλησιν τῆς Ἀρτέμιδος τὴν λατρείαν τῆς Ἀφροδίτης λέγουσαι: οὗτος ὁ ἔμφρων καὶ καλὸς λελογισμένος

δύναται γὰρ Διὸς ἄγχιστα σὺν Ἥρᾳ·
τίεται δ' αἰολόμητις
θεὸς ἔργοις ἐπὶ σεμνοῖς.
μετάκοινοι δὲ φίλᾳ ματρὶ πάρεισιν
Πόθος ᾇ τ' οὐδὲν ἄπαρνον τελέθει θέλ-
κτορι Πειθοῖ. δέδοται δ' Ἁρ-

ὕμνος δὲν ἀμελεῖ τῆς Κύπριδος, ἥτις εἶναι κραταιὰ θεὰ δωρουμένη εὐλογίαν καὶ ἡδονήν. Ὑπάρχει καὶ Ἀφροδίτη ἔχουσα ἁρμονίαν καὶ μέτρον. Ἡ Κύπρις ἐτιμᾶτο κατὰ Κλήμ. τ. Ἀλεξ. Προτρ. σελ. 32 ἐν Ἄργει.— *θεσμός*: Σχολ. «ὁ τοῦ ὑμετέρου ὕμνου νόμος».—*εὔφρων*: ἤτοι ἔμφρων καὶ τὰς τῇ θεότητι προσηκούσας τιμὰς ἀναλογιζομένη. Πρβ. Εὐρ. Ἱππ. 107 τιμαῖσιν, ὦ παῖ, δαιμόνων χρῆσθαι χρεών. —Ὁ ποιητὴς παραινίσσεται ἐν τῇ δευτέρᾳ στροφικῇ συζυγίᾳ τὴν ἑπομένην δρᾶσιν, τὴν ἧτταν τῶν Ἀργείων (1054 κέ.), τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου (1060 κέ.) καὶ τὸν ἔρωτα τῆς Ὑπερμήστρας (1054 κέ.).

1046. *δύναται . . σὺν Ἥρᾳ*] σὺν τῇ Ἥρᾳ ἔχει παρὰ τῷ Διὶ δύναμιν. — *σὺν Ἥρᾳ*: ὡς θεὰ τοῦ ἔρωτος τάσσεται ἡ Ἀφροδίτη συμπάρεδρος τῇ τοῦ γάμου θεᾷ Ἥρᾳ (Ἥρᾳ τελείᾳ). Πρβ. Εὐμ. 214 ἦ κάρτ' ἄτιμα . . Ἥρας τελείας καὶ Διὸς πιστώματα· Κύπρις δ' ἄτιμος τῷδ' ἀπέρριπται λόγῳ, ὅθεν βροτοῖσι γίγνεται τὰ φίλτατα.

1047 κέ. Τιμᾶται δὲ ἡ ποικιλόφρων θεὰ ὡς πρόξενος ἀγαθῶν. Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι οὐ μόνον θεὰ τῶν ἐρωτικῶν παιδιῶν καὶ ὑποσχέσεων (ποικιλόφρων), ἀλλ' ἐπιστατεῖ καὶ τοῦ σοβαροῦ ἔργου τῆς γεννήσεως καὶ μεταφυτεύσεως τοῦ γένους.

1049 κέ. Ἡ ἔννοια: ἀλλὰ καὶ ὁ πόθος, ὃν ἐμβάλλει ἡ θεά, εἶναι καλὸν δῶρον, ἐὰν ἀπολαύῃ τις αὐτοῦ ἐν μέτρῳ, διαιρεῖται εἰς διάφορα μέρη. — *μετάκοινοι*: Σχολ. «κοινωνοί». — *φίλᾳ ματρί*: Ὥσπερ ἡ Ἀφροδίτη εἶναι μήτηρ τοῦ Ἔρωτος, οὕτω καὶ ὁ Πόθος καὶ ὁ Ἵμερος, οἱ τῷ Ἔρωτι συμπαριστάμενοι, ἔτι δὲ καὶ ἡ Πειθὼ ἀναφαίνονται ὡς τέκνα αὐτῆς. Οἱ τέσσαρες οὗτοι ἀποτελοῦσιν σὺν ταῖς Χάρισιν τὴν ἀκολουθίαν τῆς θεᾶς. Πρβ. Ὁμ. Ἰλ. 14, 214 ἦ, καὶ ἀπὸ στήθεσφιν ἐλύσατο κεστὸν ἱμάντα ποικίλον, ἔνθα τέ οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο· ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.— Ἀντὶ τοῦ *θέλκτωρ τε Πειθὼ* κεῖται ἡ δοτική, τοῦ ὀνόματος μεθαρμοζομένου εἰς τὸ ἡγούμενον ἀναφορικόν. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 540 ὃν λέγεις τὸν Ἀρκάδα.— *ᾇ οὐδὲν ἄπαρνον τελέθει*: ᾗ οὐδὲν δύναταί τις νὰ ἀρνηθῇ καὶ ἀποκρούσῃ. — Πρὸς τὸ *θέλκτωρ* πρβ. πράκτορες αἵματος Εὐμ. 320 (περὶ τῶν Ἐρινύων), τύχη σωτὴρ Ἀγ. 669 καὶ σημ. εἰς Πέρσ. 949 γέννας πενθητῆρος.— Σχολ. «ἡ Ἁρμονία μετέχει τῆς Ἀφροδίτης». Ἡ Ἁρμονία κοινωνεῖ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῶν ψιθυριστικῶν ὑποκορισμῶν τῶν ἐρώτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἁρμονία εἶναι προσωποποιία τοῦ εὐρύθμου καὶ τῆς τάξεως, διὰ τοῦτο λέγεται ἐνταῦθα ὅτι τῇ ἀπολαύσει τοῦ ἔρωτος δύναται νὰ συναφθῇ μέτρον καὶ τάξις. Πρβ. Εὐρ. Μηδ. 627 ἔρωτες ὑπὲρ μὲν ἄγαν ἐλθόντες οὐκ εὐδοξίαν οὐδ' ἀρετὰν παρέδωκαν ἀνδράσιν· εἰ δ' ἅλις (μετρίως) ἔλθοι Κύπρις, οὐκ ἄλλα θεὸς εὔχαρις οὕτως, Ἰφ. τ. ἐ. Α. 554 εἴη δέ μοι μετρία μὲν χάρις, πόθοι δ' ὅσιοι, καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἀφροδίτας, πολλὰν δ' ἀποθείμαν. Κατὰ τὸν Ἡσιόδ. Θεογ. 937 ἡ Ἁρμονία ἦν σύζυγος τοῦ Κάδμου, θυγά-

μονίᾳ μοῖρ' Ἀφροδίτας
ψεδυρᾶς τρίβου τ' ἐρώτων.

φυγάδεσσιν δ' ἐπιπνοίας κακά τ' ἄλγη ἀντιστρ.
πολέμους θ' αἱματόεντας προφοβοῦμαι.
τί ποτ' εὔπλοιαν ἔπραξαν
ταχυπόμποισι διωγμοῖς;
ὅ τί τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ' ἄν.
Διὸς οὐ παρβατός ἐστιν μεγάλα φρὴν

τηρ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ μία τῶν ἀκολούθων αὐτῆς (Ὁμ. Ὕμν. εἰς Ἀπόλ. 17, Ἡσ. Θεογ. 201, Πλάτ. Συμπ. σελ. 203 C, Παυσ. 1, 43, 6 καὶ 9, 16. 3). Πρβ. Ὁμ. Ὕμν. 2, 16 αὐτὰρ ἐυπλόκαμοι Χάριτες καὶ ἐύφρονες Ὧραι Ἁρμονίη θ' Ἥβη τε Διὸς θυγάτηρ τ' Ἀφροδίτη ὠρχεῦντ' ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχουσαι. Πρὸς τὸ *ψεδυρᾶς* πρβ. Ἡσύχ. «ψέδυρος· ψίθυρος» καὶ Κριτ. ἐπισημ.— *τρίβου*: τρόπου, συνηθείας.

1054 κέ. Προβλέπω δὲ ὑμῖν ταῖς φυγάσιν ἔχθραν, κακὰ ἄλγη (παθήματα) καὶ αἱματηροὺς πολέμους· διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐτύγχανον (οἱ Αἰγυπτιάδαι) εὐπλοίας ἐν ταχεῖ καὶ ὁρμητικῷ διωγμῷ. (Ἀναγνωρίζει τις ἐν τούτῳ τὸ πεπρωμένον καὶ) ὅ,τι πέπρωται οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαπατήσῃ — καὶ τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως ταύτης (ἥδε τελευτὴ) προσκολληθήσεται πολλοῖς γάμοις προτέρων γυναικῶν ἤτοι τέλος ἀχθήσεσθε εἰς γάμον, ὡς πολλαὶ ἄλλαι πρὸ ὑμῶν γυναῖκες.

1054 κέ. *φυγάδεσσιν*] ἔπιθι σημ. εἰς 788.— *ἐπιπνοίας*: Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 330 μαινόμενος δ' ἐπιπνεῖ . . Ἄρης, Σοφ. Ἀντ. 135 μαινομένᾳ ξὺν ὁρμᾷ βακχεύων ἐπέπνει. Τὴν ἀντίθετον ἔννοιαν ἐκφράζει τὸ συμπνεῖν. Ἐννοητέον δὲ ἐνταῦθα οὐχὶ τὰς ὀργίλως προσεγγιζούσας πνοὰς τῶν Αἰγυπτιαδῶν, καθὰ ἐκδέχεται ὁ Kruse, ἀλλ' ἐν γένει τὰς ἐχθρικὰς συναντήσεις. Πρὸς τὸ *προφοβοῦμαι* πρβ. προταρβῶ Ἑ. ἐ. Θ. 319.

1056 κέ. Σχολ. «δέδοικα, ὅτι εὐπλοίας ἔτυχον, μὴ καὶ τὸ τοῦ γάμου τύχωσιν». — *τί ποτ'*: τί ποτε ἄλλο ἤτοι διὰ τί, εἰ μὴ διὰ τοῦτο;— *ἔπραξαν*: ἐπόρισαν ἑαυτοῖς, ἔτυχον. Πρβ. Εὐρ. Ὀρ. 358 θεόθεν πράξας ἅπερ ηὔχου, Πινδ. Νεμ. 5, 36 ποντίαν τινὰ Νηρεΐδων πράξειν ἄκοιτιν.— Πρὸς τὸ *ταχυπόμποισι* (= ταχέως ἑπομένοις) πρβ. *εὔπομπος* (περὶ τοῦ εὐτυχοῦς κυβερνήτου τῆς πολιτείας) Σοφ. Ο. Τ. 696, ναὸς ὠκυπόμπου Εὐρ. Ἰφ. τ. ἐ. Τ. 1136.

1058. *τὸ*] τοῦτο. Ἔπιθι σημ. εἰς Προμ. 250. Πρὸς τὴν ἔννοιαν πρβ. Χο. 102 τὸ μόρσιμον γὰρ τόν τ' ἐλεύθερον μένει καὶ τὸν πρὸς ἄλλης δεσποτούμενον χερός, Σοφ. Ἀντ. 1337 πεπρωμένης οὐκ ἔστι θνητοῖς συμφορᾶς ἀπαλλαγή, Ὁμ. Ἰλ. 6, 488 μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν, οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται, Πινδ. Πυθ. 12, 30 τό γε μόρσιμον οὐ παραφυκτόν. Ὡς ἐμφαίνουσι τα ἑπόμενα, ἐνταῦθα ταυτίζεται τὸ πεπρωμένον πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Διός, ὡς Εὐμ. 1046 Ζεὺς ὁ πανόπτας οὕτω Μοῖρά τε συγκατέβα.

1059. Ὅ,τι δόξῃ τῷ μεγάλῳ καὶ ἀπείρῳ θελήματι τοῦ Διός, οὐδεὶς βροτῶν δύναται νὰ παραβῇ καὶ ἐκφύγῃ.— *παρβατός* (= παραβατός), ὥσπερ καὶ τὰ παρ' Αἰσχύλῳ ἀπαντῶντα *πάρ* (Εὐμ. 229), *παρβασία*, *παρβαίνειν*.

ἀπέρατος· μετὰ πολλῶν
δὲ γάμων ἅδε τελευτὰ
προτερᾶν πέλοι γυναικῶν.

ΧΟΡΟΣ.

ὁ μέγας Ζεὺς ἀπαλέξαι   στροφ.
γάμον Αἰγυπτογενῆ μοι.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑΙ.

Τὸ μὲν ἂν βέλτατον εἴη·
σὺ δὲ θέλγοις ἂν ἄθελκτον.

ΧΟΡΟΣ.

σὺ δέ γ' οὐκ οἶσθα τὸ μέλλον.

Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 569 οὔπως τὰν Διὸς ἁρμονίαν θνατῶν παρεξίασι βουλαί.

1060 κέ. Σχολ. «μετὰ ἄλλων πολλῶν γάμων γυναικῶν καὶ οὗτος τελεσθήσεται». Ἄνευ βλάβης τῆς ἐννοίας παρελείφθη ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ τὸ *προτερᾶν* (= προτέρων), ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τοὺς γάμους τῶν μέχρι τοῦδε γυναικῶν, οὐχὶ δὲ εἰς γάμους ὡρισμένων γυναικῶν τοῦ παρελθόντος, οἷον τῆς Ἰοῦς καὶ ἄλλων. Ὅπερ πολλαῖς ἄλλαις γυναιξὶ συνέβη μέχρι τοῦδε, τοῦτο συμβήσεται καὶ ὑμῖν, ἐὰν ὁ θεὸς θέλῃ. Εἰς τὸ *πέλοι* ἀναπληρωτέον *ἂν* ἐκ στίχου 1058, τοῦ '*Διὸς .. ἀπέρατος*' κειμένου ἐν παρενθέσει. Πρβ. Χο. 593 τίς λέγοι (ἂν) μετὰ 590 ἂν . . φράσαι.

1063 κέ. Λίαν σφοδρῶς ἀποκρούουσιν αἱ Δαναΐδες τοὺς προηγησαμένους καὶ δυσαρέστους αὐταῖς λόγους τῶν θεραπαινῶν εὐχόμεναι εἰς τὸν Δία ματαίωσιν τῶν γάμων. — *ἀπαλέξαι* (= ἀποτρέψαι): ἐὰν μὴ ἐγέγραπτο τὴν ἀρχὴν *ἀπαλέξοι*, τότε κεῖται ὁ τύπος οὗτος τοῦ ἀορίστου πρὸς τῷ τοῦ μέλλοντος *ἀλέξομαι*, οὗ ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ ὁ Σοφ. Ο. Τ. 171, 539. Ἀμφότεροι οἱ τύποι προῆλθον ἐκ παρανοήσεως. Οἱ ὀρθοὶ τύποι εἶναι *ἀλεξήσω* (*ομαι*), *ἠλέξησα* (*άμην*). Ὁ τύπος *ἀπαλέξασθαι* παρεδόθη καὶ Σοφ. Αἴ. 166, ὁ δὲ *ἀλέξασθαι* ἀπαντᾷ ἤδη παρ' Ὁμήρῳ, ἐὰν ἡ παράδοσις ἔχῃ ὀρθῶς (ἀλεξέμεναι; ἀλέξεσθαι;). Ὡς ἀορίστου τύπος ἠδύνατο ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ νὰ ὑπῆρχεν τὸ *ἀπαλάλκοι*. — Πρὸς τὸ *γάμον Αἰγυπτογενῆ* (γάμον πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου) πρβ. ῥήσεις, οἷαι γάμον δυσάνορα 1074, γυναικοπληθὴς ὅμιλος Πέρσ. 126, γηγενῆ μάχην Εὐρ. Ἴωνι 987, Κύκλ. 5, τετρασκελῆ κενταυροπληθῆ πόλεμον Ἡρακλ. 1272.

1065 κέ. *τὸ*] = τοῦτο, ὡς 1058. — *βέλτατον*: ὁ τύπος οὗτος ἀναγινώσκεται καὶ Εὐμ. 490, ὡς βέλτερος κατωτέρω 1080, Ἑ. ἐ. Θ. 324, ἀποσπ. 309, 3. Ἡ ἔννοια: τοῦτο μὲν θὰ ἦν τὸ βέλτιστον· σὺ ὅμως εὐχομένη τοῦτο θὰ ἐπεχείρεις νὰ θέλξῃς καὶ καταπραΰνῃς τὸν ἄθελκτον καὶ ἀπράϋντον, ἤτοι ἡ εὐχή σου οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μεταβάλῃ ἐν τῇ βουλῇ τοῦ θεοῦ.

1067. Διαλέγεσαι, ὡς εἰ ἐγίνωσκες τὸ μέλλον. Τίς εἶπέ σοι, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἐκφύγω τὸν γάμον τοῦτον; Πρβ. Verg. Aen. 10, 501 nescia mens hominum fati sortisque futurae.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑΙ.

τί δὲ μέλλω φρένα Δίαν   ἀντιστρ.
καθορᾶν ὄψιν ἄβυσσον;

ΧΟΡΟΣ.

μέτριόν νυν ἔπος αὔχει·

τίνα καιρόν με διδάσκεις;

ΧΟΡΟΣ.

τὰ θεῶν μηδὲν ἀγάζειν.

ΧΟΡΟΣ καὶ ΘΕΡΑΠΑΙΝΑΙ.

Ζεὺς ἄναξ ἀποστεροί-   στροφ.
η γάμον δυσάνορα

1068 κέ. Πῶς δὲ δύναμαι νὰ καθορῶ τὴν φρένα τοῦ Διός, οὖσαν θέαμα ἀχανέστατον καὶ δυσθεώρητον, ἤτοι τίς ἔμελλε νὰ ἀναμείνῃ παρ' ἐμοῦ νὰ ἴδω εἰς τὰ βάθη τῆς φρενὸς τοῦ Διός; τοῦτο θὰ ἦν ὄψις ἀχανοῦς βάθους. — *Δίαν*: ὡς 545. — *ὄψιν ἄβυσσον*: ὄψιν μὴ ἔχουσαν βυθὸν καὶ πυθμένα, ἀλλ' οὖσαν ἀχανεστάτην καὶ βαθυτάτην. Πρб. Dante Parad. XI, 10: la providenza che governa 'l mondo Con quel consiglio nel quale ogni aspetto Creato è vinto pria che vada al fondo, Ψαλμ. 35 (36), 6: ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν, ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ, τὰ κρίματά σου ὡσεὶ ἄβυσσος πολλὴ καὶ σημ. εἰς 89 κέ.

Τὸ παράγγελμα, καθ' ὃ ἡ ἀπαγγελία τῆς στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς γίνεται ὑπὸ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, παραβαίνεται ἐνταῦθα κατὰ τὸ φαινόμενον, διότι πάντες οἱ στίχοι ἔχουσι τὸ αὐτὸ μέτρον (δύο ἰωνικούς), ὅθεν οἱ στίχ. 1063. 1064 = 1070. 1071 καὶ 1065. 1066 = 1068. 1069.

1070 κέ. Μέτριον τοίνυν λόγον λέγε μεγαλαυχοῦσα ἐπὶ τῇ γνώσει σου περὶ τῆς βουλῆς τοῦ Διός (1058 κέ) ἤτοι μὴ μεγαλαύχει οὕτως, ἀλλὰ τήρησον μέτρον ἐν τοῖς λόγοις σου. Τί εἶναι τὸ καίριον, ὅπερ διδάσκεις με λέγουσα: σὺ δὲ θέλγοις ἂν ἄθελκτον; (1066). Μὴ φέρε βαρέως, λέγουσιν αἱ θεράπαιναι, τὰς βουλὰς τῶν θεῶν, ἀλλὰ μεθάρμοσον σεαυτὴν πρὸς αὐτὰς ἐν ὑπακοῇ. — *τίνα καιρόν*: τίνα ἐν καιρῷ διδασκαλίαν. Πρὸς τὴν σημασίαν ταύτην τοῦ *καιρός* πρб. Εὐρ. Μηδ. 128 τὰ δ' ὑπερβάλλοντ' οὐδένα καιρὸν δύναται θνητοῖς, Ἀνδρομ. 484 φρενὸς αὐτοκρατοῦς ἑνός, ἃ δύνασις ἀνά τε μέλαθρα κατά τε πόλιας, ὁπόταν εὑρεῖν θέλωσι καιρόν. — Περὶ τοῦ *νὺν* ἔπιθι σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 228. — Ἐπειδὴ τὸ *μηδὲν ἀγάζειν* ἀναμιμνήσκει τὸ μηδὲν ἄγαν, ὁ Σχολ. ἑρμηνεύει διὰ τοῦ «λίαν ἐξετάζειν», οὕτω δὲ καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἐξηγοῦνται διὰ τοῦ περιέργως καὶ ἀκριβῶς διερευνᾶν. Ἀλλ', ὥσπερ τὸ *βιάζειν* πρὸς τὸ *βία*, οὕτω καὶ τὸ *ἀγάζειν* ἀναφέρεται εἰς τὸ *ἄγη* (πρб. σημ. εἰς 170), ὁ δὲ Ἡσύχ. ἑρμηνεύει τὸ *ἀγάζει* διὰ τοῦ «ἀγανακτεῖ, βαρέως φέρει». Ὅθεν ἡ ῥῆσις τὰ *θεῶν μηδὲν ἀγάζειν* σημαίνει μὴ ἐπιφθόνως ἔχειν πρὸς τὰ θεῶν, μὴ δυσφορεῖν ταῖς τῶν θεῶν βουλαῖς. Αἱ θεράπαιναι ὀνειδίζουσι ταῖς ἑαυτῶν δεσποίναις τὴν ἔκπληξιν, ἣν ἐξεδήλωσαν (ὁ μέγας Ζεὺς ἀπαλέξαι κτέ. 1063) ἀκούσασαι ἐξαγγελλομένην τὴν θέλησιν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης.

1073 κέ. *ἀποστεροίη*: Ὄντως ἔχει τὸ ῥῆμα συνήθως τὴν σημασίαν τοῦ

δάιον, ὅσπερ Ἰὼ
πημονᾶς ἐλύσατ' εὖ
χειρὶ παιωνίᾳ κατακτίσας,
εὐμενεῖ βίᾳ θιγών.

καὶ κράτος νέμοι γυναι- ἀντιστρ.
ξίν· τὸ βέλτερον κακοῦ
καὶ τὸ δίμοιρον αἰνῶ,
καὶ δίκᾳ δίκας ἕπε-
σθαι ξὺν εὐχαῖς ἐμαῖς, λυτηρίοις
μαχαναῖς θεοῦ πάρα.

στερεῖν τινά τινος, ὅπερ ἐπιθυμεῖ. Ἀλλ' ὅμως μεταβολή τις, οἷα *ἀποστρέφοι μοι* (ὁ Hartung), *ἀποστρέφοι μου* (ὁ Schwerdt), *ἀποστέργοι μοι* (ὁ Tucker), φαίνεται οὐχὶ ἀνεκτή.— *γάμον δυσάνορα δάϊον*: γάμον μετὰ κακῶν καὶ δυσμενῶν ἀνδρῶν. — *ὅσπερ*: ἀναφέρεται εἰς τὸ Ζεύς.

1076. *ἐλύσατο*] τὸ μέσον, ὡς Ἡσ. Θεογ. 528 ἐλύσατο δυσφροσυνάων (Ἰαπετιονίδην), Λυσ. 19, 59 τοὺς δ' ἐλύσατο ἐκ τῶν πολεμίων. Πρβ. σημ. εἰς τὸ ἐξελυσάμην Προμ. 251.

1077 κέ. Ἰατηρίῳ χειρὶ κατέπαυσε τὰ τῆς πλάνης κακὰ εὐμενεῖ δυνάμει (βίᾳ) θιγὼν καὶ ἀποδοὺς αὐτῇ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἀπήλλαξε τῆς τοῦ οἴστρου ἐνοχλήσεως καταστήσας αὐτὴν εἰς ἡσυχίαν (κατακτίσας).— *εὐμενεῖ βίᾳ θιγών*: ὡς Προμ. 875 ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρί. Πρβ. σημ. εἰς 584.

1079. *γυναιξίν*] μὴ τοῖς ἄρσεσιν (962).

1080 κέ. *τὸ βέλτερον κακοῦ*] Ἀναγνωρίζω καὶ ἐπαινῶ τὸ ἐν τῷ κακῷ ὑπάρχον καλὸν ἔτι μέρος. Πρβ. Cic. de off. 3, 1 sic ab hominibus doctis accepimus, non solum ex malis eligere minima oportere (πρβ. ἔμπροσθεν σημ. εἰς 13), sed etiam excerpere ex his ipsis, si quid inesset boni. Ἐν τῇ δυστυχίᾳ καὶ τοῖς κακοῖς, ἃ ἔπαθον, στέργουσιν αἱ Δαναΐδες ὡς εὐτυχίαν, ἐὰν ἀπαλλαγῶσι τοῦ γάμου. Ἡ εὐτυχία αὕτη εἶναι κατὰ τὸ διπλάσιον ἀντίρροπος τῇ δυστυχίᾳ. Τοῦτο σημαίνει τὸ *δίμοιρον* ἤτοι δύο μέρη ἐκ τριῶν, ὡσεὶ ἐλέγετο. Στέργω δύο τρίτα ὄντα ἐν καλῷ καὶ ἓν τρίτον ἐν τῷ κακῷ. Οὐχὶ ὀρθὴ εἶναι ἡ ἑρμηνεία τοῦ Σχολ. «ἡδέως ἔχω τὸ δίμοιρον τῶν κακῶν σὺν ἑνὶ ἀγαθῷ, ὅ ἐστι τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ γάμου. Πίνδαρος (Πυθ. 3, 81), 'ἓν παρ' ἐσθλὸν σύνδυο δαίονται πήματα βροτοῖς ἀθάνατοι'». Περὶ ἑτέρων ἑρμηνειῶν τοῦ χωρίου ἔπιθι Κριτ. ἐπισημειώσεις.

1082 κέ. Καὶ ἀναγνωρίζω, ὅτι τῷ δικαίῳ ἕπεται (συμβαίνει) τὸ δίκαιον, ὥσπερ εὔχομαι αὐτό, διὰ τῆς σωτηρίου παρεμβάσεως (λυτ. μηχαναῖς) τῶν θεῶν. — *ξὺν εὐχαῖς*: συνῳδὰ ταῖς ἐμαῖς εὐχαῖς. Πρβ. Κριτικ. ἐπισημειώσεις.

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΙΚΕΤΙΔΑΣ

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. νάιον ἀρθέντ᾽: εἴκασεν ὁ Turnebus ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι (Μ) ναῖον ἀρόεντ᾽.

3. λεπτοψαμάθων: ὁ Pauw ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λεπτομαθῶν. Ὁ Stanley εἰκάζει λεπταμάθων.

4. λιποῦσαι: ὁ Turnebus ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λειποῦσαι. Ἡ μεταβολὴ τοῦ Seidler δ᾽ ἐκλείπουσαι ἐξελέγχεται περιττή.

6. δημηλασίαν: ὁ Auratus ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δημηλασίᾳ.

7. Ὁ Hirschfelder ὑπερμαχεῖ τῆς γραφῆς πόλεος. Ἔπιθι Κριτ. ἐπισημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 305. — Ὁ M. Schmidt (ἐν τῷ Neues Schweizerisches Museum τόμ. 3, 219 κέ.) προσκρούων τῇ πρὸς αἰτιατικὴν ἐκφορᾷ τοῦ γνωσθεῖσαι εἰκάζει γνωσθεῖσαν ἐκλαμβάνων τὸ δημηλασίαν ὡς σύστοιχον αἰτιατικὴν τοῦ φεύγομεν. Ἡ σύνταξις ὅμως αὕτη φαίνεται ἀπᾴδουσα τῆς ποιητικῆς γλώσσης. — Ἀντὶ τοῦ γνωσθεῖσαι γραπτέον ἴσως γνωθεῖσαι. Οὕτω παρέχουσι τὰ χειρόγραφα Σοφ. Αἴ. 717 μετανεγνώσθη, ἐν ᾧ ὁ Ἡσύχ. διεφύλαξε τὸ μετανεγνώθη, εἰ καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι τὸ καταγνωσθῇ εὕρηται ἐν ἐπιγραφῇ (Corp. J. A. τόμ. 1, 9, 30) τοῦ ἔτους 464/457 π. Χριστοῦ. Πρβ. Meisterhans, Gram. der att. Inschr. σελ. 149 [2].

8. αὐτογενεῖ φυξανορίᾳ: ἐξ εἰκασίας τοῦ Bamberger ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ αὐτογένητον φυλαξάνοραν (τῶν γραμμάτων λα ἐξεσμένων καὶ ἐν τῇ ᾤᾳ ἀναγινωσκομένου «γρ. φυξάνοραν»). Ἐὰν ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ ἐγράφετο γνωσθεῖσαν, τότε ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ αὐτογενῆ φυξανορίαν (πρβ. Rheinisches Museum 1858 σελ. 272),

ἔνθα τὸ φυξανορίαν θὰ ἦν, ὥσπερ τὸ διπλασίαν, ἡ σύστοιχος καλουμένη αἰτιατικὴ τοῦ φεύγομεν.

9 κέ. Προσκρούοντες οἱ κριτικοὶ τῇ θέσει τοῦ τὲ ἐπεχείρησαν νὰ μεταβάλωσι τὸ κείμενον, οἷον ὁ μὲν Heimsoeth γράφων ἀτίτην ἀντὶ ἀσεβῆ τ', ὁ δὲ Weil παραδεχόμενος χάσμα, ὅπερ συμπληροῖ ὧδε: ὀνοταζόμεναι διάνοιαν.

11. Ὁ Paley ἐξαλείφει: καὶ βούλαρχος.

13. Ἴσως γραπτέον κέρδιστ'. Πρβ. Κριτ. ἐπισ. εἰς Προμ. 401.

14. διὰ κῦμ' ἅλιον: ὁ Ἡσύχ. λ. «ἀνέδην». Ὁ Μ διακυμ*αλέον, διορθωθὲν εἰς διακυμβαλέον.

15. κέλσαι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κεασαι ὁ Σοφιανός. Τοιαῦτα σφάλματα μηνύουσιν, ὅτι ὁ Μεδίκειος κῶδιξ κατάγεται ἐκ χειρογράφου κεφαλαίων γραμμάτων.—Ὁ Hermann προτείνει τὴν γραφὴν κέλσαι τ'.

16. οἰστροδόνου: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οἰστροδόμου ὁ Turnebus.

17. Ὁ Μ ἐπι.νοίας, τοῦ π, ὡς φαίνεται, ἐξαληλιμμένου.

18. Ὁ Schütz προτείνει τὴν γραφὴν τετελέσθαι. Ἡ μεταβολὴ αὕτη θὰ συνῇδεν, ἐὰν ἀνεπληροῦτο τὸ ἐστὶ οὐχὶ εἰς τὸ εὐχόμενον (εὐχόμενόν ἐστι = εὔχεται), ὡς βούλεται ὁ Schütz, ἀλλ' εἰς τὸ ὅθεν γένος ἡμέτερον. Οὐδεμιᾶς ὅμως μεταβολῆς χρεία. Ἐὰν δέ τις ἐκλάβῃ τὸ τετέλεσται ἐν τῇ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημειώσεσι δηλωθείσῃ ἐννοίᾳ, τότε ἀποκρούει καὶ τὴν εἰκασίαν τοῦ Naber, γράφοντος ἀρχόμενον ἀντὶ εὐχόμενον, μὴ ἐννοῶν τὴν ἐνταῦθα γενομένην δήλωσιν τῆς ἀντιθέσεως τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ τέλος.

19. τίν' ἂν οὖν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τίνα . οὖν ὁ Burges. Ὁ Hermann τίνα δ' ἄν.

22. ἐριοστέπτοισι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἱεροστέπτοισι ὁ Auratus καὶ Scaliger.

24 κέ. Ὁ Hartung εἰκάζει δακρυτίμους, ὁ Pearson βαρύθυμοι καὶ στίχ. 25 χθονίους, ὁ Burges χθονίας.— Ὁ Häcker θάκους.

27. Ὁ Pauw δέξαισθ', ὁ Heath δέξασθ', ὅπερ ἐδέξαντο οἱ πλεῖστοι.

28. Ὁ Weil ἐξαλείφων τὸ ἄρθρον τὸν γράφει: δέξαιθ' ἱκέτην (μᾶλλον ἴκτην) θηλυγενῆ στόλον | αἰδοίῳ πνεύματι χώρας. — Μάτην ὁ Hartung εἰκάζει νεύματι ἀντὶ πνεύματι.

29 κέ. δ' ἐσμὸν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δεσμὸν ὁ Turnèbe.

33. ἔνθα δὲ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐνθάδε ὁ Robortellus.

35. Ὁ Μ ὀμβροφόροι . . σι.

38. σφετεριξάμενοι: ἐκ διορθώσεως ἀνωνύμου καὶ τοῦ Hermann ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σφετεριξάμενον, ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ ἐσμόν. Ὁ Scaliger σφετεριξαμένων. — πατραδέλφειαν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πατραδελφίαν ὁ Pauw.

39. Ὁ Hermann ἀκόντων.

40. ἐπικεκλομένα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπικεκλόμεναι ὁ Turnebus.

41. ἶνιν (ἢ ἶνιν): ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἰνίν τ' ὁ Hermann. Ἴσως γραπτέον ἶνιν δ' (υἱὸν δέ).

43. ἀνθονομούσας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀνθονόμουσ τᾶς ὁ Porson. Ὁ Westphal ἀνθονόμου τᾶς.

44. ἐπιπνοίας ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπιπνοίαις ὁ Robortellus.

45 κέ. Ὁ Hermann παρέχει τὴν ἐξήγησιν: secundum nomen a contactu impositum exibat iustum tempus, ut consentaneum erat h. e. a contactu quo gravida facta est Io, exactis iustis mensibus peperit puerum, cui ab illo contactu nomen Epaphi inditum est, ὁ Enger: Mit dem Namen dieser Berührung ganz übereinstimmend erfüllte sich die vom Schicksal bestimmte Zeit; denn sie gebar den Epaphos, καὶ ὁ Weil: Per lyricam dicendi audaciam, quae nominis Epaphi significatione nititur, Ionis progeniem Ζηνὸς ἔφαψιν vocat. Hinc progressus eandem etiam audacius ἐπωνυμίαν dicit: haec enim, non satis recte ab interpretibus exposita, sic vertenda sunt: Partui qui ab hoc contactu nomen ducturus erat implebatur vita fatis promissa, ut consentaneum erat, Epaphumque mater enixa est. Μάτην ὁ M. Schmidt ἐπεχείρησε νὰ μεταβάλῃ τὸ κείμενον γράφων: ἐπωνυμίαν δ' ἐπέκρανε τὸ μόρσιμον αἰνῶν εὐλόγως, Ἔπαφον δ' ἐφίτυσεν (ὁ Ζεύς).

48 κέ. τ' ἐγέννασεν· ὄντ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δὲ ἐγέννασε ἐόντ' (διορθωθέντος εἰς δὲ γέννας ἐόντ') ὁ Porson. Ὁ Schütz γράφει τόνδ' ἀντὶ ὄντ'.

51. Ὁ Verrall εἰκάζει τροφαῖς ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου τόποις.

53 γεννετᾶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι τά τε νῦν ἐκ διορθώσεως τοῦ Paley. Ὁ Martin τοκέων, ὁ Hermann γονέων, ὁ Weil πατέρων, ὁ Merkel τὰ γένους καὶ ἄλλοι ἄλλα, οἷον γενετῶν, μάλα νῦν.

54. τεκμήρια· γαιονόμοισι δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τεκμήρια τά τ' ἀνόμοια οἶδ' ὁ Hermann. Ὁ Paley τεκμήρια γαιονόμοις, τὰ δ', ὁ δὲ Dindorf τεκμήρι' ἃ γαιονόμοισιν.

57. λόγου: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λόγους ὁ Martin. Ἐν τῷ Σχολ. ἀνεγινώσκετο πρὶν χρόνου, ὅπερ ἄνευ λόγου θέλει νὰ εἰσαγάγῃ ὁ Tucker εἰς τὸ κείμενον.

58. Ὁ M. Schmidt (Jahrb. f. Phil. 1859 σελ. 101) εἴκασεν ὧν οἰοπόλων. Διὰ τί ὅμως εἷς μόνος; Ἦ δηλοῦται εἰς ποιμήν; Καὶ ὁ Weil ἀπαρεσκόμενος τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Σχολ. καὶ μὴ παραδεχόμενος ὅτι μόνοις τοῖς γινώσκουσι τὴν γλῶσσαν τῶν πτηνῶν, ἤτοι τοῖς οἰωνοσκόποις καὶ ὀρνιθοθήραις, φανήσονται οἱ θρῆνοι τῶν παρθένων ὅμοιοι ταῖς τῆς ἀηδόνος μελῳδίαις εἰκάζει: ὧδ' οἰοπόλων, ὅπερ ἑρμηνεύει διὰ τοῦ sic solivagarum ἤτοι οὕτω μονοστιβῶν καὶ μοναυλῶν.

59. ἐγγάϊος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἔγγαιος ὁ Bamberger.— οἶκτον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι οἶκτον οἰκτρὸν ὁ Schwenk.

60. ἀκούειν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀκούων ὁ Heath.

61. Τηρείας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι Τηρείας ὁ Hermann.

62. Ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μήτιδος εἴκασαν μήτιδας (ὁ Pauw), Ἀτθίδος (ὁ Burges), ματέρος (ὁ Bothe), εὔνιδος (ὁ Martin), μνηστίδος (ὁ Meineke), νήστιδος (ὁ Badham), μαινάδος (ὁ Oberdick λέγων ὅτι ἡ Πρόκνη κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Βάκχου ἐβουλεύσατο νὰ φονεύσῃ τὸν Ἴτυν, ὅπερ παραινίσσεται ἐνταῦθα ὁ ποιητής), Δαυλίδος (ὁ Tucker) καὶ ἄλλοι ἄλλα. Πᾶσα ὅμως μεταβολὴ ἀπίθανος.

63. κιρκηλάτας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι κιρκηλάτου τ' ὁ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Hermann (κιρκηλάτης ὁ Wellauer).— ἀηδόνος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀηδονῆς ὁ Turnèbe.

64. ἄτ' ἀπὸ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄτοπο (τοῦ πρώτου ο γενομένου ἐξ α) ὁ Victorinus.— Ὁ Newman χόρτων ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ χώρων. — προτέρων ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ποταμῶν τ' ὁ Martin. Ὁ Pauw χώρων πόλεών τ', ὁ Dindorf χώρων ποθ' ἑῶν, ὁ Merkel χώρων πατίων, ὁ Haecker χώρων πατρίων, ὁ Hermann χλωρῶν πετάλων ἐγρομένα παραβάλλων τὸ ἐν ταῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσιν χωρίον τοῦ Ὁμήρου (ἀλλ' ὅμως ἡ Πρόκνη δὲν ᾄδει ἐξεγειρομένη καὶ διωκομένη ἐκ τοῦ δένδρου, ἀλλὰ καθεζομένη ἐν τοῖς πυκνοῖς φυλλώμασιν αὐτοῦ ἐκλιποῦσα τὰς παλαιὰς αὐτῆς ἕδρας), ὁ Μ. Schmidt χλωρῶν στομάτων τερπομένα, καὶ ὁ Tucker ὑπὸ χλωρῶν πετάλων τεγγομένα. Ἐκ τῶν εἰρημένων εἰκασιῶν ἀξία λόγου εἶναι ἡ χώρων πατρίων, ἧς ὅμως προτιμοτέρα φαίνεται ἡ χώρων προτέρων.

65. Ἕνεκα τῆς στροφικῆς συμφωνίας γράφει ὁ μὲν Klausen νέοικον οἶκτον, ὁ Hermann νέοικτον οἶτον, ὁ δὲ Schwerdt νεωπὸν οἶκτον. Ἀλλ' ἐν τῷ στίχῳ τῆς στροφῆς (59 οἰκτρὸν οἶκτον) πλεονάζει τὸ οἰκτρόν.

68. ἔθεν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἕο ἐν ὁ Porson.

70. φιλόδυρτος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φιλοδύρτοις ὁ Heath. Ὁ Πολυδ. 6, 602 παρέχει φιλόδυρμος.

71. Ὁ Pearson εἰκάζει ἀηδονίοισι ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου Ἰαονίοισι. Πρβ. Ἀριστοφ. Βατρ. 684 ἐπίκλαυτον ἀηδόνιον νόμον καὶ ἀπόσπ. 291.

73. Ὁ Pearson Νειλοθαλῆ, ὁ Blomfield νειλοτραφῆ.

74. Ὁ Dindorf, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Hermann, γράφει κάρζαν. Ὁ τρόπος ὅμως τῆς γραφῆς ταύτης εἶναι περιττός.

76. Ὁ Hermann δεῖμα, μένουσα ἄνευ προσφόρου ἐννοίας. —Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ φόλους εἰς φίλους. Ὁ Tucker ποιμαίνουσα φόβους ἄνευ αἰτίας, ὡσαύτως δὲ ἄνευ ἀνάγκης τινὸς γράφει καὶ ὁ Enger δειμαίνουσα φίλος. Ὁ Weil εἰκάζει δειμαίνουσ', ἀφίλου τᾶσδε φυγᾶς, ὁ δὲ R. Ellis δειμαίνουσ' ἐφόδους, τᾶσδε.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

79. γενέται: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οἱ γενέται ὁ Pauw.

81. Ἐν τῷ M κεῖται κατὰ τὸν Vitelli καὶ ἄλλους ηβαι μετὰ σημείου, πρὸς ὃ ἐν τῇ ᾤᾳ ἀνήκει τὸ τῆνδε, κατὰ δὲ ἄλλους ἢ καὶ. Ὁ κῶδιξ Guelferbytanus παρέχει ἢ καὶ, τοὐναντίον δὲ ὁ Παρισιανὸς (2886) ἢ βαὶ. Ἀναντιρρήτως τὸ ἢ καὶ εἶναι ἡ ἀρχέγονος γραφή, αἱ δὲ εἰκασίαι ἥβαν (Schütz), ἥβας (Butler), ἥβᾳ (Dindorf), ἧτταν μὴ (Todt) καὶ ἄλλαι ὅμοιαι ταύταις ἐξελέγχονται περιτταί.

82. περ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M παρ' ὁ Hartung. Σημειῶδες, ὅτι οὐδεὶς ἀνεγνώρισε τὴν προφανῆ ταύτην διόρθωσιν.

83. ἐτύμως: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἑτοίμως ὁ Arnaldus. Ἤδη ὁ κῶδιξ b παρέχει ἐτύμως. — Περὶ τῶν ἀνωφελῶν ἀποπειρῶν πρὸς συμπλήρωσιν μετὰ τὸ στυγόντες (ἢ στυγοῦντες, καθὰ γράφουσι πολλοὶ ἑπόμενοι τῷ Turnebus) μακρᾶς συλλαβῆς (εὖ, οὐ, ἂν) πᾶς λόγος περιττός, διότι τὸ καρδίαν (74) ἀποτελεῖ παρ' Αἰσχύλῳ ἀναμφισβήτητον σπονδεῖον.

84. Ὁ Hermann ἔνδικοι νόμοις, ὁ Weil ἐκδίκοις γάμος, ὁ R. Menzel ἔνδικοι γένει.

85. ἔστιν κὰκ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἔστι δὲ κὰκ ὁ Lincke, ὁ Burney ἔστιν δ' ἐκ, ὁ Paley ἔστιν δὲ πτολέμῳ, διότι ὁ Μεδ. κῶδ. ἔχει πτολέμου (πολέμου παρέχει τὸ λῆμμα τοῦ Σχολ.), ἢ τοῖς μὲν γὰρ πολέμῳ. Παράδοξος εἶναι ἡ κρᾶσις ἐν μελικῷ μέρει, δι' ἣν αἰτίαν ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ἔστιν καὶ πολέμῳ ἢ ἔστιν καὶ πολέμου. Ἀλλ' ὅμως ἀπαντᾷ καὶ 92 κὰν σκότῳ, ἔνθα ἠδύνατό τις νὰ γράψῃ καὶ σκότῳ μελαίνᾳ τ' ἐν τύχᾳ.

86. Ὁ E. A. J. Ahrens εἰκάζει ἄρος παραβάλλων 897, ὁ Hartung Ἄρη. Τὸ ἄρος εἶναι ἄχρηστον ἕνεκα τοῦ ἑπομένου ῥῦμα.

88. εἴθ' εἴην: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M εἴθ' εἴη ὁ Pauw. Ὁ Schütz κατ' ἀρχὰς μὲν εἰ θείη θεός, εἶτα δὲ εὐθύνη Διὸς παναληθής, ὁ Bamberger εὖ δ' εἴη Διός, ὁ Hermann ἰθείῃ Διὸς παραβάλλων τὴν εἰς Ὁμ. Ἰλ. 23, 580 ἀναφερομένην τοῦ Ἡσυχ. γλῶσσαν «εἰθεῖα (ἤτοι ἰθεῖα)· δικαιοσύνη», ὁ Schwerdt εἰδείην τέλος, ὁ Weil εἴθ' εἴη δάος (μάθη-

σις) παραβάλλων Bachmanni Anecd. τόμ. 1, σελ. 447, 10, ὁ Lincke εἴθ' εἴη τέλος, ὁ Todt ἰθύνοι θεὸς καὶ ἄλλοι ἄλλα.

91-94 (παντᾷ . . λαοῖς) καὶ 98-101 (δαυλοὶ . . ἄφραστοι) μετετόπισεν ὁ Westphal. Μόνον οὕτω διατηρεῖται ἡ συνάρτησις τῆς ἐννοίας, ἐν ᾧ μάλιστα 98-101 κείμενοι μετὰ 95-97 (ὅ,τι δόξῃ τῷ Διί, πληροῦται —διότι ἀνεξιχνίαστοι αἱ βουλαὶ αὐτοῦ) παρέχουσιν ἀκατάλληλον ἀκολουθίαν τῶν προτάσεων.

91. Ὁ Newman βροντά τοι.

92. Ὁ Hermann γράφων μελαίνα τε τύχᾳ ἀναφέρει τὴν ῥῆσιν εἰς τὴν μέλαιναν τύχην τῶν ἀθλίων, ἥτις ἔννοια εἶναι ἀλλοτρία τοῦ προκειμένου χωρίου.

96. Διὸς εἰ κορυφᾷ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κορυφᾶι διὸς εἰ ὁ Mor. Schmidt.

101. κατιδεῖν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κατειδεῖν ὁ Robortelli.

102. δ' ἐλπίδων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δ' ἀπιδῶν ὁ Hermann. Πρβ. Κριτ. ἐπισ. εἰς 15.

104 κέ. Ὁ Schwerdt βοὰν . . . ἐξοπλίζων.

105 κέ. Ὁ Auratus οὔτις, ὁ Hermann οὔτις ἐξαλύξει τὰν ἄπονον δαιμονίων.

106. πᾶν ἄπονον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τὰν ἄποινον ὁ Wellauer. Ὁ Bothe δαιμόνιον. Ἐν τοιαύτῃ ὅμως εἰκασίᾳ δὲν δύναται νὰ διορθωθῇ ὁ ἑπόμενος στίχος.

107. ἧμεν': ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἥμενον. Ὁ Hermann μνῆμον, ὁ Martin ἠρέμ', ὁ Weil θᾶσσον (καθήμενον) ἀποφαίνων τὸ ἥμενον γλώσσημα, ὁ Schneider ὑψίθρονον φρόνημα, ὁ Paley ἥμενος ὂν φρόνημα, ὁ Schwerdt ἤρεμος ὢν φρόνημα. Ἕνεκα τῆς χειρογραφικῆς παρὰ Dindorf εἰδήσεως: ἀμφρόνημα pr. sed in ἂν (i. e. ἄνω) φρόνημα mutatum, ἀναγινώσκει ὁ Bücheler ἥμενος ἂμ (ἤτοι ἂν) φρόνημα. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἂν φαίνεται ἄχρηστον.

109. ἀφ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐφ' ἀνώνυμος παρὰ Spanheim.

110. Ὁ M ἐς ὕβριν.

111. οἷα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οἶα ὁ Hermann.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

113. τεθαλὼς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τὸ θάλος (γενομένου διὰ ξέσεως ἐκ τοῦ θάλως) ὁ Bothe.

115. μαινόλιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μενόλιν τὸ Σχόλιον. Πρὸς ἀποκατάστασιν μετρικῆς συμφωνίας πρὸς τὸν ἀντίστοιχον στίχον τῆς στροφῆς ὁ Bamberger ἀντὶ τοῦ μαινόλιν εἰκάζει αἱμύλαν, ὁ Tucker ἀλεὰν (ἠλεάν), ὁ δὲ Weil ἀντὶ τοῦ καὶ διάνοιαν προτείνει τὴν γραφὴν μαργοσύναν τε καὶ ὁ Todt μαχλοσύναν.

116. ἄλυκτον: ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄφυκτον, διότι μόνον τὸ ἄλυκτον δηλοῖ πλαστικῶς ὅτι μάτην σφαδᾴζει τὸ ζῷον πειρώμενον νὰ ἐκφύγῃ τὸ κέντρον ἢ τὴν μάστιγα.

116 κέ. ἄταν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄται ἡ Ἀλδίνα. Ὁ Pauw ᾄτᾳ δ' ἀπάταν, ὁ Häcker Ἄτας δ' ἀπάταν, ὁ Tucker ἄτας ἀπάταν μεταλγοῦς. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Herman: culpam suam sero cognoscunt, fuga nostra decepti, ὑπὲρ ἧς ὁ Paley παραβάλλει Σοφ. Ἀντ. 630 ἀπάτας λεχέων ὑπεραλγῶν, ἐξελέγχεται καὶ ἐκ τούτου ἐπισφαλής, ὅτι οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτιαδῶν.

118. δ' ἐγὼ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λέγων ὁ Enger.

121. Μετὰ τὸ ἐμπρεπῆ ἐπανελήφθη ἐν τῷ Μεδ. ἐκ στίχ. 118 τὸ θρεομένη μέλη, ὅπερ μετὰ τὸν Schütz ἐξήλειψεν ὁ Porson.

122. Ἐν τῇ ᾤᾳ γέγραπται ἐν τῷ Μεδ. ὑπὸ δευτέρας χειρός: ζῶσα το οισ με τιμᾶι.

123. ἱλέομαι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἱλέωμαι ὁ Turnebus.

124. Ὁ Schütz κάρβανον δ' αὐδάν, ὁ Hermann καρβᾶν' αὐδάν, ὁ Paley καρβᾶν' αὐδὰν δ', ὁ Westphal καρβάναν αὐδάν, ὁ δὲ Weil ἄλλοτε μὲν καρβᾶν' ἴλην ἢ καρβᾶν' ἀγέλαν (βάρβαρον ὅμιλον, ἐντεῦθεν καταγόμενον, γινώσκεις ὦ γῆ), νῦν δὲ καρβάναυδον δ'.

125. εὖ, γᾶ, κοννεῖς: ἀντὶ τοῦ ἐν Μ εὐακοννεῖς (ἀλλὰ 136 εὐγακόννις) ὁ Boissonade.

127. λινοσινεῖ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λίνοισιν ἢ ι (στίχ. 138

αἴνοισιν ἦ) ὁ Bücheler. Ἀλλ' ἡ ἑρμηνεία cum ornamentis meis, quantum quidem eorum lugenti reliquum est, laceris et deformatis ἀπᾴδει τῆς παρὰ τοῖς τραγικοῖς γλωσσικῆς χρήσεως, πλὴν δὲ τούτου ὁ χορὸς δὲν δύναται παρ' Αἰσχύλῳ νὰ παρέρχηται ἐν ἐσχισμένῃ καλύπτρᾳ. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 911 κἑ.

128. σι.δονίαι (μετὰ ἐξεσμένου ν): παρέχει ὁ Μ ἐνταῦθα καὶ 139.

130. ἐπίδρομ' ὀπόθι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπιδρόμωπόθι (ο) ὁ Hermann. — ἀπῇ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὄπηι ὁ Σχολ. Ὁ Weil γράφων ἐπῇ ἑρμηνεύει: ubi mortis periculum est, solent homines pro debito solvenda (ἐναγέα), si res prospere cedant, sacrificia (τέλεα) votis ad coelum missis polliceri. Nostra mala quorsum evadant in obscuro est. Ὁ Dindorf ὑπολαμβάνει τὴν μεταβολὴν ταύτην ἀναμφίβολον· ἀλλ' ὅμως τί σημαίνει ἡ ἔννοια αὕτη ἐν τοιαύτῃ συναρτήσει; Ὁ Tucker ἀνῇ (= ἐὰν ὁ ἄνεμος τοῦ θανάτου κοπάσῃ πνέων), ὁ δε Dippe κάματος ἀπῇ.

132. Ὁ Westphal εἰκάζει πόροι, ὁ δὲ Weil πνόοι παραβάλλων Ἀλκαίου ἀπ. 18.

140. Ὁ Heimsoeth λινορραφὴς καὶ, ὁ Weil λινορραφής τ' εὖ ἕνεκα τῆς πρὸς τὴν ἀντιστροφὴν μετρικῆς συμφωνίας.

142. ἀχείματον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀχίματον ὁ Turnebus. Ὁ Weil ἀχείμαντον. — Ὁ Schütz ἔπεμψε. — σὺν πνοαῖς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ συμπνοιαῖς ὁ Porson.

144. τελευτὰς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τελευτᾶς ὁ Burges. Ὁ Butler τελευτὰν (146 πρευμενὴς ὁ Turnebus).

147 καὶ 157. Ὁ Tucker σεμνᾶς με δάμαρτος.

148 καὶ 158. Ὁ Pearson εὐνάν. — ἐὴ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἒ ἒ ὁ Dindorf.

149 καὶ 159. ἀδάματον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀδάμαντον ὁ Bothe. Κατὰ τὴν τοῦ Elmsley σημείωσιν εἰς Σοφ. Ο. Τ. 196 μετεχειρισαντο οἱ τραγικοὶ μόνον τὸν τύπον ἀδάματος.

150. Ὁ Tucker ἐκλαμβάνει τὸ ἁγνὰ ὡς οὐδέτερον πληθυντικοῦ ἀρτώμενον ἐκ τοῦ θέλουσα-θέλουσαν.

152. Ἄρτεμις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀσφαλὲς ὁ Hermann.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ὁ Σχολ. παρέχει τὴν ἑρμηνείαν «ἀσφαλῶς ἐπιδέτω με». Ὁ Bücheler (N. Rhein. Mus. τόμ. 40 σελ. 627 κέ.) ἀνευρίσκων ἐν τῇ ῥήσει Διὸς κόρα . . ἀσφαλὲς ἀναφορὰν εἰς τὴν σχεδὸν συντελεσθεῖσαν οἰκοδομὴν τοῦ Παρθενῶνος λέγει ὅτι κατὰ τὴν ἐν τῷ θεάτρῳ ἀντήχησιν τῶν λέξεων (Διὸς κόρη, ἀσφαλὴς κυρία τῶν μεγαλοπρεπῶν τοίχων), ἀναμφηρίστως πρὸ τοῦ ἔαρος τοῦ 459, ἣν ὁρατὸς τοῖς θεαταῖς ὁ τῆς ἀκροπόλεως ἐξέχων Παρθενὼν ἀποτελῶν τέμενος τῆς Ἀθηνᾶς ἀσφαλὲς καὶ κτῆμα εἰς ἀεὶ ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐμπρησθέντος. Τούτοις ἐναντιοῦται ὁ Wilamowitz (ἐν Hermes τ. 21 σελ. 608 σημ. 1). Ὅτι δὲ ἐν τῷ Διὸς κόρα ἐννοητέα ἡ Ἄρτεμις διεῖδεν ἤδη ὁ Tittler (Zeitschr. f. Alt. 1838 σελ. 975 κέ.) παραβάλλων στίχ. 1041. Τέλος δὲ παρασημειωτέον ὅτι ὁ Weil γράφων ἔχουσαν σέμν' ἐνώπι' ἀσφαλὲς ἀναφέρει τὴν μετοχὴν εἰς τὸ μὲ ἐξηγούμενος: venerandam, quam prae se ferunt, ramorum speciem.

153. σθένει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M σθένουσι (ὅπερ φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ σθένος) ὁ Heath.

154. διωγμοὺς ἀλκαθοῦσ': ἐξ ἐμῆς διορθώσεως ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M διωγμοῖσι δ' ἀσφαλέας. Ὁ Hermann εἴκασε διωγμοῖς ἐμοῖσιν ἀσχαλῶσ', εἰς ἣν εἰκασίαν ἧττον εὐαρμοστεῖ τὸ παντὶ σθένει, ὁ Dindorf διωγμοὺς εἰσιδοῦσ', ὁ Lincke διωγμοὺς ἐκτρέπουσ', ὁ Paley διωγμοῖς ἀσφαλής, ὁ Mähly διωγμῶν ἀσφαλεῖς.

155. ἀδμῆτας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀδμήτας ὁ Westphal. Ὁ Lachmann ἀσφαλὴς ἀδμῆτος ἀδμήτα, ὁ Dindorf ἄδμητος ἀδμήτας ἢ ἄδματος ἀδμάτας.

160. δὲ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δὴ ὁ Turnebus.—Ὁ H. Voss μελανθέν.

161 ἡλιόκτυπον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἠδιόκτυπον ὁ Wellauer.

162. γάϊον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ταιον ὁ Wellauer. Ὁ Blomfield τὸν Ζαγρέα, ὁ Schneidewin (ἐν Rhein. Mus. 1835 σελ. 231 καὶ Philolog. 1848 σελ. 369 κέ.) τὸν ζάγριον κατὰ Cramer Anecd. Oxon. τόμ. 2 σελ. 443, 3 (ἰδὲ ἀπόσπ. 5), ὅπερ χωρίον ὅμως εἶναι ἐφθαρμένον.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

168 κέ. Ὁ Μεδ. κῶδ. παρέχει ἀζηνιουσιω, ὁ Wellauer ἁ ζημιοῦσ' Ἰώ, ὁ Hartung ἃ Ζήν, Ἰοῦς ὠδίς, ὁ Hermann ὦ Ζήν, Ἰοῦς ἰῷ γράφων καὶ ἐν τῷ Σχολίῳ ἰώδης ἀντὶ ὠδῆς. Ὁ Westphal Ἰοῦς ἰώδης, ὁ Campbell ἃ Ζήν, Ἰοῦς ἰῶ μῆνιν μάστιν τ' ἐκ θεῶν.

169. μαστίκτειρ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μάστειρ' ὁ Abresch, ὁ Pearson μνάστειρ', ὁ Hermann μάστιρ'.

170. ἄγαν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄταν ὁ Bamberger. Πρβ. Ἀγ. 136, ἔνθα παραδέδοται ἄτα ἀντὶ ἄγα.

171. γαμετᾶς οὐρανόνικον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γαμετουρανόνεικον ὁ Victorius.—Ὁ Hermann γαμετᾶς ⟨σᾶς⟩.—Ὁ Turnèbe οὐρανονείκου.

172. Ὁ Weil χαλεποῦ δ' ἐκ.

175. ἐνέξεται: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐνεύξεται ὁ Porson. Ὁ Marckscheffel ἐλέγξεται, ὁ Westphal ἐπεύξεται. — Ὁ Headlam ψόγους, ἄνευ ἀνάγκης.

177. Ὁ Paley ἀτιμάσαι, ὅπερ περιττόν.

178. Ὁ Pearson γόνον.

181. Ὁ H. Voss δ' αὖ κλύοι.— Τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἐφυμνίου 168-173, ἐκπεσόντος ἐν τῷ χειρογράφῳ, πρῶτος ἀπήτησεν ὁ Canter.

182. Ὁ Μεδ. παρέχει ἐκ πρώτης χειρὸς πρεσ, οὗ προέταξε δευτέρα χεὶρ τὸ πρεσβύτης. Ὁ Scaliger ἔγραψεν ἀντὶ τούτου ΔΑΝΑΟΣ. Ἀλλὰ τῇ μετέπειτα δηλώσει ΒΑΣΙΛΕΥΣ (τὸ ὄνομα Πελασγὸς ὀνομάζεται 257) συνᾴδει ἡ γενικὴ δήλωσις τοῦ προσωπείου.— ἥκετε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἵκετε ὁ Porson.

184. Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ προμήθειαν εἰς προμηθίαν.— λαβὼν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λαβεῖν ὁ Wordsworth.

185. Ὁ Nauck δέλτοις φρενῶν, ὁ Blaydes δέλτῳ φρενός.

187. Ὁ Enger σιγῶσι δ', ὁ H. Stadtmüller σιγῶσι δ' οὐ σύριγγες. Ἴσως γραπτ. σύριγγε δ' οὐ.. ὀξονηλάτω.

192. τεθηγμένος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τεθειμένος ὁ Pearson. Ὁ Abresch τεθυμμένος, ὁ H. Voss θυμούμενος, ὁ Klausen μεθειμένος, ὁ Geel τιθεὶς μένος, ὁ Tucker πεφλεγμένος.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

193. τῶνδ' . . στόλος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τόνδ' . . στόλον ὁ Todt. Ἀναντιρρήτως καὶ ὁ Σχολ. ἑρμηνεύων τὸ ἐπόρνυται διὰ τοῦ «τὸν πρὸς ἡμᾶς στόλον μετὰ ὁρμῆς ποιεῖται» ἀνέγνω τόνδ' . . στόλον. Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀριθμοῦ εἶναι ἄτοπος καὶ ἡ μετάπτωσις τοῦ τῶνδ' εἰς τόνδ' (πρβ. 195) ἐπηγάγετο στόλον.

195. τόνδ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τῶνδ' ὁ Turnèbe. Καὶ λέγει μὲν περὶ τοῦ τῶνδε ὁ Weil: Quidni demonstrativum referatur ad deos, quorum imagines conspiciuntur? Ἀλλ' ὅμως προτιμοτέρα φαίνεται ἡ δήλωσις τοῦ λόφου (πάγον . . τόνδ'), ἐφ' οὗ ἔμελλον νὰ καθεσθῶσιν αἱ Δαναΐδες.

196. Ἐν τῷ M διωρθώθη τὸ κρείσσων εἰς κρεῖσσον.

197. Ὁ Paley τάχιστ' ἀμβᾶτε.

198. ἱκτηρίας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἱκετηρίας ὁ Victorius. Πρβ. Σοφ. Ο. Τ. 3 ἱκτηρίοις. Ἄνευ ἀνάγκης δὲν ποιεῖται ὁ Αἰσχύλος χρῆσιν τοῦ ἀναπαίστου ἐν τῷ πρώτῳ ποδὶ τοῦ τριμέτρου.

199. σεμνὸς: ἔχει ὁ M ἐκ τῆς πρώτης, σεμνῶς ἐκ τῆς δευτέρας χειρός. — εὐωνύμων ἀντὶ συνωνύμων ὁ Auratus.

200. γοέδνα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γοειδνα ὁ Robortelli. Περὶ τοῦ τονισμοῦ ἔπιθι ἐξηγητ. σημ. εἰς 75. — ζαχρεῖ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τὰ χρέα ὁ Geel.—Ἄνευ αἰτίας ἀποφαίνει ὁ Paley τὸν στίχον νόθον.

202. τὰς: ἐξ ἐμῆς διρθώσεως ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τάσδ' πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐν τῷ ἀναιμάκτους ἐννοίας.

203. φθογγῇ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M φθογγὴ ὁ Pauw.

204. σεσωφρονισμένων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μετώπω σωφρονῶν ὁ Dindorf. Ὁ Porson μετωποσωφρόνων, ὁ M. Schmidt μεγιστοσωφρόνων, ὁ H Stadtmüller δ' ἐς τύπωμα σωφρόνων.

207. Ὁ Hermann γράφων: τὸ τῇδε . . ἐπίφθονον γυνὴ ἑρμηνεύει: quod ad hanc rationem attinet (iustum in loquendo modum tenendi), maxime vituperationi obnoxium est femineum genus. Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἶναι παντάπασιν ἀνωφελής. Ὁ F. W. Schmidt εἰκάζει: τὸ τῇδε γὰρ στυγεῖ ψόφον γένος.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

208. εἶ ξένη: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εἶξεν ἡ ὁ Σοφιανός.

209. Οὗτος ὁ στίχ. ἐξαλείφεται ὑπὸ τοῦ H. Stadtmüller.

210. φρονούντως: ἐγένετο ἐν τῷ Μεδ. ὑπὸ δευτέρας χειρὸς ἐκ φρονοῦντος.

211. Ὁ Turnèbe φυλάξομεν.

213-228 στεροῦνται ἐν τῷ Μεδ. τῆς τῶν προσώπων δηλώσεως. Ἡ τάξις τῶν στίχων 212. 216. 213. 215. 217 σὺν τῇ ἐκδοχῇ χάσματος μετὰ στίχ. 217 κατάγεται ἀπὸ τοῦ Hermann. Ὅτι ὁ 216 ἔχει τόπον μετὰ 212, διεῖδεν ἤδη ὁ Burges. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ συνηγορεῖ καὶ τὸ δῆτα, ὅπερ κεῖται ἐν τῇ καταφατικῇ ἐπαναλήψει λέξεως (ἴδοι . . ἴδοιτο δῆτα). Ἕνεκα τούτου δὲν ἀποδεχόμεθα τὴν γνώμην τοῦ Kirchhoff, ὅστις διατηρῶν τὴν ἐν τῷ κώδικι τάξιν τῶν στίχων ὑπολαμβάνει, ὅτι μετὰ 214 ἐξέπεσε στίχος τοῦ Δαναοῦ, προσνέμων 217 τῷ χορῷ. Πλὴν τούτων εἰς τὴν προτροπὴν τοῦ Δαναοῦ (213): μὴ δίσταζε νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ, δὲν δύναται νὰ ἀποκρίνηται ὁ χορός: θέλω νῦν νὰ καθεσθῶ πλησίον σοῦ. Καὶ ἡ γνώμη τοῦ E. Graf (ἐν Philol. τ. 51, 175), ὅστις ἐξαλείφων στίχ. 214 ὑπερμαχεῖ τῆς χειρογραφικῆς τῶν στίχων τάξεως, οὐδεμιᾶς προσοχῆς εἶναι ἀξία.

213. Ἀντὶ τοῦ μή νυν παρέχει ὁ Μ μηνῦν. — σχόλαζε μηχανῆς δραστηρίου: ἐξ ἐμῆς εἰκασίας ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σχόλαζε· μηχανῆς δ' ἔστω κράτος, ὅπερ οὐδεμίαν παρέχον ἔννοιαν ὁ Abresch ἑρμηνεύει: celeriter exequere quae paras. Χάριν τῆς ἐννοίας ταύτης εἴκασεν ὁ Blomfield: ἔστω τάχος. Ὁ Hermann λέγει: μηχανῆς δ' ἔστω κράτος = κρατείτω τὸ ἔργον, quin tu id facis, ὅπερ πῶς δύναται νὰ ἐξαχθῇ, δὲν ἐννοεῖ τις. Ὁ Schwerdt εἰκάζει μηχανὴ δ' ἔστω κράτους, ὃν ἐπίσης δυσνόητον. Ὁ Hartung μηχανῆς δ' ἔσται κράτος ἑρμηνεύων: οὐδὲν κωλύει σε νὰ ἐκτελέσῃς τοῦτο ἢ δύνασαι νὰ εὕρῃς μηχανὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τούτου. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Weil γράφων: μηχανῆς δέ σοι κράτος ἑρμηνεύει: rei nobis excogitatae, i. e. ad deorum aram confugiendi, vobis potestas est.

214. Ὁ Stanley σοῦ πέλας. — Ἴσως τὴν ἀρχὴν ἐγέγραπτο θάκους ἀντὶ θρόνους.

215. ὦ Ζεῦ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἰὼ ζεὺς (διορθωθέντος εἰς τὸ ἰὼ ζεῦ) ὁ Victorius. Ὁ Stadtmüller μὴ ἀπολλὺς τὸ πᾶν.

216. Ὁ Burges πρευμενοῦς σ'.

218. κικλήσκετε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κικλίσκεται (διορθωθέντος εἰς κικλήσκεται) ὁ Robortelli. Ὡσαύτως παρέχει ὁ Μεδ. 223 κικλίσκω.

221. συγγνοῖτο: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὐγνώη ὁ Lobeck (συγγνώη ὁ Robortelli).

222. συγγνοῖτο: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σύγνοιτο (μετὰ ὕπερθεν τοῦ υγ ὑπὸ δευτέρας χειρὸς γεγραμμένου ν) ὁ Victorius. Ὁ Naber γένοιτο δῆτα ἀνωφελῶς.

224. Ὁ Tucker οὐδὲν δέον εἰκάζει τήνδ' ἄνακτος Ἰσθμίου.

226. Ὁ Kueck κῆρυξ ὅδ' ἄλλος.— ἄλλος πομπὸς: ἐξ ἐμῆς εἰκασίας ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ἄλλος τοῖσιν. Ἐν τῷ παραδεδομένῳ: Ἑρμῆς ὅδ' ἄλλος τοῖσιν Ἑλλήνων νόμοις λείπει ἡ εἰς τὸν ἡγούμενον στίχον ἀναφορά, ἥτις ὑποδηλοῦται διὰ τοῦ ἔπεμψεν καὶ ἀπαιτεῖται διὰ τοῦ ἄλλος. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Σχολ. «ὡς τῶν Αἰγυπτίων ἄλλως αὐτὸν γραφόντων» εἶναι οὐδὲν ἧττον ἄτοπος ἢ ὁ ὑπαινιγμὸς τῆς Αἰγυπτιακῆς θεότητος Θούθ.

227. Ὁ Μ παρέχει νῦν.

228. Ὁ Stanley τήνδε. Ἀλλ' ἡ εἰς ἓν περίληψις τῶν ὀνομαζομένων καὶ μὴ ὀνομαζομένων θεῶν ἀπαιτεῖ τῶνδε.

229. δ' ἐσμὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δεσμὸς ὁ Auratus.

230. ἵζεσθε κίρκων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἵζεσθαι κρέκω (μετὰ προσγεγραμμένου ἐν τῇ ᾤᾳ: ἵζεσθε κέρκω ὑπὸ δευτέρας χειρὸς) ὁ Robortellus.

231. ἐχθρῶς ὅμαιμον καταμιαινόντων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐχθρῶν ὁμαίμων καὶ μιαινόντων ὁ Hermann (καταμιαινόντων ἤδη ὁ Bothe). Μετὰ τὸ ὁμοπτέρων εἶναι τὸ ὁμαίμων περιττόν.

232. Ὁ Hartung ὄρνιν γὰρ ὄρνις.— ἂν ἁγνεύοι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀναινεύοι παρέχει ὁ Πλούτ. Ῥωμύλ. κ. 9 καὶ Αἰτ. Ῥωμ. σελ. 286 C. Ὁ Paley ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐξαλείφει στίχ. 232 γράφων στίχ. 233 πῶς γὰρ γαμῶν.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

233. τίς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πῶς ὁ Burges. Οὕτω προσκτᾶται ἡ πρότασις ὑποκείμενον. Τὸ πῶς εἰσερρύη εἰς τὸ κείμενον ἕνεκα τοῦ προηγουμένου πῶς.—γαμῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γάμων ὁ Robortellus.—Ὁ Burges ἄκοντος πατρός, ὅπερ ἐξελέγχεται περιττόν. Τὸ Σχόλ. «παρὰ πατρὸς ἄκοντος» οὐδαμῶς συνηγορεῖ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ.

234. μὴ 'ν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μὴν ὁ Turnebus. Ὁ H. Stadtmüller ἐν Ἅιδου λαθών, οὐχὶ ἀπιθάνως.

235. ματαίων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μάταιον ὁ Schütz. Ὁ Tournier ματαίους αἰτίας, ὁ Paley μάταιος αἰτίαν, ὁ Tucker μάταιον αἰτίαν.

236. τἀμπλακήμαθ' ὡς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ταπλα ἐν μαδως ὁ Canter (τἀπλακήμαθ' ὡς ὁ Victorius. Ἀλλὰ ἀπλάκημα καὶ ἀπλακεῖν κεῖται παρὰ τοῖς τραγικοῖς μόνον τοῦ μέτρου χάριν, ὡς Εὐμ. 935).

237. Ὁ Enger ἄλλος οὐν.—Ὁ Bothe ὑστάταις δίκαις. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον παραδέχεται ὁ Hermann χάσμα στίχων, ἐν οἷς ἠγγέλλετο ἡ ἄφιξις τοῦ βασιλέως. Ἀλλ' ἡ ἔλευσις τοῦ βασιλέως ἐδηλώθη ἤδη στίχ. 186 κέ. καὶ διὰ τοῦτο ἀρκεῖ τὸ ἁπλοῦν σκοπεῖτε.

238. τρόπον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τόπον ὁ Stanley. Ὁ Martin τόνδ' ἔπος τορόν, ὁ Tucker τόνδε τὸν πρόμον.

240. ἀνελληνόστολον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀνέλληνα στόλον ὁ Bothe.

241. σπαθήμασι: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πυκνώμασι. Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγητ. σημ. παρατεθὲν χωρίον τοῦ Ἡσυχ. μηνύει ὅτι τὸ πυκνώμασι εἶναι γλώσσημα. Ὁ Stanley πυκάσμασι, ὁ Wieseler περκνώμασιν, ὁ Schwerdt τριχώμασιν, ὁ Bergk κάμπυκώμασιν, ὁ Hartung κάμπυκάσμασιν, ὁ Kock καὶ συζώμασιν.

242. Ὁ Stanley χλιδῶντα.—προσφωνοῦμεν; οὐ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προσφωνουμένου ὁ Robortellus· ὁ Weil προσφωνῶμεν.

243. ἀπ': διωρθώθη ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς ἀφ'.—Ὁ Stan-

ley τρόπων, δι' οὗ θὰ ἐδηλοῦτο τὸ ἐναντίον τοῦ ὑπὸ τῆς ἐννοίας ἀπαιτουμένου. Ὁ Tucker τὸ πᾶν.

244. οὔτε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὐδὲ ὁ Hermann.

245. Ὁ Burges ἀπρόξενοι τ' ἄνευ θ' ὑφηγητῶν.— Ὁ Stanley νόσφι θ'.

246. ἀτρέστως: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀκρέστως ὁ Σοφιανός.

247-249 τίθησιν ὁ Burgard μετὰ 443. Ἀλλὰ ἐπεικάσαι (250) ἀναφέρεται εἰς συνοίσεται στόχῳ (249).

248. ὑμῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὑμῖν ὁ Pearson. Τοὺς κλάδους βαστῶσιν ἔτι αἱ παρθένοι.

249. Ὁ Burges ξυνάσεται, ὁ Hermann συνήσεται.

250. Ὁ Elmsley καὶ πολλά γ' ἄλλα μ' (ἢ ἄλλ' ἂν) εἰκάσαι δίκαιον ἦν. Ὁ Wellauer κἄτ' ἄλλα, ὁ Hermann καὶ τἄλλα πού μ', ὁ Martin κἂν ἄλλα πόλλ' ἔτ', ὁ Marckscheffel δίκαι' ἄν, ὁ Schwerdt δίκαιος, ὁ Weil δίκαιος ἦ.

251. Ὁ Burges εἰ μὴ ἀποροῦντι, ὁ Tucker εἰ μὴ τορόν τι.

254. Ὁ Μ παρέχει ἀπὸ πρώτης χειρὸς ἤτηρον (εἰς ἠτηρὸν διορθωθὲν ὑπὸ δευτέρας χειρὸς) ἠέρου ῥάβδον καὶ ἐν τῇ ᾤᾳ ἀπὸ δευτέρας χειρὸς οἶμαι ἢ (ἤτοι ἢ τηρὸν ἀντὶ ἠτηρὸν) ἑρμοῦ ῥάβδον. Τοῦτο εἶναι προφανῶς ἡ ὀρθὴ γραφή, πᾶσα δὲ μεταβολὴ περιττή. Ὁ Turnebus ἢ τηρὸν ἱεροῦ ῥάβδον, ὁ Pauw ἢ ῥητὸν ἕρκους ῥάβδον, ὁ Valckenaer ἢ τηρόραβδον ἱερόν, ὁ Schütz ἢ ῥήτορ' ἱερόραβδον, (ὁ Tucker ἱερόρραβδον), ὁ Bothe ἢ τηρὸν ἱερόραβδον, ὁ Emperius ἢ ῥαβδοτηρὸν ἱερόν, ὁ Hartung ἢ εἰληχότ' Ἑρμοῦ ῥάβδον, ὁ Paley ἐγὼ δὲ πῶς σέ, πότερον ὡς ἔτην λέγω φορεῖν τιν' Ἑρμοῦ ῥάβδον καὶ ἄλλοι ἄλλα.

255. λέγ' εὐθαρσὴς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λέγετ' εὐθαρσεῖς ὁ Turnèbe. Ὁ Robortellus εὐθαρσῶς. Ὁ Valckenaer τίθησι τὸν στίχον τοῦτον μετὰ 251, ὅτε καὶ ἐν στίχῳ 256 ὤφειλε νὰ γραφῇ σὺν τῷ Burges πάρειμ'. Ἀλλ' ἡ ἔννοια εἶναι μετὰ 250 κέ. ἀνωφελής.

257. Πελασγὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πελασγοῦ ὁ Canter. Ἡ ὀρθότης τῆς μεταβολῆς ταύτης καταδείκνυται ἐκ στίχ. 258

κέ. καὶ 1021. Ὁ C. G. Haupt μὴ ἀποδεχόμενος αὐτὴν γράφει 1021 τὴν μὲν ὁ Πελασγός.

260. αἶαν ἧς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M αἴδνης ὁ Turnèbe. Ἔπιθι ἐξηγ. σημ. εἰς 15.— δι' ἁγνὸς (ὀρθότερον δι' ἁγνὸς): ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M διάλγος ὁ Wordsworth. Ὁ Turnèbe ἧς δι' Ἄλγος (ὁ Scaliger Ἄγος, ὁ Stanley Ἄξιος ἢ Ἄψος, ὁ Butler Αἶνος, ὁ Klausen Ἄγγος, ὁ Tucker Ἅλιος καὶ Ἄκμων ἀντὶ Στρυμὼν) καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ Στρυμών τε, ὁ H. L. Ahrens ἧς δι' ἄλσος ἔρχεται, ὁ Hartung ἣν δι' ἁγνὸς ἐργάθει, ὁ Wecklein ἄλλοτε ἧς δι' ἄγκος ἔρχεται. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως φαίνεται ἔχουσα καλῶς. Πρβ. Wecklein, Studien zu Aesch. σελ. 79 κέ.

261. Ἐν τῷ M τὸ τὸ διωρθώθη εἰς τοῦ, προσγεγραμμένου ὅμως ἐν τῇ ᾤᾳ τὸ ὑπὸ δευτέρας χειρός.

262. τήν τε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τῆνδε ὁ Stanley.

263. λέπας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πέλας, διότι διὰ τοῦ: Πίνδου τἀπέκεινα Παιόνων πέλας οὐδὲν περαιτέρω ὁρίζεται. Ὁ Tucker Χαόνων πύλας.

265. Ὁ Todt ἱερᾶς θαλάσσης. — τἀπὶ τάδε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τ' ἄπειτα δὲ ὁ Canter. Ἠδύνατό τις νὰ διανοηθῇ τῶνδε γαπέδων κρατῶ, καθὰ εἴκασεν ὁ Butler τῶνδε δαπέδων κρατῶ. Πρβ. σημ. εἰς Προμ. 855.

268. Ὁ Turnèbe χώρας γὰρ ἐλθὼν Ἆπις ἐκ Ναυπακτίας, ὁ Hartung Ἆπις περαίας ἐλθὼν ἐκ Ναυπακτίας, ὁ Pauw ἐξ ἔρας ἢ ἐκ πέραν, ὁ Dobree ἐκ πέτρας, ὁ Jacobs ἐκ πάτρας. Πᾶσα μεταβολὴ φαίνεται περιττή.

271 κέ. Ὁ Dindorf ἃ δή.— Ὁ Hartung ἃ Γῆ . . ἀνῆκεν οὐκ ἀμηνίτως δάκη.

272. γαῖ' ἄκη μηνιμάτων: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γαῖα μηνεῖται ἄκη. Ἐπειδὴ τὸ ἄκη εἶναι λίαν κατάλληλον, καθίσταται τὸ μηνιμάτων ἀναγκαῖον, ἀναφαινόμενον κατὰ τὰ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημειώσεσι παρατεθέντα χωρία ὡς συνήθης ῥῆσις. Ὁ Butler γηγενῆ δάκη, ὁ Porson μηνιτὴ δάκη, ὁ Hermann μηνιταῖ' ἄκη, ὁ Dindorf μηνιαῖ' ἄχη, ὁ Martin μηνίσασ' ἄχη, ὁ Heimsoeth κηλητήρια, ὁ Weil μήνιος

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τέκη, ὁ Oberdick πημονῆς ἄκη, ὁ Margoliouth μηχανωμένη, ὁ Häberlin νηλέα δάκη, ὁ Tucker μητρυιᾶς δίκην. Ἄλλοτε εἴκασα ἀμαιμάκετα δάκη καὶ μηνῖτις δάκη. Ὁ Stadtmüller γαῖα μαιμῆσαι δάκη.

273. δρακονθόμιλον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δράκωνθ' ὁμιλῶν (δράκονθ' ὅμιλον ἐκ δευτέρας χειρὸς) ὁ Bothe. Ὁ Hartung δρακοντοπληθῆ, ὁ Weil δακῶν ὅμιλον, ὁ Heimsoeth δάκνονθ' ὅμιλον.

274. Ὁ Naber καὶ καυτήρια.

275. ἀμέμπτως Ἄπις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μεμπτῶς ἄπεισ' ὁ Robortellus.

276. ποτ' ἀντίμισθον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ποντaντινεισθον ὁ Turnèbe. Ὁ Kirchhoff τότ' ἀντὶ ποτ'. Ὁ Heimsoeth μνήμην πόνοισι μισθόν.—Ὁ Μ φέρει εὗρετ'.

277. ἔχουσα δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἔχον δ' ἂν (ἐν τῇ ᾤᾳ ἔχουσαν ἐκ δευτέρας χειρὸς) ὁ Heimsoeth. Ὁ Burges ἔχουσα νῦν δή, ὁ Hermann ἔχοντες ἤδη, ὁ Hartung ἔχουσ' ἀληθῆ.

277 κέ. Ὁ Tucker ἔχων δ' ἂν ἤδη τἀπ' ἐμοῦ τις ἐν μέρει γένος τ' ἂν ἐξεύχοιτο καὶ λέγοι τορῶς.

278. γένος τ' καὶ λέγοις πρόσω: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γένοιτ' καὶ λέγοι προσως ὁ Robortellus. Ὁ Burges λέγοις τορῶς, ὁ Oberdick λέγοις σέθεν, ὁ F. W. Schmidt λόγοις ἂν ἐξηγοῖο καὶ γένος τὸ σόν, ὁ H. Stadtmüller λέγοις πάτραν.

279. Ἐν τῷ Μ διωρθώθη τὸ γε μὲν εἰς τὸ γέ μιν. Ὁ Schütz γε μήν, ὁ F. W. Schmidt δ' ἐμήν, ὁ Hermann πρότερον γε μέντοι.— δὴ ῥῆσιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δηρίσιν ὁ Σοφιανός.

281. Ὁ Tucker σπέρμα τ'.

282. Ὁ Burges ἀληθεῖ. — παντὶ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πάντα ὁ Schütz. Ἐπειδὴ δὲν πρόκειται περὶ διαφόρων ἀπόψεων τῆς διηγήσεως, διὰ τοῦτο τὸ πάντα ἐξελέγχεται ἄτοπον. Ὁ Meineke κάρτα.

283. ἄπιστα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄπειστα ἡ Ἀλδίνα.

284. Ὁ Meineke ποθ' ὑμῖν.

286. γυναιξὶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γυναιξὶ δ' ὁ Turnèbe.

287. Ὁ Μ παρέχει θρέψειεν.

288. Ὁ Μ φέρει κύπρις, διορθωθὲν ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς κύπριος.

289. Ὁ Weil βεβλῆτ' ἄν.

290. Ἰνδὰς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἰνδοὺς ὁ Bothe.—ἀκούω: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀκούων ὁ Robortellus. — ἱπποβάμοσιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἱπποβάμοισιν ὁ Turnèbe. Ὁ Scaliger ἱπποβάμονας καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ κατὰ νεώτερα χειρόγραφα ἀστραβιζούσαις.

291. τοίας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εἶναι ὁ Heimsoeth. Ὁ Schwerdt οὕτως ἀντὶ εἶναι. Ἀντὶ τούτου γράφει ὁ Tucker ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ τοίας τ' ἀκούω Νομάδας.

293. Ὁ Burges ἢ τάς, ὁ Marckscheffel καὶ τἄν, ὁ Heimsoeth ἢ κἄν.— κρεοβόρους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κρεοβρότους ὁ Abresch. Ὁ Scaliger κρεοβότους. — Ἀμαζόνας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δ' ἀμαζόνας ὁ Wellauer. Ὁ Porson ἔθηκε τ' ἀντὶ δ'. — Ὁ Hartung καὶ ταῖς ἀνάνδροις κρεοβόροις Ἀμαζόσιν.

295. δ' ἂν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἂν ὁ Abresch.

297. Ἐν τῷ Μ διωρθώθη φὰς (ἢ φᾶς) ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς φασί.

298. τῇδ' ἐν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τὴ ἰδεῖν ὁ Σοφιανός.

299 κέ. ἦν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἣν ὁ Hermann.—Ὁ Tucker χἠ φάτις ἄνευ αἰτίας. — Τὸ χάσμα μετὰ τὸν στίχον τοῦτον κατέδειξεν ὁ Pearson. Ὁ Weil προσνέμει τῷ χορῷ τὸν ἑπόμενον στίχον γράφων ἦ καὶ λόγος τις καὶ ὑπολαμβάνων ὅτι μετὰ στίχ. 300 ἐξέπεσεν εἷς στίχος τοῦ βασιλέως. Ἀλλ' αἱ λέξεις καὶ λόγος τις ἁρμόζουσι μόνον τῷ βασιλεῖ. Τὸ μὴν κεῖται καλῶς, καὶ ὅταν ἕπηται κατάφασις. Ὁ Paley καὶ μὴν ἐμβάλλων μετὰ τὸν στίχον τοῦτον τὸν στίχ. 314, ἐν ᾧ γράφει κάρτα ἀντὶ πάντα, ἐκκρίνων στίχ. 312 καὶ προσνέμων στίχ. 313 τῷ βασιλεῖ. Ὁ Tucker ἢ καί.

301. κἄκρυπτά γ' . . τάμπαλάγματα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ

καὶ κρυπτάγ'.. παλλαγμάτων ὁ Hermann. Ὁ Lincke ταῦτ' ἀπαιολήματα. Ἀλλὰ τὸ Σχόλ. σὺν τῇ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημειώσεσι παρατεθείσῃ γλώσσῃ τοῦ Ἡσυχ. συνηγορεῖ τῇ διορθώσει τοῦ Hermann.

302. βασιλέοιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βασιλέων ἐξ ἐμῆς διορθώσεως πρὸς δήλωσιν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας.

303. βοῦν τὴν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βού.την ὁ Canter.

304. Ὁ Elmsley οὐκ ἂν πελάζοι. Ἴσως γραπτέον οὔ που πελάζει. Ὁ Weil πελάζει κεῖνος εὐκραίρῳ, ὁ Blaydes Ζεύς ποτ' εὐκραίρῳ. Ἀλλ' ὅμως ἰδὲ ἐξηγ. σημ.

305. πρέποντα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πρέποντας ὁ Turnèbe.

306. δῆτα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δὴ ὁ Victorius. — πρὸς ταῦτ' ἄλοχος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προσταῦτα λόχοισ ὁ Robortelli. — ἰσχυρὰ Διὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ χυραδιοσ ὁ Pauw. Ὁ Weil ἄλοχος ἰφθίμη.

307. τὸ πᾶνθ' (ν): παρέχει ὁ Μ ἐκ πρώτης χειρὸς μετὰ ἄνωθεν τοῦ π γεγραμμένου ν. Ἴσως γραπτέον τὸν πᾶν ὁρῶντα. Ἐπίσης παρέχει ὁ Λαυρ. κῶδ. Σοφ. Ο. Τ. 265 πᾶντ' ἀντὶ πᾶν.

308. Περὶ τοῦ οἰοβουκόλος ἔπιθι Lobeck, Paralip. σελ. 287 καὶ 373. Ὁ Schindler Ἰοβουκόλον. Ἀλλ' ἡ λέξις αὕτη ἠδύνατο νὰ παράγηται ἀπὸ τοῦ ἰὸς ἢ ἴον, οὐχὶ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰώ.

310. Ὁ Heath τί δ' οὖν ἄνευ ἀνάγκης. — ἔτευξεν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἔτευξε δ' ὁ Turnèbe. Ὁ Hermann τί δ'; οὐκ ἔτευξεν.

312. αὐτὸν Ἰνάχου: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ αὐτὸν οἱ Νείλου ὁ Hermann. Ὅτι αἱ Δαναΐδες γινώσκουσι τὸ ὄνομα (16), οὐδαμῶς προσκρούει τῇ διορθώσει ταύτῃ. Τινὲς ἐξαλείφουσι τὸν στίχον σὺν τῷ Wellauer, ἀλλ' ὁ ἑπόμενος στίχος δὲν δύναται νὰ ἀνήκῃ τῷ βασιλεῖ. Ὁ Ζάκας αὐτὸν Ἐρασίνου (1031).— πέλας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πέδας (ἐν τῇ ὤᾳ ὑπὸ τοῦ γράψαντος τὰ Σχόλια οἶμαι παῖδες) ὁ Turnèbe.

313. γῆς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τῆσ ὁ Canter.

315. Ἐν τῷ Μ γέγραπται κάίπι. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἐνέφηνεν ὁ Hermann τὴν ἔκπτωσιν στίχου τοῦ βασιλέως. Ὁ

Maass (de Aesch. Suppl. Greifswald 1890 σελ. 4) παρατηρεῖ ἐναντίον τῆς γνώμης ταύτης: ad sententiam quid deesset proferre nemodum potuit. Πάντως ὅμως ἐλλείπει, ἐὰν ἐκρίνη τις σὺν τῷ Maass στίχ. 316, ἡ δήλωσις, ὅτι ἡ Ἰὼ ἀνέλαβε πάλιν τὴν ἀνθρωπίνην αὐτῆς μορφήν. Ὁ στίχος 316 δὲν δύναται νὰ ἐκλίπῃ, διότι τότε ὁ στίχ. 318 καθίσταται ἀδιανόητος. Ὁ Maass ἰσχυρίζεται, ὅτι κατὰ τὰ ἡγούμενα, ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλιοι εὐναὶ ἀθανάτων (Ὀμ. Ὀδ. 11, 249), ἡ γέννησις τοῦ Ἐπάφου ἐγένετο οὐχὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ὅτι ὁ στίχ. 316 ἐνεβλήθη, ἵνα ποιήσῃ τὴν ἔκθεσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν παρὰ Προμηθεῖ (874 κέ. πρβ. 763 κέ.) ἀπαντῶσαν. Ἀλλ' ὅμως ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Tucker, ὅτι τὰ μέτρα τῆς Ἥρας εἶνε ἀκατανόητα, ἐὰν ὁ Ζεὺς ἔτυχεν ἤδη ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ὁ Tucker γράφει: στίχ. 300 κέ. ΧΟ. ἦ καὶ λόγος τῆς Ζῆνα δηχθῆναι πόθῳ. ΒΑ. κοὐ κρυπτά γ' Ἥρας ταῦτ' ἀπ' ἀντιταγμάτων. Ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται εἶναι οὐ μόνον ἀπίθανοι, ἀλλὰ καὶ ἀκατανόητοι. Ὡσαύτως δὲ ἄνευ μεταβολῆς δύνανται νὰ ἐννοηθῶσιν οἱ στίχοι 301 κέ. περὶ τῆς θήρας τοῦ Ἰοῦς καὶ τῆς τοῦ Διὸς προσπαθείας, ὅπως καθυποτάξῃ τὴν ἀνθισταμένην παρθένον. Οἱ στίχοι 588 κέ. τιθέασιν ἐπίσης τὴν γέννησιν τοῦ Ἐπάφου εἰς τὸ τέλος τῶν πλανῶν, εἰ καὶ τούτῳ ἐναντιοῦται ὁ Maass. Τοῦτο ὅμως μηνύουσι μάλιστα αἱ λέξεις: δακρύων δ' ἀποστάζει πένθιμον αἰδῶ. Ἡ Ἰὼ καθίσταται νῦν πειθήνιος. Ἐὰν δὲ ὁ Maass ἀποχωρίζῃ σὺν τῷ Elmsley Προμ. 875, καὶ ὁ ἐκεῖ ἑπόμενος στίχ. «ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γεννημάτων τέξεις κελαινὸν Ἔπαφον» καθίσταται ἀκατανόητος. Εἰς τὴν τοῦ Διὸς ἐπαφήν, πρὸς ἣν συνδέεται τὸ ὄνομα Ἔπαφος, ἀναφέρεται ὁτὲ μὲν ἡ μεταμόρφωσις τῆς Ἰοῦς (Σχολ. Εὐρ. Φοιν. 678 Ἔπαφος ἐκλήθη, ἐπεὶ ὁ Ζεὺς ἐπαφησάμενος τῆς Ἰοῦς πάλιν εἰς γυναῖκα μετεμόρφωσε), ὁτὲ δὲ ἡ γέννησις τοῦ Ἐπάφου, καὶ διὰ τοῦτο ἀμφότερα συμπίπτουσί πως ἀλλήλοις.

316. φιτύει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φυτεύει ὁ Scaliger. Ἐν τῷ Διδωτείῳ παπύρῳ (= Αἰσχ. ἀποσπ. 99,10) γέγραπται φυδευμάτων ἀντὶ φιτυμάτων.

317. τὶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τὶ ὁ Stanley.

318. Τὸ μετὰ τὸν στίχον τοῦτον χάσμα διεῖδεν ὁ Stanley.

319. μεγίστης ὄνομα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μέγιστον ὁ Porson. Ὅθεν μέγιστον προῆλθεν ἐκ μεγίστ(ης) ὄν(ομα). Ὁ Burges ἤθελε νὰ γραφῇ μέγιστον γῆς πέδον καὶ πολλοὶ ἐκδόται ἕπονται αὐτῷ. Ἀλλ' ὅμως ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ὀνόματος. Περὶ τοῦ μετὰ τὸν στίχον τοῦτον χάσματος ἔπιθι ἐξηγ. σημ.

320. Ὁ Todt τίν' οὖν ἀνάσσης τῆσδε, ὁ Blaydes τί οὖν ἔτ' ἄλλο . . βλάστημ' ἂν λέγοις;

322. Ὁ Auratus τὸ πανσαφὲς, ὁ Tyrwhitt τὸ πανσόφου (ὁ Hartung πανσπόρου) καὶ ὁ Burges τοῦδέ μοι. Ὁ Weil τὸ παντόσεμνον. Πᾶσα μεταβολὴ φαίνεται περιττή.

323. ἀδελφὸς δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δ' ἀδελφὸς ὁ Scaliger. Ὁ Weil ἀδελφὸς δ' ὥστε.— πεντηκοντάπαις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πεντηκοστόπαις (ἐν τῷ Παρισ. χειρογρ. 2886 πεντηκοντόπαις) ὁ Heath.

324. τοῦδ' ἄνοιγε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τοῦ διαναοίγε ὁ Porson.

325. εἰδὼς δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δ' εἰδὼς δ' ὁ Turnèbe.

326. ἀνστήσας: ὁ Μ, οὐ ἐν τῇ ὤᾳ ἀντήσας ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ γράψαντος τὰ Σχόλια.

327. δοκεῖται δὴ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δοκεῖτε ὁ Turnèbe.

331. δ' ἴδοις . . . πτερὸν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δείδοις . . . πότερον ὁ Turnèbe.

333. κέλσειν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κέλσειεν ὁ Robortelli. Ὁ Schütz κέλσειν μ' ἐς, ὁ Tournier κέλσειν ἐμ'.

334. ἔχθει μεταπτοιοῦσαν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἔχει μετὰ πτοίουσαν ὁ Turnèbe, ὁ Blaydes μεταπτοιῆσαν. — Ὁ Tournier ἐγγαίων γάμων· ἠδύνατό τις μᾶλλον νὰ εἰκάσῃ συγγενῶν γάμων κατὰ Προμ. 881 φεύγουσα συγγενῆ γάμον ἀνεψιῶν.

335. Ὁ Todt ἱκνεῖσθαι πάγον ἀγωνίων θεῶν, ὁ H. Stadtmüller ἱκνεῖσθαι ῥῦμ' ἀγωνίων θεῶν.

339. Ὁ Μ παρέχει ὤνοιτο ἀντὶ ὠνοῖτο. Ὅθεν ὁ Robor-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

telli γράφει ὄνοιτο (ὁ Marckscheffel φιλοῦσ' ὄνοιτο). Ἕτεροι διενοήθησαν ὄναιτο, οἷον ὁ Schwerdt γράφων φιλῶν (μετὰ τοῦ Hermann) ὄναιτο τοὺς κεκτημένους, ὁ Mor. Schmidt φίλου γ' ὄναιτο τοῦ κεκτημένου. Τὰς ὁμοίας διαφόρους γραφὰς παρέχουσι τὰ χειρόγραφα Εὐρ. Ἀλκ. 59: ὄνοιντ', ὤνοιντ', ὠνοῖντ', ὄναιντ'. Περὶ τοῦ ὀρθοῦ ὠνοῖτο οὐδαμῶς δύναταί τις νὰ ἀμφιβάλῃ, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῷ Εὐρ. Ἀλκ. 59 φαίνεται τὸ ὠνοῖντ' λίαν πρόσφορον, ἐὰν γραφῇ: ὠνοῖντ' ἂν οἷς πάρεστι γηραιοὶ θανεῖν. Ὁ Hermann ὑπολαμβάνων ὅτι τὸ φίλους κεῖται ἀντὶ τοῦ φιλοῦσ', ὅπερ ὑπὸ ἑρμηνευτοῦ ἢ ἡμιμαθοῦς ἀντιγραφέως ἐτέθη ἀντὶ τοῦ φιλῶν, ἐπειδὴ διαλέγεται γυνή, ἑρμηνεύει: sane odimus; quis enim amans sibi emat quibus serviendum sit? Ἀλλὰ καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη φαίνεται περιττή. Παρὰ τὴν καθολικὴν ἔννοιαν τὸ φιλοῦσ' ἔχει καλῶς, διότι τὸ ὠνοῖτο μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν μνηστὴν ἔχει τόπον, ὥστε ἡ καθολικὴ ἔννοια περιορίζεται ἐν τῷ γυναικείῳ φύλῳ: Ποία κόρη θὰ ἐπόριζεν ἑαυτῇ τοὺς ἑαυτῆς δεσπότας ἐν ἐρωτικῷ αἰσθήματι; Ἀλλὰ τὸ φίλους καθίστησι τὴν ἔννοιαν σαφεστέραν: Τίς θὰ εἶχεν ὡς φίλους τοὺς δεσπότας, οἷς ὀφείλει τις νὰ ὑπηρετῇ καὶ νὰ προσφέρῃ ὡς προῖκα τὴν πατρικὴν οὐσίαν;

341. Μετὰ τὸ δυστυχούντων κεῖται ἐν τῷ Μ ὑπὸ δευτέρας χειρὸς καὶ ἄνωθεν τῆς γραμμῆς τ', ἀνθ' οὗ ὁ Turnèbe ἔγραψε γ'. Τὸ γὲ εἶναι λίαν πρόσφορον εἰς τὴν ἔννοιαν, ἣν ὀρθῶς διεῖδεν ὁ Schütz γράφων: Et ab infelicibus quidem facilis est discessus h. e. ipso quod nobis modo dedisti responso satis ostendisti nihil facilius esse quam homines infelices, opem et auxilium petentes, excusatione aliqua sic dimittere, ut te suppetias iis ferendi officio exsolvas. Παντάπασιν ἡμαρτημένη εἶναι ἡ ἑρμηνεία τοῦ Stanley: etiam infelicibus facile toleranda mors est. Ἕτεροι, οἷον ὁ Stenzel καὶ Oberdick, ἐκλαμβάνοντες τὸ δυστυχούντων ὡς οὐδέτερον (δυστυχούντων τῶν πραγμάτων. Πρβ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 260 εὖ ξυντυχόντων), τὸ δὲ ἀπαλλαγὴ κείμενον, καθὰ Εὐρ. Μηδ. 236, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀποπομπὴ καὶ διαζύγιον, ἑρμηνεύουσιν: καὶ

ἐν δυστυχίᾳ εἶναι ῥᾴδιον νὰ ἀποπέμψῃ τις γυναῖκα (πρβ. Εὐρ. Μηδ. 1375 ῥᾴδιοι ἀπαλλαγαί). Ἐν τοιαύτῃ ὅμως ἑρμηνείᾳ οὐδεμία αἰτία ὑπάρχει τῶν ἑπομένων λόγων τοῦ βασιλέως: πῶς . . . εὐσεβὴς ἐγὼ πέλω; Πλὴν δὲ τούτου καὶ ὁ χωρισμὸς τῆς γενικῆς δυστυχούντων ἀπὸ τοῦ ἀπαλλαγὴ εἶναι βίαιος. Ὁ Hermann, ἐπειδὴ διὰ τοῦ: καὶ δυστυχούντων γ' κτέ., δηλοῦται ἐπιβεβαίωσις τῶν λέξεων τοῦ βασιλέως γράφει: ναὶ δυστυχούντων γ'. Ἀλλ' ὅμως τὸ καὶ ἐπιτείνει τὴν εἰρωνείαν τῆς ἀποκρίσεως.

343. 'κδοὺς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ 'κδῷς ὁ Schütz.

344. ἄρασθαι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ αἴρασθαι (τῆς ὕπερθεν τοῦ ρα περισπωμένης ἐξεσμένης) ὁ Robortelli. Συχνάκις μετεβλήθησαν οἱ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀορίστου τύποι τοῦ αἴρω μετὰ μακροῦ α, ὡς ἀροῦμαι, ἄρωμαι, ἄρασθαι, εἰς τύπους μετὰ τοῦ αἰρ- ἢ αἱρ. Ἐνταῦθα βεβαιοῦται ἡ μεταβολὴ αὕτη ὑπὸ τῆς χειρογραφικῆς παραδόσεως. Ὅθεν οὐχὶ δικαίως γράφουσίν τινες κατὰ τὸν κώδ. b αἵρεσθαι. Πρβ. κατωτέρω 961. Ἄνευ αἰτίας ὁ Herwerden αἵρεσθαι μέγαν.

345. Ὁ Schütz ἐννοεῖ ἐν τῷ ξυμμάχων οὐχὶ τοὺς συμμάχους τῶν Δαναΐδων, ἀλλὰ τοὺς προμάχους τῆς Δίκης. Τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ ἐναντιοῦται ὁ ἑπόμενος στίχος, διότι ὅτι ἡ Δίκη ὑπερμαχεῖ τῶν ἑαυτῆς βοηθῶν, δὲν ἤρτηται ἐκ τῆς ὑποθετικῆς προτάσεως εἴπερ ἦν.

346. κοινωνὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κοινὸς ὁ Σοφιανός.

347. πόλεος . . . ἐστεμμένην: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πόλεως . . . ἐστεμμένη ὁ Turnèbe.

348. Ὁ Μ πέφυκα λεύσων τὰς δέδρα, διορθωθὲν ὑπὸ τοῦ Robortelli καὶ Victorius.

349. Ὁ Robortelli παρέχει τὸν στίχον τῷ βασιλεῖ, ὅπερ ἐξελέγχεται ἀπίθανον. Ὁ Hartung ἄνευ αἰτίας ἐξαλείφει αὐτόν. Καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον 1029, ἕπεται τῇ διαλογικῇ τοῦ κορυφαίου ῥήσει χορικὸν ᾆσμα.

350. Ἐν τῷ Μ γέγραπται ὑπὸ μὲν τῆς πρώτης χειρὸς τόκος, ὑπὸ δὲ τῆς δευτέρας τέκος.

352. με τὰν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μέγαν ὁ Στέφανος. Ὁ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Scaliger με σὰν. — Ἐν τῷ Μ τὸ ἱκέτην διώρθωται εἰς ἱκέτιν. — Ὁ Heimsœth πρόδρομον. Ἀλλὰ περίδρομον συνᾴδει μᾶλλον τῇ ἐννοίᾳ.

353. λυκοδίωκτον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λευκόδικτον ὁ Hermann.

354 κέ. Ὁ Butler ἂν 'ν (ὁ H. Voss ἃ ἄνευ 'ν) πέτραις ἠλιβάτοισιν (ἠλιβάτοισιν ὁ Μ). Βέλτιον ἠλιβάτοις ἵν' ὁ Valckenaer.

357. Τὸν στίχον τοῦτον ἐξαλείφει ὁ Bothe. Περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ἀποκαταστάσεως ταύτης δύναταί τις νὰ κρίνῃ ἀσφαλέστερον νῦν, γνωσθείσης τῆς ἐν τῇ ἀντιστροφῇ ἐννοίας, ἥτις οὐδαμῶς συνηγορεῖ τῇ ἐκδοχῇ χάσματος. Ὁ Heimsœth ἐξαλείφει μόνον φράζουσα, δι' οὗ ἀναντιρρήτως ὁ λόγος καθίσταται ποιητικώτερος.

359. ναύονθ': ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ νέονθ'. Ὁ Bamberger νεύονθ', εἰς ἣν εἰκασίαν σημειοῦται ὁ Hermann: Non sunt rami nutantes intelligendi, sed dii, qui ramis ornati nefas esse ostendunt repudiare supplices. Παράδοξος ἀντίληψις. Καὶ ὁ Weil ἀποκρούει δικαίως τὴν ἀναφορὰν τοῦ ὅμιλος εἰς τὸν σύλλογον τῶν θεῶν. Ὥσπερ 240 καὶ 1004, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀναφέρεται τὸ ὅμιλος εἰς τὸν ὅμιλον τῶν παρθένων. — Ὁ Hermann τόνδ'.

362. Ὁ Blaydes (Adversaria in Aeschylum 1896) εἰκάζει γένοιτο.

363. δῆτ' ἄνατον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δῆτα τὰν ἄνατον ὁ Pauw.

365. γεραρὰ φρονῶν (ἢ γεραροφρονῶν): ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γεραφρόνων ὁ Marckscheffel. Ὁ Burges γεραιόφρων, ὁ Alberti γεραοφρονῶν, ὁ Kayser πολιὰ φρονῶν.

367. εὐπορεῖς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὖν περ ὁ C. G. Haupt. Ὁ Hermann οὐ πενεῖ ⟨καλλιπότμου τύχας⟩ κατὰ τὸ Σχόλ. «οὐ πτωχεύσεις». Ἀλλ' ἡ ἔννοια τῶν λέξεων τούτων δὲν συνᾴδει πρὸς τὴν ἐν ταῖς ἐξηγητ. σημειώσεσιν ἐξευρεθεῖσαν ἔννοιαν τῶν ἑπομένων στίχων. Προσέτι δὲ καὶ ἡ ἔννοια: δὲν θὰ ἀπέλθῃς πρὸς ἐπαίτησιν: εἶναι ἄχρηστος. Ἐν τῇ εἰκασίᾳ τοῦ

Scholefield οὐ πένης ἐλλείπει τὸ ὑποκείμενον. Ὁ Headlam οὐ λιπερνής ποτ' ἔσει ἢ οὐ λιπερνῆτα βίον ποθ' ἕξεις. Ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς εἰκασίας ταύτης δὲν δύναται νὰ προσκτηθῇ ἡ ἀπαιτουμένη ἔννοια.

368 κέ. ἱεροδόκων (μᾶλλον ἱροδόκων): ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἱεροδόκα ὁ Butler. — λαίγματ' : ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M λήματ' (ὁ Turnèbe λήμματ'). Ὁ Heimsoeth ἱροδόκ' ἐστὶ θεῶν λήματ' ὅταν μόλῃ θύματ' ἀνδρὸς ἁγνοῦ, ὁ Hermann ἱεροδόκα πέλει θεῶν λήματ' ἀπ' ἀνδρὸς ἁγνοῦ, ὁ Weil ἱροδοκεῖ θεῶν πάνδικον εὐμενῶς σέβας λήμματ' ἀπ' ἀνδρὸς ἁγνοῦ.

371. Ἐν τῷ M ἐμὸν διώρθωται ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς ἐμῶν. — Ὁ Burges πόλεως.

372. ἐκπονεῖν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐκπνοεῖν ὁ Turnèbe. Ὁ Burges ἐκτεμεῖν.

373 κέ. πάρος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πάρακρος ὁ Σοφιανός. —ἀστοῖς . . . τῶνδε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀστῶν . . . τοῖσδε ὁ Scaliger.— Ὁ Burges ὑπόσχεσιν, πάρος λιτῶν σε πᾶσι τοῖσδε κοινῶσαι πέρι, ὁ Marckscheffel ὑπόσχεσιν πάρος ἀστοῖς ἅπασι τῶνδε κοινῶσαι πέρι. Οὕτω ἀπαντᾷ πάρος μετὰ ἀπαρεμφάτου, ὡς πρὶν, πολλάκις παρ' Ὁμήρῳ. Ὁ Ζάκας πάρος ἀστοῖς δὲ . . . κοινώσω πέρι.

378. Ὁ M παρέχει νεύμασι.

379. θρόνοις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M χρόνοις ὁ Pauw. Ὁ Σοφιανὸς θρόνοισι.

380. ἄγος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἄλγος ὁ Robortelli.

381. Ὁ Paley ἐμοί.

385. μὴ δρᾶσαί τε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μὴ δράσητε ὁ Robortelli.

386. ἐπισκόπει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐπισκοπεῖ ὁ Robortelli. Ὁ Paley ἐπίστασαι.

388. Ὁ Tournier τοὺς πέλας προσιγμένοι.

390. Ὁ Seidler ἱκεσίου, ὁ Dindorf ἱκτίου. Ἐπειδὴ ὁ τύπος ἱκτίου εἶναι ἀμάρτυρος, διὰ τοῦτο προτιμητέος ὁ τύπος

ἱκταίου. Ὁ Hermann σημειοῦται: noluit poeta ἵκτορος dicere, quia sequitur vox in os terminata.

391. δυσπαραθέλκτους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὦ δυσπαραθέλκτοις (ἐν τῇ ᾦᾳ δυσπαρθενήτοις ὑπὸ δευτέρας χειρὸς) ὁ Burges. Ὁ Porson δυσπαραθέλκτοις, ὁ Schütz δυσπαράθελκτος, ὅπερ δὲν παρέχει τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν, ὁ Kruse δυσπαράθελκτον, ὁ Marckscheffel ὧδ' ἀπαρθέλκτοις, ἀνθ' οὗ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ὧδ' ἀπαρθέλκτους, ἐὰν μὴ ἦν περιττὸν τὸ ὧδε. Τὸ ἐν τῇ ᾦᾳ δυσπαρθενήτοις μεταβάλλει ὁ Stanley εἰς δυσπαραμυθήτοις, ὁ Schwerdt εἰς δυσπαραθρηνήτοις, ἀλλ' ὅμως τὸ δυσπαρθενήτοις εἶναι ὅπερ ὁ διορθωτὴς ὑπέλαβεν ὅτι ὑπάρχει ἐν τοῖς κεφαλαίοις γράμμασι τοῦ ἀρχετύπου ἀναγνοὺς νη ἀντὶ λη.

393. Ὁ H. Wolf φάσκοντες ἄγχιστοι γένους.

394. τίς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τίσδ' ὁ Victorius. — θελει (οι) μετὰ ὕπερθεν τοῦ ει γεγραμμένου οι ὁ M.

395. Ὁ Canter σε φαίνειν, ὁ Hartung σ' ἐφευρεῖν. Διενοήθην σ' ἐλέγχειν. Ἀλλ' ἡ παράδοσις φαίνεται ἔχουσα καλῶς.

397. Ὁ Paley μήποτέ νυν.—ὑποχείριος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὑποχέριος ὁ Robortelli.

398. κάρτεσιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κράτεσιν ὁ Heimsoeth ἕνεκα τῆς πρὸς τὴν στροφὴν μετρικῆς συμφωνίας. —Ὁ Stanley ὑπάστρῳ καὶ 400 φυγᾷ.

399. Ὁ Weil γάμου δύσφρονος μῆχαρ ὁρίζομαι, ὁ Heimsoeth γάμου ἐπιφθόνου. Πρβ. σημ. εἰς 409.

400. φυγὰν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M φυγαὶ ὁ Heath.

402. μὴ 'μ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μή μ' ὁ Tucker.

404. μὴ καὶ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M καὶ μὴ ὁ Canter. Ὁ Schütz ὑπερμαχεῖ τῆς παραδεδομένης γραφῆς ἑρμηνεύων: καὶ ὁ λαὸς μὴ εἴπῃ ποτέ. Ἀλλὰ μὴ εἴπῃ σημαίνει μᾶλλον τὸν φόβον τῆς κακολογίας τοῦ λαοῦ. Καὶ τὰ ὁμηρικὰ παραδείγματα συνηγοροῦσι τῷ μὴ καί. Ὁ H. Voss μή μοι, ὁ Wordsworth κοὐ μή. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Hermann κοὐ μή, ὅπερ ὅμως ἧττον συνᾴδει τῇ ἐννοίᾳ.

405. τι μὴ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τι καὶ μὴ ὁ Turnèbe. Ἴσως γραπτέον εἴ πού τι θάτερον. Πρβ. Σοφ. Φιλ. 503 παθεῖν μὲν εὖ, παθεῖν δὲ θάτερα. Ἡ ὑπεργεγραμμένη ἐξήγησις καὶ μὴ τοῖον ἐπήγαγε τὴν γραφὴν τοῦ χειρογράφου. Ὁ Schneidewin εἴ πού τι μὴ λῷον, ὁ Bamberger εἴ πού τι κἄμπαλιν, ὁ Meineke εἴ πού τι κἄμοιον (ἢ κἄμοιρον). Πρβ. Θουκ. 7, 14 ἤν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοῖον ἐκβῇ, ἔνθα ὅμως τὸ ὁμοῖον ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ ἡγουμένου, βουλομένων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν, ὁ Kock εἴ πού τι μὴ εὐκταῖον. — τύχοι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τυχθῇ ὁ Porson. Ὁ H. Stadtmüller εἴ πού τι πημαῖνον τύχοι.

406. ἐπήλυδας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εἰπήλυδας ὁ Robortelli. — Ὁ Paley τιμῶντες ὤλεσαν.

407. δαήμων ἔγραψα νῦν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὁμαίμων εἰκάσας πρότερον νοήμων. Ἡ μεταβολὴ τοῦ Stanley ἀμφοτέρων ὁμαίμων ἢ τοῦ Schütz ἀμφοτέροις ὁμαίμων δὲν συνᾴδει τῇ συναρτήσει τῆς ἐννοίας, διότι πρόκειται οὐχὶ περὶ δικαίου ἢ ἀδίκου τῶν Δαναΐδων ἢ Αἰγυπτιαδῶν, ἀλλὰ περὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Πελασγοῦ (410 κέ.). Ἡ συγγένεια πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου ἠδύνατο νὰ φανῇ μᾶλλον ὡς αἰτία τῆς μὴ δικαίας κυβερνήσεως τοῦ Διός. Ὁ Heimsoeth ἀμφοτέρωσ' ὁμοιῶν, ὅπερ εἶναι ἀσαφές. Ὁ H. Stadtmüller ἀμφοτέρους μενοινῶν.

409. ἔλλερα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄδικα ἐξ ἐμῆς διορθώσεως. Ὁ Weil δίκαν μὲν κακοῖς, αἴσια δ' ἐννόμοις, ὁ Heimsoeth ἆθλια μὲν, ὁ Paley ἄξια μὲν. Ὁ Schütz ἑρμηνεύει τὴν παραδεδομένην γραφήν: tribuens malis iniustitiæ, iustis autem sanctitatis præmia. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ τὸ ἄδικα, οὐδαμῶς δὲ συνηγορεῖ τῇ ἑρμηνείᾳ ταύτῃ Χο. 929 ἔκανες ὃν οὐ χρῆν, καὶ τὸ μὴ χρεὼν πάθε.

410. Ὁ Tournier ῥεπομένων μ' ἔτ' ἀργεῖς, ὁ Todt μ' ἔτ' ὀκνεῖς, ὁ Tucker μεταρβεῖς, ὁ H. Stadtmüller μεγαίρεις ἀντὶ τοῦ μεταλγεῖς. Ἑκάστη ὅμως μεταβολὴ περιττή.

412. Ἴσως σωτηρίου προῆλθεν ἐκ στίχ. 422. Διενοήθην λυτηρίου.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

413. Ὁ Nauck δεινοῦ κολυμβητῆρος. Ὁ Kayser ὡς βυθὸν μολεῖν.

414. φνωμένον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὠνωμένων ὁ Salvinius. Ὁ Abresch ὑπνωμένον, ὁ Schütz δινώμενον ἢ δινούμενον, ἄνευ ἀνάγκης. Ὁ H. Stadtmüller μὴ γλαμῶν φνωμένων.

420. θησόμεσθ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M θησόμεθ' ὁ Victorius.

421. ὅς οὐδ' ἐν: ἀντὶ ὡς οὐδὲν ὁ Στέφανος (ὡς οὐδ' ἐν ὁ Victorius). Τοῦτον τὸν στίχ. ἐξαλείφει ὁ Blaydes.

422. Ὁ Hermann μῶν σοι, ὁ Dindorf ἄλλοτε μῶν οὖν, ὁ Schwerdt μῶν του. Προτιμοτέρα θὰ ἦν ἡ εἰκασία τοῦ M. Schmidt μῶν συνδοκεῖ, ἐὰν ἡ παρατήρησις τοῦ Hermann contrarium dici debebat ἀπεδείκνυτο ὀρθή. Ἀλλ' ὅμως μῶν σοι δοκεῖ ἢ μῶν συνδοκεῖ περιέχει τὸ ἀντίθετον τοῦ ὑπὸ τῆς ἐννοίας ἀπαιτουμένου.— δοκεῖ δεῖν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δοκεῖν δεῖ ὁ Turnebus.

426. Ὁ Tucker προδούς. Ἀλλὰ τῷ μὴ προδῷς συνηγορεῖ τὸ ἑπόμενον μηδ' ἴδῃς.

428. ὀρμέναν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὀρομέναν (μετὰ ω ὕπερθεν τοῦ δευτέρου ο) ὁ Pauw.

430. πανθέων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πολυθέων ὁ Heimsoeth. Τὴν ἀντιστροφικὴν συμφωνίαν προσκτᾶται ὁ Kiehl γράφων πουλυθέων. Ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῦ Αἰσχύλου ἀπαντᾷ ὁ τύπος πουλύς, τὸ δὲ πανθέων συνᾴδει μᾶλλον τῇ ἐννοίᾳ, ἑρμηνευομένου τοῦ παν- ἐν τῷ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημ. ὑποδειχθέντι τρόπῳ.

434. θεῶν τ' ἄλευαι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M καὶ φύλαξαι ὁ Heimsoeth. Τὸ παραδεδομένον ἑρμηνεύει ὁ Σχολ. «τὸν τοῦ Διός». Ἀλλ' ἡ ἀναπλήρωσις αὕτη εἶναι ἀδύνατος. Πολλῷ δὲ ἧττον ἀρέσκει ἡ ἑρμηνεία τοῦ Oberdick, ἐκλαμβάνοντος τὸ κότον προσωπικῶς καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀλάστορος.

435. Ὁ M παρέχει τ' ἀαΐσταν, ἐν δὲ τῇ ὥᾳ ἐκ δευτέρας χειρὸς οἶμαι μητι τλαίης τὰν ἱκέτιν. Ὅθεν ὁ διορθωτὴς ὑπελάμβανεν ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ γραφῇ τὸ τλαίης τὰν, τῇ ἀληθείᾳ δὲ ὑπάρχει τλαῖς τὰν ἤτοι τλᾶς τάν. Πρβ. ἐξηγ. σημ.

εἰς 15. Ὁ Pauw ἔγραψε τλῇς, ὁ Wellauer ἀποκατέστησε τλᾷς.

436 κέ. Μετρικὴ συμφωνία πρὸς τὴν ἀντιστροφὴν δύναται νὰ ἀποκατασταθῇ ἐὰν ἐγράφετο: ἀπὸ βρετέων δίκας ἀγομέναν βίᾳ. Ὁ Weil βίᾳ τ' ἀγομέναν δίκας, ἔνθα ὅμως τὸ τ' δὲν ἔχει τόπον.

438. Ὁ Hartung ἱππηδὸν πλόκων, ὁ Bücheler ἰδὼν ἀμπύκων, ἔνθα τὸ ἰδὼν μετὰ τὸ εἰσιδεῖν εἶναι ἄχρηστον. Τὸ σφάλμα ὑποικουρεῖ ἐν τῇ ἀντιστροφῇ.

439. πολυμίτων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πολυμήτων ὁ Turnèbe.

442. Ὁ Μ παρέχει ὁποτέραν.

443. μένει ἄρ' ἐκτίνειν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μενει δρεικτείνειν ὁ Abresch, ὅστις εἴκασε προσέτι καὶ μένει ἄρα 'κτίνειν. Ὁ Boissonade μένει δορὶ τίνειν, ὅπερ ἀπεδέξαντο οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκδοτῶν ἕνεκα τῆς μετρικῆς πρὸς τὴν στροφὴν συμφωνίας. Τῇ ἐννοίᾳ ὅμως ἐναντιοῦται τὸ δορὶ, διότι ὀφείλουσι νὰ δηλωθῶσιν οὐ μόνον τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα δικαίας, ἀλλὰ καὶ τὰ δυστυχῆ ἀποτελέσματα ἀδίκου πράξεως. Πλὴν δὲ τούτου τὸ παραδεδομένον Δρεικτίνειν οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ἄρ' ἐκτίνειν ἢ Ἄρει 'κτίνειν. Τὸ Ἄρει 'κτίνειν, ὅπερ οὐδέν τι μᾶλλον ἢ τὸ δορὶ τίνειν εὐχρηστεῖ, εἴκασεν ὁ Seidler. Ὁ Burges μένει χερὶ τίνειν καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ ὁμοίᾳ, ὁ Bücheler μένει χρέα τίνειν.

444. ἀντίρροπον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὁμοίαν ὁ Heimsoeth. Ὁ Klausen τίθησι τὸν λίαν ἀμφίβολον τύπον ὁμοιΐαν.

447. Ὁ Schütz ἐξώκειλά τοι, ὁ Blaydes ἐξοκέλλομαι, οὐδὲν δέον.

448. ἄρασθαι: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου αἴρεσθαι κατὰ 344.

450. ναυτικαῖσι προσπεπηγμένον: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ναυτικαῖσιν ὡς προσηγμένον. Ὁ Hermann παρατηρεῖ: Illud non credo, alveum navis στρέβλαις ναυτικαῖς dici potuisse προσηγμένον. Neque aptum rei verbum est προσειρμένον, etsi grammatici προσείρειν interpretantur συνάπτειν.

Adscivi ex Scaligeri coniectura προσηρμένον. Ὁ Schütz προσημμένον, ὁ Lincke ἡρμοσμένον. Ἡ ἐκβολὴ τοῦ ὡς συνᾴδει τῷ Αἰσχυλείῳ ὕφει. Πρβ. 790.

452-460. Περὶ τῆς μετατοπίσεως τῶν στίχων τούτων μετὰ τὸν στίχον 486 ἰδὲ Κριτ. ἐπισημ. εἰς 461.

452 κέ. Ὁ Μ ἔχει ἐν τῷ κειμένῳ χρήμασι, ἐν δὲ τῇ ᾤᾳ ἐκ δευτέρας χειρὸς χρημάτων. — γεμίζων κατὰ τὸν Σχολ. ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γε μείζω ὁ Scaliger. Ἐπειδὴ τὸ ἑπόμενον γόμου ἔχει ἀναφορὰν εἰς τὸ γεμίζων, οὐδεμία μεταβολὴ ἐγχωρεῖ, ἑπομένως καὶ οὐδεὶς τρόπος, δι' οὗ ἠδύνατο νὰ προσαρμοσθῇ ὁ στίχος πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως. Ἕνεκα τούτου ὀφείλει τις σὺν τῷ Dindorf νὰ ὑπολάβῃ τὸν στίχον ὀθνεῖον. Διὰ τῆς τῶν στίχ. 453 καὶ 454 μεταθέσεως, ἣν διενοήθη ἤδη ὁ Stanley, γράφει ὁ Hermann: καὶ δώμασιν μὲν χρημάτων πορθουμένων γένοιτ' . . . χάριν, ἄτης τε μείζω καινὸν ἐμπλῆσαι γόμον, ὁ Scholefield καὶ χρήμασιν μὲν ἐκ δόμων πορθουμένοις γένοιτ' ἂν ἄλλα . . . χάριν ἄτης γε μείζω, καὶ μέγ' ἐμπλῆσαι γόμον, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Paley πλὴν ὅτι γράφει: ἄτης τε μείζω καὶ μέγ' ἐμπλῆσαι γέμος (ἄτης γε μείζω καὶ μέγ' ἐμπλῆσαι γόμον ἤδη ὁ Bothe), ὁ Weil ἄτην γεμίζειν καὶ μέγ' ἐμπλῆσαι γόμου γένοιτ' ἂν ἄλλοις . . . χάριν, ὁ δὲ Hartung ἄτης (ἤδη ὁ Turnebus) γεμίζειν καὶ μέγ' ἐμπλῆσαι δόμον γένοιτ' ἂν ἄλλη . . χάρις. Ἀναντιρρήτως οἱ στίχοι 453 καὶ 457 κείμενοί πως ἐκ παραλλήλου ἔχουσι Αἰσχύλειον χαρακτῆρα, φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ποιητὴς ἔθηκεν αὐτοὺς ἐν τῇ ᾤᾳ ὡς πρόχειρον καὶ τῷ λοιπῷ κειμένῳ μήπω προσαρμοσθεῖσαν συμπλήρωσιν.

455. Ὁ Blaydes (Adversaria in Aesch. 1896 σελ. 143) εἰκάζει τοξεύσασ' ἃ μή 'στι.

456 κέ. θελκτήριος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θελκτηρίοις ὁ Turnebus. Τὸν ἑπόμενον στίχον ἀπέφηνεν ὁ Geel νόθον. Ὁ Stanley μετατίθησι τοὺς δύο στίχους (457. 456). Ἀλλ' ἀλγεινὰ . . . κινητήρια δὲν προσκολλᾶται καλῶς τῷ μὴ τὰ καίρια. Καὶ διὰ τοῦ ἀλλ' αἰνὰ οὐδεμία βελτίωσις κατορθοῦται. Ὁ Hermann ἐῶν ἀκίνητον τὴν χειρογραφικὴν τῶν στίχων τάξιν

γράφει: μὴ ἀλγείν' ἃ κάρτα κινητήρια, ἔνθα τὸ κάρτα ἧττον εὐαρμοστεῖ. Τὸ παραδεδομένον κείμενον τοῦ στίχου ἐξελέγχεται ἔχον ὑγιῶς.

458. Ὁ Μ παρέχει ὁμαίμων ἐκ πρώτης, ὁμαῖμον ἐκ δευτέρας χειρός. Ὁ Blaydes εἰκάζει χυθήσεται.

461. Τὸ κείμενον τοῦ στίχου τούτου ἐξελέγχεται οὕτως ἀνέπαφον καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ οὕτω σαφής, ὥστε ὑπολαμβάνομεν περιττὸν νὰ μνημονεύσωμεν τὰς διαφόρους μεταβολὰς τοῦ κειμένου καὶ ἑρμηνείας. Ἐν τῇ ὀρθῇ ὅμως κατανοήσει τοῦ στίχου ὀφείλει τις νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι οὗτος ἔχει τόπον μετὰ στίχον 451: Ἄνευ λύπης οὐδεμία ἀπαλλαγὴ ἢ ἐνδέχεται νὰ ἀπατῶμαι λίαν ἐν τῇ ἐκτιμήσει τοῦ πράγματος τούτου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ στίχ. 461 δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ τοῦ στίχ. 462 (Ἢ μέλλω νὰ ἀπατῶμαι λίαν· θέλω δὲ μᾶλλον νὰ ἀπατῶμαι ἢ νὰ φρονῶ ὀρθῶς), ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι οἱ στίχ. 452-460 ὀφείλουσι νὰ ἀποχωρισθῶσιν. Καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔννοια δὲν κεῖται ἐν χώρᾳ, διότι ὁ πρὸς τοὺς θεοὺς πόλεμος (448) οὐδεμίαν αἱματοχυσίαν ἐπάγεται. Πλὴν δὲ τούτων ἐννοεῖ τις τὸ ὅμαιμον αἷμα (458) κείμενον μετὰ τὸ ὁμαίμοις . . . σέθεν (483). Ἐν τῇ παραδεδομένῃ τῶν στίχων τάξει φαίνεται ὀχληρὰ καὶ ἡ τριπλῆ τοῦ κάρτα ἐπανάληψις (457, 459, 461). Ὁ Todt ἐμβάλλει στίχ. 452-460 εἰς Ἑ ἐ. Θ. μετὰ στίχ. 670-672, οὓς τίθησι πρὸ στίχ. 666. Ἡ γνώμη ὅμως αὕτη τοῦ Todt φαίνεται ἀπίθανος καὶ οἱ προκείμενοι στίχοι ἔχουσι τόπον μετὰ στίχ. 486.

465. ἀκουστά: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἤκουσα ὁ Stadtmüller. Ὁ Herwerden ἀκούσομαι, λέγοις ἄν, ὅπερ εἴκασεν ἤδη ὁ Hartung, ὅστις ὅμως προσέκρουσεν εἰς τὰ ἀσύνδετα. Ἡ ἐξήγησις τοῦ παραδεδομένου ἤκουσα, καὶ λέγοις ἂν κτέ., ἣν ποιεῖται ὁ Weil: et haec audivi neque reliqua me fugient ἤτοι καὶ ταῦτα ἤκουσα καὶ τὰ ῥηθησόμενα ὑπὸ σοῦ δὲν θὰ μὲ διαφύγωσι, ὑποβάλλουσι τῷ κειμένῳ μείζονα τῆς ἐνυπαρχούσης αὐτῷ ἐννοίας.

466. στρόφους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ στρόβους ὁ Scaliger.

467. τάχ' ἂν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τύχαν ὁ Marckscheffel. Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἀναμφισβητήτου ταύτης διορθώσεως ἐξασφαλί-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

σ
ζεται τὸ πέλοι, μετέβαλον τὸ γυναικῶν εἰς γυναιξὶν (ὁ Hermann γυναικὶ). Ἄλλως θὰ ἦν προτιμοτέρα ἡ διόρθωσις τοῦ Hartung γυναικῶν ταῦτα συμπρέποι πέπλοις ἢ τοῦ Weil γυναικῶν ταῦτα συμπρέποι στολῇ. Ὁ Oberdick εἰκάζει τρυφῇ γυναικῶν ταῦτ' ἂν ἐμφερῆ πέλοι, ὁ δὲ F. W. Schmidt συμπρέποι γένει.

468. καλή: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M καλεῖ ὁ Turnèbe.

469. Ὁ M παρέχει λέξον μετὰ σ ἄνωθεν τοῦ ξ. Τὴν διόρθωσιν ταύτην ὑπολαμβάνει ὁ Weil ὡς σημαίνουσαν τὴν γραφὴν λῦσον. Δυνατὸν θὰ ἦτο τὸ φράσον.— γηρυθεῖσ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γηρυθεὶς ὁ Turnèbe. Ὁ Meineke γηρύσασ' ἔχεις. Ἀλλ' ὅμως γηρυθεῖσ' φαίνεται ἔχον καλῶς. Ἡ μεταβολὴ τοῦ παραδεδομένου ἔσῃ εἰς ἔχεις ἐρείδεται ἐπὶ τούτου, ὅτι ἐν τῷ M τὸ ἔσηι ἐγένετο, ὡς φαίνεται, ἐκ τοῦ ἔστι διὰ ξέσεως ὑπὸ δευτέρας χειρός. Ἀλλ' ἡ περίφρασις γηρύσας ἔχω ἢ γηρυθεὶς ἔχω οὐδαμοῦ ἄλλοθι τοῦ Αἰσχύλου ἀπαντᾷ ἢ ἀποσπ. 304 ἀποδηλώσας ἔχω, ἔνθα ὅμως ἡ χρῆσις τοῦ τύπου τούτου μηνύει σὺν ἄλλοις, ὅτι τὸ εἰρημένον ἀπόσπασμα κατάγεται ἀπὸ τοῦ Σοφοκλέους. Ἀνώνυμός τις εἴκασεν τήνδ' ἐγηρύσω ποτέ.

470. ὑποστήσεις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὑποστήσει ὁ Burges.

472. Ὁ Burges κοσμήσω. Τότε ὀφείλει νὰ γραφῇ καὶ στίχ. 474 ἀπάγξομαι.

473. ἀλλ' ἁπλῶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀλλὰ πῶς ὁ Abresch.

474. Ὁ Naber ἀπάγξασθαι θέλω.

475. μαστικτῆρα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μακιστῆρα ὁ Auratus. Ὁ Hermann δακνιστῆρα.

477. Τὸ μὴν μετὰ τὸ καὶ ἐξηλείφθη ὑπὸ τοῦ Turnèbe. Ὁ H. L Ahrens καὶ πολλαχῇ μήν.

478. Ὁ H. Stadtmüller πίτυλος ὥς.

480. ἐσβέβηκα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐσέβηκα ὁ Spanheim (ὁ Turnebus ἐσβέβηκε). Ἐμοὶ παρέστη εἰσέφρηκε.

483. ὁμαίμοις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὁμαίμους ὁ Turnèbe.

484. Ὁ Pauw τέλος, ὁ Burges χερὸς (καὶ 481 ἐκπράξω τέλος), ὁ Hartung ἐλθεῖν θέλω ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ἥξω τέλους, ὁ Todt ἥξω βέλους, ὁ Blaydes ἥξω δορός.

486. Ὁ Μ παρέχει οὕνεχ', τοὐναντίον δὲ στίχ. 194 εἵνεκ'.

487. Ὁ Blaydes ἅζεσθαι ἀντὶ αἰδεῖσθαι.

488. Ὁ Paley ὑψίστου. Ὁ Blaydes θεὸς ἀντὶ φόβος. Ἴσως γραπτ. ὕψιστον . . σέβας.

489 κέ. σοῦ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σὺ ὁ Wellauer καὶ νυν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μὲν ὁ Mor. Schmidt. Ὁ Schütz στεῖχ' (ἢ ἴθ') οὖν. Ἀντὶ τούτου ὁ Auratus γράφει κλάδους γε, ὁ Weil αἶρ' ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου αἶψ', ὁ Schwerdt λαβὲ (καὶ 491 βωμούς τ'). Ἕτεροι, οἷον ὁ Butler καὶ Hermann διατείνονται ὅτι ἐξέπεσε μετὰ στίχ. 489 στίχος τοιόσδε: ἴθ' ὡς τάχιστα, τήνδ' ἐρημώσας ἕδραν. Ἀλλ' ὅμως ἐλλείπει ἡ σύνδεσις μεταξὺ τοῦ στίχ. 489 καὶ τῶν ἡγουμένων. — Ὁ Hermann γράφει ἄψ ἀντὶ αἶψ'. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Valckenaer οὐδαμοῦ τῶν τραγικῶν ἀπαντᾷ τὸ ἄψ. Ὁ H. Stadtmüller σὺ μέν, πάτερ γεραιὲ τῶνδ', ἄπαιρε νῦν, λίαν εὐστόχως, πλὴν ὅτι ὁ ἐλλείπων σύνδεσμος καθίστησι τὴν εἰκασίαν ἧττον πιθανήν.

492. Ὁ W. Hirschfelder γράφει ἀφίξεος. Ἰδὲ Κριτ. ἐπισημ. εἰς 7. Ὁ Schütz παρέχει τὴν ἑρμηνείαν: causæ, quæ vos huc appellere coegerit, indicium.

493. Ὁ Conington ψόγος. Ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ ψόγου ἐκδηλοῦται ἀρκούντως διὰ τοῦ ἀπορριφθῇ. Ὅπερ ἀνευρίσκει ὁ Schütz: nec temere effutiatur sermo meus, sed potius me tecum collocutum dissimules, ne populus me eius rei auctorem et suasorem suspicetur, δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν ταῖς λέξεσιν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Abresch, neque neglexeris hunc sermonem meum, ὁ ἑπόμενος στίχος (494) «κατ' ἀρχῆς γὰρ κτέ.» δὲν συνάπτεται τοῖς ἡγουμένοις. Ὁ F.W. Schmidt ἐπιρριφθῇ ψόγος ἐμοί.

495. οἰκτίσας ἰδὼν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οἶκτος εἰσιδὼν ὁ Hermann. Ἀνώνυμος ἐν Class. Journ. 4, 157 εἴκασεν ἀστὸς εἰσιδὼν τάδε.

498. Ὁ Hartung εὔνοιαν.

500. εὐθενοῦντα: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου εὖ ῥέοντα. Ὁ Porson εὑρεθέντα· ἀλλὰ ὀρθῶς ἀποφαίνει ὁ Har-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

tung τὸ εὑρεθέντα λαβεῖν ἄσκοπον πλεονασμόν, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἐμῆς εἰκασίας ἡ δήλωσις τοῦ πλουσίου καὶ κραταιοῦ ἁρμόζει τῇ ἐννοίᾳ. Ὁ Pauw εὖ νοοῦντα ἢ εὖ κρέοντα, ὁ Abresch εὖ ῥέζοντα, ὁ Burges ἐν δέοντι, ὁ Legrand εὔπορόν τε ἢ εὖ φρονοῦντα, ὁ Geel εὖ ῥέποντα, ὁ Tucker εὐσεβοῦντα.— πρόξενον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προς ξένον ὁ Canter.

503. Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ πολισσούχους εἰς πολισσούχων.

504. ἀσφάλεια δ' ᾖ δι': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀσφαλείας δὲ

o

δι' ὁ Turnèbe. — Ὁ Μ παρέχει ἄστεως μετὰ ο ἄνω τοῦ ως ὑπὸ δευτέρας χειρὸς (ἄστεος). Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 305.

505. Ὁ M. Schmidt ὁμόπτολις.

507. Ὁ Pauw φόνον, ὁ Müller-Strübing φθόνον. Ὁ Heimsoeth ἐν τῷ Σχολίῳ «μὴ θαρρήσας μόνος ἀπελθεῖν φοβηθῶ ὑπό τινος» γράφων φονευθῶ ἀντὶ φοβηθῶ ὑπερμαχεῖ τῆς γραφῆς φόνον. Ἀναντιρρήτως τὸ φονευθῶ παρέχει ἐν τῷ Σχολίῳ κρείσσονα ἔννοιαν. Ἀλλ' ὅμως ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ στίχῳ τὸ φόβον ἔχει ὀρθῶς, συνάγεται ἐκ τῆς ἐν τῷ θράσος φόβον κειμένης ἀντιθέσεως. Ἕνεκα τούτου καὶ ἡ ἑρμηνεία τοῦ Hermann: vide ne, si solus per urbem eam, hominis peregrini ipsoque cutis colore stuporem facientis audacia metum civibus incutiat, δὲν εἶναι ἀποδεκτή.

509. Ὁ Nauck εὖ γὰρ οὖν.

510. ἀστικοὺς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀστίκτους ὁ Turnèbe.

511. ξυμβολοῦσιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ξυμβόλοισιν ὁ Valckenaer. Ὁ Todt καὶ Tucker κἂν ξυμβολαῖσιν.

512. ναυστῆρ': ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ναύτην. Διὰ τοῦ ναυστῆρ' δηλοῦται ἡ αἰτιολογικὴ σχέσις τῆς μετοχικῆς προτάσεως, ἐν ᾧ τὸ ναύτην περιέχει ἄσκοπον δήλωσιν. Ὁ Kruse ὑπολαμβάνει, ὅτι ἐν τῷ ναύτην . . . θεῶν παραινίσσεται ὁ βασιλεὺς τί ὤφειλον νὰ εἴπωσιν οἱ ἀκόλουθοι τοῖς ἐντυγχάνουσιν: Ἐντυγχάνοντες ἀνθρώποις μὴ πολυστομεῖτε, ἀλλὰ λέγετε ὅτι εἶναι

ναύτης, ὃν ἄγετε ἐκ τοῦ βωμοῦ τῶν θεῶν. Ἡ ἔννοια ὅμως αὕτη θὰ ἀπήτει τὴν ῥῆσιν: ὡς ἄγοντας.

513. Ὁ Naber εὖ μὲν τόδ' εἶπας.—κίει ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κίοι ὁ Schütz. Ὁ Δαναὸς πορεύεται ἤδη. Ἡ εὐκτικὴ θὰ εἶχε χώραν, ἐὰν ἀντὶ τοῦ τεταγμένος ἔκειτο ῥῆσις ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀγαθῇ τύχῃ.

514. Ὁ Badham ποῦ θ' ἕδρας.—Ὁ Porson νεμεῖς.

516. χειρία: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M χειρὶ καὶ ὁ Valckenaer.

517. ἐπιστρέφου: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἐπιστρέφω ὁ Robortelli. Ὁ Dobree ἐπιστρωφῶ.

518. Ὁ M παρέχει ἐκ πρώτης χειρὸς βέβηλον ἂν ἄλσος. Ἡ δευτέρα χεὶρ ἐξαλείψασα διὰ στιγμῶν τὸ ἂν ἔθηκεν αὐτὸ μετὰ τὸ ἄλσος καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ. Ἀσφαλὲς μαρτύριον τῆς μεταβολῆς τοῦ Weil βέβηλον ἂν πέδον δὲν ὑπάρχει ἐν τούτῳ, εἰ καὶ τὸ βέβηλον ἁρμόζει λίαν εἰς τὸ πέδον ἀντὶ τοῦ ἐπαναληφθέντος ἄλσος.

519. ἁρπαγαῖς ὁ Turnèbe, ἁρπαγαῖς σ' ὁ Porson ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἅρπαγες. Ὁ Paley ἁρπαγῇ σ'.

520. Ὁ Schütz δυσφόρων.

522. Ὁ Burges οὔτοι σε θαῦμα.—δυσθροεῖν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δυσφορεῖν ὁ Valckenaer. Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημ. παρατεθὲν χωρίον ἐμπεδοῖ τὴν διόρθωσιν ταύτην.

523. γυναικῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δ' ἀνάκτων ὁ Linwood. Ὁ Hermann ἀνάρκτων λέγων: sunt virgines ἄναρκτοι absente patre. Ἀλλ' ὅμως ἐν τούτῳ δὲν θὰ ἔκειτο ποιά τις ὕβρις, ἣν δηλοῖ ὁ ἑπόμενος στίχος.

524. φρένα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M φρενὶ ὁ Heath, ὁ Tucker χερί.

525. παῖδ': ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου χρόνον, διότι ἡ αἰτία κεῖται ἐν τῇ σχέσει τοῦ παῖδα πρὸς τὸ πατήρ. Τῇ ἐλλείψει τοῦ ἀντικειμένου προστίθεται ὁ μὴ καλὸς ῥυθμός, καθὰ σημειοῦται ὁ Hermann: Deest pronomen, neque Aeschylus χρόνον utraque brevi in medio trimetro posuisset: γράφων δαρὸν σ' ἐξερημώσει. Ὅπερ εἰκάζει ὁ Weil ἀντὶ τοῦ χρόνον, ἄλλοτε μὲν γόνον, νῦν δὲ θρόνον, οὐδεμίαν τῶν εἰρη-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

μένων ἐλλείψεων ποιεῖται ἐκποδών. Ὁ Martin δαρὸν δή σ', ὁ Enger δαρὸν σός σ'.

527. πατῶ: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πιέτω. Ὁ Martin σπεύσω, ὁ Weil στείχω, ὁ F. W. Schmidt ἕρπω, ὁ Ζάκας κίω, ὁ Metzger πειρῶ, ὁ Heimsoeth σπεύσω καὶ ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ συγκαλεῖν.

528. ποῖα: ἀντὶ τοῦ τοῖα κεῖται ὡς διόρθωσις ἐν τῷ Παρισ. κώδ. 2886.

529. Ὁ Schütz καὶ πολισσούχους θεούς.

531. πορσυνῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πορσύνων ὁ Heath.

532. Ὁ Hermann διενοήθη πειθοῖ.

536. πιθοῦ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πείθου ὁ Stanley. — γυναικῶν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γενέσθω ὁ Todt καὶ Ζάκας. Ὁ Schütz γένει σῷ, ὁ Meineke γένει τῷδ', ὁ Lincke μελέσθω.

539. Ὁ Heimsoeth ναῦν μελανόζυγ' ἄταν, ὁ Tournier τὸν μέλανα ζυγίταν. Ἀνών. ἐν Class. Journ. 4, 158 τὰν μελανόζυγ' ἅβαν.

540. προστρόπαιον δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πρὸς γυναικῶν ἔγραψα κατὰ H. Voss, εἰκάσαντα προστροπαίων γ'. Ὁ Hermann πρὸς γεναρχᾶν, ὁ Enger δ' αὖ γυναικῶν.

544. πολυμνῆστορ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πολυμνήστωρ ὁ Hermann. Ὁ Dindorf πολυμνᾶστορ.—ἔφαπτορ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐφάπτωρ κεῖται ἐν τῇ ὤᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Askew.

545. Δῖον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ Δίας ὁ Butler. Ὁ Porson δι' ἅς, ἐν ᾗ εἰκασίᾳ ἐλλείπει προσδιορισμὸς τοῦ γένος. Ὁ Stanley Διὸς, ὁ Pauw Δίαι (ὀρθότερον Δῖαι), ὁ Heath Ἰοῦς.

546. τᾶσδ' ἀπὸ γᾶς μέτοικοι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γᾶς ἀπὸ τᾶσδ' ἔνοικοι ὁ Tournier. Ὁ Schütz ἄποικοι, ὁ Oberdick ἔποικοι, ὁ Weil ὁμεύνου.

548. Ὁ Schütz ἀνθονόμου τ' ἐπωπάς, ὁ Burges ἀνθονόμου 'πὶ ποίας.

550. Ὁ Paley ἐρεθομένα. Ἀλλὰ τὸ σφάλμα ζητητέον ἐν τῇ ἀντιστροφῇ (559).

551. Ὁ Burges φεῦγεν.

552. πόλλ' ἀνδρῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πολλὰ βροτῶν ὁ

Meineke πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς μετρικῆς συμφωνίας πρὸς τὸν ἀντίστοιχον στίχον τῆς ἀντιστροφῆς, εἰ καὶ ἴσως εὐλόγως σημειοῦται εἰς τὸν ἀντιστροφικὸν στίχον 561 ὁ Hermann: spondeum defendet nomen proprium (Παμφύλων).

556. Ὁ Scaliger διάττει (ὀρθότερον διάσσει) ἢ διέπτα, ὁ Abresch ἀΐττει (γραπτέον ἀΐσσει).—δ' Ἀσίδος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M βασίδος ὁ Turnebus. Ὁ C. G. Haupt Φάσιδος.

558. Ὁ Heimsoeth πείρει ἕνεκα τῆς πρὸς τὴν στροφὴν μετρικῆς συμφωνίας.—Μυσῶν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μουσῶν ὁ Turnèbe.

559. Λύδια: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M λύγια ὁ Turnebus.—τ' ἄγ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τε ὁ Hermann.

560. Ὁ M παρέχει ὀρῶν, ὑπὸ δευτέρας χειρὸς μεταβληθὲν εἰς ὄρων· ὀρῶν παρέχει ὁ Guelferb. κῶδιξ. ἔτι δὲ καὶ ὁ Escorial. μετὰ ἐν τῇ ᾤᾳ προσγεγραμμένου ὅρων. In melicis tragici, λέγει ὁ Hermann, non ὀρῶν, sed ὀρέων dicunt. Πάντως ἠδύνατο τὸ ὀρέων νὰ ἀναγνωσθῇ δισυλλάβως, ἀλλὰ τὸ ὅρων ἁρμόζει κάλλιστα, διότι ἡ Ἰὼ σπεύδει ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ὁρίου εἰς τὸ ἕτερον.

561. τε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τε γένη ὁ Heath. Ὁ Hermann ὑπολαμβάνει, ὅτι τὸ γένη προσεγράφη εἰς τὸ φθαρὲν παμφύλ, ἐν ᾧ τις ἀνέγνω φῦλα. Ἴσως ὅμως τὸ γένη προῆλθεν ἐκ τούτου, ὅτι ἐζητεῖτο εἰς τὸ Παμφύλων διορνυμένα αἰτιατική, διότι τὸ ἑπόμενον γᾶν ἐγένετο τὰν.

562. γᾶν: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τάν. Ὁ Robertelli πὰρ, ὁ Turnèbe τοὺς, ὁ Hermann γᾶς, ὁ Hartung καὶ. —ποταμοὺς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ποταμοὺς δ' παρέχει ὁ Guelferb. κῶδιξ.

564. Ἀφροδίτας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀφροδίτης ὁ Turnebus.

565. Ἐν τῷ M εἰς ἱκνουμένου (τῆς καταλήξεως ου γεγραμμένης ἐπὶ ξέσεως καὶ χ ὕπερθεν τοῦ κ). Ὁ Abresch εἰσκινουμένη, ὁ Hermann ἐγκεχριμένα, ὁ Tucker ἐγκυκλουμένα. Τὸ κείμενον ἔχει κάλλιστα. Καὶ ὀρθῶς μὲν σημειοῦται ὁ Hermann: lusui in similitudine verborum ibi tantum locus

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

est, ubi aliquid ad sententiam confert, ἀλλὰ τὸ λογοπαίγνιον δὲν ἔχει χώραν. Ὁ H. Stadtmüller δ' εἶτ' ἱπουμένα βέλει.

568. Ὁ Heimsoeth εἰσέρχεται χάριν τῆς πρὸς τὴν ἀντιστροφὴν μετρικῆς συμφωνίας.

570. Ὁ Weil ἄλλοτε γάνος ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ὕδωρ, νῦν δὲ χὔδωρ. Τοιαύτη κρᾶσις δὲν εἶνε συνήθης ἐν μελικοῖς. Πρβ. Wecklein, Studien zu Aesch. σελ. 10 κέ.—δρόσοις ἀντὶ νόσοις ὁ Naber.

572 κέ. κεντροδαλήτισι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κεντροδαλήτοις ὁ Erfurdt. Ὁ Heath κεντροδαλήμοσι. — θυιάς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M θυίας ὁ Heath.

575. δείματι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δείμακτι ὁ Robortelli.

577. Talem versum, λέγει ὁ Hermann, non scripsit Aeschylus. Genuinum vocabulum, quod nescio an assecutus sim cum non inventum alibi κακόχαρι posui, ab interpretatione expulsum esse quoniam non intellectum erat accusativos pendere ex θυμὸν πάλλοντο, ostendit a scholiasta ad ὄψιν ἀήθη adscriptum ὄψιν ἀήθη ὁρῶντες, quod metri causa in ἐσορῶντες esse mutatum prodit scriptura cod. ἐσ ὁρῶντες. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς γραφῆς (πρβ. 565) οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδείκνυσι ἢ τὸ Σχόλιον, ὅπερ μόνον τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως ἑρμηνεύει. Ἀμφιβολίαν παρέχει μόνον ἡ ἀνακριβὴς μετρικὴ συμφωνία, εἰ καὶ ὁ στίχος ἀποτελεῖ τρίμετρον. Ὁ Hartung σῶμ' εἰσορῶντες δυσχερές, ὁ Heimsoeth βόσκημ' ἀπόχαρι δυσχερές, ὁ Paley βοτὸν κεραφόρον δυσχερές, ὁ Weil μιξόμβροτον ἐσορῶντι (ἐσορῶντι ὁ Tournier) δυσχερὲς βοτόν, ὁ Headlam βοτὸν δίμορφον.

579. Ὁ Hermann θέλει τὰ δ', ὅπερ παρέχει ὁ Guelferb. κῶδ. ἐκ πρώτης χειρός. —δ' ἐθάμβουν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δὲ θαμβοῦν ὁ Turnèbe.

580. τότε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τόδε ὁ Στέφανος. — Ὁ M δή τις. Ἀλλὰ τὸ Σχόλ. λέγει «ὡς ἐν ἐρωτήσει».

583. δι' αἰῶνος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M Ζεὺς αἰῶνος ὁ Hermann, τιθεὶς τὸ Ζεὺς ἐν τῷ ἑπομένῳ χάσματι. Ὁ C. Häber-

lin ἐμβάλλει ἐνταῦθα ἀπόσπ. 331 μεταποιῶν ὧδε: ὡς λέγει γέρον ᾆσμα.

584. χειρὸς: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου βία. Ὁ Σχολ. σημειούμενος «λείπει ὁ καὶ» φαίνεται ὅτι ἀνέγνω βίᾳ. Ὁ Schütz Διὸς, ὁ Hermann δύα, ὁ Burges Ἰὼ, ὁ Weil μόχθων, ἄλλοτε ὁ Wecklein Δίῳ, ὁ H. Voss βίᾳ δ' ἀπημάντῳ χερὸς καὶ ὄντως ἡ ἔννοια τοῦ χερὸς φαίνεται ἀναγκαία. Τὸ βία φαίνεται ὂν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἡγούμενον ὑπὸ τοῦ Ζεὺς ἐκβληθὲν διά.—Ὁ Heimsoeth ἀπήμονι ἕνεκα τῆς πρὸς τὴν ἀντιστροφὴν μετρικῆς συμφωνίας. Ἀλλ' ὅμως ἔπιθι σημ. εἰς 592.

588. Ὁ Heimsoeth ἀτρεκεῖ, ὁ Weil ἀψυθεῖ, ὁ Oberdick ἀψεγεῖ.

591. Ὁ Tucker ἀνθ' ὧν.

592. Ὁ Schütz φυσιζόου.—τέρχνος ἔθηκα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου γένος ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ στροφικοῦ στίχου 584. Ὁ λόγος εἶναι μόνον περὶ τοῦ Ἐπάφου, ἐν δὲ στίχῳ 596 περὶ τῶν Δαναΐδων Ὁ Weil γ' ἔρνος (φυσιζόου γ' ἔρνος), ἔνθα τὸ γὲ φαίνεται ὡς στοίβασμα.—τόδε ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τὸ δὴ ὁ Porson.

595. Ὁ Oberdick μόγους, ὁ Naber δόλους, ὁ Weil νόους ἐπιβούλους.—Ὁ Schütz ἐπιβούλου.

597. Ὁ Tucker ἔξοχά που κυρήσαις, ὅπερ ἐξελέγχεται ἀνωφελές.

600. αὐτὸς ὁ ἔθηκεν ὁ Heimsoeth εἰς τὸ κείμενον ἐκ τοῦ Σχολ. Ἡ συμπλήρωσις αὕτη δὲν εἶναι ἀσφαλής, διότι τὸ Σχόλ. ἐνδέχεται νὰ ᾖ μόνον ἐξήγησις τοῦ αὐτόχειρ. Ὁ Hermann ἀναπληροῖ τὸ κενὸν τοῦ Μεδ. κώδ. γράφων εὖτέ γε, ὁ Schwerdt ἔστι δὲ, ὁ Tucker εἶ γάρ.

602. Ὁ Paley ἑρμηνεύει: ὁ πᾶσαν μηχανὴν οὐρίζων.

603. ἀρχᾶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀρχὰς ὁ Schütz. Ὁ Elmsley ὕπαρχος.

604. Ὁ Schütz κρατύνεις, ὁ Hermann κρατύνειν, ὁ Heimsoeth παχύνων. Κατὰ τὸ Σχόλ. «τὸ μεῖον ἔχων» ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ κρατύνων, καθὰ ποιεῖ ὁ Oberdick. Ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει τὸ διπλοῦν οὔτινος εἶναι ὀχληρόν.

605. οὔτινος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὔτινος, διορθωθέντος εἰς ὅστινος, ὁ Robortellus καὶ ἡμένου ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἡμέν οὗ ὁ Turnèbe. Ὁ Bothe οὗ τινας . . . ἡμένους.

607. στεῦται: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σπεῦσαι, ὅπερ ταράττων τὴν ἔννοιαν ἤρτηται κατὰ μέν τινας ἐκ τοῦ ἔπος, κατὰ δὲ ἑτέρους ἐκ τοῦ πάρεστι.—βούλιος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δούλιος ὁ Auratus.

609. λαῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δήμου ὁ Heimsoeth, ὑπολαμβάνων τὸ δήμου γλώσσημα. Ἀντὶ τούτου δέχεται ὁ Hermann ὅτι μεταξὺ 608 καὶ 609 ἐξέπεσε στίχος.

610. Ἐν τῷ Μ τὸ ἀγγέλων διώρθωται εἰς ἀγγέλλων. Ὅθεν τὸ ἀγγέλλων ἔχον μεῖζον στήριγμα εὐαρμοστεῖ μᾶλλον τῇ ἐννοίᾳ, εἰ καὶ πολλοὶ ἐκδόται προτιμῶσι τὸ ἀγγέλων. Πρβ. 942, ἔνθα ὁ Μ παρέχει ἀπαγγέλειν.

611. ἔνισπε δ' ἡμῖν ποῖ κεκύρωται: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐνόσπερ ἡμῖν ποι κεκύρωται ὁ Robortelli. Ὁ Turnèbe ἓν εἰπὲ δ', ἀλλὰ τὸ ἓν εἶναι ἄσκοπον.

612. Ὁ Μ παρέχει χειροπληθύεται, ὁ Dindorf χεὶρ θ', ὁ Dobree ὅπῃ (χεὶρ ὅπη), πληθύνεται ὁ Blomfield ἐν Χο. 1044 καὶ ὁ Hermann, ὁ Turnèbe χεὶρ ὅπως πληθύεται, ὁ Victorius χεὶρ ὅποι πληθύεται, ὁ Hermann χεὶρ ὅπερ πληθύνεται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὁμοίας ἐννοίας. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ δευτέρῳ κώλῳ πρόκειται περὶ δηλώσεως τῆς πληθύος, ἐν ᾗ ἐκυρώθη ἡ ἀπόφασις.

614. ἀνηβῆσαί με: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἂν ἡβήσαιμι ὁ Tyrwhitt. Ἴσως ἀντὶ τοῦ ὥστ' γραπτέον τὸ παρ' Αἰσχύλῳ πολύχρηστον ὡς (ὡς ἀνηβήσαιμι ὁ Bothe).—Ὁ Tucker γηραιὰν φρένα, οὐχὶ ἀφυῶς.

615. πανδημίας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πανδημίᾳ ὁ H. Voss. Τὸ πανδημίας φαίνεται ἁρμόζον μᾶλλον τῷ λόγῳ.

616. Ἐν τῷ Μ λόγων μετὰ ο ἄνωθεν τοῦ ω.

618. Ὁ Μ παρέχει καρυσιάστους.

624. Ζηνὸς ἱκεσίου: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἱκεσίου Ζηνὸς ὁ Burges.

625. προφωνῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πρόφρων ὢν ὁ Canter. — Ὁ Heath χρόνῳ.

626. Ὁ Σχολ. «γράφεται πλατῦναι». Ἡ γραφὴ παχῦναι ἐξελέγχεται ἀναμφήριστος.

627. πρὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πρὸ ὁ Paley. Ἠδύνατό τις νὰ γράψῃ πρὸ πτόλεως μᾶλλον ἢ πρὸ πόλεως, ἐὰν τὸ πρὸ ἦν εὐνόητον. — Ὁ Weil τραφέν.

628. ἀμηχάνου: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀμήχανον ὁ Stanley. Ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ νὰ γραφῇ ἀμηχάνου πημονῆς, οὐχὶ ἀμήχανον βόσκημα.

630. ἔκραν' ἄνευ κλητῆρος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἔκλαναν εὐκλήτορος ὁ Turnebus. — Ὁ Martin ὧδ' εἶναι.

631 κέ. Ὁ Geel συνηγόρους, ἄνευ ἀνάγκης. Ὁ Hermann ἔλυσεν, ὅπερ ἀποδεχόμενοι ὁ Heimsoeth καὶ Meineke γράφουσι προσέτι ὁ μὲν ἀγὸς Πελασγῶν, ὁ δὲ ἄναξ Πελασγῶν. Ἡ εἰκασία ἔλυσεν δὲν θὰ ἐσήμαινε τὴν διάλυσιν τῆς ἐκκλησίας, καθὰ θέλει ὁ Hermann, ἀλλὰ τὸ τέλος τῶν συζητήσεων καὶ τὴν ἐπιψήφισιν τῆς προτάσεως. — εὐπιθὴς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὐπειθεῖς (εὐπειθεὶς) ὁ Bothe, ὅστις ἔγραψεν εὐπειθὴς (εὐπιθεῖς ὁ Blomfield). — ἐπικράναι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπέκρανεν ὁ Dindorf. Μόνον ἡ εὐκτικὴ παρέχει καὶ τῇ ἡγουμένῃ προτάσει τὴν προσήκουσαν συνάρτησιν τῆς ἐννοίας. Ὁ Hermann δὲ κράνειεν, ὁ Martin δέ γ' εὖ κράναι.

633. λέξωμεν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λέξομεν ὁ Turnèbe.

635. Ὁ H. Voss ἐφοδεύοι.

636. Ὁ Burges ἀλαθείας.

637. τέρμονα νωμῶν πρὸς ἄμεμπτον: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου τέρμον' ἀμέμπτων πρὸς ἅπαντα. Ἤδη ὁ Salvinius εἴκασεν ἄμεμπτον ἀντὶ ἀμέμπτων. Ἀλλὰ ἀμέμπτων ἐγένετο ἐκ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ νωμῶν καὶ ἄμεμπτον. Ὁ Hartung τέρμονα πέμπων πρὸς ἅπαντα, ὁ Weil τέρμον' ἀπαντᾶν πρὸς ἄμεμπτον. Προελθόντος δὲ ἐκ τοῦ τέρμονα νωμῶν ὑπὸ τὴν ῥοπὴν τοῦ ἑπομένου ἄμεμπτον τοῦ ἀμέμπτων, μετεβλήθη τὸ ἄμεμπτον εἰς τὸ πρόχειρον ἅπαντα.

638. Ὁ Burges εἴ ποτε νῦν, ὁ Badham νῦν ὄπ' ἐμάν. Ἑκατέρα ὅμως μεταβολὴ περιττή.

640. Ὁ M παρέχει εὔκτεα (μετὰ αι ὕπερθεν τοῦ ε) γένει (μετὰ η ὕπερθεν τοῦ ει), ὅθεν ὁ H. L. Ahrens εὐκταῖ' ἀτενῆ. Ἀλλὰ τὸ ἀτενῆ οὐδεμίαν ἔννοιαν παρέχει. Ὁ F. W. Schmidt εὐκταῖα πόλει, ὁ Tucker εὐκταῖα τέλη.

641. πυρίφατον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πυρέφατον ὁ Turnebus.

642. τάνδε Πελασγίαν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τὰν Πελασγίαν πόλιν ὁ Klausen. Ὁ Keck τὰν πατρίαν πόλιν, ὁ Badham τάνδ' ἁγίαν πόλιν.

643. ἀχόρων: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ἄχορον. Ὑπὸ τὴν ῥοπὴν τοῦ τὸν μετέπεσε τὸ ἀχόρων εἰς ἄχορον. Ἡ γραφὴ τὸν ἄχορον βοᾶν θὰ ἀφήρει τὸν Ἄρη τὴν βοήν. Ἄλλοτε εἴκασα γᾶν ἀχόρων, ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον τὸν θερίζοντα φαίνεται ὅτι ἀπαιτεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἄρθρον τόν. Ὁ Hermann τὰν ἄχορον βοὰν παρέχων τὴν ἑρμηνείαν: μήποτε ἥδε Πελασγία τὴν ἄχορον βοὴν κτίσειε βοῶσα μάχλον Ἄρη. Ἀλλὰ μετὰ τὸ τὰν ἄχορον βοὰν ἔδει νὰ εἵπετο τὸ περιεχόμενον τῆς βοῆς, εἰς ὃ τὸ Ἄρη καὶ αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ μάχλον . . . τὸν . . . ἄλλοις οὐδαμῶς συνᾴδουσιν. Ὁ Hartung χθόν' ἄχορον βοάν, ὁ Schwerdt γᾶν ἄκορον βοᾶν, ὁ Keck τῶν ἀχόρων βοᾶν, ὁ Kruse τὸν ἄκορον βοᾶς. Τὸ ἐν ταῖς Ἐξηγ. σημ. παρατεθὲν χωρίον τοῦ Εὐριπίδου καταδείκνυσιν ὅτι τὸ ἄχορον ἔχει κατὰ χώραν. Καὶ λέγεται μὲν κατωτέρω 689 ἄχορον ἀκίθαριν . . . Ἄρη, ἀλλ' ἐκεῖ γίνεται λόγος περὶ ἑτέρου Ἄρεως.

646. ἐναίμοις: ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ἐν ἄλλοις εἴκασεν ἤδη ὁ Lachmann. Ὁ Pauw ἐνάλλοις, ὁ Heath ἐνάλλως, ὁ Burges ἐνόπλοις ὁ Bergk ἐν αὐτοῖς.

647. Ἐν τῷ M διώρθωται τὸ ᾤκτεισαν εἰς ᾤκτισαν.

655. πράκτορ' ἐπίσκοπον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πράκτορά τε σκοπὸν ὁ Paley. Ὁ Hermann πράκτορα πάνσκοπον, ὁ Keck πράκτορ' ἀλάστορον (περὶ τοῦ τύπου πρβ. ἀπόσπ. 92), ὁ Kruse πράκτορ' ἀείσκοπον. Τὸ Σχόλ. «Διὸς σκοπόν,

τὸν Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν πάντα σκοποῦντα» παρέχει μόνον ἑρμηνείαν τοῦ παραδεδομένου Δῖον σκοπὸν καὶ οὐδαμῶς συνηγορεῖ τῇ εἰκασίᾳ πάνσκοπον. Τοὐναντίον συνᾴδει ἐπίσκοπον τῇ ἐννοίᾳ κάλλιστα, ἐάν τις ἀναλογίσηται τὴν χρῆσιν τοῦ ἐφορᾶν, ἐποπτεύειν, ἐπωπᾶν. Ἡ ἔννοια τοῦ ἀλάστωρ κεῖται ἤδη ἐν τῷ πράκτορα.

656. Ὁ M παρέχει δυσπολέμητον ὄν οὔτις, ἀνθ' οὗ ὁ Butler εἴκασε δυσπόλεμον τὸν οὔτις, ὁ Meineke δυσπαλαμῆ τὸν οὔτις, ὁ Oberdick δυσπάλαμον τὸν οὔτις, ὅπερ φαίνεται πιθανώτερον, εἰ καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ Burges δυσπολέμητον ὅν τίς ὁμολογεῖται λίαν εὔστοχος. Μόνον δὲ τὸ ἐπίθετον δυσπολέμητον ἐξελέγχεται ἧττον πρόσφορον ἢ τὸ δυσπάλαμον.

657-659 ἔχων . . . ἰαίνοιτο: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἔχοι . . . μιαίνοντα ὁ Weil, ἐν εὐστοχωτάτῃ διορθώσει. Ὁ Martin ἔχειν . . . λιλαίοιτο, ὁ Hermann ἐπ' ὀρόφων ἰαύοντα, (ὁ Schütz κοταίνοντα), ὁ Meineke ἐπ' ὀρόφοισι ναίοντα.

661. Ὁ Schütz ἁγνούς.

663. Ὁ Meineke ἐξαρέσονται. Ἀλλ' ὁ ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἐν τοῖς ῥυθμικοῖς τούτοις ἐφυμνίοις ἐνταῦθά τε καὶ Ἀγαμέμνονι σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως τροχαῖος διαδέχεται σπονδεῖον, ἀφίσταται τοιούτων μεταβολῶν.

664. Ὁ M ὑποσκίῶν (μετὰ ο ὕπερθεν τοῦ ω). Ὁ Enger τοιγὰρ ἑκουσίων, ἣν εἰκασίαν ὀφείλει τις νὰ ἀποκρούσῃ.

667. λιμὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M λοιμὸς ὁ Schütz. Παραδεχόμενός τις τὴν διόρθωσιν ταύτην καὶ ἐννοῶν (ἐπίσης σὺν τῷ Schütz) τὸ ἀνδροκμὴς λοιγὸς 686 περὶ τοῦ λοιμοῦ, οὐχὶ δὲ περὶ τοῦ πολέμου ποιεῖται ἐκποδὼν τὴν ἄσκοπον ἐπανάληψιν τῶν ἐννοιῶν.

668. τάνδε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τῶνδε ὁ Fähse.—Ὁ M παρέχει κενῶσαι. Ὁ Paley διατηρῶν τὴν ἀπαρέμφατον γράφει πρότερον (στ. 667) λοιμὸν καὶ ὕστερον (στ. 669) στάσιν.

669. Ὁ Heath ἀναπληροῖ ἔρις. Ὁ H. Stadtmüller εἰκάζει ἐπιχωρίοις ῥανίς.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

670. Ὁ Heimsoeth ἀρπεδίσαι (Ἡσύχ. «ἀρπεδίσαι· ὁμαλίσαι, ἐδαφίσαι»). Μᾶλλον θὰ συνῆδε τῇ ἐννοίᾳ τὸ Εὐμ. 984 κείμενον ἁρπαλίσαι.

672. Ἐν τῷ Μ διώρθωται τὸ μὴ ἀφροδίτας εἰς μηδ' ἀφροδίτας.

674. Ὁ Bothe ἄωρον.

675. Τὴν σημασίαν ἱερεῦσι ἐν τῷ γεραροῖσι πειρᾶται ὁ Ellis νὰ ἀποδείξῃ ἐκ τοῦ Ἡσυχ. «γεραραί· ἱέρειαι κοινῶς». Ἀλλὰ τὸ πρεσβυτοδόκοι ἐναντιοῦται τοιαύτῃ ἐκδοχῇ.

677. φλεόντων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φλεγόντων ὁ Hermann.

678. τὼς πόλις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τῶς πόλεις ὁ Robortelli. Ὁ Keck τοῖς πόλις, ὁ Hartung ὡς πόλις ἐκλαμβάνων τὸ ἑπόμενον σεβόντων ὡς προστακτικήν. Ἀλλὰ τότε ἔδει νὰ ἐλέγετο νέμηται.

679. μέγαν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μέγα παρέχει ἡ Ἀλδίνα. Ὁ H. L. Ahrens μέγ' εὖ.

680. Ὁ Pauw ξένιόν γ'.— ὑπερτάτως: κατὰ τὸ Σχόλ. ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὑπέρτατον ὁ H. L. Ahrens.

681. Ἐν τῷ Μ μετεβλήθη τὸ ὅς εἰς ὧς ὑπὸ δευτέρας χειρός.

682 κέ. δὲ φόρους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δ' ἐφόρους ὁ Erfurdt. Τὸ ἐφόρους, ὅπερ ὁ Σχολ. ἑρμηνεύει διὰ τοῦ «βασιλεῖς» οὐδαμῶς συνᾴδει τῇ συναρτήσει τοῦ λόγου. Ἐὰν κατωτέρω στίχ. 696 κέ. γίνηται λόγος περὶ τῆς καρποφορίας τοῦ ἐδάφους, οὐδεμίαν ἀπορίαν παρέχει ἐνταῦθα τὸ τίκτεσθαι φόρους γᾶς, καθιστάμενον διὰ τοῦ ἄλλους πάρεργον. Ὅθεν ἐξελέγχονται περιτταὶ αἱ διάφοροι μεταβολαί, οἷον: δὲ τροφοὺς εὐαλδεῖς (ὁ Burges), δὲ φόρους γᾶν ἀλπνοὺς (ὁ Bergk), δὲ κόρους γᾶς ἄθλοις (ὁ Meineke), δ' ἐφέδρους γᾶς ἄθλοις (ὁ Weil), δ' ἐφόρους γᾶς ἐσθλοὺς (ὁ Heimsoeth). — αἰεὶ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀεὶ ὁ Pauw.

684. Ὁ Weil Ἄρτεμίν θ' καὶ ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ ἄλλους τ'. Ἀλλὰ τὸ δὲ ἔχει καλῶς προελθὸν ἐκ τῆς μεταβολῆς τοῦ λόγου, διότι τὸ τίκτεσθαι δὲν ἀνήκει εἰς τὸ δεύτερον κῶλον τῆς προτάσεως.

685. λόχους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λόγους ὁ Σοφιανός.

686 κέ. Ὁ Hermann σημειοῦται: praeter bellum aq externo hoste illatum et civile bellum, quæ iam commemorata sunt, relinquitur hoc, ut vel per subitas rixas vel per odia privatorum aut familiarum cædes fiant iisque etiam qui utrivis parti faveant implicentur. Εἰκότως οὐδεμιᾶς ἀποδοχῆς ἔτυχεν ἡ ἐξεζητημένη αὕτη ἑρμηνεία. Ὁ Kruse ὑπολαμβάνων, ὅτι ὁ χορὸς παραινίσσεται συμφορὰς τῆς χώρας, ἐννοεῖ τὸ Ἄρη (690) περὶ τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ δράκοντος, τῆς σφιγγὸς καὶ τῶν τοιούτων. Ἕτεροι διανοούμενοι ἐμφυλίους πολέμους οὐδαμῶς προσκρούουσιν εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐννοίας. Τὴν καλλίστην ἑρμηνείαν παρέχει τὸ ἐν ταῖς Ἐξηγ. σημ. παρατεθὲν χωρίον τοῦ Σοφοκλέους.

688. δαΐζων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δαΐξων παρέχει ἡ Ἀλδίνα.

689-91. Ὁ Μ παρέχει ἄχορος κίθαρις . . . βοάν τε δῆμον ἔξω παίζων. Ἐκ τοῦ Πλουτ. Ἐρωτ. σελ. 758 F ἄχαριν ἀκίθαριν δακ . . γόνον αρ . . τατε (τᾶτε) δῆμον ἐξοπλίζουσα, εἴκασεν ὁ μὲν Stanley ἐξοπλίζων, ὁ δὲ Porson ἄχορον ἀκίθαριν. Τὸ τ' ἔνδημον εὗρεν ὁ Pauw. Ὁ Schwerdt γράφει: ἄχορος ἀκίθαρις δακρυογόνος Ἄρης βοὰν πάνδημον. Ὁ Hermann διενοήθη καί: βίαν τ' ἔνδημον.

692. δ' ἑσμὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δεσμὸς ὁ Turnèbe.

693. κρατὸς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κράτος ὁ H. Voss.

694. Λύκειος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λύκιος ὁ Arnaldus.

695. Ἐν τῷ Μ κεῖται πᾶσα διορθωθὲν ὑπὸ δευτέρας χειρὸς εἰς πάσαι καὶ νεολαίαι μετὰ ε ἄνωθεν τοῦ αί.

696. καρποτελῆ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ καρποτελεῖ ἀνώνυμος παρὰ Stanley («sunt qui καρποτελῆ»). Ὁ Stanley ἤθελε κατ' ἀρχὰς νὰ γράψῃ καρποτελεῖν, ὅπερ νεωστὶ παρέλαβεν ὁ Tucker.

699. βοτὰ τοῖς: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βρότατος. Ὁ Turnèbe βοτὰ τῶς, ὁ Hermann βοτὰ γᾶς, ὁ Bergk ὀβρικάλοις, ὁ Tucker βότ' ἀγροῖς.

701. ἄλφοιεν: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λάθοιεν. Ὁ Turnèbe λάβοιεν, ὁ Dindorf λάχοιεν. Αἱ ῥήσεις ὅμως

αὗται εἶναι λίαν γενικαὶ καὶ ἀόριστοι. Ὁ Hermann παραβάλλων Hor. carm. saec. 45 Di, probos mores docili iuventæ, Di, senectuti placidæ quietem, Romulæ genti date remque prolemque et decus omne καὶ εἰκάζων σὺν τῷ Schütz θάλοιεν ἐπιλέγει: etsi huius aoristi non aliud prolatum video exemplum quam θάλε ex Homerico hymno in Pana v. 33. Ἀλλ' ἐν τῷ ὕμνῳ τούτῳ τὸ ὀρθὸν εἶνε λάθε, οὐχὶ θάλε. Ὥσπερ ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι Α καὶ Λ πολλάκις ἐνηλλάγησαν ἀλλήλοις, οὕτω καὶ τὸ ΑΛ=ΛΑ.

702. κώμοις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βωμοῖς ὁ Geel. Ἐπιθι ἐξηγ. σημ. εἰς 81. Ὅθεν οὐδεμία ἀνάγκη νὰ γράψῃ τις σὺν τῷ Turnebus εὔφημον (εὔφαμον ὁ Dindorf) δ' ἐπιβῶεν.

703. μοῦσαν θείατ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μοῦσαι θεαί τ' ὁ Hermann. Ὁ H. L. Ahrens μοῦσαν θεῖεν.

705. φάμα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φῆμα ὁ Dindorf.

706. δ' εὖ τ' ἔταισι: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τ' ἀτιμίας ἀποβλέπων εἰς τὸ ἑπόμενον ξένοισί τε. Προσομοίαν εἰκασίαν ἐποιήσατο ἤδη ὁ Bergk φυλάσσοι τἀπιτίμι' ἀστοῖς, ἔνθα τις ὅμως μάτην ζητεῖ τὸν σύνδεσμον. Συνήθως οἱ ἐκδόται ἕπονται τῇ εἰκασίᾳ τοῦ Butler φυλάσσοι τ' ἀτρεμαῖα (ἐπιρρηματικῶς) τιμάς· ἀλλὰ τὸ Σχόλ. «ἀμετακίνητοι εἶεν αὐτοῖς αἱ τιμαί» οὐδὲν ἀποδείκνυσιν ὑπὲρ τῆς εἰκασίας ταύτης. Ὁ Hermann εἰκάζει τ' ἀρτέμεια, ὁ O. Müller τιμίοισι, ὁ Heimsoeth τ' ἀτρεμιστί, ὁ Newman τ' αἰσίμοισι, ὁ Blaydes τ' εὖ τὰ τίμι' ἀστοῖς.

707. δάμιον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δήμιον ὁ Dindorf.

α

708. προμαθὶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προμηθεὺς (μετὰ ᾱ ὕπερθεν τοῦ η) ὁ Hermann. Ὁ Bothe πρόμητις, ὁ Marckscheffel Προμηθὲς, ὁ Bergk προμαθὲς, ὁ Lachmann προμαθίᾳ κοινόμητις, ὁ Tucker προμαθίας εὐκοινόμητις.

712. αἰεὶ: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀεί.

714. δαφνηφόροις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δαφνηφόροισιν̈ (ἤτοι δαφνηφόροισι) ὁ Schütz. Ὁ Tucker δαφνηφόροισι, ὁ Rogers δαφοίνοις.—Ὁ Schütz βουθύτοις τε.

715. Ὁ Hartung τὸ δ' αὖ. Συνήθως ἑρμηνεύεται τὸ γὰρ ἐν ᾧ τρόπῳ ἐποίησεν ὁ Schütz: γὰρ ad πατρῴαις referendum. Nimirum qui more maiorum deos colunt, ipsis quoque maioribus et parentibus ea re honorem habent, quod ritus sacros ab ipsis acceptos haud aboleri patiantur. Ἐν τοιαύτῃ ὅμως ἑρμηνείᾳ ἡ ἔννοια παραμελεῖται.

717. Ὁ Tucker μεγιστοτίμοις.

719. ὑμεῖς δὲ μὴ τρέσητ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἡμεῖς δὲ μῆτρες ἀεὶ ὁ Turnèbe.

721. ἱκταδόκου: ὁ Meineke.

722. Ἡ εἰκασία τοῦ Meineke γὰρ ὄν μ' οὐ λανθάνει ἐξελέγχεται οὐχ ἧττον περιττὴ ἢ ἡ τοῦ Weil οὐδὲ λανθάνει.

725. εὐθυντῆρος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M συνουτῆρος ὁ Turnèbe.

726. γλῶσσαν οὐ φίλην: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τῶσ. ἂν οὐ φίλη ὁ Briggs παρὰ τῷ Kidd. ad Dawes. σελ. 205. Ἡ ἐξαίρετος αὕτη διόρθωσις καθίστησι πᾶσαν ἄλλην εἰκασίαν περιττὴν (ὁ Turnèbe γ' ὡς ἂν οὐ φίλη, ὁ Herwerden τοῖσιν οὐ φίλη).

727. νάιοι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M νήιοι ὁ Dindorf.

728. γυίοισι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γύοισι ὁ Turnèbe.

732. ἡσύχους: ὁ Elmsley.

734. Ὁ Heimsoeth ἄξω.

735. ἂν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἣ ὁ Burges.—Συνήθως γράφουσιν οἱ ἐκδόται σὺν τῷ Turnèbe πρέσβυς, ὁ Dindorf πρέσβις (Τὸ Σχόλ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 4,394 μνημονεύει τὴν παροιμίαν «πρέσβις οὐ τύπτεται οὐδὲ ὑβρίζεται»). Ὁ Hermann παρατηρεῖ: πρέσβη veterum librorum est πρεσβεία. Testem ergo habet πρέσβη, quem requirebat Lobeckius in Proleg. pathol. p. 43.

η

737. Ὁ M μητρέσαιτέ μετὰ η ἄνωθεν τοῦ αι̅. Ὁ Schütz τρέσητέ νυν, ὁ Burges τρέσῃς, τέκνον, ἄνευ ἀνάγκης. Ὁ H. Stadtmüller τρέσητ' ἄγαν.

738. Ὁ Geel ὅμως δ'. — Ὁ H. Voss βραδύνοιεν βοῇ. ὁ Marckscheffel βραδύνοιεν βοήν, οὐδὲν δέον.

740. θάρσει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θαρσεῖτε ὁ Turnèbe. — Ὁ H. Voss κυρίᾳ, οὐδὲν δέον.

742. Ὁ Dindorf νᾶες. Ὡσαύτως Πέρσ. 420 ὁ Blomfield.

743. Ὁ Μ παρέχει ἤκουσιν.

745. Ὁ Enger βωμοδρόμου.—Ὁ Schütz οὔτι μοι.

746. Ὁ Turnèbe παροίχεται κατὰ τὸ Σχόλ. «ὅσον μοι προγέγονεν ὄφελος διὰ τῆς ἐνθάδε φυγῆς τῷ δείματι νῦν παροίχεται· ἀπιστῶ γὰρ εἰ τεύξομαι ἐπικουρίας». Ἀλλὰ τὸ παροίχεται ὀφείλομεν νὰ ἀποκρούσωμεν οὐδὲν ἧττον ἢ τὴν συνᾴδουσαν τῷ Σχολίῳ σύνδεσιν τῶν κώλων.

748. ἐγώ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐγὼν ὁ Turnèbe.

749. ἐξῶλές ἐστι μάργον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐξώλεσες τίμαργον ὁ Turnèbe.

751. Ὁ Μ παρέχει δορυπαγεῖς.

752. νέας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ νῆας ὁ Meineke ὁδηγούμενος ἐκ τοῦ στίχου τῆς στροφῆς.—ἐπιτυχεῖ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπεὶ τάχει ὁ Turnèbe. Ὁ H. L. Ahrens ἐπὶ ταχεῖ κότῳ, ὁ Meineke ἐπιταχεῖ ῥόθῳ (ἢ κρότῳ), ὁ Weil ἐπικότῳ τάχει, ὁ Herwerden ἐπιτύχεῖ κόπῳ.

753. πολεῖ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πόλει ὁ Stanley.—μελαγχίμῳ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μελαχείμῳ ὁ Turnebus.

754. Ὁ Hartung δ' ἄρ'.—μεσημβρίας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μεσημβρίαι ὁ Schütz.

755. Ὁ Μ θάλπτει.—βραχίον': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βραχεῖον ὁ Turnebus. —κατερρινωμένους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κατερρινημένους ὁ H. Voss.

756. πρόλειπε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πρόλιπε ὁ Turnebus.

758. οὐλόφρονες: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δουλόφρονες ὁ Valckenaer.—δολιομήτιδες: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δολομήτιδες κεῖται ἐν τῇ ᾤᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Askew. Ὁ Stanley δολόφρονες, ὁ Hermann δολόφρονες δ' ἄγαν καὶ δολομήτιδες σημειούμενος: non enim dispari modo formata esse haec verba debebant. Τοῦτο εἶναι ὀρθόν. Ἀλλ' ὅμως οὐ μόνον οὐδεμία διαφορὰ τοῦ δολόφρονες καὶ δολομήτιδες ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ οὐδεμία πλήρης μετρικὴ συμφωνία πρὸς τὸν

ἀντιστροφικὸν στίχον (765) ἀποκαθίσταται, εἰ καὶ ὁ Hermann διατηρεῖ ἐκεῖ τὸ περίφρονες. Ὁ Burges ποικιλομήτιδες.

759 κέ. φρεσὶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φρεσσὶν ὁ Robortelli. — Ὁ Meineke βωμὸν καὶ 767 ἐπαίοντες οὐδέν.

761. Ὁ Porson καλῶς γ'. — Ὁ Elmsley ξυμφέροι τάδ'. — Ὁ Schütz τέκνον.

763. στέφη: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ σέβη ὁ Nauck. Ὁ Conington ἕδη.

765. φυσίφρονες: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ περίφρονες ὁ Dindorf. Οὕτως ἀποκαθίσταται πλήρης μετρικὴ συμφωνία.

768. κρείσσονας λύκους: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τοὺς λύκους κρείσσων (μετὰ ους ἄνωθεν τοῦ ων. Ὁ κῶδ. Guelferbyt. κρείσσονας) ὁ Hermann. Ὁ Burges φήμη τις παραβάλλων στίχ. 300 λόγος τις.

769. Ὁ Μ βύβλου, τοὐναντίον Προμ. 837 βιβλίνων, ὡς κατωτέρω 958 βίβλων. — Τοῦ παπύρου τὰς μὲν ῥίζας μετεχειρίζοντο εἰς τροφὴν («διαμασώμενοι γὰρ αὐτὰς τὸ μὲν ἐδώδιμον κατέπινον, τὸ δὲ ἀχρεῖον διαμάσημα ἀπέπτυον· πρὸς οὖν τὰς ῥίζας τούτου ἀντιπαραβάλλει ὁ ποιητὴς ἐκ τοῦ κρείττονος τὸν στάχυν τῆς Ἀργείας ἀρούρης» Δούκας), τὸν δὲ φλοιὸν εἰς σχοινία, στρωμνάς, ψιάθους, ἀκάτια καὶ ἕτερα πλείω, τὰς δὲ λεπτὰς ἶνας εἰς χάρτην. Οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν, ὡς γνωστόν, τὰ βιβλία αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Νείλῳ φυτοῦ. Ἄξιον δὲ παραθέσεως ἐνταῦθα ὑπολαμβάνομεν τὸ χωρίον τοῦ Θεοφράστου π. φυτ. ἱστ. 4, 8, 3 κέ. φύεται δὲ ὁ πάπυρος οὐκ ἐν βάθει τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὅσον ἐν δύο πήχεσιν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐν ἐλάττονι· πάχος μὲν οὖν τῆς ῥίζης ἡλίκον καρπὸς χειρὸς ἀνδρὸς εὐρώστου, μῆκος δὲ ὑπὲρ δέκα πήχεις· φύεται δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς αὐτῆς, πλαγίας ῥίζας εἰς τὸν πηλὸν καθιεῖσα, λεπτὰς καὶ πυκνάς, ἄνω δὲ τοὺς παπύρους καλουμένους, τριγώνους, μέγεθος ὡς τετραπήχεις, κόμην ἔχοντας ἀχρεῖον, ἀσθενῆ, καρπὸν δὲ ὅλως οὐδένα· τούτους δὲ ἀναδίδωσι κατὰ πολλὰ μέρη. Χρῶνται δὲ ταῖς μὲν ῥίζαις ἀντὶ ξύλων οὐ μόνον τῷ κάειν, ἀλλὰ καὶ τῷ σκεύη ἄλλα ποιεῖν ἐξ αὐτῶν παντοδαπά· πολὺ γὰρ ἔχει ξύλον καὶ καλόν. Αὐτὸς δὲ ὁ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

πάπυρος πρὸς πλεῖστα χρήσιμος, καὶ γὰρ πλοῖα ποιοῦσιν ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἱστία τε πλέκουσι καὶ ψιάθους καὶ ἐσθῆτά τινα καὶ στρωμνὰς καὶ σχοινία καὶ ἕτερα πλείω· καὶ ἐμφανέστατα δὴ τοῖς ἔξω τὰ βιβλία. Μάλιστα δὲ καὶ πλείστη βοήθεια πρὸς τὴν τροφὴν ἀπ' αὐτοῦ γίνεται κτλ. Πρβ. Ἐξηγ. σημ.

770. Ὁ Schütz ὅμως ματαίων, ὁ Hermann ἔμπας ματαίων, ὁ Weil ὡς παμματαίων.

771. Ὁ Turnèbe ἔχοντας καὶ ὁ Schütz φυλάσσεσθαι καλῶς, ὁ Hartung φυλάσσεσθαι κύνας, ὁ Kirchhoff φυλάσσεσθαι, πάτερ, ὁ Weil φυλάσσεσθαι πάρος, ἐν ᾧ ὁ Kühner δέχεται, ὡς εἴρηται ἐν ταῖς ἐξηγ. σημ., τὸ κράτος κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ τάχος ἐπιρρηματικῶς. Ὁ H. Stadtmüller ἔχοντας . . . κόρους (ἀντὶ κράτος).

772. ταχεῖα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ταχεῖαι ὁ κῶδ. Guelferbytanus.—στολή: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M στολῆι ὁ Turnèbe. Ὁ Dindorf στολὴ στρατοῦ.

773. πείσματ' εὐναστήρια (γραπτέον εὐνατήρια): ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πισμάτων (πεισμάτων ὁ Victorius) σωτηρίου (σωτηρία ὁ Turnèbe) ὁ Merkel. Ὁ cod. Guelferbytanus σωτηρίαν, ὁ Salvinius σωτήρια, ὁ Hermann πείσματος σωτηρίου δεχόμενος χάσμα μετὰ τοῦτον τὸν στίχον.

774. Ὁ Hartung ἐκ γῆς ἀνάπτειν.—οὐδ' ἐν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οὐδὲν ὁ Robortelli.

776. ἄλλως τε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀλλ' ὥστε ὁ Victorius.

777. Ὁ Hermann φιλεῖ δ' γράφων καὶ Εὐμ. 137 τῷδ' ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου τῷ καὶ παραδεχόμενος ἐν τέλει τοῦ τριμέτρου ἔκθλιψιν ἐναντίον τῆς παραδόσεως (Ἀθήν. 10 σελ. 453 E, Σχολ. εἰς Ἡφαιστ. ἐκδ. Gaisford τόμ. 1 σελ. 29), καθ' ἣν πρῶτος ὁ Σοφοκλῆς εἰσήγαγε τὴν χρῆσιν ταύτην. Ἐν ταῖς σῳζομέναις τραγῳδίαις οὐδὲν παράδειγμα τοιαύτης ἐκθλίψεως ἀναγινώσκεται πλὴν τοῦ Σοφοκλέους.

778. τίκτειν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M τίκτει ὁ Turnèbe.

779. Ὁ Schütz οὔτοι. Ἀλλὰ τὸ οὔτω καθίστησι τὴν συνάρτησιν τῶν ἐννοιῶν πολλῷ σαφεστέραν.—Ὁ Burges καὶ Enger οὐδάμ'. Ἐὰν δὲ ὁ Enger λέγῃ: An was sollte denn noch

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

weniger zu denken sein als an das Aussteigen der Mannschaft, μηνύει τὴν ψευδῆ ἀντίληψιν τοῦ στολή στίχ. 772.

781 κέ. φρόνει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M φρονεῖ ὁ Robortelli. — Τὸ χάσμα μετὰ τὸν στίχον τοῦτον δειῖδεν ὁ Hartung. Ὁ Stanley μὴ παραδεχόμενος χάσμα γράφει ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ πράξουσ', ὁ H. Voss πράξω δ', ὁ Bamberger πράξεις.

783. Ὁ M παρέχει εὐγλώσσωσ ἤτοι εὐγλώσσω (εὐγλώσσῳ ὁ Robortelli). Ὁ Blaydes εὐτόλμῳ.

784. βοῦνι: ὁ Dindorf, πάνδικον ὁ Paley ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M βουνῖτι ἔνδικον. Ὁ Pauw βοῦνις, ἔνδικον.

788. νέφεσσι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M νέφεσι ὁ Arnaldus.— Ὁ M παρέχει γειτόνων.

790. ἀμπετὴς αἰόλος: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀμπετήσαις δόσως. Ὁ Turnebus ἀμπτᾶσα δ' ὡσεὶ, ὁ C. G. Haupt ἀμπετᾶσ' ἄϊστος (ἀιδνὸς ὁ Kirchhoff) ὡς, ὁ Hermann ἀμπετὴς εἰς ἄος ὡς, ὁ Dindorf ἂμ πνοαῖς διψὰς ὡς, ὁ Enger ἢ ἀμπετὴς ἀελλὰς ὡς, ὁ Hartung ἀμπετὴς εἰς αἰθέρ' ὡς, ὁ Peiper ἂμ πέτραις αἰόλ' ὡς, ὁ Stadtmüller ἀμποταθεῖσ' ὅπως.

791. Ὁ M παρέχει ἄτερθεν. — ὀροίμαν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὀλοίμαν ὁ Dindorf. Ὁ Enger ἀλῴμαν.

792. κακὸν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κέαρ ὁ Schütz. Τὸ κέαρ φαίνεται, ὅτι προῆλθε, καθὰ παρατηρεῖ ὁ Paley, ἐκ τοῦ ἑπομένου στίχου. Ὁ Bothe ἄφυκτον . . . πέλοιτο κήρ, ὁ Hermann ἄλυκτον . . . πέλει νόαρ, ὁ Dindorf ἄθικτον . . . πέλοι κέαρ, ὁ Weil ἀφύκτων . . . πέλοι σκέπας, ὁ R. Menzel ἄλυκτος . . . πέλοιτ' ἀνήρ.

793. κελαινόχρως: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μελανόχρως ὁ Pauw. Ὁ Bothe μελάγχροος, ὁ Hermann κελαινόχρων δὲ πάλλεται πρὸ καρδίας, ὁ Dindorf κελαινόχρῳ δὲ πάλλεται κλυδωνίῳ, ὁ Schwerdt κελαινόχρων δὲ πάλλεται φίλον κέαρ. Ἡ τελευταία εἰκασία φαίνεται εὔστοχος οὐ μόνον ἕνεκα τῆς μετρικῆς πρὸς τὴν στροφὴν συμφωνίας, ἀλλὰ καὶ διότι δι' αὐτῆς ἑρμηνεύεται τὸ ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ χειρο-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

γραφικὸν κέαρ. Τὸ μου καρδία φαίνεται ὂν γλώσσημα τοῦ φίλον κέαρ. Ὁ Tucker πάλλεταί μοι.

794. πατρὸς σκοπαὶ δέ μ' εἶλον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πατροσκοπαι δὲ μεῖλον ὁ Victorius.

796. Ὁ Dindorf προπρὸ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M βρόχου.— ὀρκάναις: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M σαργάναις. Συνήθως γράφουσιν οἱ ἐκδόται ἀρτάναις κατὰ τὸν κώδ. Παρισ. 2886.

798. Ὁ M παρέχει τῶδ' ἐγχριμφθῆν χροῖν. Ἕτερα χειρόγραφα φέρουσι: τῷδ' ἐγχριμφθῆναι χεροῖν ἢ τῷδε χριμφθῆναι χροΐ.

799. θανούσας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M θανούσας δ' ὁ Hartung.

801. Ὁ Weil ἀμφ' ὄν, ὁ Burgard πρὸς ᾧ.—Ὁ C. G. Haupt νέφους ὑδρηλὰ, ὁ Geel νιφάδος ὑδρηλὰ, ὁ Enger νεφῶν ὑδρηλὰ, ὁ Dindorf νέφη δίυδρα, ὁ Paley νέφη δίυγρα, ὁ Hartung νέφη δι' ὑγρά.—Ὁ M γείνεται, ἡ Ἀλδῖνα γίνεται.

802. Ὁ Hermann σημειούμενος: haec divina immensæ altitudinis descriptio ita excessit captum quorumdam χαμαιζήλων criticorum, ut ἀπρόσδεικτος alius in ἀπρόσδεκτος, alius in ἀπρόστειπτος, alius in ἀπρόστεικτος mutari vellent ἀποβλέπει εἰς τὸν Abresch, Burges, Marckscheffel. Ὁ Schwerdt ἀπρόσδικτος, ὁ Peiper ἀπρόσθικτος, ὁ Newman ἀπρόσμικτος, ὁ Weil ἀπρόσδερκτος.

803 κἑ. οἰόπρων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M οἰόφρων ὁ Pauw.— κρεμὰς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κρέμας ὁ Hermann. —γυπιὰς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γυπίας ὁ Scaliger.

807. Ὁ Dindorf κάρζας. Ἰδὲ Κριτ. ἐπισημ. εἰς 74.

808. κυσὶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κύσειν ὁ Robortelli.—Ὁ Nauck κυσὶν δ' ἕλωρ ἔπειτα.—Ὁ Martin κἀγκυλωνύχοις. Ἐμφαντικὴ λέξις θὰ ἦτο ἡ κἀπιτυμβίοις, δι' ἧς θὰ ἐξεφράζετο ἡ ἔννοια Ἑ. ἐ. Θ. 1011 πετηνῶν ὑπ' οἰωνῶν ταφέντα.

809. Ὁ M παρέχει ὄρνισιν καὶ δείπναν, ὁ δὲ κῶδιξ Guelferb. δεῖπνον. Ὁ Dindorf πετῆσι δεῖπνον πρὸς ἀπο-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κατάστασιν τελείας μετρικῆς συμφωνίας πρὸς τὸν ἐν τῇ στροφῇ ἀντίστοιχον στίχον.

810 κέ. Ὁ Hartung ὁ γὰρ θανὼν ἐλευθεροῦται, ὁ Paley τὸ γὰρ θανεῖν μ' ἐλευθερώσει.

811. φιλαιάκτων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φιλαιακτῶν ὁ Lobeck Paralip. σελ. 497. Ὁ Dindorf χάριν τῆς πρὸς τὴν στροφὴν μετρικῆς συμφωνίας φιλοστόνων, ὁ Herwerden φιλαιλίνων.

812. ἐλθέτω: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐλθέτω ἐλθέτω ὁ Pauw.

814 κέ. ἤ τίν' ἀμφυγᾶς πόρον: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τίν' ἀμφ' αὐτᾶς ἔτι πόρον, καὶ μετὰ τοῦ Pauw γάμου λυτῆρα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γάμου καὶ λυτήρια. Ὁ Schütz: τίνα γὰρ ἄτας ἔτι πόρον καὶ γάμου λυτῆρα τέτμω; ὁ Bamberger τίνα γὰρ αὖ φυγᾶς τέμωμαι γάμου λυτῆρα; ὁ Hermann ἤ τίν' ἀμφυγὰν ἔτ' ἤ πόρον τέτμω γάμου λυτῆρα; μεταγράφων καὶ 806 βίᾳ με, ὁ Dindorf ἀλλύτας. τίν' ἂν πόρον τέμνοιν γάμου λυτῆρα; ὁ Paley ἤ τίν' ἀμφυγὰν ἔτ' ἤ καὶ γάμου λυτῆρα τέτμω; ὁ Weil ποῖον ἀμφυγᾶς ἔτ' οἶμον τέμω γάμου λυτῆρα; ὁ Turnebus εὕρω ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τέμνω (Σχολ. «λείπει εὕρω» ἐν τῇ σημειώσει εἰς τὸ: καὶ λυτήρια). Τῷ ἐπικῷ τύπῳ τέτμω συνηγορεῖ τοῦτο, ὅτι ἐν ταῖς ἀπορηματικαῖς ἐρωτήσεσι ὁ ἀόριστος εἶναι λίαν εὔχρηστος. Ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ ὅτι τὸ ἔτι (πρὸ τοῦ πόρον) ἐγεννήθη ἐξ ἑνὸς ἄνωθεν τοῦ τέμνω (with ετ written above) γεγραμμένου ετ (=τέτμω). Τοὐναντίον δὲ παρὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡσυχ. «ἔτετμε· κατέλαβεν, εὗρεν» καὶ «τέτμῃς· εὕρῃς, καταλάβῃς» οὐδὲν ἀποδείκνυσιν ὑπὲρ τοῦ τέτμω τὸ Σχόλ. «λείπει εὕρω», διότι ἡ ἑρμηνεία αὕτη προέκυψεν ἐκ τοῦ πρὸ τοῦ λυτήρια κειμένου καί.

816. ἴυζε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἴϋζευ ὁ Robortelli. — ὀρθίαν: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὐράνια. Ἡ Ἀλδ. οὐρανίαν, ὁ Peiper οὐρίαν, ὁ Oberdick οὐρανῷ.

817. θεοῖσι λιτανὰ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λίτανα θεοῖσι ὁ Hermann.— Τὸ μετὰ τὸ θεοῖσι ἑπόμενον ἐν τῷ Μ καὶ ἐξήλειψεν ὁ Turnebus.

818 κέ. δὲ πῶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δέ μοι πῶς ὁ Burney. —λύσιμα μαχᾶν· ἔπιδε: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λύσιμα μάχιμα δ' ἔπιδε. Ὁ Hermann τέλεα δύας πελόμενά μοι λύσιμα· μάχαν δ' ἔπιδε, ὁ Paley τέλεα δέ πως, πελόμενά μοι λύσιμα· μάχαν δ' ἔπιδε, ὁ δὲ Weil λύσιμά μ' ἄχειμ' κατὰ Σχολ. «ἀντὶ τοῦ ἀτάραχα», ἑρμηνεύων: σωτηρίως (λύσιμα) καὶ γαληνίως ἔπιδέ με, ἤτοι δι' ἧς ὄψεως γαληνίζεις τὸν οὐρανὸν καὶ καταπαύεις τὰς θυέλλας, διάλυσον καὶ τὰς ἐπικειμένας ἡμῖν καταιγίδας τῶν κινδύνων.

820. φαιδροῖς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φιλεῖς ὁ Weil κατὰ τὸν ἐν τῇ ἀντιστροφῇ στίχ. 828. Ὁ Schütz μὴ φιλοῖς, ὁρῶν, ὁ Lachmann μὴ φίλοις ὁρῶν, ὁ Marckscheffel μὴ φίλως ὁρῶν, ὁ Hermann μὴ στέρξῃς ὁρῶν, ὁ Oberdick μὴ φαιδρῶς ὁρῶν.

824. Ὁ Oberdick Αἰγύπτου στυγνόν.

825. δύσοιστον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δύσφορον ὁ Hermann. Ὁ M. Schmidt ἄφερτον. — Ὁ Butler ἀρσενοπληθές.

827. Ὁ Hartung μάταισι πολυθόοις, ὁ Schwerdt μάταισιν ὀλεθρίοις, ὁ Peiper μάχαισι πολυρόθοις, ὁ Tucker ἀλαλαῖσι πολυθρόοις.

830. τί δ' ἄνευ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πιδανευ ὁ Robortelli.

831. θνατοῖσι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θνατοῖς ὁ Bothe.

832-848 προσένειμεν ἤδη ὁ Bamberger τοῖς καθ' ἕκαστον χορευταῖς. Ἐν τῇ πραγματείᾳ μου (Ueber die Technik und den Vortrag der Chorgesänge des Aeschylos) περιώρισα τὴν ἑκάστῳ χορευτῇ διανομὴν ἐν τοῖς μὴ ἀντιστροφικοῖς μέρεσιν. Ὁ Hermann ἀποκαθίστησιν ἐνταῦθα ἀντιστροφικὴν συμφωνίαν (835-840 = 841-848) γράφων: ὃ ὅ, ἃ ἅ, | ὁ δὲ μάρπτις ὁ νάϊος γάϊος. | ἠέ, ἠέ. | τῶν πρὸ σύ, μάρπτι, κάμνοις. | ὁσιόφρονα λύσιν καββασίαις ὀλω | λυῖα βόαμα φαίνω = ὁρῶ ὁρῶ, | τάδε φροίμι' ἐμῶν βιαίων πόνων. | ἠέ, ἠέ. | βαῖνε φυγᾷ πρὸς ἀλκάν. βλοσυρόφρονι χλιδᾷ δύσφορα ναῒ τάγγάϊ', ἄναξ, προτάσσου.

832. Ὁ M. Schmidt ὅρα ὅρα.

833. μάρπτις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μάρπις ὁ Turnèbe. Ὁ

κῶδιξ τοῦ Ἡσυχ. παρέχει μάρπτυς. Ὁ Hartung γράφει ἐνταῦθα μάρπτης καὶ 836 μάρπτα. Ὁ Μεδ. κῶδ. φέρει τὴν ἑξῆς διαίρεσιν: ὅδε μάρπτις | νάϊος | γάϊος.

836. Ὁ Μ παρέχει τῶν πρόμαρπτι. Ὁ Schwerdt τῶνδε πρό, ὁ Peiper τῶν ποτί.

837 κέ. ἰὼ ἐν ὀφθαλμοῖς κλίμακας ναίας ἰδοῦσα νῦν βοὰν ἀμφαίνω: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἰόφ | ὀμ | αὖθι κάκκας | νυ | δυΐαν βοᾶν ἀμφαίνω. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τοῦ παραδεδομένου κειμένου οὐδεὶς λόγος περὶ ἀσφαλοῦς διορθώσεως. Ἀντὶ τῶν ἐν τῷ κώδ. πρώτων λέξεων τίθησιν ὁ Schütz ὢὀπ ὂπ ὡς φωνὰς τῶν ἀποβαινόντων ἐρετῶν κατὰ Ἀριστοφ. Βατρ. 180 καὶ 208. Ἐν τῷ κάκκας παρέχει ὁ Μεδ. ἐν τοῖς Σχολ. τὴν γλῶσσαν κατακάσεις (ἀνθ' οὗ ὁ Victorius καταβάσεις). Ὁ Stanley γράφει καββὰς (καὶ ὁ Paley ἐν τῷ Σχολ. καταβάς), ὁ Peiper κακόβας κατὰ Ἡσύχ. «κακόβας· ἐπὶ κακῷ ἡβῶν» (ὁ Meineke ἥκων), ὁ Oberdick αὐτόθεν καββάσεις νῦν ἰδὼν βόαμα φαίνω, ἔνθα τὸ ἰδὼν εἶναι πλημμελές. — Ὁ Schwerdt ἀμβόαμα φαίνω, ὁ Peiper ἀνὰ βόαμα φαῖνε.

844. Ὁ Mangelsdorf αἰαῖ ἐέ. Πρβ. Ἐξηγ. σημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 950. κέ.

845. Ὁ Weil βᾶθι. — Ὁ Kock βαῖνε σύδην.

848. γᾶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γᾶι ὁ Peiper. Ὁ R. Ellis γάϊ ἄναξ.

850. Ὁ Heimsoeth ὅπως τάχος. Ὁ Hartung ὅπως ποδῶν ἔχετε.

851 κέ. ὀκνεῖν ὀκνεῖν τιλμὸν τιλμὸν καὶ στιγμὸν πολύαιμον φόνιόν τ' ἀποκοπὰν κρατός: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου: οὐκοῦν οὐκοῦν τιλμοὶ τιλμοὶ καὶ στιγμοὶ πολιαίμων φόνιος ἀποκοπὰ κρατός. Εἰς τὸ οὐκοῦν σημειοῦται ὁ Σχολ. «ἰδίως τοῦτο ἀντὶ τοῦ εἰ δὲ μή». Ἡ ἑρμηνεία αὕτη ἀποβλέπουσα οὐχὶ εἰς μόνον τὸ οὐκοῦν, ἀλλὰ καθόλου εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ χωρίου φαίνεται οὐχὶ πιθανή. Ὁ Hartung εἰ δ' οὖν, μένει τιλμὸς καὶ στιγμὸς πολυαίμων κτέ. Ὁ Weil στιγμοὶ πολύαιμοι φόνιός τ' ἀποκοπά.

855. ὀλοαὶ μέγ' ἐπ' ἄμαλα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὀλύμε-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ναι ὀλόμεν' ἐπαμίδα ὁ Hermann. Ὁ Burney σοῦσθ' ὀλόμεναι σοῦσθ' ὀλόμεν' ἐπ' ἀμίδ, ὁ Burges σοῦσθε σοῦσθ' ἐς λιμέν' ἀλίμενον ἐπ' ἀμίδ'.

856. εἶθ' ἀνὰ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M εὐθάνα ὁ Hermann.— πολύρυτον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πολύρρυτον ὁ Wellauer. Ὁ Weil πολυρύταν παραβάλλων ἀργυρορρύταν Ἕβρον Εὐριπ. Ἡρακλ. 386.

857. Ὁ Hartung ἁλμυρόεντα.

858. Ὁ Turnèbe θεσπεσίῳ, ὁ Στέφανος δεσποσύνῳ.

859. δόρει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δορὶ ὁ Hermann.

860 κέ. δίαιμόν σ' ἐς ἄμαλ' ἥσω σύδην ἀπιτέ'ἀπιτέα: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M αἵμονες ὡς ἐπάμιδα νσυδουπιατάπιτα ἑπόμενος ἐν τοῖς πλείστοις τῷ Weil γράψαντι: δίαιμόν σ' ἐς ἄμαλ' ἵζω σύδην· ἀπιτέ', ἀπιτέα. Ὁ Hermann αἵμον' ἴσως σέ γ' ἐπ' ἄμαλα ἥσει δουπίαν τἀπὶ γᾷ, ὁ Hartung αἵμον' ἴσως ἐπ' ἀμαλάδα σ' ἥσω δουρίπληκτον. Κατὰ τὸν Σχολ. «ᾑμαγμένον σε καθίζω» ἔγραψεν ὁ Turnèbe αἵμον' ἵζω σ' ἐπ' ἀμίδα, ὁ Paley αἵμον' ἔσω σέ γ' ἐπ' ἄμαλα, ὁ Ellis αἵμον' ἔσω σ' ἐπ' ἀμίδα ἥσω· δούπια τἀπιτᾷ. Ἄλλοτε εἴκασα αἵμον' ἔσας σ' ἐπ' ἄμαλ' ἥσω Κατάδουπα τἀπὶ γᾷ.

862 κέ. Τοὺς δύο τούτους στίχους προσεκόλλησεν ὁ Oberdick εἰς στίχ. 859. Ἀντὶ τούτου ὁ Weil τοὺς τοῦ κήρυκος λόγους 872-874 σὺ . . . ἀθέλεος τίθησι πρὸ στίχ. 870. Τῇ ἐκδοχῇ ταύτῃ ἐναντιοῦται, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς τέσσαρσι στροφαῖς ὁ χορὸς καὶ ὁ κῆρυξ ἔχουσιν ἀεὶ ἓν μέρος. —κελεύω βίας σε μεθέσθαι γλίχαρ, φρενὸς ἄταν: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κελεύω βίας μεθέσθαι ἴχαρ φρενί τ' ἄταν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Oberdick προτείναντος: κελεύω βίαν σε μεθέσθαι, ἴχαρ, φρενὸς ἄταν (φρενὸς ἄταν ἤδη ὁ Turnèbe). Τὸ γλίχαρ ἢ λίχαρ ἀπήτησεν ὁ Lobeck Ῥημ. σελ. 313 κατὰ τὸ Σχόλ. «ἐπιθυμίαν». Ὁ Hermann ὑπὲρ τοῦ παραδεδομένου ἴχαρ παρέθηκε μὲν Ἡσύχ. «ἰχανᾷ· ἐπιθυμεῖ» καὶ «ἰχανάαν· ἐπιθυμεῖν, γλίχεσθαι, θέλειν, ἥδεσθαι» καὶ ἄλλα μαρτύρια, ἀλλὰ τῇ γραφῇ γλίχαρ συνηγορεῖ καὶ ἡ χασμῳδία. Ὁ Hermann εἴκασεν: κε-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

λεύω βίᾳ μεθέσθαι σ' ἴχαρ, φρενὸς ἄφρονά τ' ἄγαν (ὁ M. Schmidt ἴχαρ, ἄφρονα φρεναπάταν), ὁ Hartung κελεύω βίας μεθέσθαι κἴσχειν φρενὸς ἄταν.

863 κέ. ἰὼ ἰώ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἰὼ ἰὸν ὁ Robortelli. Ὁ Turnèbe ἰὼ ἰοῦ, ὁ Hermann ἰού, ἰού. Ἀντὶ τοῦ ἕδρανα παρέχει ὁ Μ ἵδρανα. Ἄλλως τε οὐδεμία μεταβολὴ φαίνεται ἀναγκαία. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Σχολ. «μήποτε μετέχων τῆς τιμῆς ἐν τῇ πόλει τῶν εὐσεβῶν», καθ' ἣν οἱ προκείμενοι στίχοι θὰ ἀνῆκον τῷ χορῷ, κατάγεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Σχολ. ἐδέξατο τὸ ἀτίετ' ἀντὶ τοῦ ἀτίετε οὐχὶ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀτίετα. Ὁ H. Voss ἄπιθι πόλιν ἐς εὐσεβῶν, ὁ Boissonade ἄπιτ' ἀνὰ πόλιν εὐσεβῶν, ὁ Hermann ἀτίετος ἀνὰ πόλιν ἀσεβῶν προσνέμων ἐπίσης τὰς λέξεις τῷ χορῷ, ὁ Tucker Ἀργείαν πόλιν οὐ σέβω.

ῖ

866. ἴδοιμ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ειδοι (μετὰ ῑ ὕπερθεν τοῦ ει) ὁ Butler. Ὁ Blomfield μήποτ' ἴδοιμι πάλιν (καὶ 856 πουλύρυτον), ὁ E. A. F. Ahrens ἴδοι μ', ὁ Peiper ἴδοιν.

868 κέ. ἀεξόμενον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δεξόμενον ὁ Scaliger (δ' ἀεξόμενον ὁ Στέφανος). Ὁ Tournier ἀεξομένη ζώφυτος αἶα.—Ὁ Bamberger οἶδμα, ὁ Martin οἶσμα.—Ὁ Conington βοτοῖσι. Αἱ μεταβολαὶ αὗται φαίνονται περιτταί.

870 κέ. γεγείους ἔχω βαθυχαίους βάθρων, γέρον, ἕδρας: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄγειος ἐγὼ βαθυχαῖος βαθρείας βαθρείας γέρον ὑπολαμβάνων, ὅτι ἡ οὐδὲν σημαίνουσα λέξις (vox nihili) βαθρείας προέκυψεν ἐκ τοῦ βάθρων ἕδρας. Τὸ γέγειος ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου ἄγειος προέτεινεν ὁ Lobeck. Ὁ Schütz εἴκασεν: ἁγίας δ' ἔχω βαθυχαίους βαθρείας βαθρείας γέρον, ὁ Hermann: γεῖος ἔχω βαθυχάϊος βαθρείας, βαθρείας, γέρον, ὁ Weil ἔγγαιος ἔχω βαθυχαῖος βαθρείας βαθρείας (=βάθρα, βαθμίδας), γέρον ἐξηγούμενος, ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καθήμεναι παρθένοι λέγουσιν ἑαυτὰς οὐ μόνον εὐγενεῖς, ἀλλ', ὅπερ μεῖζον, καὶ γηγενεῖς. Ὁ Hartung οὐ γὰρ ἄτιμος ἐγὼ παρ' Ἀχαιοῖς βοηθείας (ἢ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

βραβείας). Ὁ Oberdick λατρείας, γέρον, βαθυχαῖος ἄμοιρος ἐγὼ βαρείας ἐννοῶν ἐν μὲν τῷ γέρον τὸν κήρυκα, ἐν δὲ τῷ λατρεία τὴν δουλείαν, εἰς ἣν μέλλουσι νὰ ἐμπέσωσιν αἱ Δαναΐδες. Ὁ Todt Ἀργεῖος (=Ἀργεία. οὕτως ἤδη ὁ Bothe) ἐγὼ βαθυχάϊος βαθρείας κατέχω, γέρον.

872. δ' ἐν ναΐ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δὲ ναὶ ὁ Burges καὶ ὁ Hermann.

875 κέ. βίᾳ βίᾳ φροῦδα βατέα βαθμίδων, ἀπάλαμα πρόκακα πρὶν παθεῖν: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M βίᾳ βίᾳ τε πολλᾷ φροῦδα βάτεα βαθυμιτροκακὰ παθῶν ὀλόμεναι παλάμαις ὑπολαμβάνων τὸ ὀλόμεναι παλάμαις ὡς γλώσσημα τοῦ παρανοηθέντος ἀπάλαμα. Ἤδη ὁ Weil βίᾳ βίᾳ ἀντὶ τοῦ ἀδυνάτου βίᾳ βίᾳ τε πολλᾷ, ὁ Enger βατέα βαθμίδων πρόκακα, ὁ Peiper ἀποφαίνει τὸ ὀλόμεναι παλάμαις ὡς γλώσσημα τοῦ δυσπαλάμως 879. Ὁ Hermann βία βία. φροῦδα πολέα βᾶθί μοι, πρόκακα πάθε' ὀλόμενε παλάμαις, ἅπερ προσνέμων τῷ χορῷ λέγει: βάτεαι est βᾶτε, pluralis explicandi causa ad βᾶθι adscriptus, cum præco haec dicere credebatur. Longe, inquit chorus, abscede a me; pessima mala patere perdite ob conatus tuos. Ὁ Paley βίᾳ βίᾳ· βᾶθι, πρόκακα μὴ παθεῖν ὀλομένα παλάμαις ἐμαῖς, ὁ Weil πρόκακα πάθε' ὀλόμεναι παλάμαις ἐμαῖς, ἅπερ ὑπολαμβάνει λεχθέντα, ὡς Προμ. 584 τίνος ἀμπλακίας ποινὰς ὀλέκῃ. Ὁ Heath βᾶτ' ἐπὶ βᾶριν πρὶν κακοπαθεῖν, ὁ Schütz βᾶτ' ἐπ' ἀμάδα πρὶν κακοπαθεῖν, ὁ E. A. J. Ahrens βάτε ναὶ βάθ' ἀλὶ πρὶν κακὰ παθεῖν, ὁ Tucker κατάβα σύ, μή τι κακὸν πάθῃς ἑλκομένα παλάμαις ἐμαῖς.

879. εἰ γὰρ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M καὶ γὰρ ὁ Heath. Ὁ Weil αἲ γὰρ ὁμηρικῶς.—σαλεύου ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὄλοιο, διότι ἡ εὐχὴ μόνον εἰς τὸ παρελθὸν δύναται νὰ ἀναφέρηται. Ὁ Heimsoeth σὺν παλάμαις διώλου παραβάλλων Σχολ. «ὄλοιο οὖν σὺν ταῖς σαῖς μηχαναῖς», ὁ Weil δυσπάλαμος σύ γ' ὤλου.

880. ἀλίρρυτον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἀλλίρυτον ὁ Robortelli.

882. πολύψαμμον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πολυψάμαθον ὁ Emperius.

883. ἀερίαις ἐν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὐρείαις εἰν ὁ Hartung (ἀερίαισιν ὁ Hermann). Ὁ Lobeck ἀραιαῖς, ὁ Burges εὐρυχόροισιν, ὁ Bothe οὐρίαις ἐν (ἐναντίον τῆς ἐννοίας), ὁ Bamberger ἀγρίαις ἐν, ὁ Badham Συρίαισιν, ὁ Peiper εὐρόαισιν ἐν. — Ὁ Blaydes ἀκταῖς ἀντὶ αὔραις.

884 - 886 ἐναλλάσσει ὁ Oberdick πρὸς 893 - 895, ἵνα οὕτω τὸ κάλει θεοὺς ἀναφέρηται εἰς 890 - 892. Ἡ εἰκασία αὕτη εἶναι λίαν εὔστοχος, πλὴν ὅτι 896 προσκολλᾶται βέλτιον εἰς 895 ἢ εἰς 884 - 886.

886. ἀχοῦσα καὶ πικρότερον οἰζύος νόμον: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἴυζε καὶ βόα πικρότερ' ἀχέων οἰζύος ὄνομ' ἔχων κατὰ τὸν Hermann, ὅστις ἐξαλείφων τὸ ἴυζε καὶ βόα ὡς ἐπανάληψιν τοῦ ἴυζε καὶ λάκαζε (884) ἔγραψε: χέουσα καὶ πικρότερον οἰζύος νόμον, καὶ κατὰ τὸν H. Voss, ὅστις εἴκασε ἴυζ' ἀχοῦσα πικρότερ' οἰζυρᾷ βοῇ. Τὰς λέξεις ἴυζε καὶ ἤθελεν ἤδη ὁ Burney νὰ ἐξαλείψῃ. Ὁ Emperius ἴυζε καὶ πικρότερον οἰζύος νόμον, ὁ Hartung ἠχοῦσα καὶ πικρότερον οἰζύος νόμον, ὁ Enger καίπερ χέουσα πικρότερ' οἰζύος νόμον, ὁ Weil πρὸς ταῦτα πικρότερ' οἰζύος νόμον χέον.

887. Ὁ Μ παρέχει οἶ πεντάκις.

888 κέ. λύμας εἰς σὺ πρὸ γᾶς ὑλακτῶν: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λυμασις ὑπρογασυλάσκοι. Τὸ λύμας εἰς ἔλαβεν ὁ Dindorf ἐκ τοῦ Σχολ., τὸ σὺ πρὸ γᾶς εὗρεν ὁ Hermann, τὸ δὲ ὑλάσκων, ἀνθ' οὗ ἔθηκα ὑλακτῶν, ὁ Enger. — περίχαυνα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ περιχαμπτὰ ὁ Enger. Ὁ Hermann λυμανθεὶς σὺ πρὸ γᾶς ὑλάσκοις περίκομπα, ὁ Schwerdt λύμας εἰς σὺ πρόπασι λάσκων περιχανδὰ βρυάζεις, ὁ Todt λύμας εἰς πρὸ γένους ὑλάσκων περίκομπα φλυαρεῖς.

890 κέ. ὃς ἐπωπᾷ δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὃς ἐρωτᾷς ὁ Martin (ἐπωπᾷ σ' ἤδη ὁ Emperius). Ὁ Scaliger ὁ δ' ἔρως γᾶς, ὁ H. Voss βλοσυρώπας, ὁ Hermann ὁ δὲ βώτας, ὁ μέγας Νεῖλος, ὁ Paley ὅ σε θρέψας, ὁ Peiper ὁ σαρώτας, ὁ Heimsoeth ὁ δ' ἐπωπάς, ὁ Tucker ὁ δὲ πέμψας, ὁ Todt εὐρώτας. — ὁ Pearson ἐπιτρίψειεν. — ἄλαστον:

ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἄιστον, διότι ἡ προληπτικὴ τοῦ ἄϊστον χρῆσις δὲν ἁρμόζει ἐνταῦθα. Ὁ Hermann γράφων τὸ οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἁπαντῶν ἄοιστον σημειοῦται: poterat id sane ἄφερτον dicere vel ponere ἄλαστον. Ὁ Schoene ἄπαυστον, ὁ Heimsoeth ἀθέμιστον (καὶ ἀποτρέψει'), ὁ Peiper ἐναίσιον.

893. ἀμφίστροφον: κατὰ τὸν Σχολ. καὶ τὸ Ἐτυμ. Γουδ. σελ. 104, 42 ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀντίστροφον ὁ Porson.

894. ὅσον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὅρον ὁ Robortellus.—τις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τι ὁ Turnèbe. Ὁ Hartung μηδ' ἔτι σχολάζετε.

895. Ὁ Stanley γὰρ οὕτω, ὁ Burges γὰρ οὔ του, ὁ Hartung γὰρ οὐδέν, ὁ Martin γὰρ οὖλον, ὁ Schwerdt γὰρ οὔτι, οὐχὶ ἀστόχως, ὁ Tucker γὰρ αὕτη. — οὐδάμ' ἄζεται ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὐ δαμάζεται ὁ Pauw.

896 κέ. βρέτεος ἄρος ἄτα: κατὰ τὸν Σχολ. καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημειώσεσι παρατεθὲν χωρίον τοῦ Εὐσταθίου ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βροτιοσα ροσαται ὁ Abresch. — μάλα δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μαλδα ὁ Bothe. Ὁ Bamberger βρέτεος (ἢ βρετῶν) ἄρος ματᾷ, ὁ Enger βρέτους ἄρος ματᾷ μάλα, ὁ Oberdick βρετέων ἄρος ματᾷ· μάλα δ', ὁ Heath ἄλα δ' ἄγει μ', ὁ Burges ἄλαδ' ἄγει μ'.

899. Ὁ Hermann νόαρ νόαρ.

900 καὶ 910. ὀτοτοτοῖ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὀτοτοτοτοῖ ὁ Schütz.

901 καὶ 911. Ὁ Weil βύαν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ βοᾶν, λέγων: Requiritur nomen substantivum quo referatur φοβερόν, id genus qualia sunt ὄναρ ἄραχνος ὄφις ἔχιδνα. Ὁ Oberdick βόαν (=κεκράκτην). Ἀλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Λουκιανοῦ, Λαπιθ. 12, ὅπερ μνημονεύει ὁ Oberdick ὑπὲρ τῆς γραφῆς αὐτοῦ, γραπτέον οὐχὶ βόην, ἀλλὰ βοὴν ἀγαθόν, καθὰ μηνύει καὶ τὸ ἀτεχνῶς. Ὁ Hermann βοᾷ. Ἄλλοτε εἴκασα κόβαλον.

903 καὶ 913. ὦ πᾶ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὦ βᾶ ὁ Pauw κατὰ τὸν Σχολ. Ὁ Valckenaer ὦ παῖ Γᾶς, πᾶ Ζεῦ, ὁ Huschke ὦ μᾶ (οὕτως ἤδη ὁ Turnèbe) Γᾶ, πᾶ Ζεῦ, ὁ H. L. Ahrens (Dial. τόμ. 2 σελ. 567) ὦ Βαγαῖε Μαζεῦ ἢ ὦ Βαγαῖε πᾶ Ζεῦ. Οἱ διατηροῦντες τὴν γραφὴν βᾶ, ἐκλαμβάνουσιν αὐτὸ ὡς

ἀποκεκομμένον τύπον τοῦ βασιλεῦ. Πρβ. Lobeck Paralip. σελ. 78. Τοὐναντίον ἀναγινώσκεται παρ' Ἀρκαδίῳ σελ. 125, 14 βᾶς, πᾶς πᾶ, ὁ πατήρ.

905. ἐγήρασ' ἐν τροφῇ ὁ Blaydes.

906. μαιμᾶ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μαι μαι ὁ Robortelli, μαργᾷ ὁ Blaydes. Τὸ μετὰ τὸ πέλας χάσμα διεῖδεν ὁ Hermann.— δίπος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δίπους ὁ Weil.

907-909. ὥς μέ τις πόδα δακοῦσ' ἔχει: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὥς με τί ποτ' ἓν δακοσάχ ὁ Kruse. Ὁ Victorius ὥς με τίποτ' ἐνδακοῦσα, ὁ Schütz ὥς με μέτεισι πόδ' ἐνδακών, ὁ Butler ὡς μέτεισι πόδ' ἐνδακοῦσα, ὁ Paley ἄλλοτε καὶ ὁ Hermann ὥς με τις πόδ' ἐνδακοῦσ' ἔχει, ὁ Paley νῦν ὥς μέ τις πόδα δάκνουσ' ἔχει, ὁ Weil ὥς μέ τις ποτιδακοῦσ' ἔχει.

916. πρόμοι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πρόμνοι ὁ Stanley.

917 κέ. (920 κέ.) ἐναλλάσσει ὁ Heath πρὸς 920 κέ. (917 κέ.), ἵνα προσκτήσηται ἀναφορὰν τοῦ ἄνακτας (917) πρὸς τὸ ἄναξ (919). Εἰ καὶ τὸ ἄνακτας δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ πόλεως ἀγοὶ πρό μοι, ἀλλ' ὅμως ἡ εἰκασία εἶναι λίαν πιθανή.

918 (921). θαρσεῖτ'· οὐκ ἐρεῖτ' ἀναρχίαν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θάρσει τοῦ χερεῖ ταναρχίαν ὁ Robortellus.

919. διωλόμεσθ'· ἄελπτ', ἄναξ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ διωλόμεσθα ἑπτάναξ ὁ Robortellus. Ὁ H. L. Ahrens ἄεπτ'. Πρβ. ἀπόσπ. 213 καὶ Ἀγ. 147.

921 (918). οὐκ ἀκούετ' ὀξύ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὐ κακοῦ ἔξυ ὁ Porson (ὁ Schütz οὐκ ἀκούεις ὀξύ). Ὁ Feder οὐκ ἀκούειν ἀξιοῦτ', ὁ Peiper οὐκ ἀκουάζεσθε τῶν.

922. ἐκ τίνος: ἀνώνυμος ἐν τῷ Classical Journal τόμ. 7 σελ. 159. Ὁ Burges κἀπὸ τοῦ φρονήματος.

925. ὧν δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δ' ὧν ὁ Porson.

926. ὤρθωσας φρενί: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὤρθωσα φρενεί ὁ Robortelli. Ὁ Tucker ὀρθώσας φανεῖ, ἄνευ ἀνάγκης.

927. Ὁ Hermann τῶνδέ μοι.

928. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον δεχόμενος ὁ Hermann ὅτι ἐξέπεσον δύο στίχοι, γράφει: respondere debebat praeco «quomodo non? nemini enim iniuriam facis». Tum regem di-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

cere oportebat: «at has virgines vi abducere conaris». Αἱ ἔννοιαι αὗται ἐξάγονται ἀφ' ἑαυτῶν. — ξένος μὲν ὢν σὺ ὁ Blaydes.

929. τἄμ' ὀλωλόθ' εὑρίσκων ἄγω: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τἀπολωλόθ' εὑρίσκων ἐγώ ὁ Porson. Ὁ Valckenaer τἀπολωλόθ' εὑρίσκων ἔχω, ὁ Hartung εἴ γ' εὑρὼν ἄγω.

930. προξένοις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προσξένοις ὁ Victorius. Ὁ Burges ποίοις τάδ' εἰπὼν ἢ ποίοις πεποιθώς.

931. Ὁ Wilamowitz προξένων. Διὰ τῆς εἰκασίας ταύτης θὰ διεστρέφετο ἡ ἔννοια, διότι ὁ Ἑρμῆς θὰ ἀνῆκεν εἰς τοὺς προξένους.

933. Ὁ Burges σεβίζομεν. Πρβ. 822, Χο. 911.

934. κλύω: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κάτω ὁ Robortelli.

935. Ὁ Tyrwhitt οὔτις. Ἐν τῷ οὔτις τάσδε μὴ 'ξαιρήσεται ἤδη ὁ μέλλων καθίσταται ὕποπτος. Καὶ ἠδύνατό τις μὲν νὰ γράψῃ οὔτις τάσδε μ' ἐξαιρήσεται, καθὰ εἴκασεν ὁ Boissonade ἤ τις τάσδε μ', ὁ Tournier ἤ τις τάσδε μ' ἐξαιρήσεται, ὁ Tucker μάθοιμ' ἂν εἴ τις τάσδε μ' ἐξαιρήσεται παραβάλλων Εὐρ. Ἀνδρομ. 715 ὡς ἂν ἐκμάθω εἴ τίς με λύειν τῆσδε κωλύσει χέρας. Ἀλλὰ τὸ παραδεδομένον κείμενον ἔχει κάλλιστα. Videtur ille, λέγει ὁ Hermann, nonnihil territus increpatione regis iam minus confidenter loqui. Ὁ H. Stadtmüller αἰνοῖμ' ἄν.

οι

936. Ὁ Μ παρέχει κλάεις (μετὰ οι ὕπερθεν τοῦ ει ὑπὸ δευτέρας χειρός), κλαίοις ὁ Robortelli.— οὐ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὐδὲ ὁ Robortelli. Ὁ Wellauer οὐδ' ἂν ἐς μακράν.

939. λέγοιμ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λέγοις ὁ Heath.

942 Ὁ Μ παρέχει ἀπαγγέλειν.

944. Ὁ Μ ἐκ πρώτης χειρὸς ἥκοιν, ἐκ δὲ δευτέρας, ὡς φαίνεται, ἥκειν.

945-948 ἤθελεν ὁ Schütz νὰ ἐμβάλῃ πρὸ τοῦ στίχου 961. Συνήθως οἱ ἐκδόται ἐμβάλλουσιν αὐτοὺς σὺν τῷ Burges καὶ Hermann μεταξὺ 961 καὶ 962 παραδεχόμενοι πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτοὺς χάσμα (ὁ Hermann γράφει ἐν στίχ. 961: εἴ σοι τόδ' ἡδὺ πόλεμον αἵρεσθαι νέον). Μεταξὺ 961 καὶ 962 εἶναι οἱ στίχοι παντάπασιν περιττοί. Ἄλλοτε ἀπέφηνα αὐτοὺς νόθους,

διότι ὁ βασιλεὺς δὲν ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἀπειλήν. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀπόκρισις φαίνεται ὅτι ἐξέπεσε μετὰ στίχ. 952.

946. Ὁ Tucker βλάβη. Ὁ H. Stadtmüller εἰκάζει βραβεὺς ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου Ἄρης.

948. Ὁ Πλούταρχος π. πολυπραγμ. σελ. 517 F καὶ π. τ. προσώπου τ. σελήν. σελ. 937 F παρέχει βίων. Ἀλλ' ὅμως δικαίως ὁ Porson ἐν Εὐρ. Μηδ. 139 ὑπολαμβάνει τὸ βίου κρεῖσσον. Συνήθως ὑπὲρ τοῦ βίων μνημονεύουσιν ἀπόσπ. 350, 2, ἔνθα ὅμως ἀναγνωστέον βίου ἀντὶ βίους.

950. εἴσει σύ τ' αὐτὸς χοί: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εἰσθιγαυτος χοιϊ (ἐν τῇ ὤᾳ ὑπὸ δευτέρας χειρός: ἴσως γ' αὐτὸς χ' οἱ ξυνέμ) ὁ Bothe. Ὁ H. Voss ἴσως ἂν αὐτὸς καὶ ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχ. μάθοις.

952 λόγος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λόγοις ὁ Turnèbe. Ὁ H. Stadtmüller εὐμενὴς ἀντὶ εὐσεβής, οὐχὶ ἀπιθάνως.

955. τῶνδ' ἐφήλωται τορῶς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τῶνδε φιλωταὶ τορῶ ὁ Turnèbe.

953. ἐκ γνώμης μιᾶς εἰκάζει ὁ Todt.

956. Ὁ Herwerden ὥστ' ἔχειν.—Ὁ Meineke ἀραρότα ἄνευ ἀνάγκης.

961. ἔοιγμεν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἴσθι μὲν τάδ' καὶ ἀρεῖσθαι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἔρισθε, διορθωθέντος εἰς ἔρεισθε, ὁ Cobet (ὁ Porson αἵρεσθαι). Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς 344. Μετὰ τὴν ἐξαίρετον ταύτην διόρθωσιν καθίστανται περιτταὶ αἱ εἰκασίαι ἑτέρων, οἷον τοῦ Pauw τάδ' ἴσθι γ' ἤδη, ἀνωνύμου τινὸς ἤδη σάφ' ἴσθι, τοῦ Bothe ἴσθ' οὖν τάδ' ἤδη, τοῦ Tittler ἤδη τάδ', ἴσθι, τοῦ H. Stadtmüller σθένει τάδ' ἤδη.

965 φίλαις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φίλοις ὁ Schütz. Ἀναντιρρήτως δύνανται μόνον αἱ θεράπαιναι νὰ σημαίνωνται. Ἡ ἔνοπλος ἀκολουθία τοῦ Δαναοῦ μνημονεύεται τὸ πρῶτον 996, τὸ δὲ ἐπίθετον φίλοις δὲν θὰ ἥρμοζεν εἰς ἀνδρικὴν ἀκολουθίαν.

966. θάρσος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θράσος ἔθηκα ἐγώ. Πρβ. Σχολ. εἰς Ἀπολλ. Ῥ. 2, 77 «θάρσος θράσους διαφέρει· θάρσος γὰρ τὸ εὔλογον, θράσος δὲ τὸ μετὰ ἰταμότητος». Μόνον τοῦ μέτρου χάριν, ὡς ἔμπροσθεν 514, δὲν τηρεῖται παρ' Αἰσχύλῳ ὁ κανὼν οὗτος.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

969. Ἐν τῷ Μ τὸ δεδωμάτομαι διωρθώθη ὑπὸ νεωτάτης χειρὸς εἰς δεδωμάτωμαι.

970. ἔνθ' ὕμιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὐθυμεῖν ὁ Kirchhoff. Ὁ Turnèbe εὔθυμον, ὁ Stanley εἰ θυμός ἢ ἕτοιμον, ὁ Martin ἔν θ' ὑμῖν. — εὐτύκους ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐντυχούσῃ ὁ Porson. — δόμους ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δόμοις ὁ Turnèbe.

972. Ὁ Μ παρέχει μονορύθμους.

974. Ὁ Schütz πλείσταισι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πάρεστι, ὁ Burges ἄτρεστα, ὁ Hermann ἀτρεστί, ὁ Tucker ἀπρατί. — λωτίσασθε ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λωτίσασθαι ὁ Canter.

976. Ὁ Ζάκας: τίνας τῶν κυριωτέρους.— Ὁ Todt κυριώτερον.— Ὁ Schwerdt νέμεις.

977. ἀγαθοῖσι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀγαθοῖς ὁ Porson.

980 κἑ. Ὁ Freericks: πατέρ' εὔθαρσῆ | Δαναόν, πρόνοον βούλαρχον |, ὁ Todt ὁμοίως, πλὴν ὅτι γράφει πρόνοον στασίαρχον.

983. Ὁ Hartung τίς τόπος, ὁ Schwerdt κεῖ τόπος, ὁ Todt κεῖ πόλις.— Ὁ Burges πᾶς τις ἐνίπτειν.

985. εὔτυκος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὔτυκτος ὁ Spanheim. Ὁ Burges εὔτροχος.

986. Οἱ στίχοι 986-990 προσνέμονται ὑπὸ πλείστων καὶ ὑπὸ τοῦ Hermann τῷ βασιλεῖ, ἕως ὁ Klausen (Hallische Litt. Zeit. 1830 σελ. 463) ἀπέδωκεν αὐτοὺς τῷ χορῷ. Ὁ Hermann σὺν τῷ Wellauer ὑπολαμβάνει, ὅτι ἐξέπεσεν ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως, παραδεχόμενος, ἵνα καταστήσῃ τὸ δεύτερον σύστημα ὅμοιον τῷ πρώτῳ, τὴν ἐκβολὴν τριῶν ἀναπαιστικῶν διμέτρων. Ἤδη ἡ προσαγόρευσις φίλαι δμωίδες μηνύει, ὅτι οἱ στίχοι δὲν δύνανται νὰ ἀνήκωσι τῷ βασιλεῖ. Καὶ γράφει μὲν ὁ Hermann σὺν τῷ Geel: φίλαι, δμωίδας οὕτως, ἀλλὰ θὰ ἦτο παράδοξον, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίνετο ἐν ἀναπαίστοις, ἐν δὲ τῇ ἀπελεύσει θὰ συνήντα τῷ Δαναῷ.— Ὁ H. Voss σὺν δ'.

987. Ὁ Wellauer τῶν ἐν χώρῳ, ὁ Hermann τῶν ἐγχώρων, ὁ Ζάκας ἐγχώρων. — Ἐν ᾧ ὁ Wellauer τίθησι χάσμα μετὰ τὸν στίχον τοῦτον, ὁ Weil ὑπολαμβάνει, ὅτι ἐξέπεσον λέξεις μεταξὺ τοῦ λαῶν καὶ τοῦ ἐν χώρῳ.

994. Ὁ Hermann καί μοι καὶ ἐκγενεῖς, ἐν τῷ ἑπομένῳ

στίχῳ: μάλ' οὐ πικρῶς.. αὐτανεψίους.— ἐγγενεῖς ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐκτενεῖς ὁ Heath.

995. φίλους παρέχει ὁ codex Guelferb., ὁ Μ φίλου (ως) μετὰ ἄνω τοῦ ου γεγραμμένου ως. — αὐτανεψίοις ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἀτανεψίους ὁ Scaliger.

996 ἐμοὶ δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐμοὺς, ἐν ᾧ τὸ ς μετεβλήθη εἰς δ', ὁ Stanley. Ὁ Paley κεδνοὺς δ'.

998. Ὁ Weil μηδ' ἐξ ἀέλπτων, ὁ Paley καὶ μὴ ἐξ ἀέλπτων, ὁ R. Ellis καὶ μὴ 'π' ἀέλπτοις. Πρβ. σημ. εἰς 999. — δορικανεῖ μόρῳ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δόρυκ' ἀνημέρωι ὁ Porson.

999. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ἔθηκα χάσμα. Ἤδη ὁ Paley δεξάμενος χάσμα ἀνεπλήρωσεν: μήτ' ἐν ξένοισιν αὐτὸς οἰκοίην μόνος. Ἡ ἔννοια ὅμως αὕτη εἶναι περιττή. Ἡ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ἐνταῦθα χάσματος καὶ οὐχὶ τῆς τοῦ κειμένου θεραπείας διὰ μεταβολῆς τοῦ μήτε ἐν στίχ. 998 ἐξάγεται ἐκ τούτου, ὅτι ἐλλείπει ἡ ἐν ταῖς ἐξηγ. σημειώσεσιν ὑποδηλωθεῖσα ἔννοια.

1000 κέ. τοιῶνδέ μου τυχόντος εἰκάζει ὁ Schütz.—εὔπρεμνον ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὐπρυμνῆ. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ καὶ εὐπρέμνην (ὁ Heath εὐπρεμνῆ). Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς Ἑ. ἐ. Θ. 754.—Προσέτι δὲ παρέχει ὁ Μ σέβεσθαι, ὅπερ ἐν τῷ cod. Guelf. διώρθωται εἰς σέβεσθε. Πρβ. λωτίσασθαι 974. — Ὁ Stanley τυγχάνοντος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τυγχάνοντας, ὅπερ ἀποδεχόμενος ὁ Enger γράφει προσέτι: εὖ πρέπει φρενὸς χάριν σέβεσθαι. Ὁ Hermann εἰκάζει: τοιῶνδε τυγχάνοντας ἐν πρύμνῃ (οὕτως ἤδη ὁ Valckenaer) φρενὸς (in intimo animo) χάριν σέβεσθαι τιμιωτέραν θέμις (ὁ Schwerdt λέγω, ὁ Heimsoeth χρεὼν ἢ πρέπει). Ἀλλ' ὅμως ἐν πρύμνῃ φρενὸς δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ πρῴρα καρδίας Χο. 390, διότι αὐτόθι τὸ ἅπται καθίστησι ῥᾳδίαν τὴν εἰκονικὴν ῥῆσιν τοῦ πρῴρα, ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἡ ἐξάλειψις τοῦ ἐμοῦ (1001) εἶναι οὐ μόνον αὐθαίρετος, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐννοίᾳ βλαβερά. Ὁ Hartung: εὖ πρύμνην χθονὸς χρεὼν σέβεσθαι, ἀπιθάνως καὶ οὐχὶ κατὰ πάντα νοητῶς. Ὁ Paley παραδεχόμενος χάσμα γράφει: τοιῶνδε τυγχάνοντα πρευμενῆ φρενὸς ⟨εὔνοιαν ἀεὶ δεῖ

διὰ μνήμης ἔχειν, ὑμᾶς δὲ πάσας, παῖδες, αἰδοίων τρόπων〉 χάριν σέβεσθαι τιμιωτέραν βίου (βίου ἤδη ὁ Geel).

1002. ταῦθ' ἅμ' ἐγγράψασθε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ταῦτα μὲν γράψεσθε ὁ Hermann. Ὁ Burges ταῦτα νῷ 'γγράψεσθε, ὁ H. L. Ahrens ταῦτα μὴν γράψασθε, ὁ Hartung ταῦτά μοι γράψεσθε, ὁ Tucker ταῦτ' ἐπεγγράψεσθε.

1004. Ὁ Μ παρέχει ὅμιλος μετὰ ν ὕπερθεν τοῦ ς.—ἐξελέγχεσθαι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ὡς ἐλέγχεσθαι ὁ Heimsoeth. Ὁ Hartung δεῖν ἐλέγχεσθαι, ὁ Martin ὄψ' ἐλέγχεσθαι, ὁ Schwerdt ἀγνὼς ὅμιλος ὡς ἐλέγχεται. Ἀντὶ τούτου ὁ Kayser δέχεται μετὰ τὸν ἡγούμενον στίχον χάσμα, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Weil ἀναπληρῶν: πεῖραν μὲν οὔτις προσμένει τῶν δρωμένων.

1005. εὔτυκον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ εὔτυχον ὁ Spanheim, εὔτροχον ὁ Burges.

1007. Ὁ Hartung ὑμῖν δ' ἐπαινῶ. Ἴσως γραπτέον μᾶλλον Χο. 579 ὑμᾶς ἐπαινῶ.

1009. Ὁ Tucker πέπειρ' ὀπώρα.

1010. θεοί σφε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θῆρες δὲ ὁ Martin (θεοὶ ἤδη ὁ Jacob). Ὁ Wieseler θήραις, ὁ Hermann θήραις δὲ κηραίνουσί νιν βροτοί, ὁ H. Stadtmüller θέρος ἀντὶ τοῦ θῆρες λέγων, ὅτι εἰς ἐξήγησιν τοῦ θέρος συντελοῦσιν αἱ λέξεις: καρπώμαθ' ἃ στάζοντα κηρύσσει Κύπρις. — Ὁ Μ ἀντὶ τοῦ τί μήν; παρέχει τιμήν. Ὁ Burges βροτοὶ τί νιν.

1011. πεδοστιβῆ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ παιδοστιβῆ ὁ Robortelli.

1012. Ὁ Auratus καρπώματ' ἀκμάζοντα, ὁ Tucker καὶ σώματα στάζοντα.—ἄωρα κωλύουσα λωτίζειν ἔρον: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ καλωρα κωλύουσαν θωσμένην (μετὰ ειν ἄνω τοῦ ην) ἐρῶ, εἰκάσας ἄλλοτε κωλύουσα προυσελεῖν. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ καί: κωλύουσ' ἀπανθίζειν. Ὁ Hermann γράφων: 〈καὶ νηκτὰ πάντως ἐστὶν ἁρπάζοντ' ἰδεῖν〉 καρπώμαθ' ἃ στάζοντα κηρύσσει Κύπρις κἄωρα (κἄωρα ἤδη ὁ Stanley) κωλύουσά θ' ὡς μένειν

ὅρῳ ἑρμηνεύει: etiam bestiae et pennigerae et in solo incedentes et natantes videas fructum captare, quem emergentem Venus nuntiat etiam immaturam et arcens ut maneant intra terminum, h. e. ne mares citius quam naturae lex permittat fructu potiantur. Arcere dicitur Venus congressum, quia etiam bestiae feminae, cum nondum maturae sunt, marem admittere detrectant. Ὁ Martin κἄωρα λωτίζουσιν (ἢ λωτίζοιντ' ἂν) οἷς μέμην' ἔρως, ὁ Paley ⟨νέων δ' ἔτ' οὐσῶν ἁρπαγαῖσιν ἥδεται⟩ κἄωρα κωλύουσα προσμένειν θέρος, ὁ Weil ὥραν (=κάλλος) κολούει κἄνθος οὐ μένειν ἐᾷ.

1017. Ὁ Tournier μὴ προώμεθ', εὐστόχως, πλὴν ὅτι τὸ προΐεσθαι φαίνεται ὂν ἧττον ποιητικὴ λέξις. Ὁ Newman μὴ λαθώμεθ'.

1018. οὕνεκ' ἠρόθη: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οὖν ἐκληρώθη (ἤτοι ΟΥΝΕΚΛΗΡΟΘΗ) ὁ Heath.

1020. οἴκησις: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ οἰκήσεις ὁ Robortelli.

1021. Ὁ Kirchhoff ὑπολαμβάνει τὸν στίχον νόθον, ὡς φαίνεται, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου. — Ὁ Burges χἠ πόλις.

1022. λάτρων: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ λατρῶν ὁ Hermann. Ὁ Hartung λεῶν.

1026. Ὁ Μ παρέχει οὕνεκ'. Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς 486.

1029. Ὁ Burney διένειμε τὸ χορικὸν ᾆσμα εἰς ἡμιχόρια, διαδεχόμενα ἄλληλα στίχ. 1033, 1037, 1041, 1045, 1049, 1054, 1058, 1063, 1065, 1067, 1068, 1071, 1072, 1079. Πρῶτος ὁ G. C. W. Schneider διενοήθη δύο χοροὺς ἀπονέμων 1029-1036, 1045-1048, 1054-1057, 1063 κέ., 1067, 1070, 1072 ταῖς Δαναΐσιν, τὰ δὲ λοιπὰ ταῖς Θεραπαίναις. Ὁ Boeckh ἀποφήνας τὸν χορὸν συγκείμενον ἐξ 9 Δαναΐδων καὶ 6 Θεραπαινῶν ἀπένειμεν 1029-1032 τῇ ἡγεμόνι τῶν Δαναΐδων, 1033-1036 μιᾷ Δαναΐδι ὡς ἡγεμόνι τῶν Θεραπαινῶν, τοὺς δὲ στίχους 1037-1072 ἐποίησε τὰς καθ' ἑκάστην Δαναΐδας καὶ Θεραπαίνας ἀπαγγελλούσας ἐναλλὰξ (1041, 1045, 1049, 1054, 1058, 1063, 1065, 1067, 1068, 1070, 1071, 1072). Πλὴν δὲ τούτων στίχ. 1073-1078 ἀπένειμε τῷ ἡμιχορίῳ τῶν Δαναΐδων, 1079-1084 τῷ ἡμιχορίῳ τῶν Θεραπαι-

νῶν, εἰ καὶ ἐνδέχεται 1073-1084 νὰ ἀπηγγέλθησαν ὑπὸ σύμπαντος τοῦ ἡνωμένου χοροῦ τῶν Δαναΐδων καὶ Θεραπαινῶν. Ὁ Alberti (de Aesch. choro Suppl. 1841) ἀποδεχόμενος χορὸν 15 Δαναΐδων καὶ 15 Θεραπαινῶν διανέμει τὴν πρώτην στροφήν, τὴν δευτέραν ἀντιστροφήν, εἶτα 1063 κέ., 1066, 1068 κέ., 1071 τῷ ἡμιχορίῳ τῶν διαδεχομένων ἀλλήλας Δαναΐδων, 1073-1078 σύμπαντι τῷ χορῷ τῶν Δαναΐδων, τὰ λοιπὰ τοῖς διαδεχομένοις ἄλληλα ἡμιχορίοις, 1079-1084 σύμπαντι τῷ χορῷ τῶν Θεραπαινῶν. Ὁ Hermann ἀποκλείων τοῦ ᾄσματος τὰς θεραπαίνας σημειοῦται εἰς 1033 ὑποδέξασθε δ' ὀπαδοὶ μέλος: sese compellant hortanturque ut sociae (ὀπαδοὶ ἐκλαμβάνεται ὡς ὀνομαστική) in eandem sententiam canant quam prioris hemichorii virgines praeierant, Argivorum iam deos colendos esse. Τὰ ἡμιχόρια διαδέχονται κατὰ τὸν Hermann ἄλληλα 1033, 1037, 1041, 1045, 1049, 1054, 1058, 1073, 1079, τὸ μεταξὺ κείμενον μέρος 1063-1071 προσνέμεται τοῖς διαδεχομένοις ἀλλήλους ἡγεμόσι τῶν ἡμιχορίων (1063 κέ.,1065, 1066, 1067, 1068 κέ.,1070, 1071, 1072). Τῇ διαιρέσει ταύτῃ ἐναντιοῦται, ὅτι τὸ δεύτερον ἡμιχόριον ἄρχεται διὰ τοῦ: ὑποδέξασθε δ' ὀπαδοὶ μέλος, μᾶλλον δὲ ὤφειλε νὰ κατέληγε τὸ πρῶτον ἡμιχόριον εἰς ταύτην τὴν ῥῆσιν. Ὁ Rossbach ποιεῖ ἐν τῇ στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ τὰ ἡμιχόρια τῶν Δαναΐδων διαδεχόμενα ἄλληλα προσνέμων τὸ τελευταῖον στροφικὸν σύστημα σύμπαντι τῷ χορῷ τῶν Δαναΐδων. Ὁ Westphal διανέμει 1029-1044 τοῖς ἡμιχορίοις τῶν Δαναΐδων (1033, 1037, 1041), 1045 κέ., 1047 κέ., 1049-1051 (μετάκοινοι -Πειθοῖ), 1051-1053 (δέδοται-ἐρώτων) τοῖς ἡμιχορίοις τῶν Θεραπαινῶν, 1054 κέ., 1056 κέ. τοῖς ἡμιχορίοις τῶν Δαναΐδων, 1058-1060 (ὅ τι-ἀπέρατος), 1060-1062 (μετὰ-γυναικῶν) τοῖς ἡμιχορίοις τῶν Θεραπαινῶν, 1063 κέ., 1065, 1068 κέ., 1071 τοῖς ἡμιχορίοις τῶν Δαναΐδων, 1066, 1067, 1070, 1072 τοῖς ἡμιχορίοις τῶν Θεραπαινῶν, 1073 κέ. τῷ χορῷ τῶν Δαναΐδων. Πρβ. καὶ H. Freericks (De Aesch. Suppl. choro 1883), ποιοῦντα τὸν δεύτερον χορὸν (παραχορήγημα) συγκείμενον ἐξ ἀρρένων ὀπαδῶν (σὺν φίλοις ὀπάοσιν 965), ἔτι δὲ καὶ J. M. Rein-

kens (De Aeschyli Danaidibus 1886) ἐννοοῦντα ἐπίσης ἐν τῷ ὀπαδοὶ (1033) δορυφόρους.

1029. Ὁ Paley ἴτε νυν.—Ὁ Tucker ἄστυδ', ἄνακτας.

1030. μάκαρας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μακρας ὁ Bentley.

1032. περιναίουσιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M περιναίετε ὁ Marckscheffel σὺν τῷ Heath. Ὁ Hermann περιναίονται. Πλὴν τοῦ ἀμφιβόλου τύπου σημειωτέον, ὅτι τοιαῦτα σφάλματα προέρχονται οὐχὶ ἐξ ἐσφαλμένης ἀναγνώσεως, ἀλλὰ ἐκ παρανοήσεως. Τὸ περιναίεται εἶναι ὅμοιον σφάλμα πρὸς τὸ «ἀπὸ σφαγῆς» Ἀγ. 1599 κείμενον ἀντὶ τοῦ «ἀπὸ σφαγήν», ἔνθα οὐχὶ ὀρθῶς ἕνεκα τοῦ ς θὰ ἔγραφέ τις σφαγὰς ἀντὶ σφαγήν.

1033. ὑποδέξασθε: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ὑποδέξασθ' ὁ Heath.

1034. μέλος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μένος ὁ Legrand.—αἶνος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M αἰνὸς ὁ Robortelli.

1036. προχοὰς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M πρὸς χοὰς ὁ Robortellus.

1040. μειλίσσοντες: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M μελίσσοντες ὁ Pauw.

1042. Ὁ Tucker οἰκτιζόμενον.

1043. τέλος: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M γάμος ὁ Weil. Ὁ Hermann γάμος.. Κυθέρειος κατὰ τὸν κώδ. Guelf. (b) ἐννοῶν ἐν τῇ ῥήσει τὴν συνουσίαν καὶ συγκοίμησιν. Ὁ Paley συνάπτων ἀνάγκας Κυθερείας παραβάλλει Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 1029 Διομήδεια ἀνάγκη. — ἔλθοι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M ἔλθει ὁ κῶδ. Παρισ. (c).

1044. στυγερῶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M στύγειον ὁ Hermann. Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ καὶ στυγίων. Ὁ Turnèbe στυγερόν, ὁ Stephanus στύγιον. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ κῶδ. Guelferb. παρέχει πέλει, δι' οὗ ἡ ἔννοια θὰ ἦτο ἀσθενής.

1045. Κύπριδος δ': ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M κύπριδος ὁ Pauw. —Ὁ Nauck ἀμελεῖν, ἐν ᾗ εἰκασίᾳ τὸ οὐχ φαίνεται ἀδύνατον. Ὁ Hartung ἀμελῶ θεσμὸν ὡς εὔφρων, ὁ Stanley ἀμελεῖ τ' ἐσμὸς, ὁ Weil ἀμελὴς ἐσμός. Πᾶσα μεταβολὴ ἐξελέγχεται περιττή.

1048. Ὁ Tucker ἔργοις περισέμνοις.

1049. δὲ φίλα: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ M δ' αἱ φίλαι ὁ Bothe.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

1050 κέ. ᾇ τ᾽: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ τ᾽ ὁ Wellauer.—θέλκτορι: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ θεάκτορι ὁ Bothe.—πειθοῖ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ πιθοῖ ὁ κῶδ. Παρισ. (c).

1051. Ὁ Burges δέδεται.

1052 κέ. Ὁ Hartung Ἁρμονίας μοῖρ᾽ Ἀφροδίτᾳ λέγων ὅτι ἡ παραδεδομένη γραφὴ ποιεῖ τὴν Ἀφροδίτην ἀκόλουθον τῆς Ἁρμονίας, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ Ἁρμονία εἶναι ἀκόλουθος τῆς Ἀφροδίτης. — ψεδυρᾶς τρίβου ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ψεδυρα (μετὰ θ ἄνω τοῦ δ). Συνήθως γράφουσιν οἱ ἐκδόται σὺν τῷ Scaliger ψεδυραὶ τρίβοι, ἀλλ᾽ ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ τὴν γενικήν. Ὁ Porson ψεδυρᾶς τρίβοι συνάπτων τὸ ψεδυρᾶς πρὸς τὸ Ἀφροδίτας, ὁ Klausen ψεδυρᾷ τρίβῳ. Κατὰ τὸν Dindorf ὁ Σχολ. ἀνέγνω ψεδυρὰ (κατὰ τὸν Paley ψυθερὰ) σημειούμενος «ψευδὴς δὲ ὅτι πολλὰ ψεύδονται οἱ ἐρῶντες». Ἐν ᾧ δὲ ὁ Σχολ. ἐξηγεῖται τὸ ψεδυρὸς διὰ τοῦ ψευδής, παρ᾽ Ἡσυχίῳ ἀναγινώσκεται «ψέδυρος· ψίθυρος». Ὄντως ὁ ποιητὴς παραινίσσεται ἐνταῦθα κρυφίους ἀορισμοὺς (Ἡσ. Ἔ. καὶ Ἡ. 789) καὶ τοὺς ἐρωτικοὺς ψιθυρισμοὺς (Θεοκρ. 2, 140 κέ. καὶ τὰ πρόσωπα θερμότερ᾽ ἧς ἣ πρόσθε καὶ ἐψιθυρίσδομεν ἁδύ). Τιμώμενα ἐν Ἀθήναις ἱερὰ «ψιθυριστοῦ Ἑρμοῦ καὶ Ἔρωτος καὶ Ἀφροδίτης» μνημονεύει ὁ Σουίδας. Πρβ. Ἁρποκρ. «ψιθυριστὴς Ἑρμῆς· Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας (σελ. 1358, 6). Ἦν τις Ἀθήνησιν Ἑρμῆς οὕτω καλούμενος. Ἐτιμᾶτο δ᾽ Ἀθήνησι καὶ ψίθυρος Ἀφροδίτη καὶ Ἔρως ψίθυρος» καὶ Εὐστάθ. σελ. 1881, 1.

1054. φυγάδεσσιν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ φυγάδες ὁ Burges —ἐπιπνοίας: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ἐπιπνοίαι ὁ Turnèbe. Ὁ Burges ἔτι ποινάς, ὁ C. G. Haupt ἐπιπλοίας, ὁ Hermann ἐπινοίαις ἑρμηνεύων: propter fugiendi consilium, quod cepimus, aerumnas et bella metuo.

1059. παρβατός: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ παραβάτας ὁ Askew.

1060. Ὁ Pauw ἀπέραντος.—Ὁ Weil μετ᾽ ἂν ἄλλων, εὐστόχως, ἀλλ᾽ ὅμως οὐχὶ ἀναγκαῖον.— Ὁ Welcker (Kleine Schrift. τόμ. 4 σελ. 123) ἀπαριθμῶν διαφόρους ἡμαρτημένας ἑρμηνείας τοῦ χωρίου τούτου παρέχει ἰδίαν ἑρμηνείαν, ἣν ἀδυνατεῖ τις νὰ ἐννοήσῃ.

1062. προτερᾶν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ προτέραν ὁ Bothe.

1063-1072. Ἡ διαίρεσις τῶν στίχων τούτων παρεῖχεν ἄλυτον δυσκολίαν ἐφ' ὅσον τὸ εὔχου στίχ. 1070 διέμενεν ἀδιόρθωτον. Καὶ ἡ κατανόησις τῶν λέξεων: μέτριον - καιρὸν στίχ. 1070 κέ. δύναται νὰ παράσχῃ ταραχήν. Ἐάν τις κατὰ Ἡσιόδου Ἔ. κ. Ἡ. 694 μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος, Πινδ. Ὀλ. 13, 47 ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτριον· νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, συνάψῃ τὰς δύο λέξεις ἀλλήλαις, ὀφείλει νὰ προσνείμῃ στίχ. 1070 ταῖς Δαναίσιν, 1071 ταῖς Θεραπαίναις, ἐν ᾗ περιπτώσει καταστρέφεται ἡ συμμετρία στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς. Ἡ ἔννοια θὰ ἦτο: λέγε μετρίους καὶ σώφρονας λόγους. Ποίαν τήρησιν τοῦ μετρίου διδάσκεις με; Μὴ ἐξέταζε λίαν (ἀγάζειν) τὰ σχέδια τῶν θεῶν. Ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι ἐπάναγκες νὰ ἀναφέρῃ τις τὸ καιρὸν εἰς τὸ μέτριον, ὅτι δὲ ὁ στίχ. 1071 ἀνήκει ταῖς Δαναίσιν, ὁ δὲ 1072 ταῖς Θεραπαίναις, καθίσταται δῆλον ἐκ τῆς ὀρθῆς ἑρμηνείας τοῦ ἀγάζειν (1072).

1063. Ὁ Weil ἀπαλέξει.

1066. Ὁ Μ παρέχει θέλγεις ἀνάθελκτον, περὶ οὗ σημειοῦται ὁ Stephanus: γρ. θέλγοις ἂν ἄθελκτον quod non placet. Λέγομεν placet.

1070. νυν: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ νῦν ὁ Dindorf (ἐν Lexic. Aesch. σελ. 230). Ἐάν τε νυν, ἐάν τε νῦν γράψῃ τις, πάντως ἀποδοχῆς ἄξιον εἶναι τὸ συμπερασματικόν, οὐχὶ δὲ τὸ χρονικὸν μόριον. Ὅθεν ἡ παραίνεσις δύναται νὰ ἀναφέρηται μόνον εἰς τὰς λέξεις: σὺ δὲ θέλγοις ἂν ἄθελκτον. Ἐν ταῖς λέξεσι ταύταις ὅμως οὐδεμία ἱκεσία καὶ εὐχὴ ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο τὸ παραδεδομένον εὔχου δὲν δύναται νὰ συνᾴδῃ τῇ συναρτήσει τῆς ἐννοίας. Ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ τὸ αὔχει ἀντὶ τοῦ εὔχου. Καὶ Προμ. 715 μετέπεσεν νὔχουν εἰς νὐχόμην, 1090 αὔχη εἰς εὐχή, τοὐναντίον δὲ Εὐρ. Μηδ. 930 ἐξηύχου εἰς ἐξηύχουν.

1073. Ζεύς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ ζεῦ ὁ Robortelli.

1074. γάμον: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ γάμου ὁ κῶδ. Παρισ. (c). Ὁ Keck δυσάνορ' ἄ.

1075. Ὁ Auratus ὥσπερ.

1077 κέ. κατακτίσας.. θιγών: ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ κατασχέθων (κατασχεθών).. κτίσας. Ὥσπερ χειρὶ.. κατασχεθὼν εἶναι ἀσαφές, οὕτως οὐδεμίαν ἔννοιαν παρέχει τό:

εὐμενεῖ βίᾳ κτίσας. Προφανῶς τὸ ὑπὸ τοῦ σχεθῶν ἀπελαθὲν κτίσας ἐξήλασε πάλιν τὸ εἰς τὸ εὐμενεῖ βίᾳ ἀπαιτούμενον θιγών. Ὁ Hermann εἴκασεν: καταστροφὰν . . κτίσας, ὁ Weil κατάσχετον . . κτίσας, ὁ Tucker κατάστασιν . . κτίσας. — Ὁ Valckenaer εὐμενεῖ βίαν κτίσας, ὁ Bothe ἐμμανῆ βοῦν οἰκτίσας.—Ὁ Paley πρευμενεῖ.

1080 κέ. Ὁ Schütz ἑρμηνεύει: Id quod ex duobus malis melius est et partim bonum partim malum, praefero. Malunt nimirum exsules esse, quam Aegypti filiis nubere, ὁ δὲ Δούκας παραφράζων «τὸ μὲν ἄμεινον ἀεὶ τοῦ χείρονος προτιμητέον· ἀλλ' ἔγωγε καὶ τὸ ἐξ ἡμισείας ἔσθ' ὅτε ἐπαινῶ» ἐπεξηγεῖται «καλὸν μέν, ὡς εἰ ἔλεγεν, μηδενὸς πειραθῆναι χαλεποῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτ' ἀδύνατόν ἐστιν ἡμῖν ἀνθρώποις οὖσιν, ἐπαρκοῦμαι, φησίν, κατὰ δεύτερον λόγον καλά τε κακά τε ἐκ τοῦ ἴσου ἑκάτερ' ἔχειν. Πίνδαρος γάρ φησιν (Πυθ. 3, 144) δύο πρὸς ἓν ἐσθλὸν ἔμιξαν οἱ θεοὶ τοῖς θνητοῖς». Οἱ ἑρμηνεύοντες τὸ βέλτερον κακοῦ διὰ τοῦ δυοῖν κακοῖν προκειμένοιν τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον παραβάλλουσιν Ὁμ. Ἰλ. 17, 105 κακῶν δέ κε φέρτατον εἴη, Ἀριστοτ. Ἠθ. 2, 9 τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀεὶ τὸ μέγιστον, τῶν κακῶν δὲ τοὐλάχιστον αἱρεῖσθαι καὶ ἀνωτέρω στίχ. 13 κύδιστ' ἀχέων, ἐν οἷς ὅμως χωρίοις κεῖται ὁ πληθυντικός. Ὅθεν ὁ H. Voss ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου κακοῦ εἴκασε κακῶν. Οὕτως ἢ κακοῖν ὤφειλε νὰ γραφῇ, ἐὰν κατὰ τὴν συνήθη ἑρμηνείαν ὁ νοῦς ἦτο: δύο κακῶν τὸ ἧττον καὶ μὴ χεῖρον. Καὶ τὸ δίμοιρον δὲν σημαίνει τὸ διμερὲς καὶ διχότομον, τὴν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ μετέχουσαν μοῖραν sortem ancipitem et quasi temperatam ex ambobus Jovis doliis (κατὰ Ὁμ. Ἰλ. 24,527 δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων) καθὰ ἑρμηνεύει ὁ Stanley καὶ ὁ τούτῳ ἑπόμενος Weil γράφων: Eventum, si non secundum, at adverso praestantiorem, τὸ βέλτερον κακοῦ (quod vulgo exponunt 'id quod e duobus malis melius est', qnasi legeretur κακῶν), sortemque ancipitem, τὸ δίμοιρον, 'et quasi temperatam ex ambobus Jovis doliis (sunt Stanleii verba, ad Il. 24, 527 respicientis), . . i.e., ut opinor, pugnam quamvis funestam, modo victrices ex ea prodeant, se

aeque laturas aiunt, futura per obscuram praevisionem augurantes. Τὴν σημασίαν τοῦ διμοιρία ($^2/_3$) παρὰ Διον. Ἁλικ. 8, 77 κατέδειξεν ὁ Tucker μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ έννοήσῃ τὸ προκείμενον χωρίον. Πρβ. δίμοιρα Ἑ. ἑ. Θ. 835. — καὶ τὸ δίμοιρον ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ καί τε δίμοιρον ὁ Robortelli.

1082. δίκᾳ: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δίκα ὁ Heath.— Ὁ Todt δίκαν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ δίκας.—Ὁ Conington δίκα δίκας (=δίκης) ἐπέσται, (ἡ δικαιοσύνη προεδρεύσει τῆς ἐμῆς δίκης), ὁ Paley δίκα δίκας ἐπέστω ὑπολαμβάνων ὅτι ταῦτα παραινίσσονται τὴν ἐν ταῖς Δαναίσι γενομένην δίκην τῆς Ὑπερμήστρας (πρβ. Εἰσαγ. σελ. 319), ὁ δὲ Hartung γράφων δίκα δίκας (=δίκης) ἐπέσθω ξὺν εὐχαῖς ἐμαῖς (=ἐκδίκησις ἀντὶ ἐκδικήσεως ἑπέσθω ταῖς ἐμαῖς εὐχαῖς) καὶ ἀποφαίνων τὸ ξὺν κείμενον κατὰ πλεονασμὸν λέγει, ὅτι αἱ παρθένοι παρεμφαίνουσιν ἐνταῦθα τὴν ἐκδίκησιν, ἣν θὰ λάβωσι παρὰ τῶν ἀνδρῶν βιαζόμεναι εἰς γάμον. Παλινδικίαν διενοήθη καὶ ὁ Stanley παραβάλλων Εὐρ. Ἰκ. 612 δίκα δίκαν δ' ἐξεκάλεσε καὶ φόνος φόνον, ὁ δὲ Weil γράφων δίκᾳ δίκας παραβάλλει Χο. 460 κραίνετ' ἐνδίκως δίκας.

1083. Πολλοί, οἷον ὁ Kruse καὶ ὁ Oberdick, συνάπτουσιν εὐχαῖς λυτηρίοις. Ἐὰν δὲ ἀναγινώσκηται Σοφ. Ἠλ. 635 λυτηρίους εὐχάς, τοῦτο οὐδὲν ἀποδείκνυσιν ὑπὲρ τοιαύτης συνδέσεως τῶν λέξεων καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ἔνθα τὸ μηχαναῖς χρήζει ἀκριβεστέρου προσδιορισμοῦ. Πρβ. 814 πόρον . . λυτῆρα καὶ Κριτ. ἐπισημ. εἰς 213. Ἄλλως συντάσσει ὁ Ahrens ἑρμηνεύων: atque opto ut iustitia iustam rem ex deorum salutiferis institutis cum meis precibus sequatur, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Δούκας, ὅστις ἐξηγούμενος «Εἴη δ' οὖν ὅσον ἐκ τῶν ἐμῶν εὐχῶν, καθάπερ ἀπὸ μηχανῶν λυτηρίων, ὑπάρξαι παρὰ θεοῦ παντὶ δικαίῳ τυγχάνειν τῶν δικαίων» ἐπιλέγει «ἡ συνθήκη τῶν ὀνομάτων εἴη ἂν μᾶλλον ἔχουσα οὕτως· Αἰνῶ τὸ δίμοιρον καὶ τὸ ἕπεσθαι τῇ δίκῃ τὰς δίκας παρὰ θεοῦ ἐκ τῶν ἐμῶν εὐχῶν, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῶν λυτηρίων.

1084. μαχαναῖς: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ μηχαναῖς ὁ Dindorf.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΜΕΤΡΙΚΗ ΤΩΝ ΛΥΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΨΙΣ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΚΕΤΙΔΑΣ

Πάροδος (1-181).

Ἡ πάροδος κειμένη ἐπὶ κορυφῆς τοῦ προκειμένου δράματος, ὡς ἐν τοῖς Πέρσαις, διήρηται, ὡς ἐκεῖ, εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος (1-39) ἀποτελούμενον ἐξ ἐννέα ἀναπαιστικῶν συστημάτων ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ κορυφαίου. Τὸ δεύτερον μέρος (40-117), ὃν δακτυλικὸν τροχαϊκὸν καὶ διὰ συγκοπῆς χοριαμβικόν, ᾄδεται ὑπὸ σύμπαντος τοῦ χοροῦ. Τὸ δὲ τρίτον μέρος (118-181), ὃν ἐν τοῖς κυριωτέροις τροχαϊκὸν καὶ δι' ἀνακρούσεως ἰαμβικόν, χαρακτηρίζουσι τὰ ἐφύμνια, ἅτινα ᾀδόμενα ὑπὸ σύμπαντος τοῦ χοροῦ προσομοιάζουσι καὶ μετρικῶς τῷ δευτέρῳ μέρει. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος τοῦτο περιέχει 3 στροφικὰ ζεύγη, ὀφείλομεν νὰ ὑπολάβωμεν, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος ἑκάστης στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς ᾄδεται ὑπὸ ἑνὸς στοίχου τοῦ χοροῦ, ὥστε ἑκάστου στοίχου εἶναι ἓν στροφικὸν σύστημα, σύμπαντος δὲ τοῦ χοροῦ τὰ ἐφύμνια.

Στροφ. α' 40-48 = ἀντιστρ. α' 49-57.

–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ –

–́ – – ⏑⏑ – 41, 50

–́ ⏑ – – – ⏑ – ⏓

–́ ⏑⏑ – – ⏑⏑ –

⏑⏑ –́ ⏑⏑ – –

–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ 45, 54

–́ ⏑⏑ – ⏑⏑ – –

–́ ⏑ –

⏑⏑ –́ ⏑ – – ⏓

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Στροφ. β′ 58 - 63 = ἀντιστρ. β′ 64 - 69.

⊥ ⏕ –   – ⏕ – – ⏕ –

– ⊥ ⏕ – ⏑ – ⏑

⊥ ⏑ – ⏕ – 60, 66

⏕ ⊥   – ⏕ –

⊥ ⏕ –   – ⏕

– ⊥ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓

Στροφ. γ′ 70 - 78 = ἀντιστρ. γ′ 79 - 87.

⊥ ⏕ – ⏕ –

⏕ ⊥ ⏕ – ⏕ – ⏓ 71, 80

⊥ – – ⏕ –

⊥ ⏕ – ⏑ – ⏓

⏑ ⊥ ⏕ – ⏑ – –

⏑ ⊥ ⏑ – ⏑ – ⏑ – 75, 84

⊥ – – ⏕ –   –

⏕ ⊥   – ⏕ – ⏕ –

⊥ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓

Στροφ. δ′ 88 - 94 = ἀντιστρ. δ′ 95 - 101.

⊥ – – ⏕ – ⏕ – 88, 95

⊥ ⏕ – ⏕ –

⊥ – – ⏕ – – 90

⊥ – – ⏕ –

⊥ ⏑ –

⏑ ⊥ – – ⏑ – 93, 100

⏕ ⊥ ⏑ – –

Στροφ. ε′ 102 - 109 = ἀντιστρ. ε′ 110 - 117.

⏑ ⊥ – – ⏑ – 102, 110

⏑ ⊥ ⏑ –   – ⏑ – –

⏑ ⊥ ⏑ –

⊥ ⏑ – ⏑ – – 105

⊥ ⏕ –   – ⏕ –

⊥ ⏕ – ⏓ – ⏑ – 107, 115

⊥ ⏕ – ⏑ – ⏑ –

⊥ ⏕ – ⏑ – –

Στροφ. ζ′ 118-128 = ἀντιστρ. ζ′ 129-139.

⏑ –́ ⏑ ⏕ ⏑ ⏕ ⏑ ⏕ ⏑ – ⏑ –

⏑ ⏕́ ⏑ ⏕ ⏑ ⏕ ⏑ –

⏑ –́ ⏑ –

⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

–́ ⏕ – ⏑ – –

⏕́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – – ⏑

– –́ ⏑ – –

–́ – – –

–́ ⏕ – ⏑ – – ⏕ ⏓

⏕́ ⏑ –

–́ ⏕ – ⏑ – –

Στροφ. η′ 140-149 = ἀντιστρ. η′ 150-159.

⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏓

⏕́ ⏑ – ⏑ – ⏑ ⏓

⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ –

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑

–́ – – ⏑ –

⏓ –́ ⏑ – – –

–́ ⏑ – ⏑ – ⏓

–́ ⏑ – – ⏕ – ⏑

–́ – – – ⏑ –

⏑ ⏕́ ⏑ ⏕ ⏑ – ⏑ –

Στροφ. θ′ 160-173 = ἀντιστρ. θ′ 174-181.

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

– –́ ⏑ –

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

–́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

–́ ⏑ – ⏑ – –

–́ ⏑ – –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –

– –́ ⏑ – ⏑ –

– –́ – – – – ⏑ –

– –́ ⏑ – ⏕ –

–́ ⏕ – –

⏕ –́ ⏑ –

–́ ⏕ – ⏑ – –

Κομμὸς 350-422.

Ὁ κομμὸς οὗτος σύγκειται ἐκ τριῶν στροφικῶν συστημάτων τοῦ χοροῦ. Ἑκάστῃ στροφῇ καὶ ἀντιστροφῇ προσκολλῶνται πέντε τρίμετροι τοῦ βασιλέως, μόνῃ δὲ τῇ τελευταίᾳ ἀντιστροφῇ ἕπονται ἕνδεκα τρίμετροι. Τῇ σφοδρότητι καὶ ταραχῇ, ἐν αἷς αἱ Ἱκέτιδες ἀπευθύνουσι τῷ βασιλεῖ τὴν ἑαυτῶν αἴτησιν, συνᾴδουσιν οἱ δόχμιοι τῆς πρώτης καὶ τρίτης στροφῆς καὶ αἱ συγκοπαὶ τῶν ἰαμβικῶν στίχων τῆς δευτέρας στροφῆς.

Στροφ. α′ 350-356 = ἀντιστρ. α′ 363-369.

```
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – –́ ⏑ –
⏑ ⏖ –́ ⏑ – ⏑ – –́ ⏑ –
⏑ ⏖ –́ ⏖ – ⏑ ⏖ ⏖́ ⏑ –
⏑ ⏖ –́ ⏑ –
⏑ ⏖ –́ ⏑ –
– ⏖ –́ ⏑ –                      355, 367
– ⏖ –́ ⏑ – ⏓
```

Στροφ. β′ 375-380 = ἀντιστρ. β′ 386-391.

```
⏑ –́ ⏑ – ⏑ ⏖ –́ ⏑ –              375, 386
⏑ ⏖ ⏖́ ⏑ –
⏑ –́   –   –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́   –   –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
⏑ –́   –   –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
  –́ ⏖ –   –́ ⏑ – ⏑ – –          380, 391
```

Στροφ. γ′ 397-401 = ἀντιστρ. γ′ 407-411.

```
– ⏖ –́ ⏑ – – ⏖ –́ ⏑ –
– ⏖ –́ ⏑ – ⏑ – –́ ⏑ –
– ⏖ –́ ⏑ – ⏓ – –́ ⏑ –
⏑ – –́ ⏑ – ⏑ ⏖ –́ ⏑ –            400, 410
– ⏖ –́ ⏑ – –
```

Χορικὸν 423-446.

Τὸ χορικὸν τοῦτο ἀποτελεῖ πως συνέχειαν τοῦ προηγουμένου

κομμοῦ. Ἡ αἴτησις πρὸς τὸν σύννουν καὶ σιωπηλὸν βασιλέα γίνεται ἐντονωτέρα. Ἡ πρώτη στροφὴ εἶναι σημειώδης κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπαρτίζεται μόνον ἐκ κρητικῶν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ στροφῇ ἐναλλάσσονται τὰ κρητικὰ κῶλα πρὸς δοχμίους καὶ μίαν ἰαμβικὴν τριποδίαν (438).

Στροφ. α' 423 - 428 = ἀντιστρ. α' 429 - 434.

∠ ∪ – – ∪ –
∠ ∪ – – ∪ –
∠ ∪ –   425, 431
∠ ∪ ω – ∪ –
∠ ∪ ω – ∪ –
∠ ∪ – – ∪ –

Στροφ. β' 435 - 440 = 441 - 446.

∠ ∪ – – ∪ ω ∠ ∪ –   435, 441
∪ ω ∠ ∪ –
∪ ω ώ ∪ –
– ∠ ∪ – ∪ –
∪ ω ∠ ∪ –
∪ ω ∠ ∪ –   440, 446

Πρῶτον στάσιμον 533 - 607.

Τὸ χορικὸν τοῦτο ᾆσμα ἔχει λογαοιδικὸν μέτρον. Μόνον δέ, ὥσπερ ὁ πρῶτος στίχος τῆς δευτέρας, τρίτης καὶ τετάρτης στροφῆς, εἶναι καὶ πᾶσα ἡ πέμπτη στροφὴ τροχαϊκὴ (μετ' ἀνακρούσεως). Τῇ σεμνότητι τῆς εὐχῆς συνᾴδουσιν αἱ συγκοπαί.

Στροφ. α' 533 - 539 = ἀντιστρ. α' 540 - 546.

∪ ∠ ∪ – ∠ ω –
∪ ∠ ω – ω ∠ ∪ –
ω ∠ ω – ∪ – –   535, 548
∪ ∠ ∪ – ∪ – –
∪ ∠ ∪ – ∠ ω – ∪ – –
∠ – – ω – ω – –
∠ ω – ∪ – –

Στροφ. β' 547 - 555 = ἀντιστρ. β' 556 - 564.

⏑ –́ – –́ ⏑ – ⏑ – –
–́ ⏖ – ⏖ – ⏑ – –
⏓ –́ ⏑ – –́ ⏑ – ⏑ – –
–́ ⏖ – ⏖ ⏓ 550, 567
–́ ⏖ – ⏖ –
–́ – – ⏖ – ⏖ –
–́ ⏖ – – ⏖ –
–́ ⏖ – – ⏖ – – ⏖ –
–́ ⏖ – ⏑ – ⏓ 555, 572

Στροφ. γ' 565 - 573 = ἀντιστρ. γ' 574 - 582.

⏑ –́ – –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – 565, 574
–́ ⏑ – ⏖ – –
–́ – – ⏖ – –
– –́ ⏑ – ⏖ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– –́ ⏑ ⏓
⏑ –́ ⏑ – –́ ⏑ – ⏑ – – 570, 579
–́ ⏖ – ⏑ – ⏑ –
–́ ⏖ – ⏑ – ⏑ –
–́ ⏖ – ⏑ – –

Στροφ. δ' 583 - 589 = ἀντιστρ. δ' 590 - 597.

⏑ –́ – –́ ⏑ – ⏑ – ⏓
–́ – – ⏖ – –
– –́ ⏑ – – – ⏑ – 585, 592
–́ ⏓ – ⏖ – –
–́ ⏑ – ⏖ – ⏑ –
–́ ⏓ – ⏖ – –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏓ – ⏑ –
–́ ⏖ – ⏑ – –

Στροφ. ε' 598 - 602 = ἀντιστρ. ε' 603 - 607.

⏑ –́ – –́ ⏑ – ⏑ – –
⏑ –́ – –́ ⏑ – ⏑ – –
– ⏖́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – 600, 605
⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ –
– –́ ⏑ – –́ ⏑ – ⏑ – –

Δεύτερον στάσιμον 638-717.

Τὸ χορικὸν τοῦτο ᾆσμα, οὗ χάριν ὁ χορὸς συντάσσεται ἐν τῷ προηγησαμένῳ ἀναπαιστικῷ συστήματι (633-37), εἶναι σημειῶδες διὰ τὰ τῶν τριῶν πρώτων στροφικῶν συζυγιῶν ῥυθμικὰ ἐφύμνια, περὶ ὧν ἐγένετο ἔμπροσθεν ἐν ταῖς Ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι λόγος. Τῷ ὁμοίῳ ῥυθμῷ συνῇδε καὶ ὁμοία, ὡς εἰκός, κίνησις τοῦ χοροῦ. Τὸ μέτρον εἶναι λογαοιδικόν. Τὰ ἐφύμνια σύγκεινται ἐκ φερεκρατείων, μόνον δὲ ὁ παρατελευταῖος στίχος εἶναι γλυκώνιος.

Στροφ. α′ 638-650 = ἀντιστρ. α′ 651-663.

∠ ⏖ – ⏑ –	
∠ ⏖ – ⏑ – –	
∠ ⏖ – ⏑ – –	640, 653
∠ ⏖ ⏖ ⏑ –	
∠ ⏖ – ⏑ –	
⏖́ ⏑ – ⏑ –	
⏑ ∠ ⏖ ⏑ –	
⏖́ ⏑ – ⏑ –	645
∠ ⏖ – ⏑ – –	
∠ ⏓ – ⏖ – –	647, 660, 671, 682, 692, 702
∠ ⏓ – ⏖ – ⏓	
∠ ⏓ – ⏖ – ⏑ –	
∠ ⏓ – ⏖ – ⏑	650, 668, 674, 685, 695, 705

Στροφ. β′ 664-674 = ἀντιστρ. β′ 675-685.

∠ ⏖ – ⏑ –	
∠ ⏖ – ⏑ –	665, 676
∠ ⏖ – ⏑ – –	
∠ ⏖ – ⏑ – –	
∠ ⏖ – ⏑ – –	
∠ ⏖ – ⏑ – ⏑ –	
∠ ⏖ – ⏖ – ⏑ – –	670, 681

671-74 = 647-50.

Στροφ. γ′ 686-695 = ἀντιστρ. γ′ 696-705.

```
    –  ω –  ∪  –
    ∠  ω –  ∪  –
    ∠  ω –  ∪  –  –
    ώ ∪  ω ∪  –
    ώ ∪  ω ∪  –                         690, 700
∪   ∠  –  –  ∪  –  ∪  –  ⏓
        692-95=647-50.
```

Στροφ. δ′ 706-711 = ἀντιστρ. δ′ 712-717.

```
∪ ∠     –     ∠ ∪ – ∪ – –
∪ ∠ ∪ –     ∠ ∪ – ∪ – –
∪ ∠ ∪ –     ∠ ∪ – ∪ – –
∪ ∠ ∪ –     ∠ ∪ –
∪ ∠ ∪ –     ∠ ∪ –                 710, 716
∪ ∠ ∪ –     ∠ ∪ – ∪ – ⏓
```

Κομμὸς 742-769.

Τῶν δοχμικῶν μερῶν προηγοῦνται ἑκάστοτε δύο τρίμετροι τοῦ χοροῦ (Κορυφαίου), ἕπονται δὲ δύο τρίμετροι τοῦ Δαναοῦ.

Στροφ. α′ 744-46 = ἀντιστρ. α′ 751-53.

```
∪ ώ     – ∪ – – ώ – ∪ –
∪ ώ     – ∪ – ∪ ώ – ∪ –          745, 752
∪ ∠ ∪ – ∪ ∠ – ∪ ⏓
```

Στροφ. β′ 758-60 = ἀντιστρ. β′ 765-67.

```
– ώ     – ∪ – ∪ ώ – ∪ –
∪ ∠     – ∪ – ∪ ώ – ∪ –
– ώ     – ∪ – ∪                   760, 767
```

Τρίτον στάσιμον 784-831.

Τὸ μέτρον εἶναι τροχαϊκόν, καθίσταται ὅμως διὰ τῆς ἀνακρούσεως πολλάκις ἰαμβικόν.

Στροφ. α′ 784-91 = ἀντιστρ. α′ 792-99.

∪ ∠ – ∠ ∪ – ∪ – ∪ –
∪ ∠ ∪ – ∪ ∠ ∪ – ⏒ – ∪ – 785, 793
∪ ∠ ∪ – ∪ ∠ ∪ – ∪ – ∪ –
∪ ∠ ∪ – – ∪ –
∪ ∠ ∪ – ∪ – ∪ –
∪ ∠ ∪ – ∪
∠ ∪ – – ∪ ⏒ 790, 798
∪ ∠ ∪ – – ω – ∪ – –

Στροφ. β′ 800-807 = ἀντιστρ. β′ 808-15.

∪ ∠ ∪ – ∪ ∠ ∪ – ∪ – ∪ – 800, 808
⏒ ∠ ∪ – ∪ ∠ ∪ – ∪ – ∪ –
⏒ ∠ ∪ – ∪ – ∪ –
∠ ∪ – ⏒ – ∪ –
∠ ∪ – ∪ – ∪ –
∠ ∪ – ∪ – ∪ – 805, 813
∠ ∪ – ∪ – ∪ –
∠ – ∪ – ∪ – ⏒

Στροφ. γ′ 816-23 = ἀντιστρ. γ′ 824-31.

∪ ∠ ∪ – – ω ∪ –
∪ ∠ ∪ – ∪ ω ⏒
∪ ώ ∪ – ∪ ω ∪ –
∪ ώ ∪ – ∪ ω ∪ –
∪ ∠ ∪ – – – ∪ –
∠ ω – ∪ – ∪ –
∠ ω – ∪ – –
∠ ω – ∪ – –

Κομμὸς 856-921.

Τοῦ κομμοῦ τούτου προηγεῖται μέρος (832-55), ὅπερ, ὡς φαίνεται, ᾄδεται ὑπὸ τῶν καθ' ἕκαστον χορευτῶν· τὸ τελευταῖον μέρος ἀνήκει εἰς τὸν παρερχόμενον κήρυκα τῶν Αἰγυπτιαδῶν. Τὸ μέτρον τοῦ μέρους τούτου διὰ τὸ τεταραγμένον καὶ μὴ ὑγιῶς ἔχον κείμενον δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ. Στίχοι, οἷοι οἱ «τῶν πρό, μάρπτι, κάμνοις, (836) = γᾶς ἄναξ, προτάσσου (848) ἐμφαί-

νουσι τροχαϊκόν, ἕτεροι δέ, ὡς βαῖνε φυγᾷ πρὸς ἀλκὰν (843) = δύσφορα ναὶ κὰν γᾷ (847), λογαοιδικὸν μέτρον.

Αὐτὸς ὁ κομμὸς ἔχει δακτυλικὸν τροχαϊκὸν μέτρον. Ἐν τῇ πρώτῃ στροφῇ μετέχει τοῦ μέλους καὶ ὁ κῆρυξ διαλεγόμενος ἀπὸ τῆς δευτέρας στροφῆς ἐν ἰαμβικοῖς τριμέτροις καὶ δὴ τὸ μὲν πρῶτον ἐν τρισίν, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ στροφικῇ συζυγίᾳ ἑκάστοτε ἐν δυσὶ τριμέτροις. Ἡ τρίτη στροφικὴ συζυγία ἔχει ἐν ἐφύμνιον.

Στροφ. α′ 856 - 65 = ἀντιστρ. α′ 866 - 77.

```
    –́ ⏖ ⏖ ⏑ ⏓
    –́ ⏖ – ⏖ –
    –́ ⏖ – ⏖ –
    –́ ⏖ – ⏖ – ⏑ – –
⏑   –́   – ⏑ –́ ⏖ – –
⏑   –́ ⏖ – –
⏑   –́   – ⏑ – ⏑ – – ⏑ ⏓          860, 870
⏑   ⏖́ ⏑ ⏖ ⏓
⏑   –́ ⏑ –
    –́ ⏑ ⏖ ⏑ – ⏑ ⏓
⏑   ⏖́ ⏖ ⏑ – ⏑ –                  865, 877
```

Στροφ. β′ 878 - 882 = ἀντιστρ. 887 - 92.

```
    –́ – – –
    –́ – – ⏖ – ⏑ –
    –́ ⏖ – ⏖ –                    880, 889
⏖   –́   – ⏖ – –
    –́ ⏖ –   – ⏖ – –
    –́ ⏖ – ⏑ – –
```

Στροφ. γ′ 896 - 903 = ἀντιστρ. γ′ 906 - 913.

```
–   –́ ⏑ –
⏑   ⏖́ ⏖ – –   ⏖́ ⏑ ⏓
⏑   –́ ⏑ – ⏑ –
    ⏖́ ⏑ – ⏑ –
    ⏖́ ⏑ –
–   –́ – – ⏑ –
    ⏖́ ⏑ ⏖ ⏑ ⏓
–   –́ – – –
```

Στροφ. δ′ 916 = ἀντιστρ. δ′ 919.

⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏑ – –́ ⏑ ⏓

Ἀνάπαιστοι 977 - 990.

Περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀναπαιστικοῦ τούτου μέρους, ὅπερ ἀποτελεῖται ἐκ δύο συστημάτων (977 - 85, 986 - 90), διελάβομεν ἔμπροσθεν ἐν ταῖς Ἐξηγητικαῖς σημειώσεσιν.

Ἔξοδος 1029 - 1084.

Ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ δραματικῇ ποιήσει ἵστατο ἐπὶ κορυφῆς τοῦ δράματος ἡ πάροδος, ἐπὶ δὲ τελευτῆς ἡ ἔξοδος. Τὸν ἀρχαιότερον τοῦτον τρόπον διετήρησαν οἱ Πέρσαι καὶ αἱ Ἱκέτιδες.

Περὶ τῆς ἀπαγγελίας τῆς ἐξόδου ταύτης εἴπομεν ἔμπροσθεν ἐν ταῖς Ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι τὰ δέοντα. Τὸ μέτρον τῶν τριῶν πρώτων στροφικῶν συζυγιῶν εἶναι, ὥσπερ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς παρόδου τῶν Περσῶν, τὸ ἰωνικόν. Ἀνακλώμενοι εἶναι 1032 = 1040, 1036 = 1044, 1053 = 1062. Πρβ. ἔμπροσθεν σελ. 299 σημ. εἰς τὴν πάροδον τοῦ Προμηθέως. Ἡ ἐν τέλει στροφή, εὐχή, εἶναι τροχαϊκή.

Στροφ. 1029 - 36 = ἀντιστρ. 1037 - 44.

⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ –́ – 1030, 1038
⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ –́ – – ⏑ – ⏓
⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ – –
⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ –́ –
⏑ ⏑ –́ – ⏑ ⏑ – – 1035, 1043
⏑ ⏑ –́ ⏑ – ⏑ – ⏓

Στροφ. 1045 - 53 = ἀντιστρ. 1054 - 62.

∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – – ∪ ∪ ∠ – 1045, 1054
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – – ∪ ∪ ∠ –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – – ∪ ∪ ∠ –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – – ∪ ∪ ∠ – 1050, 1059
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ ∪ – ∪ – –

Στροφ. 1063 - 1067 = ἀντιστρ. 1068 - 1072.

∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – – 1065, 1070
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –
∪ ∪ ∠ – ∪ ∪ – –

Στροφ. 1073 - 1078 = ἀντιστρ. 1079 - 1084.

– ∪ ∠ ∪ – ∪ –
– ∪ ∠ ∪ – ∪ ⏓
– ω ∠ ∪ – – 1075, 1081
– ∪ ∠ ∪ – ∪ –
– ∪ ∠ – ∪ – ∪ ∠ ∪ –
– ∪ ∠ ∪ – ∪ ⏓

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὰ Ἀποσπασμάτια τοῦ Αἰσχύλου συλλεγέντα ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Stanley (ἐν τῇ Λονδινείῳ τοῦ Αἰσχύλου ἐκδόσει ἔτ. 1664 σελ. 638-649 καὶ 853-866), ὑπὸ τοῦ Pauw (1745), ὑπὸ τοῦ F. H. Bothe (1805 καὶ 1844), ὑπὸ τοῦ Butler (1816), ὑπὸ τοῦ C. G. Schütz (1821), ὑπὸ τοῦ W. Dindorf (1830 καὶ 1869), ὑπὸ τοῦ E. A. J. Ahrens (1842), ὑπὸ τοῦ F. W. Wagner (1852), ὑπὸ τοῦ G. Hermann (1852), ὑπὸ τοῦ J. A. Hartung (1855) καὶ ὑπὸ τοῦ A. Nauck (1856 καὶ 1889).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ
ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΔΡΑΜΑΤΩΝ

ἀγαμέμνων	ἀθάμας	αἰγύπτιοι	αἰτναῖαι γνήσιοι
αἰτναῖαι νόθοι	ἀμυμώνη	ἀργεῖοι	ἀργὼ ἢ κωπαστής
ἀταλάντη	βάκχαι	βασσάραι	γλαῦκος πόντιος
δαναΐδες	δικτυουργοί	ἕπτ' ἐπὶ θήβας	εὐμενίδες
ἐπίγονοι	ἐλευσίνιοι	ἡλιάδες	ἠδωνοί
ἡρακλεῖδης	θρῇσσαι	θεωροὶ ἢ ἰσθμιασταί	ἰφιγένεια
ἰξίων	ἱκέτιδες	κάβειροι	καλλιστώ
κρῇσσαι	κερκύων	κίρκη σατυρική	κήρυκες
κᾶρες ἢ εὐρώπη	λάϊος	λέων	λήμνιοι
λυκοῦργος	μέμνων	μυσοί	μυρμιδόνες
νεανίσκοι	νεμέα	νηρεΐδες	νιόβη
ξάντριαι	οἰδίπους	ὅπλων κρίσις	ὀστολόγοι
πενθεύς	περραιβίδες	πρωτεύς	πέρσαι
πηνελόπη	προπομποί	προμηθεὺς δεσμώτης	προμηθεὺς πυρφόρος
προμηθεὺς λυόμενος	πολυδέκτης	σαλαμίνιοι	σεμέλη ἢ ὑδροφόροι
σίσυφος δραπέτης	σφίγξ	τοξότιδες	τήλεφος
τροφοί	ὑψιπύλη	φιλοκτήτης	φορκίδες
φρύγιοι	φρύγες ἢ ἕκτορος λύτρα	χοηφόροι	ψυχοστασία
	ψυχαγωγοί		

SLUB Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

Ἐν τέλει τοῦ Καταλόγου προσέθηκε χεὶρ τῆς τρισκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος τάδε: «εἰσὶ τὰ βιβλία τοῦ αἰσχύλου ταῦτα: πρῶτον πέρσαι δεύτερον ἀγαμέμνων τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τὴν ἰλίου τρίτον χοηφόροι τέταρτον προμηθεὺς δεσμώτης πέμπτον εὐμενίδες ἕκτον τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις» καὶ ἐν τῇ ᾤᾳ ἡ αὐτὴ χεὶρ «φυλ π̂δ», ἐν τῷ κατωτάτῳ δὲ τῆς ᾤας ἡ αὐτὴ πάλιν χεὶρ «φυλλ οα´».

Οὗτος ὁ ἐν τῷ Μεδικείῳ κώδικι διασωθεὶς Κατάλογος τῶν Αἰσχύλου δραμάτων φέρων τέσσαρας στήλας, ὧν ἑκάστη συνίσταται ἐξ ὀκτωκέδαικα[1] στίχων, περιέχει οὐχὶ πάντα τὰ ἄλλοθεν γνωστὰ ἡμῖν ὀνόματα τῶν δραμάτων τοῦ ποιητοῦ. Λίαν εὐστόχως εἴκασεν ὁ A. Dieterich (ἐν N. Rhein. Mus. ἔ. 1893 τόμ. 48 σελ. 141 κέ.) ὅτι ὁ εἰρημένος Κατάλογος περιεῖχε τὴν ἀρχὴν πέντε στήλας. Οὕτω τοίνυν διὰ τοῦ 5×18 ἐξάγονται ὀνόματα δραμάτων 90, ἤτοι ὁ ἀριθμός, ὃν παρέδωκεν ὁ Σουΐδας (πρβ. τόμ. 1 σελ. 16), τὰ δὲ πλὴν τούτων διασωθέντα ὀνόματα προσαρμόζονται εἰς τὰς 5 στήλας, ἔξω λόγου τιθεμένων τῶν Θαλαμοποιῶν, ὥστε ἐμπεδοῦται ἡ προτέρα εἰκασία, καθ' ἣν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Θαλαμοποιοὶ ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δρᾶμα (ἰδὲ ἔμπροσθεν σελ. 325). Ἐὰν δὲ πληρώσωμεν τὰς 5 στήλας, καθ' ὅσον εἶναι τοῦτο δυνατόν, ἔχομεν τὸ ἑξῆς τοῦ Καταλόγου σχῆμα:

Ἀγαμέμνων	Ἀθάμας	Αἰγύπτιοι	Αἰτναῖαι γνήσιοι	. . .
Αἰτναῖαι νόθοι	Ἀμυμώνη	Ἀργεῖαι	Ἀργὼ ἢ Κωπαστής	. . .
Ἀταλάντη	Βάκχαι	Βασσάραι	Γλαῦκος πόντιος	Γλαῦκος ποτνιεύς
Δαναΐδες	Δικτυουργοί	Ἑπτ' ἐπὶ Θήβας	Εὐμενίδες	. . .
Ἐπίγονοι	Ἐλευσίνιοι	Ἡλιάδες	Ἠδωνοί	. . .
Ἡρακλεῖδαι	Θρῆσσαι	Θεωροὶ ἢ Ἰσθμιασταί	Ἰφιγένεια	Ἱέρειαι

[1] Ἡ δευτέρα στήλη ἔχει 19 στίχους διὰ τοῦτο, ὅτι εἰς τὴν πρώτην παρεισφρήσασα ἡ διττογραφία τοῦ Φρύγες, Φρύγιοι, μετετόπισε τὸ Φρύγες, ἢ Ἕκτορος λύτρα εἰς τὴν δευτέραν, τὸ Χοηφόροι εἰς τὴν τρίτην στήλην, οὕτω δὲ τὸ Ψυχαγωγοὶ ἀπετέλεσε τὸν 19 στίχον τῆς δευτέρας στήλης.

Ἰξίων	Ἱκέτιδες	Κάβιροι	Καλλιστώ	. . .
Κρῆσσαι	Κερκυών	Κίρκη σατυρική	Κήρυκες	. . .
Κᾶρες ἢ Εὐρώπη	Λάϊος	Λέων	Λήμνιοι	. . .
Λυκοῦργος	Μέμνων	Μυσοί	Μυρμιδόνες	. . .
Νεανίσκοι	Νεμέα	Νηρεΐδες	Νιόβη	. . .
Ξάντριαι	Οἰδίπους	Ὅπλων κρίσις	Ὀστολόγοι	Παλαμήδης
Πενθεύς	Περραιβίδες	Πρωτεύς	Πέρσαι	. . .
Πηνελόπη	Προπομποί	Προμηθεὺς δεσμώτης	Προμηθεὺς πυρφόρος	Προμηθεὺς πυρκαεύς
Προμηθεὺς λυόμενος	Πολυδέκτης	Σαλαμίνιοι	Σεμέλη ἢ Ὑδροφόροι	Σίσυφος πετροκυλιστής
Σίσυφος δραπέτης	Σφίγξ	Τοξότιδες	Τήλεφος	. . .
Τροφοί	Ὑψιπύλη	Φιλοκτήτης	Φορκίδες	Φινεύς
Φρύγες ἢ Ἕκτορος λύτρα	Χοηφόροι	Ψυχαγωγοί	Ψυχοστασία	Ὠρείθυια

Κατὰ ταῦτα ἐκ τῶν 90 ἐλλείπουσιν 11 ὀνόματα δραμάτων. Ἐκ τῶν παρατεθέντων δραμάτων 8 μαρτυροῦνται ὡς σατυρικὰ ἤτοι: Κερκυών, Κήρυκες, Κίρκη, Λέων, Λυκοῦργος, Προμηθεὺς (πυρκαεύς), Πρωτεύς, Σφίγξ. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις φαίνονται ὅτι ἦσαν σατυρικὰ καὶ τὰ ἑξῆς 7 δράματα: Ἀμυμώνη, Γλαῦκος πόντιος, Κάβιροι, Καλλιστώ, Ξάντριαι, Σίσυφος δραπέτης, Φορκίδες.

Τετραλογίαι μαρτυροῦνται ἡμῖν αἱ ἑξῆς 4:

1. Φινεύς, Πέρσαι, Γλαῦκος [ποτνιεύς], Προμηθεὺς [πυρκαεύς].
2. Λάϊος, Οἰδίπους, Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, Σφίγξ.
3. Ἠδωνοί, Βασσάραι, Νεανίσκοι, Λυκοῦργος.
4. Ἀγαμέμνων, Χοηφόροι, Εὐμενίδες, Πρωτεύς.

Ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη ἦν ἄνευ συνεχείας τοῦ μύθου, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἡ τοῦ μύθου ὁμοιότης διήκει καὶ διὰ τοῦ σατυρικοῦ δράματος, εἰ καὶ ἐνταῦθα ἡ συνέχεια εἶναι χαλαρά. Κατὰ τὸν

μῦθον, παρὰ δὲ ταῖς τρισὶ πρώταις καὶ κατὰ ἄλλα τεκμήρια δύνανται νὰ εἰκασθῶσι καὶ αἱ ἑξῆς τετραλογίαι ἢ τριλογίαι :

1. Προμηθεὺς δεσμώτης, Προμηθεὺς λυόμενος, Προμηθεὺς πυρφόρος.
2. Ἱκέτιδες, Θαλαμοποιοὶ ἢ Αἰγύπτιοι, Δαναΐδες, Ἀμυμώνη.
3. Μυρμιδόνες, Νηρεΐδες, Φρύγες.
4. Ὅπλων κρίσις, Θρῇσσαι, Σαλαμίνιαι
5. Ἀργεῖαι, Ἐλευσίνιοι, Ἐπίγονοι.
6. Ὑδροφόροι, Βάκχαι, Πενθεύς, Ξάντριαι.
7. Λήμνιαι, Ὑψιπύλη, Νεμέα, Κάβιροι.
8. Ψυχαγωγοί, Πηνελόπη, Ὀστολόγοι.
9. Δικτυουλκοί, Πολυδέκτης, —, Φορκίδες.
10. Μέμνων, Ψυχοστασία, —.
11. Περραιβίδες, Ἰξίων, —.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μαρτυρία τοῦ Σουίδα διὰ τῆς μνημονευθείσης εἰκασίας τοῦ Dieterich προσκτᾶται μέγα κῦρος, δύναται ἴσως νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς αὐτὴν ἡ τοῦ Βιογράφου μαρτυρία (πρβ. τόμ. 1 σελ. 12) ἐν τοιᾷδε μεταγραφῇ :

«ἐβίω δὲ ἔτη ξθ΄, ἐν οἷς ἐποίησεν δράματα οε΄ καὶ ἐπὶ τούτοις σατυρικὰ ἀμφὶ τὰ ιε΄».

ΑΘΑΜΑΣ

Περὶ τοῦ Ἀθάμαντος, τοῦ ἐν τῷ μύθῳ περιωνύμου βασιλέως τῶν Μινυῶν, ἱστορῶν ὁ Ἀπολλόδωρος (3, 4, 3) ὅτι ὁ Διόνυσος ὡς βρέφος ἀνετράφη ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰνοῦς, ἐπιλέγει ὅτι ἡ Ἥρα, ἥτις ζηλοτυποῦσα ἐδίωκε τὸν γόνον τῆς Σεμέλης, «ἀγανακτήσασα μανίαν αὐτοῖς ἐνέβαλε, καὶ Ἀθάμας μὲν τὸν πρεσβύτερον παῖδα Λέαρχον ὡς ἔλαφον θηρεύσας ἀπέκτεινεν, Ἰνὼ δὲ τὸν Μελικέρτην εἰς πεπυρωμένον λέβητα ῥίψασα, εἶτα βαστάσασα μετὰ νεκροῦ τοῦ παιδὸς ἥλατο κατὰ βυθῶν. καὶ Λευκοθέα μὲν αὕτη καλεῖται, Παλαίμων δὲ ὁ παῖς, οὕτως ὀνομασθέντες ὑπὸ τῶν πλεόντων· τοῖς χειμαζομένοις γὰρ βοηθοῦσιν. ἐτέθη δὲ ἐπὶ Μελικέρτῃ ἀγὼν τῶν Ἰσθμίων, Σισύφου θέντος». Αἱ λέξεις «Ἰνὼ τὸν Μελικέρτην εἰς πεπυρωμένον λέβητα ῥίψασα» ἐξηγούμεναι τὸ ἐκ διηγήσεως τοῦ ἔργου τῆς Ἰνοῦς καταγόμενον Ἀπόσπ. 1 ποιοῦσι δῆλον, ὅτι ἡ μανία τῆς Ἰνοῦς καὶ τοῦ Ἀθάμαντος ἀπετέλουν τὸν πυρῆνα τῆς δράσεως. Πλέον τι δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ περὶ τοῦ περιεχομένου. Καὶ ἀνευρίσκει μὲν ὁ Welcker (Die aeschyl. Trilogie Prometheus σελ. 336 κέ. καὶ Nachtrag zu der Trilogie σελ. 124 κέ.) ἐν τῷ παρατεθέντι χωρίῳ τοῦ Ἀπολλοδώρου τὴν ὑπόθεσιν Αἰσχυλείου τριλογίας, ἧς τὸ πρῶτον δρᾶμα, Δικτυουργοί (= ἐργάται θηρατικῶν δικτύων), ἐπραγματεύετο τὸν θάνατον τοῦ Λεάρχου, ὃν ὁ Ἀθάμας μανεὶς ἐθηράσατο, τὸ δὲ δεύτερον, Ἀθάμας, τὸν θάνατον τοῦ Μελικέρτου, τὸ δὲ τρίτον, Θεωροὶ ἢ Ἰσθμιασταί, τὴν ἀποθέωσιν τοῦ Μελικέρτου, οὗ εἰς τιμὴν ἐτελοῦντο τὰ Ἴσθμια, διατεινόμενος ὅτι Ἰσθμιασταὶ σημαίνει οὐχὶ τοὺς θεατὰς τῶν Ἰσθμιακῶν ἀγώνων, ἀλλὰ τοὺς ἀπεσταλμένους (θεωρούς), τοὺς φέροντας εἰς τὸν Ἰσθμὸν θύματα εἰς τιμὴν τοῦ Μελικέρτου· ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὕτη τοῦ Welcker ἐξελέγχεται ἀσύστατος ὑπὸ τοῦ Hermann, καταδείξαντος (Opusc. 8, 175 κέ.) ὅτι ἡ ὀρθὴ ὀνομασία τοῦ Αἰσχυλείου δράματος ἦν Δικτυουλκοί (= ἁλιεῖς), οὐχὶ δὲ Δικτυουργοί, ἡ δὲ ὑπόθεσις αὐτοῦ ἀνεφέρετο εἰς τὸν μῦθον

τοῦ Περσέως (ἰδὲ κατωτέρω Δικτυουλκοὶ καὶ G. W. Nitzsch, Sagenpoesie der Griechen σελ. 660). Ὡσαύτως δὲ ἀσύστατος ἐξελέγχεται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Droysen εἰκασθεῖσα τριλογία: Βάκχαι Ἀθάμας Θεωροί. — Ἐπειδὴ καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐποίησεν Ἀθάμαντα καὶ δὴ διπλοῦν (Ἀθάμας Α. Β.), διὰ τοῦτο ἀμφιβάλλεται, ἐὰν ὁ Ἡσύχιος «βρυαζούσης λεαίνης· ἐν Ἀθάμαντι. ἀκμαζούσης ἢ ἐγκύμονος» ἐννοεῖ τὸν Ἀθάμαντα τοῦ Αἰσχύλου ἢ τὸν τοῦ Σοφοκλέους. Ἴσως ὅμως ἀναφέρεται τὸ ἀποσπασμάτιον «βρυαζούσης λεαίνης» εἰς τὸν τοῦ Σοφοκλέους, ἐὰν εἴκασεν ὀρθῶς ὁ Mor. Schmidt γράφων «ἐν Ἀθάμαντι α', ἢ βραζούσης ἢ ἐγκύμονος». Καὶ ἡ μνεία δὲ τῆς λεαίνης ὑπεμφαίνει τὴν παραλλαγὴν τοῦ μύθου, καθ' ἣν ὁ Ἀθάμας μανεὶς κυνηγετεῖ τὴν Ἰνὼ καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτῆς νομίζων, ὅτι ἔβλεπεν ἐν αὐτοῖς λέαιναν καὶ τὰ δύο νεογνὰ αὐτῆς, καθὰ βοᾷ παρ' Ὀουιδίῳ Metam. IV, 514 hic modo cum gemina visa est mihi prole leaena. Ἡ παραλλαγὴ αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπήντα ἐν τῷ αὐτῷ δράματι, ἐν ᾧ ἐλέγετο, ὅτι ἡ μαινομένη Ἰνὼ ἔρριψε τὸν ἑαυτῆς υἱὸν εἰς λέβητα.

1

τὸν μὲν τρίπους ἐδέξατ' οἰκεῖος λέβης
αἰεὶ φυλάσσων τὴν ὑπὲρ πυρὸς στάσιν.

Ἀθήν. 2 σελ. 37 F «ἦν γὰρ τὸ ἀρχαῖον δύο γένη τριπόδων, οὓς καλεῖσθαι λέβητας συνέβαινεν ἀμφοτέρους, ἐμπυριβήτης ὁ καὶ λοετροχόος. Αἰσχύλος· '*τὸν . . . στάσιν*'. ὁ δ' ἕτερος κρατὴρ καλούμενος», 7 σελ. 316 Α «τὴν δὲ αἰτιατικὴν πουλύπουν φασίν, ὡς Ἀλκίνουν καὶ Οἰδίπουν. καὶ τρίπουν δὲ λέβητα Αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν Ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ πούς ὡς νοῦς». Τούτους τοὺς στίχους παρέχει καὶ ὁ Εὐστάθ. ἐν Ἰλ. σελ. 740, 10, ἐν δὲ Ὀδ. σελ. 1541, 29 μνημονεύει «τὸν τρίπουν λέβητα παρ' Αἰσχύλῳ». Πρβ. Ἡσύχ. «λέβης χάλκειος ποδονιπτήρ, τρίπους».

Στίχ. 1 *τρίπουν ἐδέξατ' οἶκον*: ὁ C.—Ὁ Emperius εἰκάζει (Opusc. philol. σελ. 345) *εὔθετος λέβης* παραβάλλων Ἀγ. 451, ὁ Stadtmüller ὠτώεις λέβης. Ἴσως γραπτέον: τὸν μὲν τρίπους *ἔφλεξε χάλκειος* λέβης.

Τόν] ἤγουν τὸν Μελικέρτην. — Αἱ λέξεις *αἰεὶ . . στάσιν* κεῖνται περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ ἐμπυριβήτης.

2

χαλκέοισιν ἐξαυστῆρες χειρούμενοι

Ἐτυμ. Μ. σελ. 346, 56 «ἐξαυστήρ· σημαίνει σκεῦός τι, παρὰ τὸ αὔω

αὔσω, αὐστὴρ καὶ ἐξαυστὴρ Αἰσχύλος». Τούτοις προσθετέον Ἐτυμ. Φλωρ. ἐκδ. Miller Mél. de litt. gr. σελ. 116 «Ἀθάμαντι 'χαλκέοισιν ἐξαυστῆρες χειρούμενοι'». Πρβ. Ἡσύχ. «ἐξαυστήρ· κρεάγρα».

Ὁ Nauck γράφει *χαλκοῖσιν*. — Ὁ Dindorf *ἐξαυστῆρσιν ἐξαιρούμενοι* παραβάλλων τὸ λακωνικὸν *ἐξαιρέταρ*, περὶ οὗ ἔπιθι Valcken. Animadv. ad Ammon. σελ. 33. Ἴσως γραπτέον *ἐξαυστῆρσιν ἐγχειρούμενοι*. Περὶ τοῦ τύπου ἐξαυστὴρ πρβ. C. I. Att. τόμ. 2, 818, 27.

3

ἀήτους

Ἡσύχ. «ἀήτους· μεγάλας. Αἰσχύλος Ἀθάμαντι (ἀθάμαντας ὁ κῶδ., ὁπόθεν ὁ Schow ἐξήγαγεν Ἀθάμαντι σ ἤτοι σατυρικῷ)».

4

ἀπαρτί

Ἡσύχ. «ἀπαρτί· ἀπηρτισμένως (ἀπαρτιᾶ ἀπηρτισμένος ὁ κῶδ.), ἀκριβῶς. Αἰσχύλος Ἀθάμαντι». Πρβ. Anecd. Bekk. σελ. 210, 23 «ἀπαρτί· ἀπηρτισμένως». Ἄνευ αἰτίας ὁ Butler εἰκάζει *ἀπαρτίως*.

[ΑΙΑΣ ΛΟΚΡΟΣ]

Κατὰ Miller Mél. de litt. gr. σελ. 370 (Παροιμ. 6, 14) «'τί σοι ὁ Ἀπόλλων κεκιθάρικεν'; τὸ κεκιθάρικεν οἷον ἐμαντεύσατο. ὥς φησιν Αἰσχύλος ἐν Αἴαντι Λοκρῷ» ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐποίησεν Αἴαντα Λοκρόν. Ἀλλ' ὅμως κατὰ μνημονικὸν σφάλμα ἐτέθη τὸ ὄνομα «Αἰσχύλος» ἀντὶ «Σοφοκλῆς», καθὰ παρήνεσεν ὁ Dindorf. Τὰ τῆς τριλογίας, ἣν πλάττει ὁ Welcker (Tril. σελ. 440 κέ.) ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ ἄνω χωρίου, εἶναι κενὰ καὶ ἀνεμώλια.

ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ

Κατὰ τὰ ἔμπροσθεν (σελ. 318 κέ.) ἐκτεθέντα φαίνεται ὅτι τὴν τῶν Δαναΐδων τετραλογίαν ἀπήρτιζον αἱ τραγῳδίαι: Ἱκέτιδες, Θαλαμοποιοί (ἢ Αἰγύπτιοι), Δαναΐδες καὶ τὸ σατυρικὸν δρᾶμα Ἀμυμώνη.

5

Ζαγρεύς

Πρβ. Cramer. Anecd. Oxon. 2 σελ. 448, 8 ἢ Ἐτυμ. Γουδ. σελ. 227,

37 «Ζαγρεὺς ὁ μεγάλως ἀγρεύων ὡς ʽπότνια Γῆ Ζαγρεῦ τε θεῶν πανυπέρτατε πάντων᾽ ὁ τὴν Ἀλκμαιωνίδα γράψας ἔφη. τινὲς δὲ τὸν Ζαγρέα υἱὸν Ἅιδου φασίν, ὡς Αἰσχύλος ἐν Σισύφῳ.. ἐν δὲ Αἰγυπτίοις οὕτως (ὅν τε: ὁ κῶδ. Παρισ.) αὐτὸν διὰ (τὰς λέξεις: οὕτως αὐτὸν διὰ παραλείπει ὁ κῶδ. Ὀξων.) τὸν Πλούτωνα καλεῖ, τὸν ἀγραῖον τὸν πολυξενώτατον διὰ τῶν κεκμηκότων». Ἐπειδὴ δὲ αἱ τελευταῖαι λέξεις ἐλήφθησαν ἐξ Ἱκ. στίχ. 161-164, εἴκασεν ὁ Welcker Tril. σελ. 557: ἐν δὲ Αἰγυπτίοις οὕτως αὐτὸν τὸν Δία τὸν Πλούτωνα καλεῖ τὸν.. Δία τῶν κεκμηκότων, ὁ δὲ Hermann: ἐν δὲ Αἰγυπτίοις οὕτως αὐτὸν τὸν Πλούτωνα καλεῖ, ἐν δὲ Ἱκέτισι τὸν Δία ʽτὸν γάϊον τὸν πολυξενώτατον Ζῆνα τῶν κεκμηκότων᾽». Προτιμοτέρα φαίνεται ἥδε ἡ γραφὴ «ἐν δὲ Αἰγυπτίοις οὕτως αὐτὸν τὸν Πλούτωνα καλεῖ, ὃν ἐν Ἱκέτισι ʽτὸν γάϊον τὸν πολυξενώτατον Δία τῶν κεκμηκότων᾽». Πρβ. καὶ Lobeck Aglaoph. σελ. 621.

ΑΙΤΝΑΙΑΙ

Κατὰ τὰ ἐν ἀποσπ. 6 καὶ 11 παρατεθέντα μαρτύρια ἠδύνατό τις ἑπόμενος τῷ Schneidewin (Rein. Mus. 3 σελ. 70 κέ.) νὰ ὑπολάβῃ ὅτι τὸ πρῶτον ὄνομα ἦν Αἴτνα. Ἀλλ᾽ ὅμως οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τόπου ὡς ὄνομα δράματος. Ἐὰν ὁ Welcker μνημονεύῃ τὸ Νεμέα (πρβ. Gr. Trag. σελ. 57), τὸ Νεμέα παρ᾽ Αἰσχύλῳ εἶναι οὐχὶ τοπικόν, ἀλλὰ προσώπου ὄνομα (ἰδὲ κατωτέρω). Ὅθεν Αἴτνα ἠδύνατο νὰ ᾖ ὄνομα δράματος, ἐὰν ἡ μήτηρ τῶν Παλικῶν ὠνομάζετο παρ᾽ Αἰσχύλῳ Αἴτνα, οὐχὶ δὲ Θάλεια. Ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἐξύμνει ὁ Αἰσχύλος, τὸ πρῶτον τότε ἐλθὼν εἰς Σικελίαν καὶ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἱέρωνος διατρίβων, εἰς τιμὴν τοῦ βασιλέως τὴν κτίσιν τῆς πόλεως Αἴτνης (ἰδὲ τόμ. 1 σελ. 6 καὶ 9 κέ.). Καθὰ διαγινώσκεται ἐξ ἀποσπ. 6 καὶ 7, ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος εἶχε σχέσιν πρὸς τὸν μῦθον τῶν Παλικῶν, οἵτινες ἐν τῇ πόλει Παλίκῃ ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ Συμαίθου εἶχον ἱερὸν (Πρβ. Hermann opusc. 7, 315 κέ. καὶ 332 κέ.). Περὶ τῆς τῶν θεῶν τούτων λατρείας ὁ Μακρόβιος Sat. V 19 ἑρμηνεύων τὸ χωρίον τοῦ Βεργιλίου Aen. IX 584 Symaethia circum flumina pinguis ubi et placabilis ara Palici παρέχει διαφόρους εἰδήσεις, μετοχετευθείσας ἐκ τοῦ δράματος τοῦ Αἰσχύλου, ἐκ τῆς Σικελικῆς ἱστορίας τοῦ Καλλίου, ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυμαζομένων ποταμῶν τοῦ Πολέμωνος καὶ ἔκ τινος βιβλίου τοῦ Ξεναγόρου, καθ᾽ ἃς ἡ νύμφη Θάλεια ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ Συμαίθου ἔγκυος. Φο-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

βουμένη τὴν Ἥραν εὔχεται νὰ βυθισθῇ ὑπὸ τὴν γῆν· τοῦτο συμβαίνει. Ἀλλὰ τοῦ καρποῦ τῆς κοιλίας αὐτῆς ὡριμάσαντος, ἀνοίγεται πάλιν ἡ γῆ καὶ ἐξέρχονται δύο παιδία, ὀνομασθέντα Παλικοὶ «ἀπὸ τοῦ πάλιν ἱκέσθαι». Οὐχὶ μακρὰν τοῦ τόπου τούτου ὑπῆρχον δύο ἄβυσσοι πηγαί, ἃς οἱ κάτοικοι καλοῦντες κρατῆρας ἐτίμων ἐν τῷ ὀνόματι Δέλλοι ὡς ἀδελφοὺς τῶν Παλικῶν. Ἐν ταῖς πηγαῖς ταύταις ἐδοκιμάζετο, ὥσπερ διὰ θείας κρίσεως, ἡ ἀλήθεια τοῦ ὅρκου. Οἱ προσερχόμενοι εἰς αὐτὰς ὤφειλον νὰ καθαίρωσιν ἑαυτοὺς παντὸς ῥύπου ἁμαρτίας, καὶ ὁ μὲν εὔορκος ἀπήρχετο σῶος καὶ ἀβλαβής, τοὐναντίον δὲ ὁ ἐπίορκος ἀπώλλυτο ἐν τῷ κρουνῷ. Ἰστέον δὲ ὅτι ἐν τῷ ἱερῷ τῶν Παλικῶν ἐδίδοντο καὶ χρησμοί, ἀκαρπίας δέ ποτε γενομένης, κατὰ συμβουλὴν αὐτῶν ἐτελέσθη θυσία τῷ ἥρωι Πεδιοκράτῃ καὶ ἡ γῆ ἀνέδωκε θαλεροὺς καρπούς. Διὰ ταῦτα ἔθυον ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν Παλικῶν παντοειδεῖς καρπούς.—Ὅσα γράφει ἐνταῦθα ὁ Μακρόβιος περὶ Δέλλων, περὶ ὅρκου, περὶ μαντείου τῶν Παλικῶν, ἐμπεδοῖ διὰ τῶν χωρίων τοῦ Καλλίου, τοῦ Πολέμωνος καὶ Ἑρμαγόρου. Ὅθεν ὀφείλει τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι τὸν προηγούμενον μῦθον περὶ τῶν Παλικῶν καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Θαλείας ἤντλησεν ἐκ τοῦ Αἰσχύλου, ἡ δὲ εἰκασία αὕτη βεβαιοῦται ἐξ ἀποσπ. 7, ἔνθα τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς εἶναι Θάλεια, ὥσπερ παρὰ Σερβίῳ εἰς τὸ μνημονευθὲν χωρίον τοῦ Βεργιλίου. Οὐχὶ ἀπίθανος δὲ φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Welcker (Zeitschr. f. die Alterthumswissenschaft 1838 σελ. 241), ὅτι ὁ τύπος ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς χωρίοις εἶναι ἐσφαλμένος ὀφείλων νὰ ἔχῃ Αἰθάλια (Αἰθάλεια). Αἰθάλη ἢ Αἰθαλία εἶναι ὄνομα συνᾷδον κάλλιστα κρατῆρας πυρὸς ἐχούσῃ νήσῳ. Οὕτως ὠνομάζετο ἡ Λῆμνος, ἡ ἕδρα τοῦ Ἡφαίστου, καὶ ὥσπερ ἀλλαχοῦ ἡ Αἴτνη, οὕτως ἠδύνατο ἡ Αἰθάλεια νὰ δηλωθῇ ὡς μήτηρ ῥύακας πυρὸς ἀναφυσώντων δαιμόνων. Ἐπειδὴ κατὰ ἀπόσπ. 6 οἱ Παλικοὶ οὔπω ἦσαν γεγεννημένοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς δράσεως, διὰ τοῦτο αἱ τύχαι τῆς Αἰθαλείας ἀπετέλουν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος. Ἐν τῷ ἄρτι μνημονευθέντι ἀποσπ. διαλέγονται, καθὰ διεῖδεν ἤδη ὁ Stanley, δύο πρόσωπα πρὸς ἄλληλα, ὧν τὸ ἓν κατὰ πάντα πιθανὸν λόγον εἶναι ἡ Αἰθάλεια, πρὸς ἣν ἴσως ἄγγελος τοῦ Διὸς (ὁ Ἑρμῆς) ἀνακοινοῖ τὴν πλήρωσιν τῆς εὐχῆς

αὐτῆς κελεύων νὰ πορευθῇ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς λατρείας τῶν Δέλλων καὶ τῶν Παλικῶν καθοσιωθέντα τόπον.— Δυσκόλως δύναται νὰ ὁρισθῇ, ἐὰν ἡ ἐν ἀποσπ. 11 εἴδησις, καθ' ἣν ὁ Κρόνος βασιλεύσας ποτὲ τῆς Σικελίας ἔκτισε τὴν Κρονίαν, ἀπήντα ἐν τῷ προλόγῳ ἢ ἐν τέλει τοῦ δράματος. Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ δράματι τούτῳ τιμῶσα τὸν Ἱέρωνα ἀναφορὰ πρὸς τὴν κτίσιν τῆς Αἴτνης. — Ἀπόσπ. 283 (ἀναξίαν = βασιλείαν) ἀνῆκε τούτῳ τῷ δράματι, ἐὰν ὀρθῶς διώρθωσεν ἐκεῖ ὁ Meursius τὸ *Διανοίαις* εἰς *Αἰτναίαις*. — Πλὴν τοῦ γνησίου δράματος ἐγίνωσκον οἱ Ἀλεξανδρῖνοι γραμματικοὶ καὶ νόθον, διότι ἐν τῷ Καταλόγῳ φέρονται Αἰτναῖαι γνήσιοι καὶ Αἰτναῖαι νόθοι.

6

⟨Α⟩ τί δῆτ' ἐπ' αὐτοῖς ὄνομα θήσονται βροτοί;
⟨Β⟩ σεμνῶς Παλικοὺς Ζεὺς ἐφίεται καλεῖν.
⟨Α⟩ ἦ καὶ Παλικῶν εὐλόγως μενεῖ φάτις;
⟨Β⟩ πάλιν γὰρ ἥξουσ' ἐκ σκότου τόδ' εἰς φάος

Macrob. Sat. V 19, 17 di Palici in Sicilia coluntur, quos primus omnium Aeschylus tragicus, vir utique Siculus, in litteras dedit. Interpretationem quoque nominis eorum, quam Graeci ἐτυμολογίαν vocant, expressit versibus suis. Sed priusquam versus Aeschyli ponam, paucis explananda est historia Palicorum. In Sicilia Symaethus fluvius est. Juxta hunc nympha Thalia (ἰδὲ ἀπόσπ. 7), compressu Jovis gravida, metu Junonis optavit ut sibi terra dehisceret. Factum est. Sed ubi venit tempus maturitatis infantum quos alvo illa gestaverat, reclusa terra est et duo infantes de alvo Thaliae progressi emerserunt appellatique sunt Palici ἀπὸ τοῦ πάλιν ἱκέσθαι, quoniam prius in terram mersi denuo inde reversi sunt. Αὐτόθι 24: Aeschyli tragoedia est quae inscribitur Aetna. In hac cum de Palicis loqueretur, sic ait τί . . σεμνοὺς . . ηκουσεκστους, (συνήθως γράφουσιν ἴκουσ' ἐκ σκότους) . . φάος.

Στίχ. 1. Ὁ Cobet (Coll. crit. σελ. 185) τί *δή ποτ'*. Πρβ. ὅμως Gomperz, Bruchstücke der Griech. Trag. σελ. 6. Ὁ Blaydes *τί δῆτ' ἄρ' αὐτοῖς ἢ τί δῆτ' ἐκείνοις*.— Στίχ. 2 *σεμνῶς* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι *σεμνοὺς* ὁ Herwerden (Exerc. crit. σελ. 6), ὁ Παπαγεώργιος *σεμνός*, *ἐτύμως* ὁ Stadtmüller.— Στίχ. 3 *μενεῖ* ἀντὶ *μένει* ὁ Schneidevin. — Στίχ. 4 *ἥξουσ'* ἀντὶ *ἧκουσ'* ὁ Burges.— *σκότου* ἀντὶ *σκότους* ὁ Hermann.

Εἰς ἑρμηνείαν τοῦ ἀποσπασματίου τούτου συμβάλλεται καὶ ὁ Servius ἐν Verg. Aen. IX 584: Simaethos fluvius est Siciliae . . haud longe ab urbe Catinensi circa quem sunt Palici dei, quorum talis est fabula:

Aetnam nympham, vel ut quidam volunt Thaliam, Juppiter cum vitiasset et fecisset gravidam, timens Junonem secundum alios ipsam puellam terrae commendavit, secundum alios (δηλαδὴ κατ' Αἰσχύλον) partum eius. Postea cum de terra erupissent duo pueri, Palici dicti sunt, quasi iterum venientes; nam πάλιν ἵκειν est iterum venire. Hi primo humanis hostiis placabantur, postea quibusdam sacris mitigati sunt et eorum inmutata sacrificia. Περὶ τῆς ἐτυμολογικῆς ἑρμηνείας τῶν κυρίων ὀνομάτων ἴδε σημ. εἰς Προμ. 85 κέ.

7

Στέφ. Βυζ. «Παλική, πόλις Σικελίας.. πλησίον δὲ αὐτῆς ἱερὸν Παλικῶν, οἵ εἰσι δαίμονές τινες, οὓς Αἰσχύλος ἐν Αἴτναις γενεαλογεῖ Διὸς καὶ Θαλείας (Αἰθαλείας ἢ Αἰθαλίας ὁ Welcker ἐν Zeitschr. f. d. Altertw. 1838 σελ. 241) τῆς Ἡφαίστου, Σιληνὸς δὲ ἐν δευτέρῳ Αἴτνης τῆς Ὠκεανοῦ καὶ Ἡφαίστου· κληθῆναι δὲ αὐτοὺς Παλικοὺς διὰ τὸ ἀποθανόντας πάλιν εἰς ἀνθρώπους ἱκέσθαι».

8

πολυηλάκατα

Σχολ. Ὁμ. Ἰλ. 16, 183 «τὸν κάλαμον γὰρ τῶν βελῶν τινες ἠλακάτην φασί, καὶ Αἰσχύλος ἐν Αἴτναις τοὺς ποταμοὺς πολυηλακάτους φησί». Ὁ M. Schmidt (ἐν Philol. τόμ. 16 σελ. 162) παραβάλλων Ἡσύχ. «ἠλακάτη· δόναξ. ὁμοίως καὶ πολυηλάκατα τὰ τῶν ποταμῶν χείλη» εἰκάζει ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἐκάλεσε πολυηλάκατα τὰ τῶν ποταμῶν χείλη.

9

αἰμοί

Ἡσύχ. «αἰμοί· δρυμοί. Αἰσχύλος Αἰτναίαις» (αἰτιναίαις ὁ κῶδιξ). Πρβ. Anecd. Bekk. σελ. 360, 30, Εὐστάθ. Ὀδυσ. σελ. 1851, 27, Ζωναρᾶ Λεξ. σελ. 67. Ἡμαρτημένως ἀντὶ «αἰμοὺς τοὺς δρυμοὺς» παρέχει ὁ μὲν Εὐστάθ. «αἵμους τοὺς δρόμους», ὁ δὲ Ζωναρᾶς «αἵμους τοὺς δρόσους».

10

κρείσσονες

Ἡσύχ. «κρείττονας (κρείττονες ὁ O. Crusius) τοὺς ἥρωας οὕτω λέγουσιν. δοκοῦσιν δὲ κακωτικοί (*κακότυχοί* ὁ κῶδιξ. Ὀρθῶς ὁ Φώτιος Λεξ. σελ. 177, 8) τινες εἶναι· διὰ τοῦτο καὶ οἱ παριόντες τὰ ἡρῷα σιγὴν ἔχουσι μή τι βλαβῶσι. καὶ οἱ θεοὶ δὲ (γραπτ. καὶ τοὺς θεοὺς δὲ) Αἰσχύλος Αἰτναίαις» (αἰτναίας ὁ κῶδιξ).

11

Ἰωάννης Λυδὸς περὶ μηνῶν σελ. 274 ἐκδ. Hase: «καὶ βα-

σιλεῦσαι δὲ αὐτὸν (δηλ. τὸν Κρόνον) ἡ ἱστορία παραδίδωσιν.. κατά τε τὴν Λιβύην καὶ Σικελίαν ⟨οἰκίσαι τε τοὺς τό⟩πους καὶ ⟨πόλ⟩ιν κτίσαι, ὡς ὁ Χάραξ φησί, τ⟨ὴν τότε μὲν λεγ⟩ομένην Κρονίαν, νῦν δὲ Ἱερὰν πόλιν ὡς ⟨Ἰ⟩σίγο⟨νος περὶ Ἑλλην⟩ικῶν θεῶν καὶ Πολέμων καὶ Αἰσχύλος ἐν τῇ Αἴτνῃ (ετνη ὁ κῶδ.) π⟨αραδιδόασιν⟩». Οὕτω συνεπλήρωσεν τὰ χάσματα ταῦτα ὁ Hase. Περὶ τοῦ πράγματος ἔπιθι καὶ Διοδ. 3, 61.

[ΑΛΚΜΗΝΗ]

Τὸ δρᾶμα τοῦτο μὴ μνημονευόμενον ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Αἰσχυλείων δραμάτων ἐξάγεται ἐκ χωρίου τοῦ Ἡσυχίου (πρβ. ἀπόσπ. 12), ὅπερ ὅμως πιθανῶς εἶναι ἐφθαρμένον.

12

ἀποστάς

Ἡσύχ. «ἀποστάς· φυγών. Αἰσχύλος Ἰσθμιασταῖς καὶ Ἀλκμήνῃ (καὶ Ἀλκμὰν ὁ Stanley, καὶ Ἀμυμώνῃ ὁ Toup Emend. IV σελ. 351, καὶ Εὐριπίδης Ἀλκμήνῃ ὁ Alberti καὶ M. Schmidt, ἴσως γραπτέον ἐκ Σοφ. Ἠλ. 776: καὶ Σοφοκλῆς Ἠλέκτρᾳ).

ΑΜΥΜΩΝΗ

Πρβ. ἔμπροσθεν σελ. 332 κέ. καὶ σημ. εἰς Αἰγύπτιοι σελ. 581. Ἴσως Ἀπόσπ. 12 ἀνήκει τῷ δράματι τούτῳ.

13

σοὶ μὲν γαμεῖσθαι μόρσιμον, γαμεῖν δ' ἐμοί

Ὁ Ἀμμώνιος ὁρίζων τὴν διαφορὰν τοῦ γῆμαι καὶ γήμασθαι γράφει σελ. 37 «Αἰσχύλος ἐν Ἀμυμώνῃ 'σοὶ.. γαμεῖν δὲ μή'», ὁ Ἡρωδιαν. περὶ ἀκυρολογίας ἐν Boisson. Anecd. 3, 263 «Αἰσχύλος ἐν ἀσυμβάνῃ 'σοὶ μὲν γαμεῖσθαι μόρσιμον, ἐμοὶ δὲ γαμεῖν'». Πρβ. Ἐτυμ. Γουδ. σελ. 125, 7, ἔνθα «γαμεῖν δόμος», Anecd. Bachm. τόμ. 2, σελ. 375, 8, ἔνθα «γαμεῖν δ' ἐμοὶ» ἀναγινώσκεται.

Αἱ λέξεις λέγονται πρὸς τὴν Ἀμυμώνην ὑπὸ τοῦ Σατύρου θέλοντος νὰ παραβιάσῃ αὐτήν, οὐχὶ δέ, καθὰ ὑπολαμβάνουσιν ἕτεροι, ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, διότι τὸ προπετὲς «ἐμοὶ γαμεῖν μόρσιμόν ἐστι» προσήκει μόνῳ τῷ φύσει ἀκολάστῳ Σατύρῳ.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

14

κἄγωγε τὰς σὰς βακκάρεις τε καὶ μύρα

Ἀθήν. 15 σελ. 690 C «καὶ μήποτε οὐκ ἔστι μύρον ἡ βάκκαρις. Αἰσχύλος γὰρ ἐν Ἀμυμώνῃ (ἀμυμόνη ὁ A) ἀντιδιαστέλλων φησί 'κἄγωγε τὰς σὰς βακκάρεις (βακκάρει ὁ A) . . μύρα'».

Ὁ Bothe νομίζει ὅτι ὁ Σάτυρος ἀποκρίνεται διὰ τῆς ῥήσεως ταύτης εἰς τὴν Ἀμυμώνην εἰποῦσαν, ὅτι τοιούτους ἀγρίους καὶ φοβεροὺς ἐραστὰς ἀποστέργει.

15

θρῴσκων κνώδαλα

Ἡσύχ. «θρώσκων κνώδαλα· ἐκθορίζων καὶ σπερματίζων, γεννῶν. Αἰσχύλος Ἀμυμώνῃ».

Τὰς λέξεις ταύτας φαίνεται λέγων ὁ Ποσειδῶν τῷ Σατύρῳ ἐκδιώκων αὐτὸν καὶ συμβουλεύων νὰ πληρώσῃ τὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ ἐν προσώποις συνᾴδουσι τῇ φύσει αὐτοῦ.

ΑΡΓΕΙΑΙ

Ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Αἰσχυλείων δραμάτων καὶ τῷ Ἐτυμ. Μ. σελ. 341, 6 φέρεται Ἀργεῖοι, ὁ Ἁρποκρ. λ. *χλῆδος* καὶ ὁ Ἡσύχ. λ. *ἀπόσκημμα* παρέχουσιν Ἀργεῖαι, ὁ δὲ M. Schmidt (Philol. 16, 161) ὑπολαμβάνει τὸ Ἀργεία (θυγάτηρ Ἀδράστου καὶ σύζυγος Πολυνείκους) ὡς ὄνομα τοῦ δράματος (πρβ. σημ. εἰς ἀπόσπ. 18). Ὁ Welcker (Tril. σελ. 372 κέ.) παραδεχόμενος ὅτι Ἐλευσίνιοι, Ἀργεῖοι, Ἐπίγονοι ἀπήρτιζον τριλογίαν ἀποφαίνεται, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τῶν Ἱκετίδων τοῦ Εὐριπίδου ἀπεδίδου τὸ περιεχόμενον τῶν Ἐλευσινίων, τὸ δὲ δεύτερον τὸ τῶν Ἀργείων, ἐν ᾧ οἱ Ἐπίγονοι ἐπραγματεύοντο τὸν πόλεμον, ὃν ἐν τέλει τῶν Ἱκετίδων (1214 κέ.) προλέγει ἡ Ἀθηνᾶ. Ὅτι ὄντως οἱ Ἐλευσίνιοι ἀνεφέροντο εἰς ἣν ὑπόθεσιν καὶ αἱ Ἱκέτιδες τοῦ Εὐριπίδου, μηνύει ὁ Πλούτ. Θησ. κεφ. 29 «συνέπραξε δὲ (δηλ. ὁ Θησεὺς) καὶ Ἀδράστῳ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεσόντων, οὐχ ὡς Εὐριπίδης ἐποίησεν ἐν τραγῳδίᾳ, μάχῃ τῶν Θηβαίων κρατήσας, ἀλλὰ πείσας καὶ σπεισάμενος· οὕτω γὰρ οἱ πλεῖστοι λέγουσι. Φιλόχορος δὲ καὶ σπονδὰς περὶ νεκρῶν ἀναιρέσεως γενέσθαι πρώτας ἐκείνας. Ὅτι δὲ Ἡρακλῆς πρῶτος ἀπέδωκε νεκροὺς τοῖς πολεμίοις, ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλέους γέγρα-

πται. ταφαὶ δὲ τῶν μὲν πολλῶν ἐν Ἐλευθεραῖς δείκνυνται, τῶν δὲ ἡγεμόνων περὶ Ἐλευσῖνα, καὶ τοῦτο Θησέως Ἀδράστῳ χαρισαμένου. Καταμαρτυροῦσι δὲ τῶν Εὐριπίδου Ἱκετίδων οἱ Αἰσχύλου Ἐλευσίνιοι, ἐν οἷς καὶ (τὸ *καὶ* μετατίθησιν ὁ Sintenis μετὰ τὸ *Ἱκετίδων*) ταῦτα λέγων ὁ Θησεὺς πεποίηται». «Ὅτι οἱ Ἐλευσίνιοι περιστοιχίζουσιν ὡς χορὸς τὸν Θησέα ἐπιδοκιμάζοντες καὶ ἐπαινοῦντες ἢ καὶ συμβουλεύοντες, ὑπεμφαίνει, ὅτι ὁ ποιητὴς συνῆπτε τὸ ἔργον τοῦ τῆς Ἀττικῆς βασιλέως πρὸς τοὺς θρησκευτικοὺς τῆς Ἐλευσῖνος θεσμοὺς ἢ ἐξύμνει τὴν ῥοπήν, ἣν ἔσχεν ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν περὶ δικαίου ἰδεῶν τῶν Ἑλλήνων ἡ σεπτὴ αὕτη τῶν ἱερέων ἕδρα, ἐν συντόνῳ προθυμίᾳ. Ὅθεν πιθανῶς ὁ χορὸς οὗτος ὑπεκρίνετο ἱερεῖς» (Welcker). Ἡ σκηνὴ τοῦ μέσου δράματος ὑπέκειτο κατὰ τὸν Welcker πρὸ τῶν Θηβῶν, ἔνθα ὁ Ἄδραστος σὺν τοῖς ἑαυτοῦ Ἀργείοις ἔθαψε τοὺς ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεσόντας ἥρωας, ἡ δὲ μέση τοῦ δράματος σκηνὴ περιεῖχε τὴν θυσίαν τῆς Εὐάδνης, ἥτις ἠκολούθησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς εἰς τὴν πυράν. Ὁ Welcker μετέβαλεν ὕστερον (Thebais und Epigonen ἐν τῇ Allg. Schulzeit. 1832 σελ. 164 κέ.) γνώμην, ἐπειδὴ δὲ ἡ Ὑπόθεσις τῶν Ἑ. ἐ. Θ. οὔπω ἦν γνωστή, συνέταξεν ἐκ τῶν δραμάτων τοῦ Θηβαϊκοῦ κύκλου τὰς ἑξῆς τρεῖς τριλογίας: Λάϊος Σφὶγξ Οἰδίπους (οὕτως ἤδη ὁ Stanley), Νεμέα Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας Ἐλευσίνιοι, Ἐπίγονοι Ἀργεῖοι Φοίνισσαι. Νῦν γινώσκομεν τὴν Οἰδιπόδειαν (Λάϊος Οἰδίπους Ἑπτὰ ἐ. Θ. Σφίγξ) καὶ ὅτι ὁ Αἰσχύλος οὐδὲν δρᾶμα Φοίνισσαι ἐποίησεν (ἰδὲ σημ. εἰς ἀπόσπ. 259). Καὶ ὁ Hermann κρίνων τὸ πρῶτον ὀρθῶς (Opusc. 2, 314 κέ.) περὶ τῆς Οἰδιποδείας πλανηθεὶς ὕστερον (Opusc. 8, 205 κέ.) ἔπλασε τριλογίαν, ἣν ἀπετέλουν τὰ δράματα: Ἀργεῖοι ἢ Ἀργεῖαι, Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, Ἐλευσίνιοι. Ἡ ἐπὶ ἀποσπ. 19 ἐρειδομένη τοῦ Boeckh (gr. trag. princ. σελ. 30) γνώμη, καθ' ἣν οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν σατυρικὸν δρᾶμα, ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ Hermann (Opusc. 7, 207). Κατὰ ἀπόσπ. 17 φαίνεται, ὅτι ἡ τὸ πρῶτον ἐξενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Welcker γνώμη εἶναι ὀρθή, πλὴν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ δράματος εἶναι Ἀργεῖαι, δηλοῦσαι τὰς μητέρας τῶν πρὸ τῶν Θηβῶν πεσόντων ἡρώων, ὥστε τὸ ὄνομα τῶν τοῦ Εὐριπίδου Ἱκε-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

τίδων φαίνεται ταυτοσήμαντον. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ παρατεθείσῃ εἰδήσει τοῦ Πλουτάρχου διαλέγεται ὁ Θησεὺς ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις περὶ τῆς παραχωρηθείσης τῷ Ἀδράστῳ ταφῆς ὡς τετελεσμένης πράξεως, φαίνεται, ὅτι ἡ τῶν δραμάτων τάξις ἦν ἥδε: Ἀργεῖαι, Ἐλευσίνιοι, Ἐπίγονοι. Πρβ. καὶ J. Schmidt ἐν Zeitschr. f. d. Altertw. 1856 σελ. 402 κέ.

16

καὶ παλτὰ κἀγκυλητὰ καὶ χλῆδον βαλὼν

Ἁρποκρ. λ. χλῆδος «Αἰσχύλος Ἀργείαις (οὕτως ὁ A καὶ B, Ἀργίαις ὁ C) καὶ παλτὰ . . βαλών'».

Ὁ M. Schmidt χληδὸν βαλὼν ἢ χλῆδον βελῶν.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸ προμνημονευθὲν χωρίον τοῦ Πλουτάρχου ὁ Θησεὺς κατεπράξατο τὴν ἀπόδοσιν τῶν νεκρῶν οὐχὶ μάχῃ κρατήσας, ἀλλὰ πείσας τοὺς Θηβαίους, διὰ τοῦτο τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο φαίνεται ὅτι κατάγεται ἐκ λόγου τοῦ Θησέως, ἀποκρούοντος τὸν πόλεμον.

17

Καπανεύς μοι καταλείπεται
λοιποῖς ἀκέραυνος ἄρθρων
ἐνηλυσίων ἀπέλιπεν

Ἐτυμ. M. σελ. 341, 5 «ἐνηλύσια· εὐκίνητα, καὶ ἤλυσιν τὴν ἔλευσιν. Αἰσχύλος ἐν Ἀργείοις 'Καπανεύς . . ἀρόρων ἐπηλυσίων ἀπέλιπεν'. οἱ δὲ τὰ κατασκηφθέντα. οὕτως εἰς τὸ ῥητορικόν. εἰς δὲ τοὺς ἐτυμολόγους εὗρον· ἐνηλύσια λέγεται εἰς ἃ κεραυνὸς εἰσβέβληκεν, ἃ καὶ ἀνατίθεται Διὶ καταιβάτῃ καὶ λέγεται ἄδυτα καὶ ἄβατα». Τὸ ἀποσπασμάτιον τοῦτο φέρεται καὶ ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐκδοθέντι Σαββαϊτικῷ Λεξικῷ σελ. 21 ἐν τῇδε τῇ μορφῇ: «Καπανεύς μοι καταλείπεται λοιπὸν ἀκέραυνος ἀρόρον ἐπηλυστίων ἀπέλιπεν». Πρβ. Ἡσύχ. «ἐνηλύσιος· ἐμβρόντητος, κεραυνόβλητος» καὶ «ἐνηλύσια. τὰ κατασκηφθέντα χωρία ἐνηλύσια λέγονται. ἔνιοι δὲ εὐκίνητα, παρὰ τὴν ἔλευσιν (παρὰ τὴν ἤλυσιν τὴν ἔλευσιν εἰκάζει ὁ M. Schmidt)».

Στίχ. 1. Ὁ Παπαβασίλειος εἰκάζει *κατερείπεται*. — Στίχ. 2. *ἄρθρων* ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογρ. *ἀρόρων* (ἀρούρων συνήθως οἱ ἐκδόται) ἐξ εἰκασίας τοῦ M. Schmidt (ἐν Zeitsch. f. d. Altertw. 1856 σελ. 361). — Στίχ. 3 *ἐνηλυσίων* ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογρ. *ἐπηλυσίων* ἐξ εἰκασίας τοῦ Stanley.

Τὸ κείμενον εἶναι ἀδιανόητον, οὐδεὶς δὲ μέχρι τοῦδε κατώρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ τὴν προσήκουσαν ἔννοιαν. Τὸ χορικόν, ἐξ οὗ κατάγεται τὸ ἀπόσπασμα, φαίνεται ὂν θρῆνος τῶν ἀποδοθέντων πτωμάτων τῶν ἑπτὰ στρατηγῶν.

18

ἀπόσκημμα

Ἡσύχ. «ἀπόσκημμα· ἀπέρεισμα. Αἰσχύλος Ἀργίας» (ὁ Musurus Ἀργείᾳ, ὁ Meursius Ἀργείοις).

19

ἐμμέλεια

Ἡσύχ. «ἐμμέλεια· εἶδος ὀρχήσεως — τραγικὴ δὲ ἡ ὄρχησις. Ἀργυρίοις (ὁ Meursius Ἀργείοις, ὁ Hartung Ἀργοῖ) δὲ Αἰσχύλος ἀντὶ τοῦ σατυρική, ἥ ἐστι σίκινις (σικήνης ὁ κῶδ.)». Ὁ Hermann (opusc. 7, 207) γράφει «Αἰσχύλος Ἀργείοις. ἦν δὲ καὶ σατυρική, ἥ ἐστι σίκινις», ὁ δὲ Bothe «ἀκύρως δὲ Αἰσχύλος ἀντὶ τῆς σατυρικῆς, ἥ ἐστι σίκινις».

ΑΡΓΩ

Ὁ τῶν Αἰσχυλείων δραμάτων κατάλογος παρέχει «Ἀργὼ ἡ κωπαστής» (Ἀργὼ ἢ κωπευστὴς ἡ Ἀλδ., Ἀργὼ ἢ κωπαστὴς Richter ἐν τῇ ἐκδ. Ἀριστοφ. Εἰρήν. σελ. 15). Ὁ Welcker (Tril. σελ. 311 κέ. καὶ Nachtrag σελ. 100 κέ.) διατεινόμενος, ὅτι τὸ ὀρθὸν ὄνομα εἶναι Ἀργὼ ἢ Κωπευσταὶ (Κωπασταὶ ὁ Hippenstiel de Graec. trag. princ. fabularum nominibus σελ. 11), ὑπολαμβάνει τοὺς κωπηλάτας τῆς Ἀργοῦς ἀποτελοῦντας τὸν χορὸν τοῦ δράματος. Ἄνευ λόγου εἰκάζων ὁ Hartung Ἀργὼ ἢ Κωμασταὶ ταυτίζει τὴν Ἀργὼ πρὸς τοὺς Καβίρους. Ὁ Dindorf ἀποφαίνει τὴν Ἀργὼ σατυρικόν. Πλείονα ἰδὲ κατωτέρω σημ. εἰς Κάβιροι.

20

ποῦ δ' ἔστιν Ἀργοῦς ἱερὸν αὐδᾶεν ξύλον;

Φίλ. Ἰουδ. περὶ τοῦ πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον τόμ. 2 σελ. 468 ἐκδ. Mang. «οὐδ' ἡ Ἀργὼ ναυαρχοῦντος Ἰάσονος ἐπέτρεπεν ἐπιβαίνειν οἰκέταις μεμοιραμένη καὶ ψυχῆς καὶ λογισμοῦ, φύσις οὖσα φιλελεύθερος· ὅθεν καὶ Αἰσχύλος ἐπ' αὐτῆς εἶπε 'ποῦ.. αὔδασον ξύλον'» ὅπερ ὁ Welcker (Tril. σελ. 313) ἀνήνεγκεν εἰς τοῦτο τὸ δρᾶμα. Ἀποβλέπει εἰς τὸν στίχον τοῦτον ὁ Ὑγῖνος Poet. astr. II 37, ἔνθα ἐξετάζων ἐν ποίῳ τόπῳ ἐναυπηγήθη ἡ Ἀργὼ λέγει: Homerus hunc eundem locum in Thessaliae finibus esse demonstrat, Aeschylus autem, ut nonnulli aiunt, a Minerva quandam materiem loquentem eodem esse coniunctam. Πρβ. Ἀπολλοδ. 1, 19, 16, 6 «κατὰ δὲ τὴν πρῷραν ἐνήρμοσεν Ἀθηνᾶ φωνῆεν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον». Ὁ

Butler ἀναφέρει τὸ ἀποσπασμάτιον τοῦτο εἰς τοὺς Καβίρους ἢ εἰς τὴν Ὑψιπύλην.

αὐδῆεν: ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογρ. *αὔδασον* (ποῦ δ' ἐστὶν Ἀργοῦς ἱερόν, αὔδασον, ξύλον;) εἴκασεν ὁ Hartung, *αὐδᾶεν* ὁ Cobet (Coll. crit. σελ. 185 κέ.). Πρβ. Ἀπολλ. Ῥόδ. 4, 581 «αὐδῆεν γλαφυρῆς νηὸς δόρυ». Ὁ Nauck διατεινόμενος, ὅτι τὸ ἐπίθετον *αὐδήεις* εἶναι ἀλλότριον τραγικοῦ τριμέτρου εἰκάζει: ποῦ δ' ἱερὸν Ἀργοῦς ἐστι φωνῆεν ξύλον; Ὁ Bergk (Zeitschr. f. d. Altertw. 1841 σελ. 91) προύτεινε τὴν γραφὴν *αὐδῆσον*. Ὁ Dindorf φυλάττων τὸ *αὔδασον* λέγει, ὅτι ὀφείλει νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς *αὔδησον*, ἅτε ὂν ἐκ τῶν ῥημάτων ἐκείνων, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Lobeck ἐν Φρυνίχῳ σελ. 204, 205 (πρβ. Thesaurus τόμ. 6 σελ. 1500 καὶ Nauck, Eurip. Stud. τόμ. 2 σελ. 175).

21

Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. 1, 105 «Φερεκύδης δὲ Ποτνιέα ἱστορεῖ τὸν Τῖφυν (τὸν τῆς Ἀργοῦς κυβερνήτην), ὁ δὲ Αἰσχύλος ἐν τῇ Ἀργοῖ τὸν Τῖφιν Ἶφιν καλεῖ (μαριφυν καλεῖ ὁ κῶδ. L, ἐξ οὗ ἤθελε νὰ γράψῃ ὁ M. Schmidt «μαρτυρεῖ Ἶφιν καλεῖσθαι» ἐν Zeitschr. f. d. Altertw. 1856 σελ. 363).

ΑΤΑΛΑΝΤΗ

Τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Αἰσχυλείων δραμάτων. Ὁ E. A. J. Ahrens, ὁ Bothe, ὁ Droysen προσνέμουσι τῷ δράματι τούτῳ ἀποσπ. 359, ὅπερ ἀποφαίνουσι λόγους τοῦ Μελεάγρου. Ὁ Wagner ὑποτοπάζων, ὅτι τὸ δρᾶμα περιεῖχεν ἅπερ ἱστορεῖ ὁ Ἀπολλόδ. 3, 9, 2, νομίζει αὐτὸ σατυρικόν. Ὁ Hartung διατείνεται ὅτι τὸ προκείμενον δρᾶμα καὶ αἱ Ἱέρειαι ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτό.

ΒΑΚΧΑΙ

Τὸν Θηβαϊκὸν μῦθον τοῦ Διονύσου ἐπραγματεύοντο κατὰ τὴν συνήθη ἐκδοχὴν τὰ δράματα τοῦ Αἰσχύλου: Σεμέλη ἢ Ὑδροφόροι, Πενθεύς, Ξάντριαι. Τούτοις προστίθεται τὸ ὄνομα Βάκχαι, ἐκ δὲ τοῦ ὁμωνύμου δράματος τοῦ Εὐριπίδου, ὅπερ ἔχει τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ὁρμώμενός τις ἠδύνατο νὰ συνάψῃ τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς τὰ εἰρημένα. Ὁ Valckenaer (Diatr. σελ. 16) ἐταύτιζε τὰς Βάκχας καὶ τὸν Πενθέα, ὁ Wagner τὰς Βάκχας καὶ τὰς Ξαντρίας, καὶ ὁ Welcker (Tril. σελ. 327 κέ. Nachtrag σελ. 122 κέ.) ὑπελάμβανε τὸν Πενθέα ὡς ὄνομα τριλογίας,

ἣν ἀπήρτιζον ἡ Σεμέλη, αἱ Βάκχαι, αἱ Ξάντριαι, ὁ Droysen συνῆπτεν εἰς τριλογίαν Τοξότιδας, Σεμέλην ἢ Ὑδροφόρους, Πενθέα ἢ Ξαντρίας, κατὰ δὲ τὸν Hippenstiel (de Gr. trag. princ. fab. nominibus σελ. 49) οὐχὶ ὁ Πενθεύς, ἀλλ' αἱ Βάκχαι ἦσαν τὸ ὄνομα τριλογίας: Ὑδροφόροι, Πενθεύς, Ξάντριαι. Ταῖς εἰκασίαις ὅμως ταύταις ἐναντιοῦται τοῦτο, ὅτι τὰ τέσσαρα ὀνόματα Βάκχαι, Πενθεύς, Σεμέλη ἢ Ὑδροφόροι, Ξάντριαι φέρονται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Αἰσχύλου δραμάτων. Καὶ ἡ εἴδησις δὲ τῆς Ὑποθέσεως τῶν Εὐριπιδείων Βακχῶν «ἡ μυθοποιία κεῖται παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Πενθεῖ» ἀντιστρατεύεται ταῖς εἰρημέναις εἰκασίαις. Ὁ Elmsley (σημ. εἰς Εὐριπ. Βακχ. Ὑπόθ.) εἰκάζει, ὅτι Βάκχαι καὶ Βασσάραι ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δρᾶμα, ᾧπερ ἑπόμενος ὁ Hartung γράφει ἐν τῷ Καταλόγῳ «Βάκχαι ⟨ἢ⟩ Βασσάραι». Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκασία αὕτη εἶναι ἀμφίβολος, ἄλλως τε καὶ διότι μνημονεύεται ἓν ἀπόσπασμα τῶν Βακχῶν. Παντάπασιν δὲ ἀνυπόστατος ἐξελέγχεται ἡ εἰκασία αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἐν τῷ Καταλόγῳ ἑκάστη στήλη περιεῖχεν ἓν ἴδιον δρᾶμα. Καθόλου δὲ ἡ τοῦ Πενθέως τριλογία: Ὑδροφόροι, Πενθεύς, Ξάντριαι (γέννησις τοῦ Διονύσου, ἀντίστασις τοῦ Πενθέως, τιμωρία αὐτοῦ· πρβ. Nitzsch Sagenp. d. Gr. σελ. 628 κέ.) ἀποδοκιμάζεται καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι αἱ Ξάντριαι, ὡς δειχθήσεται κατωτέρω, ἔχουσιν ὑπόθεσιν οὐχὶ τὸν τοῦ Πενθέως μῦθον. Ὅθεν ἠδύνατο νὰ ἀποτελεσθῇ τριλογία: Ὑδροφόροι, Βάκχαι, Πενθεὺς (γέννησις τοῦ Διονύσου, εἰσαγωγὴ τῆς λατρείας αὐτοῦ εἰς Θήβας, τιμωρία τοῦ τῇ λατρείᾳ ταύτῃ ἐναντιουμένου Πενθέως), αἱ δὲ Ξάντριαι ἦσαν τὸ σατυρικὸν δρᾶμα τῆς τριλογίας ταύτης. Ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀποσπασμάτων πάντα ταῦτα εἶναι ἀμφίβολα. Ὁ Nauck προσνέμει τῇ τριλογίᾳ, εἰς ἣν ἀνῆκεν ἡ Σεμέλη, τὸ δρᾶμα Τροφοὶ (Διονύσου τροφοί).

22

τό τοι κακὸν ποδῶκες ἔρχεται βροτοῖς
καὶ τἀμπλάκημα τῷ περῶντι τὴν θέμιν.

Στοβ. Ἐκλ. 1, 3, 26 καὶ 27 «Αἰσχύλου Βακχῶν (τὸ λῆμμα παραλείπει ὁ κῶδ. P, αἰσχύλου κάκχων ὁ F ἐν τῇ ᾤᾳ) 'τό τοι (τῷ τοι ὁ F) . . βροτοῖς καὶ τ' ἀμπλάκημα (ἀπλάκμα ὁ P, ἀλλ' ἄνω τοῦ π ἔγραψεν ἡ πρώτη χεὶρ μ) . .

θέμιν', Θεόφιλος εἰς Αὐτόλ. 2, 37 σελ. 178 «ὅτι μέλλει ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις γίνεσθαι καὶ τὰ κακὰ τοὺς πονηροὺς αἰφνιδίως καταλαμβάνειν, καὶ τοῦτο Αἰσχύλος ἐσήμανε λέγων 'τὸ κακὸν . . καὶ τὰ ἀμβλακήματα περῶντι τὴν θέμιν'».

Στίχ. 2 *κατ' ἀμπλάκημα* εἰκάζει ὁ G. Herman, *μετ' ἀμπλάκημα* ὁ Conington, *καὶ τοὐπίκλημα* ὁ Meineke, *καὶ τιμώρημα* ὁ Blaydes. Πᾶσα μεταβολὴ φαίνεται περιττή, ἐὰν διανεμηθῶσιν οἱ στίχοι εἰς δύο πρόσωπα.

ΒΑΣΣΑΡΑΙ

Ἐκ τῶν Ἀριστοφ. Θεσμ. 135 «καὶ σ', ὦ νεᾶνις, ἥτις εἶ, κατ' Αἰσχύλον ἐκ τῆς Λυκουργείας ἐρέσθαι βούλομαι» εἴκασεν ἤδη ὁ Stanley ὅτι ἡ Λυκουργεία ἦτο τριλογία. Ὁ αὐτὸς Stanley εἴκασε προσέτι ὅτι εἰς τὴν τριλογίαν ταύτην ἀνῆκον οἱ Ἠδωνοί. Κατὰ τὸν Elmsley ἀπετέλουν τριλογίαν: Διονύσου τροφοί, Λυκοῦργος, Ἠδωνοί, ὁ δὲ Welcker παραδεξάμενος τὸ πρῶτον (Tril. σελ. 320 κέ.) ὡς τριλογίαν: Διονύσου τροφούς, Ἠδωνούς, Λυκοῦργον ἢ Βασσαρίδας μετέγνω ὕστερον (Nachtrag σελ. 103 κέ.) διδαχθεὶς ἐκ τοῦ εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον τοῦ Ἀριστοφάνους Σχολίου, ὅπερ δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Hermann ἐν τῇ Leipz. Litteraturzeitung 1826 σελ. 19 ἔχει ὧδε «τὴν τετραλογίαν λέγει Λυκουργίαν (ἀναγν. Λυκουργείαν)· Ἠδωνούς, Βασσαρίδας, Νεανίσκους, Λυκοῦργον τὸν σατυρικόν».

Τὸν μῦθον περὶ τοῦ διώκτου τοῦ Διονύσου Λυκούργου ἱστορεῖ ὁ Ὅμηρος Ἰλ. 6, 130 κέ.

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος υἱὸς κρατερὸς Λυκόοργος
δὴν ἔεν, ὅς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανίοισιν ἔριζεν·
ὅς ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας
σεῦε κατ' ἠγάθεον Νυσήιον· αἳ δ' ἅμα πᾶσαι
θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν, ὑπ' ἀνδροφόνου Λυκοόργου
θεινόμεναι βουπλῆγι· Διώνυσος δὲ φοβηθεὶς
δύσεθ' ἁλὸς κατὰ κῦμα, Θέτις δ' ὑπεδέξατο κόλπῳ
δειδιότα· κρατερὸς γὰρ ἔχεν τρόμος ἀνδρὸς ὁμοκλῇ·
τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζώοντες,
καί μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου παῖς· οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
ἦν, ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν.

Ἐκτενέστερον ἐπραγματεύετο τὸν μῦθον τὸ ἔπος τοῦ ποιητοῦ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Εὐμήλου (περὶ τὸ ἔτ. 740 π. Χ.) Εὐρωπία, καθὰ ἀναγινώσκεται παρὰ τῷ Σχολ. τοῦ Ὁμήρου αὐτόθι «τῆς ἱστορίας πολλοὶ ἐμνήσθησαν, προηγουμένως δὲ ὁ τὴν Εὐρωπίαν πεποιηκὼς Εὔμηλος». Τὴν ὑπόθεσιν τῆς τριλογίας ἀνευρίσκει ὁ Welcker ἐν Ἀπολλοδ. 3, 5, 1 «Διόνυσος.. λαβὼν παρ' ἐκείνης (δηλ. Ῥέας) τὴν στολὴν ἐπὶ Ἰνδοὺς διὰ Θρᾴκης ἠπείγετο· Λυκοῦργος δὲ παῖς Δρύαντος, Ἠδωνῶν βασιλεύων, οἳ Στρυμόνα ποταμὸν παροικοῦσι, πρῶτος ὑβρίσας ἐξέβαλεν αὐτόν. καὶ Διόνυσος μὲν εἰς θάλασσαν πρὸς Θέτιν τὴν Νηρέως κατέφυγε, Βάκχαι δὲ ἐγένοντο αἰχμάλωτοι καὶ τὸ συνεπόμενον Σατύρων πλῆθος. αὖθις δὲ αἱ Βάκχαι ἐλύθησαν ἐξαίφνης, Λυκούργῳ δὲ μανίαν ἐνεποίησε Διόνυσος. ὃ δὲ μεμηνὼς Δρύαντα τὸν παῖδα, ἀμπέλου νομίζων κλῆμα κόπτειν, πελέκει πλήξας ἀπέκτεινε, καὶ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν (κατὰ μαρτυρίας ἑτέρων συγγραφέων καὶ εἰκονικὰς παραστάσεις ἀπέκοψεν ὁ Λυκοῦργος τὸν ἕτερον ἑαυτοῦ πόδα) ἐσωφρόνησε. τῆς δὲ γῆς ἀκάρπου μενούσης ἔχρησεν ὁ θεὸς καρποφορήσειν αὐτήν, ἂν θανατωθῇ Λυκοῦργος. Ἠδωνοὶ δὲ ἀκούσαντες εἰς τὸ Παγγαῖον αὐτὸν ἀπαγαγόντες ὄρος ἔδησαν, κἀκεῖ κατὰ Διονύσου βούλησιν ὑπὸ ἵππων διαφθαρεὶς ἀπέθανεν». Κατὰ ταῦτα ὁρίζει ὁ Hermann (de Aeschyli Lycurgia ἐν Opusc. 4, 3 κέ.) ὡς ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου δράματος τὴν εἴσοδον τοῦ Βακχικοῦ θιάσου εἰς Θρᾴκην, τὴν ἧτταν καὶ αἰχμαλωσίαν τοῦ Διονύσου, ὡς ὑπόθεσιν τοῦ δευτέρου τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ θεοῦ καὶ τῶν Βακχῶν, τὴν μανίαν τοῦ Λυκούργου καὶ τὸν φόνον τοῦ Δρύαντος, ὡς ὑπόθεσιν δὲ τοῦ τρίτου τὴν τιμωρίαν τοῦ Λυκούργου διὰ τῆς ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει δέσεως αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτον ἀπόσπασμα τῶν Ἠδωνῶν (57) ἀνήκει τῇ παρόδῳ. Οἱ ὑπὸ τοῦ βασιλέως κληθέντες ὑπήκοοι ἐμφανισθέντες περιγράφουσι τὸν θορυβώδη χαρακτῆρα τῶν ἐπηλύδων. Μετὰ τὴν πάροδον παρελθὼν ὁ βασιλεὺς δηλοῖ ἐν ἀγανακτήσει ὅτι ἡ Βακχικὴ μανία κατέλαβε τὰ βασίλεια (ἀπόσπ. 58). Κατὰ ταῦτα ἡ σύζυγος τοῦ Λυκούργου φαίνεται λατρεύουσα τὸν νέον θεόν. Ἔτι δὲ ἀγανακτεῖ ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς θηλυπρεπεῖς χιτῶνας τοῦ θεοῦ, καθισταμένου γελοίου (ἀπόσπ. 59). Ἄγγελος ἐλθὼν φέρει νέαν ἀγγελίαν περὶ τῆς θαυμαστῆς τοῦ θεοῦ ἐμφανίσεως. Ὁ βα-

σιλεὺς διαπυνθάνεται τὰ τῆς πατρίδος καὶ στολῆς τοῦ θεοῦ (ἀπόσπ. 61), ἀλλ' ὁ ἄγγελος οὐδὲν γινώσκει. Εἰς τὴν εἴδησιν, ὅτι ὁ νεανίας ἔχει ῥαδινὴν φυήν, ἀπαντᾷ εἰρωνικῶς 'μὴ ἦν μακροσκελὴς ἐμπίς' (ἀπόσπ. 62) κελεύων νὰ συλλάβωσι πάντα τὸν θίασον τῶν Βακχῶν καὶ ἀγάγωσιν αὐτῷ τὸν Διόνυσον. Τοῦτο συμβαίνει καὶ δὴ οὐχὶ ἄνευ ἀγῶνος, καθὰ εἰκάζει ὁ Hermann ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου.— Ὁ βασιλεὺς δέχεται τὸν θεὸν διὰ τῶν λέξεων τοῦ 60 ἀποσπάσματος. Τὸ τέλος τοῦ διαλόγου εἶναι, οἷον ἐν ταῖς Βάκχαις τοῦ Εὐριπίδου (509 κέ.), σκωπτικὴ διαταγὴ περὶ προσαγωγῆς τοῦ Διονύσου εἰς οἴκημα, ὃ ἠδύνατο νὰ οἰκῇ δωρεάν (ἀπ. 63).

Τὰ λοιπὰ ἀποσπασμάτια οὐδέν τι περαιτέρω σαφηνίζουσιν. Ἡ νεβρὶς τῶν Βακχῶν δηλοῦται διὰ τοῦ «αἰγίς» (ἀπ. 64). Ἀξία δὲ λόγου εἶναι ἡ σημείωσις, ἥτις φέρεται παρὰ Δημητρίῳ «περὶ ποιημάτων» ἐν vol. Hercul. coll. alt. φύλ. 7 «ὁ γ⟨ὰρ⟩ δὴ Κράτης κατὰ ⟨τ⟩ὸν α⟨ὐτὸν⟩ χρόνον γε⟨γο⟩νὼ⟨ς⟩ ⟨Αἰσ⟩χύλῳ τού⟨το⟩υ διὰ τ⟨ῶ⟩ν Ἠδ⟨ω⟩νῶν ⟨εὐ⟩δοκ⟨ι⟩μή⟨σαντος⟩ (οὕτως ἀποκατέστησε τὸ χωρίον ὁ Gomperz ἐν N. Rhein. Mus. τόμ. 32, 477). Εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀναφέρει ὁ μὲν Welcker ἀπ. 409 καὶ 448, ὁ δὲ Hermann ἀπ. 342 καὶ ὁ Hartung ἀπ. 313, 355, 364, 365. Ἀλλ' ὅμως οὐδεμία τῶν εἰκασιῶν τούτων καταφαίνεται βεβαία.

Τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου δράματος δὶς μὲν ἀπαντᾷ Βασσαρίδες, πανταχοῦ δὲ ἄλλοθι Βασσάραι. Περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος τούτου ἀναγινώσκεται σημείωσις παρ' Ἐρατοσθ. Καταστ. 24 σελ. 140, ἔνθα περὶ τοῦ Ὀρφέως λέγεται «τὸν μὲν Διόνυσον οὐκ ἐτίμα, τὸν δὲ Ἥλιον μέγιστον τῶν θεῶν ἐνόμιζεν εἶναι, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα προσηγόρευσεν, ἐπεγειρόμενός τε τῆς νυκτὸς κατὰ τὴν ἑωθινὴν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Πάγγαιον ⟨ἀνιὼν⟩ προσέμενε τὰς ἀνατολάς, ἵνα ἴδῃ τὸν Ἥλιον πρῶτον (ἀναγν. πρῶτος). ὅθεν ὁ Διόνυσος ὀργισθεὶς αὐτῷ ἔπεμψε τὰς Βασσαρίδας, ὥς φησιν Αἰσχύλος ὁ ποιητής, αἵτινες αὐτὸν διέσπασαν καὶ τὰ μέλη διέρριψαν χωρὶς ἕκαστον· αἱ δὲ Μοῦσαι συναγαγοῦσαι ἔθαψαν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις Λειβήθροις». Ἡ σημείωσις αὕτη διωχετεύθη καὶ εἰς Σχολ. German. σελ. 84, 11: (Orpheus) negle.

gentius Liberum colere coepit solemque Apollinem dixit esse eis adsidue nocte in Pangaeo monte ascendens, ut orientem solem videret unde surgeret. Liber indignatus misit Bacchas, ut Aeschylus scribit, quae eum membratim discerpsere. Recollectis membris ⟨musae eum⟩ sepelierunt in Libetriis montibus. Ὁ Hermann εἰκάσας κατὰ πρῶτον ὡς ὑπόθεσιν τῶν Βασσαρῶν τὴν ἐλευθέρωσιν τῶν Βακχῶν καὶ τοῦ Διονύσου καὶ τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐρειδόμενος εἶτα ἐπὶ τῆς σημειώσεως ταύτης προσένειμε τῷ δράματι πρὸ πάντων τὸν ὄλεθρον τοῦ Ὀρφέως ὡς ὑπόθεσιν παραδεχόμενος ὅτι ἐν τέλει τοῦ δράματος παρέρχονται αἱ Μοῦσαι, ὥσπερ ἐν ταῖς Εὐμενίσιν οἱ προπομποί, ἵνα θρηνήσωσι τὸν Ὀρφέα καὶ θάψωσι τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ εἰκασία αὕτη τοῦ Hermann ἦν ὀρθή, τότε αἱ Βασσάραι, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν χορόν, θὰ διέσπων τὸν Ὀρφέα ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἐπειδὴ δὲ τοιαύτη ἐκδοχὴ εἶναι ἀδύνατος, διὰ τοῦτο τὴν τύχην τοῦ Ὀρφέως ἐνδέχεται νὰ διηγεῖτο ὡς παραινετικὸν παράδειγμα εἴτε ὁ χορὸς εἴτε ὁ Διόνυσος. Ἡ συνέχεια τῆς τριλογίας ἀπαιτεῖ ὡς ὑπόθεσιν τὴν τιμωρίαν τοῦ Λυκούργου ὑπὸ τοῦ Διονύσου, ἣν παραινίσσεται ἀπ. 23, ἔνθα ὁ ταῦρος σημαίνει τὸν Διόνυσον. Ὅθεν αἱ λέξεις λέγονται ὑπὸ τοῦ χοροῦ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ μανικοῦ γενομένου Λυκούργου, ἀναμιμνήσκουσαι λίαν τὸ χορικὸν τῶν Βακχῶν ἐν Εὐρ. Βάκχ. 977 ἴτε θοαὶ Λύσσας κύνες ἴτ' εἰς ὄρος. Τὸ ᾆσμα τοῦτο ἀπολήγει ὡσαύτως εἰς τὰς λέξεις «φάνηθι ταῦρος . . ἴθ', ὦ Βάκχε, θηραγρευτᾷ Βακχᾶν γελῶντι προσώπῳ περίβαλε βρόχον κτλ.». Ἡ τῶν λέξεων εἰρωνεία ἀπᾴδουσα τοῦ βιαίου θανάτου τοῦ Ὀρφέως συνᾴδει κάλλιστα τῇ τραγικῇ τύχῃ τοῦ Λυκούργου, ὅστις νομίζων ὅτι ἐκσπᾷ τὴν ἄμπελον, τὸ δῶρον τοῦ Διονύσου, διαμελίζει τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Ἐν τῇ συναρτήσει ταύτῃ ἁρμόζουσι κάλλιστα τῇ σκωπτικῇ τοῦ Λυκούργου ῥήσει αἱ λέξεις «μάχλον ἄμπελον» (ἀπ. 325). Παρασημειωτέον δὲ ὅτι ὁ μὲν Hermann ἀνάγει εἰς τὴν τραγῳδίαν ταύτην ἀπ. 482, ὁ δὲ Nauck ἀπ. 341.

Ἐν τοῖς Νεανίσκοις, τῷ χορῷ τοῦ τρίτου δράματος, ἐνόει ὁ Welcker σατύρους, διαδραματίζοντας σοβαρὸν πρόσωπον. Ὁ Hermann ἀποκρούσας τὴν γνώμην ταύτην εἴκασεν, ὅτι ὁ χορὸς

ἐξεπροσώπει τὴν νέαν γενεάν, ἥτις δεξαμένη τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου τελεῖ βακχικὴν ἑορτήν. Ὅθεν ἀναφέρει ἀπ. 355 εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο. Ἵνα ὅμως συνάψῃ τὴν τριλογίαν πρὸς τὸ σατυρικὸν δρᾶμα καὶ αἰτιολογήσῃ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Λυκούργου ἐν μέσῳ τῶν Σατύρων, παραδέχεται ὁ Hermann, ὅτι ὁ Λυκοῦργος κλεισθεὶς ἐν ἄντρῳ (Σοφ. Ἀντ. 958) πρὸς τιμωρίαν τῆς ἑαυτοῦ ἀσεβείας ἐγένετο ὕστερον θεὸς τιμώμενος σὺν τῷ Διονύσῳ. Τῆς γνώμης ταύτης μαρτύριον φέρει ὁ Hermann τὸν Στράβ. 10 σελ. 471 «τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Ἠδωνὸν Λυκοῦργον συνάγοντες εἰς ἓν τῶν ἱερῶν τὴν ὁμοιοτροπίαν αἰνίττονται» καὶ τοὺς λόγους τῶν Μουσῶν ἐν Εὐρ. Ῥησ. 970

κρυπτὸς δ' ἐν ἄντροις τῆς ὑπαργύρου χθονὸς
ἀνθρωποδαίμων κείσεται βλέπων φάος,
Βάκχου προφήτης ὥστε Παγγαίου πέτραν
ᾤκησε σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεός,

ἐννοῶν σὺν τῷ Musgrave ἐν τῇ ῥήσει «Βάκχου προφήτης» τὸν Λυκοῦργον. Πρβ. καὶ Νόνν. Διονυσ. 21, 155-159. Ἀλλ' ὅμως αἱ λέξεις «σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεὸς» ὑπεμφαίνουσιν ὅτι ὁ θεὸς οὗτος συνήθως δὲν ἐξελαμβάνετο σοβαρός, ἐξ ἑνὸς δὲ ἀποσπάσματος τοῦ σατυρικοῦ δράματος (126) διαγινώσκεται, ὅτι εἷς τῶν φιλοίνων Σατύρων χλευάζει τὸν Λυκοῦργον. Καὶ αἱ λέξεις δὲ «καὶ τούσδε κημοὺς στόματος» (ἀπ. 125) ἀναφέρονται εἰς τὸν Λυκοῦργον, οὗτινος τὸ στόμα μέχρι τοῦδε ἦν ἀχάλινον, ὅθεν εἰς αὐτὸν ἀπευθύνεται καὶ ἡ διαταγὴ «ἄκουε δ' ἀν' οὖς ἔχων» (ἀπ. 124). Δυστυχῶς τὰ ἀποσπασμάτια δὲν ἐξαρκοῦσι πρὸς ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῆς συνεχείας. Εἰς τὸ σατυρικὸν δρᾶμα Λυκοῦργος ἴσως ἀνῆκεν ἀπ. 287. Τὸ Σχόλ. εἰς Θεόκρ. 10, 18 «Ἀρίσταρχος γὰρ ἐν ὑπομνήματι Λυκούργου Αἰσχύλου τὴν ἀκρίδα φησὶ ταύτην, εἰ προσβλέψει τινὶ τῶν ζῴων, ἐκείνῳ κακὸν γίνεσθαι» συνάπτει ὁ Hermann (Op. 5, 12) πρὸς ἀπ. 61 εἰκάζων ὅτι τὸ ὑπόμνημα τοῦ Ἀριστάρχου περιεῖχεν ἢ πᾶσαν τὴν Λυκουργείαν ἢ ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ σατυρικοῦ δράματος ἐγίνετο λόγος περὶ χωρίων τινῶν τῶν προηγουμένων τραγῳδιῶν.

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

23

⟨ΧΟ.⟩ ὁ ταῦρος δ' ἔοικεν κυρίξειν ἐνόρχαν,
ἄσαντος δ' ἐπ' ἔργοις προπηδήσεταί νιν

Ἡφαιστ. Ἐγχειρ. κεφ. 13 σελ. 82 «τὸ δὲ βακχειακὸν σπάνιόν ἐστιν, ὥστε εἰ καί πού ποτε ἐμπέσοι, ἐπὶ βραχὺ εὑρίσκεσθαι, οἷον 'ὁ ταῦρος . . κυρίξειν (κηρίξειν ἕτερα βιβλία) τιν' ἀρχάν, φθάσαντος δ' . . προπηδήσεταί νιν'», Χοιροβ. Ἐξηγ. εἰς Ἡφαιστ. Ἐγχειρ. σελ. 84, 3 «'ὁ ταῦρος δ' ἔοικε κερίζειν'. Βασσάρων Αἰσχύλου ἡ χρῆσις». Πρβ. Ἡσυχ. «κυρίξει⟨ν⟩ [ἢ κυρίζῃ]· κέρασι μάχεσθαι» (ἀνάγν. μαχεῖσθαι).

Στίχ. 1. *ἐνόρχαν* ἀντὶ *τιν' ἀρχὰν* ὁ Stadtmüller. Ὁ M. Schmidt εἰκάζει *τιν' ἀργόν*, ὁ Herwerden (Emend. Aeschyl. 1878 σελ. 160) *τὸν ἀρχόν*, ὁ F. W. Schmidt (Krit. Stud. 1, 108) *σὺν ὀργᾷ* (ἴσως *κατ' ὀργάν*).— Στίχ. 2 *ἄσαντος* ἔγραψα ἀντὶ τοῦ τῶν κωδίκων *φθάσαντος*. Πρβ. Χο. 421 ἄσαντος ἐκ ματρός ἐστι θυμός.— Ἀντὶ τοῦ *ἐπ' ἔργοις* ἴσως γραπτέον *ἐναργῶς*. Ὁ Blaydes εἰκάζει *ἐνεργῶς* (ἢ *ἐπ' ἔργον*) προπηδήσεταί *τις*, ὁ Stadtmüller *φθάσας δ' ἐς λεωργοὺς προπηδήσεται νῦν*.

Ὁ ταῦρος προφανῶς εἶναι ὁ Διόνυσος, ὁ ἐνόρχας = ὁ τράγος (πρβ. Θεοκρ. 3, 4) εἶναι ὁ Λυκοῦργος. Αἱ λέξεις ἀναμιμνήσκουσιν Εὐρ. Βάκχ. 1017 φάνηθι ταῦρος ἢ πολύκρανος ἰδεῖν δράκων ἢ πυριφλέγων ὁρᾶσθαι λέων, ἴθ', ὦ Βάκχε, θηραγρευτᾷ Βακχᾶν γελῶντι προσώπῳ περίβαλε βρόχον κτέ. καὶ 920 ταῦρος ἡμῖν πρόσθεν ἡγεῖσθαι δοκεῖς καὶ σῷ κέρατα κρατὶ προσπεφυκέναι. Ὁ νοῦς: Ὁ Βάκχος λήψεται τιμωρίαν παρὰ τοῦ ἑαυτοῦ ἐχθροῦ Λυκούργου.

24

κάρφει παλαιῷ κἀπιβωμίῳ ψόλῳ

Σχολ. Νικ. Θηρ. 288 «ψολόεις· τρία σημαίνει ἡ λέξις· ἔστι γὰρ ψολόεν τὸ μέλαν, τὸ σποδοειδές, τὸ λαμπρόν . . καὶ Αἰσχύλος ἐν Βασσαρίσι 'κάρφει (οὕτως ὁ V, σκάρφει ὁ KPR) . . ψόλῳ'».

25

εἰλλόμενον

Ἡσύχ. «εἰλλόμενον· εἰργόμενον. Αἰσχύλος Βασσάραις (βάσσαρες ὁ κῶδ.). Ὁ Σιμπλίκιος εἰς Ἀριστοτ. π. οὐρανοῦ σελ. 231 β 22: «τὸ δὲ ἰλλομένην εἴτε διὰ τοῦ Ι γράφοιτο τὸ δεδεμένην δηλοῖ. . εἴτε διὰ τῆς ΕΙ διφθόγγου γράφοιτο καὶ οὕτως εἰργομένην δηλοῖ, ὡς καὶ Αἰσχύλος ἐν Βασσάραις».

ΓΛΑΥΚΟΣ

Ὁ Αἰσχύλος ἐποίησε δύο δράματα φέροντα τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸν Γλαῦκον Ποτνιέα καὶ τὸν Γλαῦκον Πόντιον. Κατὰ τὴν Ὑπόθεσιν τῶν Περσῶν (τόμ. 1 σελ. 88) ἐδιδάχθησαν ἐν ἔτει 472

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

π. Χ. τὰ δράματα Φινεύς, Πέρσαι, Γλαῦκος, Προμηθεύς. Ἐν νεωτέροις χειρογράφοις οὗτος ὁ Γλαῦκος δηλοῦται ὡς Γλαῦκος Ποτνιεύς, ἴσως ὀρθῶς, ἐν ᾧ ὁ Γλαῦκος Πόντιος φαίνεται ὢν σατυρικὸν δρᾶμα. Πλείονα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔπιθι τόμ. 1 σελ. 69 κέ. καὶ ἐν Roscher Lex. der griech. und röm. Myth. τόμ. I σελ. 1685.

ΓΛΑΥΚΟΣ ΠΟΝΤΙΟΣ

Πρβ. Παυσ. 9, 22, 7 «τούτων τε δή ἐστι τῇ Ἀνθηδόνι μνήματα καὶ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ καλούμενον Γλαύκου πήδημα. εἶναι δὲ αὐτὸν ἁλιέα, καὶ ἐπεὶ τῆς πόας ἔφαγε, δαίμονα ἐν θαλάσσῃ γενέσθαι καὶ ἀνθρώποις τὰ ἐσόμενα ἐς τόδε προλέγειν, οἵ τε ἄλλοι πιστὰ ἥγηνται καὶ οἱ τὴν θάλασσαν πλέοντες πλεῖστα ἀνθρώπων ἐς τὴν Γλαύκου μαντικὴν κατὰ ἔτος ἕκαστον λέγουσι. Πινδάρῳ δὲ καὶ Αἰσχύλῳ πυνθανομένοις παρὰ Ἀνθηδονίων τῷ μὲν οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐπῆλθεν ᾆσαι τὰ ἐς Γλαῦκον, Αἰσχύλῳ δὲ καὶ ἐς ποίησιν δράματος ἐξήρκεσεν». Ὁ Κικέρων νέος ὢν ἐποίησε Πόντιον Γλαῦκον κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου β. Κικ. κ. 2 «καί τι καὶ ποιημάτιον ἔτι παιδὸς αὐτοῦ διασώζεται, Πόντιος Γλαῦκος, ἐν τετραμέτρῳ πεποιημένον». Τὰ ἀπ. 26 - 28 περιγράφουσι τὴν μορφὴν τοῦ Γλαύκου, τὸ ἀπ. 29 ἀναφέρεται εἰς τὴν εἰς θαλάσσιον δαίμονα μεταμόρφωσιν αὐτοῦ φαγόντος ἐκ τῆς τὴν ἀθανασίαν παρεχούσης πόας, ἐν δὲ ἀπ. 30-34 ἐκτίθησιν ὁ Γλαῦκος τὰ τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ μέγαν θαλάσσιον πλοῦν. Ἡ ἔκθεσις αὕτη παρέχει τῷ ποιητῇ εὐπρόσδεκτον ἀφορμὴν πρὸς ἀνακοίνωσιν γεωγραφικῶν γνώσεων. Ὁ Hartung ἀναφέρει εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀπ. 284 καὶ 403, ὁ Hermann ἀπ. 402.

26

ἀνθρωποειδὲς θηρίον ὕδατι συζῶν

Φρύν. Bekk. σελ. 5, 21 «ʽἀνθρωποειδὲς . . συζῶνʼ ἐπὶ τοῦ Γλαύκου ἀναφανέντος ἐκ τῆς θαλάσσης. Αἰσχύλος».

θηρίον συζῶν ἀλλ εἰκάζει ὁ Heimsoeth, ὁ Dindorf (ἐν Philol. 12, 189 καὶ 17, 720) ἐκλαμβάνων τό: *ἀνθρωποειδὲς θηρίον ὕδατι συζῶν* ἑρμήνευμα γραμματικοῦ προτείνει ἀντ᾽ αὐτοῦ: *ἀνθρωπόμορφον κῆτος ἐξ ἁλὸς φανέν*, ὁ

Nauck *ἀνθρωπόμορφον κῆτος ὕδατι σύννομον*, ὁ Meineke *θηρίον συζῶν ὕδει*, ὁ δὲ R. Ellis γράφων *ἀνθρωποειδὲς ὕδατι θηρίον συζῶν* λέγει, ὅτι ὁ στίχος δὲν εἶναι ἀπόσπασμα τοῦ Αἰσχύλου, ἀλλὰ σκάζων τοῦ Αἰσχρίωνος.

27

δαῦλος δ' ὑπήνη καὶ γενειάδος πυθμήν

Ἐτυμ. Μ. σελ. 250, 4 «δαῦλον γὰρ τὸ δασύ. Αἰσχύλος 'δαῦλος ὑπήνη καὶ γενειάδος (*πολιάδος* ὁ κῶδ. Φλωρ. ἐκδ. Miller Mél. de litterature Grecque σελ. 82) πυθμήν'». Εὐστάθ. Ἰλ. σελ. 274, 24 «δαῦλον τὸ δασύ, ἡ προτέρα περισπᾶται (τὴν γραφὴν *δαυλὸς* κελεύει ὁ Ἡρωδιαν. Ἀρκαδ. σελ. 53, 7 καὶ 13). Αἰσχύλος 'δαῦλος δ' ὑπήνη'». Ὁρμώμενος ἐκ Παυσαν. 10, 4, 7 «τοῖς δέ ἐστιν εἰρημένον ὡς τὸ χωρίον ἔνθα ἡ πόλις (Δαυλὶς) ᾠκίσθη, παρείχετο συνεχῆ δένδρα, καλεῖσθαι δὲ τὰ δασέα ὑπὸ τῶν πάλαι δαῦλα· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ Αἰσχύλον τὰ Γλαύκου τοῦ Ἀνθηδονίου γένεια ὑπήνην ὠνομακέναι δαῦλον» ἀνήνεγκεν ὁ Butler τὸ ἀπόσπασμα εἰς Γλαῦκον Πόντιον.

Τὸ *πολιάδος*, ὅπερ παρέχει ὁ κῶδ. Φλωρ., προῆλθεν ἴσως ἐκ *παρηΐδος*.

28

κόγχοι μύες κὤστρεα

Ἀθήν. 3 σελ. 87 A «τὰς δὲ κόγχας ἔστιν εὑρεῖν λεγομένας καὶ θηλυκῶς καὶ ἀρσενικῶς . . ἀρσενικῶς δ' Αἰσχύλος ἐν ποντίῳ Γλαύκῳ 'κόγχοι μύες κὤστρεια'» (ὄστρεια ὁ A, ὄστρεα οἱ CE. Τοῦ τύπου ὄστρεια ὑπερμαχεῖ ὁ Ἀθήν. 3 σελ. 92 E «ὄστρεια δὲ μόνως οὕτως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι»). Πρβ. Πλάτ. Πολιτ. 10 σελ. 611 D «οἱ τὸν θαλάττιον Γλαῦκον ὁρῶντες οὐκ ἂν ἔτι ῥᾳδίως αὐτοῦ ἴδοιεν τὴν ἀρχαίαν φύσιν ὑπὸ τοῦ τά τε παλαιὰ τοῦ σώματος μέρη τὰ μὲν ἐκκεκλάσθαι, τὰ δὲ συντετρῖφθαι καὶ πάντως λελωβῆσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων ἄλλα τε προσπεφυκέναι, ὄστρεά τε καὶ φυκία καὶ πέτρας».

Ὁ Blaydes γράφει *κόγχαι*.

29

ὁ τὴν ἀείζων ἄφθιτον πόαν φαγών

Anecd. Bekk. σελ. 347, 24 «ἀπὸ τῆς ζῶς εὐθείας . . γίνεται ἡ αἰτιατικὴ ζῶν καὶ κατὰ σύνθεσιν ἀείζων, ὡς Αἰσχύλος Γλαύκῳ ποντίῳ 'ὁ τὴν . . φαγών'». Πρβ. Ἡσύχ. «ἀείζων· φυτὸν ἀειθαλές».

30-34

⟨ΓΛΑΥ.⟩ καὶ γεύομαί πως τῆς ἀειζώου πόας

* * * * * *

Εὐβοΐδα καμπὴν ἀμφὶ Κηναίου Διὸς
ἀκτήν, κατ' αὐτὸν τύμβον ἀθλίου Λίχα

* * * * * *

κἄπειτ' Ἀθήνας Διάδας παρεκπερῶν

* * * * * *

Ξιφίρου λιμήν

* * * * * *

καλοῖσι λουτροῖς ἐκλελουμένος δέμας
εἰς ὑψίκρημνον Ἱμέραν ἀφικόμην.

30 Anecd. Bekk. σελ. 347, 29 «ζωός . . ἡ γενικὴ ζωοῦ, ἣν Αἰσχύλος κατὰ σύνθεσιν προάγει εἰπὼν 'καὶ . . πόας'». Πρβ. Ἀθήν. 15 σελ. 679 A «τῆς ἀειζώου βοτάνης, ἧς ὁ Ἀνθηδόνιος ἐκεῖνος δαίμων ἐμφορηθεὶς ἀθάνατος πάλιν ητις γέγονε» (ἐκεῖνος ἁλιευτὴς ἐμφορηθεὶς δαίμων θαλάσσιος γέγονε ὁ Meineke, ἐκεῖνος ἐμφορηθεὶς δαίμων 'ἀθάνατος πολύμητις' γέγονε ὁ Kaibel), Serv. ἐν Verg. Aen. V 823 Glaucus Anthedonius piscatur . . cum captos pisces supra herbam abiecisset et eos recepisse vidisset quam amiserant vitam, intellecta herbarum potentia esu earum in deum mutatus est.

Ἴσως γραπτέον: καὶ *γεύομαι 'γώ*.— *ἀειζόου* ἀπαιτεῖ ὁ Bergk ἐν Zeitschr. f. d. Altertw. 1835 σελ. 963.

31 Στράβ. 10 σελ. 447 «ἔστι δὲ καὶ ἅπασα μὲν ἡ Εὔβοια εὔσειστος, μάλιστα δὲ ἡ περὶ τὸν πορθμόν, καὶ δεχομένη πνευμάτων ὑποφοράς, καθάπερ καὶ ἡ Βοιωτία καὶ ἄλλοι τόποι . . ὑπὸ τοιοῦδε πάθους καὶ ἡ ὁμώνυμος τῇ νήσῳ πόλις καταποθῆναι λέγεται, ἧς μέμνηται καὶ Αἰσχύλος ἐν τῷ ποντίῳ Γλαύκῳ 'Εὐβοΐδα καμπὴν (καμπτὴν παρέχουσιν οἱ κώδ. Bk) . . ἀκτὴν κατ' αὐτὸν (αὐτὴν οἱ CDhis) . . Λίχα'».

Ὁ θάνατος τοῦ Λίχα ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ Κηναίῳ τῆς Εὐβοίας περιγράφεται Σοφ. Τραχ. 752 ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον Κήναιον ἔστιν, ἔνθα πατρῴῳ Διὶ βωμοὺς ὁρίζει (Ἡρακλῆς) τεμενίαν τε φυλλάδα . . μέλλοντι δ' αὐτῷ πολυθύτους τεύχειν σφαγὰς κῆρυξ ἀπ' οἴκων ἵκετ' οἰκεῖος Λίχας . . μάρψας (Ἡρακλῆς) ποδός νιν (Λίχαν), ἄρθρον ᾗ λυγίζεται, ῥίπτει πρὸς ἀμφίκλυστον ἐκ πόντου πέτραν. Ἀνώνυμός τις ποιητὴς παρὰ Ἐτυμ. Μ. σελ. 417, 3 δηλοῖ τὸν τόπον διὰ τῆς ῥήσεως «ᾇχι Λίχα μέγα σᾶμα». Πρβ. Ovid. Met. 9, 226 nunc quoque in Euboico scopulus brevis emicat alto gurgite et humanae servat vestigia formae, quem quasi sensurum nautae calcare verentur appellantque Lichan.

Στίχ. 1 εἰκάζει ὁ Meineke (Vind. Strab. σελ. 166) *κάμπτων*, ὁ Blaydes *κάμψεις*.

32 Βί. Ἀράτ. ἐν Πεταβίου Οὐρανολογίῳ σελ. 269 A (Westerm. Βιογρ. σελ. 53, 26) «Ἀθῆναι μὲν εἰσὶ τῆς Ἀττικῆς, εἰσὶ δὲ καὶ τῆς Εὐβοίας Ἀθῆναι αἱ Διάδες, ὧν μέμνηται ἐν Γλαύκῳ ποντίῳ Αἰσχύλος 'κἄπειτ' Ἀθήνας Δαΐδας παρ' ἐκ Περσῶν'». Πρβ. Στεφ. Βυζ. σελ. 34, 22 λ. Ἀθῆναι: «ταύτας δ' Ἀθήνας Διάδας λέγεσθαι». Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο συνάπτει ὁ Meineke τῷ ἀποσπάσματι 31.

Διάδας ἀντὶ *Δαΐδας* εἴκασεν ὁ Valckenaer (ἐν Diatr. in Eurip. relig. σελ. 143 κέ.). — *παρεκπερῶν* ἀντὶ *παρ' ἐκ Περσῶν* ὁ Scaliger, *παρεκπεσὼν* ὁ Valckenaer, *διεκπερῶν* ὁ Blaydes.

33 Ἡσύχ. «Ξιφίρου λιμήν· Αἰσχύλος Γλαύκῳ Ποτνιεῖ (Ποντίῳ ὁ Hermann). ὁ πορθμός. ταῦτα γὰρ πάντα [τὰ] περὶ Ῥήγιον [ὡρείων]». Τοῦτο τὸ *ὡρείων* διεῖδεν ὁ M. Schmidt (ἐν Ἡσυχ. 5 σελ. 39), ὅτι προῆλθεν ἐξ ἄλλης γλώσσης «ξιφήρης Ὠρίων» (Εὐρ. Ἴωνι 1158).

Ξιφωνίου λιμήν: εἰκάζει ὁ Bernhardy ἐν Berl. Jahrb. 1828 σελ. 243 παραβάλλων Σκύλ. σελ. 21 ἐκδ. Müll., ἔνθα μνημονεύεται «λιμὴν Ξιφώνειος».

34 Σχολ. Πινδ. Πυθ. 1, 152 «Ἱμέρας ποταμὸς Σικελίας. περὶ οὗ καὶ Αἰσχύλος φησὶν ἐν Γλαύκῳ ʽκαλοῖσι . . ἐκλέλουμαι δέμας . . Ἱμέραν δ᾽ ἀφικόμηνʼ». Τῷ Ποντίῳ Γλαύκῳ προσένειμε τὸ χωρίον ὁ Hermann.

Στίχ. 1 *θερμοῖσι* ἀντὶ *καλοῖσι* εἴκασεν ὁ Cobet Coll. Crit. σελ. 254, ὁ Wagner *λουτροῖς δ᾽*, ὁ Blaydes *καλὸν τὸ λουτρόν*, ἴσως γραπτέον *καλοῖς δὲ λουτροῖς*.— *ἐκλελουμένος* ἀντὶ τοῦ τῶν βιβλίων *ἐκλέλουμαι* ἐξ εἰκασίας τοῦ Heyne.

Στίχ. 2 *Ἱμέραν* ἀντὶ *Ἱμέραν δ᾽* ὁ Heyne, ὁ Wagner μεταστρέφει τοὺς στίχους, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Nauck προτείνων: εἰς ὑψίκρημνον δ᾽ Ἱμέραν ἀφικόμην καλοῖσι . . δέμας.

35

Πᾶνες

Σχολ. Εὐρ. Ῥῆσ. 36 «Αἰσχύλος δὲ δύο Πᾶνας τὸν μὲν Διός ὃν καὶ (Διὸς Ἀρκάδος εἴκασεν ὁ Vater, οὗ εἶναι Ἀρκάδα ὁ Nauck) δίδυμον (ὃν καὶ δίδυμον ἐξέβαλεν ὁ Schwartz), τὸν δὲ Κρόνου». Σχολ. Θεοκρ. 4, 63 «τοὺς Πᾶνας (σατύρους εἴκασεν ὁ Nauck) πλείους φησίν, ὡς καὶ τοὺς Σειληνοὺς καὶ Σατύρους (Πᾶνας ὁ Nauck), ὡς Αἰσχύλος μὲν ἐν Γλαύκῳ, Σοφοκλῆς δὲ ἐν Ἀνδρομέδᾳ». Τὸν Γλαῦκον Πόντιον ἐννοεῖ ὁ Hermann.

ΓΛΑΥΚΟΣ [ΠΟΤΝΙΕΥΣ]

Καθὰ ἀναγινώσκεται ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν Αἰσχ. Περσῶν «ἐπὶ Μένωνος (Ὀλ. 76, 4 = 472 π. Χ.) τραγῳδῶν Αἰσχύλος ἐνίκα Φινεῖ, Πέρσαις, Γλαύκῳ (Ποτνιεῖ προσέθηκεν Σχολ. ν.), Προμηθεῖ», Γλαῦκος ἦν τὸ ἀρχέγονον ὄνομα, ἐὰν ὁ τῆς τῶν Περσῶν τριλογίας Γλαῦκος ὀφείλῃ νὰ ὑποληφθῇ ὡς Γλαῦκος Ποτνιεύς. Ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν αἰσχυλείων δραμάτων ὁ Γλαῦκος οὗτος δὲν μνημονεύεται, ἀλλὰ μόνος ὁ Γλαῦκος Πόντιος. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Γλαύκου Ποτνιέως ἀπέβλεπεν εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀκάστου κατασταθέντας ἐπιταφίους ἀγῶνας τοῦ Πελίου καὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Γλαύκου, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ὡς ὑπέλαβεν ὁ E. A. J. Ahrens (ἔπιθι τόμ. 1, 75 κέ.). Πρβ. Prob. εἰς Verg. Georg. III 267 Potnia urbs est Boetiae, ubi Glaucus Sisyphi filius et Meropes, ut Asclepiades in Τραγῳδου-

μένων libro primo ait, habuit equas, quas adsueverat humana carne alere, quo cupidius in hostem irruerent et pernicius. Ipsum autem, cum alimenta defecissent, devoraverunt in ludis funeribus Peliae, Σχόλ. εἰς Εὐρ. Ὀρ. 318 «Πότνιαι χωρίον ἐστὶ Βοιωτίας, ἔνθα φαγοῦσαι βοτάνην αἱ Γλαύκου ἵπποι καὶ μανεῖσαι διεσπάσαντο τὸν ἴδιον δεσπότην Γλαῦκον τὸν Βελλεροφόντου πατέρα ἐν τῷ ἐπιταφίῳ Πελίου», Ἡσύχ. «Γλαύκου φορβάδας ἵππους· εὐγενεστάτους», Στράβ. 10 σελ. 409 «Πότνιαι, ἐφ' ὧν μυθεύεται τὰ περὶ τὸν Ποτνιέα Γλαῦκον τὸν διασπασθέντα ὑπὸ τῶν Ποτνιάδων ἵππων τῆς πόλεως πλησίον». Λίαν πιθανὴ εἶναι ἡ εἰκασία τοῦ E. A. J. Ahrens, καθ' ἣν ἀπ. 372 ἀνῆκε τῷ δράματι τούτῳ καὶ δὴ τῇ αὐτῇ διηγήσει, ἧπερ καὶ ἀπ. 38. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ὑγῖνος f. 273 ἐν τοῖς ἐπὶ τῇ ταφῇ τοῦ Πελίου ἀγῶσι μνημονεύει καὶ τὸν Κύκνον, διὰ ταῦτα ὁ Hartung ὅπερ παρ' Ἀριστοφ. Βατρ. 963 κατηγορεῖ ὁ Εὐριπίδης τοῦ Αἰσχύλου «οὐδ' ἐξέπληττεν αὐτοὺς (τοὺς θεατὰς) Κύκνους ποιῶν καὶ Μέμνονας κωδωνοφαλαροπώλους» ἀναφέρει ἐπίσης εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἁρματοδρομιῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῦ Πελίου. Πρβ. Kausche Mythol. Aesch. σελ. 290 καὶ κατωτέρω σημ. εἰς 326. — Καὶ τὰ ἀπ. 173, 324, 326, 330, 346 προσνέμονται τῷ δράματι τούτῳ, πάντως οὐχὶ ὀρθῶς ἀπ. 173.

36

⟨ΧΟ.⟩ εὐοδίαν μὲν πρῶτον ἀπὸ στόματος χέομεν

Ἀριστοφ. Βατρ. 1528 πρῶτα μὲν εὐοδίαν ἀγαθὴν ἀπιόντι ποιητῇ ἐς φάος ὀρνυμένῳ δότε, δαίμονες οἱ κατὰ γαίας, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «παρὰ τὰ ἐν Γλαύκῳ Ποτνιεῖ Αἰσχύλου 'εὐοδίαν μὲν πρῶτον (οὕτως ὁ κωδ. Οὐενετ., *πρῶτα* οἱ ἕτεροι) . . χέομεν'». Καὶ ἐν τῷ Γλαύκῳ ᾖδον οἱ προπομποὶ ταῦτα κατὰ Fritzsche ἐν σημ. εἰς Ἀριστ. Βατρ. 1528.

Ὁ Blaydes εἰκάζει *χεόμεσθα* ἀντὶ τοῦ χέομεν.

37

ἀγὼν γὰρ ἄνδρας οὐ μένει λελειμμένους

Σχολ. Πλάτ. σελ. 904, 6, 36 «ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει . . Αἰσχύλος δέ φησι Γλαύκῳ Ποτνιεῖ 'ἀγὼν . . λελειμμένους'».

Ὁ Schütz καὶ Herwerden (Exerc. crit. σελ. 2 κέ.) εἰκάζουσιν *ἄγων* ἀντὶ *ἀγών*. Πρβ. ὅμως Ἀδέσπ. 298 (ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν τραγικῶν ἀπ. τοῦ Nauck)

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἀγὼν γὰρ οὐ μέλλοντος αὔλητοῦ μένει ἀλκήν, Ἡροδ. 8, 59 ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. Ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη· οἱ δέ γ' ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται.

38 - 39

⟨ΑΓΓ.⟩ ἐφ' ἅρματος γὰρ ἅρμα καὶ νεκρῶν νεκροί,
ἵπποι δ' ἐφ' ἵπποις ἦσαν ἐμπεφυρμένοι.
* * * * * *
εἷλκον δ' ἄνω λυσσηδόν, ὥστε διπλόοι
λύκοι νεβρὸν φέρουσιν ἀμφὶ μασχάλαις

Σχολ. Εὐρ. Φοιν. 1194 «ἄξονές τ' ἐπ' ἄξοσι: παρὰ τὸ Αἰσχύλου (τῷ Αἰσχύλῳ τὰ βιβλία) ἐν Γλαύκῳ Ποτνιεῖ 'ἐφ' ἅρματος (ἅρματι ὁ κῶδ. C) γὰρ ἅρμα (ἅρματα ὁ Μ) καὶ νεκρῶν νεκροὶ (οὕτως οἱ κώδ. MAC, νεκρῷ νεκρὸς ὁ Β) ἵπποι . . ἐμπεφυρμένοι' (οὕτως ὁ C, ἐκπεφυγμένοι οἱ MAB)», Ἀριστοφ. Βατρ. 1403 ἐφ' ἅρματος γὰρ ἅρμα καὶ νεκρῷ νεκρός, ἔνθα ὁ Σχολ. κώδ. Ῥαβεν. γράφει «ἐκ Γλαύκου Αἰσχύλου». Ἡ μίμησις τοῦ Εὐριπίδου ἔχει: τροχοί τ' ἐπήδων, ἄξονες δ' ἐπ' ἄξοσι νεκροί τε νεκροῖς ἐξεσωρεύονθ' ὁμοῦ.

38 στίχ. 1 εἰκάζει ὁ Meineke (Vind. Aristoph. σελ. 179) ἅρμα, περὶ νεκρῷ νεκρός, ὁ Blaydes *ἐφ' ἅρμασιν γὰρ ἅρματ', ἐπὶ νεκροῖς νεκροί*.— Στίχ. 2 *ἐμπεφυρμένοι* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Μ *ἐμπεφυμένοι* (ἐμπεφυγμένοι ὁ C, ἐκπεφυγμένοι οἱ MAB) Valckenaer.

39 Σχολ. Ὁμ. Ἰλ. 198 «τοῦ ἑνὸς ἁρπάσαντος συναρπάζει ὑπαντώμενος ὁ ἕτερος ἑκατέρου τὴν ἄγραν εἰς ἑαυτὸν μετάγοντος ⟨ὡς⟩ καὶ Αἰσχύλος περὶ Γλαύκου 'εἷλκον ἄνω . . μασχάλαις'». Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 927, 39 «Αἰσχύλος δέ, φασί, μιμησάμενος ἔφη που 'εἷλκον ἄνω . . φέρουσι'». Τῷ Ποτνιεῖ Γλαύκῳ προσένειμε τὸ χωρίον ὁ Hermann.

Στίχ. 1 τὸ δ' ἐνέβαλεν ὁ Hermann. — *λυσσηδὸν* ἀντὶ *λυκηδὸν* ἐξ εἰκασίας τοῦ Naber. — Ὁ Herwerden καὶ Nauck εἴκασαν *ὥστε δίπτυχοι* ἀντὶ *ὥστε διπλόοι*. — Στίχ. 2 *φέροντες* εἰκάζει ὁ Blaydes, *φέρουσι γαμφηλαῖς καλὴν* ὁ Herwerden Exerc. crit. σελ. 3.

40

εὐφήμοις γόοις

Ἡσύχ. «εὐφήμοις γόοις· δυσφήμοις, κατὰ ἀντίφρασιν. Αἰσχύλος Γλαύκῳ Ποτνιεῖ (γλαύκοποτνί . . ὁ κῶδ.)».

41

ἀμφίσωπον

Ἡσύχ. «ἀμφίσωπον· περίωπον, πάντοθεν ἀναπεπταμένον. Αἰσχύλος Γλαύκῳ Ποτνιεῖ». Ἐτυμ. Μ. σελ. 91, 12 «ἀμφίσωπον· περίβλεπτον,» unde possis περίοπτον Hesychio restituere. Sed ut taceam accentum ἀμφίσωπος alienum a compositis in —ωπος, magnopere vereor, ne ἀμφίσωπον omnino

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

glossa non sit sed vocabulum in ὀπὴ potius quam ωπός compositum, inserviens illud explicandae glossae, sive omissae (ἀμφιτρῆτα, ἀμφίτρητον) sive ante spurias apparenti ἀμφιτρυχῆ. M. Schmidt. Πρβ. σημ. εἰς ἀπ. 65.

42

ἴτηλον

Ἡσύχ. «ἴτηλον· τὸ ἔμμονον καὶ οὐκ ἐξίτηλον. Αἰσχύλος Γλαύκῳ ποτνιεῖ». Φώτ. Λεξ. σελ. 118, 3 «ἴτηλον· τὸν (ἀναγν. τὸ) οὐκ ἐξίτηλον, ἀλλ' ἀνεξάλειπτον. οὕτως Αἰσχύλος». Ὁ Nauck ὑπολαμβάνει ὅτι ὁ Αἰσχύλος εἶπεν οὐχὶ τὸ ἀνήκουστον καὶ ἀπίστευτον *ἴτηλον*, ἀλλὰ *οὐκ ἐξίτηλον* παραβάλλων ἀπ. 162, 4. Ἴσως ἡ δύναμις τῆς ἀρνήσεως ἔκειτο ἐν τῇ ἐρωτήσει.

ΔΑΝΑΪΔΕΣ

Ἐξ ἀπ. 46 εἴκασεν ὁ Stanley, ὅτι αἱ Δαναΐδες καὶ Ἱκέτιδες ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δρᾶμα. Ἀμφότερα ὅμως τὰ ὀνόματα φέρονται ἐν τῷ Καταλόγῳ, ἐν δὲ τῷ μνημονευθέντι 46 ἀπ. ὀφείλει τις ἢ νὰ γράψῃ σὺν τῷ Hermann *καὶ* ἀντὶ τοῦ *ἤ*, ἢ νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ Στράβων θέλει νὰ ὑποδηλώσῃ μόνον, ὅτι ἐν τῷ Ἱκέτιδες ἐννοητέαι αἱ θυγατέρες τοῦ Δαναοῦ. Πρβ. ἔμπροσθεν σελ. 330 κέ. καὶ κατωτέρω ἀπ. Αἰγύπτιοι, ἔτι δὲ σημ. εἰς 284, 301, 307, 333, 373, 379, 452.

43

κἄπειτ' ἄνεισι λαμπρὸν ἡλίου φάος,
ἕως ἐγείρω πρευμενεῖς τοὺς νυμφίους
νόμοισι θέντων σὺν κόροις τε καὶ κόραις

Σχολ. Πινδ. Πυθ. 3, 27 «τὸ ὑποκουρίζεσθαι ἀοιδαῖς εἶπε διὰ τὸ τοὺς ὑμνοῦντας (ὑμεναιοῦντας ὁ Hartung) ἐπευφημιζομένους λέγειν 'σὺν κόροις (κούροις αἱ ἐκδ.) τε καὶ κόραις'. Αἰσχύλος Δαναΐσι 'κἄπειτα δ' εἶσι . . κόραις'». Πρβ. Ἡσύχ. «κουριζόμενος· ὑμεναιούμενος διὰ τὸ γαμουμέναις (*γαμουμέναις διὰ τὸ* ὁ κῶδ., διώρθ. ὁ Nauck) λέγειν 'σὺν κόροις (κούροις ὁ κῶδ.) τε καὶ κόραις', ὅπερ νῦν παρεφθαρμένως ἐκκορεῖν λέγεται».

Στίχ. 1 *κἄπειτ' ἄνεισι* ἀντὶ τοῦ *κἄπειτα δ' εἶσι* ὁ Toup (Emend. 2 σελ. 296), *κἄπειτ' ἀνίσχει* ὁ Blaydes. — Στίχ. 2 Ὁ Heath *ἕως τ'* (κάλλιον δ') *ἐγείρει πρευμενής*, ὁ Bothe *ἐγὼ δ' ἐγείρω πρευμενής*, ὁ Herwerden *ἕως τ' ἐπεγερεῖ πρευμενῶς*. — Στίχ. 3 Ὁ Heath εἴκασεν: *νόμοις ἀοιδῶν*, ὁ Toup *νόμοις γερόντων*, ὁ Hartung *γάμους ἰδόντων*, ὁ Oberdick *νόμοισι τέρπων*, ὁ Herwerden *νόμοισιν ὕμνων*, ὁ Blaydes *νόμοισι θείοις*, ἴσως γραπτέον *ὕμνους τιθέντων*.

Ὁ Butler τίθησι τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο εἰς τὸ τέλος τοῦ δράματος, ἀλλ' ἡ διήγησις περὶ τοῦ ὀλέθρου τῶν Αἰγυπτιαδῶν ἀνήκει εἰς τὴν ἀρχήν. Ὁ ὑμέναιος διεγερτικὸς ᾄδεται νεκροῖς.

44

⟨ΑΦΡ.⟩ ἐρᾷ μὲν ἁγνὸς οὐρανὸς χρῶσαι χθόνα,
ἔρως δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνατῆρος οὐρανοῦ πεσὼν
ἔκυσε γαῖαν· ἡ δὲ τίκτεται βροτοῖς
μήλων τε βοσκὰς καὶ βίον Δημήτριον·
δενδρῶτις ὥρα δ' ἐκ νοτίζοντος γάνους
τέλειός ἐστι· τῶνδ' ἐγὼ παραίτιος.

Ἀθήν. 13 σελ. 600 B «καὶ ὁ σεμνότατος δ' Αἰσχύλος ἐν ταῖς Δαναΐσιν αὐτὴν παράγει τὴν Ἀφροδίτην λέγουσαν 'ἐρᾷ . . τρῶσαι χθόνα . . ἀπ' εὐνάεντος (οὕτως ὁ κῶδ. A, εὐνάοντος μετὰ ε ὕπερθεν τοῦ ον γεγραμμένου ὁ E) οὐρανοῦ . . δένδρων τις ὥρα . . γάμου τέλειος . . παραίτιος'». Ὁ Εὐστάθ. γράφων Ἰλ. σελ. 978, 25 «καί τις Αἰσχύλος οὐχ ὁ ἐξ Ἀθηνῶν, ἀλλ' Ἀλεξανδρεύς, ὡς ἡ κατὰ τὸν Ἀθήναιον ἱστορία δηλοῖ, φησὶν 'ἐρᾷ μὲν . . τρῶσαι χθόνα . . εὐνάοντος οὐρανοῦ . . Δημήτριον'» παρήχθη ἐκ τοῦ παρ' Ἀθηναίῳ προηγουμένου χωρίου σελ. 599 E, ἔνθα γίνεται μνεία Αἰσχύλου τοῦ Ἀλεξανδρέως.

Στίχ. 1 *χρῶσαι* ἀντὶ *τρῶσαι* εἴκασεν ὁ Heath. Πρβ. Ἡσύχ. «χρῶσαι· χρωματίσαι, μολῦναι». Ὁ Grotius *τρῆσαι*, ὁ Valckenaer *βρέξαι*, ὁ Hartung *θρώσκειν*, ὁ Meineke *πλῆσαι*, ὁ Nauck *στρῶσαι*, ὁ F. W. Schmidt *κροῦσαι*, ὁ Blaydes *κύσαι*. Ὁ W. H. Roscher (ἐν Jahrb. f. class. Philol. 109 σελ. 38) καὶ ὁ H. Röhl (ἐν Hermes 15, 615) ὑπερμαχοῦσι τοῦ *τρῶσαι* μνημονεύοντες τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἡσυχ. «τρώζειν· ψιθυρίζειν, συνουσιάζειν». Ὁ Nauck ὑπολαμβάνει ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη κατάγεται ἐξ Ὁμ. Ἰλ. 22, 128 παρθένος ἠΐθεός τ' ὀαρίζετον ἀλλήλοιν.— Στίχ. 2 *γόμου τυχεῖν* ὁ Stadtmüller.— Στίχ. 3 *εὐνατῆρος* ἀντὶ *εὐνάεντος* (εὐνάοντος) ὁ Nauck, ὁ Grotius *εὐνοοῦντος*, ὁ Valckenaer *εὐρώεντος*, ὁ Bothe *εὐνάζοντος*, ὁ Lobeck (ἐν Philol. 5, 245) *εὐνασθέντος*, ὁ Blaydes *ὑγραίνοντος*, ὁ Stadtmüller *αἰονῶντος*. — Στίχ. 4 ὁ Heath *ἔδευσε*, ὁ Ruhnken *ἔπλησε*, ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ κῶδ. γραφὴν *ἔκυσε*, ὅπερ κεῖται ἐνταῦθα ἐνεργητικῶς (ἔγκυον ἐποίησεν), πρβ. κυσαμένη Ἡσ. Θεογ. 125 καὶ κῦμα Χο. 128, Εὐμ. 662. — Στίχ. 6 *δενδρῶτις* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *δένδρων τις* ὁ Hermann παραβάλλων Εὐρ. Ἡρακλ. 790 Πυθίου δενδρῶτι πέτρα. Ὁ Hartung εἰκάζει *δένδρων ὀπώρα δ'*.— Στίχ. 6 *γάνους* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *γάμου* ὁ Gomperz (ἐν Mus. Rhen. 13 σελ. 479), ὁ Blaydes *πέδου* ἢ *πόλου*.— Στίχ. 7 ὁ Hartung *τῶν δ'*, ὁ Genniges *παναίτιος*, ὁ Blaydes *παραιτία*.

Ὁ Butler προσένειμε τὸ ἀπόσπασμα εἰς ῥῆσιν τῆς Ἀφροδίτης προλογιζούσης, ἀλλὰ πιθανώτερον κατὰ τὸν Hermann (De Aesch. Danaid. opusc. 2 σελ. 334) ἀνάγεται τὸ εἰρημένον ἀπ. εἰς τὸν λόγον, ὃν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν

SLUB Wir führen Wissen.

UNIVERSITÄT LEIPZIG

εἶπεν ἡ Ἀφροδίτη ὑπὲρ τῆς Ὑπερμήστρας, ἥτις δι' ἔρωτα πρὸς τὸν Λυγκέα παρήκουσε τῆς ἐντολῆς τοῦ Δαναοῦ. Πρβ. Προμ. 891 κέ. — Τὸ χωρίον ἐμιμήσατο ὁ Εὐρ. ἀπ. 898:

τὴν Ἀφροδίτην οὐχ ὁρᾷς ὅση θεός; . .
ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ', ὅταν ξηρὸν πέδον
ἄκαρπον αὐχμῷ νοτίδος ἐνδεῶς ἔχῃ·
ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
ὄμβρου πεσεῖν ἐς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο·
ὅταν δὲ συμμιχθῆτον ἐς ταὐτὸν δύο,
φύουσιν ἡμῖν πάντα καὶ τρέφουσ' ἅμα,
δι' ὧν βρότειον ζῇ τε καὶ θάλλει γένος.

45

καθαίρομαι γῆρας

Ἡσύχ. «καθαίρομαι γῆρας· ἐκδύομαι. Αἰσχύλος δαίσι» (Δαναΐσι ὁ Μουσοῦρος).

Διὰ τοῦ *καθαίρομαι* <τὸ> *γῆρας* ἐνδέχεται νὰ ἐξέφρασεν ὁ Δαναὸς τὴν ἑαυτοῦ χαρὰν ἀκούσας τοῦ ἀγγέλου τὴν σφαγὴν τῶν Αἰγυπτιαδῶν. Πρβ. Ἱκ. 614 ὥστ' ἀνηβῆσαί με γηραιᾷ φρενί. Ἧττον πιθανὴ εἶναι ἡ εἰκασία τοῦ Hermann (Opusc. 2 σελ. 336), ὅστις ἔννοιαν, οἵα ἡ «καθαίρεται δὲ γῆρας ἀνθρώπων φύσις», προσνέμει λόγῳ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀφηγουμένης τὴν ἑαυτῆς δύναμιν (44).

46

Στράβ. 5 σελ. 221 «Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκήνας Ἄργους φησὶν ἐν Ἱκέτισιν ἢ (*καὶ* ὁ Hermann) Δαναΐσι τὸ γένος αὐτῶν» (δηλ. τῶν Πελασγῶν). Ἔπιθι ἄνω σελ. 330.

ΔΙΚΤΥΟΥΛΚΟΙ

Ὁ Κατάλογος τῶν δραμάτων ἔχει Δικτυουργοί, ὁ Hermann ὅμως (Opusc. 3, 175 κέ.) διετήρησε τὴν ἑτέραν γραφὴν Δικτυουλκοὶ ἐννοῶν ἐν τῇ λέξει Σεριφίους ἁλιεῖς ἀνελκύσαντας εἰς τὴν γῆν τὴν εἰς τὴν νῆσον αὐτῶν ἐξοκείλασαν κιβωτόν, ἐν ᾗ ὁ Ἀκρίσιος ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Δανάην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Περσέα. Κατὰ τὸν μῦθον ὁ Δίκτυς ἐξέθρεψε τὸν Περσέα. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δίκτυος καὶ βασιλεὺς τῆς Σερίφου Πολυδέκτης ἤθελε νὰ λάβῃ σύζυγον τὴν Δανάην, ἵνα δὲ τύχῃ κάλλιον τοῦ ποθουμένου πέμπει τὸν ἀνδρωθέντα Περσέα, ἵνα κομίσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργοῦς. Καθ' ὁδὸν συναντᾷ ὁ Περσεὺς

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ταῖς Φορκίσιν, ταῖς τρισὶ τοῦ Φόρκου θυγατράσιν, αἵτινες εἶχον ὁμοῦ ἕνα ὀφθαλμὸν καὶ ὀδόντα, ὃν ἐκ διαδοχῆς ἐνήλλασσον. Ὁ Περσεὺς ἐπιστρέψας κομίζων τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργοῦς ἀπολιθοῖ δι' αὐτῆς τὸν Πολυδέκτην, τὸν δὲ Δίκτυν ποιεῖ βασιλέα τῆς Σερίφου (Ἀπολλοδ. 2, 4, 1). Κατὰ ταῦτα ἀπετέλεσεν ὁ Welcker (Tril. σελ. 378 κέ.) τριλογίαν ἐκ τῶν δραμάτων Δανάης, Φορκίδων, Πολυδέκτου. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα Δανάη ἐρείδεται ἐπὶ ψευδοῦς ἀναγνώσεως παρ' Ἡσυχ. ἐν «καθαίρομαι γῆρας» (ἀπ. 45), ἔνθα τὸ παραδεδομένον *δαίσι* ὀφείλει νὰ μεταβληθῇ οὐχὶ εἰς Δανάῃ, ἀλλ' εἰς Δαναίσι. Τὸ δὲ δρᾶμα Φορκίδες ἦν πιθανῶς σατυρικόν. Ἐκ τοῦ Πολυδέκτου οὐδὲν διεσώθη ἡμῖν πλὴν τοῦ ὀνόματος. Ὁ Droysen ἀπαρτίζει τριλογίαν ἐκ τῶν Δικτυουλκῶν, Φορκίδων, Πολυδέκτου. Πρβ. Nitzsch Sagenpoesie σελ. 584 κέ. Πάντως δὲ ἐνδέχεται οἱ Δικτυουλκοὶ καὶ ὁ Πολυδέκτης νὰ ἦσαν δράματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τριλογίας, ὥσπερ αἱ Φορκίδες σατυρικὸν δρᾶμα ταύτης τῆς τετραλογίας.

47

δικτύου δ' εὐήτρια

Πολυδ. 7, 35 «τὸ δὲ εὐήτριον Αἰσχύλος ἐν Δικτυουλκοῖς, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ ἐσθῆτος, ἀλλ' οὖν εἴρηκε 'δικτύου (κερκίου ὁ κῶδ. A, τοῦ βιβλιογράφου παραχθέντος ὑπὸ τοῦ ἑπομένου παρὰ Πολυδ. *κερκὶς*) δ' εὐήτρια'».

48

ὄμβρια

Αἰλιανὸς ἱστ. ζῴ. 7, 47 «τῶν δὲ ὑστρίχων καὶ τῶν τοιούτων [ἀγρίων ὀβρίκαλα] τὰ ἔκγονα ὄβρια <καὶ ὀβρίκαλα> καλεῖται· καὶ μέμνηταί γε Εὐριπίδης ἐν Πελιάσι τοῦ ὀνόματος καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι (στίχ. 149 *θηρῶν ὀβρικάλοισι* εἶπεν, ἄνευ αἰτίας ὁ Wagner ἐν *Μέμνονι*) καὶ Δικτυουλκοῖς». Φώτ. Λεξ. σελ. 314, 23 «ὄβρια καὶ ὀβρίκαλα· τὰ τῶν λεόντων καὶ λύκων σκυμνία. Αἰσχύλος Δικτυουλκοῖς».

49

θῶσθαι

Ἡσύχ. «θῶσθαι· δαίνυσθαι, θωνᾶσθαι (θοινᾶσθαι ὁ Salmasius), εὐωχεῖσθαι. Αἰσχύλος Δικτυουλκοῖς». Πρβ. Ἐτυμ. Μ. σελ. 461, 1 «θῶσθαι λέγουσιν οἱ Δωριεῖς τὸ εὐωχεῖσθαι».

[ΔΙΟΝΥΣΟΥ] ΤΡΟΦΟΙ

Ἔν τε τῷ Καταλόγῳ καὶ ἐν τόποις τῶν γραμματικῶν ὀνομάζεται τὸ δρᾶμα *τροφοί*, μόνον δὲ ἐν τῇ Ὑποθέσει τῆς Εὐριπ. Μηδ. ἀναγινώσκεται: Διονύσου τροφοί. Ὁ Welcker (Tril. σελ. 343) ὑπολαμβάνει Τροφοὶ καὶ Διονύσου τροφοὶ διάφορα δράματα, ὅπερ ἀπίθανον. Ὁ Siebelis (de Aesch. Persis σελ. 23) καὶ ὁ Böttiger (Vasengemälde I 2 σελ. 185) ἐνορῶσιν ἐν τῷ ὀνόματι δρᾶμα σατυρικόν, ὁ δὲ Nauck ὑπολαμβάνει, ὅτι τὸ δρᾶμα ἀνῆκεν εἰς ἣν τριλογίαν καὶ ἡ Σεμέλη. Τὰ ἀποσπάσματα οὐδεμίαν ἀπόδειξιν περὶ τούτου παρέχουσιν. Πρβ. καὶ κατωτέρω σημ. εἰς ἀπ. Νιόβη. Ὁ Hartung ἀνάγει εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀπ. 361 καὶ 388.

50

Ὑπόθ. Εὐρ. Μηδ. «Αἰσχύλος δ' ἐν ταῖς [Διονύσου] τροφοῖς (τροφαῖς ὁ κῶδ. A) ἱστορεῖ ὅτι καὶ τὰς Διονύσου τροφοὺς μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀνεψήσασα (δηλ. Μήδεια) ἐνεοποίησε». Σχολ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 1321 «ὥσπερ ἡ Μήδεια λέγεται, ὡς μὲν Αἰσχύλος ἱστορεῖ, τὰς τροφοὺς τοῦ Διονύσου ἀφεψήσασα ἀνανεάσαι ποιῆσαι μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν». Πρβ. Ovid. Met. VII 295 viderat ex alto tanti miracula monstri Liber et admonitus iuvenes nutricibus annos Posse suis reddi, capit hoc a Colchide munus, μετοχετεύσαντα ταῦτα ἐκ τῆς εἰρημένης Ὑποθ. τῆς Εὐριπιδείου Μηδ. κατὰ τὸν Robert Bild und Lied σελ. 231 κέ.

51

βιοτὴν αὔξιμον ἐμψίουσα

Φωτ. Λεξ. σελ. 47, 11 «ἐψιοῦσα (ἐμψιοῦσα ὁ L. Dindorf κατὰ Ἡσύχ. «ἐμψιοῦσα· ἐρέγματα διδοῦσα», ἔνθα γραπτέον μᾶλλον *ἐμψίουσα*. Πρβ. Lobeck Rhem. σελ. 154)· τροφὰς διδοῦσα χόνδρου καὶ τὰ ἑψητά. Αἰσχύλος τροφοῖς 'βιοτὴν . . ἐψιοῦσα'. Ἱππῶναξ». Ὁ Wagner γράφων «ἕψουσα· τροφὰς διδοῦσα χόνδρον καὶ τὰ ἑψητά. Αἰσχύλος τροφοῖς 'βιοτὴν αὔξιμον ἕψουσα'. Ἱππῶναξ» διατείνεται ὅτι τὸ χωρίον τοῦ Ἱππώνακτος ἐξερρύη. Ὁ Bergk ὡς τὸ ἐκρυὲν τοῦτο χωρίον ὑπολαμβάνων τὸ ἀπ. τοῦ Ἱππώνακτος 33 «ἔψισε κἀπέλουσεν ἀσκαρίζοντα» μεταγράφει τὴν γλῶσσαν τοῦ Φωτίου ὧδε «ἐμψίσασα·

τροφὰς διδοῦσα χόνδρου. Αἰσχύλος Τροφοῖς· 'βιοτὴν αὔξιμον ἐμψίουσα'. Ἱππῶναξ». Καὶ ὁ Naber ποιεῖται ἐκποδὼν τὰς λέξεις «καὶ τὰ ἑψητὰ» ὡς ἀνηκούσας εἰς τὴν προηγουμένην παρὰ Φωτ. γλῶσσαν *ἑψητοί*, ἐν ᾧ ὁ M. Schmidt (Philol. 18 σελ. 228) γράφει «καὶ ψιφὰ — ψιτὰ ὁ Blaydes — τὰ ἑψητὰ» κατὰ Ἡσύχ. «ψιφά· ἑψητὰ λεπτά». Ὁ Brunck προσνέμει τὸ ἀπ. «βιοτὴν αὔξιμον ἐμψ.» τῷ Ἱππώνακτι, ὁ δὲ Nauck ἀποφαίνει τὸ *ἐμψίουσα* ὡς λέξιν ληφθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἱππώνακτος, ἧς εἰς ἑρμηνείαν συνετέλει τὸ Αἰσχύλειον χωρίον «βιοτὴν αὔξιμον ἕψουσ'», καὶ ὁ Dindorf γράφει «ἐμψίουσα· τροφὰς διδοῦσα χόνδρου. Αἰσχύλος Τροφοῖς 'βιοτὴν αὔξιμον ἐμψίουσα' καὶ ψιφὰ τὰ ἑψητὰ Ἱππῶναξ». Ὄντως δὲ οὐδὲν κωλύει τοῦ ὑπολαβεῖν «βιοτὴν αὔξιμον ἐμψίουσα» ὡς ἀναπαιστικὸν τοῦ Αἰσχύλου δίμετρον. Πρὸς τὸ *αὔξιμον* πρβ. Lex.Sabbait. σελ. 1 «αὔξιμον Εὐριπίδης· ἔστι δὲ παρὰ τοῖς κωμικοῖς καὶ παρὰ Πλάτωνι».

52

δίκρα ὄψις

Ἡσύχ. «δίκρα ὄψις· ἡ (ἢ ὁ κῶδ.) διπλῆ. Αἰσχύλος τροφοῖς».

Ὁ Nauck μὴ ἀποδεχόμενος τὸν τύπον *δίκρα* εἰκάζει: *δίκρανος ὄψις*, ὁ M. Schmidt παραβάλλων «ὀσφὺς διπλῆ» παρὰ Πολυδ. 1,190 γράφει: *δίκρα ὀσφῦς*.

53

πεδοίκου χελιδόνος

Ἡσύχ. «πεδοίκου χελιδόνος· συνοίκου. Αἰσχύλος τροφοῖς» (αἰσχυλοτρόφοις ὁ κῶδ.). Περὶ τοῦ τύπου *πέδοικος* ἰδὲ σημ. εἰς Προμ. 295.

[ΕΚΤΟΡΟΣ ΛΥΤΡΑ]

Ἰδὲ κατωτέρω ἀπ. Φρύγες.

ΕΛΕΥΣΙΝΙΟΙ

Ἰδὲ ἔμπροσθεν ἀπ. Ἀργεῖαι. — Εἰς τοὺς Ἐλευσινίους καταλέγει ὁ μὲν Butler ἀπ. 333, 363 καὶ 479, ὁ δὲ Pauw 386 καὶ 387, ὁ δὲ Hartung ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ἀπ. 318 καὶ 362.

54

ἀοζήσω

Ἡσύχ. «ἀοζήσω· διακονήσω, ὑπουργήσω. Αἰσχύλος Ἐλευσινίαις» (Ἐλευσινίοις ὁ Salmasius).

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΕΠΙΓΟΝΟΙ

Ἰδὲ ἔμπροσθεν ἀπ. Ἀργεῖαι.—Ἀθήν. 13 σελ. 584 D ἱστορεῖ περὶ τοῦ ὑποκριτοῦ Ἀνδρονίκου, ὅτι ἔν τινι συμποσίῳ ἐκ τῶν Ἐπιγόνων, οὓς πρότερον ἐπιτυχῶς ὑπεκρίνατο, εἶπε χαριεντιζόμενος τὸν στίχον

ὀλόμενε παίδων, ποῖον εἴρηκας λόγον;

Κατὰ τὸν Brunck καὶ Hermann ὁ Ἀνδρόνικος ὑπεκρίνατο τοὺς Ἐπιγόνους τοῦ Σοφοκλέους.—Ὁ Wagner ἀναφέρει εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο τοὺς στίχους, οἵτινες ἀναγινώσκονται παρὰ Πλουτ. Ἠθ. σελ. 35 E «ὁ τραγικὸς Ἄδραστος τοῦ Ἀλκμέωνος εἰπόντος πρὸς αὐτὸν

ἀνδροκτόνου γυναικὸς ὁμογενὴς ἔφυς

ἀπεκρίνατο

σὺ δ' αὐτόχειρ γε μητρὸς ἥ σ' ἐγείνατο»

καὶ αὐτόθι σελ. 88 F. Ἀλλ' ὁ Valckenaer (Diatribe σελ. 150) προσνέμει τοὺς στίχους εἰς τὸν Ἀλκμέωνα τοῦ Σοφοκλέους, ὁ δὲ Ribbeck εἰς τοὺς Ἐπιγόνους ἢ τὴν Ἐριφύλην τοῦ Σοφοκλέους. —Ὁ Κικέρων γράφει Tusc. II 25, 60 Cleanthem, cum pede terram percussisset, versum ex Epigonis ferunt dixisse

audisne haec, Amphiaraë, sub terram abdite

ἅπερ ὁ Heath ἀναφέρει εἰς τοὺς Ἐπιγόνους τοῦ Σοφοκλέους («κλύεις τάδ', Ἀμφιάραε, γῆς κεύθων κάτα» εἰκάζει ὁ Nauck ὡς ἑλληνικὸν κείμενον). Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς ἀπ. 316 καὶ 412.

55

λοιβὰς Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίαν γάμου
Ἥρας τε * * * *
τὴν δευτέραν δὲ κρᾶσιν ἥρωσιν νέμω
* * * * * *
τρίτον Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα

Σχολ. Πινδ. Ἰσθμ. 6, 10 «τὸν μὲν γὰρ πρῶτον (δηλ. κρατῆρα) Διὸς Ὀλυμπίου ἐκίρνασαν, τὸν δὲ δεύτερον ἡρώων, τὸν δὲ τρίτον Διὸς σωτῆρος, καθὰ καὶ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις ʽλοιβὰς . . τεʼ (στίχ. 1 καὶ 2), εἶτα ʽτὴν δευτέραν γε . . νέμωʼ (στίχ. 3), εἶτα ʽτρίτον . . λίβαʼ (στίχ. 4)».

Στίχ. 1 *πρῶτ᾽ Ὀλυμπίου ἢ λοιβὴ μὲν ἡ πρώτη ᾽στ᾽ Ὀλυμπίου Διὸς* ὁ Blaydes.— Στίχ. 3 *δὲ* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *γε* ὁ Schütz.— Στίχ. 4 *τρίτην* ἀντὶ *τρίτον* εἰκάζει ὁ Nauck παραβάλλων Ἀγ. 1385 κἑ. τρίτην ἐπενδίδωμι, τοῦ κατὰ χθονὸς Ἅιδου (Διὸς ὁ Enger) νεκρῶν σωτῆρος εὐκταίαν χάριν.

56

τιμαλφής

Ἡσύχ. «τιμαλφής· ἔντιμος, τιμὴν ἀλφάνουσα . . Αἰσχύλος δὲ ἐν Ἐπιγόνοις ἐπὶ τοῦ ἐντίμου». Τὸ τιμαλφεῖν ἀναγινώσκεται τετράκις παρ᾽ Αἰσχύλῳ. Πρβ. Σχόλ. εἰς τὸ τιμαλφούμενον Εὐμ. 629 «συνεχὲς τὸ ὄνομα παρ᾽ Αἰσχύλῳ, διὸ σκώπτει αὐτὸν Ἐπίχαρμος».

[ΕΥΡΩΠΗ]

Ἰδὲ κατωτέρω ἀπ. Κᾶρες.

ΗΔΩΝΟΙ

Ἰδὲ ἔμπροσθεν ἀπ. Βασσάραι.

57

σεμνὰ Κοτυτοῦς ὄργι᾽ ἔχοντες
* * * *
ὁ μὲν ἐν χερσὶν βόμβυκας ἔχων,
τόρνου κάματον,
δακτυλόδικτον πίμπλησι μέλος,
μανίας ἐπαγωγὸν ὁμοκλήν,
ὁ δὲ χαλκοδέτοις κοτύλαις ὀτοβεῖ,
* * * *
* ψαλμὸς δ᾽ ἀλαλάζει·
ταυρόφθογγοι δ᾽ ὑπομυκῶνταί
ποθεν ἐξ ἀφανοῦς φοβεροὶ μῖμοι,
τυπάνων ἠχὼ δ᾽ ὥσθ᾽ ὑπογαίου
βροντῆς φέρεται βαρυταρβής.

Στράβ. 10 σελ. 470 «τῆς μὲν οὖν Κότυος τῆς (τῆς μὲν οὖν Κοτυτοῦς: εἰκάζει

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ὁ Nauck) ἐν τοῖς Ἠδωνοῖς Αἰσχύλος μέμνηται καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ὀργάνων (καὶ . . ὀργάνων: παραλείπουσιν οἱ κώδ. Bklno)· εἰπὼν γὰρ 'σεμνὰ Κότυς (κόπτουσ' οἱ Dh, κόπτους ὁ C) [ἐν τοῖς Ἠδωνοῖς], 'ὄρια (ὄρεια οἱ Dh) δ' ὄργαν' ἔχοντες (ἔχοντας οἱ Dhinop)' τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον εὐθέως ἐπιφέρει 'ὁ μὲν ἐν χερσὶν βόμβυκας (βομβῆκας οἱ κώδ. Bkoxy) . . δακτυλόδεικτον . . ὁμοκλάν, ὁ δὲ χαλκοθέοις (χαλκοθέτοις ὁ E) κοτύλαις ὀτοβεῖ' (ὀττόβει ὁ D) καὶ πάλιν 'ψαλμὸς . . ὑπομυκῶνται (ὑπομηκῶνται οἱ Bkno) . . φοβεροὶ (φομέριοι ὁ B, ἐκ διορθ. Ck, φοβέριοι οἱ κώδ. Dhilnox) μῖμοι, τυμπάνου δ' ἠχὼ (οὕτω οἱ κώδ. kno, εἰχὼν ὁ B ἐκ διορθ. lx, εἰκὼν τὰ λοιπὰ βιβλία) ὥσθ' ὑπογαίου (ὑπογέου οἱ κώδ. CDhims, ὑπογείου οἱ Bk) . . βαρυταρβής'. ταῦτα γὰρ ἔοικε τοῖς Φρυγίοις· καὶ οὐκ ἀπεικός γε, ὥσπερ αὐτοὶ οἱ Φρύγες Θρᾳκῶν ἄποικοί εἰσιν, οὕτω καὶ τὰ ἱερὰ ἐκεῖθεν μετενηνέχθαι. καὶ τὸν Διόνυσον δὲ καὶ τὸν Ἠδωνὸν Λυκοῦργον συνάγοντες εἰς ἓν τὴν ὁμοιοτροπίαν τῶν ἱερῶν αἰνίττονται». Στίχ. 6 μνημονεύει καὶ ὁ Ἀθήν. 11 σελ. 479 Β «καὶ τὰ κύμβαλα δ' Αἰσχύλος ἐν Ἠδωνοῖς κοτύλας εἴρηκεν 'ὁ δὲ χαλκοδέτοις κοτύλαις ὀτοβεῖ»', οἷς συμφωνεῖ ὁ Σχολ. Ἰλ. 23, 34, πλὴν ὅτι παρέχει στοβεῖ ἢ ἠχεῖ ἀντὶ ὀτοβεῖ «κοτύλας . . Αἰσχύλος ἐν Ἠδωνοῖς τὰ κύμβαλα 'ὁ δὲ . . στοβεῖ' (στίχ. 6)» καὶ ὁ Εὐστάθ. Ἰλ. σελ. 1282, 60 «Αἰσχύλος καὶ τὰ κύμβαλα κοτύλας φησίν, οἷον 'χαλκοδέτοις κοτύλαις ὀτοβεῖ'».

Στίχ. 1 *σεμνὰ Κοτυτοῦς ὄργι' ἔχοντες* ἀντὶ: σεμνὰ Κότυς (κόπτουσ' ἢ κόπτους) ὄρια (ὄρεια) δ' ὄργαν' ἔχοντες (ἔχοντας) εἴκασεν ὁ Nauck ἐκλαμβάνων τὸ *ὄρια* καὶ *ὄργανα* διττογραφίαν τοῦ *ὄργια* (*ὄργι'* ἤδη ὁ Lobeck Aglaoph. σελ. 1014), *ὄργι' ἄγοντες* ὁ Blaydes.— Στίχ. 4 *δακτυλόδικτον* ἀντὶ τοῦ τῶν βιβλίων *δακτυλόδεικτον* ὁ Pauw. — Στίχ. 5 *ὁμοκλὴν* ἀντὶ *ὁμοκλὰν* ὁ Dindorf.— Στίχ. 6 *χαλκοθρόοις* εἴκασεν ὁ Scaliger.— Στίχ. 7 *ψαλμοὺς* ὁ Blaydes. — Στίχ. 8. Πρβ. Ἡσύχ. «ταυρόφθογγοι· παραπλήσια βουσὶ φθεγγόμενοι».— Στίχ. 10 *τυπάνων ἠχὼ δ'* ἀντί: *τυμπάνων δ' ἠχὼ* (εἰχών, εἰκών) ὁ Herwerden (Exerc. crit. σελ. 1), *τυπάνου δ' ἀχὼ* ὁ Scaliger, *τυπάνων δ' ἀχὼ* ὁ F. G. Schoene de pers. in Eur. Bacch. hab. scen. σελ. 127, ὁ F. W. Schmidt: *ἠχὼ τυπάνου δ'*, ὁ Blaydes *τυπάνων ἠχὴ δ'*. — Στίχ. 11 *βρέμεται* ἀντὶ φέρεται ὁ F. W. Schmidt (Krit. Stud. 1 σελ. 108 κἑ.), *βαρυαχὴς* ὁ Blaydes.

Ὁ Hermann (opusc. 5 σελ. 9) ὑπολαμβάνει τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο μέρος χορικοῦ, ἐν ᾧ οἱ Ἠδωνοὶ ὑμνοῦσι τὴν ἑαυτῶν θεὰν Κοτυτώ. Πολλῷ δὲ πιθανώτερον ἀποτελεῖ τὸ εἰρημένον ἀπόσπασμα μέρος τῆς παρόδου, ἐν ᾗ ἐξαγγέλλεται ἡ ἔλευσις τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ θιάσου αὐτοῦ, ὧν ὁ βακχικὸς οἶστρος παραβάλλεται πρὸς τὴν ἑορτὴν τῆς Κοτυτοῦς.

58

ἐνθουσιᾷ δὲ δῶμα, βακχεύει στέγη

Λογγ. π. ὕψ. κ. 15, 6 «καὶ παρὰ μὲν τῷ Αἰσχύλῳ παραδόξως τὰ τοῦ Λυκούργου βασίλεια κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Διονύσου θεοφορεῖται 'ἐνθουσιᾷ . . στέγη'». Πρβ. Anecd. Bachm. τόμ. 1 σελ. 222, 7 «ἐνθουσιᾷ· ὑπὸ ἐνθέου κατέχεται πνεύματος». Rettulerunt (Stanley, Brunck, Böttiger) hoc ad

Lycurgum. Sed de primo accessu Bacchi sermonem esse vidit Zoega in diss. p. 15 quem secutus est Welckerus in Trilog. p. 322 et in Appendice p. 105. Hermann. Ὁ διαλεγόμενος πιθανῶς εἶναι αὐτὸς ὁ Λυκοῦργος δυσανασχετῶν, ὅτι ἡ βακχικὴ μανία κατέλαβε καὶ τὸν βασιλικὸν οἶκον. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 216: κλύω (λέγει ὁ Πενθεὺς) δὲ νεοχμὰ τήνδ' ἀνὰ πτόλιν κακά, γυναῖκας ἡμῖν δώματ' ἐκλελοιπέναι πλασταῖσι βακχείαισιν, ἐν δὲ δασκίοις ὄρεσι θοάζειν, τὸν νεωστὶ δαίμονα Διόνυσον ὅστις ἔστι τιμώσας χοροῖς.

Πρβ. Ἑ. ἐ. Θ. 484 ἔνθεος δ' Ἄρει βακχᾷ πρὸς ἀλκήν, Χο. 694 νῦν δ' ἥπερ ἐν δόμοισι βακχείας καλῆς ἰατρὸς ἐλπὶς ἦν κτἑ.

59

ὅστις χιτῶνας βασσάρας τε Λυδίας
ἔχει ποδήρεις

Ἐτυμ. Μ. σελ. 191, 5 «λέγονται βασσάραι χιτῶνες οὓς ἐφόρουν αἱ Θρᾴκιαι βάκχαι, καλούμεναι οὕτως ἀπὸ τοῦ βασσαρέως Διονύσου· ἦσαν δὲ ποικίλοι καὶ ποδήρεις, Αἰσχύλος ἐν Ἠδωνοῖς 'ὅστις . . ποδήρεις'. ἐκ τοῦ Ῥητορικοῦ». Αἱ λέξεις «καλούμεναι οὕτως» καὶ «ἦσαν δὲ . . ποδήρεις» προσετέθησαν ἐκ τοῦ Ἐτυμ. κώδ. Φλωρ. σελ. 62 ἐκδ. Miller, διορθώσαντος καὶ τὸ «ἐν Ἠδωνοῖς» ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι *ἐνηδόνοις*. Πρβ. Λεξ. Σαββαϊτικὸν σελ. 5 «Αἰσχύλος ἐν Ἠδωνοῖς· 'ὅστις χιτῶνας βασσάρας τελυδείας ἔχει ποδήρεις'».

Προσφόρως εἰκάζει ὁ Stadtmüller *χλιδῶνας* ἢ *χλίδημα*.

Ἐν τοῖς λόγοις τούτοις φαίνεται ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἀποδοκιμάζει τὴν ἀμφίεσιν τοῦ Διονύσου. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 233 λέγουσι δ' ὥς τις εἰσελήλυθε ξένος γόης ἐπῳδὸς Λυδίας ἀπὸ χθονὸς κτλ.

60

⟨ΛΥΚ.⟩ ποδαπὸς ὁ γύννις; τίς πάτρα; τίς ἡ στολή;

Ἀριστοφ. Θεσμ. 135: καί σ', ὦ νεᾶνις, ἥτις εἶ, κατ' Αἰσχύλον, ἐκ τῆς Λυκουργείας ἐρέσθαι βούλομαι 'ποδαπὸς . . στολή;', ἔνθα ὁ Σχολ. «τὴν τετραλογίαν λέγει Λυκουργίαν (ἀνάγν. Λυκουργείαν) Ἠδωνούς, Βασσάρας, Νεανίσκους, Λυκοῦργον τὸν σατυρικόν· λέγει δὲ ἐν τοῖς Ἠδωνοῖς πρὸς τὸν συλληφθέντα Διόνυσον 'ποδαπὸς ὁ γύννις;'». Ὁ Hermann σὺν τῷ Böttiger προσνέμει ὅλον τὸν στίχον τῷ Αἰσχύλῳ, ἕτεροι δέ, ὡς ὁ Voss καὶ ὁ Fritzsche, ἀναφέρουσι τὴν παρῳδίαν εἰς πλείονας στίχους. Ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι καὶ ἀπ. 62 εἶναι λέξεις τοῦ Λυκούργου, ἃς λέγει πρὸς τὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ἀχθέντα Διόνυσον. Ἀλλὰ τὸ διάφορον μέτρον καθίστησι τὴν εἰκασίαν ταύτην ἀδύνατον. Ὄντως τὸ κείμενον ἀπ. 62 εἶναι λίαν ἐπισφαλές. — Πρὸς τὸ *γύννις* πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 353 τὸν θηλύμορφον ξένον.

61

⟨ΛΥΚ.⟩ μακροσκελὴς μὲν ἆρα μὴ χλούνης τις ἦν;

Σχολ. Ὁμ. Ἰλ. 9, 539 «χλούνην οἳ μὲν ἀφριστήν. χλουδεῖν γὰρ τὸ ἀφρίζειν τινὲς τῶν Δωριέων ἔλεγον· ἄλλοι δὲ κακοῦργον· καὶ γὰρ τῶν ἀρχαίων ἰαμβο-

ποιῶν τινα φάναι 'ἀνὴρ ὅδ' ἑσπέρης καθεύδοντα ἄπουν ἔδησε χλούνην' (πρβ. Meineke poet. cholia. σελ. 121)· Ξενοφῶντα (*Ξενοφάνην ἐν σίλλοις*: εἴκασεν ὁ Hermann) δὲ γένος τι ἰνδῶν (γένος τι ἀκρίδων: εἴκασεν ὁ Hermann, γένος τι Σινδῶν: ὁ Bergk, γένος τι συῶν ὁ Blaydes, πιθανώτερον *γένος ἐμπίδων*) φάναι τὸν χλούνην εἶναι, καθάπερ καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Ἠδωνοῖς 'μακροσκελὴς . . ἦ'». Ἐὰν δὲ ἡ σημείωσις τοῦ Εὐσταθ. εἰς Ἰλ. σελ. 772, 53 «ὅτι δὲ καὶ ἐκτομίαν ὁ χλούνης δηλοῖ, οὐ μόνον Αἰσχύλος δίδωσι χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ Αἰλιανὸς μάλιστα ἐν τοῖς περὶ προνοίας» ἀναφέρεται εἰς τὸ προκείμενον ἀπόσπασμα, τοῦτο ἠπόρηται. Πάντως τὸ *χλούνης* ἐν τῷ ἀποσπάσματι δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκτομίας*, ὁ δὲ Εὐστάθ. φαίνεται, ὅτι ἀποβλέπει εἰς Εὐρ. 187 σπέρματός τ' ἀποφθορᾷ παίδων κακοῦται χλοῦνις. Ἐν τῷ ἀποσπ. τὸ ἐπίθετον *μακροσκελὴς* ὑπεμφαίνει τὴν ἐν τῷ *χλούνης* ὑπάρχουσαν ἔννοιαν τῆς ἀκρίδος. Ὁ Hermann (Opusc. 5 σελ. 13) γράφει: Α. μακροσκελὴς μέν. Β. Ἆρα μὴ χλούνης τις ἦν; Ἀλλ' ἀντιλαβαὶ δὲν ἀπαντῶσι παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ. Πρβ. Κριτ. ἐπισημ. εἰς Ἑ. ἑ. Θ. 203 κέ. καὶ Προμ. 1012. Ὁ Blaydes μακροσκελὴς ἦν. Εἰς περιγραφήν, ἣν ποιεῖται ὑπηρέτης τις, φαίνεται ὅτι ἀποκρίνεται ὁ Λυκοῦργος: ἆρά γε μὴ ἦν μακροσκελὴς ἀκρίς; Ἕνεκα τούτου ἐγράφη σὺν τῷ Hermann *ἦν* ἀντὶ τοῦ ἦ.

62

τίς ποτ' ἔσθ' ὁ μουσόμαντις ἄλλο ἀβρατεὺς ὃν σθένει;

Ἀριστοφ. Ὀρν. 276 τίς ποτ' ἔσθ' ὁ μουσόμαντις ἄτοπος ὄρνις ὀριβάτης; ἔνθα ὁ Σχολ. «παρὰ τὰ ἐξ Ἠδωνῶν Αἰσχύλου 'τί ποτ' ἔσται ὁ μουσόμαντις ἄλλο ἀβρατεὺς ὃν σθένει'». Σουΐδ. λ. «μουσόμαντις: παρὰ τὸ ἐξ Ἠδωνῶν Αἰσχύλου 'τίς ποτ' ἔσται ὁ μουσόμαντις ἄλαλος ἀβρατεύς'».

Τὸ χωρίον οὔπω διώρθωται. Ὁ Hermann εἴκασεν: *ὁ μουσόμαντις ἀμαλὸς ἀβροβάτης σθένει*; ὁ Bothe: *ὁ μουσόμαντις ἄλαλος, ἀβρός, ἀσθενής*; ὁ Fritzsche: *τί ποθ' ὁ μουσόμαντις ἀμαλὸς ἀβροβάθης τόσον σθένει*; ὁ M. Schmidt (ἐν Philol. τόμ. 18 σελ. 228): *ὁ μουσόμαντις ἀμαλὸς* – ∪ *ἀβροβάτης*, ὁ Dindorf: *ὁ μουσόμαντις ἄλαλος ἀβροβάτης ὅδε*; ὁ Nauck: *ὁ μουσόμαντις; ἀλλὰ βᾶτε σὺν σθένει*, ἐκλαμβάνων ταῦτα λέξεις τοῦ Λυκούργου, ἐξοτρύνοντος τοὺς ἑαυτοῦ ὀπαδοὺς εἰς καταδίωξιν τοῦ Βάκχου, ὁ Blaydes: *ὁ μουσόμαντις; ἆρ' ἀβρός τις ἀσθενής;*. Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς ἀπ. 60.

63

ἄδασμος

Ἡσύχ. «ἄδασμος· οὐδένα δασμὸν ἐκτελοῦσα, οἷον (οὐ προστίθησιν ὁ H. Stephanus) τελοῦσα ἐνοίκιον. Αἰσχύλος ἡδονὴν» (Ἠδωνοῖς ὁ Μουσοῦρος). Φώτ. Λεξ. σελ. 8, 4 «ἄδασμος· οὐδένα δασμὸν ἐκτίνουσα οὐδὲ μερίζουσα δασμὸν τῆς οἰκήσεως· οὕτως Αἰσχύλος». Πρβ. Bekk. Anecd. σελ. 342, 24, ἔνθα ἀναγινώσκονται τὰ αὐτά, ἅπερ καὶ παρὰ Φωτίῳ πλὴν τῶν λέξεων: οὕτως Αἰσχύλος.

Κατὰ τὸν Hermann ἀπειλῶν τῷ Βάκχῳ ὁ Λυκοῦργος *στέγην ἄδασμον* ἤτοι δωρεὰν οἴκησιν ἐννοεῖ τὸ δεσμωτήριον. Πρβ. Εὐρ. Βάκχ. 509 καθείρξατ' αὐτὸν ἱππικαῖς πέλας φάτναισιν, ὡς ἂν σκότιον εἰσορᾷ κνέφας. ἐκεῖ χόρευε κτέ.

64

αἰγίδες

Ἡσύχ. καὶ Σουίδ. «αἰγίζειν· διασπᾶν. ἐκ μεταφορᾶς· παρ' ὃ καὶ τὸ αἰγίζεσθαι, ἀπὸ τῶν καταιγίδων. Αἰσχύλος. ὁ δ' αὐτὸς ἐν Ἠδωνοῖς (ἡδονῇ ὁ κῶδ. τοῦ Ἡσυχ.) καὶ τὰς νεβρίδας (νευρίδας κῶδ. Ἡσυχ.) οὕτω λέγει» (καλεῖ ὁ Σουίδ.). Πρβ. Σουίδ. λ. Ἠδωνίς. Ὅτι αἱ λέξεις 'Αἰσχύλος . . λέγει' ἀναφέρονται εἰς γλῶσσαν παρὰ τῷ Ἐτυμ. Μ. διασωθεῖσαν σελ. 27, 30 «αἰγίδες· καταιγίδες, οἱ ἄνεμοι» διεῖδεν ὁ Μ. Schmidt. Ὅθεν ἡ γλῶσσα ἐγέγραπτο τὸ πρῶτον ὧδε: «αἰγίδες· καταιγίδες, οἱ ἄνεμοι». Αἰσχύλος (Χο. 591). ὁ δ' αὐτὸς ἐν Ἠδωνοῖς καὶ τὰς νεβρίδας οὕτω λέγει», ἡ δὲ εἰκασία τοῦ Hermann, καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἐγέγραπτο «νεβρίδας δ' Ἠδωνίδας ᾔγιζον», ἐξελέγχεται ἐσφαλμένη.

65

ἀμφίδρομος (;)

Ἡσύχ. «ἀμφίδρομος. Αἰσχύλος Σεμέλῃ ἔπλασε δαίμονα καὶ (*καινὸν* ὁ Μουσοῦρος) περὶ (*παρὰ* ὁ Nauck) τὰ ἀμφίδρομα ᾠδει (ὡς εἰ: ὁ Μουσοῦρος) ἔλεγες (ἀναγν. ἔλεγε) τὸν γενέθλιον. δηλοῖ δὲ καὶ ἐξ ἑκατέρου μέρους θεώμενον (θέοντα ὁ Kuster) ἢ προηγούμενον ἢ ὁρμᾶν δυνάμενον ὡς Αἰσχύλος ἐν Ἠδωνοῖς» (Ἠδωνὲς ὁ κῶδ.). Ὁ Nauck ἀποφαίνεται ὅτι συνανεμίγησαν δύο γλῶσσαι.

66

ἄσσιστα

Ἡσύχ. «ἄσσιστα· ἔγγιστα. Αἰσχύλος Ἠδωνοῖς» (ἠδωνῶν ὁ κῶδ.). Πρβ. Anecd. Bekk. σελ. 453, 25 «ἄσσιστα· ἔγγιστα».

67

ἴκταρ

Ἐρωτιανὸς Γλώσσ. Ἱπποκρ. σελ. 79, 14 «ἴκταρ· ἐγγύς, παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ὡς Αἰσχύλος ἐν Εὐμενίσι (στίχ. 999) φησίν 'ἴκταρ ἥμενος Διός'. μέμνηται ὁ αὐτὸς τῆς λέξεως καὶ ἐν Ἠδωνοῖς».

ΗΛΙΑΔΕΣ

Τὸ περιεχόμενον τοῦ δράματος ἀπετέλει ὁ περὶ Φαέθοντος μῦθος, ὃν ἐπραγματεύσατο ὁ Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαέθοντι. Πρβ. Welcker Tril. σελ. 566 κέ., Klein. Schriften 4 σελ. 210 κέ., Hermann Opusc. 3 σελ. 130 κέ., Robert καὶ Wilamowitz ἐν Hermes 18 σελ. 439 κέ., Bangert de fabula Phaeth. 1885, Knaak Quaest. Phaeth. 1886. Κατὰ τὸν Πλίνιον (ἀπ. 73) ἀνῆκεν ὁ Αἰσχύλος εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους ποιητάς, οἵτινες

συνάπτοντες τὸ ἤλεκτρον πρὸς τὸ ἠλέκτωρ, τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Ἡλίου, ἐποίουν αὐτὸ γεννηθὲν ἐκ τῶν δακρύων τῶν Ἡλιάδων, αἵτινες ἐθρήνουν τὸν θάνατον τοῦ ἑαυτῶν ἀδελφοῦ Φαέθοντος (ἀπ. 72). Τὸν ποταμὸν Ἠριδανόν, εἰς ὃν ἔρρεον τὰ δάκρυα αὐτῶν, ἐταύτιζεν ὁ Αἰσχύλος πρὸς τὸν Ῥοδανόν, ποταμὸν τῆς Ἰβηρίας, ἐκδεχόμενος τὴν Ἰβηρίαν (δυτικὴν χώραν) ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ καὶ καταλέγων εἰς αὐτὴν (κατὰ ἀπ. 70) καὶ τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν χώραν. Τὸν Ῥοδανὸν ὑπομιμνήσκει ἡ Ῥόδη, ἥτις ἦν ὄνομα καὶ πόλεως τῆς Ἰσπανίας, δι' ἣν αἰτίαν ἰδιαιτέραν ἀναφορὰν πρὸς τὴν αἰσχύλειον ποίησιν φαίνεται ἔχον τὸ εἰς Ὁμ. Ὀδ. 17, 208 Σχόλιον «Ἥλιος Ῥόδῃ μιχθεὶς τῇ Ἀσωποῦ παῖδας ἴσχει (ἔσχε ὁ Knaak Quaest. Phaeth. σελ. 8) Φαέθοντα καὶ Λαμπετίην καὶ Αἴγλην καὶ Φαέθουσαν. Ἀνδρωθεὶς δὲ ὁ Φαέθων ἤρετο τὴν μητέρα τίνος εἴη πατρός. πυθόμενος δὲ ὡς Ἡλίου, παρεγένετο ἐπὶ τὰς τοῦ πατρὸς ἀνατολάς. Γνωρισθεὶς δὲ οὕτως ἐδεῖτο τοῦ πατρὸς ἐπ' ὀλίγον αὐτῷ συγχωρῆσαι τὸ ἅρμα καὶ τοὺς ῥυτῆρας, ὅπως κατοπτεύσειε τὸν κόσμον. Ὁ δὲ Ἥλιος ἀκούσας πάραυτα μὲν ἀντέλεγεν εἰδὼς ἃ πείσεται, σφόδρα δὲ αὐτῷ ἐγκειμένῳ συγχωρεῖ διδάξας ὅτι τὸ μεταίχμιον. ἐπιβὰς δὲ ἐκεῖνος τοῦ ἅρματος ἀτάκτως ἐφέρετο, ὥστε πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς φρύγειν· καὶ δὴ τῆς ἀφροσύνης ἐπισχεῖν αὐτὸν κεραυνῷ τὸν Δία. Καταπεσόντος δὲ αὐτοῦ μετὰ τῆς θείας φλογὸς ἐπὶ τὸν Ἠριδανὸν ποταμὸν καὶ φθαρέντος αἱ ἀδελφαὶ παραγενόμεναι κατὰ τὸν τόπον τοῦ Κελτικοῦ πελάγους ἐθρήνουν ἡμέρας ἀδιαλείπτως καὶ νυκτός. Ὅθεν κατελεήσας ὁ Ζεὺς ταύταις ἀνάμνησιν (ἀμνηστίαν ὁ Buttmann) ἐνεποίησε τῶν κακῶν, μεταβάλλων αὐτὰς εἰς αἰγείρους, αἵπερ εἰσὶ δένδρα. Λέγεται δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἀπογεννᾶσθαι τὸν ἤλεκτρον, τῆς ἀρχαίας οἰμωγῆς ἀποδακρύοντα (ἀνάγν. ἀποδακρυόμενον) τοῦτον καρπὸν ἀπὸ τοῦ δένδρου». Ὁ Welcker τίθησι τὴν σκηνὴν τοῦ δράματος παρὰ τὸν Ἠριδανόν, τὸν δὲ χορὸν ποιεῖ συγκείμενον ἐκ τῶν Ἡλιάδων, ὧν ὁ ἀριθμὸς χάριν τοῦ χοροῦ ηὐξήθη, ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ Hermann τίθησι τὴν σκηνὴν πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς ἀνατολῆς, ἔνθα ὑπόκειται καὶ παρ' Εὐριπίδῃ, ἀπαρτίζων τὸν χορὸν ἐξ Ὠκεανίδων. Ἐπειδὴ ἡ πορεία τοῦ Φαέθοντος ἄρ-

χεται ἐξ ἀνατολῶν, διὰ τοῦτο ἐκεῖ ὀφείλει νὰ ὑποτεθῇ καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος, καθὰ ὑπεμφαίνουσι καὶ αἱ λέξεις «ἔνθ' ἐπὶ δυσμαῖς» τοῦ ἀπ. 69, ἐν ᾧ λέγεται ὅτι ὁ ἥλιος ἐν χρυσῷ ἐκπώματι ὁδεύει ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς διὰ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐπειδὴ ὁ Φαέθων πίπτει εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς θάλασσαν, φαίνεται ὅτι αὐτόσε ἔρχονται αἱ Ἡλιάδες ζητοῦσαι τὸν νεκρόν. Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῶν εἰς δένδρα καὶ ἡ γέννησις τοῦ ἠλέκτρου ἠδύναντο νὰ προρρηθῶσι μόνον ἐν τέλει τοῦ δράματος, ὥσπερ ἐν ἀπ. 70 προλέγεται ἡ κατὰ Πολύβ. 2, 16 παρὰ τοῖς παρὰ τὸν Ἠριδανὸν οἰκοῦσι συνήθεια τοῦ φορεῖν πένθιμον στολὴν ἐπὶ τῷ Φαέθοντι. — Εἰς τὰς Ἡλιάδας προσνέμει ὁ Butler ἀπ. 312, ὁ Hermann ἀπ. 293 καὶ 378. Ἔπιθι καὶ σημ. εἰς ἀπ. 317 καὶ 332.

68

ῥιπαὶ μὲν δὴ πατρός

Σχολ. εἰς Σοφ. Ο. ἐ. Κ. 1248 «τὰ ἀπὸ τῶν ὀρῶν φησὶ τῶν προσαγορευομένων Ῥιπῶν· τινὲς δὲ οὕτω καλοῦσι Ῥίπαια ὄρη· λέγει δὲ αὐτὰ ἐννύχια διὰ τὸ πρὸς τῇ δύσει κεῖσθαι· μέμνηται δὲ καὶ Ἀλκμὰν λέγων οὕτω ' Ῥιπᾶν ὄρος ἀνθέον ὕλᾳ νυκτὸς μελαίνας στέρνον' καὶ ἐν Ἡλιάσιν Αἰσχύλος ' ῥιπαὶ μὲν δὴ πατρός'». Κατὰ ταῦτα ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὀφείλει νὰ γραφῇ Ῥιπαί (=Ῥίπαια ὄρη, πρβ. ἀπ. 201) ἀλλ' ὁ προσδιορισμὸς *πατρός*, ὅστις ἐν τῷ δράματι τούτῳ δηλοῖ τὸν Ἥλιον, τὸν πατέρα τοῦ Φαέθοντος, φαίνεται ἐναντιούμενος τῇ ἐκδοχῇ ταύτῃ, πολλῷ δὲ μᾶλλον ὀφείλει νὰ προσνεμηθῇ τῷ *ῥιπαὶ* ἡ σημασία, ἣν ἔχει ἡ λέξις Σοφ. Ἠλ. 105 παμφεγγεῖς ῥιπάς, ἤτοι ἡ τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἡλίου. Ἄλλως ὁ Hermann γράφων: aut Oceanum dici putabimus, ut si huiusmodi quid scriptum sit: Ῥιπαὶ μὲν δὴ πατρὸς Ὠκεανοῦ γείτονες αὗται aut Jovem ut Ῥιπαὶ μὲν δὴ πατρὸς αἵδε Διὸς χειμωνοτόκοι.

69

⟨ΧΟ.⟩ ἔνθ'
ἐπὶ δυσμαῖς ἴσου
πατρὸς ἡφαιστοτευχὲς
δέπας, ἐν τῷ διαβάλλει
πολὺν οἰδματόεντα φέρει δρόμου πόρον οὐθεὶς
μελανίππου προφυγὼν
ἱερᾶς νυκτὸς ἀμολγόν.

Ἀθήν. 11 σελ. 469 F «ὅτι δὲ καὶ ὁ ἥλιος ἐπὶ ποτηρίου διεκομίζετο ἐπὶ τὴν

δύσιν Στησίχορος μὲν οὕτως φησὶν . . καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἡλιάσιν 'ἔνθ' . . ἀμολγόν'».

Στίχ. 2 *δυσμαῖσι τεοῦ* ὁ Hermann, *χρυσοῦν* ἀντὶ ἴσου ὁ Παπαγεωργίου λίαν προσφυῶς.— Στίχ. 3 *ἡφαιστοτυκὲς* ὁ Hermann, ἢ *ἡφαιστότυκον*, *ἡφαιστότυπον* ὁ Blaydes. — Στίχ. 4 ἴσως γραπτέον *δέπας εἶδον τῷ διαβαίνει*.— Στίχ. 5 *πολὺν οἰδματόεντ' ἀμφίδρομον πόρον εἰς* ὁ Hermann, *πόρον οἰδματόεντα φορᾷ δρόμου συθεὶς* ὁ M. Schmidt (ἐν Zeitschr. f. d. Alt. 1856 σελ. 363), *οἰδματόεντ' αὐρίδρομον πόρον συθεὶς* ὁ R. Ellis, ἐξ ὧν μόνον τὸ *συθεὶς* φαίνεται εὔστοχον, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἀβέβαια.

Περὶ τοῦ ποτηρίου τοῦ Ἡλίου ἰδὲ Tümpel ἐν Jahrb. f. class. Philol. Supplem. 16 σελ. 172 κέ.

Στίχ. 6 *μελανίππου . . νυκτὸς*] πρβ. Χο. 656 *νυκτὸς ἅρμ' ἐπείγεται σκοτεινόν*.

70

⟨ΧΟ.⟩ Ἀδριαναί τε γυναῖκες
τρόπον ἕξουσι γόων

Anecd. Bekk σελ. 346, 10 «Ἀδριαναὶ γυναῖκες. Αἰσχύλος Ἡλιάσιν (ἰλιάσιν ὁ κῶδ.) 'Ἀδριαναὶ . . γόων'».

Στίχ. 1 Ὁ Hermann *Ἀδριηναί*.— Στίχ. 2 ὁ Nauck *τορὸν ἥσουσι γόον*, ὁ Herwerden (Exercit. crit. σελ. 5) *χόρον ἕξουσι γόων*, ὁ Blaydes *νόμον ἥσουσι γόων*.

Ταῦτα λέγων παραμυθεῖται ὁ χορὸς τὰς Ἡλιάδας, αἵτινες ἀπολοφύρονται τὸν ὄλεθρον τοῦ ἑαυτῶν ἀδελφοῦ Φαέθοντος.

71

Ζεύς ἐστιν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,
Ζεύς τοι τὰ πάντα χὤτι τῶνδ' ὑπέρτερον.

Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. 5 σελ. 718 (Εὐσέβ. προπαρ. εὐαγγ. 13 σελ. 681 B) «ὅ τε Εὐφορίωνος (οὕτως ὁ Εὐσέβ., ὅ τε Εὐφορίων ὅ τε: ὁ Κλήμ.) Αἰσχύλος ἐπὶ τοῦ θεοῦ σεμνῶς σφόδρα φησίν 'Ζεύς . . ὑπέρτερον'». Πρβ. Φιλοδ. π. εὐσεβ. σελ. 22 ἐκδ. Gomp. ⟨Αἰσχύλος⟩ δ' ἐν Ἡλιά⟨σιν τὸν⟩ Δία καὶ αἰθέ⟨ρα λέγει κ⟩αὶ γῆν καὶ οὐρανό⟨ν⟩ καὶ τὰ πάν⟨τα καὶ ὑπ⟩ὲρ πάν⟨τα⟩· Καθ' ὃν χρόνον ἡ δευτέρα αὕτη μαρτυρία τοῦ Φιλοδήμου ἦν ἄγνωστος, ὁ Nauck (ἐν Philologus 4 σελ. 535) ἀπέκρινε τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο τοῦ Αἰσχύλου ἰσχυρισάμενος ὅτι ἡ ἔννοια αὐτοῦ συνᾴδει μᾶλλον τῷ Εὐριπίδῃ ἢ τῷ Αἰσχύλῳ. Ὕστερον ὅμως διδαχθεὶς ἐκ τοῦ Φιλοδήμου μετέγνω (πρβ. Mél. Gréco-Rom. τόμ. 2 σελ. 607-609).

Στίχ. 2 *Ζεὺς ταῦτα πάντα* ὁ Bothe, *Ζεὺς καὶ τὰ* (ἢ *Ζεὺς δ' ἐστὶ*) *πάντα* ὁ Blaydes.—Ἴσως γραπτέον: *τῶν ὑπέρτερον*, ὡς Αἰσχ. Ἑ. ἐ Θ. 179.

72

ἔρει τε κρήνης ἀφθονεστέρα λιβάς

Ἀθήν. σελ. 424 D «τούτῳ (δηλ. τῷ 'ἀκρατέστερον') ὅμοιόν ἐστι τὸ 'ανιη-

ρέστερον' (Ὁμ. Ὀδ. 2, 190) καὶ τὸ ἐν Ἡλιάσιν Αἰσχύλου 'ἀφθονέστερον λίβα'». Ἐκ τοῦ τοῦ Ἐτυμ. Μ. κώδ. Οὐατικανοῦ 1818 ὁ R. Reitzenstein ἐν Ind. lect. hib. Rostoch. 1890 σελ. 5 ἐξέδωκε τάδε «ἀφθονέστατον . . καὶ τὸ ἀφθονέστερα οἷον 'ὅρα σε κρήνης ἀφθονέστερα λιβάσι (ἤτοι λιβάς' Ἡλιάσιν ὁ Reitzenstein). ταῦτα ποιητικά εἰσιν κατ' ἔθος Ἰώνων γινόμενα. τὰ γὰρ διὰ τοῦ Ο συγκριτικὰ οὗτοι διὰ τοῦ ΕΣ προφέρουσιν, οἷον δικαιέστερος καὶ ἀρχέστερος λέγοντες. ὤφειλεν γὰρ τὰ προειρημένα δικαιότερος εἶναι καὶ ἀδοιότερος καὶ ἀφθονώτερος. οὕτως Φιλόξενος εἰς τὸ περὶ συγκριτικῶν». Πρβ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ. 746, 45 «καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἀφθονέστερον» καὶ Λεξ. Σαββαϊτ. σελ. 2 «ἀφθονεστέραν, εἶπεν Αἰσχύλος».

ἔρρει τε ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *ὅρα σε* καὶ *ἀφθονεστέρα* ἀντὶ *ἀφθονέστερα*, ὁ Reitzenstein: *ὤρουσε κρήνης ἀφθονέστερον λιβάς*.

Αἱ λέξεις ἀναφέρονται, καθὰ διεῖδεν ὁ Welcker (Aesch. Trilogie σελ. 570) εἰς τὸ ἤλεκτρον. Πρβ. τὸ ἑπόμενον ἀπόσπασμα.

73

Plinius N.H.XXXVII 31: Phaethontis fulmine icti sorores luctu mutatas in arbores populos lacrimis electrum omnibus annis fundere iuxta Eridanum amnem, quem Padum vocavimus, electrum appellatum, quoniam sol vocitatus sit ἠλέκτωρ, plurimi poetae dixere primique, ut arbitror, Aeschylus Philoxenus Euripides Nicander Satyrus, αὐτόθι 32 quod Aeschylus in Hiberia, hoc est in Hispania, Eridanum esse dixit eundemque appellari Rhodanum, Euripides rursus et Apollonius in Hadriatico litore confluere Rhodanum et Padum, faciliorem veniam facit ignorati sucini in tanta ignorantia orbis. Schol.Bern. ἐν Verg. Georg. I 482 ubi enim Eridanus sit, multi errant. Eusebius (Aeschylus εἰκάζει ὁ Hagen) ipsum esse Rhodanum propter magnitudinem et cursum rapidissimum.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΑΙ

Τοῦτο τὸ δρᾶμα ἀναμιμνήσκει τὴν ὑπόθεσιν, ἣν ἐπραγματεύσατο τὸ ὁμώνυμον τοῦ Εὐριπίδου δρᾶμα (Welcker Griech. Trag. σελ. 52), ὁ δὲ Bergk (Gr. Literaturgesch. τόμ. 3 σελ. 522 σημ. 172) εἰκάζει, ὅτι Εὐρ. Ἡρακλείδ. 43 νέας γὰρ παρθένους αἰδούμεθα ὄχλῳ πελάζειν κἀπιβωμιοστατεῖν περιέχει ὑπο-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

λανθάνουσαν κατάκρισιν τοῦ Αἰσχύλου, οὗ ἐν τῷ δράματι ὁ χορὸς ἐνδέχεται νὰ συνέκειτο ἐκ τῶν παίδων τοῦ Ἡρακλέους, ὥστε καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ἐζήτουν ἄσυλον ἐν τοῖς βωμοῖς. Τὸ τεμάχιον χορικοῦ ἀπ. 74, ἐν ᾧ, ὡς παρ' Εὐριπίδῃ Ἡρακλεῖ 359 κέ., περιγράφονται οἱ ἆθλοι τοῦ Ἡρακλέους, ἐνδέχεται νὰ πείσῃ τινά, ὅτι τὸ δρᾶμα δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς παῖδας τοῦ Ἡρακλέους. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ δράματος σαφηνίζει, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ ἦσαν αἱ τύχαι τῶν παίδων τοῦ Ἡρακλέους. Ἀπ. 75 ἁρμόζει κάλλιστα οὐ μόνον εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἰολάου, ὅστις παρ' Εὐριπίδῃ καίπερ γέρων συναγωνίζεται τοῖς παισὶ τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ στόμα τῆς μεγαλόφρονος καὶ τὸν θάνατον ἑκουσίως ὑφισταμένης Μακαρίας. Πρβ. Εὐρ. Ἡρακλειδ. 474 κέ. καὶ 680 κέ. Ὁ C. Pilling (Zur Heraklidensage 1890 σελ. 10) σχετίζει πρὸς τὸ δρᾶμα τοῦ Αἰσχύλου Ἀπολλοδ. 2, 8, 1.

74

⟨ΧΟ.⟩ ἐκεῖθεν
ὅρμενος ὀρθόκερως βοῦς ἤλασ' ἀπ' ἐσχατιᾶν
γαίας, ὠκεανὸν περάσας ἐν δέπᾳ χρυσηλάτῳ,
βοτῆράς τ' ἀδίκους κατέκτα δεσπόταν τε τρίπτυχον
τρία δόρη πάλλοντα χερσίν, τρία δὲ λαιαῖς
σάκη προτείνων τρεῖς τ' ἐπισσείων λόφους
ἔστειχεν ἴσος Ἄρει βίαν.

Ὁ Wilamowitz (de Rhesi scholiis ἐν Ind. schol. hibern. Gryphisw. 1877 σελ. 13) ἐδημοσίευσε ἐκ τοῦ κώδ. Μαρκ. 423 τόδε τὸ Σχόλιον τοῦ Ἀριστείδου (πρβ. τὴν ὑπὸ Dindorf γενομένην ἔκδ. τοῦ Ἀριστείδου σελ. 547, 15) «ὅτι οἱ τρεῖς ἦσαν ἀδελφοί, μαρτυρεῖ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἡρακλείδαις αἰνιττόμενός πως καὶ λέγων οὕτως· 'ἐκεῖθεν ὅρμενος ὀρθοκέρως βοῦς ἤλασεν ἀπ' ἐσχάτων γαίης . . ἐν διπλῇ χρυσηλάτῳ . . ἀδίκους κτεῖναι δεσποτῶν τε τριύτατον τρία . . χεροῖν τρία διὰ τῆς σάκου προτείνων τρεῖς δέ τις ειπλοφους εστειχισοσαρη βίαν'».

Στίχ. 2 *ἐσχατιᾶν* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδ. *ἐσχάτων* ὁ Weil ἐν Revue de philol. τόμ. 3 (ἔτ. 1879) σελ. 32.— Στίχ. 3 *δέπᾳ χρυσηλάτῳ* ὁ Wilamowitz. — Στίχ. 4 *κατέκτα* ὁ Weil, ὁ Wilamowitz *ἔκτεινε*.— *δεσπόταν* ὁ Nikitin. — *τρίπτυχον* ὁ Weil, *τρίζυγα τὸν* ὁ A. Kiessling, *τρίκωλον* ὁ Diel — Στίχ. 5 *χερσίν* ὁ Weil (*χερσὶ* ὁ Wilamowitz).— *τρία δὲ λαιαῖς* ὁ Wecklein, *τρία δ' ἕεις* ὁ Nauck, *τρία δ' ἀρραγῆ* ὁ Γ. Α. Παπαβασιλείου, *τρία δ' ἴτης* ὁ Herwerden ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδ. *τρία διὰ τῆς*. — Στίχ. 6 *σάκη* ὁ Wilamowitz.

— τ' *ἐπισσείων λόφους* ὁ Wilamowitz. — Στίχ. 7 *ἔστειχεν ἴσος Ἄρει* ὁ Wecklein, *ἔστειχ' ἴσος Ἄρει* ὁ Wilamowitz, *στεῖχεν ἴσος Ἄρει* ὁ Weil.

Στίχ. 4 *δεσπότην τρίπτυχον* = τρισώματον Γηρυόνα (Ἀγ. 861).

75

οὐ γάρ τι μεῖζον ἄλλο τοῦδε πείσομαι

Στοβ. Ἀνθολ. 122, 2 «Αἰσχύλου Ἡρακλειδῶν 'οὐ . . *πείσομαι*'» (πήσομαι οἱ κώδ. MA).

τοῦδε δηλ. τοῦ θανεῖν.

76

ἀμφιμήτορες

Ἡσύχ. «ἀμφιμήτορες οἱ ἐκ πολλῶν (ἐξ *ἄλλων* ὁ C. Buresch ἐν Consolat. hist. crit. σελ. 132) μητέρων γεγονότες ἀδελφοί. Αἰσχύλος Ἡρακλείδαις (ἡρακλίδ. . ὁ κῶδ.)». Σουίδ. «ἀμφιμήτωρ· ὁ ἑτερομήτωρ. Αἰσχύλος». Πρβ. Φρυν. Bekk. σελ. 6, 24 «ἀμφιμήτωρ· ὁ ἐξ ἑτέρας μητρὸς ἀδελφός», Εὐρ. Ἀνδρομ. 466 ἀμφιμάτορας κόρους, Αἰσχ. Χο. 74 ἀνάγκαν ἀμφίπτολιν (περὶ τῆς δουλείας καὶ τῆς βιαίας ἀπαγωγῆς εἰς ἑτέραν ξένην πόλιν).

77

ἐπιγλωσσῶ

Ἡσύχ. «ἐπιγλωσσῶ (ἐπιγλώσσω ὁ κῶδ.)· ἐποιωνίζου διὰ γλώττης. Αἰσχύλος Ἡρακλείδαις (ἡρακλίδες ὁ κῶδ.)». Πρβ. Χο. 1043 ἐπιγλωσσῶ κακά.

ΘΑΛΑΜΟΠΟΙΟΙ

Ἰδὲ ἔμπροσθεν σελ. 323 κἑ. καὶ ἄνω σημ. εἰς Αἰγύπτιοι καὶ κάτω σημ. εἰς Ἱέρειαι. Εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο φαίνεται ὅτι ἀνάγεται ἀπ. 301, ἴσως ἀπ. 302 καὶ 318, εἶτα δὲ ἀπ. 373. Πρβ. καὶ σημ. εἰς ἀπ. 350 καὶ 463. Ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ὁ Dindorf ἑπόμενος τῷ Blomfield (Mus. crit. Cantabr. τόμ. 5 σελ. 79) ἀποφαίνει τὸ δρᾶμα τοῦτο σατυρικόν.

78

ἀλλ' * ὁ μέν τις Λέσβιον φατνώματι
κῦμ' ἐν τριγώνοις ἐκπεραινέτω ῥυθμοῖς

Πολυδ. 7, 122 «καὶ ἐκφάτνωμα (φάτνωμα ὁ Hermann) δὲ καὶ κῦμα μέρη ἔργων ἐν Αἰσχύλου Θαλαμοποιοῖς 'ἀλλ' . . ἐμπεραινέτω ῥυθμοῖς'». Πρβ. Ἡσύχ. «φατνώματα· σανιδώματα».

Στίχ. 1 *ἄλλος δὲ μή τις* ὁ Hartung, *ἀλλ' εἶ ὁ μέν τις* ὁ Nauck, ἴσως

γραπτέον *δμώων ὅ μέν τις*. — *φατνώματι* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *φάτνωμά τι* ὁ Pauw, *φάτνωμα καὶ* ὁ Toup, *φάτνωμ'*, *ὃ δὲ* ὁ Blaydes. — Στίχ. 2 *ἐκπεραινέτω* ἀντὶ *ἐμπεραινέτω* ὁ Jungermann. — Ἴσως γραπτέον *τύκοις* ἀντὶ *ῥυθμοῖς*.

Περὶ τοῦ Λεσβίου κυματίου ἔπιθι Vitruv. IV 6.

ΘΕΩΡΟΙ [Η ΙΣΘΜΙΑΣΤΑΙ]

Τὸ διπλοῦν ὄνομα φέρεται ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν αἰσχυλείων δραμάτων καὶ παρ' Ἡσυχ. λ. ἰαμβὶς (ἀπ. 81). Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Blomfield ἀπέφηνεν ὁ Hippenstiel (de graec. trag. princ. fab. nomin. σελ. 37 κέ.) τὸ δεύτερον ὄνομα ὀψιαιτέραν προσθήκην. Ὁ Welcker (ἰδὲ ἔμπροσθεν σημ. εἰς Ἀθάμας) ὑπολαμβάνει τοὺς Θεωροὺς ὡς τὸ τελευταῖον δρᾶμα τριλογίας, πραγματευομένης τὸν περὶ Ἀθάμαντος καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἰνοῦς μῦθον, ὡς ὑπόθεσιν δὲ αὐτῶν τὴν ἵδρυσιν τῶν Ἰσθμίων εἰς τιμὴν τοῦ Μελικέρτου. Τὰ ἀποσπάσματα οὐδεμίαν μαρτυρίαν τούτου παρέχουσιν. Ἐξ ἀπ. 79 εἴκασεν ὁ Böttiger (Archaeol. Mus. σελ. 100), ὅτι τὸ δρᾶμα ἦν σατυρικόν. Πρβ. Welcker Nachtrag σελ. 141. Αὐθαίρετος δὲ εἶναι ἡ εἰκασία τοῦ Friebel (Gr. satyr. fr. σελ. 131), καθ' ἣν τὸ προκείμενον δρᾶμα εἶχε τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ οἱ Ἆθλοι τοῦ Ἀχαιοῦ. — Ἀπ. 339 ἀνάγει εἰς τοὺς Θεωροὺς ὁ Butler.

79

καὶ μὴν παλαιῶν τῶνδέ σοι σκωπευμάτων

Ἀθήν. 14 σελ. 629 F «σχήματα δ' ἐστὶν ὀρχήσεως ξιφισμός, καλαθισμός, καλλαβίδες, σκώψ, σκώπευμα· ἦν δὲ ὁ σκὼψ τῶν ἀποσκοπούντων τι σχῆμα, ἄκραν τὴν χεῖρα ὑπὲρ τοῦ μετώπου (πρὸς τὸ μέτωπον ὁ Blaydes) κεκυρτωκότων. μνημονεύει Αἰσχύλος ἐν Θεωροῖς 'καὶ . . σκωπευμάτων'». Πρβ. Ἡσύχ. «σκωπευμάτων· σχῆμα τῆς χειρὸς πρὸς τὸ μέτωπον τιθεμένης, ὥσπερ ἀποσκοπούντων», Φώτιον Λέξ. Συν. «σκώπευμα· σχῆμα σατυρικὸν (ὀρχηστικόν: ὁ Α. Γεννάδιος), ὡς καὶ ὁ σκωπός (σκώψ: ὁ Nauck)· οὕτως Αἰσχύλος». Ὁ Hermann εἰκάζει ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ἀναφέρεται ἴσως ἀπ. 339.

Ὁ Blaydes εἴκασεν *τῶνδ' ἅλις*, ὁ Ruhnken *σκοπευμάτων*.

80

ἀποστάς

Ἡσύχ. «ἀποστάς· φυγών. Αἰσχύλος ἰσθάσταις (Ἰσθμιασταῖς: ὁ Salmasius) καὶ Ἀλκμήνῃ» (πρβ. 12).

81

ἰαμβίς

Ἡσύχ. «ἰαμβίς. Αἰσχύλος Θεωροῖς ἢ Ἰσθμιασταῖς. τοῖς κιθαρίζουσιν ὁ αὐλὸς συνῄει καὶ αἱ τοιαῦται κιθαρίσεις ἐλέγοντο περιαμβίδες».

82

ψό

Φώτ. Λέξ. Συναγ. «ψό· ἐπὶ τοῦ σαπροῦ καὶ μὴ συναρέσκοντος. ἔστι δὲ ἀποκομματικὸν λεξείδιον (ἀποκομματικοῦ λεξειδίου ὁ κῶδ., διώρθωσεν ὁ Dobree, ἀπόκομμα Ἀττικοῦ λεξειδίου ὁ Bernhardy)· ψόθον γὰρ καλοῦσιν. Ἀριστοφάνης 'πλέω γράσου καὶ ψοθοῖο καὶ ῥύπου γε καὶ ψόθου'. Αἰσχύλος Θεωροῖς». Ὁ Dobraeus γράφει: Lege πλέω γράσου τε καὶ ψόθου. οἷον καὶ ῥύπου· Αἰσχύλος Θεωροῖςet intellege quasi statim post ψό sequeretur Αἰσχύλος. Τῆς λέξεως ψό ἐποιήσατο χρῆσιν καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἀπ. 378. Ὁ Bergk μεταγράφει τὰς λέξεις τοῦ Ἀριστοφάνους ὧδε: *πλέω γράσου τε καὶ ῥύπου γε καὶ ψόθου*, ὁ δὲ Nauck: '*πλέω ψοθοῖο καὶ γράσου*' *καὶ* '*ῥύπου τε καὶ ψόθου*'.

ΘΡΗΙΣΣΑΙ

Ὑπόθεσιν τὸ δρᾶμα τοῦτο ἔχει περίπου οἵαν καὶ ὁ τοῦ Σοφοκλέους Αἴας, τὸν θάνατον τοῦ Τελαμωνίου Αἴαντος. Πεπτωκότος τοῦ Ἀχιλλέως ἀνεφύη ἔρις περὶ τῶν τοῦ ἥρωος τούτου ὅπλων, προτεθέντων ὡς ἀριστείων εἰς τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ Αἴας ἀντεποιεῖτο ὡς ὁ ἀνδρειότατος μετὰ τὸν Ἀχιλλέα τοῦ βραβείου, τῶν ὅπλων ὅμως κριθέντων τῷ Ὀδυσσεῖ αὐτοκτονεῖ ὁ Σαλαμίνιος ἥρως. Τὴν περὶ τῶν ὅπλων κρίσιν γινώσκει ἤδη ὁ Ὅμηρος Ὀδ. 11, 543:

οἴη δ' Αἴαντος ψυχὴ Τελαμωνιάδαο
νόσφιν ἀφειστήκει κεχολωμένη εἵνεκα νίκης,
τήν μιν ἐγὼ νίκησα δικαζόμενος παρὰ νηυσὶν
τεύχεσιν ἀμφ' Ἀχιλῆος· ἔθηκε δὲ πότνια μήτηρ.
[παῖδες δὲ Τρώων δίκασαν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·]
ὡς δὴ μὴ ὄφελον νικᾶν τοιῷδ' ἐπ' ἀέθλῳ·
τοίην γὰρ κεφαλὴν ἕνεκ' αὐτῶν γαῖα κατέσχεν.

Ἐκτενέστερον ἱστορεῖτο ὁ μῦθος ἐν τῇ Αἰθιοπίδι Ἀρκτίνου τοῦ Μιλησίου. Κατὰ τὴν Χρηστομάθειαν τοῦ Πρόκλου (ἰδὲ σημ. εἰς Μέμνων) ὁ Ἀχιλλεὺς φονεύσας τὸν Μέμνονα καὶ διώξας τοὺς Τρῶας εἰς τὰς Σκαιὰς πύλας φονεύεται εἰσελθὼν σὺν τοῖς φεύ-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

γουσιν εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Πάριδος καὶ Ἀπόλλωνος. Περὶ τοῦ πτώματος τοῦ φονευθέντος συνάπτεται δεινὸς ἀγών, ἐν ᾧ ὁ μὲν Αἴας λαμβάνει τὸν νεκρὸν ἐπὶ τῶν ὤμων, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀποκρούει τοὺς Τρῶας. Εἶτα ἐπιφαίνεται σὺν ταῖς Μούσαις καὶ Νηρηίσιν ἡ Θέτις καὶ θρηνεῖ τὸν ἑαυτῆς υἱόν, ὃν ἄγει εἰς τὴν Λευκὴν νῆσον. Οἱ Ἀχαιοὶ ἐγείραντες τύμβον καθιστᾶσιν ἀγῶνας «καὶ περὶ τῶν Ἀχιλλέως ὅπλων Ὀδυσσεῖ καὶ Αἴαντι στάσις ἐμπίπτει». Ὁ Ἀγαμέμνων μὴ θέλων νὰ φανῇ χαριζόμενος τῷ ἑτέρῳ τῶν περὶ τῶν Ἀχιλλέως ὅπλων ἀμφισβητούντων ἡρώων, αἰχμαλώτους τῶν Τρώων ἀγαγὼν ἠρώτησεν ὑπὸ ὁποτέρου αὐτῶν ἐλυπήθησαν μᾶλλον· εἰπόντων δὲ τὸν Ὀδυσσέα τῶν αἰχμαλώτων, ἔδωκεν εὐθὺς τῷ Ὀδυσσεῖ τὰ ὅπλα (Σχολ. Ὁμ. Ὀδ. 11, 547). Ὁ Αἴας ἐμπίπτει εἰς μελαγχολίαν, ἣν πρῶτος παρετήρησεν ὁ Ποδαλείριος (Σχόλ. εἰς Ἰλ. 11, 515 ἐκδ. Maass):

ὅς ῥα καὶ Αἴαντος πρῶτος μάθε χωομένοιο
ὄμματά τ' ἀστράπτοντα βαρυνόμενόν τε νόημα.

Ὄρθρου βαθέος ἀναιρεῖ ἑαυτὸν ὁ Αἴας (Σχόλ. εἰς Πινδ. Ἴσθμ. 3, 53). Τῇ Αἰθιοπίδι ἀνήκει πιθανῶς καὶ ἡ παράστασις, καθ' ἣν ὁ Αἴας σκεπασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ διὰ λεοντῆς ἦν ἄτρωτος ἐν παντὶ τῷ σώματι πλὴν τοῦ μέρους, οὗπερ ἥψατο τὸ ὑπὸ τῆς φαρέτρας κατεχόμενον μέρος τῆς λεοντῆς, καὶ ἕνεκα τούτου οὐχὶ ῥᾳδίως ἐνέπηξεν ἑαυτῷ τὸ ξίφος (πρβ. σημ. εἰς ἀπ. 83).

Ἄλλως ἐξετίθετο ἡ περὶ τῶν ἀριστείων ἔρις τοῦ Ὀδυσσέως καὶ Αἴαντος ἐν τῇ μικρᾷ Ἰλιάδι τοῦ Λεσβίου Λέσχου. Κατὰ συμβουλὴν τοῦ Νέστορος πέμπονται κατάσκοποι ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας, ὠτακουστήσοντες περὶ τῆς ἀνδρείας τῶν προειρημένων ἡρώων. Οἱ κατάσκοποι ἀκούουσι παρθένων διαφερομένων πρὸς ἀλλήλας, ὧν ἡ μὲν ἐξύμνει τὸν Αἴαντα λέγουσα:

Αἴας μὲν γὰρ ἄειρε καὶ ἔκφερε δηιοτῆτος
ἥρω Πηλείδην, οὐδ' ἤθελε δῖος Ὀδυσσεύς,

ἡ δὲ ἑτέρα Ἀθηνᾶς προνοίᾳ ἀντεῖπε:

τί σφ' ἐπεμωμήσω; ἐπεὶ οὐ κατὰ κόσμον ἔειπες·
καί κε γυνὴ φέροι ἄχθος, ἐπεί κεν ἀνὴρ ἀναθείη.

(Σχόλ. εἰς Ἀριστοφ. Ἱππ. 1056). Οὕτως ἔλαβεν ὁ Ὀδυσσεὺς

τῇ βουλήσει τῆς Ἀθηνᾶς τὰ ὅπλα, ὁ δὲ Αἴας μανεὶς σφάζει τὰς δοριαλώτους τῶν Ἀχαιῶν ποίμνας, εἶτα δὲ ἑαυτὸν (Πρόκλ. Χρηστ.). Ἐν ᾧ δὲ ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Λέσχου ἀναντιρρήτως ἔσχε ῥοπὴν ἐπὶ τὸ δρᾶμα τοῦ Σοφοκλέους, ὁ Αἰσχύλος φαίνεται προτιμήσας τὴν Αἰθιοπίδα τοῦ Ἀρκτίνου.

Ἤδη ὁ Welcker (Tril. σελ. 438 κἑ. καὶ Kl. Schriften τόμ. 2 σελ. 274 κἑ.) προήνεγκε τὴν εἰκασίαν, καθ' ἣν τὰ δράματα Ὅπλων κρίσις, Θρῇσσαι, Σαλαμίνιαι ἀπετέλουν τριλογίαν διαλαμβάνουσαν περὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Αἴαντος καὶ τῆς αὐτῷ συνημμένης τύχης τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ Τεύκρου. Ὁ Hermann (De Aeschyli tragoediis fata Aiacis et Teucri complexis ἐν Opusc. τόμ. 7 σελ. 362 κἑ.) ἐδέξατο τὴν εἰκασίαν ταύτην τοῦ Welcker. Πρβ. Gruppe (Ariadne σελ. 577 κἑ.), O. Ribbeck (Die röm. Trag. σελ. 369 κἑ.), J.O. Schmidt (Ulixes Posthom. 1885 σελ. 47 κἑ.) καὶ C. Robert (Bild und Lied σελ. 221). Μείζονας ἀμφιβολίας δύναταί τις νὰ ἔχῃ περὶ τοῦ τρίτου δράματος τῆς τριλογίας ταύτης. Ὁ Welcker ἰσχυρίζεται μὲν ὅτι ὁ Τεῦκρος θυμολέων, περὶ οὗ ποιεῖται λόγον ὁ Ἀριστοφάνης Βατρ. 1041, οὐδεμιᾷ ἑτέρᾳ τοῦ Αἰσχύλου τραγῳδίᾳ ἁρμόζει, ἠδύνατο ὅμως νὰ ἐγίνετο περὶ αὐτοῦ λόγος καὶ ἐν τοῖς Μυρμιδόσιν.

Ὁ Welcker παραδεχόμενος Τρῶας αἰχμαλώτους ἀποτελοῦντας τὸν χορὸν τοῦ πρώτου δράματος εἰκάζει ὅτι οἱ Φρύγιοι ἦσαν δευτέρα ὀνομασία τῆς Ὅπλων κρίσεως. Ἡ ἀντίρρησις ὅμως, ὅτι ἀμφότεραι αἱ ὀνομασίαι φέρονται ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Αἰσχύλου δραμάτων, γίνεται ἐκποδὼν οὐχὶ οὕτω ῥᾳδίως, ὡς ὑπολαμβάνει ὁ Welcker, πλὴν δὲ τούτου τὸ Φρύγιοι εἶναι πιθανῶς νόθος ὀνομασία (ἰδὲ σημ. εἰς Φρύγιοι). Ὁ Hermann ἐποίει κατὰ ἀπ. 174 τὰς Νηρηΐδας χορὸν τοῦ δράματος. Ἐναντίον τῆς γνώμης ταύτης ὁ Welcker (Griech. Trag. σελ. 38) παρατηρεῖ ὀρθῶς, ὅτι αἱ Νηρηΐδες δὲν ἦσαν κατάλληλοι ὡς κριταί, διότι ἡ κρίσις ἐγένετο κατὰ τοῦ Αἴαντος, ὁ δὲ Αἴας ἦν φίλος καὶ συγγενὴς τοῦ Ἀχιλλέως. Ἡ ἐπίκλησις ἐν ἀπ. 174 ἀποτελεῖ ἁπλῆν ἔκφρασιν αἰσθήματος. Ἕνεκα τούτου καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Θέτιδος ἐν τῷ δράματι τούτῳ οὐδένα τόπον ἔχει, εἶναι δὲ ἐπι-

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

σφαλὲς νὰ προσνείμῃ τις σὺν τῷ Ernst Schneider καὶ Hermann ἀπ. 350 εἰς αὐτό. Ἐξ ἀπ. 175 καὶ 176 εἰκάζεται ὅτι ἀμφότεροι οἱ ἐχθροὶ ἵστανται ἀντιμέτωποι ἐπὶ τῆς σκηνῆς καί, ὥσπερ ἐν Εὐμενίσιν, τελεῖται διαδικασία. Ὁ Αἴας χαρακτηρίζει τὸν Ὀδυσσέα ὡς νόθον τοῦ Σισύφου (ἀπ. 175) ὑπερμαχῶν ἑαυτοῦ ἐν ἁπλαῖς λέξεσιν. Ὁ ἀξιόλογος στίχος «ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη» (ἀπ. 176) παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Εὐρ. Φοιν. 469: ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Τὸ ἐπεισόδιον, ἐν ᾧ ἦν ὁ στίχος οὗτος, δὲν ἀπετέλει παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ ἀγῶνα σοφίας οἷον παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ οὐδὲ ἔτεινεν εἰς τοῦτο, ὅπως ἀποδειχθῇ ἐν ῥητορικῇ τέχνῃ ὁ ἥττων λόγος κρείττων. Ἐπειδὴ ὁ Αἴας ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῆς αὐτοχειρίας λέγων «τί γὰρ καλὸν ζῆν βίοτον ὃς λύπας φέρει;» (ἀπ. 177), αἴτιον τῆς πράξεως αὐτοῦ φαίνεται ἡ βαρυθυμία, οὐχὶ δὲ λύπη ἐπ' ἀτιμίᾳ. Ἄλλως φρονεῖ ὁ Σοφόκλειος Αἴας κηρύσσων 479: ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρή. Ὁ εἰρημένος στίχος μηνύει ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἑπομένου δράματος ὑπεδηλοῦτο ἐν ᾧ τρόπῳ καὶ Ἀγαμ. 1646, 1667 ἡ ὑπόθεσις τῶν Χοηφόρων.

Τὸ δεύτερον δρᾶμα εἶχεν, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, χορὸν Θρῃσσῶν αἰχμαλωτίδων. Πρβ. Σχόλ. εἰς Σοφ. Αἴ. 134 «πιθανῶς αὐτῷ (Σοφοκλεῖ) ὁ χορὸς ἐσκεύασται ἀπὸ Σαλαμινίων ἀνδρῶν.. οὐ γὰρ πιθανὸν ἐξ Ἀχαιῶν εἰσάγειν .., τὸ δὲ τῶν αἰχμαλώτων κηδεμονικὸν μέν, ὡς Αἰσχύλος ἐν Θρῄσσαις, οὐ μὴν εὐπρόσωπον· ὅρα γὰρ οἷον τὸ αἰχμαλώτους ἐπιτιμᾶν τῷ Μενελάῳ». Ὅθεν ὁ χορὸς τοῦ Αἰσχύλου ἐποιεῖτο πολλὴν μέριμναν περὶ τοῦ Αἴαντος. Ταύτην τὴν μέριμναν διαδέχεται παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ ἡ δοριάλωτος Τέκμησσα, ἧς ἡ πρὸς τὸν Αἴαντα συμπάθεια ἦν εἰκότως πολλῷ μείζων, διότι σύζυγος ἦν καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ υἱόν. Ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σχολ., ὅτι χορὸς αἰχμαλωτίδων δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν παρρησίαν τοῦ Σοφοκλείου χοροῦ (1091 κέ.) τῶν Σαλαμινίων πρὸς τὸν Μενέλαον. Ἡ αὐτοχειρία τοῦ Αἴαντος δὲν παρεστάθη, ὡς παρὰ Σοφοκλεῖ, ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἱστορήθη, ὡς συνήθως, ἐν ἀγγελικῇ ῥήσει, καθὰ σημειοῦται καὶ ὁ Σχολ. εἰς Σοφ. Αἴ. 815 «φθάνει Αἰσχύλος ἐν Θρῄσσαις τὴν ἀναίρεσιν Αἴαντος δι' ἀγγέλου ἀπαγγείλας». Ἐκ τῆς ῥήσεως

ταύτης κατάγεται ἀπ. 83, ἐν ᾧ λέγεται ὅτι ὁ Αἴας δὲν ἠδύνατο νὰ διατρυπήσῃ τὸ ἄτρωτον αὐτοῦ δέρμα, ἕως θεότης τις ἔδειξεν αὐτῷ τὴν μόνην τρωτὴν χώραν τῆς μασχάλης. Εἰς τὸ αὐτὸ γεγονὸς ἀναφέρει ὁ Hermann ἀπ. 84 ὑπολαμβάνων ὡς ἀρχέγονον γραφὴν «τὸ συγκλινές τ' ἐπ' Αἴαντι ξίφος». Εἰς τὴν αὐτὴν ἀγγελικὴν ῥῆσιν προσνέμει ὁ Hartung ἀπ. 298, ὁ δὲ Osann ἀπ. 356, εἰκασίαι οὐχὶ παντάπασιν ἀπίθανοι. Τοὐναντίον δὲ ὀφείλει τις νὰ ἀποκρούσῃ τὴν εἰκασίαν τοῦ Süvern (Ueber histor. u. polit. Anspielungen in der alten Tragödie σελ. 28), καθ' ἣν ἀποδεκτὴν γενομένην καὶ ὑπὸ τοῦ Hermann εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀνῆκε τὸ παρὰ Κλήμ. 'Αλεξ. Στρωμ. 2 σελ. 462 ἄνευ ὀνόματος τοῦ ποιητοῦ ('Αδεσπ. 110 ἐκδ. Nauck) φερόμενον ἀπόσπασμα «ἀλλ' οὐδὲ Αἴας σιωπᾷ, μέλλων δὲ ἑαυτὸν ἀποσφάττειν κέκραγεν·

οὐκ ἦν ἄρ' οὐδὲν πῆμ' ἐλευθέρου δάκνον
ψυχὴν ὁμοίως ἀνδρὸς ὡς ἀτιμία.
οὕτως πέπονθα καί με συμφορᾶς ἀεὶ
βαθεῖα κηλὶς ἐκ βυθῶν ἀναστρέφει
λύσσης πικροῖς κέντροισιν ἠρεθισμένον».

'Εν τοῖς ἔμπροσθεν δεδήλωται, ὅτι οὐχὶ ἀτιμία εἶναι παρ' Αἰσχύλῳ τὸ αἴτιον τῆς αὐτοχειρίας, πλὴν δὲ τούτου ἐξελέγχεται ἀλλοτρία τοῦ Αἰσχυλείου τρόπου ἡ ἔρευνα αἰσθημάτων.

'Εν τῷ Αἴαντι τοῦ Σοφοκλέους (1008 κέ.) θρηνεῖ ὁ Τεῦκρος ἀναλογιζόμενος τὴν ἀναμένουσαν αὐτὸν δυστυχίαν. 'Ο δύσοργος καὶ ἐν γήρᾳ βαρὺς Τελαμὼν δεχόμενος τὸν Τεῦκρον εἰς Σαλαμῖνα ἐρεῖ αὐτῷ, ὅτι διὰ δειλίαν προὔδωκε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τέλος δὲ ἐκβαλεῖ αὐτὸν τῆς χώρας. Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Τεῦκρος ἐλθὼν μετὰ τὴν ἅλωσιν 'Ιλίου εἰς Σαλαμῖνα καὶ ὑπονοηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τελαμῶνος ὅτι ἐγένετο αἴτιος τοῦ φόνου τῷ Αἴαντι φυγὼν ᾤκισε τὴν Κύπρον κτίσας ἑτέραν Σαλαμῖνα (πρβ. Σχολ. εἰς Πινδ. Νεμ. 4, 76). Ταῦτα ἦσαν, ὡς φαίνεται, ἡ ὑπόθεσις τοῦ τρίτου δράματος, τῶν Σαλαμινίων, ἐν ᾧ «παρείχετο κατάλληλος ἔκβασις τοῦ ὅλου, ἡ δὲ ἀρετὴ καὶ ἡ δυστυχία τοῦ Αἴαντος ἐξεδηλοῦντο πλήρεις ἐν τοῖς αἰσθήμασι τοῦ γηραιοῦ πατρὸς» (Welcker). Περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ μύθου οὐδὲν ἔρεισμα παρέχουσιν ἡμῖν τὰ ἀποσπασμάτια. Περὶ τοῦ «Τεύκρων θυμολεόντων»

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἐν Ἀριστοφ. Βατρ. 1041 ἴδε σημ. εἰς Μυρμιδ. καὶ ἀπ. 489. Προσφυῶς ἀνάγει εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ὁ Wagner ἀπ. 404, διότι ἡ ῥῆσις «Αἴγινα δ' αὕτη πρὸς νότου κεῖται πνοάς» εὐαρμοστεῖ τῇ ἐν Σαλαμῖνι σκηνῇ τοῦ δράματος. Πρβ. καὶ σημ. εἰς 289, 307, 358.

83

τὸ ξίφος
ἔκαμπτε, τόξον ὥς τις ἐντείνων ⟨ἀνήρ⟩,
τοῦ χρωτὸς ἐνδιδόντος οὐδαμοῦ σφαγῇ,
πρὶν δὴ παρών τις δαιμόνων ⟨τὸ καίριον⟩
ἔδειξεν αὐτῷ μασχάλης.

Σχολ. Σοφ. Αἴ. 833 «Παραδεδομένον δὲ κατὰ τὴν ἱστορίαν ὅτι κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα ἄτρωτος ἦν ὁ Αἴας, κατὰ δὲ τὴν μασχάλην τρωτός, διὰ τὸ τὸν Ἡρακλέα τῇ λεοντῇ αὐτὸν σκεπάσαντα κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀσκέπαστον ἐᾶσαι διὰ τὸν γωρυτὸν ὃν (ἀναγν. ὃς) περιέκειτο· φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ Αἰσχύλος ὅτι καὶ τὸ ξίφος ἐκάμπτετο (ἀναγν. ἔκαμπτεν) οὐδαμῇ ἐνδιδόντος τοῦ χρωτὸς τῇ σφαγῇ 'τόξον ὥς τις ἐντείνων πρὶν δή τις', φησί, παροῦσα δαίμων ἔδειξεν αὐτῷ κατὰ ποῖον μέρος δεῖ χρήσασθαι τῇ σφαγῇ». Πρβ. Σχολ. Ὁμ. Ἰλ. 404 (ὁμοίως ὁ Εὐστάθ. Ἰλ. σελ. 995, 1) «τρωτὸς δὲ ὁ Αἴας ὅλον τὸ σῶμα, οὐχ ὡς Αἰσχύλος τὰ περὶ τὴν μασχάλην», Σχολ. Λυκόφρ. 455 «ὑπὸ τοῦ γωρυτοῦ κρυφθεὶς τόπος τοῦ σώματος τοῦ Αἴαντος τρωτὸς ἦν, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἄτρωτον· τοῦτον δὲ οἱ μὲν περὶ τὴν κλεῖδα φασὶν εἶναι, οἱ δὲ περὶ τὰ πλευρά, ὡς Αἰσχύλος ἐν Θρῄσσαις φησίν».

Ὁ Hermann ἐκ τῶν ἐν τῷ Σχολ. τοῦ Σοφοκλείου Αἴαντος φερομένων λέξεων εἴκασεν ὡς λέξεις τοῦ Αἰσχύλου τάδε: «ἔκαμψε, τόξον ὥς τις ἐντείνων, ξίφος,| πρὶν δὴ παροῦσα δαιμόνων τις εὐφρόνως ἔδειξεν αὐτῷ». Ἡ ἄνω γενομένη ἀποκατάστασις τοῦ ἀποσπάσματος ἐξάγεται μετά τινος πιθανότητος ἐκ τῶν παρατεθέντων μαρτυρίων.

84

τὸ συγκλινές τ' ἐπ' Αἴαντι

Ἀριστοφ. Βατρ. 1294 τὸ συγκλινές τ' (τ' παραλείπουσι τὰ χείρονα χειρόγρ.) ἐπ' Αἴαντι, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «Τιμαχίδας φησὶ τοῦτο ἐν ἐνίοις μὴ γράφεσθαι. Ἀπολλώνιος δέ φησιν ἐκ Θρησσῶν αὐτὸ εἶναι».

Ὁ Hermann νομίζων, ὅτι ἐγέγραπτο παρ' Αἰσχύλῳ «τὸ συγκλινές τ' ἐπ' Αἴαντι ξίφος» ἀναφέρει τὰς λέξεις εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ διαλαμβάνει ἀπ. 83.

85

ἄγαις

Ἡσύχ. «ἄγαις· ζηλώσεσι. Αἰσχύλος Θρῄσσαις».

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ΙΕΡΕΙΑΙ

Τὸ δρᾶμα τοῦτο δὲν μνημονεύεται ἐν τῷ καταλόγῳ. Ὁ Nauck παραβάλλων Meisterhans Gramm. d. att. Inschr. σελ. 32[2] εἰκάζει ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ δράματος ἦν Ἱέρεαι, οὐχὶ Ἱέρειαι. Κατὰ ἀπ. 87 ὀφείλομεν νὰ διανοηθῶμεν ἱερείας τῆς Ἀρτέμιδος, ἕνεκα δὲ τούτου ὁ Welcker (Tril. σελ. 408 κἑ. καὶ Rhein. Mus. 5 σελ. 447 κἑ.) συνῆψε τὰς Ἱερείας πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, προσθεὶς δὲ καὶ τοὺς Θαλαμοποιοὺς ἀπετέλεσε τριλογίαν (κατ' ἀρχὰς Ἱέρειαι, Θαλαμοποιοί, Ἰφιγένεια, ὕστερον Θαλαμοποιοί, Ἰφιγένεια, Ἱέρειαι), ἔχουσαν ὑπόστασιν τὴν ἑξῆς ἱστορίαν τῶν Κυπρίων Πρόκλ. Χρηστομ. 1 «τὸ δεύτερον ἠθροισμένου τοῦ στόλου ἐν Αὐλίδι Ἀγαμέμνων ἐπὶ θήρας βαλὼν ἔλαφον ὑπερβάλλειν ἔφησε καὶ τὴν Ἄρτεμιν· μηνίσασα δὲ ἡ θεὸς ἐπέσχεν αὐτοὺς τοῦ πλοῦ χειμῶνας ἐπιπέμπουσα· Κάλχαντος δὲ εἰπόντος τὴν τῆς θεοῦ μῆνιν καὶ Ἰφιγένειαν κελεύσαντος θύειν τῇ Ἀρτέμιδι ὡς ἐπὶ γάμον αὐτὴν Ἀχιλλεῖ μεταπεμψάμενοι θύειν ἐπιχειροῦσιν. Ἄρτεμις δὲ αὐτὴν ἐξαρπάσασα εἰς Ταύρους μετακομίζει καὶ ἀθάνατον ποιεῖ, ἔλαφον δὲ ἀντὶ τῆς κόρης παρίστησι τῷ βωμῷ». Ὁ Hermann (Opusc. τόμ. 8, 177 κἑ.) κατέδειξεν ὅτι τὸ ὄνομα Θαλαμοποιοὶ οὐδαμῶς ἁρμόζει εἰς δρᾶμα, οὗτινος ἡ ὑπόθεσις εἶναι ὁ πλαστὸς τῆς Ἰφιγενείας γάμος ἐν τῷ πολεμικῷ ἐν Αὐλίδι στρατοπέδῳ. Πρβ. Nitzsch Sagenpoesie σελ. 639 κἑ. Αἱ Ἱέρειαι ἐνδέχεται νὰ ἦσαν συνδεδεμέναι πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν. Μετὰ μείζονος ἀσφαλείας δύναται νὰ εἰκασθῇ, ὅτι ἡ Ἰφιγένεια τοῦ Αἰσχύλου εἶχε τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν τοῦ Σοφοκλέους καὶ τὴν ἐν Αὐλίδι Ἰφιγένειαν τοῦ Εὐριπίδου, τὴν ἀπάτην δηλαδὴ τῆς Κλυταιμήστρας διὰ τῆς ὑποσχέσεως περὶ συζεύξεως τῆς Ἰφιγενείας πρὸς τὸν Ἀχιλλέα (πρβ. ἀπ. 94) καὶ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας. Πρβ. Robert ἐν Arch. Zeitung 1876 σελ. 133 κἑ.—Ὁ Ἀριστοτέλης ἱστορῶν, ὅτι ὁ Αἰσχύλος κατηγορηθεὶς ὡς βεβηλώσας τὰ μυστήρια ἀπελογήσατο ὑπὲρ ἑαυτοῦ προφασισθεὶς ἄγνοιαν, γράφει Ἠθ. Νικομ.

3, 2 «ὃ δὲ πράττει ἀγνοήσειέν ἄν τις, οἷον λέγοντες φασὶν ἐκπεσεῖν αὐτοὺς ἢ οὐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα ἦν, ὥσπερ Αἰσχύλος τὰ μυστικά», ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «δοκεῖ γὰρ Αἰσχύλος λέγειν μυστικά τινα ἔν τε ταῖς Τοξότισι καὶ Ἱερείαις καὶ ἐν Σισύφῳ πετροκυλιστῇ καὶ ἐν Ἰφιγενείᾳ καὶ ἐν Οἰδίποδι· ἐν γὰρ τούτοις πᾶσι περὶ Δημήτρας λέγων τῶν μυστικωτέρων (*μυστικῶν* ὁ Schneidewin) περιεργότερον ἅπτεσθαι ἔοικε. Λέγει δὲ [καὶ] περὶ Αἰσχύλου καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Ὁμήρου, ὡς κινδυνεύοντος ἐπὶ σκηνῆς ἀναιρεθῆναι ἐπὶ τῷ τῶν μυστικῶν περιφέρειν (*προφέρειν* ὁ Hermann) τινὰ δοκεῖν, εἰ μὴ προαισθόμενος κατέφυγεν ἐπὶ τὸν τοῦ Διονύσου βωμόν». Ἰδὲ πλείονα τόμ. 1 σελ. 8 κέ.— Τῷ δράματι τούτῳ προσνέμει ὁ Butler ἀπ. 333, ὁ δὲ Fritzsche ἀπ. 386 καὶ 387.

86

στέλλειν ὅπως τάχιστα· ταῦτα γὰρ πατὴρ
Ζεὺς ἐγκαθίει Λοξίᾳ θεσπίσματα

Μακρόβιος Sat. V 22, 13: in tertio libro (τὴν Αἰνειάδα Οὐεργιλίου λέγει) cursim legitur, neque unde translatum sit quaeritur 'quae Phoebo pater omnipotens, mihi Phoebus Apollo praedixit'. Sed adfirmo doctissimum vatem etiam in hoc Aeschylum eminentissimum tragoediarum scriptorem secutum qui in fabula quae Latina lingua Sacerdotes inscribitur, sic ait 'στέλλειν . . θεσπίσματα'. Σχολ. Σοφ. Ο. ἐ. Κ.793 «δοκεῖ γὰρ ὁ Ἀπόλλων παρὰ Διός λαμβάνειν τοὺς χρησμοὺς ὡς καὶ ἐν Ἰφικλείᾳ (*Ἰφιγενείᾳ* ὁ Guil. Schneider) φησὶ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἱερείαις 'στέλλειν . . ἐγκαθιεῖ Λοξίᾳ'».

Στίχ. 2 ἐγκαθίει] *ἐξεφεῖτο* εἰκάζει ὁ Blaydes παραβάλλων Σοφ. Αἴ. 795 ἐκεῖνον εἴργειν Τεῦκρος ἐξεφίεται.

87

⟨ΧΟ.⟩ εὐφαμεῖτε μελισσονόμοι δόμον Ἀρτέμιδος πέλας οἴγειν

Ἀριστοφ. Βάτρ. 1274 εὐφαμεῖτε . . οἴγειν, ἔνθα ὁ Σχολ. «εὐφημεῖτε μελισσονόμοι· ἐξ Ἱερειῶν Αἰσχύλου». Εἰς τὴν Ἰφιγένειαν ἀναφέρει ταῦτα ὁ Vater ἐν Vind. Rhes. σελ. CLXV.

Ὁ Lobeck (De grad. Myst. 1823 ἢ Aglaoph. σελ. 817) εἰκάζει *πολισσονόμοι* ὁρμώμενος ἐκ Σχολ. νεωτέρου «οἱ διανέμοντες τὰ τῆς πόλεως». Ὁ

Hartung γράφει «*εὐφαμεῖτε, πολισσονόμος δόμον Ἀρτέμιδος πρόμος οἰχνεῖ*», ὁ Blaydes «*εὐφαμεῖτε· μελισσονόμοι δόμῳ Ἀρτέμιδος πελάθουσιν*». Ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ: «*εὐφαμεῖτε, μελισσονόμοι* (=μέλισσαι ἤτοι ἱέρειαι νέμουσαι) *δόμον Ἀρτέμιδος, πέλας οἰχνεῖ*», ἐὰν ἐξαρτήσῃ τὴν αἰτ. *δόμον* ἀπὸ τοῦ *μελισσονόμοι* ὡς ἀπὸ τοῦ *νέμουσαι*. Πρβ. σημ. εἰς Πέρσ. 982.

88

Κασωλάβα

Ἡσύχ. «Κασωλάβα· οἱ μὲν πόλις, οἱ δὲ κώμη. Αἰσχύλος Ἱερείαις». Ὅτι ἦν πόλις τῆς Καρίας, διεῖδεν ὁ U. Koehler ἐκ τῶν ἀττικῶν καταλόγων τῶν φόρων.

ΙΞΙΩΝ

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἰξίονος ἔχει παρ' Αἰσχύλῳ τὸ αὐτὸ ὄνομα Ἀντίων, ὅπερ καὶ παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ 4, 69, 3, ἔνθα ἀναγινώσκονται τάδε: «Ἀντίων . . μιγεὶς Περιμήλᾳ τῇ Ἀμυθάονος ἐγέννησεν Ἰξίονα. Οὗτος δ', ὥς φασιν, ὑποσχόμενος ἕδνα πολλὰ δώσειν Δηιονεῖ ἔγημε τὴν Δηιονέως θυγατέρα Δίαν, ἐξ ἧς ἐγέννησε Πειρίθοον. ἔπειθ' ὁ μὲν Ἰξίων οὐκ ἀπέδωκε τὰ ἕδνα [τῇ γυναικί], ὁ δὲ Δηιονεὺς τὰς ἵππους ἀντὶ τούτων ἠνεχύρασεν. Ὁ δ' Ἰξίων τὸν Δηιονέα μετεπέμψατο ἐπαγγελλόμενος πάντα ὑπακούσεσθαι καὶ τὸν Δηιονέα παραγενόμενον ἔβαλεν εἰς βόθρον πυρὸς μεστόν. διὰ δὲ τὸ ⟨διὰ τὸ⟩ μέγεθος τῆς παρανομίας μηδένα βούλεσθαι καθᾶραι τὸν φόνον, ⟨λύσσα ἐνέπεσεν αὐτῷ⟩ (τὰς λέξεις ταύτας συνεπλήρωσα κατὰ τὸ Σχόλ. εἰς Ἀπολλ. Ῥ. 3, 62 καὶ εἰς Ὁμ. Ἰλ. 1, 268). τέλος δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς κατὰ τοὺς μύθους ἁγνισθεὶς ἠράσθη μὲν τῆς Ἥρας καὶ κατετόλμησεν ὑπὲρ συνουσίας λόγους ποιεῖσθαι. ἔπειτα τὸν μὲν Δία εἴδωλον ποιήσαντα τῆς Ἥρας νεφέλην ἐξαποστεῖλαι, τὸν δὲ Ἰξίονα τῇ νεφέλῃ μιγέντα γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους κενταύρους ἀνθρωποφυεῖς. τέλος δὲ μυθολογοῦσι τὸν Ἰξίονα . . ὑπὸ Διὸς εἰς τροχὸν ἐνδεθῆναι καὶ τελευτήσαντα τὴν τιμωρίαν ἔχειν αἰώνιον». Περὶ Ἰξίονος ὡς πρώτου ποιήσαντος φόνον καὶ ζητοῦντος καθαρμὸν τῆς ἐναγοῦς πράξεως γίνεται λόγος Εὐμ. 444 σεμνὸς προσίκτωρ ἐν τρόποις Ἰξίονος, ἔνθα ὁ Σχολ. σημειοῦται «ὃν τρόπον

κἀκεῖνος προσεκάθητο τῷ ναῷ τοῦ Διὸς καθαρισθησόμενος· πρῶτος γὰρ Ἰξίων φόνον ποιήσας ἐκαθαρίσθη ὑπὸ Διός» καὶ αὐτόθι 720: ἦ καὶ πατήρ τι σφάλλεται βουλευμάτων πρωτοκτόνοισι προστροπαῖς Ἰξίονος; ἔνθα ὁ Σχολ. λέγει «καθάρας τὸν πρωτομυσῆ Ἰξίονα». Ὁ O. Müller (ἐν Gött. Gel. Anz. 1827 σελ. 670 κέ.) καὶ ὁ Hermann παραδέχονται, ὅτι τὰ ἀνοσιουργήματα τοῦ Ἰξίονος, ὅν ὁ O. Müller ποιεῖ ἄρξαντα τῆς Περραιβικῆς πόλεως Γυρτῶνος, περιεῖχον τὰ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τριλογίαν ἀνήκοντα δράματα Περραιβίδες καὶ Ἰξίων καὶ δὴ οὕτως, ὥστε ἐν τῷ Ἰξίονι ἐτελεῖτο ὁ ἐξιλασμός. Ὁ O. Müller ἀναφέρει ἀπ. 184 ὡς λέξεις τοῦ Δηιονέως εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῶν γαμηλίων δώρων, ἐν δὲ ἀπ. 91 ἀντιτίθεται κατὰ τὸν Hermann τὸ θράσος τοῦ Ἰξίονος πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ Διός. Ἀπ. 327, ὅπερ ὁ Pauw ἀνάγει εἰς τὸν Ἰξίονα, προσνέμει ὁ Hermann εἰς τὰς Περραιβίδας. Τοὐναντίον δὲ ὁ Welcker (Tril. σελ. 559 κέ.) ὡς ὑπόθεσιν τῶν Περραιβίδων ὑπολαμβάνει τὸν ἀγῶνα τῶν Κενταύρων καὶ Λαπιθῶν κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Περίθου. Ἀλλὰ τὸ ἀπ. 184 συνᾴδει οὐχὶ τῇ τοῦ Welcker, ἀλλὰ τῇ τοῦ O. Müller ἐκδοχῇ, καθ' ἣν ὁ ἀγὼν ἐγένετο διὰ τῶν ἐκπωμάτων, ὅπερ διιδὼν ὁ Welcker ὕστερον (Griech. Trag. σελ. 52) συνεφώνησε τῷ O. Müller. Ὁ Nitzsch (Sagenpoesie σελ. 487 κέ. καὶ 627 κέ.) διατείνεται, ὅτι τὸ τρίτον δρᾶμα διελάμβανε περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ Ἰξίονος ἐνδεθέντος αἰωνίως εἰς τροχόν. Ἀλλὰ τούτου οὐδὲν ἴχνος διεσώθη.—Ἐν Σχολ. εἰς Ἀπολλ. Ῥ. 4, 14 «παρὰ τὸ ἴψαι Σοφοκλῆς ἐν Ἰξίονι δίψιον φησὶ τὸ βεβλαμμένον» καὶ Σχολ. εἰς Ὁμ. Ἰλ. 4, 171 (ἐν Anecd. Paris. τόμ. 3 σελ. 162, 25) «ἢ βλαβερὸν ἀπὸ τοῦ ἴψιον ἢ παρὰ τὸ ἴψαι. Σοφοκλῆς ἐν ἱερίονι δίψιον κατὰ πλεονασμὸν τοῦ Δ δίψιον ἄτησι βεβολημένον» (ἤτοι: Σοφοκλῆς ἐν Ἰξίονι κατὰ πλεονασμὸν τοῦ Δ δίψιον φησὶ τὸ βεβλαμμένον, καθὰ παρετήρησεν ὁ Παπαγεωργίου) ὀφείλει κατὰ τὸν Welcker νὰ γραφῇ *Αἰσχύλος* ἀντὶ *Σοφοκλῆς*.— Στοβ. Ἐκλ. 1, 3, 30 παρέχει σὺν τῷ λήμματι *ἠξίωνος* (*ἠξίωνος* ἔχει ὁ κῶδ. P ἐν τῇ ᾤᾳ, παραλείπεται δὲ ἐν τῷ κώδ. F), ὅπερ διώρθωσεν ὁ Wachsmuth εἰς *Ἰξίονος*, τὸν στίχον:

ἐχθρὸς μὲν ἀνήρ, ἀλλὰ τὴν Δίκην σέβω

Ἐὰν ὁ στίχος οὗτος ἀνήκει τῷ Αἰσχυλείῳ ἢ τῷ Εὐριπιδείῳ Ἰξίονι, ἠπόρηται. Τοὐναντίον δὲ Εὐριπιδείῳ δράματι προσνέμεται τὸ ἀπόσπασμα

τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνυσο,
τὰ δ' ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος ἔνθα κερδανεῖ,

ὅπερ παρέχουσιν ὁ Πλούταρχος Ἠθ. σελ. 18 E «τὸ 'εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι κάλλιστον ἀδικεῖν' (Εὐρ. Φοιν. 524) καὶ τὸ 'τοῦ μὲν . . κερδανεῖς' (*κερδανεῖ* ὁ Nauck) καὶ 'τὸ τάλαντον ἡ προὶξ' μοχθηροὶ μέν εἰσι λόγοι καὶ ψευδεῖς, Ἐτεοκλεῖ δὲ καὶ Ἰξίονι καὶ τοκογλύφῳ πρεσβύτῃ πρέποντες» καὶ ὁ Στοβαῖος Ἀνθολ. 2, 8 (ἐκλογὴν ἄνευ λήμματος ἔχουσιν οἱ Trinc., παραλείπουσι δὲ οἱ κώδ. SMA) 'τοῦ μὲν . . κερδανεῖς'».

89

Σχολ. Πινδ. Πυθ. 2, 39 «τὸν δὲ Ἰξίονα οἱ μὲν Ἀντίονος (Ἀντίωνος ἐν ἄλλοις χειρογρ.) γενεαλογοῦσιν, ὡς Αἰσχύλος, Φερεκύδης δὲ Πεισίωνος, ἔνιοι δὲ Ἄρεος, οἱ δὲ Φλεγύα». Πρβ. Σχολ. Ἀπολλ. Ῥ. 3, 62 «Φλεγύου δὲ υἱὸς ἦν Ἰξίων . . Φερεκύδης ⟨δὲ Πεισίωνος, Αἰσχύλος δ'⟩ Ἀντίονος» (αἴτωνος ὁ κῶδ.).

90

βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος

Στοβ. Ἀνθ. 121, 16 «Αἰσχύλου Ἰξίωνος (οὕτως ὁ κῶδ. A, Αἰσχύλου ὁ S, τὴν ἐκλογὴν παραλείπει ὁ M) 'βίου . . εὐκλεέστερος'». Ὁ αὐτὸς στίχος ἀναγινώσκεται ἐν Ἀνθολ. Μοναχ. 134.

Ἡ ἀληθὴς μορφὴ τοῦ στίχου τούτου φαίνεται ὅτι διεσώθη ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ τοῦ 401 ἀπ. «ζόης πονηρᾶς θάνατος αἱρετώτερος». Πρβ. Nauck ἐν Philol. τόμ. 6, 386.

91

τὸν δ' ἡμίοπον [καὶ τὸν ἐλάσσονα]
ταχέως ὁ μέγας καταπίνει

Ἀθήν. 4 σελ. 182 C «οἴδαμεν δὲ καὶ τοὺς ἡμιόπους (δηλ. αὐλοὺς) καλουμένους . . εἰσὶ δ' αὐλοὶ οὗτοι ἐλάσσονες τῶν τελείων. Αἰσχύλος γοῦν κατὰ μεταφορὰν ἐν Ἰξίονι (ἰξίωνι ὁ κῶδ. A) φησὶ 'τὸν δ' ἡμίοπον καὶ τὸν ἐλάσσονα ταχέως . . καταπίνει'». Πολυδ. 6, 161 «ἡμίοπον αὐλὸν Αἰσχύλος». Ἡσύχ.

«ἡμίοπος αὐλός· ὁ ὑποτεταγμένος τῷ τελείῳ· μεταφορικῶς δὲ ἡμίοπος θράσος (ὁ *ἐλάσσων* ὁ L. Dindorf, ὁ *ῥάρος* ὁ S. Mekler, ὁ *μικρὸς* ὁ Blaydes)».

Τὰς μετὰ τὸ *ἡμίοπον* λέξεις: *καὶ τὸν ἐλάσσονα* ἐξήλειψεν ὁ Bothe. Ὁ Porson εἴκασε: *καὶ τὸν ἐλάσσω*.

Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Hermann συγκρίνεται ἡ τοῦ Ἰξίονος θρασύτης πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ Διός.

92

πρευμενὴς ἀλάστορος

Anecd. Oxon. τόμ. 1 σελ. 62, 13 «παρὰ δὲ τὸ ἀλαστῶ ῥῆμα ἀλάστωρ ὁ Ζεὺς (ἀναγν. *ἀλάστωρ ὀνομάζεται*) ἐπὶ τῶν χαλεπόν τι πρασσόντων· παρῆκται δὲ ἡ εὐθεῖα παρὰ τὴν ἀλάστορος γενικήν. Αἰσχύλος Ἰξίονι 'πρευμενὴς ἀλάστορος' καὶ Φερεκύδης 'ὁ Ζεὺς δὲ ἱκέσιος καὶ ἀλάστορος καλεῖται'», ἔνθα γραπτέον εἰκάζει ὁ Nauck «Αἰσχύλος Ἰξίονι <'μέγαν ἀλάστορον' καὶ ἀλλαχοῦ> 'πρευμενῶς ἀλάστορον'» παραβάλλων ἀπ. 294 καὶ Εὐμ. 236 δέχου δὲ πρευμενῶς ἀλάστορα, ἔνθα προτείνει τὸν τύπον *ἀλάστορον*. Ἰδὲ ὅμως σημ. εἰς ἀπ. 294.

93

ἱερεῖτιν

Ἡσύχ. «ἱερείτην (*ἱερεῖτιν* ὁ Μουσοῦρος)· καθαρμοῦ δεομένην, ἱκέτιν. Αἰσχύλος Ἰξίονι».

ἱερεῖτιν <*χέρα*> ὁ Hermann, *ἱερῖτιν* ὁ Dindorf. Πρβ. C. Keil Sched. epigr. (1855) σελ. 19 καὶ Lobeck Pathol. σελ. 387.

ΙΣΘΜΙΑΣΤΑΙ

Ἰδὲ ἄνω σημ. εἰς Θεωροί.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Περὶ τῆς πιθανῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος τούτου, ἤτοι τῆς ἐν Αὐλίδι θυσίας τῆς Ἰφιγενείας, ἔπιθι τὰ σεσημειωμένα εἰς Ἱέρειαι σελ. 630 κέ., ἔνθα φέρεται καὶ ἡ σημείωσις καθ' ἣν οἱ γραμματικοὶ καὶ ἐν τούτῳ τῷ δράματι εὕρισκον ἀναφορὰν εἰς τὰ μυστήρια. Ἀπ. 238 (Ἀριστοφ. Βατρ. 1270) ἀνῆγεν ὁ γραμματικὸς Ἀσκληπιάδης εἰς τοῦτο τὸ δρᾶμα. — Ἀπ. 87 προσνέμει τῷ δράματι τούτῳ ὁ Vater, ἀπ. 386 ὁ Fritzsche.

94

οὔτοι γυναιξὶ ⟨δεῖ⟩ κυδάζεσθαι· τί γάρ;

Σχολ. Σοφ. Αἴ. 722 «κυδάζεται· λοιδορεῖται. ὑβρίζεται ὑπὸ πάντων . . Αἰ-

σχύλος ἐν Ἰφιγενείᾳ 'οὔτοι γυναιξὶ κυδάζεσθαι· τί γάρ;'». Τὰ αὐτὰ παρέχει ὁ Σουίδ. λ. κυδάζεται, παραλειπομένων τῶν «τί γάρ». Πρβ. Ἡσύχ. «κυδάζεσθαι· λοιδορεῖσθαι».

δεῖ προσέθηκεν ὁ Elmsley, *χρὴ* εἴκασεν ὁ Blomfield.

ΚΑΒΙΡΟΙ

Οἱ Κάβιροι ἦσαν μυστηριώδη ὄντα, ὁτὲ μὲν γονιμοποιοὶ καὶ εὐμενεῖς, ὁτὲ δὲ κακεντρεχεῖς καὶ βλαβεροὶ δαίμονες. Ἐν τῷ δράματι τοῦ Αἰσχύλου παρέρχονται κατὰ ἀπ. 96 καὶ 97 ὡς δοτῆρες ἀφθόνου τρυγητοῦ θέλοντες νὰ δωρήσωνται τοσοῦτον οἶνον, ὥστε ὁ οἶκος νὰ σπανίσῃ ὄξους, οἱ δὲ πίθοι νὰ μὴ χωρῶσι τὸ γλεῦκος. Περὶ δὲ τοῦ δράματος, οὗ τὸν χορὸν ἀπετέλουν οἱ Κάβιροι, οὐχὶ δέ, ὡς ἐνόμιζεν ὁ Hermann (Opusc. 2 σελ. 125), οἱ Ἀργοναῦται, γινώσκομεν, ὅτι ἐν αὐτῷ κατηριθμοῦντο πάντες οἱ Ἀργοναῦται. Πρβλ. Σχολ. Πινδ. Πυθ. 4, 303 «πάντας Σοφοκλῆς ἐν ταῖς Λημνιάσι τῷ δράματι καταλέγει τοὺς εἰς τὸ Ἀργῷον εἰσελθόντας σκάφος (πρβ. Σοφ. ἀπ. 354 Φερητίδης τ' Ἄδμητος ἠδ' ὁ Δωτιεὺς Λαπίθης Κόρωνος) καὶ Αἰσχύλος Καβίροις». Προσέτι δὲ ὁ Ἀθήναιος μαρτυρεῖ, ὅτι πρῶτος ὁ Αἰσχύλος ἐν τῷ δράματι τούτῳ παρήγαγεν εἰς τὴν τραγῳδίαν τὴν μέθην παραστήσας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοὺς Ἀργοναύτας μεθύοντας, γράφων 10 σελ. 428 F «τὸν Αἰσχύλον ἐγὼ φαίην ἂν τοῦτο διαμαρτάνειν· πρῶτος γὰρ ἐκεῖνος καὶ οὐχ, ὡς ἔνιοί φασιν, Εὐριπίδης παρήγαγε τὴν τῶν μεθυόντων ὄψιν εἰς τραγῳδίαν· ἐν γὰρ τοῖς Καβίροις εἰσάγει τοὺς περὶ τὸν Ἰάσωνα μεθύοντας· ἃ δ' αὐτὸς ὁ τραγῳδοποιὸς ἐποίει, ταῦτα τοῖς ἥρωσι περιέθηκεν». Ὁ Welcker (Tril. σελ. 311 κέ., Nachtrag σελ. 100 κέ., Griech. Trag. σελ. 50 κέ.) παραδέχεται ὅτι ἡ Ἀργώ, ἡ Ὑψιπύλη, οἱ Κάβιροι ἢ ἡ Ὑψιπύλη, ἡ Ἀργώ, οἱ Κάβειροι ἀπήρτιζον συνεχῆ τριλογίαν (πρβ. Clausen Aesch. Choeph. σελ. 235). Ἀλλ' ὅμως διαφέρει τὸ ποιεῖσθαι ἔν τινι διηγήσει, ὡς ἐν τοῖς Ὀστολόγοις, λόγον περὶ μεθυόντων καὶ τὸ εἰσάγειν μεθύοντας εἰς τὴν σκηνήν, τοῦ δὲ χαρακτῆρος τραγῳδίας ἀπᾴδουσιν οὐ μόνον ἀπ. 95, ἔνθα τις χλευάζει σφαλλόμενόν τινα ὑπὸ μέθης, ἀλλὰ καὶ ἀπ. 96 καὶ 97. Ὅθεν ὀρθῶς ὁ Friebel (Gr. satyrogr. frg.

σελ. 133 κέ.), ὁ Bothe, ὁ Wagner, ὁ Preller (Gr. Mythol. τόμ. 2 σελ. 326 [2]) ἀπέφηναν τοὺς Καβίρους σατυρικὸν δρᾶμα. Ὁ Bothe καταρτίζει τετραλογίαν ἐκ τῶν Λημνιῶν, Ὑψιπύλης, Νεμέας καὶ τοῦ σατυρικοῦ Καβίρων. Πρβ. κατωτέρω σημ. εἰς Νεμέα.— Εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀνάγει ὁ Bergk ἀπ. 303. Πρβ. καὶ ἔμπροσθεν σημ. εἰς ἀπ. 20.

95

ὄρνιθα δ' οὐ ποιῶ σε τῆς ἐμῆς ὁδοῦ

Ἀθήν. 9 σελ. 373 D «ἐπὶ δὲ τοῦ ἀρσενικοῦ οὐ μόνον ὄρνιν, ἀλλὰ καὶ ὄρνιθα . . Αἰσχύλος Καβίροις 'ὄρνιθα . . ὁδοῦ'».

Ταῦτα λέγονται, ὡς δεδήλωται, μεθύσῳ.

96

μήτε κρωσσοὺς
μήτ' οἰνηροὺς μηθ' ὑδρηροὺς
λιπεῖν ἀφνεοῖσι δόμοισιν.

Πολυδ. 6, 23 «οἰνηρὸς θεράπων παρὰ Ἀνακρέοντι . . καὶ Αἰσχύλος 'μήτε . . μήθ' ὑδατηροὺς . . δόμοισιν'». Ἀντιαττ. σελ. 115, 3 «ὑδρηροὺς πίθους καὶ οἰνηρούς. Αἰσχύλος Καβίροις» (καιείροις ὁ κῶδ.).

Στίχ. 1 *μητ' αὖ ἢ μηδ' αὖ κρωσσοὺς* ὁ Blomfield. Ἴσως γραπτέον *μηδ' ἂν κρωσσοὺς* καὶ στίχ. 3 *λείπειν*.— Στίχ. 2 *ὑδρηλοὺς* ὁ Nauck.— Στίχ. 3 *λείπειν* ὁ Heath, *λείψειν* ὁ Lobeck ἐν Aglaoph. σελ. 1207, *λείβειν* ὁ Conington, *λήγειν* ὁ M. Schmidt ἐν Philol. τόμ. 18 σελ. 299.

Ὁ Lobeck γράφει ἐν Aglaoph. σελ. 128: Cabiri tantam vindemiae ubertatem fore spondent, ut ne gutta quidem aceti relinquatur (ἀπ. 97) nullique cadi seriaeve recipiendo musto suppeditent. Ἡ ἀφθονία τοῦ οἴνου ἔσται τοιαύτη, ὥστε ἐκχυθήσεται τὸ ὄξος ἐκ τῶν πίθων καὶ τῶν ἀγγείων, πληρωθησομένων οἴνου.

97

ὄξους σπανίζειν δῶμα

Πλουτ. Συμποσ. 2, 1, 7 σελ. 632 F «ποιεῖ δ' εὔχαρι σκῶμμα καὶ μέμψις ἐμφαίνουσα χάριν . . εἴ τις ἀντιστρέψας αἰτιῷτο τοὺς Αἰσχύλου Καβείρους ὄξους σπανίζειν δῶμα ποιήσαντας, ὥσπερ αὐτοὶ παίζοντες ἠπείλησαν». Ὁ Stanley ἐξήγαγε τὸν στίχ. «ὄξους σπανίζειν δῶμα μὲν (τοι ὁ Wagner) ποιήσομεν».

Aeschylus Cabiros cum Argonautis comiter conversantes largumque vini proventum gratiose minitantes induxit (Lobeck Aglaoph. σελ. 1207).

97 α

ξυμφορά

Ἐκ τοῦ Γλωσσαρίου Κυρίλλου cod. Messan. S. Salvat. 167 ἐξέδωκεν ὁ R. Reitzenstein ἐν Ind. lect. hib. Rostoch. 1890 σελ. 5 τάδε «ξυμφορά· συντυχία· καὶ ἐπὶ ἀγαθοῦ τάσσεται ὡς παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Καβείροις καὶ ἐπὶ κακοῦ παρὰ Σοφοκλεῖ». Πρβ. Ἡσύχ. «ξυμφορά· συντυχία· καὶ ἐπὶ ἀγαθοῦ τάσσεται καὶ ἐπὶ κακοῦ».

ΚΑΛΛΙΣΤΩ

Ὁ Ad. Schöll (Beiträge zur Kenntniss der trag. Poesie der Gr. 1839 σελ. 8) ὑπολαμβάνει τὴν Καλλιστὼ σατυρικὸν δρᾶμα, ᾧπερ συνάδει καὶ ὁ περὶ Καλλιστοῦς μῦθος παρὰ Ἐρατοσθ. Καταστ. 1 «ταύτην Ἡσίοδός φησι Λυκάονος θυγατέρα ἐν Ἀρκαδίᾳ οἰκεῖν, ἑλέσθαι δὲ μετὰ Ἀρτέμιδος τὴν περὶ τῆς θήρας ἀγωγὴν ἐν τοῖς ὄρεσι ποιεῖσθαι, φθαρεῖσάν τε ὑπὸ Διὸς ἐμμεῖναι λανθάνουσαν τὴν θεόν, φωραθῆναι δὲ ὕστερον ἐπίτοκον ἤδη οὖσαν ὀφθεῖσαν ὑπ' αὐτῆς λουομένην· ἐφ' ᾧ ὀργισθεῖσαν τὴν θεὸν ἀποθηριῶσαι αὐτὴν καὶ οὕτως τεκεῖν ἄρκτον γενομένην τὸν κληθέντα Ἀρκάδα κτέ.». Πρβ. Ἀπολλοδ. 3, 8, 2, Hygin. Poet. astr. II 1 καὶ III 1, Schol. Germanic. 24. Τῇ ἐν Ἀρκαδίᾳ σκηνῇ τοῦ δράματος συνηγορεῖ τὸ διασωθὲν ἀποσπασμάτιον. Ἴσως τὸ σατυρικὸν τοῦτο δρᾶμα ἀνῆκε τῇ τοῦ Τηλέφου τετραλογίᾳ.— Πρβ. καὶ σημ. εἰς ἀπ. 342.

98

Πανίας βήσσας

Ἡσύχ. «Πανίας βήσσας· ὡς ἀπὸ (ἐπὶ ὁ κῶδ., διώρθωσεν ὁ Μουσοῦρος) τοῦ Πανός. Αἰσχύλος Καλλιστοῖ». Πρβ. Φώτ. Λέξ. Συναγ. «Πανιὰς αἶσα· ἀπὸ τοῦ Πανός», ἅτινα ἀμφιβάλλει ὁ M. Schmidt, ἐὰν ὀφείλουσι νὰ διορθωθῶσιν «Πανίας βήσσας» ἢ «Πανιὰς (μᾶλλον δὲ Πανία. Πρβ. Ἡσύχ. «Πανία· ἡ Πελοπόννησος») αἶα». *Πανίους* ὁ Blaydes.

ΚΑΡΕΣ [ἢ ΕΥΡΩΠΗ]

Περὶ τοῦ διπλοῦ ὀνόματος, ὅπερ φέρεται καὶ ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Αἰσχύλου δραμάτων, ἔπιθι σημ. εἰς Σεμέλη ἢ Ὑδροφόροι. Ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις, ἣν εἴκασεν ἤδη ὁ Hartung

(ἐν Αἰσχ. ἐκδ. τόμ. 8 σελ. 95 κἑ.), ὡρίσθη διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Διδωτείου παπύρου (Weil, un papyrus inédit de la bibl. de M. Ambroise Firmin-Didot, Paris 1879) καὶ διὰ τῆς πραγματείας τοῦ Blass ἐν N. Rhein. Mus. τόμ. 35 σελ. 84 κἑ. Πρβ. καὶ Robert Bild und Lied σελ. 116 κἑ. Ἐν τῷ ἀποσπάσματι τούτῳ (99), ὅπερ ἀνῆκε τῷ Προλόγῳ, μᾶλλον δὲ τῷ πρώτῳ Ἐπεισοδίῳ, διαλέγεται ἡ Εὐρώπη ἱστοροῦσα πῶς ὁ Ζεὺς προσήγγισεν αὐτῇ ἐν μορφῇ ταύρου, πῶς ἐγέννησεν αὐτῷ τρεῖς υἱούς, τὸν Μίνωα, τὸν Ῥαδάμανθυν, ὅστις καίπερ ἀθάνατος ἡρπάγη ἀπὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῆς, καὶ τὸν Σαρπηδόνα, τὸν τελευταῖον καὶ φίλτατον, περὶ οὗ πολεμοῦντος νῦν ἐν Τροίᾳ ἀδημονεῖ σφόδρα. Φήμη περὶ ἀκαταμαχήτου ἥρωος, ἀπειλοῦντος βιαίαν ἐκπόρθησιν τῆς Τροίας, ἀφικομένη εἰς Καρίαν ἐνέπλησε τὴν μητέρα φόβου περὶ κινδύνου ἐπικειμένου τῷ προσφιλεῖ υἱῷ αὐτῆς. Ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ παραμυθεῖται τὴν Εὐρώπην ἐξαίρων τὴν ἀνδρείαν τοῦ Σαρπηδόνος, ἀλλ' αὕτη ἀποκρίνεται (ἀπ. 100), ὅτι ὁ πόλεμος συνήθως καταβάλλει τοὺς ἀνδρείους. Πρβ. Σοφ. Φιλ. 436 πόλεμος οὐδέν' ἄνδρ' ἑκὼν αἱρεῖ πονηρόν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί, ἀπ. 657 Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν λωτίζεται. Ὅθεν ὁ φόνος τοῦ Σαρπηδόνος ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου (Ὁμ. Ἰλ. 16, 419 κἑ.) ἀπετέλει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος, εἰ καὶ κατὰ τὸν Ὅμηρον (Ἰλ. 6, 198 κἑ.) ὁ Σαρπηδὼν ἦν υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λαοδαμείας. Πρβ. Σχολ. Ὁμ. Ἰλ. 12, 292 «Εὐρώπην τὴν Φοίνικος Ζεὺς θεασάμενος ἔν τινι λειμῶνι μετὰ νυμφῶν ἄνθη ἀναλέγουσαν ἠράσθη καὶ κατελθὼν ἤλλαξεν ἑαυτὸν εἰς ταῦρον καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος κρόκον ἔπνει. οὕτω δὲ τὴν Εὐρώπην ἀπατήσας ἐβάστασε καὶ διαπορθμεύσας εἰς Κρήτην ἐμίγη αὐτῇ . . γενομένη δὲ ἔγκυος ἐκείνη τρεῖς παῖδας ἐγέννησε, Μίνωα, Σαρπηδόνα καὶ Ῥαδάμανθυν· ἡ ἱστορία παρὰ Ἡσιόδῳ καὶ Βακχυλίδῃ», Εὐρ. Ῥῆσ. 29 τὸν Εὐρώπας, Λυκίων ἀγὸν ἀνδρῶν. Ὥσπερ δὲ παρ' Ὁμήρῳ ὁ Ἀπόλλων τὸ σῶμα τοῦ πεσόντος Σαρπηδόνος κομίζει εἰς Λυκίαν διὰ τῶν διδύμων ἀδελφῶν Ὕπνου καὶ Θανάτου, οὕτω κομίζεται καὶ παρ' Αἰσχύλῳ τὸ σῶμα τοῦ Σαρπηδόνος εἰς Λυκίαν, ἔνθα θρηνεῖται καὶ ἐνταφιάζεται. Ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος ἦν κατὰ ταῦτα

λίαν ἁπλῆ καὶ παρεμφερὴς πρὸς τὴν τῶν Περσῶν. Τὸ κράτος τοῦ Σαρπηδόνος, ἑπομένως καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος, ἦν οὐχὶ ἡ Λυκία, ὡς παρ' Ὁμήρῳ, ἀλλ' ἡ Καρία, καθάπερ καὶ ὁ χορὸς συνέκειτο ἐκ Καρῶν. Προφανῶς δέ, καθὰ διεῖδεν ὁ Bücheler (ἐν N. Rhein Mus. τόμ. 35 σελ. 94), εἰς τὸ προκείμενον δρᾶμα ἀναφέρεται ἡ σημείωσις τοῦ Στράβωνος 14 σελ. 665 «οἱ ποιηταὶ δέ, μάλιστα οἱ τραγικοὶ συγχέοντες τὰ ἔθνη καθάπερ τοὺς Τρῶας καὶ τοὺς Μυσοὺς καὶ τοὺς Λυδοὺς Φρύγας προσαγορεύουσιν, οὕτω καὶ τοὺς Λυκίους Κᾶρας». Περὶ τριλογικῆς συνδέσεως τοῦ δράματος πρὸς ἄλλα οὐδὲν γινώσκομεν.— Πρβ. καὶ σημ. εἰς ἀπ. 284 καὶ 315.

99

ταύρῳ τε λειμὼν ξένια πάμβοτος παρῆν.
τοιόνδε μὲν Ζεὺς κλέμμα πρεσβύτου πατρὸς
αὐτοῦ μένων ἄμοχθον ἤνυσεν λαβεῖν.
ἵν' οὖν τὰ πολλὰ κεῖνα διὰ παύρων λέγω,
γυνὴ θεῷ μιχθεῖσα παρθένου σέβας
ἤμειψα, παίδων δ' ἐζύγην ξυνάονι.
καὶ τρισὶ γοναῖσι τοὺς γυναικείους πόνους
ἐκαρτέρησ', ἄρουρα δ' οὐκ ἐμέμψατο
τὸ μὴ 'ξενεγκεῖν σπέρμα γενναίου πατρός.
ἐκ τῶν μεγίστων δ' ἠρξάμην φιτυμάτων
Μίνω τεκοῦσα * * * *
* * ⟨δεύτερον δ' ἐγεινάμην⟩
Ῥαδάμανθυν ὅσπερ ἄφθιτος παίδων ἐμῶν.
ἀλλ' οὐκ ἐν αὐγαῖς ταῖς ἐμαῖς ζόαν ἔχει,
τὸ μὴ παρὸν δὲ τέρψιν οὐκ ἔχει φίλοις·
τρίτον δέ, τοῦ νῦν φροντίσιν χειμάζομαι,
Σαρπηδόν', αἰγὶς δ' ἐξ Ἄρεως καθίκετο.
Καρῶν γὰρ ἥκει γῆν φάτις λωτίσματος
πάσης ὑπερφέροντος ἀλκίμου στολῆς·
αὐχεῖ δὲ Τρώων ἄστυ πορθήσειν βίᾳ·
πρὸς οὗ δέδοικα μή τι μαργαίνων δορὶ

ἀξύστατον δράσῃ τε καὶ πάθῃ κακόν.
λεπτὴ γὰρ ἐλπίς, ἥδ' ἐπὶ ξυροῦ πέλει,
μὴ πάντα παίσασ' ἐκχέω πρὸς ἕρματι.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος ἐγένετο, ὡς εἴρηται, γνωστὴ διὰ τούτου τοῦ πολυτίμου ἀποσπάσματος, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ H. Weil. Τοῦ ἐν ἰαμβικῷ τριμέτρῳ ἀποσπάσματος, ὅπερ διεῖδεν ὁ Weil, ὅτι εἶναι τοῦ Αἰσχυλείου δράματος Καρῶν, τὰς λέξεις, γεγραμμένας ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ παπύρῳ ἐν κεφαλαίοις καὶ γεμούσας σφαλμάτων, διώρθωσαν μετὰ τὸν Weil ὁ Blass (N. Rhein. Mus. 35 σελ. 74 κἑ.), ὁ Bücheler (αὐτόθι σελ. 93 κἑ.), ὁ Cobet (Mnemos. τόμ. 8 σελ. 1 κἑ.), ὁ Gomperz (Wiener Studien 1880 σελ. 16 κἑ.), ὁ C.Schenkl (Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 31 σελ. 74 κἑ.), ὁ Wecklein (Philol. 39 σελ. 414 κἑ.), ὁ Bergk (N. Rhein. Mus. 35 σελ. 248), ὁ Th. Kock (αὐτόθι 272 κἑ.), αὐτὸς ὁ Weil (Revue de philol. Nouv. Sér. 4 σελ. 10 κἑ. καὶ 145 κἑ.) καὶ τέλος ὁ Herwerden (ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀκαδημείας τῶν Κάτω Χωρῶν Ser. 2 τόμ. 9) ἀμφιβάλλων, ἂν ὁ Αἰσχύλος εἶναι πατὴρ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου.

Στίχ. 1 *ταυρωτελιμωξενια παμποδος*: διώρθωσεν ὁ Weil. Ὁ Schenkl προτιμᾷ: ταύρῳ δέ. Πρβ. στίχ. 15. Ὁ Bergk εἰκάζει: ταύρῳ τε κἀμοὶ ξένια πὰρ ποδὸς παρῆν.—Ἀντὶ *παρῆν* γράφει ὁ Weil *πάρα* ἀναγινώσκων ἐν τῷ παπύρῳ *πάραν*, ὁ Kock πορεῖν.— Στίχ. 2 ὁ κῶδ. *τοιοντε . . προσβύτου*: διώρθωσεν ὁ Weil. Ὁ Nauck προκρίνει: *τοιόνδε δὴ* Ζεύς.— Στίχ. 2 κἑ. Ὁ C. Schenkl εἰκάζει: τοιόνδ' ἐμὲ Ζεὺς κλέμμα πρεσβύτου πατρὸς αὐτοῦ μένουσαν μόχθον ἠνώγει λαβεῖν. — Στίχ. 3 *ἕτοιμον ὧδ' ἄμοχθον* ὁ Stadtmüller. — *ἤνυσεν* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *ηνοσον* ἐξ εἰκασίας τοῦ Blass. Ὁ Weil: αὐτοῦ μένειν ἄμοχθον ἢ νόσον λαβεῖν, ὁ Bücheler: αὐτοῦ μ' ἐᾷ νῦν μόχθον ἢ νόσον λαβεῖν, ὁ Bergk: αὐτοῦ μὲν οὖν ἐμοὶ χθόν' ἠντόμην χανεῖν. — Στίχ. 4 *ἵν' οὖν* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *τειουν* καὶ *παύρων* ἀντὶ *παυρω* ὁ Weil. Ὁ Blass *τί οὖν*; Πρβ. Σοφ. Ἠλ. 688 χὤπως μὲν ἐν πολλοῖσι παῦρα (ὁ Bergk καὶ ὁ Nauck: ἐν παύροισι πολλά) σοι λέγω. — Στίχ. 5 *θεῷ μιχθεῖσα* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *θεου μειχθεισα* ὁ Weil. Πρβ. Προμ. 763 κἑ.— Στίχ. 6 *εμιψεπαιδωνδεουγηξυναγωνει* ὁ κῶδ. Ὁ Weil *ἤμειψα, παίδων δ' ἐζύγην ξυνωνίᾳ*, ὁ Blass *ξυνάορι*. Πρβ. Epigr. ἐκδ. Kaibel 241 α 3 σελ. 521: δυσὶν ζευχθεῖσα φίλοις ξυνάοσι τέκνων. Ὁ Bergk ἐζύγη ξυνωνίᾳ, ὁ Bücheler ἐζύγην ξυνῇ γονῇ, ὁ Blaydes ἐζύγην ξυναόρῳ. — Στίχ. 7 καὶ τρισὶ γοναῖσι ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *καιτριαγωνεις*. Ὁ Weil: καὶ τρισὶν ἀγῶσι, ὁ Blass καὶ τρὶς πονοῦσα, ὁ Bücheler καὶ τρὶς γονεῖ μέν, ὁ Bergk καὶ τρίς γ' ἀνωΐστους γυναικείους πόνους, ὁ Kock καὶ τρεῖς ἀγῶνας τοῦ γυναικείου πόνου, ὁ Ellis καὶ τρεῖς ἀγῶνας, τρεῖς γυναικείους πόνους. — Ὁ Nauck τοὺς δι' ὠδίνων πόνους: παραβάλλων Εὐρ. Φοιν. 355 αἱ δι' ὠδίνων γοναί. — Στίχ. 8 *ἐκαρτέρησ', ἄρουρα δ' οὐκ* ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ: *εκαρτερησα αρουρας καιουκ*. Ὁ Weil ἐκαρτέρησ' ἄρουρα κοὐκ. Ὁ Herwerden ἐκαρτέρησα, κοὐκ ἄρουρ' ἐμέμψατο. Ὁ Schenkl ἐκαρτέρησ'· ἄρουραν οὐκ ἐμέμψατο τὸ μὴ ἐξενεγκεῖν σπέρμα γενναῖον πατήρ: ἤ: ἄρουραν οὐκ ἐμεμψάμην . . γενναίου πατρός. — Στίχ. 9 *τουμενξεναικειν* ὁ πάπυρος. Ὁ Weil *τοῦ* (ὁ Blass *τὸ*) *μὴ 'ξε-*

νεγκεῖν. Ἴσως προαιρετέον: *τὸ μὴ ʼξανεῖναι*. Πρβ. Σοφ. Οἰδ. Τ. 270 μήτ' ἄροτον αὐτοῖς γῆς ἀνιέναι τινά. Ὁ Kock τοὔμ' ἐξενεγκεῖν. — *γενναίου* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *γεναι* ὁ Weil. — Στίχ. 10 *ερξαμηνφυδευματων*: *ἠρξάμην φυτευμάτων* ὁ Weil, *φιτυμάτων* ὁ Bergk. — Στίχ. 11 κέ. *Μινωτεκουσαραδαμανθονωσπεραφθιδοσπαιδωνε|μων αλλα κεμαγαισταισεμαισζοασεχειν* ὁ πάπυρος. Ὁ Weil: *Μίνω τεκοῦσα* <πρῶτ', ἐπὶ δὲ Σαρπηδόνι> *Ῥαδάμανθυν ὅσπερ ἄφθιτος παίδων ἐμῶν· ἀλλ' οὐκ ἐπ' αὐλαῖς ταῖς ἐμαῖς ζόη* σφ' ἔχει (ἤ: ἀλλ' ἑκὰς ἐπ' αἴας τέρμασι ζόη), ὁ Blass Μίνω τεκοῦσα· <*δεύτερον δ' ἐγεινάμην*> Ῥαδάμανθυν ὅσπερ ἀφθίτους παίδων ἐμῶν εἴληχ' ἐπ' αἴας τέρμασι ζόας ἔχειν. Ἡ διόρθωσις «ἀλλ' οὐκ ἐν αὐγαῖς» ἐπῆλθε τῷ Gomperz καὶ τῷ Kock καὶ ἐμοί. Ὁ Bücheler νομίζων, ὅτι ἐξέπεσε μεῖζον χάσμα, περιέχον ἔπαινον τοῦ Μίνωος γράφει: ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀκταῖς ταῖς ἐμαῖς ζόην ἔχει, ὁ Bergk: ἤλλαξεν ἄνταις ταῖς ἐμαῖς ζωῆς λάχη (λάχος). — Στίχ. 15 *παρὸν δὲ*: ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ «*παρωντε*» καὶ *φίλοις* ἀντὶ *φιλους* ὁ Weil. — Στίχ. 16 *τριτονδετουνουνφροντιζεινχειμαζεται* ὁ πάπυρος. Ὁ Blass *τρίτον δέ τοι νῦν φροντὶς εἰ χειμάζεται*, ὁ Bücheler *τρίτον δὲ τοῦ νῦν φροντίσιν χειμάζομαι*, ὁ Weil τρίτον δ' ἔτος μοὐν φροντίσιν χειμάζεται, ἤ: τρίτον δὲ τοῦ νῦν φροντίσιν χειμάζεται <κέαρ τόδ', ἐπίκουρον μολόντ' εἰς Ἴλιον>, ὁ Gomperz: τρίτον δέ, τῷ νῦν φροντὶς ἐγχειμάζεται, ὁ Kock τρίτον δὲ τοῦ νῦν φροντίσιν χειμάζεται <μητρὸς μέριμνα κτέ.>. Ἴσως γραπτέον: *τρίτον δὲ τοῦτον φροντὶς οὐ χειμάζεται*. — Στίχ. 17 *σαλφηδοναιαχμησδεξαρεοσκαθικετο* ὁ πάπυρος, ὁ Weil: *Σαρπηδόν'· αἰχμὴ δ' ἐξ Ἄρεως καθίκετο*, ὁ Bergk *αἰγὶς δ'*, παραβάλλων Ἑ. ἐ. Θ. 67 πρὶν καταιγίσαι πνοὰς Ἄρεως. Ὁ Herwerden εἰκάζει: αἰχμὴ μὴ ʼξ Ἄρεως καθίκετο, ὁ Nauck εἰ σῶς ἐξ Ἄρεως ἀφίξεται. — Στίχ. 18 *κλεο* (*καρο*;) *γαρηκειενλοτισλοτισματος* ὁ πάπυρος. Ὁ Weil τὸ μὲν πρῶτον εἴκασε: κλέος γὰρ ἥκειν λαγέταν λωτίσματος, εἶτα δέ: *κλέος γὰρ ἥκειν* <*Ἑλλάδος*> *λωτίσματα πάσης ὑπερφέροντ' ἐς ἄλκιμον σθένος*, ὁ Blass *κλέος γὰρ ἧκεν Ἑλλάδος λωτίσματος*, ὁ Bücheler *Καρῶν γὰρ ἥκει* <*σύλλογος*> *λωτίσματος*, ὁ Schenkl Καρῶν γὰρ ἥκει πᾶν σθένος λωτίσματος, ὁ Gomperz: Καρῶν γὰρ ἥκει <γαῖαν Ἀγαμέμνων ἄναξ, θράσει πεποιθὼς Ἑλλάδος> λωτίσματος, ὁ Bergk κλύω γὰρ ἥκειν . . λωτίσματος, ὁ Kock κλέος γὰρ ἥκει πᾶσιν ἐκ λωτίσματος, ὁ Nauck Καρῶν γὰρ ἥκει <γαῖαν Ἀγαμέμνων ἄναξ, ἄγων ὅσοι περ Ἑλλάδος> λωτίσματα, ἐγὼ ἔγραψα: *Καρῶν γὰρ ἥκει γῆν φάτις λωτίσματος*. — Στίχ. 19 *πασησυπερπερωντεσαλχιμουστενης* ὁ πάπυρος. Ὁ Weil *πάσης ὑπερφέροντος ἀλκίμου στολῆς*, ὁ Bergk ὑπὲρ πρηῶνος ἀλκίμῳ σθένει, ὁ Kock ὑπερφέροντος εὐκλείας γένους, ὁ Gomperz ὑπερφέροντος ἀλκίμῳ σθένει. — Ὁ Bücheler σαγῆς. — Στίχ. 20 *Τρώων ἄστυ πορθήσειν βίᾳ* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *τρωαναστυπαρθησηνβιον* ὁ Weil. — Στίχ. 21 ὁ Weil *πρόσθεν* ἢ *πρὸς οὗς*, ὁ Bergk *πρὸς ὅν*, ὁ Kock πρὸς ᾧ. — *δέδοικα* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *δεδωκα* καὶ *μή τι* ἀντὶ *μητει* ὁ Weil. — *μαργαίνων δόρει* ὁ Weil ἀναγινώσκων ἐν τῷ πα-

ν

πύρῳ: *μαργαγαδορει*, ὁ Blass μαργαιαδορει. Ἀντὶ *δόρει* ἔγραψα *δορί*. — Στίχ. 22 *ἀξύστατον* ἔγραψα ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παπύρῳ *αστυπερβαρτον*. Πρβ. Ἀγ. 1468 ἀξύστατον ἄλγος ἔπραξεν. Ὁ Weil *ἀνυπέρβατον*, ὁ Bergk *ὑπὲρ μόρον*

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

ἢ *ὑπὲρ βροτόν*, ὁ Kock *ὑπερβατόν*, ὁ Herwerden *ὑπέρτατον*, ὁ Blaydes *ὑπέρκοπον δράσῃ τι*.— Στίχ. 23 *ελπισιηδηεπιξυρημερηι* ὁ πάπυρος. Ὁ Weil *ἐλπίς, ἠδ' ἐπὶ ξυροῦ πέλει*, ὁ Herwerden ἐλπὶς τῇδ' ἐπεζαρημένῃ (ἢ: τῇδ' ἔτ' οἰζυρᾷ μένει, ὁ Wilamowitz ἐλπὶς ἦδ', ἐπὶ ξυροῦ τ' ἔβην, ὁ Bücheler ἐλπὶς ἢ μ' ἔτι ξυζῆν μένει, ὁ Bergk ἐλπὶς τῇ διεπτοημένῃ. — Στίχ. 24 *μηπανταπαισασεκχεωπροσαιατει* (αρματι;) ὁ πάπυρος. Ὁ Blass *μὴ πάντα παίσασ' ἐκχέω πρὸς ἕρματι*, ὁ Bücheler *μὴ πάντα παιδὸς ἐκχέω πρὸς αἵματι*, ὁ Weil μὴ πάντα πράξας ἐκχέῃ πρὸς αἵματι, ὁ Bergk μὴ πάντα παίσας ἐκχέῃ πρὸς ἕρματι, ὁ Kock καὶ πάντ' ἄπληστος ἐκχέῃ πρὸς αἵματι, ὁ Herwerden ἢ πάντα παίσασ' ἐκχέω πρὸς ἕρματι, ὁ S. Mekler μὴ πάντ' ἄπαις οὖσ'.

Στίχ. 2 κέ. *κλέμμα πατρὸς ἀμοχθον λαβεῖν*] ἤτοι τὸν πατέρα ῥᾳδίως ἀπατῆσαι. Πρβ. Χο. 853 οὔτοι φρέν' ἂν κλέψειεν ὠμματωμένην. — Ἐὰν τὸ *αὐτοῦ μένων* ἔχῃ ὀρθῶς, τότε ὁ ποιητὴς φαίνεται ὅτι μετεποίησε τὸν μῦθον, καθ' ὃν ὁ Ζεὺς ταῦρος γενόμενος ἐκόμισε τὴν Εὐρώπην εἰς Κρήτην. — Στίχ. 4 *κεῖνα*: τὰ ἐκεῖ συμβάντα ἢ τὰ πολυθρύλητα καὶ πασίγνωστα. — Στίχ. 8 *ἄρουρα*: ὡς Ἑ. ἐ. Θ. 738 ματρὸς ἁγνὰν σπείρας ἄρουραν ἵν' ἐτράφη. Ὁ τῆς μητρὸς ἀγρὸς ἀσμένως ἀνέδωκε τὴν βλάστησιν τῆς σπορᾶς τοῦ εὐγενοῦς πατρός. — Στίχ. 14 *αὐγαῖς*: ὀφθαλμοῖς. Πρβ. Ἡσύχ. — Στίχ. 16 *τρίτον*: δηλ. ἐγεινάμην. — Στίχ. 18 κέ. Τὸ κείμενον εἶναι τεταραγμένον· ἀλλ' ἡ ἔννοια, καθ' ἣν ἀφίκετο ἡ φήμη περὶ τῆς πολεμικῆς ὁρμῆς τοῦ Πατρόκλου, ἐμπεδοῦται ἐκ τῆς συνεχείας. — Στίχ. 21 *πρὸς οὗ*: συναπτέον τῷ *πάθῃ κακόν*, διότι ἡ αἰτία τοῦ φόβου κεῖται οὐχὶ ἐν τῷ *δράσῃ*, ἀλλ' ἐν τῷ *πάθῃ*. Καὶ τὸ *ἀξύστατον* (=ἀνήκεστον, ἀδιόρθωτον) ἀνάγεται μᾶλλον εἰς τὸ *πάθῃ* ἢ εἰς τὸ *δράσῃ*, διότι ἡ μήτηρ φοβεῖται οὐχὶ μὴ ἄλλοι, ἀλλὰ μὴ ὁ υἱὸς πάθῃ κακόν.

100

ἀλλ' Ἄρης φιλεῖ
ἀεὶ τὰ λῷστα παντὸς ἐξαμᾶν στρατοῦ.

Στοβ. Ἀνθολ. 51, 26 «Αἰσχύλου Καρῶν 'ἀλλ'.. λῷστα πάντα τ' ἀνθρώπων στρατοῦ'».

Ὁ Valckenaer: *ἀλλ' Ἄρης φιλεῖ γ' ἀεὶ τὰ λῷστα πάντ' ἀμᾶν στρατοῦ*· Ὁ Blaydes: *ἀλλ' ἀεὶ φιλεῖ | Ἄρης*.— Στίχ. 2 *παντὸς ἐξαμᾶν* ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδ. *πάντα τ' ἀνθρώπων* ἔγραψα σὺν τῷ C. Keil προτείναντι τὴν γραφήν: *παντὸς ἐξαμῶν*. Ὁ Dindorf: *παντὸς ἀντρέπειν* (ὁ Erfurdt *ἀνατρέπων*) ἢ *παντὸς ἀγρεύειν*. Ὁ Bothe *πάντ' ἀποθρίζειν*, ὁ Kidd (ἐν Davesii Misc. crit. σελ. 298) *πάντ' ἀπανθίζειν*, ὁ Schwerdt *πάντ' ἀποδρέπων* (γραπτ. *ἀποδρέπειν*), ὁ Herwerden (Revue de philol. Nouv. sér. 4 σελ. 152) *πάντα λωτίζειν στρατοῦ*, ὁ M. Schmidt (Zeitschr. f. d. Altertw. 1856 σελ. 363) *πάντα τ' ἀνθρώπων τρυγᾶν*.

101

Μύλασος

Στέφ. Βυζ. σελ. 461, 16 «Μύλασα, πόλις Καρίας, ἀπὸ Μυλάσου τοῦ χρυσάορος τοῦ Γλαύκου τοῦ Σισύφου τοῦ Αἰόλου. Λέγεται καὶ Μύλασος (οὕτως ὁ κῶδ. R, Μύλας ὁ κῶδ. V), ὡς Αἰσχύλος ἐν Καρσὶν ἢ Εὐρώπῃ».

ΚΕΡΚΥΩΝ (σατυρικός)

Τὸ δρᾶμα τοῦτο, ὅπερ παρ' Ἡσυχ. (ἀπ. 104 καὶ 106) λέγεται σατυρικόν, ἀναμφηρίστως ἐπραγματεύετο τὸν ἀγῶνα τοῦ Θησέως κατὰ τοῦ Κερκυόνος, ληιζομένου τὴν περὶ τὴν Ἐλευσῖνα χώραν (Πλουτ. Θησ. 11, Διοδ. Σικ. 4, 59, 5, Hygin. f. 38 καὶ 187).— Πρβ. σημ. εἰς ἀπ. 287.

102

ἀμφωτίδες τοι τοῖς ἐνωτίοις πέλας

Πολυδ. 10, 175 «εἶεν δ' ἂν καὶ ἀμφωτίδες ἐκ (ἒν ὁ Nauck) τῶν σκευῶν, Πλάτωνός τε εἰπόντος καὶ ἐν Κερκυόνι Αἰσχύλου 'ἀμφωτίδες . . πέλας'». Πρβ. Ἡσύχ. «ἀμφωτίδες ἃς ἔχουσιν οἱ παλαισταὶ περὶ τοῖς ὠσίν» καὶ Εὐστάθ. ἐν Ἰλ. σελ. 1324, 38 «ἀμφωτίδες κατὰ Παυσανίαν ἃς οἱ παλαισταὶ παρὰ (ἀναγν. *περὶ*) τοῖς ὠσὶν εἶχον».

Ὁ Blaydes ἀμφωτίδες *σοὶ* (ἢ *δὴ*) *τοῖσιν ὠσὶ δὴ* πέλας.

Ὁ E. A. J. Ahrens ὑπολαμβάνει ὅτι αἱ ἀμφωτίδες ὀφείλουσι νὰ προσνεμηθῶσιν εἰς τοὺς Σατύρους, οἵτινες ἐν γελοίῳ τρόπῳ ἐξωπλίσθησαν εἰς πάλης ἀγῶνα πρὸς τὸν Κερκυόνα.

103

ἄμβωνες

Ἡσύχ. «ἄμβωνες· αἱ προσαναβάσεις τῶν ὀρῶν. Αἰσχύλος Κερκυόνι καὶ Σισύφῳ». Ἐρωτιαν. Γλῶσσ. Ἱπποκρ. σελ. 53, 8 «καὶ γὰρ οἱ Ῥόδιοι ἄμβωνας καλοῦσι τὰς ὀφρυώδεις τῶν ὀρῶν ἀναβάσεις· μέμνηται τῆς λέξεως καὶ Αἰσχύλος καὶ Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς ἐν ταῖς Ἀττικαῖς λέξεσι». Πρβ. Ἐτυμ. Μ. σελ. 81, 8 «ἄμβων· κυρίως δὲ ἄμβων τὸ χεῖλος τῆς λοπάδος παρὰ τὸ ἐν ἀναβάσει εἶναι· οἷον 'πολλῶν ἤδη λοπάδων τοὺς ἄμβωνας περιλείξας', λέγονται δὲ καὶ ὀρεινοὶ καὶ ὑψηλοὶ τόποι». Ἴσως αἱ λέξεις 'πολλῶν . . περιλείξας' προσνεμητέαι τῷ Σισύφῳ.

104

ἀπεψύχη

Ἡσύχ. «ἀπεψύχη (ἀπεψύχει ὁ κῶδ., διώρθωσεν ὁ Μουσοῦρος)· ἀπεπνευματίσθη. Αἰσχύλος Κερκυόνι σατυρικῷ».

105

ἀτίσεις

Ἡσύχ. «ἀτίσεις· ἀτιμάσεις. Αἰσχύλος Κερκυόνι».

106

εὐληματεῖ

Ἡσύχ. «εὐληματεῖ (*εὐλήματι* ὁ κῶδ., διώρθωσεν ὁ Μουσοῦρος)· λήματος

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

καὶ ἀνδρείας εὖ ἔχει. Αἰσχύλος Κερκυόνι σατυρικῷ». Φώτ. Λέξ. Συναγ. «εὐλημματεῖ· εὖ ἔχει λήματος καὶ ἀνδρείας».

107

ὄρον

Ἁρποκρ. «ὄρον σκεῦός τι γεωργικόν . . μήποτε μέντοι τὸ ὄρον παρά τε Αἰσχύλῳ ἐν Κερκυόνι (*κεραυνῶνι* τὰ βιβλία) καὶ παρὰ Μενάνδρῳ ἐν β' Ἐπικλήρῳ σημαίνει ξύλον τι ᾧ τὴν πεπατημένην σταφυλὴν πιέζουσιν». Τὰ αὐτὰ σχεδὸν παραλιπόντες τὸ ὄνομα τοῦ δράματος μνημονεύουσιν ὁ Φώτιος Λεξ. καὶ ὁ Σουίδας λ. ὄρον.

ΚΗΡΥΚΕΣ (σάτυροι)

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ σατυρικοῦ τούτου δράματος εἶναι ἄγνωστος. Ἡ λεοντῆ ἐν ἀπ. 109 ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸν Ἡρακλέα, τὸ δὲ ἀπ. 108 δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς τὴν ἀδηφαγίαν τοῦ ἥρωος τούτου. Ἐν τῇ λέξει Κήρυκες ἐννοεῖ ὁ Casaubonus ὑπηρέτας τῶν θυσιῶν παραβάλλων Ἀθην. 15 σελ. 660 A «ὅτι δὲ σεμνὸν ἦν ἡ μαγειρικὴ μαθεῖν ἔστιν ἐκ τῶν Ἀθήνησι Κηρύκων· οἵδε γὰρ μαγείρων καὶ βουτύπων ἐπεῖχον τάξιν, ὥς φησιν Κλείδημος ἐν Πρωτογωνίας πρώτῳ κτέ.». — Τῷ δράματι τούτῳ προσνέμει ὁ E. A. J. Ahrens ἀπ. 310 καὶ 311, ὁ δὲ Droysen ἀπ. 308 καὶ 318. Ὁ Wagner εἴκασεν ὅτι τὸ προκείμενον δρᾶμα ἦν τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Λέων (ἔπιθι σημ. εἰς ἀπ. Λέων), ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Hartung παραβάλλων ἀπ. 108 καὶ Ἀπολλοδ. 2, 5, 1 ἀμφίστομον σπήλαιον.

108

στενόστομον τὸ τεῦχος

Πολυδ. 10, 68 «εἴρηται δὲ τοὔνομα (δηλ. στενόστομον) ἐπὶ ἀμφορέως ἐν σατυρικῷ δράματι Κήρυξι τοῖς Αἰσχύλου 'στενόστομον τὸ τεῦχος'».

109

κατὰ τῆς σισύρνης τῆς λεοντέας

Πολυδ. 10, 186 «φαίης δ' ἂν καὶ σίσυρναν, Αἰσχύλου μὲν ἐν Κήρυξι σατύροις λέγοντος 'κατὰ . . λεοντέας', Σοφοκλέους δ' ἐν Μυσοῖς 'ψαλίδας, τιάρας καὶ σισυρνώδη στολήν'».

Ὁ Toup (Emend. 2 σελ. 166) προύτεινε τὴν γραφὴν *καὶ τῆς σισύρνης τῆς λεοντείας* ⟨*δορᾶς*⟩ παραβαλὼν Ἡσύχ. «λεόντειος δορά· τὸ δέρμα αὐτοῦ»,

ἔνθα ὁ M. Schmidt γράφει «λεοντῆ· λεόντειος δορά» παραβάλλων Φωτ. Λεξ. σελ. 214, 21. Ὁ Pauw: *κατὰ τῆς σισύρνης τὴν λεοντέαν*. Ἴσως γραπτέον: *καὶ τῆς σισύρνης τῆς λεοντείου δορᾶς*.

110

πυρσοκόρσου λέοντος

Φώτ. Λέξ. Συν. «πυρσοκόρσου λέοντος· Αἰσχύλος ἐν Κήρυξι (κάρυξι ὁ κῶδ.) σατύροις». Πρβ. Ἡσύχ. «πυρσοκόρσου λέοντος· πυρροκεφάλου, ξανθοτρίχου» (ἀναγν. ξανθότριχος).

111

κακοποιεῖν

Ἀντιαττ. σελ. 102, 14 «κακοποιεῖν Αἰσχύλος Κήρυξιν».

112

λογγάσω

Πολυδ. 9, 136 «φαῦλον γὰρ τὸ λογγάζειν· ἐν τοῖς Κήρυξι τοῦ Αἰσχύλου». Φώτ. Λέξ. Συν. «λογγάσω· στραγγεύσομαι, ὃ ἡμεῖς λαγγάσω καὶ λαγγονεύσω λέγομεν. Αἰσχύλος». Τὰ δὲ ἐπιφερόμενα παρὰ Φωτίῳ «δὲ ἐξ ὧν τὰ ἀπόγεια δοῦσιν λογγάσια» ἀναφέρει ὁ Butler εἰς τὴν γλῶσσαν «λογγῶνες».

113

νοσσόν

Ἀντιαττ. σελ. 109, 22 «νόσσον (*νοσσὸν* ὁ Lobeck ἐν Φρυν. σελ. 206) χωρὶς τοῦ Ε Αἰσχύλος Κήρυξιν».

ΚΙΡΚΗ (σατυρική)

Τὸ σατυρικὸν τοῦτο δρᾶμα εἶχεν ὑπόθεσιν τὴν γνωστὴν διήγησιν τῆς δεκάτης ῥαψῳδίας τῆς Ὀδυσσείας, τὴν εἰς θηρία μεταμόρφωσιν τῶν ἑταίρων τοῦ Ὀδυσσέως. Τὸ ἀποσπασμάτιον 115 προσνέμει ὁ Bothe εἰς τὴν Κίρκην, λέγουσαν ὅτι θὰ καθείρξῃ ἐν τοῖς συοφορβίοις τοὺς ἐπήλυδας. Ὁ E. A. J. Ahrens ἀναφέρει εἰς τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀπ. 309 δεχόμενος, ὅτι οἱ Σάτυροι προτίθενται νὰ θύσωσι ἕνα τῶν τοιούτων χοίρων. Ἐξ Ἐτυμ. Μ. σελ. 592, 33 «μῶλυ· εἶδος βοτάνης, ὅπερ δέδωκεν Ὀδυσσεὺς τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ ἀποκατέστησεν αὐτοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς Κίρκης παρὰ τὸ μωλύειν . . μωλύνειν δέ ἐστι τὸ ἀμβλῦναι καὶ κωλῦσαι, ἀπὸ τοῦ μὴ ὀλλύειν ἢ ἀπὸ τοῦ

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

κωλύειν· 'ἔχων μὲν ἐν τῇ χειρὶ μῶλυ'. ἀντιφάρμακον γὰρ δέδοται» λαμβάνει ὁ Wagner

ἔχων μὲν ἐν τῇ χειρὶ μῶλυ

ὡς ἀπ. τοῦ δράματος τούτου.

114

αὐτόφορβος

Ἡσύχ. «αὐτόφορβος· αὐτοφάγος. Αἰσχύλος Κίρκη». Πρβ. Ἀρκάδ. σελ. 88, 4 «τὸ δὲ αὐτόφορβος οἱ πλείους ὀξύνουσι».

Ὁ Nauck εἴκασεν ἄλλοτε *ἀρτόφορβος*.

115

ζυγώσω

Ἡσύχ. «ζυγώσω· δαμάσω, κλείσω, καθέξω. Αἰσχύλος Κίρκη σατυρικῇ». Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σελ 956, 7 ἐκ τοῦ Παυσανίου «ζυγώσω ἀντὶ τοῦ καθέξω, δαμάσω». Φώτ. Λέξ. Συν. «ζυγώσω· καθέξω, δαμάσω».

ΚΡΗΣΣΑΙ

Ἐξ ἀπ. 116 εἴκασεν ὁ Hock (Kreta 3 σελ. 289) καὶ ὁ O. Müller παρὰ Welcker Gr. Trag. σελ. 57 ὅτι τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶχε τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἣν καὶ οἱ μάντεις τοῦ Σοφοκλέους καὶ ὁ Πολύιδος τοῦ Εὐριπίδου. Γλαῦκος, ὁ υἱὸς τοῦ Μίνωος καὶ τῆς Πασιφάης ἐνέπεσε σφαιρίζων εἰς πίθον πλήρη μέλιτος. Οἱ γονεῖς ἐζήτουν αὐτόν, ὁ δὲ Ἀπόλλων ἐρωτηθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπεκρίνατο· ὁ γινώσκων τὸ θαῦμα, ὅπερ εἶναι ἅμα λευκόν, ἐρυθρὸν καὶ μέλαν, θὰ κομίσῃ ὑμῖν πάλιν τὸν υἱόν. Ὁ Πολύιδος ἔλυσε τὸ αἴνιγμα περὶ τοῦ συκαμίνου, ὄντος τὴν ἀρχὴν λευκοῦ, εἶτα ἐρυθροῦ, τέλος δὲ μέλανος, καὶ ἀνεκάλεσεν οὕτω τὸν Γλαῦκον εἰς τὴν ζωὴν (πρβ. Hygin. f. 136, Ἀπολλοδ. 3, 3, 1). — Πρβ. σημ. εἰς ἀπ. 304 καὶ 313.

116

λευκοῖς τε γὰρ μόροισι καὶ μελαγχίμοις
καὶ μιλτοπρέπτοις βρίθεται ταὐτοῦ χρόνου

Ἀθήν. 2 σελ. 51 D μόρα δὲ τὰ συκάμινα καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Φρυξίν . . ἐν δὲ Κρήσσαις καὶ τὰ τῆς βάτου 'λευκοῖς . . καὶ μιλτοπρέποις . . χρόνου'». Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. 1254, 25 «Αἰσχύλος (μᾶλλον Εὐρ. Φοιν. 372, ὁ Αἰσχύλος εἶπεν Χο. 11 φάρεσιν μελαγχίμοις) 'πέπλους μελαγχίμους' φησίν· ἕτερος δέ τις (βεβαίως ὁ Αἰσχύλος) μελάγχιμα συκάμινα ἐν τῷ 'λευκοῖς . . μελαγχίμοις',

ὅπερ ἐστὶ μέλασι, 'καὶ μιλτοπρέπτοις' ἤγουν ἐρυθροῖς 'βρίθεται ταὐτοῦ χροιᾷ' (βεβαίως χρόνου)».Πολυδ. 6, 46 «συκάμινα· ταῦτα δὲ καὶ μόρα Αἰσχύλος ὠνόμακεν, τὰ ἄγρια οὕτως ὀνομάσας τὰ ἐκ τῆς βάτου».

Στίχ. 2 *μιλτοπρεπέσι* ὁ Blaydes.

117

αὐτορέγμονος πότμου

Ἡσύχ. «αὐτορέγμονος πότμου· ὅσον ἑαυτὸν ἔρεζε καὶ κατευθὺς ἑαυτορέγμονος παρὰ τὸ ὀρέγειν τὴν χεῖρα (ἀναγν. αὐτορέγμονος πότμου· οἷον ἑαυτορέγμονος ὃν ἑαυτὸν ἔρεζεν, ἢ κατευθὺς παρὰ τὸ ὀρέγειν τὴν χεῖρα). Αἰσχύλος Κρήσσαις»
τ
(κρή ὁ κῶδ., ὅθεν ὁ Μουσοῦρος εἴκασε Κίρκῃ, ὁ δὲ Dindorf Κρήσσαις). Ὁ Hermann γραπτέον νομίζει: οἷον ἑαυτοῦ 'ὀρέξεται κατευθὺς αὐτορέγμονος | πότμου', ὁ δὲ L. Dindorf: ὅσον ἑαυτὸν ἔρεξε καὶ κατέθυσε· ἢ αὐτορέγμονος παρὰ τὸ ὀρέγειν τὴν χεῖρα.

118

πισσοκωνήτῳ πυρί

Φώτ. Λέξ. Συν. «πισσοκωνήτῳ πυρί· τῷ εὐκαύτῳ, ἐπεὶ τὰ καιόμενα πίσσῃ χρίεται. Αἰσχύλος Κρήσσαις». Ἡσύχ. «πισσοκωνήτω (πισσοκονήτω ὁ κῶδ.) πυρί· πίσσῃ χρίουσιν, ἵνα τάχιον κατακαίηται. κωνῆσαι δέ ἐστι τὸ περιενεγκεῖν» καὶ «κωνῆσαι (κωνεῖσαι ὁ κῶδ.) <πίσσῃ καταχρῖσαι> καὶ κύκλῳ περιενεγκεῖν· καὶ πισσοκώνητον (πισσοκόνιτον ὁ κῶδ.) μόρον λέγουσιν, ὅταν πίσσῃ καταχρισθέντες τινὲς ὑπὸ πυρὸς ἀποθάνωσιν. Αἰσχύλος Κρήσσαις καὶ Κρατῖνος» (αἰσχύλος καὶ κρατῖνος κρήσσαις ὁ κῶδ., διώρθωσεν ὁ Alberti).

Ὁ Wagner νομίζει ὅτι ὁ ποιητὴς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ «πισσοκωνήτῳ πυρὶ» καὶ «πισσοκώνητον μόρον», ὁ Blomfield παρέχει τῷ ποιητῇ τὴν γραφὴν «πισσοκωνήτῳ μόρῳ», ἥτις ὄντως μόνη φαίνεται οὖσα πρόσφορος.

119

ἀτόπαστον

Ἡσύχ. «ἀτόπαστον (ἀτόπλαστον ὁ κῶδ.), ἀνείκαστον. τοπάζειν γὰρ τὸ εἰκάζειν καὶ τὸ ὑποτοπίσαι (ὑπὸ τὸ πονῆσαι: ὁ κῶδ.) δὲ ἐνθένδε λέγεται. Αἰσχύλος Κρήσσαις».

120

ἐπιξενοῦσθαι

Ἡσύχ. «ἐπιξενοῦσθαι· μαρτύρεσθαι, πορεύεσθαι. Σοφοκλῆς Ἀχαιῶν συλλόγῳ καὶ Αἰσχύλος Κρήσσαις (κρήσαις ὁ κῶδ.)». Πρβ. Ἀγ. 1319.

Neutestamentliches Seminar
der Universität Leipzig

SLUB Wir führen Wissen. UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG

SLUB
Wir führen Wissen.
UNIVERSITÄT LEIPZIG